

PT-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul oficial al Patriarhiei Române

1 ianuarie
aprilie
2011

PT-4

INV: 15.960
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILĂE" Secția Teologică
COTA: PT-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul oficial al Patriarhiei Române

1 ianuarie
aprilie
2011

Seria a IV-a, Anul II

**Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii
în Patriarhia Română – 2011**

COLEGIUL DE REDACȚIE

Președinte: † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: † Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal
Pr. Ionuț-Gabriel Corduneanu, Vicar administrativ patriarhal
Pr. conf. dr. Daniel Benga, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București
Pr. conf. dr. Mihai Săsăujan, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București

Redactor șef: Pr. Sorin-Vasile Tancău

Secretar de redacție: Damian Alexandru Anfile

Redactori: Marinela Laurențiu Marcu, Constantin Costache, Camil Dădârlat

Corectură: Carmen Falon, Maria State, Ioana Bogdan, Marilena Bălăjel,
Dan Stanca

Tehnoredactare: Dragoș Chițu

Fotografii: Ziarul Lumina

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Director: Vasile Bănescu, Consilier patriarhal

Secretar general Editură: Ion-Dragoș Vlădescu, Editor coordonator

Tipografia Cărților Bisericești a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Director general: Pr. Mihai Hau, Consilier patriarhal coordonator

Inspector general tehnic: Protos. Varsanufie Jebura, Consilier patriarhal

Adresa Redacției:

Intrarea Miron Cristea, nr. 6, cod 040162, sector 4, București, România

Telefon: (004) 021. 335.21.04 interior 306

E-mail: contact@revistabor.ro

www.revistabor.ro

Abonamente: Tipografia Cărților Bisericești

a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Cont: RO48RNCB5040000000250025, BCR, filiala sector 4, București, cu
mențiunea pentru revista *Biserica Ortodoxă Română*

Materialele trimise la redacție nu se returnează.

Redacția își asumă dreptul de a opera modificări atât prin corectarea formei, cât și a conținutului materialelor trimise spre publicare. Materialele trebuie trimise redacției în format electronic. Rugăm respectarea recomandărilor; a se vedea pe larg condițiile de publicare de la adresa web:

www.revistabor.ro.

CUPRINS

2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română

Hotărârea Sfântului Sinod privind anul omagial în Patriarhia Română..... 7

PASTORALE

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei din anul Domnului 2011 15

Învieerea lui Hristos – lumina Sfântului Botez
Scrisoarea pastorală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu ocazia Sfintelor Paști 23

EVENIMENTE

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (18-25 ianuarie, București)

Damian Alexandru Anfile..... 31

Trecerea la Domnul a Înaltpreasfințitului Bartolomeu Anania, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului (31 ianuarie)

Pr. Bogdan Ivanov 36

Mărturie creștină la Roma. Cel de-al XIII-lea Congres Internațional „Creștini și păstori pentru Biserica de mâine” (2-6 februarie, Roma)

† Visarion, Episcopul Tulcii..... 53

Aniversarea a 86 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (8 februarie)

Damian Alexandru Anfile..... 58

<i>Întrunirea Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română (17-18 februarie, Lacul Sărat, jud. Brăila)</i>	
Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu	61
<i>Trecerea la Domnul a Părintelui Protosinghel Petroniu Tănase, egumenul schitului românesc Prodromu-Muntele Athos (22 februarie)</i>	
Arhim. Timotei Aioanei	64
<i>110 ani de la nașterea Părintelui Patriarh Justinian Marina (22 februarie)</i>	
Damian Alexandru Anfile.....	73
<i>Emisiune numismatică a Băncii Naționale a României - set de trei monede din argint dedicate monumentelor de artă medievală creștină (28 februarie).....</i>	79
<i>21 de ani de arhierie ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel (4 martie)</i>	
Redacția	83
<i>Comemorarea a 72 de ani de la trecerea la cele veșnice a Patriarhului Miron Cristea (5 martie)</i>	
Damian Alexandru Anfile.....	86
<i>Parastasul de 40 de zile pentru vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania (5 martie)</i>	
Constantin Costache.....	92
<i>Cuvânt de prețuire și binecuvântare a femeii</i>	
Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu ocazia Zilei Internaționale a Femeii, (8 martie).....	101
<i>Conferința de lansare a proiectului FORTE la Patriarhia Română (15 martie)</i>	
Gheorghe-Cristian Popa.....	106
<i>Sfințirea Tipografiei „Pharos” a Patriarhiei Române (18 martie)</i>	
Silviu Dascălu	112
<i>Numirea de vicari administrativi în Mitropolia Basarabiei (23 martie)</i>	
Redacția	115
<i>Întronizarea Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț, ca Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului (25 martie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu.....	118

<i>Pelerinajele de Florii în București și în țară (16 aprilie)</i>	
Damian Alexandru Anfile.....	139
<i>Radio TRINITAS la ceas aniversar: 13 ani de emisie neîntreruptă (17 aprilie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu.....	145
<i>Olimpiada Națională la disciplina Religie, ediția a III-a, Galați (17-21 aprilie)</i>	
Pr. Lucian Petroaia, Diac. Daniel Bejan.....	148
<i>Lucrările la Ansamblul Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului în perioada ianuarie-aprilie 2011</i>	
Damian Alexandru Anfile.....	157
<i>Mesajul de felicitare al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru noul egumen al Schitului Românesc Prodromu - Muntele Athos.....</i>	161
<i>Refuzăm oferta vidului spiritual</i>	
Biroul de presă al Patriarhiei Române.....	163

AGENDA DE LUCRU A PATRIARHULUI ROMÂNIEI

<i>Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1 ianuarie - 30 aprilie 2011)</i>	
Arhim. Paisie Teodorescu.....	173

STUDII

<i>Semnificația simbolico-dogmatică a actelor liturgice din rânduiala slujbei Sfântului Botez</i>	
Arhim. Vasile Miron.....	217
<i>Părintele Cleopa Ilie în documentele Securității</i>	
Adrian Nicolae Petcu.....	238
<i>Iconoclasmul și Universitatea din Constantinopol</i>	
Pr. Marin Cojoc.....	267
<i>Responsabilitatea liturgică și sacramentală a episcopului</i>	
† Laurențiu, Mitropolitul Ardealului.....	284

DIASPORA ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ

<i>Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române în Franța (9-13 aprilie)</i>	
Pr. Sorin-Vasile Tancău.....	295

ORTODOXIA ÎN DIALOG

<i>Mesaj de compasiune al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat Bisericii Copte din Egipt (4 ianuarie)</i>	323
<i>Mesajul de condoleanțe al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat Preafericitului Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, în urma atentatului comis la Aeroportul Internațional Domodedovo din Moscova (24 ianuarie).....</i>	324
<i>Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat Mitropolitului Ortodox al Japoniei, în urma cutremurului din 12 martie</i>	325
<i>Scrisoarea irenică a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române adresată Sanctității Sale Bartolomeu, Arhiepiscopul Constantinopolului - Noua Romă, și Patriarh Ecumenic, cu ocazia Praznicului Sfintei Învieri.....</i>	326

RESTITUIRI

<i>Puterea cuvântului</i>	
† Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.....	331

APARIȚII EDITORIALE

<i>Cărți apărute la Editurile Patriarhiei Române (Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, Editura Basilica, Editura Trinitas) în perioada ianuarie-aprilie 2011</i>	343
---	-----

2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română

Hotărârea Sfântului Sinod privind declararea anului 2011 ca an omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română, adresată ierarhilor și eparhiilor ortodoxe române din țară și străinătate:

Cu frățească dragoste, Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 6 iulie 2010, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2011 ca „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”;

Având în vedere că prin hotărârea Permanenței Consiliului Național Bisericesc din 25 februarie 2010 s-a aprobat, la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, ca proiectul privind proclamarea anului 2011 ca „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română” să fie prezentat în cadrul ședinței Sfântului Sinod pentru analiză și aprobare;

Ținând seama de programul-cadru pentru realizarea, în anul 2011, a proiectului religios-duhovnicesc, cultural-editorialistic și mediatic intitulat „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, elaborat de Cancelaria Sfântului Sinod, cu aprobarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, redat după cum urmează:

I. În primul semestru al anului 2011

A. Va fi tratată complementar și prezentată credincioșilor tema Taina Sfântului Botez, din următoarea perspectivă:

1. Prezentare istorică:

- a) Sfântul Botez în Sfânta Scriptură: prefigurare în Vechiul Testament și realitate în Noul Testament;
- b) Sfântul Botez în perioada patristică;

- c) Influențe scolastice și neoscolastice;
 - d) Sfântul Botez în teologia contemporană.
 - 2. Slujba Sfintei Taine a Botezului - semnificație teologică și existențială.
 - 3. Pregătirea părinților după trup și a părinților duhovnicești (nașii) pentru botezul copiilor.
 - 4. Pastorația celor botezați, a familiei creștine sau a instituțiilor care contribuie la creșterea, educarea și formarea copiilor.
 - 5. Sfânta Taină a Botezului la orele de religie și în proiectul „Hristos împărtășit copiilor”.
 - 6. Practici neortodoxe privind săvârșirea botezului:
 - a) Influențe păgâne și sincretiste;
 - b) Reduceri sau deformări de ritual;
 - c) Nume necreștine;
 - d) Nași improvizați (de altă credință sau fără credință).
 - 7. Botezul copiilor în familii mixte din punct de vedere confesional sau interreligios.
- B. Susținerea de emisiuni cu prioritate la Radio Trinitas și la Trinitas TV, la posturile de radio bisericești locale, precum și contribuții la *Ziarul Lumina*, în presa bisericească centrală și eparhială;
- C. Realizarea de studii, comentarii și bibliografii cu conținut biblic, istoric, dogmatic, liturgic, omiletic-catehetic, pastoral-social și ecumenic pentru prezentarea Tainei Sfântului Botez în cadrele prezentate la paragraf I, lit. A.

II. În al doilea semestru al anului 2011

- A. Va fi tratată complementar și prezentată credincioșilor tema Taina Sfintei Cununii, din următoarea perspectivă:
1. Prezentare istorică:
 - a) Taina Cununii în Sfânta Scriptură: prefigurare în Vechiul Testament și realitate în Noul Testament;
 - b) Taina Cununii în perioada patristică;
 - c) Influențe scolastice și neoscolastice;
 - d) Taina Cununii în teologia contemporană.
 2. Slujba Sfintei Taine a Cununii - semnificație teologică și existențială.
 3. Pregătirea mirilor, a părinților trupești și a părinților duhovnicești (nașii) pentru primirea Tainei Cununii.

4. Pastorația mirilor, a familiei creștine sau a instituțiilor care contribuie la educarea și formarea familiei.
 5. Nașterea de prunci, ca dar și binecuvântare a familiei creștine.
 6. Sfânta Taină a Cununii la orele de religie și în programele catehetice.
 7. Practici neortodoxe privind săvârșirea cununiei:
 - a) Influențe păgâne și sincretiste;
 - b) Reduceri sau deformări de ritual (oficierea în afara locașului de cult; logodna neurmată de cununie, problema dispenselor în post etc.);
 - c) Practici necanonice și nelegale (gradele de rudenie, cununia a doua și a treia fără atestarea divorțului, obligativitatea certificatului de căsătorie emis de starea civilă etc.);
 - d) Nași improvizați (de altă credință sau fără credință).
 8. Problema familiilor mixte din punct de vedere confesional sau interreligios.
- B. Susținerea de emisiuni cu prioritate la Radio Trinitas și la Trinitas TV, la posturile de radio bisericești locale, precum și contribuții în *Ziarul Lumina*, în presa bisericească centrală și eparhială;
- C. Realizarea de studii, comentarii și bibliografii cu conținut biblic, istoric, dogmatic, liturgic, omiletic-catehetic, pastoral-social și ecumenic pentru prezentarea Tainei Sfintei Cununii în cadrele prezentate la paragraf II, lit. A.

III. În ultimul semestru din anul 2011, la Palatul Patriarhiei se va organiza o ședință solemnă a Sfântului Sinod cu tema „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, precum și organizarea unei expoziții tematice cuprinzând cele mai frumoase și reprezentative fresce, icoane, miniaturi, broderii și țesături, mozaicuri și vitralii care să reflecte Botezul și Familia creștină în arta bisericească ortodoxă.

IV. Pe toată durata anului 2011, la nivelul eparhiilor și al instituțiilor de învățământ teologic, se vor organiza dezbateri și colocvii teologice, se vor elabora studii istorico-teologice și comentarii pastoral-misionare, se vor desfășura concursuri artistice (iconografice, muzicale) pe diverse niveluri (elevi, studenți, artiști profesioniști).

V. Ca parte a programului-cadru național bisericesc, la Conferința pastoral-misionară semestrială din primăvara anului 2011 se va trata tema „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, cu posibilitatea aprofundării acesteia fie la Conferința pastoral-misionară semestrială din toamna anului 2011, fie la una din conferințele preoțești administrative lunare pe care o va stabili fiecare eparhie.

VI. În scopul realizării unor materiale vizuale despre „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, redactorii postului de televiziune Trinitas TV și ai *Ziarului Lumina* vor solicita colaborarea centrelor eparhiale pentru identificarea în biserici și mănăstiri, precum și în biblioteci, a celor mai frumoase și reprezentative fresce, icoane, miniaturi, broderii și țesături, mozaicuri și vitralii, care să reflecte Botezul și Familia creștină în arta bisericească ortodoxă. Întregul material va fi cuprins într-un album intitulat *Familia creștină în arta sacră*, care va fi publicat sub îngrijirea Centrului de Presă Basilica al Patriarhiei Române.

VII. Pentru folosul duhovnicesc al credincioșilor și ca mijloc de catehizare și educare a tineretului ortodox, prin grija Sectorului teologic-educațional al Administrației Patriarhale, se va publica un volum intitulat *Familia creștină, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social*, Patriarhul României urmând a desemna colectivul de autori care să pregătească volumul pentru tipar.

Luând act de caracterul național bisericesc al acestui proiect de program-cadru cu importante implicații în susținerea și promovarea învățaturii de credință ortodoxe despre cele două Sfinte Taine, afirmarea rolului familiei creștine, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social, apărarea familiei creștine în fața provocărilor contextului contemporan secularizat, precum și necesitatea aprofundării acestuia prin dezbateri și colocvii teologice, elaborarea de studii istorico-teologice și comentarii liturgice și pastoral-misionare, organizarea unor concursuri tematice, care să reflecte rolul familiei creștine, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social, precum și

a evidențierii acestui program-cadru prin mijloacele media și publicistice ale Bisericii noastre.

În urma lămuririlor suplimentare prezentate în plen de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, la propunerea *Comisiei teologice, liturgice și didactice*, precum și a votului exprimat în unanimitate, Sfântul Sinod a hotărât:

1. Ia act și aprobă inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel privind proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2011 ca „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”.
2. Aprobă programul-cadru național bisericesc în 7 puncte (I-VII), inițiat și propus de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, redat în referatul Cancelariei Sfântului Sinod, care va fi adus la cunoștința eparhiilor, pentru realizarea proiectului religios-duhovnicesc, cultural-editorialistic și mediatic intitulat „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”.
3. Aprobă ca, în fiecare eparhie și în fiecare școală teologică, ierarhii eparhioți să ia măsurile necesare pentru a ilustra programul-cadru național bisericesc intitulat „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, prin acțiuni și manifestări locale (media, publicistice, conferințe, întruniri și simpozioane pastorale, teologice, cultural - educative), cu contribuția profesorilor de teologie, a specialiștilor, a preoților și monahilor, subliniindu-se importanța Familiei creștine în viața Bisericii și a credincioșilor, o atenție specială acordându-se receptării acestui program de către tineret.
4. Aprobă publicarea, prin grija Sectorului teologic-educațional al Administrației Patriarhale, a unui volum dedicat Familiei creștine, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social, pentru folosul duhovnicesc al credincioșilor și ca mijloc de catehizare și educare a tineretului ortodox, precum și a unui volum dedicat Botezului, din punct de vedere liturgic, canonic și pastoral.
5. Aprobă elaborarea și publicarea, sub îngrijirea Centrului de Presă Basilica al Patriarhiei Române, a unui album intitulat *Familia creștină în arta sacră*, care va cuprinde cele mai frumoase și reprezentative fresce, icoane, miniaturi, broderii și țesături, mozaicuri și vitralii, care să reflecte Botezul și Familia creștină în arta bisericească ortodoxă.

6. Ca parte a programului-cadru național bisericesc, aprobă ca la Conferința pastoral-misionară semestrială de primăvară din anul 2011 să se trateze subiectul intitulat „2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, structurat pe cadrele redate la punctele I și II din prezenta comunicare, cu posibilitatea continuării aprofundării acesteia fie la Conferința pastoral-misionară semestrială din toamna anului 2011, fie la una din conferințele preoțești administrative lunare pe care o va stabili fiecare eparhie.

Aducându-Vă la cunoștință această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiți a lua măsurile necesare pentru înștiințarea tuturor unităților bisericești și de învățământ teologic din eparhie, precum și a clerului, monahilor și credincioșilor din eparhie prin mijlocirea presei eparhiale.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare,

Președintele Sfântului Sinod

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secretarul Sfântului Sinod
† Ciprian Câmpineanul
Episcop-vicar patriarhal

Pastorale

PASTORALA SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE LA DUMINICA ORTODOXIEI DIN ANUL DOMNULUI 2011

**Preaiubitului cler, cinului monahal
și dreptmăritorilor creștini
din cuprinsul Patriarhiei Române,
*Har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl
și de la Iisus Hristos, Domnul nostru,
iar de la noi arhieresti binecuvântări!***

***Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
iubiți credincioși și credincioase,***

Dăm slavă bunului Dumnezeu că ne-a învrednicit să începem urcușul duhovnicesc al Postului Sfintelor Paști, în care ne străduim, fiecare după putere, să-L însoțim pe Mântuitorul Hristos pe drumul Crucii pentru a muri și a învia împreună cu El, adică pentru a muri față de păcat și a învia pentru sfințenie și fapte bune. *Toată viața noastră creștină este, de fapt, o moarte și o înviere împreună cu Hristos Domnul, un efort continuu de a împlini făgăduința făcută la Botezul nostru, și anume că ne lepădăm de Satana și de toate lucrările lui și ne unim cu Hristos spre a-I sluji Lui, ca unui Domn și Împărat, pentru a deveni asemenea Lui în smerenie și milostivire.* Posturile de peste an și, cu deosebire, Postul cel Mare al Sfintelor Paști, sunt prilejuri deosebite în care ne întărim în credință și sporim în iubire milostivă, pe de o parte, prin lupta cu patimile egoiste, prin înfrânare de la mâncare și băutură, de la plăcerile trupești și de la toată fapta cea rea, iar pe de altă parte, prin rugăciune mai multă și mai curată, prin îm-

păcarea cu semenii noștri, prin înmulțirea binelui față de toți oamenii și prin împărtășirea mai deasă cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Duminica de astăzi, numită *Duminica Ortodoxiei*, are pentru noi, creștinii ortodocși, o semnificație aparte și o istorie care urcă până în secolul al IX-lea, când Biserica a biruit erezia iconoclastă, care lupta împotriva Sfintelor Icoane.

După mai bine de o sută de ani de controverse și de lupte împotriva Sfintelor Icoane, provocate de unii împărați bizantini, începând cu anul 726, cultul Sfintelor Icoane, al Sfintei Cruci și al Sfintelor Moaște a fost restabilit, cu autoritate, de Sinodul VII Ecumenic de la Niceea, din anul 787, iar apoi, cu solemnitate, de Sinodul de la Constantinopol din anul 843, care a hotărât ca, în prima duminică din Postul Mare, să se sărbătorească *biruința Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor* sau abaterilor de la dreapta credință. Tot atunci, s-a stabilit ca această duminică să se numească *Duminica Ortodoxiei*, adică *Duminica dreptei credințe* în singurul Dumnezeu adevărat, Care ne-a fost descoperit nouă în Iisus Hristos (cf. *Ioan* 17, 3). Prin urmare, Adevărul este de la Dumnezeu și Dumnezeu este Adevărul. În acest sens, Însuși Mântuitorul a spus: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața* (*Ioan* 14, 6). Deci Adevărul nu este un concept abstract, o teorie sau un produs al rațiunii, ci o Persoană veșnic vie, Iisus Hristos, Care S-a făcut Om pentru a descoperi oamenilor adevărul mântuirii și a le dărui viața veșnică, prin credința în Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Sfinții Părinți de la Sinoadele ecumenice, inspirați de Duhul Sfânt, au apărut și au definit adevărul credinței mântuitoare privind unitatea de ființă sau deoființimea, egalitatea, distincția și conlucrarea Persoanelor Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; precum și adevărul credinței privind Taina Bisericii, a Sfântului Botez, a învierii morților și a vieții veșnice – așa cum sunt mărturisite în *Crezul ortodox*, formulat de primele două Sinoade ecumenice de la Niceea (325) și Constantinopol (381). În lupta lor cu ereziile, care sunt abateri de la dreapta credință, Sfinții Părinți, adunați în Sinoade ecumenice, au definit și adevărul credinței privind dumnezeirea și omenitatea Persoanei Mântuitorului Iisus Hristos, calitatea de Născătoare de Dumnezeu a Maicii Domnului, a pururea Fecioarei Maria, dar și **adevărul privind cinstirea Sfinților, a Sfintelor Icoane și a Sfintelor Moaște**, deoarece *adevărul credinței este baza adevăratei comuniuni de viață cu Dumnezeu*. De aceea, adevărul dogmelor de credință este

mărturisit în viața liturgică a Bisericii, ca mister sau taină a mântuirii, *adică a unirii omului cu Dumnezeu prin har, pentru a dobândi viața veșnică*. Astfel, Ortodoxia este prin excelență mistică. Pentru noi, ortodocșii, taina credinței nu este simplu obiect de speculație intelectuală, ci ea se trăiește în stare de rugăciune, de închinare lui Dumnezeu și de cinstire a Sfinților Lui în Sfânta Biserică. Întrucât credem în Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, *ne închinăm* Preasfintei Treimi, *mărturisim* pe Mântuitorul Iisus Hristos ca fiind Dumnezeu adevărat și Om adevărat; *preacinstim* pe Maica Domnului ca fiind, în același timp, Mamă și Fecioară; *cinstim* (venerăm) pe Sfinții lui Dumnezeu și Sfintele lor Icoane, precum cinstim Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie, care nu sunt simplă materie, ci materie sfințită sau purtătoare de har, aflându-se în legătură spirituală cu Hristos și cu Sfinții Lui. Cinstim și Sfintele Moaște ale Sfinților, întrucât acestea sunt arvuna învierii trupului și a transfigurării sau înnoirii universului actual în cer nou și pământ nou, la venirea întru slavă a lui Hristos (cf. *Apocalipsa* 21).

Însă *Ortodoxia nu este numai dreapta credință, ci și dreapta trăire în Hristos*. După cum știm, în limba greacă *orthodox* înseamnă atât *dreptcredincios*, cât și *dreptmăritor*. Ortodox este deci cel care-L preamărește cu adevărat pe Dumnezeu prin mărturisirea dreptei credințe, dar și prin participarea la sfintele slujbe ale Bisericii și prin trăirea dreaptă și faptele bune săvârșite după poruncile Lui.

Iubiți credincioși și credincioase,

Așa cum am spus, în *Duminica Ortodoxiei* prăznuim biruința dreptei credințe asupra ereziilor care au pus la încercare viața credincioșilor din primul mileniu al Bisericii creștine. În acele vremuri, mulți ierarhi, monahi și preoți, ca și foarte mulți credincioși au suferit nenumărate persecuții, bătăi, închisori, exiluri și chiar moartea pentru curajul de a cinsti și apăra Sfintele Icoane. Slujbele Vecerniei și Utreniei din *Duminica Ortodoxiei* sunt alcătuite din cântări referitoare la icoana Mântuitorului Iisus Hristos, Care, așa cum au arătat Sfinții Părinți de la Sinodul VII Ecumenic, este prototipul și justificarea tuturor Sfintelor Icoane. Prin urmare, *Sfintele Icoane sunt parte integrantă din Tradiția vie a Bisericii, întrucât prin ele se mărturisește adevărul că Fiul lui Dumnezeu Cel nevăzut S-a făcut văzut, adică Om, pentru a uni pe*

oameni cu Dumnezeu. De aceea, nu ne putem imagina o biserică ortodoxă fără icoane; nu putem sluji Sfânta Liturghie sau orice altă slujbă fără să avem în fața noastră cel puțin icoana Mântuitorului și icoana Maicii Domnului. Frumusețea și atmosfera de taină sau mistică ale unei biserici ortodoxe se datorează mai ales Sfintelor Icoane și frescelor care o împodobesc. Aceasta se explică prin faptul că Sfânta Icoană nu este un simplu tablou de inspirație religioasă, ci o artă sacră sau sfântă și o prezență harică a Mântuitorului, a Maicii Domnului și a Sfinților, prezență pe care o simt credincioșii când se roagă Sfinților reprezentați pe Sfintele Icoane. În Ortodoxie însă, nu numai locașul bisericii este împodobit cu Sfinte Icoane, ci și casa familiei creștine, numită simbolic *biserica de acasă*, unde ar trebui să se adune zilnic la rugăciune toată familia: părinții, împreună cu toți copiii și cu bunicii. Rugăciunea în fața Sfintelor Icoane este mai intimă și mai profundă. Făcută cu smerenie și concentrare deplină, rugăciunea în fața Sfintelor Icoane ne aprinde inima de dragoste și evlavie față de Dumnezeu, de Maica Domnului și de Sfinți, care ne ajută să iubim pe toți oamenii, întrucât toți sunt creați după chipul lui Dumnezeu.

Iubiți credincioși și credincioase,

Dumnezeu l-a făcut pe om *după chipul Său*, suflând în fața lui suflare de viață. Așa a devenit omul „ființă vie“ (*Facerea* 1, 26; 2, 7). Apoi primii oameni, Adam și Eva, au primit porunca: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți” (*Facerea* 1, 28). Prin urmare, tot omul care vine în lume poartă în el pecetea chipului lui Dumnezeu, care face din el o persoană unică și irepetabilă, plină de mister, o ființă ireductibilă la lumea materială și având un destin veșnic. Viața persoanei umane este cel mai mare dar al lui Dumnezeu, *iar această viață începe în momentul conceperii, al apariției embrionului viu.* Din acel moment, omul este *suflet viu*, adică persoană care poartă în sine chipul lui Dumnezeu Cel veșnic viu și este chemată la viața veșnică. *De la concepere până la naștere și apoi până la sfârșitul vieții pământești, omul crește, se maturizează și se împlinește în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii săi, iar după moartea trupului, sufletul omului rămâne viu, având conștiință și memorie spirituală, întrucât este chemat la viața veșnică.* Prin urmare, dacă suntem creștini, trebuie să afirmăm mereu că viața omului, ca dar sfânt al

lui Dumnezeu, își are începutul în momentul conceperii sau al apariției embrionului viu. Ca atare, *dreptul la viață începe cu dreptul embrionului de a se dezvolta în pântecele mamei sale și dreptul fătului de a se naște. Cine ucide viața embrionului sau a fătului săvârșește păcatul omuciderii.* Din nefericire, crima avortului, fie că este provocat prin medicamente, fie prin operație chirurgicală, este astăzi foarte răspândită în lume, iar *România se află, din păcate, pe lista primelor țări din lume în ceea ce privește rata avorturilor.* Păcatul acesta înfricoșător nu rămâne fără urmări asupra sănătății celor ce-l săvârșesc, asupra familiei și asupra societății umane. Fericirea întemeiată pe crimă nu poate fi binecuvântată de Dumnezeu, deoarece prin crimă asupra omului este ucisă iubirea de oameni. Cele mai multe suferințe în lumea de astăzi vin tocmai din lipsa iubirii milostive și mărinimoase dintre oameni și din lipsa de întrajutorare. Mulți oameni se simt singuri, părăsiți, descurajați, neînțeleși; își caută scăpare în alcool, în desfrâu, în droguri sau în patimi egoiste, care îi distrug treptat sufletește și trupește. De aceea, ei au nevoie de ajutorul Bisericii, pe care Sfinții Părinți o numesc *spital duhovnicesc.* În Biserică, *în starea de comuniune cu Dumnezeu, cu Sfinții Lui și cu ceilalți credincioși, oamenii trăiesc intens viața ca dar al lui Dumnezeu, care trebuie apărat, cultivat și sfințit.* Desigur, astăzi multe suferințe vin și din starea de sărăcie materială, care se adâncește mereu în țara noastră și în lume, pentru că a crescut lăcomia celor ce vor să se îmbogățească rapid și cu orice preț. Din acest motiv, *Biserica încearcă să organizeze o asistență social-caritabilă cât mai extinsă, îndemnând pe cei ce au mai multe bunuri materiale să ofere celor care au mai puțin sau nu au nimic. Astfel, prin contribuția credincioșilor săi, în primul rând, dar și prin alte contribuții, Biserica noastră a dezvoltat până acum numeroase programe de asistență socială, filantropică sau caritabilă, ca de pildă: cantine pentru săraci, cămine pentru copii, case pentru bătrâni, unități medicale pentru bolnavi ș.a.*

Iubiți frați și surori în Domnul,

Tocmai pentru a continua aceste programe și pentru inițierea altora noi a devenit deja o tradiție ca, în *Duminica Ortodoxiei*, să se realizeze în toate bisericile din țară o colectă pentru **Fondul Central Misionar** al Bisericii Ortodoxe Române, iar începând cu anul acesta, 2011, și în parohiile ortodoxe din Diaspora românească. De aceea, *vă îndemnăm să oferiți, cu inimă bună,*

*ajutorul fraților voastre, arătând astfel solidaritatea cu cei mai lipsiți semeni ai noștri. Să nu uităm niciodată că în chipul omului flămând, al celui gol, al celui bolnav, al celui din închisoare, al celui trist și suferind vine tainic, spre noi, Hristos Însuși. Prin urmare, tot binele, spiritual sau material, pe care-l facem semenilor noștri, îl facem lui Hristos Însuși, Care ne va binecuvânta cu darurile Sale aici, pe pământ, și la Judecata de Apoi (cf. Matei 25). Întrucât Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne asigură că *mai fericit este a da decât a lua* (Fapte 20, 35), nimeni nu va sărăci pentru că a ajutat pe cei aflați în nevoi, ci orice om sărăcește cu adevărat numai când devine suflet mic și rece, deoarece împiedică lucrarea iubirii milostive a lui Dumnezeu în lume și uită porunca Mântuitorului: *Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv* (Luca 6, 36).*

Cu nădejdea că îndemnul nostru pastoral va fi o întărire în credință și o chemare la fapta cea bună, ne rugăm lui Dumnezeu să vă binecuvânteze cu darurile Sale cele bogate, să petreceți vremea Postului Mare cu mult folos duhovnicesc și să ajungeți cu pace, sănătate și bucurie la Slăvitul Praznic al Învierii Domnului!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți! (2 Corinteni 13, 13).

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

și

Locțiitor de Mitropolit al Clujului,

Albei, Crișanei și Maramureșului

† Teofan

Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei

† Laurențiu

Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† Irineu

Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† Nicolae

Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† Petru

Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† Iosif

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale
și Mitropolitul Ortodox Român
al Europei Occidentale și Meridionale

† Serafim

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei
și Luxemburgului
Mitropolitul Ortodox Român
al Germaniei, Europei Centrale
și de Nord

† Nifon

Mitropolit onorific,
Arhiepiscop al Târgoviștei și Exarh Patriarhal

† Teodosie

Arhiepiscopul Tomisului

† Andrei

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† Eftimie

Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

† Calinic

Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului

† Timotei

Arhiepiscopul Aradului

† Justinian

Arhiepiscop onorific,
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† Corneliu

Episcopul Hușilor

† Sofronie

Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† Pimen

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† Gherasim

Arhiepiscopul Râmnicului

† Epifanie

Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† Casian

Arhiepiscopul Dunării de Jos

† Nicolae

Arhiepiscopul Ortodox Român
al celor două Americi

† Ioan

Arhiepiscop onorific,
Episcopul Covasnei și Harghitei

† Lucian

Episcopul Caransebeșului

† Nicodim

Episcopul Severinului și Strehaiei

† **Vincentiu**
Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† **Ambrozie**
Episcopul Giurgiului

† **Visarion**
Episcopul Tulcii

† **Gurie**
Episcopul Devei și Hunedoarei

† **Daniil**
Episcop-loctiitor (administrator)
al Episcopiei Daciei Felix

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† **Macarie**
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† **Ciprian Câmpineanul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Varsanufie Prahoveanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Bucureștilor

† **Andrei Făgărășeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

† **Vasile Someșeanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului și Clujului

† **Marc Nemțeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române
a Europei Occidentale

† **Emilian Lovișteanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Râmnicului

† **Ioan Casian de Vicina**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române
a celor două Americi

† **Galaction**
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

† **Sebastian**
Episcopul Slatinei și Romanașilor

† **Petroniu**
Episcopul Sălajului

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român
al Ungariei

† **Timotei**
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei și Portugaliei

† **Mihail**
Episcopul Ortodox Român
al Australiei și Noii Zeelande

† **Varlaam Ploieșteanul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Calinic Botoșăneanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Iașilor

† **Irineu Bistrițeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **Paisie Lugojeanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Timișoarei

† **Sofian Brașoveanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Germaniei,
Austriei și Luxemburgului

† **Ioachim Băcăuanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Romanului
și Bacăului

† **Iustin Sigheteanul**
Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

SCRISOAREA PASTORALĂ A PRAEFERICITULUI PĂRINTE PATRIARH DANIEL CU OCAZIA SFINTELOR PAȘTI

Învierea lui Hristos – lumina Sfântului Botez

„Nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții”
(*Romani* 6, 3-4).

**Preacuviosului cin monahal,
Preacucernicului cler
și Preaiubiților credincioși
din Arhiepiscopia Bucureștilor**
*Har, milă și pace de la Hristos-Domnul nostru,
iar de la noi părintești binecuvântări!*

Hristos a înviat!

***Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,***

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca anul acesta 2011 să fie „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii” în Patriarhia Română. Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii ne învață că *între Taina Morții și Învierii lui Hristos și Taina Botezului creștinilor este o legătură spirituală sfântă și de viață făcătoare. Lumina și puterea Învierii lui Hristos sunt lumi-*

na și puterea Sfântului Botez. De aceea, în Biserica primelor veacuri, Botezul creștinilor adulți se săvârșea în noaptea de Paști, fiind numit și „luminare”, iar cei botezați se numeau „luminați” (Notă: cf. A.- G. HAMMAN, *Le Baptême d'après les Pères de l'Église*, Éditions Migne, Paris 1995, pp. 19-20); ei purtau haine albe în toată săptămâna de după Paști, numită și „Săptămâna luminată”. Taina Botezului, în dimensiunea sa pascală, a fost prefigurată în Vechiul Testament atât prin Noe, care a fost salvat de potop folosind corabia - *prefigurare a Bisericii* (cf. *Facerea* cap. 6-9; *1 Petru* 3, 20-21), cât și prin ieșirea poporului ales din robia Egiptului, *trecerea* prin Marea Roșie (cf. *Ieșirea* 12, 1-51 și 13, 1-16; *1 Corinteni* 10, 1-2) iar apoi *trecerea* prin Iordan (cf. *Iosua* 4, 1-10) și intrarea în Țara Făgăduinței (Notă: Despre interpretarea patristică a acestor simboluri vezi Lothar HEISER, *Die Taufe in der orthodoxen Kirche*, Paulinus-Verlag Trier, 1987, pp. 143-199).

Înțelesul adânc și tainic al Botezului creștin ca moarte și înviere împreună cu Hristos este temeiul întregii vieți creștine.

Moartea a venit în lume ca urmare a păcatului neascultării lui Adam față de Dumnezeu, izvorul vieții și al nemuririi (cf. *Romani* 5, 17-19). Omul însă nu a căzut în păcat din proprie inițiativă, ci pentru că a fost înșelat de diavolul (cf. *Facerea* 3, 1-6, 13, 24; *2 Corinteni* 11, 3; *Ioan* 8, 44). De aceea, Hristos, Noul Adam, îndată după botezul Său în Iordan, Se luptă cu *ispitele lăcomiei* care vin de la diavol: *ispita de a înlocui pe Dumnezeu cu lumea materială*, ca și când omul ar fi doar o ființă biologică, nu și spirituală; *ispita de a stăpâni lumea exterioară*, pierzându-și însă libertatea interioară a sufletului care vine din comuniunea omului cu Dumnezeu; și *ispita slavei deșarte* sau a afirmării omului prin orgoliu (cf. *Matei* 4, 1-11; *Marcu* 1, 13; *Luca* 4, 2-13). Iar în partea finală a vieții Sale pământești, Hristos, Noul Adam, respinge *ispitele durerii*, pregătite de puterile diavolești ascunse în oamenii care Îl urau pe nedrept pe Hristos și încercau să-L ducă la neascultare față de Dumnezeu și la ură față de oameni. Însă, prin smerită ascultare față de Dumnezeu până la moarte (cf. *Luca* 23, 46; *Filipeni* 2, 4-10; *Romani* 5, 19) și prin iertarea greșelilor dușmanilor Săi (cf. *Luca* 23, 34), Hristos Domnul a biruit puterile demonice, și „*le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce*” (*Coloseni* 2, 15), ***transformând astfel moartea ca plată (pedeapsă) a păca-***

tului neascultării în moarte ca iubire față de Dumnezeu prin ascultare de El și iubire față de oameni prin iertarea lor. Iar pentru că iubirea smerită a lui Hristos ca om a fost mai tare decât păcatul și moartea, Dumnezeu L-a înviat din morți și I-a dăruit viață și slavă veșnică (cf. *Filipeni 2, 4-10*). *Iubirea aceasta smerită și preaslăvită a lui Hristos Cel Răstignit și Înviat se dăruiește omului prin harul Sfântului Botez, pentru ca omul care se unește cu Hristos să poată birui păcatul și răutatea demonilor și să dobândească viața veșnică în slava Preasfintei Treimi.* Astfel, *Botezul este Taina prin care ne lepădăm de Satana și ne unim cu Hristos.* De aceea, cel ce dorește să se boteze este întrebă: „*Te lepezi de Satana?*”, „*Te unești cu Hristos?*” Iar el răspunde: „*Mă lepăd de Satana!*” și „*Mă unesc cu Hristos!*”. Acest legământ de la Botez sau acest *vot baptismal* devine programul duhovnicesc sau lupta creștinului cu păcatul în toată viața sa pe pământ. *Prin mărturisirea dreptei credințe și prin Sfântul Botez se iartă omului păcatul strămoșesc și toate păcatele făcute până la Botez, se dăruiește harul înfierii și arvuna învierii* întrucât el trece de la existența fără Hristos, la viața cu Hristos și în Hristos, Care a zis: „*Cel ce crede în Mine chiar dacă va muri (cu trupul) viu va fi (cu sufletul)*” (*Ioan 11, 25*).

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Întrucât la Botezul Domnului în apele Iordanului, S-a arătat Sfânta Treime, adică Tatăl a mărturisit că Iisus Hristos, Dumnezeu–Omul, este Fiul Său Cel iubit, iar Duhul Sfânt a întărit acest cuvânt adevărat al Tatălui (cf. *Matei 3, 13-17*), Botezul creștin se săvârșește *în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.* Astfel, *prin Botezul în apă și în Duh omul credincios reface legătura sa de viață și iubire eternă cu Sfânta Treime,* deoarece a fost creat după chipul Preasfintei Treimi când Dumnezeu a zis: „*Să facem om după chipul și asemănarea Noastră*” (*Facerea 1, 26*). Prin Botezul în apă și în *Duhul Sfânt* noi ne unim cu întreaga Sfântă Treime. În acest sens, Părintele Stăniloae zice: „*Botezul pune pe primitorul lui în relație intimă nu numai cu Hristos, ci cu întreaga Sfântă Treime, căci Hristos este Fiul Tatălui și ne face și pe noi, în Sine, fii ai Tatălui, eliberându-ne de robia stihțiilor impersonale și a patimilor*” (Notă: Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, vol. III, București, 1997, p. 42). Prin Botezul în apă și în Duhul Sfânt ca unire cu Hristos Cel Răstignit și Înviat, *primim nu numai iertarea păcatelor, ci și*

harul înfierii, întrucât „celor câți L-au primit (pe Hristos), care cred în Numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din pofță trupească, nici din pofță bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut” (Ioan 1, 12-13). Apa Botezului a fost numită de unii Sfinți Părinți nu numai icoană a mormântului lui Hristos, ci și „sânul maternal” al Bisericii, din care se nasc fiii ei duhovnicești, după chipul maternității Fecioarei Maria. (Notă: Vezi Sfântul CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza* 20, 4; DIDIM CEL ORB, *Despre Sfânta Treime*, II, 13; cf. A.- G. HAMMAN, „Baptême”, în: *Dictionnaire encyclopédique du Christianisme ancien*, Paris, Cerf, 1990, p. 333).

„În Botez apa devine un sân pentru cel care se naște, iar harul Duhului (Sfânt) formează pe cel care este botezat pentru a doua naștere.” (Notă: Vezi TEODOR DE MOPSUESIA, *Omilii catehetice*, 14, 9; cf. Olivier CLEMENT, *Sources. Les mystiques chrétiens des origines. Textes et commentaries*, Paris, Stock, 1992, p. 95). Cei care, în Biserică, lucrează prin harul Duhului Sfânt la formarea de fii și fiice duhovnicești devin **părinți duhovnicești**. Aceștia sunt în primul rând **preoții însoțiți de nașii care botează**, precum și toți duhovnicii sau învățătorii duhovnicești care înțeleg că înfierea baptismală are ca scop mântuirea omului, adică învierea omului din păcat și pregătirea lui pentru învierea cea de obște și pentru viața veșnică. De aceea, la sfârșitul Simbolului credinței, rostit de trei ori înainte de Botez, se spune: „Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor și aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie”. Întrucât Sfântul Botez este începutul mântuirii omului și arvuna vieții veșnice trăite în iubirea Preasfintei Treimi, **fericiți sunt părinții care dau naștere la copii și apoi îi botează ca să devină în Hristos fii ai lui Dumnezeu după har și fii duhovnicești ai Bisericii, pentru ca în Duhul Sfânt să poată numi Tată pe Dumnezeul Cel ceresc** (cf. *Romani* 8, 16; *Galateni* 4, 6) și să trăiască pururea bucuria pascală de a simți în viața lor cum lucrează „harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Sfântului Duh” (*2 Corinteni* 13, 13). Astfel, viața creștină devine o cultivare și o rodire permanentă a darurilor Duhului Sfânt primite la Botez și pecetluite cu Sfântul și Marele Mir de preot zicând: „pecetea darurilor Duhului Sfânt”. Prin mărturisirea dreptei credințe și prin harul Sfântului Duh primit la Sfântul Botez, Hristos locuiește în inimile celor botezați (cf. *Efeseni* 3, 17-18) și îi pregătește pentru învierea cea de obște și pentru viața veșnică (cf. *Romani* 6, 22-23; *Ioan* 6, 40 și 47).

Iubiți frați și surori în Domnul,

Precum odinioară, astăzi Mântuitorul Iisus Hristos ne îndeamnă zicând: „*lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți*” (Matei 19, 14; Marcu 10, 14; Luca 18, 15). Credința copiilor este inspirată și susținută de credința și iubirea părinților pentru ei. Credința copiilor este unită cu dorința lor de a fi iubiți și de a iubi. ***Când Biserica le arată copiilor iubirea lui Hristos pentru ei, aceștia iubesc Biserica și devin icoane de nevinovăție și bunătate care îi orientează pe adulți spre Împărăția cerurilor*** (cf. Matei 18, 3; 19, 14; Luca 18, 16). ***Părinții care nu botează copiii îi lipsesc de harul înfierii duhovnicești și de bucuria de-a se împărtăși de unirea cu Hristos Cel Înviat și de slava Preasfintei Treimi.***

De asemenea, părinții și nașii care botează copiii, dar nu-i cresc sau nu-i educă în credință, nu-i iubesc cu adevărat, deoarece ***numai copiii botezați și crescuți în credință și viațuire creștină pot deveni buni cetățeni ai Patriei pământești și cetățeni ai Patriei cerești, adică ai Împărăției Cerurilor. Astăzi este nevoie să cunoaștem mai mult și mai bine ce înseamnă a fi botezat, adică a fi creștin sau a purta numele lui Hristos, într-o lume confruntată cu fenomenul secularizării, cu pluralismul și sincretismul religios. Slujba Sfântului Botez trebuie citită de către noi în fiecare an, ca să înțelegem ce au spus nașii pentru noi când am fost botezați, copii fiind; atunci când s-a rugat preotul împreună cu Biserica pentru fiecare primitor al Botezului: „ca să fie vrednic de împărăția cea nestricăcioasă”, „să se arate el fiu al luminii și moștenitor al veșnicelor bunătăți”, „să se facă el împreună sădit și părtaș morții și învierii lui Hristos”, „să-și păzească el haina botezului și logodirea Duhului neîntinată și fără prihană în ziua cea înfricoșătoare a lui Hristos”, „să se facă lui apa aceasta haină a nașterii de-a doua spre iertarea păcatelor și spre îmbrăcăminte în nestricăciune***” (Notă: *Slujba Sfântului Botez*, ectenia mare, în: *Moliftelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 27). Să ne rugăm, așadar, Domnului nostru Iisus Hristos cel Înviat, să ne ajute să trăim în toată viața noastră bucuria Botezului ca bucurie a învierii sufletului nostru din moartea păcatului și să facem roditoare darurile Sfântului Duh primite în Sfântul Botez. Iar roadele Sfântului Duh sunt: ***dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția; împotriva unora ca aces-***

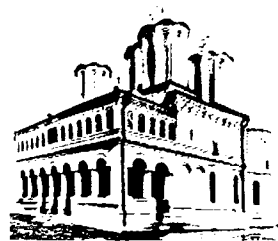
tea nu este lege” – zice Sfântul Apostol Pavel (*Galateni* 5, 22). Să înmulțim prin rugăciune și fapte bune aceste roade ale Sfântului Botez! Să aducem bucurie acolo unde este întristare! Să ajutăm pe cei căzuți să se ridice! Să întărim pe cei slabi! Să hrănim pe cei flămânzi material și spiritual! Să ajutăm mai mult familiile creștine care au mulți copii! Să prețuim pe fiecare om ca fiind o făclie de Paști, iubită de Dumnezeu *Părintele luminilor*, Care ne cheamă la pacea, bucuria și slava Împărăției Cerurilor. De Sfânta și Marea Sărbătoare a Învierii Domnului, vă adresăm tuturor părințești doriri de sănătate și mântuire, de pace și bucurie, dimpreună cu salutul pascal: „*Hristos a înviat!*”

Al vostru către Hristos-Domnul rugător,

† DANIEL

Prin harul lui Dumnezeu
Arhiepiscopul Bucureștilor
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei
Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Eventi

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (18-25 ianuarie, București)

Damian Alexandru ANFILE

Desfășurată în perioada 18-25 ianuarie, *Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștină* de anul acesta a avut drept temă de reflecție versetul biblic: „Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciune.” (*Faptele Apostolilor* 2, 42). La întâlnirile ce au avut loc au participat reprezentanți ai: Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii Romano-Catolice, Bisericii Greco-Catolice, Bisericii Reformate, Bisericii Armene, Bisericii Anglicane și Bisericii Evanghelice Luterane. Prima întrunire a avut loc la Catedrala patriarhală din București, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, slujba Vecerniei fiind săvârșită de către Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, care a dat citire ulterior mesajului Preafericirii Sale.

Organizată de către credincioșii diferitelor Biserici din România la începutul fiecărui an, în perioada 18-25 ianuarie, *Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor* reprezintă una dintre cele mai de seamă acțiuni ecumenice din prezent, Biserica Ortodoxă Română participând la desfășurarea acesteia în România începând cu anul 1993, în cooperare cu Asociația Ecumenică a Bisericilor din România - AIDRom. În fiecare an este aleasă o temă de reflecție de către reprezentanți ai Comisiei *Credință și Constituție* a Consiliului Mondial al Bisericilor și ai Consiliului Pontifical pentru unitatea creștină, la propunerea Bisericilor creștine din întreaga lume, pe baza unui verset biblic. Anul acesta a fost aleasă tema propusă de Bisericile creștine din Ierusalim, anume versetul din cartea *Faptele Apostolilor* 2, 42: „Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciune.”

În București, pe lângă Patriarhia Română, mai sunt implicate în această acțiune următoarele confesiuni: Biserica Romano-Catolică, Biserica Greco-Catolică, Biserica Reformată, Biserica Armeană, Biserica Anglicană și Biserica Evanghelică Luterană. Prima întrunire a reprezentanților acestora a

avut loc în seara zilei de marți, 18 ianuarie, la Catedrala patriarhală, unde a fost oficiată slujba Vecerniei de către Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, la care a participat și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Ulterior, Preasfințitul Ciprian Câmpineanul a dat citire mesajului Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române:

Credință apostolică și comuniune spirituală

„Cu prilejul *Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*, adresăm tuturor creștinilor din România un mesaj duhovnicesc, de binecuvântare, la început de An Nou.

Tema acestei Săptămâni de rugăciune din acest an (2011), inspirată din textul biblic: „și stăruiau în învățătura Apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (*Faptele Apostolilor* 2, 42), ne reamintește de bucuria care i-a cuprins, la Pogorârea Sfântului Duh, pe Apostolii adunați în Ierusalim după Înălțarea Mântuitorului Iisus Hristos la cer. Evenimentul Pogorârii Sfântului Duh peste Apostoli a fost actul de naștere al Bisericii, momentul în care Apostolii înțeleg și trăiesc deplin taina credinței ca vedere duhovnicească a prezenței lui Dumnezeu în viața lor. Cei ce mai înainte erau „nepricepuți și zăbaonici cu inima” (*Luca* 24, 25) devin acum înțelepți binevestitori ai Evangheliei lui Hristos în toată lumea.

Astfel, înțelegem și noi că nu-L putem cunoaște pe Hristos decât numai în Duhul Sfânt, Duhul Adevărului și al comuniunii (cf. *Ioan* 15, 26; *2 Corinteni* 13, 13), Care Se odihnește peste noi (cf. *1 Petru* 4, 14). Unitatea Bisericii primare ca Trup Tainic al lui Hristos se manifesta ca fiind comuniune de credință apostolică, viață liturgică, euharistică, organizare comunitară și ajutorare fraternă, însă mai târziu au apărut dezbinări între creștini, deoarece unii dintre ei au ales să-L mărturisească pe Hristos-Domnul, nu în comuniunea sau unitatea eclesială a Duhului Sfânt manifestată comunitar, ci în mod separat. De fapt, unitatea bisericească vizibilă a fost păstrată numai acolo unde Tradiția apostolică, consemnată în Evanghelie și transmisă de Biserică de-a lungul veacurilor, a constituit baza comuniunii de credință și viață sacramentală, iar interpretarea comunitară sau sinodală a credinței a fost mai utilă menținerii unității Bisericii decât opiniile individuale ale unor teologi.

De la Biserica primară din Ierusalim învățăm și noi astăzi cât de necesară este fidelitatea față de adevărul credinței mărturisit de Sfinții Apostoli, nu doar pentru că acesta era binevestit de oameni care L-au

cunoscut direct pe Iisus Hristos și au fost martori ai Învierii Lui, ci și pentru că înțelegerea lor era luminată de Duhul Sfânt, Duhul unității, al comuniunii de gândire și simțire spirituală, Care este prezent și activ în rugăciunea smerită și stăruitoare a Bisericii.

Să ne rugăm Preasfintei Treimi ca să ne ajute să simțim duhovni-cește legătura vie și profundă dintre adevărul mântuitor al credinței și comuniunea fraternă de iubire în Duhul Sfânt, ca bază solidă pen-tru o mărturie creștină comună în lume.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți!"

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, Preasfințitul Mihai Frățilă, Episcop greco-catolic rezident în București, auxiliar de Alba Iulia și Făgăraș, a dat citire unei omilii în care a arătat că rodnicia unui dialog al politeții între creștini depinde în mare parte

*Moment din timpul Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor
la Catedrala Patriarhală din București*

de puterea de a ne înnoi prin smerenie de valoarea realizărilor și a prestațiilor vieții și că numai așa putem învăța să câștigăm: „Nu știm cum și când se va reface unitatea creștină. Putem sau nu să o întrezărim, dar nimeni nu cunoaște felul în care ea va deveni realitate. Dacă acest scenariu îi aparține în mod exclusiv Cerului, Dumnezeu ne cere însă ca în așteptarea darului Său fiecare dintre noi să fie statornic în simplitatea de a face binele, de a fi cuviincios și de a continua rugăciunea. Cine caută să trăiască Evanghelia în mod simplu și consecvent, fără alte pretenții, face cel mai mare serviciu bunului-simț. Numai peste acesta va putea sosi într-o bună zi darul cel ales al unității în Hristos.”

În zilele următoare, întrunirile din cadrul *Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor* s-au desfășurat după programul de mai jos:

- Miercuri, 19 ianuarie, Biserica Evanghelică (*strada Luterană 2*), ora 17.00;
- Joi, 20 ianuarie, Biserica Armeană (*Bulevardul Carol I, 43*), ora 17.00;
- Vineri, 21 ianuarie, Biserica Reformată (biserica Calvineum, *strada Luterană 13 bis*), ora 17.00;
- Sâmbătă, 22 ianuarie, Biserica Greco-catolică (*strada Sirenelor 39*), ora 17.00;
- Duminică, 23 ianuarie, fiecare Biserică va face rugăciuni pentru unitatea creștină în cadrul slujbelor obișnuite;
- Luni, 24 ianuarie, Biserica Anglicană (*strada Arthur Verona 3*), ora 17.00;
- Marți, 25 ianuarie, Catedrala Romano-Catolică „Sfântul Iosif” (*strada General Berthelot 19*), ora 17.00.

La toate aceste întâlniri au fost prezenți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române, care, potrivit Hotărârii Sfântului Sinod nr. 6745/ 29 octombrie 2008, nu au purtat însemne liturgice și nu au avut intervenții în timpul slujbelor, la fel cum au procedat și reprezentanții celorlalte culte la slujba ortodoxă a Vecerniei.

Summary: **The Week of Prayer for Christians Unity**

Being organized by the faithful of different Churches in Romania, at the beginning of every year (between the 18th and the 25th of January), The Week of Prayer for Christians Unity is one of the most important ecumenical actions of the present day. According to the tradition of this event, a subject of meditation is chosen every year, proceeding from a biblical verse that is selected by the representatives of the Faith and Constitution Committee of the Church World Council for Christians unity, from among the suggestions of the Christian Churches of Jerusalem that have suggested the verse: "And they continued steadfastly in the apostles' doctrine and fellowship, and in breaking of bread, and in prayers (The Acts of the Apostles 2, 42).

In Bucharest, the first meeting within the frame of the Week of Prayer for Christians Unity took place in the evening of Tuesday, the 18th of January, in the Patriarchal Cathedral, where the Vespers were officiated by His Grace Ciprian Cămpineanu, patriarchal vicar Bishop. His Beatitude Father Patriarch Daniel also was present at the divine service. The, His Grace Ciprian Cămpineanu read out the message of the Head of the Romanian Orthodox Church: in it His Beatitude dwelt on the subject of meditation of the year, saying that "this reminds us the great joy that occupied, at the Descent of the Holy Ghost, all the apostles gathered in Jerusalem, after the Ascension of our Saviour Jesus Christ into Heaven". On the other hand, Father Patriarch Daniel emphasized that: "It is the primary Church in Jerusalem that teaches us today how very necessary is the faithfulness for the truth of faith confessed by the Apostles, and not only because it was being announced by men that had known Jesus Christ directly, giving here at proof of His Resurrection, but also because their reason was enlightened by the Holy Spirit, Who is the Spirit of unity, of spiritual communion of thoughts and feelings, Who is always present and active in the humble and persevering prayers of the Church."

Trecerea la Domnul a Înaltpreasfințitului Bartolomeu Anania, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului (31 ianuarie)

Pr. Bogdan IVANOV

Înaltpreasfințitul Mitropolit Bartolomeu Anania a trecut la Domnul în ziua de 31 ianuarie 2011. Trupul neînsuflețit al celui care a fost timp de 18 ani Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului a fost înmormântat în ziua de 3 februarie 2011, în cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca. Preoții și credincioșii din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului l-au condus pe ultimul drum pe cel care le-a fost ierarh, slujba fiind oficiată de un impresionant sobor de ierarhi veniți din toată țara și din străinătate, în frunte cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Vestea plecării spre Împărăția Cerurilor a Părintelui nostru, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu a întristat întreaga Biserică Ortodoxă Română și a lăsat un gol imens în sufletele celor care l-au cunoscut, dar și în inimile credincioșilor din Arhiepiscopia Clujului, care l-au iubit și care au avut în venerabilul ierarh un adevărat părinte și învățător.

Decesul a survenit, luni, 31 ianuarie 2011, la ora 19²⁵, la Secția de Terapie Intensivă a Clinicii Chirurgie I din Cluj-Napoca, unde, înconjurat de medici, prieteni, ucenici și colaboratori apropiați, trupul Înaltpreasfințitului Bartolomeu a cedat multiplelor afecțiuni care i-au marcat ultima perioadă de viață. Vestea acestei treceri, într-un fel anticipată de evoluțiile negative ale stării de sănătate din ultimele săptămâni de viață, a avut un puternic ecou în inimile credincioșilor, dar și în mass-media românească, care a relatat imediat

evenimentul și a evocat pe larg personalitatea ierarhului și omului de litere Bartolomeu Valeriu Anania, trecut în veșnicie.

*Moment din timpul slujbei de înmormântare
a vrednicului de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania*

Încă din seara zilei de luni, într-o atmosferă de liniște și reculegere, sicriul cu trupul regretatului ierarh, a fost adus în curtea reședinței mitropolitane, unde Preasfințitul Episcop-vicar Irineu Bistrițeanul a săvârșit o primă slujbă de pomenire, după care, în sunet de clopote și purtat pe umeri de foștii colaboratori, trupul celui care a fost timp de 18 ani Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a fost depus în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, pentru a i se aduce un ultim omagiu.

În Catedrală, timp de trei zile, înalte autorități de stat, intelectuali, oameni de cultură, ierarhi, clerici și mii de credincioși au trecut pe la catafalcul Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu pentru a-i aduce un ultim omagiu, într-un veritabil pelerinaj al recunoștinței. Trebuie remarcat faptul că, în tot acest răstimp de reculegere și lacrimi, cei mai mulți dintre cei care

formau șirul tăcut, care de multe ori se întindea până la jumătatea pieței, erau tinerii, care s-au apropiat cu recunoștință de părintele lor, care le vorbea special de la amvonul Catedralei și în a căror tinerețe a crezut până la sfârșitul vieții. Permanent, lângă sicriu, preoți și călugări au citit Psaltirea, veghindu-zi și noapte, în timp ce rugăciunile și liturghiile au fost săvârșite după rânduiala liturgică.

Marti, 1 februarie 2011, Preasfințitul Episcop-vicar Vasile Someșanul împreună cu un sobor de preoți de la Centrul eparhial și de la Facultatea de Teologie din Cluj au săvârșit Sfânta Liturghie, urmată de slujba parastasului, la care a fost prezent și Preasfințitul Florentin Crihălmeanu, Episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla, care a venit să-i aducă Mitropolitului un ultim omagiu, ca expresie a recunoștinței pentru respectul și cordialitatea dintre cei doi ierarhi clujeni.

Slujbele de priveghere au continuat și miercuri 2 februarie 2011, de sărbătoarea Întâmpinării Domnului, când, în Catedrală, Preasfințitul Episcop-vicar Irineu Bistrițeanul a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă și slujba parastasului, amintind de importanța acestei zile în biografia Mitropolitului Bartolomeu, care a fost călugărit în anul 1942 la Mănăstirea Antim din București.

După slujba vecerniei, Preasfințiții Episcopi Timotei al Spaniei și Portugaliei, Macarie al Europei de Nord și Vasile Someșanul, alături de un sobor de preoți și diaconi au săvârșit, după rânduiala călugărească, întreaga slujbă de înmormântare, anticipând slujba de prohod de a doua zi. La finalul slujbei, Episcopul Timotei a ținut un cuvânt în care a evocat dinamismul și realismul misionar, care au definit pastorația exemplară a Mitropolitului Bartolomeu, care lasă în urmă o bogată și articulată moștenire instituțională și culturală.

La o parte din această slujbă de priveghere a asistat și Președintele României, Traian Băsescu, prezent special la Cluj pentru a-i aduce Mitropolitului un ultim omagiu. În seara aceleiași zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de arhieriei a săvârșit, în Catedrală, la catafalcul Mitropolitului Bartolomeu, slujba Panihidei.

În toată această perioadă de doliu și reculegere și până în ziua înmormântării, în bisericile parohiale și mănăstirești din Arhiepiscopia Clujului, s-au tras clopotele timp de trei minute, la orele 8 și 12 și au fost înălțate

rugăciuni pentru iertarea păcatelor și dumnezeiasca fericire a sufletului nobil al Părintelui nostru Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu și pentru veșnica sa odihnă. În semn de recunoștință pentru ierarhul plecat spre veșnicie, Primăria Municipiului Cluj-Napoca a decretat doliu în oraș pe toată perioada celor trei zile, până la înmormântare, drapelele de la instituțiile publice fiind arborate în bernă.

În Catedrală, slujba de înmormântare a fost săvârșită joi, 3 februarie 2011, cu începere de la ora 9, prin săvârșirea Sfintei Liturghii arhieresti oficiată de un sobor de arhierie în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Slujba de înmormântare, care a urmat Liturghiei arhieresti, a fost săvârșită de un sobor de 30 de arhierie: Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; ÎPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei; ÎPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului; ÎPS Irineu, Mitropolitul Olteniei; ÎPS Serafim, Mitropolitul Germaniei Europei Centrale și de Nord; ÎPS Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale; ÎPS Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei; ÎPS Teodosie, Arhiepiscopul

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de soborul arhierilor prezenți la slujba de înmormântare a vrednicului de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania

Tomisului; ÎPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților; ÎPS Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului; ÎPS Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei; ÎPS Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului; ÎPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos; ÎPS Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei; ÎPS Arhiepiscop Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului; PS Lucian, Episcopul Caransebeșului; PS Sofronie, Episcopul Oradiei; PS Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei; PS Vincențiu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor; PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului; PS Petroniu, Episcopul Sălajului; PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei; PS Daniil, Episcop locțiitor al Episcopiei Daciei Felix; PS Siluan, Episcopul românilor din Ungaria; PS Timotei, Episcopul Spaniei și Portugaliei; PS Macarie, Episcopul Europei de Nord; PS Irineu Bistrițeanul și PS Vasile Someșanul, Episcopi-vicari ai Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului; PS Paisie Lugojeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei; PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului; PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel luându-și rămas bun de la vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania

Au fost prezenți Prim-ministrul României, Ministrul de externe, alte înalte oficialități de stat, reprezentanți ai principalelor Biserici din Cluj și din țară, personalități din lumea academică, artistică și culturală, preoți și călugări din Mitropolie și peste 10.000 de credincioși. Răspunsurile la Sfânta Liturghie și la slujba de înmormântare au fost date de Corala Catedralei Mitropolitane și de corul de cameră „Pslamodia Transylvanica”, ambele dirijate de părintele profesor doctor Vasile Stanciu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj.

Întrucât spațiul Catedralei a fost neîncăpător, câteva mii de credincioși și câteva sute de preoți, au putut urmări Sfânta Liturghie și slujba de înmormântare pe trei ecrane mari amplasate în Piața Avram Iancu.

În cuvântul său, rostit la încheierea slujbei de înmormântare, Părintele Patriarh Daniel a evocat personalitatea Arhiepiscopului și Mitropolitului Bartolomeu Anania ca fiind „un distins om de cultură, un apărător statornic al tradiției ortodoxe românești și un înflăcărat patriot român”, având convingerea că „odată cu trecerea timpului, lumina vieții sale pământești, lăsată nouă tuturor ca moștenire spirituală, va rodi în cei care au cunoscut-o precum și în cei care o vor cunoaște din studierea operei sale”. În panegiricul său, Episcopul-vicar Irineu Bistrițeanul a subliniat înțelepciunea și curajul cu care Mitropolitul Bartolomeu a știut să își asume greaua chemare a Bisericii de a sluji de pe treapta arhieriei. „Cu bravură apostolică, Mitropolitul nostru a întreținut impulsul religiozității, instaurând cultul pentru adevăr și recunoașterea valorilor drept piedestal pentru sănătatea și normalitatea unui popor”, a spus Episcopul Irineu.

Într-o atmosferă de profundă sobrietate și în emoția despărțirii, soborul de ierarhi și slujitori au adus în mijlocul poporului, care aștepta în frigul de afară, sicriul cu trupul Părintelui Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu pe care l-au însoțit în ultima sa procesiune solemnă în jurul bisericii în care a predicat 18 ani. Purtat pe umeri de foștii colaboratori și de stareții mânăstirilor din Eparhie, în sunet de clopote și în acordurile imnului funebru intonat de fanfara miliară, sicriul cu trupul regretatului ierarh a fost purtat în procesiune în jurul Catedralei. În această ultimă procesiune, soborul a făcut cele patru opriri rânduite pentru pomenirea celui răposat, până la intrarea în cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei, unde, o companie de gardă a Diviziei 4 Infanterie din Cluj a prezentat un ultim onor Mitropolitului

*Moment din timpul procesiunii în jurul Catedralei cu trupul vrednicului de pomenire,
Mitropolitul Bartolomeu Anania*

Bartolomeu, iar fanfara a intonat imnul național. După această oprire, procesiunea funerară a coborât în cripta ierarhilor, unde, după rânduiala liturgică, sicriul cu trupul venerabilului ierarh a fost coborât în mormânt, care a fost pecetluit de Preafericitul Părinte Daniel și acoperit cu pământ reavăn adus de la Mănăstirea Nicula, a doua reședință a Mitropolitului Bartolomeu. Peste sicriu a fost așezată piatra simplă de mormânt din piatră de Viștea, pregătită cu 15 ani în urmă de Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu, spre veșnică amintire a sufletului unui om, care mai presus de orice a iubit simplitatea și bunul gust.

Dincolo de sentimentul imediat, provocat de plecarea în veșnicie a unei persoane dragi, această durere a oferit șansa exprimării unei remarcabile solidarități creștine și umane. O veritabilă mărturie de respect și recunoștință a dat-o poporul, care a știut să-și plângă Mitropolitul, în timp ce eleganța și sobrietatea ceremoniilor de înmormântare ale ilustrului arhipăstor al Clujului, la care au contribuit toate instituțiile reprezentative din Cluj, s-au constituit într-o adevărată mărturie a sufletului celui plecat în veșnicie.

Sicriul cu trupul vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania condus către cripta ierarhilor de sub altarul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca

Despre moștenirea Mitropolitului Bartolomeu se va vorbi mult de acum înainte, dar ea, dincolo de testamentul și opera lăsată de cel plecat în veșnicie, se află în sufletul fiecăruia dintre cei care l-au ascultat și văzut și care sunt chemați acum să traducă în propria lor viață exemplul acestui suflet unic.

Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la înmormântarea Mitropolitului Bartolomeu Anania

Lumina vieții omului - moștenire netrecătoare

În Biserica Ortodoxă slujba de înmormântare a ierarhilor este de fapt slujba de înmormântare a monahilor. Este o slujbă sobră, pătrunsă de duhul smereniei și al pocăinței, de cerere a iertării păcatelor și a odihnei în lumina și bucuria sfinților. Conținutul acestei slujbe ne arată că, în fața realității morții, ca despărțire a sufletului de trup și a

trupului de cei vii, omul muritor revine la esențialul vieții sale, și anume *legătura sa cu Dumnezeu Cel Nemuritor, Izvorul vieții veșnice*. De ce? Pentru că în clipa morții sale fizice omul trăiește totala sa neputință în a-și prelungi viața și simte totala sa singurătate, fiind despărțit de toți cei pe care i-a cunoscut în viața pământească.

De aceea, omul credincios, decedat sau adormit în Domnul, adică în starea de rugăciune către Hristos-Domnul Cel Răstignit și Înviat, poate fi ajutat doar de rugăciunea Bisericii, adică a sfinților din ceruri și a credincioșilor rugători pe pământ, pentru ca sufletul lui să fie primit în odihna celor mântuiți.

Când se desparte de lumea aceasta sau de viața pământească, omul nu ia cu el nimic din bunurile materiale adunate în jurul său, ci doar *lumina credinței, a gândurilor, a cuvintelor și a faptelor bune adunate în sufletul sufletul său*. De intensitatea acestei lumini depinde și intensitatea fericirii sufletului său în viața cerească din Împărăția lui Dumnezeu, care „*nu este mâncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt*”, după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel (*Romani 14, 17*).

Însă lumina pe care o adună omul în sufletul său nemuritor în timpul vieții pământești și o ia cu el după despărțirea sa de trup se arată și în timpul vieții sale pe pământ. În acest sens, Mântuitorul Iisus Hristos spune: „*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri*” (*Matei 5, 16*).

Lumina spirituală pe care o răspândește omul în jurul său în timpul vieții pe pământ, este, de fapt, *lumina harului dumnezeiesc pe care omul credincios și harnic, înțelept și darnic l-a făcut roditor de fapte bune*. Cu alte cuvinte, această lumină este lumina virtuților sau a roadelor Duhului Sfânt în om (cf. *Galateni 5, 22-23*), împărtășite semenilor prin starea duhovnicească a vieții sale, prin cuvintele și faptele sale.

Prin urmare, când un om se mută din viața pământească la cele veșnice, Biserica și cei care l-au cunoscut *se roagă pentru iertarea păcatelor lui și pentru odihna sufletului său, iar apoi evidențiază lumina adunată în sufletul său și răspândită în jurul său, ca fiind binecuvântare, binefacere și moștenire spirituală pentru contemporanii săi și pentru generațiile viitoare*.

În cele ce urmează vom evidenția, concentrat și ilustrativ, lumina personalității Arhiepiscopului și Mitropolitului Bartolomeu Anania ca fiind: *un distins om de cultură, un apărător statornic al tradiției ortodoxe românești și un înflăcărat patriot român*.

Ca om de cultură, cunoscut mai întâi sub numele de Valeriu Anania, el a fost pasionat permanent de literatură (proză și poezie) mai ales de dramaturgie. Acestei mari pasiuni literare i-a acordat timp mult și efort susținut, poate mai mult decât elaborării de studii și articole teologice. Desigur, scopul efortului său literar nu a fost unul pur artistic, deoarece, mai ales în timpul comunismului din România, omul de cultură creștin trebuia să depună un efort deosebit pentru ca valoarea sa intrinsecă să fie remarcată, recunoscută și respectată. Cu alte cuvinte, *prin opera sa literară bogată, Valeriu Anania și apoi Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Anania, devenea, de fapt, un misionar creștin ortodox printre intelectualii români, scriitori și poeți, ajutându-i, direct sau indirect, să înțeleagă că legătura dintre credință și cultură în istoria și viața poporului român este mai tare și mai benefică decât orice ideologie politică venită din exterior*. Pe de altă parte, talentul său literar l-a ajutat să devină și un *predicator talentat*, care folosea adesea metafora sau expresia artistică pentru a sublinia *legătura dintre credința creștină și viața cotidiană a omului din societate*. Talentul său literar s-a remarcat, de asemenea, în *diortosirea cărților de cult* pe când lucra la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Patriarhiei Române, precum și în *diortosirea Sfintei Scripturi*, aceasta fiind publicată ca ediție jubiliară, la începutul mileniului al treilea creștin (2001).

O frumoasă sinteză între tradiția ortodoxă românească a acatistelor liturgice și poezia sa este lucrarea *File de acatist*, dedicată Sfântului Martir Ioan Românul (Valahul) și Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica. *File de acatist* reprezintă o transfigurare a poeziei în rugăciune, pentru a înveșmânta sufletul evlavios al cititorului în odăjdiile de lumină și bucurie ale comuniunii sfinților.

În plan editorial, talentul său literar s-a remarcat în supravegherea atentă a calității publicațiilor de la Centrul Eparhial Cluj, precum și în intervențiile sale publice la radio și televiziune.

Ca *apărător statornic al tradiției ortodoxe românești*, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu s-a înscris cu fidelitate în linia marilor ierarhi ortodocși români, care au evitat, în același timp, pietismul crispat pe orizonturi minore și secularismul devastator de valori spirituale. În felul acesta, el a confirmat specificul Ortodoxiei românești, care „îmbină simțul răsăritean al misterului (al tainei) cu luciditatea latină” – după cum înțelept se exprima Părintele Dumitru Stăniloae.

În această privință, el cultiva constant *legătura dintre credință și cultură, dintre Liturghie și filantropie, dintre viața spirituală a Bisericii și activitatea ei socială*. Din acest motiv, trebuie evidențiate dorința și

eforturile multiple ale ierarhului cărturar de a *construi biserici noi acolo unde era nevoie de ele, în orașe și sate, dar și de a organiza instituții și programe social-filantropice pentru a ajuta pe cei aflați în dificultate.*

Adesea, păstrarea și promovarea tradiției ortodoxe românești se manifesta și în *atitudinile sale ferme privind valoarea familiei creștine tradiționale, călăuzită de învățătura morală a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți, care apără sfințenia și unitatea familiei, darul sacru al vieții copiilor încă din momentul zămislirii lor, demnitatea persoanelor bolnave și vârstnice, a oamenilor săraci ș.a.*

Totodată, el aprecia *rolul mănăstirilor în păstrarea și promovarea credinței ortodoxe, a spiritualității și culturii românești încurajând înființarea și organizarea de noi mănăstiri și schituri. Cât privește dialogul și cooperarea cu alți creștini, el cerea ca acestea să nu se realizeze pe bază de compromis teologic sau etic, ci pentru a contribui la binele comun al societății.*

Ca înflăcărat patriot român, care a trăit nu numai în libertate, ci și în timpul mai multor dictaturi, unele de dreapta, altele de stânga, el a militat pentru păstrarea credinței, libertății și demnității poporului român.

Încă din timpul studenției sale clujene, el a respins ideologiile totalitare și opresive ale vremii. Această atitudine fermă i-a adus unori suferință, alteori apreciere. Totdeauna, însă, el avea conștiința că *apără valori esențiale, și anume, credința și ființa neamului, care nu pot fi negociate, nici relativizate, pentru câștig imediat.*

Dragostea sa față de Biserică și popor s-a văzut în ultimii ani și în faptul că era *intolerant față de corupție, la orice nivel și în orice instituție s-ar practica aceasta, deoarece mita, corupția, nedreptatea și fraudă unora desconsideră valori și competențe ale altora, deteriorează relațiile comunitare sau sociale și slăbesc demnitatea și unitatea unui popor.*

Patriotismul său a fost remarcat și în anii petrecuți în *diaspora română, ale cărei răni adânci le-a trăit și le-a deplâns. Acestea, însă, l-au sensibilizat și mai mult în efortul său de a păstra și cultiva comuniunea cu Biserica Ortodoxă Română din țară în vremuri grele pentru aceasta.*

Ca patriot luptător în cuvânt, el milita adesea pentru *o etică a actului politic, întrucât acesta poate avea consecințe pozitive sau negative la nivel național sau internațional. Totdeauna, însă, patriotismul său avea și o dimensiune pastorală.*

În încheiere, considerăm că odată cu trecerea timpului *lumina vieții sale pământești, lăsată nouă tuturor ca moștenire spirituală, va rodi*

în cei care au cunoscut-o precum și în cei care o vor cunoaște din studierea operei sale.

Pentru lumina aceasta pe care Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu o lasă acum moștenire spirituală Bisericii și poporului român, cu profundă recunoștință și prețuire, ierarhi, cler și popor ne rugăm lui Dumnezeu, *Părintele luminilor, de la Care vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit* (cf. *Iacob 1, 17*), să așeze sufletul său în lumina neînserată și pacea netulburată a Împărăției Preasfintei Treimi, în fericirea vieții cerești, „unde dreptii ca luminătorii vor străluci!”

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**Cuvântul Preasfințitului Irineu Bistrițeanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului,
la înmormântarea Mitropolitului Bartolomeu Anania**

Cu inimile cernite de durere și în cântări duhovnicești și rugăciuni, ne despărțim astăzi de Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu al cărui suflet și-a luat zborul spre „țara veșniciei”. Îl plâng acum preoții și-l plâng credincioșii, îl regretăm toți. Dar noi îl plângem cu nădejde. Nădejdea noastră este ancorată în Hristos, Care a transformat mormântul în ușă spre eternitate, și ne îndreptățește astăzi să privim moartea în față și să cântăm „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le”.

În urmă cu 18 ani, tot la început de februarie și tot în această catedrală, Părintele Bartolomeu era investit de mâna Proniei cu demnitatea de Chiriarh al Clujului, fiind primit cu încredere și entuziasm de tot poporul. Înțelegând voia lui Dumnezeu, a ascultat spunând: „Biserica nu m-a chemat la ușor, ci la greu!”. Și-a asumat jertfa, și viața sa a devenit o țarină roditoare de valori netrecătoare.

Arhiereul înțelept a înțeles că a fi conducător nu-i o sarcină ușoară, fiindcă acesta trebuie să cuprindă o întreagă umanitate în ființa sa. Dar, împodobit cu o tărie morală formidabilă, Înaltpreasfințitul

Părinte s-a dovedit neîntrecut „slujitor al lui Hristos și iconom al tainelor lui Dumnezeu” (cf. *1 Corinteni* 4, 1). Viața sa a ars ca o lumânare din propria-i substanță, pentru a lumina și a zidi pe alții.

Grăuntele de bine și frumos pe care-l purta în inimă l-a dezvoltat și l-a crescut din dragostea ce a avut-o pentru oameni. Întreaga sa viață, fiindu-i o simfonie a iubirii concretizată prin propovăduire și pastorație, parcă-l auzeam spunând ca Sfântul Ioan Gură Aur: „În ochii mei, nimic nu este mai frumos decât slujirea”.

Slujirea și-a exercitat-o prin etos misionar autentic, prin activitatea omiletică, prin diortosirea Bibliei și prin bogata sa operă literară. Arhiepiscopul clujean era într-adevăr un iscusit cuvântător de Dumnezeu, o trâmbiță a adevărului revelat, care înălța și transfigura pe cei ce-l ascultau. Această teologhisire era alimentată de cuvântul Sfintei Scripturi, pe care a revizuit-o, a tălmăcit-o și a comentat-o, muncind intens pentru aceasta vreme de 11 ani.

Cărturarul și scriitorul talentat, în toate scrierile sale literare a comprimat rostiri sentențioase, izvorâte din înțelepciunea de veacuri. A ilustrat un stil rafinat, meditativ, colocvial, elegiac, uneori ironic și sarcastic prin care a redat coordonate profunde și discrete ale existenței umane. De asemenea, a îmbinat cu talent literar viziunile teologice cu cele folclorice, evidențiind măreția spațiului nostru etnic.

Ca Arhiepiscop al Clujului, Părintele nostru Bartolomeu a luptat pentru dezvoltarea activității pastorale a clerului și pentru diversificarea ei în funcție de cerințele actuale ale societății. Totodată, a luptat pentru implicarea Bisericii în acțiunile de asistență socială organizată, pentru refacerea legăturilor dintre Biserică și cultură, pentru îndrumarea expresă a tineretului și pentru dezvoltarea relațiilor ecumenice practice.

Cu bravură apostolică, Mitropolitul nostru a întreținut impulsul religiozității, instaurând cultul pentru adevăr și recunoașterea valorilor drept pedestal pentru sănătatea și normalitatea unui popor. În urmă cu 18 ani spunea: „Suntem îndatorați să lucrăm și să luptăm deopotrivă pentru Biserică și neam. În inima Ardealului, trebuie să fim în întregime oameni ai Bisericii și oameni ai neamului; altfel nu ne facem datoria”.

Acum, ilustrul arhipăstor a fost chemat acasă la Dumnezeu. Lucrarea sa pe pământ s-a încheiat. El a plecat să-și primească răsplata veșnică. Dumnezeu l-a cules din grădina lumii, pe acest mare ierarh ca pe „o floare aleasă în buchetul Sfântului Sinod”, cum îl numea Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Îi mulțumim Preafericitului Sale că

în aceste momente triste este alături de noi cu un cuvânt de îmbărbătare și cu povață înțeleaptă.

Rog pe Bunul Dumnezeu să vă mângâie pe toți, păstori și păstoriți ai Eparhiei noastre care, cu regret profund, vă luați rămas-bun de la preaiubitul Părinte Bartolomeu. Îl rog pe Hristos, Arhiereul veșnic, să-i ierte slujitorului său, arhiereului Bartolomeu, tot ce a greșit ca un om în această viață și să așeze sufletul său nobil în ceata dreptilor.

Veșnica lui pomenire! Amin.

† IRINEU BISTRITĂNUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului.

Înainte cu doi ani de plecarea sa la Domnul, Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și-a exprimat ultimele dorințe într-un testament pe care îl redăm în cele ce urmează:

*Moment din timpul slujbei de înmormântare din cripta ierarhilor,
de sub altarul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca*

Vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania

Testament

Subsemnatul *Anania Valeriu*, pe numele de călugăr *Bartolomeu*, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului Albei, Crișanei și Maramureșului, domiciliat în Cluj-Napoca, Piața Avram Iancu nr. 18, în vârstă de 88 de ani, aflându-mă în deplinătatea facultăților mintale, nesilit de nimeni, din voința mea liberă și neviciată, dar cu sănătatea trupului din ce în ce mai șubredă și cu sentimentul că nu mai e mult până când Domnul mă va chema acolo unde va crede El de cuviință, pentru cazul încetării mele din viață, însemnez aici câteva gânduri testamentare, spre cuvenită plinire și fac următoarea dispoziție testamentară:

Las toate drepturile mele de autor Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”, pe care am înființat-o, din economiile proprii, pentru a oferi burse tinerilor merituoși, dar lipsiți de posibilități materiale.

Vreau ca drepturile mele de autor de pe urma Bibliei, la diortosirea căreia am lucrat 11 ani, să revină Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”.

Doresc ca Fundația „Mitropolitul Bartolomeu”, al cărei fondator sunt, să îmi ducă mai departe memoria, să nu fie niciodată desființată, să nu-i fie schimbat scopul principal pentru care a fost înființată, iar banii și întregul ei patrimoniu să nu poată fi folosit în alte scopuri de către nimeni.

Fiind călugăr de la vârsta de 20 de ani, am renunțat la orice fel de moștenire de la părinții mei, totul revenindu-le copiilor și nepoților lor. Economii mele bănești din ultimii ani, depuse în conturile mele de la bancă sau în casa de fier pentru eventualele trebuințe medicale și aflate, sub semnătură și cheie, în grija arhidiaconului Gavril Vârva, vor fi transferate în contul Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”.

Singura mea avere sunt biblioteca și manuscrisele personale, precum și colecția de acte, scrisori și fotografii, toate aflate în reședința mea din Mănăstirea Nicula, pe rafturi și în două seifuri metalice, sub auspiciile Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”, din al cărui colegiu director face parte și starețul acestei mănăstiri. Dacă și când se va considera că acestea pot prezenta un oarecare interes pentru cultura românească, prefer ca la ele să aibă acces profesorul universitar Aurel Sasu, care mi-a dat acordul în acest sens.

Obiectele personale mărunte din reședința de la Cluj vor rămâne pe seama instituției; cele din reședința niculeană vor rămâne pe loc.

Doresc să fiu înmormântat în groapă de pământ reavăn, având deasupra piatra pe care mi-am pregătit-o din timp.

Să nu mi se acorde distincții post mortem, de nici un fel.

La cârma Mitropoliei îmi doresc un urmaș vrednic și demn, credincios Bisericii Ortodoxe, responsabil, integru, adversar al corupției de orice fel și sub orice formă, care să continue și să desăvârșească ceea ce am început eu. Dintre acestea:

1. Pictarea catedralei în tehnica mozaic.
2. Radio *Renașterea*
3. Revista *Tabor*
4. Fundația „Mitropolitul Bartolomeu”
5. Policlinica „Sfântul Pantelimon”
6. Continuarea lucrărilor la mozaicurile din biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca, sub coordonarea pictorului și teologului italian Marko Ivan Rupnik.
7. Canonizarea și cultul Sfântului Pahomie de la Gledin
8. Canonizarea și cultul Sfinților Martiri Năsăudeni
9. Grădinița „Sfântul Stelian”

Cer iertare tuturor celor cărora le-am greșit, într-un fel sau altul, așa cum și eu, la rândul-mi, îi iert pe toți cei care, cu voie sau fără voie, mi-au greșit.

Declar că nu am copii, iar părinții îmi sunt decedați.

Numesc executor testamentar, în baza art. 910 și următoarele din Codul Civil pe preotul Bogdan Ivanov, actualul meu secretar de cabinet căruia îi încredințez spre executare acest testament.

Orice Testament anterior acestuia devine nul și neavenit.

† BARTOLOMEU VALERIU ANANIA

Summary: His Eminence Father Metropolitan Bartolomeu has fallen asleep in the Lord

On the 31st of January 2011, His Eminence Father Metropolitan Bartolomeu Anania reposed in the Lord. The lifeless body of he who had for 18 years been Archbishop of Vadu, Feleacu and Cluj was buried on the 3rd of February 2011 in the hierarchs crypt under the altar of the Metropolitan Cathedral in Cluj-Napoca. Priests and faithful of the Metropoly of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș accompanied he who had been their archshepherd in his last way, while an impressive group of hierarchs from home and abroad, headed by His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church and Deputy Metropolitan of Cluj, Alba and Maramureș, officiated at the burial. The Prime Minister of Romania, the Minister for Foreign Affairs, high state officials, representatives of the main Churches in Cluj and in the country, also university, artistic and cultural representatives, priests and monastics of the Metropoly, as well as more than 10000 faithful did attend this event.

**Mărturie creștină la Roma.
Cel de-al XIII-lea Congres Internațional
„Creștini și păstori pentru Biserica de mâine”
(2-6 februarie, Roma)**

† VISARION,
Episcopul Tulcii

În perioada 2-6 februarie 2011, la Roma, s-au desfășurat lucrările celui de-al XIII-lea Congres Internațional „Creștini și păstori pentru Biserica de mâine”, organizat de Comunitatea Sant’Egidio. Au participat peste 100 de episcopi din Bisericile Romano și Greco Catolică, Ortodoxă, Luterană, Anglicană și prieteni ai Comunității Sant’Egidio din Europa, Asia, America și Africa. Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române au fost Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii și Preasfințitul Părinte, Siluan Episcopul Ortodox Român al Italiei. Tema întâlnirii din acest an a fost intitulată: „Profeția dragostei – dar al lui Dumnezeu către lume”.

În perioada 2-6 februarie au avut loc la Roma lucrările celui de-al XIII-a Congres Internațional „Creștini și păstori pentru Biserica de mâine” organizat de Comunitatea Sant’Egidio din Roma.

În acest an tema congresului a fost „Profeția dragostei – dar al lui Dumnezeu către lume” la acesta participând peste 100 de episcopi catolici – prieteni ai Comunității Sant’Egidio din Europa, Asia, America și Africa. Au mai participat de asemenea ca invitați și episcopi ortodocși, luterani și anglicani. Au fost reprezentate Biserica Ortodoxă Română, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, de Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii și Preasfințitul Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, Biserica Ortodoxă din Albania prin Înaltpreasfințitul Ioan Pelluci, mitropolit de Korcea, și Patriarhia Alexandriei prin Înaltpreasfințitul Grigorios, mitropolit de Camerun. Din partea Bisericii Greco-Catolice din România a fost prezent Preasfințitul Alexandru Mesian, Episcop de Lugoj.

Lucrările au debutat miercuri, 2 februarie, în ziua praznicului *Întâmpinării Domnului* – sărbătoare comună Bisericilor Creștine – prin celebrarea unei liturghii în rit catolic în Biserica „Sfânta Monica” din apropierea Vaticanului, urmată de o procesiune a lumânărilor specifică acestei sărbători în tradiția apuseană.

După liturghie participanții au făcut o vizită-pelerinaj la mormântul papei Ioan Paul al II-lea din subsolul basilicii „Sfântul Petru” din Roma unde s-a făcut o scurtă rugăciune. Precum se știe, papa Ioan Paul al II-lea va fi beatificat, adică trecut în rândul fericiților în data de 1 mai anul acesta, când sicriul său fără să fie deschis va fi luat și așezat într-o capelă laterală din basilica „Sfântul Petru”.

Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii (centru) alături de participanții celorlalte Biserici la Congresul Internațional „Creștini și păstori pentru Biserica de mâine”, organizat de Comunitatea Sant’Egidio

În Sala de Conferințe „Paul al VI-lea” din Vatican a avut loc întâlnirea participanților cu papa Benedict al XVI-lea în cadrul audienței generale și în cursul căreia papa a salutat prezența episcopilor subliniind totodată activitatea deosebită a Comunității Sant’Egidio în slujba oamenilor de pretutindeni.

După-amiază, în sala de întruniri a Comunității a avut loc conferința cu tema „Profeția dragostei” susținută de Profesorul Andrea Ricardi și în care a

dezvoltat tema iubirii creștine într-o lume a fricii și a deznădejdiei. Totodată conferențiarul a creionat și un portret al papei Ioan Paul al II-lea caracterizat ca un om al curajului, al bucuriei, un om al dragostei și al comuniunii cu ceilalți, indiferent de religie sau stare socială.

A fost rememorat spiritul de la Assisi când, în 1986, reprezentanți ai tuturor religiilor din lume s-au întâlnit și s-au rugat pentru pace.

Au urmat mai multe intervenții pe tema prezentată. Luând cuvântul din partea ortodoxă, am prezentat câteva crâmpie din timpul vizitei din anul 1999 a papei Ioan Paul al II-lea la București, întâlnirile pe care le-a avut cu patriarhul Teoctist și cu membrii Sfântului Sinod precum și modul în care a fost receptată această vizită în rândurile credincioșilor.

Acest dialog se cere continuat și amplificat în scopul de a oferi lumii secularizate o trainică mărturie creștină din partea Bisericii noastre.

Ziua s-a încheiat cu o rugăciune în basilica „Santa Maria” din cartierul Trastevere al Romei.

A doua zi a întrunirii a debutat cu o intervenție pe tema „Globalizarea între criza economică și solidaritate” susținută de Profesorul Ettore Gotti Tedeschi, președintele Institutului pentru Opere Religioase (IOR) din cadrul Vaticanului. După-amiază, la Casa San Bernardo din Roma a avut loc vizionarea unui film, intitulat *Spiritul de la Assisi*, concentrat pe întâlnirile pentru pace ce au loc sub egida Comunității de 25 de ani consecutiv.

Seara, în basilica „Sfântul Pavel” – din afara zidurilor Romei – a avut loc o Liturghie solemnă cu prilejul aniversării Comunității Sant’Egidio și care a fost prezidată de Eminența Sa Cardinalul Gianfranco Ravasi, președintele Consiliului pontifical pentru cultură care a rostit și omilia. La slujbă au participat membri și simpatizanți ai Comunității, autorități de stat italiene, reprezentanți ai altor confesiuni creștine. Au fost de față ambasadorul României în Italia, precum și ambasadorul României la Vatican, Domnul Bogdan Tătaru-Cazaban.

Vineri, 4 februarie, la orele dimineții, a avut loc intervenția Profesorului Riccardo di Segni, șef-rabinul Romei, cu tema „Dialogul între evrei și creștini”, urmată de discuții din partea auditorului.

După-amiază toți participanții, pe grupe, au vizitat diferite obiective ale Serviciului de asistență pentru săraci și persoane cu dezabilități coordonate de Comunitatea Sant’Egidio.

În ultima zi a întrunirii a avut loc intervenția Profesorului Mohammed Sammak, secretar general al Comitetului Național de dialog islamo-creștin din Liban care a prezentat tema „Creștinism și islam - o întâlnire posibilă”, urmată și ea de discuții.

După-amiază, ultima intervenție a fost cea a episcopului Vincenzo Paglia, cu tema „Reflecții pe marginea exhortației apostolice postsinodale Verbum Domini”, urmată de discuții și completări, după care tot el a sintetizat concluziile întâlnirii.

În concluziile congresului, s-a reiterat faptul că lumea contemporană are nevoie de dragoste ca un dar al lui Dumnezeu pentru a birui frica și neîncrederea, subliniindu-se rolul major pe care-l au Bisericile în a insufla curaj credincioșilor pentru surmontarea greutăților inerente cotidiene, împărtășirea experienței pastoral - misionare a episcopilor din diferite regiuni ale lumii unde creștinii sunt prizoniți și amenințați de fanatismul altor religii, ca și continuarea dialogului intercreștin și interreligios la nivel local și central pentru implementarea unui ecumenism practic benefic credincioșilor.

Pe parcursul celor patru zile de împreună-lucrare și împreună-comuniune spirituală, episcopii prezenți au avut posibilitatea de a se cunoaște mai bine și de a-și împărtăși întreolaltă din experiența lor pastorală pusă în slujba Comunității pe care o păstoresc în numele lui Hristos.

Summary: Christian confession in Rome

The proceedings of the 13th International Congress “Christians and Shepherds for the Church of Tomorrow”, organized by Sant’ Egidio community, took place in Rome, between the 2nd and the 6th of February 2011. More than 100 bishops of the Roman Catholic, Greek Catholic, Orthodox, Lutheran and Anglican Church, as well as friends of Sant’ Egidio Community in Europe, Asia, America and Africa took part in this Congress. By His Beatitude Father Patriarch Daniel’s blessing, His Grace Visarion, Bishop of Tulcea, and His Grace Siluan, Romanian Orthodox Bishop of Italy, were the representatives of the Romanian Orthodox Church. The proceedings of the Congress developed around the subject: “Prophecy of Love-Hopes for a New World”, and gathered together theologians from all the world over, their debates

being focused on the matter of Love as unifying agent in the struggle against secularization.

As a general conclusion of the Congress, a crucial idea was reiterated, according to which the contemporary world is badly in need of love, as a gift that God granted for men to conquer fear and mistrust; a particular emphasis was placed on the leading part of the Churches to inspire the faithful with courage, so as they can overcome the difficulties inherent in the everyday life; the bishop's communicating their pastoral and missionary experience from different regions of the world where the Christians are threatened and persecuted by the fanaticism of other religions, as well as the furtherance of the interchristian and interreligious dialogue being necessary on local and central level, so as a practical and beneficent ecumenism to be implemented, were the other conclusions of the Congress.

During four days of joint work and spiritual communion, the attending bishops had the opportunity of knowing better each other and to communicate to each other their pastoral experience put into the service of each and every community that they are shepherding in the name of Jesus Christ.

Aniversarea a 86 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (8 februarie)

Damian Alexandru ANFILE

Anul acesta s-au împlinit, în data de 4 februarie, 86 de ani de la înființarea Patriarhiei Române. Această importantă realizare istorică s-a produs în urma formării statului național unitar român și a unificării bisericești a tuturor provinciilor acestuia, fiind dorită de majoritatea oamenilor epocii. Proclamarea a fost făcută de către Sfântul Sinod în ședința din 4 februarie 1925, fiind ratificată de Stat prin Decretul Regal din 23 februarie și ulterior confirmată de către patriarhul ecumenic Vasile al III-lea, printr-un *Tomos* emis la 30 iulie același an. Întronizarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Dr. Miron Cristea, a avut loc la 1 noiembrie 1925.

La data de 4 februarie a acestui an, Biserica Ortodoxă Română a aniversat împlinirea a 86 de ani de la ridicarea sa la rangul de Patriarhie. Această realizare a fost rodul unor îndelungi strădanii ale conducătorilor bisericești și nu numai, de-a lungul istoriei Bisericii noastre, urmând îndeaproape evoluția Statului român. Astfel, dacă obținerea independenței politice (10 mai 1877), în urma Războiului de Independență, a fost urmată de obținerea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (la 25 aprilie 1885), făurirea statului național unitar român (1 decembrie 1918) trebuia să fie însoțită de acordarea supremației demnități Bisericii naționale.

Demersurile pentru proclamarea Patriarhiei Române au început imediat după realizarea Marii Uniri, primele propuneri fiind făcute de către Congresul preoțesc din Transilvania, reunit între zilele de 6 și 8 martie 1919, prin studiul Părintelui Gheorghe Ciuhandu din Arad, intitulat *Împreunarea Bisericilor Ortodoxe pe teritoriul României Mari într-o singură Biserică Ortodoxă Română și raportul acestei Biserici față de Stat*. Așa cum menționa chiar titlul acestei scrieri, înaintea proclamării Patriarhiei era necesară realizarea unificării tuturor Bisericilor ortodoxe din provinciile românești reunite (Vechiul

Regat, Transilvania, Bucovina și Basarabia), care aveau sisteme de organizare diferite. Unificarea s-a realizat în mare parte pe baza *Statutului Organic* al Mitropoliei Transilvaniei, redactat de către mitropolitul Andrei Șaguna, fiind pregătită de către Congresul superior bisericesc, reunit într-o primă ședință de lucru la Sinaia, între 12 și 15 iunie 1919.

Unificarea bisericească și proclamarea Patriarhiei au fost susținute în epocă și de numeroși oameni de cultură, din mediile laic ori bisericesc, precum Nicolae Iorga (autorul studiului *Necesitatea înființării patriarhatului*), ministrul Cultelor de la acea vreme, Alexandru Lapedatu (prin lucrarea *Înființarea Patriarhatului în Biserica Ortodoxă Română*) ori protopopul și istoricul Ioan Lupaș (cu studiul *Patriarhia Românească*).

În fine, ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie a fost cerută de Consiliul profesoral al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cernăuți, care adresează, la anul 1924, un memoriu în acest sens Sfântului Sinod. Acesta își începe lucrările în luna decembrie a aceluiași an, continuând și în anul următor. În ședința din 4 februarie 1925 a fost citit mesajul-propunere al mitropolitului Moldovei, Pimen Georgescu, de către mitropolitul Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei, pentru înființarea Patriarhiei Române. În favoarea acestui demers s-a pronunțat și ministrul Cultelor, Alexandru Lapedatu, care asista ca invitat. Drept urmare, episcopul Bartolomeu Stănescu al Râmnicului Nouului Severin a dat citire *Actului Oficial de înființare a Patriarhiei Române*, în care se arăta că: *poporul român își înființează propria lui suveranitate politică și bisericească, Patriarhia, pentru Biserica Ortodoxă Română*. Totodată, acest document prevedea acordarea demnității de patriarh întâistătorului Bisericii naționale, în speță mitropolitul-primat, care era la acea vreme Miron Cristea.

Ulterior, hotărârea Sfântului Sinod a fost supusă aprobării forurilor legislative, ea fiind aprobată de către Senat la data de 12 februarie, cu 89 de voturi, și de Camera Deputaților, la 17 februarie, în unanimitate (156 de voturi). Numeroși membri ai acestora au rostit discursuri favorabile, precum istoricul Gheorghe Ghibănescu, juristul Constantin Dissescu, preotul unit Ilie Dăianu, profesorul Petre Gârboviceanu ș.a. Drept urmare, regele Ferdinand I a ratificat această hotărâre prin *Decretul Regal* din 23 februarie, *Legea pentru ridicarea Scaunului arhiepiscopal și mitropolitan al Ungrovlahiei*

ca primat al României la rangul de Scaun Patriarhal, în 5 articole, fiind publicată în *Monitorul Oficial* de la acea dată.

După proclamarea în plan intern a Patriarhiei Române, primul ei în-tâistător, Miron Cristea, a adresat la 12 martie 1925 o scrisoare irenică celorlalte Biserici Ortodoxe, înștiințându-le de noul statut al Bisericii sale. La Constantinopol, această scrisoare a fost dusă de către profesorul Dragomir Demetrescu, patriarhul ecumenic Vasile al III-lea aprobând-o și întărind-o printr-un *Tomos*, emis la 30 iulie. Odată cu realizarea acestui ultim deziderat, a avut loc, la 1 noiembrie 1925, instalarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Dr Miron Cristea. De atunci și până astăzi, Patriarhia Română a ființat neîntrerupt, sub conducerea a șase în-tâistători, preocupându-se permanent de bunăstarea spirituală a credincioșilor săi.

Summary: Celebrating 86 years since the Romanian Patriarchate was founded

On the 4th of February, eighty-six years it has been since the Romanian Patriarchate was founded. This major historical event occurred as a result of both the setting up of the Romanian national unitary state, and the ecclesiastic unification of all the Romanian provinces, and was ardently wished for by most people at the time, and proposed as early as 1919.

The Romanian Patriarchate came into being as a result of the solemn meeting of the Holy Synod, on the 4th of February 1925, when Bishop Bartolomeu Stănescu of Râmnic Noul Severin read out *The Official Deed of Setting Up the Romanian Patriarchate*. This major achievement was approved by the legislative body of the Romanian state and ratified by a Royal Decree, on the 23rd of February. Subsequently, the Romanian Patriarchate was acknowledged by the other Orthodox Churches, including the Ecumenical Patriarchate which issued a *Tomos* in this respect, on the 30th of July. The first Patriarch of the Romanian Orthodox Church was enthroned on the 1st of November 1925, followed by other six Patriarchs of Romania up to this day.

Întrunirea Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română (17-18 februarie, Lacul Sărat, jud. Brăila)

Pr. prof. dr. Ștefan BUCHIU

Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în zilele de 17 și 18 februarie a avut loc la Centrul socio-medical „Sfântul Mucenic Pantelimon”, din localitatea Lacul Sărat, județul Brăila, întrunirea Colegiului Decanilor de la Facultățile de Teologie din cuprinsul Patriarhiei Române. La această întrunire s-a discutat despre noua Lege a educației adoptată de Parlamentul României, protocolul de colaborare dintre Patriarhia Română și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, marcarea „Anului omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii” în Patriarhia Română, precum și alte probleme actuale de interes pentru dezvoltarea învățământului teologic universitar românesc.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, a acordat Înalta binecuvântare pentru desfășurarea, în zilele de 17 și 18 februarie 2011, a întrunirii Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română. Aceasta a avut loc la Centrul socio-medical „Sfântul Mucenic Pantelimon” - Lacul Sărat din Brăila, Arhiepiscopia Dunării de Jos.

Înalții ierarhi decani și preacucernicii părinți decani au sosit la Brăila în cursul serii de joi, 17 februarie. După servirea cinei au urmat discuții libere pe marginea ordinea de zi.

În cursul dimineții de vineri, 18 februarie, s-a desfășurat întâlnirea propriu-zisă, pe ordinea de zi fiind înscrise probleme actuale de interes pentru dezvoltarea învățământului teologic universitar românesc, cum ar fi: impactul noii legi a educației în Facultățile de Teologie, îmbunătățirea protocolului dintre Patriarhia Română și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, organizarea manifestărilor științifice dedicate „Anului omagial al

*Decanii Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română,
prezenți la întrunirea Colegiului Decanilor*

Sfântului Botez și al Sfintei Cununii”, colaborări cu Facultățile de Teologie Ortodoxă din Bisericile Ortodoxe surori, adaptarea regulamentelor interne ale facultăților la prevederile noului *Statut al Bisericii Ortodoxe Române* etc. Din cele discutate, menționăm:

- alcătuirea unei broșuri de prezentare a sensurilor termenilor cu aplicare teologică din Legea educației pentru a fi pusă la dispoziția mediului legislativ și în societatea românească;
- posibilitatea organizării Institutelor de cercetare teologică;
- calitatea actului educațional – criteriile specifice de promovare și de evaluare;
- lămurirea unor concepte din textul legii educației (religie, confesional, prozelitism etc.) prin intermediul unei broșuri;
- necesitatea ca fiecare facultate să aibă cel puțin o revistă acreditată CNCSIS; demersuri în vederea acreditării revistei *Studii Teologice*;
- importanța binecuvântării pentru studenții de la toate secțiile, masteranzii și doctoranzii facultăților de teologie;

- binecuvântarea pentru cadrele didactice universitare (Acordul cultului în terminologia Ministerului) - criteriu;
- posibilitatea unor consorții cu facultăți de teologie din țară și din străinătate și păstrarea legăturilor, în mod prioritar, cu alte facultăți de Teologie Ortodoxă de peste hotare;
- anunțarea tuturor manifestărilor științifice care se vor derula în facultățile de teologie din țară, în legătură cu anul omagial dedicat Tainelor Botezului și Cununiei;
- elemente exemplificative ale relației Sfântului Sinod cu Școlile teologice.

După masa de prânz, înalții ierarhi decani și precucernicii părinți decani, însoțiți de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos, au vizitat noua catedrală a orașului Brăila și centrul social-cultural din vecinătatea acesteia.

Summary: Reunion of the College of the Deans of the Faculties of Orthodox Theology throughout the Romanian patriarchate

With the blessing of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, the reunion of the college of the Deans of the Faculties of Orthodox Theology throughout the Romanian Patriarchate took place at “Saint Martyr Pantelimon” Social and Medical Centre in Lacul Sărat, Brăila Country, on the 17th and the 18th of February. Many current issues were debated upon, among which the new Law of Education adopted by the Parliament of Romania, the procedure of collaboration between the Romanian Patriarchate and the Ministry of Education, Research, Youth and Sport, the placing special emphasis on the year celebrating the Holy Baptism and the Holy Matrimony in the Romanian Patriarchate, as well as the adjustment of the home regulations of the Faculties of Theology to the provision of the Rules of the Romanian Orthodox Church.

In the working program of the reunion there also were the analysis of the effect of the new Law of Education on the university theological teaching, as well as the synthesis of the proposals made and handed out by the Faculties of Orthodox Theology in our country.

On the other hand, the debates referred to the action of increasing the cooperation between our faculties of theology, and between them and the ones abroad, especially on Orthodox area, but equally in other countries in Europe.

Trecerea la Domnul a Părintelui Protosinghel Petroniu Tănase, egumenul schitului românesc Prodromu-Muntele Athos (22 februarie)

Arhimandrit Timotei AIOANEI

Unul dintre marii duhovnici ai Ortodoxiei, părintele protosinghel Petroniu Tănase, a plecat pe 22 februarie la Hristos, la vârsta de 94 de ani. Fostul egumen al Schitului românesc Prodromu de la Muntele Athos a fost un cunoscut duhovnic, iubit de credincioși, atât în România, cât și în Grecia. O delegație a Patriarhiei Române condusă de părintele arhimandrit Timotei Aioanei, mare ecleziarh al Catedralei Patriarhale și exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a participat pe 24 februarie la slujba de înmormântare a părintelui protosinghel Petroniu Tănase.

Cel mai vârstnic monah român atonit, isihastul, psaltul, omul de bibliotecă, teologul, duhovnicul, condeierul și ultimul martor al mișcării isihaste Rugul Aprins, protosinghelul Petroniu Tănase Prodromitul s-a mutat la Ceruri, locul în care era de mult inima lui, mistuită de iubirea pentru Mântuitorul Iisus Hristos, Domnul vieții veșnice. 81 de ani dintre cei 95 pe care i-a primit în dar au fost o curată ofrandă închinată încă din pruncie și tinerețe, în mod desăvârșit, pilduitor și admirabil Cunoscătorului a toate și Stăpânului vieții noastre.

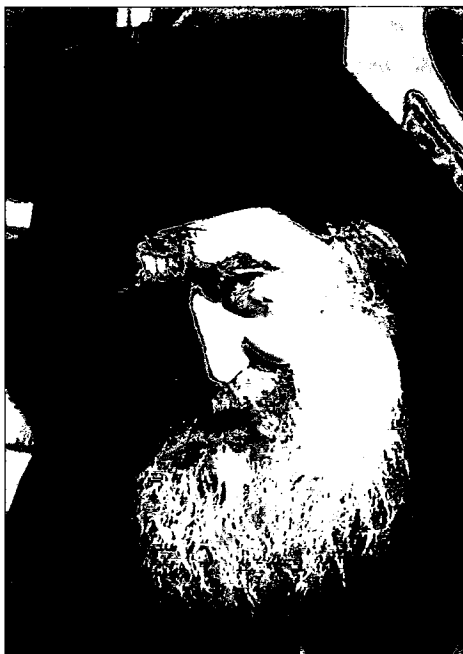
Biografia părintelui Petroniu este în general și de mulți știută. Totuși doresc să evidențiez câteva aspecte mai puțin cunoscute ale devenirii sale spirituale.

În primul rând, a avut privilegiul de a se forma în obștea Mănăstirii Neamț, în vremea în care aceasta număra câteva sute de călugări și frați. Deși a intrat în viața monahală la o vârstă fragedă, când avea numai 14 ani (caz asemănător cu al fratelui Toader Arăpașu, colegul său de seminar și generație), a fost atent la propria sa evoluție duhovnicească și la anumite amănunte din viața călugărească ori a persoanelor pe care le-a întâlnit de timpuriu, pen-

tru o mai bună formare spirituală. Că a fost așa o dovedesc evocările de la vremea senectuții adunate într-o superbă lucrare: *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie Românească*. Între medalioanele cărții se numără cele despre Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, împreună viețuitor cu el în Lavra nemțeană, arhimandriții Victor Ojog și Demostene Tebeica - mari protopsalți cărora le-a fost ucenic, monahi simpli (Sava Perju), uitați în noianul celor mulți, smeriți și anonimi. Printre amintirile tinereții se găsesc cele referitoare la Schitul Vovidenia, unde mergea împreună cu viitorul patriarh Teoctist, mai ales la sărbători și în *Vinerea Izvorului Tămăduirii*, în procesiune cu Icoana Preacuratei, primită în dar de la paleologi. Iubirea și recunoștința sa pentru mănăstirea de metanie le-a arătat la încheierea studiilor universitare prin întocmirea tezei de licență, având drept temă: *Istoria Mănăstirii Neamț*. Un alt aspect este legat de slujirea sa ca ieromonah la Catedrala patriarhală din București, pe seama căreia a fost hirotonit din încredințarea patriarhului Nicodim Munteanu de către episcopul-vicar patriarhal Iosif Gafton. De aceea l-am trecut în pomelnicul catedralei, alături de alți slujitori din veac adormiți în Domnul, amintindu-ne de ostenele sale ca sacerdot al *Maicii Bisericilor din România*, dar și ostentor în Cancelaria celui de-al doilea patriarh al României.

O altă latură demnă de menționat din viața și activitatea părintelui Petroniu Tănase este legată de Mănăstirea Slatina din ținutul Fălțicenilor, unde a fost mai întâi profesor la școala monahală (în timpul stăreției arhimandritului Cleopa Ilie) și apoi conducător al mănăstirii, începând cu anul 1957, până la promulgarea *Decretului comunist* 410/1959.

Prin strădaniile conjugate ale părinților Cleopa Ilie, Paisie Olaru, Antonie Plămădeală, Daniil Sandu Tudor, Andrei Scrima, Arsenie Papacioc, Dosoftei

*Părintele Protosinghel Petroniu Tănase
(1916 - 2011)*

Muraru și alții, mănăstirea a devenit o adevărată *Academie duhovnicească*, recunoscută în toată țara. În acea perioadă, părintele Petroniu Tănase a încheșat un grup coral monahal cu renume, ce s-a bucurat de o largă apreciere și care înfrumuseșta slujbele din mănăstire. De aceea, la sărbătoarea hramului, dar și cu alte prilejuri slujea cu multă bucurie vlădica Partenie Ciopron (fost episcop al armatei), pe atunci stareț-arhieru al Mănăstirii *Sfântul Ioan cel Nou* de la Suceava. A urmat apoi vremea umilințelor. Obligat de regimul comunist să părăsească mănăstirea, s-a stabilit la sora lui din localitatea Broșteni, unde a locuit ca un sihastru, într-o căsuță modestă, la marginea pădurii. Până în 1961, când s-a închinoviat la Mănăstirea Curtea de Argeș, a avut prilejul de a poposi de câteva ori în casa părintească din Fărcașa Neamțului, unde a admirat viețuirea filocalică a mamei sale. După propria mărturisire, în Joia Mare, Olimpia Tănase - femeie profund credincioasă - a spălat picioarele unei bătrâne ținuite de boală la pat, i-a făcut daruri. Era nelipsită de la slujbele bisericii, trudea până la miezul nopții și chiar mai târziu, odihnindu-se puțin. Ea torcea, ea țesea, ea la vite, ea la ogor, ea la toate...

În urma unui pelerinaj la Muntele Athos a dorit mult să se stabilească în *Grădina Maicii Domnului*. Vremurile îi erau iarăși potrivnice. A apărut însă un moment favorabil de a i se împlini această dorință în urma unei vizite a lui Nicolae Ceaușescu în capitala Greciei, unde a fost întâmpinat în mod neașteptat de câțiva călugări români bătrâni de la Athos, care i-au cerut direct: „Trimiteți călugări din țară că nu are cine să ne îngroape”. În mod excepțional, demersurile Patriarhiei Române au găsit oarecare înțelegere, îngăduindu-li-se unor monahi să meargă la așezămintele românești atonite. Alături de părintele Petroniu au mai plecat la Muntele Athos câțiva părinți, dintre care amintim: Iulian, Macarie, Atanasie, Justinian, Nectarie, Prodromu, Isidor, Meletie, Codru, Gamaliel, Ștefan, Clement și alții, până în 1989. După 1990, lucrurile s-au schimbat în bine, astfel încât mulți părinți dornici de trăire atonită au avut prilejul să viețuiască în acest loc.

Când au ajuns la Prodromu, monahii români au găsit ruină, neorânduială, potrivnicie. Ani la rând au muncit cu brațele, fără să aibă mulțimea drahmelor, și au înlocuit *dezordinea* cu *buna rânduială*, *neosteneala* cu *privegherile*, *izolarea* cu *deschiderea* și *zgârcenia* cu *filoxenia*. Biserica cea mare a schitului și paraclisele au fost renovate. Pictura veche a fost restaurată, iar anumite porțiuni au fost pictate din nou; mobilierul, catapeteasma, candelabrele și

multe icoane au fost înnoite; biblioteca, reamenajată conform standardelor cerute, unele cărți și manuscrise au fost restaurate, iar fondul bibliotecii a fost îmbunătățit prin tomuri provenind de la ierarhi, clerici, monahi, instituții și persoane din țară.

Părintele Petroniu răspundea la fiecare scrisoare primită și mulțumea pentru orice donație, cât de modestă ar fi fost ea. În timpul regimului totalitar, Patriarhia Română a trimis de câteva ori ajutoare, chiar sub forma unei mașini de teren ARO și a unui tractor, veșminte și cărți. După anul 1990, din țară s-au primit anumite sume de bani și materiale de construcții, atât de la guvernele care s-au succedat, cât și de la persoane particulare, cu ajutorul cărora s-au făcut importante lucrări la biserică, paraclise, trapeză, chilii, bibliotecă, atelierelor mănăstirești, rezervorul de apă, grădini, drumuri de acces etc. După starețul ieroschimonah Nifon Vlahul - Crețu († 5 decembrie 1899), protosinghelul Petroniu Tănase a reușit să înfăptuiască cele mai importante lucrări care înseamnă de fapt multă istorie, jertfelnicie și continuitate în duh monahal românesc. Alte preocupări ale părintelui Petroniu specifice anilor de viațuire în Muntele Athos au fost cercetarea manuscriselor atonite și scrierea unor pagini prețioase de omiletică, evocări și amintiri din bogata sa trăire. Purtând pecetea erudiției, clarității și a unei sensibilități veritabile, scrierile avvei Petroniu constituie un tezaur de mare preț, iar părintele, un model de slujire a Bisericii în general și a monahismului în special, o veritabilă *icoană smerită a Sfintei Ortodoxii Românești*.

Când l-am cunoscut, în 1993, părintele Petroniu mai avea puțin până la 80 de ani. Venise în România pentru câteva săptămâni (a fost singura vizită în țară după plecarea la Muntele Athos în 1978). Am slujit împreună (eu fiind încă arhidiacon până la 14 octombrie 1993) la sfințirea bisericii ridicate la cea mai înaltă altitudine, pe muntele Ceahlău, apoi la hramul Mănăstirii Secu și la punerea pietrei de temelie pentru schitul de la *Poiana lui Ioan*. A povestit despre părinții pe care i-a cunoscut îndeaproape și despre locuri străbătute cu piciorul, împreună cu părinții Paisie și Cleopa, lângă care a viețuit din data de 1 mai 1966 până la plecarea spre Athos (1978). Era oarecum stingherit de atenția care i se acorda, însă am simțit bucuria care-i cuprinsese ființa, fiind din nou împreună cu frații de aceeași limbă și trăire.

De atunci au urmat multe întâlniri la Schitul Prodromu și am ținut legătura prin intermediul corespondenței. M-am bucurat să primesc două din

cărțile sale cu *ex-librisuri* prețioase. În chilia sa, printre cărți și icoane, la masa de scris așezată sub fereastra care se deschide spre grădina schitului, părintele Petroniu așternea pe hârtie gândurile și trăirile inspirate de *focul* rugăciunilor înalte de sub vârful Atonului.

Moment din timpul slujbei de înmormântare a Părintelui Protosinghel Petroniu Tănase

În 22 februarie 2011, călătoria pământească a părintelui Petroniu Tănase s-a încheiat, îndreptându-se către *Cetatea netrecătoare din Ceruri*.

A plecat dintre noi însoțit de rugăciunile și aprecierile Patriarhului României și ale multor ierarhi care l-au cunoscut *de aproape sau de departe*, ale monahilor, preoților și pelerinilor din Sfântul Munte.

La câteva ceasuri după *adormirea* sa în Domnul am început călătoria spre Muntele Athos, la ceas de vremelnică despărțire. După o noapte pe drum de la București la Uranopolis, pe marea învolburată, cu vânturi potrivnice, am ajuns la Athos. Mulțimile călugărilor s-au adunat la biserica schitului într-o atmosferă de rugăciune, de durere și aleasă cinstire, pentru a-l prohodii pe venerabilul avvă, ostenitor vreme de 33 de ani în Muntele Athos și aproape 26 de ani (de la 15 octombrie 1984) stareț al schitului

românesc. Soborul slujitor format din peste 40 de ieromonahi, preoți și diaconi s-a aflat sub protia Preasfințitului Hrisostom, ierarh al Patriarhiei Constantinopolului, rezident în Mănăstirea Lavra, fost conducător al Școlii de Teologie „Atoniada”. Din sobor au făcut parte părinții slujitori delegați ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și reprezentanți ai mănăstirilor atonite Lavra, Vatopedu, Iviru, Simonospetra, Cutlumuș, Grigoriu, Sfântul Pavel, Filoteu și Esfigmenu, de la Schitul Lacu și chiliile românești de la Colciu, Sfântul Ipatie, Provata, dar și din alte locuri ale Sfântului Munte. Slujba înmormântării călugărilor săvârșită potrivit tradiției atonite a inclus 12 ectenii pentru odihna celui adormit, tot atâtea rugăciuni - *Dumnezeul duhurilor...* - și aproximativ 40 de ecfonise: *Că Tu ești învierea și viața și odihna...*, rostite de către părinții slujitori.

La sfârșitul slujbei am prezentat mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel trimis obștii schitului românesc Prodromu, pe care îl redăm în continuare:

Un monah statornic și un egumen înțelept - Părintele Petroniu de la Schitul Românesc Prodromu (Athos) -

Cu profundă tristețe am aflat de trecerea din această viață a Părintelui Protosinghel Petroniu Tănase, apreciat și cunoscut duhovnic plămădit pe pământ românesc, chemat să înfrumusețeze prin viața și înfăptuirile sale *Grădina Maicii Domnului* și obștea Schitului Românesc Prodromu din Muntele Athos (Grecia), căruia i-a fost povățuitor timp de peste 25 de ani.

Născut în localitatea Fărcașa din județul Neamț la data de 23 octombrie 1916, Părintele Petroniu a fost luminat încă din tinerețile sale de dorul după viață monahală. A intrat în obștea Mănăstirii Neamț, unde a fost călugărit la data de 22 septembrie 1942. De la Neamț a fost chemat la Mănăstirea Antim din București unde și-a continuat formarea intelectuală, absolvind Facultatea de Teologie Ortodoxă, urmând apoi și cursuri de Matematică și Filosofie. În anul 1947 a fost hirotonit ieromonah pe seama Catedralei Patriarhale din București și apoi trimis profesor la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Neamț, la catedra de Omiletică, Catehetică și Pedagogie. În anul 1952 îl însoțește pe Arhimandritul Cleopa Ilie, devenit stareț al Mănăstirii Slatina (județul Suceava), formând aici o adevărată *Academie Duhovnicească*

recunoscută în acea vreme. A urmat o perioadă grea pentru călugărul misionar care a suferit din pricina regimului totalitar, fiind nevoit să plece de aici în anul 1959. Cu mult curaj și același zel față de Biserica Mântuitorului Hristos, cu aceeași nestinsă dragoste pentru viața monahală, se retrage în obștea Mănăstirii Sihăstria în anul 1964, unde a viețuit până în anul 1978, când și-a îndreptat pașii spre Schitul Românesc *Prodromu*, din Sfântul Munte Athos, după șapte ani fiind ales egumen de părinții din obște pentru alesele sale virtuți de monah înțelept, harnic și rugător.

Părintele Petroniu rămâne în conștiința Bisericii noastre ca un monah statornic, un egumen înțelept și iscusit mănuitor al condeii. Cărțile sale *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie Românească*, *Chemarea Sfintei Ortodoxii*, *Bine ești cuvântat*, *Doamne, Ușile pocăinței* sunt prețioase comori ale spiritualității românești în care părintele Petroniu a adunat cu multă râvnă în suflet tezaur de trăire și simțire ortodoxă românească, lumină și sfântă nevoie.

Prețuind în chip deosebit minunata lucrare a părintelui Petroniu Tănase în ogrorul Domnului pe tărâm duhovnicesc și cărturăresc, precum și bogata sa activitate gospodărească, înălțăm stăruitoare rugăciune către Hristos Domnul Cel Înviat din morți să odihnească sufletul său în lumina cea neînserată a Împărăției Cerurilor, unde *dreptii ca luminătorii strălucesc*, să mângâie obștea Schitului Prodromu și pe toți cei care l-au cunoscut și prețuit.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Apoi a fost citit mesajul ministrului de externe al României, Teodor Baconski. A urmat un cuvânt rostit la această despărțire de ieromonahul Atanasie Floroiu, urmașul părintelui Petroniu la cârma schitului, iar șirul cuvântărilor a fost încheiat de către Preasfințitul Episcop Hrisostom.

După înconjurul bisericii cu îndătinutele ectenii și rugăciuni, monahii și credincioșii prezenți au condus trupul neînsuflit la cimitirul din vecinătatea gropniței, unde a fost așezat întru nădejdea învierii și a vieții veșnice. S-au făcut 100 de închinăciuni de către toți cei prezenți, cântându-se: *Veșnica pomenire* și *Hristos a înviat* în limbile română și greacă. O agapă de pomenire

pregătită în tradiție aghiorită a fost oferită celor aproximativ 200 de persoane care au fost de față - foarte mulți - pentru astfel de ocazii în Muntele Athos.

Îmi amintesc cu venerație că în toate pelerinajele făcute la Athos îl vedeam la slujbe pe părintele Petroniu nevoindu-se în picioare, încovoiat sub povara anilor, potrivitându-și aparatul auditiv pe care-l purta pentru a se dedulci de frumusețea cântărilor. Mă sfiam să stau în strană, când el, bătrânul părinte, își ostenea trupul, ca o sfântă nevoie. Cât timp puterile fizice i-au îngăduit, rămânea *la sfat* în incinta primitoare a schitului, într-un dialog cordial cu oaspeții pelerini, la umbra cedrilor plantați de către el, locul unde cândva erau sumedenii de flori multicolore îngrijite de mâinile părintelui Petroniu. Cei care vizitau Prodromul îl numeau sugestiv *schitul florilor*. Protosinghelul Petroniu Tănase *Prodromitul* a fost prietenul sfinților, al sihaștrilor, al cărților, al florilor și al chiparoșilor. Un monah care avea simțul veșniciei și al istoriei. Un ctitor jertfelnic, un isihast veghetor, un mărturisitor și un condeier profund. Un om minunat și un călugăr paradigmatic, *o icoană smerită a Sfintei Ortodoxii Românești și atonite. Un cuvios care s-a mutat de la Athos la Cer.*

Summary: Protosynkelos Petroniu Tănase The Prodromite – The Friend of the Hermits, the Cypresses, and The Heaven

On the 22nd of February, ninety-four year old protosynkelos Petroniu Tănase, one of the greatest ghostly fathers in Orthodoxy, departed to the Lord. The former hegumen of Prodromou Romanian Skete in the Athos Holy Mountain was a well-known spiritual father, beloved by the faithful of Romania and Greece. He was born in Fărcașa, Neamț County, and entered the monastic community of Neamț Monastery, where he took vows on the 22nd of September 1942. From here he was called up to Saint Anthimos Monastery in Bucharest, where he went on improving his intellectual training, graduating from the Faculty of Orthodox Theology, also attending lectures in mathematics and philosophy. In 1947, he was ordained a hieromonk to the account of the Patriarchal Cathedral, and then he was appointed a teacher at the monastic Seminary beside Neamț Monastery, at the Department of Homiletics, Catechetics and Pedagogy.

Very hard times came then upon the missionary monk who suffered much from the communist totalitarian regime, and was hereat obliged to leave Neamțu

Monastery, in 1959. Between 1964 and 1978, he was a member of the monastic community in Sihastria Monastery, but he came away too, and went for Prodromou Romanian Skete in the Athos Holy Mountain; seven years later, he was elected hegumen of this monastery.

A delegation of the Romanian Patriarchate, lead by Father Archimandrite Timotei Aioanei, great ecclesiarch of the Patriarchal Cathedral and cultural exarch of the Archdiocese of Bucharest, attended Father Protosynkelos Petroniu Tănase's obsequies, on the 24th of February.

110 ani de la nașterea Părintelui Patriarh Justinian Marina (22 februarie)

Damian Alexandru ANFILE

În urmă cu 110 ani se năștea cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, vrednicul de pomenire, Justinian Marina (22 februarie 1901). În acest context, a fost oficiată o slujbă de pomenire la mormântul său, aflat în biserica Mănăstirii Radu-Vodă din București. Totodată, în cadrul Arhiepiscopiei Râmnicului a avut loc, cu o zi mai înainte, simpozionul intitulat *110 ani de la nașterea Patriarhului Justinian Marina*. Originar din județul Vâlcea, viitorul ierarh s-a remarcat de tânăr printr-un deosebit spirit organizatoric, fiind adus în administrația bisericească de către episcopul Bartolomeu Stănescu. Ulterior, după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, fiind văduv de zece ani, a fost ales arhiepiscop-vicar al Mitropoliei Moldovei, demnitate în care a rămas până la întronizarea sa ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, la 24 mai 1948. În această postură, Părintele Justinian Marina a reușit să-și păzească preoții și credincioșii de prigoana comunistă, prin vastul său program de reformă, intitulat *Apostolat social*. Patriarhul cu cea mai îndelungată păstorire din istoria Bisericii Ortodoxe Române până în prezent (aproape 29 de ani) trece la cele veșnice în data de 26 martie 1977.

La 22 februarie s-au împlinit 110 ani de la nașterea vrednicului de pomenire, Patriarhul Justinian Marina. Cu acest prilej, la Mănăstirea Radu-Vodă din București, acolo unde se află mormântul marelui ierarh, noul ei ctitor, a fost oficiată o slujbă de pomenire. Totodată, cu o zi mai înainte, în Arhiepiscopia Râmnicului (complexul religios *Antim Ivireanul*) a avut loc o manifestare culturală dedicată acestui eveniment, la care au participat ierarhii locului, Înaltpreasfințitul Părinte Gherasim Cristea și Preasfințitul Emilian Lovișteanul. În cadrul acestui simpozion au fost prezentate mai multe comunicări referitoare la personalitatea patriarhului Justinian Marina și a fost lansată cartea *Patriarhul Justinian, iubitor de credință și glie străbună*, apărută la Editura Silvana sub semnătura Prof. Costea Marinoiu, Pr. Prof. Ilie Stuparu și Mihai Popa.

Cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a văzut lumina zilei la 22 februarie 1901, în satul Suești, comuna Cermegești, din județul Vâlcea. Părinții săi erau țărani, a căror principală ocupație era plugăritul. Mama sa, Elena, provenea dintr-o veche familie de preoți și ea a fost cea care i-a insuflat băiatului dorința de a se dedica slujirii altarului.

Conform dorinței mamei sale, tânărul Ioan Marina, așa cum era numele său de botez, s-a înscris în anul 1915 la cursurile Seminarului Teologic *Sfântul Nicolae* din Râmnicu Vâlcea, ale cărui cursuri le-a absolvit la anul 1923. Împreună cu diploma de absolvent a primit și certificatul de învățător, începând să predea chiar din același an, mai întâi în satul Olteanca, apoi în Băbeni, unde va fi numit și preot. Și-a continuat activitatea didactică pe parcursul celor patru ani cât timp a fost studentul Facultății de Teologie din București.

Căsătorindu-se la anul 1924 cu Lucreția Popescu, fată de preot, este la rândul-i hirotonit pe seama parohiei satului Băbeni din județul Vâlcea, acolo unde avea și responsabilitatea de învățător. Din această ultimă funcție va demisiona însă în anul 1930, pentru a se dedica pe deplin slujirii altarului.

Calitățile ce l-au făcut celebru pe patriarhul Justinian, spiritul organizatoric, energia sa și zelul pastoral, s-au manifestat devreme în lucrarea preotului Ioan Marina. Astfel, el a fost membru fondator și președinte al primei bănci populare cooperatiste din țara noastră, Banca *Ajutorul* din Râmnicu Vâlcea. Totodată, a făcut parte din cea mai mare societate a clerului românesc din perioada interbelică, numită *Renașterea*. Principiile pe care le urmau membrii acesteia, anume cultivarea pe plan teologic și social a preoțimii, întărirea coeziunii clerului și a sentimentului de solidaritate dintre preoți, crearea de venituri proprii Bisericii și apărarea prestigiului acesteia, se vor regăsi în programul social al patriarhului Justinian.

Toate aceste aptitudini au făcut ca preotul Ioan Marina să fie repede remarcat de către episcopul Bartolomeu Stănescu al Râmnicului, care în anul 1932 îl numește în funcția de director al Seminarului Teologic „Sfântul Nicolae”. La un an după aceasta el va fi mutat ca paroh al bisericii „Sfântul Gheorghe” din Râmnicu Vâlcea, unde își dovedește încă o dată calitățile organizatorice, transformându-și parohia într-una dintre cele mai înfloritoare ale episcopiei.

Tânărul preot Ioan Marina va avea parte de o grea încercare în anul 1935, când îi moare soția, în vârstă de numai 27 de ani, lăsându-i în grijă doi copii mici: un băiat, Ovidiu, și o fată, Silvia. Viitorul patriarh se va achita cu multă responsabilitate și de îndatoririle părintești, amândoi copiii săi având studii superioare, iar băiatul ajungând profesor la Facultatea de Medicină din București.

Una dintre ultimele atribuții pe care patriarhul Justinian le-a avut ca preot a fost aceea de director al Tipografiei Episcopiei Râmnicului Noului Severin, funcție în care a fost numit la anul 1939. În numai opt luni de zile, el a reușit să achite numeroasele datorii ale acestei instituții, predând-o complet operațională nou înființatei Mitropolii a Olteniei, în anul următor.

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, întreaga Biserică și mai ales Mitropolia Moldovei, care avusese cel mai mult de suferit de pe urma conflictului, se găseau într-o situație extrem de dificilă. Acest lucru l-a făcut pe mitropolitul de atunci, ierarhul cărturar Irineu Mihălcescu, să caute oameni noi și pricepuți, capabili să repună Biserica pe picioare. Alegerea mitropolitului s-a oprit asupra preotului Ioan Marina, a cărui activitate îi era cunoscută și care era vădud de 10 ani. Astfel acesta a fost hirotonit întru episcop, la mănăstirea Cetățuia, în august 1945, primind numele de Justinian și funcția de arhieru-vicar al Mitropoliei Moldovei.

A rămas în această demnitate până în luna august a anului 1947, încercând pe cât i-a stat în putere să aline suferințele credincioșilor săi, sporite și de cei doi ani de secetă ce au urmat Războiului. După acest răstimp însă, mitropolitul Irineu, fiind bătrân și bolnav, s-a retras din scaun, episcopul Justinian fiind numit locțiitor. La scurt timp va fi ales mitropolit, însă nu a păstorit îndelung la Iași, deoarece trecerea la cele veșnice a patriarhului Nicodim, în luna februarie a anului 1948, i-a făcut pe ierarhii țării să caute un conducător capabil să apere Biserica de prigoanele ce i le pregăteau comuniștii nou instalați la putere.

Aproape în unanimitate aceștia l-au ales ca patriarh, la data de 24 mai 1948, fiind întronizat câteva zile după aceea. Patriarhul Justinian Marina a urcat pe scaunul arhipăstoresc al Bisericii Ortodoxe Române într-unul dintre cele mai grele momente ale existenței acesteia. În același an cu întronizarea sa, 1948, conducerea comunistă a inițiat o serie de măsuri menite să scoată

Biserica din societate și să-i reducă acesteia cât mai mult posibil numărul de clerici și credincioși.

Astfel, prin noua *Lege a Cultelor* promulgată în acel an, Biserica devenea o instituție tolerată de stat, cu condiția să se supună noii ordini sociale instaurate. Instituției eclesiastice i se cerea să sprijine lupta de clasă propovăduită de către comuniști și să facă propagandă în favoarea noilor măsuri luate de către comuniști.

De asemenea, prin Decretele 175 și 176 din 3 august 1948, ce hotărârau desființarea tuturor școlilor teologice și trecerea clădirilor acestora în posesia statului, se urmărea lipsirea clerului de cultura necesară activității sale misionare.

Împotriva acestor măsuri impuse cu forța, patriarhul Justinian a adoptat un program de reformare a Bisericii, pe care el însuși l-a denumit *Apostolat social*. Definiția acestuia a fost dată tot de către înaltul ierarh, la anul 1968, cuvintele sale fiind acestea: „A sluji lui Dumnezeu ca preot este cu adevărat cea mai de seamă dintre toate vredniciile omenești, dar a sluji pe Dumnezeu înseamnă a sluji pe oameni, a te dăruia cu toată puterea ființei tale pentru mai binele și fericirea lor. Am numit lucrul preoțimii pe tărâmul acesta apostolat social.” Așadar, prin acest program, patriarhul Justinian urmărea, tot potrivit cuvintelor sale, „să-i scoată pe preoți dintre zidurile Bisericii văzute și să-i trimită în largul vieții, să lucreze în adâncul ei spre bogată rodire.” Această viziune a înaltului ierarh se regăsea în cuprinsul noului *Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii*, adoptat în anul 1948.

Această perioadă din istoria Bisericii Ortodoxe Române este greșit văzută de către unii istorici ca o perioadă de colaborare a acestei instituții cu statul comunist, *Apostolatul social* reprezentând în fapt o adaptare a instituției eclesiastice la noile condiții politice și sociale din țară. Principalul scop al acestui program a fost mobilizarea clerului spre ajutorarea credincioșilor, acceptându-se uneori intervenția statului, în limitele istorice ale simfoniei bizantine.

În ceea ce privește situația învățământului teologic, aspect ce a constituit o continuă preocupare a patriarhului Justinian, acesta a reușit să-l susțină din punct de vedere material, numai cu fondurile Bisericii. El a organizat două institute teologice, la Sibiu și București, și 6 seminariile, la București, Buzău, Mănăstirea Neamț, Cluj, Craiova și Caransebeș. De asemenea, a reușit să obțină salarizarea preoților de către Stat.

Un alt aspect al vieții Bisericii ce s-a bucurat de atenția patriarhului a fost monahismul. Statul comunist urmărea desființarea ori cel puțin reducerea drastică a acestui mod de viață cu îndelungată tradiție istorică, motiv pentru care a confiscat mai întâi terenurile mănăstirilor, iar în anul 1959 a emis un decret prin care interzicea călugărirea persoanelor încă apte de muncă. Față de aceste măsuri, Justinian a reușit să asigure întreținerea așezămintelor monastice prin înființarea unor ateliere mănăstirești, care aduceau venituri Bisericii, și împotrivindu-se scoaterii forțate din monahism a persoanelor de până în 50 de ani. Pentru această opoziție, patriarhul a avut de suferit un exil de șase luni la schitul Dragoslavele.

De asemenea, ierarhul cu cea mai îndelungată păstorire din istoria Bisericii Române s-a preocupat permanent de prestigiul internațional al acesteia. Astfel, el a asigurat reintegrarea ei în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în anul 1961, menținând legăturile cu conducătorii celorlalte Biserici creștine.

Patriarhul Justinian Marina a adormit în Domnul la data de 26 martie 1977, lăsând în urma sa o Biserică neatinsă de prigoana comunistă. Cele mai bune cuvinte de caracterizare a vieții și păstoririi marelui patriarh se găsesc chiar în epitaful scris deasupra mormântului său de la Mănăstirea Radu-Vodă din București: *M-am luptat lupta cea bună. Crediința am păzit. Am ajuns la capătul drumului vieții. De acum încolo, mă așteaptă răsplata dreptății, pe care mi-o va da Domnul, Judecătorul cel drept în ziua aceea.*

Summary: 110 years since Father Patriarch Justinian Marina's Birthday (The 22nd of February 1901)

110 years it has been since Father Patriarch Justinian Marina of eternal memory was born. On this very special occasion a requiem was officiated at Radu-Vodă Monastery in Bucharest, which shelters the great patriarch's tomb. On the other hand, a cultural sit-in dedicated to this event took place a day before in the Archdiocese of Râmnic.

The patriarch who had the longest pastorship in the history of the Romanian Orthodox Church was born in the village of Suești, in Vâlcea County, was a school-boy in Saint Nicholas Seminary in Râmnicu-Vâlcea and then attended the Faculty of Orthodox Theology in Bucharest, which bears his own name nowadays. He was first

a school-master and priest in two villages in Vâlcea County, then bishop Bartolomeu Stănescu charged him with managing the Theological Seminary in Râmnicu-Vâlcea and the diocesan printing-house.

He was a widow in 1935, and soon after the end of World War Two he was elected a Vicar of the Metropoly of Moldavia, where need was for a worthy hierarch to restore the Church. He kept his dignity, also occupying the function of metropolitan deputy till patriarch Nicodim Munteanu departed to the Lord, when the Holy Synod appointed him the very Head of the Romanian Orthodox Church.

Justinian Marina, as the third patriarch of the Romanian Orthodox Church, has shepherded during a very difficult period of the Church, subdued to the communist persecution, and succeeded in keeping the dignity of the Church through a vast administrative and reforming programme that he called *Social Apostolate*, elaborated in 1948. He was also successful in reforming both the theological teaching and the Romanian monasticism. He fell asleep into the Lord on the 26th of March 1977, soon after the earthquake on the 4th of March, and was buried at Radu-Vodă Monastery, which he had refounded.

**Emisiune numismatică a Băncii Naționale a României
- set de trei monede din argint dedicate monumentelor
de artă medievală creștină
(28 februarie)**

În conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind *Statutul Băncii Naționale a României*, Banca Națională a României a pus în circulație, în scop numismatic, începând cu data de 28 februarie 2011, un set de trei monede din argint dedicate monumentelor de artă medievală creștină - Biserica din Strei (jud. Hunedoara), Mănăstirea Humor (jud. Suceava) și Mănăstirea Hurezi (jud. Vâlcea).

Caracteristicile monedelor din argint, care alcătuiesc setul sunt următoarele:

- metal: argint
- valoare nominală: 10 lei
- formă: rotundă
- diametru: 37 mm
- titlu: 999‰
- greutate: 31,103 g
- calitate: proof
- margine: zimțată.

1. *Biserica Strei*

Aversul prezintă imaginea dinspre sud-vest a Bisericii Strei; în stânga, inscripția în arc de cerc „ROMANIA”, iar în dreapta, stema României, anul de emisiune „2011” și valoarea nominală a monedei „10 LEI”.

Reversul prezintă Biserica Strei văzută dinspre sud-est, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „BISERICA STREI”.

2. Mănăstirea Humor

Aversul prezintă turnul de apărare al Mănăstirii Humor și imaginea dinspre est a bisericii acesteia, peste care se suprapune stema României; în partea superioară, inscripția în arc de cerc „ROMANIA” și valoarea nominală a monedei „10 LEI”, iar în stânga jos, anul de emisiune „2011”.

Reversul prezintă imaginea dinspre sud-vest a bisericii Mănăstirii Humor, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „MANASTIREA HUMOR”.

3. Mănăstirea Hurezi

Aversul prezintă foișorul lui Dionisie și paraclisul Mănăstirii Hurezi, inscripția în arc de cerc „ROMANIA”, valoarea nominală a monedei „10 LEI”, stema României și anul de emisiune „2011”.

Reversul prezintă biserica mare a Mănăstirii Hurezi, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „MANASTIREA HUREZI”.

Monedele din argint, care formează setul, ambalate în capsule de metacrilat transparent, sunt însoțite de broșuri de prezentare a emisiunii numismatice, redactate în limba română, engleză și franceză.

Broșurile includ certificatul de autenticitate al emisiunii, pe care se găsesc semnăturile guvernatorului Băncii Naționale a României și casierului central.

Tirajul acestei emisiuni numismatice este de 500 de seturi.

Prețul de vânzare, exclusiv TVA, pentru setul de trei monede din argint aferente emisiunii numismatice „*Monumente de artă medievală creștină - Biserica din Strei, Mănăstirea Humor și Mănăstirea Hurezi - set de trei monede din argint*” este de 900,00 lei.

Monedele din argint, care formează setul, au putere circulatorie pe teritoriul României.

Punerea în circulație, în scop numismatic, a setului de monede din argint, aferente emisiunii numismatice „*Monumente de artă medievală creștină - Biserica din Strei, Mănăstirea Humor și Mănăstirea Hurezi - set de trei monede din argint*”, se realizează prin sucursalele București, Cluj, Iași și Timiș ale Băncii Naționale a României.

Comunicat de presă,
Banca Națională a României

**Monedă Argint
Biserica Strei
(jud. Hunedoara)**

Valoare nominală: 10 lei;
Metal: Argint 999/1000;
Greutate: 31,103 g;
Dimensiune: Ø 37 mm;
Margine: zimțată;
Calitate: proof;
Tiraj: 500 ;

Avers: imaginea dinspre sud-vest a Bisericii Strei; în stânga, inscripția în arc de cerc „ROMANIA”, iar în dreapta, stema României, anul de emisiune „2011” și valoarea nominală a monedei „10 LEI”.

Revers: Biserica Strei văzută dinspre sud-est, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „BISERICA STREI”.

**Monedă Argint
Mănăstirea Humor
(jud. Suceava)**

Valoare nominală: 10 lei;
Metal: Argint 999/1000;
Greutate: 31,103 g;
Dimensiune: Ø 37 mm;
Margine: zimțată;
Calitate: proof;
Tiraj: 500 ;

Avers: turnul de apărare al Mănăstirii Humor și imaginea dinspre est a bisericii acesteia, peste care se suprapune stema României; în partea superioară, inscripția în arc de cerc „ROMANIA” și valoarea nominală a monedei „10 LEI”, iar în stânga jos, anul de emisiune „2011”.

Revers: imaginea dinspre sud-vest a bisericii Mănăstirii Humor, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „MANASTIREA HUMOR”.

**Monedă Argint
Mănăstirea Hurezi
(jud. Vâlcea)**

Valoare nominală: 10 lei;
Metal: Argint 999/1000;
Greutate: 31,103 g;
Dimensiune: Ø 37 mm;
Margine: zimțată;
Calitate: proof;
Tiraj: 500 ;

Avers: foișorul lui Dionisie și paraclisul Mănăstirii Hurezi, inscripția în arc de cerc „ROMANIA”, valoarea nominală a monedei „10 LEI”, stema României și anul de emisiune „2011”.

Revers: biserica mare a Mănăstirii Hurezi, înscrisă parțial într-un cerc, și inscripțiile „MONUMENTE DE ARTA MEDIEVALA CRESTINA” și „MANASTIREA HUREZI”.

Summary: Numismatic issue emitted by the National Bank of Romania: a three silver-coin collection dedicated to the Christian medieval art monuments

According to the provisions of the Law nr. 312/2004 as regards the rules of the National Bank of Romania, the National Bank of Romania put into circulation, for numismatic purposes, beginning on the 28th of February 2011, a three silver-coin collection dedicated to the Christian medieval art monument – the Church in Strei (Hunedoara Country) Humor Monastery (Suceava Country), and Hurezi Monastery (VâlceaCountry).

The silver coins, sealed within transparent metacrylate are accompanied by booklets in Romanian, English and French, and have availability of circulation on the territory of Romania. The sealing price, excluding the added value tax, for the entire collection is 900,00 lei. It must also be added that it is the National Bank of Romania's Branches in Bucharest, Cluj, Iași and Timiș that have put into circulation, for numismatic purposes, this coin collection.

21 de ani de arhierie ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel (4 martie)

Redacția

În ziua de 13 martie 2011, în Duminica Ortodoxiei, la Catedrala Patriarhală a fost oficiată Sfânta Liturghie de către Patriarhul României, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Tot în această zi, la finalul Sfintei Liturghii au fost marcați cei 21 de ani de arhierie ai Întâistătorului Bisericii noastre.

Biserica Ortodoxă a sărbătorit, în ziua de 13 martie 2011, Duminica Ortodoxiei, prima Duminică a Postului Mare. În această zi, în Catedrala patriarhală, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La sfârșitul Sfintei Liturghii au fost marcați cei 21 de ani de arhierie ai Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române. Cu acest prilej, părintele arhimandrit Timotei Aioanei, Mare ecleziarh al Catedralei Patriarhale, a subliniat importanța acestui moment pentru Biserica Ortodoxă Română: „În această Duminică a Ortodoxiei trăim o sărbătoare specială pentru Biserica noastră, pentru slujitorii Catedralei Patriarhale, pentru clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române. Recunoscători Bunului Dumnezeu, ne aducem aminte că, în această Duminică a Ortodoxiei, în urmă cu 21 de ani, în Catedrala Mitropolitană din Timișoara, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel primea atunci marele dar al arhieriei. Darul cel bogat al Preasfântului Duh revărsându-se peste Preafericirea Sa, atunci, în calitate de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, a rodit bogat în acești 21 de ani care au trecut de atunci. În acest răstimp Episcopul-vicar, devenit Mitropolit al Moldovei și Bucovinei și apoi Patriarh al României, s-a dovedit un strălucit teolog, un tradiționalist dinamic, un ierarh vizionar, un om al vremurilor sale, care a

rămas în tot acest timp un om discret, un om modest, care a făcut să rodească darurile cele bogate ale Duhului Sfânt revărsate asupra Preafericirii sale”.

De asemenea, părintele arhimandrit Timotei Aioanei, în numele clerului și al credincioșilor prezenți la Sfânta Liturghie, a urat Preafericirii Sale ani

*Părintele arhimandrit Timotei Aioanei felicitându-l pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
- Catedrala Patriarhală din București -*

mulți de slujire roditoare, sănătate, pace și i-a dăruit o cruce de binecuvântare. „De aceea, în această zi de sărbătoare, în Duminica Ortodoxiei, din partea clerului și a credincioșilor care au participat la această Sfântă Liturghie, îi dăruim Preafericirii sale această cruce de binecuvântare, cu rugămintea de a binecuvânta poporul lui Dumnezeu încredințat spre păstorie. Îi oferim această cruce de binecuvântare Preafericirii Sale, rugându-L cu smerenie pe Mai-Marele Arhiereilor să-i dăruiască Preafericirii Sale ani îndelungați de slujire roditoare, sănătate, pace, întru toate bună sporire întru mulți și binecuvântați ani”, a precizat Părintele arhimandrit Timotei Aioanei.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit lui Dumnezeu, ierarhilor prezenți în urmă cu 21 de ani la hirotonia sa întru episcop, clerului Catedralei Patriarhale și tuturor credincioșilor. „Mulțumim lui Dumnezeu

pentru acest dar sfânt și mare pe care ni l-a dăruit spre binele Bisericii și spre bucuria credincioșilor atunci când arhierul îi conduce pe drumul mântuirii. Mulțumim tuturor ierarhilor care au fost atunci prezenți la Timișoara, mulțumim celor care s-au rugat pentru noi atunci și mulțumim părinților de la Catedrala Patriarhală, care ne-au oferit acest dar. Mulțumim dumneavoastră celor care ați fost prezenți și v-ați rugat pentru sănătate și mântuire. Noi vă dorim tuturor ajutor mult de la Dumnezeu și cu toții să simțim bucuria slujirii în Biserica lui Hristos pe drumul crucii și al Învierii, pentru că numai prin răstignirea patimilor ajungem la Înviere și prin purtarea sarcinilor slujirii preoțești putem să aducem bucurie credincioșilor și să preaslăvim pe Tatăl, Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoiființă și nedespărțită. Rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască tuturor credincioșilor noștri să aibă preoți buni în parohii, în mănăstiri, și cu toții să mulțumim Arhierului veșnic, Mântuitorului Iisus Hristos”, a spus Preafericirea Sa.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a fost hirotonit episcop în Duminica Ortodoxiei, în data de 4 martie 1990, în Catedrala Mitropolitană din Timișoara de către Înaltpreasfințitul Nestor, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Nicolae, Mitropolitul Banatului și Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului. Hirotonia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel întru arhieru s-a făcut în urma alegerii Sale de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titlul „Lugojanul”.

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's activity as a hierarch has reached the age of twenty-one years

On the 13th of March 2011, on Sunday of Orthodoxy feast day, the Patriarch of Romania officiated the Divine Liturgy in the Patriarchal Cathedral, being assisted by a large group of priests and deacons. This very feast day also marked the celebration of twenty-one years' pastorship of the Chief of our Orthodox Church. On the occasion of this celebration, Father Archimandrite Timotei Aioanei, great ecclesiarch of the patriarchal cathedral, gave a speech in which he placed emphasis on the importance of this event for the Romanian Orthodox Church, and, in the name of the clergy and faithful that had attended the Divine Liturgy, he wished His Beatitude good health and long years in his fruitful service, and made him a present of a cross for blessing.

Comemorarea a 72 de ani de la trecerea la cele veșnice a Patriarhului Miron Cristea (5 martie)

Damian Alexandru ANFILE

Biserica Ortodoxă Română a comemorat, prin slujba parastasului oficiată în data de 5 martie la Catedrala patriarhală din București, 72 de ani de la adormirea întru Domnul a primului său patriarh, Dr. Miron Cristea. Intelectualul ardelean și luptătorul pentru cauza națională s-a născut în anul 1868, intrând în rândurile clerului după împlinirea vârstei de 30 de ani și remarcându-se prin talentul său administrativ. Ales episcop de Caransebeș la anul 1909, s-a preocupat ulterior de unificarea bisericească ce trebuia să urmeze formării României Mari, preocupare menținută și după alegerea sa ca mitropolit-primat, în 1920. Prestigiul dobândit de Biserica Ortodoxă Română în timpul păstoririi sale a dus la ridicarea acesteia la rang de Patriarhie, întâistătătorul ei fiind întronizat ca patriarh în data de 1 noiembrie 1925. Totodată, Miron Cristea s-a evidențiat și prin activitatea sa culturală și politică, el fiind senator și regent în timpul minoratului regelui Mihai I și prim-ministru al României, din 11 februarie 1938 până la trecerea sa la cele veșnice, în data de 6 martie 1939.

În ziua de sâmbătă, 5 martie 2011, la Catedrala patriarhală din București a fost oficiată, după Sfânta Liturghie, slujba parastasului la mormântul fericitului întru adormire Patriarhul Miron Cristea, de la a cărui trecere la cele veșnice s-au împlinit, la 6 martie, 72 de ani.

Primul patriarh al României s-a născut la 18 iulie 1868, în satul ardelean Toplița, situat astăzi în județul Harghita, într-o familie de țărani români, primind numele de botez Ilie. Primele studii și le-a făcut la Gimnaziul săsesc din Bistrița și Gimnaziul grăniceresc din Năsăud, absolvind mai apoi, la anul 1890, cursurile Institutului Teologic din Sibiu.

După aceasta, a fost trimis, în anul 1891, ca bursier al Mitropoliei Transilvaniei la Facultatea de Litere și Filosofie din Budapesta, de unde s-a întors cu titlul de Doctor în Filologie la 1895. Fiind una dintre personalită-

țile marcante ale teologiei transilvane de atunci, a fost integrat rapid în structurile administrative bisericești, devenind secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, funcție pe care a deținut-o până la anul 1902, când a fost numit consilier al Mitropoliei. În paralel, a devenit și membru al clerului, fiind hirotonit ca diacon necăsătorit la 30 ianuarie anul 1900. Tunderea în monahism a primit-o la Mănăstirea Hodoș-Botrog, în anul 1902, iar pe data de 1 iunie 1903 a fost hirotonit ieromonah.

În funcția de consilier al Mitropoliei și-a demonstrat calitățile administrative, principala sa realizare fiind ridicarea catedralei mitropolitane din Sibiu, la a cărei edificare a colaborat îndeaproape. Profundele sale cunoștințe teologice și spiritul întreprinzător i-au ajutat să fie numit episcop de Caransebeș la 3 decembrie 1909, funcție în care și-a confirmat aceste bune însușiri. Tot în această calitate a luat parte la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, binecuvântând în numele Bisericii Ortodoxe Române actul Marii Uniri. De asemenea, episcopul Miron a făcut parte din delegația de români transilvăneni care au prezentat acest document Guvernului de la București.

În contextul reunirii tuturor teritoriilor românești sub aceeași conducere, ierarhul transilvănean a fost unul dintre susținătorii de frunte ai unificării bisericești, care era firesc să o însoțească pe cea politică. Un prim pas spre această înfăptuire s-a făcut prin unirea Bisericii Transilvaniei cu Biserica României, la 23 octombrie 1919 și prin adoptarea ulterioară a *Statului Organic* al mitropolitului Andrei Șaguna ca bază pentru noua organizare bisericească. Principalele caracteristici ale acestui regulament de funcționare erau autonomia Bisericii în raport cu Statul, ea urmând să se organizeze și să se conducă prin propriile-i structuri și sinodalitatea, ce presupunea colaborarea între clerici și mireni la conducerea treburilor bisericești. Acest nou sistem de organizare a fost adoptat în ședința solemnă a Sfântului Sinod din data de 30 decembrie 1919.

În ziua următoare, Sfântul Sinod l-a ales pe episcopul Miron Cristea mitropolit primat al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române, post ce era vacant de aproape un an. Ceremonia de investitură a avut loc a doua zi, 1 ianuarie 1920, alegerea unui transilvănean ca întâistătător al Bisericii Române simbolizând unitatea statală și bisericească a statului nou-format, România Mare.

În această nouă demnitate, Miron Cristea a desăvârșit unificarea bisericească, reînființând unele dintre eparhiile istorice românești și creând altele noi acolo unde era cazul, mai ales în teritoriile nou-alipite României. De asemenea, el a fondat Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Române, al cărui principal rol era de a retipări cărțile de cult, astfel încât o singură formă a acestora să fie folosită în întreaga țară. O altă realizare a sa o reprezintă ctitorirea actualei reședințe patriarhale, clădire ce oglindea noua stare al Bisericii.

Creșterea substanțială a numărului de credincioși ai Bisericii Române, rolul jucat de aceasta la sprijinirea credincioșilor ortodocși din Orient în timpul dominației otomane și prestigiul dobândit de ea și de Regatul României după Marea Unire i-au făcut pe ierarhii și intelectualii vremii, în frunte cu mitropolitul Miron, să susțină ridicarea acesteia la rangul de Patriarhie, demnitatea supremă în cadrul lumii ortodoxe.

Acest deziderat al clerului și poporului român a fost realizat la 4 februarie 1925, când Sfântul Sinod a proclamat ridicarea Bisericii Române la rangul de Patriarhie, având ca întâistător pe mitropolitul primat de până atunci, Miron Cristea, care prelua titlul de patriarh. Această decizie a fost ratificată și de Guvernul de atunci al României, fiind promulgată sub formă de lege la 23 februarie același an. În fine, ea a obținut recunoașterea Patriarhiei ecumenice, patriarhul Vasile al III-lea la 30 iulie 1925, a făcut cunoscut printr-un *Tomos* tuturor Bisericilor Ortodoxe surori.

Ceremonia de întronizare a celui dintâi patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a avut loc la 1 noiembrie 1925, la ea fiind prezente principalele personalități ale vieții culturale și politice românești din acea vreme, cât și delegați din partea mai multor Biserici creștine. Prin faptele săvârșite în timpul păstoririi sale de aproape 15 ani, patriarhul Miron Cristea s-a arătat vrednic de înalta cinste ce i se făcuse, punând un bun început istoriei Patriarhiei, instituție ce conduce destinele Bisericii Ortodoxe Române până în prezent.

Patriarhul Miron Cristea nu s-a evidențiat însă doar printr-o bogată activitate pe tărâmul bisericesc, ci și prin importanțele sale realizări în domeniile cultural și politic, fapte ce vădesc un spirit pătrunzător și o puternică dragoste de neam. Încă din timpul gimnaziului, viitorul conducător al Bisericii Române a dovedit o înclinație precumpănitoare spre studiu, fiind numit președinte al Societății Culturale *Virtus Romana Rediviva*, urmându-i în această funcție poetului George Coșbuc. Începuturile activității sale profesionale

stau de asemenea sub semnul culturii, el conducând pentru un an Școala confesională din Orăștie, unde a și predat. Tot în această perioadă a început să colaboreze cu ziarul *Telegraful Român* din Sibiu, al cărui redactor a și fost mai târziu, între anii 1898 și 1900. Activitatea sa publicistică este apreciabilă, articole semnate de mireanul Elie Cristea ori de monahul Miron regăsindu-se în majoritatea publicațiilor românești importante din Transilvania.

Prima sa realizare însemnată în domeniul activității literare o reprezintă teza sa de doctorat în filologie, intitulată *Viata și opera lui Mihai Eminescu*, cea dintâi lucrare în limba română despre marele poet național. Această scriere a sa, dimpreună cu altele, având subiecte și abordând domenii variate, precum monografia, arta creștină ori etnografia, au făcut să fie numit membru de onoare al Academiei Române. Prin aceasta, el a urmat tradiției începute de episcopul Melchisedec Ștefănescu al Romanului, primul membru cleric al Academiei și mai vechiului curent al cărturăriei bisericești.

Una dintre preocupările majore ale episcopului Miron Cristea a fost susținerea cauzei românilor transilvăneni și aceasta nu doar în plan cultural, ci și în cel politic, grăitor fiind manifestul scris de el în timpul „procesului memorandiștilor” din anul 1894. Aceștia erau frunțași ai românilor transilvăneni care se adresaseră împăratului austriac pentru a acorda națiunii lor drepturi egale cu ale celorlalte popoare din cadrul Imperiului. Fuseseră însă refuzați și trimiși în judecată, fiind amenințați cu închisoarea. Văzând această nedreptate, Miron Cristea a adresat un apel populației române, de a susține cauza memorandiștilor – ecourile stârnite de acest manifest au ajuns până la Curtea de la Viena, împăratul Franz Josef hotărând grațierea celor acuzați.

În timpul activității sale ca ierarh al Bisericii Ortodoxe din Transilvania, el s-a opus pe cât i-a fost cu putință politicii de maghiarizare a românilor aplicată de către guvernul austro-ungar, susținând învățământul în limba română, mai ales în cadrul școlilor confesionale și înființând ori ajutând mai multe instituții românești. De asemenea, el s-a aflat permanent în legătură cu oamenii de cultură români, atât din Regat cât și din diaspora, alături de care s-a străduit să conserve moștenirea culturală a poporului său, fundament al conștiinței naționale a acestuia.

Miron Cristea a continuat să fie un promotor al culturii și în timpul îndeplinirii funcțiilor de mitropolit-primat, respectiv de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, căutând mai ales popularizarea acesteia în rândurile cle-

rului. Pentru a realiza acest obiectiv, el a reorganizat învățământul teologic, a reluat tipărirea revistei *Biserica Ortodoxă Română* și a înființat o nouă publicație teologică, *Apostolul*, a cărei principală preocupare erau probleme curente ale preoților de mir. De asemenea, patriarhul a căutat să popularizeze cultura teologică în rândurile credincioșilor, inițiind publicarea unei serii de pericope explicate ale Sfintei Scripturi cât și traducerea scrierilor Sfinților Părinți în limba română, prin lansarea colecției *Izvoarele Ortodoxiei*.

O altă calitate semnificativă a patriarhului Miron a fost talentul său diplomatic, în timpul păstoririi sale Biserica Română afirmându-se ca una dintre reprezentantele de seamă ale Ortodoxiei, delegații săi fiind prezenți la toate întrunirile panortodoxe ale vremii. El a acționat uneori chiar ca arbitru în diferite chestiuni bisericești. Una dintre cele mai importante dintre acestea a fost așa-zisa „schismă bulgară”, dispută izbucnită între Patriarhia ecumenică și Biserica Bulgară. Aceasta din urmă își proclamase autocefalia la anul 1872, însă acest fapt nu fusese recunoscut de patriarhul de la Constantinopol, care o considera necanonică. Intervenția întâistătătorului Bisericii Române a dus la aplanarea acestui conflict, la anul 1923 relațiile reluându-și cursul lor firesc.

Noul prestigiu pe care îl dobândește Biserica Română în timpul păstoririi lui Miron Cristea i-a permis să se ocupe de situația credincioșilor săi de peste hotare, el înființând două episcopii în diaspora și îngrijindu-se de ridicarea a două așezăminte la Locurile Sfinte, la Ierusalim și Iordan, pentru uzul pelerinilor ce mergeau acolo.

Primul patriarh al României a slujit atât interesele Bisericii, cât și pe cele ale țării sale. Astfel, el a îndeplinit mai întâi funcția de senator și regent în timpul minoratului regelui Mihai I, între anii 1927 și 1930, iar mai apoi pe aceea de prim-ministru, din 11 februarie 1938 până la moartea sa, survenită la 6 martie 1939 în orașul Cannes din Franța.

Unul dintre planurile nerealizate ale celui dintâi patriarh este proiectul construirii Catedralei Mântuirii Neamului, prin care se voia oglindirea noului statut dobândit de Biserica națională odată cu ridicarea la rangul de patriarhie, proiect ce a fost soluționat abia în prezent. Însă, înafară de aceasta, moștenirea pe care Miron Cristea a lăsat-o Bisericii Române este una de o importanță greu de estimat, el fiind cel ce a pus bazele prestigiului ei de astăzi.

Summary: Commemorating 72 years since Patriarch Miron Cristea departed to the Lord

On Saturday, the 5th of March 2011, after the Divine Liturgy, a requiem was officiated in the Patriarchal Cathedral of Bucharest at the grave of Patriarch Miron Cristea of eternal memory, on the occasion of 72 years that it has been, on the 6th of March, since he fell asleep into the Lord.

Having a Transylvanian origin, the first patriarch of Romania stood out in the early half of his life as a cultural personality (who wrote, among other works, a vast opus dedicate to Mihai Eminescu's life and work, being here at elected a honorary member of the Romanian Academy), and a fervent supporter of the rights of the Transylvanian Romanians who were being at the time under the rule of the Austrian-Hungarian Empire (he took an active part in the "Memorandum maintainers" trial, who were granted a pardon thanks to him). Having graduated from the Theological Institute of Sibiu, he entered the Church administration as a diocesan secretary and subsequently as a counsellor of the Metropoly of Transylvania, and was tonsured into monasticism in 1902. On the 3rd of December 1902, he was elected Bishop of Caransebeş, and it is in this quality that he was involved in the Great National Assembly which took place in Alba Iulia, on the 1st of December 1918.

Within the frame of the Romanian national state, Miron Cristea was the chief artisan of the Church unification, proceeding from Andrei Şaguna's rules. He was elected Primate Metropolitane on the 1st of January 1920 and, as such, he distinguished himself by vigorous actions of reorganizing the Romanian Church, both administratively and culturally. It is also during his chairmanship that the Holy Synod proclaimed, on the 4th of February 1925, the raise of the Romanian Orthodox Church to the rank of Patriarchate, this decision being ratified by the Romanian State, on the 23rd of February, and acknowledged by ecumenical patriarch Basil III, on the 30th of July.

As a patriarch, he reorganized the theological system of education, stimulated several Church periodical journals, and launched at the same time the collection of patristic translations having the title *Sources of Orthodoxy*. As for the interorthodox relationship, he mediated between the Ecumenical Patriarchate and the Bulgarian Orthodox Church, putting to the end the long split between them. He also founded two Romanian orthodox bishoprics abroad and two Romanian establishments in the Holy Land.

Patriarch Miron Cristea's activity as a statesman was equally remarkable: he was a senator, and a regent during the minority of King Mihai I; he was also the prime-minister of Romania, between the 11th of February 1938 and the 6th of March 1939, when he fell asleep in the Lord at Cannes, in France.

Parastasul de 40 de zile pentru vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu Anania (5 martie)

Constantin COSTACHE

În ziua de 31 ianuarie 2011, Părintele Bartolomeu Anania, Mitropolitul Clujului, trecea la Domnul. La împlinirea a 40 de zile de la plecarea sufletului său în veșnicie i s-a săvârșit parastasul îndătinat. Slujba de pomenire urmată după Sfânta Liturghie a fost oficiată de Întâistătătorul Bisericii noastre, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu un sobor alcătuit din ierarhi, preoți și diaconi în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca. Au participat numeroși credincioși, precum și oficialități locale și reprezentanți din lumea academică, artistică și culturală.

În ziua de sâmbătă, 5 martie 2011, s-au împlinit 40 de zile de când vrednicul de pomenire Mitropolitul Bartolomeu Anania s-a strămutat la cele veșnice. Reprezentativă personalitate bisericească și culturală teologică și literară, rămâne în conștiința Ortodoxiei românești prin rolul considerabil pe care l-a avut în istoria recentă a Bisericii noastre. Moștenirea sa valoroasă cuprinsă în povețele, învățăturile și opera teologică și literară este deosebit de importantă în descoperirea figurii covârșitoare a marelui ierarh. Slujba parastasului de 40 de zile a fost săvârșită în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un impresionant sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Din soborul de ierarhi au făcut parte Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, Preasfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului,

*Moment din timpul slujbei de pomenire pentru Mitropolitul Bartolomeu Anania
- Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca -*

Feleacului și Clujului, Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului și Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului. Sute de credincioși, preoți, monahi și monahii, autorități locale și centrale, reprezentanți ai Poliției, Jandarmeriei, Armatei și ai mediului universitar clujean, clerici din alte confesiuni creștine și credincioși din întregul Ardeal au umplut marea catedrală din inima orașului pentru a se ruga împreună cu soborul slujitor pentru odihna Mitropolitului Bartolomeu. Răspunsurile la strană au fost date de corul Catedralei mitropolitane. La finalul slujbei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură, pe care îl redăm integral, în care a explicat rostul rugăciunilor de pomenire pentru cei răposați, legătura profundă care există între cei adormiți și urmașii lor de pe pământ și cultul deosebit pe care îl au creștinii pentru cei trecuți la viața veșnică. De asemenea, a evocat și personalitatea marcantă a vrednicului de pomenire Mitropolit Bartolomeu:

Pomenirea morților – iubire mai tare decât moartea

Astăzi am săvârșit slujba de pomenire a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu. Slujba de pomenire la 40 de zile are o semnificație deosebită, pentru că ea este plină de lumină spirituală. Fiecare soroc sau fiecare moment prestabilit de pomenire a celor care au trecut la Domnul are o semnificație pentru persoana respectivă, dar și pentru întreaga Biserică. Pomenirile acestea, totdeauna se fac în stare de comuniune, în comunitate, pentru că nu există Parastase particulare sau individuale.

Pomenirea celui trecut la Domnul, la trei zile după moarte, se face întru slava Preasfintei Treimi, pentru că un creștin este botezat în numele Preasfintei Treimi, a mărturisit credința în Preasfânta Treime toată viața lui de creștin pe pământ, a preamărit slava și iubirea veșnică a Preasfintei Treimi, zicând adesea împreună cu toată Biserica: „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor, Amin!”. Deci, când preamărim pe Preasfânta Treime aici, pe pământ, spunem: „Și acum și pururea și în vecii vecilor”, iar aceasta înseamnă că trebuie să trăim și acum, și pururea, și în vecii vecilor, ca să putem preaslăvi, preamări sau lăuda iubirea nesfârșită, iubirea milostivă, iubirea mântuitoare și sfințitoare a Preasfintei Treimi pentru noi. Deci, pomenirea în ziua a treia după trecerea la cele veșnice a creștinului este, de fapt, ziua înmormântării, pentru că înmormântarea se face în a treia zi de la moarte, adică de la despărțirea sufletului de trup. (Aceasta ne amintește și de Învierea lui Hristos a treia zi)

Pomenirea celui trecut la Domnul se face apoi la 9 zile, întru amintirea celor 9 cete îngerești, care sunt și ele rugate, invocate să însoțească sufletul celui care a trecut din viața aceasta pământească la viața cerească, pentru că noi, în Biserică, ne rugăm împreună cu îngerii și împreună cu sfinții din toate timpurile și din toate locurile. Pomenirea aceasta la 9 zile se face și întru amintirea ceasului al 9-lea, adică orele 3.00 după-amiază, când Mântuitorul Iisus Hristos și-a dat duhul pe cruce. Dar, înainte de aceasta, tâlharului care L-a mărturisit zicând: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta!”, El i-a spus: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!”. Deci, asemenea tâlharului care a cerut să fie pomenit întru Împărăția lui Dumnezeu, și căruia Hristos i-a răspuns: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!”, cerem și noi ca Hristos Domnul, Cel răstignit și înviat, să pomenească întru Împărăția Sa pe cel trecut din viața aceasta la viața veșnică. Este interesant de reținut că tâlharul a spus: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta!”, iar

Iisus nu i-a răspuns: „Astăzi vei fi cu Mine în Împărăție!”, ci „*Astăzi vei fi cu Mine în Rai!*”. Raiul este arvuna Împărăției, iar Împărăția este plinătatea Raiului; deci Raiul este o stare de început a fericirii, iar Împărăția este starea desăvârșită, în care vor intra dreptii și sfinții după Învierea cea de obște și după Judecata de Apoi.

Pomenirea la 40 de zile se face întru amintirea Înălțării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos Cel răstignit, îngropat, înviat din morți și înălțat la ceruri. Pomenirea de astăzi este pomenirea de 40 de zile, iar potrivit tradiției duhovnicești a Bisericii noastre, în ziua a 40-a sufletul celui decedat se prezintă la judecata particulară în fața Preasfintei Treimi. Prin urmare, de mare folos îi este lui să fie însoțit de rugăciunile Bisericii întregi, de iubirea milostivă a Bisericii întregi, a Sfinților, dar și a credincioșilor, care se roagă în Biserica lui Hristos aici, pe pământ. Această rugăciune a Bisericii pentru cel care se află în fața Dreptului Judecător ajută la iertarea păcatelor care nu au mai fost mărturisite la spovedanie, din lipsă de timp uneori, sau îi ajută pe cei care s-au pocăit în cugetul lor, ca și tâlharul de pe cruce, dar nu au mai avut timp să arate și faptele bune ale pocăinței. Judecata aceasta la 40 de zile a sufletului despărțit de trup este numită și „judecata particulară”, „individuală” sau „personală”. Ea este o judecată provizorie și incompletă. De ce este ea provizorie și incompletă? Pentru că se așteaptă ca faptele noastre bune sau rele să rodească pozitiv, sau să influențeze în mod negativ generațiile care urmează. Numai la sfârșitul lumii, după învierea de obște, când la judecată participă nu numai sufletul, ci și trupul înviat, va fi o judecată definitivă, solemnă și completă. Deci, între judecata particulară a omului la 40 de zile după moarte și judecata finală sau universală ori *Judecata de Apoi*, există un timp în care Biserica se roagă pentru cei care au adormit în Domnul, adică întru credință și întru nădejdea învierii.

În ziua Judecății de Apoi, mijlocitori pentru toți oamenii și pentru toate neamurile, adică pentru toate persoanele și toate popoarele, pe lângă Hristos Judecătorul cel Drept și *nemitarnic*, adică incoruptibil, cum se spune în cărțile noastre de cult, se află Maica Domnului în dreapta și Sfântul Ioan Botezătorul în stânga, după cum se vede în icoana numită *Deisis*, a Judecății de Apoi. Maica Domnului reprezintă Biserica rugătoare, mijlocitoare, iar Sfântul Ioan Botezătorul, dascălul pocăinței, care mijlocește pentru cei care s-au pocăit, dar nu au mai avut timp să arate și faptele bune ale pocăinței în timpul vieții lor pe pământ.

Pomenirea morților se mai face *la trei luni, la șase luni, la nouă luni și la un an*, deci din trei în trei luni, tot spre slava Preasfintei Treimi

și pentru a invoca iubirea milostivă a Preasfintei Treimi ca să-i ierte păcatele celui trecut la Domnul sau *mutat de la noi*, cum se spune în cărțile de cult. Deci, moartea nu este numai trecere dincolo de lumea văzută, ci și mutație la un alt mod de existență, *unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare, ci viață fără de sfârșit*. Pomenirea celui trecut la Domnul se face *în fiecare an*, după modelul pomenirii martirilor sau a mucenicilor și după modelul pomenirii sfinților. Obligația fiecărui creștin pentru cei dragi ai săi care au trecut la Domnul este să facă pomenirea lor până la 7 ani, iar după aceea, ori de câte ori poate să o săvârșească. Însă, pomenirea slujitorilor Sfântului Altar se face în fiecare zi, la Liturghie, și în fiecare an, din neam în neam. Iar chiriarhii sunt pomeniți pe nume împreună cu fericiții și pururea pomeniții ctitori ai unei biserici, deci și atunci când aceștia nu mai au pe nimeni dintre rudele lor, ca viețuitori pe pământ, ca să-i pomenească.

Desigur, în calendar avem *sâmbete speciale de pomenire a tuturor morților*, mai ales sâmbăta dinaintea Duminicii Înfricoșătoarei Judecăți, pentru ca cei care au trecut la Domnul să fie miluiți cu iertarea păcatelor în ziua Judecății de Apoi. Această sâmbătă se numește și „Moșii de iarnă”, apoi avem pomenirea de obște a morților și în sâmbăta dinaintea Rusaliilor sau a Pogorării Duhului Sfânt (a „Moșilor de vară”), pentru ca Duhul Sfânt să curețe de tot păcatul și de toată întinăciunea sufletele celor care au trecut la Domnul întru credință și întru nădejdea învierii și să pregătească trupurile lor pentru starea de nesticăciune, fiindcă, așa cum ne arată cartea proorocului Iezechiel (cap. 37), la sfârșitul veacurilor toți oamenii vor învia prin puterea și lucrarea Duhului Sfânt.

În rezumat, însă, trebuie să spunem că pomenirea celor trecuți la Domnul, adică a celor decedați sau repausați, ori răposați, cum se mai spune în unele părți ale țării, are 3 semnificații profunde: mai întâi de toate, *pomenirea aceasta, ca exercițiu al neuitării, este un act de credință ortodoxă*; în al doilea rând, *ea este un act de iubire milostivă și, în al treilea rând, ea este un act de speranță fermă că ne vom întâlni cu cei dragi ai noștri la a doua venire a Mântuitorului Iisus Hristos întru slavă*. De fapt, pe cei dragi îi simțim prezenți tot timpul când îi pomenim în rugăciune, fiindcă *iubirea milostivă, cultivată prin rugăciune, este mai tare decât moartea!* Dacă cineva unește la iubirea lui pentru alții rugăciunea lui profundă pentru mântuirea lor, iubirea lui devine mai tare decât moartea! De aceea, Nicolae Iorga spunea: „*Oamenii nu mor cu adevărat când sunt coborâți în mormânt, ci când sunt uitați de către noi, când îi îngropăm nu în pământ, ci în uitare*”. Deci, pomenirea aceasta ca neuitare

a celor trecuți la Domnul înseamnă pentru noi o *mărturisire a credinței că sufletul omului este nemuritor*, întrucât a fost creat după chipul lui Dumnezeu cel nemuritor sau veșnic; și de aceea poartă în el dorul veșniciei, care uneori se manifestă prin dorința de a avea urmași, dorința de a se continua sau a rămâne în istorie, în timp, de a-și continua existența pe pământ prin operele de artă, prin ceea ce rămâne după el ca lumină. Toată această dorință este, de fapt, dor de viață veșnică, dor de veșnicie.

Mântuitorul Iisus Hristos spune: „*Cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, viu va fi!*” (Ioan 11, 25). Chiar dacă va muri cu trupul, va fi viu cu sufletul, „și Eu îl voi învia pe el în ziua de apoi” (Ioan 6, 54). Deci, sufletul fiecărui om este nemuritor, dar când sufletul este și credincios, adică unit cu Dumnezeu, el păstrează starea de comuniune, de iubire cu Hristos, cu Sfânta Treime, cu sfinții lui Dumnezeu și cu Biserica rugătoare din cer și de pe pământ. Așadar, pomenirea morților nu este un simplu obicei, ci ea este o *lucrare sfântă* prin care se exprimă iubirea noastră față de cei pe care i-am iubit în timpul vieții pe pământ și pe care nu putem acum să-i uităm ca și când nu ar fi existat, pentru că atunci când noi i-am iubit pe ei și ei ne-au iubit pe noi, noi am rămas duhovnicește prezenți în ei și ei prezenți în noi. Iar comuniunea aceasta este simbolizată prin *coliva făcută din boabe de grâu*. Bobul de grâu, așa cum spune Mântuitorul Iisus Hristos, este simbol al Învierii – dacă nu este îngropat în pământ și nu putrezește, acesta nu rodește, nu înviază spre o rodire multiplă (Ioan 12, 24). De aceea și *colacii se fac din făină de grâu*. Prin urmare, iubirea față de cei trecuți la Domnul se manifestă, așa cum am spus, mai ales *prin rugăciunea noastră particulară, dar și prin rugăciunile Bisericii pentru cei adormiți în Domnul*.

Iubirea aceasta s-a văzut încă din primele veacuri creștine, când creștinii au schimbat atitudinea față de moarte în comparație cu păgânismul. Locul în care se așeza trupul celui mort în antichitatea greco-romană, mai precis cutia din marmură sau din piatră se numea în grecește „sarcofag”, adică mâncător de carne sau de trup. Dar creștinii nu au mai numit cutia aceasta „sarcofag”, ci „sicriu”, adică un chivot în care se păstrează obiecte de mare preț. Mai târziu, sicriul s-a numit „raclă”, când în acesta erau păstrate osemintele sfinte ale creștinilor care au fost trecuți în rândul sfinților din calendar. Mai mult decât atât, locul în care păgânii își înmormântau morții se numea în grecește „necropolă”, adică „oraș al morților”. Însă creștinii nu au mai numit locul de înmormântare „necropolă”, ci l-au numit „cimitir”, care în grecește înseamnă „dormitor”, adică loc de odihnă pentru o

vreme, în așteptarea Învierii celei de obște. Deci, atât de mult prețuiau creștinii nu numai sufletele martirilor și ale credincioșilor dragi lor, ci și trupurile lor încât au schimbat terminologia veche arătând prin aceasta că *cinstitirea morților se face și prin modul în care prețuim trupurile sau osemintele lor și împodobim mormintele lor cu o lumânare, care este o floare a credinței, pusă pe mormânt lângă cruce, și cu flori aduse la mormânt.* Gradul de civilizație și de credință al unui popor se vede și din felul în care acesta îngrijește mormintele. În general, popoarele migratoare nu aveau locuri stabile pentru morminte, își îngropau morții în fugă și plecau mai departe. Popoarele statornice, însă, își îngropau morții, îi venerau, îi cinsteau și făceau pomenirea lor din neam în neam, cultivând astfel continuitatea unui popor prin ciclul liturgic al pomenirilor celor trecuți la Domnul.

Am spus că pomenirea celor trecuți la Domnul, sau mutați la Domnul, este și *un semn de speranță*: când mergem la cimitir sărutăm crucea unde se află scris numele celui înmormântat, sau pe care se află chiar și fotografia celui înmormântat și ne rugăm pentru el, punem o lumânare pe mormânt ca semn al credinței noastre în Înviere, mărturisită în Crez: „*Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fle!*” și avem

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de soborul arhierilor, preoți, diaconi și credincioși la parastasul de 40 de zile pentru vrednicul de pomenire Mitropolitul Bartolomeu Anania

speranța că într-o zi ne vom revedea în iubirea Preasfintei Treimi, în slava Mântuitorului Iisus Hristos și a Sfinților care au crezut în El.

Mântuitorul Iisus spune: „*Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, voi mărturisi și Eu pentru el înaintea Tatălui Care este Ceruri!*” (Matei 10, 32). Cine L-a pomenit pe Dumnezeu în rugăciunile sale pe pământ, va fi pomenit în memoria eternă a lui Dumnezeu, în iubirea Preasfintei Treimi. De aceea, noi spunem: „*Pomenește, Doamne, pe robii tăi*”, adică „*Adu-ți aminte, în iubirea Ta, de mântuirea lor*”.

Astăzi am făcut pomenirea sau parastasul de 40 de zile pentru Mitropolitul Bartolomeu, care, așa cum spuneam în cuvântul nostru la slujba de înmormântare, a lăsat multă lumină în jur. Lumânările pe care le purtăm noi în mână sunt simbolul prezenței lui Hristos, *Lumina lumii*, în viața noastră, dar și simbolul vieții noastre. Fiecare dintre noi arde ca o lumânare încet-încet, an cu an, lună cu lună, săptămână cu săptămână și zi cu zi, înaintea Preasfintei Treimi, adunând lumină din credință, har și fapte bune și răspândind lumină în jur. Lumânarea din mâna noastră simbolizează taina vieții noastre ca lumină în fața lui Dumnezeu, *Părintele Luminilor, de la Care vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit* (Iacov 1, 17).

Așadar, astăzi, cu lumânările în mână, ne-am adus aminte mai intens de lumina pe care Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu a lăsat-o prin scrierile sale, prin cuvântările sale, prin lucrările sale, prin instituțiile pe care le-a înființat. Am rămas impresionat azi-dimineață, ascultând la Radio *Renașterea* mărturia mai multor credincioși simpli, dar și a unor clerici, care au spus că timp 40 de zile s-au făcut pomeniri pentru el în toate parohiile, în toate mănăstirile și în multe case ale credincioșilor. Această legătură duhovnicească mai tare decât moartea, prin rugăciune, a fost exprimată de mai mulți credincioși, care au spus: „*Nu ne vine să credem că este mort! Parcă simțim că este viu!*”.

Să ne ajute Dumnezeu să simțim totdeauna că cine are credință în Dumnezeu și a fost rugător pe pământ va fi rugător și în ceruri și va fi pururea viu în viața și iubirea cea netrecătoare a Preasfintei Treimi, spre slava lui Dumnezeu și spre a noastră mântuire. Amin!

Veșnica lui pomenire!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

La final, soborul de arhieri, preoți și diaconi slujitori au mers la mormântul mitropolitului Bartolomeu aflat în cripta ierarhilor de sub locașul de cult și au oficiat o scurtă slujbă de pomenire, așa cum s-a păstrat în tradiția Bisericii strămoșești. Mulți credincioși au mers în criptă pentru a se reculege la mormântul ierarhului și a se ruga pentru sufletul lui.

Summary: The Forty Day Requiem for Metropolite Bartolomeu of Eternal Memory

Saturday, the 5th of March 2011, a requiem was officiated in the Metropolitan Cathedral of Cluj-Napoca, celebrating the forty days since Metropolite Bartolomeu Anania fell asleep in the Lord. His Beatitude Father Patriarch Daniel, assisted by a group of hierarchs, priests and deacons, officiated the divine commemorating service, and gave a speech at the end of it, calling to mind the illustrious hierarch's remarkable personality, and explaining the meaning of the prayers commemorating the deceased, the link between them and the alive, who are praying for them, and the particular service that is usually officiated for those that have passed into eternal life. According to the Christian faith, man's life does not come to an end on a par with the death of the body, the soul persevering in existence beyond and without it. The Church elevates prayers for the deceased, forever mediating for their eternal rest. In the Orthodox Church, divine services are given at appointed terms in memory of the departed ones; among these, the requiem officiated after 40 days, or six weeks, one had fallen asleep in the Lord, calls to mind the Ascension of Christ into Heaven, which happened in forty days after His Resurrection, so as the deceased's soul to elevate to Heaven.

Being a complex personality, well-read, book-learned scholar and gifted writer, author of a vast theological and literary work which is going to last forever, Metropolite Bartolomeu Anania of eternal memory shepherded Christ's flock with much abnegation and consideration for the Orthodox faith and Romanian people. He also concerned himself with developing the pastoral activities of the clergy. He was all the same a tireless fighter for involving the Church into actions of social assistance, for restoring the link between Church and culture, for Christian education of the youth, as well for developing ecumenical relationships.

**Mesajul Preafericitului Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,
cu ocazia *Zilei Internaționale a Femeii*
(8 martie)**

Cuvânt de prețuire și binecuvântare a femeii

Deși *Ziua Internațională a Femeii* nu este o sărbătoare creștină, ci o expresie a umanismului secularizat, totuși ea poate fi un prilej de a evidenția prețuirea pe care o acordă Biserica femeii credincioase.

Anul acesta, sărbătorirea *Zilei Internaționale a Femeii* (8 martie) poate fi conexată cu o temă de reflecție majoră în Biserica Ortodoxă Română. Este vorba de importanța „*Sfintei Taine a Cununiei*”, ca *sfințire a legăturii de iubire dintre bărbat și femeie* sau încoronarea lor „*cu cinste și mărire*”, pentru a trăi o viață binecuvântată în vederea fericirii și a mântuirii. Prin această sfântă Taină a Cununiei, femeia fecioară devine soție și apoi mamă, dacă naște copii. Unirea aceasta a fost binecuvântată de Dumnezeu mai întâi în Rai (*Facerea 2, 24*), iar Hristos-Domnul a sfințit Nunta la Cana Galileii, unde a participat împreună cu Mama Sa și cu sfinții Săi ucenici, săvârșind acolo prima Sa minune, adică prefăcând apa în vin, spre bucuria tuturor, grație mijlocirii Maicii Domnului. Prin aceasta, se vede că familia se află în centrul iubirii și binecuvântării lui Hristos și în grija Bisericii Sale. Luminat de Evanghelia lui Hristos, creștinismul a consacrat definitiv în istorie *demnitatea supremă și valoarea unică a persoanei umane*, indiferent de gen, rasă ori poziție socială. Faptul că „*în Hristos nu mai este nici bărbat, nici femeie*” (*Galateni 3, 28*) înseamnă că și unul și celălalt sunt în primul rând *persoane*, adică ființe raționale, libere și iubitoare, create după chipul lui Dumnezeu sau al Sfintei Treimi (*Facerea 1, 27*). Deci, bărbatul și femeia ca persoane sunt ființe egale și complementare,

chemate la comuniune de iubire, dincolo de orice condiționări fizice, biologice sau sociale. În această perspectivă, relația care se stabilește între dimensiunea umană masculină și cea feminină nu mai poate fi gândită ca un raport de forțe concurențiale în plan biologic, intelectual și social. Iar în plan spiritual, *sfințenia exprimă cel mai bine egalitatea dintre bărbat și femeie, întrucât sfinții bărbați și sfințele femei din calendar se bucură de aceeași cinstire din partea Bisericii*. Arhetipul iubirii dintre bărbat și femeie este legătura de iubire dintre Dumnezeu și umanitate, mai precis iubirea sfântă dintre Hristos și Biserica Sa, numită nu doar *Trup al lui Hristos* (1 Corinteni 12, 27; Efeseni 4, 12), ci și *Mireasă a lui Hristos* (Apocalipsa 19, 7; 21,9).

Prin iubirea milostivă și binecuvântarea sfințitoare a Preasfintei Treimi, femeia a devenit, în Maria din Nazaret, *Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioară*, pentru ca în Fiul ei, Iisus Hristos, să fie veșnic unite Dumnezeirea și umanitatea. Astfel, femeia credincioasă și smerită a fost chemată să nască pe Fiul lui Dumnezeu ca Om pe pământ, pentru ca umanitatea să se poată înălța la viața cerească. După modelul Maicii Domnului, vocația sfântă a femeii este de a da viață și de-a cultiva comuniunea de viață în familie și societate, întrucât numai comuniunea de iubire smerită poate fi viață adevărată. Astfel, însăși participarea femeii la viața publică are, de cele mai multe ori, o considerabilă pondere benefică. Femeia aduce un plus de suflet, de căldură, de comuniune prin prezența, cuvintele și activitatea sa, participarea ei afectivă la promovarea vieții în comuniune fiind un factor pozitiv, uneori chiar esențial în demersul de soluționare promptă a unor cazuri de suferință socială.

Astăzi trăim într-o lume înrobătă de goana după profitul material imediat și multiplu, încât omul pierde tot mai mult sensul vieții sale și capacitatea de-a discerne între valorile perene și succesele efemere, între noblețea sufletului și abilitatea pragmatică. Odată cu pierderea acestui discernământ, slăbește atât credința omului în dobândirea vieții veșnice sau a mântuirii, cât și iubirea adevărată în familie și societate. Prin urmare, este vital să ieșim din carapacea individualismului nostru egoist și să cultivăm iubirea smerită față de Dumnezeu și de semenii noștri. În acest sens, *să ne gândim astăzi, în stare de rugăciune și solidaritate, în primul rând la mulțimea femeilor care suferă din cauza sărăciei, șomajului, bolilor, migrației, divorțului, singurătății, violenței domestice și multor umiliri. De asemenea, să ne gândim, cu prețuire și recunoștință, la mulțimea femeilor credincioase și harnice, înțelepte și curajoase care ajută familia, Biserica și societatea să cultive darul sfânt al vieții ca existență în*

comuniune de iubire față de Dumnezeu și de semenii. Adresăm tuturor femeilor, dar mai ales celor care sunt soții și mame credincioase, cuvânt de prețuire și binecuvântare pentru prezența și lucrarea lor benefică în familie, Biserică și societate.

Preasfânta Treime, pentru rugăciunile Maicii Domnului și ale tuturor sfinților, să lumineze și să umple de bucurie toată lucrarea cea bună și folositoare a femeilor din poporul român, întru mulți și fericiți ani!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: Speech for Blessing and Highly Appreciating Woman

**Message of His Beatitude Father Daniel,
Patriarch of the Romanian Orthodox Church,
given on the occasion of *Woman's International Day*,
the 8th of March 2011**

Yet for all that *Woman's International Day* is not a christian feast, but rather an expression of the secularized humanism, it may however be looked upon as an occasion for singling out the high appreciation that the Church bestows upon faithful woman.

This year, the celebration of *Woman's International Day* may be connected with a major matter of meditation in the Romanian Orthodox Church, which is the *Holy Matrimony*, as *consecration of the loving relationship between man and woman*, or their crowning with *glory and honour*, so that they would lead a blessed life, towards the happiness and redemption. By means of this sacrament, the virgin woman becomes first a wife and then a mother, if she gives birth to children. This union was first blessed by the Lord in Paradise (Genesis 2, 24), and Jesus Christ blessed the marriage in Cana of Galilee, in which He took part together with His Mother and His disciples, and where He worked His first miracle, turning the water into wine, to everybody's great joy, through the agency of His Holy Mother. One can see there-through that family is placed in the very middle of Jesus Christ's love and blessing, and under the care of His Church. Being irradiated by the light of Christ's Gospel, the Christianity did irrevocably sanction in history the human person's supreme dig-

nity and unique value, regardless of sex, race, or social position. In Christ being „*neither made nor female*” (Galatians 3, 28) means that both are *persons* above all things, i.e. rational, free and loving creatures, made in God’s image, that is to say in the Holy Trinity’s own image (see Genesis 1, 27). Accordingly, man and woman as persons are equal and complementary, both called to the communion of love, beyond any physical, biological or social conditioning. From this point of view, the relationship between the male and female human dimensions cannot be any more thought of as a rival biological, intellectual and social intercourse. *From a spiritual point of view, it is holiness that can designate the best the equality between man and woman, as both the holy men and women in the calendar are equally honoured by the Church.* The archetype of the love between man and woman is the link of love uniting God and humanity, more accurately the holy love between Christ and His Church that is not only called *the Body of Christ* (see 1 Corinthians 12, 27; Ephesians 4, 12), but also *Christ’s Bride* (see Revelation 19, 7; 21, 9).

Through the Holy Trinity’s merciful love and consecrator blessing, woman has become, in Mary of Nazareth, *Theotokos and ever Virgin*, so that divinity and humanity would be ever united within her Son Jesus Christ. In so doing, the faithful and humble woman has been appointed to give birth to the Son of God as earthly Man, in order that humanity might rise to the heavenly life. According to the pattern of the Mother of God, the woman’s sacred vocation is to give life and cultivate the living communion in family and society, because the true life is nothing but this communion of humble love. Hence it is that the woman’s very involvement in the public life has, more than once, a considerable beneficent share. It is the woman that adds warm feelings to everything, gives the communion its proper sense, her presence, words, actions and emotional involvement in promoting life within communion are always restorative, munificent and instrumental in promptly solving more than one case of social pains and troubles.

We are living today in a world subdued to the rush for immediate and abundant profit, where man is ever more losing the sense of his life, as well as his ability of telling the never-failing values from the short – lived success, the nobleness of soul from the pragmatic skills. On a par with losing this power of discernment, man’s faith in acquiring the eternal life, or redemption, as well as the true love in family and society, do equally fail. Accordingly, it is vital that we should get out of the hard shell of our selfish individualism and cultivate the humble love for God and our fellow-men. Therefore do let us first think today, with prayer and solidarity, about the crowd of women that are suffering from the poverty, the unemployment, the diseases, the migration, the divorce, the loneliness, the home violence, and other so many humiliations. Let us also think, with gratitude and high esteem, about the

crowd of faithful, hard-working, wise and brave women who help the Church and society cultivate the sacred gift of life, as existence in communion of love for God and fellow-men. We dedicate to all the women, and especially to all that are faithful wives and mothers, our words of respect and blessing for their presence and beneficent action in family, Church and society.

For the prayers of the Theotokos and all the saints, may the Holy Trinity brighten up every good and useful work of the women of our Romanian race, for long and happy years!

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

Conferința de lansare a proiectului FORTE la Patriarhia Română (15 martie)

Gheorghe-Cristian POPA

Lansarea din data de 15 martie a proiectului FORTE, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei reprezintă un succes în îmbunătățirea activității social-filantropice a Bisericii Ortodoxe Române. Realizat în colaborare cu Federația Filantropia și Instituto de Formación Integral din Spania, cu finanțarea Fondului Social European, proiectul FORTE cuprinde nu mai puțin de 12 județe pe lângă municipiul București (înglobând așadar 9 eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române), urmând să aibă 800 de beneficiari direcți și 4000 indirecti.

La data de 15 martie a avut loc, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, lansarea proiectului FORTE – Formare trainică pentru parteneriat social.

Noul proiect social, cofinanțat din Fondul Social European, este derulat de Federația Filantropia și Patriarhia Română, în parteneriat cu Instituto de Formación Integral - IFI din Spania și SC Global Commercium Development SRL. La eveniment au fost prezenți și Excelența Sa Estanislao de Grandes Pascual, Ambasadorul Spaniei la București, și Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicepatriarhal, care a citit mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, intitulat:

Filantropia socială - afirmare a demnității umane

*„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.”
(Matei 5, 16)*

Se cunoaște faptul că, în ultimii ani, la nivel european, există o preocupare majoră legată de incluziunea socială și, mai ales, de reintegrarea socială a persoanelor provenind din grupuri vulnerabile sau

Preașfințitul Ciprian Cămpineanul Episcop-vicar patriarhal prezentând mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

marginalizate, afectate de inechități și de nerespectarea egalității de șanse în ceea ce privește accesul la piața muncii, la resurse, bunuri și servicii.

Cu toate acestea, în contextul crizei economice actuale, se constată creșterea atitudinilor și abordărilor care au ca efect excluziunea socială a acestor categorii defavorizate, cu urmări asociate multiple la nivelul stabilității, coeziunii și păcii sociale. Efectele sunt vizibile, mai ales, în ceea ce privește *criza familiei, degradarea și despiritualizarea vieții de familie și a păcii comunitare, pe fondul creșterii insecurității generale și a confruntării cu schimbări multe și bruște, într-un interval de timp foarte scurt.*

Privind din această perspectivă, considerăm că evenimentul de astăzi reprezintă începutul unei noi etape de afirmare a demnității umane și de mărturisire și manifestare a grijii neconținute a Bisericii pentru toți cei aflați în dificultate, după cuvintele Mântuitorului Care spune: *„.... flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.”* (Matei 25, 35-36).

Proiectul **FORTE** - *Formare Trainică pentru Parteneriat Social*, pe care Federația Filantropia și Patriarhia Română îl implementează alături de IFI- Instituto de Formación Integral și Global Commercium Development, are trei caracteristici principale:

- a. *Urmărește formarea și pregătirea slujitorilor și lucrătorilor din instituțiile bisericești astfel încât aceștia să poată lucra mai bine în folosul celor aflați în nevoi și suferințe;*
- b. *Vizează sprijinirea instituțiilor bisericești pentru ca acestea să-și poată prezenta, mai eficient, implicarea în lucrarea social-filantropică și să se poată organiza structurat și pe termen lung, folosind strategii de dezvoltare, cooperarea și parteneriatul;*
- c. *Dă mărturie despre grija și preocuparea permanentă a Bisericii pentru cei aflați în suferință întrucât ei sunt beneficiarii reali ai proiectului.*

Observând atent cele trei aspecte, constatăm că acest proiect este lucrare socială cu semnificație spirituală și misionară, pentru că vine să dea lucrătorilor Bisericii posibilitatea de a învăța cum să fie mai eficienți în mărturisirea prin fapte a credinței și ca răspuns la Evanghelia iubirii lui Dumnezeu pentru toți oamenii.

De aceea, este necesar să reamintim că învățătura Bisericii nu separă lucrarea socială de dimensiunea spirituală a vieții, întrucât nu există filantropie socială deplină fără o puternică motivație spirituală. Iar temeiul filantropiei sociale creștine este iubirea lui Hristos pentru oameni.

În concluzie, Proiectul FORTE este o șansă dar și o mare responsabilitate întrucât lucrăm în Biserică și cu slujitorii Bisericii. De asemenea, este o mare șansă și pentru partenerii din proiect, pentru ca și ei să poată da mărturie, alături de noi, de grija și implicarea Bisericii în societate contribuind la alinarea suferinței, la apărarea și afirmarea demnității umane.

În încheiere, adresăm cuvânt de binecuvântarea tuturor celor care formează echipa de implementare și-i îndemnăm să cunoască temeinic și să îndeplinească toate procedurile și prevederile proiectului, astfel încât să se poată afirma atât demnitatea celor ajutați cât și demnitatea celor care ajută pe cei aflați în dificultate.

Hristos-Domnul să vă dăruiască tuturor pace, bucurie și mult ajutor în lucrarea dumneavoastră!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, ambasadorul Spaniei la București, Excelența Sa Estanislao de Grandes Pascual, și-a exprimat bucuria pentru cooperarea dintre cele două state în eforturile de incluziune socială și a subliniat necesitatea implicării Bisericii Ortodoxe Române în susținerea acestor demersuri: „În acest proiect, este foarte important ca Biserica Ortodoxă Română, care este una din instituțiile cele mai respectate în societatea românească, să ia inițiativa de a sprijini acest proiect de modernizare a structurilor sale pentru a realiza o incluziune socială.”

*Moment din timpul conferinței de lansare a Proiectului FORTE
- Aula Magna „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei din București -*

Scopul Proiectului FORTE este să sprijine dezvoltarea capacității organizaționale a Administrației Patriarhale și a 9 eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române pentru a deveni parteneri mai puternici în domeniul incluziunii sociale la nivel comunitar și național. Cele nouă eparhii implicate sunt: Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Arhiepiscopia Romanului și Bacăului, Arhiepiscopia Dunării de Jos, Episcopia Oradiei, Episcopia Severinului și Strehaiei, Episcopia Giurguiului și Episcopia Tulcii. „Obiectivele proiectului vizează realizarea unei evaluări sistematice, obiective și profesionale a capacității organizaționale și de livrare

de servicii sociale a partenerilor, îmbunătățirea competențelor angajaților din cadrul centrelor eparhiale selectate și generarea unor strategii instituționale în domeniul incluziunii sociale”, după cum a arătat părintele consilier patriarhal Dorel-Nicolae Moțoc, manager de proiect din partea Federației Filantropia. Diaconul Cosmin Grigorescu, director executiv al Federației Filantropia, a subliniat necesitatea și eficiența parteneriatelor dintre ONG-urile membre ale Federației Filantropia, centrele eparhiale și alte entități sociale care împărtășesc valorile Bisericii.

Deși proiectul vizează dezvoltarea instituțională, componenta de formare este o parte consistentă din abordarea propusă. „La finalul proiectului, se așteaptă ca eparhiile și Administrația Patriarhală să atingă o creștere cu cel puțin 25% a capacității organizatorice, iar eparhiile să se alăture cel puțin la 3 Pacte Locale Operaționale pentru Integrare Socială. În urma realizării rapoartelor de evaluare organizațională, 10 angajați ai eparhiilor vor fi specializați ca formatori, iar alți 10 vor fi formați ca și consultanți ai centrelor de resurse», a arătat Florina Rizoica, coordonator de implementare din cadrul Federației Filantropia. Despre specificul acestor centre, mai multe detalii a prezentat participanților Ionița Oprea, coordonator de proiect din partea Patriarhiei Române. Prin Proiectul FORTE, va fi înființat un Centru Național de Formare Continuă, în care se vor organiza 40 de sesiuni de training pentru 800 de beneficiari. În fiecare eparhie beneficiară a proiectului va fi inițiat un centru de resurse, de ale cărui cursuri vor beneficia 4.000 de persoane care lucrează în domeniul incluziunii sociale.

Summary: Conference for launching the FORTE Project, at the Romanian Patriarchate

The launching of the FORTE Project – Long-Lasting Training for Social Partnership – took place this year, on the 15th of March, in “Teoctist the Patriarch” Aula Magna in the Palace of the Romanian Patriarchate. This project is realized in cooperation with the “Filantropia” Federation and the Instituto de Formación Integral of Spain, and is financed by the European Social Fund, and includes no less than twelve counties excepting Bucharest (i.e. nine eparchies of the Romanian Patriarchate). It also is to have 800 direct beneficiaries and 4000 indirect ones. His

Grace Ciprian Câmpineanul, patriarchal Vicar-Bishop, took part in this event, reading out His Beatitude Father Patriarch Daniel's message, having the title *Social Philanthropy – Declaration of Human Dignity*. In his turn, His Excellency Mr. Estanislao de Grandes Pascual, Ambassador of Spain in Romania, conveyed his high esteem for the Romanian Orthodox Church being involved – having modernized her institutions – into the process of social inclusion.

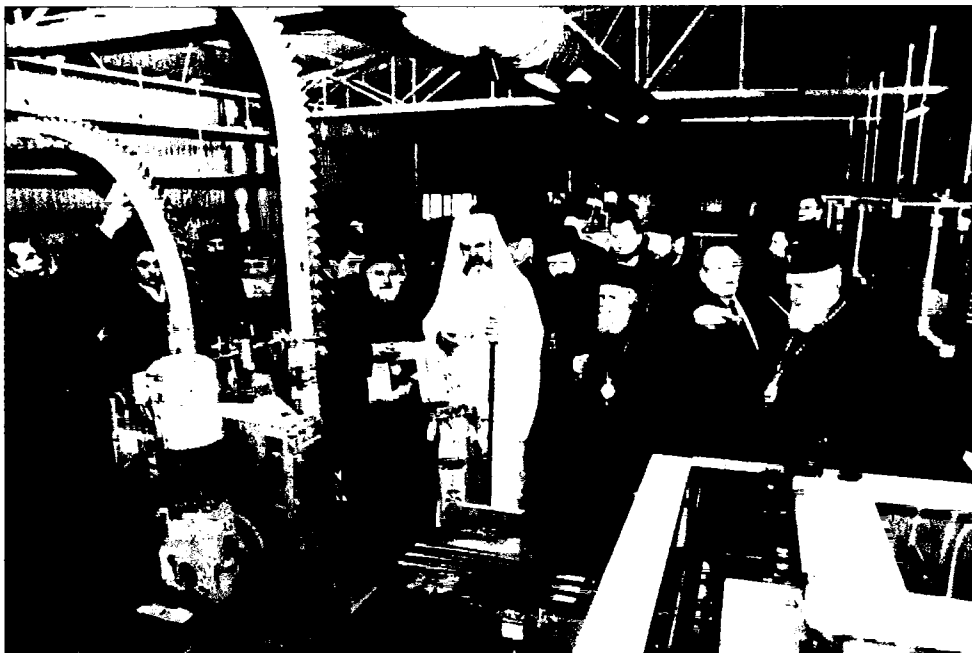
Sfințirea Tipografiei „Pharos” a Patriarhiei Române (18 martie)

Silviu DASCĂLU

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a sfințit pe data de 18 martie, Imprimeria „Pharos” de la Popești-Leordeni. La sfințirea acestei moderne tipografii a Patriarhiei Române au participat mai mulți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Tipografia Patriarhiei Române „Pharos” din Popești-Leordeni a primit binecuvântarea

*Moment din timpul slujbei de sfințire a Tipografiei „Pharos” a Patriarhiei Române
de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel*

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel inaugurând împreună cu membrii Sfântului Sinod
Tipografia „Pharos” a Patriarhiei Române*

Patriarhului României, care a vizitat și a sfințit această instituție împreună cu membrii Sfântului Sinod. Preafericirea Sa i-a felicitat, în același timp, pe ostenitorii tipografiei, urmând să întreprindă o nouă vizită, când va oferi distincții tuturor celor care s-au implicat în construcția, dotarea și buna funcționare a acesteia. „Felicităm pe părintele consilier patriarhal Mihai Hau, care a fost trup și suflet în organizarea acestei imprimerii, care conține o rotativă și o tipografie plană, deci tipărește în paralel ziare și cărți, și îi oferim, ca semn de prețuire și binecuvântare, această icoană a Preasfintei Treimi, pentru că această nouă imprimerie are două hramuri, Sfânta Treime și Sfântul Dionisie Exiguul”, a precizat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Tot în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a celorlalți ierarhi a fost făcută proba finală a rotativei și a fost tipărit un număr al cotidianului *Lumina*. La Tipografia „Pharos” va fi tipărită carte bisericească, iar tipografia Institutului Biblic și de Misiune va continua să tipărească texte biblice, liturgice și patristice. Imprimeria „Pharos” este una dintre cele mai moderne, având capacitatea de a tipări atât cotidianul Patriarhiei Române, cât și diferite alte publica-

ții, ziare, reviste sau cărți. De asemenea, la „Pharos” vor fi imprimate cărți și broșuri de zidire sufletească, accesibile credincioșilor datorită costurilor mici de tipărire.

Summary: **Consecration of the „Pharos” Printing-House**

His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, consecrated, on the 18th of the March, the „Pharos” Printing-House, in Popești-Leordeni. Several members of the Holy Synod of our Church took part in the consecration of this modern printing-house of the Romanian Patriarchate.

At the same time, His Beatitude congratulated all those that had taken great pains in setting this printing-house in working order, telling them he was to pay soon a new visit in order to grant distinctions to those who were involved in building, endowing and making it work.

„We congratulate Father Patriarch Counsellor Mihai Hau, who has dedicated himself body and soul to the organization of this printing-house, which includes one rotary press and one planre printing works, being therethrough able to print both newspapers and books, and offer him, in token of esteem and blessing, this icon of the Holy Trinity, and this new printing-house has two dedication feast days: the Holy Trinity and Saint Dionysios Exiguus.”

His Beatitude Father Patriarch Daniel and the other hierarchs were also present at the final test of the rotary press, an issue of the *Ziarul Lumina* daily newspaper being printed under their own eyes.

The Pharos Printing-House will be capable to print this daily newspaper of the Romanian Patriarchate, as well as other periodical journals. On the other hand, soul-edifying books and brochures, will be also printed here, being quite get-at-able owing to their low printing prices.

Numirea de vicari administrativi în Mitropolia Basarabiei (23 martie)

Redacția

La Chișinău, în data de 23 martie 2011, a avut loc ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Mitropoliei Basarabiei. În cadrul ședinței, Înaltpreasfințitul Petru, Arhiepiscopul Chișinăului, Mitropolitul Basarabiei și Exarh al Plaiurilor, a numit vicari administrativi pentru trei dintre eparhiile Mitropoliei Basarabiei, cu scopul de a organiza activitatea Centrelor Eparhiale pentru Episcopia de Bălți și Episcopia Basarabiei de Sud.

În ziua de 23 martie 2011, în cadrul ședinței Permanenței Consiliului Eparhial al Mitropoliei Basarabiei, după examinarea hotărârilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din februarie 2011, referitoare la Episcopiile sufragane ale Mitropoliei Basarabiei, Înaltpreasfințitul Petru, Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor, a numit în posturi de vicari administrativi pentru trei dintre eparhiile Mitropoliei Basarabiei pe următorii clerici: PC Părinte Ioan Cosoi, în funcția de vicar administrativ al Arhiepiscopiei Chișinăului, PC Părinte protoiereu Valeriu Cernei, în funcția de vicar administrativ al Episcopiei de Bălți și PC Părinte protoiereu Mihail Ursachi, în funcția de vicar administrativ al Episcopiei Basarabiei de Sud. Precucernicii preoți - vicari administrativi - au primit atribuția de a pregăti organizarea sediilor Centrelor Eparhiale pentru Episcopia de Bălți și Episcopia de Sud.

Mitropolia Basarabiei și Episcopiile ei istorice sufragane au fost reînființate prin purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Mitropolit și Exarh Petru Păduraru și înregistrate ca persoane juridice de către autoritățile competente ale Republicii Moldova.

Înaltpreasfințitul Petru, Mitropolitul Basarabiei, împreună cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial și noii vicari administrativi ai Mitropoliei Basarabiei

Episcopia de Bălți a fost recunoscută de către autoritățile Republicii Moldova, ca persoană juridică și parte componentă din cadrul Mitropoliei Basarabiei, în data de 17 decembrie 2004, iar Episcopia de Sud a fost recunoscută pe data de 14 noiembrie 2006. Mitropolia Basarabiei are ca parte componentă inseparabilă și Episcopia Ortodoxă a Dubăsarilor și a toată Transnistria, înregistrată la 15 noiembrie 2006.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 22 octombrie 2007 – care a avut drept scop definitivarea noului *Statut de Organizare și Funcționare al Bisericii Ortodoxe Române*, în consens cu noua *Lege a Cultelor* din România (Legea 489/2006) – luând act, cu binecuvântare, de hotărârea Mitropoliei Autonome a Basarabiei referitoare la reactivarea eparhiilor sale sufragane (Arhiepiscopia Chișinăului, Episcopia de Bălți, Episcopia Basarabiei de Sud și Episcopia Ortodoxă a Dubăsarilor și a toată Transnistria), le-a înscris juridic în *Statutul de Organizare și Funcționare al Bisericii Ortodoxe Române*, la capitolul „Organizare”, unde, potrivit sistemului tradițional de organizare a Bisericii Ortodoxe, fiecare mitropolie are în componență eparhii sufragane.

Summary: **Appointing administrative vicars at the Metropolis of Bessarabia**

The meeting of the Permanent Diocesan Council of the Metropolis of Bessarabia took place in Chişinău, on the 23rd of March 2011. Within the frame of this meeting, His Eminence Peter, Archbishop of Chişinău, Metropolitan of Bessarabia and Exarch of the Fields (administrative subdivision), appointed administrative vicars in three of the dioceses of the Metropolis of Bessarabia, with a view to organize the activities of the Diocesan Centres for the Bishopric of Bălţi and the Bishopric of South Bessarabia.

The Metropolis of Bessarabia and its historical suffragan Bishoprics (the Bishopric of Chişinău, the Bishopric of Bălţi, the Bishopric of South Bessarabia and the Orthodox Bishopric of Dubăsari, and all Transnistria) were re-founded by the solicitude of His Eminence Peter Păduraru, Metropolitan Exarch, and also registered as legal persons by the competent authorities of the Republic of Moldova.

Întronizarea Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț, ca Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului (25 martie)

Marinel Laurențiu MARCU

În ziua de 25 martie 2011, de sărbătoarea Bunei Vestiri, în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț a fost întronizat Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Ceremonia de întronizare a avut loc după Sfânta Liturghie și a fost oficiată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un sobor impresionant de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. La acest eveniment au participat, de asemenea, oficialități centrale, județene și locale, și numeroși credincioși.

În Catedrala mitropolitană „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj-Napoca, a avut loc de sărbătoarea Bunei Vestiri, 25 martie 2011, ceremonia de întronizare a celui de-al doilea Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în persoana Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț. La eveniment au participat 27 de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, reprezentanți ai altor Biserici, oficialități de stat, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, personalități din lumea academică, artistică și culturală, numeroși preoți și peste 5.000 de credincioși din întreaga țară. Evenimentul a avut loc exact la cinci ani de la înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, când, pe data de 25 martie 2006, vrednicul de pomenire, Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania a fost ridicat la rangul de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului de către Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de 25 de ierarhi, eveniment istoric

pentru ortodoxia transilvăneană la care, de asemenea, au participat mulți preoți și credincioși. Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț a fost ales Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 18 martie 2011, după ce scaunul de Arhiepiscop și Mitropolit al Clujului a rămas vacant odată cu trecerea la Domnul a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu Anania în data de 31 ianuarie 2011.

Înainte de ceremonia de întronizare, în Catedrala mitropolitană, a fost oficiată Sfânta Liturghie de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un numeros sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Din sobor au făcut parte, alături de Părintele Patriarh, Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscop al Alba Iuliei și Mitropolit ales al Vadului Feleacului și Clujului, Înaltpreasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscop al Aradului, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Iustinian al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiiei, Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, Preasfințitul Siluan, Episcopul Ortodox Român al Italiei, Preasfințitul Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, Preasfințitul Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Preasfințitul Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, și Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Imediat după săvârșirea Sfintei Liturghii, s-a continuat cu ceremonia propriu-zisă de întronizare a noului mitropolit. Mai întâi, Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului a dat citire Gramatei patriarhale, pe care o prezentăm în continuare:

Preasfințitul Iustin Sigheteanul Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului citind Gramata Patriarhală de întronizare a Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț

† DANIEL

Prin harul lui Dumnezeu, Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*Preaiubitului cler, cinului monahal și tuturor dreptcredincioșilor creștini
din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Vadului, Feleacului și Clujului,
și Mitropolie a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului
precum și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei*

GRAMATE PATRIARHALE,

*Har și pace de la Dumnezeu, Cel în Treime lăudat,
iar de la Noi părintească binecuvântare!*

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a așezat în Sfânta Sa Biserică slujiri și vrednicii deosebite prin trimiterea Preasfântului și de viață făcătorului Duh peste Sfinții Săi Ucenici și Apostoli, întărindu-i pe aceștia întru pro-

povăduirea cuvântului Evangheliei Sale, săvârșirea Sfințelor Taine și călăuzirea credincioșilor pe calea mântuirii (*Matei 28, 19*), iar Sfinții Apostoli, prin harul Sfântului Duh, au așezat în cetăți episcopi, preoți și diaconi, spre a păstori Biserica lui Hristos (*Fapte 20, 28*).

De aceea, ca slujitor al Bisericii lui Hristos în vrednicia de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, văzând că a rămas vacant scaunul de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, prin mutarea la Domnul, în ziua de 31 ianuarie 2011, a vrednicului de pomenire Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu (Anania), și călăuzit fiind de îndatorirea de a nu lăsa această Arhiepiscopie și Mitropolie lipsită de cârmuito-
rul ei canonic, pe temeiul prevederilor *Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, am convocat la sediul Mitropoliei din Cluj-Napoca, în ziua de luni, 14 martie 2011, *Sinodul Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului*, în cadrul căruia, prin vot secret consultativ, **au fost desemnați doi candidați din lista ierarhilor eligibili**, iar marți, 15 martie 2011, *ședința specială de consultare a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului cu membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, cu membrii clerici și mireni din celelalte eparhii ale Mitropoliei, delegați în Adunarea Națională Bisericească și cu ceilalți participanți de drept*, în cadrul căreia, prin votul participanților **a fost menținută lista stabilită de Sinodul Mitropolitan**, în vederea alegerii de către Sfântul Sinod a noului Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Împlinind această procedură statutară bisericească și luând aminte la îndatoririle ce Ne revin ca Patriarh, am convocat *Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române*, în ziua de vineri, 18 martie 2011, la Reședința Patriarhală din București, care **a procedat statutar la alegerea noului Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**.

În urma votului exprimat, **Sfântul Sinod a ales în scaunul vacant al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului pe Înaltpreasfințitul Părinte ANDREI, Arhiepiscopul Alba Iuliei**, care s-a arătat vrednic de această chemare prin statornicia sa întru dreapta credință; prin pregătirea sa teologică dobândită la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, apoi prin desăvârșirea studiilor de doctorat în teologie la Institutul Teologic Universitar din București, unde a dobândit titlul academic de *Doctor în Teologie*; prin râvna și dăruirea sa pentru învă-

țământul teologic universitar, înființând în anul 1991 Facultatea de Teologie Ortodoxă în cadrul Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, unde predă în calitate de profesor disciplina *Morală și Spiritualitate Ortodoxă*, iar în perioada 2000-2008 funcționând și ca Decan al acestei Facultăți; prin participarea la întruniri, simpozioane și conferințe teologice; prin slujirea liturgică și pastorală a Sfintei Biserici în diferite trepte și ascultări bisericești, ca *preot de parohie*, din anul 1976, ca *vicar administrativ eparhial* la Episcopia Alba Iuliei, din anul 1985, iar apoi, din anul 1990, prin slujire rodnică în *treapta Arhieriei*, ca *Arhieru-vicar la Episcopia Alba Iuliei*, ca *Episcop al Alba Iuliei*, iar din anul 1998, când Episcopia Alba Iuliei a fost ridicată la rangul de Arhiepiscopie, ca *Arhiepiscop al Alba Iuliei*; prin bogata *activitate edilitar-gospodărească, de asistență socială, editorială și în domeniul mass-media* desfășurată în timpul păstoririi la Alba Iulia, constând în construirea, restaurarea sau repararea a numeroase biserici, case parohiale și mănăstiri, multe dintre acestea înființate sau reînființate; construirea clădirii Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia; înființarea și organizarea sub patronajul eparhiei a 70 de unități de asistență socială (orfelinate, case de copii de tip familial, cămine de bătrâni, cantine sociale, cabinete medicale etc.); înființarea *Editurii Reîntregirea și a Tipografiei* eparhiale, a revistei eparhiale *Credința Străbună* și a revistei Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia *Altarul Reîntregirii*, precum și a postului de radio *Reîntregirea* al Arhiepiscopiei Alba Iuliei și înființarea unui Seminar Teologic Ortodox în Alba Iulia.

Drept urmare, potrivit rânduielilor canonice și prevederilor statute ale Bisericii Ortodoxe Române, astăzi, **vineri, 25 martie 2011, la sărbătoarea Bunei Vestiri**, în Catedrala Mitropolitană din Municipiul Cluj-Napoca, cu hramul „*Adormirea Maicii Domnului*”, Noi, DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, oferim **Înaltpreasfințitului Părinte ANDREI mantia, crucea și engolpionul, precum și camilafca cu cruce, adică insemnele rangului mitropolitan, îi înmănăm cârja arhipăstorească și îl întronizăm ca Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.**

Pe temeiul celor arătate mai sus, al Sfințelor Canoane și al prevederilor art. 26 lit. o) și art. 133 alin. (2) din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, facem cunoscut tuturor această GRAMATĂ PATRIARHALĂ și dăm alesului Arhiepiscop și Mitropolit, **Înaltpreasfințitului Părinte ANDREI**, împuternicirea canonică de păstorie ca Arhiepiscop al de Dumnezeu

păzitei Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului și Clujului, cu toate orașele și satele care țin astăzi și vor ține și în viitor de această Sfântă Arhiepiscopie, drept mărturie că Înaltpreasfinția Sa, dobândind demnitatea de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, are dreptul și puterea de a așeza, după rânduielile Sfintei noastre Biserici și după legile țării: cântăreți, citeți, ipodiaconi, diaconi, preoți și protopopi la toate bisericile din Arhiepiscopia Înaltpreasfinției Sale, precum și stareți și starețe, egumeni și egumene la mănăstiri și schituri și de a rândui toate câte i se cuvin ca ierarh eparhiot, spre folosul duhovnicesc al eparhiei pe care o păstorește pe calea mântuirii, precum și de a exercita drepturile și a îndeplini toate îndatoririle prevăzute de sfintele canoane, de tradiția bisericească și de legiuirile Bisericii noastre ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Din partea Înaltpreasfinției Sale așteptăm, așa cum îndeamnă **Canonul 34 Apostolic**, cinstire și ascultare față de Patriarhul României și față de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române; să continue și să sporească lucrarea înaintașilor în acest scaun arhiepiscopal și mitropolitan; să lucreze în comuniune cu ceilalți ierarhi din Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului; să arate iubire de neam, grijă părintească pentru parohii și mănăstiri, pentru valorile credinței ortodoxe, pentru cultura creștină, pentru învățământul teologic și religios, precum și dragoste părintească față de clerul și dreptcredincioșii creștini, tineri și vârstnici, făcându-se tuturor călăuză întru păstrarea neștirbită a dreptei credințe și a rânduielilor Bisericii noastre străbune; să cultive relații frățești de cooperare cu Mitropolia Ardealului în rezolvarea problemelor comune de ordin pastoral și social ale credincioșilor ardeleni; să se consulte și să coopereze cu autoritățile de Stat spre binele Bisericii și al poporului român; să cultive relații de respect reciproc cu alte culte oficial recunoscute, pentru păstrarea păcii sociale.

Așadar, tuturor celor din cinul preoțesc și cinul călugăresc, precum și tuturor dreptcredincioșilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, le recomandăm părintește și frățește, cu multă prețuire, pe **Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI**, drept chiriarh al lor, chemându-i să îl întâmpine cu dragoste fiască, să îl asculte și să îl cinstească, arătându-i în toate împrejurările sprijin și împreună-lucrare în tot ceea ce săvârșește spre folosul Bisericii și al poporului român.

Prețuind cu multă bucurie însuflețirea și dorința clerului și credincioșilor ortodocși români din Transilvania de-a păstra unitatea

națională și bisericească, îi povățuim pe toți cu părintească dragoste ca, sub îndrumarea noului lor arhipăstor, să păstreze și să întărească unitatea Ortodoxiei românești, viețuind în pace și în bună înțelegere ca fii duhovnicești care cred cu statornicie în Hristos și *“întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”*.

Încredințăm pe noul Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, **Înaltpreasfințitul Părinte ANDREI**, milostivirii Bunului Dumnezeu, rugăciunilor *Sfântului Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului, Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni*, precum și tuturor Sfinților Români cunoscuți și necunoscuți care, prin nevoițele lor, au sfințit acest pământ binecuvântat al Transilvaniei.

De asemenea, îl încredințăm pe Înaltpreasfinția Sa rugăciunilor Înaltpreasfințitelor și Preasfințitelor Părinți ierarhi din Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, rugăciunilor cucernicilor preoți din parohii, împreună ostenitori în ogorul Bisericii, rugăciunilor neîncetate ale călugărilor și călugărițelor din mănăstiri și schituri, precum și rugăciunilor binecredincioșilor creștini din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, față de care **Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI** este chemat să arate dragoste părintească și purtare de grijă duhovnicească.

Și astfel, într-un cuget și o simțire, împreună să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoiființă și nedespărțită. Amin!

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

După citirea *Gramatei Patriarhale*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a oferit Înaltpreasfințitului Andrei, pe rând, însemnele mitropolitane: crucea pectorală, engolpionul cu chipul Maicii Domnului, camilafca neagră cu cruce, rostind de fiecare dată „Vrednic este!”, și cârja mitropolitană, rostind următoarele cuvinte: „Primiți această cârjă mitropolitană ca să păstoriți turma cuvântătoare a lui Hristos din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cea încredințată Înaltpreasfinției Voastre. Celor ascultători

să le fie toiaș de sprijin și întărire, iar pentru cei neascultători și nestatornici - toiaș de deșteptare și îndreptare”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind cuvintele specifice înainte de oferirea cârjei mitropolitane Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț

Apoi, Preafericitul Părinte Patriarh a rostit un cuvânt de învățătură, pe care îl redăm mai jos integral, în care a evidențiat semnificația duhovnicească deosebită a sărbătorii Bunei Vestiri și a explicat simbolismul însemnelor care-l responsabilizează pe noul Mitropolit:

Maica Domnului, ocrotitoarea slujirii preoțești în Biserică

Întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei Andreicuț, noul Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, are loc la marea sărbătoare a Bunei Vestiri, ca și întronizarea înaintașului său Mitropolitul Bartolomeu Anania. Sărbătoarea Bunei Vestiri, care se referă la începutul mântuirii lumii, are o semnificație duhovnicească deosebită pentru slujirea preoțească în Biserică, deoarece Fecioara Maria prin lucrarea Sfântului Duh a zămislit și a născut pe Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul veșnic al lui Dumnezeu și în același timp Arhierul

veșnic Care mijlocește înaintea lui Dumnezeu mântuirea neamului omenesc (Evrei 8, 6 și 9, 15), fiind numit, de asemenea, „Păstorul și Episcopul (sau Păzitorul) sufletelor voastre” (1 Petru 2, 25). Întrucât Maica Domnului este Mama Arhiereului veșnic ea devine și **Mama duhovnicească a tuturor ucenicilor și slujitorilor lui Hristos**. Acesta este și înțelesul cuvintelor Mântuitorului Iisus Hristos când pe Cruce fiind a zis ucenicului Său iubit, Sfântul Ioan Evanghelistul: „Iată, mama ta”, iar Mamei Sale: „Iată, fiul tău” (Ioan 19, 26-27). În mod semnificativ, în Biserica Ortodoxă, hirotonia arhiereului, preotului și diaconului se săvârșește pe colțul drept al Sfintei Mese din Sfântul Altar, acolo unde în timpul sfințirii Bisericii se așează icoana de pânză purtând pe ea chipul Sfântului Evanghelist Ioan, *cel care a rezemat capul său pe pieptul Mântuitorului Iisus Hristos la Cina cea de Taină (Ioan 13, 28), a fost prezent lângă Crucea lui Iisus în timpul răstignirii (Ioan 19, 26) și primul ucenic care a ajuns la mormântul lui Iisus Cel Înviat din morți (Ioan 20, 4)*. Deci, Sfântul Ioan Evanghelistul este icoana vie a celor mai statornici și mai apropiați slujitori ai lui Hristos. Acestora li se încredințează cu prioritate să poarte grijă de Sfânta Biserică a lui Hristos, reprezentată tainic de Maica Domnului cu Pruncul pe brațul stâng, lângă inimă, sau rugându-se sub Cruce ori rugându-se în ceruri (**Oranta**).

Sărbătoarea Bunei Vestiri reprezintă, așa cum se spune în troparul ei, „începutul mântuirii noastre” adică începutul unirii veșnice a omului cu Dumnezeu, Izvorul vieții și al fericirii veșnice, deoarece este mântuit numai ce este unit cu Dumnezeu, după cum spune Sfântul Grigorie Teologul. În acest sens începutul mântuirii este începutul Întrupării Fiului veșnic al lui Dumnezeu, „de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria” cum se spune în Crezul ortodox. Astfel, după cum se spune în troparul Bunei Vestiri „Fiul lui Dumnezeu devine Fiul Fecioarei și Gavriil binevestește darul” sau harul mântuirii, în primul rând pentru că Fecioara Maria a acceptat, în mod liber și în stare de totală smerenie și ascultare, să zămislească și să nască pe Mântuitorul lumii, când a răspuns arhanghelului Gavriil cu aceste cuvinte: „Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău” (Luca 1, 38). Smerenia Maicii Domnului devine apoi și izvor de recunoștință sau de preamărire adusă lui Dumnezeu, pentru că a ales-o pe ea, dăruindu-i plinătatea harului, ca să slujească Lui spre împlinirea planului dumnezeiesc de mântuire a lumii (Luca 1, 46-48). Trebuie însă reținut din Sfânta Evanghelie și faptul că Maica Domnului unește în ea smerenia ascultării și curajul de a mărturisi, în același timp, bunătatea și dreptatea lui Dumnezeu, Cel ce „coboară pe cei mândri de pe tronuri și înalță pe cei smeriți” (Luca 1, 52).

Aceste trei mari virtuți ale Maicii Domnului – icoana vie a Bisericii – trebuie să fie permanent cultivate și de către toți slujitorii Bisericii, și anume: **ascultarea smerită în împlinirea voci lui Dumnezeu, recunoștința adusă Lui pentru chemarea la slujire și curajul de-a mărturisi iubirea milostivă și dreptatea sfântă ale lui Dumnezeu.**

În acest înțeles, *însemnele arhieresti și mitropolitane*, primite astăzi de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei prin simbolismul lor liturgic, se referă la *virtuțile slujirii arhieresti pastorale în Biserică.*

Mantia mare și lungă, purtată de arhieriu pe umerii săi, arată că arhieria, fiind treapta cea mai înaltă a preoției, este, în același timp, o *demnitate mare și o sarcină grea.*

Bogăția pliurilor din mantie simbolizează *mulțimea darurilor duhovnicești* care se revarsă prin harul arhieriei ca lucrare de mărturisire a adevărilor mântuitoare ale Evangheliei pe care o binevestește arhieriu, prin tripla lui slujire de *învățător al dreptei credințe, slujitor al Sfințelor Taine ale Bisericii lui Hristos și păstor al clerului și credincioșilor pe calea mântuirii spre Împărăția Preasfintei Treimi.*

Mantia arhierescă este în primul rând *mantie de învățător* care formează ucenici sau discipoli și *mantie de păstor spiritual* care hrănește pe cei păstoriți prin rugăciune fierbinte, învățătură dreaptă și pildă de viață creștină.

Crucea pectorală simbolizează *iubirea jertfelnică a lui Hristos* ca izvor de lumină, har și întărire pentru *iubirea jertfelnică, smerită și milostivă, a arhipăstorului de suflate*, care cultivă, apără și sporește comuniunea frățescă și părintescă în comunitatea eclesială, luminată și sfințită de „*harul Domnului Nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu – Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh*” (2 Corinteni 13, 13).

Crucea pectorală semnifică, în același timp, *Jertfa și Învierea lui Hristos*, dar și *dificultățile și bucuriile slujirii sacerdotale sau pastorale.* De aceea, în fiecare duminică la Utrenie, Biserica proclamă adevărul că „*prin Cruce a venit bucurie la toată lumea.*”

Engolpionul, ca medalion pe care este imprimată icoana Domnului Nostru Iisus Hristos, Capul Bisericii și Păstorul Cel Bun, sau icoana Maicii Domnului ea însăși fiind icoana Bisericii, simbolizează *iubirea smerită și milostivă a lui Hristos și a Maicii Domnului pentru Biserică, pentru mântuirea și sfințirea oamenilor.* Engolpionul îl îndemnă pe arhieriu să cultive aceași iubire smerită și milostivă pentru Biserică.

Camilafca neagră cu cruce, semn distinctiv al Mitropolitului în Biserica Ortodoxă Română, simbolizează *harul care acoperă și păzește ca un voal pe păstorul monah smerit și jertfelnic*, pentru a cultiva, în același timp, *comuniunea cu Dumnezeu prin rugăciune unită cu pocăință*

pentru păcate și comuniunea eclesială, prin consultare și conlucrare sinodală la nivelul de Mitropolie. Crucea de pe camilafca Mitropolitului arată că acesta are o demnitate și o responsabilitate în plus față de ceilalți ierarhi din Mitropolie, având și slujirea de a coordona și reprezenta comuniunea și cooperarea arhierescă în Mitropolia pe care o conduce.

Cârja arhierescă mitropolitană simbolizează responsabilitatea pastorală de a apăra integritatea spirituală a eparhiei pe care o păstorește și a Mitropoliei pe care o conduce, astfel încât cei păstoriți să nu fie răpiți ori răniți de învățături greșite și înșelătoare. Potrivit conținutului formulei de înmânare a acesteia, **cârja pastorală**, ca și **toiagul pastoral**, amintește celui care o poartă că are responsabilitatea pastorală de a deștepta sau îndrepta duhovnicește pe cei delăsători sau îndărătnici, dar mai ales de a-i sprijini pe cei slabi în mersul lor pe calea mântuirii. Pe scurt, **cârja pastorală** simbolizează, în același timp, demnitatea și responsabilitatea arhipăstorului de suflète, care va da seama în fața lui Dumnezeu de sufletele celor încredințați lui spre păstorire părintească pe calea mântuirii. (Evrei 13, 17).

Toate aceste mari responsabilități exprimate simbolic de însemnele pastorale arhieresti și mitropolitane pot fi împlinite numai cu ajutorul harului lui Dumnezeu și prin conlucrarea chiriarhului sau arhierelui cu clerul și credincioșii din eparhie, precum și prin consultarea și conlucrarea mitropolitului cu ierarhii din Mitropolie. Iată de ce este nevoie ca toți cei ce conduc eparhii și sinoade să fie permanent pomeniți în rugăciunile Bisericii după pilda Bisericilor întemeiate de Sfinții Apostoli (Evrei 13, 18).

Astăzi Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Părinte Andrei, al Alba Iuliei a primit o demnitate mai mare și o responsabilitate mai grea decât cea de arhiepiscop, și anume slujirea de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Totuși, bogata experiență pastorală a Înaltpreasfinției Sale de chiriarh la Alba Iulia timp de două decenii, cu multiple roduri duhovnicești, instituționale și misionare, îl va ajuta să desfășoare și la Cluj o lucrare folositoare Bisericii noastre. Desigur, municipiul Cluj - Napoca este mai mare decât Alba Iulia ca număr de locuitori, de universități, de școli teologice confesionale, de instituții de cultură, dar și de posibilități economice. Cu alte cuvinte, în această nouă slujire de Mitropolit la Cluj apar mai multe solicitări de reprezentare, dar și mai multe posibilități de lucrare misionară.

În această zi de sărbătoare a Bunei Vestiri, ne rugăm Maicii Domnului și tuturor sfinților să ocrotească și să ajute pe

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei să răspundă, precum odinioară Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului, cu smerită ascultare și multă bucurie, chemării adresate lui de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre de a păstori la Cluj ca Arhiepiscop și Mitropolit, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor, întru mulți și binecuvântați ani!

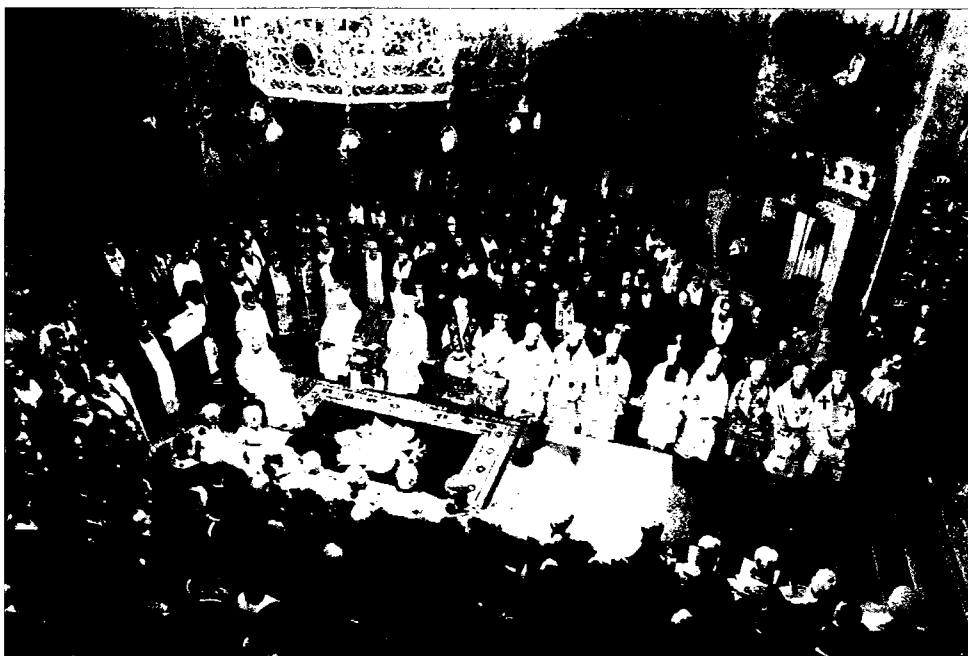
† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, după încheierea cuvântului de învățătură, Părintele Patriarh Daniel l-a condus pe Înaltpreasfințitul Andrei la tronul de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, unde a rostit următoarele cuvinte: „Cu ajutorul Atotputernicului și Milostivului Dumnezeu, Care poartă de grijă Sfintelor Sale Biserici, Vă înălțăm și Vă așezăm, de Hristos iubitorule și al nostru preaiubit frate în Domnul, Înaltpreasfințite Părinte Andrei, în tronul de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, iar întreaga adunare a intonat „Vrednic este!”.

Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț, noul Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Moment din timpul ceremoniei de întronizare a Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț, noul Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

După ce Preafericitul Părinte Daniel l-a încredințat pe Înaltpreasfințitul Andrei clerului, cinului monahal și poporului din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și ierarhilor din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, „spre a fi cinstit cu prețuire și ascultare duhovnicească”, au urmat mesajele de apreciere și încurajare adresate noului mitropolit. Cătălin Buciumeanu, consilierul prezidențial pentru probleme culturale, a citit mesajul Președintelui României, Traian Băsescu, după care a urmat mesajul Prim-Ministrului Emil Boc. Premierul și-a exprimat, între altele, speranța cu privire la valorificarea potențialului ecumenic al Clujului, unde conviețuiesc reprezentanți ai mai multor confesiuni. „Înaltpreasfinția voastră, sincere felicitări! În calitate de creștin, clujean și reprezentant al Guvernului României, mă simt onorat și mândru să fiu prezent astăzi la un eveniment atât de important al Bisericii. Doamne ajută! Să fie într-un ceas bun!”, a precizat domnul Prim Ministru. Mai departe, Părintele Iustin Tira, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, a citit cuvântul de bun venit din partea clerului și a credincioșilor din eparhie. Acesta, după ce a prezentat succint un istoric al

Episcopiei, respectiv al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, punând accentul pe perioada de păstorire, de 18 ani, a Înaltpreasfințitului Bartolomeu Anania, a vorbit apoi despre personalitatea Înaltpreasfințitului Andrei și a precizat că reprezentanții Centrului Eparhial, în numele preoților și credincioșilor, îl primesc la Cluj cu dragoste, bucurie și bunăvoință.

Noul arhiepiscop și mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Andrei, a ținut apoi primul său cuvânt de învățătură, după întronizare, în care a adresat mulțumiri și a precizat o parte din prioritățile sale în noua demnitate:

*Preafericite Părinte Patriarh,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Excelențele Voastre, conducători ai celorlalte confesiune creștine,
Domnilor miniștri,
Domnilor Parlamentari,
Distinși membri ai corpului academic clujean,
Onorate oficialități centrale și locale,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioase maici și iubii frați și surori,*

În aceste momente solemne, cu smerenie, dau slavă Preasfintei Treimi pentru lucrarea Ei minunată dintotdeauna, săvârșită în Biserica Sa.

Apoi, cu recunoștință, mulțumesc Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și Sfântului Sinod, care m-au chemat la această slujire plină de responsabilitate; pe de o parte, această slujire îmi aduce mângâierea continuării misiunii în slujba lui Hristos, în calitate de mitropolit, pe de altă parte, îmi oferă o cruce în plus.

Mitropolitul este și el episcop, doar că, din punct de vedere pastoral și administrativ, are responsabilități mai mari. Referitor la slujirea episcopală Părintele Dumitru Stăniloae scrie că „episcopii sunt ramurile care, pornind din aceeași tulpină apostolică, extind harul și conținutul vieții apostolice, în toate rămurelele care sunt preoții și în toate frunzele sau rodurile care sunt credincioșii. Mai bine zis, aceeași sevă care este Hristos se extinde prin episcopi și preoți în tot pomul Bisericii, aflându-se în mod nemijlocit în fiecare mădular al ei. Fără harul succesiunii apostolice a ierarhiei și fără învățătura apostolică transmisă odată cu el, n-ar fi creștini botezați, nu s-ar împărtăși creștinii cu

Hristos în Euharistie, nu L-ar cunoaște pe Hristos în lucrarea Lui în ei așa cum a fost și cum a lucrat în tot trecutul” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 163).

Convins de această realitate, în misiunea mea, mai întâi de toate în acțiunile ce le voi demara, mă voi consulta cu Preafericitul Părinte Patriarh și voi fi în deplină ascultare față de hotărârile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În comuniune cu episcopatul ortodox al Bisericii noastre, cu tot episcopatul Bisericii Ortodoxe Universale, mă voi strădui să-L slujesc pe Hristos cu dăruire și cu credincioșie.

Știu că această slujire este înălțătoare și sublimă dar, în același timp, grea, încărcată cu multe sarcini și griji, pentru că, pe ierarh trebuie să-l întristeze și să-l doară tot ce-l poate întrista și durea pe Mântuitorul. Plecând de la persoana noastră, de la cei apropiați, de la cei pe care-i păstorum, de la orașul nostru, de la eparhia noastră, de la Mitropolia noastră, de la Țara noastră, de la lumea în care trăim, observăm cât de multe sunt necazurile și problemele cu care se confruntă oamenii și cât de cumplit este păcatul în diferitele lui ipostaze. Toate acestea-L dor pe Mântuitorul și trebuie să ne doară și pe noi!

În testamentul pe care ni l-a lăsat înaintașul nostru, vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu, luând în calcul situația complexă de astăzi, a scris: „La cârma Mitropoliei îmi doresc un urmaș vrednic și demn, credincios Bisericii Ortodoxe, responsabil, integru, adversar al corupției de orice fel și sub orice formă, care să continue și să desăvârșească ceea ce am început eu”. Ne vom strădui să împlinim și să continuăm misiunea pastorală transmisă nouă.

În misiunea noastră, așa cum specificam, vom fi în deplină conlucrare cu episcopii Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Dar, în același timp, vom fi în conlucrare cu ierarhii din Sinodul Mitropoliei Ardealului. Și, așa cum ne-a sfătuit Părintele Patriarh Daniel, și cum a hotărât Sfântul Sinod, pentru problemele de importanță comună, ne vom întâlni în sinaxă de două ori pe an, pentru că formăm o singură Transilvanie. Iar pe episcopii vicari ai Arhiepiscopiei Clujului îi încredințez de toată dragostea și buna conlucrare.

În ceea ce privește misiunea mea pastorală și administrativă, în relațiile cu preoții și credincioșii, mă voi călăuzi după câteva principii:

a) Atât cât îmi va permite timpul îi voi primi pe toți preoții și credincioșii cu bucuriile, cu necazurile și cu problemele lor. Toți laolaltă formăm Biserica lui Dumnezeu, iar drumul spre mântuire îl facem împreună.

b) La Sfânta Liturghie și în rugăciunile particulare ei toți vor fi în inima mea. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă „*să facem cereri, rugăciuni, mijlociri, pentru toți oamenii... că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*” (1 Timotei 2, 1-4).

c) Pe lângă disponibilitatea de a-i primi, asculta și de a mă ruga pentru dâșii, mă voi strădui să-i ajut după puterile mele, potrivit tot îndemnului Sfântului Apostol Pavel, care zice: „*purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos*” (Galateni 6, 2). Am pomenit aici doar aceste trei principii, întrucât le-am considerat mai importante.

În același timp, sufletul meu așteaptă și din partea fraților lor aceeași deschidere. Am nevoie de duhovnicescul atașament al clerului, al cinului monahal și al credincioșilor. Am nevoie de rugăciunile, dragostea și ascultarea lor. Același Sfânt Apostol Pavel zice: „*Ascultați pe mai-marii noștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspinând, căci aceasta nu v-ar fi de folos*” (Evrei, 13, 17).

Mă voi opri acum la o altă importantă dimensiune a misiunii mele și anume, relațiile cu Universitatea și cu toate instituțiile din Cluj și din Mitropolie. Intelectualii au un rol covârșitor în ceea ce privește progresul României de astăzi și de mâine. Ei îi formează pe tinerii noștri. Lor le spune Înțeleptul Solomon: „*Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă, și chiar când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea*” (Pilde 22, 6). Cu gândul la această lucrare de maximă importanță pe care o desfășoară, îi asigur de prețuirea, dragostea, conlucrarea și atașamentul meu.

Intelectualitatea noastră nu-i scutită nici de ispite. Obiectivi fiind, ne dăm seama că intelectualitatea trăiește de mult timp într-o lume secularizată și secularizantă. De aceea, în cele ce urmează, vă voi reda o întrebare retorică a lui Octavian Goga: „*Și acum, fără a-ți cere un răspuns, stau și mă întreb: Care este credința dumneatale, intelectual al nației mele? Când ai pornit de acolo, din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală, mai ziceai «Tatăl nostru» seara și visai cu iele și pricolici. Duceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar ți s-a risipit moștenirea asta. S-a spulberat zi de zi și s-a fărâmițat în calea ta. Și, fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare și atât de nebagată în seamă a vremii noastre frământate de patimi mici: educația religioasă a cărturării noastre. Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-l învețe credința în Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvânteze acolo,*

în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem" (Octavian Goga, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32). În mare măsură, cele afirmate de Goga atunci se potrivesc și astăzi.

Plecând de la această idee, îmi mărturisesc intenția, așa cum a făcut înaintașul meu, să mă ocup de tineri. De fapt, voi continua lucrarea de la Alba Iulia, unde am înființat două școli teologice, Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic, care au o așezare duhovnicească bună și pe care-o doresc și aici la Cluj. În acest sens, tinerii au deschisă poarta sufletului meu și le voi răspunde, după posibilități, solicitărilor.

ASCOR-ul și celelalte organizații de tineret vor fi tratate cu multă solitudine. Iar proiectul catehetic „Hristos împărtășit copiilor” început de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel va fi implementat în toată Mitropolia.

Punctual, la Catedrala Mitropolitană, duminică seara, se va derula proiectul catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preasfânta Sa Maică”.

Postul de Radio *Renașterea* pe care Mitropolitul Bartolomeu, prin testament, ni-l lasă în grijă, va fi în atenția noastră. El va colabora cu mijloacele media ale Sfintei Patriarhii, iar revistele *Renașterea* și *Tabor* vom încerca să le menținem la înălțimea cuvenită.

O altă lucrare importantă a Bisericii este cea socială. În perioada de început a creștinismului două preocupări erau pe primul plan: participarea la Liturghie și filantropia. De fapt, criteriul Judecății Universale îl vor constitui faptele milei sufletești și trupești. „*Flămând am fost, și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost, și Mi-ați dat să beau; străin am fost, și M-ați primit; gol am fost, și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost, și M-ați cercetat; în temniță am fost, și ați venit la Mine*” (Matei 25, 35-36), ne va spune Mântuitorul. Astfel, implicarea socială, într-o lume cu atât de mulți oameni necăjiți, copii abandonați, bătrâni singuri, bolnavi de toate felurile, va fi o preocupare de suflet.

Avem în acest sens experiența conlucrării cu administrațiile județene și locale din Arhiepiscopia Alba Iuliei, obținând adesea rezultate bune, peste așteptări. Cu atât mai mult sperăm la rezultate remarcabile în Cluj, unde instituțiile medicale sunt „de primă mână”, iar posibilitățile administrațiilor locale sunt mult mai mari.

Clujul, metropolă a Transilvaniei, nu este locuit numai de români ortodocși, ci și de alte etnii și confesiuni. Toți însă viețuim prin harul și iubirea lui Dumnezeu. De aceea, în spirit ecumenic, fără a face rabat doctrinar, le deschidem brațele celorlalte confesiuni, începând

cu greco-catolicii, continuând cu romano-catolicii și protestanții, urmând îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care zice: „Îngăduiți-vă unii pe alții în iubire, silindu-vă să păziți unitatea Duhului, întru legătura păcii” (Romani 4, 2-3).

Preafericirea Voastră,

Onorată asistență,

În aceste momente sfinte, gândul îmi merge departe, „la obârșie, la izvor” (Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. pentru Literatură, București, 1966, p. 416.), la satul Oarța de Sus din Maramureș, la Părinții Andrei și Elena, la minunata mea bunică, Iuliana, a cărei credință o râvnesc și acum. Preotul copilăriei mele a fost un intelectual cu o cultură temeinică, pe nume Ioan Mihali. Minunata dascăliță Margareta Chira mi-a pus creionul în mână, când eram copil, iar liceul l-am urmat în Cehul Silvaniei.

După ce am absolvit Facultatea de Construcții Căi Ferate am ajuns aici, în Cluj, la Întreprinderea de Construcții Căi Ferate. În devenirea mea, din acea vreme, rămân în altarul sufletului, la loc de mare cinste, trei duhovnici: Părintele George Teodorescu de la Schitul Darvari din București, Părintele Paisie Olaru de la Sihla (județul Neamț) și, mai apoi, Părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol.

După ce am studiat la Institutul Teologic Universitar de la Sibiu, la 25 august 1978, în această Catedrală, mult rugătorul Arhiepiscop Teofil Herineanu m-a hirotonit diacon, iar pe 27 august 1978, la Apahida, preot. Au urmat șapte ani de misiune pastorală în orașul Turda. Am întâlnit acolo oameni deosebiți pe care, când a venit timpul să plec, i-am părăsit cu greu. Vrednicul de pomenire Arhiepiscop Teofil, gândindu-se că așa putea împlini o misiune mai mare, m-a transferat la Parohia „Iris” din Cluj, transfer care n-a fost recunoscut de către Departamentul Cultelor niciodată, Arhiepiscopul fiind nevoit să cedeze. Dar toate s-au petrecut cu îngăduința lui Dumnezeu, chiar și încercările care au mai urmat.

În 1985, vrednicul de pomenire episcop Emilian Birdaș al Alba Iuliei, m-a solicitat să mă transfer la Alba Iulia, ca preot slujitor, și am acceptat. Cinci ani am fost preot paroh la „Maieri I” în Alba Iulia; iar apoi, 21 de ani, chiriarchul Arhiepiscopiei Alba Iuliei. Soborul de ierarhi care m-au hirotonit episcop în ziua de 25 februarie 1990 l-a avut protos pe Mitropolitul cărturar Antonie Plămădeală. Iar părinte duhovnicesc mi-a fost blândul episcop Ioan Mihălțan, până s-a mutat la Domnul (2008).

Cu mila și binecuvântarea lui Dumnezeu, legăturile duhovnicești cu oameni iubitori de cele sfinte au fost multe, iar lucrarea pastorală a fost rodnică. Acum, când Preafericirea Voastră și Sfântul Sinod m-ați chemat la această înaltă slujire, de a-i urma în scaun vrednicului Mitropolit Bartolomeu, mă gândesc cum a rodit lucrarea pastorală prin cele două școli teologice înființate și îndrumate la Alba Iulia, prin cele 43 de vetre monahale noi, prin multele așezăminte de asistență socială înființate și organizate, prin postul de radio *Reîntregirea*, și mai ales, prin jertfelnicia preoților și credincioșilor noștri dragi pe care i-am păstorit 21 de ani (1990-2011).

Tuturor le mulțumesc din suflet și vă asigur, pe Preafericirea Voastră, Sfântul Sinod, Sinodul Mitropolitan, clerul și credincioșii acestei Mitropolii, că voi sluji Domnului Hristos cu râvnă și dăruire.

Așa să-mi ajute Dumnezeu! Amin!

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, dăruind Preafericitului Părinte Patriarh Daniel icoana Mântuitorului Iisus Hristos

*Credincioși prezenți la ceremonia de întronizare a Înaltpreasfințitului Andrei Andreicuț
noul Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului*

La final, Preafericitul Părinte Daniel i-a dăruit Înaltpreasfințitului Andrei o cruce de binecuvântare realizată în atelierele Patriarhiei, iar acesta la rândul său i-a oferit Întâistătorului Bisericii noastre o icoană a Mântuitorului Iisus Hristos. După încheierea solemnităților, soborul de ierarhi a ieșit pe treptele Catedralei mitropolitane, de unde noul mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a adresat un cuvânt de binecuvântare tuturor credincioșilor prezenți în Piața Avram Iancu, mulțumindu-le pentru încrederea și primirea lor. După aceea, Înaltpreasfințitul Andrei, alături de Părintele Patriarh Daniel și de ceilalți ierarhi, s-au îndreptat către Reședința mitropolitană.

Summary: Enthroning His Eminence Andrei Andreicuț - the second metropolitan of Cluj, Alba and Maramureș

On the 25th of March 2011, on the very feast-day of the Annunciation, and in the metropolitan Cathedral of Cluj-Napoca, His Eminence Andrei Andreicuț was enthroned as Archbishop of Vadu, Feleacu and Cluj, and Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș.

The ceremony took place after the Divine Liturgy and was officiated by His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, assisted by a large number of hierarchs, members of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church. Representatives of other Churches, state officials, local, civilian and military authorities, personalities from the university, artistic and cultural world, numerous priests and more than five thousand faithful from all over the country took part in this event.

His Grace Iustin Sigheteanu, Vicar Bishop, read out the text of the Patriarchal Gramata as part of the ceremony, and His Beatitude Father Daniel handed over to His Eminence Andrei the ensigns of his new metropolitan dignity: the metropolitan mantle, the encolpion, the pectoral cross, the kamelavchion and the metropolitan crosier.

The solemn ceremony was followed by His Beatitude Father Patriarch's teaching speech, as well as by the appreciative and encouraging messages addressed to the new metropolitan. His Eminence Andrei gave next his first teaching speech in his new capacity as a metropolitan, in which he expressed his gratitude to all that were attending, and also specified a part of his priorities as a metropolitan.

After the ceremony had concluded, the large group of hierarchs came out of the cathedral and stopped on the steps of it, from where His Eminence Andrei gave his blessing to all the faithful gathered in Avram Iancu square, thanking them for their confidence and welcome. Then, he and His Beatitude Father Patriarch Daniel followed by the other hierarchs, made for the metropolitan residence.

Pelerinajele de Florii în București și în țară (16 aprilie)

Damian Alexandru ANFILE

În data de 16 aprilie a avut loc pentru a patra oară în București deja tradiționalul pelerinaj de Florii. La acesta au participat preoții din cele trei protoierii bucureștene și cele două din județul Ilfov, procesiunea fiind condusă de către Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Miile de credincioși participanți au urmat traseul obișnuit al pelerinajului, între Mănăstirea Radu Vodă și Catedrala patriarhală, unde au fost întâmpinați de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care a rostit un cuvânt de învățătură, arătând importanța și semnificația pelerinajului. De asemenea, alte procesiuni au fost organizate în celelalte protoierii ale Arhiepiscopiei Bucureștilor, cât și în alte eparhii din țară, precum Arhiepiscopia Iașului, Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Râmnicului, Arhiepiscopia Dunării de Jos ori Episcopia Giurgului.

În cadrul Ortodoxiei, pelerinajul are o istorie ce se întinde pe parcursul celor două milenii de existență a Bisericii. În această tradiție se înscrie și procesiunea organizată anual cu ocazia praznicului Intrării în Ierusalim a Domnului, care datează în România încă din perioada interbelică. Întreruptă în perioada comunistă, ea a fost reluată în anul 1990, la Iași, cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pe atunci mitropolit al Moldovei.

Ulterior, din anul 2008, tradiția pelerinajului de Florii a fost reînviată și în București, anul acesta fiind a patra oară când se organizează această procesiune. Ca și la cele precedente, la procesiunea din acest an, organizată în ziua de 16 aprilie, au participat preoții de la cele trei protoierii bucureștene și cele două din județul Ilfov, alături de preoții de caritate, consilierii eparhiali și consilierii patriarhali. Pelerinajul a început la Mănăstirea Radu Vodă, unde a fost săvârșită slujba Vecerniei - în paralel cu cea de la Catedrala patriarhală - de

*Preoți și credincioși în timpul procesiunii
Pelerinajului de Florii din București*

către Preasfințiții Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care au sfințit ulterior stâlpările. Procesiunea a pornit la ora 16:15, traseul străbătut fiind următorul: strada Radu Vodă, bulevardul Mărășești, bulevardul Dimitrie Cantemir, strada Bibescu Vodă, strada Șerban Vodă (cu oprire la Biserica „Sfântul Spiridon Nou”, paraclis patriarhal), strada Principatele Unite, strada Ienăchiță Văcărescu, strada Sfânta Ecaterina (cu oprire la Biserica „Sfânta

Ecaterina”, paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” a Universității din București), strada Bibescu Vodă, Aleea Dealul Mitropoliei.

La Catedrala patriarhală, preoții și credincioșii au fost întâmpinați de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care a sfințit icoana Intrării Domnului în Ierusalim și a rostit un cuvânt de învățătură. Astfel, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a arătat că: „Pelerinajul de Florii are o semnificație sau un înțeles deosebit din punct de vedere duhovnicesc. El privește viața Bisericii și viața fiecăruia dintre noi ca purtători ai speranței, ai luminii și mai ales ca mărturisitori ai credinței în Înviere. Pelerinajul de Florii este o mărturie a credinței noastre creștine ortodoxe în Învierea lui Hristos și Învierea noastră pentru că Hristos-Domnul, înviind pe prietenul Său Lazăr din morți, a prevestit Învierea Sa și prin Învierea Sa învierea cea de obște sau universală. Acest pelerinaj mai este și o expresie sau o mărturie a bucuriei noastre de a fi creștini, a bucuriei comuniunii în viața Bisericii și de aceea el este un pelerinaj care se face cu bucurie, purtând în mâinile noastre semnele bi-

ruinței. Pelerinajul de Florii este o comemorare vizuală simbolică a Intrării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos în Ierusalim care a fost primit de către copii și mai ales de către cei care Îl iubeau pe Hristos cu bucurie și purtând în mâini ramuri de finic și stâlpări de copaci, cum se spune în Sfânta Evanghelie”.

De asemenea, Preafericirea Sa a arătat și simbolismul ramurilor de finic și al stâlpărilor de copaci: „Ramurile de finic simbolizează nemurirea, iar salcia pe care noi, românii, o purtăm cu prilejul sărbătorii Intrării Domnului în Ierusalim sau, așa cum se spune în popor, Sărbătoarea Floriilor, este simbolul curăției duhovnicești dobândite prin rugăciune smerită. Salcia plângătoare ne aduce aminte de pocăința din timpul postului, de multele metanii, de multele rugăciuni, de multele lacrimi ale pocăinței, de plecarea noastră în genunchi sub epitrahilul preotului duhovnic spre a ne mărturisii păcatele, a primi iertare de păcate și a ne curăți de păcate. Ramura de finic și ramura de salcie însă, potrivit tâlcuirii Sfântului Ioan Gură de Aur, înseamnă și semnul biruinței lui Hristos asupra morții, asupra morții lui Lazăr și apoi asupra propriei Sale morți prin Înviere ca și însemnul biruinței credinciosului care a postit și s-a

Preoți din Capitală la Pelerinajul de Florii

Icoana Intrării Domnului în Ierusalim adusă de către preoți la Catedrala Patriarhală

rugat 40 de zile asupra morții păcatului, asupra patimilor prin pocăință, prin rugăciune, prin iertare. Deci, ramurile sau florile pe care le purtăm în mâini cu prilejul Sărbătorii acesteia a Floriilor după cele 40 de zile de post care s-au terminat cu Vecernia de vineri seara înseamnă florile credinței, florile virtuților, florile bunătății sufletești și ale luminilor nevăzute dar reale din sufletul omului care s-a pocăit și s-a curățit de păcate prin rugăciune, prin post și prin spovedanie. Aceste flori ale credinței, ale rugăciunii smerite și ale pocăinței sincere le aducem noi Mântuitorului Iisus Hristos în întâmpinare ca să-L primim pe El, Cel ce ne întâmpină cu bucurie în Împărăția Cerurilor, în arvună încă începând de aici din Biserică și în deplinătate la Învierea cea de obște”.

La procesiunea de Florii din București au participat și anul acesta mii de credincioși, pelerinaje separate fiind organizate și în celelalte protoierii ale Arhiepiscopiei Bucureștilor, anume Ploiești, Vălenii de Munte, Câmpina și Urlați.

Pelerinaje de Florii au fost organizate și în alte localități din țară. Astfel, la Iași, unde tradiția acestora a fost reînviată de peste 20 de ani, procesiunea a pornit de la Biserica „Sfinții Petru și Pavel” din cartierul Bărboi, unde

a fost oficiată slujba Vecerniei unită cu Litia de către Preasfințitul Calinic Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor. De aici, procesiunea a trecut pe la Biserica „Sfântul Sava” și Mănăstirea „Trei Ierarhi”, oprindu-se la Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim” din cartierul Tătărași. Aici, a fost săvârșită a doua zi slujba Sfintei Liturghii de către Înaltpreasfințitul Teofan, mitropolitul Moldovei. De asemenea, alte procesiuni au avut loc în toate orașele cu sediu de protoierie din eparhie, anume: Pașcani, Hârlău, Botoșani, Săveni, Dorohoi, Darabani, Piatra Neamț, Roznov și Ceahlău.

Pentru prima oară au avut loc anul acesta procesiuni de Florii și în Arhiepescopiile Sibiului și Timișoarei. La Sibiu, pelerinajul a fost condus de către Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, pornind de la Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, făcând câteva opriri pentru rugăciuni la bisericile cu hramurile „Înălțarea Domnului”, „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” și „Nașterea Domnului” și ajungând în cele din urmă la Catedrala arhiepiscopală, unde preoții și credincioșii au fost întâmpinați de către Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul

*Moment din timpul slujbei de sfințire a Icoanei Intrării Domnului în Ierusalim
- Reședința Patriarhală din București -*

Ardealului. În Arhiepiscopia Timișoarei, pelerinajul s-a desfășurat cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Nicolae, Mitropolitul Banatului, pornind de la Biserica „Nașterea Maicii Domnului”, desfășurându-se pe străzile adiacente și revenind aici.

Alte procesiuni au avut loc în Arhiepiscopiile Râmnicului și Dunării de Jos, cât și în Episcopia Giurgiului.

Summary: Processions for Palm Sunday in Bucharest and all over the country

In and after 2008, an annual procession is organized in Bucharest, on the occasion of the great feast of the Lord's entry into Jerusalem. This year it is for the fourth time that this cortege started marching from Radu Vodă Monastery, halted for short whiles at Saint Spiridon the New church and Saint Ecaterina church, and eventually stopped on the Hill of Joy, at the Patriarchal Cathedral. There took part in the procession His Grace Varlaam Ploieșteanul, patriarchal vicar bishop, and His Grace Varsanufie Prahoveanul, vicar bishop of the Archbishopric of Bucharest, as well as patriarchal counselors, diocesan counselors, clergymen from the three deaneries of Bucharest and the two ones of Ilfov County; charity priests and large crowds of faithful are also to be added. All those that participated into this procession were welcomed, high on the Metropoly Hill, by His Beatitude Father Patriarch Daniel, assisted by officials of the patriarchal Cathedral; he gave a teaching speech, explaining the meaning of this feast and the willow boughs which the faithful were carrying in their hands.

Other Palm Sunday processions were also organized in the other deaneries of the Archbishopric of Bucharest, namely Ploiești, Vălenii de Munte, Câmpina, Urlați. Likewise, many other such processions took place in the other eparchies all over the country, as well as in the Archbishopric of Iași, where such processions have had a twenty-year uninterrupted tradition, or in the Archbishopric of Sibiu or Timișoara, where such processions have been organized for the first time.

Radio TRINITAS la ceas aniversar: 13 ani de emisie neîntreruptă (17 aprilie)

Marinel Laurențiu MARCU

În ziua de 17 aprilie 2011, de Duminica Floriilor, postul de Radio TRINITAS al Patriarhiei Române, primul post de Radio ortodox din România, a împlinit 13 ani de emisie. Cu această ocazie, la finalul Sfintei Liturghii de la Catedrala Patriarhală, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a evidențiat în cuvântul său acest moment aniversar și a vorbit credincioșilor prezenți despre lucrarea cultural-misionară a postului de radio TRINITAS.

În Duminica Intrării Domnului în Ierusalim, care în acest an s-a sărbătorit în data de 17 aprilie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București. Tot în această zi, Radio TRINITAS, primul post de radio din istoria Bisericii Ortodoxe Române, a împlinit 13 ani de la prima emisie.

La finalul slujbei, Patriarhul României a mulțumit lui Dumnezeu pentru Sfânta Liturghie săvârșită cu ocazia acestei mari sărbători a Bisericii Ortodoxe și a anunțat că postul de Radio TRINITAS al Patriarhiei Române se află la ceas aniversar.

„Anunțăm, cu recunoștință față de Dumnezeu și față de oamenii care ne-au ajutat, că astăzi, 17 aprilie 2011, se împlinesc 13 ani de când a emis, pentru prima dată, primul post de radio din România, Radio TRINITAS, la Iași, în Sfânta și Marea Vineri. Prima slujbă transmisă la Radio TRINITAS a fost Prohodul Domnului. Atunci am avut o singură frecvență în Iași, 92,7. Astăzi, cu ajutorul lui Dumnezeu, avem 35 de frecvențe terestre care acoperă 85 % din teritoriul României. Radio TRINITAS poate fi ascultat și pe in-

ternet și prin emisia din satelit. Deci, a fost o lucrare necesară și folositoare Bisericii. Și pentru că atunci când am venit aici în 2007, în septembrie, nu am găsit un radio al Patriarhiei, am transferat Radio TRINITAS de la Iași la București. Și, de asemenea, pentru că Patriarhia nu avea un cotidian am adus de la Iași la București, *Ziarul Lumina*. Și pentru că nu avea nici post de televiziune am înființat postul de televiziune TRINITAS. Și astfel, împreună fac parte din Centrul de Presă *Basilica*. *Basilica* înseamnă în limba latină biserică. Noi dorim ca să mergem ca Biserică spre casele oamenilor, pentru ca oamenii din casele lor să vină spre Biserică. Prin radioul, prin televiziunea și prin cotidianul de fiecare zi ale Bisericii, Biserica merge în casele oamenilor, astfel încât fiecare casă să țină legătura cu Biserica și să fie ea însăși o casă cu preamărirea lui Dumnezeu, o casă în care se manifestă credința ortodoxă, virtuțile creștine și astfel, fiecare casă devine o biserică de acasă în legătură cu Biserica în care noi ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului”, a precizat Preafericirea Sa.

În decursul celor 13 ani de activitate misionară și culturală neîntreruptă, după o perioadă grea, de maturizare și consolidare instituțională, Radio TRINITAS și-a extins aria de emisie la nivel regional și mai apoi național, consacrându-se din 2007 ca post radiofonic național al Bisericii Ortodoxe Române.

„Radio TRINITAS, până a ajuns la 35 de frecvențe terestre, a cunoscut o perioadă de mari eforturi, de multă osteneală și multă cheltuială. Și acum postul de radio se menține cu multă osteneală și cu multă cheltuială. Ne aducem aminte că atunci când am obținut câte o frecvență nouă aveam câte o bucurie nouă, dar și câte un efort în plus și o cheltuială în plus. Astăzi, când postul de Radio TRINITAS împlinește 13 ani de la prima emisie, aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, aducem laudă Preasfintei Treimi pentru că Sfânta Treime este ocrotitoarea postului de Radio TRINITAS. Aducem mulțumire și tuturor celor care ne-au ajutat să organizăm primul post de radio ortodox din România, celor care ne-au ajutat material și celor care ne-au ajutat spiritual și profesional”, a mai precizat Întâistătătorul Bisericii noastre.

Aniversarea celor 13 ani de la prima transmisie a fost marcată și în grila de programe a postului de Radio TRINITAS, printr-o emisiune specială, dedicată ascultătorilor, care au intrat în direct pentru a transmite gândurile, sugestiile sau urările lor.

Summary: The TRINITAS Radio station at the anniversary hour: 13 years of uninterrupted broadcasting

On the 17th of April 2011, the Palm Sunday, it was 13 years since the TRINITAS Radio Station of the Romanian Patriarchate, the first orthodox radio station in Romania, first broadcast. On this occasion, at the end of the Divine Liturgy in the Patriarchal Cathedral, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, gave a speech in which he placed particular emphasis on this anniversary moment, and talked to the attending faithful about the cultural and missionary action of the TRINITAS Radio Station.

This Radio Station of the Romanian Patriarchate speaks to the listeners of all kinds. It gives daily live broadcast of the Divine Liturgy and the Vespers, religious, cultural, scientific, musical, social and informative broadcasting. This 13 years anniversary was also marked in the frame of programmes of the TRINITAS Radio Station by a special live broadcasting dedicated to the listeners who gave therethrough their thoughts, suggestions, and best wishes.

Olimpiada Națională la disciplina Religie, ediția a III-a, Galați (17-21 aprilie)

Pr. Lucian PETROAIA,
Diac. Daniel BEJAN

La cea de-a III-a ediție a Olimpiadei Naționale de Religie au participat anul acesta peste 250 de elevi de la clasele a VII-a - a XII-a din toate județele țării, ocupanții locului I la faza județeană a concursului. În anul 2011 - „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii”, acest eveniment cultural - spiritual s-a desfășurat în municipiul Galați. Evenimentul a fost organizat, în perioada 17-21 aprilie, de Arhiepiscopia Dunării de Jos, în colaborare cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, respectiv Inspectoratul Școlar Județean - Galați, fiind găzduit de Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei” din Galați, Liceul Pedagogic „Costache Negri” din Galați și de Universitatea „Dunărea de Jos” - Galați.

În perioada 17-21 aprilie 2011, la Galați, cu binecuvântarea Înaltpreașfințitului Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, sub egida Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sporturilor, s-a desfășurat a treia ediție a Olimpiadei Naționale de Religie. Conform regulamentului, la concurs au participat 250 de elevi, din clasele VII-XII, clasăți pe primul loc la Olimpiada de Religie, faza județeană. Evenimentul a fost organizat de Arhiepiscopia Dunării de Jos, în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Galați, cu implicarea Seminarului Teologic „Sfântul Apostol Andrei”, care a fost și centrul de comandă al concursului și care a găzduit concurenții - băieți și a Colegiului Național „Costache Negri”, unde au fost găzduite fetele. De asemenea, în organizare s-a implicat și Universitatea „Dunărea de Jos”, care a oferit aulele Facultății de Mecanică din Galați, pentru desfășurarea propriu-zisă a concursului. Partea tehnică a Olimpiadei a fost asigurată și susținută de Comisia Centrală, alcătuită din cadre didactice de maximă competență și probitate

*Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos
în mijlocul tinerilor olimpici la disciplina Religie*

profesională și morală, de la mai multe unități școlare din țară, sub conducerea domnului conf. univ. dr. Vasile Timiș, ministru secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a domnului prof. Cătălin Pâslaru, inspector general în Ministerul Educației. Comisia Centrală a formulat variantele de subiecte, a efectuat corectura lucrărilor, a clasificat concurenții în baza punctajului obținut de fiecare, a rezolvat problema contestațiilor, legale și inerente într-un concurs de o asemenea anvergură și a împlinit și o altă serie întreagă de atribuțiuni, prevăzute de regulamentul Olimpiadei. Pe plan local, Eparhia – prin binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Casian Crăciun și Inspectoratul Școlar Județean Galați – prin aprobarea domnului inspector general școlar, prof. Nelu Doruleț Rezmeriță au instituit o comisie de organizare, sub coordonarea subsemnaților, comisie din care au făcut parte cei mai bine cotați și reprezentativi profesori de Religie din municipiul și din județul Galați. Comisia locală a asigurat buna realizare a documentelor de bază, necesare desfășurării și a susținut toată logistica nivelului secund de organizare. Olimpiada de Religie, faza națională, a fost pregătită de

Arhiepiscopia Dunării de Jos printr-un program desfășurat în toată Eparhia: premiarea tuturor tinerilor care au participat la Olimpiada de Religie, etapa județeană. Premiera s-a făcut solemn, în Sâmbăta lui Lazăr, seara, în cadrul pelerinajelor cu tinerii care au deschis slăvitul praznic al Intrării Domnului în Ierusalim, în Arhiepiscopia Dunării de Jos, în centre ca Brăila, Tecuci, Covurlui, Făurei, Însurăței și altele. Peste 600 de tineri gălățeni și brăileni au primit diploma „Tinerețe și credință”, emisă de Eparhie, special pentru acest moment, și daruri de cărți și icoane. Duminică, 17 aprilie, în ziua praznicului Floriilor, membrii Comisiei Centrale, ai Comisiei județene și mulți elevi au participat la Sfânta Liturghie, oficiată în Catedrala Arhiepiscopală de către Înaltpreasfințitul Chiriarh al Dunării de Jos. În acest context, după săvârșirea Sfintei Liturghii, au fost premiați în chip special elevii gălățeni și brăileni care au obținut premiul I la faza județeană a Olimpiadei de Religie și au fost desemnați să reprezinte Eparhia și cele două Inspectorate Școlare Județene Galați și Brăila, la etapa națională a concursului. Au primit premii și diplome și alți elevi gălățeni, care au obținut minim nota 8,00 la Olimpiada județeană. Festivitatea de deschidere s-a desfășurat în Catedrala Arhiepiscopală în seara aceleiași zile. Programul a debutat cu slujba *Te-Deum*-ului, la care au participat membrii elevi și profesori ai tuturor delegațiilor din județe, participanți la eveniment. La momentul convenit, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, transmis tinerilor, profesoriilor – oaspeți și gazde și instituțiilor organizatoare, pe care îl redăm integral:

Educația creștină – împlinirea vocației baptismale

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca anul 2011 să fie „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii” în Patriarhia Română.

Biserica mărturisește că iubirea smerită și preaslăvită a lui Hristos Cel Răstignit și Înviat se dăruiește omului prin harul Sfântului Botez, pentru ca omul care se unește cu Hristos să poată birui păcatul și să dobândească viața veșnică în slava Preasfintei Treimi. Întrucât Sfântul Botez este începutul mântuirii omului și arvuna vieții veșnice, fericiți sunt părinții care dau naștere la copii și apoi îi botează ca să devină în Hristos fii ai lui Dumnezeu după har. Fericiți sunt și cei

care, în Biserică, lucrează prin harul Duhului Sfânt la formarea de fii și fiice duhovnicești. Preoții și profesorii de religie înțeleg că înfierea baptismală are ca scop învierea omului din păcat și pregătirea lui pentru învierea cea de obște și pentru viața veșnică.

Când Biserica le arată copiilor iubirea lui Hristos pentru ei, aceștia iubesc Biserica și devin icoane de nevinovăție și bunătate care îi orientează pe adulți spre Împărăția cerurilor (*Matei 18, 3*). Prin orele de religie din școli și prin catehezele din biserici – în cadrul proiectelor Patriarhiei Române „*Hristos împărtășit copiilor*” și „*Alege școala!*” – Biserica mărturisește Adevărul credinței mântuitoare și cheamă la libertatea de-a iubi pe Dumnezeu și pe semenii: „*Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi*” (*Ioan 8, 32*). Creșterea în Duhul Adevărului luminează sufletul copilului și, în același timp, îl înalță prin iubire.

Sfântul Apostol Pavel arată că roadele Duhului sunt acestea: „*dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția*” (*Galateni 5, 22-23*). *Bucuria* copiilor și tinerilor, care participă la cea de-a treia ediție a Olimpiadei Naționale de Religie, amintește de mulțimea ucenicilor care, întâmpinând pe Mântuitorul Iisus Hristos la intrarea în Ierusalim, „*bucurându-se, a început să laude pe Dumnezeu, cu glas tare, pentru toate minunile pe care le văzuse, zicând: Binecuvântat este Împăratul care vine întru numele Domnului! Pace în cer și slavă întru cei de sus*” (*Luca 19, 37-38*). Bucuria aceasta luminează credința și iubirea față de copii a părinților și a profesorilor de religie.

Felicităm pe organizatorii Olimpiadei Naționale de Religie, eveniment duhovnicesc care adună împreună *Familia, Școala și Biserica*. Ne rugăm Domnului Hristos să binecuvânteze pe toți elevii participanți, pe profesori și pe părinți, dăruindu-le sănătate și mântuire, pace și bucurie întru mulți și frumoși ani!

Cu multă prețuire și părintească binecuvântare,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Apoi, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian a rostit un cuvânt de zidire sufletească, apreciind tinerii prezenți ca formând „o elită a Bisericii și a școlii românești, care își jertfesc această perioadă de vacanță, după o altă etapă școlară, densă și solicitantă, pentru a fi în comuniune de spiritualitate și

credință cu alți tineri din toată țara și pentru a înfrumuseța Galațiul, care a devenit, pentru câteva zile, capitala tinerilor români ortodocși.” Au urmat alocuțiuni ale domnului conf. univ. dr. Vasile Timiș, ministru secretar de stat la Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, domnului prof. Cătălin Pîslaru, inspector general în cadrul MECTS și ale reprezentanților comunității locale. La finele ceremoniei de deschidere, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian a îndemnat pe elevii olimpici să abordeze concursul cu credința că doar simpla participare este o mare performanță și că, „indiferent de rezultatele care se vor declara prin punctaje, pentru Domnul Hristos toți sunteți câștigători!” Concursul propriu-zis s-a desfășurat luni, 18 aprilie și a fost găzduit în câteva săli reprezentative din cadrul Universității gălățene. Mai întâi tinerii au fost invitați în Catedrala arhiepiscopală, unde au venerat sfintele moaște ale sfinților pe care le adăpostește racla din tezaurul spiritual al Catedralei, apoi au primit rugăciunea de luminare a minții. Rânduieți riguros în săli, pe nivele de clasă și pe locuri, toți participanții au primit subiectele cu emoție, dar și cu nerăbdare și cu dorința de a-și etala cunoștințele. Extrase prin tragere la sorți, subiectele de concurs au vizat mai întâi evaluarea cunoștințelor de religie ale olimpicii, le-au oferit apoi prilejul de a-și etala condeiul prin subiectele de creație propuse, dar s-au constituit și în adevărate teste privind atitudinile comportamentale și deprinderile creștine pe care tinerii ar trebui să le manifeste în viața lor personală, în familie, la biserică și în societate.

Programe de cunoaștere și vizitare ale unor obiective din eparhie

Luni, 18 aprilie, după desfășurarea concursului, elevii participanți au avut șansa vizitării unor importante obiective religioase și culturale ale orașului Galați. Pe grupe, sub îndrumarea profesorilor de Religie – gazde, oaspeții au fost uimiți de colecția impresionantă de flori și plante a Grădinii Botanice din Galați, au admirat *Acvarium*-ul și *Planetarium*-ul din municipiu. Tot pe grupe, oaspeții au admirat Dunărea, de pe faleza superioară, au vizitat istorica biserică Precista – efigie pentru orașul nostru și s-au bucurat de scurte croaziere pe fluviu cu nava – școală a Inspectoratului Școlar Județean Galați. La sfârșitul zilei, tinerii au participat la slujba Deniei, la Catedrala arhiepiscopală.

Marti, 19 aprilie, elevii și profesorii lor însoțitori au participat la un pelerinaj la biserici și mănăstiri din județele Galați și Brăila. Două grupe mari

de pelerini, au vizitat mănăstirile de la Vladimirești, Cudalbi, Lacu Sărat și alte reperi importante (catedrala și biserica „Sfinții Arhangheli” din Brăila, stațiunea Lacul Sărat, biserica, Centrul pentru tineret și muzeul etnografic din Liești). Pretutindeni, oaspeții au fost întâmpinați cu dragoste și bucurie duhovnicească, au fost ghidați și înștiințați asupra istoriei locurilor. Membrii Comisiei Centrale au vizitat Așezământul Eparhial „Sfântul Vasile cel Mare” și Centrul Social Parohial „Sfântul Spiridon” din Galați, apreciind mult activitatea de educație a asistaților și jertfa social-filantropică, desfășurate aici.

Miercuri, 20 aprilie, tinerii au vizitat Muzeul de Istorie și Palatul episcopal care acum găzduiește Muzeul de Arte Vizuale, dar și alte obiective de interes turistic și cultural din municipiul Galați. Urmare a evaluării lucrărilor, Comisia Centrală a realizat și clasamentul valoric al olimpicii, dintre care, cei dintâi, pe nivele de clasă, sunt următorii:

- Fotache Ana Maria – clasa a VII-a, Școala nr. 29 „Sfânta Ana”, Galați (media 10,00)
- Anghelache Alina Manuela – clasa a VIII-a, Școala cu clasele I-VIII nr. 11, Botoșani (media 9,80);
- Ciobanu Daniela Nicoleta – clasa a IX-a, Colegiul Național „Dimitrie Cantemir”, Onești (media 10,00);
- Ștefan Ana Maria – clasa a X-a, Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Galați (media 9,80);
- Muscă Cristina – clasa a XI-a, Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Galați (media 9,95)
- Oarga Cătălin – clasa a XII-a, Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Turda (media 10,00).

Trebuie subliniat și apreciat faptul că Arhiepiscopia Dunării de Jos a obținut 4 premii și 2 mențiuni! Festivitatea de decernare a premiilor, găzduită de Teatrul Muzical „Nae Leonard” din Galați, a avut loc miercuri, 20 aprilie. La acest moment, alături de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian au participat și oficialități locale, care au dorit a sublinia, prin prezența lor, importanța pe care a avut-o, pentru zonă, acest eveniment. Premianții au primit diplome și sume prevăzute în bugetul olimpiadei, din partea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și cărți, din partea Arhiepiscopiei Dunării de Jos. Totodată, din dorința de a evidenția și anumite talente speciale, constatate de comisie la unii dintre tinerii olimpici, au fost acordate și câteva

*Festivitatea de premiere a câștigătorilor Olimpiadei Naționale de Religie
- Teatrul Muzical „Nae Leonard” din Galați -*

premiilor speciale, mai multor tineri, din partea unor instituții locale, după cum urmează: Arhiepiscopia Dunării de Jos, Primăria Galați, Prefectura Județului Galați, Consiliul Județean Galați, Universitatea „Dunărea de Jos”, Inspectoratul Școlar Județean Galați, Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, cotidianul *Viața liberă*, Inspectoratul pentru Culte și Cultură al Județului Galați. Premiile speciale au constat în diplome, plachete, cărți și suma de 300 de lei pentru fiecare tânăr nominalizat. Din mărturiile culese de noi, de la oaspeți, reiese că experiența „Galați” a fost, pentru tinerii olimpici, mai mult decât benefică. S-au întors acasă mai bogați sufletește, cu mai multe cunoștințe despre această parte a țării despre care - unii - aveau doar câteva date mai mult de la orele de Istorie sau Geografie, au văzut Dunărea și au „făcut cunoștință” cu ea și, nu în ultimul rând, au cunoscut tineri din toată țara. Mulțumim Bunului Dumnezeu că ne-a binecuvântat și ne-a întărit să ducem la bun sfârșit acest proiect, început din încredințarea Înaltpreasfințitului Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos. Grație Olimpiadei Naționale de Religie, Galațiul a devenit, pentru o săptămână, centru național pentru cei mai buni tineri, la disciplina

Religie. Dintre acești tineri, unii vor deveni slujitori ai Altarului, ai catedrei, ai diverselor științe, reale sau umaniste, cercetători, inovatori, dar toți vor purta în inimi amintirea unor clipe înălțătoare, trăite la Galați: în catedrala arhiepiscopală, la Denii sau în timpul lucrării de la Olimpiada Națională de Religie, pe malul Dunării sau la mănăstiri din Arhiepiscopia Dunării de Jos, alături de tineri din toată țara. Acești tineri reprezintă una dintre cele mai profitabile investiții duhovnicești, de care Biserica și Țara se vor bucura, peste ani! Cu acest prilej s-a observat, iarăși, că întâlnirile dintre tineri sunt absolut necesare, pentru dialog, pentru cunoaștere reciprocă, pentru încercări de analiză a problemelor vârstei și încercări de soluționare, din perspectivă nu doar didactică, sociologică sau psihologică. Olimpiada nu este, așadar, doar un simplu concurs, ci un mijloc prin care tinerii L-au slăvit pe Dumnezeu, prin rugăciune, prin creația lor, prin curăția lor, manifestate atât de frumos, la Galați. Trebuie arătat și faptul că reușita bunei organizări se datorează conlucrării tradiționale și atât de roditoare dintre Arhiepiscopia Dunării de Jos și Inspectoratul Școlar Județean Galați, care derulează împreună, de peste două decenii, multe proiecte pentru tineri: concursul dedicat Sfântului Apostol Andrei – ocrotitorul orașului Galați, la care participă câteva mii de copii din școli, cinstirea eroilor neamului, la praznicul Înălțării Domnului, pelerinajul tinerilor de la Buciumeni, cu cca 1000 de tineri pelerini. Conlucrarea Biserică-Școală, așadar, este una dintre formulele cele mai roditoare pentru educarea și formarea viitorilor români și buni creștini.

Aducem mulțumiri tuturor instituțiilor locale, care au contribuit la organizarea acestui eveniment și, în special, tuturor preoților și profesorilor de Religie care s-au implicat în buna desfășurare a Olimpiadei. Felicităm pe toți participanții din țară și așteptăm ca, în viață – marea și suprema probă pentru concursul de obținere a calității de „om bun”, de „bun creștin” și de dobândire a mânturii, toți tinerii de acum, deveniți maturi, să fie declarați câștigători!

Summary: The National Olympic Contest Of Religion, The Third Edition, Galati, The 17th - 21st Of April 2011

Between the 17th and the 21st of April 2011, the third edition of the National Olympic Contest of Religion took place in Galati, with the blessing of His Eminence Casian, Archbishop of the Lower Danube, and under the care of the Ministry of Education, Research, Youth and Sport. According to the rules, 250 seventh to twelfth form pupils that had come first in the county stage of the Olympic Contest of Religion took part in this upper stage of the contest. This event was organized by the Archdiocese of the Lower Danube, in co-operation with the County Education Board of Galati; it must be added that the "Saint Andrew" Theological Seminary and the Costache Negri National College in Galati were also involved. As a result of the evaluation, three winners were appointed on each level, while ten certificates of good work were awarded on the level of each form. The winners were given diplomas and sums of money from the budget of the Olympic contest, by the Ministry of Education Research, Youth and Sport, as well as books by the Archdiocese of the Lower Danube. At the same time some local institutions awarded several special prizes to a number of pupils whose uncommon talents had been remarked upon by the evaluation committees; these local institutions were: the Archdiocese of the Low Danube, the Townhall of Galati, the Prefect's Office of Galati County, the County Concil of Galati, the "Dunărea de Jos" University, the County Education Board of Galati, the "Dunărea de Jos" Cultural Centre, the "Viața Liberă" daily newspaper, the Board for Cults and Culture of Galati County.

Lucrările la Ansamblul Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului în perioada ianuarie-aprilie 2011

Damian Alexandru ANFILE

După aprobarea realizării Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului de către Guvernul României (prin Ordonanța de urgență 19 din 17 martie 2005 și Legea 261 din 5 octombrie 2005) și obținerea autorizației de construire (la 2 septembrie 2010), lucrările au început prin amenajarea organizării pe șantier, finalizată la 5 ianuarie 2011. Ulterior, în decursul lunilor ianuarie-aprilie ale anului curent, au fost realizați pereții mulați, solidarizați la partea superioară prin grinda de coronament, necesari pentru începerea excavației generale în vederea execuției fundației. Excavația în interiorul pereților mulați s-a făcut etapizat întrucât pereții mulați vor fi susținuți de 3 rânduri de ancore fixate în pământ. Totodată, s-a început lucrul la paraclisul provizoriu de pe șantierul Catedralei Mântuirii Neamului, cu hramurile „Învierea Domnului”, „Icoana Maicii Domnului - Prodromița” și „Sfântul Ioan Gură de Aur” la 15 martie.

Realizarea Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului, proiect al Patriarhiei Române, a fost aprobată prin Ordonanța de urgență 19 din 17 martie 2005 a Guvernului României (publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 234 din 21 martie 2005), aprobată prin Legea 261 din 5 octombrie 2005, al cărei alineat 2 a fost modificat prin Legea 376 din 28 decembrie 2007, ce stipulează: „Fondurile destinate construirii Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului vor fi asigurate de către Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, de către Guvernul României, în limita sumelor alocate anual cu aceasta destinație prin bugetul Ministerului Culturii și Cultelor, precum și de către autoritățile administrației publice locale”. În consecință, Guvernul României a acordat, în ședința de miercuri, 9 februarie 2011, suma de 10 milioane de lei, restul cheltuielilor pentru lucrările din acest an urmând a fi acoperite din fondurile proprii ale Patriarhiei Române.

Lucrările la Ansamblul Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului, situat în București, Calea 13 Septembrie, sectorul 5, au început după obținerea autorizației de construire (2 septembrie 2010) și amenajarea organizării pe șantier, finalizată la 5 ianuarie 2011 (constând în împrejmuirea cu gard a întregului șantier, execuția unor platforme betonate pentru accesul în șantier, amenajarea unei rampe de spălare auto și a birourilor necesare echipei de coordonare a lucrărilor).

Mai întâi a fost creată platforma de la nivelul căreia s-a început execuția pereților mulați, de către firma SC Foretis Inject SRL. În ciuda anotimpului rece, din luna februarie lucrările au avansat continuu, echipele de muncitori lucrând și noaptea. Astfel, în cursul acestei luni au fost săpate panourile pentru pereții mulați și a fost utilat un laborator necesar pentru testarea materialelor puse în operă în șantier (bentonită, oțel, beton).

La începutul lunii ianuarie grinda necesară pentru ghidajul utilajului de excavat sub noroi bentonitic a fost finalizată, astfel că lucrările de execuție a pereților mulați au continuat și în această perioadă rece a anului. Pereții mulați sunt executați la 24 metri adâncime, având o grosime de 80 centimetri, pe tot conturul de 360 metri al Catedralei. În paralel cu lucrările de excavare sub noroi bentonitic se realizează și carcasele din oțel. Totodată, s-a început execuția grinzii de coronament, element necesar pentru a lega la partea superioară panourile de pereți mulați între ele.

Tot în cursul lunii februarie, în data de 18, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei a avut loc o conferință de presă, din încredințarea și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la care au participat Preasfințitul Ciprian Cămpineanu, Episcop-vicar patriarhal, Părintele Ionuț-Gabriel Corduneanu, Vicar-administrativ patriarhal și Părintele Constantin Stoica, purtătorul de cuvânt al Patriarhiei Române, în calitate de moderator. În deschidere, Preasfințitul Ciprian Cămpineanu a dat citire comunicatului de presă al Patriarhiei Române, intitulat *Catedrala Mântuirii Neamului – o necesitate practică și un simbol al demnității naționale*, participanții răspunzând ulterior întrebărilor jurnaliștilor prezenți. Așa cum a arătat Părintele Ionuț-Gabriel Corduneanu, Catedrala Mântuirii Neamului este „singurul locaș de cult sau singurul obiectiv bisericesc care este reglementat la nivel de lege. În rest, există o lege generală privitoare la locașurile de cult sau așezăminte în special. Aceasta este singura biserică din România care are o

lege specială. Deci, atenția deosebită nu a fost acordată doar de Patriarhia Română, ci a fost acordată de toate autoritățile statului”. De asemenea, s-a subliniat faptul că lucrările la Catedrala Mântuirii Neamului nu vor afecta celelalte activități și proiecte sociale ale Patriarhiei Române.

În luna martie au fost demarate lucrările la paraclisul provizoriu de pe șantierul Catedralei Mântuirii Neamului, ce urmează a fi finalizat în decursul acestui an. Viitorul locaș, cu hramul Învierea Domnului, va fi construit pe structură metalică, urmând să aibă o lungime de 25 metri și o lățime de 6 metri. Aici se vor primi pomelnice pentru vii și adormiți, cât și donații pentru construirea Catedralei, eliberându-se chitanță personalizată, iar numele binefăcătorilor va fi trecut în lista donatorilor pentru construcția Catedralei Mântuirii Neamului și va fi pomenit la slujbele din acest paraclis. La finalizarea lucrărilor, pe locul altarului paraclisului va fi înălțată o Sfântă Cruce, numită Crucea Pelerinilor.

Odată cu finalizarea pereților mulați, a grinzii de solidarizare și începerea excavațiilor, în luna aprilie, au fost montați pe grinda de solidarizare 12 reperi pentru a urmări și monitoriza deplasările pereților în timpul excavațiilor și realizării ancorajelor. Se estimează că lucrările de execuție a ancorajelor se vor finaliza în decursul a două luni.

Summary: Building works for the „People’s Salvation Cathedral” Architectural Ensemble;

After the government of Romania had approved the project of building the “People’s Salvation Cathedral” architectural ensemble (through the Extraordinary Decree 9 of the 17th of March 2005, and the Law 261 of the 5th of October 2005), and the building licence having been obtained (on the 2nd of September 2010), the building works started by organizing the building site, which was finished on the 5th of January 2011.

According to the Law 376 of the 28th of December 2007, the government of Romania earmarked, in 2011, the sum of ten million lei for the building of the cathedral, and the rest of the expenses for this year are to be covered from the Romanian Patriarchate’s funds. At the same time, on the 18th of February, there took place in the “Europa Christiana” Hall in the Patriarchal Palace, a press conference

having the title “The People’s Salvation Cathedral – a practical necessity and a symbol of the national dignity”.

Between January and April of this year, the moulded walls, as well as the crowning beam, the excavation for installing anchoring being already begun, and the ground where the altar of the Cathedral is to be erected being stripped. At the same time, the work was started for building the temporary chapel in the building site, having the dedication feast-day on the Lord’s Resurrection (the 15th of March), and is to be finished in six weeks.

Mesajul de felicitare al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru noul egumen al Schitului Românesc Prodromu - Muntele Athos

**Preacuvioșiei Sale,
Preacuviosului Ieromonah Atanasie Floroiu,
Egumenul ales al Schitului Românesc *Prodromu*,
Muntele Athos, Grecia**

Preacuvioase Părinte Egumen,

Cu prilejul alegerii Preacuvioșiei Voastre în ascultarea de egumen al Schitului românesc *Prodromu*, Vă felicităm și-L rugăm pe Dumnezeu să binecuvinteze cu darurile Sale cele bogate această nouă lucrare, spre folosul monahilor români care se nevoiesc în *Grădina Maicii Domnului* din Sfântul Munte Athos.

Împreună cu venerabilul Părinte Protosinghel Petroniu Tănase, care a condus cu multă înțelepciune și demnitate Schitul *Prodromu* vreme de 25 de ani, ați ostenit cu râvnă sfântă alături de alți monahi români pentru zidirea duhovnicească și gospodărească a Schitului Prodromu, pe care l-ați aflat într-o stare de degradare când ați venit aici de la Mănăstirea Sihăstria de Neamț, în anul 1977.

De asemenea, adresăm cuvânt părintesc de prețuire Preacuviosului Părinte Protosinghel Petroniu Tănase, care a rămas permanent un bun monah și un bun român.

Cu prețuire și binecuvântare,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**His Beatitude Father Patriarch Daniel's message of congratulation
addressed to the new hegumen of Prodromou Romanian skete –
The Holy Mount Athos**

*Ieromonahul Atanasie Floroiu,
Egumenul Schitului românesc „Prodromu”
din Sfântul Munte Athos*

**To The Very Reverend
Hieromonk Atanasie Floroiu
Elected Hegumen of Prodromou
Romanian Skete
The Holy Mount Athos, Greece**

Very Reverend Father Hegumen,

On the occasion of the election of your Reverence in the dignity of Hegumen of Prodromou Romanian Skete, We congratulate you, and pray the Good Lord to bless with His rich gifts this new saving action, for the good of the Romanian monastics who lead their ascetic way of life in the Garden of the most blessed Theotokos, in the Holy Mount Athos.

Together with Venerable Father Protosynkellos Petroniu Tănase, who had been running most wisely and worthily Prodromou skete for 25 years, you took great pains in spiritually and economically edifying Prodromou skete, which you had found in a shocking state of repair, when you

had come here in 1977, from Sihăstria de Neamț Monastery.

We also give our fatherly word of highest esteem to Very Reverend Father Protosynkellos Petroniu Tănase of whom we think very much, as he was never ceased being a worthy monk and good Romanian.

With our reverence and blessing,

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

Refuzăm oferta vidului spiritual

Biroul de presă al Patriarhiei Române

Asociația Secular-Umanistă din România a lansat campania „Stop îndoctrinării religioase în școli!”, publicând un comunicat „explicativ”, dar postând și panouri publicitare militante în zona Parlamentului și a Patriarhiei. Acestei lupte contra religiei în școli, Patriarhia Română îi oferă un răspuns pe care îl redăm integral în cele ce urmează:

ASUR: *„Prevederile Legii nr. 1/2011 în privința predării religiei în școli vin în contradicție cu Constituția României, cu legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu codul muncii și chiar și cu Legea cultelor”.*

Predarea religiei în școlile de stat se face în conformitate cu art. 32, alin. (7) din Constituția României: „Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, **învățământul religios este organizat și garantat prin lege**”. În mod similar, *Legea educației naționale* prevede în art. 18, alin. (1): „Elevilor aparținând cultelor de stat, indiferent de numărul lor, **li se asigură dreptul constituțional de a participa la ora de religie**, conform confesiunii proprii”.

Dacă *Legea educației naționale* se află în conflict cu Constituția României, este misiunea Curții Constituționale să decidă. Interpretarea oferită de ASUR este una tendențioasă, menită să legitimeze această acțiune de denigrare a Bisericii Ortodoxe Române (BOR). De altfel, tonul profund anti-BOR arată că ASUR promovează un umanism antireligios. ASUR se face astfel continuatoarea procesului de ateizare „prin informare”, pe care comunismul l-a propus României, timp de 45 de ani, cu roadele dureroase pe care le resimțim și acum.

ASUR: „Lipsa unui mecanism de înscriere voluntară, pe baza unei decizii informate a părinților și a elevilor, instaurează obligativitatea de facto a studierii religiei în școală, fapt ce violează art 29, al. (1) din Constituție.”

În conformitate cu art. 32, alin. (1) și art. 3, alin. (1) din *Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor*, este obligatorie prezența religiei printre celelalte discipline din schema orară (nu la dispoziția conducerii școlii), dar nu este obligatorie participarea elevilor la ora de religie. La solicitarea scrisă a elevului major, a părintelui sau a tutorelui legal constituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie; în acest caz, situația școlară se încheie fără disciplina religie (art. 18, alin. (2) din *Legea educației naționale*). Această prevedere a legii este adusă la cunoștința părinților de către diriginți sau învățători, la început de an școlar.

ASUR: „Prevederea conform căreia se poate solicita ca elevul să nu frecventeze orele de Religie este insuficientă în condițiile în care, în practică, școlile, din motive administrative, sunt extrem de reticente în a informa elevii și părinții și de a accepta o astfel de opțiune.”

Este datoria tuturor celor angrenați în sistemul educativ, profesori, elevi și părinți, să vegheze la respectarea prevederilor art. 18, alin. (2) din *Legea nr. 1/2011*. Prin urmare, credem că intervenția denigratoare la adresa religiei în școală, prin promovarea de sloganuri și concepții insuficient susținute pe fapte reale, este o agresiune inacceptabilă, care afectează fondul sufletesc al persoanelor aflate în procesul educativ.

ASUR: „Interzicerea dreptului la opțiune pentru elevii care au împlinit 16 ani, este în contradicție cu art 3, al (2) din *Legea cultelor*.”

Art. 3, alin. (2) din *Legea cultelor* menționează alegerea religiei copilului, iar nu studiul ei. În plus, art. 3 alin. (1) din aceeași lege prevede: „Părinții sau tutorii au dreptul exclusiv de a opta pentru educația religioasă a **copiilor minori**, conform propriilor convingeri”. Așadar, acest aspect intră sub incidența voinței familiei. Mâine, probabil, ASUR va cere și desființarea familiei, pentru că nu se încadrează în doctrina sa ideologică, anulând astfel orice drept al părinților asupra copiilor.

ASUR: „*Poziția ASUR este neechivocă: în unitățile de învățământ trebuie păstrată o strictă neutralitate religioasă, iar în cadrul orelor de religie trebuie predată istoria religiilor și nu doar viziunea particulară a unui anumit cult, indiferent care ar fi acesta.*”

Valorile propuse de disciplina religie sunt diferite de cele propuse în cadrul cursurilor de istoria religiilor. Întrucât aceste valori spirituale și morale stau la baza culturii europene și naționale, elevii trebuie să aibă acces în mod liber la ele. Rolul lor formativ este temeinic demonstrat și de studiile sociologice în domeniu. Astfel, rezultatele cercetării naționale „*Educația moral-religioasă în sistemul de educație din România*”, realizată în anul 2008 în cadrul Institutului de Științe ale Educației, arată că 85,7% dintre elevi, 91,4% dintre părinți și 88,6% dintre profesorii diriginți consideră credința religioasă ca fiind importantă în viața lor.

Fundamentalismul antireligios al ASUR relativizează identitatea de credință a elevului sau a părinților acestuia și o reduce la un fenomen al trecutului (istoria religiilor). De fapt, sub pretextul promovării umanismului, ASUR militează pentru eliminarea religiei din cultura copilului, nu doar pentru alternarea informației. Niciunul dintre demersurile ASUR nu inspiră convingerea că, în cazul în care copilul ar vrea să fie educat religios, iar familia s-ar opune, ASUR e gata să militeze pentru acest drept al copilului!

ASUR: „*maniera actuală de predare a religiei corespunde perfect definiției în-doctrinării*”.

Acuzația este injustă, deoarece educația religioasă are ca scop cultivarea propriei identități spirituale a elevului și promovarea iubirii de Dumnezeu și de oameni în comportamentul său din societate.

ASUR: „*predarea se face de o manieră confesională, oferindu-se o singură viziune asupra fenomenului religios*”.

Predarea în școli a religiei se face pe o bază teoretică și la nivel general, ea urmărind formarea sau educația spirituală a elevului. Așa cum geografia oferă cunoașterea configurației spațiale a Pământului, esențială pentru cunoașterea patriei și planetei, iar istoria oferă cunoașterea succesiunii tem-

porale a generațiilor umane, religia oferă perspectiva comuniunii eterne de iubire între Dumnezeu și oameni, între Creator și creaturi, între persoane și între popoare. Drept urmare, a afirma că studiul religiei în școală este o îndoctrinare, dovedește faptul că viziunea clar anti-religioasă pe care o oferă ASUR nu este nicidecum integrativă, ci una exclusivistă.

ASUR: *„se urmărește izolarea copiilor de orice concepție alternativă prin sfaturi de genul: să ne alegem prieteni credincioși sau prin catalogarea drept ‚păcătoși’ a celor care cred altfel decât ne învață Biserica Ortodoxă”.*

Biserica Ortodoxă Romană, prin relațiile pe care le are cu alte culte, atât din România, cât și din afara țării, nu dă dovadă de exclusivism. Nicăieri în învățătura creștin-ortodoxă nu se precizează faptul că cei care sunt de altă religie sau confesiune sunt „păcătoși”. Mai mult, constatăm că pentru ASUR a fi ortodox înseamnă anti-științific, bigot, izolat. Deși liberali în gândire, membrii ASUR devin extrem de intoleranți și exclusiviști când e vorba de religie.

ASUR: *„profesorii de religie fiind la cheremul cultului respectiv (și al structurii teritoriale locale în special), trebuie să respecte întru-totul dogma bisericească. În caz contrar, li se poate retrage avizul și își pierd automat locul de muncă.”*

Profesorii de religie nu se află „la cheremul” nimănui din structura Bisericii Ortodoxe Române când aceștia predau disciplina religie în școlile publice din țara noastră. Ei sunt angajați ai unei instituții de învățământ și respectă ca oricare alt profesor, regulamentele de organizare ale acesteia, fundamentate pe *Legea educației naționale*. Ora de religie poate fi predată numai de personalul didactic calificat și abilitat în baza protocoalelor încheiate între Ministerul Educației și cultele religioase recunoscute oficial de stat (art. 18, alin. (3) din *Legea educației naționale*). Cazurile de indisciplină ale profesorilor sunt sancționate potrivit reglementărilor în vigoare.

ASUR: *„și mai grav, copiilor, inclusiv celor din clasele primare, li se repetă obsesiv despre ‚păcat’, ‚iad’ și ‚diavoli’, inducându-li-se ideea că nerespectarea cu strictețe a ‚poruncilor’ îi condamnă la ‚osânda veșnică’.*

Reprezentanții ASUR prezintă problema păcatului în mod simplist și superficial, nu existențial și social. Libertatea omului nu este indiferență spirituală, ci capacitatea acestuia de a alege valori care îmbogățesc viața persoanei și a comunității umane. În acest sens, valorile oferite de educația religioasă sunt extrem de necesare, întrucât ele reprezintă pentru tineri un reper spiritual esențial și un liant existențial între toate cunoștințele dobândite prin studiul celorlalte discipline. **Valorile cultivate și virtuțile încurajate în cadrul orelor de religie sunt necesare sănătății spirituale a persoanei și a comunității.** Religia îl învață pe copil și pe tânăr iubirea față de Dumnezeu și de oameni, credința, speranța și solidaritatea, dreptatea și recunoștința față de părinți și față de binefăcători, dărnicia și hărnicia, sfințenia vieții, valoarea eternă a ființei umane, binele comun și frumusețea sufletului profund uman, cultivat și îmbogățit prin virtuți și fapte bune.

ASUR: „*Pentru evitarea potențialelor abuzuri împotriva acelor copii care studiază totuși religia, ASUR recomandă părinților următoarele:*

- *să ceară referințe despre persoana care predă orele de religie;*
- *să solicite planurile lecțiilor care urmează a fi predate copiilor;*
- *să discute periodic cu copilul și să îi explice de ce la orele de religie i se predau lucruri în contradicție flagrantă cu cele învățate la celelalte materii;*
- *să fie atenți la apariția unor modificări radicale de comportament a copiilor (dezvoltarea unor obsesii legate de moarte, de păcat, de iad, tulburări de somn sau de nutriție, înstrăinare de prieteni etc.) și, dacă este cazul, să apeleze la consiliere psihologică.”*

Biserica Ortodoxă Română, prin predarea religiei în școală, propune modele viabile de bunătate și sfințenie, oferind tinerilor repere în viața de familie și în viața socială. Educația religioasă reprezintă un factor de stabilitate și de comuniune în societatea românească și nicidecum „dezvoltarea unor obsesii legate de moarte, de păcat, de iad, tulburări de somn sau de nutriție, înstrăinare de prieteni”. Ea apără și promovează identitatea spirituală și demnitatea persoanei care trăiește astăzi într-o lume din ce în ce mai pluralistă, confuză și individualistă din punct de vedere spiritual și social, unde prinde tot mai mult contur un model degenerativ de viață în care sunt la modă: minciuna, hoția, corupția, înșelăciunea, trădarea, vulgaritatea, pornografia,

violența de toate tipurile etc. Toate acestea, însă, reprezintă negarea valorilor creștine tradiționale.

Textul ASUR este vădit anti-creștin, de factură umanist-ateistă, când insinuează că Biserica susține adevărul în contrast cu știința. Anii grei ai diktaturii comuniste, cu ateismul ei zis „științific” și impus în școlile de stat, contrar voinței unui popor religios, ne-au învățat să nu mai dorim cultură fără credință, știință fără spiritualitate, materie fără spirit, cunoaștere fără comuniune, filosofie fără speranță și, îndeosebi, *școală fără suflet, adică educație fără religie*, mai ales la vârsta întrebărilor existențiale și a formării spirituale a tinerilor.

ASUR: *„Includerea din oficiu a elevilor la orele de religie, fără a ține cont de opinia lor, încalcă art. 24, alin. (1) și art. 25 din Legea drepturilor omului.”*

Biserica propune, nu impune valori. Întrucât libertatea reprezintă un mare dar oferit de Dumnezeu omului, educația religioasă trebuie asumată în mod liber, conform dorinței părinților și copiilor. În acest sens, Biserica a respectat deciziile comunităților locale, în concordanță cu prevederile articolului 26 alin (3) din **Declarația Universală a Drepturilor Omului**: „părinții au dreptul de prioritate în alegerea modului de educație acordată copiilor lor”. Așadar, Biserica respectă și binecuvintează, în același timp, libertatea copiilor și a părinților acestora.

Summary: **We Decline The Offer Of The Spiritual Emptiness**

The Secular and Humanist Association of Romania has initiated the campaign “Stop the Religious Indoctrination in Schools!”, publishing an “explanatory” announcement, as well as posting militant advertising panels in the area of the Houses of Parliament and the Romanian Patriarchate. In return of this “crusade” against the teaching religion in schools, the Romanian Patriarchate gives an answer in accordance with present legislation. Religion is taught in schools in accordance with art. 32, par. (7) in the Constitution of Romania: “The State guarantees the freedom of the religious teaching, according to the specific needs of each cult. The religious teaching is organized and guaranteed by law in public schools”. Similarly, *The Law of National Education*, in art. 18, par. (1), makes provision for the following: “Pupils

belonging to the state cults, regardless of their number, are ensured the constitutional right of attending the classes of religion, in accordance with their own confession”.

As the spiritual and moral values underlie the European and national culture, the pupils have to freely accede to them. Their formative part is also thoroughly demonstrated by the sociological studies in the field. Hence it is that the issues of the national investigation “*The Moral and Religious Education in the Education System of Romania*”, realized in 2008 by the Institute for Sciences of the Education, bear out that 85,7% of the pupils, 91,4% of the parents, and 88,6% of the form teachers look upon the religious faith as being important in their life. By the means of teaching religion in schools, the Romanian Orthodox Church puts forward work-able patterns of kindness and saintliness, giving the youth guide marks in their family and social life. Church proposes values, but does not impose them. As freedom is a great gift that God afforded to man, the religious education must be freely assumed, according to the parents’ and children’s desire. That is the reason why the Church has obeyed the decisions of local communities, in accordance of the art.26, par. (3) in the Bill of Rights: “parents have priority right of choosing the way of education for their children”. Therefore, the Church does simultaneously respect and bless the children’s and their parents’ freedom.

Agenda de lucru
a Patriarhului României

Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1 ianuarie – 30 aprilie 2011)

IANUARIE

Sâmbătă, 1 ianuarie

A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură, în care a evidențiat importanța celor trei mari sărbători din această zi: *Tăierea împrejur cea după Trup a Domnului; Sfântul Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei; Anul Nou civil.*

A oficiat slujba de *Te Deum* pentru începerea Anului Nou 2011.

După săvârșirea Sfintei Liturghii și a slujbei de *Te Deum*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a proclamat în mod oficial anul 2011 ca *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română.*

Duminică, 2 ianuarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 3 ianuarie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și pe PCuv. Protos. Chiril Lovin de la Mănăstirea Antim.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și pe Dl Mihail Neamțu, director științific al Institutului

de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER).

Marti, 4 ianuarie

A primit în audiență pe Dna Nela Păvăloiu, președintele Fundației „Valențe umane” - Bruxelles.

Miercuri, 5 ianuarie

A primit, la Reședința patriarhală, soborul Catedralei patriarhale cu Ajunul Bobotezei.

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, secretar de stat la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

Joi, 6 ianuarie

De sărbătoarea *Botezului Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură. Împreună cu Preafericirea Sa au slujit Preasfințiții Episcopi-vicari patriarhali Ciprian Câmpineanul și Varlaam Ploieșteanul, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

În cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh a evidențiat că Evanghelia care se citește în această zi ne arată trei mari adevăruri: „În primul rând smerenia nemărginită a Mântuitorului Iisus Hristos, Care, deși este fără de păcat, vine să se boteze cu botezul lui Ioan, un botez spre pocăință întru iertarea păcatelor. În al doilea rând, vedem marele adevăr că Iisus din Nazaret nu este un om obișnuit, ci este Dumnezeu-Omul. Deci vedem mărturisită dumnezeirea Lui de către Dumnezeu-Tatăl, de către Duhul Sfânt Care o confirmă, o întărește, o adeverește. Al treilea mare adevăr pe care ni-l arată Sfintele Evanghelii este acesta: Iubirea nesfârșită a lui Dumnezeu pentru oameni, pentru mântuirea lor, face ca Fiul Său cel veșnic să devină Om și să Se nască pentru a noastră mântuire, să Se boteze pentru a noastră mântuire, să Se răstignească, să învieze și să Se înalțe la ceruri întru slavă pentru a noastră mântuire...”

A amintit apoi că anul acesta, 2011, a fost proclamat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română*, și se cuvine ca în acest an „să studiem mai

mult, să citim mai mult, să medităm mai mult asupra Tainei Sfântului Botez ca Marea Taină a iubirii Preasfintei Treimi pentru noi”. A arătat că orice sărbătoare a *Botezului Domnului* din fiecare an este sărbătoare de reînnoire a botezului nostru, și că Botezul Domnului este temelia botezului nostru: „Așa cum a spus «Iată Fiul Meu Cel iubit întru care am binevoit», la fel zice Tatăl în mod tainic la slujba fiecărui copil sau adult care se botează: «Iată fiul Meu sau fiica Mea iubită». Adică, intrăm în iubirea lui Dumnezeu-Tatăl. Și de aceea Biserica este locul în care ne naștem duhovnicește, ne naștem din părinți trupește, iar prin botez ne naștem duhovnicește, ne naștem pentru viața veșnică. De aceea, este mare dar botezul pentru copii și mare dar pentru Biserica sunt copiii...”

Preafericirea Sa a evidențiat și legătura între apa Botezului și apa de la Nunta din Cana Galileii: „Prima minune pe care a făcut-o Mântuitorul Iisus Hristos după Botezul Său la Iordan și după ce a postit în pustie 40 de zile și 40 de nopți este Nunta de la Cana Galileii, unde a prefăcut apa în vin ca să arate binecuvântarea lui Dumnezeu peste familia creștină care are credință în Dumnezeu. Deci apele Botezului, sfințite de Mântuitorul Iisus Hristos se leagă cu apa prefăcută în vin la Nunta din Cana Galileii pentru că toți copiii care se nasc în familiile creștine trebuie botezați. Și dacă ei ajung la maturitate, arată iubirea lor în familie, în Biserică și societate...”

După Sfânta Liturghie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit slujba de Sfințire Mare a Apei (Agheasma Mare) în fața Reședinței patriarhale, împreună cu Preasfinții Episcopi-vicari patriarhali Ciprian Câmpineanul și Varlaam Ploieșteanul, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

A primit în audiență pe Dl Alexandru Lăzescu, președinte - director general al postului de televiziune TVR.

Vineri, 7 ianuarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

A primit în audiență pe Dl Eugen Maștei, doctorand al Universității Sorbona.

Duminică, 9 ianuarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 10 ianuarie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Mărti, 11 ianuarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte, și pe PC Pr. Ionuț Corduneanu, vicar-administrativ patriarhal.

A primit în audiență pe Dl Mihai-Răzvan Ungureanu, director al Serviciului de Informații Externe (SIE).

Joi, 13 ianuarie

A primit în audiență pe PC Pr. Mina Takla, președintele Asociației Ortodoxe Copte „Sfântul Mina” din București.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Dl dr. Nestor Tache, managerul proiectului „Stadii de practică geriatrică valorizate într-un context tradițional modern”.

Vineri, 14 ianuarie

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Marius Lazurca, Ambasadorul României în Republica Moldova.

Luni, 17 ianuarie

A ținut cuvânt de învățătură la biserica „Sfântul Anton” - Curtea Veche din București, cu ocazia hramului - *Sfântul Antonie cel Mare*.

A primit în audiență pe PC Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, director de studii în Consiliul Bisericilor Europene de la Geneva.

Mărti, 18 ianuarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A participat în Catedrala patriarhală la *Rugăciunea pentru Unitatea creștinilor* și a ținut cuvânt de învățătură, în care a arătat că fidelitatea și continuitatea depășesc descurajarea și delăsarea care se pot instala în eforturile de unire ale creștinilor:

„Cu această dorință de fidelitate față de idealul care devine pentru noi și o datorie de a lucra pentru unitatea creștină ne reîntâlnim. Când Dumnezeu trimite Duhul Său și noi suntem pregătiți să Îl primim, iarăși dăruiește nebănuite inspirații pentru a lucra împreună, pentru a ne recunoaște reciproc și pentru a arăta frățietatea între noi. Uneori Dumnezeu ne îndeamnă să ne apropiem prin bucurii, prin daruri neașteptate și nemeritate, alteori prin situații dificile la care nu ne așteptăm. De exemplu, acum în lume sunt foarte mulți creștini care suferă pentru că sunt creștini, care sunt persecutați și își dau viața doar pentru că mărturisesc că sunt creștini. O sensibilitate creștină sporită, o manifestare a frățietății și a solidarității cu ei, este iarăși parte din rugăciunea pentru unitate, unitate în suferință, nu doar unitate în bucurii, în realizări și succese”. Cu prilejul *Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea creștinilor, 18 - 25 ianuarie 2011*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un mesaj, intitulat: „Credință apostolică și comuniune spirituală”.

Miercuri, 19 ianuarie

A primit, la Reședința patriarhală, în vizită de prezentare, pe Excelența Sa Dl Bahador Aminian Jazi, Ambasadorul Republicii Islamice a Iranului la București.

Domnul Ambasador a mulțumit pentru primire și a făcut o scurtă prezentare a vieții sociale din Iran, subliniind importanța dialogului intercultural și interreligios între comunități de culturi și religii diferite. În acest context, domnul Bahador Aminian Jazi a considerat că orice manifestare extremistă motivată religios afectează grav pacea și buna înțelegere între oameni și popoare. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a felicitat pe noul Ambasador al Iranului la București la începutul misiunii sale diplomatice și a menționat preocuparea constantă a Patriarhiei Române în susținerea dialogului interreligios și intercultural la nivel național și internațional. În acest sens, *Patriarhul României a apreciat că religiile lumii trebuie să coopereze în promovarea valorilor spirituale autentice în lumea contemporană pentru apărarea demnității persoanei și a vieții, ca dar al lui Dumnezeu. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat*

rolul important al posturilor de radio și televiziune TRINITAS, precum și al publicațiilor Lumina, ca mijloace misionare și mediatice ale Patriarhiei Române, în informarea, promovarea și educarea potrivit valorilor religioase tradiționale. Preafericirea Sa a menționat că anul 2011 a fost proclamat de către Patriarhia Română ca anul reflecției teologice, pastorale și sociale asupra instituției sacre a familiei, de aprofundare și conștientizare a pericolelor cu care se confruntă aceasta în lumea secularizată de astăzi.

În timpul întrevederii, a mai fost apreciată importanța intensificării relațiilor interculturale și interreligioase între cele două popoare pentru o mai bună cunoaștere reciprocă.

A primit în audiență pe Dl senator Florin-Mircea Andrei, secretarul Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului României.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei.

Joi, 20 ianuarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe PC Pr. Bogdan-Ioan Popescu, delegatul Patriarhiei Române la Bruxelles.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului.

Vineri, 21 ianuarie

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Vitalie Danciu, starețul Mănăstirii Golia, Iași.

A adresat un mesaj de condoleanțe la înmormântarea PC Pr. Radu Mironovici, fost Superior al Capelei „Sturdza” cu hramul *Sfântul Arhanghel Mihail* din Baden-Baden, Germania.

A adresat un mesaj de condoleanțe la înmormântarea PC Pr. Valeriu Chirilă, preot militar la biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” a Inspectoratului General al Jandarmeriei Române.

Sâmbătă, 22 ianuarie

A primit în audiență pe PC Pr. asist. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București.

Duminică, 23 ianuarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 24 ianuarie

A participat la slujba de *Te Deum* cu ocazia *Zilei Unirii Principatelor Române* în Catedrala patriarhală. La sfârșitul slujbei, a rostit cuvântul cu titlul: „Unirea Principatelor s-a făcut pe Dealul Mitropoliei din București”.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; și pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Marti, 25 ianuarie

A adresat un mesaj de condoleanțe Preafericitului Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, pentru familiile celor uciși în atentatul comis în după-amiaza zilei de luni, 24 ianuarie 2011, în incinta Aeroportului Internațional Domodedovo din Moscova, care a cauzat moartea a 35 de oameni și rănirea altora, în număr de peste 160.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Miercuri, 26 ianuarie

A primit în audiență pe PC Pr. Boian Alexandrovici, parohul bisericii ortodoxe românești din Malainița și protopop al Protopopiatului Dacia Ripensis, Serbia. A primit în audiență pe Dl Iulian Dascălu, președintele SC Julius Group SA.

Joi, 27 ianuarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc. A primit în audiență pe Dl prof. univ. acad. dr. Emilian Popescu.

Vineri, 28 ianuarie

A primit în audiență pe Dl pictor Vasile Doroftei de la Atelierul de icoane „Panselinos” din Iași.

A primit în audiență pe PC Pr. asist. drd. Silviu Tudose de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București.

Sâmbătă, 29 ianuarie

A prezidat ședința anuală de lucru a Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Duminică, 30 ianuarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 31 ianuarie

A primit în audiență pe Dl Dorel Covaci, deputat de Timiș.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

FEBRUARIE

Marti, 1 februarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A adresat un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a PCuv. Protos. Nicodim Bujor de la Mănăstirea Cernica.

Miercuri, 2 februarie

În seara zilei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ajuns la Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, unde a fost depus trupul neînsuflăit al Înaltpreasfințitului Părinte Bartolomeu Anania, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Aici a rostit o rugăciune pentru odihna sufletului adormitului robului lui Dumnezeu Mitropolitul Bartolomeu și a ținut un moment de reculegere.

Joi, 3 februarie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, împreună cu 24 ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

După Sfânta Liturghie, a oficiat slujba de înmormântare a Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu Anania, împreună cu ierarhii prezenți, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

La sfârșitul slujbei de înmormântare, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un necrolog cu titlul: „Lumina vieții omului - moștenire netrecătoare”, în care a evidențiat personalitatea și realizările pe plan pastoral-misionar și cultural ale Mitropolitului Bartolomeu Anania.

Vineri, 4 februarie

A prezidat ședința de lucru a Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Duminică, 6 februarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 7 februarie

A adresat un mesaj de felicitare cu ocazia aniversării celor șase ani de apariție neîntreruptă a cotidianului *Ziarul Lumina*, intitulat „Lumină zilnică din viața Bisericii - *Ziarul Lumina*, la șase ani de la apariție (2005-2011)“.

A adresat un mesaj de felicitare PCuv. Ierom. Atanasie Floroiu, cu prilejul alegerii precuvioșiei sale în ascultarea de egumen al Schitului românesc Prodromu din Muntele Athos.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanu, Episcop-vicar Patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanu, Episcop-vicar patriarhal; Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte, și pe PC Pr. Ionuț Corduneanu, vicar-administrativ patriarhal.

Marti, 8 februarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Joi, 10 februarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A hirotesit întru duhovnic cincisprezece preoți de parohie și un ieromonah din Arhiepiscopia Bucureștilor, la Reședința patriarhală.

La final, Preafericirea Sa le-a vorbit noilor duhovnici despre responsabilitatea slujirii de părinte duhovnicesc și despre Taina Spovedaniei:

„...Duhovnicul nu este un simplu dezlegător de păcate, ci și îndrumător, un părinte duhovnicesc care se interesează de creșterea duhovnicească a enoriașilor pe care îi păstorește. Așa cum cresc copiii fizic și spiritual, tot așa trebuie să crească duhovnicește creștinii la măsura bărbatului desăvârșit în Hristos...”

„...Sfânta Taină a Spovedaniei este o lucrare a Duhului Sfânt care se realizează prin dobândirea virtuților, prin întărirea duhovnicească, prin maturizarea creștinilor, îmbinând deodată credința vie și fapta bună, precum și ascultarea față de Dumnezeu și de Biserică. Această lucrare duhovnicească presupune deci un sfat bun dat unui credincios la timpul potrivit. Acest sfat bun însă trebuie întotdeauna să se bazeze nu pe opinii personale nemaîntâlnite și nemaiauzite, pe inovații, ci pe Sfânta Scriptură și pe scrierile Sfinților Părinți...”

A primit, la Reședința patriarhală, pe Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și pe reprezentanții publicațiilor *Lumina*, în contextul aniversării a șase ani de apariție neîntreruptă a cotidianului *Ziarul Lumina*.

Vineri, 11 februarie

A primit în audiență pe Dl Cristache Rădulescu, președintele Consiliului Județean Ilfov.

Sâmbătă, 12 februarie

A primit în audiență pe PC Pr. Constantin Târziu, preot slujitor la Catedrala mitropolitană „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail” din Paris, însoțit de soția PC sale, Dna Catherine Târziu.

Duminică, 13 februarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” al Reședinței patriarhale și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 14 februarie

A prezidat ședința anuală de lucru a Consiliului Național Bisericesc, în Sala *Conventus* din Palatul Patriarhiei. Consiliul Național Bisericesc, organismul central executiv al Sfântului Sinod și al Adunării Naționale Bisericești, a analizat activitatea Bisericii Ortodoxe Române în anul 2010.

Sinteza activităților Bisericii Ortodoxe Române în anul 2010 a fost prezentată de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în *Darea de seamă* cu titlul: „Biserica a răspuns crizei prin mai multă filantropie”.

Marti, 15 februarie

A participat, în Catedrala patriarhală, la slujba de *Te Deum* pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești.

A prezidat ședința anuală de lucru a Adunării Naționale Bisericești, în Aula *Teoctist Patriarbul* din Palatul Patriarhiei.

În deschiderea ședinței, la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a ținut un moment de reculegere și s-a intonat cântarea „Veșnică pomenire”, în memoria vrednicului de pomenire Mitropolitul Bartolomeu Anania.

În cadrul ședinței, a fost examinat și aprobat **Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc asupra activității Bisericii Ortodoxe Române în anul 2010** în ceea ce privește lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi lăcașuri de cult, viață monahală, învățământ teologic și religios în școlile publice, patrimoniu cultural bisericesc, activitatea cultural-misionară și editorial-tipografică, relațiile cu alte culte, grija pentru comunitățile ortodoxe românești din străinătate, relațiile bisericești și interreligioase etc.

Miercuri, 16 februarie

A participat în Catedrala patriarhală la slujba de *Te Deum* pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod.

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod, în Sala *Sfântului Sinod* din Reședința patriarhală.

La începutul ședinței, a fost ținut un moment de reculegere pentru vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu Anania și s-a intonat cântarea „Veșnică pomenire”.

După citirea apelului nominal, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a reamintit principalele manifestări dedicate *Anului omagial al Crezului Ortodox*

și al *Autocefaliei românești, în 2010*. Printre acestea s-au numărat realizări editoriale de excepție, precum cele trei volume despre Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, Preafericirea Sa a menționat că anul trecut, 2010, au participat la concursul „Crezul meu” aproximativ 100.000 de tineri. A mai precizat că trebuie aprofundate temele Sfintelor Taine ale Botezului și Cununii în lupta cu fenomenul secularizării:

„Aceste două Sfinte Taine au un caracter deplin pastoral. Ele nu sunt doar teme pentru o teologie academică și nici doar pentru solemnități. Este vorba despre o criză spirituală profundă pe care o traversează acum mai ales Europa occidentală, dar în general civilizația europeană și nord-americană, și noi nu suntem scutiți de marea ispită a secularizării. Or, secularizarea tocmai aceasta înseamnă, absența valorilor spirituale în viața personală și viața socială a oamenilor. Botezul, Cununia, familia creștină trebuie scoase în evidență, într-un mod deosebit, ca valoare existențială și ca valoare mântuitoare de unire a omului cu Dumnezeu. Oricât de urgente ar fi alte teme în viața societății, pentru noi Botezul și Cununia sunt Tainele mântuirii.”

Joi, 17 februarie

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod, în Sala *Sfântului Sinod* din Reședința patriarhală.

Duminică, 20 februarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 21 februarie

A primit în audiență pe PC Pr. Sorin Șelaru, consilier patriarhal, directorul Biroului Reprezentanței Patriarhiei Române de la Bruxelles.

Marti, 22 februarie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe PC Pr. prof. dr. Viorel Sava, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași.

Miercuri, 23 februarie

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Cleopa Nistor, administrator al Centrului social-pastoral „Sfânta Maria” - Techirghiol.

Joi, 24 februarie

A prezidat ședința Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Dl Cristian Poteraș, primarul sectorului 6, București.

A prezidat Cercul pastoral al Protopopiatului III Capitală, dedicat familiei preotului, cu tema: „Implicarea preotesei în viața de parohie”. Evenimentul a avut loc în Aula „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei. Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a adresat celor prezenți un mesaj de binecuvântare, intitulat: „Demnitatea și responsabilitatea familiei preotului în viața Bisericii”.

Vineri, 25 februarie

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae, Arhiepiscopul ortodox român al celor două Americi.

A primit în audiență pe Dl Iancu Perifan și pe Dl Nicolae Caracota, membri în Consiliul parohial al Catedralei mitropolitane „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail” din Paris, Franța.

Sâmbătă, 26 februarie

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Așezămintelor Românești de la Locurile Sfinte (Ierusalim, Iordan și Ierihon).

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Nectarie Șofelea, starețul Mănăstirii Radu Vodă din București.

Duminică, 27 februarie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 28 februarie

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, secretar de stat la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

MARTIE**Marti, 1 martie**

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi, în Sala „Consilium” din Palatul Patriarhiei.

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Zenovie Grigore, starețul Mănăstirii Nechit, din județul Neamț.

Miercuri, 02 martie

A primit în audiență pe Dl arhitect Constantin Amâie, coordonator al echipei de proiectanți a Ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

A primit în audiență pe Dl Florin Piersic, actor de teatru și film.

A primit în audiență pe Dna Oana Badea, secretar de stat în Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, și pe Dl Romeo Moșoiu, consilier în Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

A primit la Reședința patriarhală pe membrii Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Joi, 3 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, cu prilejul aniversării a 20 de ani de la întronizare.

Sâmbătă, 5 martie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, împreună cu un sobor de arhieriei, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, preoți și diaconi, în prezența unui mare număr de credincioși.

După Sfânta Liturghie, a săvârșit slujba Parastasului de 40 de zile pentru vrednicul de pomenire arhiepiscopul și mitropolitul Bartolomeu Anania, în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca.

La finalul slujbei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat importanța rugăciunilor de pomenire pentru cei răposați, legătura profundă care există între cei adormiți și urmașii lor de

pe pământ și cultul deosebit pe care îl au creștinii pentru cei trecuți la viața veșnică. Apoi a amintit de „lumina” pe care a lăsat-o în jur Înaltpreasfințitul Părinte Bartolomeu „prin scrierile, cuvântările și lucrările sale, precum și prin instituțiile pe care le-a înființat”.

Duminică, 6 martie

În *Duminica Lăsatului sec de brânză* sau *a Izgonirii lui Adam din Rai*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură, în care a tâlcuit Evanghelia acestei duminici, explicând cum trebuie să fie postul adevărat al creștinului:

„Mântuitorul Iisus Hristos vorbește în această Evangheligie despre necesitatea iertării greșelilor semenilor noștri pentru ca Dumnezeu să ne ierte greșelile noastre. Apoi ne învață cum să postim fără fățarnicie, fără să căutăm laudă din partea oamenilor. În a treia parte a Evangheligiei, Hristos Domnul ne îndeamnă să nu adunăm comori materiale, trecătoare, limitate, nesigure și provizorii în lumea aceasta pământească, ci să adunăm comori pentru Împărăția cerurilor, în suflet, căci «unde este comoara ta, acolo este și inima ta»...”

„...Postul adevărat este o lucrare intimă, personală, o stare duhovnicească de recunoștință, este o ofrandă sau o dăruire de sine lui Dumnezeu ca recunoștință pentru darul vieții și, în același timp, ca dorință pentru sfințirea vieții...Ofranda sau dăruirea de sine prin post are ca scop schimbarea minții, a modului de a gândi, de a privi sau de a stabili relația cu Dumnezeu și cu semenii. Înnoirea minții înseamnă redescoperirea vieții ca și comuniune cu Dumnezeu și cu semenii...”

„...Postul este ofrandă duhovnicească a noastră față de Dumnezeu, iar milostenia este o ofrandă față de semenii noștri. Astfel, iubirea noastră este completă, pentru că este iubire față de Dumnezeu, exprimată în rugăciune, și iubire față de semenii, exprimată în fapte bune.”

Luni, 7 martie

A oficiat, la Catedrala patriarhală, slujba *Cañonului ceļ Mare al Sfântului Andrei Criteanul*.

La finalul slujbei a rostit un cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesul, importanța și folosul Postului Mare, ca perioadă de pregătire pentru Sfintele

Paști, „ca trecere de la moarte la viață, de la păcat la virtute, de la întunericul păcatului la lumina faptelor bune, de la îmbuibare și lăcomie la înfrânare și sobrietate duhovnicească, de la lenevire și nepăsare privind mântuirea sufletului la o stare de nevoiță, de activitate duhovnicească a minții și a trupului.” A arătat care sunt motivele principale pentru care postim în Biserica Ortodoxă: „... **postim ca să ne rugăm mai mult și mai bine, postim ca să ne pocăim mai intens, mai sincer și mai smerit și postim pentru ca să ne împărtășim mai des.** Noi postim nu pentru că urmăm niște reguli stricte, impuse de Biserică, ci postim pentru că Îl iubim pe Dumnezeu mai mult decât darurile pe care ni le dă El. Îl iubim pe El, Dăruitorul, mai mult decât hrana materială, decât confortul sau decât succesul nostru. Postul este un semn al iubirii noastre față de Dumnezeu...”

Postul este comuniune cu Hristos „Cel care a postit și S-a rugat în pustie 40 de zile și 40 de nopți fără să mănânce nimic și a biruit toate ispitele diavolești, care propuneau o existență egoistă, fără legătură cu Dumnezeu și fără iubire milostivă față de semenii. Postul pune mintea noastră în starea de a se îndrăgosti de cele veșnice și netrecătoare. Renunțăm la hrana trecătoare sau o diminuăm, pentru a ne preocupa mai mult de realitățile duhovnicești netrecătoare, de sfințenie, de bucuria și pacea pe care le dăruiește Duhul Sfânt omului postitor și rugător...”

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mai evidențiat faptul că în timpul Postului Mare, ca perioadă de pocăință mai intensă, ne ajută și cântările specifice, care sunt cântări de pocăință: „În mod deosebit cea mai frumoasă, bogată și profundă cântare de pocăință sau plângere de căință pentru păcate este Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Crăciunul, în care mila lui Dumnezeu se cere prin cuvintele: «Miluiește-mă Dumnezeule, miluiește-mă!», astfel încât această rugăciune scurtă și ritmată, devine respirația Bisericii, ca Trup tainic al lui Hristos, plin de Duhul Sfânt, în stare de pocăință”.

Mărți, 8 martie

Aprezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A adresat un mesaj cu ocazia *Zilei Internaționale a Femeii*, intitulat: „Cuvânt de prețuire și binecuvântare a femeii”.

Joi, 10 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe PC Pr. Nelușu Oprea, parohul bisericii ortodoxe românești „Sfânta Treime”, din Sofia, Bulgaria.

A primit în audiență Dl Iulian Dascălu, președintele SC Iulius Group S.A.

Vineri, 11 martie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

Sâmbătă, 12 martie

A primit în audiență pe Dl inginer Nicolae Noica, fost ministru al lucrărilor publice și amenajării teritoriului.

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, secretar de stat la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni.

A primit în audiență pe PCuv. Ierodiacon Iustinian Stoica, de la Schitul românesc Prodromu, Muntele Athos.

A primit în audiență pe Dl Marian Grosu, director executiv al Asociației „Pământ și umanism” - România, Dna Paula Grosu, secretar general al aceleiași asociații, și pe Dl Gruia Jacotă, diplomat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

Duminică, 13 martie

A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

În cuvântul de învățătură, rostit după Sfânta Evanghelie, Preafericirea Sa a explicat celor prezenți semnificațiile *Duminicii Ortodoxiei*: „În Duminica Ortodoxiei, noi prăznuim biruința Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor care au negat dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu și dumnezeirea Duhului Sfânt, precum și unirea celor două firi - firea dumnezeiască și firea omenească - în Iisus Hristos fără amestecare, fără schimbare, în mod nedespărțit și neîmpărțit. De asemenea, una din marile erezii care a tulburat Biserica a fost și aceea a luptei împotriva icoanelor, numită iconoclast. Lupta împotriva sfințelor icoane a durat timp îndelungat și a făcut mulți martiri; o mulțime de monahi au fost uciși și alții au fost surghiuniți, adică trimiși în exil, pentru

că cinsteau icoanele. Sfintele icoane nu sunt doar o podoabă în Biserică, ci prin icoane și prin toată pictura bisericească se mărturisește adevărul că Iisus Hristos din Nazaret nu este un simplu Om, ci este Dumnezeu cel veșnic, nevăzut și necuprins, Care S-a făcut Om din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor. Sfintele icoane sunt o vedere dincolo de vederea trupească, o vedere prin credință. Prin icoane vedem sfinții prezenți în lumina și slava Preasfintei Treimi, în Împărăția cerurilor. Ei, care au trăit pe pământ, acum trăiesc în ceruri, în jurul Preasfintei Treimi. De aceea, Patriarhul Gherman al Constantinopolului a spus că biserica ortodoxă pictată este cerul pe pământ, iar noi ne rugăm ca pe noi, pământeni, să ne ridice duhovnicește la cer”.

„În Duminica Ortodoxiei, se mărturisește adevărul că Dumnezeu este Tatăl, Dumnezeu este Fiul și Dumnezeu este Duhul Sfânt. Dreapta-credință este mărturisirea dumnezeirii tuturor Persoanelor Sfintei Treimi. Dumnezeu nostru nu este o singurătate veșnică, ci este o comuniune de trei Persoane veșnice, distincte dar nedespărțite, egale, de aceeași ființă, putere și slavă.

Aceasta este credința ortodoxă: mărturisirea Sfintei Treimi ca fiind Dumnezeu iubire veșnică; și, în această iubire veșnică a Preasfintei Treimi, suntem chemați noi, oamenii, persoanele umane create după chipul lui Dumnezeu”.

După cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a încredințat PCuv. Părinte Arhim. Timotei Aioanei, Mare Eclesiarh al Catedralei patriarhale, citirea *Pastoralei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei*.

În *Duminica Ortodoxiei* a acestui an, 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sărbătorit 21 de ani de la hirotonia într-un arhieru. Cu acest prilej, în cadrul Sfintei Liturghii din Catedrala patriarhală, s-au înălțat rugăciuni de mulțumire pentru binefacerile pe care Preafericitul Părinte Patriarh le-a primit de la Dumnezeu în toți acești ani, iar la sfârșitul Sfintei Liturghii au fost evocați de către PCuv. Arhim. Timotei Aioanei, Mare Eclesiarh al Catedralei patriarhale, cei 21 de ani de arhierie ai Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române.

Luni, 14 martie

A prezidat, la Reședința mitropolitană din Cluj-Napoca, ședința de lucru a Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în cadrul căreia au fost desemnați candidații pentru ocu-

para scaunului vacant de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Martți, 15 martie

A participat la slujba de *Te Deum*, în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca.

A prezidat ședința specială de consultare a Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului cu Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, cu membrii delegați în Adunarea Națională Bisericească, ai eparhiilor sufragane și doi reprezentanți ai instituțiilor de învățământ teologic din Mitropolie, în Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

La această ședință consultativă au fost prezentate numele Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și al Preasfințitului Părinte Episcop-vicar Irineu Bistrițeanul, cei doi candidați eligibili pentru ocuparea scaunului de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care au fost desemnați, prin vot secret, în cadrul consultării din Sinodul mitropolitan al Clujului.

Membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, precum și a celor de drept au decis, cu unanimitate de voturi, menținerea listei, fără a se impune completarea ei cu încă un ierarh eligibil.

Astfel, lista finală cu numele celor doi candidați desemnați de Sinodul mitropolitan și confirmată de Adunarea eparhială a fost înaintată Sfântului Sinod, care s-a întrunit în ședința de lucru vineri, 18 martie 2011, la Reședința patriarhală din București, pentru a-l alege, prin vot secret, pe Mitropolitul Clujului.

La finalul ședinței consultative, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit *Crucea patriarhală pentru clerici*: PC Pr. prof. Ioan Chirilă, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, PC Pr. prof. Valer Bel, prodecanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, PC Pr. Stelian Tofană, PC Pr. Alexandru Moraru, și PC Pr. Liviu Ștefan, fost vicar-administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

De asemenea, *Crucea patriarhală pentru mireni* a fost acordată domnului profesor Andrei Marga, rectorul Universității *Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca și, Dlui academician Ionel Haiduc, președintele Academiei Române.

A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat: „Filantropia socială - afirmare a demnității umane”, participanților la Conferința de lansare a proiectului *FORTE - Formare Trainică pentru Parteneriat Social*, București. Evenimentul a avut loc în Aula Magna *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei.

Miercuri, 16 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe PC Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* din București, și pe PC pr. prof. dr. Nicolae Achimescu, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A primit în audiență pe PC Pr. Bogdan Țifrea, redactor-șef la Radio TRINITAS, punctul de lucru Iași.

A adresat un mesaj de compasiune și consolare duhovnicească Înaltpreasfințitului Părinte Daniel, Arhiepiscopul ortodox de Tokyo și Mitropolitul întregii Japonii, în care a exprimat solidaritatea cu poporul japonez, în urma cutremurului devastator din ziua de vineri, 11 martie 2011.

Joi, 17 martie

A primit la Reședința patriarhală vizita Înaltpreasfințitului Părinte Neofit, Mitropolit de Ruse, Bulgaria.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a PC Pr. Ion Spurcaci, parohul bisericii „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul”, Nistorești, Protoieria Câmpina, județul Prahova.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Vineri, 18 martie

A participat la slujba de *Te Deum* pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în Catedrala patriarhală.

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod, în Sala Sfântului Sinod a Reședinței patriarhale.

În cadrul ședinței, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales prin vot secret, cu 29 de voturi din 46 exprimate, pe Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, în scaunul vacant de Arhiepiscop al

Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

A sfințit Imprimeria PHAROS a Patriarhiei Române, de la Popești-Leordeni. La sfințire au participat mai mulți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a felicitat pe PC Pr. consilier patriarhal Mihai Hau, „care a fost trup și suflet în organizarea acestei imprimerii, care conține o rotativă și o tipografie plană, deci tipărește în paralel ziare și cărți”, și i-a oferit, „ca semn de prețuire și binecuvântare”, o icoană cu Preasfânta Treime, „pentru că această nouă imprimerie are două hramuri, «Sfânta Treime și Sfântul Dionisie Exiguul»”.

În prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a celorlalți ierarhi a fost făcută proba finală a rotativei, fiind tipărit un număr al cotidianului *Ziarul Lumina*.

Duminică, 20 martie

În *Duminica a II-a a Postului Sfințelor Paști*, numită și *Duminica Sfântului Grigorie Palama*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură, în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale Sfintei Evanghelii care se citește în această duminică, și anume, *Vindecarea slăbănogului din Capernaum*, evidențiind modelul iubirii milostive:

„Avem aici o Evanghelie a vindecării, dar și o Evanghelie a vieții duhovnicești. Când Mântuitorul numește pe cineva fiu sau fiică, aceasta înseamnă că a văzut în sufletul lui credință multă. Deci, acest slăbănog, care nu vorbea, avea totuși credință multă, iar în mod deosebit vedem în Evanghelie iubirea milostivă a celor patru oameni care l-au adus pe cel bolnav la Iisus Hristos, precum și fapta cea bună. Pe lângă multă rugăciune, postire, pocăință, noi trebuie să săvârșim și fapta cea bună de ajutorare a semenilor noștri, fie că sunt ei bolnavi, bătrâni, săraci sau necăjiți. Aceste fapte ale milosteniei creștine aduc multă vindecare sufletească, multă alinare acolo unde este suferință și singurătate. Cei patru oameni care ajută pe cel bolnav să ajungă la Mântuitorul Iisus Hristos spre a i se ierta păcatele și spre a primi vindecare, reprezintă însăși Biserica lui Hristos care se roagă nu numai pentru cei prezenți, ci și pentru cei care, din diferite motive, nu pot fi prezenți la slujbele Bisericii”.

Apoi, a explicat învățătura despre mântuire la Sfântul Grigorie Palama, prăznuit în această duminică:

„Teolog al harului necreat, al luminii neapuse din Împărăția lui Dumnezeu, Sfântul Grigorie Palama arată că mântuirea nu este numai iertarea păcatelor, ci și dobândirea slavei Împărăției cerurilor. S-a nevoit ca și monah la Sfântul Munte Athos. El a viețuit în părțile Sfântului Munte, unde se află acum Schitul românesc Prodromu. Sfântul Grigorie Palama a ajuns Arhiepiscopul Tesalonicului și a învățat pe oameni, pe baza Sfintei Scripturi și pe baza experienței sfinților, că slava iubirii Preasfintei Treimi poate fi pregustată ca o arvună încă din lumea aceasta de oamenii smeriți și rugători, pe care Dumnezeu singur îi învrednicește să simtă, ca și Apostolii Petru, Iacob și Ioan, pe Muntele Taborului, bucuria slavei Împărăției Preasfintei Treimi”.

Luni, 21 martie

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Ovidiu Dranga, Ambasadorul României în Belgia.

Dl Ambasador a mulțumit pentru primire și a evidențiat cooperarea foarte bună dintre Ambasada României în Belgia și Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene, cu sediul la Bruxelles. În acest context, oaspetele a adus la cunoștință Patriarhului României faptul că statul belgian a recunoscut cea de a doua parohie ortodoxă română din capitala Belgiei, care funcționează alături de Reprezentanța Patriarhiei Române.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a informat pe Dl Ambasador Ovidiu Dranga despre eforturile Patriarhiei Române pentru susținerea și buna funcționare a Reprezentanței sale pe lângă instituțiile europene. Preafericirea Sa a menționat ca proiect prioritar al Patriarhiei Române consolidarea și reamenajarea sediului Reprezentanței de la Bruxelles. Dl Ambasador Ovidiu Dranga l-a asigurat pe Patriarhul României de sprijinul Ambasadei României de la Bruxelles pentru identificarea unor soluții în vederea finalizării lucrărilor începute.

În timpul întrevederii a mai fost abordată și posibilitatea unei vizite a Patriarhului României la comunitățile ortodoxe române și la instituțiile europene din Bruxelles în anul viitor (2012). În acest sens, a fost subliniată importanța cooperării dintre Ambasada României și Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene pentru inițierea și dezvoltarea unor

proiecte sociale și cultural-spirituale în beneficiul românilor stabiliți în capitala Belgiei.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; și pe Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe PC Pr. consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Biroului Reprezentanței Patriarhiei Române de la Bruxelles.

Marti, 22 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență un grup de nouă directori de școli și licee cu predare în limba română, cu grafie latină, din Transnistria - Republica Moldova, în Salonul „Sanctus Johannes Cassianus” din Palatul Patriarhiei.

Delegația s-a aflat în vizită de lucru în România la invitația Dlui Eugen Tomac, secretar de stat la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni.

Miercuri, 23 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit vizita reprezentanților Regimentului 30 Gardă „Mihai Viteazul”, „Garda de onoare”, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei. Alături de cele 50 de cadre militare ale regimentului s-au aflat și preotul regimentului, PC Pr. Cristian Niculescu, împreună cu alți doi preoți militari.

A primit, la Reședința patriarhală, în audiență pe Excelența Sa Dl Szászfalvi László, secretar de stat pentru Culte în Guvernul Republicii ungare, de profesie pastor reformat. La întrevvedere a participat și Excelența Sa Dl Füzes Oszkár, Ambasadorul Ungariei la București.

Domnul secretar de stat Szászfalvi László a mulțumit pentru primire și l-a informat pe Patriarhul României despre faptul că în proiectul Legii Cultelor din Ungaria, care urmează să fie dezbătut în Parlamentul ungar, ***Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria va fi recunoscută oficial între Bisericile istorice din Ungaria.***

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a apreciat că intenția autorităților ungare reflectă realitatea istorică, ținând cont de faptul că primele comunități orto-

doxe române din Ungaria sunt atestate documentar la începutul secolului al XIV-lea, iar primul Episcop ortodox român, Sofronie I de Gyula și Lipova, este menționat în documente istorice ungare încă din secolul al XVII-lea.

În continuare, Patriarhul României a făcut o scurtă prezentare a procesului de redactare a proiectului Legii Cultelor din România (2006), în care au fost implicate toate cultele recunoscute din țara noastră. În esență, Legea Cultelor din România prevede ca principii de bază autonomia Cultelor față de Stat și a Statului față de Culte, precum și cooperarea Stat-Culte pentru binele societății. Preafericirea Sa a amintit faptul că cele mai multe proprietăți ale comunităților ortodoxe române din Ungaria nu au fost retrocedate proprietarilor de drept. Prin urmare, Patriarhul României a propus oficialului Guvernului ungar încheierea unei convenții între Statul ungar și Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, după modelul celei încheiate cu Episcopia Ortodoxă Sârbă, care să prevadă un sprijin financiar anual ca reparație morală și act de dreptate.

Dl secretar de stat pentru Culte Szászfalvi László a reținut propunerea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a afirmat că aceasta este realizabilă, deoarece se dorește o intensificare a cooperării dintre Stat și Culte, mai ales în domeniul social-caritabil și cultural, precum și cooperarea între comunitățile maghiare și române din apropierea graniței româno-maghiare.

În timpul întrevederii s-a subliniat faptul că secularizarea, scăderea demografică și criza economică reprezintă probleme comune pentru Cultele din cele două țări. În acest context, oaspetele a apreciat inițiativa Patriarhiei Române de a proclama anul 2011 ca *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii* și a considerat că s-ar impune declararea la nivel european a unui an dedicat problematicii familiei astăzi.

Joi, 24 martie

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a stavroforei Singlitichia Marin, proinstareța Mănăstirii Suzana din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Vineri, 25 martie

De sărbătoarea *Bunei Vestiri*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit slujba Sfintei Liturghii în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, încon-

jurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. În Catedrală au fost prezenți înalți demnitari de stat, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, personalități din lumea academică și culturală, reprezentanți ai altor Biserici, numeroși preoți, călugări și credincioși.

După Sfânta Liturghie, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, a întronizat pe noul Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț. Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a fost ales Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 18 martie 2011 și este cel de-al doilea Mitropolit al Clujului, urmând vrednicului de pomenire Mitropolit Bartolomeu Anania, trecut la cele veșnice în data de 31 ianuarie 2011.

În cuvântul de învățătură rostit cu ocazia acestui important eveniment din viața Bisericii noastre, Preafericirea Sa a menționat că întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei are loc de sărbătoarea *Bunei Vestiri*, la fel ca și cea a înaintașului său, vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu. Apoi a arătat responsabilitatea noului mitropolit, simbolizată prin însemnele arhieresti: „...Toate aceste mari responsabilități, exprimate simbolic de însemnele pastorale arhieresti și mitropolitane, pot fi împlinite numai cu ajutorul harului lui Dumnezeu și prin conlucrarea chiriarhului sau arhierelui cu clerul și credincioșii din eparhie, precum și prin consultarea și conlucrarea mitropolitului cu ierarhii din mitropolie. Bogata experiență pastorală a Înaltpreasfințitului Andrei de chiriarh la Alba Iulia, timp de două decenii, cu multiple roduri duhovnicești, instituționale și misionare, îl va ajuta să desfășoare și la Cluj o lucrare folositoare Bisericii noastre...”

Duminică, 27 martie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

A transmis un mesaj de condoleanțe Dlui prof. dr. Wolfgang Schramm, din Germania, cu prilejul decesului fiicei sale, Dna dr. Katharina Maucher, născută Schramm.

Luni, 28 martie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanu, Episcop-vicar patriarhal, și pe PC Pr. Ionuț Corduneanu, vicar-administrativ patriarhal.

Mărți, 29 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la Mănăstirea Cernica.

Joi, 31 martie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Dl dr. Codruț Munteanu, administrator general al Clinicii MUNPOSAN din București.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a PCuv. Arhim. Ieronim Stoican de la Mănăstirea Luncaii de Sus, Arhiepiscopia Timișoarei.

APRILIE

Vineri, 1 aprilie

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Daniil, Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române a Daciei Felix, cu prilejul aniversării a celor 10 ani de slujire arhierescă a Preasfinției Sale.

Sâmbătă, 2 aprilie

A primit în audiență pe PCuv. Ierom. Denis Malvy, de la Mănăstirea „Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a Sfântului Martin”, din Franța, medic și profesor universitar la Universitatea *Victor Segalen* din Bordeaux.

Duminică, 3 aprilie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul”, din Reședința patriarhală, și a ținut cuvânt de învățătură.

A primit, la Reședința patriarhală, vizita coralei Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca, care, în această duminică, a patra din Postul Mare, numită și a *Sfântului Ioan Scărarul*, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a dat răspunsurile la Sfânta Liturghie oficiată în Catedrala patriarhală.

În cuvântul adresat membrilor coralei, Preafericirea Sa a evidențiat importanța muzicii bisericești în păstrarea patrimoniului spiritual. Totodată, le-a mulțumit pentru bucuria pe care au făcut-o credincioșilor veniți la slujbă la Catedrala patriarhală, precum și celor ce au ascultat slujba în direct la Radio TRINITAS sau TV TRINITAS. A felicitat pe dirijorul coralei, precum și pe membrii acesteia pentru eforturile de a transpune rugăciunea pe muzică prin lucrarea marelui compozitor Nicolae Lungu. De asemenea, a arătat că prin răspunsurile date la Sfânta Liturghie oficiată în Catedrala patriarhală au săvârșit o lucrare misionară.

La final, a oferit în dar Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca un set de sfinte vase liturgice, precum și daruri membrilor coralei.

Luni, 4 aprilie

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, cu prilejul aniversării a 10 ani de la întronizarea în demnitatea de Arhiepiscop al Tomisului.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, pe absolvenții promoției 2010-2011 a Colegiului Național de Apărare (C.N.Ap.), cu prilejul încheierii cursurilor superioare. Grupul a fost coordonat de Dl comandor dr. Laurențiu Anghelescu, șeful C.N.Ap.

În cadrul vizitei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a felicitat pe absolvenți pentru dorința de a se perfecționa, explicând că la nivelul tuturor instituțiilor este nevoie de o perfecționare continuă. Apoi a subliniat rolul comun al Bisericii și al Armatei:

„Noi vă dorim ajutorul lui Dumnezeu în toată lucrarea bună și, desigur, dorim o frumoasă cooperare între Biserică și Armată. Avem și o misiune comună, aceea de a apăra valorile spirituale și materiale ale poporului, dar și de a le promova, nu numai de a le apăra, de a le evidenția fără complexe de inferioritate și de superioritate, ci doar cu un realism sănătos. Din acest punct de vedere și Biserica noastră încearcă atât pe plan interortodox, cât și intercreștin să aducă o contribuție și, în același timp, să arate identitatea ei dinamică”.

Pentru biblioteca instituției de învățământ, Preafericirea Sa a dăruit cele trei volume despre Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, intitulate *Autocefalia*:

libertate și demnitate, Autocefalie și responsabilitate și Autocefalie și comuniune, iar fiecărui absolvent i-a oferit un mic dar.

A primit în audiență pe Dl Dorel Covaci, deputat PSD.

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Clement Haralamb de la Schitul românesc Prodromu din Muntele Athos, Grecia.

A primit în audiență pe PC Pr. consilier Sorin Șelaru, directorul Biroului Reprezentanței Patriarhiei Române de la Bruxelles.

Marti, 5 aprilie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor.

A prezidat ședința de lucru a delegațiilor Mitropoliilor din Patriarhia Română, respectiv consilierii economici, coordonați de PC Pr. Ionuț Corduneanu, vicar-administrativ patriarhal, privind organizarea și funcționarea Casei de Ajutor Reciproc (CAR).

Miercuri, 6 aprilie

A primit în audiență pe Dl Ionuț Costea, președintele Băncii de Export-Import a României EximBank SA.

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, cu ocazia serbării zilei onomastice, *Sfântul Irineu de Sirmium*.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, cu ocazia serbării zilei onomastice, *Sfântul Irineu de Sirmium*.

A primit în audiență pe PC Pr. George Militaru, consilier social al Episcopiei Italiei.

Joi, 7 aprilie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Stas Mizezhnikov, ministrul turismului din Israel, aflat într-o vizită oficială în România. La întrevvedere au mai participat Excelența Sa domnul Dan Ben Eliezer, Ambasadorul Israelului la București, și reprezentanți ai unor importante companii de turism din Israel.

Dl Stas Mizezhnikov a mulțumit pentru primire și a subliniat faptul că în ultimii ani a crescut considerabil numărul pelerinilor din România, care au vizitat Israelul. Astfel, în anul 2010, peste 40.000 de pelerini români au vizitat Israelul, în majoritate prin Biroul de pelerinaj al Patriarhiei Române. Totodată, ministrul turismului din Israel a adus la cunoștință Preafericitului Părinte Patriarh Daniel intenția autorităților israeliene de a acorda o serie de facilități Patriarhiei Române în organizarea și buna desfășurare a pelerinajelor la Locurile Sfinte.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat importanța și semnificația pelerinajului ca act de credință și îmbogățire spirituală, precum și de cunoaștere a altor comunități de credințe și culturi diferite. De asemenea, Patriarhul României a reliefat atenția specială pe care Patriarhia Română o acordă organizării de pelerinaje, inclusiv pentru comunitățile ortodoxe române din străinătate, și promovării acestora prin intermediul Centrului de presă *BASILICA*.

Sâmbătă, 9 aprilie

În perioada 9-13 aprilie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a aflat în vizită la Strasbourg, Franța, răspunzând invitației Înaltpreasfințitului Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, precum și invitației Dlui Mevlüt Çavuşoğlu, președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE).

În prima zi a vizitei la Strasbourg, Preafericirea Sa a sfințit două troițe în cimitirul militar românesc din Haguenau (35 km nord de Strasbourg) și a săvârșit o slujbă de pomenire pentru eroii români înmormântați în acest cimitir. Împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel au slujit Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și un sobor de preoți și diaconi, în prezența Dlui Ambasador Stelian Stoian, reprezentantul permanent al României pe lângă Consiliul Europei, a Dlui Marcel Alexandru, consulul general al României la Strasbourg, a reprezentantului Ministerului Apărării din România, a autorităților locale și a foarte mulți studenți teologi români, precum și a câțiva dintre credincioșii veterani ai Parohiei ortodoxe române „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg. Cele două troițe au fost dăruite de către Oficiul Național pentru Cultul Eroilor al

Ministerului Apărării Naționale din România și au fost instalate în cimitirul militar românesc de la Haguenau, unde sunt înmormântați 472 de soldați români care au murit prizonieri în Primul Război Mondial.

În cuvântul rostit cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit autorităților prezente la eveniment și a vorbit despre importanța cinstitii eroilor și a păstrării legăturii de iubire mai tare decât moartea cu cei ce nu mai sunt printre noi.

La final, s-au intonat imnurile României și Franței și au fost depuse coroane de flori la cele două troițe sfințite.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a Dlui Victor Raul Surdu-Soreanu, fost ministru al agriculturii și deputat în Parlamentul României.

Duminică, 10 aprilie

A sfințit catapeteasma bisericii cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” a Parohiei ortodoxe române din Strasbourg și capela parohială cu hramul „Sfântul Ioan Valahul”. De asemenea, a binecuvântat școala parohiei, care funcționează în două săli anexe ale bisericii, cărora Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a dat numele de *Arhimandritul Cleopa Ilie* și *Părintele Dumitru Stăniloae*. Sălile servesc atât cursurilor pentru copii, cât și pentru conferințe, reuniuni, bibliotecă etc.

A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel au slujit: Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, și Preasfințitul Părinte Marc Nemțeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Europei Occidentale.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit PC Pr. Vasile Iorgulescu, parohul bisericii românești „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg, un set de sfinte vase, o cruce de binecuvântare, un antimis nou, o Biblie, precum și distincția *Crucea patriarhală pentru clerici*. De asemenea, Preafericirea Sa a rostit un cuvânt de învățătură, intitulat: „Iconostasul, Epifanie a Împărăției cerurilor”, în care a vorbit despre semnificația iconosta-

sului în Ortodoxie și a icoanei în general. Au asistat la slujbă Mgr. Jean-Pierre Grallet, Arhiepiscopul Strasbourgului, pastorul Geoffroy Goetz, președintele Bisericii Reformate din Alsacia și Lorena, Dl Ambasador Stelian Stoian, reprezentantul permanent al României pe lângă Consiliul Europei, Dl Marcel Alexandru, consulul general al României la Strasbourg, precum și alți reprezentanți ai autorităților locale.

În seara zilei de duminică, 10 aprilie 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit biserica „Sfinții Cosma și Damian” a Parohiei ortodoxe române din comuna Pulversheim, în apropierea orașului Mulhouse, Franța.

Înainte de oficierea slujbei de sfințire, a rostit un cuvânt de învățătură în care a explicat sensurile spirituale ale sfințirii unei biserici ortodoxe. După oficierea slujbei de sfințire, Preafericirea Sa a oferit Parohiei ortodoxe române din Mulhouse un set de sfinte vase, o cruce de binecuvântare și o Biblie, iar PC Pr. paroh Emil Tanca i-a conferit distincția *Crucea patriarhală pentru clerici*. La acest eveniment au fost prezenți delegatul Arhiepiscopului de Strasbourg pentru dialog ecumenic, reprezentanți ai autorităților locale și numeroși credincioși. La final, Preafericirea Sa a vizitat expoziția cu fotografii care a prezentat istoricul procesului de amenajare a bisericii parohiei.

Luni, 11 aprilie

În cursul zilei de luni, 11 aprilie 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, PC Pr. consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei României pe lângă instituțiile europene, și Dl Ambasador Stelian Stoian, reprezentantul permanent al României pe lângă Consiliul Europei, a avut o serie de întâlniri cu înalți funcționari ai Consiliului Europei:

- Dl Thorbjørn Jagland, secretarul general al Consiliului Europei, la sediul Consiliului Europei de la Strasbourg;
- Dl Thomas Hammarberg, comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei;
- Dl Jean-Paul Costa, președintele Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg. La întrevvedere a participat și Dl Corneliu Bârsan, judecătorul României la CEDO.

În cadrul prânzului de lucru oferit de Reprezentanța României pe lângă Consiliul Europei, la sediul acesteia de la Strasbourg, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a întâlnit și a discutat cu membrii delegației parlamentare române la APCE.

Seara, începând cu orele 18.30, a participat, la sediul Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Strasbourg, la un dineu oferit în cinstea Preafericirii Sale de Mgr. Jean-Pierre Grallet, Arhiepiscopul Strasbourgului.

De la orele 20.30, în cadrul conferinței cu tema „Orient, Occident - provocările actuale ale dialogului interreligios”, din Catedrala *Notre Dame de Strasbourg*, la care a participat și Cardinalul Jean-Louis Tauran, președintele Consiliului pontifical pentru dialogul interreligios, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a susținut expunerea „Provocările actuale ale dialogului interreligios”.

La acest eveniment au fost prezenți, din delegația care l-a însoțit pe Preafericitul Părinte Patriarh, Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, PC Pr. consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei României pe lângă instituțiile europene, și Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, cu prilejul sărbătorii *Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica*.

Marti, 12 aprilie

A avut o întrevedere cu Dl Mevlüt Çavuşoğlu, președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE).

La întrevedere au participat: Cardinalul Jean-Louis Tauran; profesorul Mehmet Görmez, șeful Direcției pentru Afaceri Religioase din Turcia; Rabinul Berel Lazar, Rabinul-șef al Rusiei; pastorul Bernhard Felmberg, reprezentant plenipotențiar al Consiliului Bisericii Evanghelice din Germania. A participat la dezbaterile din cadrul plenului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din Strasbourg pe marginea raportului „Dimensiunea religioasă a dialogului intercultural”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a adresat apoi plenului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, dezvoltând în intervenția Sa necesitatea

aprofundării dialogului, a propriei spiritualități în libertate, a educației permanente pentru dezvoltarea unei noi culturi a conviețuirii.

A subliniat o idee esențială: Dialogul interreligios la nivel național și internațional între reprezentanții diverselor religii trebuie completat printr-o educație și o formare permanentă favorabilă acestui dialog în cadrul școlilor publice, în școlile teologice ale confesiunilor religioase, astfel încât dialogul să nu se realizeze prin directive sau recomandări venite din exterior. Oferind aspecte din experiența Bisericii Ortodoxe Române, Preafericirea Sa a anunțat că, în zilele următoare, la București va avea loc o întâlnire a șefilor celor 18 culte recunoscute oficial în România, prilej cu care va fi creat un Consiliu al Cultelor Religioase din România, având misiunea nu numai de a evita conflictele între religii și confesiuni, ci și de a încuraja dialogul, cooperarea pentru binele comun al societății românești, confruntată în acest moment cu criza economică, migrația și alte multe probleme sociale. Dialogul interreligios și intercultural, a mai subliniat Preafericitul Părinte Patriarh, „nu trebuie să devină o ideologie politică impusă, ci mai degrabă... o stare de spirit și o cultură de a trăi împreună, în respectul reciproc al demnității umane”.

În încheiere, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a prezentat cinci repere pentru dialogul interreligios și intercultural, îndemnând la cooperare și co-responsabilitate.

Joi, 14 aprilie

A prezidat, în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei, întâlnirea reprezentanților următoarelor Culte din România:

- Biserica Ortodoxă Română;
- Episcopia Ortodoxă Sârbă de Timișoara;
- Biserica Romano-Catolică;
- Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică;
- Arhiepiscopia Bisericii Armene;
- Biserica Ortodoxă Rusă de Rit Vechi din România;
- Biserica Reformată din România;
- Biserica Evanghelică C.A. din România;
- Biserica Evanghelică Luterană din România;
- Biserica Unitariană din Transilvania;
- Cultul Creștin Penticostal - Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România;

- Uniunea de Conferințe a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea;
- Federația Comunităților Evreiești din România - Cultul Mozaic;
- Cultul Musulman din România.

Cultul Creștin Baptist - Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România și Biserica Creștină după Evanghelie din România - Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România au participat cu statut de observator. În cadrul ședinței s-a convenit, de principiu, constituirea *Consiliului Consultativ al Cultelor din România* (CCCR), urmând ca acordul final să fie dat de organismele de conducere proprii ale fiecărui cult.

Vineri, 15 aprilie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc. A primit în audiență pe Dl Dumitru Groza din Timișoara.

Sâmbătă, 16 aprilie

A întâmpinat, în fața Reședinței patriarhale, pelerinii care au participat la *Pelerinajul de Florii* din București. Pelerinajul a pornit de la Mănăstirea Radu-Vodă, avându-i în frunte pe Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, alături de care s-au aflat preoții din cele trei protoierii ale Capitalei și din cele două protoierii ale județului Ilfov, precum și mii de credincioși pelerini. Pelerinii s-au oprit la Catedrala mitropolitană „Sfântul Spiridon Nou” - Paraclis patriarhal și la biserica „Sfânta Ecaterina”, Paraclisul Facultății de Teologie din București.

În fața Reședinței patriarhale, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit rugăciunea de sfințire a icoanei *Intrării Domnului în Ierusalim* și a iconițelor de *Florii*, precum și o rugăciune de binecuvântare a pelerinilor. Apoi, a ținut un cuvânt de învățătură în care a explicat semnificația duhovnicească a *Pelerinajului de Florii*, care este „o comemorare vizuală simbolică a Intrării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos în Ierusalim, când a fost primit cu bucurie mai ales de către copii și de cei care Îl iubeau pe Hristos, purtând în mâini ramuri de finic și stâlپări de copaci” (...), și, de asemenea, „pelerinajul de la o biserică la cealaltă (biserica fiind în lumea aceasta icoana Ierusalimului Ceresc sau a Împărăției cerurilor), ne arată pe noi călători spre Ierusalimul Ceresc și căutători ai luminii și ai sfințeniei din Împărăția lui

Dumnezeu (...); iar ramurile de finic și de salcie reprezintă „semnul biruinței lui Hristos asupra morții lui Lazăr și apoi a propriei morți prin Înviere, precum și semnul biruinței credinciosului, care a postit și s-a rugat 40 de zile, asupra morții păcatului, prin pocăință, rugăciune și iertare” (...).

La final, Preafericirea Sa i-a felicitat pe organizatorii *Pelerinajului de Florii* din București și a precizat că *Pelerinaje de Florii* s-au organizat și în alte eparhii ale țării, precum Iași, unde pelerinajul a reînceput în anul 1990, sau Sibiu, unde anul acesta a avut loc primul pelerinaj. La București, *Pelerinajul de Florii* a fost interzis de regimul comunist în anul 1948 și a fost reluat în anul 2008. A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat: „Educația creștină - împlinirea vocației baptismale”, elevilor, profesorilor și organizatorilor celei de-a III-a ediții a **Olimpiadei Naționale de Religie**, Galați, 16-21 aprilie 2011.

Duminică, 17 aprilie

În *Duminica Floriilor*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a rostit un cuvânt de învățătură, în care a evidențiat semnificațiile duhovnicești ale Sfintei Evanghelii care s-a citit în această zi.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericirea Sa a felicitat pe credincioșii care poartă nume de flori. De asemenea, a anunțat că postul de Radio TRINITAS al Patriarhiei Române a împlinit în această zi 13 ani de la prima emisie și a arătat că, prin înființarea Centrului de presă BASILICA al Patriarhiei Române, lucrarea misionară a Bisericii, de extindere a lucrării duhovnicești în lume, este foarte mult ajutată: „Astăzi, când Radio TRINITAS împlinește 13 ani de la prima emisie a sa, aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, laudă Preasfintei Treimi, pentru că Sfânta Treime este ocrotitoarea postului de Radio TRINITAS, dar și tuturor celor care ne-au ajutat să organizăm primul post de radio ortodox din România”.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, cu prilejul aniversării întronizării Preasfinției Sale ca Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Luni, 18 aprilie

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Martți, 19 aprilie

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Bogdan Tătaru-Cazaban, Ambasadorul României la Vatican.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe PC Pr. Cătălin Urserescu, parohul parohiei Valea Lupului, Iași.

A primit în audiență pe Dl Valerian Vreme, ministrul telecomunicațiilor și societății informaționale.

A primit în audiență pe Dl Iulian Dascălu, președintele SC Iulius Group SA.

Miercuri, 20 aprilie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului.

Joi, 21 aprilie

În Sfânta și Marea zi Joi din *Săptămâna Sfințelor Pătimiri* ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a vorbit despre pilda de smerenie pe care ne-a dat-o Mântuitorul Iisus Hristos prin spălarea picioarelor ucenicilor Săi, despre instituirea Sfintei Euharistii de către Mântuitorul Iisus Hristos într-o lume marcată de păcat și de întuneric, precum și despre importanța Sfintei Euharistii pentru viața Bisericii. În Sfânta Euharistie ni se dăruiește *iubirea smerită a Mântuitorului Iisus Hristos, iertarea păcatelor și arvuna vieții veșnice*. Iar „atunci când ne împărtășim cu Trupul și Sângele Mântuitorului nu ne împărtășim doar cu ceva, ci cu Cineva. Ne împărtășim cu Trupul și cu Sângele lui Hristos, ca El să rămână în noi și noi în El. Deci, comuniunea persoanelor, legătura dintre noi și Hristos se stabilește prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui. Primim Trupul și Sângele Fiului lui Dumnezeu ca să ne unim cu Dumnezeu Fiul, Unul din Sfânta Treime. Prin aceasta vedem că **Sfânta Euharistie este cea mai înaltă lucrare a Bisericii, pentru că este**

unirea noastră cu Dumnezeu prin umanitatea sfințită, răstignită și înviată a lui Hristos, prin Trupul și Sângele Său". De asemenea, a subliniat faptul că în Joia Mare se pregătește Sfânta Împărtășanie pentru tot timpul anului, și „cu această Euharistie se vor împărtăși copiii imediat după Botez și Mirungere, și bolnavii sau bătrânii care nu pot veni la biserică și li se duce împărtășania la spital sau în casa lor. Prin aceasta vedem că în Sfânta și Marea Joi este cea mai importantă Liturghie din timpul anului, este Liturghia izvor al tuturor Liturghiilor de peste an”.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei.

A primit în audiență pe Dl Teodor Baconschi, ministrul afacerilor externe.

Vineri, 22 aprilie

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în Sfânta și Marea zi Vineri din *Săptămâna Sfințelor Pătimiri*, a oficiat *Denia Prohodului Domnului* la Catedrala patriarhală.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a arătat semnificațiile duhovnicești mântuitoare ale slujbei *Prohodului Domnului*, în care vedem *smerenia nesfârșită a iubirii jertfelnice a Mântuitorului Iisus Hristos*. „(...) Mântuitorul Iisus Hristos coboară «în mormânt cu trupul și în iad cu sufletul», pentru a transforma mormântul într-un laborator al Învierii. Cântările din Sfânta și Marea Sâmbătă precizează mai adânc înțelesul șederii în mormânt a Mântuitorului Iisus Hristos spunând că «prin moarte ai prefăcut omorârea și prin șederea în mormânt ai schimbat stricăciunea în nestricăciune». Deci, Mântuitorul Iisus Hristos coboară în mormânt pentru a schimba moartea obișnuită în biruință asupra morții; de aceea cântăm în noaptea de Înviere «cu moartea pe moarte călcând». (...)”

„Hristos Domnul a coborât pe pământ ca să-l caute pe Adam cel căzut și nu l-a găsit pe pământ, de aceea a coborât în mormânt cu trupul și în iad cu sufletul. Deși Hristos Se află în mormânt cu trupul și în iad cu sufletul, dumnezeirea Lui rămâne unită cu umanitatea Sa. Hristos moare în înțelesul că sufletul se desparte de trupul Său, dar nici sufletul și nici trupul Său nu se despart de dumnezeirea Sa. Faptul că în mormânt trupul lui Hristos este trupul lui Dumnezeu Omul, el nu cunoaște stricăciune și această taină a fost prezisă de psalmistul David când a zis că «pe cel cuvios al Tău nu-L vei

da stricăciunii». Deci, în mormânt se află trupul lui Dumnezeu Cuvântul și pentru că Dumnezeu Cuvântul este unit cu trupul Său omenesc, trupul Lui nu intră în stricăciune, în descompunere, iar sufletul Său, pentru că este unit cu dumnezeirea Sa, nu poate fi reținut în iad. El de bunăvoie a coborât cu sufletul la iad ca prin prezența Sa iubitoare și plină de lumină, lumina slavei dumnezeirii Sale, să propovăduiască celor din iad mântuirea și învierea.”

„Taina aceasta a Sâmbetei celei Mari este taina trecerii de la moarte la viață. Ea leagă taina crucii a iubirii jertfelnice de pe cruce cu Taina Învierii care înseamnă slava iubirii smerite a lui Hristos. În Cruce este ascunsă Învierea, iar Învierea arată slava Crucii. Deci, în Sfânta și Marea Sâmbătă noi prăznuim iubirea nesfârșită a lui Hristos care deși se află în mormânt cu trupul și în iad cu sufletul, El nu stă pasiv, ci lucrează mântuirea noastră, și anume nestricăciunea trupului și eliberarea din iad. Cu alte cuvinte, lucrează Învierea cea de obște care va fi inaugurată în El.”

Sâmbătă, 23 aprilie

A întâmpinat în Catedrala patriarhală Sfânta Lumină de la biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, adusă la București de o delegație a Patriarhiei Române, condusă de Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Duminică, 24 aprilie

În noaptea de Înviere, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oficiat slujba *Sfintei Învieri* în fața Reședinței și a Catedralei patriarhale, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, slujitori ai Catedralei patriarhale, în prezența a mii de credincioși. Preafericirea Sa a oferit Sfânta Lumină de la biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim preoților slujitori, apoi aceștia au oferit-o tuturor celor prezenți la slujba din noaptea Sfințelor Paști.

La finalul slujbei, a ținut și un cuvânt de învățătură în care a subliniat faptul că Sfânta Lumină de la Ierusalim, de la mormântul Învierii Domnului, care vine în fiecare an după slujba Vecerniei ca urmare a rugăciunilor poporului și în special a rugăciunilor Patriarhului Ierusalimului chiar pe lespeda mormântului Învierii Domnului, este „un dar al Mântuitorului Iisus Hristos pentru cei care păstrează dreapta credință și Îl iubesc pe El (...)” și ea reprezintă „o minune a Ortodoxiei, o încurajare a noastră, a tuturor, o mărturie

că Hristos Domnul Cel Înviat, deși este înălțat la cer într-o slavă, este tainic prezent în mijlocul poporului dreptmăritor, un semn de comunicare și confirmare a dreptei credințe și a iubirii noastre față de El”.

În continuare, a explicat înțelesurile duhovnicești mântuitoare ale *Învierii Domnului*, evidențiind în mod deosebit faptul că „în noaptea de Paști, în toată Săptămâna Luminată și în fiecare duminică de peste an prăznuim trei mari adevăruri ale credinței noastre, adevăruri scrise în Sfintele Evanghelii și cântate în cultul Bisericii noastre. Primul adevăr este acesta: Învierea lui Hristos este biruința asupra morții și începutul unei alte vieți, începutul vieții veșnice încă din lumea aceasta. Al doilea adevăr central al credinței noastre privind Învierea lui Hristos este acesta: Învierea lui Hristos este începătura sau arvună a învierii tuturor oamenilor - nu numai a creștinilor, ci a Învierii de obște sau universală - a tuturor oamenilor din lume. Și, în al treilea rând, Învierea lui Hristos este lumina sau sensul ultim al vieții oamenilor și al întregului univers. Aceste adevăruri, cuprinse în Evanghelie și exprimate în cărțile noastre de cult, sunt deosebit de semnificative pentru existența noastră și pentru rostul vieții noastre pe pământ.”

Preafericirea Sa a evidențiat, de asemenea, că „trupul Mântuitorului Iisus Hristos Înviat din morți este unul schimbat, deși își păstrează identitatea - pentru că arată ucenicului Său, Toma, urmele cuielor răstignirii Sale pe Cruce și urma lăncii cu care a fost străpuns în coastă. Totuși, trupul Lui nu mai este ca un trup al omului obișnuit. El este materie înduhovnicită și îndumnezeită; el este liber de orice determinism al naturii, al spațiului și al timpului. De aceea, Hristos Domnul, în seara Învierii Sale, intră în camera unde se aflau ucenicii Săi prin ușile încuiate, fără să spargă ușile și fără să-și rănească trupul Său (...)”.

După slujba *Sfintei Învieri*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, slujitori ai Catedralei patriarhale, în prezența a sute de credincioși. La finalul Sfintei Liturghii, Preafericirea Sa a dăruit credincioșilor prezenți *Pastorală de Sfintele Paști*, un cozonac, un ou roșu și câte o iconiță cu Învierea Mântuitorului Iisus Hristos.

La slujba *Sfintei Învieri* și la Sfânta Liturghie, oficiate de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în noaptea de Înviere, a asistat și Eminența Sa dr. Geoffrey Rowell, Episcopul anglican de Gibraltar.

A oficiat *Vecernia Învierii Domnului* sau slujba *Învierii a doua* la Catedrala patriarhală, împreună cu Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a sute de credincioși.

Sfânta Evanghelie rânduiește spre a fi citită la *Vecernia Învierii Domnului* (Ioan 20, 19-25) a fost rostită în 12 limbi. După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ținut un cuvânt de învățătură în care a arătat că prin citirea acesteia în 12 limbi „se vede că Dumnezeu cheamă toate neamurile, toate popoarele la mântuire și în fața Lui nu există o umanitate amorfă, ci una exprimată printr-o diversitate de limbi, de culturi, care înfrumusețează umanitatea și preamăresc pe Dumnezeu (...)”, pentru că „Dumnezeu iubește diversitatea popoarelor, nu dorește uniformizarea lor, o nivelare a identității lor, ci Dumnezeu respectă pe fiecare persoană în parte în identitatea ei și pe fiecare popor”. De asemenea, din conținutul Evangheliei din această zi vedem, în mod deosebit, cum „Dumnezeu Fiul Cel Înviat din morți pregătește pe ucenici pentru misiune și, în același timp, respectă identitatea popoarelor, pentru că Duhul Sfânt, deodată, susține identitatea creației, dar cheamă și la unitate. Duhul Sfânt este Unul, dar darurile Sale sunt multiple și El pune în comuniune darurile diferite ca să arate frumusețea iubirii lui Dumnezeu care are o mulțime de nuanțe (...)”.

Joi, 28 aprilie

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, la Reședința patriarhală de la Dragoslavele, județul Argeș.

Vineri, 29 aprilie

A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Ghighiu din județul Prahova, cu ocazia hramului acesteia - *Izvorul Tămăduirii*, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, pe un podium special amenajat lângă biserica mănăstirii.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat că sărbătoarea *Izvorului Tămăduirii* este o sărbătoare închinată în primul rând Mântuitorului Iisus Hristos, Cel Înviat, ca Izvor al vieții, al vindecării și al tămăduirii, și deodată cu Acesta și Maicii

Domnului, care este nedespărțită de Fiul ei și care a purtat pe Hristos în ea, apoi pe brațele ei și L-a arătat lumii, devenind astfel și ea izvor al tămăduirii noastre. Preafericirea Sa a evidențiat faptul că „Izvorul tuturor tămăduirilor este Hristos Domnul, Care nefiind despărțit de Maica Domnului dăruiește și Maicii Domnului această putere vindecătoare. Întrucât Maica Domnului este icoana vie a Bisericii lui Hristos, Iisus Hristos dăruiește puterea Sa vindecătoare, iertătoare și sfințitoare și Bisericii Sale. Deci, această putere vindecătoare, curățitoare, iertătoare de păcate și sfințitoare vine de la Hristos prin Maica Domnului, prin Biserica Mântuitorului Iisus Hristos. De aceea, avem Taina Sfântului Maslu sau Taina vindecării bolnavilor, după ungerea cu untdelemn sfințit. Vedem că toată taina tămăduirii, a vindecării, a dăruirii sănătății își are izvorul în Hristos Domnul”.

După oficierea Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit slujba de *Sfințire a Apei*, la Agheasmatarul din curtea Mănăstirii Ghighiu.

Sâmbătă, 30 aprilie

A sosit la Mănăstirea Lainici din Arhiepiscopia Craiovei, pentru a participa la sărbătoarea proclamării canonizării *Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici* și la slujba de sfințire a noii biserici a mănăstirii, evenimente care au avut loc a doua zi, duminică, 1 mai.

Aici, a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul ortodox român din Ungaria, Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, clerici și mireni, precum și tineri îmbrăcați în frumoase costume populare.

S-a săvârșit slujba de *Te Deum* în biserica istorică (mică) a mănăstirii, după care Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a urat bun venit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în această străveche vatră monahală. La rândul său, Patriarhul României a rostit câteva cuvinte despre marele eveniment al canonizării Cuviosului Irodion, „lucrare sfântă săvârșită în lumina Sărbătorilor Pascale”.

A consemnat,
Arhim. Paisie TEODORESCU,
Consilier Patriarhal
Cabinetul Patriarhului

Studii

Semnificația simbolico-dogmatică a actelor liturgice din rânduiala slujbei Sfântului Botez

Arhim. Vasile MIRON

Keywords: *Baptism, spiritual resurrection, exorcism, catechumen, anointment, Eucharist*

Acest studiu este o explicație detaliată și documentată a principalelor acte și forme de cult din cuprinsul rânduiei slujbelor Sfântului Botez și a Mirungerii, Sfinte Taine prin care omul renaște spiritual la viața cea nouă în Hristos, devine membru al Bisericii și se împărtășește de darurile Sfântului Duh, necesare pentru creșterea, sporirea și întărirea sa în viața cea duhovnicească. În toate actele liturgice ale acestor sfinte Taine, Mântuitorul nostru Iisus Hristos își reactivează prezența și lucrarea Sa harică, unindu-l pe om cu Sine și retrăind cu fiecare nou botezat momentele principale ale operei Sale răscumpărătoare: nașterea, moartea și Învierea Sa.

Botezul este taina prin care, prin întreita cufundare în apă sfințită, în numele Sfintei Treimi, i se iartă celui botezat păcatul strămoșesc, precum și păcatele personale, săvârșite până atunci (când este vorba de adulți), cei botezați devenind membri ai Bisericii creștine. El este poarta prin care se intră în sânul Bisericii, așa cum spune Mântuitorul: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va intra în împărăția cerurilor” (*Ioan 3, 5*), fapt pentru care i se mai spune și taina renașterii spirituale sau „baia nașterii celei de-a doua și înnoirea Duhului Sfânt” (*Tit 3, 5*), adică taina nașterii din nou pentru viața în Hristos, prin spălarea păcatelor, sau ușa tainelor. „Botezul reprezintă literalmente o nouă naștere în Hristos și, în acest sens, o nouă creație a omului”¹. Prin Botez, „fiecare credincios se unește și-și face ale sale simțirile și funcțiile

¹ Panayotis NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit*, trad. în rom. de Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 86.

trupului lui Hristos”², pentru că „în botez, Duhul lui Hristos se substituie cu toată sfințenia Sa instinctelor naturale ale omului. Duhul Sfânt este agentul unei transformări interioare, iar apa este considerată ca posedând forțe purificatoare și creatoare”³.

Botezul reprezintă, așadar, taina comuniunii cu Hristos și a sălășluirii Lui în ființa omului prin lucrarea Duhului Sfânt, așa cum subliniază Nicolae Cabasila: „Când ieșim din apa Botezului – spune el – avem în suflete pe Însuși Mântuitorul nostru, și încă nu numai în suflet, ci și pe frunte, în ochi, ba și în măduarele și în cel mai ascuns ungher al ființei noastre, și anume Îl avem plin de mărire, curat de orice păcat și lipsit de orice stricăciune, așa precum a înviat, așa cum S-a arătat apostolilor, precum era pe când S-a înălțat la cer și, în sfârșit, așa cum va fi când se va întoarce iarăși să ne ceară comoara ce ne-a încredințat-o”⁴.

Botezul are o funcție ontologică multiplă. În primul rând, îl izbăvește pe om de păcat și îi tămăduiește firea afectată de urmările acestuia, iar în al doilea rând, „îl ipostaziază în Hristos”⁵, înrădăcinând în el germenele sfințeniei și răsădindu-l în viața cea nouă în Hristos, pentru a-l modela după chipul Său divino-uman. „Participând la filiația divină a lui Iisus prin harul botezului, creștinul participă, de asemenea, la sacerdoțiul lui Hristos prin funcția pe care această taină i-o conferă”⁶, sau, cum afirmă un important teolog român, din clipa în care omul se scufundă în apa Botezului, „se întâlnește în ea cu Hristos, sau se personalizează deplin, încadrându-se în Persoana Lui, și se umple de energiile Duhului Sfânt ce iradiază din Hristos”⁷.

Structura rânduielii este divizată în două părți: una introductivă, care cuprinde ritualul facerii catehumenului și slujba botezului, în care este inclus și ritul mirungerii.

² Panayotis NELLAS, *Omul...*, p. 87.

³ Robert WILL, *Le culte, étude d'Histoire et de Philosophie religieuses*, vol. I, Strasbourg, 1925, p. 149.

⁴ Nicolae CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, partea a II-a, trad. în rom. de Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, Ed. Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989, p. 148.

⁵ Panayotis NELLAS, *Omul...*, p. 89.

⁶ Lefebvre GASPARD, *Liturgie, ses principes fondamentaux*, V-e, éd. Bruges, 1936, p. 8.

⁷ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1997, p. 28.

Rânduiala facerii catehumenului care precede slujba propriu-zisă a Botezului este o reminiscență a disciplinei catehumenatului din primele veacuri creștine, în cadrul căreia se făceau recrutarea și instruirea noilor adepți convertiți la creștinism, proveniți din lumea păgână.

Această perioadă de pregătire varia de la un secol la altul, stabilindu-se în definitiv la trei ani, cu trei clase de catehumeni, corespunzând celor trei ani de propovăduire a Mântuitorului Hristos în mijlocul ucenicilor Săi.⁸ În acest interval de timp, cei ce doreau să se încreștineze trebuiau să-și însușească adevărurile fundamentale de credință și să se pregătească duhovnicește, prin post și rugăciune, pentru a deveni prin botez membri spirituali ai Bisericii.⁹

Pregătirea prealabilă și insistentă pentru primirea acestei Sfinte Taine era aplicată catehumenilor din a treia clasă, numiți luminați sau competenți. După ce erau înscriși pe listele celor programați pentru botez, acești catehumeni erau examinați riguros de episcop în ultimele săptămâni ale Postului Mare¹⁰, începând de miercuri, săptămâna a patra a Postului, când se făceau și rugăciuni speciale pentru ei la Liturghie (ectenă și rugăciunea specială pentru „cei chemați spre luminare”, rămasă în uz până astăzi la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, începând din a doua jumătate a Postului Paștelui, sunt argumente care atestă această practică).

⁸ A se vedea *Constituțiile Sfinților Apostoli*, cartea a VIII-a, cap. 32, trad. în rom. de Pr. Gh. N. Nițu, București, 1907, p. 315.

⁹ Amănunte despre regulile disciplinare privitoare la catehumenat în Biserica veche vezi la: Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Procateheza*, cap. 1 și *Cateheza a III-a*, cap. 2, *Catehezele*, trad. în rom. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, București, 2003, pp. 5-38; can. 2 al Sin. I Ecumenic; can. 7 al Sin. II Ecumenic; can. 45 Laodiceea; Sf. VASILE CEL MARE, *Omilia a XIII-a Îndemnătoare la Botez*, trad. în rom. de Pr. D. Fecioru, în col. PSB, vol. XVII (*Omilii la Hexaameron, Omilii la Psalmi și Omilii și cuvântări*), București, 1986, pp. 488-500; Adalbert HAMMAN, *La baptême et la confirmation*, Paris, 1969, p. 79.

¹⁰ „Pregătirea botezului comporta la Roma ca peste tot o seamă de instrucțiuni și de exerciții spirituale care aveau loc în timpul Postului Paștelui. Ședințele care se consacrau în acest sens purtau numele de scrutinuri; nu exista nici o colecție de catehisme romane care puteau fi comparate cu catehismele Sfântului Chiril al Ierusalimului.

Scrutinurile erau destinate să verifice pregătirea candidaților. În secolul al șaptelea, scrutinurile începeau în săptămâna a treia a Postului Paștelui. În primul scrutin li se dădea celor aleși numele care li se scria pe registre, apoi aceștia erau împărțiți în două grupe, bărbații în dreapta și femeile în stânga. Slujba începea. După colectă și înaintea lecturilor biblice, un diacon îi chema pe catehumeni, invitându-i să se prostorneze și să se roage. Rugăciunea se termina cu Amin, pe care toți îl rosteau cu voce tare”, Louis DUCHESNE, *Origines du culte chrétien étude sur la Liturgie latine avant Charlemagne*, Paris, 1925, pp. 315-316. Vezi și Nicolae BRÂNZESCU, „Catehetica” în: *Semănătorul*, tom. I, (1936), Lugoj, p. 101.

După întrebările de rigoare adresate de episcop în legătură cu cele învățate în timpul catehumenatului, urma ritul exorcizării catehumenilor, adică a lepădării lor solemne de satana și mărturisirea credinței în Hristos¹¹, din care s-a dezvoltat ulterior rânduiala facerii catehumenului, pe care o practicăm astăzi în clipele premergătoare săvârșirii Tainei Sfântului Botez. Elementele inițierii catehumenilor pe care le-am menționat mai sus nu au constituit propriu-zis o slujbă oficiată special în clipele anterioare săvârșirii Tainei Sfântului Botez. „Nici rugăciunea «la facerea catehumenului» nu se făcea înainte de botez, nici exorcizările nu se făceau atunci, nici lepădarea de satana și unirea cu Hristos, nici mărturisirea credinței. Acestea se făceau treptat, la diferite adunări ale catehumenilor, și nu doar o singură dată. Adică, nu aveau și nu au nici astăzi caracter de slujbă, de aceea și-au și păstrat forma lor arhaizată”.¹² Abia după răspândirea comunităților creștine și dispariția instituției catehumenatului au fost unificate riturile baptismale și administrate candidaților la botez într-un cadru liturgic aparte, formând ceea ce numim noi astăzi Rânduiala facerii catehumenului sau a celui chemat la botez.

Această rânduială se săvârșește în pridvorul bisericii și cuprinde trei momente: exorcismele, lepădările și unirea cu Hristos. Primirea pruncului în exonartex sau pridvor pentru a i se citi exorcismele ne arată că acela nebotezat, nefiind curățit încă de păcatul strămoșesc, nu este membru al Bisericii și nici cetățean al cerului, ale căror uși le deschide numai botezul.¹³

¹¹ „Unul dintre clericii însărcinați cu această funcție se apropia de candidați, mai întâi de bărbați, le făcea semnul sfinte cruci pe frunte, sufla asupra lor și pronunța o formulă de exorcizare; apoi treceau femeile cărora le făcea aceeași ceremonie. Aceasta era repetată prin a doua exorcizare și apoi prin a treia. Ceea ce merită remarcat este faptul că la diferite exorcisme preotul nu se adresa decât lui Dumnezeu. Catehumenii reluau locul lor la slujbă și continuau să rămână până la Evanghelie. Înainte de Evanghelie erau concediați. În săptămâna a treia, candidatul era inițiat în mod oficial asupra Evangheliei, a Simbolului și a rugăciunii duminicale”, L. DUCHESNE, *Origines du culte...*, pp. 317-318. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Prima cateheză către cei ce urmează a fi luminați*, cap. 3, în vol. *Catehezele baptismale*, trad. în rom. de Pr. Marcel Hancheș, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2003, pp. 21-22; SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Procateheza*, cap. 9, pp. 10-11 și *Cateheza I mistagogică...*, pp. 342-347; SF. VASILE CEL MARE, *Omilia a XIII-a...*, p. 491.

¹² Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice*, vol. I, trad. în rom. de Pr. Victor Manolache, Ed. Bizantină, București, 2008, p. 171.

¹³ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfânta Biserică și despre târnosirea ei*, partea a V-a, cap. 155, în *Tratat asupra tuturor dogmelor credințelor noastre ortodoxe*, trad. în rom. de Ierom. Chesarie și tipărit de Toma Teodorescu, București, 1865, p. 129.

Dezbrăcarea candidatului până la cămașă și descălțarea lui (dacă este adult) sau desfacerea fașei pruncului de către preot arată că acela ce vine să primească botezul „trebuie să fie slobod de patimi, dezlegat de necredință și de îmbrăcămintea păcatului strein și supus lui Dumnezeu”¹⁴.

Suflarea crucișă de trei ori a preotului peste fața pruncului însoțită de rostirea formulei „Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit” (*Psalmii* 118, 73) „însemnează Treimea, iar în chipul crucii este pentru unul din Treime, Hristos, Care s-a întrupat pentru noi, a pățimit cu trupul și a biruit cu arma crucii. Deci chipul crucii înseamnă jertfirea, smerenia și biruința, pentru că printr-înșă s-au sfârâmat legăturile morții și s-a surpat puterea vrăjmașului, cu care putere și noi alungăm și îngrozim pe diavol.”¹⁵ Suflarea de trei ori peste fața celui ce vine să se boteze închipuie suflarea de viață dătătoare a Făcătorului, care i-a fost transmisă lui Adam la creație (*Facerea* 2, 7). Așa cum Dumnezeu i-a împărtășit primului om suflare divină, încât „omul s-a făcut ființă vie”, și precum Mântuitorul a suflat peste Sfinții Apostoli, conferindu-le puterea Duhului Sfânt, tot astfel și catehumenul, prin suflarea „preotului lui Hristos care închipuie pe Dumnezeu”¹⁶, este zidit sau născut a doua oară, spre viața cea nouă, spirituală¹⁷, pe care ne-a învrednicit să o dobândim Cel ce ne-a mântuit prin cruce și prin „suflarea gurii Sale va nimici pe cel fără de lege” (2 *Tesalonicieni* 2, 8).

Odată cu suflarea de trei ori peste fața pruncului, preotul îl și însemnează cruciș de trei ori pe prunc, mai întâi la frunte, pentru a-i lumina mintea cu lumina dreptei credințe și cunoașterea învățăturilor creștine; la gură, pentru a grăi cuvântul adevărului, și apoi la piept, centrul afectivității și sediul inimii, pentru ca ea să se curețe de întinăciunea păcatului și să se aprindă de iubirea față de Dumnezeu și de semeni.¹⁸

După aceste acte simbolice care semnifică faptul că Hristos îl ia în primire pe catehumen și îl înscrie în „Cartea vieții”, preotul, punând mâna

¹⁴ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, partea a II-a, în trad. rom. cit., p. 74.

¹⁵ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele ...*, partea a II-a, p. 74.

¹⁶ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele ...*, partea a II-a, p. 73.

¹⁷ Dr. Vasile MITROFANOVICI, *Liturgica Bisericii Ortodoxe*, cursuri universitare, prelucrate, completate și editate de Pr. dr. Teodor Tarnavski și mitropolit dr. Nectarie Cotlarciuc, Cernăuți, 1929, p. 744.

¹⁸ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele ...*, partea a II-a, cap. 62, p. 74.

pe capul pruncului în semn de protecție și consacrare, citește rugăciunea de primire a acestuia în rândurile catehumenilor („În numele Tău, Doamne Dumnezeu adevărului”...), rugându-L pe Dumnezeu să-l învrednicească să devină „ostaș nebiruit al lui Hristos” și să-l numere cu „turma moștenirii Sale”.

Urmează citirea exorcismelor, adică a acelor rugăciuni în care preotul Îl roagă pe Dumnezeu să înlăture de la noul catehumen toată puterea cea potrivnică a vicleanului diavol, nu pentru că acesta ar fi posedat de diavol cum sunt demonizații, ci pentru că, aflându-se sub stăpânirea păcatului strămoșesc, se află sub imperiul răutății asupra căruia stăpânește diavolul, care îi domină pe cei ce zac în păcat sau în afara harului (*Efesenii* 2, 2). Pentru a-l elibera pe catehumen de influența și uneltirile celui rău, Biserica a dispus citirea acestor exorcisme spre a-l sustrage de sub robia diavolului și a-l trece sub puterea lui Hristos, Săpânul vieții noastre. „Eliberarea din puterea satanică este începutul restaurării omului, iar împlinirea ei este împărăția cerească, unde omul a fost primit în Hristos.”¹⁹

Întreita lepădare de satana pe care o face catehumenul, sau nașul în numele catehumenului, este mărturia grăitoare a rupturii de bunăvoie a oricăror legături dintre candidat și satana. Catehumenul înfruntă acum pe satana, fiindcă, după citirea exorcismelor, satana este oarecum sfidat și denunțat, și catehumenul are libertatea și curajul de a-l respinge și de a renunța la el. „Însuși faptul de a se întoarce cu fața spre Apus constituie un act de libertate, primul act liber al omului eliberat de sub stăpânirea diavolului.”²⁰ Apusul este considerat sediul întunericii și locașul răutății, pentru că „satana este întuneric, și în întuneric își are puterea sa”²¹, motiv pentru care este numit și „stăpânitorul întunericii” (*Luca* 22, 32; *Efesenii* 6, 6).

Formulele de lepădare de satana se repetă de trei ori, pentru că de trei ori l-a îndepărtat Domnul Iisus pe satana, la ispitirea de pe muntele Carantaniei.²² Urmând îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care ne povățu-

¹⁹ Alexander SCHMEMANN, *Din apă și din Duh*, trad. în rom. de Pr. prof. Ion Buga, Ed. Simbol, București, 1992, p. 21.

²⁰ Alexander SCHMEMANN, *Din apă...*, p. 22.

²¹ Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza I mistagogică*, în *Catehezele...*, p. 343.

²² *Tălcuirea Evangheliilor și Cazanii la toate Duminicile de peste an*, București, 1973, p. 638.

iește „să ne lepădăm lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii” (*Romani* 13, 12), catehumenul (sau, în locul lui, nașul) îl scuipe pe diavol în semn de repulsie, scârbă și dispreț, arătând că s-a lepădat cu totul de el și de faptele lui, adică de păcate.

Când se întoarce cu fața spre Răsărit pentru a mărturisi unirea cu Hristos, candidatul la Botez făgăduiește că își va consacra viața lui Dumnezeu, împlinind voia Lui cea sfântă. „Cuvintele pe care le roștiți aici sunt scrise în cer și legămintele pe care le faceți cu gura rămân neșterse în fața Stăpânului”²³, spune un mare părinte al Bisericii.

Întoarcerea catehumenului spre Răsărit pentru a proclama unirea cu Hristos semnifică aceea că „fugind de întuneric, omul aleargă acum spre lumină; privind spre Răsărit, ochii lui caută soarele; după ce a zdrobit cătușele tiranului celui rău, el se prosternază în fața Împăratului luminii”²⁴, căci Răsăritul simbolizează Raiul cel pierdut prin păcat (*Facere* 2, 8) pe care ni-l deschide iarăși Botezul²⁵ și tot de la Răsărit ne-a venit izvorul luminii și „Soarele dreptății”, Hristos Dumnezeul nostru, „Răsăritul cel de sus” (*Luca* 1, 78).

Ca o expresie elocventă a unirii cu Hristos, candidatul la Botez face mărturisirea solemnă a credinței prin rostirea Simbolului niceo-constantinopolitan, spre încredințarea și mărturia promisiunii că va păstra neîntreruptă legătura cu Hristos prin credință și prin lucrarea faptelor bune. Crezul se rostește de trei ori „întru slava Unuia în Treime Dumnezeul nostru, Care a surpat pe diavol”²⁶ și pentru a anula întreita lepădare de Domnul a lui Petru.²⁷ Fiind una dintre cerințele esențiale ale primirii Botezului, mărturisirea dreptei credințe precede în mod firesc administrarea acestei Sfinte Taine, condiționând însăși lucrarea și efectele ei asupra noului botezat. „Credința și botezul sunt două condiții ale mântuirii și sunt legate, de nedespărțit una de alta. Pe de o parte, credința se desăvârșește prin botez; iar pe de altă parte, botezul se

²³ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia către cei ce urmează a fi luminați și lămurire clară a celor săvârșite în chip simbolic și închipuite în dumnezeiescul botez*, în vol. *Catehezele baptismale*, trad. rom. cit., pp. 51-52.

²⁴ Nicolae CABASILĂ, *Despre viața...*, partea a II-a, p. 155.

²⁵ SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza I mistagogică*, în *Catehezele...*, p. 346.

²⁶ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 62, p. 75.

²⁷ SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, trad. în rom. de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, în col. PSB, vol. XLI, Ed. IBMBOŢ, București, 2000, p. 1090.

întemeiază pe credință; ambele sunt depline (prin invocarea) aceluiași nume. Pentru că, după cum credem în Tatăl și în Fiul și în Duhul Sfânt, la fel ne și botezăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Mărturisirea precede credința, care duce la mântuire, însă botezul, cel ce pecetluiește asen-timentul nostru, îl urmează de aproape²⁸.

După rostirea Crezului, pregătirea pentru botez se încheie și totul este acum gata pentru marele eveniment: cel al morții și al învierii, după chipul morții și al învierii lui Hristos.

Preotul, îmbrăcat în veșminte strălucitoare, cădește împrejurul cristelni-ței. „Căderea înseamnă mireasma Duhului Sfânt, iar sfânta scaldătoare este maica noastră cea duhovnicească, căci precum Hristos s-a născut din Fecioară pentru ca să curățească nașterea cea spurcată, așa și noi din curata scaldătoare ne-am renăscut. Așa cum Duhul Sfânt în pântecul curat al Fecioarei a lucrat întruparea Cuvântului, așa și întru noi, apa curată a scaldătoarei și Duhul lui Dumnezeu au săvârșit curata naștere de-a doua.”²⁹

După alți interpreți, cristelnița sau colimvitra cu apă sfințită simbolizează „mormântul lui Hristos, moartea și Învierea, și viața Lui cea după înviere”.³⁰ Apa este simbolul vieții și al curățirii spirituale și sufletești pe care o dobân-dim prin botez, iar Duhul Sfânt este izvorul vieții veșnice. La creația lumii, „Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor” (*Facerea* 1, 13), pentru a da viață făpturilor, iar în Taina Sfântului Botez, ne altoiește în Hristos, răsă-rind în noi germenele sfințeniei și al vieții celei veșnice. „Apa este, așadar, cea în care se scufundă trupul, ca să se spele tot păcatul trupesc. Se îngroapă în ea toată fărădelegea..., iar Duhul Sfânt îți insuflă pacea sufletului și liniștea minții”³¹, spune Sfântul Ambrozie al Milanului.

Mai înainte de începerea slujbei, „se aprind lumânări în sfeșnice sau se lipsesc de cristelniță, arătând că acela ce se botează se întoarce de la întuneric la lumină și fiu al luminii se face”³².

²⁸ SF. VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh*, cap. 12, trad. în rom. de Pr. prof. dr. Constantin Cornișescu în col. PSB, vol. XII, Ed. IBMBOR, București, 1988, p. 43

²⁹ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 62, pp. 79-80.

³⁰ GHENADIE, fost EPISCOP AL ARGEȘULUI, *Liturgica sau explicația serviciului divin*, București, 1977, p. 181.

³¹ SF. AMBROZIE AL MILANULUI, *De mysteriis (Despre Sfintele Taine)*, cap. III, trad. în rom. de Pr. prof. dr. Ene Braniște, în col. PSB, vol. LIII, Ed. IBMBOR, București, 1994, p. 12.

³² SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 62, p. 77.

Bindecuvântarea mare („Bindecuvântată este împărăția”...) ne sugerează însăși scopul Tainei, și anume acela de a inaugura împărăția lui Hristos în sufletele noastre și de a ne oferi „posibilitatea cunoașterii și trăirii acestei împărății”³³. Botezul nu este un act magic, ci este începutul vieții veșnice, care ne unește încă de acum cu lumea viitoare, determinându-ne chiar de aici (din viața pământească) să participăm la împărăția lui Dumnezeu cea cerească. În timpul rostirii ecteniei mari, preotul invocă „lucrarea cea curățitoare a Treimii”, pentru a transforma făptura umană căzută în păcat. Același Duh care „se purta pe deasupra apelor” pentru a crea lumea și a prefăce haosul în cosmos, este chemat din nou, ca, prin puterea Sa sfințitoare, să transfigureze lumea căzută și să o zidească din nou la viața cea nouă în Hristos. „Dumnezeu a creat lumea și a binecuvântat-o și a dat-o omului ca hrana și viața sa, ca mijloc de comuniune cu El. Bindecuvântarea apei semnifică răscumpărarea materiei sau reînțoarcerea la acest sens inițial și esențial.”³⁴

După rostirea rugăciunii de sfințire a apei și a epiclezei (formula de invocare a Sfântului Duh), apa Botezului a devenit vehicul al harului mântuitor, apă de sfințire și de curățire, izbăvitoare de toată întinăciunea trupească și sufletească. „Apa Botezului este plină de Duh, curățește sufletele, îl înnoiește pe om și-l face fiu al lui Dumnezeu și fără de păcat”.³⁵

Practica sfințirii apei la Botez este foarte veche. Despre ea ne amintesc atât *Constituțiile Sfinților Apostoli* (în trad. rom. cit. la nota 8, cartea a VII-a, cap. 43, p. 265), cât și operele Sfinților Părinți: Sfântul Chiril al Ierusalimului (*Procateheza*, cap. 15, și *Cateheza a III-a mistagogică*, cap. 1, în trad. rom. cit., la nota 9, pp. 15, 351), Sfântul Vasile cel Mare (*Omilia XIII Îndemnătoare la Botez*, în trad. rom. cit. la nota 9, p. 490), Sfântul Ioan Gură de Aur (*Cateheze baptismale*, în trad. rom. cit. la nota 11, pp. 48, 54) și Sfântul Grigorie de Nissa.³⁶

³³Alexander SCHMEMANN, *Din apă...*, p. 36.

³⁴Alexander SCHMEMANN, *Pentru viața lumii, Sacramentele și Ortodoxia*, trad. în rom. de Pr. prof. dr. Aurel Jivi, Ed. IBMBOR, București, 2001, p. 88.

³⁵Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfântul Maslu*, cap. 291, în trad. rom. cit., p. 188.

³⁶*Scrieri exegetice, dogmatico-polemice și morale*, trad. în rom. de Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, în col. PSB, vol. XXX, Ed. IBMBOR, 1999, în „Marele cuvânt catehetic sau despre învățământul religios”, p. 344. Sfântul Părinte afirmă că aceia ce „nu-și curățesc sufletul de întinăciunea patimilor, ci duc și după primirea tainei o viață la fel cu cea dinaintea ei..., apa e numai apă (simplă), pentru că nu se vede nicăieri în cel nou născut nici o urmă de dar al Duhului”.

După sfințirea apei urmează ungerea celui chemat cu untdelemnul bucuriei (*Psalmii* 44, 9 și *Evrei* 1, 9), sfințit de preot printr-o rugăciune specială rostită tot atunci, în cadrul ceremonialului slujbei. Din el toarnă în apa botezului, de trei ori, cruciș, înainte de ungere, pentru a semnifica darul Sfântului Duh, Care s-a pogorât în apă în momentul sfințirii ei, așa cum la creație s-a pogorât deasupra apelor ca să dea viață făpturii.

Ungerea catehumenului cu untdelemnul bucuriei este interpretată în mod diferit de tâlcuitorii cultului. Această ungere este semnul milei și al bunătații dumnezeiești, semnul iertării și al împăcării omului cu Dumnezeu și al însănătoșirii sufletești și trupești, căci untdelemnul, care este roada măslinului, a servit încă din cele mai vechi timpuri ca medicament (*Luca* 10, 34). Ramura de măslin pe care porumbelul i-a adus-o lui Noe după potop anunța faptul că Dumnezeu îl iertase pe om și se împăcase cu el (*Facerea* 8, 11), iar acum, noul catehumen chemat la viața cea în Hristos prin „apă și prin Duh” (*Ioan* 3, 5) este încredințat că se va izbăvi din robia păcatului. Aceasta este semnificația simbolică a untdelemnului: un dar de vindecare, un dar de pace, un dar al puterii spirituale și al vieții.³⁷ Cu acest simbolism natural a intrat el în viața liturgică a Bisericii, închipuind lumina, bucuria și pacea divină, căci apa potopului a fost preînchipuirea botezului, iar porumbelul preînchipuia Duhul Sfânt. „Acest untdelemn sfințit, prin invocarea lui Dumnezeu și prin rugăciune, capătă atât de mare putere, încât nu numai, ca și printr-o ardere, curățește toate urmele păcatelor, dar alungă și toate puterile cele nevăzute ale vicleanului”.³⁸ Deci, prin ungerea cu untdelemn sfințit, catehumenii sunt „introduși ca niște luptători ai lui Hristos în arena duhovnicească”³⁹, pentru a rezista uneltirilor diavolului. Potrivit altor tâlcuitori, această ungere închipuie aromatele cu care a fost îmbălsămat trupul Mântuitorului. După cum Mântuitorul a fost uns cu miresme, „așa și cel chemat, care pășește la Sfântul Botez, se unge cu untdelemn sfințit, căci el murind lumii, se dezbracă de omul cel vechi dimpreună cu poftelile lui cele rele, se îmbracă în cel nou și învie la o viață nouă, sfântă și fără prihană, adică începe viața nouă pentru

³⁷ Alexander SCHMEMANN, *Din apă...*, p. 45.

³⁸ Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza a II-a mistagogică*, în trad. rom. cit. la nota 9, p. 348.

³⁹ Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia către cei ce urmează...*, p. 54.

Dumnezeu”.⁴⁰ Alți exegeți ai cultului susțin că ungerea aceasta ne amintește de ungerea cu care erau consacrați în Legea Veche arhieriei, împărații și proorocii, în calitatea lor de instrumente ale lucrării dumnezeiești în lume. Însuși Mântuitorul a fost numit Unsul Domnului (*Isaia* 61, 1; *Luca* 4, 18) „și când ne ungem, ne facem și noi asemenea Lui, căci Hristos *a uns* cu dumnezeirea Sa întreaga omenire, făcându-ne astfel și pe noi părtași la această ungere”⁴¹, care este semnul preoției universale (spirituale) de care vorbește Sfântul Apostol Petru (*Epistola* 1, 2, 9), adică prin botez devenim moștenirea lui Dumnezeu și poporul Său binecuvântat. Însuși numele nostru de creștin vine de la cuvântul grecesc „ΧΡΙΣΤΟΣ”, care înseamnă „uns”.

Actul cel mai important al slujbei Botezului este întreita afundare a pruncului de către preot în apa sfințită din cristelniță, cu rostirea formulei sacramentale: „*Se botează robul (roaba) lui Dumnezeu... X*”. Această întreită afundare are o triplă însemnătate. În primul rând, ea arată că Sfânta Treime este temelul existenței noastre și adevărul fundamental al credinței creștine, căci, așa cum la îndeplinirea planului divin de mântuire a lumii au participat în mod egal toate cele trei Persoane dumnezeiești, tot astfel și acum, la crearea din nou a omului, Sfânta Treime este prezentă în actul reconstituirii omului în integritatea lui adamică: trup și suflet. Taina Botezului se săvârșește în mod vizibil prin actul și cuvântul preotului, dar invizibil, prin lucrarea Persoanelor Sfinte Treimi, în numele Căreia preotul slujește. „Când te botează preotul, Dumnezeu este Cel care îți ține capul cu putere nevăzută; El te naște prin baia botezului, iar darul este numai al Lui”⁴², spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

În al doilea rând, „întreita scufundare și întreita ridicare închipuie moartea cea de trei zile și scularea din morți a Mântuitorului”⁴³. Toți Sfinții Părinți mărturisesc în unanimitate că „de aceea ne afundăm de trei ori în apă și ne ridicăm de fiecare dată în sus, închipuind prin afundare și ridicare îngroparea

⁴⁰ Prof. dr. Vasile MITROFANOVICI et alii, p. 749.

⁴¹ Nicolae CABASILĂ, *Despre viața în...*, cartea a II-a, p. 156.

⁴² Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, în col. PSB, vol. XXIII, trad. în rom. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, București, 1994, p. 582

⁴³ Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, p. 158. „*Prin trei afundări și tot prin atâtea invocări se preînchipuie moartea, iar sufletele celor care se botează se luminează cu cunoașterea lui Dumnezeu*”, Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Dub*, în trad. rom. cit. la nota 28, cap. 15, p. 50.

mântuitoare și învierea cea de a treia zi⁴⁴. Despre încorporarea noastră în Hristos prin Botez ne vorbesc și cărțile noastre de slujbă.⁴⁵

Afundarea în apă închipuie moartea noastră pentru viața în păcat de până aici și îngroparea noastră împreună cu Hristos, iar prin ieșirea (scoatearea) din apă se închipuie învierea noastră împreună cu El, pentru viața cea nouă, în Hristos. Prin coborârea „în apele sfinte, omul cel vechi se îngroapă și înviază cel nou, înnoit după chipul Celui ce l-a zidit. Atunci, prin cuvintele și mâna preotului, se coboară Duhul Sfânt și alt om se naște în locul celui-lalt, curățind și dezbrăcând haina veche a păcatului și îmbrăcând veșmântul împărătesc”.⁴⁶ Botezul imprimă, așadar, în noi, chipul lui Hristos⁴⁷, încât putem spune că fiecare creștin nou botezat devine un hristofor, adică un purtător de Hristos (*Galateni 2*, 20) cu menirea de a deveni hristofor, prin modelarea vieții sufletești după exemplul divin de viață a lui Hristos. „Dacă ai primit pe Dumnezeu și te-ai făcut fiul lui Dumnezeu, arată-L prin libera ta voință pe Dumnezeu care este în tine. Arată în tine pe Cel care te-a născut”⁴⁸, spune Sfântul Grigorie de Nissa. Însă despre actul asimilării noastre în moartea și învierea lui Hristos prin botez ne grăiește și mai concret Sfântul Vasile cel Mare. „Apa, spune el, redă imaginea morții (prin faptul) că primește (în

⁴⁴ SF. GRIGORIE DE NISSA, în *Marele cuvânt...*, cap. 35, p. 336. Vezi, de ex., SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza a II-a mistagogică*, în trad. rom. cit., p. 349; SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni, Omilia XL*, în trad. rom. de Arhimandrit Theodosie Athanasiu și revizuită de Constantin Făgețan, Ed. Sofia, București, 2005, pp. 436-437; SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, cap. 62, p. 77; SF. IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, cartea a IV-a, trad. în rom. de Pr. D. Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993, p. 154.

⁴⁵ „Jeri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat”..., sau: „Îngropându-ne cu Tine prin botez, Hristoase Dumnezeul nostru, vieții celei fără de moarte ne-am învrednicit cu Învierea Ta”. (Stihirea a treia a Cântării a IV-a, a Canonului Învierii, în *Penticostar*, București, 1988, p. 18 și al doilea tropar al praznicului Floriilor, în *Triod*, București, 2000, p. 532).

⁴⁶ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia către cei ce urmează...*, pp. 54-55.

⁴⁷ „Fă să ia chip Hristosul Tău în acesta ce se va naște din nou prin a mea nevrednicie”, spune preotul în clipa când citește, în taină, rugăciunea pregătitoare de la începutul săvârșirii Tăinei Sfântului Botez (*Molitfelnic*, București, 1998, p. 18). „Botezul este altoire spre nemurire, altoire care răsădește în colimvitră și dă roade la cer. Acolo, harul Duhului în chip nespus lucrează, și să nu rămâi fără cunoașterea minunii prin analogia firii. Apa e folosită, dar harul dă renașterea; ca în pânțec de colimvitră înnoiește pe cel afundat. Ca într-o topitoare, prin apă, pe cel pogorât îl călește din nou. I se dau tainele nemuririi, e hărăzit cu pecetea Învierii”, spune SF. ATANASIE CEL MARE în lucrarea sa *Cuvânt la Sfintele Paști*, trad. în rom. de drd. Adrian Marinescu, în *Vestitorul Ortodoxiei XII* (2000), nr. 245-246, p. 3.

⁴⁸ SF. GRIGORIE DE NISSA, *Marele cuvânt...*, p. 345.

ea) trupul ca într-un mormânt, iar Duhul trimite puterea de viață făcătoare, care ne reînnoiește sufletele (aducându-le) din starea de moarte produsă de păcat, la viața cea dintru început. Aceasta, deci, înseamnă a se naște cineva de sus, din apă și din Duh; prin apă moare pentru păcat, iar prin Duhul se renaște la o viață nouă”.⁴⁹

Au loc, așadar, o restabilire și o curățire integrală atât a sufletului, cât și a trupului. „Pentru că omul este dublu, din suflet și din trup, dublă ne-a dat și curățirea prin apă și prin Duh. Duhul, pe de o parte, reînnoiește în noi starea după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, iar apa, pe de altă parte, curățește, prin harul Duhului, trupul de păcat, și-l eliberează de stricăciune”.⁵⁰ Așa se explică de ce Sfânta noastră Biserică a reglementat prin legiuiri și dispoziții canonice⁵¹ numai forma de administrare a botezului prin întreita afundare completă în apă, practica botezului prin turnare sau stropire nefiind îngăduită decât în cazuri cu totul excepționale (când afundarea în apă ar periclita viața copiilor grav bolnavi).

Haina (pânza) albă cu care este îmbrăcat noul creștin îndată după Botez închipuie veșmântul luminat și înfrumusețat al celor ce s-au învrednicit de nașterea din nou, la viața harică în Hristos⁵². Ea este semnul curăției sufletești. „Înfășurarea pruncului gol la Botez înseamnă că leapădă toată răutatea și din legăturile păcatului se dezleagă, venind către Hristos gol de înșelăciune și de stricăciune, ca să se îmbrace luminat prin Botez”.⁵³ Fașa cu care se înfășoară scutecele pruncului simbolizează legătura acestuia cu Hristos, înfăptuită prin botez, pentru că „acela care se botează se unește prin botez strâns cu Dumnezeu.”⁵⁴

⁴⁹ SF. VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh*, cap. XV, p. 50. „Pentru Sfântul Apostol Pavel, Sfântul Duh este principiul vieții creștine”, iar „Botezul este mijlocul care îl transmite”, R. WILL în *Le culte, étude d'Histoire...*, vol. I, p. 148.

⁵⁰ SF. IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, cartea a IV-a, pp. 155-156.

⁵¹ A se vedea canoanele 49 și 50 apostolic, la Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, note și comentarii, București, 1991, pp. 32-33.

⁵² „Crijma de la botez se cuvine a o păstra până la moarte și a-l acoperi acum pe cel mort cu dânsa, însemnând (prin aceasta) că răposatul a păstrat până la sfârșitul vieții sale buna credință întru care s-a botezat”, Pr. Samuil ANDRIEVICI, *Liturgica care cuprinde scurtă tâlcuire a tuturor rânduielilor liturgice după tipicul Bisericii dreptmăritoare a Răsăritului*, Cernăuți, 1860, p. 107.

⁵³ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 62, p. 75.

⁵⁴ SF. VASILE CEL MARE, *Omilia a XIII-a Îndemnătoare...*, cap. 3, p. 491. „Fiind stabilită o unire vitală între Stăpân și credincios, renașterea prin botez este considerată ca efectivă. Această tranziție de la viața cea veche la cea nouă nu este numai un act moral, ci un fapt sacramental.

Lumânarea pe care nașul o poartă în mână după afundarea pruncului simbolizează lumina spirituală a harului dumnezeiesc împărtășit prin botez și făclia faptelor bune cu care noul botezat va trebui să-L întâmpine pe Hristos, ca fecioarele înțelepte din pilda evanghelică (*Matei 25, 1-13*), pentru că „energia cerească a Sfântului Duh penetrează ca o lumină glorioasă ființa fiecărui neofit”⁵⁵. Sfântul Vasile cel Mare spune, de altfel, că „în sufletele celor care se botează strălucește o lumină curată și cerească”⁵⁶. De aceea, în vechime, botezul se mai numea *luminare*, iar candidații la botez se numeau *lumițați*, ca unii ce au fost sloboziți din mediul decăzut al întunericii și al răutății, unde domnește diavolul, și au acum acces la împărăția luminii, unde tronează Hristos, „lumina vieții” (*Ioan 8, 12*), Care „luminează pe tot omul care vine pe lume” (*Ioan 1, 9*).

„Taina Botezului, aceea a unității lui Hristos, trebuie să fie completată de Taina Mirungerii, cea a diversității în Duhul Sfânt”.⁵⁷ Taina Mirungerii o primim pentru a actualiza mereu în noi chipul lui Hristos și a dezvolta darurile duhovnicești primite prin Botez. „Prin ungerea cu Sfântul Mir, noul botezat câștigă întărirea în credință și în putere împotriva ispitelor”⁵⁸, adică energie divină necreată revărsată asupra lui de Duhul Sfânt pentru a activa într-însul efectele Botezului și a-l ajuta să permanentizeze și să adâncească noua viață primită prin Botez. „Mirungerea este astfel Cincizecime a creștinului, intrarea sa în noua viață în Duhul Sfânt, care este adevărata viață a Bisericii. Este «hirotonirea» sa ca om adevărat și deplin, pentru că a fi pe deplin om înseamnă tocmai a aparține Împărăției lui Dumnezeu”⁵⁹.

În Biserica Ortodoxă, Taina Mirungerii se administrează creștinului îndată după Botez, ca o prelungire și ca o completare a lui, „căci nu va

Taina comunică omului o energie vitală care n-ar fi putut să și-o dea el însuși”, R. WILL, *Le culte, étude d'Histoire...*, vol. I, p. 148.

⁵⁵ Robert WILL, *Le culte, étude d'Histoire...*, vol. I, p. 148.

⁵⁶ SF. VASILE CEL MARE, *Omilia a XIII-a Îndemnătoare la ...*, cap. 3, p. 491. „Fiindcă lumânarea de la Botez se cuvine a o păstra până la moarte, pentru aceea, la răposare se aprinde și arde la înmormântare”, Pr. S. ANDRIEVICI, *Liturgica care cuprinde scurtă tâlcuire...*, p. 107.

⁵⁷ Vladimir LOSSKY, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, trad. în rom. de Anca Manolache, Ed. Humanitas, București, 1998, p. 103.

⁵⁸ Pr. S. ANDRIEVICI, *Liturgica care cuprinde scurtă tâlcuire...* p. 92. „Funcția sacramentală a Botezului este completată de cea a Mirungerii care vine să adauge o nouă calitate celor pe care Dumnezeu îi cheamă la slujire sfântă, fapt ce îi conferă tainei continuitate”, G. LEFEBRE, *Liturgie, ses principes...*, p. 8.

⁵⁹ Alexander SCHMEMANN, *Pentru viața lumii, Sacramentele...*, p. 91.

putea fi cineva botezat desăvârșit de nu se va unge și cu Sfântul Mir. Cu botezul ne naștem a doua oară prin Duh și ne curățim de păcate, dar nu câștigăm și arvunile Darului, nici mireasma vieții și nici pecetea Duhului. Deci, precum trebuie să ne botezăm, tot așa trebuie să ne ungem și cu Sfântul Mir”⁶⁰.

Sfântul Mir este untdelemn curat de măslina, amestecat cu 38 de mirodenii, pregătit (fiert) după o anumită rânduială, în primele trei zile din Săptămâna Patimilor, și sfințit de arhieriei legitimi ai Bisericii Autocefale, în frunte cu patriarhul acestei Biserici, joi, în aceeași săptămână, la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare. El este distribuit episcopilor, pentru a fi utilizat în toate bisericile din cuprinsul eparhiilor pe care aceștia le păstoresc. Prin mulțimea ingredientelor care intră în compoziția lui, el închipuie abundența și varietatea darurilor și puterilor Sfântului Duh, care devin active și lucrătoare pe măsura credinței credinciosului, împletind într-însul cununa virtuților creștinești. Acest Mir închipuie și pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, precum a zis Solomon: „Mir vărsat este numele tău” (*Cântarea Cântărilor* 1, 2), „căci pecetea și semnul lui Hristos este Mirul, pentru Duhul care ni-L dă nouă”⁶¹. De aceea preotul rostește formula „Pecetea Darului Sfântului Duh”, în clipa în care unge cu Sfântul Mir părțile trupului celui nou botezat. „Trupul se unge cu mir văzut, dar se sfințește sufletul prin Sfântul și de viață făcătorul Duh. Mai întâi ați fost unși pe frunte, ca să fiți sloboziți de rușinea pe care primul om călcător de poruncă o purta pretutindeni și ca să priviți ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului. Apoi ați fost unși la urechi, ca să dobândiți auz în stare să asculte tainele dumnezeiești. Ați fost unși la nări, ca să spuneți după ce ați primit dumnezeiescul Mir: «Printre cei ce se mântuiesc suntem lui Dumnezeu buna mireasmă a lui Hristos»” (*2 Corinteni* 2, 15). „După aceasta ați fost unși pe piept, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului, îmbrăcând platoșa dreptății” (*Efesenii* 6, 11-14). „Căci după cum Hristos, după Botez și după pogorârea Sfântului Duh, S-a dus și S-a luptat cu potrivnicul, tot așa și voi, după ce ați fost botezați și ați fost unși cu Sfântul Mir, îmbrăcați cu armura Sfântului Duh, stați împotriva puterii celei potrivnice și o biruiți oricând: «Toate le pot în Hristos, Care mă întărește»”

⁶⁰ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 43, p. 63.

⁶¹ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, partea a II-a, cap. 43, p. 63.

(*Filipeni* 4, 13).⁶² Acestea sunt efectele terapeutice și harismatice ale Tainei Mirungerii care confirmă și întărește renașterea noastră duhovnicească.

Ungerea aceasta este, așadar, semnul văzut al manifestării darurilor Duhului Sfânt asupra celui renăscut în baia Botezului. Duhul Sfânt s-a pogorât în chip real (ca un porumbel) mai întâi asupra Mântuitorului la botezul Său în apa Iordanului, și apoi asupra Sfinților Apostoli (în chip de limbi de foc) la Cincizecime, iar acum ni se împărtășește și nouă, după botez, sub chipul văzut al Sfântului Mir, căci, „după cum la Botezul Mântuitorului era și pogorârea Duhului pentru ca să arate toată plinirea Dumnezeirii, cum că este trupește întru Cel ce s-a întrupat, așa și noi ne ungem cu Mir după botez, ca și noi să luăm darul Duhului că din plinătatea Lui noi toți am luat dar peste dar”⁶³. Din acest motiv, Biserica Ortodoxă nu a disociat niciodată slujba Mirungerii de cea a Botezului (cum fac romano-catolicii), ci le-a împreunat într-un singur ritual, căci ungera cu Sfântul Mir este împlinirea botezului, „este amprenta în noi a Celui căruia îi aparținem; este pecetea care păzește și apără în noi prețioasa prezență și mireasmă a lui Hristos, este marca celei mai înalte vocații a noastre”⁶⁴. Primind arvuna Duhului și pecetea lui Hristos, noul botezat devine creștin adevărat și deplin, un uns al Domnului Hristos și mădular cinstit al Bisericii Sale, adică membru al trupului Său tainic. De aceea unii dogmatiști denumesc Taina Mirungerii *Cincizecimea spirituală a noului botezat*⁶⁵ și o socotesc „taina preoției universale”⁶⁶, în virtutea căreia noi devenim temple ale Duhului Sfânt (*1 Corinteni* 3, 16) și fii adoptivi ai Tatălui ceresc, adică împreună slujitori cu Hristos și participanți la preoția Sa împărătească. „Prin Botez și Mirungere, noul botezat primește dispoziția de a participa la Sfânta Jertfă, de a primi tainele și de a exercita misiuni sfinte în Biserică. Poporul creștin este în întregime un popor sacerdotal”.⁶⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Duhul care acum ni s-a dat în parte, ca

⁶² Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheza a III-a mistagogică*, cap. 3-4, în trad. rom. cit. la nota 9, pp. 352-353.

⁶³ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, cap. 65, p. 80.

⁶⁴ Alexander SCHMEMANN, *Din apă și...*, p. 73.

⁶⁵ Pr. prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1997, p. 48.

⁶⁶ Paul EVDOKHIMOV, *Ortodoxia*, trad. în rom. de Arhiepiscopul vicar dr. Irineu Ioan Popa, Ed. IBMBOR, București, 1996, p. 304.

⁶⁷ Lefebvre GASPARD, *Liturgie, ses principes...*, p. 8.

o „arvună” – dar care întru slavă va fi deplin –, acest Duh este Cel care „le-a făcut pe amândouă”, adică și ungera, și pecetluirea. Și El „ne-a făcut deodată și prooroci, și preoți, și împărați, fiindcă aceștia se ungeau în Legea Veche. Noi însă nu avem numai una din aceste demnități, ci pe toate trei și încă cu prisosință”.⁶⁸

Trupul este uns cu Sfântul Mir – ca și în cazul ungerii cu untdelemnul bucuriei – astfel: pe frunte, ochi, nări, gură și urechi pentru sfințirea simțurilor, pe piept și pe spate pentru sfințirea inimii și a voinței, la mâini și la picioare pentru a umbla în sfințenia virtuților și a lucrării faptelor bune, căci, așa cum în viața naturală (biologică), omul abia născut, spre a se dezvolta, are nevoie de aer, lumină și căldură, tot astfel și în viața spirituală, îndată după nașterea cea duhovnicească, are nevoie de puterea harului Sfântului Duh, pentru a se susține, a se întări și a crește în ea. „Omul întreg este făcut acum templu al lui Dumnezeu, și întreaga sa viață este de acum înainte o Liturghie”.⁶⁹ Formula sacramentală a ungerii („Pecetea Darului Sfântului Duh”) este extrasă din *Epistola a doua către Corinteni*, cap. I, versetele 21-22; „Iar cel ce ne întărește pe noi împreună cu voi în Hristos și ne-a uns pe noi este Dumnezeu, Care ne-a și pecetluit pe noi și a dat arvuna Duhului în inimile noastre”. Această formulă o găsim și în canonul 7 al Sinodului al II-lea Ecumenic (381), ceea ce înseamnă că la data respectivă ea exista în uzul liturgic.

Înconjurarea mesei și a cristelniței de către sfințiții slujitori împreună cu noul botezat și cu nașii reprezintă expresia bucuriei duhovnicești pe care o trăiește Biserica „pentru că s-a născut un om pe lume” (*Ioan* 16, 21) și pentru că acest om s-a unit veșnic cu Hristos și cu Biserica. „Cercul este simbolul eternității, de aceea și înconjurarea în formă de cerc exprimă intrarea celui nou luminat în legătura eternă cu Hristos”.⁷⁰ Înconjurarea se face de trei ori, întru slava și cinstea Sfintei Treimi. Imnul „Câți în Hristos v-ați botezat”..., care se cântă în acest moment, este preluat din *Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni* (3, 27) și exprimă adevărul de netăgăduit că fie-

⁶⁸ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia a III-a la II Corinteni*, trad. în rom. de Arhiepiscopul Theodosie Athanasie, București, 1908, p. 48.

⁶⁹ Alexander SCHMEMANN, *Pentru viața lumii, Sacramentele...*, p. 92.

⁷⁰ Petru LEBEDEV, *Liturgica sau explicația serviciului divin*, traducere și prelucrare de Iconom Nicolae Filip, București, 1899, p. 384.

care „uns”, înfiat și asimilat în Hristos trebuie să-L mărturisească pe Hristos⁷¹ prin faptele dreptei credințe și ale dragostei creștinești, fapt evidențiat atât de textul Apostolului (*Romani* 6, 3-11), care ne descrie simbolismul și efectele Botezului, cât și de pericopa evanghelică (*Matei* 28, 16-20) și rugăciunile de la spălarea pruncului (ce se citesc în continuare), care ne redau semnificația mistagogică a Tainei. În aceste rugăciuni, preotul se roagă „pentru păstrarea celui luminat prin Sfântul Botez întru curăția cea duhovnicească”⁷².

După ce preotul citește aceste rugăciuni pentru păstrarea neștirbită a darurilor Botezului și Sfântului Mir în noul botezat, udă fașa pruncului cu apă, stropește mai întâi fașa acestuia, apoi spală toate locurile unde a fost uns cu Sfântul Mir, ștergând mirul rămas pentru a-l feri de o eventuală profanare sau pângărire prin atingerea de ceva necurat. Formula sacramentală rostită cu acest prilej („Îndreptatu-te-ai, luminatu-te-ai...”) este de origine paulină (*1 Corinteni* 6, 11).

Cât privește ritul tunderii neofitului, acesta își are origine în datina religioasă a păgânilor, fiindcă la popoarele vechi orientale, în special la greci și la români, părul capului era privit ca un *simbol* al puterii și al tăriei bărbătești (*Judecători* 16, 18-20), cum se observa la evrei mai ales în cazul lui Samson. „După unii, tunderea se face spre a închipui depunerea gândurilor păcătoase, iar după alții, spre a însemna că prin ea se predă pruncul în ascultarea sau slujirea lui Dumnezeu”⁷³, întru Care s-a botezat și pe care Îl recunoaște de aici înainte ca singur cap sau stăpân. „Tunderea cruciș închipuie cum că acela botezat a intrat sub ascultarea lui Iisus Hristos și a Bisericii.”⁷⁴ Întrucât este făcută cruciș, tunderea este și pecetea lui Hristos, iar fiindcă părul este un produs al trupului, tunderea și aruncarea lui în cristelniță reprezintă „o pârgă și o jertfă a trupului omenesc aduse lui Hristos”⁷⁵.

Această tundere amintea și înlocuia ritul tăierii împrejur din Legea Veche, care se făcea la evrei la opt zile după naștere, obicei desființat de bote-

⁷¹ „Astfel, pentru că noi suntem neam împărătesc și sacerdotal, noi primim ungera după botez, pentru ca să fim ca alți hristoși”, G. LEFEBRE, *Liturgie, ses principes...*, p. 9.

⁷² Protos. Melchisedec ȘTEFĂNESCU, *Manual de Liturgică sau slujirea de Dumnezeu a Bisericii Ortodoxe*, București, 1862, p. 158.

⁷³ Dr. Vasile MITROFANOVICI et alii, *Liturgica...*, p. 769.

⁷⁴ Pr. S. ANDRIEVICI, *Liturgica care cuprinde scurtă tâlcuire...* p. 93.

⁷⁵ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele...*, cap. 67, pp. 80-81.

zul creștin, fiindcă circumciziunea era preînchipuirea Tainei Sfântului Botez. Tunderea baptilmală mai amintea și de votul nazireatului iudaic, în cadrul căruia se făceau voturi și juruințe solemne însoțite de tunderea și arderea părului pe altarul de jertfă, ca o ofrandă adusă lui Dumnezeu (*Numerii* 6, 1).

Spălarea și tunderea din ritualul de astăzi a botezului sunt la origine niște reminescente ale spălării și tunderii neofitului practicate în a opta zi după botez, căci în perioada catehumenatului creștin, neofiții purtau haina albă a botezului opt zile fără să se dezbrace și fără să se spele. În acest interval de timp, participau regulat la serviciul divin al bisericii, își însușeau adevărurile de credință și se împărtășeau zilnic. În ziua a opta veneau la biserică și preotul îi dezbrăca de haina luminată a botezului, îi spăla și îi tunde complet.⁷⁶

Cu timpul, acest ritual (cu rugăciunile spălării și ale tunderii) a fost inclus în rânduiala Tainei Sfântului Botez și a Mirungerii, între Evanghelie și ectenia întreită dinainte de otpust.

După încheierea slujbei, preotul îl împărtășește cu Sfintele Taine pe noul botezat, pentru a-l uni deplin cu Hristos și a-l face membru desăvârșit al Bisericii Sale și fiu și moștenitor al împărăției Sale.

Aceste trei Sfinte Taine – Botezul, Mirungerea și Împărtășania – sunt tainele de temelie ale vieții creștine. „Prin Botez, Mirungere, Euharistie și restul vieții spirituale ne încorporăm în Hristos, primim existența creștină, adică hristocentrică și hristoformă, precum și forma și viața corespunzătoare”.⁷⁷ Ele se mai numesc tainele inițierii, tainele încorporării în Hristos sau tainele vieții spirituale, pentru că pun bazele creșterii și desăvârșirii noastre în Hristos. „Botezul este cel care ne dă însăși ființa și trăirea noastră întru Hristos, Mirungerea desăvârșește pe noul născut la viața Duhului, întărindu-i puterile de care are lipsă aici, pe pământ, iar dumnezeiasca Împărtășanie susține această viață, păstrând-o într-o stare înfloritoare.”⁷⁸

Viața noastră spirituală inaugurată prin Botez și întărită prin Mirungere este o neîncetată creștere spre „starea bărbatului desăvârșit” și spre „măsura deplinătății lui Hristos” (*Efesenii* 4, 13), modelul perfecțiunii noastre, căci

⁷⁶ Prof. Teodor TARNAVSCHI, *Scurtă explicație a ritului Sf. Botez și al Sf. Mir*, Cernăuți, 1895, p. 42.

⁷⁷ Panayotis NELLAS, *Omnia*,..., p. 85.

⁷⁸ Nicolae CABASILĂ, *Despre viața...*, partea I, pp. 136-137.

toate aspirațiile și eforturile noastre duhovnicești sunt concentrate și îndreptate spre atingerea acestui scop, așa cum ne povățuiește apostolul neamurilor: „Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții” (*Romani* 6, 4).

Summary: The Symbolic And Dogmatic Meaning Of The Liturgical Acts Within The Ceremonial Of The Holy Baptism's Divine Service

This study is a detailed and well-informed explanation of the main acts and forms of cult within the ceremonial of the divine service of the Holy Baptism and the Anointment; they both are sacraments that allow man to spiritually revive to a new life in Christ, become member of the Church and partake of the Holy Ghost's gifts, necessary for his spiritual growth, increase and consolidation.

Taking into account the great importance that the faithful's belonging to the Church of Christ has for their salvation, and knowing from the revealed datum that the engrafting upon the Lord's body (I Corinthians 12, 27) – i.e. the Church – is made through Baptism (I Corinthians 12, 13), we think this study to be well-timed and convenient, as it is a systematic presentation of the mystagogic, symbolic and dogmatic meaning of the liturgical ceremonial of these two Sacraments of initiation through the instrumentality of which God's image is restored in man, who is now given the possibility to take part in the divine and graceful life.

The Holy Baptism is not only a consecrated act, visible and symbolic, but a sacramental and mysterious one, through which Jesus Christ actually performs man's conversion into a new one. (*Romans* 6, 6-8), recreating him in His image and after His likeness.

Through the instrumentality of Baptism, we potentially die to the sin, and simultaneously revive, together with Christ, to a new life, a pure and saintly one, entirely dedicated to God and good deeds. God's grace, which man receives through the Sacrament of Holy Baptism, dies clear him of the original sin, heals his senses and spiritual functions touched by sin, and grants him the quality of God's adoptive son, consistent with the divine grace, and heir of the eternal life, together with Christ. The new life, acquired through the instrumentality of the divine grace is but one way to resurrection and the eternal life, or “the beginning of the life to come”, as Nicholas Cabasilas put it. This divinely graceful condition is to become a permanent spiritual growth in Christ. Through the rite of ointment with the Holy Chrism, we

are given the ability of actualizing the gifts we have received through Baptism, and of developing the new spiritual life in which we were rooted by means of this Holy Sacrament, very eloquently called “the entrance gate onto Christianity.”

This is the reason why these two Holy Sacraments have the greatest importance within the soteriological plan of man’s redemption, being both looked upon as the underlying sacraments of the christian life.

Părintele Cleopa Ilie în documentele Securității

Adrian Nicolae PETCU

Keywords: *Father Ilie Cleopa, monasticism, spirituality, Sihăstria, security police, tracking*

Studiul domnului Adrian Nicolae Petcu prezintă personalitatea Părintelui Ilie Cleopa, unul dintre cei mai mari duhovnici ai Ortodoxiei din secolul trecut, așa cum reiese din dosarul de urmărire al Securității. Astfel, se arată cum starețul mănăstirii Sihăstria a fost supus aproape constant supravegherii și presiunilor din partea autorităților comuniste, fără însă a ceda vreodată, în ciuda greutăților îndurate. Documentele păstrate în arhivele Securității au o importanță cel puțin egală în studiul biografiei Părintelui Ilie Cleopa ca și propriile sale cuvinte ori prezentările întocmite de alți autori, precum Ioanichie Bălan.

Izvoare

Unul dintre cei mai căutați duhovnici ai Ortodoxiei românești în secolul al XX-lea a fost părintele Cleopa Ilie de la mănăstirea Sihăstria. Din acest motiv a fost poate cel mai ascultat, mai cercetat și mai prezent în literatura de specialitate și în evlavia credincioșilor români. Însă puține lucruri se cunosc despre părintele Cleopa așa cum figurează în documentele Securității. În acest sens, am avut ocazia de a consulta un dosar de urmărire informativă întocmit de Securitate în perioada anilor '70. Acesta nu este singurul material provenit de la fostele organe de represiune, un altul fiind cel existent la Serviciul de Informații Externe, dar care, în mare parte, conține materiale din dosarul sus-menționat.

Dosarul în cauză, cu numele conspirativ „Kalinik” (29 martie 1973 - 5 iulie 1974), apoi „Codrin”, a fost deschis în 21 august 1975 de colonelul Aurel Mihalcea, șeful Securității județului Neamț, și închis la 28 noiembrie

1977. Acesta conține un volum, respectiv 219 file, și este alcătuit din note informative ale agenților dirijați în jurul părintelui Cleopa, planuri de măsuri ale Securității, transcrieri ale înregistrărilor de pe bandă magnetică ale discuțiilor purtate între ofițerul de Securitate și obiectul „Codrin”, rapoarte ale ofițerului, note de verificare, corespondență interceptată, fișe personale ale obiectivului și ale persoanelor care aveau legături cu acesta, sinteze informative, note de analiză, adrese între unitățile de Securitate, planuri de combinații și două declarații olografe ale părintelui Cleopa din 1973.

În demersul nostru am căutat să coroborăm informațiile găsite în documentele Securității cu izvoarele și lucrările care s-au editat până în prezent prin truda părintelui Ioanichie Bălan: *Viața părintelui Cleopa Ilie, Patericul românesc, Pelerinaj la Locurile Sfinte* și pe care, în mare parte, le considerăm izvoare duhovnicești.

În materialul de față încercăm să aducem o contribuție la scrierea unei biografii cât mai complete despre, considerăm noi, cel mai mare duhovnic pe care l-a avut Ortodoxia românească în secolul XX.

Biografia pe scurt

Părintele Cleopa Ilie, din botez Constantin, era originar din Sulița, județul Botoșani, născut la 10 aprilie 1912, într-o familie de oameni simpli, credincioși, cu 10 copii lângă icoana ortodoxă, la umbra schitului Cozancea și sub îndrumarea părintelui Paisie Olaru. În 1929, alături de doi frați ai săi, tânărul Constantin intra pe poarta schitului Sihăstria din județul Neamț. După zile de încercări, era primit ca frate de mănăstire la 12 decembrie (de *praznicul Sfântului Spiridon* - mărturisitorul Sfintei Treimi la primul Sinod ecumenic). Răbdarea și smerenia l-au caracterizat de la început pe tânărul Constantin Ilie, care a primit ascultarea de a se îngriji de oile mănăstirii până în 1942. Abia după ce, între 1935 și 1936, își satisfăcuse stagiul militar, la 2 august 1937 era tuns în monahism, primind numele de Cleopa.

Incendiul din 1941, situația materială grea a așezământului, tendința călugărilor de a se risipi, bătrânețea și boala egumenului Ioanichie Moroi i-au determinat pe sobor și pe conducătorul schitului Sihăstria ca, în postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, să-l cheme pe tânărul monah Cleopa la ascultarea de locuitor de egumen. Calitățile spirituale și administrative acumulate

în viața monahală l-au recomandat pe deplin la conducerea Sihăstriei, după trecerea la cele veșnice a fostului egumen. Pentru aceasta, la 27 decembrie 1944, a fost hirotonit ierodiacon, iar la 23 ianuarie 1945, părintele Cleopa a devenit ieromonah și egumen, prin instalarea de către arhiepiscopul Galaction Cordon.

De acum, acesta a cunoscut greutățile pe care regimul politic nou instalat i le-a scos în cale. Totuși, renașterea schitului Sihăstria s-a evidențiat tot mai mult, mai ales prin creșterea obștii monahale și prin pelerinajele din ce în ce mai dese ale credincioșilor, situație care a atras atenția autorităților statului. De altfel, nivelul duhovnicesc și material la care ajunsese obștea numeroasă, dar mai ales prestigiul de care se bucura așezământul de la Sihăstria au determinat autoritățile bisericești superioare să îl ridice, la 30 iunie 1947, la rangul de mănăstire, cu schitul Sihla în subordine, iar pe conducătorul său, în demnitatea de arhimandrit. La 19 septembrie 1947, părintele Cleopa a fost hirotesit în noua demnitate bisericească de către Valeriu Moglan, arhiepiscop-vicar al Mitropoliei Moldovei¹.

Duhovnicul mănăstirilor moldave. Fugar și urmărit de Securitate

Izvoarele orale, surprinse în *Patericul* părintelui Ioanichie Bălan, ne vorbesc despre o rețineră la Siguranța a părintelui Cleopa în vara lui 1948, după cum însuși mărturisea: „În ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena (21 mai), țineam predică și am zis: «Să dea Dumnezeu ca și conducătorii noștri de acum să fie ca Sfinții Împărați, ca să-i pomenească Biserica în veac!». Atunci unul din popor m-a și înregistrat și nici n-am apucat să-mi scot veșmintele, că a venit o mașină și mi-au zis să merg cu ei. M-au dus la Târgu Neamț și acolo m-au pus într-un beci care nu avea decât pat de ciment. Apoi m-au anchetat timp de cinci zile, ținându-mă fără apă și fără mâncare. Pe urmă mi-au dat drumul.” La puțin timp, se consemnează în același izvor, dar nu și în documentele Securității, cum „un creștin binefăcător i-a spus în taină” să se retragă pentru puțin timp fie în munți, fie în altă parte. La sfatul duhovnici-

¹ Ioanichie BĂLAN, *Viața și nevoițele arhimandritului Cleopa Ilie*, Iași, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1999, pp. 9, 15-16, 61-63, 70-71, 74-78, 81-82; Ioanichie BĂLAN, *Patericul românesc, ce cuprinde viața și cuvintele unor sfinți și cuvioși părinți ce s-au nevoit în mănăstirile românești (sec. III-XX)*, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2005, p. 740.

lor, părintele Cleopa a luat calea muntelui, vreme de șase luni, pentru a sta în zona „Piciorul cucului”, unde primea cele necesare de la frați din obște și își săvârșea pravila. Perioada de retragere în munți a durat până „a fost readus în mănăstire”, consemnează izvoarele duhovnicești, ceea ce presupune, la prima vedere, că cineva dintr-o autoritate bisericească înaltă intervenise pentru el².

La mai puțin de un an, în august 1949, părintele Cleopa era chemat la București de patriarhul Justinian, care i-a cerut să aleagă 30 de monahi și să se mute la mănăstirea Slatina din apropiere, unde mai erau doar șapte monahi bătrâni, iar autoritățile statului intenționau să o transforme în spital³.

Întors la Sihăstria, Cleopa și-a ales 30 de frați de rugăciune (ieromonahi, monahi și rasofori), inclusiv pe ieroschimonahul și duhovnicul Paisie Olaru. Izvoarele duhovnicești ne indică limpede faptul că rolul dat de patriarhul Justinian arhimandritului Cleopa era unul deosebit pentru Slatina în particular și pentru monahismul moldav în general. Din aceasta transpare o tendință clară a patriarhului de a revigora monahismul moldav pe principii canonice și în tradiția ortodoxă, în vederea unei dezvoltări și perpetuări a spiritualității monahale în Moldova, care deținea cel mai mare prestigiu din România. Iar acest lucru îl făcea patriarhul acolo unde avea jurisdicție canonică, fiind așadar o decizie la nivel eparhial, personală, și nu la nivelul întregii Biserici. Mai exact, arhimandritul Cleopa a organizat obștea Slatinei după „regula Sfântului Teodor Studitul”, primită de la marele duhovnic Ioanichie Moroi, cu spovedanii săptămânale și școală monahală pentru frați. Rigoarea monahală de la Slatina avea să-i determine pe cei de la Securitate să o consemneze până în cele mai mici detalii, potrivit unui document în care se arată cum această rânduială o urmau și mănăstirile Sihăstria și Râșca, cu schiturile Sihla și Rarău:

„Pravila: Trezirea la 5; de la 6-8 acatistele la care participă tot soborul; de la 8-10 liturgia care se face numai la preotul de rând și cântăreț, iar obștea la ascultare; ascultătorii au trecut la lucru 8-11; la 11 e masa; timp liber 11-13; de la 13-18 ascultare; de la 16-17 vecernie cu preot de rând; la 18 cina; la 20 stingerea, prin bătaie în clopot de 7 ori, închiderea candelanelor; la 23 miezonoptica și utrenia care ține până la 2; odihna de la 2-5; în timpul cât nu sunt slujbe, biserica nu tace - se citește în permanență Psaltirea, de către

² Ioanichie BĂLAN, *Patericul...*, p. 746; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 92-94, cu detalii asupra acestui aspect.

³ *Ne vorbește părintele Cleopa*, vol. 9, Ed. Episcopiei Romanului, 1999, p. 118.

călugării de rând; cei care citesc noaptea nu mai merg la utrenie; duminica seara, marți seara și la sărbători mici se fac privegheri până la ora 1; la praznicul împărătesc se fac privegheri toată noaptea, ieșindu-se din biserică abia la ora 12 a doua zi; panahida în fiecare zi; maslu în fiecare zi.

Posturile: luni, miercuri, vineri o singură masă în zi, cu mâncare fără grăsime, la ora 15; în ultima vineri din fiecare lună se mănâncă după apusul soarelui «post negru»; în zilele celelalte se mănâncă de două ori pe zi, mâncare fără carne și grăsime; se dă untdelemn în zilele de praviță și pește s-ar da dacă ar fi; în Postul Mare se postește prima săptămână complet – se oprește chiar apă. Dacă cineva nu mai poate răbda cerea blagoslovenia; chiar apa peste tot anul nu se bea decât cu blagoslovenie, nici măcar focul, care se face numai cu foc din candelă; în celelalte săptămâni ale postului se mănâncă o dată în zi ori la prânz, ori după apusul soarelui la aprecierea starețului; celelalte posturi se țin la fel – la fiecare post se țin 3 zile post negru, fără apă, se strânge stomacul cu un brâu – dacă cineva nu rezistă, mănâncă.

Disciplina: călugării n-au nimic al lor; hainele sunt de obște; nimeni nu are bani; cei care au bani îi dau la stăreție; n-au mâncare în chilie; nici mirenii n-au voie să aducă carne în mănăstire; nu se țin găini, porci; nu se mănâncă decât lapte; nu s-a întâmplat nici o indisciplină; nu se păstrează nici un contact cu nimeni; mănăstirea are un corp de chilii, n-are nimeni voie să intre; vinerea se face molitvă de mănăstire, de mărturisire, fiecare călugăr mărturisindu-se săptămânal și se împărtășește lunar; o dată pe lună se face mărturisire obștească, cu post de o zi și două, după care se mărturisește și se împărtășește.

Pravila acatistelor: luni – Bunavestire și Sfinții Voievozi; marți – Bunavestire și Sfântul Ioan Botezătorul; miercuri – Acoperământul Maicii Domnului și Sfântul Mina; Joi – Bunavestire și Sfântul Nicolae; vineri – Sfânta Cruce și Cuvioasa Parascheva; sâmbătă – Bunavestire cu toate canoanele și rugăciunile; duminica, [fiind a] Mântuitorului, circulara Sinodului pentru catehizare”.

În același document se făceau câteva însemnări privitoare la modul de conducere a mănăstirii, cât și despre cei care cercetau acest așezământ monahal: „Conducerea totală este în consiliu, starețul supunându-se acestuia; disciplina liber consimțită; toate veniturile se depun de către duhovnici la casierie, chiar cele particulare, contra chitanță; casele din Rădășeni și Mălini [din împrejurimile mănăstirii, *n.n.*] ajută, în special cele din Bucovina; vin vizitatori din București, ingineri, doctori, avocați, care servesc chiar la masa

de obște; vin chiar evrei care dau chiar pomelnice; în fiecare duminică 5 duhovnici stau în chilii și spovedesc; sunt cazuri când duhovnicul Paisie a spovedit 5 zile la rând, trebuind să fugă pe geam; în fiecare zi și sărbătoare se dă de mâncare la orice om care este în mănăstire, oricât de mulți ar fi; mâncare se dă din veniturile din biserică; nu se primesc în mănăstire oameni bogați; se face școală catehetică în fiecare zi; toți comuniștii, miliția cu soțiile din Fălticeni au depus pomelnice „ca să se pocăiască”; n-a fost nici un incident; șeful postului Drăceni a dat vaca mănăstirii, pentru lapte; nu se face caz de minuni; partidul din Mălini l-a avertizat pe stareț că are informatori în biserică, iar Cleopa le-a spus că vor veni la mănăstire toți; autoritățile le dau zahăr și vor să le dea cartele, primăria din Fălticeni le dă tot concursul; evreii din Târgu Neamț vin la Cleopa”.⁴

Din documentul redat mai sus reiese cum, pe lângă rigoarea monahală care exista în renăscuta mănăstire Slatina, exista o evlavie manifestată de reprezentanți ai puterii comuniste și diferiți intelectuali apropiați de Biserică. Nu întâmplător în chinovia de la Slatina vor intra „teologi iscușiți”, care îl apreciau pe părintele Cleopa, precum Leonida Antonie Plămădeală, Petroniu Tănase, Dosoftei Moraru, Gherontie Bălan sau Daniil Sandu Tudor. Se ajunseseră la 80 de viețuitori, dintre care 60 erau tineri. De altfel, părintele Petroniu a încheșat un frumos cor bisericesc format din 30 de frați. Potrivit izvoarelor duhovnicești, la puțin timp, părintele Cleopa a primit de la Mitropolia Moldovei ascultarea de a îndruma administrativ și spiritual, alături de Sihăstria și Râșca cu schiturile Sihla și Rarău, și mănăstirile Putna și Moldovița. Astfel, timp de trei ani, părintele Cleopa le-a cercetat cu regularitate și s-a îngrijit de respectarea rânduielii monahale⁵.

Prestigiul de care se bucura chinovia condusă de părintele Cleopa, dar mai ales faptul că era cercetată chiar de membri de partid au determinat autoritățile statului să treacă la o verificare informativă tot mai riguroasă.

De fapt, încă de la mutarea sa în 1949, Securitatea avea în vedere o verificare informativă, pentru a afla despre activitatea călugărilor de la Slatina. Astfel, din anul 1950, despre părintele Cleopa se semnală că la predică se

⁴Cristina PĂIUȘAN, Radu CIUCEANU, *Biserica ortodoxă română sub regimul comunist*, vol. 1 (1945-1958), București, INST, 2001, doc. 122, pp. 245-247.

⁵Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 97-100.

exprima ostil la adresa orânduirii socialiste: „Pace nu va fi, deoarece lumea și-a pierdut credința în Dumnezeu»; că lui [Cleopa, *n.n.*] nu-i este frică de închisoare, că oriunde va fi el, cu el este Hristos”.

Tot în urma unei discuții cu părintele Cleopa, informatoarea „Galina” arăta că, în cursul lui septembrie 1950, „Securitatea a vrut să ridice o icoană făcătoare de minuni de la mănăstirea Sihăstria, dar că plecând de la el [Cleopa, *n.n.*], motorul s-a oprit mereu și ofițerii Securității s-au rugat în genunchi să ia icoana înapoi în mănăstire. Iar el a trimis copii mici și curați să facă această acțiune. Apoi a afirmat că o parte din oamenii Securității s-au convertit, iar ceilalți nu mai îndrăznesc să se apropie de mănăstire”. Imediat după acest „incident” cu autoritățile, Securitatea a verificat zvonul dacă părintelui Cleopa i se atribuia darul facerii de minuni, așa cum se procedase și în cazul altor monahi îmbunătățiți, precum Arsenie Boca de la Prislop. Într-o notă din 7 septembrie 1950, se spunea că arhimandritului Cleopa „nu i se atribuie darul facerii de minuni și nici nu umblă prin satele de prin împrejurimi. Nu este vizitat de credincioși mai mult ca ceilalți călugări, dar este privit nu numai de populație, ci și de călugării mănăstirii ca unul ce ține cu strictetețe viața călugărească”⁶.

De asemenea, pentru faima lui de mare predicator pe care și-o dobândise în misiunile duhovnicești pe care le îndeplinise în diferite locuri din țară (mănăstirile Vladimirești, Ploiești, București-Patriarhie, Sfânta Ecaterina și Antim), părintelui Cleopa i s-a interzis să mai predice. De altfel, la Vladimirești, Cleopa îl însoțise pe patriarhul Justinian⁷. În urma celor văzute acolo, părintele Cleopa a realizat un chestionar cu principalele probleme duhovnicești constatate în această mănăstire și cu răspunsuri alcătuite din pasaje scripturistice și patristice. Materialul a fost publicat apoi de patriarhul Justinian în revista *Studii Teologice*, nr. 5-6, din 1953, pentru a preveni apariția unor greșeli duhovnicești și liturgice din partea celor care aveau legături cu Vladimireștii. În 1960, acest îndreptar de credință era scos din nou la suprafață la informarea unei surse a Securității, care găsisese articolul cu pricina. În fapt, era o acțiune tardivă a Securității, de depistare a celor care avuseseră legături cu Vladimireștii⁸.

⁶ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 138-139, 152.

⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 139.

⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 100-100v, unde este anexat articolul sus-amintit.

La 1 iunie 1951, Cleopa spunea că nu mai are dreptul să predice decât fraților viețuitori și numai în trapeza mănăstirii. Aceasta după ce chiar organizația PMR Mălini, raionul Fălticeni, îi solicitase să vorbească la o vizionare cinematografică. El refuzase, motivând că preoții nu trebuie să vorbească la mitinguri, mai ales în problema colectivizării, deoarece aceștia trebuie să predice numai despre Hristos. Ofensa adusă autorităților a fost și mai mare atunci când Cleopa a adăugat că el vorbește numai în mănăstire, chiar dacă vor veni la el „tovarăși din conducerea Uniunii Sovietice și a RPR”⁹.

De asemenea, Cleopa ar fi spus la trapeză că „orice călugăr care va divulga ceva din mănăstire va fi exclus din monahism”, deoarece în mănăstire se făceau pomeniri și rugăciuni pentru cei închiși. Informația poate fi puțin și voit exagerată de sursele Securității, deoarece, potrivit regulii monahale de la Slatina, călugării trebuiau să vorbească tot mai puțin.

Totodată, prezența părintelui Cleopa în Slatina încuraja pelerinajul, după cum chiar el afirma: „La mănăstirea Slatina vin din ce în ce mai mulți credincioși care dau pomeni în alimente și bani ca să-i ferească Dumnezeu de rele și să nu le ia pământul la colectiv”. Ba mai mult, încuraja chiar catehizarea copiilor, spunând: „Le voi da bomboane și ciocolată ca să-i atragem pe copilași în jurul bisericii, pentru că ei când vor avea de la părinte o bomboană, nu vor fugi de religie, ci vor veni în jurul preotului”. La fel îl încuraja pe preotul Bostan din Drăcenii, care la rândul lui trebuia să-i adune pe copiii la biserică cu bomboane și cruciulițe primite de la mănăstirea Slatina¹⁰.

În aceste condiții, urmărirea informativă declanșată de Securitate a fost intensificată, mai ales prin deschiderea unui „dosar de obiectiv mănăstirea Slatina”. Aceasta presupunea dirijarea de informatori, interceptarea corespondenței și filarea obiectivului și legăturilor sale, documentele consultate până în prezent fiind însă puține în această privință. Astfel, scrisorile trimise-primate de părintele Cleopa erau interceptate, unele chiar reținute, precum cele legate de părintele Arsenie Boca¹¹.

Într-un plan-acțiune de verificare din 1952, Securitatea avea în vedere instruirea unui informator care „să stea de vorbă săptămânal cu obiectivul,

⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 110.

¹⁰ ACNSAS, fond Informativ, f. 92-93.

¹¹ George ENACHE, Adrian Nicolae PETCU, *Părintele Arsenie Boca în atenția poliției politice din România*, Ed. Partener, Galați, 2009, pp. 37, 97-98, 100-102.

pentru a vedea felul cum privește regimul și manifestările sale”, cu termen până la 15 ianuarie; se avea în vedere studierea și identificarea unei persoane „pentru a fi recrutată ca informator pe lângă Ilie Constantin, pentru a se verifica atitudinile sale dușmănoase”, cu termen până la 30 ianuarie; „orice constatări pozitive mai însemnate cu privire la Ilie Constantin vor fi raportate DRSS Câmpulung”, cu termen permanent¹².

La 21 aprilie 1952, se raporta Securității din Câmpulung că nu s-au putut obține informații, deoarece „aproape tot timpul a fost retras în chilie, fiind și bolnav”, și chiar internat la Spitalul „Sfântul Spiridon” din Iași¹³. În acest vid al controlului informativ asupra activității de la Slatina, Securitatea a trecut la măsuri represive. S-a făcut o percheziție amănunțită în mănăstirea Slatina, începută în timpul nopții, la finalul căreia erau reținuți Cleopa Ilie, Arsenie Papacioc și fratele Constantin Dumitrescu. În timpul anchetei de la Securitatea Fălticeni, părintelui Cleopa i s-a spus: „Dumneata sabotezi economia națională și spui că astăzi este Gheorghe și mâine Vasile și este sărbătoare, iar oamenii pun țapina jos și nu mai lucrează.” În schimb, părintele Cleopa răspundea: „Cum să nu spun că nu este sărbătoare, dacă este scrisă în calendar de Sfânta Biserică?”¹⁴

În aceeași perioadă, patriarhul Justinian dorea să-l mute pe Cleopa cu 40 de monahi la mănăstirea Neamț. Dar patriarhul nu a reușit, deoarece autoritățile statului aveau în vizer diminuarea drastică a valului de pelerini la Slatina, cu atât mai mult la Neamț, care era mai accesibilă credincioșilor.

Tot izvoarele duhovnicești ne arată că, după întoarcerea în mănăstire și o spovedanie, duhovnicul l-a sfătuit pe părintele Cleopa să se retragă în munți împreună cu ucenicul său, Arsenie Papacioc, până se liniștesc „tulburările din Slatina”. La plecare, noaptea, a lăsat vorbă în mănăstire că se duce la spital, pentru ca frații de rugăciune să nu fie în nici un fel responsabili de dispariția lui. Cei doi călugări s-au ascuns în munții Stănișoarei, în preajma satelor Negrileasa și Ostra, adăpostindu-se în stâne părăsite și în „alte locuri necunoscute”, fiind separați și primind mâncarea o dată pe lună de la cei din mănăstire. Totuși, întâlnirile cu monahul Arsenie erau frecvente, mai mult din

¹² ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 146, 151.

¹³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 147.

¹⁴ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, p. 101.

motive duhovnicești, după cum părintele relatează: „Ne întâlneam la muntele Scrânciobul, ne mărturiseam amândoi. El se împărtășea, avea și el Sfintele și eu, ne iertam și eu plecam la bordeiul meu, el pleca la muntele lui. Mi-aduc aminte prin câte ne-a trecut mila Domnului! Dar când ne-am despărțit, am jurat pe Evanghelie, aveam un Nou Testament: «Dacă te prinde pe sfinția ta, să nu spui de mine și dacă mă prinde pe mine, să nu spui nimic, ca să nu zică că suntem organizație»”¹⁵.

Însă greutățile traiului de munte s-au simțit mai ales în iarna lui 1953, când părintele Cleopa a fost adăpostit în casele locuitorilor răzleți¹⁶. În unele documente de la Securitate se arată că părintele Cleopa a stat ascuns la o familie de bătrâni, după cum aflăm dintr-o notă: „Atunci a stat în cotețul unor vite și de acolo nu vedea nimic, decât o biserică pe un vârf de deal. Era biserica de la Pleșa. A stat prin părțile Humorului Solca-Cacica, Cajvana”¹⁷. În timpul acela scria și citea”¹⁸.

Cei doi s-au întors în mănăstirea Slatina abia în vara lui 1954. Iar acest lucru a fost posibil după ce patriarhul obținuse reabilitarea celor doi monahi de la autoritățile statului și după îndelungi căutări întreprinse de Daniil Sandu Tudor, Petroniu Tănase și Emilian Olaru, starețul de la Slatina. Probabil că fusese un schimb între patriarh și autoritățile statului, cei doi, alături de alți clerici, trebuind să contribuie la campania de combatere a stilismului, mai ales în Moldova. Potrivit izvoarelor duhovnicești, cei doi au fost duși de ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor la patriarhul Justinian, la București, unde au stat chiar 4-5 luni și „s-au sfătuit duhovnicește”.

Ulterior, cei doi au fost împuterniciți de patriarh, cu viză de la Ministerul Afacerilor Interne, să cerceteze duhovnicește câteva mănăstiri din împrejurimile Bucureștiului, precum Țigănești, Pasărea și Căldărușani¹⁹, demers din care nu au lipsit incidentele cu autoritățile statului. Pe când erau la mănăstirea Pasărea, cei doi călugări au fost reținuți de autoritățile statului. Despre

¹⁵ *Ne vorbește...*, vol. 12, 2002, p. 52.

¹⁶ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 101, 104-105; Ioanichie BĂLAN, *Patericul...*, pp. 746-747.

¹⁷ Pleșa era sat, com. Mănăstirea Humorului, jud. Suceava, cf. I. Iordan, P. Gâștescu. D. Oancea, *Indicatorul localităților din România*, Ed. Academiei București, 1974, p. 203. Cacica, sat, comună, cu reședința în satul Pârteștii de Sus, jud. Suceava, cf. I. Iordan, P. Gâștescu. D. Oancea, *Indicatorul localităților...*, p. 97.

¹⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 107.

¹⁹ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, p. 105; *Idem*, *Patericul...*, p. 747.

aceasta, documentele Securității nu ne spun nimic, în schimb ne povestește însuși părintele Cleopa într-un dialog cu părintele Galeriu din 19 august 1994: „Noi eram trimiși ca străini pe acolo. Nu mai fusesem niciodată. Un preot de acolo a spus la miliție că eu sunt duhovnicul comandantului partizanilor din munți.

Și numai cum era la Sfântul Maslu la mănăstirea Pasărea – era din București multă lume, că Pasărea avea vreo 400 și ceva de călugărițe –, când terminam Sfântul Maslu, numai vin doi plutonieri cu pistoalele automate: «În numele legii, sunteți arestați! Urmați-ne!»

Am dat jos crucea, felonul, epitrahilul și i-am urmat. «Buletinele!» Ne-au scos pe poarta aceea pictată de Protenco: «Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului».

[...] Și ne-au dus la Afumați. Ne-au cerut buletinele. Noi aveam delegația Patriarhiei, semnată de patriarh: «Părintele Ilie Cleopa cu ucenicul său, Arsenie Papacioc, sunt delegați de noi să meargă prin mănăstiri pentru predici, pentru îndrumări duhovnicești și spovedania soboarelor». Dar ei nu ne-au cerut delegația Patriarhiei, ci buletinele. Dar buletinele noastre, fiindcă noi fusesem atâția ani în munți, nu erau vizate. Și când mergeam încolo, unul mergea înaintea noastră și unul în spate. Oamenii se puneau în coada sapei și se întrebau: «Oare unde îi duc pe preoții ăștia?».

Dar eu îi spun lui Arsenie: «Așa, Arsenie, din pustie la Patriarhie și de la Patriarhie mergem la pușcărie!» Dar Arsenie avea 14 ani de închisoare: «Taci, măi frate, zice, suntem trimiși de șeful Bisericii. Poate să mă împuște acum! Suntem pe drumul ascultării». El era întărit săracul. Așa. Încep cercetările. Erau ofițeri acolo, la Afumați. Întâi pe mine. «De unde ești? Câtă școală ai? Unde ai făcut? N-ai neamuri în străinătate?». Și la urmă mă întrebă: «De ce stai în pustie?» «Să mă rog lui Dumnezeu!» «Dar în mănăstire nu puteai?» «Am fost prea obosit și m-am dus în pustie.»

Când a terminat cu mine, îl ia pe Arsenie. Arsenie avea hârtie de la Aiud, că i-a dat drumul, că el făcuse la Aiud închisoare. «Dumneata ai fost arestat». «Da, dar uite, nu mi-ai dat voi drumul?» «Și de ce ai plecat în pustie?» «După starețul meu, să mă rog. Să mă învăț cu rugăciunea!».

Dar ei ne luaseră buletinele și nu erau vizate: «Trebuie să plățiți atâta taxă, că nu-s vizate buletinele!». Dar n-aveam nici un franc la noi. «Lasă că o plățiți voi!», ne-au zis.

Maicile au venit când – erau sute de maici venite – tocmai acolo, la 15 km, și strigau în gura mare: «Dați-ne duhovnicii! Dați-ne duhovnicii! Dați-ne duhovnicii!».

Și starea de la Pasărea a zis: «Da. Ne-ați furat grâul de la arie. Ați luat oamenii ăștia sfinți, care au venit din pustie!».

Apoi starea a dat telefon la patriarh. Patriarhul era la băi, la Olănești, cu Gheorghiu-Dej. «Părintele Cleopa cu ucenicul sunt arestați la Pasărea». Ehei, când a auzit patriarhul, el ținea mult la mine. Îl am în memorie.

Au venit apoi doi ofițeri de la miliția centrală cu motocicletele și când au intrat acolo, au întrebat:

– Măi, care-i mai mare pe aici?

A strigat acela:

– Eu. Era șeful secției.

– Măi, ce-ați făcut voi aici știe și Londra, și Washingtonul! De ce ați arestat călugării ăștia?

– Avem informații...

– Să vă ia d... pe toți! Știți voi cine-i Justinian patriarhul? Măi, el este părintele țării, cu Gheorghiu-Dej. ăștia sunt delegații Patriarhiei.

Că ei n-au cerut delegația Patriarhiei, au cerut buletinele. Am dat buletinele. Când au venit aceia au spus:

– Părinților, aveți delegația Patriarhiei?

– O avem - era la mine -, dar nu ne-a cerut-o, au cerut buletinele.

– Ia scoateți voi!

Când au văzut aceia, semnat de patriarhul și viza ministrului de interne, au început să se scuze:

– Nu eu! Nu-s vinovat eu! Acela. Acela.

– Părinților, vă duceți la mănăstirile în care aveți aprobare. Faceți tot ce-a spus patriarhul! Toți aceștia care v-au arestat vor fi pedepsiți!

[...] Am mai fost pe urmă la Zamfira, Suzana, Cheia; erau mănăstiri la care încă nu fusesem”²⁰.

Întors în mănăstire, părintele Cleopa avea să se confrunte cu un val impresionant de credincioși, față de care autoritățile statului nu puteau rămâne indiferente. Mai ales că acum era suspectat de relații cu monahii care gravitau

²⁰ *Ne vorbește...*, vol. 12, pp. 40-46.

în jurul schiturilor Rarău și Slatina, unde se retrăsese ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Iar legăturile dintre așezăminte, în „activitatea dușmănoasă” suspectată de Securitate, erau asigurate în special de Arsenie Papacioc²¹.

În realitate, cei suspectați de Securitate de „activitate dușmănoasă” încercau întărirea credinței și cultivarea acesteia în mănăstirile moldave, atragerea și păstrarea în jurul Bisericii a cât mai mulți tineri. Cum acțiunea a căpătat amploare, Securitatea a intrat în alertă și în 1956 a deschis un dosar de urmărire informativă, în care era inclus și părintele Cleopa.

Însă revenirea lui la Sihăstria, la sfârșitul anului 1956, se pare că l-a scăpat de arestările operate de Securitatea Suceava în rândurile celor care gravitau în jurul Schitului Rarău condus de Daniil Sandu Tudor²². Părintele Cleopa figura în dosarul de grup de la Slatina-Rarău ca un „element foarte mistic și cu multă influență asupra populației credincioase”, dar Securitatea încerca să afle totuși „ce activitate dușmănoasă desfășoară”. Pentru aceste acțiuni, Securitatea a recrutat și a dirijat doi informatori, care însă nu au furnizat informații utile, în afară de faptul că părintele Cleopa era arătat ca un „călugăr bigot și exagerat de mistic”. După arestarea lui Arsenie Papacioc și Daniil Sandu Tudor, se avea în vedere chiar audierea acestora în legătură cu părintele Cleopa²³.

Totuși, după revenirea la mănăstirea de metanie, părintele Cleopa era chemat să cerceteze duhovnicește în Mitropolia Banatului. Aici, mitropolitul Vasile Lăzărescu se pregătea pentru canonizarea Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș, act care s-a săvârșit în zilele de 6-8 octombrie 1956 în Catedrala mitropolitană din Timișoara. Apoi, duhovnicul moldovean a cercetat mănăstirile Vasiova, jud. Caraș-Severin, unde slujise marele duhovnic Vichentie Mălău (cu metania la Secu), și Gai, din județul Arad, unde a stat o vreme. De aici, a fost trimis de episcopul Andrei Magieru să inițieze campanii duhovnicești în mai multe mănăstiri din zonă. Totodată, l-a sfătuit duhovnicește și l-a spovedit pe chiriarhul arădean²⁴.

²¹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 93-94.

²² ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 132.

²³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 114, 129, 132.

²⁴ Mircea PĂCURARIU, *Sfinți daco-romani și români*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994, p. 82; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 106-107. De remarcat este episodul de la mănăstirea Gai, după ce pusese rânduială întocmai ca la Sihăstria: „Când s-a tras clopotul de Utrenie, credincioșii, nefiind deprinși cu slujba de miezul nopții, au chemat pompierii să stingă focul, crezând că s-a aprins mănăstirea. Părintele Cleopa i-a chemat în biserică și l-a ținut o

Întors în Moldova, părintele Cleopa era solicitat din nou de patriarhul Justinian să meargă cu câțiva monahi aleși și să-l înscăuneze ca stareț la mănăstirea Putna pe ieromonahul Dosoftei Moraru, un ucenic al său. La Putna, Cleopa a viețuit câteva luni, pentru a impune o autoritate monahală de care se bucura în rândul călugărilor, o regulă unitară în acest așezământ, altfel spus a pus început bun în ctitoria ștefaniană lipsită până acum de viața monahală²⁵.

La întoarcerea părintelui Cleopa la Sihăstria, era stareț protosinghelul Ioil Gheorghiu, ucenic al vrednicului egumen Ioanichie Moroi. Aici duhovnic mai era și părintele Paisie Olaru, întors în 1953 de la Slatina, după tulburările provocate de Securitate. Treptat, cu acești trei monahi, Sihăstria a renăscut duhovnicește, reluându-se pelerinajele credincioșilor la această mănăstire. Părintele Cleopa spovedea și sfătuia duhovnicește pe credincioși la chilia lui din deal. În așezământ se respecta tipicul cu slujbe zilnice și obștea creștea la 80 de viețuitori, mulți fiind tineri. Sihăstria redevenea o „cetate duhovnicească a Ortodoxiei românești”²⁶.

Această situație nu a durat, deoarece regimul comunist a trecut la un amplu demers de diminuare drastică a monahismului românesc după modelul campaniei ateiste declanșate de N.S. Hrușciiov în Uniunea Sovietică. În 1959, înaintea adoptării decretului 410 la 28 octombrie, de către Marea Adunare Națională, Sihăstria a fost transformată în mănăstire-azil, după ce se aflase în pericolul de a fi închisă. Aici au fost aduși peste 40 de călugări bătrâni din mai multe mănăstiri moldave închise de autorități. Însuși starețul Ioil și alți călugări (de exemplu, Varsanufie Lipan, ucenic al părintelui Cleopa) erau excluși din mănăstire la 22 aprilie 1959 și obligați să se întoarcă în locurile natale. La fel s-a întâmplat în cazul Slatinei, care a devenit azil pentru maicile bătrâne²⁷.

Până în prezent nu știm dacă era amenințat cu arestarea, cert este că în octombrie-noiembrie 1959, părintele Cleopa se retrăgea în munți pentru a treia oară. Se poate susține că și teama de a nu fi obligat de autorități să se

predică mișcătoare de suflet. Printre cuvintele spuse de el, au fost și acestea: «Focul care s-a aprins aici, la mănăstirea Gai, să nu se mai stingă până la sfârșitul lumii» (Ioanichie BĂLAN, *Viața...*).

²⁵ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 107-108.

²⁶ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 109-110.

²⁷ Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 111-112.

întoarce în satul natal, deci să fie exclus din monahism, l-a determinat pe părintele Cleopa să urce în munți și să ducă o viață de schimnic, de rugător în mijlocul naturii.

De data aceasta, părintele Cleopa s-a ascuns în zona munților Hălăuca-Pipirig, Petru Vodă, unde și-a făcut un bordei, în care a locuit doi ani și unde a fost ajutat de credincioși din zonă, unii dintre ei rude ale monahului Varsanufie Lipan. Conform unor mărturii obținute ulterior de Securitate, părintele Cleopa ar fi stat și în zona „Râpei lui Coroi” din munții Sihlei, unde a dus o viață de pustnic, fără a avea contact cu nimeni. În același timp, el era vizat de organele silvice și de cele ale Miliției care îi impuneau plecarea din bordeiul în care stătea, deoarece, conform Decretului 410/1959, oficial era exclus din monahism.

În octombrie 1964, părintele Cleopa a revenit în mănăstirea de meta-nie²⁸. Însă mitropolitul Iustin Moiescu nu a vrut să-l primească în Sihăstria, „spunând ca să stea unde a stat până acum ascuns”. Cu toate acestea, Petroniu Tănase a făcut demersurile necesare la patriarhul Justinian pentru reintroducerea părintelui Cleopa în mănăstirea Sihăstria. Cleopa a reintrat în mănăstire, dar nu avea voie să predice la slujbe poporului, în general, fiind nevoit să viețuiască mai mult în chilie²⁹.

Urmărirea părintelui Cleopa după revenirea la Sihăstria

Reabilitarea părintelui Cleopa obținută de patriarhul Justinian a prilejuit refacerea treptată a mănăstirii, care era ținută permanent sub observație chiar de comandantul unității județene de Securitate, col. Aurel Mihalcea, maiorul Trofin și de împuternicitul de culte. Părintele era urmărit în cadrul unei acțiuni la nivelul mănăstirii, de care se ocupa chiar ofițerul Mihalcea, care rămânea uneori și mai multe zile la Sihăstria. Cei de la Securitate erau interesați mai ales despre: cunoașterea și scopul celor care vin în pelerinaj la Sihăstria, a vizitelor făcute de străini și de cei cu antecedente legionare;

²⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 109, 115; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 112-113; I. BĂLAN, *Vetre de sihăstrie românească, sec. IV-XX*, București, Ed. IBMBOR, 2001, p. 526. În timpul viețuirii din munți, părintele Cleopa a scris mai multe lucrări cu caracter duhovnicesc (Ioanichie BĂLAN, *Vetre de sihăstrie...*).

²⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 109, 162.

corespondența primită/trimisă de părintele Cleopa, motiv pentru care unele scrisori erau interceptate și chiar reținute la dosar; atmosfera duhovnicească din mănăstire; locurile în care a fost ascuns și de cine a fost ajutat părintele etc. De asemenea, Securitatea a urmărit circulația unor manuscrise provenite din mănăstiri nemțene și care erau multiplicare la mașina de scris pentru a fi difuzate credincioșilor interesați. De pildă, Constantin Vâlsan, unul dintre marii binefăcători ai Sihăstriei din vremea conducerii părintelui Cleopa, preluase de la starețul mănăstirii Horaița, Ioil Gheorghiu (fostul stareț de la Sihăstria), trei manuscrise: unul despre Sfânta Teodora de la Sihla, alcătuit de episcopul pensionat Eugeniu Laiu, iar celelalte două cu titlurile: *Folosul Liturghiei* și *Sposedania călugărilor*, scrise de părintele Cleopa³⁰.

Cu toate acestea, părintelui Cleopa i s-a cerut ca, împreună cu Petroniu Tănase, să cerceteze duhovnicește diferite mănăstiri din țară, acțiuni în urma cărora „își manifesta regretul că mănăstirile nu au călugări. În Moldova, spunea părintele, este o situație mai bună relativ față de celelalte. Ateismul este întins, oamenii nu mai vin la biserică, copiii se înstrăinează de biserică și de aceea sunt atâtea acte de imoralitate încă din tinerețe”³¹.

În mai 1965, părintele Cleopa era indicat în documentele Securității cum că i se interzisese să mai predice, însă pentru a-și îndruma ucenicii „în fiecare zi, mai ales de sărbători, ia după el câțiva călugări și colindă pădurile și piscurile din împrejurimile mănăstirii Sihăstria. La fiecare popas le spune din pravila călugărească, stau și cântă cântări religioase și apoi, într-un târziu, se întorc la mănăstire. El nu iese din Sihăstria în altă parte”³².

Începând cu 13 februarie 1972, părintele Cleopa este urmărit într-o acțiune de „supraveghere informativă generală” (SIG), pentru a se stabili dacă făcea „propagandă mistică”, mai ales că se declarase împotriva „științei și culturalizării cetățenilor patriei”, prin afirmații conform cărora teatrul, televiziunea și cinematograful ar fi dăunătoare vieții spirituale a credincioșilor³³.

³⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 84-84v. O altă acțiune de acest gen a fost de depistare a autorului și a spațiului de difuzare a trei poezii adresate părintelui Cleopa: prima de 40 strofe cu titlul „Suspînul unei mănăstiri”, iar celelalte două intitulate „Hristos a înviat”, scrise de Georgeta Condur, din București (ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 125-128).

³¹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 41.

³² ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 107.

³³ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 37.

De altfel, Securitatea încerca impunerea în mănăstirea Sihăstria a unei marginalizări a monahilor considerați ostili regimului, a unei atmosfere cât mai secularizate, adaptată la timpurile moderne și la mersul politic al țării, totul într-un control informativ cât mai strict. La câteva luni după declanșarea SIG, în data de 15 iunie 1972, sursa „Neagu” arăta într-o notă că „în ultimul timp, părintele a început să se mai potolească, în sensul că nu mai boicotează ca în mănăstire să se mănânce carne, că s-a instalat telefon, televizor și altele. În ce privește predicile, a fost atenționat de starețul mănăstirii să predice ceea ce se cuvine, fără a mai răstălmăci și exemplifica în fel și chip pildele și alte citate din Evanghelie. Pentru a nu mai predica de fiecare dată cu ocazia slujbelor, s-a reglementat serviciul la biserică prin rotație cu toți preoții. Totuși, nu a renunțat definitiv la concepțiile lui mistice și continuă să întrețină relații cu fosta conducere a mănăstirii: Ioanichie Bălan, Caliopie Apetri, Oanele Victorin”³⁴.

Un an mai târziu, într-o caracterizare a Securității, despre părintele Cleopa se spunea că la mănăstirea Slatina fusese „semnalat cu manifestări dușmănoase”, iar între 1959 și 1964, a fugit în munți pentru a nu fi arestat, „pentru activitatea lui mistică dușmănoasă”. Se mai arăta că, după revenirea din 1964, părintele Cleopa „menține aceeași poziție, adică mistică și dușmănoasă, fiind împotriva cuceririlor științei și tehnicii, a cultivării maselor prin radio și televiziune”. De asemenea, se mai arăta că acesta „a scris multe materiale de propagandă mistică. De către enoriașii din partea locului este cunoscut ca un făcător de minuni, drept cel mai bun duhovnic”; „se bucură de mare popularitate, cu multă influență atât în rândul călugărilor, cât și al cetățenilor care au auzit de el chiar din diferite localități din țară”; în jurul lui gravitează „elemente cunoscute cu trecut politic - foști legionari - condamnați, mistici”³⁵.

Părintele Cleopa la Locurile Sfinte și implicarea Securității

Pelerinajele la Muntele Athos și la Locurile Sfinte reprezintă o altă problemă complicată în biografia părintelui Cleopa. Dorința foarte mare de a merge în pelerinaj la locurile sfinte ale Ortodoxiei, pe care părintele Cleopa

³⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 38.

³⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 1.

și-o manifesta tot mai mult, a fost un aspect pe care Securitatea l-a speculat abil, mai ales pentru faptul că reprezenta o autoritate morală și duhovnicească importantă în monahismul românesc din a doua jumătate a secolului al XX-lea.

De fapt, Securitatea era conștientă că un monument de spiritualitate cum era părintele Cleopa poate fi „exploatat” acolo unde slujitorii obișnuși ai Bisericii nu dăduseră rezultatele preconizate. Iar probleme pentru statul român, de care Securitatea trebuia să se ocupe în mod special și care pe plan spiritual se identificau cu cele ale Bisericii, erau multiple. De exemplu, situația canonică a comunităților de români ortodocși din SUA și Canada sau din Franța, concurența cu alte Biserici ortodoxe din statele lagărului socialist pentru o influență tot mai mare în muntele Athos și la locurile sfinte din Israel și nu numai. Pentru Biserică acestea erau teme de lucru care trebuiau rezolvate, iar pentru regim, pe lângă fluturarea „libertății religioase” garantate de Constituție, constituiau mai ales elemente fundamentale în diplomația promovată de Nicolae Ceaușescu. Iar cel mai bun argument pentru rezolvarea acestor probleme era noua politică național-comunistă, care trebuia susținută de toate instrumentele de care regimul putea dispune, în cazul de față Biserica fiind considerată extrem de utilă.

Prezența părintelui Cleopa la întâlnirile ecumenice la care participau în special teologi din străinătate era un prilej pentru regim de a arăta libertatea de care se bucură cultele din România. În schimb, pentru părintele Cleopa era o ocazie de a face mărturisire de credință și de a propovădui despre adevărul revelat. De pildă, în septembrie 1976, la mănăstirea Văratec s-au întâlnit participanții unui simpozion ecumenic, prilej cu care au fost prezenți delegați ai mănăstirilor din zonă, printre care părinții Cleopa Ilie și Victorin Oanele. În reședința mitropolitului, părintele Cleopa, potrivit unei note informative, „a vorbit o oră și un sfert, cu citate de la fel de fel de scriitori bisericești, spre a arăta cum este privită femeia în Scriptură și în creștinism; care ar fi rolul ei în societate și despre rugăciune [...] Concluzia unora a fost că nu era cazul să fie adus Cleopa pentru expunere. Cei de la Sihăstria au fost extrem de satisfăcuți de această dublă cinste: de a fi vizitați la Sihăstria și de a fi invitat Cleopa să vorbească la Văratec.

Însuși Cleopa simțea o satisfacție și spunea că acum a vorbit puțin în raport cu altă ocazie când la Institutul teologic a vorbit odată trei ore în șir.

Oricum, s-a făcut multă vâlvă în jurul lui Cleopa și al Sihăstriei, parcă se încerca a se spune: singura mănăstire este Sihăstria, singura evlavie se găsește numai la Sihăstria, singurul duhovnic și singurul trăitor al unor forme de viață monahală adevărată este Cleopa Ilie.

S-au făcut fotografii cu Cleopa. Episcopul Antonie Ploieșteanul se pare că este regizorul acestei amplificări a cultului Cleopa³⁶.

Dincolo de orgoliul manifestat de informator în conținutul notei furnizate Securității, în acest context este de înțeles cât de prețios putea fi părintele Cleopa în planurile autorităților statului de rezolvare a unor probleme de care se loveau în străinătate.

O astfel de „utilizare” a părintelui Cleopa se putea materializa după primirea invitației de la episcopul Victorin Ursache de a pleca în SUA și Canada, în vederea ridicării unei mănăstiri și, implicit, pentru aducerea tuturor comunităților de români sub jurisdicția Patriarhiei Române. De altfel, Cleopa se cunoștea cu Victorin Ursache, deoarece stărețiseră împreună la Neamț-Secu și Sihăstria, în preajma celui de-al Doilea Război Mondial. Însă plecarea sa a fost suspendată, după mai multe vizite ale unor ofițeri de Securitate la Sihăstria și după refuzurile părintelui de a fi recrutat ca informator, motivând că suferă de o boală de inimă. Mai ales că i se ceruse chiar să vorbească în America la unele posturi de radio despre cum s-a dezvoltat monahismul românesc după 1948³⁷.

Totuși, marea dorință a părintelui Cleopa era de a merge în Athos, unde avusese doi unchi, călugări, care permanent îl chemaseră în grădina „Maicii Domnului a Ortodoxiei”, să refacă așezămintele ridicate acolo de români. Părintele spunea cum „este însuflețit acum la bătrânețe de două mari dorințe: de a vedea locurile sfinte de la Ierusalim și de a se retrage pentru liniște și rugăciune pustnicească la Muntele Athos”, deși la Sihăstria se bucură de toată stima din partea călugărilor și credincioșilor. Pentru aceasta, s-a sfătuit cu duhovnicul său, părintele Paisie Olaru, care s-a declarat împotriva, spunându-i „că e mai de folos Bisericii românești să rămână acasă decât să plece”. Sub ascultarea duhovnicului, părintele Cleopa a avut dezlegare să meargă în Athos, dar nu pentru mult timp.

³⁶ ACNSAS, fond SIE, dosar 51395 (cota SIE), f. 50-51.

³⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 17, 21.

Pentru că părintele Cleopa era hotărât să plece pentru o vreme la Muntele Athos, atunci exarhul de la Mitropolie a cerut în 1973 înscrierea monahilor care să-l însoțească. Starețul Victorin Oanele s-a arătat extrem de îngrijorat, deoarece se înscriuseră peste 20 de călugări, dintre cei mai buni. În urma intervenției la Mitropolie, s-a hotărât asupra plecării din Sihăstria a numai doi călugări tineri, capabili să muncească la refacerea zidăriilor de la bisericile și chiliile românești din Athos³⁸.

În acest sens, Securitatea a trecut la identificarea unor posibili candidați pentru Muntele Athos și la recrutarea ca agent a părintelui în această problemă. Astfel că între 29 martie 1973 și 5 iulie 1974, a fost deschis un nou dosar de urmărire informativă cu numele conspirativ „Kalinik”. În planul de măsuri de la deschiderea dosarului se preconiza: „1. Cunoașterea și contactarea lui Cleopa Ilie sub pretextul că anterior s-au mai făcut multe discuții cu el de către tov. Col. [Ion] Popescu [din Direcția de Informații Externe, *n.n.*] și despre plecarea lui în Canada - a refuzat. Discuțiile vor fi purtate de către tov. Col. Toma și mr. Trofin V. în ziua de 27.02.1973. În raport de comportarea lui în discuții se va hotărî fie compromiterea lui în fața călugărilor și enoriașilor, fie contactarea lui în continuare, în vederea atragerii la colaborare. 2. Cu ocazia contactării care va fi făcută la chilia lui, se vor lua măsuri să se introducă mijloace speciale mobile pentru a controla comentariile ce le va face în urma discuțiilor purtate cu el. 3. Prin colaboratorul «Dan» se va organiza o discuție cu Cleopa după retragerea organelor noastre pentru a stabili modul cum reacționează. Tot prin colaboratorul «Dan» se va amenaja o cameră de unde să se facă înregistrarea și sub pretext că rămâne pentru recreare, un cunoscut de-al nostru să rămână 4-5 zile la mănăstire pentru înregistrare. I se vor introduce și colaboratorului «Dan» mijloace speciale pentru a-l verifica. 4. Prin colaboratorul «Dan» se va stabili comportarea lui în rândul călugărilor, persoanele de care este vizitat, trimițându-se în această perioadă la el și pe inf. «Petrescu» și «Marcu»³⁹.

O lună mai târziu, într-un raport datat 16 martie 1973, se scria despre punerea în aplicare a planului de măsuri: „Cu ocazia discuțiilor purtate cu el de tov. Col. Toma a rezultat că nu se pretează la recrutare, iar cele discutate

³⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 15-17.

³⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 1.

i-au fost aduse la cunoștință și starețului, ceea ce denotă că nu poate fi atras la colaborare. A recunoscut că întreține relații cu diferiți cetățeni străini. S-a încercat introducerea mijloacelor mobile de ascultare, însă nu s-a putut, nefiind condiții de ascultare. Discuțiile purtate de colaboratorul „Dan” cu cel în cauză au avut loc la chilia lui Cleopa, unde i-a conștientizat tot ce s-a discutat. În aceeași zi a fost vizitat și de informatorul «Petrescu», însă a evitat a purta discuții cu acesta afirmând: «Fugi că Securitatea e la mine!». Introducându-se mijloace speciale și la stăreție, pentru a stabili și alte aspecte - nu au rezultat probleme deosebite”.

De fapt, ofițerii de Securitate erau conștienți că, dacă l-ar fi recrutat pe părintele Cleopa, acesta nu ar fi putut păstra conspirativitatea. Acțiunea Securității se întemeia probabil pe faptul că, cel puțin pentru o perioadă de timp, aceasta putea să-l controleze informativ mai bine și chiar să-l compromită atunci când considera necesar.

În continuarea activității informative se preconiza ca, prin colaboratorii „Dan” și „Marcu”, ambii din mănăstirea Sihăstria, „să se stabilească pe cât posibil cine sunt persoanele care îl vizitează mai des sau care îi solicită diferite servicii religioase”. Nu se scăpa din vedere „dacă în predicile ce le ține în biserică, obiectivul caută să aducă atingere politicii statului nostru”⁴⁰.

La 10 luni de la deschiderea dosarului, ofițerii de Securitate întocmeau o sinteză informativă despre părintele Cleopa, cu propuneri, în care se arăta:

„În toate împrejurările evită a face comentarii tendențioase. În predicile care le ține în biserică se controlează de fiecare dată, pentru a pune în fața cetățenilor numai probleme de cult, fără a mai vorbi în pilde [...] În ultima perioadă de timp a fost mai mult bolnav; este suferind de inimă, evitând vizitele, slujbele în biserică și spovedaniile. Totuși, celor care i se adresează pentru anumite sfaturi, oricare au mai fost la el la spovadă le dă o serie de canoane care contravin celor mai elementare norme de conviețuire socială - contravenind legilor statului nostru. Aceste toate informații au fost obținute prin biroul «S», iar obiectivul folosește și transmite indicațiile sale prin călugărul Lipan Vasile Varsanufie, care a fost avertizat de organele noastre. Deoarece până în prezent nu sunt probe împotriva sa, cum că ar desfășura activitate

⁴⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 2.

dușmănoasă împotriva statului nostru, ci numai mistică, propunem ca în viitor să se întreprindă următoarele măsuri:

1. Lucrarea lui în continuare prin biroul «S», pentru a intra în posesia și altor materiale din care rezultă îndeosebi canoanele date de acesta.
2. Obținându-se astfel de date, vor fi coroborate cu cele existente după care se va face un articol în presa locală în scopul compromiterii lui.
3. Tot în scopul compromiterii se va acționa în continuare pentru contactarea lui la domiciliu”⁴¹.

Prima și ultima dintre măsurile propuse erau aprobate de ofițerul superior, însă cea privitoare la compromiterea în presa locală era respinsă. Practic, după ce se reușise timorarea și marginalizarea părintelui Cleopa, cel puțin aparentă în obștea de la Sihăstria, Securitatea nu era de acord cu compromiterea lui în afara mănăstirii. Este interesant că tot acest joc psihologic orchestrat de Securitate avea ca scop probabil determinarea părintelui de a fi recrutat. Iar zisa compromitere a lui în mănăstire nu a întârziat să apară, deoarece colaboratorul „Dan” lansase zvonul în mănăstire „că preotul Cleopa este considerat agentul numărul unul al Securității”. Aceasta după ce fusese contactat în mod fățiș de către lt. col. Toma Constantin, care petrecuse câteva zile la Sihăstria pentru ducerea la îndeplinire a sarcinii de serviciu. Totodată, se continua controlul informativ prin biroul „S”, adică interceptarea corespondenței primite/trimise de părintele Cleopa.

Cel puțin în ochii Securității, părintele Cleopa fusese compromis, dar în urma contactărilor repetate, acesta era și dezamăgit, afirmând: „Frații tăi, mucenici pe care îi mărturisești, au ajuns de te spun tot ce faci.” După îndeplinirea acestor obiective, la 26 iunie 1974, Securitatea a închis dosarul „Kalinik”, trecându-l pe părintele Cleopa în supraveghere informativă generală⁴².

În urma acestui eșec, Securitatea a dispus ca părintele Cleopa să nu poată pleca în Muntele Athos, ci numai cei patru călugări pregătiți în acest sens⁴³. Totuși, părintele Cleopa avea să primească aprobarea pentru pelerinajul la locurile sfinte din Orient, probabil din considerente care depășeau acțiunile

⁴¹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 5.

⁴² ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 5v 29.

⁴³ Rev. *Biserica Ortodoxă Română*, an XCIII, nr. 11-12, p. 1472.

Securității de pe plan local. Astfel, în octombrie 1974, un grup de pelerini în frunte cu arhimandritul Cleopa plecau într-un pelerinaj la locurile sfinte din Țara Sfântă și Sinai. Prestigiul de care se bucura părintele Cleopa s-a putut remarca mai ales atunci când a slujit în biserica Sfântului Mormânt sau când a fost primit de mitropolitul grec ortodox de Nazaret⁴⁴.

După călătoria la Locurile Sfinte, părintele Cleopa s-a întors la Sihăstria. Nu știm dacă autoritățile încercau să-l manipuleze pe părinte în alte acțiuni din mediul bisericesc extern. Totuși, pentru că primise o scrisoare de la părintele Roman Braga din America, prin sora acestuia, maica Benedicta Braga de la mănăstirea Văratec, împotriva părintelui s-a declanșat o altă verificare informativă. Aceasta nu reprezenta o problemă mare, dacă părintele Roman Braga nu făcea parte din Episcopia din America condusă de „legionarul” Valerian Trifa. Astfel, la 21 august 1975, Securitatea județului Neamț deschidea un nou dosar de urmărire informativă împotriva preotului Cleopa Ilie, cu nume conspirativ „Codrin”. Același ofițer de Securitate, Trofin, a trecut la un amplu plan de verificare a tuturor legăturilor pe care le avea părintele Cleopa, mai ales „legionare” și din emigrație, cu atât mai mul cu cât părintele Braga făcuse parte din „lotul legionar” în frunte cu Daniil Sandu Tudor. Au fost dirijați informatori, unii chiar provocatori, care să ceară „sfaturi” părintelui Cleopa în privința unor cărți legionare ascunse și s-a verificat dacă polarizează în jurul său „elemente cu manifestări ostile la adresa statului”⁴⁵.

Urmărirea informativă desfășurată timp de doi ani a dat rezultate negative, părintele Cleopa fiind tot mai rezervat, manifestându-se numai în mersul strict al activităților din mănăstirea Sihăstria. Însă la 27 aprilie 1977, comandantul unității județene Neamț de Securitate, col. Aurel Mihalcea, și un ofițer de la UM 0920 (DIE) îi contacta pe părinții Victorin Oanele și Cleopa Ilie la mănăstirea Sihăstria. Acoperirea contactării era motivată de faptul că cei doi monahi ceruseră pașapoarte pentru Muntele Athos, pentru care inițial fuseseră refuzați. De fapt, miza acestei contactări era acum de a-l convinge pe părintele Cleopa de necesitatea călătoriei sale în Muntele Athos, în sprijinul întăririi comunității românești și a refacerii așezămintelor mona-

⁴⁴ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 210; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 132-133; Ioanichie BĂLAN, *Pelerinaj la locurile sfinte*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1992², pp. 15-346.

⁴⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 172bis-173.

hale românești. Iar în acest sens, Securitatea avea în vedere faptul că părintele Cleopa „este ascultat de respectivii călugări, fiindu-le duhovnic”⁴⁶.

De altfel, Securitatea ajunsese la această părere după intense verificări de personal monahal și după venirea monahului athonit Dometie Trihenea la Sihăstria pentru ajutoare. Iar alături de Cleopa era vizat ucenicul său Ioanichie Bălan, despre care un informator spunea: „Este un om de nădejde și un călugăr serios. Un călugăr care face cinste tagmei monahale. Este un român 100% și un om care poate să facă ceva pentru țară, un om care se dăruiește, cum de altfel este și Cleopa. Nu-l interesează câștigul sau altceva”.

În aceste circumstanțe, Securitatea era convinsă de necesitatea trimiterii părintelui Cleopa la Muntele Athos, mai ales după eșecul înregistrat în 1976 de o delegație românească, formată din vicarul patriarhal Constantin Pârveu, un arhitect și un profesor de la Institutul teologic din București, care fusese respinsă de la un dialog onest de grecii mereu suspicioși față de români⁴⁷.

Însă acceptul Securității era determinat mai ales de hotărârea luată de Nicolae Ceaușescu în timpul vizitei efectuate în Grecia, când, la 27 martie 1976, se întâlnise cu monahi români athoniți⁴⁸. În acest context, Securitatea era vizată în mod direct să supravegheze punerea în aplicare a deciziei șefului statului român. De altfel, în dosarul părintelui Cleopa este interceptată și reținută o scrisoare primită de la un viețuitor athonit român, datată 11 octombrie 1976, în care este descrisă situația critică a românilor din Athos, problema cetățeniei, a ajutoarelor primite din țară și oprite de greci, starea de incertitudine a monahilor români în general.

În această scrisoare, fratele Ion, provenit de la Sihăstria, vorbește despre „părinții români singuri cu dragoste, mai așezați în toate privințele, cum sunt la Sf. Ipatie și Sf. Gheorghe de la Colciu, care doresc călugări din țară”. Același viețuitor mai spune: „Cine vrea să vină în Sf. Munte trebuie să fie tare sănătos și cu răbdare multă și să se lipsească de evlavia și credința cu care vine din România. [De altfel], părintele stareț Veniamin [Popa, *n.n.*] al nostru o numește chioară evlavia noastră. Aici trebuie să faci ascultare la Gheronda,

⁴⁶ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 179-180.

⁴⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, fond SIE, dosar 51395, f. 55-56v.

⁴⁸ Ion BRAD, *În umbra zeilor. Din ciclul ambasador la Atena*, vol. 4, Ed. Viitorul românesc, București, 2003, pp. 255-256.

să-i ștergi pușca și să-i hrănești câinii, iar pravila să o facă aparatul de radio. Și mai sunt și altele care nu se pot vorbi. Prea cuvioase părinte duhovnic, m-am demoralizat și m-am smintit până în adânc (ce eram eu mai smintit s-a mai adăugat). De știam ce am să întâmpin, nu ieșeam nici din Sihăstria, nu din țară. Acum, aici, dacă pleci la drum trebuie să fie 2 și unde ai tras la o mănăstire sau chilie, intrând noaptea, încui ușa să fii pregătit cu sculă de apărare și să nu bei nimic, nici să mănânci căci este pericol de morfină și apoi te trezești gol și poate pe lumea cealaltă.

Iubite părinte, rău am ajuns, nu eram la Sf. Sihăstrie că aveam cui mă plânge zilnic? Mă mărturiseam, primeam un sfat, dar nemulțumitului i se ia darul. Am fugit după liniște și pace și asta nu aflu. Nu avem rânduială (viața cea fericită de obște nu este), pravila rămâne de dorit, iar cu mărturisirea e mai greu, trebuie să-ți iei traista în băț și să mergi de aici la capătul Sf. Munte, 12 ore pe jos, nu cu altceva, ci pe jos, la părintele Dionisie, singurul aspru și canonic; mai este și părintele Dometie, dar e mai slobod cu viața.

[...] Nu se vorbește nimic de cetățenie, după toate intervențiile. La Prodrom e foarte greu de a mai înainta, lipsă în toate și existența materială și spirituală. Alimentele trimise în postul mare s-au stricat pe drum, parte și aici au continuat. Tabla de 4.000 kg o negustorește statul, hainele și celelalte la fel, tractorul, mașina și celelalte sunt sigilate, că de ce amărății de la Prodrom să aibă și Kinotita și Lavra nu, dar ei au, dar tot mai vor, dar ție nu-ți întinde o bucată de pâine⁴⁹.

Pe alocuri ironic din cauza dezamăgirii, fratele Ion arăta în scrisoarea sa situația extrem de grea a călugărilor români din Athos. Din acest motiv el dorea să se întoarcă, dar, paradoxal, Securitatea îl refuza. Tocmai acest rol trebuia să-l îndeplinească părintele Cleopa, împreună cu ceilalți monahi, să-i convingă pe români, cum era viețuitorul Ion, să rămână și să repare așezămintele în care viețuiau pentru perpetuarea prezenței românești în Athos.

Călătoria părintelui Cleopa Ilie, întreprinsă în perioada septembrie-octombrie 1977, în fruntea delegației monahale românești la Muntele Athos, dăduse roadele preconizate. Reușise să întregască comunitatea românească de la Prodromul dezbinată de stilism, impusese un respect grecilor pentru românii din Athos, evidențiind permanent elementul românesc din acest

⁴⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 181-182.

colț al Ortodoxiei. Pe fratele Ion Mutrescu, cel deznădăjduit de situația din Athos, părintele Cleopa l-a încurajat sufletește și l-a tuns monahal în obștea de la Prodromu, cu numele de Ioanichie; a predicat acolo unde a fost invitat mai ales de monahii greci tineri de la mănăstirile Xenofont, Simonos Petras, Grigoriu, Filoteu și altele; a cercetat și a constatat la fața locului situația în care se aflau schiturile și chiliile românești athonite; a însuflețit pe rugătorii români din aceste locuri etc. După vizita de la Muntele Athos, părintele Cleopa a cercetat Eghina, Atena, Pireu, Corfu și a mers în mai multe locuri sacre al creștinătății din Italia⁵⁰.

După întoarcerea în țară, părintele Cleopa a revenit la Sihăstria, deși își dorise mult să rămână în Athos, alături de ucenicul său, părintele Petroniu Tănase. Însă sfaturile primite din partea părintelui Justin Popovici din Serbia, la care fusese, și ale duhovnicului său, părintele Paisie Olaru, l-au determinat să se întoarcă la Sihăstria⁵¹. Altfel spus, deși era considerat unul dintre cei mai importanți duhovnici pe care îi avea România în acea vreme, a făcut ascultare ca un monah autentic.

În țară, Securitatea îl considera pe părintele Cleopa „sursă”, contactându-l în continuare, pentru discuțiile pe care le purta cu diferiți ofițeri, așa cum vorbea și cu credincioșii care îl cercetau permanent. Pentru cei din Securitate era probabil o formă de consolare pentru faptul că nu reușise atâta vreme să-l recruteze ca informator, dar în același timp și o metodă de compromitere, mai ales în mănăstire și în fața credincioșilor care îl cercetau duhovnicește. Nu a semnat nici un angajament, nu a dat note informative, ci a purtat discuții, din care nu au rezultat informații de natură politică sau care să dăuneze unor persoane, ci numai chestiuni strict bisericești. Mai mult decât atât, în toată perioada în care a fost contactat, până în 1987 când i s-a închis dosarul, permanent, părintelui Cleopa i-a fost interceptată corespondența, au fost dirijați informatori în jurul său, a fost timorat și obligat să stea în chilia sa de la Sihăstria, totul pentru un control informativ cât mai strict⁵².

⁵⁰ ACNSAS, fond SIE, dosar 51395, f. 170; Rev. *Biserica Ortodoxă Română*, an XCV, nr. 9-12, pp. 903-909; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 134-137. De remarcat faptul că multe dintre aceste predici ținute în Athos au fost înregistrate, apoi editate în limba greacă de călugării greci, astăzi existând chiar și un site dedicat marelui duhovnic.

⁵¹ *Ne vorbește...*, vol. 5, 1996, p. 155; Ioanichie BĂLAN, *Viața...*, pp. 137-138.

⁵² ACNSAS, fond SIE, dosar 51395, passim.

Însuși comandantul Securității județene Neamț îl contacta pe părintele Cleopa, care în cadrul unor convorbiri înregistrate (ulterior transcrise pe hârtie) vorbea despre stilism, lăcașurile de cult din Muntele Athos, necesitățile călugărilor români din aceste locuri, monahii de la Sihăstria care ar putea fi buni pentru viața monahală din Athos. Părintele vorbea în stilul caracteristic: debordant, spontan, fără ocolișuri. Chiar ofițerul de securitate scria într-o notă din august 1978: „Propunerea de contactare a călugărului Cleopa este necesară, deoarece acesta fiind în legătură cu organele MI ne dă posibilitatea, dată fiind volubilitatea sa, să ne verificăm și să clarificăm aspectele apărute sau care vor apare”.

Se poate spune că, dacă după 1989, părintele era înregistrat pentru editarea volumelor din seria *Ne vorbește Părintele Cleopa...*, înainte de 1989, era înregistrat de Securitate pentru a afla cât mai multe lucruri din activitatea Bisericii, fără a afecta pe cineva din aceasta⁵³.

În loc de concluzii

Cine parcurge biografia părintelui Cleopa, atât cât s-a scris până în prezent, nu face altceva decât să se documenteze cu privire la coordonatele monahismului românesc din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Este interesant faptul că viața și faptele părintelui Cleopa sunt legate indestructibil de organizarea și dezvoltarea monahismului ortodox românesc de după 1945 și, implicit, din vremea comunismului. Poate a fost monahul providențial, acel îndrumător de suflete care, format în rânduiala dată de egumenul Ioanichie Moroi la Sihăstria (cu experiența athonită și tradiția monahală nemțeană), a crescut trăitori la altarul ortodox și a construit obști de viețuitori cu reverberații până astăzi. Este drept că marii duhovnici, cât au fost descoperiți nouă de Dumnezeu, au apărut în vremuri de prigoană sau de criză spirituală. Ei au fost cei care pentru mulți au constituit modele de trăire creștină și au format la rândul lor exemple de viețuitori în așezămintele monahicești din spațiul românesc.

În cazul părintelui Cleopa, am văzut cum însuși patriarhul Justinian i-a dat răspunderea refacerii chinoviei de la Slatina și responsabilitatea duhov-

⁵³ACNSAS, fond Informativ, dosar 235183, f. 188-188v.

nicească la așezămintele din nordul Moldovei, l-a trimis în misiuni duhovnicești la mănăstirile din jurul Bucureștilor, a cercetat și a predicat în multe biserici din eparhiile Bucureștilor și Moldovei. Ba mai mult, a fost chemat și de alți ierarhi, precum Vasile Lăzărescu de la Timișoara, Andrei Magieru de la Arad, Teofil Herineanu de la Roman și poate și de alții pe care documentele i-au consemnat, dar până în prezent nu ne-au fost accesibile. Peste tot părintele Cleopa a predicat, a spovedit, a încurajat sufletește pe călugări și călugărițe, a pus rânduială în așezămintele monahale pe care le-a cercetat. Toate acestea, în vremea unui regim politic care Îl nega pe Dumnezeu. Iar în timpul aceluiași regim, chiar persecutorii i-au recunoscut autoritatea monahală trimițându-l în Muntele Athos și nu numai, pentru a pune rânduială și a încuraja duhovnicește pe trăitorii români de aici. Desigur că regimul avea un scop politic, dar pentru Biserică a însemnat foarte mult, lucru care se poate vedea abia în prezent.

În loc de concluzie și în stadiul actual al cercetărilor, se poate spune că părintele Cleopa Ilie poate fi considerat un urmaș demn al marilor trăitori și un model duhovnicesc precum Paisie Velicovski sau starețul Gheorghe de la Cernica și Căldărușani.

Summary: Father Cleopa as he appeared in the documents of the Security Police

Father Cleopa was born in 1912, and it was early in his life that he entered the monastic community of Sihastria Skete, as a disciple of Father Ioanichie Moroi, a celebrated spiritual director with a vast monachal experience who used to follow both the athonite tradition and the one specific of Neamț Monastery spirituality. Father Ioanichie having fallen asleep in the Lord, Father Cleopa took over from him the position of hegumen of this monastic establishment which Patriarch Justinian Marina of eternal memory had elevated into the position of monastery. It is always the head of the Romanian Orthodox Church that made him accept to restore the monastic community of Slatina Monastery: this was a rather stiff task, but the great spiritual director fulfilled it brilliantly; the future Metropolitan Antonie Plămădeală, Father's Ioanichie Bălan, Petroniu Tănase and Daniil Sandu Tudor were to be counted among his own disciples.

After the communist authorities had come into power, Father Ilie Cleopa had to suffer numerous privations and hardships, being obliged to retire three times in the mountains, being arrested once, or more than once put under various pressures, or even tried to be recruited as a squeak, which he refused pointblank. Being in his life entrusted by patriarch Justinian Marina and other two hierarchs with examining many monasteries all over the country, he did consolidate their monastic communities, and took part, toward the end of his life, in two pilgrimages, one in the Holy Land and Sinai (1974), and the other in the Holy Mountain Athos (1977) where he wished to remain for ever, but came back, obeying his spiritual director hieroschemamonk Paisie Olaru.

Looking at the file which the security police have drawn up for Father Ilie Cleopa, very important contributions to the biography of the greatest Ghostly Father in the Romanian Orthodoxy may be brought, revealing him once more as an illustrious personality that is indistinct from the framework of the monasticism in our country, in the late half of the 20th century.

Iconoclasmul și Universitatea din Constantinopol

Pr. Marin Cojoc

Keywords: *iconoclasm, university, Academy, Oecumenical Patriarchate, oecumenical teacher, university library*

Întemeiată de împăratul Teodosie, pe 27 martie 425, Universitatea din Constantinopol a devenit repede un puternic centru cultural și de educație, care întrunea distinși profesori, retori și filosofi, având statut egal cu alte focare de instituție din marile cetăți ale imperiului, precum Alexandria, Antiohia sau Berytos. Din epoca justiniană până în cea iconoclastă, Universitatea a funcționat neîntrerupt, doar cu ușoare modificări, până în 726, când împăratul Leon al III-lea Isaurul a ordonat incendierea ei și a bibliotecii acesteia. Cronicarul Gheorghe Monachos furnizează date prețioase privind atât statutul și funcționarea Universității constantinopolitane, cât și despre corpul profesoral care se ocupa cu predarea științelor laice și teologice, modul în care erau ei remunerați, situația profesorilor ecumenici și a asistenților lor. În concluzie, autorul pune în evidență consecințele nefaste ale distrugerii Universității de către împăratul Leon al III-lea, cu urmări chiar la scară europeană.

Una din marile realizării culturale ale Bîzanțului în perioada afirmării sale din timpul împăratului Teodosie al II-lea a fost și fundarea primei Universității bizantine în anul 425 în momente istorico-politice în care, Noua Romă de pe Bosfor, Constantinopolul, a devenit și un puternic centru cultural de întâlnire al profesorilor, retorilor și al filozofilor¹. În ciuda datării, aparent târzii, a acestei instituții universitare, nu trebuie trecut cu vederea că dincolo de Universitatea păgână din Atena au existat și în mediile bizantine, încă din perioada timpurie, școli de învățământ de o ținută deosebită, unele

¹ *Cod. Theod.* XIV, 9, ed.Th. Mommsen, Neudruck Berlin, 1962

chiar din perioada constantiniană și din cele ale urmașilor săi². Se știe că la construirea mării cetăți de pe Bosfor, împăratul a adus nu numai elemente de natură politică, administrativă, cum a fost *noul senat (clari)*, militară ci și elemente de cultură, cum au fost școlile ce trebuiau să-i instruiască pe fiii celor ce au fost transferați aici. Faptul că în această perioadă de început bizantină se practica un învățământ atât la Roma cât și la Constantinopol de o anumită ținută, aproape universitară, reiese și dintr-o lege a lui Valentinian din 12 martie 370 cuprinsă mai apoi în *Codex Theodosianus* XIV, 9, 1 și care apare sub titlul: *De studiis liberalibus Romae et Constantinopoli* și în care se specifică modul înmatriculării, problemele disciplinare, ca și alte prevederi legate de durata de studii, de încheierea lor la vârsta de 20 de ani, de eliberarea actelor de studii de către autoritățile de stat, pentru cei din apus, de la Atheneum, iar pentru cei din răsărit, de la autoritățile din Constantinopol. Faptul că a existat o școală în Constantinopol în perioada preteodosiană reiese dintr-o însemnare a illyrianului Ieronim, din anul 360, care scria în acest sens: „Euanthius eruditissimus grammaticorum Constantinopoli diem obit, in cuius locum ex Africa Charisiius adducitur”³.

²Socrates III, 1 zice că în timpul lui Constantin cel Mare școala era pe Capitoliu, iar în timpul lui Iulian Apostatul într-o bazilică; F.HERZBERG, *Der Untergang des Hellenismus und die Universität Athen*, Halle, 1875 p. 272; G.BERNHARDY, *Grundriss der griechischen Literatur* I, 1892 p. 682; CHRISOSTOMOS PAPADOPOULOS, *Ιστορικά μελέται*, Jerusalem, 1906, p. 135; F. FUCHS, *Die höheren Schulen von Konstantinopel im Mittelalter*, Leipzig-Berlin, 1926, p. 2; Analize asupra perioadei cu scurte referiri asupra fenomenului universitar vezi la St.Gero, *Byzantine Iconoclasm during the Reign of Leo III: With Particular Attention to the Oriental Sources*, Louvain 1973; St. GERO, *Jonach and the Patriarh*, in *Vigilae Christianae*, 29, p. 141-146 cu referiri la cronica lui Theopanus și Vita Germani; St. GERO, *Byzantine Iconoclasm during the Reign of Constantin V, with Particular Attention to the Oriental Sources*, 1977; Alte câteva lămuriri în această privință la P. SPECK, *Die kaiserliche Universität von Konstantinopel, Präzisierung zur Frage des höheren Schulwesens in Byzanz in 9 und 10 Jahrhundert* (Byzantinisches Archiv 14), München, 1974, p. 1-24; P. SPECK, *Kaiser Konstantin VI. Legitimation einer fremden und der Versuch einer eigenen Herrschaft. Quellenkritische Darstellung von 25 Jahren byzantinischer Geschichte nach dem erten Ikonoklasmus*. I. Untersuchungen, II. Anmerkungen und Register, München, 1978; Alte comentarii asupra problemicii la H. H. HUNGER, *Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner*, II, München, 1977, p. 5 și urm. Cu alte date în acest sens fără însă a aduce alte noutăți: L. BREHIER, *Civilizația bizantină*, București, 1994, p. 350 și urm. cât și minime rețineri asupra distrugerii Universității constantinopolitane.

³Fer. IERONIM, *Epistolae* CVII, 6; H. USENER, *Die Schulen von Konstantinopel*, in *Rheinisches Museum*, 23 (1868) p. 491; F. FUCHS, *Die höheren Schulen von Konstantinopel im Mittelalter*, 2; G. DAGRON, *Naissance d'une capitale, Constantinople et ses institutions de 330 à 451*, Bibliothèque Byzantine Études, 7, Paris 1974 cu alte amănunte asupra organizării noii cetăți și sub aspectul cultural.

De aici reiese nu numai moartea unui vestit gramatic Euanthius din Constantinopol și aducerea altuia, Charisius din Africa, ci și existența unei catedre de acest gen în Constantinopol, pe lângă altele care erau încorporate sistemului de învățământ din vremea aceea. Tot din această perioadă se mai știe de chemarea unui alt profesor din Berytos, dar care nu mult după sosirea sa la Constantinopol a și murit, și a fost numit în mod simbolic de cei apropiați drept *preacinstitul și purtătorul de grijă al multor copii*⁴.

Împăratul Teodosie al II-lea a organizat Universitatea din Constantinopol, reglementând funcționarea ei prin legile sale încorporate apoi în *Codex Theodosianus* (XIV,19,1), iar mai târziu și în *Codex Justinianus* (XI,19,1).

Edictul de fundare a noii Universității este emis în numele împăraților Teodosius al II-lea și Valentinian, la 27 martie 425, edict prin care se face pentru prima oară diferențierea dintre profesorii privați și cei de stat, cu alte cuvinte între școlile private și cele prevăzute prin această lege în registrul învățământului statal, care beneficiau și de privilegiile statului bizantin la vremea respectivă⁵. Cursurile au început să fie predate mai întâi pe Capitoliu, după cum reiese din aceleași legi emise în timpul împăratului Teodosie, respectiv cele din *Codex Theodosianus* XIV, 9, 3 și *Codex Theodosianus* XV, 1, 53, aici fiind arătate și încăperile, sălile de clasă în care profesorii își țineau cursurile: *exedrae quae septentrionali videntur adhaerere porticui*. Se pare că acest portic septentrional care se afla în mod nemijlocit lângă cea de-a doua bazilică care este menționată de *Notitia urbis Constantinopolitanae* la vremea respectivă a fost identificată ca fiind basilica Theodosiana⁶.

Din cele 31 de catedre care funcționau la vremea respectivă, 10 erau pentru gramatica grecească, 10 pentru gramatica latină, 5 pentru sofistica greacă și 3 pentru elocința latină (*oratores eloquentiae Romanae*). În plus erau desemnați

⁴ Berliner Klassikertexte V, 1907, p. 87. De asemenea, cu privire la cultura constantinopolitană și Preuniversitatea respectivă elenistă, bizantină (Πανελληνιον) în jurul anului 400 a se vedea G. Grutzmacher, *Synesios von Kyrene*, Leipzig, 1918, p.35, 37, 6.

⁵ *Cod. Th.* XIV, 9, 3; cf. și *Cod. Th.* XIII, 3,1.3, 3. 3, 17 cu privire la privilegiile profesorilor și de asemenea: *Cod. Just.* III, 28, 37; X, 47, 1.48,12.53, 11; XII, 40, 8; *Dig. L.*, 5, 10.13, 1 *Cod. Just.* XI, 19.A 1. Cu privire la privilegiile studenților cf. *Cod. Just.* X, 50, 1.50, 2. Alte comentarii în această privință la P. LEMERLE, *Le Premier Humanisme byzantin. Notes et remarques sur enseignement et culture à Byzance dès origines au X-e siècle*, în Bibliothèque Byzantine, Études 6, Paris, 1971.

⁶ *Geographi latini minores* Coll. A. Riese, Heilbronn, 1878, p. 133

și un profesor pentru filosofie și doi pentru științele juridice. În documentul de fundare a Universității se arată că fiecare profesor avea propriul său cabinet (*cellula*). De asemenea, se arată în același document și remenționat de cronicarul Agathias că profesorii purtau un costum oficial⁷.

Întregul corp profesoral constituia un cerc închis ca și Senatul, Colegiul medicilor sau al juriștilor, cum se arată mai târziu în constituțiile justiniene⁸. Existența pe mai departe a acestui corp profesoral a fost prezentat oarecum schimbat de patriarhul Fotie în prefața la documentele juridice ale împăratului Leon VI, numit cel Întelept (886-911), care preluase o parte din constituțiile justiniene de odinioară și încercase să le aducă la zi⁹.

În perioada fondării Universității din Constantinopol, în timpul lui Theodosie II, soția acestuia Athenais-Evdochia, deși era fiica unui vestit profesor atenian, păgân, a ținut ca această Universitate să fie o școală de mare concurență față de cea din Atena și cea din Alexandria¹⁰. Chiar în documentele juridice theodosiene în (*Codex Theodosianus* VI, 21,1 din 15 martie 425) erau desemnați primii profesori (*comitiva primi ordinis*).

Universitatea de la Justinian la Iconoclaști

Așa cum s-a arătat în rândurile anterioare, Universitatea din Constantinopol, înființată de împăratul Theodosie al II-lea a avut o existență continuă bine organizată până în perioada iconoclastă. De la împăratul Justinian și până în perioada iconoclastă, Universitatea din Constantinopol în mod sigur a funcționat aproape la fel ca în perioadele anterioare cu anumite remanieri ale sistemului de învățământ. Cu privire la funcționarea ei pe mai departe, au fost mai multe teorii ale unor cercetători, ca Ed. Rein, Fr. Fuchs, P. Speck, P. Lemerle, H. Hunger și alții, care au adus ca argumente ale funcționării ei informațiile oferite de Theophilakt Simocatta și ale altor iz-

⁷ Agathias, ed Bonn, p.130, 8.

⁸ *Cod. Just.* VI, 48,10.

⁹ RALLES-POTLES, Σύνταγμα τῶν θεϊῶν καὶ ἱερῶν κανόνων I, 106 alte amănunte în această privință a se vedea la Hans Peters, *Die oströmischen Digestenkommentare und die Entstehung der Digesten*, vol 65, 1, Leipzig, 1913, p.15.

¹⁰ A. GULDENPENNIG, *Geschichte des oströmischen Reiches unter Arcadius und Theodosius*, Halle 1885, II, p. 275; cu privire la Athenais-Evdokia și contribuția ei la cultura bizantină a timpului, vezi la H.HUNGER, *Die hochsprachliche*, II, 100 și urm.

voare bizantine care arătau că învățământul aflat în declin din vremea împăratului Phokas a fost reînviat la Palatul imperial de către împăratul Heraclios. Este vorba despre celebrul dialog dintre filozofie și istorie, ambele alungate de la Palatul imperial și care au fost readuse aici de *marele arhieru și proedros al lumii întregi*, adică de însuși noul bazileu bizantin din marea capitală a Răsăritului, Constantinopolul, care uneori era numit astfel¹¹.

Unii dintre cercetători au combătut însă afirmația potrivit căreia în timpul împăratului Heraclios *didaskaleionul ecumenic* era unul și același cu Universitatea, afirmând că titlul de *didaskal ecumenic* dat rectorului Universității s-ar referi de fapt la două instituții de învățământ diferite, iar un profesor cu numele Ștefan ar fi predat la ambele dintre ele, așa explicându-se și materiile diferite pe care le predă aici¹². Afirmația nu este dovedită însă științific, căci niciuna din datele istorice cercetate științific nu a probat existența concomitentă a două instituții de învățământ universitare separate, nici expresia *după modelul vechi* (κατα τυπον αρχαίων) din timpul declanșării mișcării iconoclaste în 726 nu se referă la nimic altceva decât *la timpurile de odinioară* ale împăratului Heraclios, care a revigorat Universitatea constantinopolitană și nu la vreun duplicat universitar separat de cel oficial. Tot în această privință unii cercetători au încercat să comenteze afirmațiile lui Theophilact Simocata că Universitatea care a fost reînnoită de Heraclios și-ar fi avut locul în *stoa imperială* (στοα Βασιλέως) și din acest motiv s-ar deosebi de cealaltă instituție universitară, din Basilika (Palatul imperial), *didaskaleionul ecumenic* care se afla lângă o cisternă de lângă Palatul imperial (παλατίον της Βασιλικής... κιστέρας) și de asemenea în apropiere de cartierul unde a izbucnit criza iconoclastă (πλησίον των Χαλκοπρατείων) la care amintitul

¹¹Theophilact SIMOCATA, *Istoria bizantină*, 20 ed. Haralambie Mihăescu, București, 1988 și urm.; N.OIKONOMIDES, *Les listes de préséance byzantines des IX-e et X-e siècles*, Chicago, 1972, ca și în perioadele anterioare *proedros* desemna o demnitate bizantină cu semnificația de *președinte*. Alte comentarii la Fr.FUCHS, *Die höheren Schulen von Konstantinopel im Mittelalter*, 9; G.Moravcsick, *Byzantinoturcica* II, p.65, face afirmația în mod greșit că nu împăratul ci patriarhul Sergios ar fi redeschis universitatea; L. BREHIER, *Les institutions byzantines*, 1970, 346; L. BREHIER, *Civilizația bizantină*, București, 1994, p.354 unde face trimitere la împărat care a redeschis Universitatea; H. HUNGER, *Die hochsprachliche profane Literatur*, II, 231 și urm., cu date cu privire la contribuția împăratului Heraclios la redeschiderea marii instituții culturale și la propășirea ei

¹²cf. F. SCHEMEL, *Programmata*, 9.

profesor Ștefan din Alexandria a predat în perioada împăratului Heraclios, deoarece Basilika și Βασιλικη κινστέωνη erau în același loc¹³.

Aceste afirmații cu privire la două Universități diferite în două locuri diferite nu sunt însă probate nici de relatările izvoarelor istorice și nici de cercetările topografice de până acum. Dacă mai târziu, cronicarul Ioan Zonaras a scris despre: οἶκος ἐν τῇ καλουμένην Βασιλικῇ, nu înseamnă că s-a strecurat vreo greșeală sau vreo confuzie, ci este o realitate a existenței acolo a acestei instituții de învățământ. Basilika era acea parte a Palatului imperial care în mod expres cuprindea Biblioteca lui Julian și în care, după afirmația documentată a lui Schemmel, Fuchs sau Speck, s-a aflat Universitatea până la suspendarea ei temporară de către împăratul Phokas. După mărturia altui cronicar bizantin Georgios Kedrinos, aceasta se afla chiar în mijlocul cartierului Chalkoprateia: (ἐν τῷ μέσῳ τῶν Χαλκοπρατείων), iar mai devreme decât acesta, cronicarul de curte din timpul lui Justinian, Prokopios din Caesareea, scria că tocmai sub această aripă a Palatului imperial, Basilika, a fost construită amintita cisternă (κιστέωνη) din apropiere de Universitate¹⁴.

Mai târziu, în timpul împăratului Heraclios și a patriarhului Sergios, Universitatea redeschisă, mai ales, din inițiativă imperială, se găsea în Complexul Basilicii imperiale, respectiv Palatul imperial unde s-ar fi aflat chiar din perioada de fondare inițială, din timpul împăratului Theodosie II și unde se afla și în momentul suspendării ei de către împăratul Phokas. Mai mult decât atât, documentul *Patria Constantinopoleos* face afirmația că școala aceasta ecumenică poate fi datată, chiar în perioada constantiniană, de fondare a Palatului imperial, *Basilika*. După G. Kedrinos se pot desprinde și diferitele etape de existență și de dezvoltare a Universității, de la fondarea ei și până în perioada aceasta de început de sec.VII.

Într-adevăr, trebuie subliniat că în epoca Heraclizilor, revigorarea Universității s-a făcut prin contribuția împăratului, dar mai ales a patriarhului Sergios I, izvoarele istorice arătând că frâiele procesului de învățământ de la Universitate au ajuns să fie preluate de către Patriarhia constantinopolitană, care s-a implicat prin anumite demersuri destul de silențioase și

¹³J.P. RICHTER, *Quellen der byzantinischen Kunstgeschichte*, Wien, 1897 p.405; P.GYLLUS, *De topographia Constantinopoleos* I.II C.XX, I, 386

¹⁴Georgios KEDRENOS I, 616: și PROKOPIOS din Caesareea, *De aedificiis*, ed. Haury I, 43

de pacifiste în desfășurarea lui, impregnându-i și un caracter teologic, cum s-a putut constata. Din aceleași surse, se știe că autoritățile imperiale din vremea aceea, respectiv împăratul Heraclios se îngrijea de problemele materiale ale Universității, furnizându-i așa zisele *stipendii și burse regale*, universitare (βασιλικαί διαίται). Cu toate acestea, împăratul nu era străin nici de problemele din procesul direct de învățământ, de vreme ce el însuși s-a îngrijit de aducerea unor profesori, cum a fost cazul concret al lui Ștefan din Alexandria Egiptului. Cu timpul, odată cu creșterea puterii și a conștiinței de sine a Patriarhiei constantinopolitane, mai ales odată cu arogarea titlului de *Patriarhie ecumenică* în timpul lui Ioan al IV-lea Postitorul (582-595) a crescut și influența Patriarhiei asupra Universității.

Aceste pretenții ale Patriarhiei constantinopolitane au ajuns în scurt timp să prindă contur în noul context politic și ecumenic al relațiilor dintre Roma și Constantinopol ceea ce a determinat și apariția în curând, în jurul anului 600 a *didaskaleionului ecumenic*, cu un profesor ecumenic amintit din cadrul Universității existente încă din anul 425, dar programat până atunci mai mult pe disciplinele laice¹⁵.

Universitatea din Constantinopol și-a continuat activitatea și după perioada de domnie a împăratului Heraclios. În această privință, se știe că la sfârșitul sec. al VII-lea a venit un anume Annania din Schirak la Constantinopol pentru a studia filozofia, însă el nu a întâlnit un profesor cu care să studieze, iar studenții de acolo erau însoțiți de un diacon Philagros, care la porunca patriarhului a trebuit să călătorească la Trapezunt¹⁶.

Date cu privire la Universitatea din Constantinopol la începutul secolului următor deținem de la doi autori; astfel la începutul domniei împăratului Anastasios al II-lea (713-716) ne dă informații prețioase patriarhul și

¹⁵ *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, ed. Schwartz, Paris, III, col. 1712. Se observă că în perioadele anterioare exista și un *Opis* al organizării școlilor eclesiale ceea ce mai târziu s-a statuat în mod oficial de către sinodali de la Sinodul VI Ecumenic printr-un canon (72) care prevedea că ținerea școlilor să se facă prin trimiterea de epistole către cei din orașe și din sate: *ad discendas litteras* prin teologi *per vilas et per vicos*, unii au contestat însă autenticitatea canonului.

¹⁶ Byz ZEIT VI, 579... Ed. BURY, *A History of the Later Roman Empire*, 1889 II, 435 făcea afirmația destul de depreciativă și nedreaptă că la vremea respectivă de decădere, Universitatea ajunsese un fel de seminar teologic: *"where all subjects were touched with deadly breath of superstition and very branch of learning was obscured by religious irrelevances.."*; M. VOGEL, *Byzantin Science*, London, 1912, p.264-305, și p.269 cu date despre Annania de Schirak.

cronicarul Nichifor, care scrie că la vremea respectivă se mai făcea educație universitară în Constantinopol (η των λόγων ηφάνιξετο παιδεύσις), dar pentru puțin timp, căci în 717 va veni pe tronul imperial bizantin Leon III din Isauria (Siria) care în 726 va incendia și va arde Universitatea și biblioteca acesteia, evenimente care sunt descrise de cronicarul Giorgios Monachos¹⁷.

Cu privire la existența Universității din Constantinopol și tensiunile prin care a trecut în această perioadă de încercări sub împăratul iconoclast Leon al III-lea Isaurul avem o serie de informații de la cronicarii vremii mai ales cu privire la distrugerea ei¹⁸.

Cele mai multe informații din această perioadă, cu privire la locul și modul funcționării Universității din Constantinopol, le avem de la cronicarul Georgios Monachos, care istorisește în această privință despre existența ei în apropiere de așa-zisa cisternă (*kisterni*) imperială în cartierul Chalkoprateia (Χαλκοπρατεῖα) (acolo unde au izbucnit și revoltele antiiconoclaste din partea ortodocșilor) și unde se afla o aripă a Palatului imperial în care a fost adusă Academia împreună cu biblioteca sa.

În vremurile de odinoară în această instituție se afla un *didaskal ecumenic* care împreună cu cele 12 ajutoare ale sale preda studenților științele laice și teologice, fiind susținut chiar de către împărat prin anumite stipendii.

Bazileul bizantin nu lua însă nicio hotărâre fără să consulte sfatul profesorilor de la Academie. Mai târziu, la începutul perioadei iconoclaste și împăratul Leon al III-lea Isaurul a vrut să obțină asentimentul profesorilor de la Universitate pentru înlăturarea icoanelor din biserici și din întregul cult creștin, dar la refuzul acestora împăratul i-a închis în incinta Universității, dând mai apoi foc clădirilor și cărților valoroase din biblioteca acesteia. Odată cu distrugerea Academiei pe care o istorisește amintitul cronicar bizantin a

¹⁷ Patriarhul Nichifor, ed. De Boor, 52, 5; Giorgios Monachos, ed. Leipzig, 1904.

¹⁸ Georgios Monachos ed. de Boor II, 742; Leon Gramatikos ed. Bonn. I, 177; Theodosios Melitenos ed. Th. L. F. Tafel, 122; Giorgios Kedrenos ed. Bonn. I, 795; Zonaras, ed. Bonn. III, 259; Ephramios ed. Bonn. 78 v. 1697; Synopsis Sathas ed. Sathas, Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη VII, 123; Manasses ed. Bonn. 182 v. 4257; Glykas ed. Bonn. 522; Konstantinos Akropolites ed. Migne P.G. 140, c. 904 C. Alte informații în această privință în *Patria Constantinopoleos*, ed. Praeger 227, 7; Ed. BURY, *History of the Late Roman Empire*, London, 1889, II, 433; F. SCHEMMEL, *Programata* p. 9; Giakoumikes, Νέα Σίων, X, Jerusalem, 1910, p. 530; Fr. Fucks, *Die höheren Schulen...*, p. 29; H. Hunger, *Die hochsprachliche profane Literatur*, II, p. 5 și urm.; P. SPECK, *Die kaiserliche Universität*, 1974 p. 16.; L. BREHIER, *Civilizația Bizantină*, București, 1984, p. 355.

luat sfârșit și învățământul universitar pentru o lungă perioadă de timp, mai precis până în perioada de restabilire a cultului icoanelor, și anume până la 843, în timpul împărătesei Theodora.

Cu privire la acest eveniment trist al distrugerii învățământului universitar bizantin de către Leon al III-lea Isaurul, unele cercetări asupra acestei relatări istorice au ajuns la rezultatul că într-adevăr el s-a produs prin această măsură imperială a împăratului iconoclast. Alți cercetători ai aceleiași perioade istorice consideră că aceste relatări ar fi opera legendară a unor monahi iconofili, care, în opoziția lor față de împăratul iconoclast, ar fi pus pe seama împăratului Leon al III-lea această incendiere a Universității și a bibliotecii ei; printre aceștia a fost și Georgios Monachos, care făcea parte din tabăra monahală iconofilă. Aceste păreri, credem, nu corespund însă adevărului istoric¹⁹. Această opinie a prins în unele cercuri științifice prin faptul că anumiți croniciari ai vremii, precum Theophanes, au trecut sub tăcere acest eveniment al incendierii Universității de către Leon al III-lea Isaurul și prin rezerva față de relatarea unui cronicar care făcea parte din tabăra clericală iconofilă, cum a fost cazul lui Georgios Monachos.

În sprijinul mențiunii făcute de Georgios Monachos s-au adăugat și alte relatări contemporane, provenite din alte surse cum a fost aceea din viața anonimă a patriarhului Ghermanos (*Vita Patriarchi Germanii I*) din perioada iconoclastă și publicată la sfârșitul sec. al XIX-lea în *Anecdota Hellenica* la Constantinopol²⁰.

¹⁹ La aceste păreri au subscris și cercetătorii: Ed. Burry, Bussel, Sandy și Wattenbach care presupun că monahul cronicar ar fi introdus la textul lui Theophanes un adaugiu propriu: "Georgios Monachos sei bei der Erzählung der Episode eher einer mündlichen Tradition gefolgt als einer literarischen Vorlage, er habe in den von Theophanes überkommenen Text einen Zusatz aus eigenem Gedächtnis gemacht", părere la care subscrie și Fr. Fuchs, *Die höheren Schulen...*, p. 11, dar care însă nu corespunde adevărului istoric.

²⁰ Papadopoulos KERAMEUS, *Anecdota Hellenika*, 1884, p. 1-17, unde se relatează despre *viața și minunile* patriarhului Ghermanos, dar și despre evenimentul trist al arderii Universității de către împăratul iconoclast Leon al III-lea Isaurul: Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θάυμα τῶν διηγήσις του εν αγιοις πάτρος ημῶν Γερμάνου αρχιεπισκόπου Κ-πόλεως τοῦ ομολογητήτου. A se vedea și Fr. FUCHS, *Die oekumenische Akademie von Konstantinopel im frühen Mittelalter*, în *Bayerische Blätter für das Gymnasialschulwesen*, 59 Bd.1923 4.H, p. 177-192 care a publicat și relatarea lui Papadopoulos Kerameus mai puțin accesibilă cu privire la această mărturie a distrugerii Universității menționată în *Vita Germanii Patriarchii*. Printre cei care s-au îndoit de arderea Academiei și a bibliotecii se numără și Eduard Rein.

În urma cercetărilor istorice și filologice întreprinse de cercetătorii Eduard Rein și Fr. Fuchs s-a ajuns la concluzia că relatările din *Vita Patriarhi Germanii* sunt contemporane cu cele oferite de *Cronica* lui Theophanes, fiind date în jurul anului 810, aproximativ la 80 de ani de la închiderea Universității, eveniment întâmplat în anul 726 de la izbucnirea crizei iconoclaste. Cu toate disputele științifice, cu toată tăcerea cronicarilor Theophanes și Nichifor este un fapt istoric evident că Academia din Constantinopol a fost închisă în timpul acestui împărat iconoclast.

După mărturia lui Ghermanos din *Vita Patriarhi Germanii*, Universitatea constantinopolitană se găsea la vremea aceea lângă Palatul imperial unde se afla și o cisternă, și de asemenea o clădire care fusese construită aici; în ea funcționase o școală sub conducerea unui *didascal ecumenic* (οἰκουμενικὸς διδάσκαλος), care predă aici din vechime științele împreună cu alți 12 discipoli, iar după documentul *Patria* 16 profesori, și care prin erudiția lor făceau din Constantinopol o cetate a luminilor științei pentru cetățenii imperiului sau pentru străinii care vizitau cetatea lui Constantin de pe Bosfor, sau care își trimiteau copiii să învețe înțelepciunea lumii sau a lui Dumnezeu, unii veniți din Armenia, din Africa, din Asia sau din *pars occidentis*. Mulți mergeau acolo în vechea cetate *Flores* pe care împăratul din Naissus voise încă de la începutul fondării ei în anul 330 să facă o cetate asemenea Romei celei Vechi, dar și o adevărată *cetate a literelor și a culturii*²¹. Important este faptul că împărații îi invitau pe acești profesori uneori să facă parte din consiliul lor și uneori nu luau nicio hotărâre importantă fără să-i consulte. Avem de asemenea și o altă informație comună de la cele două izvoare istorice, și anume că toți profesorii purtau un fel de veșminte monahale, ceea ce nu înseamnă că toți erau monahi, ci purtau o ținută academică destul de comună. Potrivit informațiilor din documentul *Patria*, profesorii predau concomitent învățătura laică și teologică²².

²¹ N. IORGA, *Istoria vieții bizantine*, București, 1974, p. 114-131; Gilbert DAGRON, *Naissance d'une capitale Constantinople*, Paris, 1974, p.74 -112; I. BARNEA, Oct. ILIESCU, *Constantin cel Mare*, București, 1982, p.27-57.

²² L. BREHIER, *Notes sur l'enseignement supérieur à Constantinople*, 1927, p.17; L. BREHIER, *Notes sur l'enseignement...*, op. cit. 1984, p. 355 face afirmația că acest detaliu contravine cu ceea ce se știe despre istoria universitară în Bizanț și că cel mult s-ar putea admite transferarea Universității din Forum-ul lui Constantin la Octogon conform tradiției din documentul *Patria*.

În privința împăratului Leon al III-lea Isaurul și a măsurilor iconoclaste cu consecințe asupra Universității s-a amintit deja că împăratul nu putea să ia o decizie împotriva icoanelor fără a consulta și părerea profesorilor de la această instituție de învățământ. Așa amintesc mărturiile vremii, desigur cu oarecare exagerare, cu toate că au existat asemenea perioade, ca spre exemplu în timpul lui Mihail Pselos, când împăratul Constantin al IX-lea Monomahul îi așeza pe acești erudiți pe tronul imperial și le asculta înțelepciunea și sfatul.

Mărturiile vremii mai menționează, de asemenea, un eveniment demn de reamintit pentru statutul Universității din Constantinopol în fața lumii științifice, și anume faptul că cei mai cunoscuți învățați ai științelor laice și teologice din întreg Imperiul au fost chemați de către profesorii de la Academia din Constantinopol și le-a fost testată capacitatea în urma unui examen științific, iar după acest examen a fost desemnat cel mai erudit dintre ei.

În ceea ce privește situația Universității din Constantinopol, alte izvoare istorice târzii ne dau mărturie despre locul, organizarea și modul funcționării ei, ca și anumite amănunte asupra cărților folosite și deținute de vechea bibliotecă a acestei instituții bizantine. În privința locului Universității scriu cronicarii de mai târziu precum: Georgios Monachos, Leon Gramatikos, Theodosios Melitenos și mai târziu Zonaras, că se afla mai aproape de cartierul Chalkoprateia (πλαησίον των Χαλκοπρατείων), iar mai târziu Synopsis Sathas menționa că era mult mai aproape de Marea Biserică Sfânta Sofia (πλαησίον της μεγάλης εκκλησίας της θεού Σοφίας) la care Gergios Monachos, Leon Gramatikos și Theodosios Melitenos menționează că se oferea hrană publică (σιτήσεις δημόσιαι), iar cronicarul Zonaras adaugă că Universitatea era deschisă pentru toți cei dornici de învățatură (λογικης παιδείας). S-a opinat însă că informația ar fi doar un florilegiu al textului original, și că există deosebiri între cronicari.²³

Documentul bizantin *Patria*, din sec. al X-lea, având afinități cu izvoarele anterioare, relatează despre existența a 16 profesori în loc de 12 (sau chiar 13, cum apar uneori în anumite documente); de asemenea, autorul se

²³Cronicarii Manasses și Synopsis Sathas se pare că folosesc modul de descriere al incendiarii Palatului imperial (Basilika) din anul 476 după un mimetism homeric. Cu privire la incendierea Universității și a bibliotecii în anul 726 cf. Skylitzes-Kedrinos I, 616.

destăinuie el însuși ca monah. Dincolo de aceste informații, el relatează că la Universitatea ecumenică erau profesori patriarhali și episcopali.

Același document relatează și evenimentul regretabil al incendierii Universității și al celor ce se aflau în clădire la momentul acela. Evenimentul este cuprins și-n relatările altor izvoare istorice cu sublinierea expresă că edificiul Universității *a fost distrus în timpul lui Leon de neam sirian* (τοῦ Συρογένου). Evenimente care se întâmplau în anul 726 la aproape zece ani după venirea la tron a împăratului isaurian Leon al III-lea, chiar în momentul izbucnirii crizei iconoclaste, aflăm din mărturia cronicarului Theophanes (412, 24 ed.de Boor): ”împăratul Leon persecuta la vremea aceea pe cei mai mulți dintre închinătorii Cuvântului divin ca și pe cei mai buni profesori ai universității ca și pe alți învățați ai vremii, închinători ai icoanelor”²⁴. S-a făcut afirmația că Giorgios Kedrinos ar fi legat evenimentul arderii Universității din Constantinopol de relatarea lui Theophanes.

Funcționarea Universității din Constantinopol

În ceea ce privește funcționarea Universității s-a făcut afirmația că ea a continuat să existe sub forma unui *colegiu ecumenic* (οικουμενικὸν διδασκαλεῖον), care la început a fost condus de către amintitul profesor (διδάσκαλος) Ștefan Alexandrinul²⁵. După relatările din documentul *Vita Germanii*, acest *ecumenikon didaskaleion* nu ar fost nimic altceva decât un *fel de seminar teologic*, iar cercul său de studii se rezuma nu doar la materiile de teologie, cum reiese din aceeași sursă, ci cuprindea și pe cele de filosofie: (καθημας φιλοσοφίας).

Din document mai reiese și un alt adevăr istoric, și anume faptul că unii dintre profesorii care predau aici erau și clerici: (ιεροῦς ἄνδρας), cum îi numește autorul acestei biografii a patriarhului Ghermanos, care a suferit în această perioadă iconoclastă declanșată de împăratul Leon al III-lea Isaurul. În ceea ce

²⁴Theophanes ed de Boor, 40.

²⁵Herman USENER, *De Stephano Alexandrino*, Bonn, 1880, p. 5, a făcut afirmația că ar fi fost imposibil ca Ștefan să fi condus acest didaskaleion, deoarece el ar fi fost de fapt un *theologorum quoddam seminarium*, făcând afirmația că Ștefan ar fi început predarea filosofiei creștine în Alexandria, unde exista o tradiție foarte puternică din primele secole. Cf. Fr.FUCHS, *Die oekumenische...*, p.13. El numește în mod nedrept și depreciativ activitatea filosofică a acestui Ștefan în Alexandria drept: ”die Klapperruhle der klerikalen Philosophie” reluând o afirmație din *Göttinger Gelehrte Anzeigen*, 1892, p.1018. A se vedea Fr. Schemmel, *Programmata*, p. 18.

privește și caracterul teologic al Universității, acest lucru reiese din atitudinea celor 12 profesori de la Universitatea de lângă Marea Biserică în momentul *chestionării* lor în problema teologică a icoanelor. Cu privire la materia filosofiei, care se preda la această Universitate, cronicarul Theophanes scrie despre reinițierea sa chiar de către Patriarhie și despre amintitul Ștefan din Alexandria, care la vremea respectivă, venind cu experiența lui din vechea cetate a filosofiei, Alexandria Egiptului, a aprins din nou luminile filosofiei clasice în Bizanț²⁶.

În acest sens, părintele Bizantinologiei moderne K. Krumbacher se exprima cu privire la Ștefan din Alexandria, promotorul filosofiei clasice la noua Universitate din Constantinopol, ca fiind un adevărat οἰκουμενικός διδάσκαλος, un fel de *profesor publicus* în sensul legii emise de împăratul Theodosios al II-lea, cuprinsă în *Cod. Theod.* XIV, 9, 3. la înființarea Universității în anul 425.

De asemenea, s-a făcut afirmația că această numire oficială bizantină de *didaskal ecumenic* la momentul respectiv avea și un evident *caracter duhovnicesc, teologic*, iar dacă uneori au existat anumite excepții, expresia aceasta desemna și un nume de onoare fără însă un caracter statal ca de exemplu celebrii juriști de odinioară erau numiți câteodată cu acest epitet²⁷.

La fel au fost numiți și cei doi profesori de filosofie, Olimpiodoros și Ștefan, drept *filozofi ecumenici* (οἰκουμενικοὶ φιλόσοφοι), cu toate că, în mod special, numirea aceasta de *oikoumenikoi didaskaloi* aparține inițial domeniului ecleziastic, teologic, iată însă și o lărgire a utilizării lui în domeniul filosofic și chiar juridic cum am văzut mai sus. Pentru perioada apostolică au fost autori care au conferit această sintagmă și altora, cum apare în mod evident la Epitafios Mesarites cu privire la Sfinții Apostoli numiți și ei la fel, *didaskali ecumenici*²⁸.

²⁶ Cu privire la viața lui Ștefan din Alexandria, a se vedea Ioan Moschos în Migne, P.G. 87, 2929 D care arată că în Alexandria Egiptului acesta își preda studiile și locuia lângă biserica Născătoarei de Dumnezeu, unde Ioan Moschos l-a audiat, după care Ștefan a fost chemat la Constantinopol în anul 612 chiar de către împăratul Heraclios. A se vedea în acest sens și Cronica Minora în MGH XIII, 362; Georgios Kedrinos I, 717; Constantin Porfirogenetul III, 93. Relatăriile ultimelor două izvoare au fost considerate apocrife.

²⁷ Basilika, ed. Heimbach I, 649, 698, cum a fost cazul lui Κυριλλίος της οἰκουμένης διδάσκαλος cf. p. 583 și 645; sau Στεφάνος περιβοητος της οἰκουμένης διδάσκαλος cf. Leunclavius, Jus graecoromanum II, 192, 195.

²⁸ August HEISENBERG, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Kaisertums und der Kirchenunion I, Der Epitaphios des Nikolaos Messarites an seinen Bruder Johannes*, Sitzungsberichte d. Bayer. Ak. d. Wissen, 1922, 5 Abh. p. 54, 3.

Numirea de *didaskali ecumenici* trebuie înțeleasă în sensul de *didaskali ai întregii ecumene*, adică ai întregului Imperiu bizantin, desemnând inițial profesori și învățați care prin pregătirea și performanța lor au ajuns celebri și recunoscuți de contemporanii lor cu această calitate. Unii dintre ei și-au câștigat acest merit prin adevărate întreceri publice intelectuale, cum a fost cazul și cu Libanius, care s-a confruntat chiar în Constantinopol cu unii din adversarii săi. Cu timpul, sintagma de *didaskal ecumenic*, inițial strict didactică a fost utilizată și ca *titulatură onorifică* și în alte domenii pentru a desemna alte mari personalități răsăritene care proveneau din mediul filosofic și mai apoi teologic, precum odinioară: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz, Sfântul Ioan Hrisostom sau mai târziu Sfântul Theodor Studitul²⁹. În același timp, numirea de *oikumenikos didaskalos* a fost conferită și ca titlu onorific și pentru anumiți *funcționari oficiali*, cum apare spre exemplu la diaconul comentator de psalmi Georgios Choiroboskos *gramatic* (γραμματικός) și *chartofilax*, sau la un anume funcționar Ignatios care a activat în timpul împăratului Theofil (829-842) și pe care îl prezintă de altfel, în mod edificator, și un alt mare profesor de teologie din sec. al XI-lea³⁰.

De asemenea, s-a afirmat că această numire n-ar fi nimic altceva decât titlul oficial al rectorului acestui *institut ecumenic* cum a fost cazul, spre exemplu, cu Ștefan care a fost numit *didaskal ecumenic*, și care era într-adevăr la vremea respectivă conducătorul Academiei ecumenice din Constantinopol și nu în sensul

²⁹ Migne, PG 82, 1161, C, unde Theodoret de Cyr îl numește pe Sf. Vasile cel Mare drept: διδάσκαλος της οἰκουμένης și de asemenea ο της οἰκουμένης σωτηρ și în Migne PG 99, 97 pentru Theodor Studitul. Pentru Ioan Gură de Aur cu aceleași epitete.

³⁰ Pentru Georgios Choiroboskos cf. Th. GAISFORD, *Georgios Coiroboski dictata in Theodosii canones et epimerismi in psalmos*, III, Oxford, 1842, 1-192. Comentariul la opera sa este un Reporatum apo φωνις a studenților săi. Alte informații asupra lui la SCHMIDT-STÄHLIN, *Geschichte der griechischen Literatur*, München 1920-1924, p.1079; K.KRUMBACHER, *Geschichte der byzantinischen Litteratur*, München, 1897, p. 583-584; A.EBERHARDT, LTK, II, 883; B.A Müller, *Hermes* 53, 1918 p.345; H.G. BECK, *Kirche und theologische Literatur im Byzantinischen Reich*, München 1, 1959 p.468; Cu privire la Ignatios cf. Theopanus Continuatus ed.Bonn.143, 11. Alte comentarii la Fr. FUCHS, *Die oekumenische...*, p. 36. Asupra învățământului după perioada iconoclastă la P. LEMERLE, *Élèves et Professeurs byzantins. Notes et remarques sur enseignement et culture à Byzance au X-e siècle*, în Institut de France. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Paris, 1969. Alte date asupra învățământului bizantin în sec. IX și X tot la P. LEMERLE, *Le Premier Humanisme byzantin. Notes et remarques sur enseignement et culture à Byzance dès origines au X-e siècle*, în Bibliothèque Byzantine, Études 6, Paris, 1971; Alte analize la P. SPECK, *Die kaiserliche Universität von Konstantinopel Prezisierung zur Frage des höheren Schulwesens im Byzanz im 9 und 10. Jahrhundert* în Byzantinisches Archiv, Heft 14, München, 1974.

cu care au fost desemnaci Georgios Choiroboskos sau amintitul Ignatios acela de *funcționari publici* în slujba Imperiului, a ecumenei. Dacă însă acest profesor a apărut sub numirea de καθολικός διδάσκαλος sau ca μέγας διδάσκαλος prima dintre titlaturi nu a adus nimic în plus față de înțelegerea oficială, iar cea de-a doua a fost dată ca titlu onorific eclesiastic pentru preoții care erau și profesori, precum i-a fost conferit sfântului Maxim Mărturisitorul în timpul împăratului Heraclios, numire care mai târziu a fost folosită și în domeniul oficial de stat, cum a fost numit, spre exemplu, atunci un anume didascal de filosofie Alexios, *numit profesorul* (γεγόνωτος διδάσκαλος).

Cu siguranță, numai în timpul activității sale didactice în Constantinopol a avut posibilitatea profesorul alexandrin de odinioară, Alexios, să primească titlul acesta de *didaskal ecumenic*, titlatură care era specifică mediilor școlare bizantine, el fiind adus de la Alexandria prin intervenția imperială, ceea ce i-a făcut pe unii dintre cercetători să remarce o legătură strânsă între corpul profesoral al Academiei și împăratul bizantin, care iată a avut nu numai preocupări militare, ci s-a implicat direct și în organizarea Universității din capitala Imperiului de Răsărit. Această realitate evidentă reiese încă o dată și din exprimările cronicarului contemporan Theophilact Simokata, care a redat în istoria sa nu numai dialogul dintre teologie și filosofie, ci a lăsat chiar filosofia să se exprime cu privire la rolul autorităților imperiale în procesul de învățământ al Universității, de unde reiese în mod evident contribuția directă a autorităților imperiale bizantine în procesul științific de învățământ. De asemenea, această constatare, după mărturia cronicarului Theophilact este regăsită și la alții, precum Theophanes Continuatus³¹.

Unii cercetători au făcut afirmația că la vremea închiderii și incendiului Universității, mulți profesori au fost exilați sau arestați și că în aceste circumstanțe nu ar fi fost o pierdere propriu-zisă, ci mai degrabă un câștig, pentru că și așa instituția de învățământ bizantină se găsea într-o stare decadentă și cu un caracter mult prea teologic, care nu mai avea eficiența culturală de odinioară; desigur acestea sunt afirmații care reflectau o cunoaștere superficială a evenimentelor și destul de culpabilizantă la adresa culturii teologice din răsărit. Din păcate, nu știm prea multe lucruri despre situația universitară din acest timp, decât din cele oferite de *Vita Germanii* și câteva amănunte ale lui

³¹Theophanes Continuatus ed Bonn, 338, 10.

Georgios Monachos. Ceilalți autori ai evenimentelor, precum Sfântul Ioan Damaschin, patriarhul Nichifor sau Theodor Studitul, s-au concentrat mai mult asupra laturei apologetico-teologică a iconofiliei, decât pe descrierea nefericitului eveniment al închiderii Universității și a arderii bibliotecii din cauza adeziunii profesorilor la teologia icoanei. În mod cert, însă, argumente logice ne sugerează că Universitatea din Constantinopol, profesorii de aici, întregul ansamblu livresc cu celebra bibliotecă au avut de suferit nu numai la nivelul slăbirii ei, ci și a distrugerii temporare a instituției bizantine de învățământ superior

Pentru mai bine de o sută de ani, din anul 726 și până în perioada împăratului Theofilos (829-842), Universitatea din Constantinopol cu vestitul *didaskaleion ecumenic* a stat în negură și uitare, în timp ce profesori de renume predau științele în mod particular sau la umbra mănăstirilor, însă departe de tradiția culturală și teologică a luminilor Bizanțului.

În perioada de restabilire a cultului icoanelor este menționat de cronicarul Ignatios un nou *didaskaleion ecumenic*. Apariția lui a fost posibilă datorită atitudinii mai permissive a autorităților imperiale din vremea aceea, fenomenul datorându-se mai ales împărătesei Theodora, care la 11 martie 843, de Duminica Ortodoxiei, cum a fost numită mai târziu, a restabilit pentru totdeauna cultul și teologia icoanei și implicit învățământul universitar atât de atașat de cinstirea sfințelor icoane.

Summary: **Iconoclasm And The University Of Constantinople**

The university of Constantinople was founded at the time of the emperor Theodosius, in consequence of the imperial decree issued on the 27 of March 425, in the name of the emperors Theodosius II and Valentinianus. The foundation of this high education institution in the East occurred in the historical and political circumstances in which the new capital city of Constantinople, also called "the new Rome", had become a mighty cultural centre and a gathering place of teachers, rhetors and philosophers. The chronicles of the time also mentioned that illustrious scholars were invited from different other educated cities in the empire, like Alexandria, Antioch or Berytos, to come and propagate their knowledge in

Constantinople. Having founded the Constantinopolitan university, the distinction was first made between the State educational system and the private one.

From the emperor Justinian's age to the iconoclast times, the university functioned as previously, with only some slight modifications of the educational system. The proper functioning of the university of Constantinople is well recorded at the time of patriarch John IV, the Faster, then in the emperor Heraklios's period and thereafter, till 717, when the imperial throne was taken by Leo III the Isaurian, he who, in 726, was going to set the university and its library on fire, these sad events being recorded by the byzantine chronicler George Monachos. As a matter of fact, all the chroniclers of that time provide information about the existence of the university of Constantinople and the many anxieties and tensions it had got through, especially about the disastrous event of the fire which had ruined it. Further informations about the position and the way of functioning of the university of Constantinople are provided by George Monachos. He is accurate in specifying that it was situated not far from the imperial cistern in Chalkopratea district, where the orthodox anti-iconoclast riots had first burst. It is equally here that the imperial palace stood, on a par with the university and its library and when the iconoclast crisis arose, there was at the university one oecumenical didaskalos who, succoured by twelve assistants, used to teach secular and theological sciences to his students, being granted financial aid by the emperor himself.

On the other hand, there are some historical approaches that question the sad event of the byzantine university educational system being ruined for a while by Leo III the Isaurian, looking upon it as a ready-made legend made up by iconodule monks. Yet for all, George Monachos' informations are buttressed up by other contemporary documents, such as patriarch Germanos' anonyne life (*Vita Germani I*), published at the end of the 9th century, as well as many other byzantine documents which certify the destruction of the university and its library, such as the 10th century work *Patria*, and the chronicler Theophanus the early half of the 9th century. All these documents also reveal that there were clergymen among the teachers, more precisely twelve of these were functioning close beside the Great Church. Consequently, there are lots of reasons and arguments that make one consider that the university of Constantinople and its library were destroyed by Leo III, which was an immense waste with unmeasurable repercussions.

Responsabilitatea liturgică și sacramentală a episcopului*

† LAURENȚIU,
Mitropolitul Ardealului

După cele mai vechi mărturii istorice, *episcopul* a fost, dintru început și în chip natural, centrul în jurul căruia gravita toată viața religioasă a obștii creștine din fiecare Biserică locală. În calitatea lui de întâistătător al Bisericii creștine, episcopul deținea deplinătatea puterii slujitoare a preoției. În exercitarea funcției sale liturgice, episcopul îl reprezintă pe Mântuitorul Însuși, ca Mare Preot și Arhiereu¹.

Ca reprezentant văzut al lui Hristos, Arhiereul unic și unificator, fiecare episcop este capul unei Biserici locale, „capul plinătății lui Hristos”, după *Sfântul Grigorie de Nazianz*², fiind investit de Hristos cu harisma și cu răspunderea săvârșirii și a Tainei Hirotoniei. „Dacă Hristos face prin sfințire pe un preot organ și chip văzut al Său în săvârșirea celorlalte Taine, pe episcop îl face organ și chip văzut al Său și în sfințirea organelor văzute prin care săvârșește celelalte Taine”³.

Episcopul lucrează „în voia lui Hristos”, după *Sfântul Ignatie Teoforul*⁴. De aceea, dacă Biserica este în chip nevăzut în Hristos, ea este în chip văzut în episcop, după cuvântul *Sfântului Ciprian*: „Episcopus in Ecclesia et Ecclesia in Episcopo”⁵. Căci, după cum spune Sf. Ignatie: „unde se arată episcopul, acolo să fie mulțimea, precum unde este Iisus Hristos, acolo este și Biserica

*Meditație duhovnicească prezentată de Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului în cadrul Ședinței de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 16 februarie 2011, la Reședința Patriarhală din București.

¹ Pr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica generală*, București, 1993, pp. 95-96.

² *Cuv. 2, 99, PG 35, 501*, la: Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 2003, p. 156.

³ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 156.

⁴ *Epistola către Efeseni 3,12*, la: Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 156.

⁵ *Epistola 66, 8*, la Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 156.

universală. Fără episcop nu e îngăduit nici a boteza, nici a săvârși Euharistia [...], nimeni să nu facă ceva din cele ce aparțin Bisericii, fără episcop; aceea să se socotească Euharistie sigură, care e săvârșită de episcop sau de cel căruia îi permite el [...]. E bine să se știe de Dumnezeu și de episcop”⁶. După Sfântul Ioan Gură de Aur, episcopul deține în chip văzut locul lui Hristos ca învățător, preot și păstor⁷.

1. Importanța demnității episcopale

Mărturisirea de credință a patriarhului *Dositei al Ierusalimului*, publicată la București în urmă cu trei secole⁸, este o veritabilă sinteză a teologiei și spiritualității noastre ortodoxe, privind slujirea și responsabilitatea liturgică și sacramentală a episcopului. Învățatul patriarh făcea o descriere atentă și o de-finire precisă a învățaturii despre episcopat în înțelesul ei tradițional-patristic.

Astfel, în „Hotărârea” a 10-a se preciza că în Biserica Ortodoxă, care-L are drept Cap pe Hristos, **episcopatul e instituit de Mântuitorul în Duhul Sfânt și se exercită în comuniune**. Evident, această comuniune nu echivalează cu diminuarea ierarhiei și a diferențelor dintre episcopi, preoți și credincioși. Harul episcopului vine prin succesiune de la Apostoli, prin punerea mâinilor și invocarea Duhului Sfânt. Episcopul nu este un simplu funcționar care conduce o comunitate creștină, ci el este un om ales de Dumnezeu pentru constituția și construcția Bisericii.

Episcopatul este „o mare taină și o mare demnitate”, fiind „modul principal” prin care Domnul este cu noi în veac (cf. *Matei* 28, 10). Datorită lucrării lui, Dumnezeu „Se unește cu noi prin Sfintele Taine, al căror prim-lucrător și săvârșitor prin Duhul Sfânt este episcopul”. Într-o formulă concentrată putem spune: „Episcopul este o icoană vie a lui Dumnezeu pe pământ și prin cea mai deplină împărtășire a energiei Duhului Săvârșitor e izvor al tuturor Tainelor Bisericii Sobornicești, prin care dobândim mântuirea”⁹.

⁶ *Epistola către Smirneni*, 8, 1, 2; *Trai*. 3, 1, PG 5, 688, 713, 780, la: Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 156.

⁷ *Omilia la 2 Timotei 2, 4*, PG 62, 612, la: Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 156.

⁸ Trad. rom. de V. LOICHIȚĂ, în: *Candela* LIII–LIV (1940), pp. 183–186.

⁹ *Mărturisirea de credință...*, p. 184.

Datorită acestei chemări decurg diferențele între demnitatea episcopală și cea a simplului preot și răspunderile sale speciale, după cum urmează:

- *episcopul* nu e hirotonit de preot, ci preotul, de episcop. Mai mult, el este hirotonit de doi sau trei arhieri; alegerea lui e de competența Sfântului Sinod;

- *preotul* primește harul preoției de la episcop, în virtutea căruia el poate săvârși cele șase Sfinte Taine. „Arhierul însă e slujitor al tuturor tainelor, fiindcă este izvor al Tainelor și harismelor dumnezeiești prin Duhul Sfânt”, având următoarele prerogative: a) sfințirea Sfântului Mir; b) hirotonia tuturor treptelor în Biserică; c) puterea de a lega și dezlega în mod deplin; d) judecarea tuturor abaterilor în Biserică; e) învățarea Sfintei Evanghelii; f) apărarea dreptei-credințe; g) îndepărtarea din Biserică a celor neascultători; h) afurisirea și anatimizarea ereticilor și i) punerea sufletului său pentru oi (Ioan 10, 11). „Din toate acestea este evident că episcopul se deosebește în mod incontestabil de simplul preot și că, fără el, toți preoții din lume nu pot păstori sau conduce în general Biserica”¹⁰.

Responsabilitatea slujirii episcopale se regăsește exprimată în *rânduiala hirotoniei episcopilor*¹¹.

La *hirotonia arhierului*, se pune pe capul candidatului *Sfânta Evanghelie* deschisă, care Îl reprezintă pe Hristos, Capul Bisericii, iar prin acest act se arată, pe de o parte, misiunea pe care o are episcopul de a vesti Evanghelia mântuirii, iar pe de altă parte, chemarea sa de a se face organ deplin al lucrării lui Hristos, având „toată mintea, cuvântul și simțirile după voia Lui”, după cum spune Sfântul Simeon al Tesalonicului¹².

În cea dintâi rugăciune, protosul se roagă ca peste cel venit la „jugul Evangheliei și demnitatea arhieriei” și peste care și-au pus mâinile episcopii hirotonitori să vină puterea și harul Sfântului Duh. Acesta să-l întărească, să-l ungă și să-l sfințească, cum i-a întărit pe Sfinții Apostoli și pe Prooroci, cum i-a uns pe împărați și i-a sfințit pe arhierii Legii Vechi, și să-l „arate

¹⁰ *Mărturisirea de credință...*, p. 185.

¹¹ *Arhieraticon, adică rânduiala slujbelor săvârșite cu arhieriu*, EIBMBOR, București, 1993, pp. 97-98, 99-100. Aceste rugăciuni se găsesc deja în cel mai vechi codice liturgic bizantin păstrat, *cod. Barberini graecus 336*, copiat în jurul anului 700, trad. rom. arhid. Ioan I. Ică jr., în: *Canonul Ortodoxiei. I. Canonul apostolic al primelor secole*, Deisis, Sibiu, 2008, pp. 979-981.

¹² SFÂNTUL SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe...*, vol. I, Suceava, 2002, p. 214.

sfânt”, ca să fie vrednic să ceară cele spre mântuirea poporului și să fie auzit de Dumnezeu.

Cea de-a doua rugăciune, mai dezvoltată, pornește de la esența sacerdotală a episcopatului, ca mediere între Dumnezeu și om, și-l prezintă pe episcop drept „iconomul” prin excelență al „harului arhieriei”: pentru că natura umană nu poate suporta ființa dumnezeirii, Dumnezeu a așezat pe tronul Lui ca învățători și ca să aducă jertfe și ofrande pentru tot poporul oameni care pățimesc lucruri asemănătoare cu ceilalți oameni. Pentru ca mijlocirea lui să fie eficientă, episcopul trebuie să devină o icoană transparentă a lui Hristos. De aceea, Dumnezeu este rugat ca să-l facă pe viitorul episcop să devină *următor al Păstorului Celui adevărat*, punându-și sufletul pentru oile Sale, povățuitor al orbilor, lumină celor dintru întuneric, certător al celor neînțelepți, ajutor pruncilor, luminător în lume, ca, desăvârșind sufletele care i s-au încredințat lui în viața aceasta, să stea nerușinat înaintea judecării lui Dumnezeu.

După aceea, *el primește ca veșminte*, peste cele preoțești: *sacosul, omoforul și mitra*. Păstrând veșmintele preoțești și întărindu-le prin sacos, el va păstra și completa slujirea de preot săvârșitor al Tainelor, care se va revărsa asupra tuturor credincioșilor. Prin mitra pe care o primește episcopul se arată semnificația duhovnicească a puterii sale împărățești și a responsabilității pentru mântuirea tuturor credincioșilor care i se încredințează prin hirotonie. *Ca organ văzut al lui Hristos, arhiereul are cea mai cutremurătoare răspundere pentru mântuirea sufletelor, fiind chemat să urmeze pe Hristos în smerenie, pildă de curăție, de dezinteresare, de blândețe, de jertfire de sine*¹³.

2. Taina persoanei în slujirea episcopală și responsabilitățile ei

Responsabilitatea principală a slujirii episcopale ține de realizarea *tainei comuniunii* între Persoanele Sfintei Treimi și persoanele umane în Biserică. În această ambianță eclesială, Dumnezeu ne vine aproape ca Persoană, ca Treime de Persoane în starea și în dorința Lor de comuniune, spune *Părintele Dumitru Stăniloae*, pentru ca să ne imprime nouă prin Sfintele Taine acest elan al comuniunii și al dragostei jertfelnice¹⁴. Numai iubirea Celor Trei

¹³Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. III, p. 182.

¹⁴Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. I, p. 42.

Persoane ale Preasfintei Treimi poate responsabiliza prin comuniune persoana umană și o poate ajuta să progreseze spre desăvârșire. Numai o Treime de Persoane ne poate comunica iubirea jertfelnică, pentru că ni se dăruiește și ne ajută să ne putem și noi dăruii Ei într-o totală delicatețe¹⁵. Dumnezeu vrea ca darurile Lui să ne fie aduse într-un mod personal, fiindcă doar comuniunea personală implică și angajează. „În fața unui «absolut» impersonal, nu te poți rușina, spune Părintele Stăniloae, cum te cutremuri în fața Celui Sfânt și atotiubitor. Numai iertarea de la Persoana absolută îți poate da liniștirea totală și definitivă a conștiinței prin curățirea reală a păcatelor. Numai un absolut ca persoană poate fi curat prin ființă și te poate întâmpina cu delicatețea purității totale”¹⁶.

Preasfânta Treime face vizibilă dăruirea Sa către noi, în primul rând, prin Întrupare, căci Hristos a venit la noi ca Persoană, Care să ne vorbească la nivelul nostru de înțelegere, să ne învețe, să ne elibereze de tirania diavolului, a păcatului și a morții și să ne readucă pe toți la comuniunea personală cu Tatăl, să ne facă fii ai împărăției iubirii Sale. Dumnezeu nu a vrut să ne mântuiască de la distanță, căci doar comuniunea personală poate scoate ființa umană din limitarea subiectivității egoiste și individualiste¹⁷.

După Înălțarea la cer a Mântuitorului, Cincizecimea aduce lumii prezența interiorizată a lui Hristos prin Sfântul Duh în interiorul ucenicilor Săi. Astfel, prin instituirea preoției văzute, Dumnezeu face încă o dată vizibilă dăruirea Sa personală către noi. Hristos Cel Care ne unește cu Tatăl este Cel care lucrează acum prin persoana episcopului, a preotului și a diaconului. Prin aceste persoane alese de Dumnezeu trebuie să transpară Hristos, căci El însuși păstorește, învață și sfințește, prin ei, Biserica.

3. Sfinte Taine ale Bisericii

Tainele Bisericii sunt lucrările nevăzute ale lui Hristos săvârșite prin acte văzute, prin care *oamenii se unesc cu Hristos*, dar prin care se constituie Biserica și care se săvârșesc în Biserică. „La baza concepției despre Taine a Bisericii Ortodoxe, spune Părintele Stăniloae, stă încrederea în putința lucră-

¹⁵ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 268.

¹⁶ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 269.

¹⁷ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 144.

rii Duhului dumnezeiesc al lui Hristos printr-un om asupra altui om, prin mijlocirea trupurilor și a materiei dintre ele, în ambianța Bisericii, ca trup tainic al lui Hristos [...]. Prin mâna omului se scurg puteri spirituale asupra altui om fie direct prin trup, fie prin altă materie. Căci trupul omenesc e constituit din simțuri, în care spiritul și trupul sunt nedespărțite. Cel ce transmite această putere ce se scurge prin mână este subiectul care gândește și voiește, adică un subiect cu o bază spirituală; și puterea ce se scurge prin trupul celui ce acționează asupra altuia merge până la spiritul celui din urmă. Cei doi întâlnindu-se prin simțuri se întâlnesc prin spirit. Dar puterea ce o transmite omul prin trupul său nu e numai a spiritului și a trupului său, ci e și o putere cu mult mai mare ce străbate prin ele. Este puterea Duhului dumnezeiesc, cu Care el se pune de acord și Căruia I se deschide prin credință în ambianța Bisericii. În Taină nu se poate trage o frontieră între mișcarea omului care lucrează și puterea Duhului dumnezeiesc. Iar întrucât săvârșitorul Tainei e, ca preot, reprezentantul Bisericii, prin el lucrează Duhul Sfânt, Care suflă în toată ambianța Bisericii ca trup tainic în care lucrează Hristos [...]. Iar primitorul Tainei se deschide deplinei acțiuni a puterii dumnezeiești transmise de săvârșitor, prin credința lui, în ambianța credinței Bisericii, câmpul de lucrare al Duhului lui Hristos.

De aceea Taina se săvârșește la întâlnirea a două subiecte umane deschise prin credință Duhului Sfânt lucrător în ambianța Bisericii, întâlnire care se prelungește și în atingerea trupească directă între ele, sau prin mijlocirea unei materii. Nu materia, și nici cuvintele rostite sau gesturile săvârșite, luate în ele însele, constituie Taina, ci ea se constituie în întâlnirea în credință a celor două persoane în ambianța Bisericii plină de Duhul Sfânt și în atingerea trupească între cele două persoane, odată cu mărturisirea prin cuvinte a acestei credințe a lor: a uneia care săvârșește Taina și a alteia care o primește¹⁸.

Astfel, elementele constitutive ale Tainelor sunt: mijloacele materiale prin care se comunică harul nevăzut prin mâna preotului, constatarea și vestirea lucrării sacramentale prin rugăciunea liturgică și prin mărturisirea credinței și angajarea credinciosului primitor al Tainei¹⁹.

¹⁸ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, pp. 7-8.

¹⁹ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 33.

4. Responsabilitatea episcopului ca săvârșitor al lucrărilor sfințitoare

Episcopul este „liturghisitor prin excelență”, având *răspunderea sacramentală a slujirii Sfintelor Taine*. El este în același timp reprezentantul lui *Hristos*, Săvârșitorul nevăzut al lucrărilor sfințitoare și al *Bisericii*, în ambianța și în numele căreia se împlinesc Sfintele Taine.

Episcopul „este organul văzut prin care Hristos cel din Biserică lucrează în chip nevăzut în Taine, sau acordă harul celor cărora li se administrează acestea”²⁰.

Episcopii, având deplinătatea și responsabilitatea maximă a acestei slujiri nu sunt însă niște *instrumente pasive ale lui Hristos*, ci ei trebuie să se pună la dispoziția lucrării Lui, căci „învățătura pe care o comunică nu e a lor și prin mâna lor nu se comunică binecuvântarea lor ci a lui Hristos [...]. Deci mâna lor și gura lor nu se mișcă fără voia lor, ci cu voința lor de a le face slujitoare lui Hristos [...] și astfel ei se învrednicesc de o cinste cu atât mai mare, cu cât se pun mai deplin la dispoziția lucrării lui Hristos prin ei. În râvna lor maximă se arată smerenia lor, adică, conștiința că nu a lor este puterea, ci a lui Hristos. De aceea dacă Hristos ca Arhiereu e Slujitor, cu atât mai mult preoții sunt slujitorii slujirii mântuitoare a lui Hristos. Ei nu dau de la ei nimic decât **slujirea**. Dacă n-o dau pe aceasta din toată inima, nu numai că nu mai împlinesc lucrarea mântuitoare a lui Hristos, așa cum trebuie, ci în mare parte împiedică împlinirea ei”²¹.

Aceasta este marea responsabilitate a slujirii episcopale de a continua cu vrednicie lucrarea sfințitoare a lui Hristos, prin Sfântul Duh, în Biserică, de a iniția și a introduce pe credincioși în taina relației personale cu Dumnezeu. Episcopul trebuie să fie o *persoană plină de sfințenie* care împărtășește și altora din roadele comuniunii sale personale cu Hristos²². Prin hirotonire, el *se dăruiește cu totul lui Dumnezeu* și e chemat să se umple de toată sfințenia Lui, pentru ca prin el să se prilejuiască intrarea tuturor în comuniunea cu Persoanele Sfinte Treimi. Episcopul face posibilă întâlnirea personală prin credință cu Dumnezeu, prin *Sfintele Taine*. Prin el, Hristos lucrează și își comunică trăirile și simțirile umanității Sale curate poporului lui Dumnezeu. De aceea

²⁰ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, p. 28.

²¹ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol III, p. 149.

²² Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol I, p. 144

arhierul are marea responsabilitate de a-L face viu și prezent pe Hristos în persoana proprie pentru a putea atrage la comuniunea cu Hristos cu dumnezeiasca dragoste primită de sus pe toți cei încredințați lui spre păstorie²³.

Săvârșitorul văzut al Sfintelor Taine trebuie să fie într-o stare de *pregătire permanentă*, contribuind astfel la împlinirea efectelor sfințitoare ale lucrărilor sacramentale, chiar dacă, prin iconomie, pentru cazuri deosebite, Biserica învață că *validitatea* Tainelor *nu depinde de vrednicia săvârșitorului văzut*, iar Hristos însuși lucrează prin ele în mod nevăzut. La Sfântul Altar, la Sfânta Liturghie, în cadrul căreia săvârșește și Sfânta Taină a Hirotoniei, arhierul trebuie să fie model de slujire pentru preoți și credincioși, urmărind împlinirea întotdeauna a scopului dublu al acestei slujbe dumnezeiești: *sfințirea darurilor în vederea sfințirii credincioșilor*.

Episcopul este însă responsabil și de toate lucrările sfințitoare săvârșite de preoții cărora le-a acordat mandatul slujirii, prin sfântul antimis. Slujbele liturgice trebuie săvârșite „corect și complet”, pentru ca primitorii să se împărtășească de toate darurile sfințitoare, cu atât mai mult cu cât unele taine nu se mai repetă. Graba în săvârșirea Sfintelor Taine este mai periculoasă decât rutina.

Pentru *Taina Hirotoniei*, ierarhul trebuie să aleagă, prin *cercetare canonică*, pe cei cuprinși de fiorul sfânt al slujirii curate, iar după hirotonie să-l călăuzească și să-l ajute pe noul preot spre împlinirea lucrării duhovnicești, pentru sine și credincioși. „Conștiința că Hristos Însuși e de față și lucrează în această Taină unește într-o adâncă cutremurare și responsabilitate pe săvârșitorul Tainei cu cei ce-l asistă, pe de o parte, și cu primitorul ei, pe de alta. În această întâlnire de suflete, pătrunse de conștiința prezenței și lucrării aceluiași Hristos, se săvârșește trecerea puterii lui Hristos de la slujitorii de mai înainte, la slujitorul cel nou”²⁴.

O altă responsabilitate a ierarhilor este de a urmări *liturghisirea uniformă în întreaga Biserică*, cu atât mai mult cu cât mijloacele pastorale moderne ale Patriarhiei Române, *Radioul și Televiziunea TRINITAS* ne oferă tuturor standardul înalt și normativ de săvârșire a Sfintei Liturghii și a Sfintelor Taine.

O sintetizare a întregii tradiții patristice privind responsabilitatea liturgică și sacramentală a persoanei episcopului, aflată într-o continuă asculta-

²³ Pr. Dumitru STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol III, p. 31.

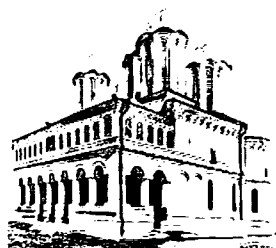
²⁴ Pr. Dumitru STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, pp.179-180.

re de Hristos, de Biserică, de poruncile Evangheliei, de glasul conștiinței și al duhovnicului, ne-o oferă tot Părintele Dumitru Stăniloae, care afirmă că episcopul „trebuie să fie copleșit mai mult decât orice om de faptul că fiind prin sine om pieritor ca oricare altul, sau poate mai slab ca mulți alții, prin el se săvârșește **cea mai deplină lucrare mântuitoare a lui Hristos**. El trebuie să fie copleșit de răspunderea ce apasă pe umerii lui pentru Biserică; dar, în același timp, conștient că-și împlinește această răspundere cu atât mai mult, cu cât frânează mai mult mândria de-a socoti că Biserica depinde de el și **se pune mai mult pe sine la dispoziția lui Hristos**. Năzuința lui trebuie să tindă a-și identifica cu smerenie cât mai total voia sa cu voia Lui Hristos, în loc de a lua pe Hristos în slujba pretențiilor sale personale de domnie. El va avea cu atât mai multă eficiență în lucrarea sa, cu cât va contribui să-L facă mai văzut și mai laudat pe Hristos.

Episcopii sunt ținuți în duhul smereniei și prin faptul că nici unul **nu e de sine stătător**, sau stăpân al tuturor, ci e încadrat în **comuniunea tuturor episcopilor**, ca să țină împreună învățătura lui Hristos și **rânduiala liturgică și canonică unitară** a Bisericii, singura prin care lucrează Hristos și prin care deci se împlinește mântuirea oamenilor²⁵.

²⁵ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...* p. 151.

Diaspora Ortodoxă Românească

Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române în Franța (9-13 aprilie)

Pr. Sorin-Vasile TANCĂU

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat în zilele de 9-10 aprilie 2011, o vizită la Strasbourg, la invitația Înaltpreasfințitului Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională. Iar în perioada 11-13 aprilie 2011, Patriarhul României a făcut o vizită oficială la Consiliul Europei cu sediul la Strasbourg, la invitația domnului Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Sâmbătă, 9 aprilie 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit două troițe ridicate în cimitirul militar românesc din Hagenau - Franța, iar pe 10 aprilie a sfințit capeteasma bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg, precum și biserica „Sfinții Cosma și Damian” din orașul Mulhouse. Luni, 11 aprilie 2011, la sediul Consiliului Europei de la Strasbourg, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a întâlnit cu domnul Thorbjorn Jagland, secretarul general al Consiliului Europei, cu domnul Thomas Hammarberg, comisarul pentru Drepturile Omului și domnul Jean-Paul Costa, președintele Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). În continuare, Patriarhul României s-a întâlnit cu membrii delegației parlamentare române la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE). Seara, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la un dineu oferit în onoarea Preafericirii Sale de către Arhiepiscopia Romano-Catolică de Strasbourg și a susținut conferința cu tema „Orient, Occident: provocările actuale ale dialogului interreligios”, organizată la Catedrala din Strasbourg. Marți, 12 aprilie 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a întâlnit cu domnul Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Apoi, Patriarhul României a participat la sesiunea de lucru a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu tema „Dimensiunea interreligioasă a dialogului intercultural” unde a rostit o alocuțiune în plenum Adunării Parlamentare.

Românii ortodocși din Franța l-au primit în mijlocul lor pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care în perioada 9-10 aprilie s-a aflat într-o vizită la Strasbourg, la invitația Înaltpreasfințitului Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, iar, între 11-13 aprilie 2011, Patriarhul României s-a aflat într-o vizită oficială la Consiliul Europei cu sediul tot la Strasbourg, la invitația domnului Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

Patriarhul României a ajuns pe data de 9 aprilie, la ora 14:15 (ora locală) la Strasbourg. Preafericitul Părinte Daniel a fost întâmpinat, pe Aeroportul Internațional din Strasbourg, de către domnul Stelian Stoian, Reprezentantul Permanent al României pe lângă Consiliul Europei, domnul Marcel Alexandru, Consul General al României la Strasbourg și de către părintele Vasile Iorgulescu, parohul bisericii românești „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg.

Din delegația condusă de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române au făcut parte Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, domnul Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte și părintele consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene.

Primul moment important al vizitei oficiale la Strasbourg, al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc pe data de 9 aprilie, ora 18,15, când Preafericirea Sa a oficiat o slujbă de pomenire și a sfințit două troițe noi, aduse din România, în cimitirul militar românesc din localitatea Hagenau, situat la 30 kilometri nord de Strasbourg. Au fost pomeniți eroii români înmormântați în acest cimitir, în prezența unor reprezentanți ai autorităților locale, dar și ai Ministerului Român al Apărării Naționale. Părintele Vasile Iorgulescu, parohul bisericii ortodoxe românești „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg, a menționat faptul că cele două troițe au fost dăruite de către Oficiul Național pentru Cultul Eroilor al Ministerului Apărării Naționale din România și au fost instalate în cimitirul militar românesc de la Hagenau, unde sunt înmormântați 472 de soldați români care au murit prizonieri în Primul Război Mondial. În Alsacia și Lorena, precum și în mai multe cimitire: Hagenau, Dieuze și Soultzmatt - Val du Pâtre, odihnesc

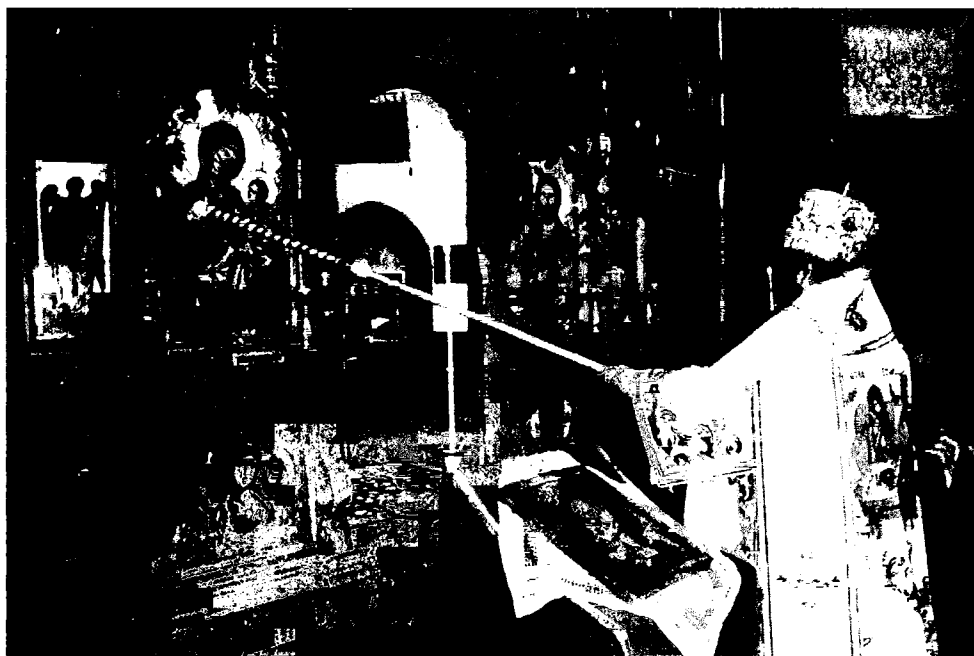
Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu delegația, reprezentanți ai autorităților civile, preoți și credincioși, în cimitirul militar românesc din Hagenau, Franța

peste 2.000 de eroi români, morți ca martiri în condițiile evenimentelor din iarna anului 1917. Pe crucea de la Soultzmatt, Regina Maria a încrustat următorul epitaf: „*Departé de țară, pentru care v-ați jertfit, odihniți-vă în această țară (Franța), care pentru voi nu mai este străină, bravi soldați aureolați de glorie!*” (Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Comuniune ortodoxă pentru românii din Occident” *Vestitorul Ortodoxiei*, anul IV, martie – aprilie 2011, p 45)

Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a evocat momentul când, cu 30 de ani în urmă, a vizitat acest cimitir în calitate de primul paroh al românilor din Strasbourg. Înaltpreasfinția Sa a spus că pe atunci cimitirul nu se afla într-o stare foarte bună, însă credincioșii din parohia ortodoxă română din Strasbourg l-au amenajat și l-au îngrijit așa cum se cuvine. Cu această ocazie, Înaltpreasfinția Sa a dăruit părintelui paroh Vasile Iorgulescu un album cu fotografii din anii de început ai parohiei ortodoxe române din Strasbourg. În continuare, s-a citit mesajul din partea ministrului român al apărării, Gabriel Oprea, care a apreciat implicarea comunității

locale în menținerea și păstrarea identității naționale românești. La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit autorităților locale prezente la eveniment și a vorbit celor prezenți despre faptul că „eroii pomeniți transmit într-un mod foarte personal ceea ce credincioșii ortodocși vor experia la sărbătoarea Sfințelor Paști, căci cine iubește este viu, iar cine nu mai iubește este mort, chiar dacă se află încă în viață”. La eveniment au fost prezenți foarte mulți studenți teologi români, aflați la studii în Franța, precum și câțiva dintre credincioșii veterani ai Parohiei ortodoxe românești „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg.

Duminică dimineața, pe data de 10 aprilie, de la ora 9,30, Patriarhul României a sfințit iconostasul bisericii cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” al parohiei ortodoxe românești din Strasbourg, dăruit de către Preafericirea Sa pe când se afla ca mitropolit la Iași, precum și capela parohială cu hramul „Sfântul Ioan Valahul”, apoi a oficiat Sfânta Liturghie, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Alături de Patriarhul României s-au

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind iconostasul bisericii cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” al parohiei ortodoxe românești din Strasbourg, Franța

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind cuvânt de învățătură în biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” a parohiei ortodoxe românești din Strasbourg, Franța

aflat ierarhi ai Bisericii noastre: Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Timotei al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei și Preasfințitul Marc Nemțeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale, precum și un sobor de preoți și diaconi. La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit părintelui Vasile Iorgulescu, parohul bisericii românești „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg, un set de sfinte vase, un antimis nou, precum și „Crucea patriarhală pentru clerici”. De asemenea, Preafericirea Sa a rostit celor prezenți un cuvânt de învățătură în care a vorbit despre semnificația iconostasului și a icoanei în general. La Sfânta Liturghie au fost prezenți foarte mulți credincioși, studenți români teologi, dar și membri veterani ai parohiei. Răspunsurile la strănă au fost oferite de corul parohiei.

Cu ocazia sfințirii iconostasului, Patriarhul României a rostit un cuvânt de învățătură pe care îl redăm integral:

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel dăruind antimisul bisericii cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” al parohiei ortodoxe românești din Strasbourg, Franța

Iconostasul – Epifanie a Împărăției cerurilor

„Sfințirea iconostasului bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg este un eveniment mare, sfânt și binecuvântat, în mod special pentru credincioșii români din acest oraș, care se adună în această biserică pentru a păstra vie flacăra credinței ortodoxe românești și a spori dragostea față de țară și de valorile autentice creștine.

Memorial al istoriei mântuirii și vedere profetică, anticipată, a Împărăției cerurilor, iconostasul ortodox, numit și *catapeteasmă* sau *tâmplă*, nu este un simplu perete despărțitor între altar și naos, sau un element decorativ, artistic, ci are un *profund sens liturgic și teologic*. Întreaga istorie a mântuirii lumii este rezumată în iconostas, care simbolizează *venirea Împărăției lui Dumnezeu spre oameni, pentru ca oamenii să intre în Împărăția lui Dumnezeu*.

Ca imagine a Bisericii, Trupul tainic al lui Hristos, iconostasul arată că Hristos se află, în același timp, în slava din Împărăția cerurilor, împreună cu sfinții, dar și întru smerenie, pe pământ, împreună cu oamenii care se roagă Lui.

*Comunitatea românilor ortodocși din parohia „Sfântul Ioan Botezătorul”
din Strasbourg, Franța*

Astfel, iconostasul nu este un semn de despărțire, ci unul de unire, de comunicare între altar și naos, între cer și pământ, între eternitate și timp, între Creator și creație. Iconostasul este vedere duhovnicească spre Împărăția cerurilor, pe care credincioșii o pregustă, în arvună, prin Sfintele Taine și mai ales prin Sfânta Euharistie, care se oferă credincioșilor prin *ușile împărătești* ale Sfântului Altar.

În vechime, iconostasul era foarte puțin dezvoltat, uneori prezentând doar două icoane: a Mântuitorului și a Maicii Domnului. El s-a dezvoltat mai ales după victoria Ortodoxiei împotriva iconoclasmului (843), ajungând în secolele XIV-XVI la forma și structura unitară pe care le cunoaștem astăzi, cu mai multe rânduri de icoane. Expuse într-un muzeu, icoanele cheamă la studiu estetic sau la admirație artistică. Afla-te, însă, în biserică, adică în contextul celebrării liturgice și al mărturisirii credinței care le-au dat naștere, *icoanele cheamă la rugăciune!* În muzeu, icoana ne reamintește de artistul care a făcut-o, în biserică ea ne amintește, în primul rând, de prezența spirituală a sfântului reprezentat pe ea, mai ales prezența iubitoare și sfințitoare a lui Hristos - Domnul, Care a făgăduit: „Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20).

Folosirea icoanelor în cultul ortodox, ca de altfel și a simbolului Sfintei Cruci și a altor simboluri liturgice, întărește sau intensifică și mai mult caracterul de *memorial* (*pomenire*) al celebrării euharistice hristocentrice: „*Aceasta să faceți spre pomenirea Mea*” (1 Corinteni 11, 24) - a spus Mântuitorul Iisus Hristos când a instituit *Cina cea de Taină* sau *Euharistia*. Atât icoana *Cinei de Taină*, care se află așezată în partea centrală a iconostasului sau în altar, amintind de *foișorul de sus* în care Hristos-Domnul a instituit Sfânta Euharistie, precum și *icoana Răstignirii sau Crucea pictată*, care se află în spatele Sfintei Mese a altarului și pe iconostas, susțin comunitatea liturgică în rugăciune prin memorarea a ceea ce a făcut Hristos pentru mântuirea lumii, deoarece *ele reprezintă în culori și imagini același mesaj care este cuprins în cuvântul citit al Evangheliei*, încât icoana este forma concentrată și vizibilă a conținutului Evangheliei. Prin urmare, iconografia are o funcție de anamneză sau de memorial liturgic al persoanei lui Hristos și al actelor săvârșite de El în istorie. Icoana este deci un „*aide-mémoire*”, un ajutor în aducerea aminte de Hristos-Domnul și de mărturisire a prezenței și iubirii Sale pentru lumea creată de Dumnezeu. Iar această *aducere aminte și simțire a iubirii lui Dumnezeu pentru oameni trezește în credincioși sentimentul de recunoștință și de laudă adusă lui Dumnezeu*.

Astfel, iconostasul devine un *antidot împotriva uitării iubirii lui Dumnezeu față de lume și o afirmare a prezenței harice a lui Dumnezeu în fața oamenilor*. De aceea, credincioșii ortodocși nu limitează prezența icoanelor la biserică, la lăcașul de cult, ci ei *le expun și le cinstesc și în casele lor, deoarece prezența icoanelor în casă îi îndeamnă pe credincioși la rugăciune de laudă, de mulțumire și de cerere către Dumnezeu și Sfinții Lui*. Multe case creștine ortodoxe au în colțul dinspre răsărit al camerei de locuit un perete cu multe icoane pe el, un *mic iconostas*, încât fiecare casă creștină poate fi înțeleasă ca o „*ecclesia domestica*”, adică *biserica de acasă*, o prelungire spirituală a bisericii comunității în casa proprie a familiei. Icoanele amintesc deci Bisericii rugătoare că Hristos este prezent în mijlocul ei (cf. *Matei* 8, 20; 18, 20). *Prezența harică a Sfinților rugători reprezentați pe icoane îi ajută pe credincioși să intensifice viața lor spirituală, să sporească în iubire și bucurie. Icoanele suntenerate ca ferestre spirituale vizibile ale prezenței nevăzute, harice, a lui Hristos*. Icoana nu este Hristos însuși, dar ne amintește că *Hristos ne caută aici și acum, și ne pune în legătură de har cu El*. De aceea, *atitudinea cea mai adecvată a omului în fața icoanei este rugăciunea rostită cu multă credință și dragoste*. Icoana este deci *apel la rugăciune*, iar intensitatea acestui apel depinde de receptivitatea noastră față de lu-

crarea Sfântului Duh în noi, întrucât numai în Sfântul Duh icoana lui Hristos ne trezește conștiința prezenței lui Hristos lângă noi și ne sensibilizează inima pentru a da un răspuns la întâlnirea cu El. În acest sens, icoana face parte din pedagogia harică a credinței, întrucât ea sensibilizează sufletul pentru întâlnirea personală, „față către față” cu Hristos. Icoana evocă vizual pe Hristos, pentru ca omul să-L invoce existențial pe Hristos, să-L cheme în sufletul și în casa sa. Icoana reamintește credinciosului și Bisericii întregi că, deși înălțat la ceruri, Hristos Cel răstignit și înviat este tainic prezent acolo unde numele Său este chemat des. Icoana reamintește că fața lui Hristos rămâne mereu îndreptată spre lume, deși ea nu este văzută de ochii trupești. Hristos-Domnul nu Se arată acum în toată slava Sa ochilor fizici sau trupești pentru a nu exercita nici o presiune asupra libertății umane, însă icoana sugerează vizual prezența spirituală invizibilă a lui Hristos, dar lasă în același timp posibilitatea de a căuta sau de a refuza în mod liber întâlnirea cu Hristos. De ce? Pentru că până la venirea lui Hristos în slavă ca Judecător al lumii, prezența Sa în Biserică și în lume rămâne totuși o prezență spirituală smerită, oarecum voalată în haina unei absențe corporale vizibile, voită de El, pentru că trupul Său înviat și preaslăvit, adică îndumnezeit, nu mai aparține lumii materiale opace și coruptibile. În acest sens, icoana ortodoxă este expresia unei teologii a prezenței harice a lui Hristos Cel răstignit, înviat și preaslăvit (glorificat) și a comuniunii cu El în Sfântul Duh, prezență care respectă libertatea umană de a răspunde sau nu la apelul lui Dumnezeu. În icoanele ortodoxe, slava lui Hristos este sugerată, prin aureolă și prin lumina aurie a fondului icoanei, dar ea nu se impune copleșitor, ci rămâne o „lumină lină” care invită la credință și rugăciune liberă, la un răspuns spontan, la o dăruire de sine neforțată sau neconstrângătoare. Întrucât nu este o lucrare sau un eveniment mistic integrator în viața lui Hristos și a lui Hristos în viața omului, icoana nu este sacrament sau una dintre cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii, ca de pildă Euharistia, dar ea este totuși o epifanie spirituală permanentă, care invită la trăirea comuniunii spirituale cu Hristos, prin rugăciune. Icoana este un ajutor în actul rugăciunii, înțeleasă ca vorbire cu Hristos sau ca întâlnire cu El față către față.

Icoana ne îndeamnă să fim închinători lui Hristos, în timp ce Euharistia ne face purtători de Hristos (cf. Ioan 6, 56-57), pentru ca cei ce cred în El să devină, prin lucrarea Sfântului Duh, icoane vii ale lui Hristos în lume și în Împărăția cerurilor, prin iubirea lor față de Dumnezeu și față de aproapele. De altfel, sfinții sunt icoanele cele mai vii ale lui Hristos. De aceea, când Biserica cinstește pe sfinți, preamărește, de fapt, lucrarea și prezența harică a lui Hristos în ei (cf. 2 Tesaloniceni 1, 10-12).

Din acest motiv, alături de icoana lui Hristos, sunt cinstite și *icoanele sfinților*, confirmându-se astfel adevărul existențial că: „*Minunat este Dumnezeu între Sfinții Săi*” (Psalmii 67, 36).

Icoanele sfinților ne arată că rugăciunea omului viețuitor pe pământ se unește cu rugăciunea sfinților care mai înainte de noi au crezut în Hristos, au trăit în Hristos în lume, iar acum se roagă în bucuria și slava lui Hristos în ceruri.

Desigur, sunt momente și împrejurări când credința puternică și practica intensă a rugăciunii se pot realiza și fără icoane, atunci când acestea lipsesc, așa cum ne arată experiența unor asceți ortodocși din pustie. Totuși, negarea legitimității folosirii și cinstirii (venerării) icoanelor, pe motivul interdicției lor în Vechiul Testament, apar, din punct de vedere ortodox, ca o *negare indirectă a Tainei întrupării lui Hristos, o mutilare a memoriei vizuale a credinței apostolice a Bisericii și o incapacitate de a accepta lucrarea divină a harului sfinților prin materie, afirmând astfel un antagonism între spirit și materie.*

Însă Ortodoxia știe că *icoana susține și intensifică viața de rugăciune nu numai a celor începători sau neștiutori de carte, ci și a celor înaintați în viața spirituală de comuniune cu Hristos. Pe scurt, icoana sfințește privirea, după cum cuvântul Evangheliei sfințește auzul!*

Transformarea sau amenajarea unei foste capele romano-catolice în spațiu de cult ortodox al comunității românești din Strasbourg este un exemplu frumos de ajutorare ecumenică la nivel practic, liturgic și pastoral.

Punerea în folosință exclusivă a acestei capele pentru Parohia ortodoxă românească „Sfântul Ioan Botezătorul” din Strasbourg a devenit posibilă prin bunăvoința creștină fraternă arătată de Excelența Sa Mgr Joseph Doré, Arhiepiscop emerit de Strasbourg, precum și de Excelența Sa Mgr Jean-Pierre Grallet, actualul Arhiepiscop al Strasbourgului, care și-au arătat sprijinul lor deosebit față de acest proiect. Le mulțumim cu profundă recunoștință pentru acest ajutor.

Cu ocazia sfințirii iconostasului bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” pentru românii ortodocși din Strasbourg, felicităm pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif, al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, pe părintele paroh Vasile Iorgulescu și în mod deosebit pe doamna preoteasă Iosefina-Narcisa Iorgulescu, care a pictat toate icoanele din iconostasul bisericii, fiind pictor de icoane autorizat de Patriarhia Română încă din anul 1980.

Felicităm, de asemenea, toată comunitatea ortodoxă română din Strasbourg, luminată de evlavie creștină și simțire românească, pe toți

binefăcătorii și ajutorii acestui sfânt lăcaș, precum și pe toți clericii și credincioșii prezenți la acest eveniment sfânt și solemn de spiritualitate și demnitate creștină.

Ne rugăm Domnului nostru Iisus Hristos să binecuvânteze această biserică și pe toți închinătorii și binefăcătorii ei, pentru rugăciunile Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul, ocrotitorul acestui sfânt lăcaș și al întregii comunități ortodoxe române din Strasbourg”.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

După sfințirea catapetesmei bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” a Parohiei ortodoxe românești din Strasbourg și a capelei parohiale cu hramul „Sfântul Ioan Valahul”, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a binecuvântat școala, sala de conferințe și biblioteca parohiei ortodoxe române din Strasbourg, cărora Preafericirea Sa le-a oferit ca patroni spirituali pe părintele arhimandrit Ilie Cleopa și pe părintele profesor Dumitru Stăniloae. La eveniment au participat și reprezentanți ai altor culte, în frunte cu Arhiepiscopul romano-catolic de Strasbourg, Jean-Pierre Grallet, precum și autoritățile române de la Ambasadă și Consulat.

În continuarea vizitei canonice, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a sfințit în seara zilei de 10 aprilie de la ora 17,30, biserica cu hramul „Sfinții Cosma și Damian” a Parohiei ortodoxe românești din localitatea Pulversheim de lângă orașul Mulhouse. Comunitatea românilor de aici a primit din partea autorităților franceze o biserică veche, monument istoric, pe care a restaurat-o pregătind-o pentru sfințire.

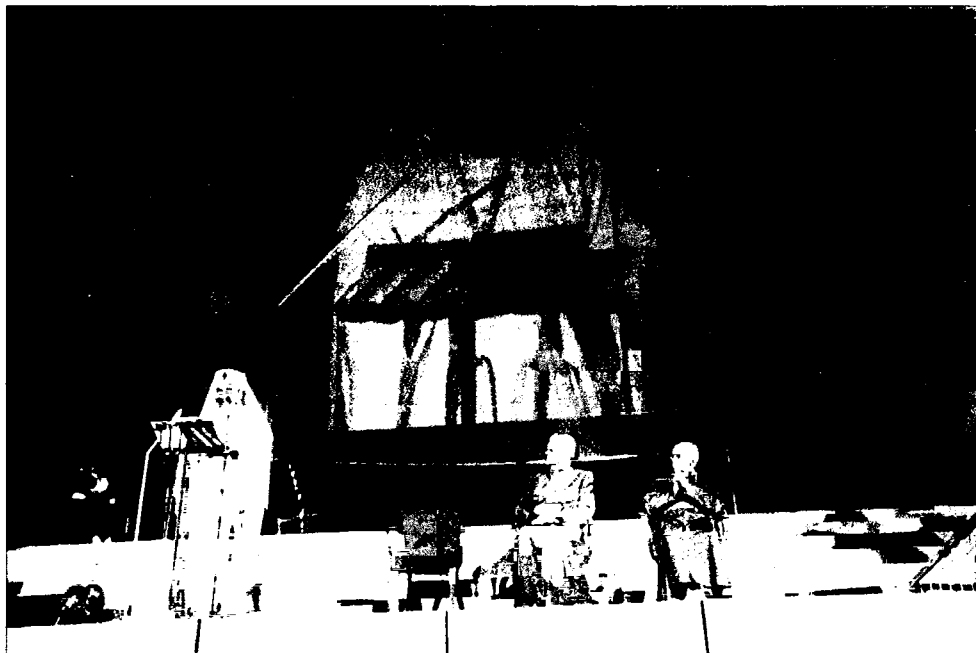
Înainte de oficierea slujbei de sfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a prezentat sensurile spirituale ale sfințirii unei biserici ortodoxe. După oficierea slujbei de sfințire, Preafericirea Sa a oferit Parohiei ortodoxe române din Mulhouse un set de sfinte vase, o cruce de binecuvântare și o Biblie. Totodată, Patriarhul României a dăruit părintelui paroh Emil Tancă, „Crucea patriarhală pentru clerici”. La acest eveniment au fost prezenți delegatul arhiepiscopului de Strasbourg pentru dialog ecumenic, reprezentanți ai autorităților locale și numeroși credincioși. La final, a fost vernisată expoziția cu fotografii de pe parcursul procesului de amenajare a parohiei.

Programul vizitei în Franța a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române a continuat în zilele următoare, 11 și 12 aprilie, cu întâlnirile oficiale desfășurate la Consiliul Europei de la Strasbourg, la invitația domnului Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a avut întâlniri pe 11 aprilie cu mai mulți demnitari: cu domnul Thorbjorn Jagland, secretarul general al Consiliului Europei, cu domnul Thomas Hammarberg, comisarul pentru Drepturile Omului și domnul Jean-Paul Costa, președintele Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg. „Întâlnirile s-au desfășurat într-un cadru solemn, demn și deschis dialogului cunoașterii reciproce și interesului pentru promovarea celor mai bune raporturi dintre Biserica Ortodoxă Română și forurile în cauză, spre binele românilor de acasă și din străinătate, integrați în lumea europeană”, a declarat Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos. În continuare, Patriarhul României s-a întâlnit cu membrii delegației parlamentare române la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE). Părintele consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei și reprezentanți ai altor grupări religioase

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind o alocuțiune
în Catedrala romano-catolică din Strasbourg*

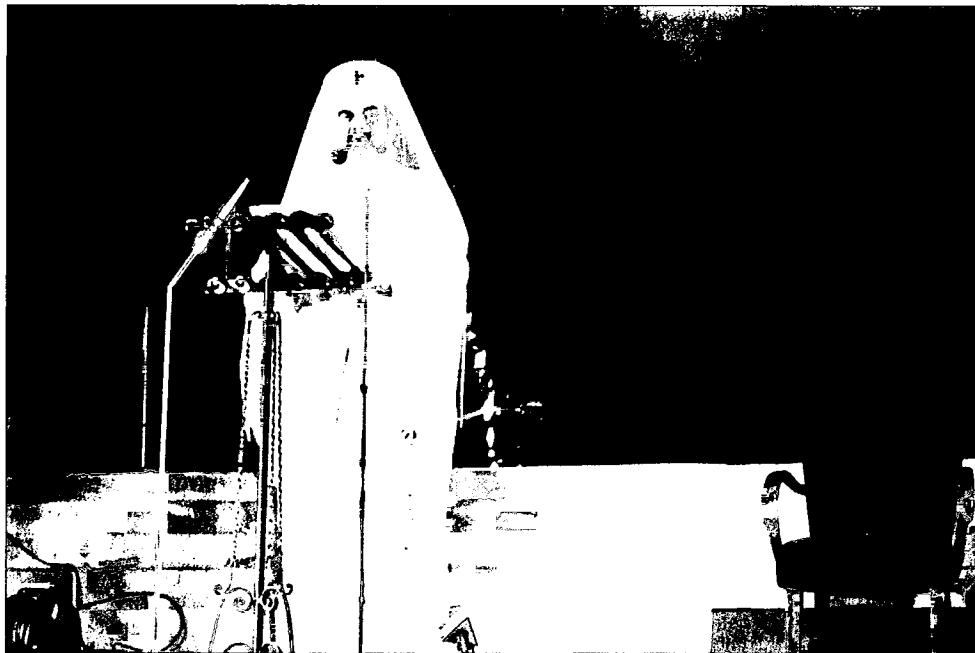
Patriarhiei României la instituțiile europene, a declarat: „În cadrul acestor întâlniri au fost abordate mai multe teme importante atât pentru Biserica Ortodoxă Română, cât și pentru Consiliul Europei, cum ar fi drepturile minorităților religioase ale diasporei, ale dialogului intercultural, interreligios, atât în ceea ce privește dimensiunea națională, cât și cea europeană”.

În seara zilei de 11 aprilie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la un dineu oferit în onoarea Preafericitului Sale de către Arhiepiscopia Romano-Catolică din Strasbourg. Cu această ocazie, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a susținut conferința cu tema: „Orient, Occident: provocările actuale ale dialogului interreligios”, organizată la Catedrala din Strasbourg. În cuvântul său, Patriarhul României a prezentat modalitățile de abordare ale pluralismului religios care: „poate fi abordat din punct de vedere social, politic, diplomatic, economic, cultural etc., însă pentru cei care au răspunderea pastorală a comunităților de credință, prima abordare trebuie să fie de ordin pastoral, teologic și duhovnicesc, adică *misionar și mistagogic*. Într-un context unde coexistă două sau mai multe religii diferite, trebuie să

Delegația Bisericii Ortodoxe Române prezentă la conferința cu tema „Orient, Occident: provocările actuale ale dialogului interreligios”, organizată la Catedrala romano-catolică din Strasbourg

ne întrebăm *care este semnificația teologică existențială a acestei situații*, dincolo de orice explicație de ordin istoric, sociologic și politic cu privire la emigrarea pricinuită de persecuții, de sărăcie sau de împărțirea arbitrară a teritoriilor statelor etc. Altfel spus, *care este mesajul sau provocarea pe care Dumnezeu ni le adresează prin însăși această situație?* Întâlnirea sau coexistența mai multor religii într-o țară sau într-o regiune este, desigur, un fenomen complex, care poate da naștere unor sentimente de teamă sau de închidere în sine, de nesiguranță și de neliniște. În acest sens, dialogul și cooperarea între autoritățile politice și conducătorii religioși sunt deosebit de importante, ca și dialogul dintre reprezentanții diferitelor religii și confesiuni religioase, pentru a se ajunge la o conviețuire sau la o coabitare pașnică. În acest context, provocările sau încercările dialogului interreligios sunt în primul rând de ordin spiritual”. Preafericirea Sa și Eminentă Sa, Arhiepiscopul romano-catolic, Cardinalul Jean Louis Tauran, după susținerea comunicărilor, au răspuns la câteva întrebări formulate pentru a da expresie necesității dialogului dintre creștini din perspectiva unei experiențe a Răsăritului și a Apusului Europei.

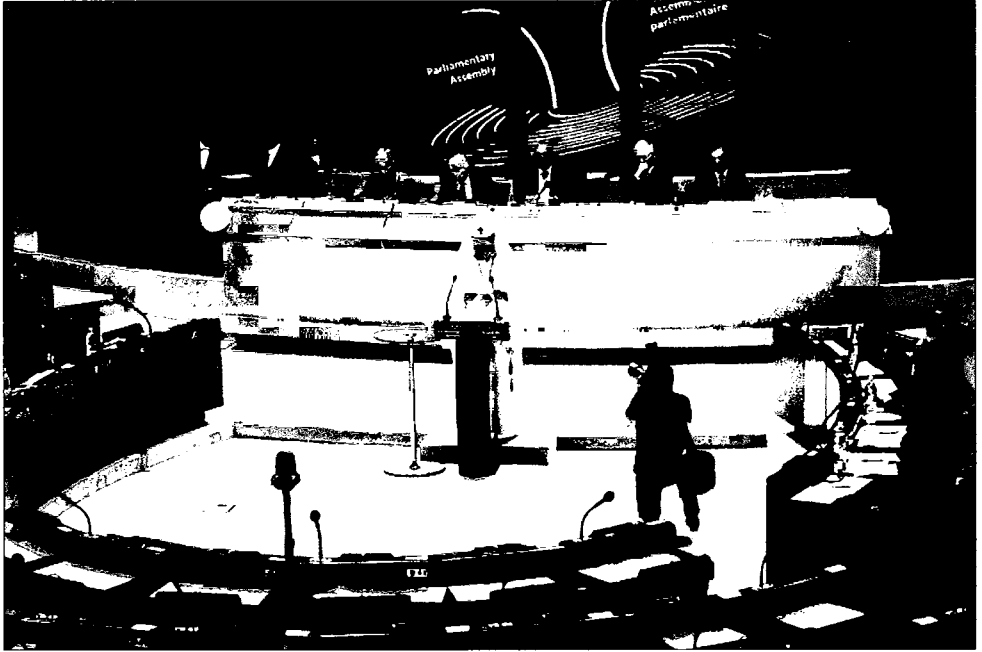

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în timpul alocuțiunii
din Catedrala romano-catolică din Strasbourg*

În continuare, corala parohiei ortodoxe românești din Strasbourg a susținut un concert de imne religioase din Postul Mare. La eveniment au fost prezenți, din delegația care l-a însoțit pe Patriarhul României, Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, părintele consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei României la instituțiile europene și domnul Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

Participarea Patriarhului României la sesiunea de lucru a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei

Programul vizitei oficiale a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a continuat la Consiliul Europei cu sediul la Strasbourg, în ziua de 12 aprilie 2011, unde s-a întâlnit cu domnul Mevlüt Çavuşoğlu, Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Apoi, de la ora 10.00 (ora Franței), Patriarhul României a participat la sesiunea de

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind o alocuțiune
în plenul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din Strasbourg*

lucru a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu tema: „Dimensiunea interreligioasă a dialogului intercultural”. Părintele consilier patriarhal Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei României la instituțiile europene, prezent la eveniment, a declarat: „ Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la dezbaterile din cadrul plenului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei pe marginea raportului *Dimensiunea religioasă a dialogului intercultural*. Acest raport a fost elaborat de Comisia de Cultură, Știință și Educație a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Printre altele, raportul subliniază importanța dimensiunii religioase a dialogului intercultural pentru promovarea valorilor care constituie, de fapt, soclul comun al societății democratice. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a adresat apoi plenului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei dezvoltând în intervenția sa necesitatea aprofundării dialogului, a propriei spiritualități în libertate, a educației permanente pentru dezvoltarea unei noi culturi a conviețuirii”. În cele ce urmează redăm integral alocuțiunea rostită în plenul Adunării Parlamentare de către Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române:

Dimensiunea religioasă a dialogului intercultural

Domnule Președinte, după alegerea dumneavoastră ca Președinte al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, ați plasat dialogul interreligios în centrul mandatului dumneavoastră. Astfel s-a luat decizia de a întruni la Strasbourg, cu prilejul sesiunii de primăvară a Adunării Parlamentare, mai multe personalități religioase europene care să-și poată exprima punctele de vedere cu privire la peisajul religios al Europei și al lumii, precum și la modalitățile de a se ajunge la o mai bună înțelegere și recunoaștere între religii. Aceasta se înscrie în activitățile Consiliului Europei în domeniul dimensiunii religioase a dialogului intercultural. Dimensiunea religioasă este fără îndoială dimensiunea cea mai profundă a dialogului intercultural. Așadar, iată-ne aici, și dorim să vă mulțumim, Domnule Președinte, dumneavoastră și tuturor persoanelor care au înlesnit această întâlnire.

Toate eforturile făcute de Consiliul Europei pentru a motiva și a promova reflexia comună asupra dimensiunii religioase a dialogului intercultural în Europa merită toată atenția și prețuirea noastră. În acest sens, Consiliul Europei constată că „diversitatea culturală a devenit astăzi sursă de tensiune și de dezbinare care deteriorează coeziunea socială”. Prin urmare, „trebuie dezvoltată o nouă cultură a conviețuirii pornind de la afirmarea demnității egale a tuturor persoanelor și aderarea la principiile democratice și la drepturile omului”.

Este, deci, necesar să se cultive „dialogul la nivel local și regional și o colaborare dinamică între instituțiile publice, colectivitățile religioase și grupurile inspirate de o viziune nonreligioasă”. Comisia pentru cultură, știință și educație a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei propune „promovarea unui parteneriat pentru democrație și drepturile omului între Consiliul Europei, religii și principalele organizații umaniste”.

Proiectul de recomandare (adoptat de Comisie la data de 18 martie 2011) subliniază importanța „învățământului privind religia, care trebuie să devină un prilej de întâlnire și de atenție reciprocă” (art. 15). Toate aceste principii trebuie să încurajeze dialogul interreligios și intercultural.

Pe măsură ce se structurează, prin dialog și cooperare, Europa devine conștientă de ceea ce constituia „matricea” originii sale (Frédéric LENOIR, *Le Christ Philosophe*, Plon, 2007, p. 197.), de care nu s-a ținut seama îndeajuns la edificarea sa, și anume dimensiunea religioasă a culturii sale. Într-adevăr, politicile și expertii acestora s-au preocupat rând pe rând de probleme economice, politice, educative și culturale, uneori de probleme militare. Or, în ultima vreme la porțile Europei au

început să se ivească, între indivizi sau între comunități, tensiuni cu caracter religios care îngrijorează prin intensitate sau prin întindere. Evenimente dramatice, cum au fost violențele împotriva creștinilor în Irak, în Iran, în Egipt sau în alte părți, Coranul ars și atentatele care i-au urmat, impun oamenilor politici și organismelor internaționale necesitatea de a reflecta și de a reacționa astfel încât să evite ca asemenea drame să se mai repete pe viitor și să afecteze țările europene.

Aceste evenimente au făcut și mai urgentă îndatorirea de a găsi soluții la problemele create de migrarea masivă a populațiilor de diferite culturi și religii în Europa, fenomen care slăbește coeziunea socială în multe țări.

Cum se poate integra emigrantul sau străinul într-un context religios diferit de al său, păstrându-și totodată identitatea religioasă și culturală originală? *Cum să evite în același timp izolarea crispată și dizolvarea propriei identități?* În acest sens, este necesar să se dezvolte o *cultură a conviețuirii* care să permită a se evita *transformarea diversității în adversitate și confundarea identității cu izolarea*. Este nevoie de o educație deschisă către ceilalți în familie, în școală, dar și în comunitatea religioasă sau confesională frecventată, întrucât educația școlară susținută și controlată de către Statul național nu mai este suficientă. În acest sens, experiența actuală a diasporei ortodoxe române din Italia, unde trăiesc circa un milion de români, sau din Spania, unde trăiesc de asemenea aproape un milion de români, este destul de încurajatoare. Într-un mare număr de parohii, cateheza și transmiterea credinței către minoritatea română se fac într-un spirit ecumenic, de deschidere către cultura majorității catolice italiene sau spaniole.

Această abordare, în același timp *pastorală și ecumenică*, permite o *integrare socială fără dizolvarea identității religioase și culturale*. Cu toate acestea, educația și formarea permanentă în vederea unei conviețuirii pașnice au nevoie de o maturizare spirituală în care libertatea individuală sau colectivă este și libertate unită cu responsabilitatea și solidaritatea socială, tot așa cum afirmarea propriilor valori spirituale și culturale nu se face *împotriva persoanelor sau comunităților diferite, ci împreună cu ceilalți*. Țările în care diferite religii conviețuiesc de veacuri pe același teritoriu au o profundă și bogată experiență în acest domeniu, deoarece au învățat mai bine cum să evite sau să depășească conflictele religioase și etnice.

În acest sens, în zilele noastre, Patriarhiile Ortodoxe din Orientul Mijlociu, Constantinopol, Rusia și din alte țări au luat inițiativa de a promova dialogul interreligios la nivelul conducătorilor de culte și

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel robind alocuțiunea „Dimensiunea interreligioasă a dialogului intercultural” în plenul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din Strasbourg

experților în domeniu, pentru a da semnale pozitive în favoarea educației pentru conviețuirea pașnică și coeziunea socială. Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului, prin eforturile depuse, a contribuit mult la aceasta. Totuși, dialogul interreligios la nivel național și internațional între reprezentanții diferitelor religii trebuie completat cu o educație și o formare permanentă favorabilă dialogului interreligios în școlile teologice ale diferitelor confesiuni și religii, precum și în comunitățile liturgice, astfel ca dialogul să nu se realizeze printr-o simplă directivă sau recomandare venită dinafară, ci să devină o stare de spirit și o *practică obișnuită, pentru binele comun al cultelor religioase și al societății.*

În această perspectivă, în 14 aprilie 2011, din inițiativa Patriarhiei Române, va avea loc la București o întrunire a conducătorilor celor 18 culte oficial recunoscute în România în vederea creării unui *Consiliu Consultativ al Cultelor din România*, al cărui scop nu va fi doar evitarea conflictelor dintre diferitele religii și confesiuni, ci și încurajarea dialogului și a cooperării dintre acestea pentru binele comun al societății românești, confruntată cu criza economică, fenomenul emigrării și cu

Plenul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei din Strasbourg

alte probleme sociale. Acest dialog este posibil și pentru că, de zeci de ani, în școlile noastre de teologie ortodoxă din România, se predă istoria religiilor și ecumenismul, fără teama de a ne pierde identitatea ortodoxă în urma dialogului și cooperării cu celelalte culte la nivel național sau internațional.

În același timp, prin dialogul interreligios trebuie să învățăm cum să facem față noilor probleme ale societății, ca libertatea lipsită de responsabilitate, secularizarea, criza familiei etc. În acest sens, libertatea religioasă trebuie să se afirme și în responsabilitatea socială și cooperarea între culte în favoarea demnității umane și a binelui comun. În legătură cu aceasta, nu este de ajuns să afirmăm din punct de vedere teologic demnitatea persoanei umane create după chipul lui Dumnezeu Făcătorul cerului și al pământului, ci trebuie să o și apărăm în contexte de violență, oprimare, sărăcie, nedreptate, umilire și marginalizare. *Pentru a apăra mereu și pretutindeni demnitatea umană, drepturile omului, libertatea de exprimare, democrația, Statul de drept și alte valori care constituie astăzi baza dialogului, este necesar să avem convingeri ferme și să cultivăm o spiritualitate profundă, asemănătoare celei a profeților biblici, a Sfinților Părinți ai Bisericii nedespărțite sau a marilor*

luptători pentru dreptate din societatea umană. Însă valorile care sunt cultivate în societatea secularizată actuală vizează în mod exclusiv realitatea pământească, existența omului în relația sa cu Statul și cu concetățenii săi, în timp ce credința religioasă îl vede pe om în primul rând în relația sa cu Dumnezeu Făcătorul cerului și al pământului, întrucât creația, adică natura, este un dar a lui Dumnezeu către omenire pentru a fi cunoscut, cultivat și pentru a deveni mijloc de comuniune între persoane, națiuni și generațiile viitoare.

Între cultul religios și cultura omenească există o legătură foarte profundă. Cultul înseamnă cultivarea relației omului sau a comunității umane cu Creatorul divin, în timp ce cultura înseamnă cultivarea relației omului cu creația lui Dumnezeu. Prin urmare, în istoria majorității popoarelor, cultul constituia baza sau izvorul culturii naționale. Sfânta Scriptură sau cărțile de cult au contribuit mult la formarea culturii naționale sau regionale, cultură a recunoașterii și a responsabilității, deoarece fără pământul, apa, aerul și lumina create de Dumnezeu omul nu ar putea trăi. Așadar, orice criză ecologică, economică și socială ne îndeamnă la responsabilitate, la corectarea greșelilor, la revizuirea relației noastre cu Dumnezeu, cu societatea și cu natura. *Problemele comune ne cheamă la o reflexie comună și la o acțiune comună pentru binele comun.*

În pofida deosebirilor de religie și de cultură, de abordare sau de motivație, în fața suferinței și a umilirii demnității umane Bisericele, religiile, Statele, organizațiile internaționale și indivizii au din ce în ce mai mult o responsabilitate comună față de viața umană și față de ocrotirea naturii sau a mediului înconjurător. Prin urmare, libertatea noastră spirituală autentică se măsoară după intensitatea iubirii sau solidarității noastre față de persoanele sau popoarele aflate în dificultate.

În concluzie, dorim să prezentăm cinci repere pentru dialogul interreligios și intercultural:

1. *Dimensiunea religioasă a dialogului cultural este fundamentală pentru Europa, deoarece religia este matricea majoră a identității sale.* Din această pricină, orice criză profundă a Europei a fost mai curând o criză de identitate spirituală decât o criză de identitate culturală. Lupta cea mai înverșunată din Europa împotriva identității sale religioase a purtat-o comunismul ateu și totalitar, care pretindea a fi sistemul politic cel mai științific și mai progresist, ba chiar «viitorul luminos al tuturor națiunilor». Dar, după căderea sa, popoarele eliberate au experiat în primul rând adevărul fundamental că libertatea este un mare dar al lui Dumnezeu și că religia autentică poartă în ea seminte-

le învierii ca biruință a adevărului asupra minciunii și a vieții asupra întunericii morții spirituale și fizice.

2. Valorile propuse de Consiliul Europei ca bază a dialogului interreligios, și anume demnitatea umană, drepturile omului, democrația, Statul de drept, libertatea de exprimare și altele sunt la origine valori europene derivate din tradiția iudeo-creștină și separate apoi de aceasta pentru a fi percepute ca valori universale. *Din punct de vedere religios, pentru ca aceste valori să fie cultivate în viața unei societăți în care credința joacă un rol important, este necesar să li se dea o profundă motivație teologică.* Astfel, demnitatea umană are o valoare infinită și veșnică pentru că omul a fost creat după chipul Dumnezeuului infinit și veșnic, pentru a trăi o viață veșnică, întrucât Dumnezeu este Prietenul și Avocatul omenirii.

3. *În dezvoltarea dialogului interreligios, un rol important îl poate juca educația sau formarea permanentă ca învățământ privind religia și ca deschidere către alte religii fără pierderea identității proprii.* În acest sens, familia, școala, comunitatea eclesială sau religioasă și mass-media pot avea o contribuție considerabilă, mai ales dacă Statul național asigură condiții favorabile pentru dialogul interreligios și intercultural.

4. Dialogul interreligios și intercultural nu trebuie să devină o ideologie politică impusă, ci mai curând o înțelepciune de viață propusă societății, *o stare de spirit și o cultură a conviețuirii în respect reciproc față de demnitatea umană, prin unirea vieții spirituale cu lucrarea socială.*

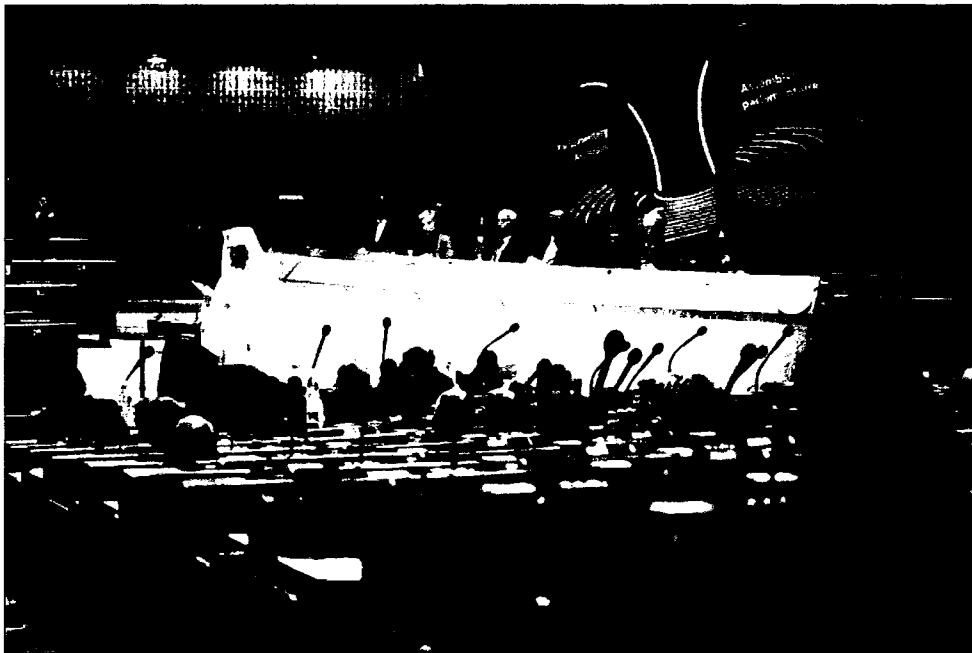
5. Dialogul interreligios și intercultural cheamă Statele și religiile la responsabilitate și la cooperare pentru binele comun al fiecărei țări din Europa și al relațiilor sale cu celelalte continente.

Noua *cultură a conviețuirii* trebuie să fie mai curând o cultură a relațiilor umane sănătoase. Succesul său va depinde în principal de spiritualitatea sa neobiectivabilă, care este darul lui Dumnezeu primit și cultivat de oameni în relația lor cu Dumnezeu și cu lumea.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat importanța dimensiunii religioase a discursului intercultural și a evidențiat rolul fundamental al dialogului la toate nivelurile pentru reconcilierea dintre comunitățile diferite religios și etnic, care trebuie să alcătuiască o identitate

*Moment din timpul cuvântării Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei din Strasbourg*

europăeană. În continuare, Preafericirea Sa a prezentat exemplul eparhiilor românești din diaspora, precum și demersurile Patriarhiei Române în direcția cultivării dialogului dintre cultele recunoscute la noi în țară. Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, membru al delegației Bisericii Ortodoxe Române, a declarat pentru TRINITAS TV: „Așa cum s-a evocat aici, religiile au cultură și cultura trebuie să aibă religiozitate. Preafericitul Părinte Patriarh a dezvoltat tema potrivit logicii dintotdeauna, în sensul că religia ajută omul să păstreze un dialog cu Dumnezeu, iar cultura îl ajută pe om ca din religiozitate să respecte creația și să poată să dialogheze cu creația, omul fiind responsabil și de creație, dar fiind și icoana lui Dumnezeu văzută pe pământ. Așa cum Europa, care dorește să se regăsească în dialog, are nevoie de trei elemente anume: legislația romană, filosofia greacă și forța etică sau morală a creștinismului. Pe baza acestor date de la Dumnezeu și de la buna noastră cooperare, Biserica Ortodoxă Română dintotdeauna, în interiorul ei, a cultivat nu numai raportul bun dintre credință și cultură, ci a creat cultură și în interiorul culturii a creat dialogul care funcționează în interiorul Bisericii

Ortodoxe Române, o Biserică nu a toleranței, ci o Biserică a dialogului cu celelalte credințe și etnii. De aceea, este și un exemplu excelent în România, acela al creării unui consiliu consultativ al reprezentanțelor cultelor recunoscute de statul român. Ne-am bucurat aici nu numai de o bună primire, dar observăm că în aceeași direcție vor să meargă majoritatea țărilor europene”.

În concluzie, vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, la Strasbourg, în Alsacia - Franța, în perioada Postului Sfintelor Paști, „a confirmat și pe plan internațional, interreligios și intercultural *vigoarea mărturiei ortodoxe, a culturii creștine și a exercițiului dialogului irenic, acasă și în lume pentru promovarea valorilor sfinte*, atât de minunat păstrate și prezentate de ierarhii noștri din Occident, în cazul de față Înaltpreasfințitul Mitropolit Iosif, de preoți, precum pr. consilier Sorin Șelaru de la Bruxelles, pr. dr. Vasile Iorgulescu de la Strasbourg și toți preoții de la parohiile noastre, de inimoșii studenți misionari și de jertfelnicii și bunii credincioși români”(Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Comuniune ortodoxă pentru românii din Occident”, în *Vestitorul Ortodoxiei*, anul IV, martie – aprilie 2011, p 47).

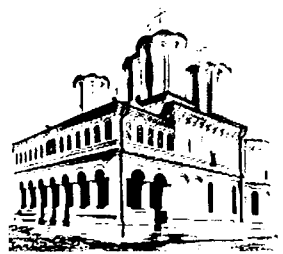
Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și delegația care l-a însoțit au revenit la București în ziua de 13 aprilie 2011.

Summary: The canonic visit of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, to Strasbourg

His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, made, on the 9th and 10th of April 2011, a canonical visit to Strasbourg, answering to the invitation of His Eminence Iosif, Metropolitan of the Romanian Orthodox Metropoly of Western and Southern Europe; and between the 11th and 13th of April 2011, the Patriarch of Romania paid an official visit to the Council of Europe in Strasbourg, at the invitation of Mr. Mevlüt Çavuşoğlu, Chairman of the Parliamentarian Assembly of the Council of Europe. There took part in the accompanying delegation of the Head of the Romanian Orthodox Church His Eminence Iosif, Romanian Orthodox Metropolitan of Western and Southern Europe, His Eminence Casian, Archbishop of Lower Danube, Mr. Adrian Lemeni, State Secretary for cults, and. R.F. Sorin Șelaru, patriarchal counsellor and director

of the Representation of the Romanian Patriarchate at the European institutions. On Saturday, the 9th of April 2011, His Beatitude Father Patriarch Daniel consecrated two roadside crucifixes erected in the Romanian military cemetery in Hagenau (France), and on the 10th of April he consecrated the iconostasis of Saint John the Baptist Church in Strasbourg, and Saints Cosmas and Damian Church in the town of Mulhouse. On Monday, the 11th of April 2011, His Beatitude Father Patriarch Daniel made some appointments at the Council of Europe in Strasbourg: with Mr. Thorbjorn Jagland, general secretary of the Council of Europe; with Mr. Thomas Hammarberg, commissary for Human Rights, and with Mr. Jean-Paul Costa, chairman of the European Court of Human Rights. Further on, the Patriarch of Romania had a talk with the members of the Romanian parliamentary delegation at the Parliamentary Assembly of the Council of Europe. In the evening, His Beatitude Father Patriarch Daniel took part in a dinner offered in his honour by the Roman Catholic Archbishopric of Strasbourg, and gave a lecture on the subject of “East and West: Present-Day Challenges of the Interreligious Dialogue”, at the Cathedral in Strasbourg. Tuesday, the 12th of April 2011, His Beatitude Father Patriarch Daniel met Mr. Mevlüt Çavuşoğlu, Chairman of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, on the subject of “The Interreligious Dimension of the Intercultural Dialogue”, and also gave a speech in the plenum of the Parliamentary Assembly. Within the frame of all these meetings, matters that were important for both the Romanian Orthodox Church and the Council of Europe were approached, such as the rights of the religious minorities of the diaspora, the intercultural and interreligious dialogue, from both national and European point of view. The Head of the Romanian Orthodox Church did emphasize the importance of the religious dimension of the intercultural dialogue, and singled out the leading part of this dialogue, on all levels, in order to reconcile all the communities religiously and ethnically different, but which are supposed to make up an European identity. Further on, His Beatitude gave the example of the Romanian dioceses in diaspora, as well as the steps that the Romanian Patriarchate had taken for promoting the dialogue between the cults acknowledged in our country.

Orthodoxia în Dialog

Mesaj de compasiune al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat Bisericii Copte din Egipt (4 ianuarie)

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un mesaj de compasiune Bisericii Copte din Egipt:

*Preafericirii Sale,
Preafericitului Părinte Shenouda III,
Papă și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Copte*

Sanctitatea Voastră,

Am aflat cu durere și îngrijorare despre atentatul terorist comis în dimineața zilei de 1 ianuarie 2011, în apropierea bisericii creștine copte a Tuturor Sfinților din Alexandria, care a cauzat moartea și rănirea mai multor zeci de creștini.

În numele ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, transmitem sentimente de compasiune familiilor celor uciși sau răniți și ne rugăm pentru sufletele celor decedați, ca Hristos-Domnul, Cel Răstignit și Înviat, să le odihnească în lumina iubirii Sale.

În aceste momente de mare durere, exprimăm solidaritatea noastră creștină fraternă cu Biserica Ortodoxă Coptă și ne rugăm ca pacea să înlocuiască teroarea și ura, iar religia să nu fie semn al morții, ci al vieții și înțelegerii între oameni.

Cu aleasă prețuire și dragoste întru Hristos-Domnul,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**Mesajul de condoleanțe al Preafericitului Părinte
Patriarh Daniel adresat Preafericitului Părinte Kiril,
Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii,
în urma atentatului comis la Aeroportul Internațional
Domodedovo din Moscova (24 ianuarie)**

*Preafericirii Sale,
Preafericitului Părinte KIRIL,
Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii*

Preafericirea Voastră,

Am aflat cu durere despre atentatul comis în după-amiaza zilei de luni, 24 ianuarie 2011, în incinta Aeroportului Internațional Domodedovo, din Moscova, care a cauzat moartea a 35 de oameni și rănirea altora, în număr de peste 160.

În numele ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, adresăm condoleanțe familiilor celor uciși, care suferă în urma acțiunilor iresponsabile ale teroriștilor, și nădăjduim că toți cei răniți își vor recăpăta, cât mai curând, sănătatea deplină.

Sperăm ca astfel de acțiuni îndreptate împotriva vieții unor persoane nevinovate nu se vor repeta, iar duhul păcii și al bunei conviețuirii între popoare și credincioși care mărturisesc credințe religioase diferite va triumfa, spre binele tuturor oamenilor.

Cu aleasă prețuire și dragoste întru Hristos Domnul,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat Mitropolitului Ortodox al Japoniei, în urma cutremurului din 12 martie

*Înaltpreasfinția Voastră,
Iubite Frate în Hristos,*

Cu multă tristețe am aflat despre cutremurul produs în Japonia care a provocat moartea și dispariția a mii de oameni, precum și rănierea altor zeci de mii de persoane, la acestea adăugându-se și imense pierderi materiale.

Toate acestea au produs multă suferință poporului japonez, au îngrijorat și au îndurerat întreaga lume.

Suntem convinși că, în fața unor astfel de situații survenite pe neașteptate, fiecare om, indiferent de religie, de neam și de țară își îndreaptă gândurile și sentimentele de compasiune și solidaritate cu cei aflați în necaz și suferință astăzi în Japonia.

În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, al clerului și credincioșilor ortodocși români din țară și străinătate, adresăm Înaltpreasfinției Voastre, Înaltpreasfințitului Părinte Daniel, Arhiepiscopul Ortodox de Tokyo și Mitropolitul Întregii Japonii, mesaj de compasiune și consolare duhovnicească, exprimându-Ne totodată solidaritatea cu poporul japonez, prin organizarea de colecte în bani pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române.

Cu frățească dragoste în Hristos și multă prețuire,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**Scrisoarea irenică a Preafericitului Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
adresată Sanctității Sale Bartolomeu,
Arhiepiscopul Constantinopolului - Noua Romă,
și Patriarh Ecumenic, cu ocazia Praznicului Sfintei Învieri***

*Sanctității Sale Bartolomeu,
Arhiepiscopul Constantinopolului - Noua Romă,
Patriarh Ecumenic*

Sanctitatea Voastră,

HRISTOS A ÎNVIAT!

„Nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții.” (Romani 6, 3-4)

Aceste cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel, precum și ceea ce ne învață Sfinții Părinți ai Bisericii ne descoperă **adevărul fundamental al credinței noastre** că între *Taina Morții și Învierii lui Hristos și Taina Botezului creștinilor este o legătură spirituală sfântă și de viață făcătoare. Prin Botezul în apă și în Duh, omul credincios reface legătura sa de viață și iubire eternă cu Sfânta Treime, deoarece a fost creat după chipul Preasfintei Treimi când Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26).*

* Conform tradiției ortodoxe românești, cu prilejul Sărbătorii Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române a trimis un *Mesaj irenic pascal* similar și celorlalți Întâistătători de Biserici Ortodoxe Autocefale și Autonome, conducătorilor altor Biserici creștine și organizațiilor creștine internaționale.

Astăzi este nevoie să cunoaștem mai mult și mai bine ce înseamnă a fi botezat, adică a fi creștin sau a purta numele lui Hristos, într-o lume confruntată cu fenomenul secularizării, cu pluralismul și sincretismul religios.

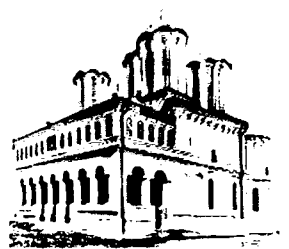
Să ne rugăm, așadar, Domnului nostru Iisus Hristos Cel Înviat, să ne ajute să trăim în toată viața noastră bucuria Botezului ca bucurie a învierii sufletului nostru din moartea păcatului și să facem roditoare darurile Sfântului Duh primite în Sfântul Botez. Să înmulțim prin rugăciune și fapte bune roadele Sfântului Botez și, astfel, să aducem bucurie acolo unde este întristare! Să ajutăm pe cei căzuți să se ridice și să întărim pe cei slabi! Să hrănim pe cei flămânzi material și spiritual și să prețuim pe fiecare om ca fiind o făclie de Paști, iubită de Dumnezeu *Părintele luminilor*, Care ne cheamă la pacea, bucuria și slava Împărăției Cerurilor.

În sfânta lumină a Învierii Domnului, Vă dorim pace și multă bucurie în Duhul Sfânt și Vă asigurăm de dragostea și prețuirea noastră în Hristos Cel Înviat.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Restituiri

Puterea cuvântului*

† BARTOLOMEU
Mitropolitul Clujului, Albei,
Crișanei și Maramureșului

Keywords: *Metropolitan Bartolomeu Anania, the power of the word, logos, the Big Bang theory;*

Cuvântul în sine are o putere duală: el poate fi bun sau rău, dar este neutru din punct de vedere moral. Omul îi dă dimensiunea morală, sau prin binecuvântare, sau prin blestem. Cuvântul ca termen de bază al vocabularului este expresia rostită a gândului, comunicarea lui. În limbaj teologic, cuvântul este determinat prin termenul *logos*.

Dacă în general există o artă a cuvântului, în teologie există și o pluridimensionalitate a cuvântului, mai mult decât în artă și literatură.

Aș începe cu ipostaza cuvântului creator. În limbajul teologic – dar nu numai – el este determinat prin termenul *logos*. În greaca veche, *lógos* înseamnă cuvânt, dar, pe lângă multe alte sensuri și nuanțe, el înseamnă și rațiune divină sau rațiunea de a exista a fiecărui lucru.

În spiritualitatea creștină îl cunoaștem în trei ipostaze: *lógos proforikós*, *lógos endiáthetos*, *lógos spermatikós*. Voi încerca să vă spun câte ceva despre fiecare.

Lógos proforikós este Logosul primordial, născut din Tatăl mai înainte de veci ca a doua Persoană a Sfintei Treimi, întrupat „la plinirea vremii” în Persoana lui Iisus Hristos. Așa ni-L prezintă Sfântul Evanghelist Ioan în

* Prelegere ținută în aula Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” din Iași, în ziua de 13 mai 2009, când autorului i s-a decernat titlul de *Doctor Honoris Causa*.

prologul Evangheliei sale: „Întru-nceput a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul Dumnezeu era.” Este ceea ce mărturisim noi în Simbolul Credinței, anume că Fiul este deoființă cu Tatăl, născut din El „mai înainte de toți vecii”, adică dincolo de nașterea timpului, în eternitate. Acesta este, așadar, Logosul de dinainte de creație.

Logosul *endiáthetos* este cel care a participat la creație împreună cu Tatăl, așa cum aflăm tot în prologul Evangheliei după Ioan: „Toate printr-Însul (adică prin Logos) s-au făcut și fără de El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut”¹.

Voi stărui puțin asupra acestui episod, pentru că ne interesează pe toți, așa cum m-a interesat și pe mine încă din tinerețe, la vremea când aveam o seamă de întrebări la care foarte târziu am găsit răspunsuri – dacă putem găsi vreodată un răspuns suficient. Este vorba de teoria cosmogonică, de crearea lumii. Ce știm noi prin revelația divină? Din Cartea Facerii știm că în ziua întâi a creației, când încă nu exista nimic, a zis Dumnezeu: „Să fie lumină! Și a fost lumină”². Mai mult nu știm. Să reținem însă verbul. Nu se spune: *să se facă* lumină, așa cum zicem „să se facă ziua” ori „s’a făcut noapte”, ceea ce exprimă o trecere dintr-o condiție în altă condiție. Aici este vorba de creație: *să fie* lumină! Și *a fost* lumină, adică a început să fie, să existe lumina. Prin ce? Prin simplul cuvânt al lui Dumnezeu, cu participarea Logosului. Este vorba de crearea din nimic – dar, încă o dată, numai prin cuvânt. Notez și faptul că aceasta nu putea fi lumina soarelui, deoarece corpurile cerești vor fi create doar în ziua a patra (și tot în paranteză spun că cele șase zile biblice ale facerii lumii trebuie citite simbolic, fiecare însumând o durată echivalentă, rotund, cu o jumătate de miliard de ani).

În neliniștile mele am căutat și prin cărțile de știință, am stat de vorbă cu oameni învățați, interesându-mă dacă și în ce măsură Sfântul Vasile cel Mare – un mare cărturar, care, înainte de a fi teolog, a studiat filozofia și matematicile, fizica și astronomia – are dreptate în afirmația că Dumnezeu, înainte de a fi creat lumea, i-a creat mai întâi legile de funcționare. Or, noțiunea de lege o implică, neapărat, pe aceea de raționalitate, de unde concluzia că autorul unei lumi raționale nu putea fi decât o ființă rațională.

¹ Ioan 1, 1-2.

² Facerea 1, 3.

În ultima vreme m-am oprit asupra unei teorii cosmogonice care, dând de pe la mijlocul secolului trecut, a întrunit deja adeziunea celor mai mulți oameni de știință în domeniu. E vorba de teoria *Big Bang*. *Big Bang* este o expresie inventată de un astronom englez, care s-ar traduce „Marea Explozie”, un fenomen extrem de rapid și de dimensiuni incomensurabile: începutul universului. E vorba de enorma energie răspândită în spațiu, care la un moment dat se condensează într-un grăunte de materie nu mai voluminos decât nucleul unui atom. La rândul său, grăuntele explodează în particule de materie care, prin expansiune în spațiu, vor deveni corpurile universului astral.

După calculele savanților, acest fenomen s-ar fi petrecut acum vreo 15 miliarde de ani (cam atât se apreciază de către astronomi că ar fi vârsta universului). Față de această uriașă durată, fenomenul Big Bang s-a petrecut într-o unitate de timp infinitesimală. Dacă a milioane parte dintr-o secundă se exprimă cifric prin 10^{-7} , durata exploziei Big Bang a fost calculată cifric la 10^{-43} , ceea ce înseamnă o mică fracțiune dintr-o milionime de secundă.

Concluziile științifice se opresc aici. Savanții nu pot pătrunde în ceea ce a fost înainte de Big Bang, cu alte cuvinte, dacă energia primordială și acel minuscul grăunte din care s-a născut și a crescut universul au fost create de cineva. Această tăcere (numită și „peretele lui Plank”) lasă loc neantului. Or, neantul este însăși negația existenței, tăgada a ceea ce poate fi. Ceea ce însă nu au cutezat astronomii, a intuit poetul nostru național, Eminescu, în Scrisoarea I, la vremea când încă nu se știa nimic despre teoria fenomenului Big Bang:

„Dar deodat-un punct se mișcă... cel dintâi și singur. Iată-l
„Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl.
„Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii,
„E stăpânul fără margini peste marginile lumii...”

Iată puterea cuvântului eminescian, mărturisind literar ceea ce fizicienii și astronomii au evitat să mărturisească (deși nu puteau gândi altfel), anume puterea cuvântului creator al lui Dumnezeu!

Și pentru că știm, științific, că fenomenul Big Bang implică și enorme explozii ale temperaturilor înalte și că aceste explozii au azvârlit în spațiu

corpuri incandescente (care, în timp, aveau să se răcească treptat), accesul rațiunii noastre la înțelegerea lapidarului text biblic devine mult mai ușor. Prin cuvintele Creatorului: „Să fie lumină!”, lumina necreată care zăcea latent în ființa lui Dumnezeu s-a activat în mai puțin de o milionime de secundă și a inundat spațiul infinit al universului finit.

Vorbind acum de raționalitatea universului, aceasta poate fi constatată ușor în zilele noastre. Trăim în epoca în care aproape în fiecare lună se lansează în cosmos o sondă spațială, înzestrată cu aparatură sofisticată, având menirea de a explora spațiile cosmice. Ei bine, totul se construiește pe fixitatea legilor universului (de care vorbea Sfântul Vasile cel Mare) adică pe relațiile strict matematice în care se mișcă corpurile cerești. Numai așa se explică faptul că de pe pământ pleacă o sondă spațială cu menirea de a cerceta un anumit spațiu (să zicem, cel dintre două inele ale lui Saturn). Ei bine, în virtutea calculelor foarte precise ale omului, sonda pleacă de pe pământ, să zicem, astăzi la ora 17, 45' 12" și va trece printre cele două inele ale lui Saturn peste exact trei ani, două luni, cinci săptămâni, patruzeci și cinci de minute și zece secunde. În această secundă se declanșează aparatele de filmat și transmit imagini pe pământ. Fără această fixitate a legilor care guvernează mișcările astrelor, fără această matematică a relațiilor dintre corpurile cerești, fără această raționalitate a universului, toate demersurile umane de acest gen ar fi imposibile.

A treia ipostază a puterii cuvântului se cheamă *lógos spermatikós*, de care s-a ocupat în special Sfântul Justin Filosoful și Martirul, unul din cei mai însemnați Părinți ai Bisericii din secolul al II-lea. El s-a întrebat de ce la unii filosofi din Grecia antică, precum Platon sau Aristotel, se găsesc elemente care vor fi spuse mai târziu de creștinism, ca și cum în ei ar fi gândit un fel de Hristos precreștin. Răspunsul l-a găsit în întâlnirea dintre logosul personal al gânditorului păgân și Logosul seminal întrupat în Iisus Hristos. Acesta din urmă se diseminează fragmentar în anumiți oameni, pe care El îi alege, înzestrându-i cu puterea de a gândi anticipativ adevăruri care vor fi cunoscute în viitor prin revelație.

Nu voi stărui asupra acestui capitol, dar trebuie să vă vorbesc despre o altă ipostază a Logosului, și anume despre *cuvântul revelator*, cel care descoperă, prin fenomenul inspirației divine, adevăruri ascunse. Spre deosebire de inspirația naturală, cea supranaturală este descoperirea operată de Duhul

Sfânt în mintea și prin pana unui scriitor. Fenomenul e evident în scrierile profeților din Vechiul și Noul Testament, ale evangheliștilor și apostolilor. Să nu credeți însă că inspirația divină este un dicteu automat, că Duhul se apleacă la urechea profetului și-i înșiră cuvintele pe ață. Nu, el îi inspiră doar viziunea, conținutul, întririparea verbului; în rest, textul ține de individualitatea fiecărui scriitor în parte, care-și păstrează personalitatea, gradul de cultură, talentul literar și așa mai departe. Așa se face că într-un fel scrie Marcu – concis, expeditiv, ușor nervos, în altul scrie Luca – atent, elaborat, științific, și în altul scrie Pavel – pe cât de cerebral, pe atât de afectiv. În ultimă instanță, puterea logosului revelator este tot creatoare.

Există și o ipostază a *logosului proniator*. O găsim mai ales în Noul Testament. Vă voi arăta doar câteva cazuri de cum operează cuvântul prin puterea lui de a face minuni. Dar e bine să știți mai întâi că o minune, etichetată ca act supranatural, nu este altceva decât o restaurare a naturalului. Omul a fost creat sănătos; boala este o stare anormală. Omul a fost creat nemuritor; moartea este o stare anormală (de aceea ne și temem de ea!). Minunile pe care le-a făcut Mântuitorul Hristos au fost făcute prin puterea cuvântului. Întâlnește un orb: „Ce vrei de la Mine?” „Doamne, să văd!” „Vezi!” Și orbul vede. Atât. Îl întâmpină un olog, „Tu ce vrei de la Mine?” „Doamne, vreau să merg pe picioare!” Bine, ridică-te și mergi!” Se întâlnește pe drum cu un alai care duce un mort la groapă. Mama mortului plânge, El ia mortul de mână și-i poruncește scurt: „Tinere, ție-ți zic: Scoală-te!” Și mortul se ridică, Iisus îl dă mamei sale. Prin puterea cuvântului înviază o fetiță de 12 ani, prin aceeași putere îl scoate din mormânt pe prietenul său Lazăr.

Cuvântul în sine are o putere duală; el poate fi bun sau rău, dar e neutru din punct de vedere moral. Omul este cel care-i dă dimensiunea morală, așa cum i-o dă unui briceag: îl folosește să curețe de coajă un măr pe care să-l mănânce, sau să-l împlânte, mânios, în spatele cuiva.

În legătură cu dualitatea cuvântului există un text în Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov, care pune față în față cuvântul așa cum este și cum ar trebui să fie ca rostire ideală. Subiectul însă e limba, organul prin care lucrează cuvântul: „Uitați-vă la corăbii: Cât sunt ele de mari și mâunate de vânturi puternice, purtate sunt de o cârmă foarte mică ori încotro le îndreaptă vrerea cârmaciului. Așa și limba: mic mădular este, dar cu mari lucruri se fălește. Iată, puțin foc, și câtă pădure aprinde! Foc este și limba:

lume a fărădelegii, limba își are locul ei între mădularele noastre, cea care spurcă trupul întreg și pune foc pe roata lumilor, ea însăși fiind aprinsă de gheenă. Că orice soi de fiare și de păsări, de târâtoare și de vietăți din mare e domolit, și a fost îmblânzit de soiul omenesc, dar limba, nimeni dintre oameni n-o poate domoli: rău fără odihnă, plină de venin aducător de moarte. Cu ea Îl binecuvântăm pe Domnul și Dumnezeuul nostru, cu ea îi blestemăm pe oamenii care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură ies binecuvântarea și blestemul. Frații mei, asta nu trebuie să fie așa. Oare izvorul, el din aceeași gură varsă apă și dulce și amară? ...(...) Tot așa, izvorul sărat nu poate da apă dulce”³.

Prin urmare, cuvântul ar trebui să fie ideal, făcut numai spre bine, dar în realitate el este dual, menit fie să binecuvinteze, fie să blesteme. Spre exemplificare am ales două fragmente din literatura biblică, și anume din Cartea Deuteronomului, scrisă de Moise în perspectiva intrării evreilor în Canaan, printre popoarele păgâne, politeiste, închinătoare la idoli, o lume care reprezenta un real pericol pentru puritatea monoteismului iudaic și, în consecință, a identității poporului ales.

Cel care nu se va lepăda de credința lui și nu va adopta credința în mai mulți zei, respectând întru totul, fără nici o abatere, comandamentele divine, acela se va bucura de adumbrirea următoarelor binecuvântări:

„Dacă-ntru auz vei auzi glasul Domnului Dumnezeuului tău, asupra ta vor veni toate binecuvântările acestea și te vor afla: Binecuvântat să fii în cetate și binecuvântat să fii în țarină! Binecuvântate să fie roadele pântecelui tău și roadele pământului tău și cirezile tale și turmele tale. Binecuvântate fie hambarele tale și prisourile tale. Binecuvântat să fii când intri și binecuvântat să fii când ieși. Pe vrăjmașii tăi ce stau împotriva-ți să ți-i dea Domnul Dumnezeuul tău înfrânți la picioare; pe o cale să vină asupra-ți, pe șapte să fugă de tine. Să-ți trimită Domnul binecuvântare în hambarele tale și întru tot ce lucrează mâinile tale, asupra țării pe care ți-o dă ție Domnul Dumnezeuul tău. Domnul Dumnezeuul tău să facă Sieși popor sfânt, așa cum li s-a jurat părinților tăi, dacă vei asculta de glasul Domnului Dumnezeuului tău și vei umbla în căile lui. Toate neamurile pământului vor vedea că tu ești numit cu numele Domnului Dumnezeuului tău și se vor teme de tine. Să-ți deschidă Domnul

³ *Iacob* 3, 4-12.

vistieria Sa cea bună, cerul ca să-i dea pământului tău ploaie la vreme, să binecuvinteze tot lucrul mâinilor tale; tu vei împrumuta neamuri multe, dar tu nu te vei împrumuta; și peste multe neamuri vei fi stăpân, dar ele pe tine nu te vor stăpâni”⁴.

Ați observat, desigur, că toate binecuvântările – ca și blestemele, de altfel – sunt condiționate de atitudinea omului față de poruncile divine.

Iată acum și blestemele, tot deuteronomice (și aici trebuie să precizez că le citez în traducerea mea; sunt atât de puternice în expresie literară, încât din ele s-a inspirat și Tudor Arghezi, fostul călugăr din mănăstirea Cernica, unde a cunoscut vechile cărți bisericești:

„M-ai părăsit?: Moartea să o lipească Domnul de tine până te va topi din țara-n care intri s-o moștenești. Bată-te Domnul cu sfârșeală și cu lingoare și cu friguri și cu fierbințeli și cu omor și cu vătămare de vânt rău și cu tăciune, iar ele să te fugărească până ce vei pieri. Cerul de deasupra-ți să fie aramă, pământul de sub tine să fie fier. Praf să-i dea Domnul pământului tău în loc de ploaie, pulbere din cer să cadă peste tine până ce degrab te va nimici. Dea Domnul să fii sfârtecat în fața dușmanilor tăi, pe o cale să le ieși înaintea, pe șapte căi să fugi de ei, și-mprăștiat să fii prin toate împărățiile pământului. Morții voștri să fie hrană păsărilor cerului și fiarelor pământului, de care nimeni nu va fi să-i apere. Bată-te Domnul cu bubă egipteană-n șezut și cu mâncărimi pe care să nu le poți vindeca. Bată-te Domnul cu minte bezmetică și cu orbire și cu ieșirea din minți! Ziua-n amiază să pipăi cum pipăie orbul în întuneric; să n-ai noroc în drumurile tale. Boul tău să fie-njunghiat sub ochii tăi, dar din el să nu mănânci; asinul cu de-a sila să-ți fie luat, dar înapoi să nu-ți fie adus; oile tale să fie date vrăjmașilor tăi, și nimeni să-ți fie într-ajutor. Fiii tăi și fiicele tale să fie dați altui neam, ochii tăi să sece uitându-se la ei, dar brațul tău să nu aibă nici o putere. Roadele pământului tău și toate ostenele tale să le mănânce un neam pe care tu nu-l cunoști; năpăstuit și asuprit să fii în toate zilele tale! (...) Și te va întoarce Domnul în Egipt... . Și acolo vă veți vinde vrăjmașilor voștri, să le fiți robi și roabe; și nu va fi cine să vă cumpere”⁵.

⁴ *Deuteronomul* 28, 3-12.

⁵ *Deuteronomul* 28, 20-68.

N-aș vrea să închei cu blestemele, ci subliniind puterea duală a cuvântului printr-o binecuvântare pe care o găsim în cartea Facerii. După ce Dumnezeu i-a creat pe Adam și Eva, i-a binecuvântat, și le-a zis: „Creșteți și înmulțiți-vă și umpleți pământul și stăpâniți-l!”⁶. Această binecuvântare nu este altceva decât dinamica proniei lui Dumnezeu în viața omenirii.

Pe de altă parte, Dumnezeu l-a creat pe om liber și, în același timp, i-a dat puțința de a folosi libertatea cum vrea. La început a folosit-o prost, și prost a ieșit. Și dacă veni vorba, și noi înșine, urmașii lui Adam, am recăpatat libertatea ca neam, ca națiune, ca popor, în decembrie 1989, dar prost o înțelegem și prost o folosim, și de aceea merg lucrurile atât de prost în țara noastră. E evident că încă nu ne-am deprins să cântărim cum se cuvine acest dar al lui Dumnezeu care este libertatea.

Aș încheia cu o altă dimensiune a cuvântului: *magia*. Există o magie a cuvântului, iar aceasta se reflectă mai ales în literatură. Mai mult, amintiți-vă de vorba lui Dostoievski, cum că *frumusețea va mântui lumea*, și veți descoperi chiar o funcțiune soteriologică a esteticului prin cuvânt.

În acest sens, eu păstrez o amintire din vremea când aveam optsprezece ani. Scrisesem a treia mea piesă de teatru, care se monta la Teatrul Național Studio din București. Mă aflam, ca autor, la repetiția generală. O repetiție generală este prefigurarea exactă a premierei de a doua zi, un spectacol care se joacă în decoruri, costume, lumini, machiaje, cu grija de a corecta tot ce e de corectat, de împlinit tot ce e de împlinit. Pe scenă, înainte de ridicarea cortinei, un vacarm de necrezut: regizorul de spectacol strigă și urlă dintr-o parte, regizorul de culise strigă și urlă din alta, maestrul de lumini țipă răgușit spre cei din spatele proiectoarelor, mașiniștii împing și fixează ultimele elemente de decor, ciocanele scrâșnesc, fierăstraiele răgâie, costumierele aleargă de la un actor la altul, de la o actriță la alta, cu acul în mână și ața după gât, peruchierul încă mai pudrează tâmpilele cuiva... În acest timp se apropie de mine o tânără care avea în piesă un rol de zână (de fapt, era încă elevă de liceu și se pregătea pentru scenă), îmbrăcată într-o rochie lungă, albă, diafană, și-mi spune:

⁶ *Facerea* 1, 28.

- Ce fericit trebuie să fii dumneata, domnule Anania!
- Ce trebuie să înțeleg prin asta, domnișoară? am întrebat eu, nedumerit.
- Când te gândești că toată această lume se mișcă numai pentru că dumneata ai scris!

Atunci mi-am dat seama de puterea magică a cuvântului. Stai liniștit în cămăruța ta, scrii o piesă de teatru și provoci vacarme și fericiri, aplauze sau huiduieli, succese sau eșecuri pe care nu ți le-ai imaginat. Scrii un scenariu de film și însufletești cartoane, scrii un libret de operă și miști o pădure de instrumente muzicale. Atunci am priceput cum a rostit Dumnezeu doar două cuvinte și a urnit universul.

În perimetrul acestei magii a cuvântului se manifestă și puterea lui terapeutică. Doctorii știu mai bine că o vorbă bună, de prietenie și încurajare, spusă la căpătâiul bolnavului, prețuiește uneori mai mult decât un vârf de bisturiu, un ac de seringă sau un lichid medicamentos.

Și acum, în încheiere, am să citez una din poeziile mele, din ciclul Anamneze:

*Puterile cuvântului le știu
și nu de-acum și nici de prin aproape,
ci de pe când mi se purtau pe ape
în oglindirea cerului sălciiu,
precum în deltă duhul dimineții
închipuie icoane din nimic,
în pelican se-ncuibă și-n chitic
și-ngreunează cimbrii și scaieții.*

*Rostesc, și totul se preface-n rost;
ologul zburdă, ciungul vă mângâie,
vă-mbrățișați cu cel mâncat de râie,
lunaticul surâde-n adăpost,
aude surdul, orbul vede, sfinte
vi-s târfele cetății, prin ce spun
se-ntoarnă osândiții din surghiun,
cuvântul meu răzbate și'n morminte.*

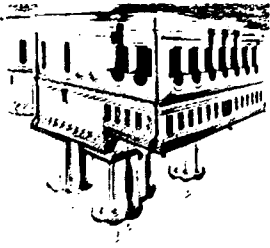
*Uimiți, voi credeți că scornesc minuni
 ca să-mi arăt puteri nepământene.
 Minunea, vai!, e numai pentru lene.
 La spaime sacre, când veți fi imuni?
 Sunt om ca voi, dar om încuvântat.
 Miracolul e fapta mea cea bună.
 De-acum nici o durere n-o să spună
 că mi-a cerut un leac și nu i-am dat.*

Summary: Power of the Word

The word, as a fundamental term of the vocabulary, is the uttered expression of the mind, in its process of communication. Theologically speaking, the word is defined by the term of *Lógos*. In ancient Greek, *lógos* means “word”, but beside any many other meanings and slight differences, it also means “divine reason”. Within Christian spirituality, *lógos* has three main hypostases, namely *lógos prophorikòs*, *lógos endiathetòs*, and *lógos spermatikòs*. *Lógos prophorikòs* is the Word, or primordial Logos, i.e. the Holy Trinity’s second Person. He is consubstantial with Father, born from Father “prior to centuries”, i.e. before time came into being. He is the *Lógos* ahead of the creation, Who, on the appointed time, incarnated in Jesus Christ’s Person, Son of God. In the light of the divine revelation, the Christianity declares that *lógos endiathetòs* is Father’s Logos, by the agency of Whom the whole Creation was brought from nothingness into being, and was organized, being given reigning rules. This is the theory of the creation of the universe affirmed and supported by the Christian Church. Beside this one, there are also the scientific theories, among which the one about Big Bang is to be chiefly mentioned, which, according to the astrophysicists, declares that the universe is supposed to have come into being as a result of an enormous explosion of energy which dispersed into space some 15 thousand million years ago. This theory tries to explain the universe, but does not wonder what this universe is, from where it comes, and about the way it appeared. As against the scientists, who keep silent about this topic, our national poet Mihai Eminescu inferred in his poem *Letter One* that nothing is being in existence without the divine will and heavenly providence.

The third hypostasis of the logos, *lógos spermatikòs*, that an important 2nd century Father of the Church, Justin the Martyr and Philosopher, was highly interested in, is to be explained by the fact that the anticipation of Christ – present in a number of Greek philosophers like Platon or Aristotle – was possible owing to the rationality of the creation, which allows man to discover the reasons of each thing in universe,

this doctrine being supported by the christian theology. The *revealing word* and the *providential logos* are other two hypostases of the logos. The first one relegates to the word that, by the agency of divine inspiration, is likely to reveal hidden truths which are expressed in written words according to each writer's personality, talent or education. It matters about the supernatural inspiration performed by the Holy Ghost within the mind of the authors of the Holy Writ, such as prophets, apostles, evangelists. The wonders our Saviour Jesus Christ worked were performed through the instrumentality of the word, i.e. the *providential logos*. Our Lord actually raised a twelve-year-old little girl from the dead by the very agency of the word. It is with the same power that He drew Lazarus out of the tomb, who had been dead for four days, or made one blind man see again, or one cripple walk again. The word in itself has a dualistic power: it is supposed to be good or evil, but it is neutral morally speaking. It is man that gives it a moral dimension, either by blessing, or by curse.

Veritas Editore

**Cărți apărute la Editurile Patriarhiei Române
(Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă,
Editura Basilica, Editura Trinitas)
în perioada ianuarie-aprilie 2011**

Hrisostom Stamoulis, *Frumusețea sfînteniei* (trad. drd. Nicușor Deciu), Editura Basilica, București, 2011, 340 p.

Sfântul Grigorie al Nyssei, *Marele cuvânt catehetic. Despre nevoiță* (trad. Pr. prof. dr. Teodor Bodoș, Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae), Editura IBMO, București, 2011, 216 p.

Martirii – biruitori ai suferinței prin credință (coord. Diac. dr. Liviu Petcu), Editura Basilica, București, 2011, 200 p.

Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Cultura teologică românească*, Editura Basilica, București, 2011, 320 p.

† Irineu Popa, Métropolit d'Oltenie, *La personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile le Grand*, Editura Basilica, București, 2011, 352 p.

Hrisostom Stamoulis

FRUMUSEȚEA SFÎNȚENIEI

BASILICA

**SFÂNTUL
GRIGORIE AL NYSEI**

Marele cuvânt catehetic

Despre nevoință

Editura Institutului Biblic și de Mistere Ortodoxă -

Martirii - biruitori ai suferinței prin credință

Florilega patristic

Editura BASILICA a Patriarhiei Române

Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu

CULTURA TEOLOGICĂ ROMÂNEASCĂ

Scurtă prezentare istorică

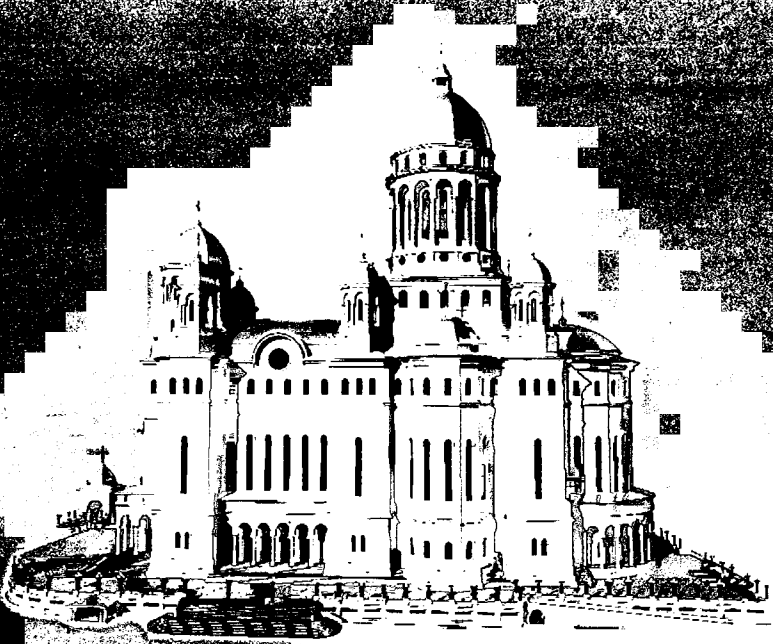
BASILICA

† Dr. IRINEU POPA

LA PERSONNE ET LA COMMUNION
DES PERSONNES DANS LA THÉOLOGIE
DE SAINT BASILE LE GRAND

Les Éditions BASILICA du Patriarcat Roumain
Bucarest - 2011

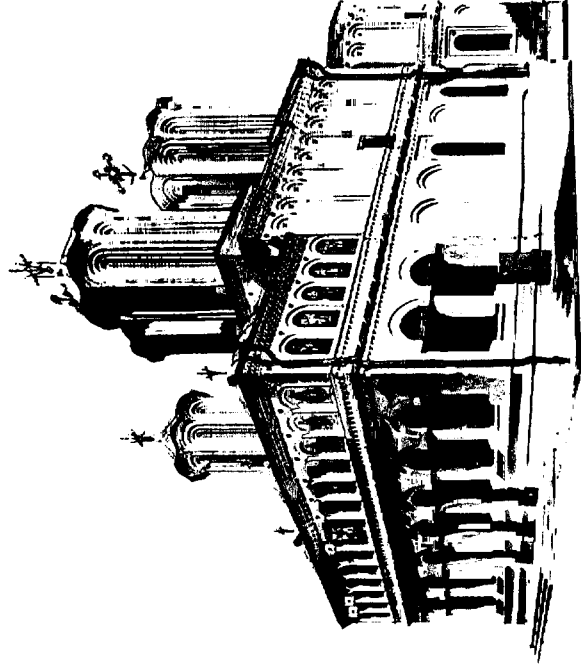
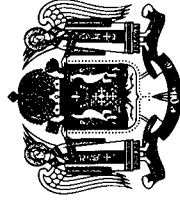

ISSN 0257-4667

PI-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul oficial al Patriarhiei Române

mai
august
2011

PT-4

INV: 15.960
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILGAE" Secția Teologică
COTA: PT-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul oficial al Patriarhiei Române

2 mai
august
2011

Seria a IV-a, Anul II

Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii
în Patriarhia Română – 2011

COLEGIUL DE REDACȚIE

Președinte: † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: † Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal
Pr. Ionuț-Gabriel Corduneanu, Vicar administrativ patriarhal
Pr. conf. dr. Daniel Benga, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București
Pr. conf. dr. Mihai Săsăujan, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București

Redactor șef: Pr. Sorin-Vasile Tancău

Secretar de redacție: Marinel Laurențiu Marcu

Redactori: Constantin Costache, Camil Dădârlat, Damian Alexandru Anfile

Corectură: Carmen Falon, Ioana Bogdan

Tehnoredactare: Corina Leonte

Fotografii: *Ziarul Lumina*

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Director: Vasile Bănescu, Consilier patriarhal

Secretar general Editură: Ion-Dragoș Vlădescu, Editor coordonator

Tipografia Cărților Bisericești

Director general: Pr. Mihai Hau, Consilier patriarhal coordonator

Inspector general Tehnic: Protos. Varsanufie Jebura, Consilier patriarhal

Adresa Redacției:

Intrarea Miron Cristea, nr. 6, cod 040162, sector 4, București, România

Telefon: (004) 021 335 21 04, int. 306

E-mail: contact@revistabor.ro

www.revistabor.ro

Abonamente: Tipografia Cărților Bisericești

Cont: RO48RNCB5040000000250025, BCR, filiala sector 4, București,
cu mențiunea pentru revista *Biserica Ortodoxă Română*

Materialele trimise la redacție nu se returnează.

Redacția își asumă dreptul de a opera modificări atât prin corectarea formei, cât și a conținutului materialelor trimise spre publicare. Materialele trebuie trimise redacției în format electronic. Rugăm respectarea recomandărilor; a se vedea pe larg condițiile de publicare de la adresa web: www.revistabor.ro.

CUPRINS

<i>Iubirea în familie – lumina vieții fericite</i>	
† Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române	7

EVENIMENTE

<i>Proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Irodion de la Mănăstirea Lainici (1 mai)</i>	
Diac. Ioniță Apostolache	11
<i>Bucuria de-a binevesti biruința Vieții. Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Duminica Femeii Creștine (8 mai)</i>	25
<i>Scrisoarea Patriarhului României adresată Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului României</i>	27
<i>Parteneriat Stat-Biserică în vederea promovării conceptului de economie sustenabilă (11-13 mai)</i>	
Marius Nedelcu	30
<i>Alegerea Preasfințitului Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, în demnitatea de Arhiepiscop al Alba Iuliei (19 mai)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu	35
<i>Conferința cu tema „Să conviețuim într-o perioadă de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor”, organizată de Patriarhia Română și Comunitatea Sant'Egidio (București, 24 mai)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu, Marius Nedelcu	42

<i>Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscop onorific al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la 90 de ani (28 mai)</i>	
Pr. Cristian Ștefan	46
<i>Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la Mizil (29 mai)</i>	
Marius Nedelcu	51
<i>Întronizarea Înaltpreasfințitului Irineu Pop, noul Arhiepiscop al Alba Iuliei (5 iunie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu, Ștefan Mărculeț	56
<i>Protocol de colaborare între Editurile Patriarhiei Române și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București (7 iunie)</i>	
Gheorghe-Cristian Popa	65
<i>Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la mănăstirile de pe Valea Prahovei (12-13 iunie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu, Gheorghe-Cristian Popa	69
<i>Sărbătoarea Preasfintei Treimi, ocrotitoarea Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române (13 iunie)</i>	
Marius Nedelcu	73
<i>Criza ecologică este o consecință a crizei spirituale. Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Simpozionul Internațional „Ecumenism și Ortodoxie în Europa”, Universitatea Otto-Friedrich, Bamberg, Germania (16-18 iunie)</i>	
.....	81
<i>Conferința „Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migranților și rolul Bisericilor”, la Palatul Patriarhiei (17 iunie)</i>	
Marius Nedelcu	83
<i>Scrisori de felicitare adresate de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel Sanctității Sale Benedict al XVI-lea, Papă al Romei și Preafericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare</i>	88
<i>Trecerea la cele veșnice a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, duhovnicul Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol (19 iulie)</i>	
Gheorghe-Cristian Popa	90
<i>Canonizarea mitropoliților Transilvaniei Andrei Șaguna (1864-1873) și Simion Ștefan (1643-1656) (21 iulie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu	100

<i>Aniversarea a 60 de ani de viață ai Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (22 iulie)</i>	
Damian Alexandru Anfile	104
<i>Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Bucovina (20-22 august)</i>	
Bogdan Cronț, Pr. Sorin-Vasile Tancău	122
<i>Comuniune românească în vreme de criză economică. Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat cu prilejul Duminicii românilor migranți (21 august)</i>	133
<i>Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în vizită la șantierul Catedralei Mântuirii Neamului (25 august)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu	137

AGENDA DE LUCRU A PATRIARHULUI ROMÂNIEI

<i>Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1 mai – 31 august 2011)</i>	145
--	-----

STUDII

<i>Practici neortodoxe și abateri liturgice privind săvârșirea Tainei Botezului și a Cununiei</i>	
Pr. Silviu Tudose	193
<i>Antichitatea iudaică în contextul celorlalte culturi și civilizații ale Asiei Mici</i>	
Diac. Mihail Gheorghe	213
<i>Împlinirea a 125 ani de la nașterea Preotului profesor Gheorghe I. Cotenescu (1886-1965)</i>	
Radu Petrescu	244
<i>Elemente estetice în omiliile Sfântului Vasile cel Mare</i>	
Mihaela Palade	253

ORTODOXIA ÎN DIALOG

<i>Vizita Înaltpreasfințitului Părinte Ștefan, Arhiepiscop de Tsagheri și Lentekhi din Biserica Ortodoxă a Georgiei, la Patriarhia Română (14-21 iunie)</i>	
Damian-Alexandru Anfile	281

RESTITUIRI

<i>Discuții de taină sub vârful Atonului cu Părintele Stareț Petroniu Tănase de la Schitul Românesc Prodromu</i>	
Arhim. Timotei Aioanei	289

APARIȚII EDITORIALE

Cărțile apărute la Editurile Patriarhiei Române (Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, Editura Basilica, Editura Trinitas) în perioada mai-august 2011	309
--	-----

Iubirea în familie – lumina vieții fericite*

Copiii ca persoane umane în creștere sunt darurile cele mai scumpe ale lui Dumnezeu pentru părinți și pentru umanitatea întreagă, care fără copii nu-și mai poate continua existența. Însă aceste daruri minunate, pentru istorie și veșnicie, trebuie cultivate cu multă atenție, multă iubire și multă răbdare. Nașterea, creșterea și educația copiilor este o lucrare sfântă de împlinire a omului prin iubirea față de cei mai apropiați semeni ai săi: soția, copiii, rudele, prietenii, vecinii, colegii ș.a. Creșterea copiilor în plan biologic și spiritual este și o maturizare a părinților în iubirea lor darnică, harnică și responsabilă.

Modelând spiritual caracterul copiilor, părinții cultivă totodată bunătatea și noblețea lor părintească, astfel încât copii buni devin fericire pentru părinți, iar părinții buni fericire pentru copii.

În familie se crește și se educă spiritul comuniunii, se formează personalitatea. După cum tatăl sau mama nu sunt în familie ființe impersonale, tot astfel nici copilul nu este în familie o ființă impersonală, ci o persoană unică și irepetabilă. El are un chip și un nume, iar sufletul său este chemat la viață pe pământ și în ceruri, omul fiind creat după chipul lui Dumnezeu Cel veșnic viu (*Facerea* 1, 26-27).

Cu ajutorul părinților și al celorlalți membri ai mediului familial și social, copilul își formează prima imagine despre lume și societate, își cultivă dragostea de părinți și frați, respectul față de aproapele și de locurile natale.

Caracterul copiilor nu se formează numai prin cuvinte și activități, ci și prin modul de viață al părinților, prin exemplul dat de aceștia. Legătura armonioasă și afectivă cu părinții, care este mai intensă la vârsta copilăriei, este componenta principală a formării sale. Tendința copiilor de a-i imita pe

* Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la *Duminica părinților și copiilor*, 5 iunie 2011.

părinți se menține chiar și atunci când aceștia își formează propriile familii. Îndeosebi legătura armonioasă dintre părinți și a copiilor cu părinții lor constituie cea mai bună temelie pentru dezvoltarea morală și spirituală a copiilor. Dimpotrivă, lipsa armoniei în relațiile dintre părinți influențează negativ întreaga viață a copiilor.

Autoritatea părinților nu trebuie să se întemeieze pe asuprire și constrângere, ci pe **iubire, dialog și ajutor**. Exercițarea ei ca putere opresivă sau violentă dă naștere unor stări negative, conștientizate mai ales în epoca noastră. Îndeosebi în societatea contemporană, care exercită o presiune irezistibilă asupra copilului cu multiple posibilități și tentații, dialogul părinților cu fiul sau fiica lor în vederea înțelegerii corecte a lucrurilor este deosebit de necesar. Copilul nu este chemat să urmeze în viață un drum întâmplător, ci trebuie să-și aleagă propriul drum dintr-o mulțime de posibilități care i se oferă.

În vremea noastră cauzele nefericirii copiilor și tinerilor – precum sărăcia, deruta profesională, drogurile, alcoolismul, nesiguranța vieții de mâine, deprimarea etc. – s-au înmulțit într-un mod alarmant. În aceste condiții sporirea atenției și a iubirii părintești, în lucrarea de creștere a copiilor constituie o nevoie vitală.

De aceea, îi îndemnăm pe părinți să acorde mai mult timp copiilor, să-i ajute să nu-și piardă sănătatea și mântuirea, să cultive libertatea de a face binele și de a aduce bucurie celor din jurul lor.

Pe copii îi îndemnăm să iubească mai mult pe părinții lor și să se roage pentru ei, întrucât prin ei Dumnezeu le-a dăruit viața și tot prin ei îi ajută, spre a-și împlini vocația lor de ființe raționale, binevoitoare și iubitoare, create după chipul lui Dumnezeu Cel Bun și Sfânt.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu, Părintele luminilor, să dăruiască părinților și copiilor „*toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit*” (Iacob 1, 17), pace, sănătate, bucurie și ajutor pe calea credinței luminate și a faptelor bune, spre bucuria Familiei, Bisericii și Poporului nostru.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi cu toți!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Eventimente

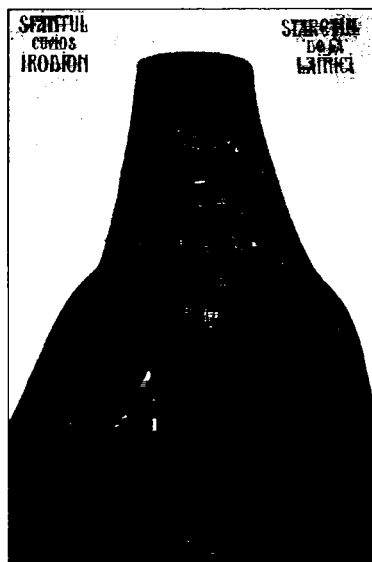

Proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Irodion de la Mănăstirea Lainici (1 mai)

Diac. Ioniță APOSTOLACHE

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, alături de 20 de arhierei membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit pe data de 1 mai, slujba de sfințire a noii biserici din incinta Mănăstirii Lainici și Sfânta Liturghie. Evenimentul a culminat cu proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici, prin citirea *Tomosului* sinodal. Canonizarea Cuviosului Irodion, duhovnicul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica a avut loc în ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 29 octombrie 2010, stabilindu-se ca dată de prăznuire ziua de 3 mai.

Cuviosul Irodion, duhovnicul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica și starețul care a marcat vreme de o jumătate de secol viața duhovnicească a Mănăstirii Lainici, a fost trecut în rândul sfinților. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea Sfântului Cuvios Irodion în ședința de lucru din data de 29 octombrie 2010. Credincioșii veniți din toate colțurile țării s-au adunat pe 30 aprilie la Mănăstirea Lainici, din localitatea Bumbști – Jiu, pentru a-și aduce prinosul de rugăciune sfântului pe care l-au câștigat ca ocrotitor și mijlocitor înaintea lui Dumnezeu. Canonizarea lui întrește constelația luminoasă a marilor sfinți trăitori și împlinitori ai Evangheliei lui Hristos din zona Olteniei: Sfântul Calinic de la Cernica, Sfântul Grigorie

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de soborul ierarhilor, preoți și credincioși prezenți la Mănăstirea Lainici la proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Irodion

Decapolitul de la Bistrița, Sfântul Nicodim de la Tismana, Sfântul Antonie de la Iezerul Vâlcii și Sfântul Stareț Gheorghe de la Cernica. Sărbătoarea canonizării Sfântului Cuvios Irodion a început la Mănăstirea Lainici, sâmbătă, 30 aprilie, când Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a fost întâmpinat de un sobor de arhieri, preoți și diaconi, împreună cu credincioșii veniți din toată țara. Patriarhul României s-a închinat mai întâi în biserica „Înălțarea Domnului”, lăcașul istoric al așezământului monahal și ctitoria boierilor gorjeni, unde a fost săvârșită slujba de *Te Deum*. După *Polihroniu*, Înaltpreasfințitul Mitropolit Irineu i-a urat bun-venit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și i-a mulțumit pentru prezența în această regiune a Olteniei „unde s-au nevoit părinți și oameni duhovnicești care L-au căutat pe Dumnezeu în liniște și pace. Cel care a așezat prima piatră în acest panteon al sfinților a fost preacuviosul părinte Nicodim de la Tismana, care, în căutarea isihiei, s-a oprit la Vișina, unde a găsit locul propice comuniunii cu Dumnezeu. Frumusețile acestea i-au ajutat mai apoi și pe ucenicii Sfântului Nicodim să ajungă la cunoașterea duhovnicească a adevărilor revelate de Dumnezeu. În

această atmosferă, părinții au continuat viața și rânduiala înaintașilor lor, mănăstirea rămânând de strajă peste veacuri pentru credincioșii din Ardeal și din Oltenia. Aici a viețuit și Sfântul Irodion, ucenic și duhovnic iubit al Sfântului Ierarh Calinic. În decursul timpului, mănăstirea nu a fost lipsită de suferință, sfântul proorocind și văzând în duh dezastrul adus de Primul Război Mondial. Cu toate acestea, sfântul așezământ a renăscut ca pasărea Phoenix din propria cenușă și iată cum astăzi se bucură de sărbătoarea sfântului pe care l-a născut ca mijlocitor al nostru pentru mântuire”. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și-a exprimat bucuria întâlnirii cu clerul și credincioșii din Oltenia, în perioada pascală, prilejuită de un eveniment care va marca istoria întregii Biserici. „În bucuria Sfințelor Paști, a binevoit Dumnezeu ca să simțim mai intens prezența Mântuitorului Iisus Hristos cel răstignit și înviat și comuniunea sfinților care se luminează cu prăznuirea, iar această bucurie a comuniunii sfinților se împărtășește și Bisericii. De aceea, sărbătorile Sfințelor Paști ne îndeamnă pe toți să ne luminăm cu prăznuirea. Tocmai în această perioadă a bucuriei pascale și a cerurilor deschise, a rânduit Sfântul Sinod, la

Moment din timpul slujbei de târnosire a noii biserici a Mănăstirii Lainici cu hramurile „Izvorul Tămăduirii” și „Sfântul Cuvios Irodion”

propunerea Înaltpreasfințitului Mitropolit Irineu, ca să proclamăm canonizarea Sfântului Irodion, duhovnicul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica. Această coincidență nu este o întâmplare, ci este o lucrare a lui Dumnezeu ca să ne adune în bucuria Învierii, ca bucuria sfinților din ceruri, ca bucurie permanentă. Avem nădejdea că prin rugăciunile noastre către Sfântul Irodion și prin rugăciunile lui către Preasfânta Treime, Dumnezeu să binecuvânteze mai mult poporul român, Biserica noastră și în special această zonă care este plină de osemintele sfinților, o zonă în care cultul și cultura, frumusețea naturii și frumusețea culturii populare, și apoi cea erudită, s-au dezvoltat într-o armonie deosebită”, a spus Preafericirea Sa.

Mănăstirea Lainici – vechea și noua biserică

Ultima slujbă de pomenire pentru Cuviosul Irodion

La ceas de seară, Înaltpreasfințitul Irineu împreună cu alți cinci arhieri au săvârșit ultimul parastas în cinstea Cuviosului Irodion, explicând la final semnificația rânduiei liturgice pe care o are ultima slujbă de pomenire în cadrul canonizării unui sfânt. „Această sfântă slujbă se încadrează în rânduiala

Moment din timpul procesiunii cu moaștele Sfântului Cuvios Irodion

Sfintei noastre Biserici, ca poruncă a Mântuitorului de a lega și a dezlega păcatele oamenilor. Este un prinos pe care îl aducem Părintelui Ceresc. Sfântul este dintre noi, este din marea familie a Bisericii Ortodoxe ca frate, părinte și mijlocitor, iar noi avem această rânduală dată de Sfinții Părinții ca să aducem rugăciune lui Dumnezeu, să-l prezentăm ca ofrandă a noastră. El devine mijlocitor pentru sufletele noastre pentru că s-a învrednicit încă de aici, de pe pământ, să primească cununa cea neveștejită a măririi în Împărăția cea cerească”, a spus Înaltpreasfinția Sa.

Sfințirea primei biserici închinată Sfântului Irodion

În ziua proclamării canonizării Cuviosului Irodion, credincioșii gorjeni au dăruit noului lor mijlocitor un locaș de rugăciune ridicat în curtea mănăstirii, prima biserică ce-i poartă numele. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de un impresionant sobor de arhierii, a săvârșit slujba de sfințire a noii biserici din incinta Mănăstirii Lainici, cu hramurile „Izvorul

Tămăduirii” și „Sfântul Cuvios Irodion”, în prezența a peste 10 000 de credincioși. Din soborul arhierilor prezenți au făcut parte: Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Înaltpreasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurguiului, Preasfințitul Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Daniil, Episcop-locțiitor al Episcopiei Daciei Felix (Serbia),

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
sfinșind noua biserică a Mănăstirii Lainici*

Preasfințitul Siluan, Episcopul Ortodox Român din Ungaria, Preasfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, Preasfințitul Paisie Lugojeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului și Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat importanța sfințirii unui locaș de cult în viața credincioșilor. „Această biserică este deosebit de frumoasă și de impunătoare și arată frumusețea sufletelor credincioșilor de aici și, în primul rând, a obștii acestei

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
binecuvântându-i pe credincioșii prezenți la sărbătoarea Mănăstirii Lainici*

mănăstiri. Sfințirea unei biserici este cea mai mare lucrare din lumea aceasta, deoarece biserica reprezintă Împărăția veșnică a lui Dumnezeu pe pământ. Biserica aceasta este icoana Ierusalimului Ceresc. De aceea, cântăm la sfințirea bisericii „Înnoiește-te, înnoiește-te, noule Ierusalime!”. Această casă a Preasfintei Treimi este o binecuvântare. Până acum, ea a fost un dar al acestei obști monahale, o ofrandă frumoasă adusă lui Dumnezeu spre sfințire. De astăzi înainte este darul lui Dumnezeu spre noi. Noi am oferit lui Dumnezeu lucruri din lumea aceasta, limitate și trecătoare. Acum, după ce biserica s-a umplut de harul Preasfintei Treimi, ea devine casa Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh. Am oferit daruri pământești și primim daruri cerești. Aici primim arvuna vieții veșnice și iertarea păcatelor”, a spus Preafericitul Daniel. Biserica a fost construită între anii 1990 și 2011. Piatra de temelie a fost pusă pe 20 aprilie 1990 de către vrednicul de pomenire mitropolit Nestor Vornicescu al Olteniei, iar coordonator al lucrărilor a fost numit inginerul Ioan Sălăjan, care la puțin timp a devenit călugăr și stareț al acestei mănăstiri. După ce a fost ales ca episcop al Episcopiei Covasnei și Harghitei, lucrările au fost continuate de arhimandritul

Ioachim Pârvulescu. Toate aceste lucrări s-au desfășurat sub purtarea de grijă a trei mitropoliți ai Olteniei: vrednicul de pomenire mitropolit Nestor Vornicescu, Înaltpreasfințitul Teofan Savu, actualul mitropolit al Moldovei și Bucovinei și Înaltpreasfințitul Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei. După slujba de sfințire, soborul arhierilor a mers în procesiune spre podiumul special amenajat în curtea mănăstirii, unde a săvârșit Sfânta Liturghie, sub protia Patriarhului României. La finalul Sfintei Liturghii, s-a făcut proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Cuvios Irodion. Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, a citit *Tomosul Sinodal*, prin care s-a statornicit ca pomenirea Sfântului Cuvios Irodion să se facă în ziua de 3 mai a fiecărui an. Redăm în continuare textul acestui *Tomos*:

TOMOS SINODAL

„Dintotdeauna Sfânta Biserica Ortodoxă cinstește după cuviință oamenii plăcuți lui Dumnezeu care au trăit viața pământească în sfințenie și evlavie și care prin faptă și prin cuvânt au adus folos duhovnicesc în sufletele celor credincioși. Urmând tradiției sfinte a Bisericii Ortodoxe și chemând în ajutor harul Preasfintei și de Viață Făcătoarei și Nedespărțitei Treimi hotărâm ca de acum înainte și în veci starețul Irodion de la Mănăstirea Lainici să fie numărat printre Sfinții Bisericii în ceata cuvioșilor părinți purtători de Dumnezeu și să fie cinstit cu cântări de laudă, cu numele Sfântul Cuvios Irodion de la Lainici. Pentru pomenirea sa, statornicim în Duhul Sfânt ziua de 3 mai a fiecărui an, numele lui să fie înscris în Sinaxar, în cărțile de cult, precum și în calendarul Bisericii Ortodoxe Române.”

Tot în cadrul proclamării canonizării a fost prezentată credincioșilor Icoana canonizării și s-a intonat Troparul Sfântului Irodion. La finalul evenimentului, Patriarhul României a acordat Crucea Patriarhală arhimandritului Ioachim Pârvulescu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Craiovei și starețul Mănăstirii Lainici, iar pentru noua biserică, Preafericirea Sa a dăruit o cruce de binecuvântare și un set de Sfinte Vase. Înaltpreasfințitul Mitropolit

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Înaltpreasfințitul Irineu, Mitropolitul Olteniei arătând credincioșilor icoana Sfântului Cuvios Irodion

Irineu a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, ierarhilor prezenți la eveniment, precum și tuturor credincioșilor care s-au implicat în construcția bisericii și în organizarea evenimentului: „Prezența a numeroși credincioși, a călugărilor și a călugărițelor din Arhiepiscopia noastră și de pretutindeni din țară, aduc într-adevăr mulțumire lui Dumnezeu și sentimentele cele mai alese față de Preafericirea Voastră și de toți membrii Sfântului Sinod care în această zi sfântă de proclamare a canonizării Sfântului Irodion de la Lainici, Lucefărul Olteniei, noi cei de aici din Arhiepiscopia Craiovei și din Mitropolia Olteniei, preoții și credincioșii, călugării și călugărițele din mănăstirile noastre, aducem mulțumire Preamilostivului Dumnezeu că ne-a învrednicit pe noi să fim astăzi părtași la această sfântă sărbătoare”. Evenimentul s-a încheiat cu o procesiune în cadrul căreia racla cu moaștele Sfântului Irodion și icoana canonizării au fost purtate și așezate în noua biserică.

Viața Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici

Rânduit de Dumnezeu spre luminarea multora, preacuviosul părinte s-a născut în București, în anul 1821, și a primit la botez numele de Ioan. Chemarea Duhului a răsunat cu putere în inima sa încă din fragedă pruncie, iar la 20 de ani, tânărul cu viață de ascet își găsește adevărata menire, închinându-se ca frate în vestita lavră a Mănăstirii Cernica. Pășește îndrăzneț spre o lume pe care o simte tot mai vie în inima sa. Luptele duhovnicești devin în scurt timp fapte cotidiene, iar postul și rugăciunea se transformă în mod de viață. După ce a trecut prin aproape toate ascultările și a arătat de fiecare dată înțelepciune și cumpătate, fratele Ioan a primit la 3 decembrie 1846, îngerescul chip al călugăriei, sub numele de Irodion. Aici, în agora sfinților, tânărul monah îl descoperă de Sfântul Calinic, viitorul episcop al Râmnicului, care, simțindu-i râvna și sufletul curat, îl primește în ceata ucenicilor săi. Sub înrâurirea acestuia, îngerescul monah este preoțit și învrednicit de darul duhovniciei peste întreaga obște. Din acea clipă, Irodion a devenit duhovnicul de la Cernica, un avva căutat de multe suflete pentru sfatul său plin de înțelepciune și de puterea Duhului. În anul 1850, Dumnezeu rânduieste ca ucenicul și avva, Sfântul Calinic și Cuviosul Irodion, să păsească împreună pe pământul Olteniei. Din acest moment, rolurile se inversează: avva devine ucenic, iar ucenicul avvă, într-o singură și sfântă armonie: Lainici. Prezența preacuviosului părinte în mijlocul monahilor de pe malurile Jiului ca duhovnic și mai apoi ca stareț (în 1854) vine să completeze tradiția isihastă din mănăstirile Olteniei. Sfântul Irodion a fost rânduit de Dumnezeu pentru a păstra aprinsă la Lainici candela monahismului isihast, alături de Sfântul Nicodim de la Tismana, cel care, după tradiție, a întemeiat aici primul schit, și de Atanasie schimnicul, primul stareț al mănăstirii, care a înfruntat de unul singur pericolul greco-catolic care se năpustise ca un tăvălug și spre Oltenia. Iată ce spune Sfântul Calinic în cartea de instalare a părintelui Irodion ca stareț la Mănăstirea Lainici: „Dat-am smerenia noastră această carte cuviosului Ieromonah Irodion, pe care, după chibzuirea ce am făcut, l-am orânduit stareț părinților și fraților de la Schitul Lainici, din județul Gorju, precum și chivernisitor acestei și celorlalte chiverniseli ale aceluși schit, în locul cuviosului Ieromonah Chiril...” (*Arhiva Episcopiei Râmnicului Nouului Severin*, Dosar 37, nr. 635 din 15 iunie 1854). De anul instalării sale ca stareț la Mănăstirea Lainici se leagă o frumoasă

întâmplare istorisită de biograful Sfântului Calinic, arhimandritul Anastasie Baldovin. În timp ce străbătea drumul prin munți pentru a se întoarce de la Mănăstirea Lainici la episcopie, Sfântul Calinic a fost vestit în duhul de cuviosul Irodion despre moartea cucernicului părinte Nicandru, starețul Lavrei de la Cernica și ucenicul său iubit. Altă dată, pe când se afla la episcopie împreună cu ucenicii săi, Sfântul Calinic s-a ridicat de pe scaun și a binecuvântat cu mâna în văzduh zicând: „Domnul!”. Ucenicii au rămas muți de uimire. Văzându-i nedumeriți, sfântul le-a răspuns: „Tocmai mi-a cerut binecuvântare starețul Irodion de la Lainici, ca să facă un lucru”. Dorința de a reînvia duhul rugăciunii isihaste în Mănăstirea Lainici i-a adus Sfântului Irodion multă tulburare de la vrăjmașul diavol. Alesese sale calități duhovnicești au fost adevărate pietre de poticnire pentru cei ce nu trăiau autentic adevăratul duh al vieții monahale. Nu puteau privi la strălucirea luceafărului și căutau să o întunece prin vorbe de ocară și bârfe de tot felul, producând de cele mai multe ori tulburare în obște. Pentru a nu dezbină turma pe care o iubea atât de mult, evlaviosul părinte a preferat să se retragă din egumenat. Rămăși singuri în fața ispitelor, „fiii risipitori” ai Lainiciului au căzut la picioarele sfântului pentru a-l îndupleca să revină la cârma corabiei care plutea în derivă. Au întocmit chiar o jalbă către episcopie, pe care au semnat-o cu toții: „Pe părintele Irodion ca să ne fie păstor vrem, precum și mai înainte ne-au fost. Și cu înscris încredințăm Preasfințiiilor Voastre și Sfinției Sale părintelui Irodion, că nu vom ieși din cuvântul ce ni se va porunci pentru mântuirea noastră, până la sfârșitul vieții noastre și de aceasta ne rugăm să nu ne lași, ci să ne fii milostiv și cum Duhul Sfânt te va lumina asupra nevredniciei noastre” (*Arhiva Episcopiei Râmnicului Nouului Severin*, Dosar 37, folio 72, nr. 1122 din 7 august 1859). În timpul egumenatului său, schitul Locurele a înflorit duhovnicește. Monahii ctitori, Luca și Cleopa, au primit de la cuviosul părinte ajutor pentru tencuirea bisericii. Sfântul locaș a fost sfințit chiar în ziua hramului, 6 august 1860, de către Sfântul Ierarh Calinic. Astăzi, amintirea celor doi asceți a rămas vie pe aceste meleaguri. Acolo, în tihna freamătului de codru, rugăciunea isihastă, transmisă din generație în generație, de la Sfântul Irodion încoace, a constituit dialogul perfect cu Părintele cerului și al pământului. Zidurile bătrânei biserici ridică și astăzi din negura vremii colbul vechilor amintiri, coborâte parcă dintr-o altă dimensiune. Foarte mulți credincioși din întreaga țară băteau potecile înguste din defileul Jiului pentru a ajunge să vorbească, măcar pentru o clipă, cu

preacuviosul părinte Irodion. Era un adevărat pelerinaj: bolnavi, îndrăciți, oameni cu fel de fel de necazuri și apăsări veneau la el ca la un sfânt și nici unul nu pleca acasă nemângâiat. Tradiția spune că sfântul era văzător cu duhul. Părintele Ioanichie Bălan, autorul *Patericului românesc*, istorisește minunea pe care sfântul a făcut-o cu o femeie care venise la mănăstire pentru a-i aduce lapte: „V-am adus, părinte, lapte de pomană, de blagoslovenie!”, iar cuviosul i-a răspuns: „Nu primesc laptele, că nu este de la capra ta!”; „Ba nu, părinte – a zis femeia, de la capra mea este”; „Dar n-ai dat-o ieri diavolului? Cum să primesc, că nu mai este capra ta!”. Atunci, femeia vădită și-a recunoscut păcatul și din ziua aceea n-a mai pomenit numele necuratului. În ziua de 3 mai 1900, înainte de a trece la cele veșnice, Sfântul Irodion le-a vestit ucenicilor săi pustiirea mănăstirii: „Fiii mei, să știți că, puțin după ducerea mea, schitul acesta va rămâne mulți ani pustiu. Voi, însă, îngropați lângă altar trupul meu și nu uitați făgăduințele călugărești pe care le-ați dat lui Hristos!” (Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, p. 472). Proorocia avea să se împlinească odată cu izbucnirea Primului Război Mondial. Când au ajuns pe defileul Jiului, în toamna anului 1916, trupele germane au distrus aproape totul: mănăstirea a fost transformată în grajd pentru cai, odoarele s-au furat, iar arhiva a fost mistuită de flăcări. Foarte mulți dintre călugării rămași în viață au fost duși în Germania, unde au sfârșit cu toții. Timp de 13 ani, în Lainici, candela vieții monahale s-a stins. La 7 ani de la mutarea sa la Domnul, starețul Teodosie Popescu, la insistențele ucenicului Cuviosului Irodion – ieromonahul Iulian Drăghicioiu, cere episcopului Râmnicului blagoslovenia pentru a-l dezgropa, aceasta fiind o foarte veche tradiție monahală, care se păstrează mai ales în Muntele Athos până azi, că la 7 ani de la moartea monahului se dezgroapă și i se face din nou slujba înmormântării. După ce a fost dezgropat cu toții au rămas surprinși deoarece trupul era întreg și neputrezit. Au raportat episcopului faptul acesta, la care episcopul ar fi exclamat: „Aista mi-ai fost, Irodioane!” („Sfânt cu adevărat mi-ai fost, Irodioane!”).

Însă, i-au făcut slujba înmormântării și l-au pus în mormânt, deoarece Lainiciul nu avea osuar sau gropniță, cum aveau alte mănăstiri mai mari, pentru a fi puse acolo. În 1929 este numit stareț la Lainici părintele Visarion Toia împreună cu un grup de 6 monahi de la Frăsinei. Printre monahii veniți cu Părintele Visarion erau Calinic Căraivan, următorul stareț isihast 1952-1975, Părintele Nicodim Sachelarie, Gherontie Ghenoiu și alții. Datorită faptului că la mormântul

Cuviosului Irodion se întâmplau minuni, mormântul său a fost profanat de mai multe ori, sustrăgându-se părțile din moaștele cuviosului. De aceea, părintele Visarion, găsind această situație ingrată, a dezgropat pentru a doua oară moaștele prin anii 1930 (prima fiind în 1907). A pus moaștele într-un alt sicriu mai mic și le-a îngropat la o adâncime de 2,5 metri. La fundul gropii de 2 metri adâncime a săpat altă gropniță mai mică de 1,2/0,7 metri, a pus sfintele moaște în acel sicriu mai mic, le-a îngropat, a pus pământ normal peste ele, iar la adâncimea normală a unei gropi de 1,8 - 2 metri a presărat alte oseminte de la alt părinte pentru a deruta pe toți căutătorii de sfinte moaște. Toate acestea le-a făcut foarte tainic. Nu știm dacă următorul stareț Calinic Cărăvan a știut această taină. Cert este că următorul stareț de după părintele Calinic, părintele Caliopie, 1975-1985, a făcut săpături ca să dezgroape sfintele moaște prin 1985. A săpat la 2 metri adâncimea unei gropi normale, a găsit primele oase rânduite să deruteze și în cele din urmă a acoperit groapa. Mitropoliții Olteniei de după 1990, Înaltpreasfințitul Părinte Nestor și Înaltpreasfințitul Părinte Teofan au dorit să canonizeze pe Cuviosul Irodion cercetându-i viața plină de sfințenie, însă, actualul mitropolit al Olteniei Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, având evlavie specială la Sfântul Calinic și implicit la duhovnicul său Cuviosul Irodion, a demarat procesul de canonizare (cercetare istorică și dezgroparea mormântului). În ajunul sărbătorii Sfântului Calinic, pe 10 aprilie 2009, cu post de câteva zile și cu rugăciune asiduă, însuși Mitropolitul Irineu împreună cu obștea mănăstirii au participat la dezgropare. Ajungând la 2 metri adâncime s-au descoperit acele oseminte străine. Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit a poruncit să se sape în continuarea mormântului, cu toate că era iarbă, însă spre surprinderea tuturor s-a dat de un schelet întreg, însă era alt viețuitor, așa cum scria pe cărămida de sub cap: „Mitrofan schimonahul 1864”. Înaltpreasfințitul Mitropolit Irineu a poruncit să se sape în partea opusă la celălalt capăt al mormântului. La 2 metri adâncime s-a dat de alte oseminte mai vechi la care se pare că se mai umblase. Deja se săpaseră 3 morminte la rând, unul în continuarea celui alt. Se făcuse o groapă imensă de 6 metri lungime, 2 metri adâncime și 1,5 metri lățime. La fundul gropii centrale era pământul mai moale, s-a început evacuarea lui și spre surprindere, se întrezărea conturul unei alte gropi mai mici. Au început să apară semne. S-a găsit la 2,1 metri adâncime un toc de bocanc după care au început să apară cuie ce erau aproape descompuse de rugină. Primul impact vizual pozitiv a fost în momentul când a apărut prima parte din sfintele moaște. Aveau o culoare ma-

ronie-portocalie. În al doilea rând, erau nefirești de ușoare, ca un pai, ca o hârtie. Iar în al treilea rând, au început să emane un miros plăcut. În cele din urmă s-a găsit și cărămida cuviosului Irodion ce i-a fost pusă sub cap. Astfel s-a descoperit marea comoară ascunsă intenționat a doua oară prin anii 1930 la 2,5 metri adâncime. După 109 ani, Sfântul Irodion se lasă a fi descoperit pentru a treia oară. De data aceasta au fost puse într-o raclă la închinare în biserică spre folosul duhovnicesc al tuturor doritorilor și al cinstitorilor sfinților din ceruri. Sfântul Calinic l-a numit pe cuviosul Irodion „Lucefărul de la Lainici” deoarece cu adevărat a fost un mare lucefăr, un mare luminător și rugător.

Summary: Proclaiming the Canonization of Saint Irodion, the Monk of Lainici Monastery

His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, assisted by twenty high ecclesiastics, members of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, officiated, on the first of May, the divine service for the consecration of the new church on the premises of Lainici Monastery, having two dedication feast days, one of the “Healing Source”, the other on “Saint Irodion the Monk”, as well as the Divine Liturgy, in the presence of more than ten thousand faithful. This event reached its highest point with the canonization of Saint Irodion the Monk of Lainici, by the Synodal Tomos being read out. The canonization of venerable Irodion, who was the spiritual director of Saint Hierarch Calinic of Cernica, was decided within the frame of the working meeting of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, on the 29th of October 2010, therewith being appointed his feast day on the 3rd of May.

During the ceremony, the faithful were shown the Icon of canonization, and the Troparion of Saint Irodion was intoned. The ceremony came to an end with a procession in which the shrine with Saint Irodion's sacred relics, and the icon of canonization were removed and born to the new church.

In the conclusion of this event, the Patriarchal Cross was bestowed upon Archimandrite Ioachim Pârvulescu by the Patriarch of Romania himself. Father Ioachim is exarch of the monasteries in Archdiocese of Craiova and Elder of Lainici Monastery. Furthermore, His Beatitude Father Patriarch Daniel made the new church a present of a cross for blessing and a set of Sacred Vessels.

Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la *Duminica Femeii Creștine* (8 mai)

Bucuria de-a binevesti biruința Vieții

În Duminica a treia după Sfintele Paști, numită și *Duminica Femeilor Mironosițe*, prăznuim pomenirea femeilor purtătoare de miruri de mare preț, care s-au dus să ungă trupul Mântuitorului în ziua Învierii Sale din morți. Sfinții Părinți ai Bisericii au subliniat curajul femeilor mironosițe care, la revărsatul zorilor, au cumpărat arome sau miresme ca să ungă trupul Mântuitorului, după tradiția iudeilor. Sfânta Evanghelie ne arată că în sufletul acestor femei, iubirea sau prețuirea față de Hristos a fost mai tare decât teama de primejdie. Ele sunt femei credincioase care L-au admirat și L-au prețuit pe Mântuitorul Iisus Hristos, iar unele dintre ele au văzut răstignirea Lui și au plâns suferințele Lui. În dimineața Învierii lui Iisus, îngerul a prăvălit piatra de pe mormântul din care Iisus înviase deja, pentru ca ele să poată vedea mormântul gol. Sfintele Evanghelii ne arată că ele au plecat de la mormântul Domnului cu spaimă și cu teamă multă, dar, pe când mergeau de la mormânt spre casă, Iisus Cel înviat din morți le-a întâmpinat și le-a zis: „Bucurați-vă (...) nu vă temeți!” (*Matei* 28, 9-10).

În această zi a *Duminicii Femeilor Mironosițe*, care în Biserica Ortodoxă Română este și *Duminica Femeii Creștine*, ne aducem aminte de toate femeile care din timpul Sfinților Apostoli până astăzi au arătat credință, prețuire și evlavie Mântuitorului Iisus Hristos. Prin credință, curajul și jertfelnicia lor, unele femei au devenit mucenițe, mărturisind pe Hristos Cel răstignit și înviat, altele au devenit cuvivoase maici în mănăstiri, iar cele mai multe au devenit mame creștine în familie, dăruind viață multor copii și crescându-i în credință, pentru a fi de

folos țării și pentru a dobândi viața veșnică. Anul acesta 2011 a fost dedicat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române omagierii *Tainei Sfântului Botez și Tainei Sfintei Cununii, Sfinte Taine care privesc îndeosebi familia creștină*. Familia este dătătoare de viață umană prin conlucrarea ei cu Dumnezeu, Care dorește ca toți oamenii care se nasc pe pământ să participe la bucuria sau fericirea Sa eternă din ceruri. **În familie sunt pregătiți copiii pentru vocația lor de cetățeni ai patriei pământești, dar și de fii duhovnicești sau de viitori cetățeni ai Împărăției cerurilor. Familia este icoană și arvună a iubirii Preasfintei Treimi, întrucât în ea omul trăiește mai întâi taina filiației, fraternității și paternității sau bucuria de-a fi copil (fiu ori fiică), frate (ori soră) și părinte (tată ori mamă). De la familia conjugală creștină învață copilul ce este familia spirituală sfințitoare, adică Biserica ai cărei membri sunt fii și fiice, frați și surori, părinți și maici duhovnicești în iubirea Preasfintei Treimi, întrucât Duhul Sfânt Care porcede din Tatăl și Se odihnește în Fiul împărtășește Bisericii harul paternității duhovnicești pastorale și harul filiației (înfierii) duhovnicești baptismale, pentru ca toți creștinii să trăiască în comuniune spirituală ca frați și surori în Hristos Domnul. Împlinindu-și vocația de soție și mamă, femeia creștină binecuvântată dă naștere copiilor și cere ajutorul lui Hristos pentru a putea crește copiii în credință, pentru a fi soție fidelă și mamă bună în familie, femeie evlavioasă în Biserică și femeie respectată în societate. Ne gândim azi cu prețuire mai ales la femeile care îngrijesc pe cei bolnavi, săraci, orfani și bătrâni, la femeile care lucrează în școli, în instituțiile de cultură, în media și în toate domeniile de activitate folositoare societății.**

În încheiere, aducem un omagiu de recunoștință tuturor femeilor creștine care ajută Biserica în lucrarea ei misionară astăzi și le dorim ani mulți și binecuvântați, cu sănătate și ajutor mult de la Dumnezeu!

Hristos Domnul, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, ale sfințelor femei mironosițe și ale tuturor sfinților, să binecuvânteze toată lucrarea bună și folositoare a femeilor creștine în familie, Biserică și societate, spre slava Preasfintei Treimi și binele poporului român!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Scrisoarea Patriarhului României adresată Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului României

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a adresat domnului Gyorgy Frunda, Președintele Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului României, următoarea scrisoare, în care este prezentat punctul de vedere al Patriarhiei Române referitor la *Legea privind parteneriatul dintre stat și culte în domeniul serviciilor sociale*, transmisă spre reexaminare Parlamentului de către Președintele României, domnul Traian Băsescu, în ziua de 11 aprilie 2011:

Nr. 3972/9 mai 2011

*Domniei Sale,
Domnului Gyorgy FRUNDA
Președintele Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a
Senatului României*

Domnule Președinte,

Prin prezenta, Vă aducem la cunoștință punctul de vedere și observațiile Patriarhiei Române cu privire la *Legea privind parteneriatul dintre stat și culte în domeniul serviciilor sociale*, transmisă spre reexaminare Parlamentului de către Președintele României în data de 11 aprilie 2011.

Legea în cauză cuprinde o serie de aspecte pozitive, printre care amintim:

1. *Recunoaște cultelor calitatea de parteneri sociali și de furnizori de servicii sociale, încurajând astfel coresponsabilitatea și cooperarea Stat – Biserică în domeniul asistenței sociale;*

2. *Are meritul că face o distincție clară între activitățile sociale ale cultelor și activitățile sociale ale ONG-urilor, care nu au durabilitate în timp, nu au aderență mare la mase și nu exprimă o convingere spirituală puternică, întrucât activitatea lor nu este bazată pe experiența spirituală devenită tradiție;*

3. *Remediază după mai mult de un deceniu situația discriminatorie pentru culte generată de excluderea acestora de către Legea 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială.*

În același timp, noua lege cuprinde și unele aspecte discutabile, care pot fi remediate cu ocazia reexaminării:

1. *Asimilarea inițială a tuturor cultelor sub denumirea de Biserică și derularea dezbaterilor publice pornind de la această denumire este forțată și incorectă, mai ales pentru cultul mozaic și cultul musulman;*

2. *Limitarea domeniilor în care statul sprijină activitățile sociale ale cultelor, fiind vizate doar activitățile pentru tineri, bătrâni, victime ale calamităților naturale, persoane cu dizabilități sau aflate în sărăcie severă. Or, Biserica Ortodoxă Română desfășoară activități de asistență socială și pentru șomeri, migranți, dependenți ș.a.*

3. *Legea pune în concurență directă Biserica Ortodoxă Română cu minoritățile religioase, care sunt masiv sprijinite financiar din străinătate, fără referire expresă în text la criteriul proporționalității, enunțat clar în Legea cultelor (nr. 489/2006), criteriu care corespunde contribuției la bugetul de Stat a credincioșilor diferitelor culte. Există riscul pentru credincioșii ortodocși, în actuala formulare a legii, de a fi supuși prozelitismului altor culte doar pentru că acestea au structuri de asistență socială mai performante, datorită fondurilor primite din străinătate.*

4. *Legea vorbește de libera concurență, mentalitate de piață transpusă în relațiile dintre culte, atitudine care descurajează cooperarea între diferitele culte în vederea realizării de proiecte comune și încurajează confruntarea între acestea.*

5. *Nu este garantată continuitatea sprijinului pe toată durata activității sociale în cazul unor activități pe termen lung, nici dreptul cultelor de a participa la evaluarea proiectelor, ci se folosește sintagma „după caz” (art. 9 alin. 2).*

6. Sprijinul de 80% de la buget este mai incert decât sprijinul de 98% din Fondul Social European (fonduri europene), contribuția proprie a cultelor fiind doar de 2%.

7. Legea acordă prerogative prea largi autorităților locale (elaborează raport de oportunitate asupra proiectelor) și celor centrale (apelul de proiecte), *fără a se preciza unde intervine inițiativa cultelor*, care sunt reduse la rolul de simpli executanți ai demersurilor și intereselor autorităților de stat, nu de parteneri, așa cum se enunță în titlu.

Având în vedere cele semnalate, Vă rugăm, Domnule Președinte al Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului României, *să luați în considerare observațiile Patriarhiei Române la Legea privind parteneriatul dintre stat și culte în domeniul serviciilor sociale, pentru adoptarea unui text cât mai util societății românești și asistaților social.*

Cu deosebit respect,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Parteneriat Stat-Biserică în vederea promovării conceptului de economie sustenabilă (11-13 mai)

Marius NEDELICU

Organizată în perioada 11-13 mai 2011, la București, cea de-a doua Adunare Generală a rețelei CALL – Acțiunea Bisericilor pentru Muncă și Viață a reunit reprezentanți ai tuturor Bisericilor Creștine din România, unite sub egida Asociației Ecumenice a Bisericilor din România-AIDRom și în cooperare cu Conferința Bisericilor Europene – CEC. În cadrul acestei adunări, ce a reunit reprezentanți ai Bisericilor, ale Instituțiilor Statului din România și ale organizațiilor bisericești din Europa, având scopul de a întări implicarea Bisericilor în problemele sociale și economice, a avut loc, în data de 12 mai, conferința cu tema: „Cooperarea Stat-Biserică în vederea promovării conceptului de «economie sustenabilă» în timp de criză”, organizată la Palatul Patriarhiei, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a transmis și un mesaj de încurajare, intitulat „Criza economică în atenția Bisericilor”.

În perioada 11-13 mai 2011, a avut loc la București, cea de-a doua Adunare Generală a rețelei CALL-Acțiunea Bisericilor pentru Muncă și Viață, la care au participat Bisericile Creștine din România, unite sub egida Asociației Ecumenice a Bisericilor din România-AIDRom, în cooperare cu Conferința Bisericilor Europene-CEC. Scopul acestei adunări a fost rezumat de către președinta CALL Platform, Dieter Heidtmann: „noi vrem să reunim oamenii din mai multe țări și să vedem cum putem să lucrăm împreună pentru a avea o economie sustenabilă, fără ca unii să se simtă amenințați de cei din celelalte țări, pentru a ajunge la o societate justă. Vrem să se reglementeze la nivel european ca oamenii să nu mai lucreze în ziua de duminică, nici dimineața foarte devreme, nici seara foarte târziu, pentru a proteja viața socială și cea de familie”.

În cadrul acestei adunări a avut loc, joi 12 mai, conferința cu tema: „Cooperarea Stat-Biserică în vederea promovării conceptului de «economie sus-

Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal citind mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel – Sala „Conventus” a Palatului Patriarhiei

tenabilă» în timp de criză”, organizată la Palatul Patriarhiei Române, în Sala *Conventus*, cu binecuvântarea Preafericirii Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În numele Întâistătorului Bisericii noastre, Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a transmis urările de binecuvântare și încurajare în slujba dezvoltării economice durabile, a combaterii sărăciei prin solidaritate creștină și a promovării drepturilor religioase în spațiul public, și a dat totodată citire mesajului Preafericirii Sale:

Criza economică în atenția Bisericilor

Prin acest mesaj de binecuvântare, salutăm călduros pe toți participanții la această întrunire a Conferinței Bisericilor Europene, organizată de Comisia *Biserică și Societate*, în colaborare cu *Acțiunea Bisericilor pentru muncă și viață* (cunoscută drept *CALL – Church Action on Labour and Life*) și AIDRom, și care este găzduită de către Patriarhia Română.

Într-un astfel de cadru, sperăm să oferim un răspuns comun al Bisericilor din întreaga Europă cu privire la problematica nouă, de multe ori dramatică, din domeniul social și economic, apărută în urma crizei economice care afectează întreaga lume.

Cuvântul grecesc *oikonomia* este folosit în Noul Testament cu înțelesul de bună gospodărire a unei case (Cf. *Luca* 16, 2-4), dar și cu referire la Providența divină sau, în termeni actuali, de bun *management*. Literatura sapiențială vetero-testamentară mustră pe leneșul nepăsător și elogiază pe lucrătorul neobosit (Cf. *Pilde* 6, 6-11, *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 10, 26). Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost lucrător tâmplar (Cf. *Marcu* 6, 3; *Matei* 13, 55), iar cei mai mulți dintre ucenicii Săi proveneau dintre pescari. Cum grija pentru necesitățile vieții nu trebuie să prevaleze asupra preocupărilor spirituale, există și atenționări direcționate împotriva unei absorbiri excesive în muncă și afaceri: „*păziți-vă de toată lăcomia, că viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale*” (*Luca* 12, 15).

Deoarece activitatea economică este cel mai adesea rodul muncii asociate a oamenilor, este nedrept și inuman ca ea să fie organizată și condusă în detrimentul vreunuia dintre cei ce muncesc. Fericitul Augustin se arată necruțător față de bogatul care exploatează pe cel sărac, arătând că sunt mulți stăpâni care nu plătesc lucrătorilor plata pe care le-o datorează (Epistola 103, 23). Pe de altă parte, procesul muncii productive trebuie adaptat la necesitatea persoanei și la felul ei de viață, în mod deosebit la viața de familie.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca anul acesta, 2011, să fie dedicat Tainei Botezului și Tainei Cununiei, dându-se, și prin aceasta, o atenție sporită familiei creștine. Familia este, de altfel, o „mică biserică”, după cum ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur, și ea reprezintă celula de bază în dinamica relațiilor dintre Biserică și societate. În curând, Patriarhia Romană și Comunitatea Romano-catolică *Sant' Egidio* vor organiza, tot în acest Palat, pe data de 24 mai 2011, conferința: „*Să conviețuim într-o perioadă de criză: familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor*”.

Criza financiară și economică în care se află lumea de astăzi este, în mare parte, rezultatul lăcomiei, al câștigului nedrept, al speculei financiare, al evaziunii fiscale la nivel mondial. Pe de altă parte, discrepanțele sociale aduse de această criză care trasează noi delimitări între națiuni bogate și națiuni sărace, între oameni săraci și oameni

îmbogățiți, au un impact social pronunțat, atât la nivel național, cât și internațional.

Cu alte cuvinte, această înțelegere a situației de acum, comună ca abordare pentru științele sociologice și economice, precum și pentru morala creștină, facilitează o înțelegere mai profundă a relației dintre actuala criză economică și criza spirituală a omenirii întregi, adusă de secularizare, de înstrăinarea omului de Dumnezeu.

Ne rugăm Mântuitorului Hristos, Cel înviat din morți, să binecuvânteze pe toți cei prezenți la lucrările acestei conferințe și să le dăruiască inspirația și bucuria dialogului și a cooperării în slujba unei dezvoltări economice durabile, sustenabile, a combaterii sărăciei prin solidaritate creștină și a promovării drepturilor religioase în spațiul public.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

La această conferință a luat parte și reprezentantul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Dl Secretar de Stat Valentin Mocanu, care a prezentat un referat despre implicarea instituțiilor de stat în fortificarea societății pe timp de criză. Totodată, Domnia Sa a subliniat că în dezbaterile dintre organizațiile angajatorilor și cele sindicale cu privire la noua lege a dialogului social, Biserica Ortodoxă Română are un cuvânt foarte important de spus: „Acest parteneriat Stat - Biserică a funcționat bine până acum. În același timp, prin noua lege a asistenței sociale, prin noul cod la asistenței sociale și mai ales prin ceea ce vor prevedea actele normative subsecvente, se va crea și în domeniul asistenței sociale un careu de dialog, astfel încât această colaborare dintre Stat și Biserică, Stat și culte să conducă de fapt la o îmbunătățire a vieții cotidiene a cetățenilor și a comunității”.

Evenimentul a reunit reprezentanți ai Bisericilor, ale Instituțiilor Statului din România și ale organizațiilor bisericești din Europa, având scopul de a întări implicarea Bisericilor în problemele sociale și economice. De asemenea, obiectivul principal a fost de a încuraja oamenii să participe activ la nivel social în discuții legate de sustenabilitate economică, condiții de muncă și protejarea zilei de duminică ca zi liberă, nelucrătoare.

Summary: Partnership between State and Church in Promoting the Concept of Sustainable Economy

The second General Assembly of CALL Net – Action of Churches For Work And Life proceeded in Bucharest, between the 11th and the 13th of May 2011, being organized in co-operation with Christian Churches of Romania united under the care of the Ecumenical Association of Churches of Romania – AIDRom, in co-operation with the Conference of European Churches – CEC. Within the frame of this assembly, on the 12th of May, there took place the conference about *Co-operation State-Church in promoting the concept of sustainable economy in times of crisis*, organized in the Patriarchal Palace, the “Conventus” Hall, and being blessed by His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, His Grace Ciprian Cămpineanul, patriarchal Vicar Bishop, and Mr. Valentin Mocanu, State Secretary, representative of the Ministry of Labour, Family and Social Protection; the first one delivered a message of furtherance from the leader of our Orthodox Church, headed “Economical Crisis Catching Churches’ Attention, while the latter gave a lecture on the involvement of the State institutions in fortifying society in times of crisis.

This event gathered representatives of the Churches, the State institutions of Romania, as well as the Church organizations of Europe, in order to increase the involvement of Churches into the social and economical problems.

Alegerea Preasfințitului Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, în demnitatea de Arhiepiscop al Alba Iuliei (19 mai)

Marinel Laurențiu MARCU

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în data de 19 mai 2011 în ședință de lucru la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a ales în demnitatea de Arhiepiscop al Alba Iuliei pe Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În ziua de 19 mai 2011, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au început lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunit în ședință de lucru în Sala sinodală din Reședința patriarhală. După deschiderea lucrărilor, a avut loc ședința Sfântului Sinod pentru alegerea ierarhului titular în scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei, sub președinția Înaltpreasfințitului Mitropolit Andrei al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Scaunul de arhiepiscop al Alba Iuliei a rămas vacant în urma alegerii Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Andrei ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, întronizat în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca în data de 25 martie 2011. Potrivit *Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române*, primul pas în alegerea unui arhiepiscop este întrunirea Sinodului mitropolitan, prezidat de mitropolitul locului. În cadrul ședinței sunt desemnați, prin vot secret, doi candidați care întrunesc toate condițiile necesare. Ulterior, Sinodul mitropolitan se consultă, într-o ședință specială, cu membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a eparhiei vacante, la care participă un decan și un director de la instituțiile de învățământ teologic din cuprinsul eparhiei, desemnați de mitropolit. Lista astfel obținută este înaintată

Sfântului Sinod, care poate decide completarea ei cu maximum doi candidați eligibili, dintre care, prin vot secret, va fi ales noul arhiepiscop.

Astfel, dintre cei doi candidați, Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, desemnați în data de 10 mai 2011 de Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în consultare cu Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, Sfântul Sinod a ales, prin vot secret, pe Preasfințitul Irineu în demnitatea de Arhiepiscop al Alba Iuliei cu 29 de voturi din cele 42 valabil exprimate.

Preafericitul Părinte Patriarh votând noul Arhiepiscop al Alba Iuliei

După încheierea procedurii statutare privind alegerea noului arhiepiscop, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a felicitat pe Preasfințitul Irineu și a subliniat necesitatea de a păstra, continua și intensifica activitățile pastoral-misionare din Arhiepiscopia Alba Iuliei. „Slujirea de arhiepiscop al Alba Iuliei este o lucrare foarte importantă, care presupune, în primul rând, păstrarea cu fidelitate și strictețe a moștenirii primite. Tot ceea ce a lucrat acolo, cu multă osteneală, cu timp și fără timp, Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei, trebuie păstrat ca un odor sfânt, cu toată smerenia. Nu trebuie ca, din dorință de originalitate, să diminuăm și să alterăm ceea ce s-a făcut cu multă jertfă. În

orice schimbare, în ceea ce privește moștenirea primită, noul arhiepiscop trebuie să se consulte cu înaintașul său în scaun, iar acum cu atât mai mult cu

Moment din timpul numărării voturilor privind alegerea noului Arhiepiscop al Alba Iuliei

cât înaintașul în scaun este și Întâistătătorul Mitropoliei Clujului, în care se află Arhiepiscopia Alba Iuliei. Acolo s-au înființat mănăstiri noi, s-au făcut cele mai multe centre social-filantropice din țară, s-a înființat o facultate de teologie și s-a organizat un seminar. Lucrarea aceasta teologică și misionară trebuie respectată cu mare strictețe și onorată prin competență cultivată. Așadar, trebuie mai întâi să păstrăm cu sfințenie moștenirea și apoi, în măsura posibilităților, să o completăm în comuniune de fapte bune. Nu noutatea și inovația aduc vrednicie, ci aprofundarea și lărgirea unui efort anterior, susținut adesea cu multe dificultăți”, a precizat Preafericirea Sa.

În continuare, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, l-a felicitat pe noul arhiepiscop ales și i-a urat o păstorire rodnică, încredințându-i, ca testament de suflet, în special lucrarea pentru intensificarea vieții liturgice, asistența socială și școlile teologice. „Ca un testament de suflet, pe care l-a pomenit Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, școlile, asistența socială prin cele 64 de centre și celelalte lucrări care merg înainte i le încredințez Preasfinției Sale și să-i ajute Dumnezeu să le ducă bine înainte”, a spus Înaltpreasfinția Sa.

La rândul său, Preasfințitul Irineu Bistrițeanul, noul arhiepiscop ales, a rostit un cuvânt de mulțumire în care și-a exprimat nădejdea că Dumnezeu îl va sprijini în noua slujire la care a fost chemat: „Prin milostivirea lui Dumnezeu și sub adumbrirea Duhului Sfânt, am fost ales astăzi chiriarh pe scaunul vlădicesc, plin de prestigiu și noblețe al Alba Iuliei. În aceste vremuri de secetă spirituală și de oboseală în credință, mă voi strădui să ofer hrana curată a cuvântului evanghelic și apa vie a harului divin. Voi căuta să așez la prezidiul slujirii mele arhipastorale cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care zice:

Preasfințitul Irineu Pop rostind cuvânt de mulțumire după alegerea sa în demnitatea de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Alba Iuliei

«În râvnă să nu pregetați, cu duhul fiți fierbinți, Domnului slujiți, fiți răbdători în necaz și stăruitori în rugăciune!». În aceste momente, îmi apar în față chipurile celor care au păstorit mai înainte în această nobilă eparhie. Mă gândesc acum doar la mitropolitul Simion Ștefan, marele cărturar, și la Sfinții Ilie Iorest și Sava Brancovici, atleți ai lui Hristos și apărători ai Ortodoxiei străbune. Gândindu-mă la ei, parcă aud îndemnul apostolic de a ne aminti de vrednicii înaintași și de a le urma credința. Sunt conștient că astăzi, mai mult ca oricând, este nevoie de preoți și arhierii evlavioși, virtuoși, rugători,

căci ceea ce contează nu este știința, publicitatea sau strălucirea, ci legătura tainică și intimă cu Hristos. Ce am zice despre o rază care se desparte de soare, de un fluviu care se desparte de izvor sau de o flacăra care se desparte de vatră? Numai unirea tainică cu Hristos ne ajută să exercităm o influență benefică asupra lumii. Aceasta e menirea noastră în calitate de organe ale harului, de crainici ai cerului sau de ambasadori ai iubirii lui Hristos pe pământ, cum ne numește Sfântul Ambrozie al Milanului. Îi mulțumesc Mântuitorului Hristos, Arhiepiscopul Cel veșnic, și Îl rog să mă ajute să mă fac pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea și cu dragostea, luând aminte la îndemnat și la învățătură”.

Preasfinția Sa a mulțumit de asemenea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și celorlalți membri ai Sfântului Sinod „pentru bunătatea generoasă și pentru încurajarea discretă” și a declarat că va continua activitatea pastoral-misionară și social-filantropică începută de Înaltpreasfințitul Andrei, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. „În primul rând voi acorda o atenție deosebită slujirii pe care păstorii sufletești, preoții, o desfășoară. Voi căuta să-i determin a avea cât mai multă râvnă pastorală și un dinamism entuziast. Voi avea grijă de școlile teologice și de promovarea culturii. Cultura nu va fi neglijată pentru că știm că ea are rădăcinile în cultul liturgic. În al treilea rând, voi acorda o atenție deosebită asistenței sociale și carității creștine”, a precizat Preasfinția Sa.

Preasfințitul Irineu Bistrițeanul s-a născut pe 2 iulie 1953, în comuna Băsești din Maramureș, și între anii 1968-1973 a studiat la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Între anii 1974-1978 a urmat cursurile universitare la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu și apoi din București, unde obținut licența în teologie. În anul 1978 a intrat în obștea Mănăstirii Sinaia, primind numele Irineu, și aici a îndeplinit ascultarea de ghid-muzeograf al mănăstirii. În toamna anului 1981 a fost admis la cursurile de doctorat din cadrul Institutului Teologic de Grad Universitar din București, având ca specializare principală Teologia morală. Între anii 1985-1988 a beneficiat de o bursă de studii în America, la Institutul Teologic Prezbiterian din Princeton, statul New Jersey, unde s-a specializat în cadrul Eticii sociale. În America a desfășurat și o bogată activitate ecumenică și misionară, atât în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Misionare din America și Canada, cât și în Comunitatea ortodoxă „Sfântul Fotie” din cadrul Universității Princeton, în calitate de membru activ al acesteia.

Reîntors în țară la 9 iunie 1989, a fost numit preot slujitor la Catedrala patriarhală din București, iar în toamna aceluiași an, a primit rangul de arhimandrit, după care a fost numit în funcția de superior al Așezămintelor ortodoxe românești de la Ierusalim și Iordan și de reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române pe lângă Patriarhia Ierusalimului. Pe 30 octombrie 1990, arhimandritul Irineu Pop a fost ales de Sfântul Sinod Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, cu titlul de „Bistrițeanul” și a fost hirotonit și instalat în Catedrala eparhială din Cluj-Napoca, în ziua de 21 noiembrie a aceluiași an. În calitate de Episcop-vicar, a reprezentat Arhiepiscopia Clujului și Patriarhia Română la diferite congrese, simpozioane și reuniuni, în țară sau în străinătate (USA, Israel, Grecia, Polonia, Spania, Franța ș.a.).

Pe lângă bogata activitate pastoral-misionară pe care a îndeplinit-o cu multă râvnă, Preasfințitul Irineu a desfășurat o impresionantă activitate didactică și de cercetare științifică, fiind autorul unor importante cărți de teologie, dar făcând și unele traduceri din profesori teologi ortodocși de prestigiu din spațiul apusean.

În semn de apreciere a activității sale, la 23 decembrie 1999, Preasfințitului Irineu i-a fost acordat titlul de „Cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca”, iar 5 ani mai târziu, la data de 7 februarie 2004, Președinția României i-a conferit Ordinul „Meritul Cultural” în gradul de Comandor. În 18 februarie 2009, a fost ales membru de onoare al Marelui Senat al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, iar în data de 21 noiembrie 2010 i s-a conferit titlul de „Profesor Honoris Causa” din partea aceleiași universități. Prin toate acestea se recunoaște contribuția deosebită a Preasfinției Sale la promovarea valorilor spiritual-morale, etice și culturale în societatea românească.

Summary: **The Election of the Archbishop of Alba Iulia**

On the 19th of May 2011, under His Beatitude Father Patriarch Daniel's chairmanship, the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church was brought together in a working meeting at the Patriarchal Residence, within the frame of which His Grace Irineu Bistrițeanu, Auxiliary Bishop of the Archdiocese of Vadu, Feleacu and Cluj, was elected in the dignity of Archbishop of Alba Iulia, with 29

votes out of 42. The Archiepiscopal See of Alba Iulia had been vacant as a result of His Eminence Andrei's having been elected Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș, and enthroned at the metropolitan Cathedral of Cluj-Napoca, on the 25th of March 2011. After the conclusion of the decreeing proceedings with regard to the election of the new archbishop, His Beatitude Father Patriarch Daniel's and His Eminence Metropolitan Andrei's messages of congratulation addressed to His Eminence Irineu were read out. At the end of the ceremony, he thanked all the members of the Holy Synod for their "generous kindness and discreet furtherance", and expressed his hope that the Lord will support him in the new function that he was elected in.

**Conferința cu tema „Să conviețuim într-o perioadă
de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului,
familia popoarelor”, organizată de Patriarhia Română
și Comunitatea Sant'Egidio
(București, 24 mai)**

Marinel Laurențiu MARCU, Marius NEDELCU

În ziua de 24 mai 2011, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, Patriarhia Română și Comunitatea Sant'Egidio au organizat conferința cu titlul: „Să conviețuim într-o perioadă de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor”. În cadrul acestui eveniment, care a reunit o serie de cunoscuți teologi și specialiști în viața socială și bisericească, din țară și din străinătate, a fost lansat volumul teologului francez contemporan Olivier Clément cu titlul *Repere spirituale pentru omul de azi*, apărut în traducere română la Editura BASILICA a Patriarhiei Române cu binecuvântarea și un „Cuvânt înainte” ale Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

În contextul Anului omagial al *Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*, Patriarhia Română și Comunitatea Sant'Egidio au organizat în ziua de 24 mai 2011, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, conferința cu titlul „Să conviețuim într-o perioadă de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor”. La eveniment au participat mai mulți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, și alte personalități din țară și străinătate, între care amintim pe Andrea Ricardi, fondatorul Comunității Sant'Egidio, Părintele Nicolae Achimescu, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București, Eminentța Sa, Paul Poupard, Cardinal al Sfântului Scaun al Bisericii Catolice, Părintele Vasile Răducă, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, Monseniorul Leon Lemmens, Episcop auxiliar de Mechelen-Bruxelles, Părintele George Militaru, de la Sectorul

Social-filantropic al Episcopiei Române Ortodoxe din Italia, domnul Adrian Nicolae Lemeni, secretar de stat pentru Culte, Monseniorul Marco Gnavi, directorul Oficiului Ecumenism și Dialog Interreligios al Diecezei din Roma, și domnul Ilie Bădescu, profesor la Facultatea de Sociologie din București.

În deschidere, moderatorul întâlnirii, Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a urat bun venit invitaților și a făcut o scurtă trecere în revistă a temelor care vor fi dezbătute, conexe cu marea temă abordată: familia creștină. Conferința a fost împărțită în trei mari secțiuni: „Familia lui Dumnezeu”, „Familia omului” și „Familia popoarelor”, în cadrul cărora au

Moment din timpul Conferinței „Să conviețuim într-o perioadă de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor” – Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei

fost prezentate pozițiile teologice despre familie ale celor două Biserici, Ortodoxă și Romano-Catolică, rolul și valoarea familiei, precum și abordarea problemelor și amenințărilor la care aceasta este expusă din cauza secularismului și culturii individualiste care domină societatea modernă.

După prezentarea referatelor a urmat o sesiune festivă, de comemorare a teologului ortodox Olivier Clément (1921 - 2009), ocazie cu care s-a lansat cartea *Repere spirituale pentru omul de azi*. Lucrarea cunoscutului teolog francez a fost scrisă cu puțin timp înainte de trecerea sa la Domnul, iar ediția în limba

Participanți la Conferința „Să conviețuim într-o perioadă de criză – familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor” – Aula Magna Teoclist Patriarhul din Palatul Patriarhiei

română, apărută la Editura BASILICA a Patriarhiei, are și un „Cuvânt înainte” al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Profesorul Andrea Ricardi a elogiat personalitatea și opera teologului Olivier Clément, care a realizat o sinteză vie între credința ortodoxă specifică Răsăritului și pragmatismul și realismul occidental. „Olivier Clément era unul dintre puținii maeștri ai secolului al XX-lea care au trăit în același timp Orientul și Occidentul. Francez de origine, a trăit experiența războiului mondial. Provenea dintr-o familie laică, socialistă, dar a trăit dramele unor numeroase căutări începute în tinerețea sa. Voia să găsească ceva care să-i umple sufletul gol. În urma unei istorii îndelungate, a găsit credința în Hristos în cadrul Bisericii Ortodoxe. A primit botezul și a devenit un credincios al acestei Biserici, teolog și profesor la Institutul „Saint Serge” din Paris. Era un copil al Occidentului, impregnat de cultura și problematica europeană, dar a găsit credința în Hristos în Orient. Gândirea lui era, în același timp, orientală și occidentală. Teologia lui era o teologie care respiră cu ambii plămâni ai Europei. Olivier Clément a căpătat ceea ce se cheamă libertate a duhului izvorâtă din credința și spiritualitatea ortodoxă”, a spus Andrea Ricardi.

La final, Preafericitul părinte Patriarh Daniel a prezentat, în sinteză, concluziile tuturor referatelor susținute, arătând că familia trece printr-o criză

datorată slăbirii comuniunii de iubire dintre soți și a relației lor cu Dumnezeu, dar și datorită societății moderne care o supune la foarte multe provocări și care devine un mediu în care familia tradițională nu se mai poate regăsi. „Revelația biblică este baza pentru adevărata redresare a familiei. Omul este ființă complementară, bărbat și femeie, iar familia este o coexistență, nu o existență paralelă, pentru că nu e formată din monade paralele, ci este vorba de o coexistență. Omul este ființă personală, nu individ, are un nume și are un chip, iar persoana se împlinește numai când iese în întâmpinarea celuilalt. În Sfânta Treime, această relație se numește perihoreză, adică fiecare persoană are centrul vieții sale o altă persoană, nu pe sine însăși. Celălalt este centrul atenției și iubirii persoanei. Egoismul este depășit de iubire, de autodăruire și de sacrificiu, iar cuvintele iubire jertfelnică sau iubirea ca dăruire de sine sunt foarte greu de înțeles astăzi. În Noul Testament, căsătoria se înalță în har prin prezența Mântuitorului în familie. Păcatul a venit în lume printr-o familie, printr-un cuplu, Adam și Eva, și prima minune a Mântuitorului Iisus Hristos este săvârșită în momentul întemeierii unei familii, la nunta din Cana Galileii. Sfântul Efreem Sirul spune că după cum apa a fost transformată în vin și a adus bucurie, tot așa căsătoria naturală este transformată în binecuvântare de a fi icoana eshatologică a iubirii dintre Hristos și Biserică”, a precizat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Summary: The Conference “Living Together in a Period of Crisis – God’s Family, Man’s Family, Nation’s Family”, Organized by the Romanian Patriarchate and Sant’ Egidio Community

On the 24th of May 2011, the Romanian Patriarchate and Sant’ Egidio Community organized, in *Teoctist Patriarhul* Aula Magna of the Patriarchal Palace, the conference “Living Together in a Period of Crisis – God’s Family, Man’s Family, Nations’ s Family”. This event brought together a number of well-known theologians and specialists in the social and Church life, from our country and from abroad, who made a general picture of the christian family’ crisis in Europe, as well as the solutions of safeguarding this underlying institution. Many high ecclesiastics also took part in his conference, all members of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, headed by the His Beatitude Father Patriarch Daniel. On the occasion of this event, the French theologian Olivier Clément’ s *Spiritual Landmarks for the Man of Today* was launched at *Basilica* Publishing House of the Romanian Patriarchate, being translated into Romanian and foreworded by His Beatitude Father Patriarch Daniel.

Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscop onorific al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la 90 de ani (28 mai)

Pr. Cristian ȘTEFAN

În cadrul manifestărilor dedicate aniversării a 90 de ani de viață a Înaltpreasfințitului Justinian, Arhiepiscop al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la Catedrala episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, pe data de 28 mai, începând cu ora 9:30, au fost oficiate Sfânta Liturghie și slujba de *Te Deum*, avându-i în soborul slujitor pe ierarhii Mitropoliei Ortodoxe Române a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în frunte cu Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei.

*Înaltpreasfințitul Justinian Chira,
Arhiepiscop onorific
al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului*

Înaltpreasfințitul Justinian, Arhiepiscop onorific al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, a împlinit sâmbătă, 28 mai, 90 de ani de viață. Cu acest prilej, în Episcopia Maramureșului și Sătmarului au avut loc mai multe manifestări religioase și culturale. În cinstea ierarhului, în Catedrala „Sfânta Treime” din Baia, au fost oficiate Sfânta Liturghie și slujba de *Te Deum* în semn de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu de-a lungul vremii. Din soborul slujitor condus de Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, au mai făcut parte Preasfințitul Petroniu, Episcopul

Sălajului, Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, preoți și diaconi. Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, a citit mesajul de felicitare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României, pe care îl redăm în continuare:

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian – la 90 de ani de frumoasă și rodnică viațuire

În lumina curată a aniversării venerabilului Arhiepiscop Justinian, al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, care împlinește anul acesta 90 de ani de frumoasă și rodnică viațuire, strălucește dragostea și binecuvântarea lui Dumnezeu, Cel în Treime slăvit.

Dragostea plină de har a Preasfintei Treimi a fost mereu prezentă în viața și lucrarea Înaltpreasfinției Sale, dăruindu-i mult ajutor și rod binecuvântat în mărturisirea dreptei credințe și a iubirii de neam și Țară.

Din acești 90 de ani împliniți acum, cei mai cunoscuți tuturor sunt anii mulți de frumoasă și luminoasă arhierie, cu neobosită lucrare misionară, intensă, bogată și creatoare de valori și demnitate.

La popasul aniversar al împlinirii *a 90 de ani de viață, 90 de ani de binecuvântare, 90 de primăveri*, în care se reflectă viața ca *dar al lui Dumnezeu, ca lumină jertfelnică și roditoare*, adresăm Înaltpreasfinției Sale alese urări de sănătate și belșug duhovnicesc, dimpreună cu doriri de ajutor sfânt de la Dumnezeu în rodnică activitate de păstorire a clerului și a credincioșilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului.

Întru mulți și fericiți ani, Înaltpreasfinția Voastră!

Cu părintească și frățească dragoste în Hristos-Domnul,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

De asemenea, ierarhii prezenți, precum și sutele de credincioși, unii veniți de departe, au dorit să îl felicite pe Înaltpreasfințitul Justinian, la împlinirea celor 90 de ani. „Dorim ca Dumnezeu să-l țină sănătos și în pace pentru că un întreg ținut a fost luminat, păstorit și îndrumat de Înaltpreasfinția Sa, și în vremuri grele, și în vremuri bune”, a spus Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului. La rândul său, Înaltpreasfințitul Justinian a mulțumit tuturor pentru urări: „Vă mulțumesc și vă rog pe toți să primiți din partea mea toată îmbrățișarea plină de iubire. Vă acord vouă tuturor toate binecuvântările pe care le-am dat de 70 de ani de când sunt slujitor al lui Dumnezeu. Sunt zeci de mii de binecuvântări; prin mâna aceasta bolnavă am sfințit preoți, am dezlegat păcate, am mângâiat bolnavi. Toate binecuvântările îmi doresc să fie pentru mântuirea voastră, a tuturor”. De asemenea, cu prilejul împlinirii celor nouă decenii de viață, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop onorific Justinian a primit titlul de „cetățean de onoare” al orașelor Satu Mare și Carei. La festivitate au participat și oficialități locale și de stat, printre care Vasile Timiș, secretar de stat –

Înaltpreasfințitul Justinian, Arhiepiscopul onorific al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului înconjunat de arhierei, oficialități, preoți și credincioși la serbarea a 90 de ani de viață

Ministerul Culturii, Stelian Gomboș, consilier - Secretariatul de stat pentru Culte. Tot în cadrul manifestărilor dedicate Înaltpreasfințitului Justinian, sâmbătă, 28 mai, la Biblioteca Județeană din Baia Mare a fost lansat volumul *Înaltpreasfințitul Justinian Chira 90*, un documentar biografic aniversar din seria „Personalități Maramureșene - Aniversări”. Vineri, 27 mai, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, s-au lansat volumul omagial editat de bibliotecă și numărul 1/2011 al revistei eparhiale *Graiul Bisericii Noastre*, dedicat Înaltpreasfințitului Părinte Justinian.

70 de ani în slujba Domnului

Înaltpreasfințitul Justinian Chira s-a născut la 28 mai 1921, în satul Plopiș din județul Maramureș, dintr-o familie de țărani evlavioși, la botez primind numele de Ioan. A urmat doi ani cursurile Liceului ortodox de băieți „Simion Ștefan” din Cluj, apoi, mânat de dragostea de a-L sluji cât mai bine pe Dumnezeu, a intrat ca frate la Mănăstirea „Sfânta Ana” din Rohia, în 12 martie 1941, și tuns în monahism cu numele Justinian, în 1942. La 15 august 1942 a fost hirotonit diacon, iar la 17 aprilie 1943, a fost hirotonit preot la Mănăstirea Rohia de Preasfințitul Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului. În împrejurările istorice dramatice dintre 1940 și 1944, monahii din Mănăstirea Rohia trăiau într-o înfrigurată nădejde: eliberarea țării și a Transilvaniei. În zorii în care această speranță devenea o certitudine este numit stareț la Rohia tânărul ieromonah, în vârstă de numai 23 de ani, Justinian Chira, care avea să conducă acest sfânt locaș, aproape 30 de ani, una din cele mai îndelungate și rodnice stăreții. La propunerea Preasfințitului Teofil al Clujului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a conferit, în 1967, rangul de arhimandrit, iar în anul 1973 a fost ridicat la demnitatea de arhieru, fiind ales Episcop-vicar la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. În 1990 a fost ales Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, fiind instalat pe 11 noiembrie 1990. Slujirea Episcopului Justinian a fost răsplătită de Patriarhul României și de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care au decis să i se acorde titlul de Arhiepiscop onorific al Episcopiei.

Summary: His Eminence Justinian Chira, Archbishop of the Diocese of Maramureş and Sătmar, at his Anniversary of Ninety Years of Age

On the 28th of May, as early as 9.30, among the manifestations dedicated to the 90 years's anniversary of His Eminence Justinian, Archbishop of the Diocese of Maramureş and Sătmar, the Divine Liturgy and *Te Deum* service were officiated in the episcopal cathedral of Baia Mare by a large group of high ecclesiastics of the Romanian Orthodox Metropoly of Cluj, Alba, Crişana and Maramureş, headed by His Eminence Metropolitan Andrei. His Grace Iustin Sigheteanul, Vicar Bishop of the Diocese of Maramureş and Sătmar, read out the message of congratulation of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of Romania, headed: „His Eminence Father Archbishop Justinian – at the age of 90 years of beautiful and fruitful life”. On the occasion of this happy anniversary, His Eminence Father Archbishop Justinian was granted the title of freeman of the towns of Satu Mare and Carei. Within the same frame of the manifestations dedicated to His Eminence Justinian, on Saturday the 28th of May, a volume having the title „His Eminence Justinian Chira 90” was launched at the County Library in Baia Mare: this book is an anniversary biographical documentary in the series „Personalities of Maramureş – Anniversaries”. On Friday, the 27th of May, at „Petre Dulfu” County Public Library of Baia Mare, a reverential volume edited by the library itself was also launched, on a par with the first issue in 2011 of the diocesan review „Graiul Bisericii noastre”, entirely dedicated to His Eminence Justinian.

Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la Mizil (29 mai)

Marius NEDELUCU

În data de 29 mai 2011 a avut loc vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la Mizil, prima făcută de un Patriarh al României în localitatea prahoveană, în scopul sfințirii picturii bisericii „Sfântul Nicolae” a parohiei Fefelei, cel mai vechi locaș de cult din oraș. La sfârșitul slujbei de sfințire, Preafericirea Sa a ținut un cuvânt de învățătură privitor la rolul icoanelor în biserică, a acordat distincția de iconom stavrofor Părintelui paroh Milian Ardeleanu și a oferit mai multe daruri bisericii. Totodată, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a primit titlul de „cetățean de onoare” al orașului Mizil.

Duminică, 29 mai, avut loc vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în orașul Mizil, pentru oficierea slujbei de sfințire

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind pictura bisericii „Sfântul Nicolae”
a parohiei Fefelei din orașul Mizil*

a picturii bisericii „Sfântul Nicolae” a parohiei Fefelei din oraș, refăcută de curând, prin efortul Preotului paroh Milian Ardeleanu și al credincioșilor.

Aceasta a fost prima vizită a unui Patriarh al României în orașul prahovean, cinste cu atât mai mare pentru credincioșii bisericii „Sfântul Nicolae”, cel mai vechi lăcaș de cult al urbei, datând din anul 1880 – fiind ridicată pe locul unei biserici mai vechi, de lemn, cu hramul „Sfânta Treime”, ctitorie a polcovnicului Nicolae Stramboleanu de la sfârșitul secolului al XVIII-lea – care, potrivit părintelui paroh, este cea mai mică și mai modestă din orașul Mizil, dar a fost înălțată în onoare peste celelalte biserici ale orașului, pentru că pictura ei nouă a fost sfințită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Ceremonia religioasă a început cu slujba Aghesmei, continuând apoi cu Sfânta Liturghie, oficiată pe o scenă special amenajată în curtea bisericii și încheindu-se cu pomenirea ctitorilor locașului de cult. Sfințirea picturii Bisericii „Sfântul Nicolae” a fost săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, prin ungerea cu Sfântul Mir și stropirea cu agheasmă. Totodată, la inițiativa Preafericirii Sale, a fost adusă de la Patriarhie o raclă conținând moaștele a nouă sfinți, la care credincioșii s-au închinat.

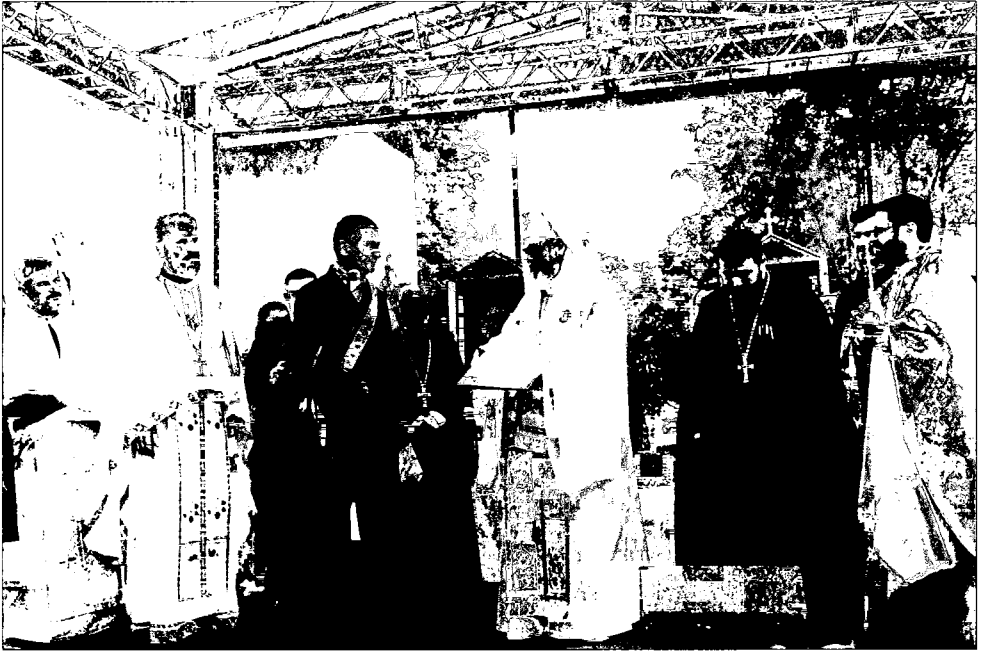

Credincioșii parohiei Fefelei din Mizil închinându-se la moaștele sfinților aduse cu ocazia sfințirii picturii Bisericii „Sfântul Nicolae”

În cuvântul de învățătură, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a arătat importanța icoanelor pictate în lăcașurile de cult, subliniind că acestea sunt o chemare la rugăciune: „Icoanele ortodoxe sunt o chemare la rugăciune. Noi când intrăm în Biserică nu intrăm să studiem icoana ca un artist sau ca un turist. Noi intrăm în Biserica lui Hristos ca închinători în fața lui Dumnezeu și a icoanelor care îl reprezintă pe Hristos și pe sfinții Lui. Icoanele în Biserică ne arată că sfinții sunt modele și învățători ai noștri. Spunea cineva că astăzi, în societatea românească, lipsesc modelele. Ei bine, modelele noastre sunt sfinții care au trăit în vremuri grele sau vremuri bune. Unii au fost împărați, alții simpli ciobani, unii au fost bătrâni, alții au fost tineri, unii au fost bogați sau alții săraci, dar bogăția lor cea mare a fost credința și viața trăită după voia lui Dumnezeu”.

Totodată, Preafericirea Sa a explicat credincioșilor faptul că icoana nu este o înfrumusețare a bisericii, ci este o imagine care prezintă omul din istorie văzut în lumina Împărăției cerurilor: „Pictura unei biserici nu este în primul rând o podoabă, o frumusețe, un fel de a împodobi spațiul în care ne rugăm, ci este mai mult decât atât. Pictura bisericii este veșmântul liturgic al bisericii. Așa cum preotul nu poate săvârși sfintele slujbe fără epitrahil, fără felon, tot așa o biserică ortodoxă nu poate să fie un lăcaș sfânt de închinare, de preamărire a lui Dumnezeu, de închinare și de cerere a ajutorului Său decât dacă are și pictură. Nu poate fi sfințită o biserică ortodoxă dacă nu are iconostas și catapeteasmă. Pictura bisericii arată că tot spațiul în care noi ne rugăm este cerul pe pământ, ca pe noi pământeni să ne ridice la ceruri, prin rugăciune, prin binecuvântare, prin împărtășirea cu Sfintele Taine ca arvună a Împărăției cerurilor. Trăind pe pământ, în biserică, noi pregustăm arvuna vieții veșnice”, a spus Preafericirea Sa.

Ulterior, Preafericitul Părintele Patriarh a primit atât titlul de „cetățean de onoare” al orașului Mizil, cât și o plachetă comemorativă care atestă că este a cincea personalitate din România care deține această distincție, din partea primarului localității, Dl Emil Proșcanu, care și-a exprimat mulțumirea prilejuită de vizita întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române: „Venirea Părintelui Patriarh este un eveniment deosebit, căci este prima dată când un Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române vizitează localitatea noastră. Pe lângă onoarea care ni se face, este și o încununare a așteptărilor noastre, căci trăim într-o perioadă când oamenii își îndreaptă tot mai mult privirile spre cer, și

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel primind titlul de „cetățean de onoare” al orașului Mizil, din partea primarului, Dl Emil Proșcanu

venirea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române este o binecuvântare pentru credincioșii din acest areal. Am decis să acordăm titlul de „cetățean de onoare” al orașului Mizil Părintelui Patriarh pentru că suntem convingși că va purta în inimă simțămintele noastre față de dânsul și de acum va fi un concetățean de-al nostru, desigur fiind conștienți că acest titlul este foarte modest față de implicarea Părintelui Patriarh în viața Bisericii”. La rândul său, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a acordat Părintelui paroh Milian Ardeleanu distincția de iconom stavrofor.

De asemenea, biserica Parohiei Fefelei a primit din partea Patriarhului României mai multe cărți, importante pentru activitatea pastoral-misionară de aici: *Misiune pentru mântuire, Libertate pentru comuniune*, avându-l ca autor pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, *Domnitorii și ierarhii Țării Românești, Bucuria nunții binecuvântate, Despre Botez*, de Sfântul Vasile cel Mare. Pentru Sfântul Altar al bisericii au fost dăruite un Antimis nou din mătase, o cruce de binecuvântare și un *Liturghier* nou. Din partea slujitorilor bisericii „Sfântul Nicolae” și a credincioșilor, Părintele Patriarh a primit un

epitrahil și un omofor. Vizita s-a încheiat cu o promisiune a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, care, având în vedere că orașul Mizil este așezat sub protecția Sfintei Filoftea, a arătat că în viitor se va face o procesiune cu moaștele sfintei de la Curtea de Argeș în orașul prahovean.

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's Visit to Mizil

Sunday, the 29th of May, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, made a visit to the town of Mizil, in order to officiate a divine service for consecrating the wall painting in "Saint Nicholas" church in Fefelei parish of the town, recently restored by Father Milian Ardeleanu, Dean of this parish, as well by the faithful's efforts.

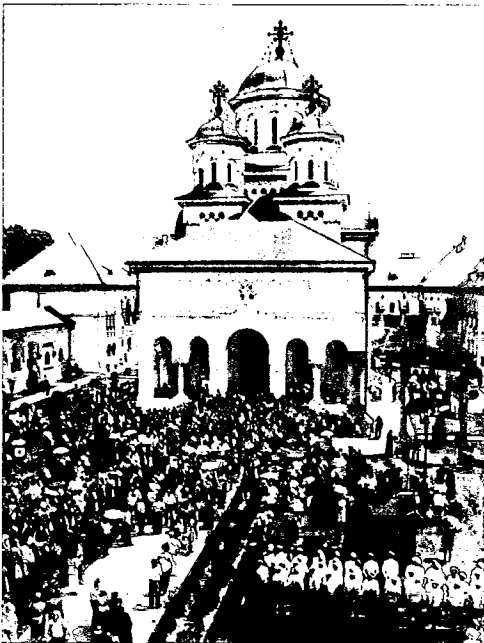
This visit was the first that a Patriarch of Romania made in this town of Prahova county, and the more honored did the congregation of the "Saint Nicholas" church feel, as this church is the oldest dwelling of worship in the town, dating back to 1880; as Father Milian Ardeleanu declared, this church was the smallest and the humblest one in the town of Mizil, but it was elevated into honor above the other churches in the town, because it's new wall painting was consecrated by His Beatitude Father Patriarch Daniel Himself.

At the end of the divine service for the consecration of the church, His Beatitude gave a teaching speech on the role of the icons in church; then, Father Milian Ardeleanu, the Dean of this parish, was promoted to a higher ecclesiastic rank and awarded a high patriarchal distinction, and His Beatitude Father Patriarch Daniel lavished rich gifts upon the church. The Head of the Romanian Orthodox Church was therewith given the title of freeman of the town of Mizil.

Întronizarea Înaltpreasfințitului Irineu Pop, noul Arhiepiscop al Alba Iuliei (5 iunie)

Marinel Laurențiu MARCU, Ștefan MĂRCULEȚ

În ziua de 5 iunie 2011, la sfârșitul Sfintei Liturghii, oficiată în Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, Înaltpreasfințitul Irineu Pop a fost întronizat ca Arhiepiscop al Alba Iuliei, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a unui sobor impresionant de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, la eveniment au fost prezenți numeroși credincioși, preoți, oameni de cultură, autorități locale, județene și centrale.

Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia

În ziua de 5 iunie 2011, la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, în Duminica închinată Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic, pe scaunul de Arhiepiscop al Alba Iuliei, vacantat după alegerea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Andrei ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a fost întronizat un nou arhipăstor, în persoana Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Irineu Pop, fost Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Înainte de ceremonia de instalare a noului arhiepiscop, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, alături de un sobor impresionant de ierarhi,

*Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului
ținând un cuvânt la întronizarea Înaltpreasfințitului Irineu ca Arhiepiscop al Alba Iuliei*

a oficiat Sfânta Liturghie. Alături de Preafericirea Sa au slujit următorii ierarhi: Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul ales al Alba Iuliei, Înaltpreasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Gurie, Episcopul Deveii și Hunedoarei, Preasfințitul Daniil, Episcop-loțiitor al Episcopiei Dacia Felix, Preasfințitul Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, Preasfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Vadului, Feleacului și Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar

al Arhiepiscopiei Râmnicului, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului și Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

În Cuvântul de învățătură de la Sfânta Liturghie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit despre legătura dintre dreapta credință și unitatea Bisericii, pentru care s-a rugat Mântuitorul Hristos în Evanghelia duminicii Sfinților Părinți, rânduită a se citi între Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh. „Mărturisirea dumnezeirii Mântuitorului Iisus Hristos înseamnă și că Cel ce S-a înălțat la ceruri este Cel ce S-a pogorât din ceruri. A coborât din ceruri Fiul lui Dumnezeu Cel nevăzut și S-a înălțat la ceruri Fiul lui Dumnezeu Cel văzut prin umanitatea Sa, văzut în trupul Său omenesc. A coborât pe pământ Dumnezeu Fiul, ca să devină și Fiul Omului, și astfel să Se înalțe întru slavă la ceruri Dumnezeu-Omul, pentru a dărui oamenilor harul îndumnezeitor al Preasfintei Treimi. Prin urmare, Sfinții Părinți care au mărturisit dumnezeirea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Care S-a făcut Om, sunt pomeniți tocmai în această duminică, îndată după sărbătoarea Înălțării întru slavă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca să înțelegem că, prin mărturisirea drepte credințe în Iisus Hristos, omul dobândește slava vieții veșnice. În același timp, duminica aceasta, închinată pomenirii Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic, este și o pregătire pentru sărbătoarea următoare, a Pogorârii Sfântului Duh, sărbătoare care amintește de constituirea Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos prin pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli, trimis de Dumnezeu Tatăl, împreună cu Dumnezeu Fiul, Cel înălțat la ceruri, ca prin Duhul Sfânt să se adune laolaltă, în iubirea Preasfintei Treimi, persoane diferite din neamuri diferite și din locuri diferite, unite între ele prin credința comună în Iisus Hristos și prin harul Duhului Sfânt. Așadar, Înălțarea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întru slavă, este o pregătire pentru Pogorârea Sfântului Duh, întru smerenie, ca pe cei smeriți să-i înalțe întru slava Preasfintei Treimi descoperită nouă de Hristos Domnul. Deși înălțat întru slavă, la ceruri, totuși, prin lucrarea Sfântului Duh, Hristos rămâne prezent și lucrător în Biserica Sa, până la sfârșitul veacurilor. Cu alte cuvinte, Înălțarea la ceruri a Mântuitorului nostru Iisus Hristos nu înseamnă despărțirea Lui de cei care cred în El, ci începutul unui alt mod al prezenței Lui în lume, nu una fizică, văzută, ci o prezență duhovnicească, în Duhul Sfânt. De aceea, înainte de a Se înalța la cer, Mântuitorul Iisus Hristos a făgăduit ucenicilor

Săi: «Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului» (*Matei 28, 20*). Iar Biserica serbează această prezență, nevăzută, dar reală, a lui Hristos în toate slujbele ei, iar în modul cel mai deplin în Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie”, a spus Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, a avut loc ceremonia de întronizare a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Irineu, oficiată de Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Înainte de oficierea ceremoniei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a explicat faptul că ceremoniile de întronizare ale episcopilor și arhiepiscopilor sunt oficiate de mitropoliți, iar Patriarhul României oficiază ceremonia de întronizare a mitropoliților. De asemenea, Preafericirea Sa a subliniat faptul că scopul prezenței Preafericirii Sale la Alba Iulia este de a-l încuraja și felicita pe noul Arhiepiscop al Alba Iuliei, dar și pentru importanța evenimentului desfășurat în cetatea-simbol pentru unitatea poporului român. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a oferit în dar noului Arhiepiscop de Alba Iulia Crucea patriarhală și engolpionul, o cruce de binecuvântare, o cârjă arhierescă și dicherul și tricherul de binecuvântare.

Preașfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmărilor citind Gramata mitropolitană de întronizare a Înaltpreașfințitului Irineu ca Arhiepiscop al Alba Iuliei

Înaltpreasfințitul Andrei, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului oferind Înaltpreasfințitului Irineu însemnele arhieresti

A urmat ceremonia propriu-zisă, oficiată de Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei, iar Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, a citit *Gramata mitropolitană* prin care se explică întreaga procedură de alegere a noului Arhiepiscop de Alba Iulia, pregătirea teologică și calitățile administrative ale noului arhiepiscop, precum și hotărârea de a-l întroniza pe noul Arhiepiscop, cu toate drepturile pastorale și administrative în Arhiepiscopia Alba Iuliei.

„Noi, Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, oferim Înaltpreasfințitului Irineu mantia, crucea și engolpionul, îi înmănăm cărja arhierescă și-l întronizăm ca Arhiepiscop al Alba Iuliei. Pe temeiurile arătate mai sus ale sfințelor canoane și ale prevederilor articolului 114, litera d, și art. 132, aliniatul 2, din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, facem cunoscut tuturor această Gramată mitropolitană și dăm alesului Arhiepiscop, Înaltpreasfințitul Irineu, împuternicirea canonică de păstorire ca Arhiepiscop de Dumnezeu-păzitei Arhiepiscopii a Alba Iuliei, cu toate orașele și satele care țin astăzi și în viitor de această arhiepiscopie”, s-a precizat în *Gramata mitropolitană*.

A urmat apoi înmânarea însemnelor arhieresti – mantia, crucea, engolpionul, cârja arhierescă – după care noul Arhiepiscop a fost așezat de Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei în scaunul de arhiepiscop, din Catedrală.

Evenimentul a continuat cu rostirea *Cuvântului de bun venit* din partea clerului și credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului de către consilierul administrativ al Arhiepiscopiei, Pr. conf. dr. Remus Onișor. Apoi, Înaltpreasfințitul Mitropolit al Clujului Andrei a rostit Cuvântul său, în care a subliniat faptul că misiunea noului ierarh este aceea de a continua lucrarea pastorală și misionară începută în urmă cu 20 de ani la Alba Iulia. „Moștenirea spirituală pe care o primiți Înaltpreasfinția Voastră, Părinte Arhiepiscop Irineu, este una bogată și frumoasă. Cele peste 600 de parohii, cu peste 700 de biserici, apoi vetrele monahale în număr de 42, la care se adaugă centrele de slujire socială care depășesc numărul de 60. Însă, în mod deosebit, profesor universitar fiind, vă legăm de suflet școlile teologice: Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic. După părerea noastră, care credem că este una obiectivă, sunt școli bune și au, din darul lui Dumnezeu, un spațiu pentru învățatură și rugăciune modern

Înaltpreasfințitul Irineu, noul Arhiepiscop al Alba Iuliei, binecuvântând credincioșii prezenți la slujba de întronizare

și la standardele actuale. Iar pentru misiune, de mare folos este postul de Radio Reîntregirea, care, în colaborare cu postul de Radio TRINITAS al Sfintei Patriarhii, poate face lucruri de folos. Dar cea mai prețioasă moștenire sunt preoții și credincioșii. Lor li se adaugă cinul monahal. Îi îndemn să vă primească cu tot dragul în sufletul lor, iar Înaltpreasfinția Voastră să-i înțelegeți, să-i ocrotiți și să-i prețuiți, căci sunt oameni de calitate. Îl rog pe Mântuitorul Hristos să mă ierte dacă mă voi folosi de cuvântul Lui, parafrazându-L, dorindu-vă „să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu” (*Ioan 15, 12*)”.

Au urmat cuvântul de felicitare din partea prim-ministrului Emil Boc, citit de domnul secretar de stat pentru Culte, Adrian Lemeni, și cuvântul noului Arhiepiscop al Alba Iuliei, prin care a mulțumit tuturor și a dorit să-și arate principalele coordonate pastoral-misionare în noua sa demnitate arhierescă. „Exprim hotărârea mea fermă să-mi jertfesc timpul, puterea și interesele pentru ca împreună cu preoții și credincioșii mei să particip la terapia unei omeniri bolnave, fizic și spiritual. Nelegiuirea sau noaptea păcatului a cuprins lumea, iar răul s-a răspândit pretutindeni, ca un cancer înfiorător. În «acest veac rău de acum» (*Galateni 1, 4*), suntem chemați să vindecăm rănile păcătoșilor și să oferim balsamul harului sufletelor prinse în capcana pasiunilor dezordonate. Eu, personal, mă voi strădui să dau hrană spirituală și să împărtășesc tuturor lumina Evangheliei, conștient, asemenea Sfântului Ioan Gură de Aur, că «dacă preotul (n.n., arhierul) va lăsa să se piardă cineva din turma încredințată, va răspunde în fața lui Dumnezeu nu cu averea sa, ci cu sufletul său». Având înaintea ochilor pe Hristos, «Care a umblat făcând bine» (*Faptele Apostolilor 10, 38*), voi căuta ca prin vizite canonice, pastorație particulară și slujire socială să-i aduc în staulul Bisericii pe cei disperăți, spre a fi mângâiați, iar pe cei nevoiași spre a fi ajutați. Așa ne stă bine nouă, arhierilor și preoților, pe care Sfântul Ambrozie al Milanului ne numește «ambasadorii iubirii lui Hristos», a spus Înaltpreasfințitul Irineu.

La finalul ceremoniei, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Irineu i-a oferit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel o icoană a Sfintei Treimi și a mulțumit tuturor pentru primirea frumoasă.

După ceremonia de întronizare, pe treptele Catedralei arhiepiscopale, având alături pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și pe ceilalți ierarhi

*Înaltpreasfințitul Irineu, noul Arhiepiscop al Alba Iuliei prezentat de
Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și soborul arhierilor prezenți,
credincioșilor din curtea catedralei arhiepiscopale*

prezenți la eveniment, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei, Maramureșului l-a prezentat credincioșilor pe Înaltpreasfințitul Irineu, care a adresat, la rândul său, un cuvânt de binecuvântare tuturor celor prezenți în afara Catedralei și i-a binecuvântat ca arhiepiscop al lor.

Summary: Enthronement of his Eminence Irineu Pop in his capacity as Archbishop of Alba Iulia

On the 5th of June 2011, in the conclusion of the Divine Liturgy officiated in the Archiepiscopal Cathedral of Alba Iulia, His Eminence Irineu Pop was enthroned in his capacity as Archbishop of Alba Iulia, in the presence of His Beatitude Father Patriarch Daniel and an impressively large group of high ecclesiastics, all members of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church. Lots of faithful, priests, highly cultivated men, local, county and central authorities took also part in this event.

Strictly speaking, the ceremony of installing in office was officiated by His Eminence Metropolitan Andrei, and the metropolitan Gramata was read out by His Grace Iustin Sigheteanu, Vicar Bishop of the Diocese of Maramureş and Sătmar. The new archbishop having been given the high ecclesiastic ensigns, several allocutions were delivered, as follows: the speech of welcome on the part of the clergy and faithful from the Archdiocese of Sibiu, then His Eminence Metropolitan Andrei's speech, followed by the speech of congratulation on the part of Prime Minister Emil Boc, which was read out by Mr. Adrian Lemeni, State Secretary for Cults, and eventually His Eminence Irineu's speech of gratitude. By way of conclusion, His Eminence Irineu was introduced to the faithful, on the steps outside the cathedral, and pronounced a few winged words of blessing to all that had gathered there to greet him.

Protocol de colaborare între Editurile Patriarhiei Române și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București (7 iunie)

Gheorghe-Cristian POPA

Între reprezentanții Editurilor Patriarhiei Române și cei ai Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București a fost încheiat, în data de 7 iunie 2011, un protocol de colaborare, pe baza căruia, timp de un an de zile, cele două instituții vor putea organiza împreună diverse activități, evenimente, conferințe și expoziții, în scopul promovării valorilor naționale și internaționale. La eveniment au participat mai mulți reprezentanți ai Patriarhiei Române și oameni de cultură, precum și ministrul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Domnul Daniel Funeriu.

În data de 7 iunie a anului 2011 la sediul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București a avut loc semnarea unui protocol de colaborare între reprezentanții Editurilor Patriarhiei Române și ai Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, care are drept obiectiv principal promovarea valorilor culturale naționale și internaționale, precum și organizarea de activități, evenimente, conferințe și expoziții de interes comun. Vasile Bănescu, director general al Editurilor Patriarhiei Române, și Mireille Rădoi, director general al Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, au semnat protocolul în prezența ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Daniel Funeriu.

Așa cum a arătat Doamna conf. dr. Mireille Rădoi, directorul general al Bibliotecii Centrale Universitare: „Semnarea protocolului dintre Biblioteca Centrală Universitară și Patriarhia Română, reprezentată prin editurile sale, este un act de revenire la normalitate, marcând reîntoarcerea teologiei în lumea universitară și academică. În perioada comunistă, când Biserica și instituțiile sale au fost scoase din sistemul public de învățământ, s-a creat falsa percepție

Moment din timpul semnării protocolului de colaborare între Editurile Patriarhiei Române și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

conform căreia învățământul teologic s-ar afla în afara sistemului educațional. Binomul Biserică – învățământ este o constantă creatoare a devenirii culturale în cazul istoriei țării noastre. Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” și Biblioteca Sfântului Sinod pot dezvolta în comun proiecte culturale și științifice destinate creșterii vizibilității și prestigiului celor două instituții, precum și promovării valorilor românești în dialogul cultural universal. Ambele biblioteci sunt încărcate de istorie, ambele au avut momente de cumpănă, iar acum, păstrându-și amintirile, pășesc spre modernitate. Reîntâlnirea de astăzi dintre Biserică și o instituție universitară de vocație educațională care se revendică de *spiritu et anima*, Biblioteca Centrală Universitară, vine să înnoade o veche și roditoare tradiție, protocolul de astăzi înscriindu-se în procesul de normalizare a relațiilor dintre învățământul teologic și cel public”.

În continuare, reprezentantul Patriarhiei Române, Domnul Vasile Bănescu, Consilier patriarhal, director general al Editurilor Patriarhiei Române, a prezentat cele trei edituri (Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, Editura Basilica și Editura Trinitas), rolul lor misionar-cultural pe care îl îndeplinesc în societatea românească, subliniind că încheierea acestui protocol

vine să confirme refacerea firească a unui dialog între spațiul teologic și spațiul culturii laice: „Acest protocol s-a semnat în urma unor demersuri reciproce care anunțau încă de la început o deschidere firească a celor două spații: spațiul teologic românesc și spațiul culturii laice. Dialogul între cultura teologică și cultura laică nu poate fi decât fertil pentru ambele părți”.

Ministrul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Daniel Funeriu, a salutat semnarea protocolului de colaborare între cele două instituții, subliniind importanța relației dintre viața Bisericii și lumea științifică în contextul vieții culturale, științifice și educaționale din România: „Statul și instituțiile sale, în mod evident, nu pot nici acum și nici în viitor să răspundă tuturor valențelor personalității culturale. Fiecare om are necesitățile sale spirituale, iar aici Biserica are un rol important în viața cotidiană a fiecărui cetățean. Este un moment important care repune în firească relațiile dintre lumea culturală din România și viața spirituală și intelectuală a Bisericii, care sunt indisolubil legate”.

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București a fost reprezentată de părintele decan Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu, care a arătat

DI Daniel Funeriu, Ministrul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului oferind o plachetă omagială pentru Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Dlu George Grigoriță, Secretarul Cancelariei Sfântului Sinod

eforturile făcute de Facultatea de Teologie din București pentru edificarea unui dialog eficient între teologie, cultură și știință: „Ne bucurăm de această colaborare deoarece și cartea teologică va fi mai vizibilă în spațiul cultural românesc, iar, pe de altă parte, ne racordăm mai bine la activitatea Bibliotecii Centrale Universitare și, prin ea, la alte biblioteci, deoarece trebuie să existe în permanență un schimb cultural. Cartea teologică, care acum cunoaște un plafon foarte ridicat, trebuie să ajungă nu numai în mâinile studenților și ale profesorilor noștri, ci și la publicul larg”.

Tot în cadrul evenimentului, conducerea Bibliotecii Centrale Universitare a oferit o plachetă omagială Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, iar ministrul Daniel Funeriu a acordat o distincție onorifică Întâistătorului Bisericii noastre ambele fiind primite de către Domnul George Grigoriță, secretarul Cancelariei Sfântului Sinod.

Summary: Project of Cooperation between The Publishing Houses of the Romanian Patriarchate and the Central University Library of Bucharest

On the 7th of June 2011, an agreement of co-operation was concluded between the representatives of the Biblical Institute of Orthodox Mission, the Basilica and the Trinitas Publishing Houses of the Romanian Patriarchate, and the “Carol I” Central University Library of Bucharest; this agreement chiefly aims at promoting national and international cultural values, as well as at organizing actions, momentous events, conferences and exhibitions of mutual interest. Mr. Vasile Bănescu, general manager of the publishing houses of the Romanian Patriarchate, and Mrs Mireille Rădoi, general manager of the “Carol I” Central University of Bucharest, concluded this agreement in the presence of Mr. Daniel Funeriu, minister of education, research, youth and sport.

On the occasion of this event, the leaders of the Central University Library bestowed a plaque of homage upon His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, and minister Daniel Funeriu bestowed in his turn a honorary decoration upon the Head of our Church, both being received by Mr. George Grigoriță, secretary of the Holy Synod Office, in the name of the Patriarch of Romania.

Vizita Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la mănăstirile de pe Valea Prahovei (12-13 iunie)

Marinel Laurențiu MARCU, Gheorghe-Cristian POPA

În perioada 12-13 iunie 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită la mănăstirile de pe Valea Prahovei. Duminică, 12 iunie, Întâistătorul Bisericii noastre a sfințit biserica Mănăstirii „Sfânta Treime” din Bușteni și a vizitat Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” de pe muntele Caraiman, iar luni, 13 iunie, a participat la hramul Mănăstirii „Sfânta Treime” din Sinaia.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a vizitat mai multe mănăstiri de pe Valea Prahovei, sfințind duminică, 12 iunie,

*Moment din timpul sfințirii de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
a bisericii Mănăstirii „Sfânta Treime” din Bușteni*

biserica Mănăstirii „Sfânta Treime” din Bușteni. Această mănăstire este unul dintre cele mai noi așezăminte monahale din zona de munte a Arhiepiscopiei Bucureștilor, fiind înființată în anul 2009, împreună cu Centrul social-pastoral „Sfânta Treime”, pe locul unde funcționa fosta Casa de odihnă a preoților din orașul Bușteni. Până la ridicarea noii catedrale a mănăstirii, obștea monahală condusă de maica stareță Megalusa Savu, dar și credincioșii sau turiștii din orașul Bușteni se vor putea ruga într-o bisericuță din lemn care a fost construită prin grija Protopopiatului Câmpina și cu sprijinul Primăriei, al Consiliului Local Bușteni și al credincioșilor din Bușteni.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind un cuvânt de învățătură la Mănăstirea Sinaia

Preafericirea Sa a evidențiat necesitatea acestei biserici pentru mănăstire și pentru cei ce o vizitează. „Sfințirea acestei bisericuțe este pentru noi, astăzi, un prilej de mare bucurie, deoarece s-a deschis o nouă poartă a cerului aici, în Bușteni, s-a deschis o casă a Preasfintei Treimi, s-a deschis pentru noi un spațiu sfânt unde se unește cerul cu pământul ca pe noi pământeni să ne ridice duhovnicește la ceruri în Împărăția Preasfintei Treimi. În orașul Bușteni nu există prea multe biserici. Așadar, era nevoie de această biserică pentru mănăstire, dar și pentru unii închinători, vizitatori și unii oameni chiar de aici din împrejurimi”, a precizat Preafericirea Sa. Pentru sprijinul acordat construcției acestei biserici și pentru întreaga ac-

tivitate în folosul Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhul României a acordat Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru clerici părintelui Costică Dumitru, protopop de Câmpina. De asemenea, a acordat Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru laici domnului Savin Emanoil, primarul orașului Bușteni, și domnului viceprimar Nae Savel. Totodată, Patriarhul României a

acordat Diploma de onoare „Sfântul Apostol Andrei” doamnei Chirața Meghea și părintelui protosinghel David Petrovici, exarhul mănăstirilor din zona de munte a Arhiepiscopiei Bucureștilor. Pentru noua bisericuță, Preafericirea Sa a dăruit o cruce de binecuvântare, iar pentru biblioteca mănăstirii, cele trei volume dedicate autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, *Autocefalia: libertate și demnitate*, *Autocefalie și responsabilitate*, *Autocefalie și comuniune*.

În aceeași zi, după ce a sfințit biserica Mănăstirii „Sfânta Treime” din Bușteni, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vizitat Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman, unde a fost întâmpinat de obștea mănăstirii. Patriarhul României l-a felicitat pe părintele exarh David Petrovici, starețul mănăstirii, și pe părintele Gherontie Puiu pentru lucrările desfășurate la complexul monahal și în special pentru reînceperea lucrărilor de edificare a noului centru de conferințe în care se vor desfășura întrunirile preoților și sinaxele monahale ale stareților și starețelor din Arhiepiscopia Bucureștilor, dar și conferințe ale mirenilor din diverse domenii de activitate profesională.

Preafericirea Sa a subliniat că acest centru era necesar deoarece Arhiepiscopia Bucureștilor nu are nici un centru de conferințe, ci doar o sală provizorie de întruniri, amenajată în clădirea fostului seminar teologic de la Mănăstirea Cernica. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit pentru biblioteca Mănăstirii Caraiman cele trei volume dedicate autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, felicitând totodată pe reprezentanții Primăriei Bușteni pentru ajutorul dat mănăstirii prin realizarea drumului asfaltat, care facilitează accesul pelerinilor la complexul monahal.

Vizita Patriarhului României a continuat a doua zi, luni, 13 iunie, la Mănăstirea Sinaia, unde a participat la Sfânta Liturghie săvârșită cu prilejul hramului. În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a arătat importanța cinstirii Sfintei Treimi în Biserica Ortodoxă: „Sfânta Treime nu este o teorie abstractă, ci este iubirea desăvârșită între Persoane distincte, dar nedespărțite. În iubirea veșnică a Tatălui către Fiul ne antrenează Duhul Sfântul prin Botez. De aceea, Biserica, care botează pe oameni în numele Sfintei Treimi, este plină de Sfânta Treime pentru că harul Preasfintei Treimi locuiește în fiecare om botezat în numele Preasfintei Treimi. Pentru că noi suntem botezați în numele Preasfintei Treimi și purtăm în noi harul Preasfintei Treimi, care este harul înfierii noastre în Dumnezeu-Fiul, ca fii prin har ai Tatălui ceresc, atunci toată

respirația duhovnicească a Bisericii este aceasta: *În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh*, spunem când începem lucrarea și *Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh*, atunci când terminăm”.

*Preaferictul Părinte Patriarh Daniel
împreună cu preoți și credincioși la Mănăstirea Sinaia*

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel' s Visit to the Monasteries of the Prahova Valley

On the 12th and the 13th of June 2011, His Beatitude Father Daniel, the Patriarch of the Romanian Orthodox Church, visited the monasteries of the Prahova Valley. On Sunday, the 12th of June, the Head of our Church consecrated the church of “The Holy Trinity” Monastery of Bușteni. On this occasion, His Beatitude emphasized the necessity of this church for the monastery and for the people who come to visit it, and therewith granted special decorations to those that had supported this church to be built. On the same day, His Beatitude Father Patriarch Daniel visited “The Exaltation of the Cross” Monastery – Caraiman, where he congratulated the monastic community for having undertaken vast works at the monastic complex, and especially for having started works for building the new conference centre. On the second day, Monday, the 13th of June, the periplus of the Patriarch of Romania proceeded with his visit at Sinaia Monastery, where he took part in the Divine Liturgy officiated on the occasion of the dedication feast day of the monastery.

Sărbătoarea Preasfintei Treimi, ocrotitoarea Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române (13 iunie)

Marius NEDELCU

Centrul de Presă BASILICA al Patriarhiei Române, constituit din Televiziunea TRINITAS, Radio TRINITAS, Agenția de presă BASILICA, publicațiile *Lumina* și Biroul de presă al Patriarhiei Române, și-a sărbătorit hramul de praznicul Preasfintei Treimi. Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, a săvârșit în Catedrala Patriarhală din București Sfânta Liturghie și slujba de *Te Deum*. După citirea mesajului Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a urmat oferirea diplomelor de onoare și distincțiilor de vrednicie pentru cei care au susținut activitatea Centrului de Presă BASILICA.

În Biserica Ortodoxă a fost sărbătorit pe 13 iunie, praznicul Sfintei Treimi. Această sărbătoare este una specială și pentru angajații și colaboratorii Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române, care și-a serbat hramul. Sărbătoarea a început la Catedrala patriarhală, unde Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, a săvârșit Sfânta Liturghie și slujba de *Te Deum*. Centrul de Presă Basilica al Patriarhiei Române și-a sărbătorit de marele praznic al Sfintei Treimi hramul. Sărbătorirea hramului a fost prilej de bucurie și comuniune pentru toți cei care lucrează la Televiziunea TRINITAS, Radio TRINITAS, Agenția de presă BASILICA, publicațiile *Lumina*, în cadrul Biroului de presă al Patriarhiei Române, precum și pentru numeroșii credincioși care au venit la Catedrala patriarhală. Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi din cadrul Centrului de Presă BASILICA, a săvârșit Sfânta Liturghie și o slujbă de *Te Deum*. În cadrul Sfintei Liturghii, Preasfinția Sa a explicat pericopa evanghelică a praznicului care ne descoperă adevărul Preasfintei Treimi,

*Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal
împreună cu ostenitorii Centrului de Presă BASILICA la Palatul Patriarhiei din București*

o Dumnezeire într-o Ființă, dar în trei Ipostasuri. „Acest capitol cuprinde cuvântarea de despărțire a Mântuitorului Iisus Hristos de sfinții Săi Apostoli, înainte de a se despărți de ei, le încredințează această mare taină vorbindu-le despre unitatea Sfintei Treimi și despre deoființimea Persoanelor. Unitatea Sfintei Treimi rezultă din cuvintele Mântuitorului: „Eu și Tatăl una suntem”, iar egalitatea sau identitatea Lor reiese din cuvintele pe care Mântuitorul le rostește ucenicilor Săi, la provocarea Sfântului Filip, „cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl Meu, pentru că Eu sunt întru Tatăl și Tatăl este întru Mine”. Evanghelia de astăzi se încheie cu reamintirea făgăduinței Tatălui: trimiterea Duhului Sfânt în lume”, a spus Preasfinția Sa. Adevărul despre Sfânta Treime reprezintă dogma fundamentală a credinței noastre.

Taina Sfintei Treimi, mai presus de orice rațiune umană

Creștinismul, religie descoperită de Dumnezeu Tatăl poporului ales, a fost descoperită în mod plinar de una din Persoanele Preasfintei Treimi, Mântuitorul Iisus Hristos. Această taină este mai presus de orice înțelegere sau rațiune

omenească. Nici o minte omenească, oricât ar fi înnobilită de științe și filosofii, nu poate pătrunde această taină de nepătruns a Preasfintei Treimi: Un Dumnezeu în Ființă, întreit în Persoane. „Acest adevăr îl primesc doar persoanele care au o credință puternică în Dumnezeu. Din cauza înclinării poporului evreu spre politeism, în Vechiul Testament, Dumnezeu nu a descoperit clar această taină a Treimii, întrucât poporul era incapabil să o înțeleagă. Ar fi crezut că este vorba de trei dumnezei și atunci ar fi rătăcit în întunericul politeismului. Noi cei de astăzi care citim Vechiul Testament și ne lăsăm luminați de interpretările Sfinților Părinți ai Bisericii vedem că Dumnezeu nu a lăsat poporul ales fără anumite lumini în conștiințele dreptilor din Legea Veche și a descoperit pe măsura priceperii lor acest adevăr al existenței unui singur Dumnezeu în Ființă, întreit în Persoane. De aceea, Sfinții Părinți văd adevărul acesta mărturisit încă din primele versete ale Sfintei Scripturi, când la crearea omului Dumnezeu, Treime de Persoane, Se decide să aducă de la inexistență la existență pe întâiul om. Când a adus celelalte la existență se folosește singularul: „Și a zis Dumnezeu să fie lumină!”, și altele, dar atunci când dorește să-l creeze pe om, Dumnezeu se hotărăște în sânul Preasfintei Treimi: „Să facem pe om după chipul și asemănarea Noastră”. Pluralul acesta în interpretarea Sfinților Părinți arată că Moise atunci când a scris cartea Facerii, inspirat de Duhul Sfânt, a mărturisit existența Preasfintei Treimi”, a subliniat Preasfințitul Episcop-vicar patriarhal. Această taină ascunsă se află în mai multe locuri ale Vechiului Testament, numit de Sfântul Apostol Pavel călăuză spre Hristos, precum la amestecarea limbilor, vizita celor trei îngerii la Avraam, la stejarul Mamvri, în cântarea îngerilor din jurul tronului lui Dumnezeu, cartea Proorocului Isaia, sau în Scriptura Noului Testament la Buna Vestire adusă de Arhanghelul Gavriil, Epifania sau Arătarea Preasfintei Treimi la Botezul Mântuitorului Iisus Hristos.

***Te Deum* pentru angajații Centrului de Presă BASILICA**

La finalul Sfintei Liturghii, Preasfințitul Varlaam a săvârșit slujba de *Te Deum* înconjurat de preoții și diaconii care coordonează sau lucrează în diferitele componente ale Centrului de Presă. După *Te Deum*, Preasfințitul Varlaam a citit mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la sărbătoarea Preasfintei Treimi, ocrotitoarea Centrului de Presă *BASILICA* al Patriarhiei Române, pe care îl redăm mai jos:

Biserica și familia unite mediatic în iubirea Preasfintei Treimi

Iubirea Preasfintei Treimi este baza mântuirii oamenilor și a sfințirii întregii creații, iar Biserica este locul și spațiul unde trăim în modul cel mai intens prezența iubitoare și mântuitoare a lui Dumnezeu cel Unul în ființă și întreit în Persoane. Prin har, Biserica devine mediul în care oamenii intră în relația de iubire dintre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul, prin lucrarea Duhului Sfânt. În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae scrie: „Revelarea Treimii, prilejuită de întruparea și activitatea pe pământ a Fiului, nu e decât o atragere a noastră după har, sau în Duhul Sfânt, în relația filială a Fiului cu Tatăl. Actele de revelare a Treimii sunt acte mântuitoare și îndumnezeitoare, sunt acte de ridicare a noastră în comuniune cu Persoanele Sfintei Treimi” (Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 1, Ed. IBMBOR, București, 1978, p. 287).

Întâlnirea Patriarhului Avraam cu Preasfânta Treime la stejarul Mamvri (Cf. *Facerea* 18) ne descoperă iubirea Preasfintei Treimi care aduce binecuvântare și rodnicie într-o familie umană trăitoare în credință. În acest sens, misiunea Bisericii în lume este aceea de a

Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicepatriarhal citind mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, adresat ostenitorilor Centrului de Presă BASILICA

binevesti iubirea Preasfintei Treimi oamenilor și de a-i ajuta să răspundă acestei iubiri dătătoare de viață și de bucurie veșnică.

În acest an 2011, *Anul Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Biserica Ortodoxă Română*, reflectăm mai intens asupra legăturii dintre marea familie spirituală a Bisericii și *ecclesia domestica*, sau **biserica de acasă**, așa cum numește Sfântul Ioan Gură de Aur familia. Viața creștină de fiecare zi se desfășoară ca o permanentă comunicare între persoane, familii, parohii și mănăstiri, care mărturisesc credința lor în Preasfânta Treime. Sărbătoarea de astăzi, a Preasfintei Treimi, este și un moment potrivit de-a mulțumi Preasfintei Treimi pentru darul de a avea la Patriarhia Română căi multiple de comunicare a adevărului credinței creștine și a informațiilor despre viața Bisericii, cu scopul de a întări comuniunea dintre parohiile și eparhiile Bisericii Ortodoxe Române.

Centrul de Presă BASILICA ajută Biserica să păstreze, sub formă mediatică, legătura cu românii din țară și din diaspora. Totodată, mesajul spiritual transmis prin mass-media se adresează libertății oamenilor de-a răspunde sau nu lui Dumnezeu, Care așteaptă pe fiecare om la întâlnirea cu El: „*Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine*” (*Apocalipsa 3, 20*).

Radio TRINITAS este o voce mângâietoare a Bisericii noastre, care îi însoțește permanent pe ascultătorii lui, TRINITAS TV este o fereastră spre bogăția vizuală a Ortodoxiei românești și a creștinătății întregi, publicațiile *Lumina* sunt cronici ale trăirii credinței în timp și spațiu, Agenția de Știri BASILICA este un permanent caleidoscop al realității bisericești cotidiene, iar Biroul de Presă este o punte de comunicare cu instituțiile de presă laice. Fiecare dintre cele cinci componente are vocație proprie și instrumentar mediatic specific, deși toate împreună au o misiune convergentă: *aceea de a comunica valorile credinței creștine, trăite în societatea de azi în mod conștient și mărturisitor*.

La sărbătoarea din acest an a Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor (27 octombrie 2011), se vor împlini patru ani de la înființarea Centrului de Presă BASILICA (2007). În ultimul an, au fost continuate direcțiile cele mai importante de activitate ale fiecăreia dintre componente.

Radio TRINITAS a făcut pași importanți pentru continuarea extinderii ariei de emisie, cu o mare atenție acordată zonei Banatului și Transilvaniei, dar și Capitalei sau nordului Moldovei. Campaniile

mediatice desfășurate și densitatea emisiunilor realizate, dar în special transmisiunile directe ale Sfintei Liturghii și Vecerniei de la Catedrala Patriarhală, sunt elementele care răspund așteptărilor ascultătorilor.

TRINITAS TV și-a diversificat grila de programe, prin emisiuni dedicate problematicii bisericești contemporane, dar și prin emisiuni care pun în valoare patrimoniul bisericesc, dialogul dintre știință și teologie, trăirea credinței în viața familiei și a societății, relația dintre cultură și spiritualitate. *A crescut calitatea și cantitatea producțiilor proprii, mai ales în ceea ce privește filmele documentare.*

Ziarul Lumina și-a definit mai bine formatul grafic și a intensificat preocuparea sa pentru ilustrarea actualității bisericești prin știri, interviuri, reportaje și documentare. *Au fost deschise două ediții regionale, pentru Oltenia și pentru Banat, care se adaugă edițiilor de Moldova și Transilvania, ceea ce face ca ziarul să fie interesant pentru mai mulți cititori, iar evenimentul local să fie reflectat corect și prompt în paginile tipărite.*

Agencia de Știri BASILICA a mărit numărul știrilor și al materialelor de presă postate în fiecare zi pe pagina de internet basilica.ro, iar varianta în limba engleză a acestor știri se dovedește din ce în ce mai utilă.

Biroul de Presă a sporit ritmul comunicatelor și precizărilor privind punctul de vedere al Patriarhiei Române în legătură cu unele probleme de actualitate religioasă.

În activitatea sa, Centrul de Presă BASILICA este în mod constant sprijinit de parohiile și protopopiatele din Arhiepiscopia Bucureștilor, de eparhiile din Patriarhia Română, de unele instituții și persoane care înțeleg utilitatea acestor instituții de presă bisericească. *Tuturor sprijinitorilor le adresăm gândurile noastre de recunoștință, rugându-ne Preasfintei Treimi să le dăruiască sănătate și mântuire, daruri bogate și bucurii duhovnicești.* În această perioadă de dificultăți financiare, orice ajutor este așteptat și apreciat, pentru a susține și spori activitatea Centrului de Presă BASILICA.

De asemenea, cu sentimente de recunoștință, adresăm cuvinte de prețuire și încurajare părintească tuturor ostenitorilor Centrului de Presă BASILICA. Cu pasiune și profesionalism se realizează adesea programe de radio și televiziune sau articole cu un conținut edificator, prezentat într-o formă atractivă și adaptată limbajului și preocupărilor omului de astăzi. De cele mai multe ori, calitatea unui program audiovizual sau a unui articol depinde de starea de spirit a celor care fac parte din echipa de realizatori. Dar nu ne îndoim că toți cei care lucrează în mass-media bisericească știu că adevărata răsplată pentru

efortul depus în realizarea mesajelor audio-video sau scrise este *bucuria pe care acestea o transmit în sufletele oamenilor când ascultă radioul, urmăresc televiziunea, citesc articolele sau reportajele scrise*. Întrucât jurnaliștii creștini aduc multă lumină și speranță în sufletele oamenilor, îi felicităm pe toți și împărtășim fiecăruia părintești binecuvântări.

Ne rugăm Preasfintei Treimi să ne ajute în continuare să mărturisim Evanghelia iubirii lui Hristos pentru toți oamenii și să promovăm valorile credinței creștine, ale comuniunii și solidarității frățești.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Distincții pentru angajați ai Centrului de Presă BASILICA

După Sfânta Liturghie și slujba de *Te Deum* a urmat oferirea diplomelor de onoare și distincțiilor de vrednicie pentru cei care au susținut activitatea Centrului de Presă BASILICA. Preasfințitul Varlaam a oferit în numele

Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicepatriarhal alături de ostenitorii și susținătorii Centrului de Presă BASILICA în curtea interioară a Palatului Patriarhiei

Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cea mai înaltă distincție părintelui profesor Vasile Răducă, parohul Bisericii Kretzulescu din București, Ordinul „Sanctus Stefanus Magnus”. Diploma de onoare Basilica a fost oferită: părintelui protoiereu Vasile Dumitru, Protopopiatul I Capitală, părintelui arhimandrit Timotei Aioanei, Mare Eclesiarh al Catedralei patriarhale și Exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor. De la TRINITAS TV au primit Diploma Basilica: Cătălina Florența Dima – producător general, Răzvan Andrei – coordonator Jurnal, Alexandru Trușcă – coordonator departament film documentar, preotul Mihai Miron – producător emisiuni dezbateri, preotului Mihai Gojgar – coordonator departament Film și Documentar. De la Radio TRINITAS au primit aceeași diplomă: preotul Marius Resceanu – redactor-șef studioul Logos (Craiova), părintele Cătălin Dumitrean – redactor-șef studio radio TRINITAS (Sibiu), Aurel Moisiuc – redactor și lui Gabriel Tudor – prezentator.

Summary: Celebration of the Holy Trinity – Protector of the “Basilica” Press Centre of the Romanian Patriarchate

On the 13th of June, the Orthodox Church celebrated the Holy Trinity. This was a special feast day for both the employees and contributors to the “Basilica” Press Centre of the Romanian Patriarchate, which therethrough celebrated its own dedication feast day. The festival started at the patriarchal Cathedral, where His Grace Varlaam Ploieșteanul, patriarchal vicar bishop, officiated the Divine Liturgy and the Te Deum service. The celebration of the “Basilica” Press Centre’s dedication feast day was an opportunity of great joy and communion for all that actually work for The TRINITAS TV, The RADIO TRINITAS, The BASILICA Press Agency, The Lumina Newspapers, or for the press office of the Romanian Patriarchate. Both divine services having been officiated, those that had supported the activity of The “Basilica” Press Centre were granted diplomas of honour and other decorations.

**Mesajul Preafericitului Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Simpozionul
Internațional „Ecumenism și Ortodoxie în Europa”,
Universitatea Otto-Friedrich, Bamberg, Germania
(16-18 iunie)**

Criza ecologică este o consecință a crizei spirituale

Cu multă bucurie salutăm și binecuvântăm pe toți participanții la lucrările Simpozionului Internațional „*Ecumenism și Ortodoxie în Europa*”, organizat la Universitatea *Otto-Friedrich* din Bamberg, Germania. Inițiativa continuării și amplificării dialogului dintre teologia evanghelică și teologia ortodoxă pe teme de interes general-european, precum ecoteologia, poate fi considerată benefică, dacă avem în vedere contribuțiile pe care Bisericele creștine pot și trebuie să le aducă la depășirea crizei ecologice actuale. Teologia creației ca dar al lui Dumnezeu către oameni, promovată cu fidelitate de Biserica Ortodoxă, acordă însemnătate deosebită responsabilității omului privind conservarea integrității și purității naturii înconjurătoare, pentru ca aceasta să fie mediu adecvat al unei vieți sănătoase și spațiu de comuniune între generațiile prezente și cele viitoare. Orice mod de poluare sau de utilizare nerațională și agresivă a naturii înconjurătoare pune în pericol viața umană însăși. Prin urmare, omul obsedat de câștig material, care se consideră stăpân asupra naturii și o exploatează fără măsură și fără morală, este ucis de poluarea naturii pe care el însuși a provocat-o. Pentru a corecta o astfel de relație agresivă față de natură, trebuie cultivată o *etică* sau o *spiritualitate* a *coresponsabilității* popoarelor pentru viitorul mediului înconjurător și al vieții umane pe Terra. Un rol important în acest context îl au *educația* în familie, școală și Biserică, *legislația națională și internațională în domeniu*, precum și *unele programe mediatice pe termen lung*.

Felicităm pe organizatorii acestei întruniri academice interconfesionale și dorim tuturor participanților să aibă bucuria dialogului și a cooperării lor pentru acțiuni comune.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: Celebration of the Holy Trinity – Protector of the “Basilica” Press Centre of the Romanian Patriarchate

It is with great joy that we great and bless all the participants in the proceedings of the International Symposium „Ecumenism and Ortodoxy in Europe”, organized at Otto Friedrich University of Bamberg, Germany. The initiative of this dialogue being continued and intensified on subjects of an European general interest, such as ecotheology, may be looked upon as beneficent, having in view the Christian Churches’ contribution to going beyond the ecological crisis of today. The theology of creation, as God’s gift to mankind, is faithfully promoted by the Orthodox Church, and thereby attaches particular importance to man’s responsibility for preserving the surrounding nature’s integrity and purity, so that it may always be a proper milieu for a healthy life, and a space for the communion between the present and future generations. Any way of polluting and irrational and aggressive utilization of the nature is supposed to put in jeopardy man’s life itself. Hence it is that man, obsessed by material profit, and who thinks of himself to be nature’s suprem master, exploiting it beyond measure and immorally, is eventually killed by nature’s pollution which he has brought about himself. In order to rectify such an aggressive attitude toward nature, an ethics or spirituality of all the peoples’ being co-responsible for the future of the environment protection and human life has to be cultivated. The education in family, school and Church, the national and international legislation in the field, as well as some long-term media programmes have a decisive role considering.

We congratulate those that have organized this interconfessional academic meeting, and therewith wish all the participants to enjoy their dialogue and joint action.

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

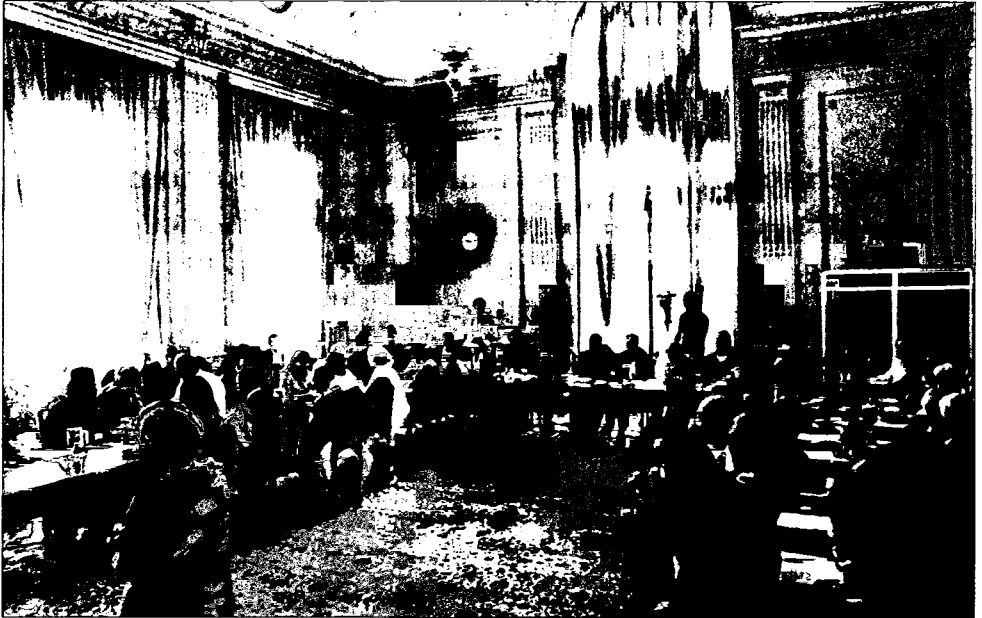
Conferința „Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migranților și rolul Bisericii”, la Palatul Patriarhiei (17 iunie)

Marius NEDELCU

Comisia Bisericilor pentru Migranți din Europa (CCME), în cooperare cu Asociația Ecumenică din România (AIDRom), a organizat pe 17 iunie, în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei Conferința „Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migranților și rolul Bisericilor”.

Conferința și-a propus să analizeze situația actuală din Europa privind fenomenul migrației. Felul în care politicile instituțiilor europene și ale fiecărei țări în parte, împreună cu Bisericile europene, răspund provocărilor pe care migrația le aduce, mai ales în aceste timpuri de criză economică. Moderatorul Conferinței a fost Înaltpreasfințitul Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh Patriarhal, președintele Asociației Ecumenice din România (AIDRom). La Conferință a participat Arlington Trotman, președintele Comisiei Bisericilor pentru Migranți din Europa (CCME), și Înaltpreasfințitul Emmanuel, Mitropolitul ortodox grec al Franței și președintele Conferinței Bisericilor Europene. Despre situația migranților au vorbit reprezentanți ai instituțiilor specializate cu această chestiune din România și delegați ai Bisericilor din Europa.

Problema migranților nu este o chestiune străină de societatea românească. Înaltpreasfințitul Mitropolit Nifon a precizat că soarta migranților este o preocupare pentru societatea românească și pentru Biserica Ortodoxă Română, întrucât România se află într-o situație unică. România este o țară din Europa care primește migranți din diferite zone unde siguranța și viața sunt puse în pericol de diferiți factori, dar, în același timp, peste 4 milioane de români au statut de migranți în alte țări din cadrul Uniunii Euro-

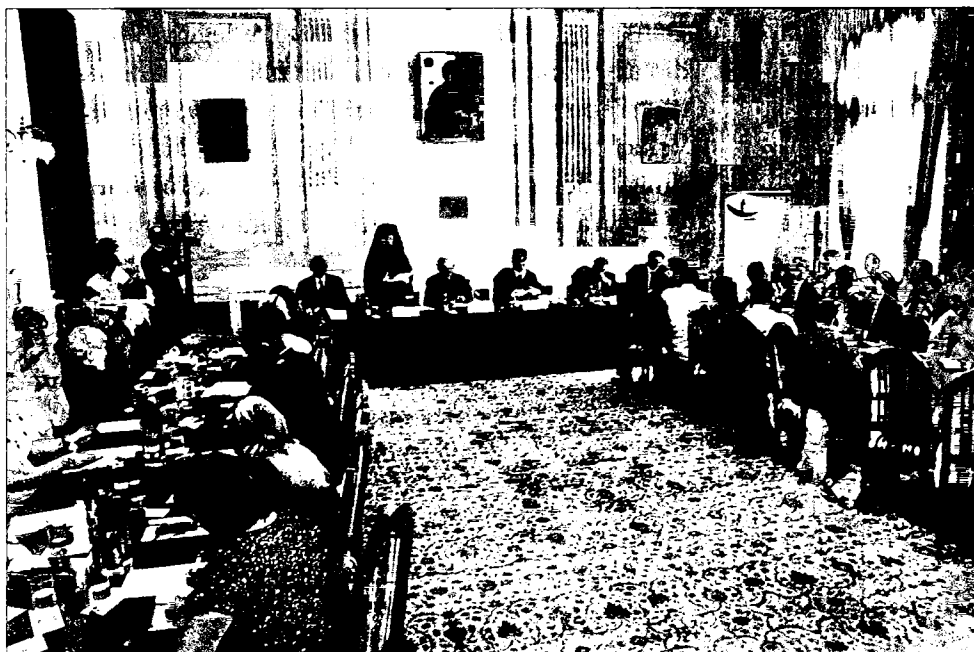
Moment din timpul Conferinței „Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migranților și rolul Bisericilor” – Sala „Conventus” a Palatului Patriarhiei

pene. Problema migranților a devenit și mai acută în ultimii ani, deoarece situația economică a țărilor dezvoltate s-a depreciat considerabil. Dificultățile economice ale țărilor europene au condus la adoptarea unor politici de austeritate care au creat un climat de insecuritate pentru cetățenii europeni. În această nouă realitate economică europeană, căreia i se adaugă factori precum îmbătrânirea populației, tensiunile dintre național și etnic, xenofobia, migrații nu sunt într-o situație tot mai bună, mobilitatea și protecția lor fiind puse la grea încercare. „Sunt foarte mulți oameni în lume care din diferite motive, de conflict internațional și local, caută supraviețuirea, se uită și caută siguranța, pentru că viețile lor sunt afectate nu numai de circumstanțele economice prezente, dar și de probleme de atac, de lupte civile și de prigoane politice. De foarte multe ori, astfel de oameni se uită spre Europa ca un loc de siguranță și de dezvoltare a propriilor vieți. Trebuie spus că Europa a devenit casă pentru un mare număr de imigranți și că sunt mulți care își pierd viețile în drumul lor spre siguranță sau spre ceea ce cred că ar fi scăparea lor. Această situație nu trebuie niciodată subestimată”, a declarat Arlington Trotman, președintele Comisiei Bisericilor pentru Migranți din Europa (CCME).

Reprezentanții majorității Bisericilor europene, prezenți la Conferință, au fost de acord că Bisericile din Europa au fost și sunt printre acei actori care încearcă să aducă la lumină situația și viața migraților și a drepturilor lor pe acest pământ creat de Dumnezeu pentru toți oamenii ca un loc sigur și propice dezvoltării vieții. Din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a fost delegat Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, care a transmis mesajul intitulat, pe care îl redăm în continuare:

Rugăciune și solidaritate în vremuri de criză

Salutăm cu bucurie pe toți participanții la cea de-a XVIII-a Adunare Generală a *Comisiei Bisericilor pentru Migrați în Europa (CCME)*, având ca temă principală *„Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migraților și rolul Bisericilor”*, organizată în cooperare cu *Asociația Ecumenică a Bisericilor din România – AIDRom*, și găzduită, în această zi, în sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei Române.

Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal citind mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat participanților Conferinței „Migrația în vremuri de criză economică...”

Dacă astăzi multe popoare suferă din pricina crizei financiare și economice, aceasta se datorează în mare parte lăcomiei după profit imediat, câștigului nedrept, speculei financiare, evaziunii fiscale la nivel mondial. Însă, Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți ai Bisericii ne arată că goana după profitul material obținut cu orice preț, fără măsură și fără morală, împarte lumea în bogați și săraci, produce nedreptate și violență, nesiguranță și migrație. În această privință, cuvintele Mântuitorului: „*Străin am fost, și M-ați primit (...). Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut*” (Matei 25, 35 și 40) ne îndeamnă la solidaritate cu cei străini și săraci.

Europa devine din ce în ce mai mult un continent al imigrației. În zilele noastre, din cauza adâncirii diferențelor dintre bogați și săraci, asistăm la **un exil autoimpus al forței de muncă** și la schimbări dramatice pentru foarte multe familii.

Consecințele negative ale crizei economice pentru migranți sunt greu de suportat, deoarece sărăcia creează multă suferință și nesiguranță, dezorientare și disperare. **În această situație de criză economică este necesar să sporim rugăciunea ca sursă de speranță și să organizăm solidaritatea cu cei defavorizați și marginalizați.**

Patriarhia Română face eforturi pentru păstrarea legăturilor cu emigranții români din afara granițelor, organizează noi parohii pentru menținerea identității lor spirituale și culturale într-un context pluralist sau secularizat din punct de vedere religios, dar și pentru a dialoga cu societatea care i-a primit. În acest sens, **comunitățile ortodoxe românești din străinătate sunt încurajate să promoveze cooperarea pastorală, socială și ecumenică cu Bisericile majoritare din țările respective.**

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat hotărârea în anul 2009, ca, în fiecare an, prima duminică după sărbătoarea *Adormirii Maicii Domnului* (15 august) să fie dedicată **românilor migranți**, ca moment de rugăciune comună, dialog pastoral și comuniune fraternă. Deși criza financiară și economică poate fi considerată de mulți ca fiind o judecată aspră pentru prea multa lăcomie de lucruri materiale și prea multa risipă de bani, ea trebuie înțeleasă și folosită de Bisericile creștine ca **apel la un nou început în viața persoanelor și a popoarelor. Chiar dacă devenim mai săraci din punct de vedere al bunurilor materiale, să nu sărăcim totuși din punct de vedere spiritual, ci să ne îmbogățim în activități de solidaritate cu cei mai săraci decât noi.**

Ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos să binecuvânteze pe toți cei prezenți la lucrările acestei Adunări Generale a *Comisiei Bisericilor pentru Migranți în Europa* care promovează dialogul și cooperarea în vederea integrării străinilor în societatea în care trăim.

Să unim speranța intensă cu solidaritatea eficientă, pentru a răspunde adecvat problemei migrației de astăzi.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: The Conference “Migration in Times of Economical Depression – Politics Migrants' Rights and Position of Churches”, at the Patriarchal Palace

On the 17th of June, the Church Committee for Migrants in Europe (CCME), in co-operation with the Ecumenical Association of Romania (AIDRom), organized, in the Conventus Hall of the Patriarchal Palace, the conference entitled “Migration in Times of Economical Depression – Politics, Migrants' Rights and Position of Churches” and which aimed at promoting the involvement of the European Churches in problems such as the refugees' s protection and the living in diversity together with ethnical minorities. The proceedings of the Conference also debated the methods adopted by the European institutions and by each and every country, on a par with the European Churches, in order to answer the challenges that arise from the phenomenon of migration, especially in these hard times of economical depression. His Grace Ciprian Câmpineanul, patriarchal auxiliary Bishop, was commissioned by His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, to deliver his intimation carrying the message “Prayer and Solidarity in Times of Crisis”.

Scrisori de felicitare adresate de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel Sanctității Sale Benedict al XVI-lea, Papă al Romei și Preafericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare

Patriarhul României a adresat un mesaj de felicitare Papei Benedict al XVI-lea, cu ocazia aniversării a șaizeci de ani de la hirotonia într-un preot și a șase ani de la întronizarea ca episcop al Romei (29 iunie):

Sanctitatea Voastră,

Cu ocazia aniversării a șaizeci de ani de la hirotonia într-un preot și a șase ani de la întronizarea Sanctității Voastre ca episcop al Romei, Vă adresăm călduroase urări de tot binele și mult ajutor de la Dumnezeu, în lucrarea pastorală pe care o desfășurați, spre binele Bisericii Romano-Catolice și pentru promovarea valorilor credinței creștine în lumea de azi.

Ca păstori ai Bisericii creștine suntem chemați, mai ales în aceste vremuri de criză, care generează incertitudini, tulburări și lipsuri materiale pentru mulți semenii noștri, să apărăm și să cultivăm împreună valorile spirituale izvorâte din Evanghelia iubirii lui Hristos pentru întreaga umanitate.

Ne rugăm Domnului Hristos, „Mai marele Păstorilor” (1 Petru 5, 4), să Vă dăruiască sănătate, pace și bucurie.

Întru mulți și binecuvântați ani!

Cu aleasă prețuire și frățească îmbrățișare întru Hristos Domnul,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Cu prilejul împlinirii a patruzeci de ani de la întronizarea Preafericitului Maxim, Patriarhul Bulgariei (4 iulie 2011), Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Daniel, i-a adresat un mesaj de felicitare pe care îl redăm în cele ce urmează:

**Preafericitului Părinte Maxim,
Patriarhul Bulgariei**

Preafericirea Voastră,

În aceste momente deosebite, Ne facem părtași bucuriei Bisericii Ortodoxe Bulgare cu prilejul împlinirii a patruzeci de ani de la întronizarea Preafericitului Voastre ca patriarh, când V-ați asumat o sfântă misiune spirituală, aceea de a păstori poporul binecredincios bulgar pe calea mântuirii. Acest moment este în special un eveniment duhovnicesc, liturgic și canonic, pentru că o astfel de aniversare reprezintă, de fiecare dată, o sărbătoare a vieții Bisericii.

Sfântul Apostol Pavel arată importanța slujirii pastorale, spunând următoarele: „*Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu*” (1 Corinteni 4, 1). Astfel, Biserica Ortodoxă soră a Bulgariei are în persoana Preafericitului Voastre un slujitor devotat lui Hristos, un iconom credincios al tainelor dumnezeiești și un părinte duhovnicesc al poporului bulgar, îndeosebi pentru că vocația arhipăstorului în Biserică este responsabilitate și dăruire de sine pentru mântuirea oamenilor.

Ca patriarh al Bulgariei, ați promovat dialogul, cooperarea și respectul reciproc în raport cu celelalte Biserici, arătând, în vremuri de cumpănă pentru poporul bulgar, o grijă deosebită pentru păstrarea unității Bisericii, a dreptei credințe și a valorilor tradiționale ale Ortodoxiei.

Ne rugăm Domnului Hristos, „*Mai marele Păstorilor*” (1 Petru 5, 4), să Vă dăruiască sănătate, pace și bucurie.

Întru mulți și binecuvântați ani!

Cu aleasă prețuire și frățescă îmbrățișare întru Hristos Domnul,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Trecerea la cele veșnice a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, duhovnicul Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol (19 iulie)

Gheorghe-Cristian POPA

Vestea plecării la Domnul a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc ne întristează și ne bucură deopotrivă, având atât tristețea pierderii duhovnicului, cât și nădejdea câștigării rugătorului în cer. Trecut prin pușcăriile regimurilor antonescian și comunist, marele Arhimandrit Arsenie Papacioc rămâne în amintirea noastră drept marele duhovnic de la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol, cel plin de sfaturi pentru toți, cel care recomanda tuturor să avem mintea ancorată în Dumnezeu pentru a ne putea mântui.

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc (1914-2011)

Moment din timpul slujbei de înmormântare a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc a fost înmormântat pe 21 iulie, la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol. Slujba a fost săvârșită de Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, împreună cu Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, cu Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului. Mii de credincioși i-au fost aproape pe ultimul drum al acestei vieți, o viață deloc ușoară. Închisoare, pustie, apoi disponibilitatea maximă de a primi zilnic zeci și poate sute de oameni care îl căutau. Nu e ușor să îndrumi și să ascuți necazurile oamenilor, căci orice duhovnic bun preia cel puțin o parte din suferința lor. Părintele Arsenie a primit în sufletul său povara necazurilor oamenilor care l-au cercetat, căutând să dea tuturor viață, curaj și nădejde. Viața sa personală și-o reînnoia mereu prin rugăciune, prin smerenie, și mai ales prin faptul că trăia conștient prezența lui Dumnezeu în inima sa. E ceva neobișnuit să te bucuri și să plângi în același timp. Totuși atunci când sufletul unui sfânt pleacă la întâlnirea cu Hristos, întristarea pentru despărțirea temporară este luminată de nădejdea reîntâlnirii în veșnicie și de credința că cel care ne-a primit până acum la scaunul de spovedanie nu ne va uita, ci se va ruga necontenit

pentru mântuirea noastră. La primele ore ale dimineții, sicriul cu trupul neînsuflețit al Părintelui Arsenie a fost adus din biserica mănăstirii în mijlocul sutelor de credincioși veniți din toată țara ca să-și ia rămas bun de la părintele lor duhovnicesc. După ce au săvârșit Sfânta Liturghie, cei patru ierarhi au evocat chipul Părintelui Arsenie care le-a fost duhovnic și îndrumător în lucrarea lor pastorală. Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un mesaj de condoleanțe, citit de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian, pe care, îl redăm integral în continuare:

Un duhovnic al păcii în vremuri tulburi Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc

Cu tristețe, am aflat de trecerea din această lume a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, unul din cei mai mari duhovnici ai poporului român.

Un simbol al monahismului românesc din a doua jumătate a veacului al XX-lea și începutul veacului al XXI-lea, Părintele Arsenie

Preoți, monahii și credincioși luându-și rămas bun de la Părintele Arsenie Papacioc

Papacioc a fost un mare sfătuitor prin viața lui pilduitoare și prin folositoarele cuvinte de învățătură rostite cu multă căldură și dragoste pentru numeroșii săi fii duhovnicești și pentru mulțimile de pelerini care-i treceau pragul chiliei pentru a primi binecuvântare. El era pentru toți o mărturie vie a prezenței și lucrării Duhului Sfânt în Biserica noastră dreptmăritoare.

Născut în ziua praznicului *Adormirii Maicii Domnului*, anul 1914, în satul Misleanu, comuna Perieți, județul Ialomița, Părintele Arsenie, cu numele de botez Anghel, a fost al șaptelea copil al înstăriților și milostivilor săi părinți Vasile și Stanca. A cinstit-o atât de mult pe ocrotitoarea nașterii sale în această lume, încât își va dedica toată viața slujirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos.

Simțind chemare pentru viața monahală, a ucenicit mai întâi la Mănăstirea Cozia, iar apoi a devenit monah la Mănăstirea Antim, din București, sub mantia părinților Petroniu Tănase, Benedict Ghiuș și Sofian Boghiu. Și-a desăvârșit apoi formarea duhovnicească în Moldova, la Mănăstirile Sihăstria, Neamț și Slatina. În vremurile grele ale comunismului ateu, Părintele Arsenie a continuat *lucrarea în duh* a părintelui Cleopa Ilie de la Mănăstirea Slatina, fiind o adevărată *piatră vie* la *Academia duhovnicească*, care a ființat o vreme în citoria domnitorului Alexandru Lăpușneanu al Moldovei, împreună cu Ieroschimonahul Paisie Olaru, Ieromonahii Antonie Plămădeală, Andrei Scrima, Petroniu Tănase, Daniil Sandu Tudor și alții.

*Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol,
Stavropighie patriarhală*

El a viețuit un timp în singurătatea munților Neamțului, însoțindu-l pe Arhimandritul Cleopa Ilie în anii grei de prigonire a monahismului românesc.

Părintele Arsenie a cunoscut amarul și încercările temnițelor comuniste, unde a fost umilit și bătut pentru credința sa în Dumnezeu. Suferind pentru convingerile sale religioase, părintele și-a făcut din temniță o fereastră către cer, deoarece credința și dragostea nu pot fi niciodată încarcerate între ziduri. După eliberarea din închisoare, Părintele Arsenie a slujit ca preot misionar în Ardeal și în Arhiepiscopia Bucureștilor, la Cheia, Cernica și Căldărușani, iar din anul 1976 la Mănăstirea „Sfânta Maria” de la Techirghiol, Stavropighie patriarhală.

Părintele Arsenie a fost un bun orator și un iscusit mânuitor al cuvântului scris. Cărțile sale sunt pentru cititori *lumini și trepte către Înviere*, întrucât ele ne arată că veșnicia poate sta ascunsă și într-o clipă, așa după cum și-a intitulat una din cărțile sale (*Veșnicia ascunsă într-o clipă* – 2004), clipa întâlnirii cu Dumnezeu, transfigurată într-o necon-

tenită înaintare în lumina și iubirea Preasfintei Treimi.

Ca părinte duhovnicesc al multor slujitori ai Bisericii și al mulțimilor de credincioși, Arhimandritul Arsenie Papacioc era un înțelept sfătuitor, echilibrat și milostiv, care îndemna permanent credincioșii să cultive virtutea creștină cea mai mare: iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele. Părintele Arsenie era mai mult un vindecător de suflete rănite de păcate decât un judecător al păcătoșilor. *Îmbina armonios bunătațea milostivă cu îndemnul la îndreptare duhovnicească. Era totdeauna un om al păcii și al bucuriei duhovnicești.*

Obștea Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol

Fața sa plină de lumină, pace, bucurie și nădejde era mereu o icoană a prezenței harului sfințitor în viața și lucrarea sa duhovnicească. Purta în suflet pacea și bucuria din Împărăția cerurilor pe care a căutat-o și binevestit-o în toată viața sa pe pământ. Acolo, în Împărăția cerurilor, a plecat acum sufletul Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, încărcat de ani, virtuți și daruri duhovnicești pe care le-a cultivat prin multă rugăciune, răbdare și osteneală.

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să așeze sufletul lui în ceata dreptilor și a sfinților Lui slujitori, iar obștii Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol, tuturor ucenicilor lui îndoliați și tuturor celor care l-au cunoscut și iubit le împărtășim cuvânt de mângâiere și binecuvântare întru nădejdea neclintită a Învierii, a luminii și păcii din Împărăția lui Dumnezeu.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

*Procesiune cu trupul neînsuflăit
al Părintelui Arsenie Papacioc*

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Înaltpreasfințitul Casian i-a îndemnat pe credincioși ca îndemnurile primite în chilia Părintelui Arsenie și pilda vieții lui să se așeze în viețile lor, să nu înmormânteze nimic din darurile sufletești pe care ni le-a lăsat Părintele nostru Arsenie. În cuvântul său, Înaltpreasfințitul Teofan a amintit despre cele trei stări duhovnicești pe care le dădea ca și canon celor care îi pășeau pragul chiliei și anume starea de prezență, starea de mărturisitor al dreptei credințe

și starea de receptivitate a durerilor celorlalți. „Oamenii simțeau povara păcatelor, necredinței, disperării pe umerii sufletelor lor și veneau la chilia lui și așezau sufletele lor în căușul mâinilor părintelui, iar el avea darul să-ți ia sufletul din tine, să-l atingă de sufletul său și pe amândouă să le aducă înaintea tronului Preasfintei Treimi. De aceea, cohorte de arhieriei, de stareți și starețe, de preoți, demnitari intelectuali, oameni de stare sau talpa țării, într-un convoi neîntrerupt ca o cascadă care curgea valuri-valuri, se îndreptau spre chilia părintelui ca să-și ușureze sufletul. Părintele știa un singur lucru: că trebuie să

Moment din timpul slujbei de înmormântare a Părintelui Arsenie Papacioc

fie următor Sfântului Pavel precum Sfântul Pavel a fost următor al lui Hristos Care a spus: „Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați și eu vă voi odihni pe voi”. Părintele Arsenie a fost un următor al lui Hristos, luând asupra sa povara lumii pentru că avea asupra sa pecetea lui Hristos așezată pe sufletul lui, pecete care, după mărturia Sfântului Simeon Noul Teolog, înseamnă să preiei păcatele altora și să le consideri ca ale tale și să plângi pentru ele ca și cum ar fi ale tale, dându-ți chiar sufletul pentru sufletul aproapelui și prin

aceasta ai pecetea lui Hristos în chipul tău. Dumnezeu l-a chemat la Sine pe Părintele Arsenie. L-a chemat la Sine și ne întrebăm astăzi cum de a fost cu puțință ca o floare atât de frumoasă să odrăslească pe pământul nostru? Cum s-a putut naște și a putut crește un bărbat atât de puternic. Doar mila lui Dumnezeu cunoaște adâncul acestei taine. Noi doar știm că a avut o familie binecuvântată și a avut cei șapte ani de acasă. Dumnezeu l-a dăruit neamului românesc ca să-l ajute pe acesta să trăiască clipe de adevăr, căci unde este adevărul, acolo este Biserica și Biserica este acolo unde este adevărul și unde este ortodoxia. Părintele a plecat la cer și mulți se întristează, dar el se bucură, căci s-a împlinit cuvântul pe care l-a rostit de atâtea ori: „Cât dorește cerbul izvoarele apelor, așa te dorește sufletul meu pe Tine, Doamne!” a spus Înaltpreasfințitul Teofan. Chipul Părintelui Arsenie a fost evocat și de Înaltpreasfințitul Teodosie al Tomisului și Preasfințitul Ambrozie, care i-au fost fii duhovnicești și care au mărturisit despre felul în care i-au ajutat în slujirea lor îndrumările și rugăciunile Părintelui Arsenie. La înmormântarea Părintelui Arsenie Papacioc până și natura a vădit aceleași două sentimente. Până să înceapă slujba înmormântării a plouat în continuu de parcă cerul ar fi consimțit cu trăirea sutelor de credincioși care au venit să-și plângă părintele. Dramatismul a dispărut însă pe măsură ce cântările de la strană vesteau viața veșnică și bucuria Domnului în care urma să se înalțe sufletul duhovnicului de pe malul lacului Techirghiol. A răsărit soarele, iar starea de spirit s-a înviorat în chip minunat. Fețele posomorâte, cu obraji arși de lacrimi, au început să fie din ce în ce mai luminoase, astfel încât drumul sicriului cu trupul neînsuflit al părintelui către groapă a început a semăna mai mult cu un alai care-și însoțește iubitul părinte până la porțile veșniciei. După ce au ascultat cuvintele ierarhilor, credincioșii au dat „sărutarea cea mai de pe urmă” Părintelui Arsenie și l-au condus la mormântul înconjurat de mii de flori și lumânări. Trupul Părintelui a fost coborât în mormânt în timp ce credincioșii și clericii cântau printre lacrimi și suspine „Hristos a înviat!”. Chiar și după ce a fost coborât în pântecul pământului, Părintele Arsenie a rămas înconjurat de fiii lui duhovnicești, care au transformat împrejurimile într-un câmp de flori, presărat cu lumânări, împărțâșind între ei... întristare și bucurie. Plecarea la cer a Părintelui Arsenie Papacioc nu a lăsat în urmă disperare și dezorientare. Fiecare fiu duhovnicesc pe care l-a avut crede cu tărie că încă se mai pot reîntâlni în rugăciune, iar despărțirea de părintele, deși dureroasă, nu va afecta cu

nimic statornicia în viața duhovnicească. Dimpotrivă, va rămâne pentru tot restul vieții ca o lumină călăuzitoare spre Împărăția al cărei prag tocmai a fost trecut de „duhovnicul Dobrogei”.

Repere biografice

Părintele Arsenie Papacioc s-a născut în 1914, fiind al șaptelea copil al părinților Vasile și Stanca. Casa părintească se afla în satul Misleanu, comuna Perieți din județul Ialomița. Numele civil al Părintelui Arsenie a fost Anghel. Părintele Arsenie a pățimit în temniță alături de Părintele Iustin Pârveu, Ioan Ianolide, Valeriu Gafencu, Nichifor Crainic, Mircea Vulcănescu și alții. A fost arestat și condamnat sub regimul mareșalului Ion Antonescu, în 1941. S-a călugărit în 1946, la Mănăstirea Sihăstria. La slujbă au participat Părintele Sofian Boghiu, Părintele Benedict Ghiuș, iar naș de călugărie a fost Părintele Petroniu Tănase. După ce a primit preoția, Părintele Arsenie a fost numit spiritual la Seminarul Monahal de la Neamț. Între 1952 și 1958, a fost preot și egumen la Mănăstirea Slatina. În vara anului 1958, a fost arestat din nou, pentru că făcea parte din grupul „Rugul Aprins”. Condamnat la 20 de ani de muncă silnică, a fost grațiat în 1964 de la închisoarea Aiud. După ani de detenție, de interminabile anchete și deplasări de la un penitenciar la altul, de la Vaslui, unde era un lagăr de muncă forțată, la temuta închisoare de la Aiud, Părintele a fost eliberat și i s-a permis să slujească la o parohie din Ardeal. Neîntrerupt, din anul 1976, până la plecarea sa la cer, a fost duhovnicul Mănăstirii „Sfânta Maria” din Techirghiol.

Summary: **Departure to the Lord of Father Archimandrite Arsenie Papacioc, Spiritual Director of „Saint Mary” Convent in Techirghiol**

The release announcing Father Arsenie Papacioc's having fallen asleep in the Lord puts both sorrow and joy in our hearts: on the one hand, we are broken-hearted with the loss of a great ghostly father, on the other hand we are high-spirited with the hope Father Arsenie, having lead a saintly life, will dwell in Heaven and pray for us from there. Having been put in prison during marshal Ion Antonescu's regime, as well as in more than one communist dungeon, the great archimandrite Arsenie

Papacioc will stay in our memory forever as the illustrious spiritual director of the convent in Techirghiol, he who had a good advice for everybody, who urged us to keep our mind anchored in God in order to obtain redemption. Father archimandrite Papacioc was buried on the 21st of July, at „Saint Mary” Convent, Techirghiol. The funeral service was officiated by His Eminence Teofan, Metropolitan of Moldova and Bucovina, together with His Eminence Teodosie, Archbishop of Tomis, His Eminence Casian, Archbishop of Lower Danube, and His Grace Ambrozie, Bishop of Giurgiu. Thousands of believers accompanied Father Arsenie on his last way on earth, at the end of his life which was not easy whatsoever.

His Eminence Casian read out His Beatitude Father Patriarch Daniel’s message which had the title „A Spiritual Director of Peace in Uneasy Times”.

Father Arsenie Papacioc was born in 1914, as the seventh child of his parents, Vasile and Stanca, in the village of Misleanu, commune of Perieți, Ialomița County. Father’s secular name was Anghel. He suffered great pains in prison, together with Father Iustin Părvu, Ioan Ianolide, Valeriu Gafencu, Nichifor Crainic, Mircea Vulcănescu and many others. He was arrested and condemned in 1941, during marshal Ion Antonescu’s regime. He took vows in 1946, at Sihăstria Monastery. Father Sofian Boghiu and Father Benedict Ghiuș took part in the divine service of his being tonsured into monasticism, while Father Petroniu Tănase was his godfather as a monk. Later on, after he had taken holy orders as a priest, Father Arsenie was appointed spiritual at the Monachal Seminary of Neamț. Between 1952 and 1958, he was priest and hegumen at Slatina Monastery. In summer of 1958, he was arrested again, because he had been a member of the “Burning Bush” group, and was sentenced to twenty years’ hard labour, but was granted a pardon in 1964 and set free from Aiud prison. After long years of imprisonment, interminable investigations, and travelling from one penitentiary to another, from Vaslui, where there was a hard labour camp, to the dreaded prison in Aiud, Father Arsenie was released eventually and allowed to officiate in a parish in Transylvania. From 1976, he was the spiritual director of “Saint Mary” Convent in Techirghiol.

Canonizarea mitropoliților Transilvaniei Andrei Șaguna (1864-1873) și Simion Ștefan (1643-1656) (21 iulie)

Marinel Laurențiu MARCU

În ziua de 21 iulie 2011, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În cadrul acestei sesiuni a fost aprobată canonizarea mitropoliților Transilvaniei Andrei Șaguna (1864-1873) și Simion Ștefan (1643-1656).

În Sala Sinodală din Reședința patriarhală, ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-au reunit

În ziua de 21 iulie 2011 în cadrul ședinței de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Evenimentul a fost precedat de Sfânta Liturghie, săvârșită în Catedrala patriarhală de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului. După săvârșirea Jertfei Euharistice, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de ceilalți membri ai Sfântului Sinod au participat la *Te Deum*-ul de mulțumire lui Dumnezeu și au participat la slujba de pomenire a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, trecut la Domnul în ziua de 19 iulie 2011.

Ședința a fost deschisă de către Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, care a prezentat în sinteză subiectele propuse spre dezbatere și decizie. „Pe ordinea de zi, cea mai importantă temă este canonizarea mitropoliților Transilvaniei Andrei Șaguna și Simion Ștefan. Această canonizare este necesară pentru asigurarea unui timp suficient, în vederea pregătirii proclamării canonizării acestor doi ierarhi pe plan local. Noi am avut de mai mult timp pregătit materialul necesar, avem și o carte privind argumentele canonizării mitropolitului Andrei Șaguna. Avem și alte teme curente care sunt legate atât de aspecte ale legiuirilor noastre bisericești, precum și ale vieții și misiunii eparhiilor românești din diaspora română”, a precizat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

*Icoana Sfântului Ierarh
Andrei Șaguna*

În urma dezbaterilor, Sfântul Sinod a aprobat canonizarea mitropoliților Transilvaniei, Andrei Șaguna cu zi de pomenire în calendar la 30 noiembrie și Simion Ștefan, cu zi de pomenire la 24 aprilie. Canonizarea celor doi mitropoliți a fost propusă de sinoadele mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Mitropolitul Andrei Șaguna a fost hirotonit episcop în anul 1848, iar în 1864 a fost numit arhiepiscop și mitropolit al reînființatei Mitropolii a Ardealului cu reședința în Sibiu, demnitate în care a păstorit până în anul

1873. Ca episcop, a militat pentru restaurarea vechii Mitropolii a Ardealului, prin numeroase memorii înaintate Curții din Viena, patriarhului ortodox sârb, Congresului național-bisericesc sârb din Carloviț și prin sinoadele eparhiale. După reînființarea Mitropoliei (1864), cu două eparhii sufragane – la Arad și Caransebeș – a convocat un Congres național-bisericesc al românilor ortodocși din întreaga Mitropolie, la Sibiu (octombrie 1868), care a aprobat *Statutul Organic* al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania (sanționat de autoritatea de stat la 28 mai 1869), după care s-a condus Biserica Ortodoxă din Transilvania și Banat până în 1925. Mitropolitul Andrei Șaguna a fost o personalitate de seamă a Bisericii noastre, îndrumător și sprijinitor al preoțimii și al credincioșilor, ctitor al bisericii din Gușterița (Sibiu), organizator al învățământului primar și gimnazial din Transilvania, punându-l sub îndrumarea Bisericii, președinte de onoare al Societății „Transilvania” din București și membru de onoare al Societății Academice Române (1871).

*Icoana Sfântului Ierarh
Simion Ștefan*

La rândul său, Mitropolitul Simion Ștefan a fost, de asemenea, unul dintre cei mai mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania. Acesta a fost ales în anul 1643 mitropolit al românilor ardeleni, cu sediul la Alba Iulia (Bălgrad). În timpul păstoririi sale s-a tipărit *Noul Testament* zis „de la Bălgrad”, prima traducere românească integrală (1648), cu o remarcabilă prefață a mitropolitului, în care dezbătea problema unității limbii românești, iar în anul 1651 a tipărit o *Psaltire* în limba română. Mitropolitul Simion Ștefan a fost un important promotor al culturii naționale, urmărind prin aceasta mai ales păstrarea nealterată a învățaturii creștine, după exemplul înaintașului său, Sfântul ierarh martir Ilie Iorest.

Tot în sesiunea de lucru din 21 iulie, Sfântul Sinod a luat în discuție și relația cu Biserica Greco-Catolică. Astfel, în legătură cu răspunsul Sinodului episcopilor Bisericii Române Unite cu Roma (Greco-Catolică) privind reluarea

dialogului dintre cele două Biserici, Sfântul Sinod consideră că dialogul trebuie reluat fără condiții prealabile, întrucât problemele invocate pot fi discutate în cadrul dialogului însuși spre a fi identificate soluții în vederea rezolvării acestora și trebuie extins și la alte aspecte ale unei posibile cooperări practice.

Summary: Canonization of Andrei Șaguna and Simion Ștefan, Metropolitans of Transylvania

On the 21st of July 2011, the working meeting of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church took place in the Synodal Hall in the Patriarchal Residence, under His Beatitude Father Patriarch Daniel's high chairmanship. This meeting was preceded by the Divine Liturgy officiated in the Patriarchal Cathedral by His Grace Ioachim Băcăuanul, Vicar Bishop of the Archbishopric of Roman and Bacău, followed by a *Te Deum* service and a commemoration service for Father Archimandrite Arsenie Papacioc who had fallen asleep in the Lord on the 19th of July 2011. The meeting was opened by the Head of the Romanian Orthodox Church, who presented in short the topics proposed to be debated and decided upon. As a result of this working session, the approval was granted for the canonization of the Metropolitan of Transylvania Andrei Șaguna, commemorated in the Orthodox calendar on the 30th of November, and Simion Ștefan, commemorated on the 24th of April.

Aniversarea a 60 de ani de viață ai Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (22 iulie)

Damian Alexandru ANFILE

La 22 iulie 2011 Biserica Ortodoxă Română a aniversat împlinirea a 60 de ani de viață ai Întâistătorului ei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Cu această ocazie, Preafericirea Sa a resfințit pictura paraclisului istoric al Reședinței patriarhale, cu hramurile „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Sfântul Proroc Daniel și Cuvioasa Parascheva”, luând apoi parte la o slujbă de *Te Deum*, oficiată în Catedrala patriarhală, la care au participat membri ai Sfântului Sinod, ierarhi din partea Bisericii Ortodoxe din Grecia, reprezentanți ai bisericilor și cultelor din țară, autorități ale statului român, personalități de cultură, academicieni și numeroși credincioși. Ulterior, participanții au asistat la un moment festiv în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul patriarhal, în cadrul căruia s-au citit mesajele de felicitare primite de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, s-au lansat un volum și un album omagial, apărute la Editura BASILICA, și s-a vizionat un film documentar realizat de TRINITAS TV.

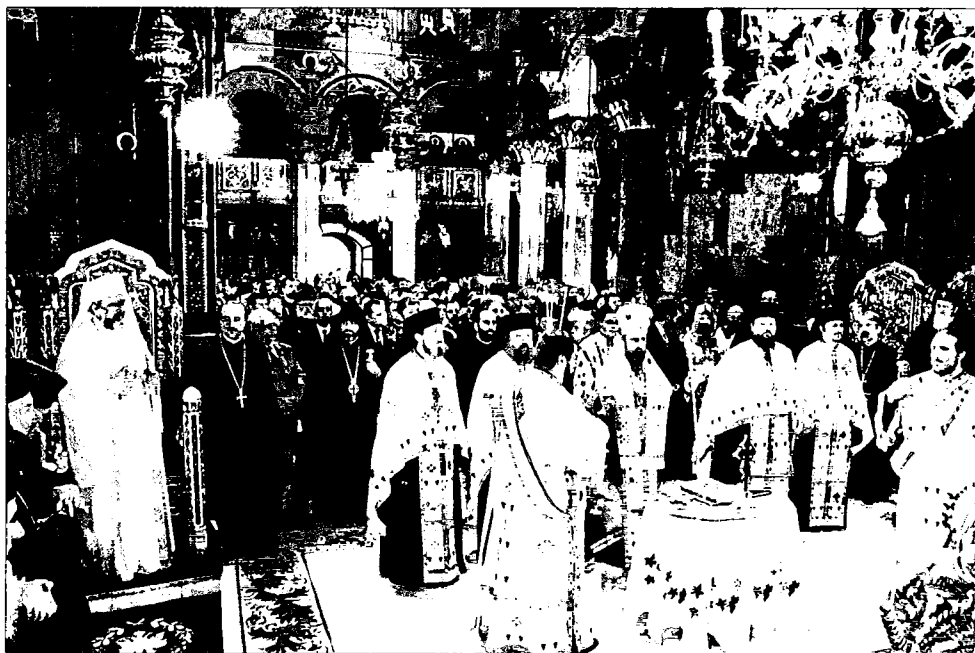
În data de 22 iulie 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a aniversat împlinirea a 60 de ani de viață. Cu acest prilej, Preafericirea Sa a sfințit pictura recent restaurată a paraclisului istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Sfântul Proroc Daniel și Cuvioasa Parascheva” din Reședința patriarhală.

Ulterior, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a luat parte la o slujbă de *Te Deum*, oficiată în Catedrala patriarhală de către Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal. La slujba din Catedrală au participat membri ai Sfântului Sinod, ierarhi din partea Bisericii Ortodoxe din Grecia, reprezentanți ai bisericilor și cultelor din țară, autorități ale statului român, personalități de cultură, academicieni și numeroși credincioși. La sfârșitul acesteia, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, a dat citire unui mesaj frățesc:

Darul lui Dumnezeu pentru Biserica Ortodoxă Română – Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, la 60 de ani de dăruire lui Hristos (1951-2011)

Aniversarea de astăzi, a împlinirii a 60 de ani de *dăruire totală lui Hristos*, de către *Preafericitul Părinte Patriarh Daniel*, este o sărbătoare a întregii Biserici Ortodoxe Române, care, în mod liturgic, aduce slavă și mulțumire Treimii Celei deoființă, pentru toate darurile revărsate asupra clerului și credincioșilor, prin persoana și lucrarea Întâistătorului acesteia.

Întreaga viață a Preafericitului Sale a fost o continuă punere în lucrare a talanților primiți. Ca tânăr absolvent de liceu, el a venit în 1970 să deprindă teologhisirea, în capitala Ortodoxiei transilvane, în Sibiul mitropoliților *Andrei Șaguna* și *Nicolae Bălan*, la Facultatea de Teologie care l-a dat Ortodoxiei românești și universale pe *Părintele Dumitru Stăniloae*, cel mai mare teolog ortodox al secolului al XX-lea, care a devenit și mentorul său spiritual. Înscriș apoi, între 1974-1976, la cursurile de doctorat, la secția de teologie sistematică în cadrul Institutului

Moment din timpul slujbei de Te Deum – Catedrala patriarhală din București

Teologic din București, cu privilegiul de a studia sub îndrumarea nemijlocită a *Părintelui Dumitru Stăniloae*, Preafericirea Sa a redactat și publicat în 1977 – la vârsta de 26 de ani – câteva studii excepționale, unice prin tematică și abordare (Vezi: „Timpul și valoarea lui pentru mântuire în Ortodoxie”, în rev. *Ortodoxia*, 2, 1977, pp. 196-207).

După o perioadă de asiduă muncă științifică în străinătate, doi ani la Strasbourg (Franța) și doi ani la Freiburg im Breisgau, (Germania), tânărul teolog de atunci, Dan Ilie Ciobotea, a fost numit ca profesor la *Institutul ecumenic de la Bossey* (Elveția).

Strălucitul discipol al Părintelui Stăniloae devenea, în 1987 la Sihăstria Neamțului, *monahul Daniel*, ucenicul duhovnicesc al starețului de sfântă pomenire, care a fost *Părintele Cleopa*. A fost hirotonit, apoi, *ierodiacon* la 14 august 1987 și *ieromonah* la 15 august 1987, iar în 1988 a fost hirotesit *protosinghel* și numit Consilier Patriarhal, Director al Sectorului „*Teologie Contemporană și Dialog Ecumenic*”. Tot în anul 1988 el a devenit Conferențiar la Catedra de Misiune Creștină a Institutului Teologic Universitar Ortodox din București.

Slujirea adusă Bisericii și aproapelui a cunoscut o nouă strălucire odată cu alegerea și hirotonirea tânărului ieromonah Daniel ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titlul de *Lugojanul*, în data de 4 martie 1990, la Duminica Ortodoxiei. Și pentru ca lumina să lumineze tuturor la 7 iunie 1990, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales *Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei*, pentru a umple, timp de aproape 18 ani, străvechiul ei ținut cu efervescența unei activități mediatice, sociale, filantropice și spirituale fără egal. Astfel a scos la lumină darurile primite de la Dumnezeu, pe care a știut să le înmulțească, slujind Bisericii și aproapelui.

Nu este deloc ușor să redăm în câteva cuvinte toate împlinirile celor aproape 18 ani rodnici pe care, prin slujire, Preafericirea Sa i-a dăruit lui Dumnezeu, ca Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. Vasta cultură, profundul simț al Ortodoxiei, viața duhovnicească aleasă, simțul practic și voința neclintită de a sluji lui Dumnezeu și oamenilor au constituit temelia de piatră, pe care le-a înnoit și îmbogățit în eparhia încredințată spre păstorie.

Ca Patriarh al României, slujirea Preafericirii Sale a dobândit strălucirea pe care Dumnezeu a dorit-o. Toate lucrările împlinite în Moldova au rodit și în Țara Românească. În cei 4 ani de patriarhat, realizările Preafericirii Sale sunt atât de numeroase, încât, din nou, ne simțim

copleșiți de mulțimea darurilor revărsate de Dumnezeu asupra noastră și dorim să amintim aici doar câteva din cele mai importante momente de bucurie din acest răstimp:

Dintru început, Preafericirea Sa a avut în vedere finalizarea demersului Sfântului Sinod al Bisericii noastre de a oferi Bisericii noastre un nou cod de legiuiri proprii, izvorât din tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe, care să răspundă cerințelor actuale ale vieții bisericești și religioase a clerului, monahilor și credincioșilor ortodocși români, oriunde ar viețui. Astfel, a fost definitivat și aprobat noul *Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, în ședința Sfântului Sinod din 28 noiembrie 2007 și care a intrat în vigoare odată cu recunoașterea sa prin hotărârea Guvernului României din 16 ianuarie 2008.

Profund cunoscător al realităților și cerințelor misionar-pastorale și administrativ-bisericești din țară și din afara granițelor României, în primii ani de păstorire ai Preafericirii Sale, au fost supuse Sfântului Sinod spre aprobare noi structuri canonice și organizatorice bisericești, prin înființarea a 4 noi eparhii, dintre care una în țară – *Episcopia Devei și Hunedoarei* și trei în afara granițelor țării – *Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei*; *Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord*; *Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande*, precum și înființarea a două noi Parohii Ortodoxe Române în Japonia, în Tokyo și Osaka, și una la Damasc, în Siria. De asemenea, la inițiativa și propunerea Preafericirii Sale, Sfântul Sinod a aprobat, în ședința sa din iunie 2009, ridicarea în rang de *arhiepiscopie* a 6 episcopii cu o vechime neîntreruptă de peste 300 de ani, precum și acordarea rangului, cu titlu personal, de *mitropolit onorific* Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și de *arhiepiscop onorific* Preasfințitului Părinte Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, și Preasfințitului Părinte Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, care s-au remarcat prin activitatea ierarhică pilduitoare și slujirea chiriarhală deosebită și îndelungată a Bisericii.

A efectuat vizite canonice și pastorale în Franța, Spania, Austria și în multe eparhii din țară.

În domeniul construcțiilor bisericești, acești primi ani de arhipăstorire au debutat sub auspiciile relansării viguroase a demersurilor pentru aducerea la viață a proiectului noii *Catedrale Patriarhale – Catedrala Mântuirii Neamului*, inițiat de Patriarhul Miron Cristea și reluat, după mai bine de 75 de ani, de Patriarhul Teoctist. La 29 noiembrie 2007,

împreună cu membrii Sfântului Sinod, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit amplasamentul noii Catedrale Patriarhale cu o suprafață de 110.000 mp.

De asemenea, între anii 2007-2008, prin purtarea de grijă și atenta supraveghere ale Preafericirii Sale, la actuala Catedrală Patriarhală „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, au fost executate ample lucrări de consolidare, restaurare și înfrumusețare, Catedrala fiind resfințită în ziua de 26 octombrie a anului 2008.

Pentru a asigura accesul prin mijloace moderne, dar și pentru a răspunde cerințelor sporite de sprijinire a activităților *pastoral-liturgice, misionar-culturale, social-filantropice și educative* care se desfășoară în Biserica Ortodoxă Română, în scopul mântuirii credincioșilor în contextul vieții sociale și spirituale contemporane, încă din primele zile în slujirea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Preafericirea Sa a vegheat personal la dotarea și darea în funcțiune a *studiourilor de emisie și producție Radio TRINITAS București*, inaugurate la 27 octombrie 2007, și care, în prezent, au 35 frecvențe audio-vizuale (33 terestre și 2 via satelit). Misiunea pastoral-misionară a Bisericii a dorit și a știut Întâistătătorul Bisericii noastre să o împlinească și să o desăvârșească prin înființarea postului de *Televiziune TRINITAS TV*, precum și prin apariția cotidianului *Ziarul Lumina*, a săptămânalului *Lumina de Duminică* și a revistei *Vestitorul Ortodoxiei*; Aici trebuie menționată și Agenția de știri *Basilica* și Biroul de Presă, grupate în *Centrul de Presă BASILICA* al Patriarhiei Române, act de pionierat și instituție unicat în întreaga Ortodoxie, ce are menirea de a amplifica lucrarea pastoral misionară a Bisericii noastre. La aceasta se adaugă o nouă agenție de pelerinaje: „Basilica Travel” (2009) și o nouă tipografie: „Imprimeria Pharos” (2011).

Grija Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru filantropie s-a concretizat, pe lângă protocolul de cooperare în domeniul incluziunii sociale încheiat între Patriarhia Română și Guvernul României, la 2 octombrie 2007 și prin protocolul de cooperare privind parteneriatul asistență medicală și spirituală, încheiat între Patriarhia Română și Ministerul Sănătății Publice, la 24 iulie 2008, în noile programe ale FEDERAȚIEI FILANTROPIA. De asemenea, Preafericirea Sa a înființat mai multe centre social-pastorale, culturale sau medicale, cu statute proprii și anume: *Centrul Social-Cultural „Sfântul Andrei”* și *Centrul Socio-Medical „Sfântul Spiridon Vechi”* din București; *Centrul Social-Pastoral*

„Sfânta Maria” de la Techirghiol, Centrul Social-Pastoral „Sfântul Ilie” de la Călimănești; Centrul Social-Medical „Sfântul Mare Mucenic Pantelimon” de la Olănești; Centrul Social-Cultural „Miron Patriarhul” de la Dragoslavele, toate acestea funcționând în cadrul Sectorului Stavropighii și centre sociale din cadrul Administrației Patriarhale. La acestea se adaugă programele pentru copii și tineri: *Hristos împărtășit copiilor* și *Alege școala!*

Dragostei de cultură și grijii pentru educație, Preafericirea Sa a reușit să le dea o nouă dimensiune și o nouă strălucire în acești primi ani de patriarhat printr-o serie de proiecte culturale dintre care amintim aici pe cele mai importante.

Din inițiativa Preafericirii Sale, Sfântul Sinod a aprobat ca anul 2008 să fie anul jubiliar al *Sfintei Scripturi* și al *Sfintei Liturghii*, anul 2009 să fie *Anul comemorativ omagial al Sf. Vasile cel Mare și al celorlalți sfinți capadocieni*, anul 2010 să fie *Anul Crezului și al Autocefaliei*, iar anul 2011 să fie *Anul Tainei Sfântului Botez și al Tainei Sfintei Cununii*, fiecare în parte fiind marcat prin manifestări și acțiuni spiritual-culturale adecvate. De asemenea, pentru promovarea culturii, a învățământului teologic, a activității pastoral-misionare și pentru îmbunătățirea vieții duhovnicești a clerului și a credincioșilor a inițiat o serie de proiecte editoriale, între care amintim: publicarea unei noi ediții sinodale a *Sfintei Scripturi*, publicarea ediției jubiliare a *Liturghierului*, care au fost lansate în 2008; inițierea unei noi ediții a *Filocaliei românești* (vol. 1-12), a noii serii a colecției *Părinți și scriitori bisericești*, în care scop a și fost constituită o nouă Comisie Patristică, având ca prioritate publicarea operei integrale a *Sfântului Vasile cel Mare și a operei Sfântului Grigorie de Nazianz*; înființarea, în cadrul Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, a *Departamentului pentru cartea de cult*, care a început lucrarea de diortosire, prin confruntarea cu originalele, a tuturor cărților liturgice aflate în uz; inițierea antologiei patristice tematice *Părinții Bisericii – Învățătorii noștri* (7 volume) – în derulare; publicarea *Enciclopediei Ortodoxiei Românești*; 3 volume din *Studia Basiliana – Sfântul Vasile cel Mare – închinare la 1630 de ani*, publicarea minunatului album *Manuscrise din Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române*, precum și a altor lucrări monumentale, precum: *Autocefalia: libertate și demnitate*, *Autocefalie și responsabilitate*, și *Autocefalie și comuniune. Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)*.

Activitatea editorial-misionară s-a concretizat și în publicarea unora dintre lucrările Preafericirii Sale, și anume: *Foame și sete după*

Dumnezeu, Făclii de înviere, Călătorind cu Dumnezeu – Înțelesul și folosul pelerinajului, Dăruire și Dăinuire – raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor, La joie de la fidélité (în limba franceză, apărută în 2009 la ed. Cerf din Paris). Toate aceste scrieri definesc minunat profilul interior al Întâistătorului Bisericii noastre și îl arată la vârsta împlinirilor drept un inegalabil teolog al Luminii Ortodoxiei care luminează tuturor. Pe lângă aceste volume, activitatea publicistică a Preafericirii Sale se reflectă în peste 900 de articole, studii, cuvântări, prefețe în limba română, 45 de studii și articole scrise în limba franceză, 35 de studii și articole scrise în limba engleză, 19 studii și articole scrise în limba germană, 14 studii și articole scrise în alte limbi. O atenție deosebită a acordat cântării și muzicii bisericești, inițiind în toamna anului 2009 elaborarea primului *Dicționar de muzică bisericească* din țară și, totodată, ați fost acela care ați inițiat și supus aprobării Sf. Sinod organizarea Festivalului concurs de muzică corală bisericească „*Lăudați pe Domnul!*”.

Excepționala și atât de bogata activitate administrativă, pastoral-misionară și cultural-academică se oglindește într-o serie de distincții și titluri, pe care Preafericirea Sa le-a primit din partea multor instituții de mare prestigiu din țară și din străinătate.

După această succintă prezentare se poate constata faptul că Preafericirea Sa este una din marile și providențialele personalități ale Ortodoxiei contemporane, un teolog profund și un ierarh luminat cu slujire pilduitoare, adânc și fidel înrădăcinat în solul Tradiției ortodoxe, mereu deschis spre dialog și răspunzând la provocările societății contemporane, dar și un adevărat *ambasador al culturii și spiritualității ortodoxe românești contemporane*.

În lumina lucrărilor deosebite și a împlinirilor Preafericirii Voastre, în slujirea Bisericii, Vă aducem cu toții, membrii Sfântului Sinod, preoți și credincioși, acum la ceas aniversar, prinosul recunoștinței și al dragostei noastre, rugându-ne Bunului Dumnezeu să dăruiască Arhiepiscopului nostru sănătate deplină, ani mulți de slujire și dăruire jertfelnică, spre slava Preasfintei Treimi și spre mântuirea noastră.

Întru mulți și fericiți ani, Preafericite Părinte Patriarh!

Apoi, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, i-a oferit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel o icoană a Sfintei Treimi, în numele tuturor membrilor Sfântului Sinod, realizată în atelierele de pictură de la Iași.

Primind darul, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a rostit un cuvânt de mulțumire, arătând că: „În această zi am mulțumit lui Dumnezeu pentru darul vieții și pentru darurile pe care le dăruiește fiecărui om și pentru ajutor dat de Dumnezeu, de Sfânta Treime, pentru ca darurile să poată fi cultivate și să devină roditoare. Nu pentru cel care l-a primit, ci pentru toți cei care se împărtășesc din ele ca dintr-un dar al lui Dumnezeu multiplu. Mulțumim Înaltpreasfințitului Mitropolit Laurențiu al Ardealului pentru cuvântul cald și frățesc pe care l-a rostit în numele întregului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și pentru această icoană a Preasfintei Treimi care este modelul suprem al comuniunii veșnice de viață și iubire și, în același timp, este izvorul vieții Bisericii, pentru că oricine intră în Biserică pentru a deveni membru viu al Bisericii se botează în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh [...] Mulțumim tuturor părinților duhovnicești care ne-au învățat importanța rugăciunii, pocăinței și importanța împărtășirii bucuriei cu cei din jur. Avem în vedere pe toți preoții care au contribuit la formarea noastră duhovnicească și la îndrumarea noastră, începând cu preotul de la parohie, cu părinții din mănăstiri, mai ales din Mănăstirea Sihăstria unde părintele Cleopa Ilie ne-a fost naș de botez în ziua călugăriei, la 6 august 1987. De asemenea, mulțumim tuturor profesorilor care au contribuit la formarea noastră intelectuală [...] În mod deosebit, mulțumim în această zi membrilor Sfântului Sinod cu care împreună săvârșim o lucrare mare și responsabilă în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, aceea de a păstori Biserica lui Hristos din poporul român. De asemenea, mulțumim tuturor autorităților centrale și locale, care, în anii de slujire arhierescă, ne-au ajutat ca împreună să slujim poporul nostru, să ridice altare noi ca izvoare de viață și speranță pentru poporul român, să arătăm că folosim libertatea noastră nu spre a ne depărta de Dumnezeu, ci spre a ne apropia de Dumnezeu. Mulțumim celor care ne ajută în lucrarea de edificare a bisericilor, de ajutorare a comunităților din țară și străinătate [...] Mai mulțumim colaboratorilor de la Centrul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, căci Patriarhul este și Arhiepiscop al Bucureștilor, și tuturor colaboratorilor de la Centrul Patriarhal, din Administrația Patriarhală și în mod deosebit din Cancelaria Sfântului Sinod. Mulțumim tuturor celor care au contribuit ca această zi binecuvântată să fie o zi de bucurie și de frumusețe spirituală, părinților slujitori de la Catedrala Patriarhală care au împodobit cu podoabe noi această biserică și mulțumim tuturor celor care ne-au oferit daruri și ne-au

transmis felicitări. Mulțumim dumneavoastră tuturor celor care ați binevoit să participați aici la acest moment care nu este doar unul personal, ci este al Bisericii noastre întregi, deoarece un ierarh nu-și mai aparține sieși, ci este legat de Biserică, slujind Biserica și încercând să împlinească voia lui Hristos, Capul Bisericii. Dorim să mulțumim, de asemenea, ostenitorilor de la Centrul de Presă BASILICA, Radioului TRINITAS, postului de Televiziune TRINITAS, Agenției de Știri BASILICA, Biroului de Presă și tuturor celor care în cooperare cu alte mijloace media, au făcut ca bucuria Bisericii noastre să fie o bucurie transmisă și celor care sunt departe”.

Evenimentul a continuat cu citirea „Actului Aniversar” al Permanenței Consiliului Național Bisericesc și Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, de către Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, care a oferit Preafericirii Sale și o cârjă arhierescă, semnul văzut al investiției Sale de Dumnezeu cu puterea pastorală, slujitoare și învățătoarească de a conduce Biserica Ortodoxă Română.

De asemenea, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a fost felicitat de cei doi oaspeți veniți la București din partea Bisericii Ortodoxe a Greciei, Înaltpreasfințitul Mitropolit Pavlos de Dramas și Înaltpreasfințitul Mitropolit Barnabas de Neapolis. Înaltpreasfințitul Mitropolit Pavlos a dăruit Părintelui Patriarh o părticică din moaștele Sfântului Cuvios Gheorghe Mărturisitorul și o icoană cu chipul acestuia. De asemenea Înaltpreasfințitul Mitropolit Barnabas a dăruit Preafericirii Sale un rând de veșminte arhieresti.

Ulterior, invitații au mers în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul patriarhal, unde a avut loc un moment festiv. Mai întâi, s-a dat citire mesajelor festive primite de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel din partea membrilor Bisericilor Ortodoxe și Romano-Catolică, a autorităților statului român și a mai multor oameni de cultură ș.a.

Astfel, Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a dat citire mesajului Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu:

Preafericirea Voastră, Preafericite DANIEL, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, preaiubit și mult dorit frate în Hristos Dumnezeu și împreună liturghisitor cu Smerenia Noastră, călduros îmbrățișându-vă frățeste întru Domnul, ne adresăm cu deosebită bucurie preacinstitei Voastre Preafericiri!

Deoarece avem poruncă apostolică să păstrăm unitatea Duhului în legătura păcii, cu multă bucurie am fost informați despre editarea acestui volum aniversar, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la nașterea preaiubitei și mult doritei Voastre Preafericiri.

De aceea, și prin prezenta, profităm de acest prilej plăcut să Vă felicităm pentru tot ceea ce ați realizat în ogorul Bisericii din România, căreia din tinerețe îi slujiți, luptându-vă pentru soluționarea problemelor ei pastorale, ori de câte ori acestea apar. Ca buni păstori ai Domnului Iisus, Mai-marele păstorilor, avem datoria să soluționăm problemele acestea, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea poporului creștin.

Din câte cunoaștem despre parcursul preoțesc al Preafericirii Voastre, păstrăm adâncă emoție și bucurie că din tinerețe ați pus la inimă dragostea pentru biserica Domnului și pentru viața liturgică și îndată ați urmat acel glas tainic care zice: „Urmează-Mi!”

Ați preluat conducerea Bisericii surori din România nu la mulți ani după trecerea unei perioade îndelungate de ateism de stat. În perioada aceea, regimul a făcut totul ca să dea uitării „fantasma” religiei, iar credința în Hristos a fost prigonită cu cruzime, uneori. Și acum, când a sosit *plinirea vremii*, Preafericirea Voastră, și cei ce au rămas credincioși pământului slăvitei patrii a Preafericirii Voastre, udat cu sânge mucenicesc, ați dovedit în mod real, prin faptă, că credința ortodoxă este vie, câștigând astăzi inimile poporului și inimile oamenilor de cultură.

Astfel, călcând pe urmele înaintașilor Preafericirii Voastre, fericiții întru adormire patriarhi ai României, V-ați făcut mărturisitor al renașterii bisericești și spirituale. Cu bucurie vedem progresul Preasfintei Biserici din România în toate domeniile, material și spiritual, realizat în această perioadă. Acest progres se concretizează în restaurarea și ridicarea sfintelor biserici și mănăstiri, în formarea duhovnicească și teologică a clerului și poporului, în hirotonirea unui număr mare de clerici tineri, activi și evlavioși, în efortul editorial însemnat și în atâtea alte lucrări bineplăcute lui Dumnezeu.

Tot așa elogiem grija permanentă și tot mai insistentă a Bisericii Române pentru refacerea monahismului ortodox, pentru angajarea personalului necesar și popularea frumoaselor mănăstiri istorice din patria Preafericirii Voastre, pentru întărirea spiritului chinovial și cinstirea marilor părinți duhovnicești și a marilor personalități pe care acesta se sprijină ca pe niște stâlpi. La picioarele acestor părinți ați ucenicit și Preafericirea Voastră. Unul dintre ei a fost Părintele Cleopa, cel iubitor de Dumnezeu și de Hristos iubit.

Astfel, prin implicarea dinamică a Preafericirii Voastre în realitățile bisericesti – chiar dacă treceți prin dificultăți cunoscute sau necunoscute nouă – se mărturisește, la modul real, prin fapte, că „porțile iadului nu vor birui Biserica”, iar aceasta rămâne vie și atrage lumea la izvoarele vieții veșnice. Din izvoarele acestea poporul român a sorbit întotdeauna, inspirându-se în cele mai nobile și cele mai creatoare idei și trecând, în felul acesta, peste greutățile vieții de zi cu zi. Dar, totodată, Preafericirea Voastră, Preafericite frate și împreună liturghisitor, vestiți cu putere multă întregului popor minunea Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Mărturie în acest sens stă creșterea importantă a numărului clericilor și monahilor Bisericii din România, datorită tinerilor atrași din lume, după cuvântul Său nemincinos „nimeni nu poate să vină la Mine dacă Tatăl Meu Cel ceresc nu-l va trage”. Aceștia vestesc întregii lumi bunătatea Domnului Care ne-a chemat din întuneric la lumina Sa minunată.

Scriindu-Vă acestea, ne rugăm să se reverse din belșug darul binecuvântării Mântuitorului nostru, Care a răsărit din mormânt, peste Preafericirea Voastră și peste tot poporul ortodox român, iubitor de evlavie.

Îmbrățișându-Vă cu sfântă sărutare, rămânem, cu dragoste și prețuire în Domnul,

Al preacinstitei Voastre Preafericiri iubit frate în Hristos,

† BARTOLOMEU al Constantinopolului

Apoi, domnul Consilier de Stat Gheorghe Anghelescu a dat citire mesajului Președintelui României, domnul Traian Băsescu:

Preafericirea Voastră,

Sunt deosebit de onorat să vă adresez urările mele cele mai calde cu prilejul zilei aniversare. Este o zi însemnată pentru Biserica Ortodoxă Română și pentru credincioșii care își sărbătoresc Întâistătătorul, aducând prin aceasta un omagiu lucrării remarcabile pe care Biserica o realizează sub înalta păstorire a Preafericirii Voastre.

Prezența Bisericii în spațiul public, ca partener de dialog și ca actor implicat, reprezintă un element fundamental în modernizarea societății românești. Cu siguranță, evoluția democratică și prosperitatea unei societăți implică dezvoltarea unui parteneriat în cadrul căruia instituțiile Statului român, reprezentanții societății civile și ai Cultelor oficial recunoscute să colaboreze pentru binele comun, în acord cu principiile Legii cultelor. În acest sens, doresc să îmi exprim întreaga apreciere pentru modul în care încurajați „conștiința misionară a Bisericii”, care contribuie la dezvoltarea sectorului social-misionar, educațional și cultural.

Biserica reprezintă sinteza dintre dimensiunea eshatologică și prezența sa instituțională, drept pentru care este necesară, așa cum ați arătat în alocuțiunea rostită cu prilejul alegerii în demnitatea de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, identificarea unor metode misionare adecvate lumii contemporane. Deschiderea Bisericii spre societate, atât prin proiecte formative și educaționale cât și prin mass-media creștină, susține efortul pe care îl facem împreună, în încercarea de a depăși dificultățile perioadei pe care o traversăm. Aș dori să subliniez, cu acest prilej, rolul important al activității desfășurate de Agenția de presă „Basilica”, prin care Biserica Ortodoxă Română a reușit să mobilizeze o implicare eficientă în sprijinul celor defavorizați. Consider că experiența și exemplul Bisericii sunt esențiale pentru solidaritatea la care putem participa cu toții, în acord cu etica socială pe care Biserica Ortodoxă Română o cultivă.

Nu în ultimul rând, Ortodoxia reprezintă o coordonată fundamentală a identității poporului român. Atât în țară, cât și în comunitățile românești din diaspora, Biserica cultivă dialogul tradiției cu modernitatea, în spiritul aprecierii reciproce și al respectului față de țările gazdă, punând astfel în valoare contribuția românească la proiectul unei Europe unite în diversitate.

Sunt încredințat că tenacitatea și clarviziunea cu care promovați vocația socială a Bisericii și mesajul teologic al Ortodoxiei românești în lume vor rămâne un model demn de urmat. În acest moment aniversar, vă doresc, Preafericirea Voastră, viață îndelungată, sănătate și împlinirea tuturor proiectelor pe care le-ați inițiat în cea mai înaltă demnitate pe care v-a conferit-o Biserica Ortodoxă Română.

Întru mulți și fericiți ani!

Traian BĂSESCU
Președintele României

În continuare, domnul Academician Ionel Haiduc, Președintele Academiei Române, a adresat, de asemenea, un mesaj de felicitare:

**Preafericitul Părinte Patriarh Daniel slujitor al Bisericii
Ortodoxe Române, membru de onoare al Academiei Române**

Sunt fericit, ca președinte al Academiei Române, să transmit Părintelui Patriarh Daniel, cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani, calde urări de bine și felicitări pentru activitatea sa bogată de teolog, gânditor, om de cultură, om al societății, slujitor al Bisericii Ortodoxe Române, în fruntea căreia se află, ales membru de onoare al Academiei Române.

Opera sa teologică și culturală impresionează prin bogăție și varietate, izvorâtă dintr-o valoroasă experiență academică în învățământul teologic universitar românesc și din străinătate.

Promotor al unei teologii vii, ancorate realist în contemporaneitate, apărător al valorilor creștine ale Ortodoxiei, adept echilibrat al unui dialog interreligios fundamentat pe discernământ, în păstoria Bisericii Ortodoxe Române Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a susținut deschiderea acesteia spre realitatea societății românești de la începutul secolului al XXI-lea.

Preafericitul Părinte Patriarh a inițiat ample proiecte editoriale, social-filantropice, cultural-misionare, teologic-educaționale, adresate tuturor categoriilor de credincioși. Pentru cei din comunitatea academică a fost o reală bucurie să vadă publicate, sub egida Patriarhiei Române, cărțile inițiate de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, precum

Enciclopedia Ortodoxiei Românești, sau masivele volume consacrate recunoașterii Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române: *Autocefalia: libertate și demnitate; Autocefalie și responsabilitate; Autocefalie și comuniune*, sau noua serie a *Colecției Părinți și Scriitori Bisericești*.

La inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh, Academia Română a primit cu bucurie propunerea de a se implica, prin câțiva dintre membrii săi, în proiectul comun de elaborare a unei lucrări inedite: *Istoria monahismului ortodox românesc de la origini până în prezent*, proiectată să apară în trei volume.

Misiunea pastorală, caritabilă și culturală a Bisericii Ortodoxe în societatea românească contemporană constituie, pentru Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, o prioritate și o misiune, căreia i se dedică cu o impresionantă capacitate de organizare. În acest sens, una dintre marile sale împliniri o constituie ctitorirea Centrului de presă Basilica al Patriarhiei Române (*Radio Trinitas, Televiziunea Trinitas, Ziarul Lumina* și *Agenția de Știri Basilica*), instituții mass-media creștin-misionare cu un mare rol în refacerea și întreținerea profilului moral și cultural al societății românești.

Un exemplu de profund realism îl constituie și inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel de întemeiere, în anul 2010, a *Centrului de Dialog și Cercetare în Teologie, Știință și Filosofie*, în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, care urmează o inițiativă similară mai veche (2006), întemeierea *Centrului de Cercetare Interdisciplinară în Religie, Filosofie și Știință*, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, precum și a *Centrului de Studii Interdisciplinare în Religie și Știință* din cadrul Fundației *Solidaritate și Speranță*. Toate acestea contribuie la edificarea unui dialog firesc și necesar între teologie și știință, între cultura teologică și cea a umanismului laic.

Cu ocazia aniversării a 60 de ani de viață, viață consacrată studiului și neobositei implicări în slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor, îi dorim sincer Preafericitului Părinte Patriarh Daniel multă sănătate, nemărginite bucurii și bogate împliniri pe calea slujirii înțelepte a Bisericii Ortodoxe Române.

Academician Ionel HAIUDUC
Președintele Academiei Române

Ulterior, s-a dat citire mesajului Domnului Konrad Raiser, Secretar General al Consiliului Mondial al Bisericii:

Prietenia mea ecumenică și colegială cu Preafericitul Daniel datează din timpul în care amândoi eram tineri membri ai conducerii Consiliului Mondial al Bisericii (CMB). După plecarea Prof. Nikos Nissiotis, a fost numit lector ortodox la Institutul Ecumenic din Bossey. În calitate de Secretar General Adjunct al CMB, am fost rugat să fiu persoana de legătură între Secretariatul General, conducerea de la Geneva și echipa de la Institutul Bossey. Astfel, am stabilit relații care mergeau dincolo de preocupările legate de activitatea de la Geneva sau Bossey, dezvoltându-se în schimburi personale de opinii cu privire la vocațiile noastre teologice și spirituale. Înainte de a se alătura conducerii de la CMB, Preafericirea Sa a petrecut un timp în Germania, unde și-a completat formația universitară; astfel, a cunoscut direct mediul bisericesc și teologic din care proveneam eu. Aceste schimburi de vederi au devenit deosebit de intense în timpul pregătirii Adunării CMB de la Vancouver, din 1983, care a avut ca temă: „*Iisus Hristos – Viața lumii*”. Îmi amintesc cu recunoștință, prețioasa sa contribuție la discutarea temei Adunării printr-o scurtă introducere meditativă la Icoana Sfintei Treimi a lui Andrei Rubliov, având ca titlu „*Dumnezeul Treimic: cel mai profund izvor de viață*”.

Curând după această Adunare, s-a reîntors în România, unde a fost hirotonit ieromonah și ulterior Episcop și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. După aceasta, am părăsit și eu conducerea de la CMB pentru a mă întoarce în țara mea și a prelua catedra de Teologie sistematică și ecumenică de la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității din Bochum. În toți acești ani, am aflat că Preafericirea Sa a înființat la Iași, pe când era Mitropolit, un Centru de întâlniri și conferințe ecumenice, care nu numai că a început să fie de folos în regiunea respectivă, dar a și atras grupuri ecumenice vizitatoare din alte țări și Biserici din Europa. A introdus, de asemenea, formarea ecumenică în programul de învățământ al Facultății de Teologie din Iași, readucând astfel în Biserică sa teme de reflecție teologică ce deveniseră importante pentru Preafericirea Sa în perioada petrecută în Germania și la CMB.

Ne-am întâlnit din nou la Adunarea CMB de la Canberra, din 1991, unde amândoi eram delegați ai Bisericii noastre. La Canberra a fost ales membru al Comitetelor Central și Executiv ale CMB, iar în

anul următor eu am fost ales Secretar General al CMB. Una dintre primele întruniri ale Comitetului Executiv al CMB, sub conducerea mea ca Secretar General, a avut loc la București, în septembrie 1991, la invitația regretatului Patriarh Teoctist și a Bisericii Ortodoxe Române. După întrunire, Preafericitul Daniel, pe atunci mitropolit, i-a primit pe membrii Comitetului Executiv și de Conducere, într-o vizită de două zile la Iași și în Moldova, prezentându-ne marile tezaure ale acestei regiuni și eforturile de stimulare a spiritului ecumenic în rândul credincioșilor, în special al studenților. Această vizită mi-a produs o profundă impresie.

În contextul acestei cunoașteri personale și al aprecierii angajamentului său ecumenic, m-am bucurat de alegerea sa ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ca urmaș al Patriarhului Teoctist. Într-o perioadă în care CMB a făcut serioase eforturi de a-și întări relațiile cu Bisericile Ortodoxe membre și participarea acestora la viața Consiliului, este important și încurajator să te poți baza pe ierarhi ortodocși ca Preafericitul Daniel, care cunoaște și sprijină activitatea CMB și a altor organizații ecumenice, cum ar fi Conferința Bisericilor Europene, datorită experienței directe și a convingerii personale.

Cea de a 60-a aniversare a sa îmi oferă ocazia de a-mi exprima urările pentru păstorirea îndelungată a Bisericii Ortodoxe Române și să mă rog ca Dumnezeu să-i binecuvânteze slujirea. Fie ca Preafericirea Sa să-și poată sluji poporul și mișcarea ecumenică mulți ani de aici înainte!

Konrad RAISER

Secretar General al Consiliului Mondial al Bisericilor

De asemenea, au fost citite și mesajele altor reprezentanți ai Bisericilor, și anume: Preafericitul Kiril, Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii, Preafericitul Anastasios, Arhiepiscop de Tirana, Durres și a toată Albania, Preafericitul Krystof, Arhiepiscop de Praga și al Ținuturilor Cehe, Mitropolit al Ținuturilor Cehe și al Slovaciei, Preafericitul Sava, Mitropolitul Ortodox al Varșoviei și Întregii Poloniei, Înaltpreasfințitul Panteleimon, Mitropolit de Veria, Naoussa și Kampania, Înaltpreasfințitul Paulos, Mitropolit de Drama, Înaltpreasfințitul Vasile, Mitropolit de Elassona, Cardinalul Cristoph Schönborn, Arhiepiscop de Viena, Cardinalul Karl Lehmann, Episcop de Mainz, Monseniorul Vincenzo Paglia, Episcop de Terni-Narni-Amelia, Preasfințitul Petru Gherghel, Episcop

Romano-Catolic de Iași și domnul Keith Clemens, Secretar General al Conferinței Bisericilor Europene (1997-2005). Au mai fost prezentate și mesajele de felicitare ale autorităților statului român ori ale oamenilor de cultură: domnul Emil Boc, Prim-ministrul României, domnul Mircea Geoană, Președintele Senatului României, domnul Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, domnul Academician Dan Berindei, Vicepreședintele Academiei Române și Domnul Ioan Pânzaru, Rectorul Universității București.

În continuarea momentului festiv, a avut loc lansarea albumului aniversar „Lucrând spre zidirea Bisericii”, apărut la Editura Basilica a Patriarhiei Române și prezentat de Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, precum și a volumului omagial „Euharistiron Patriarhului Daniel al României”, apărut tot la Editura Basilica, sub coordonarea Preasfințitului Varlaam Ploieșteanul și a domnului Emilian Popescu, membru corespondent al Academiei Române.

La final, cei prezenți au vizionat filmul documentar „Devenire într-o slujire”, realizat de Televiziunea TRINITAS TV a Patriarhiei Române, iar Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de binecuvântare.

Moment din timpul aniversării Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Aula Magna „Teoctist Patriarhul” – Palatul Patriarhiei

Summary: The Sixtieth Life's Anniversary Jubilee of his Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church

On the 22nd of July 2011, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, celebrated the sixtieth life's anniversary jubilee. On this occasion, His Beatitude consecrated the mural painting of the recently restored „Saint Great Martyr George, Saint Prophet Daniel and Saint Venerable Parascheva” historical chapel of the Patriarchal Residence.

After that, His Beatitude took part in a *Te Deum* divine service officiated in the Patriarchal Cathedral, being assisted by members of the Holy Synod, high ecclesiastics from the Orthodox Church of Greece, representatives of churches and cults of Romania, Romanian State authorities, members of the Academy, men of culture and numerous faithful. At the end of the divine service, His Eminence Laurențiu, Metropolitan of Transylvania read out a fraternal message addressed to His Beatitude Father Patriarch Daniel, who answered with a thankful message. In his turn, His Grace Ciprian Cămpineanul, patriarchal vicar bishop, read out „The Anniversary Act” of the Permanent National Church Council and the Permanent Diocesan Council of the Archdiocese of Bucharest. His Beatitude Father Patriarch Daniel was also congratulated by the two high ecclesiastics from the Orthodox Church of Greece, namely His Eminence Pavlos, Metropolitan of Dramas, and His Eminence Barnabas, Metropolitan of Neapolis.

Later on, the participants in this event were invited to a festive moment which took place in „Teocist Patriarhul” *Aula Magna* of the Patriarchal Palace. Here, the messages of congratulation were read out, being addressed to His Beatitude Father Patriarch Daniel by the members of the Orthodox and Roman Catholic Churches, the Romanian state authorities, many culture men, and so on. Then, the guests assisted to an album and volume of homage being launched at the „Basilica” Publishing House of the Romanian Patriarchate, and viewed a documentary film cast by the TRINITAS TV about His Beatitude Father Patriarch Daniel's life.

Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Bucovina (20-22 august)

Bogdan CRONȚ, Pr. Sorin-Vasile TANCĂU

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat timp de trei zile o vizită în Bucovina. Astfel, Preafericirea Sa, însoțit de Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, au vizitat sâmbătă, 20 august 2011, Mănăstirea Humor. După popasul făcut la Mănăstirea Humor, Preafericitul Părinte Daniel a mers împreună cu delegația la Mănăstirea Voroneț. Patriarhul României a sfințit pe 21 august 2011, Biserica „Nașterea Maicii Domnului”, din orașul Gura Humorului, județul Suceava, alături de un impresionant sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Programul vizitei canonice a Preafericitului Sale în Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților s-a încheiat pe 22 august, după vizitarea mănăstirilor Sucevița și Moldovița.

Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la mănăstirile din zona Bucovinei a început în dimineața zilei de sâmbătă, 20 august, la Mănăstirea Humor, din județul Suceava. Patriarhul României, însoțit de Înaltpreasfințitul Teofan și de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Pimen și de obștea Mănăstirii Humor. În biserica mănăstirii au fost înălțate rugăciuni de mulțumire, după care Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru prezența în Bucovina și i-a prezentat situația lucrărilor de restaurare de la Mănăstirea Humor. Preafericitul Părinte Daniel a apreciat eforturile depuse de obștea mănăstirii și a făcut o paralelă între refacerea picturii unei biserici și curățirea duhovnicească a omului: „Această lucrare sfântă a picturii nu este doar o podoabă, ci, în primul rând, o mărturisire a credinței, un îndemn la rugăciune și la viață sfântă. Sfinții din icoane sunt învățătorii noștri, dar mai ales sunt rugătorii noștri”, a spus Preafericirea Sa.

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu delegația,
vizitând Mănăstirea Humor*

În cadrul vizitei începute în Bucovina, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ajuns sâmbătă, 20 august 2011, la Mănăstirea Voroneț din județul Suceava, însoțit de Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

În biserica Mănăstirii Voroneț au fost înălțate rugăciuni de mulțumire, după care Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a prezentat succint obștea precum și viața monahală cu particularitățile de la acest așezământ. În continuare, Patriarhul României a rostit un cuvânt în care a subliniat valoarea de simbol a Mănăstirii Voroneț pentru creștinismul ortodox din România. De asemenea, Preafericirea Sa a făcut referire la frumusețea picturii din această mănăstire ca simbolică a *albastrului de Voroneț*: „În mod deosebit această mănăstire se remarcă prin memoria vie pe care o poartă domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt duhovnicului său. Aici la Voroneț este locul unde se păstrează pictură în interior din timpul voievodului, ceea ce este o raritate. O pictură plină de măreție și de smerenie, de echilibru și de finețe. În plus, avem aici un îndemn la Liturghie cosmică și într-adevăr frumusețea *albastrului de Voroneț* cheamă verdele din natură și verdele translucid luminat de soare în

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de ierarhi, preoți și monahi la Mănăstirea Voroneț

Liturghie cerească. Voronețul ne arată, prin albastrul lui, cel mai bine, cerul coborât pe pământ, îmbrățișând toată lumea creată de Dumnezeu, natura, și de aceea, omul creștin român îl simte pe Dumnezeu aproape”, a spus Preafericirea Sa. Mănăstirea Voroneț este una dintre cele mai valoroase ctitorii ale Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, biserica fiind ridicată în anul 1488.

Orașul Gura Humorului a îmbrăcat, duminică, 21 august, straie de sărbătoare, pentru a cinsti sfințirea bisericii cu hramurile „Nașterea Maicii Domnului” și „Duminica Sfinților Români”. Copii, tineri și bătrâni, mulți dintre ei îmbrăcați în port tradițional, s-au adunat în preajma catedralei încă de la primele ore ale dimineții, iar numărul credincioșilor adunați aici, humoreni și nu numai, a ajuns în scurt timp la peste cinci mii. Sfințirea catedralei din Gura Humorului a fost un moment pe care locuitorii din partea locului l-au așteptat peste 16 ani. La slujba de sfințire a catedralei a participat un număr impresionant de arhieri, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel: Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Serafim, Mitropolitul ortodox român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, Preasfințitul Corneliu, Episcopul Hușilor, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei

Romanului și Bacăului, stareți și starețe de la mănăstirile Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților și peste o sută de preoți de la parohiile din jur. Slujba de sfințire a bisericii a fost săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh, care a vorbit, la final, credincioșilor prezenți la eveniment despre semnificațiile acestui moment deosebit din viața creștinilor din orașul sucevean Gura Humorului. „Binecuvântarea pe care o dăruiește sfințirea unei biserici este mare și sfântă, pentru că biserica de zid este învelișul arhitectural al Bisericii celei Vii a lui Hristos, care înseamnă comunitatea bisericească euharistică îndrumată de păstoriile ei duhovnicești. Deci, odată cu sfințirea bisericii, se sfințesc și sufletele noastre, ale celor care ne-am rugat în timpul slujbei de sfințire”, a spus Părintele Patriarh. Apoi, Preasfințitul Corneliu, Episcopul Hușilor, a dat citire actului de sfințire a locașului de cult. După sfințire, Preafericitul Părinte Daniel a oficiat Sfânta Liturghie, înconjurat de soborul de ierarhi, dar și de preoți și diaconi, pe scena amenajată în fața bisericii. În cuvântul de învățătură adresat credincioșilor, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat importanța rugăciunii și a postirii jertfelnice pentru întărirea credinței. „Mântuitorul Iisus Hristos ne arată că, atunci când avem puțină credință, trebuie să o înmulțim și să o întărim prin rugăciune fierbinte și statornică și prin postire jertfelnică. Pentru că, atunci

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de soborul ierarhilor prezenți la sfințirea Catedralei din Gura Humorului

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
semnând Hrisovul de sfințire al Catedralei din Gura Humorului*

când ne aflăm în stare de rugăciune și de post, suntem direct legați de Dumnezeu mai mult decât de orice lucru material din lumea aceasta. Prin rugăciune și prin postire jertfelnică – a nu mânca și a nu bea nimic în ziua respectivă – noi ne uplem de harul Duhului Sfânt”, a subliniat Părintele Patriarh.

„Cetățean de onoare” al orașului Gura Humorului

După oficierea Sfintei Liturghii, primarul Marius Ioan Ursaciuc a înmânat Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul de „cetățean de onoare” al orașului Gura Humorului și, pentru prima dată în istoria localității sucevene, i-a dăruit Cheia Orașului. Cu această ocazie, domnul primar Marius Ursăciuc a precizat: „Consiliul local al orașului Gura Humorului s-a întrunit în ședință extraordinară și a conferit titlul de Cetățean de Onoare și, pentru prima oară în istoria orașului, conferă Cheia orașului Gura Humorului, Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pentru ampla misiune pe care o desfășoară în promovarea valorilor credinței, tradiției și culturii românești în lumea contemporană”. Părintele Patriarh Daniel a mulțumit

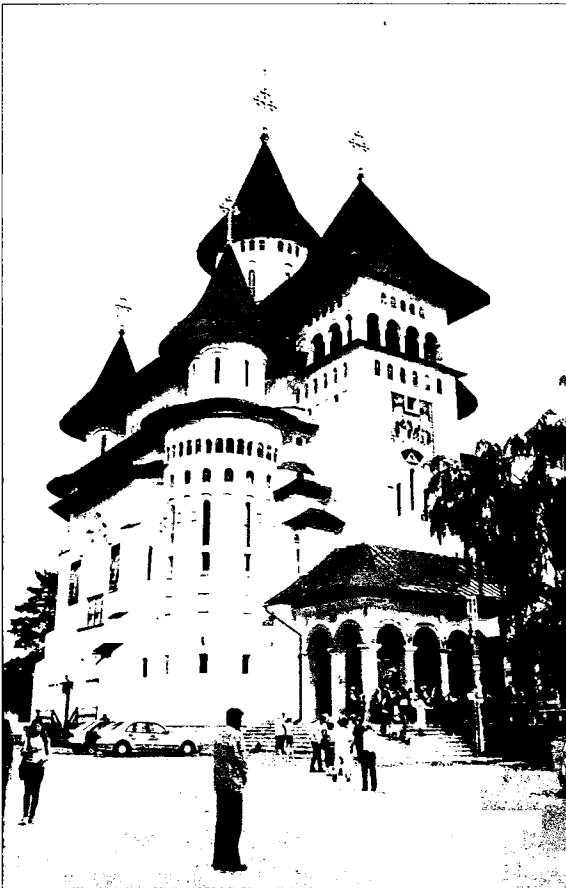

Domnul Marius Ioan Ursaciuc, primarul orașului Gura Humorului, oferind Preafericitului Părinte Patriarh Daniel „Cheia orașului”

pentru distincțiile acordate și și-a exprimat speranța de a mai avea prilejul să participe la astfel de evenimente în orașul din nordul țării: „Mulțumesc Domnului primar, Consiliului local pentru această mare onoare. Cheia înseamnă aici o deschidere spre cooperare și ajutorare. Onoarea obligă întotdeauna, și anume, ne obligă să ne aducem aminte de acest oraș, să îl ajutăm după posibilități și să îl vizităm după posibilități”.

La rândul său, Patriarhul României a răsplătit munca celor care, fie clerici sau mireni, au sprijinit în mod deosebit lucrările de construcție a catedralei din Gura Humorului. Printre cei răsplățiți pentru râvna lor s-a numărat preotul Mircea Nuțu, parohul Bisericii „Nașterea Maicii Domnului”, cel care a muncit, timp de 20 de ani, pentru a duce la bun sfârșit proiectul catedralei. Totodată au fost oferite mai multe ordine și diplome celor care au sprijinit în mod deosebit lucrările de construire a Bisericii „Nașterea Maicii Domnului”. În aplauzele humorenilor prezenți la eveniment, părintele Mircea Nuțu a primit de la Preafericitul Părinte Patriarh Daniel „Crucea Patriarhală”, cea mai mare distincție acordată clericilor de Biserica Ortodoxă Română. „Pe lângă clericii și mireni pe care i-am răsplătit astăzi și cărora le-am mulțumit pentru eforturile

deosebite pe care le-au depus la ridicarea acestui sfânt lăcaș, se cuvine să pomenim și să mulțumim poporului, credincioșilor, cei mulți și anonimi, care cu jertfă și smerenie se unesc pentru a ajuta Biserica noastră”, a mai spus Părintele Patriarh. Humorenii și oaspeții prezenți la slujba de sfințire a catedralei s-au declarat impresionati de frumusețea lăcașului de cult și de soborul arhierilor Bisericii Ortodoxe Române, prezenți la acest eveniment. Preotul Mircea Nuțu, parohul Bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Gura Humorului, consideră catedrala sfințită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel „un simbol al orașului și o mărturie a credinței humorenilor”: „catedrala nu a cerut doar o jertfă morală, ci și o jertfă materială. Pentru a duce la bun sfârșit acest obiectiv spiritual, nu au fost doar 16 ani de muncă, ci 20 de ani, pentru

Catedrala din Gura Humorului cu hramurile „Nașterea Maicii Domnului” și „Duminica Sfinților Români”

că au fost și patru ani de luptă pentru dobândirea terenului”, spune preotul Nuțu. Crucea și locul pentru catedrală au fost sfințite pe 5 decembrie 1991 de către Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, iar trei ani mai târziu, pe 23 octombrie 1994, Înaltpreasfințitul Pimen, împreună cu un sobor de preoți, a sfințit piatra de temelie a catedralei, al cărei proiect a fost realizat de arhitectul Gheorghe Bratiloveanu. Catedrala „Nașterea Maicii Domnului” are o lungime de 46 m, o lățime de 26 m și înălțimea de 53 m. Pictura catedralei a fost începută în anul 2007 și a fost realizată de profesorul Alexandru Mateiaș din București, împreună cu o

Credincioși din Gura Humorului prezenți la slujba de sfințire a Catedralei

echipă de tineri. Sculpturile și catapeteasma din biserică au fost realizate de o echipă de meșteri, în frunte cu sculptorul Ioan Hantar, din Grumăzești – județul Neamț. Pictura catapetesmei a fost făcută de un tânăr pictor din Gura Humorului, Cristian Dumbrava, iar icoanele prăznicare au fost pictate tot de un humorean, Vasile Dobrea. Partea exterioară a catedralei, lucrarea din piatră, este opera lui Florin Dorneanu, din localitatea Stâncă – județul Neamț. În catedrală se află 21 de candelabre și 32 de corpuri de iluminat aduse din Grecia, majoritatea donații de la credincioșii care au dăruit bisericii și cărți de rugăciune, icoane și alte obiecte necesare desfășurării tuturor serviciilor religioase. „În jurul meu i-am avut mereu alături pe credincioșii Parohiei „Sfinții Constantin și Elena” din Gura Humorului. Ei au fost, de fapt, ctitorii acestei catedrale, alături de credincioși de la alte parohii din oraș și din țară, de humoreni plecați la muncă în străinătate, de oameni de afaceri. Am rămas uimit de puterea credinței și spun mereu: dacă neamul românesc și cei care ne conduc ar înțelege ce înseamnă puterea credinței și unitatea poporului în jurul altarului, ați putea vedea multe minuni”, a precizat părintele Mircea Nuțu. După încheierea ceremoniilor de sfințire, credincioșii s-au așezat la rând, pentru a trece, spre închinare, prin Sfântul Altar.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel înconjurat de copii la Mănăstirea Sucevița

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a vizitat pe 22 august, complexul monahal de la Mănăstirea Sucevița din județul Suceava. Preafericirea Sa a fost întâmpinat aici de sute de credincioși îmbrăcați în straie naționale. Preafericirea Sa, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a fost întâmpinat la Sucevița de către Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților și de maicile mănăstirii. De asemenea, localnicii în costume populare l-au întâmpinat pe Patriarhul României cu pâine și sare. În biserica mănăstirii s-au înălțat rugăciuni de mulțumire, după care Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a rostit un cuvânt de bun venit. Înaltpreasfinția Sa a făcut o prezentare a obștii Mănăstirii Sucevița și, în special, a preocupărilor pentru restaurarea icoanelor. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a apreciat strădaniile maicilor de la această mănăstire și a punctat totodată aspecte referitoare la necesitatea folosirii icoanelor vechi, precum cele de la Sucevița, în explicarea unor texte liturgice. De asemenea, Preafericirea Sa a vorbit celor prezenți despre unicitatea picturii și a apreciat grija pentru conservarea patrimoniului sacru bisericesc: „Astăzi, cu televizorul și internetul omul aproape că este înrobite de imagini și de aceea are nevoie de imagini sfinte care sfințesc privirile, care înalță sufletele la frumuseți cerești netrecătoare și nelimitate. Icoana este o lucrare specifică Bisericii și arată pe oameni în comuniune veșnică cu Dumnezeu. Noi, personal, nu

cunoaștem o mănăstire în toată lumea ortodoxă în care să fie pictați atât de mulți îngeri, în cete de îngeri. Aici sunt atât de multe și atât de frumos prezentate încât ai impresia că este o vedere a cetelor îngerești din ceruri. Este foarte important acest lucru, deoarece cetele îngerești săvârșesc continuu Liturghia în fața Preasfintei Treimi, iar Liturghia noastră de pe pământ când începe se unește cu cea din ceruri”. La final, Preafericitul Părinte Daniel a oferit maicii starețe Mihaela Cozmei o Sfântă Evanghelie în versiune nouă, precum și alte volume pentru îmbogățirea bibliotecii.

În continuarea vizitei canonice, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a ajuns la Mănăstirea Moldovița din comuna Vatra Moldoviței, județul Suceava. Însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor. În biserica mănăstirii au fost rostite rugăciuni de mulțumire, după care Patriarhul României a rostit un cuvânt în care a arătat ce anume îi atrage pe credincioși să vină la mănăstirile bucovinene: „Pelerinii vin aici nu pentru un sfânt anume, ci pentru sfintele icoane și sfintele fresce. Pelerinaj la frumusețile sfințeniei în picturi. Primirea pelerinilor care vor să se întâlnească cu frumusețea sfinților din picturi este o artă misionară de o valoare inestimabilă, pentru că

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de ierarhi, stareți, starețe și copii la Mănăstirea Moldovița

omul, în general, păstrează în memorie imaginea mai mult decât cuvintele. Aceștia sunt posibili convertiți chiar dacă sunt necredincioși sau posibili creștini mai convinși, mai iubitori de biserică și de sfințenie prin frumusețea artei sacre”.

La finalul vizitei, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen, i-a mulțumit Preafericitului Părinte Daniel pentru susținerea și promovarea mănăstirilor din Bucovina: „Vă mulțumim pentru toate câte ne-ați împărtășit cu ocazia acestei vizite. Se zice că ați încheiat vizita, dar nu este adevărat pentru că aceasta este numai un început, căci așa cum ați mărturisit aveți gânduri frumoase pentru vestirea acestor valori ale ortodoxiei prin mijloacele moderne de astăzi. Pentru toate vă mulțumim și vă cerem iertare pentru neajunsurile noastre”.

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's Canonical Visit in Bucovina (August 20-22)

His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, has visited Bucovina during three days. The programme of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, aimed at visiting the monasteries of Bucovina district and started with Humor Monastery, in Suceava county. Having made this first halt, His Beatitude went then to Voroneț Monastery, where he gave a speech to the high hierarchs present there, and the monastic community, in which he placed particular emphasis on the beauty and value of the colour (that had already become a symbol) of the paintings of this historical monastery: „the Voroneț blue”.

On the 21st of August, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, consecrated the Birthday of the Mother of God church in Gura Humorului, Suceava county, assisted by an impressively large group of hierarchs, all members of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church.

On the 22nd of August, the Patriarch of Romania visited the monastic complex of Sucevița, Suceava county. His Beatitude was welcomed here by hundreds of faithful clad in their traditional peasant dress. The programme of His Beatitude's canonical visit at the Archdiocese of Suceava and Rădăuți came to an end, after visiting Moldovița Monastery.

In conclusion of the visit, His Eminence Father Archbishop Pimen expressed his gratitude to His Beatitude Father Daniel for supporting and promoting the monasteries of Bucovina.

Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat cu prilejul *Duminicii românilor migranți* (21 august)

Comuniune românească în vreme de criză economică

Rostul principal al **Duminicii migranților** este de-a *spori comuniunea și conlucrarea fraternă între românii care muncesc sau studiază departe de țară și cei rămași în România, precum și de-a promova o conviețuire armonioasă a imigranților români cu cetățenii din țările de adopție*, mai ales acum când în multe locuri din lume criza economică și spirituală se manifestă prin tensiuni și revolte de stradă, care se pot transforma în conflicte interetnice și interreligioase. Pe de altă parte, Duminica aceasta este și chemarea adresată credincioșilor ortodocși români să-și intensifice și reafirme fidelitatea față de Biserica strămoșească, de credința ortodoxă și cultura spirituală românească, să cultive unitatea familiei conjugale într-o lume din ce în ce mai secularizată și individualistă. Ierarhii și preoții comunităților ortodoxe românești din diaspora contribuie foarte mult la păstrarea unității și identității naționale și profesionale a acestora, precum și la integrarea lor în țările gazdă. Din acest motiv, ei merită mai mult sprijin din partea Bisericii și a Statului român, mai ales prin organizarea de programe comune, dedicate familiilor acestor preoți, precum și copiilor și tinerilor români din afara granițelor țării noastre. Cu bucurie vestim românii ortodocși care lucrează sau studiază în străinătate că un simbol nou al comuniunii, cooperării și demnității noastre ortodoxe românești devine acum construirea *Catedralei Mântuirii Neamului*, care, în picturile și mozaicurile sale, va include icoane de sfinți și chipuri ale unor locașuri de cult reprezentative din toate provinciile românești și **ale unor comunități românești din afara României**.

Construirea acestei Catedrale noi este, în același timp, o necesitate practică și o lucrare simbolică în folosul poporului român din țară și din afara ei, ea realizându-se prin contribuția tuturor românilor ortodocși și a fiecăruia în parte.

Colecta deja începută în eparhiile Patriarhiei Române arată că mulți români ortodocși, deși acum sunt săraci material, *sunt totuși bogați în credință și darnici în conlucrare, oferind lunar darul lor edificator de zid și de suflet.*

Lucrările de construire a *Catedralei Mântuirii Neamului* se desfășoară pe bază de licitație sau selecție și oferă locuri de muncă pentru oameni calificați în acest domeniu, iar fiecare bănuț este folosit cu mare atenție și responsabilitate. *Noua Catedrală va avea în incinta ei cămine și cantine pentru pelerini, un centru social-cultural pentru tineri și adulți, un centru medical de diagnostic și tratament pentru pelerini săraci. Astfel lucrarea spirituală sau liturgică a Catedralei se va împleti cu lucrarea ei socială.* În pofida unor atitudini tendențioase sau ostile din presă, construirea Catedralei Mântuirii Neamului este puternic susținută de poporul dreptcredincios, mai ales de clericii și credincioșii ortodocși români care au contribuit și la construirea altor biserici în ultimii 20 de ani. *Aceștia reprezintă acum neamul de voievozi ctitori de locașuri sfinte, apărători ai credinței și ai culturii românești creștine, care construiesc biserici utile nu doar pentru ei înșiși, ci și pentru generațiile viitoare.*

Drept recunoștință, Biserica noastră pomenește zilnic în rugăciunile ei pe cei care au zidit și ajutat biserici numindu-i „**fericiții și pururea pomeneții ctitori**”. De aceea, vă îndemnăm și pe dumneavoastră să vă adăugați lor, ajutând la construirea Catedralei Mântuirii Neamului, *oferind un dar pentru eternitate, deoarece iubirea față de Biserică este arvuna vieții veșnice.*

Totodată, vă îndemnăm să ajutați pe cei săraci, bolnavi și singuri, pe cei bătrâni, orfani și îndoliați din locurile natale românești, pentru că *faptele bune devin izvor de bucurie și binecuvântare a vieții omului pe pământ și în ceruri.*

Vă dorim tuturor sănătate și mântuire, pace și bucurie, un concediu sau o vacanță frumoasă și vă încredințăm de preșuirea și binecuvântarea noastră părintească.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's message delivered on the occasion of the Migrant Romanians' Sunday (August 21)

Romanian Communion in Times of Economical Depression

The main sense and aim of The Migrants' Sunday is to increase the communion and fraternal co-operation between the Romanians that are working or studying far away from their fatherland and those that have remained in Romania, as well as to forward a harmonious cohabitation between the Romanian immigrants and the citizens of the forster lands, especially now, when in more than one place in the world the economical and spiritual depression appears in social strain and street fightings, which might turn into serious interethnic and interreligious conflicts. On the other hand, the Sunday we are celebrating today is also an appeal to the Romanian Orthodox believers to make conspicuous and redouble their devotion to our forefathers' Church, to the Orthodox faith, and the Romanian spiritual culture, to promote the conjugal family's unity within a world which is ever more secularized and individualistic. The hierarchs and the priests of the Romanian orthodox communities in diaspora are all instrumental in preserving their national and confessional unity, as well as in their integration in those countries that have received them. This is the reason why they are worth supporting by the Romanian Church and State, especially by organizing common programmes dedicated to these priests' families, as well as to the Romanian children and young people abroad. Accordingly, it is with great joy that we announce the orthodox Romanians who work abroad that a new symbol of our communion, joint work and Romanian orthodox dignity has become now the building of the People's Salvation Cathedral which, among its paintings and mosaics, will include icons of saints and images of some dwellings of worship which representative of all the Romanian provinces, and also belonging to some Romanian communities abroad. Building this new Cathedral is hereat both a practical necessity and a symbolic work for the benefit of the Romanian people who live in their own country or abroad, being thereby realized owing to the contribution of all and each orthodox Romanian.

The subscriptions that are already in progress in all the eparchies of the Romanian Patriarchate are illustrative of the fact that lots of Romanians, though materially needy nowadays, are nevertheless rich in faith and generous in co-operation, offering every month their gift which is both able to erect walls and enlighten souls.

The building works for the People's Salvation Cathedral proceed from the practice of auction and selection, and thereby provide jobs for all people who are qualified in this field, and each small coin is ever so carefully and responsibly used.

The new Cathedral is going to include hostels and refectories for pilgrims, a social and cultural centre for young people and adults, a medical centre for diagnosis and cure for needy pilgrims. Hence, the spiritual or liturgical programme of the Cathedral is going to interweave with its social programme. Despite some tendentious or hostile attitudes in press, the building of the People's Salvation Cathedral is vigorously encouraged by all the faithful, especially by the Romanian clergy and believers who have contributed to the building of other churches for the last twenty years. It is they now that are representative for the noble line of descendents from our voivodes who founded those famous dwellings of worship of yore, and were protectors of the Romanian Christian faith and culture; it is also they that built new churches nowadays, not only for their own use, but for the new generations to come.

This is the reason why it is with high gratitude that our Church daily mentions in her prayers those that have built churches or gifted them away, calling them "forever blessed and commemorated". A therefore address you my stimulating advice to join them in the building of the People's Salvation Cathedral, making your bit and gift in eternity, because love for Church is earnest money for eternal life.

A therewith urge you to help the poor, the ill and alone, the old, the orphans and the mournful who live in your Romanian native districts, because your good deeds will become source of joy and blessing for man's life on earth and in Heaven.

A wish you all good health and salvation, peace and joy, a nice holiday, and assure you of all my fatherly esteem and blessing.

† DANIEL

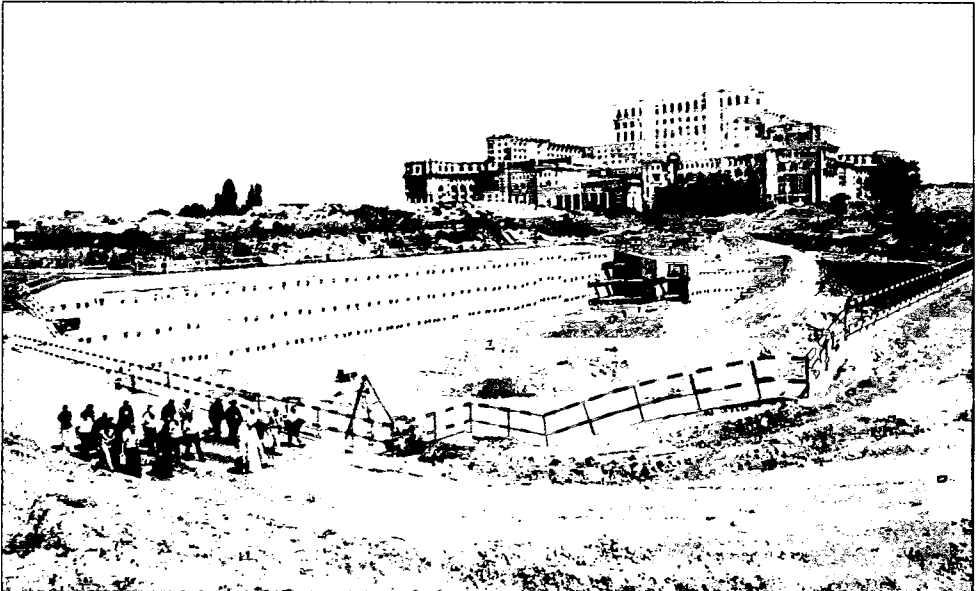
Patriarch of the Romanian Orthodox Church

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în vizită la șantierul Catedralei Mântuirii Neamului (25 august)

Marinel Laurențiu MARCU

În ziua de 25 august 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a vizitat șantierul Catedralei Mântuirii Neamului. În cadrul vizitei, Preafericirea Sa a verificat stadiul lucrărilor realizate și a analizat soluțiile prezentate de constructori pentru viitoarele etape ale proiectului.

Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal,

Șantierul Catedralei Mântuirii Neamului

*Dl Franco Sticher, manager de proiect, explicând planurile de subsol
Preafericitului Părinte Patriarh Daniel*

și membri ai Permanenței a vizitat în ziua de 25 august 2011 șantierul noii Catedrale patriarhale de pe Dealul Arsenalului din București. Cu această ocazie, cei responsabili de realizarea acestui proiect i-au prezentat Preafericirii Sale lucrările efectuate și soluțiile privind următoarele etape în construcția subsolului Catedralei.

Preafericirea Sa a avut bucuria de a constata că au fost realizate ancorajele care vor asigura stabilitatea pereților murați și că s-au efectuat deja lucrări de pregătire a fundației viitoarei Catedrale patriarhale. Pentru realizarea zonelor de acces și a legăturilor funcționale între toate nivelele Catedralei Mântuirii Neamului, au fost prevăzute șase noduri de circulație verticală, formate din scări și baterii de lifturi. Acestea asigură legătura dintre parter și nivelele inferioare până la cota -16,0 metri, dar și cu nivelele superioare, până la cota +42,0 metri. De la aceasta cotă în sus, circulația se continuă prin intermediul a patru baterii de scări și lifturi, situate la baza turlei principale, până la cota +57,0 metri. De asemenea, două scări și două lifturi urcă până la cota +71,0 metri, apoi cele două lifturi și o scară – care se desfășoară în jurul turlei principale, urcă până la cota +91,0 metri.

Patriarhul României a felicitat constructorii pentru lucrările realizate, iar apoi i-au fost prezentate planurile și etapele în construcția subsolului Catedralei, precum și metodele tehnice de realizare ale acestora.

O etapă importantă pentru asigurarea rezistenței la eventualele infiltrații de apă în fundația Catedralei Mântuirii Neamului o constituie realizarea hidroizolației. Pentru ca riscul de infiltrații să fie redus la minimum, s-a considerat oportun ca la celelalte elemente care alcătuiesc hidroizolația să se adauge un înveliș din plumb ce va proteja baza întregii construcții. Stratul de plumb va fi atât la nivel orizontal, cât și la nivel vertical și va avea în primul rând rolul de a proteja construcția de apă, servind drept hidroizolație alături de peretele de polistiren, acesta urmând să fie amplasat între pereții murați și fundație.

După vizitarea șantierului, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu delegația, a vizitat biserica provizorie din apropierea viitoarei Catedrale, realizată pe schelet metalic din materiale prefabricate, unde se va sluji până ce va fi terminată Catedrala, credincioșii având astfel posibilitatea

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel analizând planurile de subsol ale Catedralei Mântuirii Neamului

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și membrii Permanenței Consiliului Național Bisericesc în vizită de lucru la șantierul Catedralei Mântuirii Neamului

să facă donații și în acest loc în vederea finalizării lucrărilor acestui important edificiu, simbol al Ortodoxiei românești.

Ansamblul Catedralei Mântuirii Neamului se va dezvolta pe o lungime de circa 450 de metri și o lățime de 175 de metri. Întregul complex va fi dominat de Catedrală, a cărei turlă principală se va ridica la o înălțime de 120 de metri.

Catedrala va avea 120 de metri lungime, 70 de metri lățime și 120 de metri înălțime, iar înălțimea minimă de streășină va fi de 44, 95 metri.

Summary: The Patriarch of Romania on a Visit to the People' Salvation Cathedral Building Site

On the 25th of August 2011, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, together with His Grace Varlaam Ploieșteanul, patriarchal auxiliary Bishop, as well as members of the Permanent Synod visited the

People Salvation Cathedral building site. On this occasion, those entrusted with the task of implementing this project acquainted His Beatitude with all the achieved works. The Patriarch of Romania congratulated the builders for the works they had performed as yet, then he was showed the plans and stages in the building of the cathedral's basement, as well as the technical methods of achieving all these. At the end of his visit, His Beatitude Father Patriarch and his companions looked in the church provisionally built on a metallic framework and of prefabricated parts, which is erected near the future cathedral and where the divine services will be officiated until the cathedral is finished.

Agenda de lucru
a Patriarhului României

Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1 mai – 31 august 2011)

MAI

Duminică, 1 mai:

În *Duminica a II-a după Paști*, numită și *Duminica Sfântului Apostol Toma*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu un sobor de 20 de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit slujba de sfințire a noii biserici din incinta Mănăstirii Lainici, Arhiepiscopia Craiovei, cu hramurile „Izvorul Tămăduirii” și „Sfântul Cuvios Irodion”.

În cuvântul de învățătură rostit după slujba sfințirii bisericii, Preafericirea Sa a evidențiat faptul că „sfințirea unei biserici este cea mai mare lucrare din lumea aceasta, deoarece biserica reprezintă Împărăția veșnică a lui Dumnezeu pe pământ. Biserica aceasta este icoana Ierusalimului Ceresc. De aceea, cântăm la sfințirea bisericii «Înnoiește-te, înnoiește-te, noue Ierusalime!» Această casă a Preasfintei Treimi este o binecuvântare. Până acum, ea a fost un dar al acestei obști monahale, o ofrandă frumoasă adusă lui Dumnezeu spre sfințire. De astăzi înainte, ea este darul lui Dumnezeu spre noi. Noi am oferit lui Dumnezeu lucruri din lumea aceasta, limitate și trecătoare. Acum, după ce biserica s-a umplut de harul Preasfintei Treimi, ea devine casa Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh. Am oferit daruri pământești și primim daruri cerești. Aici primim arvuna vieții veșnice și iertarea păcatelor”.

După sfințirea bisericii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oficiat Sfânta Liturghie împreună cu soborul de arhieriei, preoți și diaconi și în prezența a mii de credincioși.

În cuvântul de învățătură rostit după Sfânta Evanghelie, Preafericirea Sa a explicat care sunt înțelesurile duhovnicești ale acesteia, evidențiind faptul că, prin cuvintele Sfântului Apostol Toma „Domnul meu și Dumnezeu meu!”, se înțelege faptul că Toma nu doar a fost convins de Învierea lui Hristos, ci, deodată cu această credință, că Hristos a Înviat, el a mărturisit că *Hristos este și Domnul Vieții*. De asemenea, Preafericirea Sa, tâlcuind cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos adresate Sfântului Apostol Toma „Pentru că M-ai văzut, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut”, a vorbit despre importanța cunoașterii în Ortodoxie, și anume despre „cunoașterea prin vedere duhovnicească”.

După săvârșirea Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a proclamat solemn canonizarea *Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici*.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a acordat *Crucea patriarhală* Preacuviosului părinte arhimandrit Ioachim Pârvulescu, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Craiovei și starețul Mănăstirii Lainici, iar pentru noua biserică a dăruit o Cruce de binecuvântare și un set de Sfinte Vase.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, cu ocazia aniversării hirotonirii Preasfinției Sale într-un arhieru.

A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat: „Spiritualitate și cultură la Caransebeș”, cu prilejul organizării în Episcopia Caransebeșului a „Zilelor credinței și culturii în Caraș-Severin”, ediția a V-a, în perioada 1-8 mai 2011.

Luni, 2 mai:

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Macarie, Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, cu ocazia aniversării hirotonirii Preasfinției Sale într-un arhieru.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

A prezidat o ședință de lucru la care au participat: Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl inginer Nicolae Noica, fost ministru al Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

Marti, 3 mai:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Sala *Consilium* a Palatului Patriarhiei.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Petru, Mitropolitul Basarabiei și Exarhul Plaiurilor.

A primit în audiență Părintele diac. dr. Liviu Petcu, asistent cercetător științific la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași.

Miercuri, 4 mai:

A primit, la Palatul Patriarhiei, vizita Excelenței Sale Dl Filippos Petsalnikos, președintele Parlamentului Republicii Elene. La întrevvedere a participat și ambasadorul Republicii Elene la București, Excelența Sa Dl Georgios Poukamissas.

Președintele Parlamentului Republicii Elene a mulțumit pentru primire și a subliniat importanța relațiilor tradiționale bisericești, culturale, educaționale, economice și politice de prietenie dintre cele două țări și popoare.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a apreciat relațiile de frățietate dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă a Greciei și a subliniat faptul că cele două popoare și țări ortodoxe, membre ale Uniunii Europene, trebuie să-și intensifice cooperarea pentru a da o mărturie comună a credinței și a valorilor lor culturale și spirituale, în context european.

În timpul întrevederii au mai fost abordate și unele aspecte ale relațiilor dintre Stat și Culte, în România. În acest context, Patriarhul României a subliniat faptul că în țara noastră Cultele sunt autonome, dar cooperează cu Statul, pentru înfăptuirea binelui comun în societate.

Joi, 5 mai:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc, la Centrul social-pastoral „Sfânta Maria” – Techirghiol.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, la Centrul social-pastoral „Sfânta Maria” – Techirghiol.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la Reședința patriarhală.

Vineri, 6 mai:

A primit în audiență: pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului; și pe PC Pr. Ionuț Corduneanu, vicar-administrativ patriarhal.

Sâmbătă, 7 mai:

A primit în audiență pe Dl Gabriel Oprea, ministrul Apărării Naționale, și pe Dl Neculai Onțanu, primarul sectorului 2, București.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Marc Nemțeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale, cu prilejul aniversării hirotonirii Preasfinției Sale într-un arhiepiscop.

Duminică, 8 mai:

În *Duminica a III-a după Paști*, numită și *Duminica Mironosițelor*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit slujba de sfințire a bisericii Parohiei „Adormirea Maicii Domnului” – Vatra Luminoasă, din Protoieria II Capitală, sector 2, București.

În cuvântul de învățătură, rostit după sfințirea bisericii, Preafericirea Sa a felicitat pe cei prezenți la acest eveniment, întrucât „credincioșii formează biserica cea vie, iar lăcașul, numit tot biserică, este învelișul arhitectonic al comunității în rugăciune împreună cu sfinții lui Dumnezeu, cler și popor”. Apoi, Preafericirea Sa a vorbit despre biserică – locaș de cult – care este: „cerul pe pământ”; locul unde oamenii nu sunt singuri, ci sunt „împreună cu sfinții lui Dumnezeu care se roagă neconștient în ceruri”; „icoana Ierusalimului ceresc”, adică „Dumnezeu, împreună cu îngerii și oamenii sfinți, este reprezentat aici, pe pământ, prin Biserică”; „locul de sfințire al timpului și spațiului ca legătura timpului și spațiului cu Dumnezeu cel mai presus de timp și spațiu”; aici, în biserică, „timpul sfințit se adună în eternitate, se înveșnicește”. Biserica este „locul în care ne sfințim viața, aici ne botezăm, primim Mirungerea, aici primim Sfânta Împărtășanie, ne cununăm, în Biserică primim vindecarea păcatelor prin Taina Spovedaniei, prin Taina Sfântului Maslu, aici primim

arvuna vieții veșnice”. „Nici o instituție în lumea aceasta, în afară de Biserică, nu poate dărui iertarea păcatelor și arvuna vieții veșnice, deci *Biserica nu poate fi înlocuită cu nimic din lumea aceasta*”.

După slujba de sfințire a bisericii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie, în biserica nou sfințită. În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a explicat care este semnificația duhovnicească a Duminicii Femeilor Mironosițe și a arătat că femeia credincioasă este cel mai mare misionar în Biserică: „Femeia credincioasă, care este mamă creștină și dă naștere copiilor și îi crește în credință, este cel mai mare misionar în Biserică, pentru că ea aduce viață pe lume și pregătește, prin copiii care se nasc pe pământ, cetățeni ai Împărăției cerurilor. De aceea, educația creștină nu este doar pentru un utilitarism al Patriei pământești, ci este o investiție pentru eternitate”. În continuare, Preafericirea Sa a arătat că, în întâlnirea cu Hristos a femeilor mironosițe, este prefigurată împărtășirea cu Hristos. De asemenea, femeile mironosițe reprezintă, pentru toate femeile de astăzi, modele de urmat. Sfântul Sinod a hotărât ca *Duminica Femeilor Mironosițe* să fie *Ziua femeii creștine*, prilej cu care Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a felicitat pe toate femeile credincioase și le-a îndemnat să fie precum mironosițele, *o icoană luminoasă*. La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a hirotesit întru iconom stavrofor pe PC Pr. Paroh Ovidiu-Laurențiu Stegăruș și iconom pe PC Pr. Marius-Marian Petre. De asemenea, a dăruit pentru noua biserică o cruce de binecuvântare, iar pentru Biblioteca parohială a oferit Biblia, în format mare, cele trei volume dedicate Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române *Autocefalia: libertate și demnitate*, *Autocefalie și responsabilitate* și *Autocefalie și comuniune*, și alte cărți de teologie.

Deoarece biserica s-a ridicat cu sprijinul Primăriei sectorului 2, Preafericitul Părinte Patriarh a acordat Dlui primar Neculai Onțanu o icoană cu Sfântul Ierarh Nicolae, iar persoanele din administrația Primăriei sectorului 2 Capitală au primit distincții pentru ajutorul dăruit preoților în ridicarea lăcașului de cult și buna organizare a slujbei de târnosire. Au primit distincții și ceilalți ctitori și donatori care au contribuit la construirea bisericii.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Siluan, Episcopul ortodox român al Italiei, cu prilejul aniversării întronizării Preasfinției Sale ca Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.

Luni, 9 mai:

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal.

A primit în audiență pe PCuv. Protos. David Petrovici, starețul Mănăstirii „Înălțarea Sfintei Cruci”, Caraiman.

Marti, 10 mai:

A primit în audiență pe Dl Ioan Nani, Directorul ANTIBIOTICE SA, Iași.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului.

A primit în audiență pe Dl Florin Georgescu, prim-viceguvernator și vicepreședinte al Consiliului de administrație al BNR.

Miercuri, 11 mai:

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, director al Departamentului României de Pretutindeni.

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Qais Sadiq, președintele *Centrului de Studii Ecumenice* din Aman, Iordania, și preotul comunității ortodoxe arabe din București.

A primit în audiență pe PC Pr. asist. univ. drd. Silivu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, din București.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, cu prilejul aniversării hirotonirii Preasfinției Sale întru arhieru.

Joi, 12 mai:

A predat cursuri de *Teologie pastorală* la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, din București.

A transmis un mesaj de binecuvântare cu prilejul celei de-a doua Adunări Generale a rețelei *Acțiunea Bisericilor pentru Muncă și Viață* (CALL), organizată

de Conferința Bisericilor Europene (CEC) și CALL, cu sprijinul Asociației Ecumenice a Bisericilor din România (AIDRom), în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei.

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Ahmad Aqel, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al statului Palestina la București.

A primit în audiență pe Dl Mihai-Răzvan Ungureanu, directorul S.I.E.

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Epifanie, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, cu prilejul zilei onomastice – *Sfântul Epifanie, Arhiepiscopul Ciprului*.

Vineri, 13 mai:

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanu, Episcop-vicar patriarhal.

Duminică, 15 mai:

A participat la Sfânta Liturghie, în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală, și a ținut cuvânt de învățătură.

A primit la Reședința patriarhală un grup de pelerini din Insula Tinos, Grecia.

Marti, 17 mai:

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Așezămintelor românești de la Locurile Sfinte (Ierusalim, Iordan și Ierihon).

Miercuri, 18 mai:

A prezidat ședința de lucru a Subcomisiei pentru Statut și Regulamente a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la Reședința patriarhală.

A primit în audiență pe Dna conf. univ. dr. Paulina Popoiu, director general al Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti”, și pe Dna Lia Cosma, muzeograf în cadrul aceleiași instituții.

Joi, 19 mai:

A participat, în Catedrala patriarhală, la slujba de *Te Deum* pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în Sala Sfântului Sinod a Reședinței patriarhale. În cadrul ședinței a avut loc

alegerea ierarhului titular în scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Dintre cei doi candidați desemnați de Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în consultare cu Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, Sfântul Sinod a ales, prin vot secret, pe Preasfințitul Părinte Irineu Bistrițeanul în scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei, cu 29 de voturi din 42 exprimate. Preasfințitul Părinte Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a obținut 13 voturi.

Vineri, 20 mai:

A primit, la Reședința patriarhală, pe Eminența Sa Cardinalul Stanislaw Dziwisz, Arhiepiscop romano-catolic de Cracovia, aflat într-o vizită în România. La întrevvedere a mai participat Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan Robu, Arhiepiscop romano-catolic de București și președintele Conferinței Episcopilor Catolici din România.

În calitate de fost secretar al Papei Ioan Paul al II-lea, Eminența Sa Cardinalul Stanislaw Dziwisz a rememorat vizita de neuitat a fostului suveran pontif la București (7-9 mai 1999) și a subliniat importanța ei în consolidarea dialogului teologic și a relațiilor dintre Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă Română.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a apreciat că cele două întâlniri ale vrednicului de pomenire Patriarh Teoctist cu Papa Ioan Paul al II-lea, de la București (1999) și de la Vatican (2002), au avut efecte benefice pentru relațiile dintre ortodocșii români și catolicii din Italia și alte țări cu populație majoritar catolică din Europa. De asemenea, Preafericirea Sa a reliefat relațiile tradiționale de prietenie dintre poporul român și poporul polonez și a subliniat importanța dialogului și a cooperării practice dintre Biserici în promovarea păcii, a bunei înțelegeri și a solidarității cu diferite comunități creștine aflate în dificultate.

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în Sala Sfântului Sinod a Reședinței patriarhale.

A primit în audiență pe Dl Ion Grecu, președintele firmelor ELCOMEX.

A primit, la Reședința patriarhală, vizita Înaltpreasfințitului Părinte Anthimos, Mitropolit de Alexandroupolis, Traianoupoleos și Samotrakis – Grecia.

Sâmbătă, 21 mai:

A săvârșit Sfânta Liturghie, cu prilejul sărbătorii Sfinților Împărați Constantin și Elena – hramul istoric al Catedralei patriarhale – înconjurat de un sobor de 14 ierarhi, zeci de preoți și diaconi, pe un podium special amenajat lângă Catedrala patriarhală. Între ierarhii co-slujitori s-a aflat și Înaltpreasfințitul Părinte Anthimos, Mitropolit de Alexandroupolis, Traianopolis și Samotrakis – Grecia, care a rostit un cuvânt de învățătură după citirea Sfintei Evanghelii. La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit despre Sfinții Împărați Constantin și mama sa Elena, care sunt modele de viață creștină, hărnicie, dărnicie, înțelepciune și rugători în ceruri: „...Sfinții Împărați rămân vii în memoria Bisericii prin ceea ce ei au făcut, dar și prin rugăciunile pe care ei le înalță în Ceruri pentru Biserica lui Hristos din toată lumea”. Preafericirea Sa a evidențiat faptul că Sfântul Împărat Constantin se aseamănă cu Sfântul Apostol Pavel în ceea ce privește convertirea sa și că el este cinstit ca un episcop nehirotonit, ca un supraveghetor care îi poartă părintește de grijă Bisericii lui Hristos de pe pământ. Dumnezeu a intervenit, în istorie, prin Sfântul Împărat Constantin cel Mare, și „această intervenție a schimbat istoria, pentru că în anul 306 a devenit cezar, în 312 după ce l-a înfrânt pe Maxențiu, rivalul de la Roma, a devenit împărat, pentru ca în 313 să dea decretul de libertate a conștiinței sau *Edictul de la Milan*, când s-a pus capăt persecuțiilor împotriva creștinilor”. Sfântul Constantin cel Mare a fost un mare apărător al Bisericii și el a reprezentat un model pentru voievozii români, de la care au învățat să zidească biserici, el „rămâne în memoria vie a Bisericii pentru că el a fost apărător al credinței. El a convocat primul Sinod Ecumenic, cel de la Niceea din 325, și când a văzut cum arătau episcopii care au fost prizonieri în timpul persecuțiilor, unii fără un ochi, mână, picior sau mutilați în fel și chip, cu lacrimi i-a primit cinstindu-i, ridicându-se în picioare atunci când ei au intrat în sala sinodală. Sfântul Împărat Constantin a dat dreptul episcopilor și preoților în Biserică de a elibera pe sclavi, a dat legi pentru îngrijirea bolnavilor, văduvelor, orfanilor, săracilor, a sancționat adulterul, avorturile, torturile. Toate acestea sunt legi ale demnității umane. La începutul secolului al IV-lea, Sfântul Constantin cel Mare a fixat legi care au devenit patrimoniu al întregii umanități...”. Sfânta Împărăteasă Elena reprezintă modelul mamei creștine, care crește copilul în credință și îl sfătuiește să facă binele, mai ales atunci când ocupă funcții publice înalte.

După Sfânta Liturghie, a urmat momentul premierii copiilor și profesorilor care au câștigat Concursul național de creație literară și artistică intitulat „Copilul în familie” și organizat de Sectorul Teologic-educational al Patriarhiei Române. Făcând referire la faptul că Sfânta Împărăteasă *Elena* „este modelul mamei creștine care crește copiii în credință”, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a arătat că sărbătoarea Sfinților Împărați este momentul potrivit pentru premiera copiilor câștigători ai acestui concurs: „Astăzi am considerat ca fiind foarte potrivit momentul pe care îl trăim să premiem, să evidențiem, să apreciem și să onorăm cu prețuirea noastră, a Bisericii, pe toți copiii și profesorii care au câștigat Concursul național «Copilul în familie», care mai întâi s-a desfășurat în eparhii și apoi, acum, în faza finală de apreciere, aici la Patriarhia Română, în ziua Sfinților Împărați Constantin și mama sa Elena”.

Toți tinerii câștigători au primit din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Diploma de onoare „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, insigna cu Crucea patriarhală, albumul „Lumină din suflet de copil” și câte un pachetel cu dulciuri. Profesorii care i-au îndrumat pe copiii, preoți sau mireni teologi, au primit Diploma de onoare „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. Preafericirea Sa a subliniat faptul că familia creștină este un mare dar dat de Dumnezeu care, îndrumată de Școală și Biserică, aduce cea mai mare contribuție în viața poporului român, prin faptul că astfel se pregătesc nu numai cetățeni pentru patria pământească, ci și cetățeni pentru Patria cerească. Cea mai mare și scumpă investiție în tineri este transmiterea credinței, legătură vie și sfântă între om și Dumnezeu.

Concursul național de creație creștină „Copilul în familie” s-a desfășurat în cadrul manifestărilor din anul 2011, proclamat de Sfântul Sinod „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a felicitat apoi pe Înaltpreasfințitul Părinte Antimos din Grecia, căruia i-a dăruit o cruce și un engolpion arhieresc, ca semn de prețuire din partea Patriarhiei Române. De asemenea, părintele inspector patriarhal Constantin Naclad, coordonatorul proiectelor catehetice ale Patriarhiei Române, a primit, din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, *Crucea patriarhală* – cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române – pentru grija și osârdia cu care a implementat proiectul „Hristos împărtășit copiilor”. De asemenea, Preafericirea Sa a mulțumit ierarhilor, Secretarului de stat pentru Culte, Dl Adrian Nicolae Lemeni, pentru participarea la hramul Catedralei

patriarhale, i-a felicitat pe ostenitorii de la Sectorul Teologic-educational al Patriarhiei Române și a urât „La mulți ani!” tuturor celor ce poartă numele Sfinților Împărați Constantin și Elena. Credincioșii prezenți la slujbă au primit în dar, din partea Întâistătătorului Bisericii noastre, iconițe cu chipurile primilor ocrotitori ai Catedralei patriarhale.

Duminică, 22 mai:

Duminica a V-a după Paști (a Samarinencii)

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul „Sfântul Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală.

Mărți, 24 mai:

A participat la Congresul „Să conviețuim într-o perioadă de criză: familia lui Dumnezeu, familia omului, familia popoarelor”, organizat de Patriarhia Română și Comunitatea Sant’ Egidio, Roma, în Aula Magna *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei. În cadrul acestui eveniment a fost lansată ultima carte a cunoscutului teolog ortodox francez Olivier Clément, având titlul „*Repere spirituale pentru omul de azi*” – ediția în limba română, apărută la Editura *Basilica* a Patriarhiei Române, cu un cuvânt înainte al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

La finalul Congresului, Preafericitul Patriarh Daniel a prezentat, în sinteză, concluziile tuturor referatelor susținute, arătând că familia trece prin criză din cauza slăbirii comuniunii de iubire dintre soți și a relației lor cu Dumnezeu, dar și din cauza societății moderne care o supune la foarte multe provocări și care devine un mediu în care familia tradițională nu se mai poate regăsi. „În Noul Testament, căsătoria se înalță în har prin prezența Mântuitorului în familie. Păcatul a venit în lume printr-o familie, printr-un cuplu, Adam și Eva, iar prima minune a Mântuitorului Iisus Hristos este săvârșită în momentul întemeierii unei familii, la nunta din Cana Galileii. Sfântul Efreem Sirul spune că după cum apa este transformată în vin și a adus bucurie, tot așa căsătoria naturală este transformată în binecuvântare de a fi icoana eshatologică a iubirii dintre Hristos și Biserică. Ruperea legăturii omului cu Dumnezeu produce o mulțime de rupturi la nivelul existenței umane, în familie, în comunitate sau în societate și, în cele din urmă, ruptura între popoare”.

Miercuri, 25 mai:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe responsabilii și câțiva colaboratori ai Mișcării Focolarelor – Opera Sfintei Maria pentru România și Republica Moldova.

Joi, 26 mai:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Vineri, 27 mai:

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal.

A adresat un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărulei, cu prilejul împlinirii vârstei de 90 de ani.

A primit în audiență pe PCuv. protos. David Petrovici, starețul Mănăstirii „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman și exarh pentru zona de munte Prahova.

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, director al Departamentului României de Pretutindeni.

Duminică, 29 mai:

Duminica VI-a după Paști (a Orbului din naștere)

A oficiat slujba de sfințire a picturii bisericii cu hramul *Sfântul Ierarh Nicolae* a parohiei Fefelei din Protoieria Urlați. După sfințirea picturii a săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură.

A primit, la Reședința patriarhală, vizita Înaltpreasfințitului Părinte Daniel, Mitropolit de Kaisarianis, Vironos și Ymittou – Grecia.

Luni, 30 mai:

A primit în audiență pe Dl Ioan Nani, directorul ANTIBIOTICE SA, Iași.

Marți, 31 mai:

10.00 – A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

IUNIE

Miercuri, 1 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Joi, 2 iunie:

De sărbătoarea *Înălțării Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală, înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi, în prezența a sute de credincioși.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a explicat înțelesurile duhovnicești ale Sfintei Evanghelii care se citește în această zi, precum și însemnătatea sărbătorii *Înălțării Domnului* pentru viața Bisericii și pentru mântuirea oamenilor:

„...Sărbătoarea de astăzi este plină de semnificații, însă semnificația centrală este faptul că Mântuitorul Iisus Hristos a coborât pe pământ, S-a întrupat, a luat chip de om, a luat natura noastră, a sfințit-o, a îndumnezeit Trupul Său, l-a înălțat la ceruri, ca să ne arate nouă oamenilor că noi nu suntem făcuți să stăm în mormânt, ci să trăim veșnic în iubirea Preasfintei Treimi, în Împărăția cerurilor [...] „Sărbătoarea aceasta este o sărbătoare a bucuriei, pentru că lucrarea lui Hristos nu se oprește cu Învierea Sa din morți, ci lucrarea lui Hristos continuă cu Înălțarea la ceruri, întru slavă, a naturii umane și trimiterea Duhului Sfânt. [...] Taina aceasta, a Înălțării Domnului Hristos la ceruri, este taina iubirii Sale care vrea să ne ridice în slava lui Dumnezeu, spre fericirea noastră veșnică, pentru că omul este creat după chipul lui Dumnezeu Cel Veșnic și este chemat la viață veșnică”.

În cadrul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a hirotonit întru ieromonah, pe seama Mănăstirii Antim din București, pe PCuv. ierodiacon Policarp Pârveloiu, Secretarul Comisiei patristice a Patriarhiei Române.

După Sfânta Liturghie, Preafericirea Sa a oficiat slujba *Parastasului* pentru pomenirea Eroilor Neamului și a rostit un cuvânt de învățătură, arătând modul în care această sărbătoare a devenit zi de pomenire a Eroilor Români și sărbătoare legală:

„Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la începutul secolului al XX-lea, a hotărât ca sărbătoarea Înălțării Domnului să fie și zi de pomenire a tuturor Eroilor Neamului Românesc. Această tradiție românească a fost confirmată apoi de către Sfântul Sinod și mai recent și de Parlamentul României, care a

declarat cea de-a patruzecă zi de la Învierea Domnului ca zi de sărbătoare pentru pomenirea eroilor, numind-o sărbătoare legală”.

Apoi a explicat că pomenirea eroilor „este o datorie morală, pentru că tot ceea ce avem astăzi, ca teritoriu al țării noastre și ca demnitate românească, a fost construit pe jertfă. De aceea, stema țării noastre are pe ea vulturul cu crucea în plisc, ceea ce înseamnă că se înalță în lumină spre slava cerurilor, purtând crucea în plisc. Prin aceasta se arată că orice înălțare în demnitate, unitate și comuniune a poporului român, s-a făcut numai prin jertfă și nu avem nimic primit cadou” [...] „Pomenirea aceasta este o datorie din partea noastră ca recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru jertfelnicia celor care s-au luptat pentru apărarea credinței și a patriei strămoșești, pentru libertatea și demnitatea poporului român, ca fiind daruri de la Dumnezeu. Dar, deodată cu pomenirea ca recunoștință, ca recunoaștere a iubirii jertfelnice a eroilor români, noi ne cultivăm și ne înalțăm sufletele noastre. Pomenirea morților nu folosește doar morților, ci folosește celor vii ca să nu moară sufletul lor în uitare și nerecunoștință. Cineva spunea că morții nu mor cu adevărat când sunt coborâți în mormânt, ci când îi uităm, când îi îngropăm în uitarea sufletului nostru”.

Vineri, 3 iunie:

În după-amiaza acestei zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a fost întâmpinat la Aeroportul Internațional din Cluj-Napoca de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, de Preasfințitul Părinte Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și de membrii Permanenței Consiliului eparhial. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat o vizită pastorală în Mitropolia Clujului, cu ocazia întronizării Preasfințitului Părinte Irineu, fost Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, ca Arhiepiscop al Alba Iuliei, la data de 5 iunie 2011.

Sâmbătă, 4 iunie:

A vizitat Mănăstirea Nicula din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Aici a fost așteptat de Exarhul mănăstirilor din eparhie, PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, și de starețul așezământului monahal, PCuv. Arhim. Andrei Coroian. Preafericirea Sa a vizitat biserica mănăstirii, șantierul noii biserici și *Casa de creație*, fosta reședință a vrednicului de pomenire Mitropolitul Bartolomeu Anania. De asemenea, a ținut și un scurt cuvânt de folos duhovnicesc, prin

care a subliniat importanța pelerinajului: „Prin pelerinaj ne aducem aminte că suntem călători sau trecători în lumea aceasta spre Patria cerească definitivă, spre Împărăția cerurilor. Pelerinajul este și semnul unei căutări în lumea aceasta a ceea ce nu aparține lumii acesteia, și anume sfințenia. Sfințenia este dăruită de Dumnezeu oamenilor, dar nu în oameni se află izvorul sfințeniei, ci în Dumnezeu Cel Unul Sfânt”.

După încheierea vizitei de la Mănăstirea Nicula, a plecat spre Alba Iulia, Preafericirea Sa ajungând la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia în timpul slujbei Vecerniei. După slujba Vecerniei, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru prezența Sa la Alba Iulia și a subliniat importanța evenimentului întronizării.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Andrei pentru cuvântul de întâmpinare și a evidențiat importanța Catedralei Reîntregirii pentru țara noastră și, de asemenea, a vorbit despre lucrarea Sfintei Treimi și a Duhului Sfânt în Biserică.

Duminică, 5 iunie:

În *Duminica a 7-a după Rusalii*, numită și *a Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, înconjurat de un impresionant sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În Catedrala arhiepiscopală au fost prezenți înalți demnitari de stat, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, personalități din lumea academică și culturală, numeroși preoți, călugări și credincioși.

După citirea Sfintei Evanghelii, a ținut un cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale textului acesteia. De asemenea, Preafericirea Sa a vorbit despre importanța învățăturii Sfinților Părinți de la Niceea pentru păstrarea dreptei credințe și a unității Bisericii:

„...Sfinții Părinți de la Niceea ne arată cum se menține unitatea Bisericii. Unitatea Bisericii se menține prin mărturisirea dreptei credințe. De aceea, noi mărturisim Crezul ortodox înainte de Botez și înainte de Împărtășanie. Și pe baza dreptei credințe sau a legăturii noastre drepte, corecte, adevărate cu Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt primim începutul vieții veșnice încă din lumea aceasta,

pentru că toate Sfintele Taine ale Bisericii sunt arvuna vieții veșnice dată nouă aici pe pământ, iar plinătatea vieții veșnice o vom trăi după învierea cea de obște, când nu numai sufletul, ci și trupul omului va participa la Slava Preasfintei Treimi, adică la bucuria și fericirea din Împărăția cerurilor. Reținem însă în mod deosebit că Evanghelia de astăzi ne arată un lucru esențial privind unitatea Bisericii: Mântuitorul Iisus Hristos nu a vorbit despre unitatea Bisericii într-o predică, ci în stare de rugăciune. S-a rugat ca toți cei care cred în El să fie una...”. La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a întronizat pe noul Arhiepiscop al Alba Iuliei, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu Pop, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a unui sobor impresionant de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, la eveniment au fost prezente numeroase oficialități și sute de credincioși.

Patriarhul României a felicitat pe noul Arhiepiscop al Alba Iuliei și i-a oferit în dar setul arhieresc de cruce și engolpion, cârja arhierescă, un set de tricher și dicher, precum și o cruce de binecuvântare.

A adresat un mesaj de binecuvântare cu ocazia Duminicii Părinților și Copiilor, intitulat „Iubirea în familie – lumina vieții fericite”.

A adresat un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, cu ocazia aniversării zilei de întronizare a Înaltpreasfinției Sale.

Luni, 6 iunie:

A avut ședință de lucru cu echipa de management și reprezentanții proiectanților Ansamblului arhitectural „Catedrala Mântuirii Neamului”.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a Preacucernicului părinte Iulian Șchiopu, fost paroh al Bisericii *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie* – Parc Rahova I, Protoieria I Capitală.

A primit în audiență pe PC Pr. consilier Sorin Șelaru, directorul Biroului Reprezentanței Patriarhiei Române de la Bruxelles.

Marți, 7 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei.

A adresat un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a Preacucernicului părinte Gheorghe Dobra, Parohia Chitila 2, Protoieria Ilfov Sud.
A primit în audiență pe Dl Iulian Dascălu, președintele SC Iulius Group SA.

Miercuri, 8 iunie:

A adresat un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, cu prilejul aniversării întronizării Înaltpreasfinției Sale ca Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei.

A primit în audiență pe Dl Ernesto Riggio, primarul orașului Bivongi, din regiunea Calabria, Italia. La întrevvedere au mai participat Părintele Valentin Ilieș, protopop de Sicilia al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, și Dl Francesco Passarelli, consilier la Primăria din Bivongi.

Dl primar Ernesto Riggio a mulțumit pentru primire și a subliniat faptul că din momentul în care mănăstirea cu hramul „Sfântul Ioan Secerătorul” din Bivongi a fost încredințată în administrare Bisericii Ortodoxe Române (iulie 2008), „aceasta a devenit loc de rugăciune și pelerinaj pentru foarte mulți dintre cei aproximativ 60.000 de români stabiliți în Calabria și cel mai important obiectiv turistic al întregii regiuni”. Mănăstirea, declarată monument național de către autoritățile italiene, formată dintr-o biserică în stil bizantin de la sfârșitul secolului al X-lea și câteva corpuri de chilii, a fost anul trecut vizitată de peste 15.000 de pelerini.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit Dlui. primar Ernesto Riggio pentru sprijinul constant acordat comunității monahale ortodoxe române din localitatea Bivongi și l-a informat despre *intenția Patriarhiei Române de a include mănăstirea în programele sale de pelerinaj și de promovare a acesteia prin intermediul postului de televiziune TRINITAS, tipărirea unui album și a altor materiale promoționale la tipografiile Patriarhiei Române.*

În timpul întrevederii, primarul orașului Bivongi a înmânat Patriarhului României invitația oficială de a vizita orașul și Mănăstirea „Sfântul Ioan Secerătorul” într-o viitoare vizită a Preafericirii Sale în Italia.

A prezidat Conferința pastoral-misionară semestrială de primăvară, la care au participat Protoieriile I, II și III din Capitală, Protoieriile Ilfov Nord și Ilfov Sud și pentru preoții de caritate din București și Ilfov, în Aula Magna *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei. Conferința a avut ca temă: „2011 – Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”. În

deschiderea conferinței, Preafericirea Sa a rostit un cuvânt de binecuvântare, intitulat: „Botezul și Cununia – izvoare ale vieții binecuvântate”.

A primit în audiență PC Pr. Sandu Chiș din Satu Mare.

Joi, 9 iunie:

A primit în audiență pe Dl Adrian Balaban, arbitru la Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc, la Reședința patriarhală.

A hirotesit întru iconom stavrofor pe PC Pr. consilier Sorin Șelaru, directorul Biroului Reprezentanței Patriarhiei Române de la Bruxelles, la Reședința patriarhală.

A primit în audiență pe Dl Cătălin Băluț, pictor bisericesc.

Duminică, 12 iunie:

În *Duminica Pogorârii Sfântului Duh (Rusaliile)*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi și în prezența a sute de credincioși.

În cuvântul de învățătură a explicat înțelesul textului Evangheliei și cel al Apostolului care s-au citit și, de asemenea, a evidențiat importanța *Duminicii Pogorârii Duhului Sfânt*, „...care este sărbătoarea principală a identității și scopului Bisericii, este o sărbătoare mare și sfântă. Este o sărbătoare în care noi ne aducem aminte de Pogorârea Duhului Sfânt peste apostolii Mântuitorului adunați laolaltă și, după Pogorârea Duhului Sfânt peste ucenici, peste apostoli, începe botezul primilor creștini și astfel se constituie Biserica lui Hristos prin lucrarea Duhului Sfânt. Se constituie Biserica lui Hristos cea întemeiată de Hristos prin întruparea Sa, prin chemarea celor 12 ucenici, prin toată învățătura și lucrarea Sa mântuitoare. Duhul Sfânt adună laolaltă, pe baza credinței în Iisus Hristos, persoane și popoare diferite. Duhul Sfânt este arhitectul Bisericii. [...] Astăzi noi prăznuim Pogorârea Duhului Sfânt și constituirea Bisericii întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos și, în același timp, vedem cât de mult respectă Dumnezeu identitatea fiecărei persoane și a fiecărui popor. Duhul Sfânt este Duhul libertății, El cheamă pe fiecare persoană, pe fiecare popor la comuniune, dar nu constrânge pe

nimeni. El este Duhul comuniunii, dar nu al uniformizării, El este Duhul creșterii duhovnicești ca într-un buchet de flori diferite, spre slava Preasfintei Treimi”.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, a oficiat slujba *Vecerniei Rusaliilor*, în cadrul căreia s-au rostit mai multe rugăciuni prin plecarea genunchilor și au fost binecuvântate frunzele de nuc – simbol al limbilor de foc ce au stat deasupra capetelor Sfinților Apostoli – și apoi au fost împărțite credincioșilor.

În seara *Duminicii Rusaliilor*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oficiat o slujbă de binecuvântare a bisericii de lemn din incinta Mănăstirii „Sfânta Treime” – Bușteni, fiind înconjurat de un sobor de preoți și diaconi și în prezența a zeci de credincioși din Bușteni și din împrejurimi.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a evidențiat necesitatea de a sprijini construirea de lăcașuri sfinte.

Pentru sprijinul acordat construcției acestei biserici și pentru întreaga activitate în folosul Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhul României a acordat cu această ocazie următoarele distincții:

– Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru clerici PC Pr. Costică Dumitru, protopop de Câmpina;

– Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru laici Dlui. Savin Emanoil, primarul orașului Bușteni, și Dlui. Nae Savel, viceprimarul orașului Bușteni;

– Diploma de onoare „Sfântul Apostol Andrei” PCuv. Protos. David Petrovici, exarh pentru zona de munte din județul Prahova, și Dnei. avocat Chirata Megheea.

Pentru Mănăstirea Bușteni a dăruit o Cruce de binecuvântare și cele trei volume dedicate Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române: *Autocefalia: libertate și demnitate*, *Autocefalie și responsabilitate* și *Autocefalie și comuniune*.

Imediat după acest eveniment, Preafericirea Sa a vizitat Centrul social-pastoral „Sfânta Treime” din cadrul mănăstirii.

După binecuvântarea bisericii Mănăstirii „Sfânta Treime” – Bușteni, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vizitat Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman, unde a fost întâmpinat în biserica mănăstirii de obștea acesteia.

Preafericirea Sa l-a felicitat pe PCuv. David Petrovici, exarhul pentru zona de munte din județul Prahova și starețul Mănăstirii Caraiman, precum și pe PCuv. Gherontie Puiu, proin-starețul Mănăstirii Caraiman, pentru lucrările desfășurate la complexul monahal. De asemenea, a dăruit pentru biblioteca Mănăstirii Caraiman cele trei

volume dedicate Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române: *Autocefalia: libertate și demnitate, Autocefalie și responsabilitate și Autocefalie și comuniune.*

Luni, 13 iunie:

A participat la Sfânta Liturghie la Mănăstirea Sinaia și a ținut cuvânt de învățătură.

A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat „Biserica și familia unite mediatic în iubirea Preasfintei Treimi”, ostenitorilor Centrului de presă *BASILICA* al Patriarhiei Române la sărbătoarea Preasfintei Treimi, ocrotitoarea Centrului de presă *BASILICA*.

A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat „Tinerii se bucură în Biserică de iubirea Preasfintei Treimi”, cu prilejul organizării în Arhiepiscopia Dunării de Jos a ediției a XVII-a a Festivalului de tineret prilejuit de sărbătoarea Preasfintei Treimi, hramul Sfintei Mănăstiri Buciumeni din județul Galați.

Marti, 14 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Joi, 16 iunie:

A adresat un mesaj, cu titlul: „Criza ecologică este o consecință a crizei spirituale”, la Simpozionul Internațional „Ecumenism și Ortodoxie în Europa”, Universitatea Otto-Friedrich, Bamberg, Germania, 16-18 iunie 2011.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit, la Reședința patriarhală, vizita responsabilului Comisiei Europene pentru programele finanțate din Fondul Social European în România, Bulgaria și Malta, Dl director Philippe Hatt.

La întâlnire au mai participat Dl Constantin Viorel Mihai, membru al echipei Comisiei Europene responsabile pentru derularea proiectelor finanțate din Fondul Social European, PC Pr. Dorel-Nicolae Moțoc, consilier patriarhal, coordonator proiecte în cadrul Sectorului social-filantropic al Patriarhiei Române și PC Pr. Constantin Naclad, inspector pentru catehizare și coordonator proiecte în cadrul Sectorului Teologic-educațional al Patriarhiei Române.

Vineri, 17 iunie:

A adresat un mesaj de binecuvântare, cu titlul „Rugăciune și solidaritate în vremuri de criză”, participanților la cea de-a XVIII-a Adunare Generală a Comisiei Bisericii pentru Migranți în Europa (CCME), având ca temă principală „Migrația în vremuri de criză economică – politici, drepturile migranților și rolul Bisericii”. Evenimentul a fost organizat de Comisia Bisericii pentru Migranți în Europa (CCME), în colaborare cu Asociația Ecumenică a Bisericii din România (AIDRom), și a avut loc în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei din București.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Emanuel al Franței, Patriarhia Ecumenică.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

Sâmbătă, 18 iunie:

A primit în audiență pe Dl Jean-François Colosimo, președinte al Centrului Național de Carte (CNL) – Franța, Conferențiar la Institutul de Teologie Ortodoxă *Saint-Serge* din Paris, împreună cu soția domniei sale.

Duminică, 19 iunie:

În *Duminica Tuturor Sfinților*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a resfințit biserica parohiei „Sfântul Dumitru” – Colentina, Protoieria II Capitală.

După slujba de resfințire, Preafericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a peste o mie de credincioși.

În cuvântul de învățătură a vorbit despre importanța sărbătorii *Tuduror Sfinților*, rânduită de Biserică în prima duminică după *Pogorârea Sfântului Duh*, arătând că „roadele cele mai frumoase și mai minunate ale Pogorârii Duhului Sfânt sunt sfinții. Lucrarea Duhului Sfânt se vede în sfințirea oamenilor, pentru ca fiecare creștin să devină asemenea lui Hristos”. De asemenea, Preafericirea Sa a explicat înțelesurile Evangheliei zilei, care ne învață că om sfânt este cel „care iubește mai mult pe Dumnezeu decât pe tatăl său și pe mama sa, pe fratele său și pe sora sa și decât pe fiul său și pe fiica sa. La prima auzire aceste cuvinte par dure

pentru cine nu este obișnuit să înțeleagă sensul adânc al cuvintelor Mântuitorului Iisus Hristos. Domnul nostru Iisus Hristos arată de fapt că mai tare decât legătura biologică sau a rudeniei după trup trebuie să fie legătura cu Dumnezeu”.

„...La Duminica Tuturor Sfinților facem pomenire pentru sfinții strămoși, patriarhii, proorocii și drepții Vechiului Testament, pentru Sfinții Apostoli, sfinții mucenici, sfinții ierarhi păstori de suflete, sfinții mărturisitori, sfinții cuvioși, sfinții mireni care au crescut copiii în credință, sfinți tați și sfinte mame, sfinte bunici și sfinți bunici care au botezat și au crescut copiii în credință și astfel au întărit Biserica lui Hristos. Indiferent de neam și de vârstă, toți sfinții se află într-o comuniune...”. Iar sfințenia este „darul lui Dumnezeu, este însăși prezența Preasfintei Treimi, prin harul Preasfântului Duh, în viața omului. Ea nu se poate fabrica și nu se poate cumpăra, ci ea se primește prin cerere smerită, prin rugăciune multă și prin luptă cu egoismul patimilor din noi...”. La sfârșitul Sfintei Liturghii, Patriarhul României l-a hirotesit iconom stavrofor pe PC Pr. paroh Constantin Basica, în semn de prețuire pentru activitatea depusă în cadrul parohiei. Totodată, celor care au contribuit în mod deosebit la restaurarea lăcașului de cult le-au fost acordate diplome de onoare și de vrednicie.

Luni, 20 iunie:

A primit la Reședința patriarhală, în vizită de rămas-bun, pe Excelența Sa DI Levan Metreveli, Ambasadorul Republicii Georgia la București, cu prilejul încheierii misiunii sale diplomatice în România.

După mai bine de trei ani de activitate diplomatică în țara noastră, DI Ambasador al Republicii Georgia se consideră un prieten al românilor și a dorit să mulțumească pentru buna cooperare cu Patriarhia Română. În acest sens, Excelența Sa a rememorat, ca o experiență deosebită, participarea la hramul Mănăstirii Antim din București, ctitorie a Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, originar din Georgia.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat relațiile tradiționale dintre cele două popoare care au o bogată și îndelungată tradiție creștină ortodoxă, exprimându-și speranța că legăturile culturale și religioase dintre cele două țări și Biserici Ortodoxe vor continua prin intensificarea schimburilor de studenți între școlile de teologie din cele două țări și prin organizarea de pelerinaje la locuri sfinte din Georgia și România. Patriarhul României a transmis

un salut fratern Preafericitului Părinte Ilia al II-lea, Patriarhul Catolicos al Georgiei, și a urat succes Dlui. Levan Metreveli în noua sa misiune diplomatică.

A primit în audiență pe Dna Nela Păvăloiu, președintele Fundației „*Valențe Umane*” – Bruxelles.

A avut ședință de lucru cu: Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

Marti, 21 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Ștefan, Arhiepiscop de Tsagheri și Lentekhi din Biserica Ortodoxă a Georgiei.

Înaltpreasfințitul Părinte Ștefan a mulțumit pentru primire și a transmis Patriarhului României un mesaj frățesc de salut din partea Preafericitului Părinte Ilia al II-lea, Patriarhul Catolicos al Georgiei.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a menționat legăturile istorice dintre cele două Biserici Ortodoxe surori și a apreciat dinamismul vieții bisericești din Patriarhia Georgiei, unde, în ultimii ani, au fost restaurate biserici și mănăstiri și construite noi lăcașuri de cult, în pofida perioadei dificile prin care a trecut în ultima perioadă poporul georgian.

Patriarhul României a subliniat necesitatea intensificării cooperării dintre cele două Biserici Ortodoxe surori, prin derularea unor programe comune spirituale, misionare și culturale, conferințe teologice și pelerinaje în cele două țări, mai ales că în Eparhia de Tsagheri și Lentekhi, arhipăstorită de Înaltpreasfințitul Părinte Ștefan, se păstrează moaștele Sfântului Maxim Mărturisitorul.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mai propus oaspetelui georgian prezentarea, la posturile de radio și televiziune TRINITAS și în publicațiile *Lumina* ale Patriarhiei Române, de știri și materiale documentare din actualitatea bisericească georgiană, cu scopul informării și familiarizării credincioșilor din România cu viața și activitatea Bisericii Ortodoxe a Georgiei.

A primit în audiență familia Horia Popescu și Ioana Lăncrăjan din Elveția.

Miercuri, 22 iunie:

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Iustin Dragomir, starețul Mănăstirii Bogdana, din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăușilor.

A adresat un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a d-rei Marinela Tălmăciu, fost director IGC (Inspectoratul General al Comunicațiilor) – Iași.

Joi, 23 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Vineri, 24 iunie:

De sărbătoarea *Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul*, cunoscută în tradiția populară românească și ca *Sânzienele* sau *Drăgaica*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat Sfânta Liturghie, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, la altarul de vară din curtea interioară a Reședinței patriarhale, care și-a serbat hramul în această zi.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericirea Sa a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat importanța sărbătorii din această zi pentru toți credincioșii:

„Biserica nu face pomenirea nașterii cuiva, ci doar pomenirea Nașterii Mântuitorului, pomenirea Nașterii Născătoarei de Dumnezeu și pomenirea Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, considerat de Mântuitorul Iisus Hristos ca fiind cel mai mare om care s-a născut din femeie. Ziua de 24 iunie a fost fixată ca zi de pomenire a Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul nu în mod întâmplător, ci ținându-se seama de o semnificație cosmică, și anume când începe să scadă ziua și să crească noaptea, după solstițiul de vară. Sfântul Ioan Botezătorul, care reprezintă Legea Veche, se naște într-o vreme în care se micșorează ziua, scade lumina zilei, arătând prin aceasta că Legea Vechiului Testament începe să apună pentru că vine o nouă lege, Legea lui Hristos, sau Legea Harului care aduce mântuirea lumii.”

De asemenea, Preafericirea Sa a felicitat pe toți cei care poartă numele de Ioan și a evidențiat faptul că toți copiii sunt o binecuvântare a lui Dumnezeu, dar mai ales aceia pentru a căror naștere s-au rugat părinții:

„Cu ocazia sărbătorii Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul felicităm pe toți cei care poartă numele Sfântului Ioan și în același timp adresăm cuvânt de speranță, de încredere către toți cei care doresc să aibă copii, pentru că, iată, Dumnezeu ne arată că Sfântul Ioan Botezătorul s-a născut pe când părinții lui

erau foarte înaintați în vârstă, astfel încât el este rodul rugăciunilor părinților săi, preotul Zaharia și soția lui Elisabeta. Îngerul i-a spus preotului Zaharia: «Dumnezeu a ascultat rugăciunea ta», deci răspuns la rugăciune a fost nașterea acestui copil. Ioan înseamnă binecuvântarea lui Dumnezeu, cel binecuvântat de Dumnezeu. Iată cum numele însuși arată că un copil care este rodul rugăciunilor este o binecuvântare a lui Dumnezeu. Toți copiii sunt o binecuvântare a lui Dumnezeu, dar mai ales cei pentru nașterea cărora s-au rugat părinții». A adresat un mesaj de binecuvântare la sărbătoarea hramului Mănăstirii *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava*, cu titlul *Credința jertfelnică este mai tare decât moartea*.

Duminică, 26 iunie:

În *Duminica a II-a după Rusalii*, care este cunoscută și ca *Duminica Sfinților Români*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sfinților Români” din București, de lângă Popești-Leordeni, cu ocazia serbării hramului.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericirea Sa a rostit cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale acesteia și, de asemenea, a arătat importanța urmării vieții sfinților de către toți credincioșii, întrucât sfinții „sunt rugători pentru noi în ceruri și prin ei se exprimă binecuvântarea lui Dumnezeu față de poporul român credincios și jertfelnic, pentru că el a răbdat mult în istorie și a rămas popor dreptcredincios, care este iubitor de cruce și de înviere. Este răbdător și în același timp este plin de speranță. Puterea lui Hristos Cel Răstignit și Înviat s-a văzut în răbdarea lui, în statornicia lui, în jertfelnicia și dărnicia poporului, arătând prin aceasta că Evanghelia Împărăției este Evanghelia iubirii milostive a lui Dumnezeu, și prin aceasta Hristos Domnul învață pe ucenici și prin ei pe noi că nu este suficient să vorbim frumos, să spunem cuvinte frumoase celor din jur, ci e nevoie să fim alături de cel bolnav, de cel singur, de cel sărac, de cel întristat. Cuvântul trebuie unit cu fapta cea bună pentru ca să fie cuvânt lucrător, dătător de viață, de sănătate și bucurie”.

Totodată, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evidențiat și necesitatea sărbătoririi de întreg poporul român a acestor sfinți români:

„Această prăznuire se face ca urmare a hotărârii Sfântului Sinod din ședința sa de lucru din 19-20 iunie 1992, când s-a hotărât ca în fiecare an, în Duminica a II-a după Rusalii sau după Pogorârea Duhului Sfânt, să fie numită Duminica

Sfinților Români. Avem sute de sfinți români cunoscuți, dar sunt încă mulți necunoscuți, știuți numai de Dumnezeu. În calendarul nostru, al Bisericii Ortodoxe Române, în fiecare lună este înscris în calendar numele unuia sau numele mai multor sfinți români care au trăit în veacuri diferite. Avem o mulțime de sfinți martiri sau mucenici care au pățimit în secolele al III-lea și al IV-lea pe teritoriul țării noastre sau în vecinătate, adică sfinții daco-romani sau străromâni. Dar avem o mulțime de sfinți români cuvioși și cuvioase, ierarhi, apărători ai Ortodoxiei, domnitori care au apărut țara și credința în fața năvălirilor barbare. Avem o mulțime de credincioși care au urmat pe preoții lor în mărturisirea credinței și împreună cu preoții și diaconii, având binecuvântarea episcopului, au construit o mulțime de biserici și mănăstiri”.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și Arhiepiscopul Sibiului.

Luni, 27 iunie:

A primit în audiență, la Palatul Patriarhiei, un grup de zece persoane, reprezentanți ai comunității românești din Franța. Ei au fost coordonați de Dl Eugen Tomac, directorul Departamentului României de Pretutindeni.

A hirotesit întru duhovnici cincisprezece preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor, la Reședința patriarhală.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a evidențiat responsabilitatea care revine părintelui duhovnicesc: „Avem mare nevoie de duhovnici care sunt luminători ai poporului. Părintele duhovnicesc este cel care ajută pe credincioși să crească duhovnicește, după cum un părinte după trup ajută pe copii să crească biologic și în același timp din punct de vedere educațional. Avem de a face cu o creștere duhovnicească care nu depinde de vârsta biologică. Sunt foarte mulți tineri duhovnicești și bătrâni mai puțini duhovnicești. Deci, nu contează vârsta biologică atât de mult, cât contează vârstele duhovnicești. Este nevoie de duhovnici care să asculte cu răbdare și să sfătuiască cu multă înțelepciune pe credincioșii care vin la Sfânta Taină a Spovedaniei să-și mărturisească păcatele, să primească iertare și să primească și îndrumare pentru a-și înnoi viața. Duhovnicul nu este o mașină de dezlegare de păcate, ci este un medic, un doctor al sufletelor, un om care este interesat nu doar de iertarea păcatelor, ci și de eliberarea de păcate în sensul de înnoire a vieții”.

Mărți, 28 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit, la Palatul Patriarhiei, vizita Excelenței Sale Dl Karolos Papoulias, președintele Republicii Elene, aflat într-o vizită oficială în România.

Patriarhul României a evidențiat relațiile tradiționale de prietenie dintre cele două popoare ortodoxe, grec și român, și a transmis un mesaj fratern Preafericitului Părinte Ieronim al II-lea, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade.

La rândul său, președintele Republicii Elene a transmis un salut de frățietate din partea Arhiepiscopului Atenei și a subliniat implicarea Bisericii Greciei în ajutorarea celor afectați de criza economică, precum și rolul acesteia în menținerea coeziunii și unității poporului elen.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a reliefat importanța păstrării de către cele două popoare a bogăției lor spirituale pentru depășirea crizei economice și a apreciat necesitatea intensificării cooperării dintre Bisericile și popoarele celor două țări pentru promovarea valorilor ortodoxe în Europa unită.

A primit în audiență pe Dl Ioan Oltean, vicepreședintele Camerei Deputaților, și pe Dl Daniel Buda, președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților.

Miercuri 29 iunie:

În ziua sărbătorii *Sfinților Apostoli Petru și Pavel*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală.

După citirea Sfintei Evanghelii, a rostit cuvânt de învățătură în care a evocat personalitățile celor doi Sfinți Apostoli: „Sfinții Apostoli Petru și Pavel sunt pentru noi pilde vii de credință creștină și pilde vii pentru păstoria Bisericii. Sfinții Apostoli Petru și Pavel sunt oameni foarte diferiți. Deși sunt din același neam iudeu, sunt diferiți ca pregătire spirituală, teologică și ca experiență diferită a vieții. Cu toate acestea, ei au în comun credința în Iisus Hristos, dragostea față de Hristos, dragostea față de Biserică și sunt dascăli ai pocăinței pentru păcate și ai sfințeniei. Acești mari corifei ai Apostolilor arată, fiecare în parte și împreună, lucrarea Duhului Sfânt în oameni, în oamenii pe care îi cheamă la misiune, la o lucrare sfântă deosebită”. De asemenea, a îndemnat la rugăciune către Sfinții Apostoli, atât în vremuri ușoare, dar mai ales în cele

grele: „Noi cinstim pe acești doi mari Apostoli și îi rugăm ca să mijlocească înaintea lui Hristos și a Sfintei Treimi ca Biserica lui Hristos să poată mărturisi pe Hristos ca Dumnezeu și Om nu numai în vremuri ușoare, ci și în vremuri grele, nu numai în timp de progres și de bunăstare a vieții Bisericii, ci și în clipe de prigoană. Deci, curajul pe care l-au avut ei a venit din iubirea lor față de Hristos și din faptul că Hristos Domnul a răspuns iubirii lor jertfelnice cu bucuria Duhului Sfânt”.

La finalul cuvântului de învățătură, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a felicitat pe toți cei care poartă numele Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

În cadrul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, ca urmare a activității misionare deosebite, a ridicat la rangul de arhidiacon pe PC Ștefan Constantin-Răzvan, profesor de muzică la Seminarul Teologic Ortodox „Nifon Mitropolitul”, din București, și unul dintre dirijorii Coralei „Nicolae Lungu” a Patriarhiei Române.

A adresat un mesaj de felicitare Sanctității Sale Papa Benedict al XVI-lea, cu ocazia aniversării a șaiszeci de ani de la hirotonirea într-un preot și a șase ani de la întronizarea Sanctității Sale ca Episcop al Romei.

A adresat un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Petru, Mitropolitul Basarabiei și Exarh al Plaiurilor, cu ocazia sărbătoririi ocrotitorului său spiritual, Sfântul Apostol Petru.

A adresat un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Mihail, Episcopul ortodox român al Australiei și Noii Zeelande, cu ocazia aniversării întronizării Preasfinției Sale.

A adresat un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Corneliu, Episcopul Hușilor, cu ocazia aniversării întronizării Preasfinției Sale.

A primit în audiență pe Dl Valerian Vreme, ministrul Telecomunicațiilor și Societății Informaționale.

A primit în audiență pe Dl Iulian Dascălu, președintele SC Iulius Group SA.

Joi, 30 iunie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A participat la depunerea jurământului de către absolvenții Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București, promoția 2011, la Catedrala mitropolitană „Sfântul Spiridon-Nou”, Paraclis patriarhal.

În cuvântul de învățătură adresat tinerilor absolvenți, Patriarhul României le-a vorbit despre importanța chemării pe care o au în societate: „Să cultivăm conștiința

că am fost iubiți și suntem iubiți de Dumnezeu chiar dacă nu merităm, pentru că altfel nu ne-ar fi chemat la misiune. În al doilea rând, trebuie să avem, ca misionar, practica cererii ajutorului lui Dumnezeu în fața dificultăților. Cu cât sunt mai mari dificultățile în misiune, cu atât trebuie să cerem mai mult ajutor de la Hristos. Dumnezeu nu trimite niciodată omului încercări mai mari decât le poate duce, împreună cu Hristos, nu singur. Dificultățile sunt în primul rând secularizarea, în al doilea rând sărăcia, în al treilea rând migrația, diminuarea comunităților noastre din țară. Misionarul trebuie să fie un om spiritual-duhovnicesc, dar și unul care organizează solidaritatea, iar nu numai între bogați și săraci. Iar problema migrației este pentru noi o mare încercare. [...] Noi invocăm ajutorul Preasfintei Treimi, al Maicii Domnului și al tuturor sfinților, ca în misiunea pe care o veți îndeplini să aveți totdeauna această convingere, că Dumnezeu vă iubește, acesta fiind motivul pentru care v-a chemat la misiune și că toate le puteți birui cu ajutorul Lui”.

A primit în audiență pe PCuv. ierodiacon Iustinian Stoica, de la Schitul românesc Prodromu, Muntele Athos.

IULIE

Duminică, 3 iulie:

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în biserica Mănăstirii Țigănești din județul Ilfov. În cuvântul de învățătură în care a tâlcuit înțelesurile duhovnicești ale Sfintei Evanghelii (Matei 6, 22-33) din această *Duminică, a III-a după Rusalii*, în care se vorbește *Despre grijile vieții*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a arătat că cea dintâi chemare și preocupare a omului este Împărăția cerurilor, pentru că omul, care este creat după chipul veșnic al lui Dumnezeu, dorește o iubire veșnică și netrecătoare.

La finalul cuvântului de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a dăruit maicii stavrofore Eufimia Popa, stareța Mănăstirii Țigănești, cele trei volume dedicate Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române: *Autocefalia: libertate și demnitate*, *Autocefalie și responsabilitate* și *Autocefalie și comuniune*.

Luni, 4 iulie:

A adresat un mesaj de felicitare Preafericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bulgariei, cu prilejul împlinirii a patruzeci de ani de la întronizarea Preafericitirii Sale ca patriarh;

A primit în audiență pe Dl inginer Nicolae Noica, fost ministru al Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, și pe Dnii. Cristian Antonescu și Bogdan Georgescu, licențiați ai Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București;

A primit în audiență pe PC Pr. Prof. dr. Nicolae Necula, PC Pr. lect. univ. dr. Marian Mihai și PC Pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București;

A avut ședință de lucru cu: Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal; Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal; și cu Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

A primit în audiență pe PC Pr. Viorel-Daniel Pasmangiu, paroh al Parohiei „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” – Techirghiol, Arhiepiscopia Tomisului;

A primit în audiență pe PC Pr. Bogdan Țifrea, redactor-șef al studioului Radio *TRINITAS* – Iași, și pe PC Pr. Constantin Prodan, parohul Parohiei „Sfântul Mare Mucenic Mina” din Iași;

A primit în audiență pe PC Pr. prof. univ. dr. Viorel Ioniță, secretar general al Conferinței Bisericii Europene.

Martți, 5 iulie:

A primit în audiență pe Dl Radu Băjenaru, consul general al României la Paris;

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei;

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte;

A primit în audiență pe PC Pr. Constantin Naclad, inspector al *Biroului de catehizare a tineretului*, din cadrul Sectorului Teologic-educational al Patriarhiei Române.

Miercuri, 6 iulie:

A adresat un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, cu prilejul aniversării întronizării Preasfinției Sale;

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Cleopa Nistor, administrator al Centrului social-pastoral „Sfânta Maria” – Techirghiol.

Joi, 7 iulie:

A primit în audiență pe PC Pr. Aurel Bundă, protoieru al Protoieriei Ortodoxe Române de Barcelona și paroh al Parohiei „Sfântul Gheorghe” – Barcelona, din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei;

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc, la Reședința patriarhală;

A primit în audiență pe PCuv. ieromonah Matei Buliga, starețul Mănăstirii „Sfânta Parascheva” – Dobrești, Arhiepiscopia Timișoarei, și pe Dl inginer Florin Ifrose, director al firmei de construcții SC IFROM GROUP SRL – Iași, împreună cu soția domniei sale.

Vineri, 8 iulie:

A adresat un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Siluan, Episcopul ortodox român al Ungariei, cu prilejul aniversării întronizării Preasfinției Sale.

Duminică, 10 iulie:

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul de vară „Sfântul Ioan Botezătorul”, din curtea interioară a Reședinței patriarhale, și a ținut cuvânt de învățătură.

Luni, 11 iulie:

A primit în audiență pe PC Pr. prof. Cezar Vasiliu de la Biserica „Sfântul Nicolae” din Montreal, Canada;

A primit în audiență pe: PC Pr. prof. dr. Nicolae Necula, PC Pr. lect. dr. Marian Mihai și pe PC Pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București;

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte, și pe Dl Eugen Tomac, director al Departamentului României de Pretutindeni;

A primit în audiență pe Dl Gheorghe Nichita, primarul municipiului Iași.

Mărți, 12 iulie:

A prezidat ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, în *Salonul Mitropoliților* din Reședința patriarhală.

Miercuri, 13 iulie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la Reședința patriarhală;

A primit în audiență, la Palatul Patriarhiei, pe Excelența Sa Dl *Pedro Mo Amaro*, Ambasadorul Uruguayului în România și președintele Grupului Șefilor de Misiuni din America Latină și Caraibe, însoțit de Excelența Sa Dna Maria Cristina de la Garza Sandoval, Ambasadorul Statelor Unite Mexicane în România, și Excelența Sa Dl Claudio Pérez Paladino, Ambasadorul Republicii Argentina în România;

A primit în audiență, la Palatul Patriarhiei, pe Excelența Sa Dl Ahmad Aqel, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Statului Palestina la București.

Joi, 14 iulie:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc la Reședința patriarhală;

A transmis un mesaj de felicitare Înaltpreasfințitului Părinte Nicolae, Arhiepiscopul ortodox român al celor două Americi, cu prilejul aniversării întronizării Înaltpreasfinției Sale ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din cele două Americi.

Vineri, 15 iulie:

A primit în audiență pe PCuv. Protos. Atanasie Rusnac, vicar eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.

Sâmbătă, 16 iulie:

A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Victorin Oanele, starețul Mănăstirii Sihăstria din județul Neamț;

A primit în audiență pe Dl Vasilică Rusu, director al Sanatoriului Balnear și de Reabilitare – Techirghiol.

Duminică, 17 iulie:

A participat la Sfânta Liturghie în biserica mare a Mănăstirii Cernica și a ținut cuvânt de învățătură în care a evidențiat învățăturile ce reies din Sfânta Evanghelie care s-a citit în această Duminică, a V-a după Rusalii, unde se istorisește *Vindecarea celor doi demonizați din ținutul Gadarei*.

După masa de seară, a ținut un cuvânt de folos duhovnicesc obștii de monahi de la Mănăstirea Cernica, în trapeza mănăstirii.

Luni, 18 iulie:

A avut ședință de lucru cu: Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, și cu Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

Mărți, 19 iulie:

A primit în audiență, la Palatul Patriarhiei, pe Înaltpreasfințitul Părinte Ilarion, Mitropolit de Volokalamsk, președintele Departamentului pentru Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Moscovei.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ilarion a transmis Preafericitului Părinte Patriarh Daniel un salut frățesc și un mesaj de felicitare din partea Preafericitului Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, cu prilejul apropiatei aniversări a zilei de naștere a Patriarhului României (22 iulie);

A primit în audiență, la Reședința patriarhală, pe DII Teodor Baconski, ministrul afacerilor externe;

A primit în audiență pe PC Pr. Sergiu-Marcel Vlad, preot al Comunității ortodoxe române din Turcia, paroh al bisericii „Sfânta Muceniță Paraschevi” din Istanbul. La finalul audienței i-a oferit rangul de iconom stavrofor;

A primit în audiență pe Dl Vasile Doroftei, coordonatorul Atelierului de icoane *Panselinos*, din Iași;

A adresat un mesaj de condoleanțe la vestea trecerii din viața pământească a PCuv. Arhim. Arsenie Papacioc de la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol, Stavropighie patriarhală, unul dintre cei mai mari duhovnici ai poporului român.

Miercuri, 20 iulie:

A săvârșit Sfânta Liturghie în Paraclisul cu hramurile: „Sfântul Ierarh Grigorie Luminătorul”, „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” și „Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul”, din Reședința patriarhală.

În cuvântul rostit, Preafericirea Sa a evocat personalitatea Sfântului Slăvit Prooroc Ilie Tesviteanul, serbat de Biserica Ortodoxă la 20 iulie.

În cadrul Sfintei Liturghii s-au rostit rugăciuni de mulțumire, pentru binefacerile primite de la Dumnezeu, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care din botez a primit numele de Dan și Ilie, și, de asemenea, de mulțumire pentru darul vieții, cu ocazia împlinirii, zilele acestea, a 60 de ani de viață a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române;

A transmis un mesaj de binecuvântare cu prilejul sărbătorii Sfântului Slăvit Prooroc Ilie Tesviteanul, ocrotitorul spiritual al Aviației Române și al Forțelor Aeriene;

A primit în audiență pe PCuv. maică stavroforă Raisia Lungu, stareța Mănăstirii Durău din județul Neamț;

A primit în audiență pe Dl Vasile Chemac, director comercial și logistică al ANTIBIOTICE SA – Iași.

Joi, 21 iulie:

A participat la slujba de *Te Deum* pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod, în Catedrala patriarhală;

La sfârșitul Slujbei de *Te Deum*, a participat în Catedrala patriarhală, împreună cu ceilalți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la o slujbă de pomenire pentru PCuv. Arhim. Arsenie Papacioc, trecut la cele veșnice în ziua de 19 iulie 2011;

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în *Sala Sinodală*, din Reședința patriarhală;

A sfințit noul autocar al Sectorului Pelerinaje al Patriarhiei Române, în curtea Reședinței patriarhale;

A transmis un mesaj de condoleanțe, intitulat „Un duhovnic al păcii în vremuri tulburi...”, la slujba de înmormântare a Părintelui arhimandrit Arsenie Papacioc, duhovnicul Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol;

A participat la Concertul omagial de muzică bizantină, dedicat Preafericitului Sale cu prilejul împlinirii, în ziua de 22 iulie 2011, a vârstei de 60 de ani. Concertul a fost susținut de corala „Nicolae Lungu” și grupul psaltic *Tronos* ale Catedralei patriarhale, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei.

La eveniment au fost prezenți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, preoți, monahi și monahii, precum și credincioși din Arhiepiscopia Bucureștilor.

La finalul evenimentului, Patriarhul României a vorbit despre faptul că întreaga muzică bisericească are menirea de a susține rugăciunea și comuniunea cu Dumnezeu;

A primit în audiență pe Dl Gabriel Oprea, Ministrul Apărării Naționale, și pe Dl Neculai Onțanu, Primarul sectorului 2 al Municipiului București.

Vineri, 22 iulie:

Împreună cu un sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a resfințit pictura și catapeteasma (nou-restaurate) din paraclisul istoric, având hramurile „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, „Sfântul Prooroc Daniel” și „Sfânta Cuvioasă Parascheva”, al Reședinței patriarhale.

La slujba de resfințire au mai participat Înaltpreasfințitul Părinte Pavlos, Mitropolit de Drama și Exarh al Macedoniei, precum și Înaltpreasfințitul Părinte Varnavas de Neapolis, Tesalonic, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe a Greciei. Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a hirotesit întru proto-singhel pe PCuv. ieromonah Lucian Bujor, administratorul Reședinței patriarhale, a acordat Ordinul Sanctus Stephanus Magnus PC Părinte protoiereu Vasile Dumitru de la Protoieria I Capitală și a acordat distincții de vrednicie echipei pictorilor restauratori, precum și domnului Marian Alecu, binefăcător.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a felicitat pe toți cei care s-au implicat în restaurarea și înfrumusețarea paraclisului;

A participat, la Catedrala patriarhală, în prezența ierarhilor, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a Înaltpreasfințitului Părinte Pavlos, Mitropolit de Drama și Exarh al Macedoniei, și a Înaltpreasfințitului Părinte Varnavas de Neapolis – reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe a Greciei –, dar și în prezența reprezentanților bisericilor și cultelor din țară, autorităților centrale și locale, precum și a numeroși credincioși, la slujba de *Te Deum*, oficiată cu ocazia împlinirii Preafericirii Sale a 60 de ani de viață.

La final, Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, a adresat Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României, un mesaj frățesc și a oferit Preafericirii Sale o icoană cu chipul Sfintei Treimi, în numele tuturor membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a rostit un cuvânt de mulțumire. De asemenea, Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar

patriarhal și secretar al Sfântului Sinod, a dat citire Actului Aniversar al Permanenței Consiliului Național Bisericesc și al Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, scris pe pergament, și a oferit Patriarhului României o cârjă arhierescă.

Înaltpreasfințitul Părinte Pavlos, Mitropolit de Drama și Exarh al Macedoniei, a transmis Preafericitului Părinte Patriarh Daniel un mesaj din partea Bisericii Ortodoxe a Greciei și i-a oferit Preafericirii Sale un fragment din moaștele Sfântului Cuvios Gheorghe Mărturisitorul din Drama și icoana cu chipului Cuviosului.

După slujba de *Te Deum* din Catedrala patriarhală, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei, a avut loc un moment festiv dedicat aniversării a 60 de ani de viață a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. La acest eveniment au participat ierarhi, membri ai Sfântului Sinod, precum și numeroase oficialități.

În deschiderea evenimentului, Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a dat citire mesajului Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu cu ocazia acestui moment aniversar. Apoi, Dl Gheorghe Angelescu, consilier de stat, a dat citire mesajului Președintelui României, Dl Traian Băsescu.

În continuare, Dl Mircea Geoană, președintele Senatului României, a adresat un mesaj de felicitare Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române în care a evidențiat importanța activității Preafericirii Sale desfășurată în fruntea Bisericii Ortodoxe Române pentru întreaga societate românească.

A urmat apoi mesajul premierului României, Dl Emil Boc, care a fost citit de Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

De asemenea au adresat mesaje de felicitare Preafericitului Părinte Patriarh Daniel: Dl academician Ionel Haiduc, președintele Academiei Române, și Dl Ioan Pânzaru, rectorul Universității București, prezenți la acest moment aniversar.

Evenimentul a continuat cu lansarea albumului aniversar *Lucrând spre zidirea Bisericii*, apărut la Editura BASILICA a Patriarhiei Române, dedicat Preafericitului Părinte Patriarh Daniel la aniversarea celor 60 de ani de viață, album prezentat de Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal.

De asemenea, a fost lansat volumul omagial *Euharistirion Patriarhului Daniel al României*, apărut la BASILICA. Prezentarea volumului omagial a fost făcută de Dl acad. prof. Emilian Popescu.

Totodată, cu ocazia acestui moment deosebit din viața Bisericii Ortodoxe Române, a fost prezentat filmul documentar „Devenire întru slujire”, realizat de Televiziunea *TRINITAS* a Patriarhiei Române.

La final, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a rostit un cuvânt de mulțumire și binecuvântare.

Duminică, 24 iulie:

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul istoric, cu hramurile „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, „Sfântul Prooroc Daniel” și „Cuvioasa Parascheva”, al Reședinței patriarhale.

Joi, 28 iulie:

A adresat un mesaj de felicitare cu ocazia aniversării a 65 de ani de activitate a Departamentului pentru relații externe bisericești al Patriarhiei Moscovei; A adresat un mesaj cu ocazia oferirii Bisericii Ortodoxe Ucrainene a unei părți din moaștele Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava. Darul a fost făcut de Biserica Ortodoxă Română cu prilejul sărbătoririi Sfântului Cneaz Vladimir, încreștinătorul rușilor.

Sfintele moaște au fost duse la Kiev de o delegație condusă de Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor, din care au mai făcut parte Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal.

Ierarhii români, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au dus în dar Bisericii Ucrainei, la solicitarea Preafericitului Părinte Vladimir, Mitropolitul Kievului și al întregii Ucraine, o frumoasă icoană care are încastate moaște ale Sfântului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava.

AUGUST**Miercuri, 10 august:**

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte. A adresat un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a PC Pr. Gheorghe Hușcă, paroh al Parohiei „Pogorârea Sfântului Duh” – Militari, Protoieria I Capitală.

Joi, 11 august:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Vineri, 12 august:

A avut ședință de lucru cu echipa de management și reprezentanții proiectanților Ansamblului arhitectural *Catedrala Mântuirii Neamului*.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit onorific Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, și pe Dl Eugen Tomac, secretar de stat la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni.

Sâmbătă, 13 august:

A oficiat slujba de *Trisaghion* întru pomenirea PCuv. Arhim. Arsenie Papacioc, la mormântul său din incinta Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol, stavropighie patriarhală.

La sfârșitul slujbei, Preafericirea Sa a evocat viața și activitatea Părintelui Arsenie Papacioc, evidențiind rolul important al duhovnicului în viața credincioșilor. Preafericitul Părinte Patriarh a anunțat că în chilia în care Părintele Arsenie a viețuit la Mănăstirea Techirghiol va fi amenajat un muzeu, similar cu cel al Părintelui Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria, din județul Neamț.

A primit în audiență pe PC Pr. prof. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey – Elveția, la Centrul social-pastoral „Sfânta Maria” – Techirghiol.

Duminică, 14 august:

A participat la slujba Sfintei Liturghii la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol, stavropighie patriarhală, pe un podium special amenajat în incinta mănăstirii.

După Sfânta Liturghie a ținut un cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesul Evangheliei care s-a citit în această Duminică, a IX-a după Rusalii, care prezintă minunea *Umblării pe mare a Mântuitorului Iisus Hristos și potolirea furtunii*.

Luni, 15 august:

În ziua Praznicului *Adormirii Maicii Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol, stavropighie patriarhală, cu ocazia hramului, pe un podium special amenajat în incinta mănăstirii.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a precizat că sărbătoarea *Adormirii Maicii Domnului*, alături de celelalte sărbători închinare Născătoarei de Dumnezeu, arată cinstirea deosebită pe care Biserica Ortodoxă o acordă Preasfintei Fecioare Maria. De asemenea, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat că mutarea la cer cu trupul a Născătoarei de Dumnezeu „este numită adormire pentru că această trecere la viața veșnică este o adormire a trupului, în timp ce sufletul care este nemuritor se înalță la ceruri. Adormirea aceasta a trupului durează până la obșteasca înviere”.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit pentru noua biserică a mănăstirii o Sfântă Evanghelie, iar pentru Biblioteca mănăstirii a dăruit mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

De asemenea, pentru nevoile duhovnicești ale mănăstirii, Preafericirea Sa a rânduit ca duhovnic și preot slujitor pe PCuv. Arhim. Clement Haralam, întors în România de la Schitul românesc Prodromu, din Muntele Athos.

Drept mulțumire pentru participare la hramul mănăstirii, PCuv. maica stareță, monahia Lucia Roșu, i-a oferit în dar Preafericitului Părinte Patriarh o icoană cu Maica Domnului, pictată în atelierele mănăstirii, și un buchet de flori.

A adresat un mesaj de binecuvântare participanților la manifestările Ligii Studenților Români din Străinătate organizate la București și Mănăstirea Putna, în perioada 12-16 august 2011.

Marti, 16 august:

A primit în audiență pe PC Pr. Ionuț Radu, parohul Parohiei Perugia, din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.

Miercuri, 17 august:

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

Joi, 18 august:

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.
A primit în audiență pe PCuv. Arhim. Vitalie Danciu, starețul Mănăstirii *Golia* din Iași, și pe PCuv. Arhim. Cleopa Nistor, administratorul Centrului social-pastoral „Sfânta Maria” – Techirghiol;

Vineri, 19 august:

A primit în audiență pe Dl Dan Baranga, prefectul județului Ilfov.

În perioada vineri, 19 august – luni, 22 august 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat o vizită canonică în Arhiepiscopia Sucevei și Rădăușilor, la invitația Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor.

Sâmbătă, 20 august:

A vizitat Mănăstirea Humor din județul Suceava, fiind însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, și de Preasfințitul Părinte Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

La Mănăstirea Humor a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăușilor, și de obștea mănăstirii.

În biserica mănăstirii au fost înălțate rugăciuni de mulțumire, după care Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru prezența în Bucovina în aceste zile, apoi a prezentat situația lucrărilor de restaurare de la Mănăstirea Humor.

În cuvântul Său, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evocat frumusețea Mănăstirii Humor și a apreciat eforturile depuse de obștea Mănăstirii Humor pentru restaurarea picturii, făcând o paralelă între refacerea picturii unei biserici și curățirea duhovnicească a omului.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit pentru Biblioteca Mănăstirii Humor mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

După vizita la Mănăstirea Humor, a urmat vizitarea Mănăstirii Voroneț din județul Suceava.

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a prezentat succint viața monahală de la acest așezământ.

Apoi, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt în care a subliniat valoarea de simbol a Mănăstirii Voroneț pentru creștinismul ortodox din România.

De asemenea, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit pentru Biblioteca Mănăstirii Voroneț mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

Duminică, 21 august 2011:

A sfințit Biserica „Nașterea Maicii Domnului” din orașul Gura Humorului, județul Suceava, fiind înconjurat de un sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, de preoți și diaconi și în prezența a mii de credincioși.

La sfârșitul slujbei de sfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit celor prezenți despre semnificațiile acestui moment deosebit din viața creștinilor din orașul sucevean Gura Humorului.

După slujba de sfințire a bisericii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de soborul de ierarhi, de preoți și diaconi, a oficiat, pe o scenă special amenajată în fața bisericii, slujba Sfintei Liturghii.

După citirea Sfintei Evanghelii (*Matei* 17, 14-23), unde se istorisește *Vindecarea lunaticului* de către Mântuitorul Iisus Hristos, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale acesteia, subliniind importanța rugăciunii și a postirii jertfelnice pentru întărirea credinței credincioșilor. De asemenea, Preafericirea Sa a mai arătat că Evanghelia din această Duminică „ne arată multa bunătate, multa iubire milostivă a lui Hristos pentru oamenii care suferă”.

După Sfânta Liturghie, primarul orașului, Dl Marius Ioan Ursaciuc, a acordat Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul de „Cetățean de onoare” al orașului Gura Humorului și, de asemenea, Preafericirea Sa a primit și Cheia orașului Gura Humorului, simbol oferit pentru prima dată în istoria acestei localități.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit pentru distincțiile acordate și și-a exprimat speranța de a mai avea prilejul să participe la astfel de evenimente în orașul din nordul țării.

În încheiere, Întâistătătorul Bisericii noastre i-a oferit Crucea patriarhală, cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române, PC Pr. Mircea Nuțu, parohul

bisericii, în semn de prețuire pentru strădania de a ridica lăcașul de cult. Totodată au fost oferite mai multe ordine și diplome celor care au sprijinit în mod deosebit lucrările de construire a bisericii „Nașterea Maicii Domnului”. De asemenea, a oferit Bibliotecii parohiei mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

Cu prilejul *Duminicii emigranților români*, serbată anual în prima duminică după Praznicul *Adormirii Maicii Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat „Comuniune românească în vreme de criză economică”.

Luni, 22 august:

A vizitat Mănăstirea Sucevița din județul Suceava, fiind însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. La Sucevița a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, și de obștea mănăstirii. De asemenea, localnicii îmbrăcați în costume populare l-au întâmpinat pe Patriarhul României cu pâine și sare.

În biserica mănăstirii s-au înălțat rugăciuni de mulțumire, după care Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a rostit un cuvânt de bun venit. Înaltpreasfinția Sa a făcut o prezentare a obștii Mănăstirii Sucevița și, în mod special, a preocupărilor pentru restaurarea icoanelor.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a apreciat strădaniile maicilor de la această mănăstire și a punctat totodată aspecte referitoare la necesitatea folosirii icoanelor vechi, precum cele de la Sucevița, în explicarea unor texte liturgice. De asemenea, Preafericirea Sa a vorbit celor prezenți despre unicitatea picturii și a apreciat grija pentru conservarea patrimoniului sacru bisericesc.

La final, Preafericitul Părinte Daniel a oferit maicii starețe, PCuv. stavrofora Mihaela Cozmei, mai multe cărți pentru Biblioteca mănăstirii.

După vizitarea Mănăstirii Sucevița, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a vizitat și Mănăstirea Moldovița din comuna Vatra Moldoviței, județul Suceava.

În biserica mănăstirii s-au săvârșit rugăciuni de mulțumire, după care Patriarhul României a rostit un cuvânt în care a arătat ce anume îi atrage pe credincioși să vină la mănăstirile bucovinene: „Pelerinii vin aici nu pentru un sfânt anume, ci pentru sfintele icoane și sfintele fresce. Pelerinaj la frumusețile sfințeniei în picturi. Primirea pelerinilor care vor să se întâlnească

cu frumusețea sfinților din picturi este o artă misionară de o valoare inestimabilă, pentru că omul, în general, păstrează în memorie imaginea mai mult decât cuvintele. Aceștia sunt posibili convertiți, chiar dacă sunt necredincioși, sau posibili creștini mai convinși, mai iubitori de Biserică și de sfințenie, prin frumusețea artei sacre”.

La finalul vizitei, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Pimen a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru susținerea și promovarea mănăstirilor din Bucovina.

Marti, 23 august:

A transmis mesaje de felicitare, cu prilejul zilei onomastice – *Sfântul Irineu, Episcop de Lugdunum* – Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, și Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba-Iuliei.

A primit în audiență pe Dl Ioan Oltean, vicepreședintele Camerei Deputaților, Dl Gheorghe Flutur, președintele Consiliului Județean Suceava, și pe Dl Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Miercuri, 24 august:

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Constantin Grigore, ambasadorul României la Moscova.

Joi, 25 august:

A primit în audiență pe PCuv. ieromonah Matei Buliga, starețul Mănăstirii „Sfânta Parascheva” – Dobrești, județul Timiș.

A primit în audiență pe PC Pr. Vasile Iorgulescu, parohul parohiei ortodoxe române „Sfântul Ioan Botezătorul” – Strasbourg, Franța, împreună cu soția Preacucerniciei Sale.

A primit în audiență pe PC Pr. Răzvan Tatu, parohul Parohiei ortodoxe române din Johannesburg, Africa de Sud.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A efectuat o vizită de lucru la șantierul Ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

Sâmbătă, 27 august:

A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sfânta Maria” – Techirghiol, stavropighie patriarhală, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, fiind înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii.

După Sfânta Liturghie a săvârșit slujba *Parastasului* de 40 de zile de la trecerea la Domnul a Părintelui Arsenie Papacioc.

La sfârșitul slujbei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evocat personalitatea părintelui, arătând că Părintele Arsenie s-a născut în anul 1914, în ziua de sărbătoare a *Adormirii Maicii Domnului*.

Apoi, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a arătat că Părintele Arsenie a ajutat nu doar obștea maicilor din această mănăstire, ci și mulțimea pelerinilor care au venit aici. El este o lumină și rămâne o lumină peste timp, pentru că a adunat multă lumină în suflet prin rugăciune și prin pocăință.

În continuare, Preafericirea Sa, împreună cu Arhiepiscopul Tomisului și soborul preoților și diaconilor slujitori, a mers la mormântul Părintelui Arsenie Papacioc, din curtea Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol, unde au săvârșit slujba de *Trisaghion* și s-a citit *Rugăciunea de sfințire* a crucii așezate la mormântul Părintelui Arsenie.

La eveniment a participat un mare număr de credincioși veniți special pentru a aprinde o lumânare la mormântul marelui duhovnic, precum și pelerini veniți să viziteze așezământul monahal sau persoane aflate la tratament.

Duminică, 28 august:

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în biserica Mănăstirii „Sfânta Maria” – Jercălăi.

În cuvântul rostit la sfârșitul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit credincioșilor prezenți despre înțelesurile Evangheliei (*Matei* 18, 23-35) care s-a citit în această Duminică, a 11-a după Rusalii, care prezintă *Pilda datornicului nemilostiv*.

Apoi, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a dăruit bibliotecii mănăstirii mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

A adresat un mesaj de binecuvântare cu prilejul sfințirii Monumentului Crucea Mântuirii Neamului Românesc, de la Nisporeni, Republica Moldova.

Luni, 29 august:

În ziua de prăznuire a *Tăierii Capului Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la Sfânta Liturghie, în biserica Mănăstirii „Sfânta Maria” – Jercălăi, și a ținut cuvânt de învățătură, în care a evidențiat semnificațiile duhovnicești ale Evangheliei care s-a citit în această zi și, de asemenea, a evocat viața și învățăturile Sfântului Ioan Botezătorul. După cuvântul rostit, credincioșii au primit, din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, câte o iconiță cu chipul Sfântului Ioan Botezătorul și au fost felicitați pentru prezența lor la biserică, deoarece o zi de sărbătoare nu înseamnă o zi de repaus trupesc, ci o zi de lucrare sfântă pentru sufletele lor.

Mărti, 30 august:

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, cu prilejul zilei onomastice – *Sfântul Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei*.

A transmis un mesaj, intitulat „Un om înțelept, promotor al credinței și al păcii”, participanților la Adunarea festivă dedicată încheierii misiunii în România a Marelui Rabin Menachem Hacohen.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în vizită, la Reședința patriarhală, pe Excelența Sa domnul Spyros Attas, ambasadorul Republicii Cipru la București, la încheierea misiunii diplomatice în România.

Miercuri, 31 august:

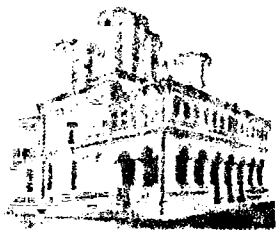
A primit la Reședința patriarhală pe Excelența Sa, Dl Ion Jinga, ambasadorul României în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

A consemnat,
Arhim. Paisie TEODORESCU,
Consilier Patriarhal
Cabinetul Patriarhului

Studii

Robert

Practici neortodoxe și abateri liturgice privind săvârșirea Tainei Botezului și a Cununii*

Pr. Silviu TUDOSE

Keywords: *Baptism, Christmation, immersion, Betrothal, Holy Matrimony, ritual dance*

Articolul Părintelui asistent Silviu Tudose prezintă, așa cum reiese din titlul său, practicile neortodoxe și abaterile liturgice întâlnite cu prilejul oficierei a două dintre cele mai importante Sfinte Taine din viața unui creștin: Botezul și Cununia. Momentele principale din cadrul celor două Sfinte Taine sunt amintite de autor și întărite cu explicații liturgice și practice menite să lumineze săvârșitorii tainelor dumnezeiești și totodată să corecteze tot ceea ce nu este conform practicii autentice a Sfintei Biserici.

Înainte de menționarea oricărei practici neortodoxe privind săvârșirea Sfintei Taine a Botezului, se cuvine să precizăm că, această Sfântă Taină, ca și toate celelalte Sfinte Taine, se administrează numai unei persoane vii¹. Mai mult, dacă aceasta este matură, își exprimă singură dorința pentru a primi Botezul, iar dacă este copil, nașul este cel care face acest lucru. De aceea, *dorința unora, de a fi administrată Taina Botezului unor copii avortați sau născuți morți, contravine învățaturii de credință și practicii liturgice a Bisericii noastre*².

Un aspect foarte important este legat de săvârșirea ierurgiilor rânduite cu prilejul nașterii unui copil. Adesea, ele sunt omise sau reduse la maximum.

* Referat susținut în cadrul Conferinței pastoral-misionare a preoților din Capitală și Ilfov, cu tema *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*, din 8 iunie 2011, ținută în Aula Magna Teocist Patriarhul din Palatul Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

¹ Familiile care așteaptă să aibă un copil vor fi sfătuite să-l boteze cât este prunc. Copiii care sunt aduși la Botez după ce au împlinit trei-patru luni pot fi mai gălăgioși, perturbând buna desfășurare a slujbei. Mai mult, dacă ei sunt mai mari de un an, preotul va avea dificultăți în a săvârși corect Botezul, prin afundarea în apă, de trei ori.

² Pentru mai multe explicații, vezi Pr. Nicolae D. NECULA, *Este corectă practica botezării copiilor avortați (lepădați)?*, în *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, pp. 157-161.

Astfel, *Rânduiala în ziua întâi la femeia lăuză* este săvârșită la mai multe zile după naștere, când preotul săvârșește sfințirea apei în biserică. E de menționat faptul că recomandările din cărțile de cult vorbesc de folosirea unui vas cu apă, pe care preotul o atinge de trei ori, în momentul sfințirii³. De obicei, cel care aduce apa la biserică vine cu o sticlă, iar preotul nu poate atinge apa, așa cum ar trebui.

Rugăciunile la femeia lăuză, care se rostesc în a opta zi de la naștere, sunt omise sau, în cel mai bun caz, preotul citește *Rugăciunea la însemnarea pruncului, când i se pune numele*, înainte de exorcisme, în ziua Botezului. Considerăm oportună catehizarea viitorilor părinți, în vederea solicitării preotului pentru săvârșirea corectă și la timp a acestor două rânduieli, mai ales în ceea ce privește rânduiala punerii numelui. Bineînțeles, trebuie să se țină seamă de situațiile speciale în care se pot afla mama sau copilul după naștere, care pot împiedica săvârșirea rânduielii. Catehizarea va avea în vedere și convingerea părinților de a alege pentru copiii lor nume creștinești, de preferat unul singur, nediminutiv sau neobișnuit, potrivit tradiției românești, pentru a nu le fi rușine sau jenă de acest nume când vor fi adulți.

În ceea ce privește *Rânduiala îmbisericirii pruncului*, ea este legată de *Rugăciunile care se citesc mamei, la 40 de zile după naștere*. În practică, deși hotărârile praxiilor și ale altor izvoare liturgice vechi nu sunt unitare în această privință⁴, *îmbisericirea se face imediat după săvârșirea Tainei Sfântului Botez*, aceasta pentru a se respecta prevederea conform căreia pruncul a fost deja botezat, iar dacă el este băiat și e purtat și în interiorul Sfântului Altar și închinat în cele patru laturi ale Sfintei Mese. Gestul este evident asemănător cu ceea ce se întâmplă în timpul Tainei Hirotoniei, când candidatul sărută Sfânta Masă în cele patru colțuri, subliniindu-se astfel vocația sacerdotală a firii bărbătești.

Pentru săvârșirea corectă a Tainei Sfântului Botez, este nevoie de respectarea mai multor rânduieli legate de obiectele liturgice folosite:

Preotul trebuie să poarte toate veșmintele, nu numai la Sfântul Botez, ci și la celelalte Sfinte Taine. Este o prevedere care amintește de perioada când

³ Vezi Pr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială*, ediția a IV-a, Ed. Lumea credinței, București, 2005, p. 362.

⁴ Vezi Ioannis FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice*, vol. III, trad. de Pr. Victor Manolache, Ed. Bizantină, București, 2009, p. 159-160 sau Pr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială...*, pp. 365-366.

Sfintele Taine nu erau despărțite de Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie⁵. Taina Sfântului Botez se săvârșea înainte de Sfânta Liturghie, cu prilejul unui Praznic Împărătesc (Nașterea, Botezul, Învierea sau Pogorârea Sfântului Duh), urmând ca cei nou botezați să primească atunci pentru prima dată și Sfânta Împărtășanie. Astăzi, *Molitfelnicul* prevede ca preotul, după ce citește exorcismele, să îmbrace felonul, „de culoare albă, punând și mânecutele”⁶. De obicei nu se întâmplă așa, preoții îmbrăcând, de cele mai multe ori doar epitrahilul și felonul sau, foarte rar, mai ales vara, rămânând doar cu epitrahilul. *Recomandăm purtarea măcar a epitrahilului și felonului și – de ce nu? – confecționarea unor mânecute speciale, mai lungi, care să fie folosite în timpul Tainei Sfântului Botez, respectându-se astfel rânduiala și evitându-se imaginea nu tocmai plăcută a preotului care își dezgolește brațele până la coate, în văzul tuturor, atunci când afundă copilul în cristelniță.*

În ceea ce privește locul săvârșirii, chiar dacă în vechime existau baptisterii construite în apropierea lăcașurilor de cult, Taina Sfântului Botez este săvârșită în biserică, cu excepția cazurilor de necesitate. *Pretenția unora, ca Botezul să fie săvârșit în casa pruncului sau oriunde altundeva, contravine practicii canonice și liturgice a Bisericii*⁷. Cazurile excepționale, legate – de exemplu – de suferința pe care o poate avea un copil, nu trebuie să devină o regulă. Botezul se săvârșește în sfântul lăcaș, de obicei în pronaos, locul care amintește de prezența catehumenilor din primele secole creștine, adică a celor care se pregăteau pentru primirea în Biserică.

O mențiune specială se cuvine în legătură cu *Rânduiala dinaintea Sfântului Botez*, care cuprinde rugăciunile de exorcizare, lepădările de satana și mărturisirea credinței. Ea trebuie săvârșită în pridvor sau pronaos. *Considerăm nepotrivită practica citirii acestei rânduiei în lateralul ușii de intrare în biserică, în fața peretelui de apus, pe care sunt pictați de obicei ctitorii și ierarhul locului.* Acest loc poate crea o situație necuviincioasă, atunci când nașii sunt invitați să sufle și să scuipe de trei ori cu fața spre apus, înaintea lor fiind peretele respectiv. Tot în timpul acestei rânduiei, *nu este respectată indicația tipiconală potrivit căreia primele două rugăciuni de exorcizare sunt citite cu fața spre apus*

⁵ Așa cum este astăzi Taina Hirotoniei.

⁶ *Molitfelnic*, Ed. IBMBOR, București, 2002, p. 33.

⁷ Vezi canoanele 59 și 61 ale Sinodului VI Ecumenic.

(pentru că ne adresăm diavolului), iar celelalte două cu fața spre răsărit (pentru că ne adresăm lui Dumnezeu). Trebuie menționată aici și teama unora dintre slujitori de a citi exorcismele, atunci când slujesc la Botez în sobor, evitând în mod sistematic acest lucru. Este adevărat că, potrivit practicii liturgice, lepădările sunt citite de preotul cel mai tânăr, care de obicei nu e protos. Dacă însă la o parohie sunt doi sau mai mulți slujitori, ei își pot împărți frățește protia, fără ca unul dintre ei să fie cel care afundă permanent copiii în apă, iar celălalt să citească permanent exorcismele.

Se constată practica greșită a rostirii binecuvântării mici („Binecuvântat este Dumnezeu nostru...”) la începutul rânduiei de dinaintea Sfântului Botez. Corect este ca preotul să înceapă această rânduială cu suflarea de trei ori asupra pruncului, însemnându-l cu semnul Sfintei Cruci, rostind „Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit...”, după care, atingându-l pe cap, îi citește așa-numita rugăciune *rugăciunea de primire în rândurile catehumenilor* („În Numele Tău, Doamne...”)⁸.

În timpul lepădărilor, ca și în timpul primelor două rugăciuni de exorcizare, cel care se botează și nașul, în cazul unui prunc, trebuie să se întoarcă spre apus. Lepădarea de satana se face de trei ori, așa cum tot de trei ori se face și unirea cu Mântuitorul Hristos, cu fața spre răsărit⁹. De asemenea, potrivit indicațiilor tipiconale, cel care urmează să fie botezat sau nașul acestuia, în cazul unui prunc, rostește de trei ori *Simbolul de credință niceo-constantinopolitan* sau *Crezul*¹⁰. Întreita repetare e motivată, după cuvântul Sfântului Simeon al Tesalonicului, pentru adevărarea mărturisirii și în cinstea „Dumnezeirii Celei în trei Ipostasuri”¹¹. De asemenea, se crede că rostirea de trei ori are și rolul fixării în minte a conținutului sau al învățării temeinice a acestuia¹². De fapt, practica este o reminiscență din vremea în care rugăciunile de exorcizare și

⁸ *Molitfelnic...*, p. 22.

⁹ Recomandăm folosirea formulei „Te unești cu Hristos” în loc de „Te împreunezi cu Hristos”, care apare în unele ediții ale cărților de cult.

¹⁰ E de dorit ca preoții să îi sfătuiască pe nași să cunoască *Simbolul de credință*, dacă e posibil, pe de rost. Altfel, măcar să fie pregătiți în stare să-l citească fără stălcirea unor cuvinte sau expresii, care, pe lângă faptul că pot crea ilaritate, dovedesc desconsiderarea celor sfinte.

¹¹ Vezi Sf. SIMEON al Tesalonicului, *Tratat asupra dogmelor credinței ortodoxe după principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, vol. I, trad. rom. de Toma Teodorescu, 1865, reeditat de Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, sub îngrijirea Protos. Grichentie Natu, 2002, p. 109.

¹² După Prof. Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. II, p. 232.

lepădările erau citite de mai multe ori¹³. Evoluția firească a vremurilor a făcut ca astăzi rugăciunile de exorcizare și lepădările să fie rostite o singură dată, ca și *Simbolul de credință*. Există preoți care respectă ceea ce e cuprins în *Molitfelnic*, îndemnând nașii să rostească de trei ori *Crezul*. Considerăm că aceștia nu greșesc, afară de cazul în care se consideră mult mai râvnitori decât alții, așa cum nu greșesc nici cei care îngăduie rostirea o singură dată a *Crezului*. Deși cartea de cult este normativă, dată fiind realitatea cu care ne confruntăm, e de dorit ca autoritatea bisericească să se pronunțe asupra felului în care trebuie respectată rânduiala rostirii *Simbolului de credință* cu prilejul Tainei Sfântului Botez, pentru a exista o uniformitate liturgică și din acest punct de vedere.

La Botez, după practica Bisericii Ortodoxe, e nevoie de un singur naș, preferabil de același gen cu copilul și, după cuvântul *Molitfelnicului*, „creștin ortodox (...) și cunoscător al credinței”¹⁴. Obiceiul de a alege nași de altă confesiune sau de altă credință, uneori doar din motive pecuniare, nu este admis de Biserica Ortodoxă, pentru că ei trebuie să fie, în primul rând, veghetori pentru creșterea finului în dreapta credință. E de la sine înțeles că nașul trebuie să cunoască măcar noțiunile de bază ale credinței ortodoxe.

Respectul pentru Taina Sfântului Botez trebuie manifestat și prin grija față de obiectele liturgice folosite pentru săvârșirea ei. De aceea, îndrăznim să credem că *slujirea cu veșminte murdare (pentru că „oricum se vor uda sau atinge de ulei”), dintr-un material de proastă calitate, afundarea copilului într-o cristelniță necurățată de multă vreme¹⁵, cu urme de ulei și păr de la botezurile anterioare, păstrarea Sfântului și Marelui Mir într-un vas cu totul nepotrivit (poate chiar din plastic), acoperirea mesei cu mușama sau folosirea unei Sfinte Evanghelii*

¹³ Sfântul SIMEON al Tesalonicului vorbește de opt sau zece repetări, menționând că și în vremea sa se ajunsese pe alocuri să fie citite doar de trei ori.

¹⁴ *Molitfelnic...*, p. 32.

¹⁵ În ultimii ani a apărut și *practica împodobirii cristelniței cu prilejul slujbei Sfântului Botez*. Fără a-i îndepărta brutal pe credincioșii care doresc acest lucru, preotul are datoria de a veghea ca un obiect liturgic să nu fie transformat într-un accesoriu împopoțonat, de prost gust, folosit de anumite firme de specialitate pentru a-și etala produsele sau viziunea artistică. Astfel, apar uneori pe cristelnițe, pe lângă flori sau voaluri, diferite „personaje”, care nu sunt compatibile cu lăcașul de cult: ursuleți, păpuși, fluturi etc. De asemenea, în interiorul cristelniței se aruncă bani sau petale de flori, obiceiuri ce amintesc de diferite practici păgâne, care nu au nimic de a face cu credința ortodoxă. Preotul trebuie să-și asume responsabilitatea de a îndrepta toate aceste lucruri. Ne întrebăm, dacă le vom accepta, dacă va fi cazul, să împodobim și cununiile, miruitorul, sau – Doamne ferește! – Sfântul Potir?!

sau a unui Molitfelnic rupte și înnegrite de vreme și alte lucruri asemenea acestora, toate acestea reprezintă practici neortodoxe și dovedesc lipsa de respect față de cele sfinte și nechibzuința sfințitului slujitor. Masa Botezului, cu ajutorul căreia se săvârșesc de obicei și celelalte Sfinte Taine în biserică, nu este altceva decât un „reflex” al Sfintei Mese. Împodobirea ei trebuie să fie liturgică, nu „funcțională”. De aceea, nu e potrivită așezarea pe ea a altor obiecte decât cele liturgice, cum ar fi, bunăoară: telefoane mobile, chitanțiere, registre mitricale, certificate de naștere, fesuri preoțești etc. *Așezarea obiectelor liturgice, în special a Sfintei Evanghelii, Sfintei Cruci și a sticleței cu Sfântul și Marele Mir, trebuie să fie făcută exclusiv de preot, nu de cântăreț sau altcineva, care primește „dezlegare”.*

O altă practică greșită este aceea când mai multe botezuri succesive sunt săvârșite în aceeași apă. Nu vorbim de practica botezului mai multor copii în aceeași apă, care este corectă, și nici de perioada în care, potrivit cuvântului *Didahiei celor 12 Apostoli*, Botezul se făcea în „apă vie”¹⁶, adică în mare, în lac sau în apă curgătoare, după modelul Mântuitorului, Care a fost botezat de Sfântul Ioan în râul Iordanului¹⁷.

Se întâmplă uneori ca în cazul unor botezuri succesive, apa din cristelniță să nu se schimbe sau să fie „împrospătată”, golindu-se doar jumătate din ea, peste cea rămasă adăugându-se rânduiala Tainei. Fiecare slujbă a Tainei Sfântului Botez presupune sfințirea apei, care precede afundarea, în numele Sfintei Treimi. Singura excepție de la această regulă poate fi reprezentată de Botezul săvârșit în ziua Bobotezei când, cel puțin teoretic, în apa cristelniței poate fi turnată Agheasmă Mare, omițându-se sfințirea¹⁸. Neexistând însă o prevedere clară din partea autorității bisericești, această practică nu poate fi recomandată. De aceea, apa trebuie sfințită de fiecare dată, iar, la sfârșit, cristelnița trebuie golită în totalitate.

¹⁶ Vezi *Didahia celor 12 Apostoli VII* (trad. rom. în *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, de diac. Ioan I. Ică jr, Deisis/Stavropoleos, 2008, p. 568).

¹⁷ După ce cultul creștin s-a dezvoltat, au apărut, așa cum am menționat mai înainte, baptisteriile, „strămoașele” cristelnițelor din timpurile noastre. Apariția cristelnițelor e legată, firește, de generalizarea pedobaptismului, cazurile de adulți care se botează fiind din ce în ce mai rare. Totuși, **se impune rediscutarea modalității botezului adulților, atât în privința pregătirii lor pentru Taină, cât și în privința desfășurării propriu-zise a acesteia, în lipsa unor baptisterii speciale.**

¹⁸ Practica există, se pare, în unele locuri din Biserica Ortodoxă Greacă, după mărturia liturgistului Ioannis Foundoulis (vezi lucrarea acestuia: *Dialoguri liturgice*, vol. II, trad. de Sabin Preda, Ed. Bizantină, București, 2009, Răspunsul 269, p. 263).

Este corectă și în conformitate cu tradiția Bisericii practica botezării mai multor prunci în aceeași apă. Trebuie evitat însă numărul prea mare, pentru că prezența prea multor oameni în lăcașul de cult, de cele mai multe ori nefamiliarizați cu o atmosferă evlavioasă, poate crea o tulburare evidentă a slujbei, fiind foarte greu să se mai înțeleagă ceva din rugăciuni sau cântări. *Există credința greșită că dacă doi copii, băiat sau fată, sunt botezați în aceeași apă nu pot ulterior să se căsătorească între ei.* În epoca primară erau botezați mulți bărbați și femei în aceeași apă, după care se căsătoreau între ei. Botezul în aceeași apă produce, e adevărat, o înrudire spirituală, cei botezați devenind frați în Hristos, fii și fiice ai Aceluiași Dumnezeu și membri ai Bisericii Sale. Această înrudire spirituală însă nu constituie nicidecum un impediment pentru primirea Sfintei Taine a Cununii, ci, mai degrabă, o premisă a ei.

Tot referitor la apa folosită în săvârșirea Botezului, e bine să menționăm că *aruncarea ei în locuri nepotrivite, după terminarea slujbei, este o practică greșită.* Fiecare biserică trebuie să aibă un loc special, cu scurgere direct în pământ, în care să fie aruncată apa ce a fost folosită pentru spălările rituale din Sfântul Altar sau apa de la Botez¹⁹.

Revenind la săvârșirea Tainei Sfântului Botez, *recomandăm o mai mare atenție acordată rostirii formulelor din cadrul slujbei,* în funcție de genul celui botezat. Acordurile gramaticale trebuie respectate, pentru a nu crea situații hilare și dezonorante pentru slujitor.

Foarte mulți credincioși confundă undelemnul folosit pentru ungerea prebaptismală cu Sfântul și Marele Mir. De aceea, îl numesc și pe acesta *mir*. E știut faptul că acesta nu este decât un ulei binecuvântat de preot în cadrul slujbei, cu care unge copilul pe frunte, pe piept, pe spate, pe mâini și picioare, înainte de a-l afunda în cristelniță²⁰. În ceea ce privește destinația ulterioară a undelemnului care rămâne, lucrurile nu sunt foarte clare. Nașii sau cei din familie primesc undelemnul, îl iau acasă și, de cele mai multe ori, știu că tre-

¹⁹ Vezi Sf. SIMEON al Tesalonicului, *Tratat...*, vol. I, cap. 62, trad. rom. cit., pp. 109-116.

²⁰ Interesant este obiceiul din Biserica Greciei, unde, după ce preotul săvârșește ungerea, nașul toarnă uleiul binecuvântat peste trupul copilului. De fapt, și în Molițfelnicul românesc se prevede că preotul îl unge cu acest undelemn pe cel care se botează „peste tot trupul” (vezi *Molițfelnic*, ed. cit., p. 40), dar acest lucru nu e prezent în practică. E recomandat ca acest ulei să fie de măsline, mai ales că și în rugăciunea de binecuvântare e pomenit porumbelul de pe vremea lui Noe, care purta în gură „ramură de măsline, semnul împăcării” și e pomenit, de asemenea, „rodul măslinului, spre plinirea Sfintelor Tale Taine”.

buie să toarne din el în băița copilului. Or, în rugăciunea de binecuvântare, preotul se roagă ca undelemnul să se facă: „ungere de nestricăciune, armă dreptății, înnoire sufletului și trupului, izgonire a toată lucrarea diavolească, spre înlăturarea tuturor răutăților *pentru cei care se ung cu credință sau vor și gusta din el...*” Se nasc, astfel, două întrebări: de ce e folosit pluralul, deși celelalte rugăciuni sunt la singular, și când se gustă din el? În privința primei întrebări, răspunsul e simplu: folosirea pluralului era ceva obișnuit în primele formulare liturgice ale slujbei Botezului, mai ales că multă vreme el era săvârșit pentru mai mulți primitori, ca eveniment al comunității. Răspunsul la cea de a doua întrebare l-am găsit la liturgistul grec Ioannis Foundoulis, care spune că în vechime, atât apa, cât și untdelemnul de la Botez erau folosite și pentru altceva. „Avem mărturii din manuscrise – spune profesorul grec – că preotul, după sfințirea apei, îi stropea pe credincioșii prezenți, sau credincioșii luau la casele lor apă sfințită și o păstrau pentru sfințirea caselor sau să bea din ea. (...) În anumite locuri, desigur, luau apă sfințită după vărsarea în ea a untdelemnului catehumenilor. Stropirea și luarea din apa sfințită a Sfântului Botez s-a păstrat în Biserica noastră în slujba Agheasmei Mari. (...) Rămășițe ale acestei practici vechi de la slujba Botezului se pot observa în diferiți codici: ecteniile în care se află cererea *Ca să le fie lor acestea (apele) spre curățirea sufletelor și a trupurilor tuturor celor ce vor lua și vor gusta din ele*. Ceva analog s-a întâmplat și cu untdelemnul catehumenilor, uleiul binecuvântat. Din aluzia pe care o conține rugăciunea, se pare că era folosit și de credincioși, care se ungeau sau gustau din el, ca cel care *alungă toată lucrarea diavolească* și care este *spre ușurarea de toate relele*. (...) Este cunoscut că mai demult credincioșii beau pentru sfințirea lor din uleiul sfințit. Acest lucru este mărturisit, de altfel, și de rugăciunea de la Litie...”²¹. Așadar, credincioșii pot fi îndemnați, în ceea ce privește acest untdelemn, să ungi cu el din când în când trupul celui botezat și – de ce nu? –, așa cum am văzut, să-l consume spre sfințire sau să-l folosească la arderea candelii. Oricum, e mult mai bine așa decât să rânzească ani de zile, uitat undeva în casă. Cât despre turnarea uleiului în baia copilului, considerăm că acest lucru este oportun numai dacă apa e aruncată după aceea într-un loc curat.

²¹ Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. II, pp. 43-44.

*Poate cea mai întâlnită practică neortodoxă legată de Taina Sfântului Botez este nerespectarea afundării de trei ori a celui care se botează. De multe ori, fie la rugămintea familiei, fie din comoditate sau din teama de a nu greși, preoții aleg să nu afunde pruncul în cristelniță, alegând să îl stropească sau să toarne apă peste creștet de trei ori. Biserica a cunoscut dintotdeauna practica afundării celui care se botează, mai ales că denumirea însăși a tainei, în limba greacă, înseamnă acest lucru²². Iată ce spune *Didahia celor 12 Apostoli*: „Iar cu privire la Botez, așa să botezați: după ce ați spus înainte toate acestea, botezați/afundați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh în apă curgătoare. Iar de n-aveți apă curgătoare, botezați/afundați în altă apă; dacă nu puteți în apă rece, în caldă. *Iar dacă nu ai niciuna, nici alta*, varsă apă pe cap, de trei ori, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”²³. E de remarcat *exceptia* de care vorbește acest valoros manuscris liturgic, care, așa cum spuneam, tinde să devină pentru unii regulă.*

Potrivit Canoanelor 49 și 50 Apostolic, slujitorul care nu rostește corect formula de botez și nu afundă de trei ori în apă pe cel care se botează se află sub pedeapsa caterisirii²⁴. Atât de mare era grija Bisericii pentru acest lucru, astfel încât întâlnim chiar prevederea canonică referitoare la interzicerea intrării în cler a celui care a primit botezul de necesitate, adică fără întreita afundare²⁵. De la o așa de mare acrivie s-a ajuns astăzi la o prea mare iconomie.

Tot în ceea ce privește afundarea, trebuie să menționăm faptul că ea este săvârșită de unii preoți într-un mod cel puțin „periculos”. În *Molitfelnic* se menționează că preotul, „după ce-l unge (pe cel care se botează) peste tot trupul, îl ia în mâini și, ținându-l drept și căutând spre răsărit, îl botează, afundându-l de trei ori...”²⁶. Rapiditatea cu care e afundat cel botezat devine uneori foarte periculoasă pentru integritatea fizică a copilului și cea emoțională a celor de față, în special a părinților. Am asistat la botezuri unde, după ce preotul a terminat de afundat copilul în apă, am simțit o mare ușurare, văzând că pruncul nu a pățit nimic rău. *Ritul afundării trebuie să fie firesc, neforțat sau crispat, ci sigur, sobru și exact, menajând copilul, pentru a nu i se întâmpla nimic rău.*

²² βαπτίζω = a cufunda.

²³ *Didahia celor 12 Apostoli VII...*, p. 568.

²⁴ Vezi și Canonul 91 al Sf. Vasile cel Mare.

²⁵ Canonul 12 de la Neocezareea.

²⁶ *Molitfelnic...*, p. 40.

Formula Tainei, deși în manuscrisele vechi nu era întreruptă de *Amin*, trebuie rostită așa cum o întâlnim în *Molitfelnic*. Există uneori practica de a nu rosti conjuncția „și” după *Amin* sau de a omite a finalul „acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”. Astfel, nu e respectată formula din cărțile de cult: „Se botează robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Sfântului Duh. Amin; acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”²⁷.

O altă practică greșită este *nerespectarea însemnării locurilor principale și a ordinii acestora la ungera cu Sfântul și Marele Mir*. Ele sunt foarte clar menționate în *Molitfelnic* și în toate cursurile de Teologie liturgică sau manualele de tipic: „la frunte, la ochi, la nări, la gură, la amândouă urechile, pe piept, pe spate, la mâini și la picioare”²⁸.

La înconjurarea mesei, există obiceiul în unele biserici să se rostească, după ce se cântă de trei ori „Câți în Hristos...”, *Slavă... Și acum...*, și din nou „Câți în Hristos...”. Deși nu e menționat în cărțile de cult, acest lucru amintește de perioada când cei botezați erau aduși la Sfânta Liturghie, iar lecturile biblice se citeau în cadrul ei, cântarea „Câți în Hristos...” fiind așezată în locul Trisaghionului²⁹. Este motivul pentru care unii preoți rostesc acum și îndemnul „Puternic”, urmat de repetarea aceleiași cântări, înainte de citirea Apostolului. Dincolo de orice explicație, considerăm necesară respectarea indicației din *Molitfelnic*, care prescrie cântarea „Câți în Hristos...”, de trei ori, fără alte adaosuri.

Uneori se *suprimă citirea Apostolului*, pentru a „câștiga timp”, lucru care contravine în mod clar rânduielilor tipiconale ale Bisericii. De fapt, cel puțin în ceea ce privește Taina Sfântului Botez, preotul este dator să respecte întreaga rânduială de slujbă, cu frică de Dumnezeu și cu evlavie.

„Spălarea”/„ștergerea” pruncului *nu se face cu fașa care e adusă la biserică, ci cu „un burete nou, udată cu apă”*³⁰. Fașa se folosește numai la stropirea pruncului, anterioară ștergerii.

După momentul tunderii celui nou botezat, *este practica neliturgică de a se oferi părinților sau nașilor părul tăiat*. Uneori, aceștia vin pregătiți pentru

²⁷ *Molitfelnic...*, p. 40.

²⁸ *Molitfelnic...*, p. 43.

²⁹ Așa cum se întâmplă astăzi la sărbătorile mari.

³⁰ *Molitfelnic*, p. 46.

a-l primi și rămân dezamăgiți atunci când constată că preotul nu li-l oferă, respectând rânduiala potrivit căreia părul trebuie pus în cristelniță, ca o pârgă sau jertfă a trupului omenesc, adusă lui Hristos³¹. Părinții sau nașii confundă tunderea din cadrul Tainei Botezului cu obiceiul „tăierii moșului”, o reminiscență, se pare, din religiile păgâne, care nu are nimic de a face cu credința creștin ortodoxă³².

Ar mai fi de menționat un aspect legat de petrecerea care urmează de obicei imediat după săvârșirea Tainei Sfântului Botez. Dincolo de recomandarea ca ea să nu depășească limitele buneicuvinițe, avem datoria de a semnală renașterea unui obicei păgânesc, acela al *ursitoarelor*. Au apărut și firme specializate, care trimit trei sau mai multe fete, costumate în „ursitoare”, rostind în jurul copilului diferite urări, reiterând practic un obicei păgânesc pe care Biserica l-a respins întotdeauna. Catehizarea prealabilă săvârșirii Tainei ar putea conține și o recomandare în acest sens, de care părinții pruncului sau nașii trebuie să țină cont.

Practici neortodoxe și abateri liturgice privind săvârșirea Sfintei Taine a Cununii

În privința Sfintei Taine a Cununii, dacă dorim să identificăm anumite practici neortodoxe la săvârșirea ei, este necesar să facem o delimitare între slujba propriu-zisă, la care adăugăm și Logodna, și toate celelalte aspecte care țin de momentul propriu-zis al Cununii: calitatea mirilor, a nașilor, condițiile încheierii unei căsătorii ș.a.

Sfânta Taină a Cununii, după rânduiala Bisericii Ortodoxe, o pot primi doi creștini ortodocși, bărbat și femeie, conștienți de ceea ce doresc și cu nădejdea de a împlini rostul acestei uniri. Mai ales în vremurile mai noi, apare din ce în ce mai des problema căsătoriilor mixte, adică între soți de confesiuni creștine sau religii diferite. Deși această problemă nu constituie subiectul prelegerii noastre,

³¹ După Sf. SIMEON al Tesalonicului, *Tratat...*, vol. I, cap. 67, p. 119.

³² Este bine înrădăcinat la noi în țară obiceiul de a „tăia moșul” (pentru băieți) sau a „rupe turta” (pentru fete), care are loc de regulă la împlinirea vârstei de un an. Atunci se organizează o masă, la finalul căreia nașul taie o parte din părul copilului sau nașa rupe o turtă împietită deasupra capului fetei. Tot atunci, copilul e îndemnat să aleagă de pe o tavă diferite obiecte așezate acolo, crezându-se că, în funcție de ce a ales, pot fi identificate vocațiile sale ulterioare.

considerăm necesar să precizăm că ele sunt interzise de mai multe canoane ale Bisericii³³. Cu toate acestea, încă de pe vremea Sinodului Trulan (sec. al VII-lea), dacă într-o familie de neortodocși unul dintre soți se convertea la Ortodoxie, legătura căsătoriei era acceptată de Biserică, fără ca cel convertit să fie considerat desfrânat³⁴. Astăzi, de foarte multe ori, Biserica este pusă în fața legăturii dintre soți, între care unul este de altă confesiune sau de altă religie. În cazul în care unul dintre ei este de altă religie, Biserica nu admite, pe bună dreptate, săvârșirea Sfintei Taine a Cununiei. Dacă unul dintre ei este de altă confesiune creștină, botezat în numele Sfintei Treimi, prin iconomie, este acceptată cununia, cu speranța că cel neortodox va primi credința cea adevărată, iar copiii rezultați din căsătoria respectivă vor primi Sfânta Taină a Botezului în Biserica Ortodoxă. Oricum, slujitorii sfințelor altare ar trebui să știe că un astfel de pogorământ trebuie făcut numai cu dezlegarea chiriarhului locului.

Ca și în cazul altor momente din viața liturgică a Bisericii, și cu prilejul Sfintei Taine a Cununiei sunt întâlnite diferite practici împrumutate din religiile păgâne sau alimentate de superstițiile populare. *Între acestea, poate cele mai întâlnite, sunt obiceiul de a nu fi organizate nunți în luna mai și acela ca, în ziua nunții, mireasa să nu se întâlnească nicidecum cu o altă mireasă.* Cei care „respectă” sau încurajează astfel de superstiții dau dovadă de ignoranță. Perioadele în care Biserica a rânduit să nu se săvârșească Sfânta Taină a Cununiei sunt cunoscute: în toate zilele de post, în Săptămâna Brânzei, în Săptămâna Luminată, precum și în zilele Praznicelor Împărătești și în ajunurile acestora³⁵. Cât despre ciudatul obicei de a nu se întâlni miresele în ziua nunții, el este o demonstrare evidentă a unui cuvânt din Liturgia Sfântului Marcu, unde se spune că „idolatria nu s-a dezlăcinit cu desăvârșire”, superstițiile guvernând încă viața multora dintre noi³⁶. Exemplele ar putea continua, mai ales dacă am studia obiceiurile de genul acesta în diferite zone ale țării.

³³ Canoanele 10 și 31 – Laodicea, Canonul 14 – Sinodul VI Ecumenic, Canonul 72 – Trulan ș.a.

³⁴ După cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care spune că bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și invers (cf. 1 *Corinteni* 7).

³⁵ În această privință, în calendarele creștin-ortodoxe, acolo unde sunt menționate zilele în care nu se săvârșesc Cununii, ne îngăduim să sugerăm să fie trecute și datele exacte ale praznicelor împărătești și ale ajunurilor acestora, așa cum sunt în celelalte cazuri, pentru a nu se crea confuzii.

³⁶ Pentru amănunte, vezi Pr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire...*, vol. I, pp. 223-226.

Oricum, preotul este dator să explice credincioșilor ce este esențial pentru săvârșirea în bună-rânduială a Sfintei Taine a Cununii, determinându-i să renunțe la superstițiile și practicile străine de credința ortodoxă, precum și obiceiul față de traiul în concubinaj înainte de primirea binecuvântării lui Dumnezeu³⁷.

Un bun prilej pentru această catehizare îl constituie perioada dinaintea săvârșirii Tainei, când cei doi își exprimă dorința de a fi cununați după rânduiala Bisericii. În acest moment, preotul e dator nu numai să noteze în registrul de programări data și ora cununii, ci să se intereseze și de aspectele care țin de posibilitatea săvârșirii ei: confesiunea mirilor; confesiunea nașilor (ei nu pot fi decât creștini ortodocși, cununați într-o biserică ortodoxă)³⁸; vârsta nașilor (e recomandat ca ei să nu fie nici prea tineri, nici prea înaintați în vârstă, ci adevărați părinți spirituali ai mirilor); invitația adresată mirilor de a se spovedi³⁹ ș.a.

Apare astăzi, îndeosebi în mediul urban, dorința unora de a fi săvârșită Taina Cununii în aer liber, în mijlocul naturii, așa cum au văzut în unele producții cinematografice străine sau, mai nou, autohtone. Acest lucru nu este firesc și contravine practicii liturgice a Bisericii dintotdeauna, care a admis săvârșirea Cununii în afara lăcașurilor de cult, în casele credincioșilor, numai în situații cu totul excepționale. Mai mult, indicațiile tipiconale și canonice se referă precis la acest aspect potrivit căruia acest lucru este categoric interzis.

Pentru a fi evitate superstițiile și practicile neortodoxe, cu prilejul săvârșirii Sfintei Taine a Cununii, recomandăm slujitorilor sfintelor altare să le ofere mirilor, la programare, o listă informativă, care să conțină:

- istoricul bisericii în care se oficiază cununia, cu datele de contact (pliantul);
- o listă cu principalele obiecte necesare (verighete, lumânări, vin etc.);

³⁷ Sunt din ce în ce mai dese aceste cazuri, în care doi tineri trăiesc în concubinaj, uneori în aceeași casă cu părinții. Alteori, este încurajată așa-numita **căsătorie de probă**, pecetluită chiar și printr-un act notarial, care îl înlătură total pe Dumnezeu din viața oamenilor.

³⁸ Obiceiul, întâlnit mai ales în nordul Moldovei și în Ardeal, de a fi prezente la cununie **mai multe perechi de nași** nu este recomandat, el fiind de cele mai multe ori o dovadă a mândriei și a făloșeniei sau o metodă de a câștiga cât mai mult din punct de vedere material. Astfel de obiceiuri nu ar trebui încurajate de slujitorii altarelor, fără însă a le înlătura într-un mod brutal și de neînțeles pentru credincioși.

³⁹ Sunt tineri care, în urma acestei invitații, ajung să se spovedească pentru prima dată sau după foarte mult timp. De asemenea, unii păstrează și după cununie legătura cu preotul, ajungând să primească și Sfânta Împărtășanie.

- o explicare pe scurt a principalelor momente din slujba Cununii;
- invitația de a veni înaintea slujbei Cununii pentru spovedanie (cu precizarea zilei și a orei), precum și invitația de a veni la biserică după Cununie, la *Rugăciunea din a opta zi*.

De asemenea, preotul este dator să se informeze dacă viitorii miri nu sunt cumva rude apropiate și dacă căsătoria civilă a fost deja încheiată. Altfel, se încalcă rânduiele canonice hotărâte de Biserică.

În zilele noastre, este din ce în ce mai des întâlnită dorința de a fi săvârșită Logodna separat de Cununie, cu ceva vreme înainte. Cine procedează astfel nu împlinește o practică neortodoxă sau neliturgică, mai ales dacă ținem cont de felul cum a apărut și care era rostul Logodnei la începuturile Bisericii. Dacă preotul nu-i cunoaște foarte bine pe cei doi, având garanția că ei înțeleg care este rostul și mai ales care sunt roadele acestei slujbe, nu e bine să săvârșească Logodna separat. Motivul? Unii cred că, „prin aceasta, au primit binecuvântarea și dezlegarea de a începe conviețuirea sau viața intimă, ceea ce nu este adevărat”⁴⁰.

Tot o *practică neortodoxă este și săvârșirea Cununii în zilele în care Biserica oprește acest lucru*, pe care le-am menționat mai înainte, la care am putea adăuga și ziua de sâmbătă, chiar dacă nu sunt menționate în calendare⁴¹. Atunci când o familie solicită săvârșirea Cununii într-o zi de post, ea poate primi o dezlegare din partea autorității ierarhice bisericești, dar acest lucru nu este o binecuvântare, ci doar un pogorământ.

O analiză aparte o comportă momentul din zi în care se săvârșește slujba. Există în unele biserici dorința de a ne reîntoarce la practica Bisericii primare, când cei doi miri erau cununați în cadrul Sfintei Liturghii. Fără să judecăm pe nimeni, laudând inițiativa restauratoare a tradiției liturgice a Bisericii, menționăm că acest lucru trebuie făcut într-un mod responsabil și competent, sub ascultarea autorității bisericești. Altfel, se poate transforma într-o manifestare a „vedetismului liturgic”, nefolositor pentru nimeni.

Săvârșitorul Sfintei Taine a Cununii este arhiereul sau preotul. Menționăm că vechile pravile interzic ieromonahilor să officieze cununia și să participe

⁴⁰ Pr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire...*, vol. III, p. 212.

⁴¹ Precedând duminica, ziua sâmbetei nu e prielnică pentru săvârșirea Cununii, deoarece este umbrată participarea la Vecernie și pregătirea pentru Dumnezeiasca Liturghie de a doua zi. Acest lucru este valabil nu numai pentru preoții slujitori, ci și pentru toți credincioșii care participă la ospăț.

la ospățul ulterior⁴². Cei care nu respectă această prevedere, săvârșind slujba Cununii fără binecuvântarea ierarhului locului, dau dovadă de neascultare.

În privința săvârșirii Logodnei și a Cununii, poate cea mai frecventă problemă este aceea a scurtării sau omisiunilor pe care preoții le fac, îndeosebi în bisericile din mediul urban, unde sunt oficiate mai multe Cununii în aceeași zi. Înainte de orice, e recomandat ca *aceste slujbe să fie programate din oră în oră, în nici un caz la intervale mai mici de timp*.

Problema scurtării rânduielii liturgice nu este legată numai de slujba Cununii, ci poate fi discutată vizavi de toate rânduielile Bisericii. Oricât de mult ar dori să păstreze nealterată rânduiala slujbelor, opunându-se oricărei omisiuni, de foarte multe ori, slujitorii sfintelor altare se văd nevoiți să încalce această dorință, forțați de condițiile vieții în care trăim. Credem că, pe de o parte, există o prea mare acrivie din partea unor slujitori, iar pe de altă parte, o atitudine condamabilă, din partea altora, de deformare efectivă a rânduielii. Celor dintâi le-am aduce aminte că nici la Utrenie nu se citesc catismele și nu sunt cântate canoanele în întregime sau la Liturghie nu se cântă psalmii Antifoanelor, deși toate aceste lucruri, ca și multe altele, sunt prevăzute în tipicele bisericești. Pe ceilalți îi îndemnăm să reconsidere felul în care slujesc și să nu transforme slujba Logodnei și a Cununii într-un fel de rezumat al celor scrise în Molitfelnic, pentru a nu cădea sub osândă.

În momentul rostirii binecuvântării mari, preotul face semnul sfintei cruci *deasupra cununiilor*, nu deasupra spațiului gol lăsat în urma ridicării cărții sfinte. Așa prevede rânduiala tipiconală la fiecare Sfântă Taină: gestul se face deasupra unui obiect liturgic: Sfântul Antimis, cristelnița plină cu apă, la Botez, sau vasul cu untdelemn, la Sfântul Maslu.

O practică neliturgică și condamabilă o reprezintă și *slujirea nepotrivită*. O astfel de slujire este aceea în care cântările și rugăciunile sunt rostite sau cântate fie prea rapid, fie prea rar, uneori cu intonații nepotrivite cu atmosfera lăcașului de cult⁴³. De asemenea, preotul e dator să rostească toate rugăciunile așa cum sunt scrise în cartea de cult, fără stâlciri ale cuvintelor sau „faceri personale”.

⁴² Vezi *Pravila Mare (Îndreptarea Legii)*, gl. 135, alin. 2, cap. 8 sau *Rânduielile monahale* ale Sf. Teodor Studitul, *P.G.*, t. XCIX, col. 941, după Pr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială...*, p. 327.

⁴³ Sunt evidențiate uneori, într-un mod teatral, formule de genul „femeia să se plece în toate bărbatului său” sau „binecuvântează intrările și ieșirile lor”, stârnindu-se râsul și încurajându-se glumele nepotrivite.

De aceeași atenție este dator și cântărețul, care, uneori, cântă prea grăbit sau prea tare, modificând și unele cuvinte. Bunăoară, în finalul pericopei apostolice din Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel se înlocuiește eronat verbul „a se teme” cu „a respecta”, pentru a menaja anumite sensibilități inutile.

Tot la lucruri nepotrivite poate fi încadrată practica așa-numitului „păcălit cu pișcotul”. Amăgirea aceasta a mirilor, când li se dă să guste din pâine și vin, produce ilaritate, ridiculizând un moment liturgic extrem de important, cu semnificații teologice adânci, care amintește chiar de momentul împărtășirii mirilor din epoca primară. Această semnificație este întărită și de cântarea care însoțește gestul preotului, „Paharul mântuirii...”, ce face trimitere evidentă la Sfânta Euharistie.

O mențiune aparte poate fi făcută despre obișnuitul pișcot care se oferă mirilor. Firesc ar fi ca în locul celor două pișcoturi să fie o singură bucată de pâine (prescură), din care mirii să guste, după ce a fost înmuiată în vin. Obiceiul întâlnit în Ardeal, de a se adăuga miere în vin nu își găsește, credem, nici o justificare semnificativă. De asemenea, ceea ce rămâne după ce mirii gustă din pâine și vin, nu trebuie oferit nașilor sau, așa cum solicită unii credincioși, tinerilor necăsătoriți, cu speranța că se vor căsători mai repede⁴⁴. Făcând așa, întreținem o superstiție, ca și aceea a „dezlegatului cununilor”, care s-ar produce în urma unor „rugăciuni” speciale, citite în fața unui număr fix de lumânări aprinse, înfipte sau nu în nisip.

Într-un cuvânt, tot ceea ce e legat de paharul binecuvântat, în cadrul Nunții, amintește mirilor și tuturor celorlalți necesitatea participării lor la „pâinea cea cerească” și „paharul vieții”, adică Sfântul Trup și Sfântul Sânge ale Mântuitorului Hristos, care sunt, după cuvântul Sfântului Simeon al Tesalonicului, „sfârșitul întregii slujbe și al deplinătății tainei dumnezeiești”.

După ce mirii gustă din paharul binecuvântat, are loc înconjurarea mesei sau dansul ritualic, însoțit de cele trei tropare cunoscute, *moment în care întâlnim uneori două practici neortodoxe: mai întâi, călcarea mirilor unul pe piciorul celuilalt*, crezând că astfel își vor asigura superioritatea în viața de familie. Este o superstiție la fel de puerilă ca și aceea potrivit căreia miresele nu e bine

⁴⁴ Interesant este că, în vechime, „după obișnuita lor împărtășire întreită (a mirilor), preotul dădea potirul mirelui, care consuma tot vinul rămas” (cf. Ioannis FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. I, p. 242).

să se întâlnească în ziua nunții. Tot acum, unii slujitori îi îndeamnă pe miri și nași, alături de care împlinesc ritualul, să facă gesturi care amintesc de o horă lumească, mișcând în acest sens mâinile. Și această practică este greșită și neconformă cu semnificația teologică a momentului respectiv.

După ocolirea mesei de trei ori, are loc ridicarea de pe capetele mirilor a cununiiilor așezate puțin mai devreme. *Obiceiul de a-i obliga pe aceștia să îngenuncheze acum nu se justifică în timpul Sfintei Taine a Cununii, care nu are un caracter penitențial. De asemenea, este greșit să se renunțe la îndemnul ca mirii să sărute mâinile drepte ale nașilor. Ilaritatea care se creează de multe ori poate fi preîntâmpinată prin catehizarea anterioară Nunții, dar poate constitui și subiect pentru pareneza pe care preotul e dator să o rostească la finalul slujbei. Plecând de la acest gest, el poate explica rolul nașilor, de părinți spirituali ai finilor, fapt care îndreptățește sărutarea mâinii în cadrul slujbei.*

O problemă delicată, tratată uneori neuniform, este aceea a condițiilor în care pot primi Sfânta Taină a Cununii cei care au mai fost cununați.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Ce să mai zicem de cei ce s-au însurat a doua oară? Nu o spun osândindu-i. Să nu fie! Că și Apostolul a îngăduit-o, dar ca un mare pogorământ”⁴⁵. Ulterior, de-a lungul istoriei Bisericii, această problemă a fost adesea tratată până în epoca modernă. În epoca bizantină s-a încercat chiar instituirea unei legislații imperiale inspirată de învățătura creștină despre familie și indisolubilitatea căsătoriei. În același timp, Biserica nu a tratat indisolubilitatea căsătoriei ca pe o suprimare a libertății umane. Viața a demonstrat că există căsătorii care eșuează și soți care doresc să se despartă, fără ca motivul acestei despărțiri să fie neapărat adulterul, invocat chiar de Mântuitorul Hristos. Care a fost răspunsul Bisericii în fața unei astfel de realități? Pe lângă efortul de a preîntâmpina o astfel de situație, a adăugat întotdeauna, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel, o atitudine de descurajare a recăsătoririi. Atât de tranșantă a fost această atitudine, încât, la un moment dat, Atenagora Atenianul, viețuitor în veacul al II-lea, avea să considere căsătoria unui divorțat o formă de „adulter deghizat”⁴⁶. Mai mult,

⁴⁵ Sf. IOAN Gură de Aur, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie*, trad. de Pr. M. Hancheș, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2006, p. 120.

⁴⁶ ATENAGORA Atenianul, *Solie în favoarea creștinilor*, trad. de Pr. Teodor Bodogae, în col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. II, Ed. IBMBOR, București, 1980, p. 381.

în prevederile canonice, doar prima cununie era săvârșită în cadrul Sfintei Liturghii sau legată de aceasta, cea de a doua având un caracter de penitență, adică implica îndepărtarea de la primirea Sfintelor Taine pentru o anumită perioadă⁴⁷.

Mai greu a fost în perioada în care Biserica a primit și dreptul de a înregistra și valida căsătoriile, oferindu-le acestora un statut legal, lucru pe care trebuia să îl facă și pentru cuplurile care nu îndeplineau condițiile cerute de religia creștină. Greutatea a survenit în momentul în care aceeași autoritate care legifera căsătoria trebuia să legifereze și desfacerea acestei căsătorii. Astfel, a apărut ceea ce cunoaștem sub denumirea de divorț religios⁴⁸. Fără a intra acum în descrierea pe larg a acestui subiect, menționăm doar că Biserica „nu a recunoscut niciodată divorțul, nici nu l-a conferit. Divorțul era considerat un mare păcat, însă Biserica nu a încetat să le acorde păcătoșilor o nouă șansă, și era gata să-i reprimească dacă se pocăiau”⁴⁹. Când a avut dreptul legalizării despre care vorbeam mai înainte, Biserica a fost obligată să emită *divorțuri*, care nu erau decât niște acte administrative, nicidecum sacramentale.

Astăzi, când divorțurile sunt acordate de instanțele civile, considerăm că Biserica nu este cea care trebuie să emită un astfel de divorț, ci, în cazul în care împăcarea celor doi este cu totul imposibilă, să acorde o *permisiune de a se recăsători*, după o perioadă de penitență. Nu există în cărțile de cult nicio rânduială de slujbă pentru dezlegarea cununiilor⁵⁰ sau pentru divorțul religios, ea nefiind necesară, tot așa cum nu este nevoie de o slujbă de caterisire a unui slujitor pentru păcatele sale⁵¹.

De aceea, preotul este dator să se informeze exact despre situația celor care solicită cununia și să procedeze în consecință:

- dacă au fost cununați și se recăsătoresc, după despărțire, să nu le oficieze Slujba Cununii a doua oară, ci să-i spovedească;

⁴⁷ Vezi, de exemplu, Canonul 87 al Sinodului VI Ecumenic.

⁴⁸ Pentru mai multe amănunte, vezi Pr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 2004, pp. 217-223 sau John Meyendorff, *Căsătoria: perspectivă ortodoxă*, trad. de Cezar Loghin, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2007, cap. „Căsătoria ca rânduială separată”, pp. 27-32 și *Divorțul*, pp. 65-70.

⁴⁹ John MEYENDORFF, *Căsătoria...*, p. 69.

⁵⁰ Au existat chiar propuneri pentru astfel de rânduieli, cum a fost cea a Mitropolitului Irineu Mihălcescu, dar ea nu a fost asumată de Sfântul Sinod.

⁵¹ Păreră exprimată de Pr. Nicolae D. NECULA în *Tradiție și înnoire...*, vol. III, pp. 221-222.

- dacă unul dintre ei a mai fost cununat, iar celălalt nu, să săvârșească Sfânta Taină a Cununii;
- dacă ambii miri au mai fost cununați, să săvârșească *Slujba la a doua nuntă*⁵²;

În ceea ce privește perioada de după Cununie, deși problemele familiei creștine sunt multe și, uneori, greu de rezolvat, am dori doar să semnalăm o practică neortodoxă pe care o recomandă unii duhovnici, care se cred mai rigoriști: *căsătoria albă*. De cele mai multe ori, e vorba de o asumare a înfrânării unilaterale, doar din partea unuia dintre soți, ceea ce duce la destrămarea căsătoriei respective și la căderea în păcate grave. Considerăm că o astfel de recomandare nu ar trebui să se facă auzită din partea niciunui duhovnic, oricât de rigorist ar dori să fie, înfrânarea fiind un lucru pe care fiecare cuplu și-l asumă în anumite condiții și la o anumită vârstă.

*

Am prezentat aici mai multe practici neortodoxe și abateri liturgice întâlnite cu prilejul oficierei a două dintre cele mai importante Sfinte Taine din viața unui creștin: Botezul și Cununia. În urma celor expuse, se poate constata că majoritatea sunt lucruri care pot fi îndreptate, acolo unde există, dacă slujitorii sfintelor altare doresc să păstreze tradiția corectă a Bisericii. Cu o pregătire corespunzătoare a slujbei și prin săvârșirea corectă a ei, preotul va reuși să-și împlinească misiunea de păstor și va evita situațiile în care superstițiile, practicile neortodoxe sau superficialitatea să fie prezente în viața lui sau a păstoriiților săi.

⁵² Această slujbă ar merita o dezbateră aparte, mai ales că există opinii diferite între teologi referitoare la calitatea ei de Sfântă Taină. Interesant este că în rânduiala ei nu este pomenit ierarhul locului, așa cum se întâmplă la Sfânta Taină a Cununii, ceea ce spune mult despre caracterul ei de pogorământ și iertare, ca expresie liturgică a milostivirii lui Dumnezeu.

Summary: Unorthodox Practices and Liturgical Deviations from the Correct Celebration of Baptism and Holy Matrimony

The article of Father Silviu Tudose, University Assistant Lecturer, aims at presenting, as it follows from its title, the unorthodox practices and liturgical deviations from the correct celebration of the most important Holy Sacraments in a Christian's life: Baptism and Holy Matrimony. As a matter of fact, this article was a lecture that the author gave at the pastoral-missionary Conference of the priests of Bucharest and Ilfov County, in which the topic "The Year of Homage Dedicated to Holy Baptism and Holy Matrimony" was developed, and which took place on the 8th of June 2011, in the *Teoctist Patriarhul* Aula Magna of the Patriarchal Palace, under His Beatitude Father Patriarch Daniel's chairmanship.

The author first calls to mind the main moments of the two holy sacraments, also giving liturgical and practical explanations destined on the one hand to make them even clearer to those that use to officiate them, and on the other hand to correct everything that is not consistent with the proper practice of the Holy Church. According to the doctrine expounded, one may conclude that there are things that are supposed to be set to rights, if the celebrants wish to preserve the correct tradition of the Church. Having properly prepared and officiated the divine service, the priest will succeed in fulfilling his mission as a shepherd, and avoid unorthodox practices, or shallowness to settle in his own life or his sheep's.

Antichitatea iudaică în contextul celorlalte culturi și civilizații ale Asiei Mici

Diac. Mihail GHEORGHE

Keywords: *Pentateuch, Decalogue, Mosaic Law, Code of Hammurabi, monotheism, polytheism*

Legislația popoarelor orientale este utilă ca să putem face o comparație clară între normele biblice descoperite de Dumnezeu lui Moise și cele laice cu un conținut social fără scop religios-moral. Între poruncile exprimate în Pentateuh și Codul lui Hammurabi, cel mai reprezentativ document legislator al antichității, există numeroase paralelisme. În legislația mozaică predomină spiritul religios și anume imperativul negativ: să nu faci rău aproapelui tău, căci este fratele tău, deoarece are același părinte, pe Dumnezeu, pe când în legislația babiloniană predomină spiritul uman, adică păzirea proprietății materiale a individului, fără alte considerente. Codul Legământului condamnă cu asprime politeismul, imoralitatea, magia, pe care codul babilonian le recunoaște, le tolerează sau le reglementează. Cunoscând aceste realități ne dăm seama că nicio normă legislativă nu se poate substitui Legii mozaice, a cărei chintesență este Decalogul. Decalogul își arată întreaga sa valoare mai ales atunci când cele zece porunci ale sale sunt explicate și înțelese în spiritul învățaturii evanghelice.

1. Antichitatea Asiei Mici

a. *Mesopotamia*

Înainte de a consemna informațiile de ordin religios, considerăm că acestea prin specificul lor ne dau posibilitatea de a face o comparație între mono-teismul biblic și politeismul popoarelor care în perioada antică au locuit în Mesopotamia. De aceea aceste date ne înlesnesc să apreciem mai bine cultura și civilizația popoarelor din Orientul antic și a afirma cu tărie originalitatea credinței în Dumnezeu Cel adevărat la evrei.

Mesopotamia („Țara dintre râuri”), în care a înflorit civilizația babiloniană și asiriană, este ținutul din Asia de sud-vest cuprins între fluviile Tigru

și Eufrat, care, prin revărsările lor, formau în apropierea Golfului Persic o câmpie de aluviuni de o bogată fertilitate.

Condițiile istorice de dezvoltare a popoarelor din Mesopotamia au fost în mare parte asemănătoare cu cele din Egipt. Deși legăturile istorice directe dintre Egipt și Mesopotamia erau slabe, cel puțin în epoca timpurie (2800-2500 î.Hr.), formele religiei politeiste au avut, totuși, în ambele țări, multe puncte comune, dar, desigur, și deosebiri, uneori, esențiale.

Cele mai vechi monumente care vorbesc despre existența în Mesopotamia a unei civilizații înaintate, bazată pe o agricultură irigată și pe amenajare a cursurilor apelor, datează încă din cel de-al IV-lea mileniu î.Hr. Această civilizație a fost creată de sumerieni – o populație presemită – a cărei apartenență etnică nu ne este cunoscută sau nu este cu totul clară. Vechile comunități sumeriene – mici așezări independente, centre ale unor regiuni agricole – au constituit primele unități administrative teritoriale, având propriul lor cult comunitar. Fiecare comunitate – inițial, probabil, de tip gentilic – tribal – avea zeul protector local, fiind considerat suveranul localității respective și avea drept slujitor pe prințul comunității – patesi (isak), care era, în același timp conducător și preot¹.

Spre sfârșitul mileniului IV î.Hr., regiunea dintre Tigru și Eufrat era locuită de două popoare: sumerienii, rasă neșemită, în partea de sud, și akkadienii, semiți, în regiunea muntoasă de nord².

Sumerienii erau un popor de agricultori, care au reușit să creeze o înaltă civilizație. Ei au construit canale, diguri și rezervoare pentru apele celor două fluvii care se revărsau periodic, au întemeiat orașe și au inventat o scriere pictografică. Orașele sumeriene formau la început state deosebite și aveau în fruntea lor câte o căpetenie, care era în același timp și preotul zeului principal local. Aceste orașe-state s-au luptat însă neconținut între ele, fiecare voind să aibă pământul cel mai bun³.

În jurul anului 4000 î.Hr. sumerienii au clădit o civilizație avansată în jurul orașelor Ur, Uruk și Kiș, cu misterioasele lor temple zigate. Cuceritorii

¹ Albert DUFAURCO, *Les religions païennes et religion juive comparées*, Typographie Plon-Naurrit et Cie, Paris, 1924, pp. 90-95; cf. Ninian SMART, *The Religious Experience of Mankind*, New York, Collins – The Fontana Library, Theology and Philosophy, 1974, pp. 293-294; cf. Mircea ELIADE, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. 1, Ed. Polirom, Iași, 2011, pp. 66-68.

² Diacon. Emilian VASILESCU, *Istoria Religiilor*, Ed. IBMBOR, București, 1975, p. 123.

³ J.H. HERTZ, *The Pentateuch and Haftorahs*, Soncino Press, London, 1958, p.403.

semiți ai sumerienilor, akkadienii, au arătat un respect deosebit pentru cultura sumeriană și au tradus multe scrieri în propria lor limbă.

Între anii 2100 și 1600 î.Hr., în Babilon a înflorit o dinastie amorită; în jurul anului 1600 î.Hr., o altă populație semită, asirienii și-a întemeiat imperiul în partea de nord a Mesopotamiei. Lupta milenară pentru putere dintre Asiria și Babilon putea să se încheie când Asiria a cucerit Babilonul în secolul al VIII-lea î.Hr. Totuși, Babilonul i-a ajutat pe noii săi aliați, mezii de est, să cucerească Ninive, capitala Asiriei, la sfârșitul secolului al VII-lea î.Hr., iar în anul 539 î. Hr. Babilonul și-a deschis porțile în fața puterii care se ridica în regiune, perșii. Civilizația cu mai multe straturi sumeriano-akkadiano-asiriano-babiloniană, cu multele sale limbi și dialecte, a fost astfel asimilată de perșii cuceritori. Urme ale acestei civilizații totuși s-au păstrat pentru ochiul căutătorului modern care-și permite plăcerea de a studia istoria⁴.

Civilizația sumeriană s-a dezvoltat un timp liberă, numărând patru dinastii de regi-preoți. În mileniul III î.Hr. triburile akkadienilor, care apăruseră în nordul Mesopotamiei încă din mileniul IV î.Hr., încep să coboare spre sud. În jurul anului 2470 î.Hr., un conducător puternic al acestora, Sargon, a reușit să-i supună pe sumerieni și să-și extindă stăpânirea de la Golful Persic până la Marea Mediterană. Deși învinși, sumerienii, superiori în cultura față de învingători, le-au transmis acestora cultura lor și din acest amestec a rezultat civilizația sumero-akkadiană⁵.

Regatul sumero-akkadian a durat mai mult de două secole, după care a suferit invaziile elamiților și, pe la anul 2000 î.Hr., ale amorriților. Aceștia din urmă, popor semit venit din vest, au întemeiat un regat pe Eufratul de mijloc, cu capitala la Mari. După lupte îndelungate, ajunseseră sub marele lor rege Hammurabi (1728-1686 î.Hr.), să pună stăpânire pe întreaga Mesopotamie, întemeind primul imperiu babilonian⁶.

După o perioadă de mare înflorire, a urmat decăderea, cauzată de invazia hitiților din nord-est și de cea a kassiților. Profitând de slăbirea regatului babilonian, se ridicară în nord asirienii, popor semit stabilit în regiunea de la izvoarele râului Tigru. Aceștia întemeiaseră câteva cetăți, între care mai

⁴ Ioan Petru CULIANU, *Călătorii în lumea de dincolo*, ed. a III-a, traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu, Ed. Polirom, Iași, 2007, pp. 93-94.

⁵ I.P. CULIANU, *Călătorii în lumea...*, pp. 123-124.

⁶ I.P. CULIANU, *Călătorii în lumea...*, p. 124.

importante erau Assur și Ninive. Popor războinic prin excelență, asirienii au pus stăpânire pe Babilon și pe teritoriile supuse acestuia.

Religia Mesopotamiei antice se prezintă în două etape succesive, sumero-akkadiană și asiro-babiloniană, coresponzătoare unor mari etape din istoria ei. Prima etapă se leagă de venirea sumerienilor în bazinul Tigrlului și Eufratului, care a dat naștere unei civilizații înfloritoare în partea de sud a Mesopotamiei. Venirea akkadienilor în contact cu sumerienii a dus la un prim sincretism cultural și religios, pentru că a reprezentat întâlnirea a două spiritualități diferite: una neșemită și alta șemită. Cultura sumeriană predomina în această perioadă. Limba sumeriană va fi cea oficială, ea rămânând de altfel limba textelor religioase timp îndelungat. Cea de a doua etapă începe odată cu înflorirea Babilonului și durează până la distrugerea definitivă a acestei cetăți de către perșii conduși de Cyrus în anul 539 î.Hr. Odată cu ridicarea Babilonului la rang de capitală, zeul acestei cetăți, Marduk, ajunge să dețină autoritatea supremă în panteonul mesopotamian⁷.

Încă din epoca sumeriană, mileniile IV-III î.Hr., prin fuziuni și combinații ale credințelor locale în zeii protectori, au apărut zeități ale întregului popor. Printre acestea un loc preponderent ocupa marea treime alcătuită din zeii Anu, Ea și Enlil. Anu – de la „an” (cer), a fost probabil, inițial, întruchiparea cerului. Etimologia numelui Enlil este controversată: unii cercetători consideră că ea se apropie de sumerianul „lil” (vânt, suflare, umbră, spirit). În texte, Enlil capătă epitetele de: regele inundațiilor, muntele vântului, regele țării ș.a. Zeul Ea, reprezentat în chip de om-pește, era adorat, îndeosebi, de comunitățile de pe litoral și probabil, era protectorul pescarilor, fiind considerat în același timp, și erou civilizator. În mituri este înfățișat ca apărător al oamenilor împotriva altor zei. În epoca unificării politice a țării, cei trei zei menționați erau venerați ca mari zeități ale întregului popor. Li s-au atribuit și epitete: Anu – cel inaccesibil și îndepărtat; Enlil – cel puternic și maiestos; Ea – cel înțelept și sfânt.

Cu timpul, preoții au început să stabilească, între acești zei și cei locali, legături genealogice. Ningirsu, zeul protector al orașului Laguş, a fost proclamat fiu al lui Enlil, zeița Inanna, protectoarea Hallabei – fiica a lui Sin, mai târziu soția lui Anu, etc. În felul acesta, încă din epoca sumeriană, înainte de invazia

⁷ Pr. Alexandru STAN și Prof. Dr. Remus RUS, *Istoria religiilor*, Ed. IBMBOR, București, 1991, p. 81.

popoarelor semitice, s-a desfășurat procesul formării panteonului din foștii zei protectori ai comunității, în figurile lor împletindu-se atât trăsături care țineau de întruchiparea forțelor naturii, cât și trăsături de eroi civilizatori⁸.

Chipurile zeilor sunt în cea mai mare parte antropomorfe. Spre deosebire de Egipt, Mesopotamia aproape că nu a cunoscut zei zoomorfi. Excepția o constituie Ea, înfățișat ca om-pește. Se poate spune, de asemenea, că Mesopotamia nu a cunoscut nici cultul animalelor, dar se observă puține urme de totemism. Au existat, totuși, animale considerate sacre, precum taurii și șerpii.

În epoca semitică, adică de la mijlocul mileniului al III-lea î.Hr., zeitățile sumeriene au fost menținute, într-o mare măsură, sub vechile lor nume. Au apărut însă și un număr de zei noi, cu nume semitice. Uneori, aceste nume semitice erau atribuite unor vechi zei sumerieni, dar unii zei au păstrat vreme îndelungată ambele nume. Astfel, zeița Inanna a început a fi numită Iștar (la akkadieni – Eștar; la asirieni – Istar; la semiții apuseni Aștart, Astarte). Apoi zeul Utu din Larsa, legat de soare, capătă denumirea de Șamaș adică Soarele (la evrei Semaș; la arabi – Șams; la amoriți și asirieni – Samsu, Samas). Unele dintre popoarele semitice, cum ar fi fenicienii și arabii din sud, au dat acestei zeități solare chip de femeie. Prin originea lor acești zei și alții ai panteonului semitic erau, totodată, protectori ai diferitelor comunități.

Odată cu puterea politică în creștere pe care o capătă orașul Babilon, la începutul celui de-al II-lea mileniu î.Hr., în fruntea unei mari mulțimi de zei, se situează în prim plan protectorul Babilonului, zeul Marduk. Preoții templelor din Babilon creează mituri despre prioritatea lui Marduk asupra celorlalți zei, încercând să creeze un fel de concepție monoteistă, ceilalți zei nefiind decât diferite ipostaze ale lui: Ninurta (Ningirsu) este Marduk al forței fizice; Negral – Marduk al băătăliei; Enlil – Marduk al autorității de stat, etc. Această tendință spre monoteism reflectă centralizarea politică. Însă, această încercare de a introduce monoteismul nu a izbutit probabil din cauza împotrivirii preoților cultelor locale, iar zeii de mai înainte au continuat să fie venerați⁹.

⁸ Herman KINDER, Werner HILGEMANN, *The Penguin Atlas of World History*, vol 1, ed. Penguin Books Ltd, Middlesex, 1974, p. 27, cf. N. SMART, *The Religious Experience...*, p. 294; cf. A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, pp. 12-13.

⁹ H. KINDER, W. HILGEMANN, *The Penguin Atlas...*, p. 28; cf. Ninian SMART, *The Religious Experience...*, pp. 25-26. Cf. A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, pp. 109-110.

După cum se știe, ca și în celelalte state din Orientul antic, în Mesopotamia deținătorii puterii politice au devenit obiect de adorație religioasă. „Patesii” sumerieni erau concomitent și preoți ai zeilor. Regii Mesopotamiei unificate, începând cu Sargon (2350-2300 î.Hr.) pretindeau că sunt deosebit de apropiați de zeii cerești, că sunt favoriții acestora, că au primit puterea din mâinile lor.

Ei guvernau în numele zeilor și de aceea pe basoreliefuli erau față în față cu zeii. Pe stela cu „Codul de legi” al lui Hammurabi, regele stă în fața zeului Șamaș și primește din mâinile lui legile.

Alături de cultele oficiale ale zeilor protectori ai statului și de cultul regilor s-au păstrat și alte culte pur populare. Ca și alte divinități feminine analoge, zeița fertilității, Iștar avea și trăsături de zeiță a iubirii. De pildă, în textul vechiului poem al lui Ghilgameș, acest erou îi face aspre reproșuri de cruzime față de iubii ei. O completare masculină a zeiței Iștar era zeul Dumuzi, mai cunoscut Tammuz, care era întruchiparea vegetației. Există un mit despre pierrea lui, coborârea sa în lumea subpământeană și întoarcerea lui pe pământ.

În ceea ce privește preoțimea, se observă că aceasta s-a constituit ca o pătură socială deosebită încă din timpurile cele mai vechi, odată cu unificarea comunităților și cu formarea primelor state. Preoții, slujitori ai templelor, care stăpâneau bogății considerabile, se bucurau de o mare influență socială. Ei proveneau, de obicei, din familii aristocratice, iar demnitatea de preot era ereditară.

Alături de preoți, existau și preotese, precum și slujitoare ale templului, multe dintre ele participând la cultul zeiței dragostei Iștar, practicând prostituția de templu și participând la culte orgiastice (hierodule). Iștar era slujită și de preoți-eunuci, care purtau haine femeiești și executau dansuri feminine^{1.0}

Cultul era strict reglementat. Templele, de obicei, erau în forma unor turnuri în trepte (zigurat), având un aspect foarte impunător.

Preoții, care erau totodată și învățați, monopolizau cunoștințele necesare pentru desfășurarea lucrărilor cerute de o agricultură irigată, caracterizată

¹⁰ A. DUFAURCO, *Les religions païennes...*, pp. 112; cf. André CAQNOT, „Le judaisme depuis la captivité de Babylone jusqu'à la révolt de Bar-Kokheba”, în: *Histoire des religions*, Encyclopedie de la Pléiade, Editions Gallimard, vol. 2, fără loc, fără an, pp. 140-141; cf. Robert TURCAN, „Les religions orientales dans l'empire romain”, în : *Histoire des religions*, Encyclopedie de la Pléiade, Editions Gallimard, vol. 2, fără loc, fără an, p. 36.

printr-un înalt nivel de organizare. Pentru a supraveghea revărsările sezoniere ale apei era necesar să se observe sistematic mișcarea astrelor, de aceea în Babilon s-a dezvoltat de foarte timpuriu știința astronomiei. Observațiile astronomice se efectuau de către preoți din vârful templelor-turnuri.

De aceea, a început procesul de identificare a astrelor cu zeități. Zeii și zeițele care jucau rolul de protectori locali au început să fie asociați și chiar identificați cu aștrii (soarele, luna) și planete. Chiar noțiunea de „zei” era redată în scrierea cuneiformă babiloniană printr-o ideogramă care înfățișa o stea; același semn însoțea ca determinativ orice nume de zeu sau zeiță¹¹.

Orientarea astrală a religiei Babilonului a influențat și crearea calendarului, cu sistemul duodecimal de socotire a timpului, moștenit ulterior de europeni.

În ceea ce privește mitologia, se constată că încă din cea mai veche epocă au existat în Babilon mituri cosmogonice. Un deosebit interes prezintă un test mitologic expus într-o serie de șapte table de lut, care s-au păstrat și care poartă denumirea convențională, după cuvintele de la început „Enuma Eliș” (Când sus). Mitul povestește despre începutul lumii, și despre zei și lupta lor pentru organizarea lumii¹².

Aici se vorbește de haosul primordial, Apsu, fiind întruchiparea masculină a întunericului subpământean și a apelor subterane. Tiamat era întruchiparea feminină a aceleiași abis, înfățișată în chip de monstru patruped cu aripi. Mummu era subordonat spiritului lor. Lammu și Lahamu, se pare că este cea mai veche pereche de zei mitologici. Mai departe se vorbește despre lupta zeilor care s-au născut împotriva forțelor haosului. Episodul cel mai important al acestei lupte este momentul când Tiamat se ridică, împreună cu înfricoșătoarele sale hoarde împotriva zeilor, împotriva ordinii cosmice care se năștea. Zeii, în panică, nu se hotărăsc să atace monstrul. Numai singur Marduk are curajul de a porni la luptă și ia apărarea zeilor, dar cu condiția ca aceștia să-i recunoască întâietatea față de toți ceilalți. După o luptă crâncenă, el învinge și-l ucide pe Tiamat, îi taie în bucăți corpul și face din acestea cerul și pământul. Din acest moment, Marduk este primul între zei.

¹¹ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, pp. 77-80; cf. N. SMART, *The Religious Experience...*, pp. 294-295.

¹² M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, pp. 80-83.

În alte texte se vorbește despre crearea primului om, numit Adapa, care a fost creat de zeul Ea și despre modul în care el a pierdut nemurirea¹³.

Câteva motive mitologice interesante sunt conținute în celebra și populara creație babiloniană *Epopeea lui Ghilgameș*. Eroul, Ghilgameș, regele Urukului (oraș în sudul Mesopotamiei, unul dintre cele mai importante metropole ale civilizației sumeriene, întemeiat în mileniul al IV-lea î.Hr.), era deja celebru în epoca arhaică, despre care se spune că ar fi domnit 127 ani.

Din conținutul acestei opere, aparținând geniului semitic, reținem episodul privind întâlnirea eroului, la marginea lumii, dincolo de „apele morții”, cu strămoșul său, Ut-Napiștim. Acesta îi povestește lui Ghilgameș despre un teribil potop trimis de zei și care a înecat întreg pământul. Din potop s-a salvat numai el Ut-Napiștim, cu familia sa și cu animalele, construind o corabie după sfatul lui Ea. Unii dintre comentatori apreciază ca Ut-Napiștim este prototipul biblicului Noe¹⁴.

După potop, Ut-Napiștim aduce jertfă de mulțumire, zeii se adună și se bucură de mireasma bine-plăcută. Într-un fragment din *Epopeea lui Ghilgameș* se spune:

Am săvârșit libațiunea / Și jertfă am înălțat pe vârful muntelui, / Patru-sprezece jertfelnice am ridicat, / Mirt, cedru și trestie am așternut sub ele, / Zeii simțiră mirosul, / Ei simțiră mireasma cea bună, / Și ca muștele se adunară deasupra celui care aducea jertfa¹⁵.

Alături de reprezentările despre zeii cerești și eroii civilizatori, în religiile popoarelor Mesopotamiei au jucat un mare rol credințele religioase extrem de vechi despre numeroase spirite inferioare, în majoritatea rele, dăunătoare. Acestea sunt spiritele pământului, aerului, apei (Anunaki și Igigi), întruchipări ale bolilor și a tot felul de nenorociri care îl lovesc pe om. Pentru a lupta împotriva lor, preoții au alcătuit o mulțime de descântece și au folosit, pe scară largă, amulete apărătoare.

De asemenea, se practicau și ritualuri pur magice foarte diferite, ale căror descrieri, împreună cu textele descântecelor ne-au parvenit în număr foarte mare. Printre ele sunt vestite practicile magice curative și preventive, acelea

¹³ N. SMART, *The Religious Experience...*, pp. 296-297.

¹⁴ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, pp. 83-86; cf. Em. IAROSLAVSKI, *Cum se nasc, trăiesc și mor zeii și zeițele*, Ed. Politică, București, 1962, p. 22.

¹⁵ Em. IAROSLAVSKI, *Cum se nasc...*, p. 22.

ale magiei negre și ale magiei de război. Magia curativă era amestecată ca de obicei, cu medicina populară.

Printre preoți existau ghicitori specialiști („bar”), la care făceau apel pentru preziceri nu numai persoanele particulare, ci și regii. „Barul” interpreta visele, ghicea pe animale, după zborul păsărilor, după forma petelor de ulei pe apă, s.a. Cea mai caracteristică metodă de ghicit în Babilon era ghicitul după măruntaiele animalelor de jertfă, în special după ficat. Ulterior, acest obicei a fost preluat, probabil, prin intermediul hitiților și etruscilor, de romani¹⁶.

Credințele despre viața de apoi erau foarte confuze în religia babiloniană. Potrivit acestor credințe, sufletele morților pleacă într-o lume subpământeană, unde duc o viață tristă, fără nicio speranță. Ideea unei recompense după moarte nu era cunoscută de religia babiloniană. Chiar și ideile cu privire la inegalitatea soartei sufletelor după moarte erau, spre deosebire de religia egipteană, într-un stadiu rudimentar. Întreaga religie a popoarelor Mesopotamiei era orientată spre viața pământescă și nu promitea oamenilor recompense sau alinări spre viața de apoi.

În epoca imperiului asirian (sec. VIII-VII î.Hr.), sistemul religios al Mesopotamiei nu s-a modificat decât foarte puțin. Asirienii nu au adus aproape nimic nou, nici în domeniul economic, nici în cultură. Ei n-au făcut decât să-și însușească de la populația babiloniană cultura sa dezvoltată, scrisul și religia. În epoca stăpânirii asiriene s-au menținut zeii sumerieni-babilonieni. Puternica preoțime babiloniană și-a păstrat pozițiile. Cea mai mare parte a textelor mitologice-religioase sumeriano-babiloniene au ajuns la noi în redactare asiriană și s-au păstrat în vestita „bibliotecă a lui Assurbanipal”. Panteonul zeilor, însă, a fost completat cu divinitățile tribale și naționale ale asirienilor. Zeul lor tribal Așur (Assur), zeu tipic războinic, s-a transformat în protector oficial al statului, dar nu a afectat întru nimic cultul vechilor zei¹⁷. Larga răspândire a cultului lui Așur a fost împiedicată de faptul că preoții asirieni nu s-au bucurat niciodată de atâta putere ca cei babilonieni. Principalul slujitor al lui Așur era considerat însuși regele. Cultul lui Așur era pur statal. Printre asirieni era popular și cultul zeului furtunii, Ramman (sau Adad).

¹⁶ A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, pp. 112-113.

¹⁷ A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, pp. 119-121.

De remarcat că asirienii au căutat să atribuie unor divinități babiloniene trăsături mai apropiate caracterului războinic asirian. De pildă, zeița fertilității și a dragostei, blânda Iștar, s-a transformat la ei într-o înfricoșătoare războinică.

Religia asiro-babiloniană s-a grefat pe vechile tradiții sumero-akkadiene în așa măsură, încât este greu să spunem care sunt elementele specifice acestei etape. În plus, continuitatea milenară a dus la păstrarea unui număr extrem de mare de zeități¹⁸.

O creație a gândirii religioase akkadiene este divinația. Se remarcă, de asemenea, înmulțirea practicelor magice și dezvoltarea disciplinelor oculte (astrologia) care vor deveni mai târziu populare în lumea asiatică și mediteraneană.¹⁹

În fond, aportul semitic se caracterizează prin importanța acordată elementului personal în experiența religioasă și prin exaltarea câtorva divinități la rangul suprem. Pentru sumerieni, regalitatea era socotită coborâtore din cer, ea avea origine divină, și această concepție s-a menținut până la dispariția civilizației asiro-babiloniene.

Suveranul reprezenta poporul în fața zeilor și el ispășea păcatele supușilor săi. Adesea, el trebuia să moară pentru crimele poporului său; acesta e motivul pentru care asirienii aveau „un locțiitor de rege”²⁰.

S-ar putea spune că regele împărțăsea rolul divinității, dar fără a deveni zeu. El reprezenta zeul, ceea ce în stadiile arhaice ale culturii implica de asemenea că el era într-o oarecare măsură cel pe care îl reprezenta.

Religia asiro-babilonienilor a fost prin excelență o religie politeistă, în care se adora un număr nesfârșit de zei, identificați cu forțele naturii.

În ceea ce privește cultul public și particular al religiei asiro-babiloniene, putem spune că acesta a fost totdeauna amestecat cu elemente magice și superstițioase, care l-au deformat.

Morala asiro-babiloniană, așa cum reiese din unele texte și mai ales din „Codul lui Hammurabi”, este înaltă. Sentimentul păcatului, exprimat cu putere în psalmii de pocăință, este profund. Totuși rugăciunile asiro-babiloniene vizează numai scopuri practice, numai izbăvirea de rău, iar prostituția sacră

¹⁸ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria religiilor*, p. 85.

¹⁹ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, p. 88.

²⁰ M. ELIADE, *Istoria credințelor...* p. 82.

formează un aspect întunecat al acestei religii (preotesele templului din Uruk al zeiței Iștar)²¹.

Oricât de diversă ar fi fost cultura Mesopotamiei timp de trei milenii, mitologia sa prezintă o remarcabilă continuitate. Primele povestiri referitoare la călătoriile în alte lumi sunt din Sumer: „Ghilgameș în Țara celor vii”, „Moartea lui Ghilgameș” și „Coborârea zeiței Inanna în Lumea de Jos”. Elaborata versiune akkadiană a epopeii lui Ghilgameș s-a dezvoltat în jurul anului 1600 î.Hr., pe baza unei vechi tradiții sumeriene (din jurul anului 2100 î.Hr.)²².

Odată cu prăbușirea dominației asiriene au dispărut rapid zeii protectori ai Asiriei și în primul rând Așur. Nu a rămas nici urmă din suprapunerile asiriene în religia Mesopotamiei²³.

Dacă religia babiloniană a dat dovadă de o mare trăinicie, aceasta se datorează poate, faptului că ea se asocia cu vastele cunoștințe ale preoților babilonieni, îndeosebi în domeniul astronomiei, calendarului și meteorologiei. Odată cu aceste cunoștințe, sistemul mitologico-religios babilonian s-a răspândit și în afara frontierelor țării influențând unele idei religioase ale evreilor, neoplatonicienilor și chiar ale primilor creștini.

Conform observațiilor juste ale specialiștilor religia și civilizația asiro-babiloniană a avut o mare influență asupra popoarelor politeiste din jurul Mesopotamiei. Chiar evreii, superiori asiro-babilonienilor din punct de vedere religios, nu au putut scăpa, în lunga lor robie babiloniană, de influențe ale căror urme se pot găsi numai în izvoarele extrabiblice, cât și în cărțile Vechiului Testament scrise după exil. Faptul acesta nu îndreptățește ipoteza unor influențe masive ale religiei asiro-babiloniene asupra celei mozaice, aceasta din urmă, cu monoteismul ei pur, deosebindu-se fundamental de cea dintâi. Se poate vorbi, cel mult, de unele împrumuturi formale în ceea ce privește cultul. Și apoi sunt puține asemănări exterioare nu de fond dintre cele două religii. Unele obiceiuri, sunt explicabile și fără presupunerea unor împrumuturi, fiind vorba de două popoare semite, care în chip firesc au un fel comun de a gândi și de a trăi. Un numitor comun poate fi religiozitatea și rolul religiei în păstrarea unității de credință și neam.

²¹ Diac. Emilian VASILESCU, *Istoria Religiiilor*, p. 131.

²² I.P. CULIANU, *Călătorii în lumea...*, p. 94.

²³ N. SMART, *The Religious Experience...*, pp. 299-300.

b. *Siria antică*

Cuvântul Siria este echivalentul lui *Aram*, care înseamnă *înalt*, datorită zonei în care se află, de aceea populația de aici se numea arameeni, popor foarte răspândit în aceste locuri și erau de origine semită. Cu toate că ocupau un spațiu întins în Orient, arameenii nu au format un stat centralizat puternic, ci erau divizați în mici formațiuni statale care se războiau între ele, ceea ce era convenabil pentru popoarele vecine atunci când le atacau și le supuneau. Vorbind de Siria antică prin aceasta se înțelege regiunea Canaan și Fenicia care sunt cunoscute și în Sfânta Scriptură. Locuitorii erau numiți canaanii. Această denumire a fost atribuită tuturor predecesorilor și vecinilor semiți ai lui Israel, excepție făcând arameii care s-au așezat în interiorul Siriei. Din punct de vedere etnic, când vorbim despre Siria antică ne referim la amoriți, fenicieni și aramei²⁴.

Populația semită din Siria și Fenicia era legată, prin origine, de cea a Mesopotamiei. Aici, însă, s-au creat alte condiții, întrucât nu existau state mari, ci predominant orașe-state, comercial independente, majoritatea lor fiind situate pe litoralul Mării Mediterane: Ugarit, Byblos, Sidon, Tyr etc. În aceste orașe domina o întreprinzătoare aristocrație comerciantă care avea relații active cu alte țări. Orașele învrăjbite unele cu altele, au fost subjugate în anumite epoci de statele vecine, cum ar fi hititiții, asirienii, egiptenii²⁵. Toate aceste condiții s-au reflectat și în mentalitatea și în religiile celor două popoare din Orient.

Cultul era concentrat în temple și se distingea printr-o mare somptuozitate. Din numeroasele danii s-au acumulat în temple nemăsurate comori. Preoții templelor constituiau o corporație foarte puternică, însă numai în propriul lor oraș și de aceea ei nu puteau să consacre zeul lor local deasupra zeilor altor orașe așa cum s-a întâmplat în statele centralizate ca Babilon, Egipt etc. Preoții pretindeau jertfe crude și sângeroase, iar în vreme de război se aduceau jertfe umane în mare parte din rândul prizonierilor. Adoratorilor zeului li se cerea drept jertfă lucrul cel mai scump, prin aceea că părinților li se luau copiii nou-născuți, în special primii născuți, care erau uciși în fața statuilor zeilor. Acest lucru este confirmat de către descoperirile arheologice, găsindu-se movile de

²⁴ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria Religiilor*, p. 93.

²⁵ H. KINDER, W. HILGERMAN, *The Penguin Atlas...*, pp. 45, 60, 85.

schelete ale copiilor în apropierea rămășițelor altarelor din temple. Numele zeului fenician Moloh s-a identificat cu denumirea generică a unui zeu crunt, exterminator de vieți omenești. Se presupune că însuși numele de Moloh ar proveni din cuvântul Molk, care înseamnă aducerea de jertfă a copiilor²⁶.

O trăsătură definitorie a religiilor din teritoriul sirian este importanța cultului zeilor în viața religioasă. Peste toți domina zeul El. Supremația acestuia i-a făcut pe unii cercetători să afirme existența unui monoteism primar legat de adorarea lui El. Cercetările de până acum nu au confirmat cu certitudine această teorie, de aceea, tot ceea ce putem spune este că această zeităte a avut, de-a lungul întregii istorii religioase a acestor popoare un loc predominant, el fiind primul și cel mai important dintre zei. Poziția sa prioritară nu a fost atacată sau subminată niciodată²⁷.

Trebuie reținut faptul că teritoriul sirio-palestinian antic la care ne referim a fost supus unor nenumărate invazii, datorită faptului că era un loc de trecere între trei continente. Popoarele migratoare au fost atrase de bogăția ținutului și de faptul că reprezenta o zonă de acces spre Egipt, Mesopotamia, Asia Mică și Marea Mediterană.

În prima jumătate a mileniului II î.Hr., adică în perioada Hammurabi, semiții de apus au întemeiat un regat cu centrul la Mari. Documentele descoperite aici ne furnizează importante aspecte ale vieții religioase, care se prezintă ca un sincretism între credințele locale și cele mesopotamiene. La Mari exista o incontestabilă viață religioasă, în care erau și profeți considerați pe nedrept de unii ca mesageri divini ca și cei din Vechiul Testament. Însă deosebirea este clară și nu permite nicio apropiere cu profeții biblici aleși de Dumnezeu și inspirați de puterea divină. Cei de la Mari vorbeau în numele lor și pretindeau că spun lucruri interesante legate de un viitor social fericit prin înlăturarea tiranilor.

În jurul anului 1200 î.Hr., au loc invaziile „popoarelor mării”, care duc la căderea imperiului hittit și forțează Egiptul să abandoneze Siria și Palestina. Tot în această perioadă apar, pe scena istoriei Orientului Apropiat, filistenii și apoi evreii, după care vin moabiții, edomiții, madianiții și amoniții. În

²⁶ N. SMART, *The Religious Experience...*, p. 338, cf. A. DUFAURCQ, *Les religions païennes*, pp. 134-135; cf. R. DUSSANND, *Les religions des Hittites et des Hourites, des Phéniciens et des Syriens*, Paris, 1945, pp. 381-384.

²⁷ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria Religiilor*, p. 93.

partea de nord a teritoriului Canaanului predominau arameii²⁸ a căror limbă a devenit din secolul al VII-lea î.Hr. și până în secolul al VII-lea d.Hr. *lingua franca* a Orientului. Aramaica a fost limba preferată a evreilor deoarece avea multe afinități gramaticale și fonetice cu ebraica biblică.

Profitând de slăbiciunile vecinilor lor, evreii, conduși de regele David, se unesc pentru prima dată formând un regat unit sub conducerea unui singur monarh (1004-873 î.Hr.).

Cât despre fenicieni, orașele lor rămân încă independente, evreii ducând față de ei o politică de bună vecinătate. De altfel, la aceasta a contribuit și preocuparea intensă a fenicienilor cu comerțul și lipsa lor de ambiții politice. Preocupările lor comerciale au dus în cele din urmă la înființarea de centre feniciene în diferite părți ale lumii mediteraneene: Cilicia, Malta, Sicilia, Sardinia, Spania, Africa de Nord. Dintre acestea cel mai important centru a fost Cartagina, fondată la sfârșitul secolului al IX-lea î.Hr. După regele David au avut loc multe frământări, iar Regatul de Nord va fi cucerit de asirieni în anul 722 î.Hr., iar cel de Sud în 587 î.Hr. de babilonieni, când imperiul babilonian cade (538 î.Hr.), întreaga regiune orientală devenind o provincie a imperiului persan. La aceste valuri cuceritoare se va adăuga apoi cucerirea lui Alexandru Macedon, care a adus cu sine cultura elenistică, și în cele din urmă, cucerirea romană.

Pe lângă cele expuse mai sus mai adăugăm că religia canaanităilor, fenicienilor și arameilor se prezintă ca o religie inferioară față de cea a popoarelor vecine (egipteni și asiro-babilonieni). Principalele lor zeități sunt împrumutate de la asiro-babilonieni, numai că aici zeii devin cruzi și dornici de sacrificii sângeroase. Sacrificiile erau considerate drept hrană oferită zeilor. După unii sacrificiul pare asemănător celui din Vechiul Testament mai ales cu holocaustul ori cu jertfele de „pace” sau de „comuniune”, și sacrificiu expiator²⁹. Răspunsul la această asociere este simplu deoarece la toate popoarele credința se manifestă prin aducerea de jertfe și au symbolismul lor, însă sunt lipsite de caracterul lor tipic existent exclusiv la evrei întrucât prefigurează jertfa Mântuitorului Hristos pentru mântuirea din robia păcatului. Specificul jertfelor la evrei nu se întâlnește la păgâni și nici originalitatea lor nu este pusă la îndoială pentru un bun cunoscător al acestor realități.

²⁸ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria Religiilor*, p. 96.

²⁹ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, p. 168.

Preoții canaanii se numeau kohen și erau puși sub autoritatea unui mare preot (rab-kohanim). Diferite divinități aveau de asemenea cantori și prezicători. Se pare că existau și preotese. La evrei preotul poartă același nume semit deoarece și ei au același izvor lingvistic și nu pentru că în Canaan evreii ar fi luat exemplul băștinașilor. Preoția levitică este prin alegere divină ceea ce nu se poate spune și despre slujitorii păgâni.

Fenicienii, acest admirabil popor de navigatori și colonizatori iscușiți, propagatori ai civilizației în toată lumea antică, practicau sacrificiul copiilor în cinstea zeilor neîndurători. Pe lângă aceasta, se adaugă și prostituția sacră specifică religiei acestor popoare orientale. De asemenea, cultul lui Adonis învăluie religia fenicienilor într-o sumbră solemnitate.

Vigoarea religiilor acestor popoare s-a văzut însă în expansiunea de care ele au fost capabile în timpul Regatului Nou în Egipt și în epoca romană, când s-a produs o adevărată invazie a cultelor siriene la Roma, periclitanđ însăși existența religiei romane.

În general, aceste popoare orientale au făcut dovada unei religiozități adânci, dar nu au izbutit să concentreze într-o singură ființă supremă toate atributele divine rămânând până la urmă politeiste și constituind o necontenită nepotrivire pentru monoteismul evreu, primejdie căreia regatul lui Israel, până la urmă, i-a cedat și își va pierde existența în anul 722 î.Hr. când a căzut capitala Samaria.

c. *Țara hitiților*

Asia Mică a fost din vremuri îndepărtate populată de triburi care vorbeau limbi înrudite cu limbile iafetice³⁰, caucaziene. Acolo au locuit huriții, hatiții³¹ ș.a., aflându-se timp îndelungat sub influența culturii popoarelor Mesopotamiei. Încă de la începutul celui de-al II-lea mileniu î.Hr. pătrund în Asia Mică primele triburi indo-europene: nesiții, lusiții, ș.a. stabiliți la sfârșitul mileniului III- începutul mileniului II, în sudul Asiei Mici³². În această epocă s-au format

³⁰ Lingvistul N.I. Mar a încercat să construiască teoria grupului de „limbi iafetice”, vorbite de ramurile descendente din cel de al treilea fiu al lui Noe, Iafet; cf. Victor KERNBACH, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Albatros, București, 1983, p. 287.

³¹ Horia C. MATEI, *Mic dicționar al lumii antice. Țări, popoare, orașe*, Ed. Albatros, București, 1986, p. 144.

³² H.C. MATEI, *Mic dicționar...*, p. 172.

primele state puternice din Asia Mică, adică Mitania, în care populația era hurită, și statul hittit, în care precumpăneau nesiții indo-europeni. În pofida diversității limbilor populației, întreaga cultură a Asiei Mici din acea epocă este denumită în sens larg hittită³³.

La puțin timp după ce au pătruns în Anatolia, hittiții, care nu trebuie confundați cu heteii unul din cele șapte popoare canaanite, au suferit influențe babiloniene. Istoriografia împarte civilizația lor în două perioade: imperiul vechi hittit (din vechime până la regele Telepinus, sec.al XV-lea î.Hr.) și imperiul nou hittit (după Telepinus și până la apariția regatelor neohittite în sec. XII î.Hr.)³⁴.

Inițial, în religiile triburilor hittite au predominat cultele zeilor protectori locali tribali sau comunitari ai orașelor. Chiar într-o vreme relativ mai târzie, în tratatul încheiat între regele hittiților și Ramses al II-lea, faraon egiptean, care a domnit între anii 1304 și 1237 î.Hr., se face mențiunea despre cei o mie de zei și cele o mie de zeițe ale țării hittiților. Dintre aceștia, unii au căpătat o recunoaștere mai largă. Încă din epoca protohittită este cunoscută zeița Soarelui, Arinna. După unificarea țării, sub regele Shubbiliuma (1380-1346), s-a constituit cultul principalului zeu statal, Tișuba (Teseba), zeul hurit al furtunii și trăsnetului, soțul zeiței fecundității, Hebat, identificată cu Arinna. Simbolurile atribuite lui Tișuba erau toporul dublu și vulturul bicefal.

În ceea ce privește viața religioasă, izvoarele nu ne informează decât asupra cultului oficial. Rugăciunile, al căror text s-a păstrat, aparțin exclusiv familiilor regale. Altfel zis, ignorăm credințele și ritualurile populare. Totuși, nu ne putem îndoii de rolul convenit zeitelor fecundității și zeului furtunii. Sărbătorile legate de anotimpuri, mai ales sărbătoarea de Anul Nou (purulli), erau celebrate de către rege, care-i reprezenta pe cuceritorii ariofoni, dar ceremonii asemănătoare se practicau în țară din neolitic.

Regele hittit era considerat sacru și îndeplinea funcțiile de preot principal, fiind înfățișat pe basoreliefuli alături de zei.

Cultul statal a introdus și vechea religie agricolă populară a Marii Mame. Nu se știe ce nume avea la hittiți, dar ulterior, Marea Mama din Asia Mică se numea Ma, Rhea și Cibela. Ca și în Babilon și Egipt, ea avea drept protector

³³ N. SMART, *The Religious Experience...*, pp. 306-307, cf. H. KINDER, W. HILGERMANN, *The Penguin Atlas...*, pp. 34-35.

³⁴ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria Religiilor*, p. 102.

mitologic sau soț un tânăr zeu al fertilității care ulterior a fost denumit Attis. Cultul acestor divinități era orgiastic și includea, pe de o parte, prostituția de templu, iar, pe de alta, autocastrarea preoților. Acest obicei era legat de mitul potrivit căruia tânărul și frumosul Attis s-a castrat ca să scape de insistențele amoroase ale zeiței mame și a murit sub un pin, acest arbore fiind considerat arborele sfânt al lui Attis. El a fost apoi înviat de zeița care era îndrăgostită de el. Sărbătoarea morții și reînvierii lui Attis avea loc primăvara în martie³⁵. Unii cercetători afirmă că „ulterior ritualul ei a fost preluat de primele comunități creștine, transformându-se în ritualul morții și al învierii lui Hristos”³⁶.

„Magia neagră” era interzisă prin Codul Legilor, vinovații erau executați, lucru care confirmă indirect extraordinarul renume de care se bucurau în mediile populare anumite practici arhaice. Dimpotrivă, un număr considerabil de texte descoperite până în prezent probează că „magia albă” era descrisă și din plin practică, ea comporta mai ales ritualuri de purificare și de „îndepărtare a răului”³⁷.

Prestigiul și rolul religios al regelui sunt considerabile. Suveranitatea este un dar al zeilor. Prosperitatea sa este identificată cu aceea a întregului popor. Suveranul este vicarul zeilor pe pământ, pe de altă parte el reprezintă poporul înaintea panteonului.

Nici un text descriind ceremonialul de consacrare nu a fost găsit, dar se știe că suveranul era uns cu ulei, îmbrăcat cu un costum special și încoronat, în cele din urmă el primea un nume regal. Suveranul era marele preot și singur, ori cu regina, el celebra cele mai importante sărbători ale anului. După moartea lor, regii erau divinizați. Vorbindu-se despre moartea unui rege se spunea că „devenise zeu”. Statuia sa era plasată în templu și suveranii care domneau îi aduceau ofrande. După anumite texte regele era considerat, în timpul vieții sale, drept o încarnare a strămoșilor săi divinizați³⁸.

Religia hitiților se prezintă ca o religie lipsită de originalitate, fiind formată din elemente împrumutate din religiile popoarelor peste care hitiții și-au întins

³⁵ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, pp. 135-153; 363-365; cf. E. LAROCHE, *Recherches sur les noms des dieux hittites*, Paris, 1947, p. 68.

³⁶ R. DUSSANND, *Les religions des Hittites et des Hourites, des Phéniciens et des Syriens*, Paris, 1945, pp. 281-283.

³⁷ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, p. 137.

³⁸ M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, p. 152.

stăpânirea și mai ales din religiile egipteană și asiro-babiloniană, pe care au căutat să le imite. În cultura și în religia lor, hititiții au făcut împrumuturi și din lumea egeeană, cu care au venit în contact direct începând mai ales din secolul al XII-lea î.Hr. Prin aceasta, ei au aruncat o punte de legătură între Asia și Europa³⁹.

2. Legea Vechiului Testament și Codul lui Hammurabi. Asemănări și deosebiri

Monoteismul evreilor este unul din puținele religii naționale ale lumii antice care s-a păstrat, cu mici modificări, până în zilele noastre. Religia mozaică, adică religia revelată a poporului iudeu, a fost dată de Dumnezeu, prin profetul biblic de primă importanță, Moise (mosheh în ebraică înseamnă scos din apă). În istoria generală a lui Israel, religia a jucat un rol deosebit, pe care mai târziu îl va avea și învățătura creștină pentru cei credincioși indiferent de neam, sex sau vârstă.

Principala sursă pentru studiul vechii religii mozaice este Tanakhul – Vechiul Testament, și în special cărțile Legii (Tora) sau „Pentateuhul lui Moise”. *Pentateuhului* îi urmează celelalte cărți canonice care, împreună, însumează 39 de cărți.

Conform opiniei specialiștilor „întregul text al *Pentateuhului* îl atestă pe Moise drept autor, iar Biblia, în deplină concordanță cu tradiția și școlile rabinice, a omologat această atestare încă din era apostolică. Ea se întemeiază, cu precădere, pe faptul că însuși Mântuitorul Iisus Hristos îl prezintă pe Moise drept autor al Legii”⁴⁰.

Conducător, legiuitor și profet prin excelență, Moise avea să rămână atât de viu în conștiința generațiilor încât contemporanii lui Iisus erau ispitiți să-l creadă reînviat în persoana Mântuitorului, ceea ce L-a făcut pe Acesta să se delimiteze în momentul schimbării la față. Moise fiind altcineva și nu Iisus Hristos, mai mic decât El, dar prietenul cu care Domnul ședea de vorbă⁴¹.

³⁹ Pr. Alexandru STAN și Remus RUS, *Istoria Religiilor*, p. 150.

⁴⁰ *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 19.

⁴¹ J.H. HAYES, M.M. MILLER, *Israelite and Judean History*, în: „Biblica”, ed. Biblical Institute Press, Roma, vol. 59, fasc. 3, pp. 423-427; D.K. STUART, *Studies in early Hebrew Meter*, ed. Biblical Institute Press, Roma, vol. 59, fasc. 3, pp. 421-423.

Cuprinsul variat al Pentateuhului ne arată că aceasta nu este o carte istorică în sens propriu și obișnuit, ci este temeiul legislației divine. De aceea autorul lui nu scrie istoria universală a omenirii sau a poporului biblic și nici nu face cosmogonie sau geogonie pură, acestea fiind atinse numai pentru justificarea fondului însuși, în vederea edificării poporului în adevărata credință. Cele cinci cărți conțin totuși la modul general istoria întemeierii neamului omenesc, față de care întreaga doctrină dogmatică și morală, atât a Vechiului Testament, cât și a Noului Testament nu poate fi explicată și justificată.

Cuprinsul lui principal este „Legea dată de Dumnezeu” (*Ieșirea* 20, 1-17; *Deuteronomul* 5, 6-21)⁴², dar care nu este expusă sistematic, ca într-un cod de legi, ci este prologul istoric, care prezintă întâmplările premergătoare Legii. *Ieșirea*, *Leviticul* și *Numeri* expun însăși legislația și unele evenimente în legătura cu intrarea în vigoare a acesteia, iar *Deuteronomul* este epilogul care recapitulează și confirmă constituirea acesteia.

Pe muntele Sinai se face Legământul între Dumnezeu și poporul lui Israel, care fusese prevestit în făgăduința făcută lui Avraam, care avea să se desăvârșească în legământul instituit de Mântuitorul Hristos.

Cu chemarea lui Avraam (*Facerea* 12, 1), în conștiința religioasă a omenirii vechi se produce o schimbare radicală, care se face printr-o chemare divină deosebită și ia forma unui legământ între Dumnezeu și om. În acest act, accentul cade pe autoritatea Aceluia care fixează prin testament cursul lucrurilor. Se afirmă, deci, și transcendența divină și condescendența față de moștenitor, de om, Legământul fiind revelat și făgăduit lui Avraam și celorlalți patriarhi, și încheiat cu Moise pe Sinai și desăvârșit și pecetluit printr-un nou legământ în Mântuitorul Iisus Hristos. Condițiile legământului sunt:

- Iahve alege și cheamă pe Avraam și descendenții lui și apoi toate neamurile pământului;
- Iahve oferă în dar celor chemați un pământ al făgăduinței, Legea și, în cele din urmă răscumpărarea și înfierea prin Fiul Său, devenit om;
- Iahve cere, în schimb, încredere în legământ exprimată prin ascultarea față de Lege și prin jertfă.

Acest Legământ-testament sinaitic călăuzește ca un fir conducător întreaga spiritualitate și istorie biblică. Înțelegerea lui se adâncește, treptat,

⁴² M. ELIADE, *Istoria credințelor...*, p. 171.

potrivit iconomiei divine, prin patriarhi și profeți, pentru a se împlini, în toată plinătatea în Hristos⁴³. În această făgăduință se cuprind, potențial, toate elementele ce vor ajunge la plinătate în viitor, fiind ca o sămânță divină. „Împărăția cerurilor este asemenea grăuntelui de muștar, pe care, luându-l, omul l-a semănat în țarina sa, și care este mai mic decât toate semințele, dar când a crescut se face mai mare decât toate legumele și se face pom, încât vin păsările cerului și se sălășluiesc în ramurile lui” (*Matei* 13, 31-32; *Marcu* 4, 30-32; *Luca* 13, 18-19).

Se știe că, potrivit Sfintei Scripturi, primul legământ fusese încheiat și cu Noe, prin care el, familia și urmașii lui aveau să fie feriți de cataclismul deluvian (*Facerea* 9, 11). Mai târziu legământul cu Avraam deschide o perspectivă nouă în creație. În toate religiile arhaice, atenția e îndreptată către început, asupra acțiunii originare a lui Dumnezeu, asupra arhetipurilor pe care credincioșii le retrăiau spiritual și ritual cu fidelitate.

Avraam devine „părinte” al multor neamuri și mai ales al tuturor celor care cred. Dumnezeu îi spune lui Avraam că „se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului, pentru că ai ascultat glasul meu” (*Facerea* 22, 18; *Romani* 4, 11).

Dumnezeu nu e numai originea, ci și scopul creației din nimic a lumii ca o revărsare a iubirii Sale. Nu numai începutul ei, ci și Cel ce va să vină, Alfa și Omega. Dumnezeu vine în creație ca izvor al vieții și nemuririi, care odrăsleşte viața chiar dintr-un om ca și mort (*Evrei* 11, 12), prefigurând învierea din morți.

Primul patriarh evreu, Avraam, e pus la încercare, iar iubirea și încrederea lui trec prin îndemnul de a-l jertfi pe fiul său, Isaac, adică tocmai pe acela în care aveau să fie îndeplinite făgăduințele. În jertfa lui e prefigurată jertfa Mântuitorului Hristos. Acest punct angajează întreg timpul de dinainte și de după El, pentru ca cele ce urmează lui Hristos să însemne o împlinire crescândă în Mântuitorul⁴⁴.

În consecință, autorul elimină anumite intervale de timp, care nu au nici o importanță pentru ordinea supranaturală, cum ar fi istoria patriarhilor,

⁴³ *Vocabulaire de Theologie Biblique*, Paris, 1965, p. 26.

⁴⁴ J. CONGAR, *Les voies du Dieu Vivant*, ed. du Cerf, Paris, 1962, p. 110; cf. Oscar Cullman, *Christus und die zeit*, Zürich, 1946, pp. 99-103; cf. Petru REZUȘ, „Teologia contemporană a istoriei mântuirii”, în: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul XLIV (1968), nr. 9-10, pp. 517-520.

expusă sumar, istoria de după Noe până la risipirea neamurilor, șederea în Egipt, cei patruzeci de ani în pustiu. În schimb, momentele din iconomia mântuirii sunt redade amănunțit și anume: căderea în păcat, potopul, risipirea neamurilor, ieșirea din Egipt și, mai ales, legislația Sinaitică⁴⁵.

Pe bună dreptate se poate spune că *Pentateuhul* este uvertura operei mântuitoare a lui Dumnezeu, întreg Vechiul și Noul Testament fiind urmarea firească a celor cuprinse în aceste cărți⁴⁶.

Unii cercetători au observat asemănări și deosebiri între prescripțiile Legii mozaice și Codul lui Hammurabi (1792-1750 î.Hr.). Și este normal să fie așa, deoarece codul a ieșit din mijlocul unui popor înrudit cu evreii și, mai mult decât atât, aceste asemănări sunt date de legea morală naturală la care aveau acces atât evreii, cât și celelalte neamuri.

Poruncile 2 și 4 din Decalog sunt specifice Legii mozaice, iar celelalte porunci aparțin legii morale naturale. Așa se explică asemănarea dintre Legea mozaică și alte sisteme legale ale altor popoare din antichitate. Aceste asemănări sunt formale și întâmplătoare și nu de fond, pentru că spiritul și credința care le străbat sunt diferite. Concepția monoteistă care stă baza legislației mozaice nu se întâlnește în nicio normă legislativă a popoarelor politeiste din Orientul Apropiat și nici în Codul lui Hammurabi⁴⁷.

Astfel avem unele teme comune Vechiului Testament și literaturii popoarelor orientale care se datoresc revelației primordiale, transmisă pe cale orală din generație în generație⁴⁸.

⁴⁵ R.D. Ryszard RUBINKIEWICZ, „L'Apocalypse d'Abraham”, în: *Biblica*, ed. Biblical Institute Press, Roma, vol. 59, fasc. 3, p. 444; cf. Dominique Barthélemy, *Études d'histoire du texte de l'Ancien Testament*, ed. Universitaires/Vandenhoeck-Ruprecht, Fribourg/Göttingen, 1978, pp. 308-309; Huston SMITH, *The Religions of Man*, ed. „Perennial Library”, New York, 1965, pp. 290-299.

⁴⁶ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 20; George KOONTHANAM, *The wisdom of the Old Testament*, în: „The Living Word”, ed. Pontifical Institute, vol. 84, nr. 4, 1978, Alwaye (Kerala – India), pp. 239-240; cf. Alfred MARX, „Le Dieu de l'Ancien Testament. Esquisse d'une approche canonique”, în: *Revue des Sciences Religieuses*, anul LXXX (2006), ed. Palais Universitaire, Strasbourg, pp. 256-260.

⁴⁷ Pr. Emilian CORNIȚESCU, „Descoperirile arheologice din Egipt, Siria, Babilonia, Siria, Asia Mică, Fenicia și Arabia care au legătură cu datele din Vechiul Testament”, în: *Studii Teologice*, nr. 7-8, anul XXXVI (1984), pp. 561-562.

⁴⁸ Pr. Em. CORNIȚESCU, „Descoperirile arheologice...”, p. 563.

Codul lui Hammurabi este una dintre cele mai prețioase lucrări juridice ale antichității. Descoperirea lui a adus juriștilor încă un document în plus pe baza căruia ei pot face istoria evoluției ideii de drept. Într-adevăr, imediat după traducerea în limba franceză și publicarea lui, de către Scheil, Codul lui Hammurabi a început să fie cercetat și comparat cu celelalte legislații vechi, inclusiv cu normele juridice vechitestamentare⁴⁹.

Descoperirea Codului lui Hammurabi, la începutul secolului trecut, a stârnit un viu interes în rândul orientaliștilor, din cauza mării asemănări dintre prevederile sale și prescripțiile Legii mozaice. Legile acestui rege din prima dinastie, fondată în Babilon de către Sumuabu, se încadrau în 282 de paragrafe, având caracter public și particular. Ele urmăreau, prin unificarea legislației, unitatea pe plan politic și social a locuitorilor din Akkad, Sumer, Elam, Eșnuna, Mari și Assur. Față de prescripțiile Legii mozaice, aceste legi nu urmăresc un scop religios, iar autorul lor, Hammurabi, instruit de zeii Ea și Șamaș, nu se poate asemăna cu Moise chemat de Iahve la conducerea poporului Israel.

Pentru consolidarea vieții politice, sociale și religioase Hammurabi a emis o serie de legi, cuprinse în ceea ce noi numim „Codul lui Hammurabi”, care a fost înscris pe coloane de bazalt fiind cel mai cuprinzător cod de legi al istoriei antice și care are o importantă secțiune dedicată dreptului civil. Dreptul penal, formulat după principiul „ochi pentru ochi”, nu a reprezentat un progres cum s-a crezut mult timp. Se știe de existența codului de legi al regelui Ur-Nammu din Ur, care a apărut în anul 2000 î.Hr., care aplica vătămări corporale și contravenții recurgând chiar și la pedeapsa cu moartea⁵⁰.

Codul lui Hammurabi este una dintre cele mai vechi colecții de legi din lume, care se prezintă sub forma unei lungi inscripții cuneiforme și care urmărește procesul de centralizare a statului și fenomenul de consolidare a proprietății private. În acest Cod sunt reflectate dimensiunile etice și sociale ale religiei babiloniene care prevăd pedepse ale diferitelor încălcări ale normelor impuse. O parte dintre ele, prin prisma standardelor actuale, apar excesiv de severe, dar Hammurabi a proclamat acest Cod în scopul de a asigura dreptate țării. Făcând acest lucru, el și-a impropiat, în mod conștient, ceea ce a preluat

⁴⁹ *Codul lui Hammurabi*, Tipografia Fântâna darurilor, București, 1935, p. 3.

⁵⁰ Chriota PÖPPELMANN, *O mie de erori din „cultura generală”*, traducere Iulia Ionescu, Ed. ALL Educațional, București, 2009, pp. 13-14.

din marile prevederi religioase ale Babilonului. Zeii l-au îndrumat să se preocupe de moralitate, de relațiile sociale și comerciale, care să fie controlate⁵¹.

Codul lui Hammurabi care reprezintă cea mai veche legislație se înscrie în rândul legilor emise în diferite perioade de timp, de către regii și conducătorii din Mesopotamia. Cel mai vechi cod de legi a fost redactat sub regele Ur-Nammu, din dinastia a III-a din Ur (2113-1991 î.Hr.). După codul lui Ur-Nammu urmează în ordine cronologică legile emise sub Lipit Iștar (1932-1906 î.Hr.), rege din dinastia Isin și Larsa, și apoi cele sub Bilalama din Eșuna⁵².

După cercetările mai noi, acest nume trebuie pronunțat Hammurapi, „cel cald”, „cel care vindecă” (un epitet al Zeului Soare).

În politica lui externă, regele Hammurabi a fost „uraganul în luptă” (idealul regilor din Akkad), iar în guvernarea sa internă el s-a comportat ca un „păstor” (idealul regilor din Sumer)⁵³.

Stela pe care este inscripționat Codul lui Hammurabi a fost descoperită de o echipă de arheologi francezi, condusă de M.J. de Morgan, la Susa (Persia) în perioada decembrie 1901 – februarie 1902. În prezent stela se păstrează la Muzeul Louvre din Paris. Este din piatră neagră de diorit, are 2,25 m înălțime, în partea de jos 1,90 m lățime și în partea de sus 1,65 m lățime. În partea de sus a stelei se află, sculptat în relief, regele Hammurabi având atitudine de rugăciune față de zeul Șamaș, cel care îi dă legea. Dedesubt începe textul codului, inscripția este în babiloniană cu caractere cuneiforme⁵⁴.

Pe acest bloc de „granit negru” (diorit), înălțat în perioada cuprinsă între anii 40 și 43 ai domniei regelui Hammurabi, sunt inscripționate 250 articole de legi, scrise pe 46 de coloane și cuprinzând circa 3600 de linii de text. Alte 5 coloane au fost răzuite cu dalta în antichitate, conținutul lor fiind în mare parte descoperite de cercetările arheologice ulterioare⁵⁵.

Cuprinde circa 282 de articole, din care lipsesc 31 de articole. Aceste dispoziții, de ordin civil și penal, au fost decretate către anul 1760 î.Hr., dar este sigur că cele mai multe dintre ele sunt mult mai vechi⁵⁶.

⁵¹ N. SMART, *The Religious Experience...*, pp. 301-302.

⁵² Pr. Em. CORNIȚESCU, „Descoperirile arheologice...”, p. 561.

⁵³ Pr. Athanase NEOIȚĂ, *Gândirea asiro-babiloniană în texte*, Ed. Științifică, București, 1975, p. 301.

⁵⁴ Pr. At. NEOIȚĂ, *Gândirea asiro-babiloniană...*, p. 302.

⁵⁵ Constantin DANIEL, *Civilizația asiro-babiloniană*, Ed. Sport-Turism, București, 1981, p. 369.

⁵⁶ A. DUFAURCQ, *Le religions paiennes...*, p. 198.

Cele 282 de paragrafe săpate în piatră cuprind aproape tot dreptul public și privat în vigoare la babilonieni din vremea lui Hammurabi, dar el se concentrează în primul rând asupra diverselor puncte ale vieții sociale cotidiene. Aceasta arată că, probabil, avem de a face cu o reformă ce ar fi avut drept scop ca, unificând legislația, să unifice și țara pe plan politic și social. Codul lui Hammurabi nu este cel mai vechi, cum se susținea până la jumătatea secolului al XX-lea. Codurile Lipit-Iștar din Isin, Bilalam de la Eșnunna și Ur-Nammu din Ur l-au precedat pe cel al lui Hammurabi cu 200 sau cel puțin 100 de ani⁵⁷.

Regele Hammurabi a urmărit, între altele, ca prin sistemul legislației unitare să pună capăt incertitudinii reflectate din practica mulțimii de cutume și obiceiuri locale, în vederea unificării și deci consolidării regatului său.

Dar scopul principal urmărit de legiuitor a fost să tempereze puternicele antagonisme de ordin social existente în rândurile populației libere și care aveau drept rezultat ruinarea masivă a comunităților sătești și a micilor producători. Această tendință de a tempera situația apare în mod cât se poate de vizibil în Codul lui Hammurabi. În Cod se tratează despre: dreptul la proprietate, dreptul familiei, adopție, eliberarea sclavului, succesiune, contractul de împrumut, dreptul penal. Prin fixarea dobânzilor legale, Codul a urmărit să limiteze consecințele cămătăriei. Se făcea distincție între infracțiunile împotriva persoanei, gradând pedeapsa în raport de poziția socială a victimei sau infractorului. Deși sistemului pedepselor îi lipsește unitatea, totuși pot fi distinse câteva categorii de infracțiuni (infracțiunile comise prin imprudență, menționate de Cod, sunt pedepsite mai ușor dacă se face dovada prin jurământ că fapta nu a fost comisă cu intenție).

Codul lui Hammurabi nu este propriu-zis un cod, adică un sistem complet legislativ, ci o culegere de hotărâri ale regilor, ordonate după diverse fapte: vrăji și descânțece (art. 1-2), injurii împotriva martorilor, cumpărarea martorilor (art. 3-4), anularea unei sentințe de acela care a dat-o (art. 5), diferite feluri de furturi (art. 6-25), îndatoririle dregătorilor și slujbașilor (art. 42-60), contracte (art. 100-107), prăvălii de băuturi (art. 108-111), datornicii și urmărirea lor (art. 112-121)⁵⁸.

⁵⁷ Pr. At. NEGOIȚĂ, *Gândirea asiro-babiloniană...*, p. 302.

⁵⁸ C. DANIEL, *Civilizația...*, p. 369.

Codul cuprinde:

- capitolele 1 la 4 – pedepse împotriva vrăjitorilor, martorilor corupți, judecătorilor prefăcuți;
- capitolele 5 la 25 – pedepse împotriva hoșilor;
- capitolele 26 la 41 – condițiile funcționarilor și servitorilor regelui;
- capitolele 42 la 67 – condițiile cultivatorilor câmpului și livezilor;
- capitolele 100 la 111 – condițiile negustorilor;
- capitolele 112 la 127 – debite și credite (datorii și depuneri);
- capitolele 128 la 191 – statutul familiei (căsătoria, dota/zestrea, succesiunea, adopțiile);
- capitolele 192 la 214 – loviri și răniri;
- capitolele 215 la 240 – situația medicilor, arhitecților și luntrașilor;
- capitolele 241 la 282 – condițiile muncitorilor agricoli⁵⁹.

Codul începe cu declarația regelui Hammurabi, prin care spune ca zeul Marduk (Copilul Soarelui)⁶⁰ l-a investit spre a conduce omenirea și universul și a impune dreptatea și justiția în ținutul pe care îl conduce.

Finalul actului precizează că hotărârile de echitate, pe care regele le-a stabilit, „el însuși”, se datorează faptului că marii zei l-au ales în acest scop, ca fiind păstorul salvator și al cărui drept i se cuvine, de a aduna neamurile din Sumer și Akkad. Hammurabi consideră, că înțelepciunea sa, va „adăposti neamul”, pentru ca forța nepuținței să nu-i atingă, orfanii și văduvele să fie ajutați, iar justiția să ia hotărâri care să fie inscripționate pe stela sa. Se declară rege al pacifismului, al capitalei, el însuși fiind cel mai puternic, și prin dispoziția lui Șamaș, cel mai mare judecător al cerului și al pământului pe care îl stăpânește. Iar cel oprimat este îndemnat să vină în fața imaginii sale (statuiei) de rege al dreptății și să citească stela sa pentru a fi îndreptățit. În continuare, Hammurabi precizează o serie lungă de admolestări împotriva celor care încalcă legea⁶¹.

Datorită originii semitice comune, se explică asemănările dintre Codul lui Hammurabi și *Pentateuhul* lui Moise, de exemplu:

- *Ieșirea*, capitolul 21, versetele 18-19: „De se vor sfădi doi oameni și unul va lovi pe celălalt cu o piatră sau cu pumnul și acela nu va muri, ci

⁵⁹ A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, p. 198.

⁶⁰ Zeu babilonian cu o ascensiune culturală rapidă, cunoscut în Biblie sub numele de Bel-Merodakh.

⁶¹ A. DUFAURCQ, *Les religions païennes...*, p. 199.

va cădea la pat, de se va scula și va ieși din casa cu ajutorul cârjei, cel ce l-a lovit nu va fi vinovat de moarte, ci va plăti numai împiedicarea aceluia de la muncă și vindecarea lui” și Cod 206: „Dacă într-o încăierare, cineva lovește pe altul și îi face o rană; dacă va jura: *Nu l-am lovit cu intenție*, să plătească numai pe medic”⁶²;

• *Ieșirea*, capitoul 21, versetul 22: „De se vor bate doi oameni și vor lovi o femeie însărcinată și aceasta va lepăda copilul său fără altă vătămare, să se supună cel vinovat la despăgubirea ce o va cere bărbatul acelei femei și el va trebui să plătească potrivit cu hotărârea judecătorilor” și Cod 209 „Dacă cineva a lovit o femeie liberă, provocându-i avortul atunci va plăti pentru fetus 10 seghel de argint”⁶³.

Din cauza acestor asemănări mulți cercetători asiriologi au susținut că legislația lui Moise este un împrumut după Codul lui Hammurabi sau după celelalte instituții babiloniene.

Unul este spiritul legislației babiloniene și altul al celei mozaice⁶⁴. În legislația babiloniană predomină spiritul uman, adică păzirea proprietății materiale a individului, fără alte considerente, pe când în legislația mozaică predomină spiritul religios și anume imperativul moral negativ: să nu faci rău aproapelui tău, căci este fratele tău, deoarece are același părinte, pe Dumnezeu. Deci dacă îți iubești părintele, pe Dumnezeu, atunci nu poți să te atingi de nimic din ce aparține fratelui tău.

Din cercetarea textelor babiloniene reiese că morala asiro-babiloniană era mai înaltă decât a multor popoare din antichitate. Legea morală era considerată ca operă a zeilor și încălcarea ei era un păcat pedepsit de dreptatea divină. Zeul Șamaș dăduse lui Hammurabi faimosul cod ce poartă numele acestui rege, în care sunt cuprinse legile civile ale babilonienilor.

Desigur, nouă astăzi ni se par foarte aspre prescripțiile acestui cod, care pedepsea cu moartea, cu tăierea mâinilor sau a urechilor, chiar și greșeli mai mici, dar trebuie să recunoaștem că spiritul general al Codului lui Hammurabi este un spirit de dreptate. Însuși regele legislator își rezuma misiunea sa în cuvintele: „A face să domnească dreptatea în țară, a distruge pe omul rău și pervers, pentru

⁶² *Codul lui Hammurabi*, Tipografia Fântâna darurilor, București, 1935, p. 36.

⁶³ *Codul lui Hammurabi*, Tipografia Fântâna darurilor, București, 1935, p. 36.

⁶⁴ J.H. HERTZ, *The Pentateuch and Haftorahs*, Soncino Press, London, 1958, p. 406.

ca cel tare să nu vatăme pe cel slab⁶⁵. De aceea, Hammurabi și mulți dintre urmașii săi au fost numiți „păzitori ai justiției și iubitori ai dreptății”.

Dreptul familial era orânduit cu strictețe, despre căsătorie vorbindu-se în Codul lui Hammurabi înainte de Tora⁶⁶, nerespectarea fidelității conjugale era pedepsită cu moartea. Soția era supusă bărbatului, dar își avea asigurată prin lege averea sa proprie. Renegarea copiilor proprii era pedepsită prin lege, dar și lipsa de respect a copiilor față de părinți era grav pedepsită.

De asemenea, legile cuprindeau dispoziții referitoare la sclavie. Cel care devenise sclav pentru că nu-și plătise datoriile era eliberat după trei ani de serviciu. Totuși viața sclavului valora mai puțin decât aceea a unui om liber.

În multe privințe se aplica legea talionului. De exemplu, dacă un arhitect construia greșit o casă și prin dărâmarea acesteia era omorât un copil al proprietarului casei, se ucidea și un copil al constructorului.

Săracul, orfanul și văduva erau obiectul unei protecții speciale a legilor, deși nu în aceeași măsură ca în Legea mozaică.

Codul lui Hammurabi pedepsea cu moartea pe cel care adăpostea un sclav fugar, în vreme ce Legea lui Moise recomanda: „Să nu dai pe rob în mâinile stăpânului său când acela va fugi de la stăpânul său la tine” (*Deuteronomul* 23, 15). Legislația lui Hammurabi pedepsea cu moartea pe cel care fura, pe când Legea mozaică obliga hoțul la restituirea bunului și la plata unei amenzi.

La babilonieni judecățile erau făcute de două feluri de tribunale, unele eclesiastice, celelalte civile. Templul era locul de pronunțare a sentințelor pe care le decideau preoții într-o cameră specială sau la poarta templului. În tribunalele civile judecătoria par a fi profesioniști, căci păstrau acest titlu de judecător și în actele în care depuneau ca martori. Hotărârile judecătorești erau redactate de către un scrib după o formulă precisă și tradițională, în care se treceau datele cauzei judecate, numele martorilor și de obicei și numele scribului care a scris hotărârea. Adesea, tăblița cu hotărârea judecătorească era închisă într-un fel de anvelopă – plic făcut din argilă – pe care se scria rezumatul conținutului, și adesea ea singură purta sigiliu. Un exemplar era dat împrișnatului, iar altul era depus în arhiva orașului⁶⁷.

⁶⁵ *Codul lui Hammurabi*, Tipografia Fântâna darurilor, București, 1935, p. 1.

⁶⁶ Adin STEINSALTZ, *The essential Talmud*, translated from the hebrew by Chaya Galai, Basic Books Inc. Publishers, New York, 1976, p. 131.

⁶⁷ C. DANIEL, *Civilizația...*, p. 371.

În Legea mozaică sunt cuprinse diferite legi morale, ceremoniale și juridice în legătură cu istoria neamului omenesc și în special cu istoria poporului Israel de la început și până la moartea lui Moise.

Datoriile morale ale fiecăruia le rezumă Legea mozaică mai ales în Decalog (*Ieșirea* 20, 2-17 și *Deuteronomul* 5, 6-21). Valoarea legilor morale se explică prin faptul că ele sunt în armonie cu poruncile legii naturale a cărei expresie sunt. De aceea Decalogul cu adevărat este un strigăt al eternei rânduiei morale a lui Dumnezeu.

În centrul Pentateuhului stă porunca iubirii. Această poruncă cere împlinirea tuturor celorlalte porunci. Așa se interpretează porunca *Dumnezeu unul este, să-L iubești din toată inima ta* (*Marcu* 12, 30-32). De aceea, în teologia Vechiului Testament, porunca iubirii cuprinde toate poruncile Decalogului⁶⁸, prin această poruncă se cerea crearea unei comunități în care să trăiască toți egali.

În concluzie, putem spune că Vechiul Așezământ reprezintă opera lui Dumnezeu, în cadrul căreia mai întâi poporul ales poate fi apărat de osânda păcatului și de blestemul morții și poate avea parte de binecuvântarea lui Dumnezeu, deci de viață. Vechiul Testament propovăduiește acțiunea lui Dumnezeu care, în opoziție cu mânia Lui față de firea păcătoasă a omului, se arată prin îndurare și iubire, acestea fiind adevărata natură a lui Iahve. Îndurarea și milostivirea divină coboară asupra celor ce fac voia Domnului păzind legământul⁶⁹.

Între poruncile exprimate în *Facere*, *Ieșire*, *Levitic*, *Numeri* sau *Deuteronom* și în Codul lui Hammurabi există numeroase paralelisme, după cum am arătat mai sus.

Dar Codul lui Hammurabi preia completând o mulțime de legi și de coduri de legi sau sentințe (ditilla) date de tribunalele sumeriene, astfel că este vorba în acest cod în ultimă instanță de legi sumeriene preluate de akkadieni⁷⁰.

Ca și alte popoare din antichitate, babilonienii și asirienii admiteau că zeii sunt cei care au dăruit legile oamenilor, în special Zeul Soarelui Șamaș, care

⁶⁸ Gerhard von RAD, *Old Testament Theology*, volume I, *The theology of israel's historical traditions*, translated by D.M.G. Stalker, Harper & Row, Publishers, New York, 1962, p. 230.

⁶⁹ Pr. At. NEGOIȚĂ, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credința noastră, București, 1992, p. 126.

⁷⁰ Constantin DANIEL, *Civilizația sumeriană*, Ed. Sport-Turism, București, 1983, p. 258.

prin lumina ce o răspândește aduce totul la viață și risipește întunericul. Pentru babilonieni Zeul Soarelui era judecătorul care privea cu ochi milostivi pe omul sărman, el este cel care dă legislația cea bună după Codul lui Hammurabi⁷¹.

Religia și civilizația asiro-babiloniană au avut o influență incontestabilă asupra popoarelor politeiste din jurul Mesopotamiei. Chiar și evreii, superiori asiro-babilonienilor din punct de vedere religios, nu au putut scăpa, din lunga lor robie babiloniană, de unele influențe ale căror urme se pot găsi în cărțile Vechiului Testament scrise după exil. Faptul acesta nu îndreptățește, însă, ipoteza unor influențe masive ale religiei asiro-babiloniene asupra celei ebraice, aceasta din urmă – cu monoteismul ei pur – deosebindu-se fundamental de cea dintâi. Se poate vorbi cel mult de unele împrumuturi în ceea ce privește cultul. Și apoi asemănările dintre cele două religii, atâtea câte există și referindu-se mai ales la legi morale și obiceiuri, sunt explicabile și fără presupunerea unor împrumuturi, fiind vorba de legea morală naturală sădită în inima tuturor oamenilor de Dumnezeu încă de la creație (în ceea ce privește normele etice) și de faptul că erau două popoare semite, care în chip firesc au un fel comun de gândi și de a trăi.

Datorită faptului că și-a petrecut o parte din viață în mijlocul popoarelor semite, patriarhul Avraam a împrumutat și păstrat de la acestea unele obiceiuri care țin de încheierea actului de adopție și de căsătorie. Aceste obiceiuri au fost respectate și de urmașii săi. Dar, dacă putem vorbi de astfel de împrumuturi, care privesc organizarea socială, în ceea ce privește convingerile religioase ele sunt inexistente. Astfel, deși patriarhul Avraam numea pe Dumnezeu în aceiași termeni ca și popoarele cu care a intrat în contact, el concepea ființa lui Dumnezeu cu totul diferit. Dacă în acele vremuri, la alte popoare, divinitatea era confundată cu diferite obiecte sau cu natura și forțele ei, pentru patriarhul Avraam și urmașii săi, Dumnezeu este Unul singur, cu neputință de a fi confundat cu natura, este Creator a tot ceea ce există, este transcendent și Atotputernic⁷².

Între Babilon și Canaan au existat relații culturale în perioada patriarhilor biblici, acest lucru fiind cofirmat de monumentele epigrafice, printre care se

⁷¹ Constantin DANIEL, *Civilizația asiro-babiloniană*, Ed. Sport-Turism, București, 1981, p. 368.

⁷² Pr. Em. CORNIȚESCU, *Descoperirile arheologice...*, p. 547.

numără și fragmentul cuneiform din „Epopoea lui Ghilgameș”, scris în secolul al XV-lea î.Hr. și descoperit la Meghido⁷³.

Există unele asemănări între unele episoade relatate în documentele descoperite și Vechiul Testament. De exemplu, în fragmentul “Epopoeii lui Ghilgameș” se vorbește despre potop, amintind cele relatate în cartea *Facerea* (cap. 7-9).

Legea mozaică și legile celorlalte popoare orientale ale antichității din Asia Mică constau în opreliști și porunci. Ele îți spun ce să faci și ce să eviți să faci. Dar ele nu conferă și puțința de a le asculta sau de a le duce la împlinire. Ele îți sporeau obligațiile fără a-ți putea oferi vreun ajutor pentru îndeplinirea lor. Ele condamnă păcatul și arată calea sfințeniei, dar nu oferă harul, adică puterea de a urma această cale. Toate imperativele lor categorice se izbesc și se sfărâmă de neputința de a le traduce în fapte.

Summary: Judaic Antiquity in the Context of the other Cultures and Civilizations of Asia Minor

All the ancient Eastern peoples' legislation, as a whole, is useful to draw a distinct comparison between the biblical rules that God revealed to Moses, and the secular ones that had only a social content, with no religious and moral purpose.

The most representative lawmaking document of the ancient world is the Code of Hammurabi, which is no more, no less than a collection of customs, practices and rules in common use in the Old Testament's age.

There are many similarities between the commandments expressed in the Pentateuch and the Code of Hammurabi. The latter took over and made up a great number of laws and collection of laws and sentences (dittila) that were being given in the Summerian law courts, so it matters in this code about Summerian laws taken over by Akkadians.

But while the human spirit is dominant in the Babylonian legislation, i.e. the preservation of the individual's material property, with no other reasons, it is the religious spirit that prevails on the Mosaic legislation, namely the negative imperative: do not harm your fellow man, because he is your brother since you both have the same Father – the Lord. So if you love God as your Father, you cannot possibly touch what belongs to your brother.

⁷³ Pr. Em. CORNIȚESCU, *Descoperirile arheologice...*, p. 560.

The Code of the Covenant condemned severely polytheism, immorality, magic, which the Babylonian code used to acknowledge, tolerate or regulate. Accordingly, Moses's social work, as well as his political work, both involve his religious work.

Having well understood these realities, we realize that no other legislative rule cannot take place of the Mosaic law whose quintessence is the Decalogue.

But it must be added that the Decalogue proves to be thoroughlygoingly precious only when its ten commandments are explained and apprehended in the spirit of the evangelical doctrine.

Împlinirea a 125 ani de la nașterea Preotului profesor Gheorghe I. Cotenescu (1886-1965)

Radu PETRESCU

Keywords: Rev. Fr. Gheorghe I. Cotenescu, publicist, the Interbellum, anti-communist resistance

Autorul scoate la lumină o personalitate interbelică remarcabilă, în persoana Părintelui Gheorghe I. Cotenescu (1886-1965), preot paroh în comuna Stoenеști și profesor seminarial la Câmpulung, Curtea de Argeș și Cernica. A fost, de asemenea, membru activ al Ligii Culturale și al multor societăți culturale mușcelene, bucureștene și naționale, co-fondator în 1910 al Partidului Naționalist Democrat (N. Iorga – A.C. Cuza), fondator al secției mușcelene (1922), deputat (1931-1932) și membru al conducerii naționale (1932-1946). Prieten apropiat al marelui istoric Nicolae Iorga în perioada 1906-1940, Părintele Gheorghe I. Cotenescu a avut o bogată activitate obștească, publicistică și cultural-artistică în Stoenеști, Câmpulung și la nivel național. Deținut politic (1949-1950), condamnat pentru sprijinul acordat colonelului anticomunist Gh. Arsenescu, lui și familiei sale i se aplică ulterior stigmatul de paria, pierzându-și averea, bunul renume și statutul social. Pentru meritele sale deosebite este apreciat în enciclopedii de specialitate, cărți și articole de presă.

S-au împlinit anul acesta, la 4 iulie, 125 de ani de la nașterea vrednicului de amintire, preotul profesor Gheorghe I. Cotenescu, un valoros intelectual mușcelan care și-a înveșnicit memoria și și-a legat numele, între alte numeroase realizări, de lupta susținută pentru înfăptuirea României Mari, dar și de păstorirea și înfrumusețarea județului de munte Mușcel.

Suflet furtunos și vertical, Gheorghe I. Cotenescu, fiu de preot moșnean din Mușcel ajuns prin căsătorie în com. Izvoarele din județul vecin Dâmbovița, desfășoară încă din studenție o susținută activitate pentru apărarea valorilor culturale și naționale românești, aducându-și contribuția la opera de regenerare și de făurire a statului român unitar.

Membru în conducerea mai multor societăți profesionale și culturale de la începutul secolului XX (Societatea Studenților Teologi, Societatea Studenților de la Conservator, Societățile corale „Carmen” și „Hora”, Societatea culturală „Miron Costin”, Asociația Cântăreților Bisericești din România, secțiile Ligii Culturale din Bucureți și Câmpulung-Mușcel etc.), organizează și animă numeroase evenimente promovate de acestea, atât în vechiul Regat, cât și în celelalte teritorii locuite de români.

Fidel partizan al ideilor novatoare propagate de Spiru Haret și Nicolae Iorga, nu pregetă să-și îndeplinească misiunea de luptător pentru dreapta credință în comuna strămoșilor săi, Stoenеști-Mușcel, pe cursul superior al Dâmboviței, unde devine preot-paroh în 1913, înființând și conducând bănci populare, cooperative, obști moșnenești și cămine culturale.

La primul apel al Regelui Ferdinand, ia parte la întreaga campanie militară din timpul Primului Război Mondial (1916-1919), peregrinând printr-o țară ajunsă la capătul puterilor, fiind alături de răniții spitalelor de evacuare și de soldații din cadrul unităților combatante, din Muntenia în Moldova și de la Nistru până la Tisa.

În Basarabia anului 1918 a făcut parte din echipa restrânsă a celor 40 de preoți militari a căror misiune principală a constat în înfiriparea și consolidarea solidarității cu populația românească din sectoarele alocate, echipă coordonată de părintele profesor iconom Constantin Nazarie, protopopul tuturor preoților militari. Pentru meritele sale deosebite, comandantul Regimentului 9 Vânători l-a recomandat pentru avansarea la gradul de maior, cu posibilitatea menținerii sale permanente pe teritoriul Basarabiei, pe linia desfășurării în continuare în cadrul populației civile a eforturilor pe linia derusificării și a realizării educației moral-religioase naționale.

În campania din Transilvania trăia momente istorice, oficiind slujba din noaptea Învierii Mântuitorului în fața lăcașului sfânt din Beiușul proaspăt eliberat de Regimentul său în colaborare cu voluntarii moți, văzând împlinit eternul vis al națiunii române, condensat atât de bine de Mihail Eminescu în *Doina* sa: refacerea Românei Mari, *De la Nistru până la Tisa*.

La întoarcerea din misiune în sânul familiei și al enoriașilor săi, cu ajutorul bunului Dumnezeu, decoratul preot căpitan, îndurerat de distrugerea în 1916 a modestei sale biserici (pe locul căreia a fost construit un grajd pentru cai) de nemții opriți temporar la muntele Mateiaș, inițiază și reușește, în 20 de ani

(1919-1939), să ridice o frumoasă biserică din piatră, cu prețul unor eforturi și sacrificii enorme, cerșind ofrande în toată țara prietenilor săi din tinerețe. În spiritul dreptății, amintim faptul că primii donatori din 1919 au fost ofițerii și soldații Regimentului 9 Vânători, în care a activat ca preot militar.

Biserica din Stoenești, încununarea apostolatului său, constituie o reușită arhitectonică datorată strădaniei unui întreg colectiv din care au făcut parte, printre alții, arhitectul-șef al Patriarhiei Dumitru Ionescu-Berechet, antreprenorii frați Guido și Tita de Nicolo, sculptorul în lemn Dumitru Iliescu-Călinești, pictorii Octav Angheluță, Vasile Blendea, Gheorghe Vânătoru și Ion Fleșaru, fiind luată model pentru realizarea copertii de carte (Ion Popescu-Argeșel, *Mănăstirile și bisericile din Muscel la cumpăna dintre milenii*, 2000).

Temelia nouă a fost sfințită în 22 septembrie 1929 iar timp de 10 ani s-a lucrat în condițiile grelei crize economice, morale și politice prin care trecea țara. Visul său de o viață s-a finalizat pe 8 octombrie 1939, printr-o frumoasă ceremonie de târnosire transmisă la postul de radio național, la care iau parte, printre alții, Patriarhul Nicodim Munteanu și ardeleanul Nicolae Zigre, Ministrul Cultelor, Gheorghe Alexianu, rezidentul regal al Ținutului Bucegi, ziaristul Pamfil Șeicaru cu soția, dar și fostul său comandant din Marele Război, generalul-erou Gheorghe Rasoviceanu.

Pentru meritele sale de necontestat, i se recunoaște calitatea de ctitor principal, iar în pronaos se află tabloul votiv, în care sunt zugrăviți în mărime naturală, preotul-profesor Gheorghe I. Cotenescu și soția sa, îmbrăcată în frumosul port mușcelan (minunată lucrare, comandată de copiii lor).

A iubit enorm meseria de profesor de muzică, fără să-și neglijeze însă parohia rurală din Mușcelul strămoșesc, păstorind-o în modestie timp de 52 de ani (1913-1965) și neîndurându-se să-și părăsească enoriașii pentru a preda definitiv în Seminariile Capitalei (Central sau Nifon).

În peste 20 de ani de profesorat la școlile din Stoenești și la seminariile din Câmpulung-Mușcel, Curtea de Argeș și Cernica-Ilfov, plămădește cu dragoste destinele a peste o mie de copii. Iar unii dintre aceștia i-au întors dragostea pe măsura puterilor lor, mulți dintre ei devenind floarea ortodoxiei românești (Patriarhii Teoctist Arăpașu și Iustin Moiescu, Episcopii Gherasim Cristea, Eftimie Luca și Roman Stanciu, valoroșii duhovnici arhimandriți Sofian Boghiu, Roman Braga, Felix Dubneac, Grigorie Băbuș, Ioasaf Popa, Ioasaf Ganea, Atanasie Gladcovschi, Tănase Petroniu, Justin Pârveu, profesorii

universitari Ioan Pulpea/Rămureanu și Anton Uncu, dar și demnii de pomnire preotul Ilie Băcioiu și protopopul argeșean Vasile Chițu.

Talentatul elev favorit, orfanul Anton Uncu, devenit la rândul său profesor, diacon și cântăreț la Catedrala patriarhală, iar apoi preot, i-a dus mai departe ștafeta, așa cum a făcut-o și el spre cinstirea profesorului său din București, Ion Popescu-Pasărea, pe care-l îl adora și care îi remarcase pentru prima oară calitățile, încurajându-l în permanență să compună, activitate pe care nu și-a putut-o dezvolta datorită multiplelor și obositoarelor sarcini pe care și le asuma benevol.

Adevărata aureolă a preotului Gheorghe I. Cotenescu a fost într-adevăr profesoratul. Seminaristii îl ascultau fără să murmure pe acest „popă de țară” care-i stăpânea și-i mișca, cu talentul său de expunere, cu mimica, cu umorul blajin și cu bogăția de cunoștințe de care dispunea. Și astăzi își reamintesc cu plăcere, acei care mai trăiesc, de orele sale de muzică, de excursiile pe care le organiza, de pasiunea pe care o pune și mai ales de metoda sa didactică, sugestivă și captivantă. Era de o bunătate rară, îi ajuta, ținea foarte mult cu clasa și o apăra, iar corurile pe care le dirija erau desăvârșite. „Popa Ghiță” din Mușcel se număra printre profesorii cei mai iubiți de seminaristii câmpulungeni, argeșeni ori cernicani, mulți dintre ei afoni sadea.

Prin talentul și iscusința sa, a dovedit că muzica este o ramură de studiu importantă în formarea și educarea tineretului, cu o singură condiție însă: profesorul să aibă *ținuta, chemarea și pregătirea necesare*.

Chiar și după 60 de ani trecuți de la absolvire, impresiile sunt tot atât de vii iar foștii școlari, azi ierarhi și mari duhovnici – cei care se mai află printre noi - îți vorbesc cu duioșie despre el, fără să fie subiectivi. Pentru că el s-a străduit poate cel mai mult, i-a povățuit ca un părinte și le-a fost un bun dascăl, care a pus tot sufletul său spre luminarea minții lor.

Fostul funcționar din cadrul centralei Ligii Culturale, extrem de activ în cadrul Secției București conduse de Ion Slavici, nu pregetă să facă același lucru începând din 1913 și în cadrul Secției Mușcel.

Secția mușceleană a Ligii Culturale (182 de membri în 1913), aflată în subordinea Centralei condusă de politicianul conservator Virgil Arion (germanofil, înlocuit în decembrie 1914, după izbucnirea Primului Război Mondial, de preotul ardelean greco-catolic Vasile Lucaciu, „leul de la Sisești”), era considerată pe drept una din cele mai interesante datorită sonorității numelor

unor intelectuali de prestigiu cum ar fi, printre alții, *președinții de onoare* general dr. Nicolae Jugureanu și inginerul silvic Nicolae G. Popovici, *președintele activ* profesor Dimitrie Scurei, *vicepreședinții* avocat Ion Giurculescu și dr. Petre Vișoianu, *secretarul* dr. Nicolae Gh. Cădere (omul cu un aport decisiv la înființarea în localitate a Seminarului orfanilor de război „Dragoslavele”, redenumit ulterior „Patriarhul Miron”), *casierul* preot Ioan I. Bărbulescu, *membrii în comitetul de conducere* Alexandru Mușatescu și I. U. Soricu (ambii profesori) și Septimiu Mureșanu, *cenzorii* Lazăr Vălimăreanu și I. I. Marinescu, *membrii activi*, pe meserii și în ordine alfabetică, precum generalul Ion Petroianu, maior Ion Macedonescu, căpitanii Vasile Culea, Gheorghe Negulici și Constantin Zlatian, profesorii Dimitrie Baciu, Ștefan Corbeanu, Ion Ionescu-Boteni, Ion Nicolaescu-Bugheanu, Bucur Țuțuianu și Ilarian Velculescu, doctorii Gheorghe Costea, Haralamb Makelarie și Gheorghe Rigani, judecătorii Dimitrie Cătuneanu (fost vicepreședinte al Secției Mușcel în 1893), Nicolae D. Nicolau, Bucur Patraulea și Aureliu Rizescu, avocații Grigore Andreescu, Nicolae Crassan, Emanoil Dimitriu, Ion P. Roșeanu, Gheorghe Tamara și Dimitrie Th. Vlădescu, institutorii Ion Calangiu, Ion Chelcea, Vasile Ganea și Codin C. Rădulescu, preoții Ilie Cercel, Nicolae Mănescu Nicolae Proca (cu toții foști colegi de facultate ai viitorului preot-profesor Gheorghe I. Cotenescu) și Ion Ionescu-Nămăiești, farmaciștii Gabriel Dimitriu, Gheorghe R. Melcescu, marii proprietari Estera Golescu, Vasile Golescu, Apostol D. Mirea, Elie D. Mirea, Nicolae Negulici, Anastase Rizeanu, Elena M. Rucăreanu, Kiriazi N. Rucăreanu și Gheorghe Ștefănescu, inginerii Iuliu Crăsnaru și Ion Isbășescu, tipograful Nicolae Gh. Vlădescu, comercianții Ion Dumitrescu și Petre Zamfirescu.

Bine văzut și apreciat de toți pentru cultura, râvna și aptitudinile sale didactice, deși nu era profesor universitar, a fost invitat de cărturarul Nicolae Iorga și de comitetul de organizare să conferențieze la Universitatea Populară de la Vălenii de Munte (în perioada 1932-1946 ținând 13 conferințe, depășind astfel numărul însumat de conferințe ținute de ceilalți iluștri conferențieri cu rădăcini mușcelene și argeșene: Victor Slăvescu, Radu Gyr-Demetrescu, Florian Ștefănescu-Goangă și Costin Petrescu).

Încrederea pe care i-a acordat-o profesorul Nicolae Iorga încă din studenție fiindu-i primul secretar particular când marele istoric a îndeplinit funcția de deputat independent în perioada 1907-1912) l-a determinat să

accepte și delicata sarcină de organizare în 1922, a secției mușcelene a Partidului Naționalist Democrat, în care va reuși să atragă pe rând o serie de personalități interbelice locale cum ar fi: colonelul Scarlat Angheleanu, doctorul Dumitru Roșeanu, avocatul Ion Giurculescu, colonelul Grigore Grecescu și învățătorul Constantin Cotolan.

Păstoria sa îndelungată a reprezentat pentru credincioșii eparhiei sale și pentru întreg clerul mușcelan (a deținut două mandate de președinte al Asociației Preoților Mușceleni, a fost ridicat la randul de iconom stavrofor cu dreptul de a purta pe viața brâul roșu și bedernița și a fost membru în consiliul de administrație al Casei de Economie, Ajutor și Credit a Clerului Ortodox Român) o perioadă de împliniri în multiple planuri: bisericesc, politic, cultura și social, toate purtând pecetea unei înțelepte cărmuiri prin exemplul personal al vrednicului de pomenire preot-profesor Gheorghe I. Cotenescu.

Cu prilejul primelor alegeri ce urmau să fie organizate în noiembrie 1919, după încheierea războiului în condițiile votului universal, a acceptat în prima fază să candideze împreună cu profesorul și scriitorul Ion Ionescu-Boteni (născut Croitoru), dar pe parcurs Ion Mihalache îl convinge pe Nicolae Iorga că numai recent înființatul Partid Țărănesc îi poate învinge în Mușcel pe liberali, iar lista opoziției va cuprinde numai candidați țărăniști, care obțin astfel toate mandatele de parlamentari.

Meritele sale organizatorice și prețuirea de care se bucură în cadrul electoratului îl determină pe Nicolae Iorga să îl mențină în permanență printre candidații Partidului Naționalist Democrat -Mușcel, fiind ales în 1925 membru al Camerei Agricole (al doilea pe lista Opoziției Unite, după Alexandru Mușatescu, în timpul guvernării liberale) și unicul deputat iorghist pe care l-au trimis vreodată în Parlament cetățenii mușceleni (1931-1932), alături de liberalul Constantin (Dinu) I. C. Brătianu și țărănistul Ion Mihalache, cu numeroase, aparent umoristice, luări de cuvânt și frumoase inițiative parlamentare ce dovedeau și un vădit talent oratoric. Din acest moment și până în 1946, anul fuzionării prin absorbție cu P.N.L.-Tătărescu, preotul-profesor Gheorghe Cotenescu va reprezenta județul Mușcel în cadrul conducerii centrale a P.N.D.

Prieten de familie cu Nicolae Iorga, întreține cu marele istoric o vastă și constantă corespondență iar acesta nu pregetă să îi viziteze căminul cald din Stoenști (vandalizat până la ultima piatră după 1990 de ignoranța a unor

enoriași care au risipit astfel o vastă bibliotecă cu cărți purtând autografele autorilor, dar și decorații și medalii, fotografii și corespondență cu o valoare inestimabilă) întreținut de harnica sa soție, prezbitera Elisabeta Cotenescu (născută Răuțoiu), contribuind astfel la consolidarea bunului renume al ospitalității de care se bucurau mușcelenii în epocă. La rândul său, Nicolae Iorga îl apreciază așa cum se cuvine, menționându-i numele și faptele în mai multe lucrări semnificative din bogata sa operă (*O viață de om. Așa cum a fost, România cum era înainte de 1918, Memorii* etc.).

Un aspect mai puțin cunoscut al multiplei sale personalități îl reprezintă bogata sa activitate publicistică, articolele sale fiind prezente atât în publicațiile mușcelene, cât și în cele naționale (*Cultura, Curentul, Gazeta Monahilor, Neamul Românesc, Patria, Universul, etc.*).

De asemenea, dubla sa specializare (muzică bisericească și laică) îi permite să compună o serie de lucrări interesante și să contribuie cu mult succes la diversificarea vieții cultural-artistice mușcelene. Presa interbelică abundă în frumoase aprecieri despre activitatea sa, în special prin interpretarea desăvârșită a repertoriului de către corul Seminarului orfanilor de război „Patriarhul Miron” din Câmpulung-Mușcel (fiind primul profesor cu studii superioare muzicale din istoria acestei școli teologice de mare prestigiu, cu absolvenți străluciți), dar și prin „curioasa” sa prezență alături de actorul Nicky Atanasiu și de tenorul Nae Leonard (retras în localitate în speranța unei însănătoșiri iluzorii) pe afișul unui spectacol de binefacere din vara anului 1928, sau introducerea cu succes în repertoriul corului Seminarului a unor lucrări specifice perioadei frecventării Conservatorului de Muzică și Declamație, cum ar fi liedul „Cântecul duminical al Păstorului” de Conradin Kreutzer, dirijat cu prilejul primelor serbări ale „Restaurației” regelui Carol al II-lea (8 mai 1931).

Preluarea puterii de regimul comunist după actul de la 23 august 1944, duce la prăbușirea valorilor tradiționale și zguduie din temelii viața patriarhală din Stoenеști. Simte de datoria lui să facă ceva și îi sprijină logistic pe luptătorii anticomuniști din Munții Mușcelului, conduși de martirul colonel Gheorghe Arsenescu pe care îl cunoștea încă din anii '30. Rețeaua informativă a Securității și Miliției îi identifică rapid rolul (primii luați în vizor erau intelectualii de prestigiu ai satelor) și este arestat în primul lot de mușceleni, fiind condamnat la închisoare în mai 1950 după 14 luni de anchetă dură. Umilințele suferite în anchetele nesfârșite, cruzimea călăilor și regimul de

exterminare îndurat în închisorile comuniste îi afectează grav sănătatea, dar nu-l zdrobesc sufletește. Se alătură astfel martirajului celor peste 9.000 de preoți ortodocși obligați de regimul totalitar roșu să transforme celulele temnițelor în altare, peste 2.000 dintre aceștia jertfindu-și viața în numele Credinței și adevărului.

Bătrân și bolnav, „chiaburul exploatator” este batjocorit prin înregistrarea sa în registrul agricol ca „străinaș” deși numele strămoșilor săi stoenășteni figurează în documente scrise cu litere chirilice încă de la începutul secolului XVIII (iuzbașa Neagoe) slujind ca preot cu parohie în Stoenăști încă din 1913, fiind astfel obligat să predea cote enorme raportat la posibilitățile reale ale gospodăriei sale, intimidat cu spectrul pușcării pentru „sabotarea economiei naționale”. Este martor al tragediei rezultate din lupta de clasă, politică aplicată de autoritățile comuniste prin susținerea urii manifestate de localnici față de soacra sa Paraschiva Răuțoiu, „moșiereasa” expropriată în 1945 și 1949, dată în brânci afară din casa monument istoric, în cămașă de noapte și impusă regimului domiciliului obligatoriu în altă localitate, fără posibilitatea de a-și mai revedea vreodată locul nașterii sale și a copiilor săi, i se confiscă întreaga avere a familiei Cotenescu (inclusiv dota soției, primită în 1912 !), e amenințat cu excluderea copiilor minori din școli și chiar cu împușcarea de către președintele Sfatului Popular și activiștii de partid locali dacă nu se înscrie primul în gospodăria colectivă ce trebuia înființată cu orice preț, singura de altfel într-o zonă de munte renumită pentru tenacitatea rezistenței anticomuniste, puternic fief liberal și țărănist în perioada interbelică.

Reușește cu mare greutate să păstreze legătura cu bunii săi prieteni, colegii seminariști și cei din studenție, contracarând cu demnitate și abilitate ostilitatea manifestată de autoritățile comuniste, organizând în 1957 la București prima și ultima reuniune jubiliară a absolvenților Seminarului Central din promoția 1905, cu parastase pentru profesorii și colegii dispăruți.

Ultimii ani ai vieții sale într-un regim dezumanizat și-i petrece în mari lipsuri și suferințe alături de scumpa sa soție, exemplul de pioșenie și devotament. fiindu-i respinsă în repetate rânduri cererea de pensionare pe motivul stigmatizant al statutului său de „chiabur” și dușman al poporului.

Preotul profesor Gheorghe I. Cotenescu va înceta din viață la 12 februarie 1965, fiind înmormântat în Stoenăști, în cavoul de familie. La rândul său, bătrâna sa soție, Veruța, cum o alinta el încă din anii tinereții, i se va alătura în 1980.

Spre dezonoarea tuturor autorităților locale post-decembriste, acestea au preferat să ignore cu desăvârșire acel minim gest de îndreptare a greșelilor comise în timpul regimului comunist, returnând moștenitorilor săi numai o parte din proprietățile la care erau îndreptățiți din partea familiei soției și a soacrei sale și nimic din propria sa avere, cu excepția unor porțiuni de pădure deținute în devălmășie în cadrul obștilor de moșneni din Stoenesti.

Aniversările trebuie să fie și sunt tot atâtea izvoare de optimism, care ne întăresc forțele și credința, iar noi toți, indiferent de vârstă, avem cu siguranță multe de învățat din exemplul vieții bogate și luminoase în ogorul Domnului și al școlii a vrednicului de pomenire preot-profesor Gheorghe I. Cotenescu, la 125 de ani de la nașterea sa.

Summary: 125 Years since the birth of Reverend Father Gheorghe I. Cotenescu (1886-1965)

The author reveals a remarkable interwar personality, Gheorghe I. Cotenescu, appointed priest of the Stoenesti parish, teacher at the theological schools in Campulung, Curtea de Arges and Cernica, organizer of many civic, cultural and artistic activities in Stoenesti, Campulung, Muscel County and at the national level. Father Gheorghe I. Cotenescu was a lifetime friend of Nicolae Iorga, during 1906-1940, member of the Cultural League and other cultural societies in Muscel, Bucharest and at the national level, former military chaplain, composer of religious music, co-founder of the National Democratic Party (N. Iorga – A.C. Cuza, 1910), founder of the Muscel branch (1922), MP (1931-1932), member of Party's Central Committee (1932-1946) and political prisoner (1949-1950), convicted for support provided to anti-communist Colonel Gh. Arsenescu. The pariah's stigma was applied to him and his family, losing his fortune, good name and social status. However, specialized encyclopaedias, books and press articles recognize his special merits.

Elemente estetice în omiliile Sfântului Vasile cel Mare

Mihaela PALADE

Keywords: *Saint Basil the Great, homilies, beauty, symmetry, simplicity, kalokagathia, kitsch*

Opera Sfântului Vasile cel Mare se remarcă prin varietate și profunzime, dar și prin ideile estetice prezente în cuprinsul ei. În omiliile sale, Sfântul Vasile cel Mare definește frumosul ca relația dintre obiectul care place și subiectul care simte plăcerea, condiționându-l, de asemenea, și de aspectul utilității sale. Sfântul Părinte arată că frumusețile creației slujesc întăririi credinței în Dumnezeu, asemănându-se treptelor unei scări spre cunoașterea Creatorului. Această cunoaștere este cu atât mai necesară cu cât frumusețea deplină este reprezentată de firea dumnezeiască, contemplabilă doar cu ajutorul minții curățite, idee prezentă și în filosofia platonică, cu deosebirea că frumosul este prezentat aici ca fiind impersonal, pe când în creștinism frumusețea adevărată este cea personală.

Sfântul Vasile, singurul dintre Părinții Capadocieni care s-a bucurat de cinstea de a fi rămas în sufletul credincioșilor ca fiind „cel Mare”, a lăsat în scurta sa viață o operă scrisă care impresionează nu atât prin cantitatea sa (patru volume în colecția Migne), cât prin varietatea domeniilor abordate, prin profunzimea gândirii, prin subtilitatea analizei prezente în oricare din scrierile sale. Temele tratate se înscriu într-o largă paletă de probleme și întrebări specifice creștinismului acelor timpuri, dar care au rămas la fel de actuale și în zilele noastre. Întâlnim scrieri cu caracter dogmatic, scrieri exegetice, canonice, liturgice, morale, panegerice, pedagogice.

Cele cu conținut estetic nu formează o categorie aparte, dar idei cu un asemenea conținut sunt prezente în mai toate scrierile mai sus menționate, dezvăluind complexitatea concepției marelui sfânt capadocian care, în chip firesc, a descoperit *frumosul* și *frumusețea* în Dumnezeu, și în creația Sa, deopotrivă. După cum mărturisea un estetician, asemenea altor Sfinți Părinți

și scriitori bisericești, nici Sfântul Vasile cel Mare „nu a scris vreun tratat anume de estetică, dar scrierile lui, îndeosebi *Omilia despre creație*, conțin atât de multe afirmații despre frumos și artă, încât pe baza lor se poate construi o teorie estetică aproape completă”¹. Studiul de față își propune descoperirea și analiza bogăției și complexității elementelor cu conținut estetic prezente în omiliile Sfântului Vasile cel Mare.

Dumnezeu – Artist, Meșter și Arhitect al lumii

Asemenea altor tâlcuitori ai *Cărții Facerii*, care s-au conformat conținutului biblic, și Sfântul Vasile cel Mare Îl consideră pe Dumnezeu a fi *Meșterul lumii* întregi, atribut care apare de nenumărate ori în cadrul omiliilor, îndeosebi la cele la *Hexaameron*. Este admirată „înțelepciunea Marelui Meșter” – Care, la atâta distanță de pământ, i-a dat soarelui căldura măsurată: „are atâta căldură încât să nu ardă peste măsură pământul, dar nici lipsa de căldură să-l înghețe și să-l lase fără rod”² – și laudat „Marele Făcător de minuni și Meșter”³. Iar dacă te uiți la cer, acesta devine conducător credinței, arătând în el însuși pe *Meșterul* care l-a făcut⁴.

Cât privește omul, sufletul, unit cu trupul, este plăsmuit în pântecul mamei de „prea înțeleptul Meșter al universului”⁵, fapt pentru care Sfântul Vasile îndeamnă pe om să ia seama la el însuși și astfel nu se poate să nu-L admire pe Meșter pentru felul minunat prin care a legat sufletul cu trupul, astfel încât sufletul să realizeze unitatea mădularelor celor mai deosebite ale trupului⁶.

Dumnezeu nu și-a abandonat creația cea mai de preț, omul, nici după ce aceasta a căzut. Căci firea omului, odată alcătuită, a fost „clătinată de păcat și trebuie negreșit să se desfacă, încât fiind refăcută iarăși de *Meșterul* (s.n.),

¹ Władysław TATARKIEWICZ, *Istoria esteticii*, vol. II; traducere de Sorin Mărculescu, Ed. Meridiane, București, 1978, p. 26.

² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, în vol. *Scrieri*, partea întâi, cuprinzând: „Omilia la Hexaameron, Omilia la psalmi, Omilia și cuvântări”, traducere, introducere, note și indici de Preot D. Fecioru, col. *PSB*, vol. 17, Ed. IBMBOR, București, 1986, p. 144.

³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 110.

⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Psalmul XXXII”, p. 249.

⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXI-a. Despre a nu ne lipsi de cele lumesti și despre focul din afara Bisericii”, p. 557.

⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a III-a la cuvintele: Ia seama de tine însuși”, p. 374.

Care a zidit-o la început, să dobândească puterea de a nu se mai desface și de a rămâne neatacată, pentru a nu mai cădea a doua oară⁷.

Dumnezeu este numit Artist, într-un mod indirect, atunci când opera Sa este comparată cu cea a oricărui artist care poate vedea dinainte lucrarea sa și laudă fiecare etapă în parte, tot așa cum și El Și-a lăudat cele create în fiecare zi. Dacă în cazul unei statui se va așeza fiecare parte a ei în diverse locuri și nu acolo unde ar fi indicat, statuia nu va părea frumoasă în ochii oricărui privitor, dar atunci când toate mădularele ei sunt așezate la locul lor, chiar și un „nepriceput în artă va vedea frumusețea mădularelor statuii. Artistul, însă, vede frumusețea fiecărei părți din opera sa înainte de terminarea ei și laudă fiecare parte, pentru că se duce cu gândul la sfârșitul operei lui⁸. Ori, tocmai „*un astfel de artist* (s.n.) ni-l arată Scriptura acum pe Dumnezeu, Care cu pricepere Își laudă parte cu parte operele Sale⁹.

Mai mult chiar, Dumnezeu este numit *Arhitectul întregului univers*. În vechime, *αρχιτεκτονεω* însemna a conduce sau a fi primul într-o lucrare (*αρχω*, *arho* = a fi primul, a fi capul, a comanda, a lua inițiativa), iar *αρχιτεκτων* (*architekton*) era maestrul sau conducătorul principal al unei lucrări¹⁰. Adresându-se ascultătorilor săi, Sfântul Vasile cel Mare, considera că numai cei care, privind cerul, și reușesc să se înalțe cu mintea la Cel care a făcut toate, sunt și cei potriviți pentru a-l asculta: „dacă vreodată într-o noapte senină, privind frumusețea cea nespusă a stelelor, ți-ai făcut o idee despre Arhitectul universului... atunci ești pregătit să ascuți cele ce se vor grăi...¹¹.

Întreaga creație este socotită a fi un adevărat atelier în care creează Dumnezeu-Artistul. Ideea unui atelier presupunea un spațiu special amenajat în care își desfășurau activitatea creatoare unul sau mai mulți artiști, dar, tot atelier, la scară mare, putea fi considerat un șantier în lucru, dintre care, în lumea antică păgână, celebru a fost cel de la Pantenonul din Atena.¹² În perioada

⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul LXI”, p. 333.

⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 109.

⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 109.

¹⁰ Anatole BAILLY, *Dictionnaire grec français*, Librairie Hachette, Paris, 1950, p. 282.

¹¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 131.

¹² Lucrările pentru ridicarea templului Atenei Parthenos au durat 15 ani, fiind necesară activitatea a sute de lucrători, „pietari și zidari, pictori și aurari, fiecare cu ucenicii și sclavii săi. Totuși toți acești executanți, de vârste și talente foarte inegale, evident, au știut să se supună unei discipline comune și să-și asimileze în mod eficient stilul lui Fidias, pentru ca, cel puțin pe friză,

creștinismului, timpurile în care Sfântul Vasile cel Mare a tălmăcit *Cartea Facerii* nu erau departe de cele ale Sfântului împărat Constantin cel Mare, când, în urma Edictului de la Mediolan din 313, începuse o „campanie constructivă” de înălțare a edificiilor de cult, a cărei fervoare a rămas unică în istoria arhitecturii eclesiale. Se puteau vedea „praznice de întemeiere de biserici prin toate orașele, precum și târnosiri ale localităților nou construite, vizite ale episcopilor cu acest scop, întruniri între credincioși de departe și de pretutindeni, apropiere sufletească de la popor la popor, unirea mădularelor «trupului lui Hristos» (*Romani* 12, 5; *1 Corinteni* 12, 12), într-o armonie desăvârșită”¹³. Practic, fiecare centru creștin se transformase într-un șantier în care se edifica una sau mai multe biserici, după importanța spirituală și posibilitățile locului respectiv.

Dar niciunul din asemenea ateliere de creație artistică nu se poate compara cu cel al facerii lumii – nici sub aspectul întinderii, nici sub cel al calității estetice –, fapt pentru care Sfântul Vasile ne îndeamnă să nu pregetăm în a le privi și admira: „să nu vedem oare frumusețea universului? Să nu stăm în fața acestui mare și variat *atelier al creației dumnezeiești* (s.n.)? Să nu ne întoarcem fiecare cu mintea la vremurile cele de mai înainte când ele s-au creat?”¹⁴.

Frumusețea creației

Perfecțiunea, armonia și frumusețea lumii create de Dumnezeu reprezintă motivele pentru care aceasta merită admirația noastră necondiționată, implicând totodată și dificultatea de a ne exprima în vreun fel acest sentiment, căci „ce laudă vrednică am mai aduce noi luminii când ne-a luat-o înainte mărturia Creatorului, că lumina este frumoasă”¹⁵!

În ceea ce privește expresia frumoasă din *Cartea Facerii* – „Și a văzut Dumnezeu că lumina este frumoasă” (*Facerea* 1, 3) – de-a lungul timpului, în

să nu apară nicio notă discordantă, ci, dimpotrivă, o extraordinară impresie de unitate”, François CHAMOIX, *Civilizația greacă*, vol. I, traducere de Mihai Gramatopol, Ed. Meridiane, București, pp. 355-356.

¹³ EUSEBIU DE CEZAREEA, „Istoria bisericească”, în vol. *Scriseri*, partea întâia, traducere, studiu introductiv, note și comentariu de Pr. Teodor Bodogae, în col. *PSB*, vol. 13, Ed. IBMBOR, 1987, p. 363.

¹⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaemeron”, p. 110.

¹⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaemeron”, p. 93.

traducerile Sfintei Scripturi, a fost înlocuită cu „bună”. Dar în traducerile *Omiliilor la Hexaemeron* ale Sfântului Vasile cel Mare, Preotul D. Fecioru a înlocuit „bună” cu „frumoasă”, motivându-și gestul astfel: „în traducerea acestui verset, ca și în traducerea versetelor 8, 10, 12, 18, 21 și 25 din acest capitol al Facerii, Sfântul Vasile mă silește să părăsesc traducerea înaintașilor noștri, începând cu traducătorii Bibliei de la București din 1688 și până la ultima ediție a Bibliei, București-1982, și să înlocuiesc: *bună, bine și bune* cu *frumoasă, frumos și frumoase*. Aș fi dorit să păstrez lectura tradițională, dar nu mă lasă comentariul la aceste versete ale Marelui Vasile. Poate că viitorii revizuitori ai Bibliei, dacă vor citi comentariile sfinților părinți la textul scripturistic, atunci când vor face revizuirea vechii traduceri a Bibliei, îmi vor da dreptate; vor accepta inovația și mă vor urma”¹⁶.

Iar dacă frumusețea trupului poate fi analizată conform considerentelor specifice esteticii grecești (unde frumusețea consta în simetria părților), în cazul luminii, cum s-ar putea vorbi oare de frumusețea ei, „când natura luminii este simplă și la fel în toate părțile ei? Sau poate că frumusețea luminii nu stă în părțile care o alcătuiesc, ci în mărturia pe care ea o dă ochilor noștri că e plăcută și nesupărătoare? E la fel ca și aurul; *nu e frumos datorită simetriei părților lui, ci culorii lui; că atrage privirile și are aspect plăcut* (s.n.). Lucafărul de seară, apoi, este foarte frumos, nu pentru că are părțile lui proporționale, și pentru că este nesupărătoare și plăcută strălucirea pe care o trimite privirilor noastre”¹⁷.

În cele spuse mai sus se pot recunoaște cu ușurință și ideile lui Plotin (204?-269?) referitoare la simplitatea frumuseții, prin care el a schimbat radical viziunea asupra definirii frumosului. În filosofia antică, după cum vom vedea, frumosul depindea direct de *proporție* (*συμμετρία*), așadar o problemă de relaționare între părțile componente, fapt pentru care frumoase nu puteau fi decât lucrurile compuse. Numai că Plotin considera a fi o adevărată „erezie estetică reducerea artei la o pură simetrie și proporționalitate”¹⁸. Filosoful neoplatonician a pus problema *calității*, căci frumoase puteau fi și lucrurile simple, necompușe din elemente: „*buna proporție [συμμετρία] a părților între*

¹⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omiliile la Hexaemeron”, pp. 93-94, nota 18.

¹⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omiliile la Hexaemeron”, pp. 93-94.

¹⁸ Grigore TAUȘAN, *Filosofia lui Plotin*, Ed. Agora, Iași, 1993, p. 256.

ele, cât și în raport cu întregul, și adaosul de culoare frumoasă produc frumosul din vedere. Și pentru orice lucru vizibil..., faptul de a fi frumos înseamnă a avea o bună proporție și a fi comensurabil. Pentru aceștia în mod necesar, nimic simplu, ci numai un compus va fi frumos. În ochii lor, în timp ce întregul va fi frumos, fiecare parte nu va avea de la sine capacitatea de a fi frumoasă; însă ea va contribui împreună cu toate celelalte la întreg, pentru ca acesta să fie frumos” (*Enneade* 1, I, 6-1)¹⁹. Dar, ce s-ar putea spune, atunci, despre culorile frumoase, lumina soarelui? În măsura în care ele „sunt simple și nu-și au frumusețea provenită din simetrie, vor fi în afara ființării în Frumos. Dar aurul, bunăoară, cum mai poate fi el frumos? Dar fulgerul care răzbate o clipă în nopțe și stelele, mai pot fi ele văzute în răsămul Frumosului?” (*Enneada întâia* 1, VI, 1)²⁰. Astfel avea să apară o nouă concepție asupra frumosului, care nu o înlătura pe cea veche, privitoare la armonia și buna proporționare a părților componente, și cu care Sfântul Vasile era familiarizat.

Frumusețea luminii și lauda adusă de Creator au pricinuit Sfântului Vasile o analiză a motivelor pentru care lumina poate fi socotită frumoasă, conștient în același timp de dificultatea demersului întreprins, întrucât, la noi, oamenii, „rațiunea noastră lasă ochii să judece frumosul și nu spune altceva decât atât cât mărturisește simțul văzului”²¹. Privitor la această afirmație, esteticianul Wladyslaw Tatarkiewicz consideră că aici putem avea o conciliere între concepția estetică a stoicilor și a lui Cicero (care considerau că frumosul se bazează pe aranjarea părților) și Plotin (conform căruia frumosul apare și la cele simple, necompuse).

Frumusețea s-ar putea baza pe o proporție, căci și lumina se poate baza pe o relație, dar nu pe aceea a părților componente, ci pe relația dintre ea și organele văzului, iar frumusețea depinde de această relație²². Așadar, „frumosul nu e calitate, ci e ceva relativ, adică relația dintre *obiectul* care place și *subiectul* care simte plăcerea..., frumosul, în loc să fie conceput ca o însușire, era conceput ca un raport, ca o relație – și, încă mai important, că el era conceput ca o

¹⁹ PLOTIN, *Opere*, vol. I, traducere, lămuriri preliminare și note de Andrei Cornea, Ed. Humanitas, București, 2003, p. 159.

²⁰ PLOTIN, *Enneade I.6(1). Despre Frumos*, trad. de Vasile Rus, Ed. Antaios, Oradea, 2000, p. 13.

²¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaemeron”, pp. 93-94.

²² W. TATARKIEWICZ, *Istoria esteticii*, pp. 27-28.

relație între obiect și subiect”²³. Deși interpretarea dată spuselor Sfântului Vasile nu este lipsită de o doză de obiectivitate, rămâne totuși discutabilă afirmația conform căreia totul nu este decât o problemă de relație la nivelul *obiect-subiect*, ecuație din care lipsește tocmai factorul ce conferă obiectivitate și stabilitate acestei relații, și anume Dumnezeu, Izvorul și Creatorul frumuseții.

Că frumosul nu poate fi doar o problemă de relaționare, reiese și din comentariul Sfântului Vasile la ziua a treia, când Dumnezeu a separat uscatul-pământ de adunarea apelor-mări, iar în final a văzut „că este frumos” (*Facerea* 1,10). Numai că aceste cuvinte ale Scripturii „nu vor să arate că marea avea o înfățișare plăcută în ochii lui Dumnezeu. Că nu cu ochii vede Creatorul frumusețile zidirii, ci privește pe cele făcute cu nespusa Sa înțelepciune”²⁴. Cu toate că marea se înfățișează ochilor noștri ca o plăcută priveliște, „nu trebuie să gândim așa când Scriptura spune că marea I s-a arătat lui Dumnezeu frumoasă și plăcută, ci în acele cuvinte Scriptura a vorbit de frumusețea creației”²⁵, iar această frumusețe este pusă în legătură cu utilitatea ei.

Întreaga creație merită să fie admirată de noi, soarele pentru „măreția lui, frumusețea lui, simetria razelor sale și lumina lui strălucitoare”²⁶ și cerul care „strălucește cu frumusețile de nedescris ale stelelor”, ca o consolare pentru cei care se plâng că nu locuiesc sub acoperiș de aur²⁷. Dar nici cele de pe pământ nu au fost lăsate mai prejos, Dumnezeu dăruindu-ne „frumusețile munților și ale șesurilor”²⁸.

Cele cu care au fost împodobite cerul și pământul, stelele, respectiv florile, prin frumusețea lor de negrăit, au fost considerate a fi potrivite ca termen de comparație pentru îmbrăcămintea cu care urma să-i fie dăruită omului, o îmbrăcăminte „care avea să înflorească peste om harul lui Dumnezeu și avea să strălucească prin veșminte luminoase ca acelea ale îngerilor, *mai frumoase decât varietatea florilor și mai luminoase și mai strălucitoare decât stelele*

²³ Władysław TATARKIEWICZ, *Istoria celor șase noțiuni*, traducere de Rodica Ciocan-Ivănescu, Ed. Meridiane, București, 1981, p. 290.

²⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaemeron”, p. 117.

²⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaemeron”, p. 117.

²⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XVI-lea La cuvintele: «La început era Cuvântul»”, p. 514.

²⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a III-a la cuvintele: «Ia aminte la tine însuși»”, p. 372.

²⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a V-a la mucenița Iulita, Completare la Omilia rostită mai înainte despre mulțumire”, p. 394.

²⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IX-a, Că Dumnezeu nu este autorul relelor”, pp. 445-446.

(s.n.)”²⁹. Întreaga creație ar trebui să constituie o modalitate de mângâiere a omului, ea fiind plină de nespuse frumuseți: „dacă vei lua aminte de tine însuși vei găsi în jurul tău încă mai multe frumuseți și bunătăți decât acestea. Te vei desfăta cu cele ce ai și nu te vei supăra de cele ce-ți lipsesc”³⁰.

În omiliile Sfântului Vasile se remarcă deasa repetare a atributului de „podoabă”, cele create în oricare din cele șase zile constituind o modalitate de împodobire estetică a universului. Dumnezeu este numit „Domnul cerului și al întregii *podoabe* a lumii”³¹, despre pământ aflăm că el „și-a primit *podoaba* lui de la cele ce au răsărit în el”, pe când cerului i-a dat „*podoabă* florile stelelor și a fost împodobit și cu perechea celor doi luminători care, ca niște ochi gemeni, se uită spre pământ. Rămăsese să dea și apelor *podoaba* lor”³², adică viețuitoarele și plantele.

Dar Sfântul Vasile cel Mare nu omite să precizeze faptul că, în afara acestor considerente, „judecata lui Dumnezeu despre frumusețea luminii n-a privit numai aspectul ei plăcut pe care îl dă ochilor, ci a avut în vedere și folosul ei de mai târziu. Că nu erau încă ochi care să judece lumina”³³, ci se avea în vedere și aspectul utilitar al luminii. La fel, și în cazul mării, Dumnezeu a văzut că marea e frumoasă pentru nespusele ei foloase. A văzut Dumnezeu că marea este frumoasă pentru că e un vas către care duc toate râurile, este frumoasă pentru că este începutul și izvorul apelor din aer. Frumoasă este marea pentru Dumnezeu pentru că îmbrățișează de jur împrejur insulele, dându-le în același timp și frumusețe și siguranță, apropie pământurile care sunt la mari depărtări unele de altele, dând fiecăruia posibilitatea de a-și împlini nevoile vieții³⁴. În filosofia greacă, și Socrate considera că toate sunt frumoase dacă sunt utile, tot ce poate fi folositor e „bun și frumos cu privire la folosința ce o putem trage din el”. În asemenea condiții, și coșul de dus gunoiul e un lucru frumos, în timp ce un scut din aur poate fi urât dacă nu corespunde scopului pentru care a fost făcut, adică nu este util (Xenofon, *Amintiri*, III, 8,4)³⁵.

³⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a III-a la cuvintele: «la aminte la tine însuși»”, p. 373.

³¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 428.

³² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 147.

³³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 94.

³⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, pp. 117-118.

³⁵ *Filosofia greacă până la Platon*, vol. II, partea 1, cap. „Tropismul conștiinței de sine a conștiinței”, traducere de Ion Banu, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

Frumusețea creației, cale către cunoașterea lui Dumnezeu

Orice creștin, privind „frumusețile de pe pământ”, în credința sa mărește pe Dumnezeu, toate făcând dovada existenței Acestuia, căci, prin puterea minții poate fi văzut Cel nevăzut, iar dacă privește cerul, acesta este „conducător credinței”, arătând în el însuși pe Meșterul, Care l-a făcut³⁶. În oricare din lucrurile create, chiar și în cele mărunte, se arată înțelepciunea Creatorului: „Același este și Cel Ce a întins cerul și a revărsat mulțimile imense ale oceanelor, și Cel Ce a găurit acul cel foarte fin al albinei ca pe un fluier, ca prin el să-și verse veninul. Nimic să nu-ți fie merinde de necredință”³⁷, căci în toate cele create poate fi văzut Creatorul. După cum în cazul unei opere de artă realizată de un artist răzbate amprenta acestuia, tot așa și în cazul lumii create, din măreția și frumusețea creaturilor, poate fi contemplat Creatorul lor³⁸.

Acesta este și motivul pentru care Sfântul Vasile cel Mare dorește ca Dumnezeu, „Cel ce a creat operele sale mari”, să dăruiască tuturor creștinilor, în tot lucrul lor, înțelegerea adevărului Lui, ca să poată înțelege din cele văzute pe Cel nevăzut, iar din frumusețea și măreția zidirilor să-și facă o idee potrivită de Cel ce i-a zidit, întrucât „cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica Lui putere și dumnezeire” (*Romani* 1, 20)³⁹. Căci la acestea folosesc cele zidite, iar nu doar la desfătarea ochilor sau considerarea lor a fi scopul ultim al acestei vieți.

Fiecare atribut al lumii ne poate conduce către cunoașterea lui Dumnezeu. Astfel, din frumusețea celor văzute putem să-L înțelegem pe „Cel Care-i mai presus de frumusețe, iar din măreția celor care cad sub simțurile noastre și din corpurile acestea mărginite din lume să ne ducem cu mintea la Cel nemărginit, la Cel mai presus de măreție, Care depășește toată mintea cu mulțimea puterii Sale”⁴⁰.

Toate aceste frumuseți, pieritoare și imperfecte, nu fac decât să ne ducă cu gândul la frumusețea cea nepieritoare și perfectă: „dacă cele trecătoare sunt așa, cum vor fi cele veșnice? Dacă cele văzute sunt așa de frumoase, cât de frumoase

³⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXXII”, p. 249.

³⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXXII”, p. 250.

³⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXXIII”, p. 265.

³⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaameron”, p. 109.

⁴⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaameron”, p. 83.

vor fi cele nevăzute? Dacă măreția cerului depășește măsura minții omenești, ce minte omenească va putea descoperi natura celor veșnice? Dacă soarele, care este supus stricăciunii, este atât de frumos și de mare, dacă este iute în mișcare și-și face cu atâta regularitate mișcările sale de revoluție, dacă are o mărime cu dreaptă măsură în univers, iar prin frumusețea lui este ca un ochi strălucitor, așa cum se cuvine creației, dacă nu te mai poți sătura de a-l privi, cât de strălucitor în frumusețe trebuie să fie Soarele dreptății?” (*Maleahi* 3, 2)⁴¹.

Astfel, fiecare element al creației, nu constituie un scop în sine, ci este o etapă, o treaptă a scării care conduce către Cel care l-a creat. Mai mult, el este și un motiv de rugăciune, Sfântul Vasile îndemnând creștinii ca, atunci când ridică ochii la cer și privesc frumusețea stelelor, să se roage Stăpânului celor văzute și nevăzute și să se închine lui Dumnezeu, prea bunul Meșter al universului, „Care a făcut toate cu înțelepciune”⁴², creația întregă devenind un prilej de unire a sufletului cu Dumnezeu prin rugăciune.

Frumusețea omului

Nu există numeroase pagini închinat omului, așa cum se află cele închinat de Sfântul Vasile creației materiale, dar Sfântul specifică faptul că Dumnezeu a dat chip „unei frumuseți ca aceasta”⁴³, iar în dezlegările sale (*Moliftele Sfântului Vasile*), alungându-l pe diavol, îl blestemă să se depărteze și să se rușineze de „chipul cel zidit și înfrumusețat de mâna lui Dumnezeu”⁴⁴.

Sfântul Vasile cel Mare nu laudă în mod expres frumusețea fizică, deși recunoaște faptul că frumusețea trupului se datorează „simetriei mădulelor (s.n.), a unora față de altele și a culorii pielii”⁴⁵, concept în care este recunoscută, cu ușurință, influența teoriei despre frumos specifică gândirii antice grecești. În vechime, frumosul consta în „alegerea proporțiilor, în dispunerea adecvată a părților. Încă și mai precis, în mărime, calitate și cantitate și-n raportul lor reciproc”⁴⁶. O asemenea teorie, pe cât de cuprinzătoare, pe atât de

⁴¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 132.

⁴² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a V-a la mucenița Iulita. Completare la Omilia rostită mai înainte despre mulțumire”, p. 389.

⁴³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 428.

⁴⁴ *Moliftele*, Ed. IBMBOR, București, 1998, p. 307.

⁴⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaameron”, p. 94.

⁴⁶ W. TATARKIEWICZ, *Istoria celor șase noțiuni*, p. 182.

longevivă cu privire la frumos, este numită de Wladyslaw Tatarkiewicz *Marea teorie*⁴⁷. Cei ce-au inițiat-o au fost pitagoreicii, iar ulterior a străbătut timpurile, rămânând aproape nemodificată până în secolul al XVII-lea european. Ea are, totodată, calitatea că se aplică și plasticii și muzicii deopotrivă, iar „elementul esențial al acestei teorii îl constituie ideea de proporție, cea de simetrie și cea de armonie. Astfel, frumosul apare numai în obiectele în care părțile se raportează unele la altele ca numere simple. Mai precis: justa alcătuire și concordanța tuturor lucrurilor compuse provin din cele cinci proporții cuprinse între cele patru numere simple (1, 2, 3, 4)”⁴⁸.

Termenul de *simetrie* apare des în omiliile Sfântului Vasile cel Mare, cu înțelesul pe care îl avea în Antichitate. Astfel, *συμ-μετρεω*, *sym-métréo* însemna a măsura prin comparare cu ceva; a fi măsurat sau calculat prin comparație; a măsura conform proporțiilor juste; a măsura un lucru după altul, înțelegându-se o aranjare armonioasă a părților, iar *συμμετρον* (*sym-metros*) însemna de aceeași măsură cu ceva; proporțional, care răspunde, care se armonizează cu ceva; de o justă măsură, convenabil⁴⁹. Oricum, termenul, asemenea altora specifici vocabularului estetic grec, era greu traductibil încă din acele timpuri – după cum scria Pliniu: *non habet latinum nomen symmetria*.

Despre adevărata frumusețe

Frumosul este „obiectul atotcuprinzător al esteticii”⁵⁰, una din categoriile estetice fundamentale, „singura *pur* estetică, exclusiv estetică”⁵¹, cea mai controversată și cu totul imposibil de definit. O parcurgere a istoriei teoretizării conceptului respectiv lasă „impresia izbitoare că marea majoritate a opiniilor au invocat frumosul ca pe o problemă fundamentală a esteticii și artei. Și totuși, tocmai această problemă a rămas cea mai puțin clară, cea mai puțin rezolvată”⁵². Acest caracter inefabil al frumosului nu a putut rămâne ignorat.

⁴⁷ Wl. TATARKIEWICZ, *Istoria celor șase noțiuni*, p. 182.

⁴⁸ Vasile MORAR, *Estetica – interpretări și texte*, Ed. Universității din București, București, 2003, p. 132.

⁴⁹ Anatole BAILLY, *Dictionnaire grec français*, p. 1824.

⁵⁰ Nicolai HARTMANN, *Estetica*, trad. de Constantin Floru, Ed. Univers, București, 1974, p. 7.

⁵¹ V. MORAR, *Estetica - interpretări și texte*, p. 131.

⁵² *Dicționar de estetică generală*, Ed. politică, București, 1972, p. 133.

După ce, de-a lungul întregului dialog *Hippias major*, a fost analizată esența *frumosului* și relația sa cu *binele*, în final Socrate nu a putut trage o concluzie clară și decisivă, constatând că: „simt că încep să știu ce înseamnă proverbul «sunt tare grele cele frumoase»” (*Hippias major* 304d)⁵³.

Filosoful grec, cu toate că nu a rămas insensibil în fața frumuseții prezentă în artele plastice, în muzică sau poezie, totuși, a pus accentul mai mult pe frumusețea sufletului. În conceptul de *Kalokagathia* se contopesc *încântarea estetică*, generată de bine, dar și *elevația morală* a frumosului. Atributul de *καλοη τε αγαθοη* (*frumos și bun*), des uzitat de Socrate, a devenit *καλοκαγαθια*, concept în care se contopesc *încântarea estetică*, generată de bine dar și *elevația morală* a frumosului⁵⁴. Și Platon considera că „puterea binelui a alergat îndreptându-se către natura frumosului. Căci *măsura și proporția* par pretutindeni să devină *frumusețe și virtute* (s.n.)” (*Philebos* 64e)⁵⁵, identificând frumusețea cu binele.

În mod firesc, gândirea patristică a secolelor IV-VIII a elaborat o estetică deosebită, în care frumosul este identic cu binele și utilul, adică o estetică de esență, nu de artificii, căci Sfinții Părinți, deși au prețuit tot ceea ce presupunea arta plastică, totuși, „mărgăritarul de mare preț este frumusețea lui Dumnezeu și frumusețea sufletului. Frumusețea sufletului este un reflex al frumuseții divine. Sufletul nu poate vedea pe Dumnezeu decât dacă e purificat prin discernământ, libertate, contemplație, curaj, cunoaștere și dragoste. Frumusețea spirituală se obține printr-o continuă reînnoire în Sfântul Duh. Este adică o lucrare continuă de înfrumusețare, care nu se isprăvește niciodată aici, pe pământ, căci cunoașterea și dragostea n-au limite. În timp ce *kalokagathia* greacă era un ideal abstract pentru oameni și lucruri, frumusețea creștină este viață și spor de viață la infinit, căci frumusețea lui Dumnezeu crește la infinit, pe măsură ce sufletul dorește și poate să o vadă”⁵⁶.

Conform concepției Sfântului Vasile cel Mare, „*frumusețea cea adevărată, cea mai plăcută*” este „*firea cea dumnezeiască și fericită*” (s.n.), numai că ea nu

⁵³ *Arte poetice – Antichitatea*, culegere îngrijită de D.M. Pippidi, Ed. Univers, București, 1970, p. 96.

⁵⁴ *Filosofia greacă până la Platon*, vol. II, partea 1, p. 156.

⁵⁵ PLATON, *Opere*, vol. VII, traducere, lămuriri preliminare și note de Andrei Cornea, Ed. Științifică, București, 1993, p. 91.

⁵⁶ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, p. 6.

poate fi privită sau contemplată decât de cel ce are mintea curățită⁵⁷. Astfel, el ajunge să fie asemănător acestei frumuseți și străluciri, căci cel care își ațintește privirea la Dumnezeu, primește ceva de la El și ca „de la o culoare își colorează propriul lui chip cu o strălucire înfloritoare. Asta e pricina că și fața lui Moisi a fost slăvită, atunci când, vorbind cu Dumnezeu, fața lui a primit ceva din frumusețea lui Dumnezeu”⁵⁸.

Acesta este și motivul pentru care sufletele care au primit Cuvântul sunt rănite și aleargă către Acesta întrucât „*nepovestită și nespusă este frumusețea Cuvântului!* (s.n.) Nespusă este podoaba înțelepciunii Lui și înfățișarea lui Dumnezeu în chipul lui! Fericiți sunt, dar, cei care doresc să vadă *frumusețea cea adevărată* (s.n.)! Pentru că sunt legați de frumusețea Lui, prin dragoste, și pentru că sunt îndrăgiți de dragostea cea cerească și fericită” uită de toate cele lumești și se dedau cu totul dragostei celei dumnezeiești, dragostei celei curate⁵⁹.

Vederea acestei frumuseți îi face să fie insensibili la cele ce par doar a fi frumoase, căci, atunci când, în fața sufletului omenesc apare adevărata frumusețe, toate cele iubite mai înainte apar „pline de rușine și de lepădat. De aceea și Pavel, când a văzut pe «Cel frumos cu frumusețea», le-a socotit pe toate gunoaie, ca să câștige pe Hristos” (*Filipeni 3, 8*)⁶⁰.

Dar această frumusețe nu este asemenea frumuseții naturii create pe care Sfântul Vasile a lăudat-o nu de puține ori – o frumusețe palpabilă, măsurabilă și posibil de evaluat – căci „ceea ce este în realitate frumos, depășește orice înțelegere și putere omenească; de aceea frumosul real se poate contempla numai cu mintea”, așa cum a fost pe Muntele Taborului⁶¹. Nu mai puțin demnă de admirat este frumusețea învățăturilor dumnezeiești. Referindu-se la cuvintele „la început era Cuvântul”, marele Sfânt Capadocian se întreba cine ar putea să nu rămână înmărmurit de uimire în fața unei astfel de „frumuseți de gândire și în fața unei adâncimi atât de neajunse de învățături”⁶². Deși soarele este frumos, totuși, cel care s-ar ambiționa să-și ațintească privirea pe discul său, nu numai că „nu va mai putea vedea frumusețea admirată, dar își va

⁵⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXIX”, p. 242.

⁵⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXIX”, p. 242.

⁵⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 292.

⁶⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, pp. 288-289.

⁶¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 291.

⁶² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XVI-lea La cuvintele: «La început era Cuvântul»”, p. 514.

pierde și vederea, tot așa va păți și mintea care se ambiționează să cerceteze cuvintele «La început era Cuvântul»⁶³. Dacă frumusețea văzută nu poate fi descrisă în cuvinte – fapt recunoscut adesea chiar de cei care s-au încumetat să o facă – cu atât mai mult frumusețea adevărată, *aceea ce poate fi contemplată numai cu mintea*, este mai presus de orice cuvânt omenesc.

Nu mai puțin lăudată este frumusețea divinității. În acest sens, Sfântul Vasile îi ferește pe îngerii care duc o viață de bucurie și veselie, pentru că ei „au fost învredniciți să stea înaintea lui Dumnezeu și să se bucure de frumusețea nespusă a slavei Ziditorului nostru”⁶⁴. Dar și ucenicii s-au putut bucura de adevărata și nestrăcioasă frumusețe, frumusețea lui Dumnezeu-Cuvântul, pe care au cunoscut-o ucenicii, cărora Mântuitorul le explica îndeosebi pildele. Iar pe Muntele Taborului, Petru și fiii tunetului „au văzut frumusețea Lui strălucind mai mult decât strălucirea soarelui și au fost învredniciți să vadă cu ochii lor o asemănare a slăvitei Lui veniri”⁶⁵.

Numai că, pentru a contempla adevărata frumusețe, este necesară o desprindere de frumusețea acestei lumi și asumarea unui urcuș permanent către cele dumnezeiești. Creștinul care vrea să cunoască pe Dumnezeu trebuie să-și părăsească trupul, simțurile trupești, pământul, marea, văzduhul, să nu mai țină seama de anotimpuri, de buna întocmire a vremurilor și nici de podoabele pământului, să se înalțe mai presus de regiunile văzduhului, dincolo de stele, de „minunăția lor, dincolo de *frumoasa lor podoabă* (s.n.), dincolo de măreția lor”. După ce a străbătut cu mintea întreg universul, după ce a depășit cerul, el trebuie să privească cu mintea numai „*frumusețile cele de acolo* (s.n.), oștirile cerești, corurile îngerilor, dregătoriile arhanghelilor, slava domniilor, locurile întâi-stătătoare ale tronurilor...”. Iar după ce a străbătut întreg universul, după ce s-a urcat cu gândul mai presus de toată zidirea, înălțându-și mintea dincolo de toate acestea, creștinul este sfătuit să contemple „firea dumnezeiască, identică cu sine însăși, nestrămutată, neschimbată..., slavă cu orbitoare strălucire, bunătate dorită, *frumusețe nemeșteșugită* (s.n.), care copleșește sufletul inundat de ea, dar cu neputință de arătat după vrednicie prin cuvânt”⁶⁶.

⁶³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XVI-lea la cuvintele: «La început era Cuvântul»”, p. 514.

⁶⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IV-a despre mulțumire”, p. 381.

⁶⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 291.

⁶⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XV-a. Despre credință”, p. 510.

Descoperim în acest îndemn adresat oricărui dintre noi o scară prin care, pentru a contempla adevărata frumusețe, cea divină, trebuie să părăsim cele trupești, pământul, marea, frumusețea stelelor, a cetelor îngerești, adică toată frumusețea lumii reale, pentru a ne urca către frumusețea necreată, cu neputință de descris în cuvinte. Ideea urcușului către lumea transcendentă a frumosului este prezentă și în scrierile lui Platon care, în *Banchetul*, privea inițierea în misterele dragostei sau ale aflării frumosului asemenea unui drum sau scări ce cuprinde mai multe trepte; după descoperirea frumosului *fizic*, urmează cel *sufletesc*, apoi frumosul *cunoștințelor*, pentru ca, la finalul inițierilor în cele ale dragostei, să fie întrezărită deodată o frumusețe de un caracter miraculos⁶⁷. Numai că, dacă în cazul lui Platon, sufletul întâlnește un frumos impersonal, o idee, în creștinism frumusețea cea adevărată este personală, stabilind un dialog personal cu fiecare creștin în parte.

Sfântul Vasile a remarcat faptul că frumosul despre care vorbește Sfânta Scriptură nu are sensul pe care i-l dăm noi, oamenii, ci că sensurile sale sunt mult mai tainice. Când zice „Și a văzut Dumnezeu că este frumos” (*Facerea* 1, 8), Scriptura nu vrea să spună că cele făcute I-au încântat ochii lui Dumnezeu, dar nici că El privește frumusețile făpturilor așa cum le privim noi, oamenii. „Frumosul, în înțelesul dat aici de Scriptură, este ceea ce-i făcut în chip desăvârșit și servește bine scopului pentru care a fost făcut. Deci Dumnezeu, punând mai dinainte un scop precis creației Sale, a examinat, cu rațiunile Sale de Creator pe cele create, parte cu parte, și le-a lăudat pentru că împlinesc scopul pentru care au fost create”⁶⁸, așadar se încadrează în planul dumnezeiesc cu totul, armonizându-se unele cu altele.

Totodată, sfântul simte nevoia să facă o distincție între *podoabă* și *frumusețe*, atunci când spune că „podoaba se deosebește de frumusețe. Se numește podoabă ceea ce completează la vreme potrivită maturitatea proprie; cu podoabă este grâul copt, ajuns la seceriș; cu podoabă este fructul viței de vie, copt desăvârșit la vremea potrivită a anului și gata pentru desfătare; frumusețea, însă, este armonia care înflorește în felul cum sunt alcătuite mădulele și are har în ea” (*Psalmi* 44, 5)⁶⁹. Așadar, podoaba are o conotație

⁶⁷ PLATON, *Banchetul*, traducere de Cezar Papacostea, Editura de Vest, Timișoara, 1992, p. 69.

⁶⁸ SF. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaemeron”, p. 108-109.

⁶⁹ SF. VASILE CEL MARE, „Omilia la Psalmul XLIV”, pp. 290-291.

practică, de îndeplinire a scopului material pentru care au fost create, în timp ce frumusețea poate fi socotită a fi legată mai mult de latura contemplativă, pură, fără alt interes decât cel estetic.

Frumusețea sufletească

Calea către cunoașterea adevăratei frumuseți, cea dumnezeiască este, de fapt, drumul către dobândirea frumuseții sufletești, singura care durează și conține. În acest sens, definitiv este interpretarea versetului al treilea din Psalmul 44, „Frumos cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor; revărsatu-s-a har pe buzele tale. Pentru aceasta te-a binecuvântat pe tine Dumnezeu, în veac” (*Psalmi* 44, 3), traducere a textului ebraic către care conduc și traduceriile lui Achila („cu frumusețe Te-ai înfrumusețat mai mult decât fiii oamenilor”) și Simah („cu frumusețea, frumos ești mai mult decât fiii oamenilor”, în care este lăudată frumusețea lui Iisus Hristos. Numai că psalmistul nu a lăudat frumusețea trupeză a lui Hristos, întrucât îl văzuse că „nu avea nici chip, nici frumusețe, ca să ne uităm la El, și nici o înfățișare, ca să ne fie drag” (*Isaia* 53, 2-3), ci, privind la „strălucirea Lui și umplându-se de străfulgerările care ieșeau din strălucirea aceea, cu sufletul rănit de acea frumusețe, a fost mișcat spre dragostea dumnezeiască a *frumuseții spirituale* (s.n.)”⁷⁰. Iar „covârșirea frumuseții nu se arată printr-o comparație cu frumusețea oamenilor”⁷¹, întrucât adevărata frumusețe o depășește într-un tot pe aceasta, nesuferind nici un fel de comparație.

În același psalm este pomenită frumusețea împărătesei: „Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată. Ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, Că a poftit Împăratul frumusețea ta, că El este Domnul tău” (*Psalmi* 44, 11-14). Tălmăcind această frumusețe, Sfântul Vasile crede că profetul a vorbit aici de „frumusețea trupului, dar spusele lui se potrivesc și pentru sufletul fiecărui credincios, pentru că adunarea Bisericii e formată și din trupuri și din suflete”⁷², ca atare de frumusețea sufletească este cea de care trebuie să se îngrijească creștinii.

⁷⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 288.

⁷¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 286.

⁷² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VIII-a Rostită în timp de foamete și secetă”, p. 433.

Acest înțeles este întărit și de versetele următoare, „toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată” (*Psalmi* 44, 15), vorbindu-se astfel de „frumusețea ei cea întru ascuns”, ea fiind Mireasa lui Hristos care, prin înfiere, a ajuns fiica împăratului. Psalmul ne îndeamnă să pășim spre „tainele din adâncul slavei bisericești, pentru că frumusețea miresei este înăuntru”⁷³, iar „țesăturile din aur cu care este îmbrăcată și înfrumusețată toată, sunt înăuntru ei”⁷⁴. De aceea, nu trebuie cercetat și admirat defel nici aurul din afară și nici frumusețea ei trupească, ci gândul trebuie condus numai către haina aceea care este vrednică să împodobească pe cel după chipul Creatorului, adică cea a sufletului. Și după cum haina cu care ne îmbrăcăm se țese din împletitura urzelii cu băătura, tot așa și „haina sufletului este foarte frumoasă, dacă faptele sunt o urmare firească a învățaturii pe care o are mai dinainte sufletul, pentru că sufletul duce, prin învățatură și faptă, o viață virtuoasă”⁷⁵.

Sufletul plin de dorul de a fi împreună cu Creatorul și dorind să se bucure de „frumusețile cele de sus” nu schimbă bucuria și veselia lui cu nestatornicia de multe feluri a pasiunilor trupești⁷⁶. De aceea, Sfântul Vasile se simte dator ca să îndemne pe tot creștinul iubitor de adevărata frumusețe să nu urmărească cu orice chip binele trupului pe care mulți îl consideră a fi sănătatea, frumusețea, desfătarea cu plăceri, viața lungă: „nu admira averile, slava și puterea; nu socoti mare lucru pe cele ce sunt în slujba acestei vieți trecătoare, ca nu cumva prin râvna pentru ea să disprețuiești viața ta cea adevărată, ci ia aminte de tine însuși, adică de sufletul tău. Pe el împodobește-l, de el poartă de grijă, pentru ca prin luarea aminte să fie îndepărtată toată întinăciunea venită peste el din pricina răutății, să fie curățit de toată rușinea provenită de pe urma păcatului, și să fie împodobit și să strălucească cu toată frumusețea virtuții (s.n.)”⁷⁷. Aceași idee este reluată într-o altă omilie, unde creștinul este îndemnat să nu ia aminte la trup, ci să ia aminte la ceea ce este cu adevărat prețios, la ceea ce constituie sinele fiecăruia, sufletul. De la acesta să îndepărteze întinăciunea, să-l împodobească și să-l facă să strălucească cu

⁷³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 296.

⁷⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 297.

⁷⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 297.

⁷⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IV-a despre mulțumire”, p. 378.

⁷⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaameron”, pp. 367-368.

toată „frumusețea virtuții”⁷⁸, cea care îi conferă sufletului adevărata și nesticăcioasa frumusețe.

Numai că sufletul trebuie să aibă grijă ca, o dată ce a căpătat această frumusețe, adică „are strânsă în el virtutea”, să nu ajungă ca din pricina neluării aminte să-și piardă frumusețea sa. Un astfel de suflet nestatornic „nu rămâne niciodată în aceeași stare sufletească, ci adeseori se schimbă și ajunge altul din pricină că n-are temelie tare. Cu adevărat, așa cum spune Scriptura, «Cel nebun se schimbă ca luna»” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah* 27, 11)⁷⁹, adică este când odată frumos, când altă dată urât, după cum este sau nu plin de virtute.

Analizând esența răului, Sfântul Vasile cel Mare consideră că răul este de două feluri: răul raportat la simțirea noastră și răul pentru sine, acesta din urmă depinzând de noi și constând în nedreptate, desfrânare, nebunie, frică, invidie, ucidere, otrăvire, viclenie și toate patimile înrudite cu ele, care întinează sufletul făcut după chipul Creatorului și-i întuneca frumusețea⁸⁰. Această frumusețe a fost primită ca dar de la Creator atunci când a zidit cea mai prețioasă creație a Sa, omul: „Doamne, într-o voia Ta, dat-ai frumuseții mele putere” (*Psalmi* 29,7), căci, „frumos eram după fire, dar sunt slab, pentru că, prin cădere, am murit din pricina vicleniei șarpelui. Frumuseții mele, pe care am luat-o de la Tine de la cea dintâi creare, i-ai adăugat puterea de a face cele ce trebuie”⁸¹. Iar ca să se nască în suflet și frumusețe, dar și puterea de a săvârși cele cuvenite, avem nevoie de harul dumnezeiesc care ajută omul să ajungă la starea cea dintâi. În momentul în care trupul este pătimăș, sufletul își pierde „propria frumusețe” dar iarăși, dacă „se curăță de urâțenia pricinuită de viciu, se înalță prin virtute la asemănarea cu Creatorul”⁸², recăpătându-și frumusețea pierdută.

Trebuie să avem grijă de „frumusețea noastră, pentru ca și Mirele-Cuvântul, primindu-ne, să ne spună: «Toată ești frumoasă, iubita mea, și întinăciune nu este în tine!»” (*Cântarea Cântărilor* 4, 7)⁸³. De aceea Sfântul Vasile cel Mare îndeamnă pe orice creștin ca să nu înfățișeze Mirelui „mireasa lipsită de

⁷⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a III-a la cuvintele: «Ia aminte la tine însuși»”, pp. 367-368.

⁷⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Hexaemeron”, pp. 144-145.

⁸⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IX-a, Că Dumnezeu nu este autorul relelor”, p. 436.

⁸¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXIX”, p. 242.

⁸² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a III-a la cuvintele «Ia aminte la tine însuși»”, p. 374.

⁸³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXIX”, p. 243.

frumusețe și de podoabă, pentru ca nu cumva Mirele, privind-o, să-și întoarcă fața și, văzând-o, să o urască și să nu se apropie de ea”, ci s-o împodobească cu podoaba cuvenită și s-o păstreze frumoasă până în ziua nunții, pentru ca și ea împreună cu fecioarele cele înțelepte să aprindă candela⁸⁴. Dacă, prin uitare, sufletul va șterge petele învățăturilor rele, luându-și înapoi propria frumusețe, atunci va fi dorită de Împărat⁸⁵, ca fiind demn de frumusețea Acestuia.

Despre înșelătoarea frumusețe

În grădina raiului, Adam a fost așezat într-un loc în care se bucura de toate frumusețile, cu condiția ca să respecte porunca primită de a nu se împărtăși de cele oprite prin porunca dumnezeiască. Dar iute s-a saturat de toate aceste bunătăți, și, ocărând oarecum sașiul, „*a preferat frumuseții spirituale ceea ce părea plăcut ochilor trupului și a prețuit mai mult săturarea pântecelui decât desfătările cele duhovnicești*”⁸⁶. S-a lăsat înșelat de rodul pomului ce părea „plăcut ochilor la vedere” (*Facerea 3, 6*), pricină pentru care a fost izgonit îndată din rai, a pierdut acea viețuire fericită și a ajuns rău nu din constrângere, ci din nesocotință. Astfel, protopărinții noștri s-au lăsat înșelați de o frumusețe ce s-a dovedit a fi mincinoasă, trecătoare, cale către pierderea adevăratei frumuseți.

O întrebare care se naște des în mintea omului este aceea referitoare la motivul pentru care a fost așezat în rai acest pom cu ajutorul căruia diavolul avea să reușească în încercarea lui împotriva omului. Dar acela a fost așezat spre încercarea noastră, căci dacă n-ar fi avut „această momeală pentru ispită, cum ar fi putut diavolul să ne ducă, prin neascultare, la moarte? Trebuia să fie o poruncă prin care să ni se pună la încercare ascultarea. De aceea era în paradis un pom încărcat cu fructe frumoase, pentru ca, arătând virtutea înfrânării prin abținerea de la ceea ce-i plăcut, să fim învredniciți cu dreptate de cununile răbdării”⁸⁷. Dacă pomul ar fi avut o înfățișare neatrăgătoare, atunci omul nu s-ar mai fi luptat cu ispita, nu i-ar mai fi fost pusă la încercare răbdarea.

⁸⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VIII-a rostită în timp de foamete și secetă”, p. 433.

⁸⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 296.

⁸⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IX-a, Că Dumnezeu nu este autorul relelor”, pp. 442-443.

⁸⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a IX-a, Că Dumnezeu nu este autorul relelor”, p. 445.

Pe de altă parte, răul nu se arată niciodată gol în sine, după natura sa întrucât, dacă nu s-ar colora în niciun bine prin care să atragă atenția asupra lui, atunci nu ar putea ispiti pe nimeni. Sfântul Vasile cel Mare a subliniat faptul că, după cum nuanța cea frumoasă a argintului pare bună și plăcută iubitorului de argint, deși iubirea de arginți devine rădăcina tuturor relelor, tot așa și cu răul care nu este nici absolut rău întrucât se învâluie în floarea binelui, dar nici bine deoarece sub el se ascunde răul. De aceea, arătând șarpele fructul cel rău al păcatului, nu a dat vederii și răul în natura ce o avea ci, „înfrumusețându-l la arătare cu o vedere atrăgătoare și vrăjind gustul cu o plăcere pentru simțire, i s-a părut femeii acceptabil...”⁸⁸.

Văzul este în mod firesc atras de frumusețe, dar abținerea de la privirea ei este necesară pentru a nu distrage atenția de la lucrurile importante ce trebuie înfăptuite. Până și păgânii practicau această abținere a văzului, căci, după cum remarca Sfântul Vasile, tinerii greci care se antrenează în luptele atletice, pe tot parcursul acestei perioade nu au voie „să privească măcar la chipurile frumoase, dacă vor să-și vadă capul încununat”⁸⁹. Căci admirarea frumuseților trupești, îi pot distrage de la scopul principal, slăbindu-le elanul și puterea.

O altă formă de frumusețe înșelătoare apare atunci când omul este preocupat exclusiv și excesiv doar de frumusețea exterioară, el mândrindu-se cu „puterea mâinilor, iuțeala picioarelor, frumusețea trupului, din păcate toate nimicite de boli și veștejite de vreme”⁹⁰, așadar toate frumusețile care astăzi sunt, iar mâine nu. Iar cel care iubește banii și rămâne uimit în fața „frumuseții stricătioase a trupurilor” acela rămâne orb în fața lui Dumnezeu⁹¹ și, ca atare, nici nu poate să vadă dincolo de această înșelătoare frumusețe a celor efemere, răspunsul oricărui bogat fiind: „frumoase sunt cuvintele tale, dar mai frumos e aurul”⁹².

⁸⁸ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. I, Ed. IBMBOR, București, p. 470.

⁸⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXI-a Despre a nu ne lipsi de cele lumești și despre focul din afara Bisericii”, p. 556.

⁹⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XX-a Despre smerenie”, p. 544.

⁹¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia la Psalmul XLIV”, p. 285.

⁹² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VI-a la cuvintele Evangheliei după Luca: «Strica-voi jitnițele mele și mai mari le voi zidi» și despre lăcomie”, p. 407.

De aceea, bogățiile deținute de bogați nici nu pot fi numite frumoase întrucât ele sunt mărturia clară a orbirii de care dau dovadă stăpânii lor. În *Omilia a VII-a către bogați* Sfântul Vasile cel Mare vorbește despre toate cele pe care le dețin cei bogați („bucătari, brutari, paharnici, vânători, sculptori, pictori și alți oameni meșteri în a face fel de fel de lucruri spre desfătarea” lor), despre turmele lor, despre casele nenumărate, cu „pardoseala împodobită cu mozaic, iar acoperișul aurit” și cu pereții „împodobiți cu picturi florale”⁹³, dar nu le numește frumoase, pentru că ceea ce părea a fi frumusețe în ochii lor era înșelător și trecător.

Mai mult, ele erau și dovada lipsei de gust, o manifestare a *kitsch*-ului din acele timpuri. *Kitsch*-ul, cuvânt german intraductibil, desemnează arta de prost gust, pseudo-arta, precum și prostul gust, în general, cu referire la un univers lipsit de profunzime și de semnificații umane superioare⁹⁴. În acest sens, casele bogaților erau „împeștrite cu fel de fel de podoabe”⁹⁵, multe din ele trezind Sfântului Vasile astfel de reflecții: „când trec pe lângă casa unui om de curând îmbogățit, lipsit de gust, și-i văd casa plină cu tot felul de podoabe, știu că omul acele n-are altceva mai de preț decât cele ce se văd; știu că împodobește cele neînsuflețite, dar sufletul îi este neîmpodobit”⁹⁶.

Cât de efemeră și înșelătoare era așa-zisa frumusețe de care se înconjurau cei bogați se dovedește la moartea trupului, atunci când bogatul nu va lua nimic din bogăția de care a fost înconjurat, „abia de va lua o haină, care să-i acopere urâtenia; și asta, dacă vor socoti cu cale slugile care îl vor îmbrăca”⁹⁷. De aceea sfântul socotea că este o prostie să fie împodobit un mort, să fie dus la groapă cu atâta risipă de cheltuieli pe unul care nu mai știe ce se întâmplă în jurul lui. Nu ar fi mai bine „să împodobim pe cei vii cu aceste haine scumpe și frumoase, decât să putrezească odată cu mortul bogățiile îmbrăcăminte”⁹⁸.

⁹³ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VII-a către bogați”, p. 412.

⁹⁴ *Dicționar de estetică generală*, Ed. politică, București, 1972, p. 198.

⁹⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XX-a Despre smerenie”, p. 543.

⁹⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VII-a către bogați”, p. 414.

⁹⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLVIII”, p. 322.

⁹⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a VII-a către bogați”, p. 421.

Frumusețea și plasticitatea limbajului

Valoarea estetică a scrierilor marelui orator capadocian nu constă numai în complexitatea ideilor cuprinse în omiliile sale, ci și în exprimările sale deosebit de alese, pline de comparații, metafore, alegorii. Explicând versetul „lăudați pe Domnul în alăută, în psaltire cu zece strune cântați-I Lui” (*Psalmi* 32, 2), Sfântul Vasile cel Mare consideră că cel care are ochii „ațintiți la toate poruncile și face din ele un fel de *concert și simfonie* (s.n.), acela cântă lui Dumnezeu dintr-o psaltire cu zece strune, pentru că zece sunt și poruncile cele generale, scrise la cea dintâi dare a legii”⁹⁹. Dacă omul a păcătuit cu trupul, atunci tot cu trupul trebuie și să laude pe Domnul, folosindu-se de el „ca de un *instrument muzical* (s.n.) spre iertarea păcatului”¹⁰⁰, prin aceasta dovedindu-se încă o dată valoarea și rostul trupului în dobândirea mântuirii.

Psalmul 44 este unul în care frumusețea apare în mod deosebit menționată. Tălmăcind „stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată” (*Psalmi* 44, 11), Sfântul Vasile consideră că psalmistul vorbește despre Biserică, sufletul cel logodit cu Mirele-Cuvântul, care, nefiind stăpânit de păcat, participă la Împărăția lui Hristos „de-a dreapta Mântuitorului, în haină aurită, adică țesută din dogme spirituale și înfrumusețate, împodobită cuviincios și măreț. Psalmul spune ca haina miresei să fie înfrumusețată, pentru că dogmele nu sunt de un singur fel, ci variate și felurite, cuprinzând învățături morale, naturale și mistice”¹⁰¹. Și după cum haina cu care ne îmbrăcăm se țese din împletitura urzelii cu bățutura, tot așa și „haina sufletului este foarte frumoasă, dacă faptele sunt o urmare firească a învățaturii pe care o are mai dinainte sufletul, pentru că sufletul duce, prin învățatură și faptă, o viață virtuoasă”¹⁰².

Marea comoară a omului este înțelepciunea, atât de prețioasă în fața Sfântului Vasile cel Mare, atât cea profană, cât și cea creștină. Dar, pentru creștinii doritori de îmbunătățire, o problemă care apărea permanent era cea referitoare la înțelepciunea profană, dacă ea putea fi în vreun fel folositoare. În acest sens, Sfântul Vasile vine cu exemplul albinelor. După cum toate

⁹⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXXII”, p. 248.

¹⁰⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XXXII”, p. 248.

¹⁰¹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 295.

¹⁰² Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 297.

celelalte ființe se bucură numai de mirosul sau de frumusețea florilor, albinele, în schimb, pot lua și mierea, tot așa și oamenii care nu caută în astfel de scrieri „numai plăcutul și frumosul pot să scoată din ele și un oarecare folos pentru suflet. Trebuie, deci, și voi să citiți scrierile autorilor profani, așa cum fac albinele; acelea nici nu se duc fără nicio alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se așează, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere...¹⁰³ Și după cum atunci când culegem flori de trandafir dăm la o parte spinii, tot așa și cu niște scrieri ca acestea; să culegem atât cât este de folos și să ne ferim de ce este vătămător”¹⁰⁴.

Mai mult, această înțelepciune trebuie probată prin fapte pe măsură. Atunci când înțeleptul întărește prin fapte înțelepciunea sa, se poate spune că „se aseamănă cu un pictor care pictează frumusețea vrednică de admirat a unui om în așa fel încât modelul seamănă perfect cu cel înfățișat de pictor în tablou”¹⁰⁵. Altminteri, ei se aseamănă actorilor care joacă un rol pe scenă cu care nu au nicio legătură. De aceea, trebuie să ia seama fiecare, căci nici muzicantul nu îngăduie să-i fie dezacordată lira, nici dirijorul nu dorește să aibă un cor care să nu cânte armonios¹⁰⁶, ci fiecare să fie în acord cu sine, iar viața să-i fie pe măsura cuvintelor.

Așadar, înțelepciunea profană nu poate fi osândită și nici ostracizată fără discernământ, căci după cum „însușirea proprie a unui pom este de a face un fruct bun și frumos, dar și frunzele, care se mișcă pe ramuri, dau pomului oarecare podoabă, tot așa și cu sufletul: fructul lui este mai cu seamă adevărul; dar nu-i lipsit de frumusețe dacă-i împodobit cu înțelepciunea profană, așa precum frunzele oferă fructului înveliș și înfățișare frumoasă”¹⁰⁷, toate fiind lăsate să existe cu îngăduința lui Dumnezeu.

Alte exprimări alese apar, după cum era și firesc, în fragmentele referitoare la creația lui Dumnezeu, marele Sfânt Capadocian vorbindu-le ascultătorilor

¹⁰³ Comparația cu munca albinelor apare și într-o altă omilie, în care Sfântul Vasile, mărturisește celor prezenți faptul că minunea mucenicului l-a îmboldit, l-a făcut să uite de boală și să vină în fața lor: „Haide, dar, și eu, atât cât îmi îngăduie vocea, să mă învărt în zumzet de albină, în jurul isprăvilor mucenicului, ca în jurul unei flori...”, Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XVIII-a La mucenicul Gordie”, p. 524.

¹⁰⁴ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXII-a către tineri Cum pot întrebuița cu folos literatura scriitorilor eleni”, pp. 569-570.

¹⁰⁵ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXII-a către tineri...”, p. 572.

¹⁰⁶ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXII-a către tineri...”, p. 572.

¹⁰⁷ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilia a XXII-a către tineri...”, p. 568.

săi despre Cel care „a brodat cerul cu aceste flori” și determinându-i să se gândească că în cele ce văd pe cer „plăcerea este mai mare decât trebuința”¹⁰⁸, adică un fel de artă pentru artă. În ceea ce privește apele de sub cer, plăcută priveliște este „marea înspumată, atunci când este stăpânită de liniște adâncă! Dar plăcută este și atunci când i se ondulează spatele la suflările ușoare de vânt și arată celor ce o privesc culori albastre și purpurii, atunci când nu lovește cu furie uscatul învecinat, ci îl cuprinde cu pașnice îmbrățișări”¹⁰⁹.

Și nu în ultimul rând, Sfântul Vasile laudă frumusețea prieteniei, cea mai valoroasă fiind cea cu Dumnezeu, din păcate puțini fiind aceia care se pot încadra în această categorie. Căci prieteni ai lui Dumnezeu și prieteni unii altora sunt în realitate numai sfinții. Niciun om rău, „niciun om care nu-i instruit în învățătura evanghelică nu-i prieten al lui Hristos. Frumusețea prieteniei nu face casă bună cu răutatea, pentru că nimic rușinos, nimic nepotrivit nu poate încăpea în *simfonia prieteniei* (s.n.)”¹¹⁰.

*

După cum mărturisea Sfântul Grigorie de Nazianz, prietenul său cel mai bun, *frumusețea* Sfântului Vasile cel Mare a fost „virtutea, mărimea lui a fost teologia, mersul său a fost înaintarea continuă, care, prin urcări treptate, l-a înălțat până la Dumnezeu, iar puterea lui a constat în semănarea și împărtășirea învățaturii”¹¹¹. Prin toate scrierile sale s-a dovedit a fi un „nou Bețaleel, arhitectul Cortului Mărturie, întrebuițând tot felul de materiale și meșteșugiri pentru atingerea scopului și aranjând totul în vederea frumuseții și armoniei operei sale”¹¹², care se dovedește a fi o comoară neprețuită de învățături pline de armonie estetică, în conținut și formă.

Educația estetică a Sfântului Vasile cel Mare răzbate și din titlul pe care l-a găsit acelei minunate colecții antologice cuprinzând scrierile marelui gânditor alexandrin, Origen și pe care a alcătuit-o împreună cu prietenul său, Sfântul Grigorie de Nazianz. Au intitulat-o *Filocalia*, ca o ilustrare vie a iubirii

¹⁰⁸ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaameron”, p. 131.

¹⁰⁹ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilii la Hexaameron”, p. 117.

¹¹⁰ Sf. VASILE CEL MARE, „Omilie la Psalmul XLIV”, p. 286.

¹¹¹ Sf. GRIGORIE DE NAZIANZ, *Panegiric (cuvânt de laudă) la Sfântul Vasile cel Mare*, traducere de Pr. Nicolae Donos, Ed. IBMO, București, 2009, p. 142.

¹¹² Sf. GRIGORIE DE NAZIANZ, *Panegiric...*, p. 116.

de frumusețe atât a omului, cât și a naturii, un fel de îndrumar al vieții îmbunătățite, care depășește simpla viziune etică și estetică a celebrei „kalokagathia” grecești.

Totodată, el este unul dintre marii oameni de cultură, mare tâlcuitor al tainelor de la începuturile lumii. Totul în această lume creată de Marele Meșter și Arhitect merită să fie admirat și iubit, frumusețea cerului și a pământului, cea cu care a fost împodobit omul, dator să ajungă la contemplarea *frumuseții celei adevărate*, celei mai plăcute, și anume *firii celei dumnezeiești și fericite*. Deși omul s-a lăsat păcălit de înșelătoarea frumusețe – preferând *frumuseții spirituale ceea ce părea plăcut ochilor trupului* și prețuind mai mult săturarea pântecelui decât desfătările cele duhovnicești – totuși frumusețea nu a fost complet pierdută. Prin jertfa răscumpărătoare a Mântuitorului Iisus Hristos – prin această operă de restaurare artistică a chipului-icoanei lui Dumnezeu din om, de rezidire a templului căzut în ruină – omul a dobândit ajutorul harului Duhului Sfânt, devenind el însuși lucrător activ, meșter iscusit plin de toată știința și îndemânarea, întru dobândirea frumuseții pierdute odinioară și întru pregustarea frumuseților celor veșnice.

Summary: **Aesthetical Constituent Factors of the Homilies of Saint Basil of Caesarea**

Saint Basil, the only that was so gloriously worth remaining in the faithful's souls as “The Great”, wrote, during his short life, a work that still makes a deep impression by the shrewdness of its author's mind, and the acuteness of his analysis. He bequeathed a vast number of writings having a dogmatic, exegetic, liturgical, moral, panegyric and pedagogical character. The aesthetical component of his writings does not make a particular category, but such ideas are to be found throughout all his work, and they are indicative of the great cappadocian saint's complex and original way of looking at the beauty of God and of His creation. Like other Holy Fathers and writers of the Church, Saint Basil of Caesarea “did not produce a treatise on aesthetics, but his writings, especially his *Homily on Creation*, include informations on beauty and art in such number that they may be looked upon as an almost thoroughgoing aesthetic theory”.

Like so many others who had commentated upon *Genesis*, Saint Basil of Caesarea, faithful to the biblical message, looked upon God as the *Artisan* of the

whole world, as well as the *Architect of the whole universe*. According to the great Cappadocian, the perfection, the harmony and the beauty of the world created by God are as many reasons for which He is unconditionally worth admiring, and it is this admiration that leads on to our knowledge of God. Having looked at “the beauties of the earth”, any Christian magnifies his or her faith in God as they are the very proof of God’s existence. Saint Basil did not praise expressly man’s bodily beauty, though he used to admit that this is due to “the symmetry of the limbs, in full yield ones with the others, and the colour of the skin”. But “the true and the most enjoyable beauty” is “the divine and happy nature”, but this cannot be looked at and contemplated but by he who is pure in mind. The way to the true knowledge, the divine one, is the one that leads on to attaining the *beauty of soul*, the only that does persist and matter. Saint Basil was there with interested in the deceptive beauty, that eventually proves to be but a lie, and was the very reason of the protoplasts’ fall.

Though man was mistaken, preferring *to the spiritual beauty the one that was agreeable to the bodily eyes*, opting for the fleshly pleasures instead of the spiritual delights, Beauty was not completely lost. Through Jesus Christ’s sacrifice – which was also a work of artistic restoration of God’s image-icon within man, the very act of building anew the ruined temple – man received the Holy Ghost’s assistance thereby becoming an assiduous workman and skilful artisan, gifted with every ability and cleverness, in order to acquire the lost beauty and foretaste the everlasting beauties.

Ortodoxia în dialog

Vizita Înaltpreasfințitului Părinte Ștefan, Arhiepiscop de Tsagheri și Lentekhi din Biserica Ortodoxă a Georgiei, la Patriarhia Română (14-21 iunie)

Damian-Alexandru ANFILE

În perioada 14-21 iunie, Înaltpreasfințitul Ștefan Kalajashvili, Arhiepiscop al Eparhiei de Tsagheri și Lentekhi din Biserica Ortodoxă a Georgiei, a efectuat o vizită în Biserica Ortodoxă Română. Ierarhul în a cărui eparhie se află, potrivit tradiției, mormântul Sfântului Maxim Mărturisitorul, a petrecut șase din cele șapte zile ale vizitei sale în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, unde a vizitat mai multe mănăstiri, a ținut numeroase cuvântări, s-a închinat la moaște ale sfinților români și a participat la sfințirea a două biserici, pentru ca în ultima zi a șederii sale în țara noastră să fie primit în audiență de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, la Reședința patriarhală din București.

În perioada 14-21 iunie 2011, Patriarhia Română s-a bucurat de vizita unui ierarh ortodox georgian, în persoana Înaltpreasfințitului Ștefan Kalajashvili, Arhiepiscop de Tsagheri și Lentekhi. Eparhia Înaltpreasfinției Sale se află în partea de nord-vest a Georgiei, în regiunile Racha-Lechkumi și Kvemo-Svaneti, și cuprinde inclusiv mănăstirea unde, potrivit tradiției, se află mormântul Sfântului Maxim Mărturisitorul, exilat în aceste ținuturi în urma prigoanei monotelite și care a trecut la Domnul în data de 13 august 662. Arhiepiscopul Ștefan Kalajashvili intenționează ca, în viitor, să contruiască o catedrală pe locul acestei mănăstiri închinată sfântului apărător al Ortodoxiei, și tot Înaltpreasfinția Sa este fondatorul Centrului internațional teologicostiințific Sfântul Maxim Mărturisitorul, ce a organizat cel de-al treilea colocviu internațional dedicat marelui teolog ortodox, desfășurat în perioada 14-21 octombrie 2010 la Tbilisi și Tsagheri.

Sosit în România la invitația Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Ștefan Kalajashvili a participat mai

întâi la lucrările conferinței semestriale de la Centrul cultural-pastoral „Sfântul Daniil Sihastrul” de la mănăstirea Durău, desfășurată între 13 și 15 iunie, unde a ținut un cuvânt despre viața Sfântului Maxim Mărturisitorul, arătând că: „Dumnezeu a rânduit ca să ajung arhieru în eparhia unde se află mormântul Sfântului Maxim Mărturisitorul. Sunt scrieri din veacul al XII-lea, care spun că Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost înmormântat în eparhia noastră. În Grecia, de pildă, nu există nici o mănăstire cu hramul Sfântului Maxim Mărturisitorul. Faptul că Sfântul Maxim Mărturisitorul se află înmormântat la noi și că există o mănăstire care îi poartă numele este știut de veacuri. În același timp, avem scrieri de la Anastasie monahul, care a fost ucenicul Sfântului Maxim. El a scris viața Sfântului Maxim, precizând și locul în care a fost înmormântat. Noi am descoperit acum locul, care se cheamă Schemaris, ce coincide cu izvoarele scrise de Anastasie monahul. Sunt date care fac referire la mutarea sfintelor moaște ale Sfântului Maxim. S-a demonstrat că sfintele moaște au fost mutate în Cetatea Hymeris, în Mănăstirea «Sfântul Arsenie», care se cheamă în prezent Mănăstirea «Sfântul Maxim Mărturisitorul». Înaltpreasfinția Sa și-a continuat alocuțiunea prin a face referire la cercetările arheologice realizate în locul în care scrierile vechi indică unde se află mormântul Sfântului Maxim Mărturisitorul.

Ulterior, în data de 16 iunie, Înaltpreasfințitul Ștefan de Tsagheri și Lentekhi a participat la Sfânta Liturghie, alături de Înaltpreasfințitul Teofan, la mănăstirea Agapia, slujbă la care au participat și elevele Seminarului Teologic Sfânta Cuvioasă Parascheva, pentru ca în seara aceleiași zile să meargă la mănăstirea Văratec, unde s-a închinat la mormântul Sfântului Cuvios Iosif de la Văratec. Aici, Înaltpreasfinția Sa a rostit un cuvânt de binecuvântare a obștii monahale, condusă de stavrofora Iosefina Giosanu, referitor la virtutea smereniei: „Consider că, pentru monahism, cea mai importantă este smerenia. Dacă nu avem smerenie, nu putem face nimic. Trebuie să avem răbdare în fața multor ispîte. Din aceste ispîte ia naștere înțelepciunea. Dacă omul primește ispitele cu bucurie dumnezeiască, dacă are smerenie, are și pace în suflet. Astfel, sufletul se bucură, indiferent de ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Chiar dacă în lume există răutate, dacă ai pace în suflet, ești bun în fața lui Dumnezeu. Este important să dobândim o comunicare duhovnicească cu Dumnezeu prin smerenie. Să tindem spre bucuria duhovnicească, de care nu vom fi îndestulați niciodată”. La finalul

zilei, Arhiepiscopul de Tsagheri și Lentekhi a mers la mănăstirea Neamț, unde s-a închinat și a vizitat totodată Seminarul Teologic „Veniamin Costachi”, aflat în incinta acestui sfânt locaș.

Ziua următoare, de 17 iunie, a fost consacrată unui pelerinaj la mănăstirile din Bucovina, în cadrul căruia Înaltpreasfinția Sa a fost însoțit de către Arhimandritul Nichifor Horia, exarh administrativ al Arhiepiscopiei Iașilor, și de Părintele Dragoș Bahrim, directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Vasile cel Mare” din Iași.

Înaltpreasfințitul Ștefan de Tsagheri și Lentekhi, din Georgia, sfințind biserica parohiei Dumbrava, protopopiatul Pașcani

În cea de-a cincea zi a vizitei, Arhiepiscopul de Tsagheri și Lentekhi a participat, alături de Înaltpresfințitul Teofan, la slujba de resfințire a bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a parohiei Dumbrava din protopopiatul Pașcani. În cuvântul adresat cu prilejul resfințirii bisericii parohiei Dumbrava, Înaltpreasfințitul Ștefan a mulțumit Înaltpreasfințitului Teofan pentru „zilele pline de bucurii” de care a avut parte de când se află în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, amintind în continuare de începuturile Bisericii Ortodoxe din Georgia: „Biserica din Georgia a fost întemeiată de Sfântul Apostol Andrei, care, cu binecuvântarea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a atins de fața ei o bucată de lemn. Pe aceasta a rămas chipul Preasfintei

Născătoare de Dumnezeu. Sfântul Apostol Andrei, cu această icoană, a venit în Georgia, în anul 37 d. Hr. Aici, Sfântul Apostol Andrei a întemeiat prima eparhie în Georgia. Pentru o perioadă de timp, creștinii de aici s-au ascuns din cauza prigoanelor. În anul 326 d. Hr., Georgia a devenit oficial țară ortodoxă. Sfântul Constantin cel Mare a trimis în Georgia cu această ocazie cele două cuie cu care a fost pironit Mântuitorul în mâini, fragmente din Sfânta

Cruce și alte obiecte sfinte. Din acel moment, Biserica Ortodoxă din Georgia își începe oficial misiunea ei pentru Hristos. În veacul al V-lea Patriarhia din Antiohia îi dă Bisericii din Georgia autocefalia. Viața bisericească se dezvoltă prin construirea de biserici și mănăstiri. În Georgia nu au fost mișcări împotriva icoanelor. Din acest motiv s-au păstrat icoanele vechi, ca și cele noi. Icoana pe care Sfântul Apostol Andrei a adus-o se află și astăzi în Georgia. În prezent, în Georgia sunt foarte multe probleme de ordin politic, însă politica nu poate face nimic cu poporul lui Dumnezeu. Poporul lui Dumnezeu nu e ceva național. Toți creștinii ortodocși suntem un popor al lui Dumnezeu. A fi numit popor al lui Dumnezeu nu trebuie să ne dea motiv de mândrie. Acest lucru reprezintă o datorie mare unul pentru altul și față de Dumnezeu. Când Dumnezeu ne dă binecuvântări, să primim cu mulțumire, iar când avem ispite, să le primim, pentru că știm că vin cu îngăduința Celui Preaînalt. În ispite devenim mai puternici, pentru că acestea ne întăresc, dacă le primim cu credință”. În continuarea aceleiași zile, Înaltpreasfinția Sa a participat și la slujba de binecuvântare a noii case parohiale aparținând bisericii „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” din parohia Giugești, protopopiatul Pașcani.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel discutând cu Înaltpreasfințitul Ștefan, Arhiepiscop de Tsagheri și Lenteki – Reședința Patriarhală din București –

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Înaltpreasfințitul Ștefan, Arhiepiscop de Tsagheri și Lentekhi în Reședința Patriarhală din București

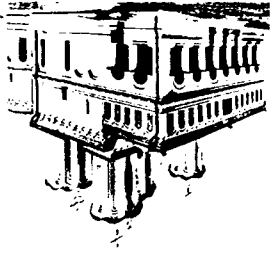
Penultima zi a vizitei Înaltpreasfinției Sale în Mitropolia Moldovei și Bucovinei a fost consacrată sfințirii altarului bisericii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din parohia Ruși-Belcești, protopopiatul Hârlău, unde Arhiepiscopul de Tsagheri și Lentekhi a rostit un cuvânt despre cinstirea sfinților, în timp ce Înaltpreasfințitul Teofan a explicat semnificațiile Evangheliei din Duminica I după Rusalii.

Ultima zi a vizitei Înaltpreasfințitului Ștefan Kalajashvili în cadrul Patriarhiei Române a fost marcată de primirea în audiență de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Reședința patriarhală din București. Preafericirii Sale i-a fost transmis, de către Arhiepiscopul de Tsagheri și Lentekhi, un mesaj frățesc de salut din partea Preafericitului Ilie II, Patriarhul Catolicos al Georgiei. Totodată, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a menționat legăturile istorice dintre cele două Biserici Ortodoxe Surori și a apreciat dinamismul vieții bisericești din Patriarhia Georgiei, unde, în ultimii ani, au fost restaurate biserici și mănăstiri și construite noi lăcașuri de cult, în pofida perioadei dificile prin care a trecut în ultima perioadă poporul georgian. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat

relațiile tradiționale dintre cele două popoare cu o bogată și îndelungată tradiție creștină ortodoxă, exprimându-și speranța că legăturile culturale și religioase dintre cele două țări și Biserici Ortodoxe vor continua prin intensificarea schimburilor de studenți între școlile de teologie din cele două țări și prin organizarea de pelerinaje la locuri sfinte din Georgia și România.

Summary: Visit of His Eminence Father Stephen, Archbishop of Tsagheri and Lentekhi of the Orthodox Church of Georgia, to the Romanian Patriarchate

His Eminence Father Stephen Kalajashvili, Archbishop of Tsagheri and Lentekhi, of the Orthodox Church of Georgia, has paid a cordial visit, between the 14th and the 21st of June, to the Romanian Patriarchate, in answering the invitation of His Eminence Teofan, Metropolitan of Moldova and Bucovina. In so doing, the Georgian prelate took part in the working meeting of the six-monthly conference of "Saint Daniel the Hermit" cultural and pastoral centre at Durău Monastery (the 14th of June), visited Agapia, Văratec and Neamț Monasteries (the 16th of June), went on a pilgrimage around the monasteries in Bucovina and took part in the consecration of the churches in Dumbrava parish – Pașcani deanery (the 18th of June), and Ruși-Belcești – Hârlău deanery (the 19th of June). On the last day of his visit, His Eminence was granted an audience by His Beatitude Father Patriarch Daniel, at the Patriarchal Residence in Bucharest (the 21st of June). On this occasion, the Archbishop of Tsagheri and Lentekhi delivered to the Head of our Church a cordial greeting message from His Beatitude Elias II, Katholikos Patriarch of Georgia, while Father Patriarch placed particular emphasis on the traditional relationship between the two nations having a rich and long Christian orthodox tradition.

Restituum

Discuții de taină sub vârful Atonului cu Părintele Stareț Petroniu Tănase de la Schitul Românesc Prodromu*

Arhim. Timotei:

– La Schitul Prodromu, sub vârful Atonului, părintele stareț Petroniu m-a primit cu multă bunăvoință și sfinția sa ne va oferi câteva date despre istoria acestei așezări monahale, cea mai importantă așezare românească de la Sfântul Munte Athos.

Starețul Petroniu:

– Se știe că în Muntele Athos românii sunt de multă vreme. Schitul Prodromu s-a înființat abia în veacul trecut, pe la 1800, clădirile, biserica s-au făcut între anii 1860-1866, dar călugării români se găseau în Sfântul Munte Athos înainte de înființarea Schitului Prodromu. Din istoria Sfântului Munte și din istoria Bisericii românești este bine cunoscută contribuția domnitorilor români, îndeosebi ai celor două provincii, Moldova și Muntenia, la întreținerea mănăstirilor în Sfântul Munte Athos.

Se știe că Mănăstirea Cutlumuș a fost refăcută pe la 1360 de doi voievozi români și în mănăstire se găseau, împreună cu grecii, și călugări români, mai mulți români decât greci, astfel că multă vreme Mănăstirii Cutlumuș i s-a zis Lavra cea mare a Țării Românești. Mai târziu, Petru Rareș a restaurat Mănăstirea Karakalu, Lăpușneanu a făcut din nou Mănăstirea Dochiariu, iar Ștefan cel Mare a fost mare ctitor la Zografu și în alte părți. Muntele Athos e plin de ctitorii și de prezențe românești, încât înainte chiar de datele acestea și înainte de anul 1000, se găseau călugări români la Athos, pentru că viața duhovnicească în țările noastre e veche, străveche.

S-a lansat ideea că, în primul mileniu, monahismul de pe teritoriul actual al României a fost preponderent sihăstresc. Viața monahală se găsea în Sfântul

* Interviu realizat de Preacuviosul Părinte Arhimandrit Timotei Aioanei și publicat în volumul *Portrete în cuvinte*, Ed. Trinitas, 2007.

Munte Athos mai mult sub formă chinovială. Nu-i de crezut că n-au ajuns și călugări români, pe motivul că nu știau despre Muntele Athos; dimpotrivă, ca un lucru sigur vă amintesc că în anii aceștia, de când mă găsesc în Sfântul Munte, am avut ocazia să corespundez cu un călugăr de la Mănăstirea „Sfântul Macarie” din Egipt cu care comunicam în franceză. Părintele de acolo ne-a spus că ei sunt bucuroși să aibă corespondențe și cu români, pentru că la „Sfântul Macarie” se știe că veneau și călugări din Sciția și din toate părțile ca să audă cuvântul duhovnicesc; și dacă ajunseseră în Egipt, mult mai departe de Țara Românească, fără îndoială că se găseau de multă vreme călugări români în Muntele Athos.

Se întreabă mulți de ce nu au și călugării români o mănăstire în Muntele Athos. Sârbii, bulgarii și celelalte Biserici Ortodoxe au mănăstiri în Sfântul Munte, iar referitor la călugării români, singura explicație este că ei nu s-au gândit niciodată la așa ceva. Înainte de întemeierea mănăstirilor din țară, la noi erau mult mai multe sihăstrie prin munți și românii stăteau în viață sihăstrească, precum se vorbește și în *Filocalii*.

Cuvântul „sihăstrie” este cel mai cunoscut în România; toată lumea știe ce înseamnă sihastru și sihăstrie. Sihastrul din România nu se încumeta să vină să facă mănăstire în Muntele Athos, pentru că în Sfântul Munte se găseau locuri și mai pustii. Acum e mai umblat, atunci nu era; și se ajungea cu bărcile. Ca să ajungi din Marea Neagră până la Muntele Athos era foarte greu; și aici, înconjurat de jur-împrejur de ape, păduri și pustii, era un loc ideal pentru viața sihăstrească. Izolat, îndepărtat și de neamuri, și de țară, și de cunoștințe, Sfântul Munte era, pentru cei ce doreau o viață și mai izolată, un loc bun. Și atunci, conform documentelor pe le avem, toate mănăstirile române au fost făcute în locurile cele mai retrase și au fugit de mare pentru că făcea tragedii, erau furtuni; și s-au așezat unde le-a plăcut mai mult: la Lacu, înspre munte, și la Prodromu. Și foarte multe chilii se găseau departe de mare. S-au făcut multe case românești, tot în sihăstrie; câte trei, patru, cinci sau zece monahi se organizau la o chilie. Abia în veacul trecut s-au trezit sentimentele naționale; atunci s-au gândit și românii să ceară o mănăstire în Sfântul Munte, cum zicea unul din părinții corespondenți, să aibă și românii un locaș în grădina Maicii Domnului în care să se slujească în frumoasa limbă românească. Și s-au gândit să aibă și ei un colț pe la mănăstiri, pe la case; și unde se găseau grupuri mici se slujea în românește. Unde se găseau, la mănăstiri, preoți greci, se slujea împreună, cum a fost la Cutlumuș și la Esfigmenu, care a fost restaurată de

Veniamin Costachi, el fiind pictat mare pe un perete la intrarea în biserică, pe partea stângă, ca cel ce a ajutat și a restaurat acest locaș ars și pustiit.

Abia în veacul trecut s-au gândit și românii să facă o mănăstire. Pe la 1800, se găsea aici un grup de preoți – vreo șapte-opt – și un părinte vestit, Iustin, mare duhovnic, despre care se spune că a făcut și minuni. Era în regiunea numită Vigla, unde pe vremuri nu se găsea apă deloc; nici acum nu se găsește deloc, ci la jumătatea drumului spre lavră.

Părintele Iustin a zis celorlalți părinți români ce erau aici să înființeze și ei un schit aici, să ceară de la Lavră încuviințare. Au cerut aprobare de la Lavră să aducă apă prin uluce de piatră, dar nu prea au vrut deodată; nu era bunăvoință și de aceea s-a întârziat un pic.

Într-o zi, în perioada tratativelor, s-a lăsat un nor mare de lăcuste asupra grădinilor Mănăstirii Lavra, devastând totul, și atunci au făcut procesiune, scoțând moaștele Sfântului Mihail al Sinadelor, care, printre multe altele, are și darul izgonirii lăcustelor. Moaștele, la noi în țară, au fost aduse de patru ori, izgonind lăcustele de pe teritoriul țării. Și aici la fel, grecii au scos Sfintele Moaște să facă procesiune. Însă, de data aceasta, n-au mai plecat lăcustele și n-au mai vrut Sfântul să le izgonească. Atunci, unul dintre greci a zis că îi pedepsește Dumnezeu că nu vrea să le dea apă la vlahi. Au chemat pe Părintele Iustin de aici și le-a făcut agheasmă și a ieșit să stropească grădina afectată de lăcuste. Când a început să cânte *Mântuiește, Doamne, poporul Tău...*, cârdul de lăcuste a plecat, iar în urma celor întâmplăte, le-au dat voie vlahilor să tragă și ei apă.

Dar nu s-a întemeiat atunci schitul; au fost războaiele balcanice, a murit Părintele Iustin, iar părinții care au mai rămas n-au mai avut timp să se ocupe. Și problemele timpului n-au îngăduit să se înființeze atunci schitul și abia mai târziu vor veni părinții Nifon și Nectarie de la Horaița, pe la 1850-1852, pe când actele schitului se găseau la Mănăstirea Neamț. Au luat actele de la Mănăstirea Neamț și au cerut aprobarea de înființare a schitului de la Mănăstirea Lavra. Tot aici se mai găsea o parte din chilii și o bisericuță veche cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul”. De aici și numele Prodromului (în grecește – înaintemergător).

Pe peretele paraclisului de afară scrie: *Reînnoit de către părintele Ierotei la anul 1754*, deci cu o sută de ani înainte de întemeierea schitului. Pe urmă, părinții Nichifor și Nectarie vin în țară, pe la Mănăstirea Horaița, și mai strâng călugări, de aici și din altă parte; și strângând mai mulți, au cerut aprobare să

facă biserici și chilii. Pe la 1860 și la 1866 s-a făcut sfințirea bisericii de către Mitropolia Moldovei. Mai târziu, s-au înființat chilii (pe la 1880), al doilea stareț fiind părintele Damian; și s-au făcut toate chiliile care sunt și astăzi; toate sunt făcute între anii 1880-1890. Restul s-a făcut potrivit cu numărul călugărilor; se găseau, la înființarea schitului aproximativ o sută de călugări veniți din țară, iar de ce în chilii nu încap mai mult de o sută de călugări.

S-a sfințit cu mare solemnitate biserica, au venit sute de pelerini din România, închinători, cu nădejdea în binecuvântarea icoanei Maicii Domnului, făcătoare de minuni; la Mitropolia Moldovei a fost luată, la Iași.

Istoria icoanei Maicii Domnului arată că a fost luată de pictorul Nicolau, un pictor deosebit, care se afla la Iași, și a fost adusă cu deosebită solemnitate la Schitul Prødromu; și de atunci, schitul are zestrea aceasta duhovnicească, icoana aleasă a Maicii Domnului, pe care o avem și astăzi. După aceea, primul stareț al schitului a fost părintele Nifon, care a fost un om deosebit, duhovnicesc, ascetic, nevoindu-se – se vede și după chipul lui, așa cum a mai rămas – după vechile rânduieli.

În perioada în care a trăit el, existau și călugări îmbunătățiți, deosebiți, printre aceștia, vestitul cântăreț Nectarie, care a venit în perioada reclădirii schitului, cu mare dar de la Dumnezeu, fiind mare cântăreț, vestit în tot muntele. Au mai fost și alți părinți, dintre care unii știau turcește, grecește, franțuzește, vreo sută și ceva de părinți veniți din țară; erau părinți cu pregătire deosebită și schitul a cunoscut astfel o bună dezvoltare. Pentru trebuințele de existență, schitul a căutat proprietăți în țară, în Moldova și în Țara Românească. Avea o suprafață foarte mică în jurul schitului și o grădină de zarzavat. A avut și o proprietate în Insula Thasos, acolo avea o livadă mare de măslini, peste o sută de hectare, iar hrana principală se aducea de la Thasos. Au venit războaiele balcanice, context în care schitul a pierdut proprietățile. În această perioadă, statul comunist a naționalizat proprietățile din țară, astfel încât călugării din schit ajunseseră să trăiască din ce mai aveau, din lucrurile mai vechi, pe care începuseră să le vândă. În preajma anului 1963, când s-au împlinit o mie de ani de la fondarea Lavrei și au fost toți patriarhii ortodocși la schit – aici se mai găsea un număr foarte mic de călugări. Mai era și situația cu calendarul vechi. Monahii erau împărțiți în două tabere: cei care țineau sărbătorile după calendarul vechi, și cei care țineau sărbătorile după calendarul nou. Într-o asemenea situație, schitul se afla în pragul desființării.

Părinții bătrâni care mai trăiau aici când veniseră cinci călugări din țară se gândeau ce să facă, pentru că erau ploii dese și curgea apa prin toate părțile. Erau vreo cinci-șase călugări bătrâni și bolnavi dintre care, doi erau mai sănătoși. Părintele Valeriu le-a spus: nu vă osteniți, că schitul a fost făcut să țină o sută de ani și a trecut de o sută de ani, s-a terminat cu el, nu mai are sens.

Interesant, cineva din țară a găsit o revistă tipărită în România. Un călător care a fost pe aici prin 1963 și a văzut o minune la Schitul Prodromu a zis: am fost și am vizitat Sfântul Munte și m-am întâlnit cu Părintele Matei, care venea cu coasa în spate, și am mers pe uluc de piatră și mi-a povestit istoria acestui schit. Veneau călugării care fuseseră la cosit pe terenul Lavrei. Călugării, ca să poată avea cu ce trăi, se duceau să lucreze pe la mănăstiri, ca să câștige un ban, și ne-a spus părintele de situația nenorocită de care se văitau la Maica Domnului cu ochii plânși. Maica Domnului plângea noaptea și se ruga la Dumnezeu ca să nu se ruineze Schitul Prodromu. Călugării nu aveau cu ce să trăiască, își vindeau lucrurile pe care le aveau; lucrau cu ziua cei care puteau.

M-a întrebat cineva:

– Părinte, aici, la voi, în Sfântul Munte, sunt icoane, sunt sfinte moaște, se fac minuni, la voi nu aveți nimic? Nu se fac minuni să aveți cu ce trăi?

– Ba, zice, cum să nu! Avem și noi icoana Maicii Domnului.

– Și face minuni?

– Da, face, cum să nu! Suntem 19 călugări și nu avem nimic și totuși nu murim de foame, avem cu ce trăi, asta nu-i minunea Maicii Domnului?

În situația asta se găsea schitul în 1963, în anul când s-a împlinit un mileniu de la înființarea Lavrei și cu ocazia asta au fost toți patriarhii ortodocși. Patriarhul Iustinian scrie două pagini în revista Patriarhiei, pe care le-a trimis părintelui Coman. Scria despre situația foarte, foarte proastă din punct de vedere economic și spiritual a schitului și s-a intervenit la Patriarhul Atenagora să le dea voie să mai vină călugări în Sfântul Munte și, în urma înțelegerii care a avut loc, s-au dat vize în 1974-1975 și au început să vină câțiva călugări. Fusese o înțelegere să vină un grup mai mare, apoi s-a schimbat situația; s-a hotărât să vină cât mai puțini, câte cinci pe an. Din păcate, nici aceia n-au ajuns, totuși au început să vină și călugări tineri în Sfântul Munte. În felul acesta s-au găsit tinerii care au venit, noi am fost seria a doua, cu părintele Atanasie, părintele Justinian și încă doi care mai sunt aici. A fost o altă serie mai înainte, încă vreo cinci, și descriau starea schitului: ploua peste tot, în

biserică nu se putea face slujbă, ploua și în biserică, tencuielile erau jos, clădirile aveau nevoie de tencuieli rezistente, posibilități de existență nu erau.

Ce să mai cauți aici, dacă n-ai cu ce să trăiești? Când am ajuns noi la Salonic, ne-am trezit cu o scrisoare la părintele în chilie: nu vă mai duceți la Schitul Prodromu, pentru că nu aveți cu ce trăi, nu aveți ce mânca; să mergeți pe la chiliile, așa le-a spus. Asta era situația.

Acum, după cum vedeți, s-a schimbat situația; s-au restaurat chiliile și biserica.

Nu-i meritul cuiva, e o minune. Dacă era o minune că 19 călugări care nu aveau ce să mănânce au trăit, apoi cu mult mai mare minune este să se restaureze tot schitul și toate anexele schitului, fără subvenții speciale și fără proprietăți aparte ale schitului. Ceea ce vindem, candele, culioane, prin țară, ceea ce trimit credincioșii, așa a rânduit Dumnezeu lucrurile, fac să se găsească posibilități de refacerea schitului, care a costat sute de milioane de lei sau drahme. Tot acoperișul de lemn este o pădure întregă de lemne. Și o grindă de castan se vinde la kilogram: un kilogram costând 15.000 de drahme (gândiți-vă cât a costat tot). Ca să pui o pădure de grinzi și să dai piatra jos, să pui din nou toată lemnăria costă enorm, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, situația este bună, multe lucrări au fost făcute de părinți. Biserica e tencuită de părintele Iorest. Ferestrele și ușile sunt făcute de doi călugări: părintele Ștefan și un alt părinte de la Sihăstria, aceștia au fost principalii. Sute de ferestre și uși s-au făcut, s-au înființat ateliere în care s-au putut face toate acestea cu părinții veniți aici. Ne-a învrednicit Dumnezeu de părinți vrednici, cu care să se poată face aceste lucrări, și s-au făcut. S-a ivit și situația nouă când s-au primit ajutoare masive din Occident pentru Muntele Athos și așa schitul românesc a avut posibilitatea de a termina lucrările. Cu ajutorul lui Dumnezeu, s-au făcut și lucrări de restaurare. Mai rămâne restaurarea cea mare – cea duhovnicească, aceea e importantă; pentru asta vin călugării la Muntele Athos. Monahii români vin și ei în mod deosebit pentru a trăi în grădina Maicii Domnului, părinții având asigurate acum condiții bune; negreșit, este nevoie să se dea mai multă atenție vieții duhovnicești, pentru ca și aceasta să fie la înălțimea cuvenită.

Arhim. Timotei:

– Ați amintit mai înainte de Nectarie, protopsaltul Sfântului Munte. Vă rugăm să ne spuneți ceva despre lucrarea lui în domeniul muzicii și dacă este

adevărat ceea ce știm noi, că la vremea sa a fost cel mai mare cântăreț al Sfântului Munte. Ce a însemnat el pentru Schitul Prodromu?

Starețul Petroniu:

– Se află menționat în manuscrisele de aici; se spune că a venit de la Mănăstirea Neamțului, unde a trăit o vreme. I-au propus să-l facă preot și el a fugit în Muntenia, a stat o vreme la Căldărușani, apoi a venit la Sfântul Munte. Și s-a așezat la un schit, Sfânta Ana. Avea o voce deosebită, avea un dar deosebit. Aici, la Sfântul Munte, a avut ocazia de a întâlni cântăreți de seamă și să învețe deplin meșteșugul muzicii. Bineînțeles, avea și un glas deosebit, vocea lui era neobișnuită, trei game urca în cântarea lui. Avea o rezonanță a vocii deosebită și ceea ce făcea frumusețea vocii era darul duhovnicesc. A fost un călugăr nevoitor, cu viață de rugăciune, viață de nevoie, a fost monah simplu. Cântă frumos și cei de la teatru și de la operă, dar vocea monahilor este deosebită de cea a cântăreților lumești.

Sfinții Părinți au interzis ca cei care au fost cântăreți de operă și de teatru să fie cântăreți bisericești, deoarece cântarea în lume nu are rezonanță față de omul duhovnicesc, fiindcă așa cum în icoană sfântul pune o trăsătură deosebită care e legată nu numai de meșteșug, ci și de inima pe care o folosește și deci de simțurile și viața launtrică duhovnicească, așa și un cântăreț poate să aibă o voce foarte frumoasă, dar să cânte lumește.

În general, viața Părintelui Nectarie a fost duhovnicească, vocea lui avea o frumusețe duhovnicească deosebită, încât cântarea la biserică era foarte frumoasă, călugării se înghesuiau să o audă.

Acesta a învățat perfect meșteșugul de la marii părinți cântăreți, care au cultivat totdeauna muzica în Muntele Athos; și nu numai că a știut să intoneze cântările, dar a alcătuit cântări pentru tot cursul anului și pentru Sfânta Liturghie, pentru Vecernie și Utrenie și pentru vremea Postului Mare și pentru sărbătorile împărătești.

Se găsesc manuscrise, alcătuirile lui personale; s-a și tipărit un volum de cântări foarte frumoase. Din cântările lui sunt traduse și în limba greacă. Se știe că a scris și în limba greacă, pentru că el cunoștea foarte bine această limbă; cânta și în grecește, și în românește. De aceea era chemat întotdeauna, cu invitație specială, la marile hramuri. El era un invitat nelipsit al mănăstirilor atonite. Toate mănăstirile îl invitau și era o cinste pentru ele să-l aibă pe Nectarie la hram.

Și-a sfârșit zilele la Schitul Prodromu. S-a retras la peșteră; la chilie stătea în liniște și rugăciune.

Dar mai sunt o mulțime de lucruri foarte frumoase încă nevalorificate. În vremea de azi se cântă mai pe scurt, deși sunt cântări foarte frumoase la Utrenie, Vecernie, cum ar fi slavele, *Lumină lină*, scrise de el, *Fericit bărbatul*, o mică *Antologie* scrisă de părintele Dometie Ionescu, unul din ucenicii lui, care a ales câteva cântări și a tipărit un volumaș.

Arhim. Timotei:

– Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să ne spuneți câteva din amintirile sfinției voastre din vremea când ați fost la Mănăstirea Slatina, de lângă Fălticeni, în vremea stăreției Părintelui Cleopa la acea mănăstire. Să ne spuneți ceva despre viața duhovnicească de acolo, despre felul cum era organizată obștea, despre slujbele ce se făceau; în general, despre rolul acelei mănăstiri în toată zona Fălticeniului și a Sucevei.

Starețul Petroniu:

– Mănăstirea Slatina avea câteva daruri, câteva avantaje deosebite, era mai izolată, mai departe; drumul care duce acolo se înfundă și de aceea nu prea ajung turiști mulți pe acolo, dar acum s-au asfaltat drumurile și e altfel...

Un alt avantaj al Mănăstirii Slatina era acela că nu avea prea multe proprietăți; avea, în jurul mănăstirii, pe un deal, sus, o pășune nu prea mare și livezi frumoase în jurul mănăstirii. Pe atunci nu erau gospodării mari. Aveau o vie la Cotnari, foarte bine îngrijită, ce fusese vie regală mai înainte, și împrejurarea a făcut ca via Mănăstirii Slatina să o ia familia regală; s-a făcut o comasare de vii, pentru că familia regală avea vie mai puțină. Pentru mănăstire, această vie era o avere; în rest nu avea multă avere, care să presupună multă activitate gospodărească.

Când s-a dus acolo Părintele Cleopa, mănăstirea era în pragul decăderii; erau foarte puțini călugări, fără posibilități de existență. Și atunci au venit mai mulți călugări de la Sihăstria, preoți și diaconi, care au pus rânduiala de la Sihăstria și la Slatina și, încetul cu încetul, situația s-a îmbunătățit. Părintele a stat puțin acolo. Când m-am dus eu, era și Părintele Paisie; deja venise un număr mare de călugări. Apoi au tot venit, încât în ultima vreme eram cam 80-84 de călugări. Nu aveam, după cum am spus, pământuri multe, ca să fim solicitați la multe treburi, ci aveam puțin fânaș și livezi.

S-a înființat și o școală monahală. Înaltpreasfințitul Mitropolit Antonie a venit și el; era student la Facultatea de Teologie. Mai era Părintele Gherontie

Bălan, de la o mănăstire din Oltenia, când a venit și el și s-a înființat acolo școala monahală și părinții învățau în fiecare zi. Școala avea catalog, examene, ca la toate școlile bisericești. Am învățat și muzica liniară, muzica bizantină, slujbele bisericești; lua parte la Sfânta Liturghie toată lumea. Apoi, permanent aveau loc convorbiri duhovnicești la trapeză; le țineau Părintele Cleopa și alții. La un moment dat s-a pus problema să se propună din partea părinților ce să se discute la convorbiri și se discutau problemele care îi interesau pe părinți, personal, și referitoare la viața de obște. Însă toate chiliile erau în incintă, nici un călugăr nu era afară din incintă; se închideau porțile și ușile bisericii. La biserică trebuia să vină toată lumea. Era strictețe, nu era îngăduit să lipsească cineva, decât pe motiv de boală. În rest, nu erau admise alte motive și ajunsese să fie slujbe foarte frumoase, era un grup de 20 de părinți foarte buni cântăreți, care participau cu toții la slujbe. Era Preasfințitul Partenie (Ciopron) stareț la „Sfântul Ioan de la Suceava”, fiind de metanie de la Mănăstirea Slatina, care venea la Schimbarea la Față (hramul mănăstirii) și totdeauna slujea; nu avea mașină, venea cu trăsura. Dar venea punctual; ne anunța că la ora cutare va veni și exact la acea oră intra pe poarta mănăstirii.

El spunea totdeauna: *Vin la Mănăstirea Slatina la hram, să aud cum cântă părinții*, căci erau într-adevăr slujbe alese. Cu nimic nu erau mai prejos slujbele de la noi decât slujbele de aici. Nici nu se concepeau altfel de slujbe seara, fără cântarea „Lumină lină” pe glasul II; ținea un sfert de oră această cântare. Părintele Stupcanu știa pe de rost, pentru că era mare cântăreț la Mitropolie. Fiind încredințat de ceea ce zice rugăciunea: *în Biserica slavei Tale în cer a sta mi se pare*. La biserică erau mulți credincioși; nici nu încăpeau în sfântul locaș.

Ortodoxia are un mare dar, această muzică. Și de aceea nu trebuie pierdută, nu trebuie făcută în grabă sau simplificată, cum s-a făcut azi, pierzându-se tradiția veche; foarte mare bogăție duhovnicească se cuprinde în slujbele duhovnicești.

Țara Românească are încă un avantaj în privința aceasta, pentru că de veacuri slujbele se fac în limba poporului și lumea le ascultă și le înțelege. Aici, în Grecia, slujbele se fac în limba veche. M-a întrebat un profesor de aici cum se fac slujbele în România și i-am zis că în limba vorbită. Dacă slujba e bine făcută și cu slujire duhovnicească, ea merge la inimă mai bine decât orice predică.

Textele citite cuprind idei adânci, învățături duhovnicești la care omul nu e întotdeauna atent și de aceea, pe lângă texte, s-a adăugat și melodie; omul

fiind atras de frumusețea melodiei, o să fie atent și la folosul cuvântului ce se cântă în biserică.

Revenind la Slatina, erau două străni, lumea se hrănea duhovnicește din aceste melodii; mai era și o predică frumoasă spusă de Părintele Cleopa. Adică era un întreg duhovnicesc foarte substanțial pentru oameni. Dacă este folosită bine această bogăție, este cea mai frumoasă misiune pe care o poate împlini viața monahală; din această cauză, oamenii au avut totdeauna evlavie la viața călugărilor și le-au plăcut și slujbele, pentru că monahii nu se grăbesc la slujbă.

Arhim. Timotei:

– Știu că Sfinția Voastră ați fost călugărit la Mănăstirea Neamț. Care era viața duhovnicească și viața liturgică în vremea aceea la Mănăstirea Neamț?

Starețul Petroniu:

– În 1930-1935 m-am dus la Schitul Vovidenia, apoi am coborât la școala de cântăreți ca să învăț muzică, m-au trimis la părinți să învăț muzică și pe urmă am rămas câțiva ani la Neamț, după care m-am dus la seminar. Mănăstirea nu era vestită pentru viața ei, cum era, de exemplu, Mănăstirea Frăsinei, care era o mănăstire excepțională, aleasă, duhovnicească; era apoi Mănăstirea Cernica, cu viață aleasă și călugări mulți. La Mănăstirea Neamț erau călugări foarte severi. Călugării, în număr de vreo două sute; și cu frații erau trei sute. Nu aveau multe clădiri, la parter locuiau frații, lucrau pământul mănăstirii și mergeau la slujbe; în cursul săptămânii, frații nu puteau lua parte la toate slujbele, dar de la Utrenie erau nelipsiți.

Vara se lucra cât e ziua de mare, până pe la opt, și Utrenia era pe la ora 11 seara; la Miezonoptică nu putea să lipsească cineva, se ținea strict evidența. La zece și jumătate se suna clopotul, se adunau pe două rânduri și se mergea la biserică mare; când începea slujba, erau la străni, nu întârzia nimeni. Cine lipsea la Utrenie (unii se mai ascundeau) a doua zi era pus să facă metanii în trapeză; nu închinăciuni, ci metanii. Și, în genunchi la ușă, spuneau la părinți: blagosloviți și iertați!

Dacă un frate se abătea de la rânduială, era atenționat o dată, de două sau de trei ori. Și dacă i se spunea: „nu ești bun de mănăstire”, pleca acasă. Se ținea cu mare strictețe la formarea lor.

Erau și călugări vestiți duhovnicește, cum era Părintele Ambrozie, foarte înduhovnicit; dintre călugării simpli, foarte mulți călugări erau înduhovniciți; ne uitam la ei ca la niște icoane, ca la niște sfinți. Când ne întâlneam făceam

metanii, le sărutam mâna, unii te impresionau în chip deosebit, ca Părintele Gherasim, chelar și veșmântar, care avea viață sfântă.

Părintele Iov, cu viață sfântă, era farmacist la bolniță, știa să lucreze la farmacie, știa să facă leacuri din plante; se ocupa de aceste lucrări necesare sanitare. La el pe cerdac era tot timpul țigănime la cerșit; părintele dădea miostenie ce câștiga din medicamente.

Arhim. Timotei:

– Pe Sfântul Ioan Hozevitul l-ați întâlnit?

Starețul Petroniu:

– L-am întâlnit și l-am cunoscut personal; în acel timp, era la seminar, era bibliotecar. Terminase liceul, era subțirel, blând, tăcut și îi plăcea să citească din viețile pustnicești.

Era stareț Episcopul Nicodim; în duminici și sărbători era nelipsit de la biserică; începea cu o jumătate de ceas toaca, lungă de trei soroace. Episcopul Nicodim avea casa unde e acum stăreția. Mergea la biserică, lua mantia arhierescă și se așeza în strană și părinții nu mai ieșeau nici unul, nu mai mișcau, nici lumea nu se mai închina; dacă venea vreun frate mai târziu, nu îndrăznea să meargă să se închine. Se cânta: *Pe stăpânul...* Erau foarte mulți cântăreți, și tineri, și bătrâni. Nu mergea să se învețe muzică la strană; la strană cânta numai cine știa bine.

Neamțul era cea mai vestită mănăstire a Moldovei, acolo era și părintele Ghenadie, care făcuse seminarul și se retrăsese la Cernica.

Multă lume știa că acolo este seminar și venise tineret în număr mare, peste o sută. Toți credeau că vin la seminar, dar în mănăstire era școala de cântăreți și se făcea muzică. Era Părintele Ghenadie, foarte bun cântăreț, profesor de muzică, dar și alții, care predau la celelalte materii. Acolo am făcut și eu muzică, la Biserica Vovidenia. Atunci monah era și Patriarhul Teoctist; am fost împreună. Erau acolo personal mult și călugări mulți și rânduială bună. După un timp, a venit un tânăr de la Humulești care făcuse Conservatorul la Iași, viitorul Părinte Demostene. El a făcut o selecție și dintre toți părinții care se găseau a alcătuit un cor de vreo 80 de călugări, pe patru voci; și în trei ani au învățat cântări la fiecare voce, având partituri scrise, tipărite. Și în duminici și sărbători, la slujba Utreniei și Vecerniei se cânta slujbă bizantină bisericească, apoi la Liturghie se cânta în cor. Era foarte frumos.

La Paști, la sărbători, Părintele Gherasim avea o grijă deosebită față de împodobirea bisericii. Aveau veșminte, candelile și sfeșnice speciale pentru sărbătorile mari; la Paști și la Crăciun, biserica era împodobită în veșminte alese, dar erau și slujitori mulți, cântăreți pricepuți. Erau slujbe foarte frumoase, deosebite. Când am venit la Sfântul Munte și am văzut ce este aici, mi-am adus aminte că așa era și la noi în țară înainte de vremurile astea. La Cernica, unde era seminar, era tot așa, o mănăstire mare, cu peste o sută de călugări, mulți și îmbunătățiți; iar corul seminarului era vestit, de aceea era chemat și în afara mănăstirii, la București, pentru cântările pe care le intonau.

Mănăstirile mari erau foarte bine reprezentate și cu un personal monahal deosebit; nu era întreruperea asta de generații. Erau și bătrâni, și tineri, și începători.

Arhim. Timotei:

– Ce credeți că ar trebui făcut astăzi pentru revigorarea vieții duhovnicești la Mănăstirea Neamț și pentru ca mănăstirea să revină ceea ce a fost cândva, prima mănăstire din România?

Starețul Petroniu:

– Trebuie să fie, în primul rând, oameni care să vrea să țină rânduielile călugărești, care trebuie respectate. O mănăstire care nu-și ține rânduielile stabilite de Sfinții Părinți, își pierde sensul. Sfântul Macarie, Sfântul Antonie cel Mare, când au fost întrebați ce să facă un călugăr ca să se mântuiască, au spus că trebuie să aibă întotdeauna prezența lui Dumnezeu înaintea ochilor; de unde te-ai așezat să nu te muți degrabă și în tot ceea ce faci să ai mărturie din Scripturi și din Sfinții Părinți. Noi nu inventăm viața călugărească, n-am scris-o noi; au scris-o părinții, a trăit-o mulțimea mare a sfinților care sunt în calendar și pe care Biserica îi cinstește mereu. Rânduielile acestea sunt stabilite de Sfinții Părinți prin suflarea Duhului Sfânt și transmise așa cum le-au moștenit. Ei au fixat rânduielile din propria lor experiență, au întemeiat rânduielile și prin descoperire dumnezeiască. Mănăstirile s-au format din oameni care au trăit în acest fel. Dacă vrem să știm cum trebuie să fie viața călugărească, ne rugăm la Sfinții Părinți, pentru că ei au trăit astfel și viața lor a fost plăcută lui Dumnezeu. S-a discutat problema aceasta înainte de venirea comunismului în țară la noi, înainte de 1941. Sfântul Sinod se gândea la reorganizarea monahismului. S-a stabilit cum să se facă această reorganizare, căci li se părea că monahismul este bine prezentat, cu mănăstiri

multe, călugări mulți, dar nu erau încredințați că monahismul era la nivelul care trebuia să fie.

S-a întrunit o comisie sinodală de arhieriei care să studieze problema și să facă o propunere la Sfântul Sinod al Bisericii noastre despre cum ar trebui privită această reorganizare. Comisia a făcut o anchetă, în sensul că a pus întrebări unor personalități bisericești de seamă din țară, arhieriei, exarhi, stareți de mănăstire, părinți duhovnicești; să spună ei cum ar trebui să fie viața mănăstirească. S-a strâns un dosar întreg de propuneri privind viața monahală. Unii voiau să fie monahism social, să aibă activitate socială, fiindcă li se părea că în mănăstire monahii nu fac nimic.

În Occident, călugării au activități sociale, filantropice, dar la noi stau degeaba în mănăstiri, spuneau unii. S-a înaintat, așadar, o mulțime de propuneri, dar cea mai competentă a fost cea care privește rolul călugărului de rând. Atunci era profesor la Facultatea de Teologie din București Teodor M. Popescu, foarte luminat, foarte învățat, profesor de Patrologie și Istoria Bisericii universale. Era cunoscător al acestor probleme. Chiar teza lui de doctorat avea titlul „Divin și uman în istoria bisericească”, adică a studiat felul cum erau reprezentate diferite categorii de viață creștină în istoria bisericească, reprezentate de călugări și credincioși, după cum s-a dezvoltat viața creștină prin ei în cursul istoriei.

Vorbind despre viața călugărească, a spus că cea mai reprezentativă formă creștinească este viața monahală. Pe lângă mucenici, al doilea număr mare de sfinți i-a dat viața călugărească.

Teologia trăită pe care se sprijină Biserica Ortodoxă este monahismul. Cântările bisericești, viața bisericească și liturghiile sunt scrise și alcătuite tot de călugări; lucrările muzicale și toate lucrările bisericești sunt rod al ostenețelor călugărești.

Canoanele vechi au rânduit conducerea Bisericii călugărilor și de aceea faptul că arhieriei sunt aleși din rândul călugărilor, este o recunoaștere a meritelor acestora, a strădaniei pentru înflorirea Bisericii Ortodoxe. Teodor Popescu, analizând monahismul în scrierile lui, ca un bun cunoscător al Patrologiei și al Istoriei Bisericii Ortodoxe, a spus: *Să trăiască monahii în rânduielile pe care le-au trăit sfinții dinaintea lor; toți care au trăit în aceste rânduieli au ajuns sfinți mari. Să trăiască și călugării de azi rânduielile cu care poți să fii sfânt, alte rânduieli pentru a ajunge sfânt nu știm, dar aceste rânduieli le știm, deoarece cu ele s-au*

sfințit mulți oameni. Unii zic: ce mă iei tu cu vechiturile astea, să mai înnoim viața, căci nu se potrivesc, cum zicea un profesor de la Teologie: Măi, astea se potriveau în vremea Sfinților Părinți, a Sfântului Vasile și a altora, dar acum nu se mai potrivesc, e nevoie de o altă așezare. Și atunci s-a plecat după regula aceea simplă. Copacul acesta al monahismului are roadele vieții liturgice, ale teologiei, de aceea și rămân în continuare aceleași, nu vin cu noutăți.

Lumea occidentală vine cu modernismul născut în această lume, în care nu s-a dezvoltat linia tradițională a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți. Occidentul, având protestantismul și catolicismul ca religii dominante, are învățătura străină de Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți, învățătura e cu totul diferită; a pierdut dimensiunea Sfinților Părinți. Un teolog catolic, care a venit pe aici acum câteva zile și era preot, a remarcat faptul că, *în Occident, s-a pierdut dimensiunea spirituală a vieții creștine, a trăirii autentice.*

Ortodoxia nu este numai o învățătură, ci și o rânduială de viață creștină, o expresie a trăirii Sfinților Părinți; asta înseamnă o luptă împotriva vrăjmașului pentru a se înduhovnici omul. Toată viața creștină constă în lupta cu ispitele și în împlinirea rânduielilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos; numai așa se pregătește omul pentru viața cea fără de sfârșit. Occidentalii au schimbat acest fel de a înțelege lucrurile. Nu mai înțeleg că tot ceea ce face omul bine sau rău îl modelează pentru veșnicie și că omul trebuie să se înnoiască pe sine. La catolici, dacă dimineața ai luat o gustare bună și peste o oră mergi la biserică, te poți împărtăși.

Viziunea Ortodoxiei este aceea că viața creștină angajează pe om cu toată ființa lui. Monahismul renunță la toate lucrurile lumești, la viața familială, cu multele ei probleme, la viața socială, și dedică toată activitatea lui slujirii lui Dumnezeu, preocupat fiind să-și împodobească viața cu virtuți și să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu.

Arhim. Timotei:

– Vă rugăm să ne spuneți cum ați primit aici, la Sfântul Munte, vestea trecerii din această lume a Părintelui Cleopa?

Starețul Petroniu:

– L-am cunoscut pe Părintele Cleopa de când era frate, cam în același timp ne-am dus la mănăstire. Îmi aduc aminte că veneam odată de la seminar și mergeam la Sihla, și pe drum mergea un călugăr cu saci cu lemne, cu scândură, la Secu și ne-a luat și pe noi în căruță, fiind și fratele Constantin

(Cleopa). Și am mers până la Secu, iar el, pentru că știa din Sfinții Părinți, ne-a povestit din scrierile lor.

Părintele Cleopa a fost mulți ani în pustie, dar a trăit și în niște case care aveau perete dublu; acolo unde stătea părintele, se ascundea de securitate. Asemenea ascunderi au fost trei la număr.

Arhim. Timotei:

– Ne puteți spune unde? Mărturiile Sfinției Voastre sunt adevărate documente.

Starețul Petroniu:

– Una a fost la Părintele Ambrozie, la Poiana Mărului, una la Părintele Iustin, la un credincios care era la capătul satului, în grajd; te urcai în pod și de acolo coborai în cameră. Ultima vreme a stat în casa Părintelui Varsanufie, la Pipirig; acolo primea credincioși la spovedit.

Patriarhul Justinian a întrebat unde e Cleopa, trebuie să-l găsim undeva. Părintele Emilian l-a chemat deseori pe Părintele Cleopa; el era stareț, un foarte bun părinte înduhovnicit și se spovedea la el.

Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania era bibliotecar la Patriarhie și ne-a zis să-l căutăm pe Părintele Cleopa. Eu cu Părintele Emilian am mers la casa lui, iar Părintele Cleopa era bucuros că-l vizităm, și noi i-am zis că ne-a trimis Patriarhul Iustinian să-l scoatem și să-l ducem la București.

Nu se poate, părinte, a zis el. Părintele Daniil i-a zis: Ia ascultă, părinte, mata spui la toți călugării să facă ascultare și mata nu faci ascultare! Patriarhul a zis așa și trebuie să ascuți! Până la urmă, a doua zi dimineața, pe la ora zece, a ieșit Părintele Cleopa și s-a urcat într-o căruță cu fân, să nu-l vadă nimeni, pentru că se temea să nu-l prindă. Părintele Daniil l-a luat și l-a dus la tren, am fost și eu cu el. Și așa Părintele Cleopa și-a făcut misiunea sa la Sihăstria, unde spovedea credincioși.

Un neajuns, așa zice, este acela că, fiind prea asaltat de credincioși, nu s-a prea ocupat de călugări. Ar trebui ca Sihăstria să fie sihăstrie, să-și păstreze caracterul ei de sihăstrie; acum Sihăstria nu mai e sihăstrie; din păcate, e stațiune filantropică.

Arhim. Timotei:

– Cum priviți prezența unui număr impresionant de pelerini la înmormântarea Părintelui Cleopa, ceea ce nu s-a mai întâmplat niciodată în istoria

Mănăstirii Sihăstria, nici chiar la sfințirea bisericii noi, la care a participat și Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului?

Starețul Petroniu:

– La sfințire lumea vine să vadă oameni de seamă, solemnitățile; ei vin cu o dorință de a vedea ceva deosebit. În cazul Părintelui Cleopa, foarte mulți au venit pentru că Părintele Cleopa a fost de dimineață până seară la dispoziția lor și îi călăuzea sufletește. Firește, auzind că a murit Părintele Cleopa, s-au adunat din dorința de a-și manifesta sentimentele față de cel ce i-a iubit și de a-l vedea pentru ultima dată, pentru a-și lua rămas bun.

Arhim. Timotei:

– Vă rugăm să transmiteți un mesaj sau câteva cuvinte de îndemn, de învățătură pentru ascultătorii postului de radio Trinitas al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

Starețul Petroniu:

– Ne-am bucurat foarte mult auzind că Moldova a luat-o înainte, în Biserica Ortodoxă Română, și a întemeiat un post de radio; sunt încredințat că este un post bun, care le adresează credincioșilor îndemnul de a menține vie credința ortodoxă. Este un mare câștig pentru Biserica Ortodoxă Română ca Iașul să aibă un asemenea post de radio și astfel Iașul își păstrează tradiția de capitală a României, după București.

Sunt convins că și prezența sfintei Mitropolii, a Sfintei Cuvioase Parascheva și a celorlalte biserici și mănăstiri contribuie la menținerea unui nivel spiritual deosebit, care este străvechi.

Credincioșii își dau seama că, dacă doresc să aibă o viață deosebită și să treacă mai ușor prin încercările vieții, trebuie să ceară ajutorul lui Dumnezeu, pe care îl găsesc în Biserică.

În măsura în care Dumnezeu va fi mai prezent în viața noastră cea de toate zilele, sunt convins că și problemele noastre se vor rezolva mai ușor. Nu se poate întâmpla nimic în viață fără voia lui Dumnezeu. Și încercările din viața noastră sunt îngăduite de Dumnezeu. Dacă oamenii își vor da seama de aceasta, și anume de faptul că Dumnezeu le îngăduie și pe cele rele, sunt convins că altfel le va fi viața cotidiană.

În măsura în care românii vor face mai prezent pe Dumnezeu în viața lor, în aceeași măsură se va îmbunătăți și viața familială și socială în care trăiesc. Și această prezență a lui Dumnezeu o putem face mai simțită luând parte la

slujbele Bisericii în duminici și sărbători, mergând la duhovnic să ne curățim de păcate. Toate acestea sunt mijloace prin care ne îmbunătățim viața personală și socială și ne ajută să tratăm cu dreptă socoteală așa-zisele bune civilizații ce năvălesc peste țara noastră. Nu se poate face bine săvârșind păcate și călcând poruncile lui Dumnezeu.

Și dacă dorim fiecare să trăim mai bine, numai cu ajutorul lui Dumnezeu este posibil acest lucru. Căci zice: *Fără Mine nu puteți face nimic*; este o mare greșală să credem că se poate realiza ceva fără ajutorul lui Dumnezeu. Fără ajutorul lui Dumnezeu nu se poate îmbunătăți viața.

Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Interviu realizat de Arhim. Timotei Aioanei

Apariții Editoriale

**Cărțile apărute la Editurile Patriarhiei Române
(Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă,
Editura Basilica, Editura Trinitas)
în perioada mai-august 2011**

Filocalia (trad. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae), volumul 5, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011, 448p.;

Olivier Clément, *Repere spirituale pentru omul de azi* (trad. Geanina Tivdă), Editura Basilica, București, 2011, 124 p.;

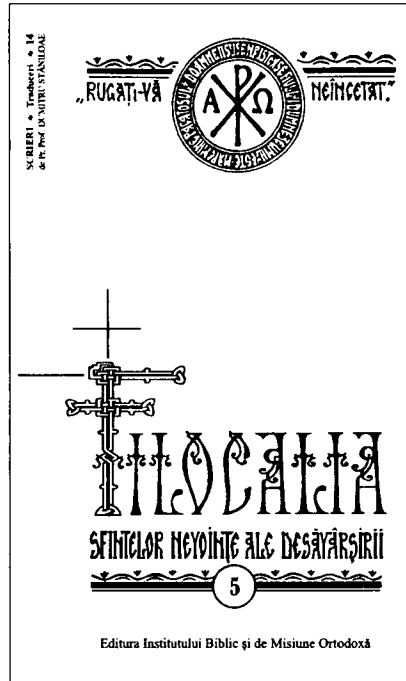
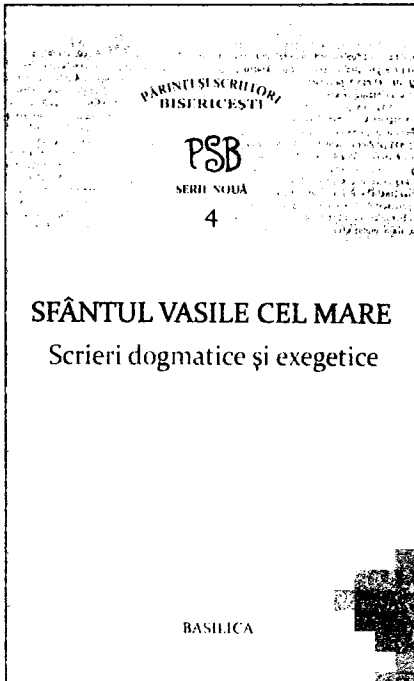
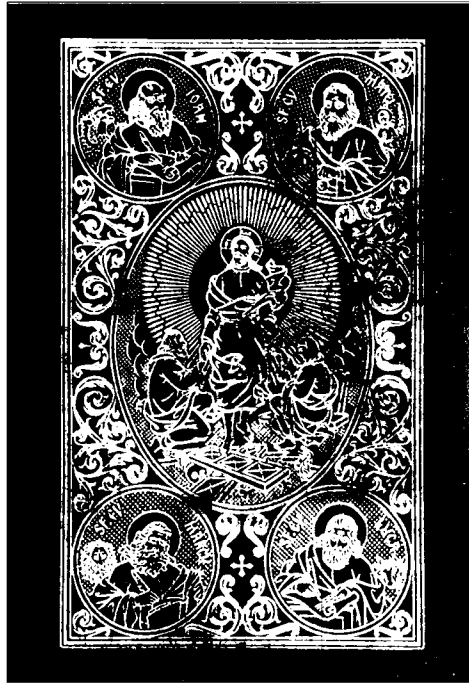
Adrian Lemeni, *Adevăr și comuniune*, Editura Basilica, București, 2011, 208p.;

Ghidul pelerinilor în Țara Sfântă, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011, 144p.;

Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri dogmatice și exegetice* (trad. Ierom. Policarp Pârvuloiu, Pr. dr. Dumitru Fecioru), colecția *PSB*, volumul 4, Editura Basilica, București, 2011, 600p.;

Proloagele. În fiecare zi împreună cu Sfinții, volumul 1 (septembrie – februarie), Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011, 1012p.;

Sfânta Evanghelie, ediție ilustrată iconic, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011, 452p.

PROLOAGELE

ÎN FIECARE ZI ÎMPREUNĂ CU SFINȚII

Volumul I (septembrie - februarie)

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

ADRIAN LEMENI

ADEVĂR ȘI COMUNIUNE

BASILICA

Olivier Clément

REPERE SPIRITUALE PENTRU OMUL DE AZI

BASILICA

PATRIARHIA ROMÂNĂ
SECTORUL PELERINAJE

GHIDUL PELERINILOR ÎN ȚARA SFÂNTĂ

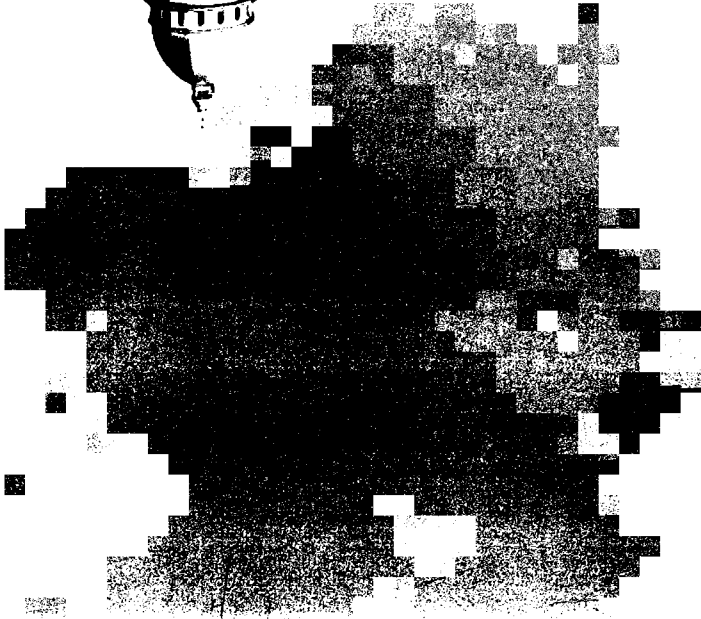
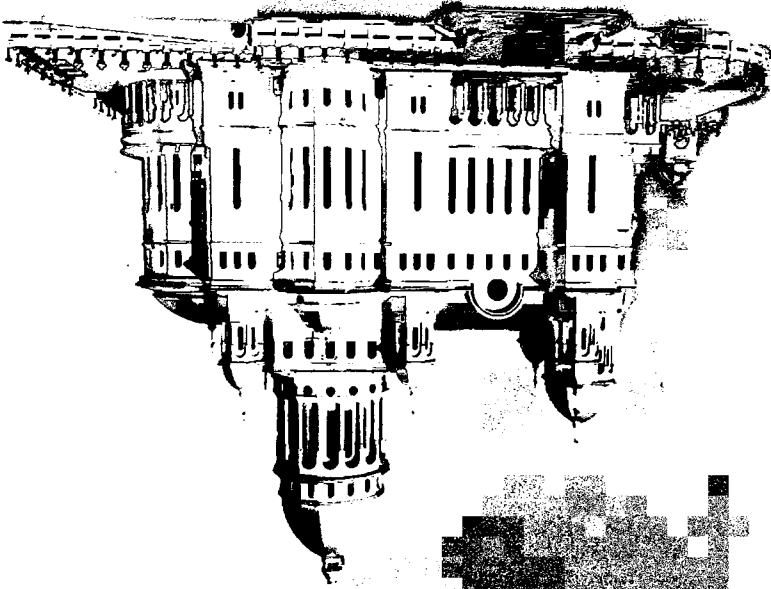
Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

BIBLIOTECA M.M.B.

PROVENIENȚĂ

PREȚ

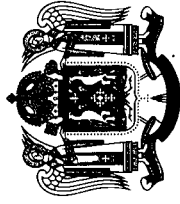
acu

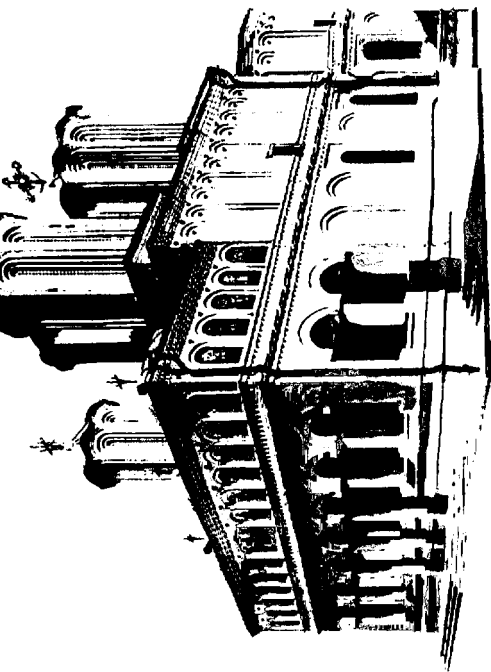

PT-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul oficial al Patriarhiei Române

3 settembre
dicembre
2011

PT-4
(primet)

INV: 15 960
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILOAE"
Secția Teologică
COTA: PT-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Buletinul Oficial al Patriarhiei Române

3 septembrie
decembrie
2 0 1 1
Seria a IV-a, Anul II

Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii
în Patriarhia Română – 2011

COLEGIUL DE REDACȚIE

Președinte: † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: † Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal
Pr. Ionuț-Gabriel Corduneanu, Vicar administrativ patriarhal
Pr. conf. dr. Daniel Benga, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București
Pr. conf. dr. Mihai Săsăujan, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Justinian Patriarhul” a Universității din București

Redactor șef: Pr. Sorin-Vasile Tancău

Secretar de redacție: Marinela Laurențiu Marcu

Redactori: Constantin Costache, Camil Dădârlat, Damian Alexandru Anfile

Corectură: Carmen Falon, Maria State, Constantin Spăimuș

Tehnoredactare: Dragoș Chițu

Fotografii: Ziarul *Lumina*

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Director: Vasile Bănescu, Consilier Patriarhal

Secretar general Editură: Ion-Dragoș Vlădescu, Editor coordonator

Tipografia Cărților Bisericești a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Director general: Pr. Mihai Hau, Consilier patriarhal coordonator

Inspector general tehnic: Protos. Varsanufie Jebura, Consilier patriarhal

Adresa Redacției:

Intrarea Miron Cristea, nr. 6, cod 040162, sector 4, București, România

Telefon: (004) 021. 335.21.04 interior 306

E-mail: contact@revistabor.ro

www.revistabor.ro

Abonamente: Tipografia Cărților Bisericești

a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

Cont: RO48RNCB504000000250025, BCR, filiala sector 4, București, cu
mențiunea pentru revista *Biserica Ortodoxă Română*

Materialele trimise la redacție nu se returnează.

Redacția își asumă dreptul de a opera modificări atât prin corectarea formei, cât și a conținutului materialelor trimise spre publicare. Materialele trebuie trimise redacției în format electronic. Rugăm respectarea recomandărilor; a se vedea pe larg condițiile de publicare de la adresa web:

www.revistabor.ro.

CUPRINS

<i>Sfântul Botez și Sfânta Cununie în viața Bisericii – Nevoia de teologie profundă, slujbă corectă și pastorație eficientă.</i> Cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la <i>Conferința pastoral-misionară semestrială de toamnă</i>	7
--	---

PASTORALE

<i>Nașterea Domnului, bucuria copiilor și a părinților.</i> Scrisoarea pastorală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu ocazia Nașterii Domnului	11
---	----

EVENIMENTE

<i>Cuvântul lui Dumnezeu – lumină și hrană pentru sufletul creștinului.</i> Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel adresat participanților la cel de-al XIX-lea Congres Ecumenic Internațional pentru Spiritualitate Ortodoxă (7-10 septembrie)	23
<i>O educație solidă învinge criza economică.</i> Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, adresat elevilor, părinților și profesorilor, la începutul anului școlar 2011-2012 (10 septembrie)	27
<i>Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului (17-18 septembrie)</i> Ștefan Mărculeț	32
<i>Cel de-al IV-lea Congres național „Hristos împărtășit copiilor” (19 septembrie)</i> Cristian Bostan	39
<i>Simpozionul național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință” (29 septembrie - 2 octombrie)</i> Narcisa Elena Balaban	46

<i>Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Aradului (23-26 septembrie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu, Ioan Bușagă	56
<i>Trecerea la cele veșnice a Părintelui Adrian Făgețeanu (27 septembrie)</i>	
Diac. Ioniță Apostolache	69
<i>Aniversarea a patru ani de slujire patriarhală de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel (30 septembrie)</i>	
Redacția	74
<i>Simpozionul „Arheologia credinței. Cercetări arheologice la biserici bucureștene și din împrejurimi” (3-4 octombrie)</i>	
Ioan Bușagă.....	103
<i>Colocviul de istorie a textelor vechi organizat la Mănăstirea Antim de Biblioteca Sfântului Sinod (8 octombrie)</i>	
Arhim.dr. Policarp Chițulescu	109
<i>Protocolul de colaborare încheiat între Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București și Academia Teologică din Kiev a Bisericii Ortodoxe din Ucraina (25 octombrie)</i>	
Redacția	114
<i>Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Ardealului (29 octombrie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu, Ștefan Mărculeț	119
<i>Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei (30 octombrie)</i>	
Damian Alexandru Anfile.....	130
<i>Congresul internațional de Teologie - „Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și societate” (1-3 noiembrie)</i>	
Marinel Laurențiu Marcu.....	139
<i>Praznicul Sfântului Apostol Andrei, Cel Întâi Chemat, Ocrotitorul României, în Arhiepiscopia Dunării de Jos și decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa” Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, de către Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (30 noiembrie)</i>	
Alexandru Briciu	147

<i>Serbarea Zilei Naționale a României în Arhiepiscopiile Bucureștilor și Alba Iuliei</i> (1 decembrie)	
Liviu Stanciu, Ioan Bușagă	173
<i>Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu prilejul aniversării a 90 de ani de la reînființarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului</i> (5-7 decembrie)	
Ștefan Mărculeț	180
<i>Hirotonia întru arhieru a Părintelui Arhimandrit Ignatie Trif, Arhieru-vicar ales al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei</i> (11 decembrie)	
Redacția	198
<i>Proiect de colaborare între Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și Academia Teologică din Moscova</i> (19-21 decembrie)	
Redacția	206

AGENDA DE LUCRU A PATRIARHULUI ROMÂNIEI

<i>Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române</i> (1 septembrie – 31 decembrie 2011)	
Arhim. Paisie Teodorescu.....	213

STUDII

<i>Botezul copiilor în viziunea Sfinților Părinți</i>	
Diac. Liviu Petcu.....	251
<i>Sfânta Cununie, Taina comuniunii și a sfințirii vieții familiale</i>	
Arhim. Vasile Miron.....	278
<i>Clement of Alexandria: The Orthodox view of Virginity and Marriage and the denial of Gnosticism</i>	
Marinel Laurențiu Marcu.....	302

DIASPORA ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ

<i>Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la München în Germania</i> (9-12 septembrie)	
Pr. Remus Marian, Consilier patriarhal	317

<i>Recunoașterea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei</i> (12 septembrie) Protosinghel Atanasie Rusnac	346
<i>Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Mitropolia Ortodoxă a Cehiei și Slovaciei</i> (8-9 octombrie) Gheorghe Popa, Pr. Sorin-Vasile Tancău	353

ORTODOXIA ÎN DIALOG

<i>Un Patriarh Misionar - Semnificația vizitelor Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în România</i> (26 octombrie 2011) † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.....	371
<i>Mesajul Patriarhului României adresat Sanctității Sale Bartolomeu, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de patriarhat</i> (26 octombrie 2011).....	382
<i>Vizita pastorală a Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, în Patriarhia Română</i> (26 octombrie - 1 noiembrie) Marinel Laurențiu Marcu, Gheorghe-Cristian Popa	384
<i>Mesajul de condoleanțe al Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la slujba de înmormântare a Înaltpreasfințitului Părinte Damaskinos Papandreou, primul Mitropolit al Patriarhiei Ecumenice în Elveția, între anii 1982-2003</i> (7 noiembrie)	421
<i>Aniversarea a 65 de ani de viață de către Preafericitul Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii</i> (21 noiembrie).....	427

RESTITUIRI

<i>Episcopul Gherasim Timuș al Argeșului (1849-1911). O pioasă evocare</i> Prof. dr. Radu Palade.....	435
--	-----

APARIȚII EDITORIALE

<i>Lista cărților apărute la Editurile Patriarhiei Române (Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, Editura Basilica, Editura Trinitas) în perioada septembrie - decembrie 2011</i>	445
--	-----

Sfântul Botez și Sfânta Cununie în viața Bisericii - Nevoia de teologie profundă, slujbă corectă și pastorație eficientă*

Anul 2011 dedicat în Patriarhia Română Sfântului Botez și Sfintei Cununii, este un prilej de a învăța mai mult despre aceste două Sfinte Taine ale Bisericii. Anul omagial dedicat acestor Sfinte Taine este merit să amplifice cunoștințele liturgice, pastorale și misionare ale clerului și ale tuturor membrilor Bisericii, referitoare la importanța Botezului și Cununii în viața Bisericii și a creștinului ortodox.

La sesiunea de primăvară a Conferințelor pastoral-misionare s-a discutat mai cu seamă despre *semnificațiile teologice și duhovnicești ale celor două Sfinte Taine, apelându-se la mărturia Sfinților Părinți ai Bisericii și ai teologiei contemporane*, dar și despre unele practici neortodoxe și abateri liturgice în oficierea Botezului și Cununii. Această perspectivă este acum, în noiembrie 2011, întregită prin abordarea unor probleme de pastorație și misiune, cum ar fi: (1) *modul de prezentare la orele de Religie și în programele catehetice a Tainelor Botezului și Cununii*, (2) *copiii ca dar și binecuvântare pentru familia creștină și* (3) *problema familiilor mixte, din punct de vedere interconfesional și interreligios (botezul copiilor în familiile mixte)*.

Sub aspect teologic și duhovnicesc, Botezul și Cununia sunt Taine de inițiere în credința și viața creștină. Biserica este familia spirituală a celor botezați în numele Preasfintei Treimi, iar cei care se unesc în iubire și devin o nouă familie creștină prin Taina Sfântă a Cununii formează *Biserica mică* sau *Biserica de acasă*, icoană spirituală a iubirii lui Hristos față de Biserica Sa.

Cunoașterea învățaturii ortodoxe despre Botez și Cununie este înlesnită printr-o cercetare atentă și frecventă a rânduielilor liturgice ale celor două Sfinte

* Cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Conferința pastoral – misionară de toamnă, Palatul Patriarhiei, București, 7 noiembrie 2011.

Taine, a mărturiilor biblice și gândirii patristice cu privire la ele. Totodată, pe lângă descoperirea semnificațiilor spirituale profunde și multiple ale acestor Sfinte Taine, există și nevoia săvârșirii lor corecte și asumării lor ca lucrări sfințitoare și mântuitoare ale harului Preasfintei Treimi în viața Bisericii.

De aceea, o atenție deosebită trebuie acordată astăzi *săvârșirii corecte și complete a slujbelor acestor Sfinte Taine*. Graba și lipsa de atenție, efecte nefaste ale rutinei în slujirea liturgică, obișnuința cu „greșelile devenite tradiție” și delăsarea spirituală, produs al secularizării conștiinței și vieții creștine astăzi, reprezintă cauze majore ale devierilor și carențelor liturgice. Prin urmare, la nivelul protoierilor, trebuie luate măsuri concrete pentru prevenirea și îndreptarea practicilor pseudo-tradiționale și a inovațiilor individualiste în domeniul respectiv.

În acest sens, sunt necesare cunoașterea temeinică a slujbelor acestor Sfinte Taine după tipicul ortodox, clar și temeinic prezentat în cărțile de cult (*Molitfelnic și Aghiasmatar*). Apoi, pe lângă atenția sporită acordată săvârșirii corecte a acestor Sfinte Taine trebuie și *multă perseverență în prezentarea, pe înțelesul celor care participă la slujbe, a semnificației Botezului și Cununii pentru viața acestora și pentru viața Bisericii în general*.

Din nefericire, se constată încă, în rândul unora dintre clerici *un deficit de cunoaștere teologică și duhovnicească a ritualului sacru, o superficialitate cronică în slujirea liturgică și o păgubitoare neglijență pastorală*, privind pregătirea credincioșilor pentru primirea și asumarea Botezului și a Cununii. La toate acestea se adaugă și *slăbirea responsabilității nașilor ca părinți spirituali față de viața duhovnicească a finilor*. Pe de altă parte, totuși, există și mulți preoți care se pregătesc constant pentru a înțelege mai bine și a săvârși mai corect și mai frumos aceste Sfinte Taine. Ei trebuie evidențiați ca fiind exemple de urmat.

De aceea, scopul principal al celei de a doua sesiuni a Conferințelor pastoral-misionare semestriale 2011 este de a reaminti și de a adânci semnificațiile teologice și duhovnicești ale acestor două Sfinte Taine ale Bisericii, de a observa și corija practicile eronate privind săvârșirea lor, precum și de a îndemna la o mai bună pregătire pentru primirea lor ca *daruri și lucrări sfinte și sfințitoare în viața creștinului și a Bisericii*.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Pastorale

SCRISOAREA PASTORALĂ A PREAFERICITULUI PĂRINTE PATRIARH DANIEL CU OCAZIA NAȘTERII DOMNULUI

Nașterea Domnului, bucuria copiilor și a părinților

**Preacucernicului cler,
preacuviosului cin monahal
și preaiubiților credincioși
din Arhiepiscopia Bucureștilor
*Har, milă și pace de la Hristos Domnul,
iar de la noi părintești binecuvântări***

„Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din poftă trupească (...), ci de la Dumnezeu s-au născut.”

(Ioan 1, 12-13)

***Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,***

Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, pentru că „*atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unicul Său Fiu L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16).

Cu alte cuvinte, Fiul veșnic al lui Dumnezeu S-a făcut om muritor ca, omului devenit muritor, din pricina păcatului, să i dăruiască viața veșnică (cf. *Romani* 6, 23). Mai mult, Fiul veșnic al lui Dumnezeu devine Om, pentru ca oamenilor să le dăruiască puterea să devină *fii ai lui Dumnezeu după har*.

Deci, Nașterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos, săvârșită nu din inițiativă omenească, nici din poftă bărbătească, ci prin puterea Sfântului Duh, are ca scop *înfierea omului*, nașterea sa duhovnicească pentru ca el să dobândească viață veșnică.

De aceea, însuși Mântuitorul Iisus Hristos îi spune lui Nicodim: „*De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este. Nu te mira că ți-am zis: Trebuie să vă nașteți de sus*” (Ioan 3, 5 7).

Sfântul Apostol Pavel ne spune, de asemenea, că rostul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos este înfierea noastră spirituală sau duhovnicească: „*Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să i răscumpere, ca să dobândim înfierea. Și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, care strigă: Avva, Părinte! Astfel, dar, nu mai ești rob, ci fiu; iar de ești fiu, ești moștenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos*” (Galateni 4, 4 7).

Urmând Sfinților Apostoli, Sfinții Părinți ai Bisericii (Sfântul Atanasie, Sfântul Irineu) au rezumat învățătura lor despre rostul întrupării Fiului lui Dumnezeu arătând scopul venirii în lume a Domnului nostru Iisus Hristos prin cuvintele: „*Dumnezeu S-a făcut Om, pentru ca Omul să poată deveni Dumnezeu, după har*”. Sau: „*Dumnezeu S-a făcut purtător de trup, pentru ca Omul să poată deveni purtător al Duhului (Sfânt)*”. Sau: „*Fiul lui Dumnezeu S-a făcut fiu al Omului, pentru ca oamenii să devină fii ai lui Dumnezeu după har*”.

Așadar, *Nașterea Domnului Iisus Hristos este începutul înfierii duhovnițești a omului* sau începutul îndumnezeirii lui prin harul lui Dumnezeu.

Înfierea oamenilor în Dumnezeu se face în Biserică prin harul Sfântului Botez în numele Sfintei Treimi (cf. *Matei* 28, 19), deoarece Sfânta Treime a lucrat taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu ca Om (cf. *Luca* 1, 35) și, de asemenea, Sfânta Treime S-a arătat la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos în Iordan (cf. *Matei* 3, 16-17; *Marcu* 1, 10-11; *Luca* 3, 22).

Așadar, prin Botez, ca unire cu Hristos, primim nu numai iertarea păcatelor, ci și harul înfierii, pentru că „*celor câți L-au primit (pe Hristos), care cred în Numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut*” (Ioan 1, 12-13).

„Nimeni să nu creadă că Botezul dă numai iertarea păcatelor, după cum era botezul lui Ioan, adică botezul pocăinței întru iertarea păcatelor; dimpotrivă, **Botezul dă și harul înfierii**”¹.

„În Botez, zice Teodor de Mopsuestia, apa devine un sân pentru cel care se naște, iar harul Duhului (Sfânt) formează pe cel care este botezat pentru a doua naștere”².

Prin afundarea în baia nașterii, Mântuitorul Iisus Hristos ia chip în omul cel nou botezat: „și fă să ia chip Hristosul Tău în acesta care se va naște din nou” (Slujba Sfântului Botez). De aceea, omul botezat (copil sau adult) primește numele de creștin și poartă pecetea apartenenței sale la Trupul mistic al lui Hristos, care este Biserica. El este chemat să devină împreună cetățean cu sfinții lui Dumnezeu, „zidiți pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos” (Efeseni 2, 20). Prin Botez omul începe să devină „fiu al luminii și moștenitor al veșnicelor bunătăți” (Slujba Sfântului Botez).

Creșterea biologică și spirituală a copilului botezat se realizează **în familia creștină**, întemeiată prin *Sfânta Taină a Cununii*, în care harul lui Dumnezeu, dăruit prin binecuvântarea Bisericii, împlinește și sfințește viața a doi tineri, bărbat și femeie, care se iubesc și *dau naștere la prunci, adică la persoane umane chemate să participe la iubirea veșnică a Preasfintei Treimi*.

Iubirea lui Dumnezeu atotputernică și smerită arătată la Nașterea Pruncului Iisus în Betleem, când Fiul Cel veșnic al lui Dumnezeu devine Fiul Omului, ne descoperă taina mântuirii neamului omenesc ca început al *nunții lui Dumnezeu cu omenirea*.

Sfântul Ioan Gură de Aur vede o legătură între Nașterea lui Iisus Hristos ca Om și Taina Sfintei Cununii, arătând că Iisus Hristos este Mire al Bisericii: „Precum la nunți, nu mireasa este aceea care merge să-l caute pe mire, ci mirele aleargă cu grabă spre mireasă, chiar de-ar fi el fiu de împărat, iar mireasa ar fi dintr-o stare de jos, chiar o roabă, tot așa și aici nu firea omenească a urcat la

¹ SFÂNTUL CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, III, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, l'ed. IBMBOR, București, 2003, p. 349; *Sfântul Botez și Sfânta Cununie azi – Îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, Ed. Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2011, p. 27.

² TEODOR DE MOPSUESTIA, *Omilii catehetice*, 14, 9, cf. Olivier CLEMENT, *Sources. Les mystiques chrétiens dès origines. Textes et commentaires*, Paris, Stock, 1992, p. 95.

cer, ci Mirele (Hristos n.n.) S-a smerit pe Sine până la această fire urâtă și disprețuită. Și după serbarea nunții, Mirele n-a mai îngăduit ca ea să rămână aici jos, luând-o cu Sine, El a dus-o în casa părintească, în casa Tatălui din ceruri”³.

Episcopul martir Metodiul de Olimp (†311) spune că prin Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos în Betleem, Fiul lui Dumnezeu, „Cuvântul a lăsat pe Tatăl din cer. El a coborât (S-a întrupat) pentru a Se însoți cu această femeie, Biserica. Apoi a intrat în somnul pătimirii Sale. El a murit de bunăvoie pentru ea (...), spre a-i dăruia o viață nouă”⁴.

Acest înțeles adânc al Întrupării Domnului Iisus Hristos și al lucrării Sale mântuitoare, ca început al nunții lui Dumnezeu cu omenirea care răspunde iubirii Sale veșnice și ca temelie pentru binecuvântarea nunții creștine, este mai mult întărit de Sfânta Evanghelie de la Ioan, când ni se spune că la scurt timp după Botezul Său în Iordan, Iisus a fost invitat împreună cu Mama Sa și cu ucenicii Săi (icoană tainică a Bisericii!) la o nuntă din Cana Galileii, iar acolo El a săvârșit prima Sa minune, și anume a prefăcut apa în vin, „arătându-și slava Sa, iar ucenicii Săi au crezut în El” (cf. Ioan 2, 1-11).

Cel ce odinioară în Rai a zis „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26) și a creat prima familie umană, adică pe Adam și Eva, și i-a binecuvântat, zicând: „creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți” (Facerea 1, 28), tot El a sfințit nunta cu prezența și lucrarea Sa minunată la Cana Galileii, pentru a arăta că fiecare nuntă la care este invitat, prin rugăciune, Hristos-Domnul împreună cu sfântă Maica Sa și cu Sfinții Săi ucenici devine Taină sfântă și icoană binecuvântată a iubirii Mirelui Hristos pentru Mireasa Lui – Biserica.

Astfel, înțelegem că sfințenia Cununiei, ca icoană a iubirii și unirii lui Dumnezeu cu omenirea, a lui Hristos cu Biserica Sa, are la bază Taina Sfântului Botez, întrucât cel ce se botează și devine parte a Bisericii, mărturisește: „mă unesc cu Hristos și Îi slujesc Lui ca unui Domn și Împărat!”.

Așadar, mare și sfântă este înfierea duhovnicească prin harul Botezului, dobândită de oameni prin Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos și fericite

³ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariu la Evanghelia de la Ioan, Omilia 18, 2*, trad. Diacon Gheorghe Băbuș, Ed. „Pelerinul Român”, Oradea, 1998, p. 88.

⁴ METODIU DE OLIMP, *Banchetul sau despre feciorie* (Symposium), 3.8.71, Cf. *Ancient Christian Commentary on Scripture, New Testament VIII*, edited by Mark J. Edwards, Inter Varsity Press, Downers Grove, Illinois, USA, 1999, pp. 199-200.

sunt familiile întemeiate prin binecuvântarea lui Dumnezeu, adică *fericiți sunt părinții care dau naștere la copii și apoi îi botează ca să devină în Hristos fii ai lui Dumnezeu, după har, și fii duhovnicești ai Bisericii.*

Iubiți credincioși și credincioase,

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos ca Prunc, într-o familie săracă material și aflată în călătorie, ne cheamă să acordăm o atenție deosebită familiei, în general,⁵ și familiei creștine, în special. Am văzut că *familia este coroana creației și locul sau mediul în care omul începe să înțeleagă taina iubirii și a binecuvântării părintești a lui Dumnezeu pentru oameni.*

Anul 2011 a fost consacrat în Biserica noastră omagierii *Tainei Sfântului Botez și Tainei Sfintei Cununii*, având în vedere că atât *Taina Sfântului Botez*, cât și *Taina Sfintei Cununii* stau la baza familiei creștine.

Astăzi, din cauza multor greutăți și încercări, ca duhul lumesc sau secularizarea, sărăcia, înstrăinarea, individualismul, lăcomia ș.a., familia creștină se confruntă cu slăbirea dragostei între soț și soție, între părinți și copii, între rude și vecini. De aceea, *este necesar să reîmprospătăm și să adâncim necontenit înțelegerea noastră privind taina Bisericii și rostul vieții creștine în lume, ca timp al faptelor bune și al pregătirii noastre pentru mântuire sau pentru viața veșnică*, după cum ne învață Sfântul Ioan Gură de Aur, când zice: „*Ce câștig avem de pe urma vieții acesteia, dacă nu ne folosim de ea pentru a câștiga pe cea viitoare?*”⁵.

Credința copiilor este inspirată și susținută de credința și iubirea părinților pentru ei. *Credința copiilor este unită cu dorința lor de a fi iubiți și de a iubi.* Când Biserica arată copiilor iubirea lui Hristos pentru ei, copiii devin icoane de nevinovăție și bunătate care ne conduc spre Împărăția cerurilor (cf. *Matei* 18, 3; 19, 14; *Luca* 18, 16). Credința nu este o simplă moștenire culturală, ci o chemare constantă a harului lui Dumnezeu adresată omului, care poate să răspundă acestei chemări, sau să o refuze.

Familia creștină transmite credința atunci când părinții își învață copiii să se roage și se roagă împreună cu ei; când îi duc la biserică și când îi îndeamnă la spovedanie și împărtășire, când se adună împreună cu ei la citirea Sfintei

⁵ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Evanghelia după Matei*, XC, III, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Ed. IBMBOR, București, 1994, p.1003.

Scripturi, lăsând lumina credinței să strălucească peste viața lor de familie, și aducând laudă lui Dumnezeu ca fiind Tatăl nostru Cel ceresc.

Cei care nu botează copiii îi lipsesc de harul înfierii duhovnicești, de bucuria de-a se împărtăși din viața lui Hristos și a Bisericii Sale, de frumusețea legăturii lor liturgice cu Sfânta Treime, Care locuiește prin har în cei botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și unși cu Sfântul și Marele Mir ca să poată crește nu numai biologic, ci și teologic, adică duhovnicește, ca cetățeni ai Împărăției cerurilor.

Iubirea cu care părinții și nașii noștri ne-au primit și ne-au călăuzit primii pași în această lume este în același timp o prelungire tainică a iubirii milostive a lui Dumnezeu de la care am primit viața și un fundament solid, o garanție pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă ca persoane umane libere, pregătite pentru a intra în comuniune cu ceilalți oameni și cu Dumnezeu.

De asemenea, astăzi, mai mult ca niciodată, este necesară *pregătirea tinerilor pentru Căsătorie și pentru viața de familie*.

Pentru cei care se căsătoresc sunt de mare folos *cunoștințele duhovnicești privind marea binecuvântare și demnitate a Căsătoriei* pentru viața celor ce se iubesc și pentru viața Bisericii care-i binecuvintează; apoi Spovedania și Împărtășirea viitorilor miri cu Sfânta Euharistie înainte de Cununie (întrucât aceasta nu se mai face azi în timpul Cununiei, ca în Biserica primară).

De asemenea, *este necesar ca nașii, în calitatea lor de părinți spirituali ai familiei nou întemeiate, să îndemne pe cei căsătoriți să participe cât mai mult la viața liturgică și misionară a Bisericii*, să se roage cât mai mult ca Hristos-Domnul să întărească iubirea lor și să-i ajute să biruiască ispitele și încercările din viață. *Preoții din parohii sunt chemați să organizeze mai multe cateheze sau convorbiri pastorale cu tinerii și tinerele care se pregătesc pentru nuntă, cu părinții și cu nașii acestora*, spre o mai bună pregătire a lor pentru a întemeia o familie creștină trainică și binecuvântată, spre a ajunge la fericire și mântuire.

Fiecare dintre noi trebuie să avem o *permanentă preocupare față de viitorul familiei creștine și al neamului românesc*, prin redescoperirea și trăirea valorilor creștine în casele noastre, în parohiile de care aparținem și în marea familie a Bisericii lui Hristos⁶.

⁶ *Sfântul Botez și Sfânta Cununie azi – Îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, Ed. Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2011.

Să ne bucurăm totdeauna că *zămislirea pruncilor este un dar dumnezeiesc, o binecuvântare pentru familie și pentru popor, să îi sfătuim și să îi sprijinim pe tinerii căsătoriți să fie roditori de copii, să-i crească și să îi educe. Să redescoperim dialogul, prețuirea și ajutorarea reciprocă în familie și între familii. Să nu uităm niciodată că *avortul este o crimă, oucidere a unui om nevinovat care nici nu se poate apăra (copilul). De aceea, cei care-și ucid copiii nenăscuți nu se pot împărtăși cu Hristos, Cel ce iubește copiii.**

Familia creștină în care copiii sunt primiți cu bucurie prin naștere sau prin adopție, și crescuți cu dragoste, educați creștinește și sprijiniți să urmeze un drum folositor în viață este binecuvântată de Dumnezeu cu darul mântuirii și al vieții veșnice⁷.

Dreptmăritori creștini,

Să folosim timpul acesta al Sărbătorii Nașterii Domnului astfel încât să aducem bucurie copiilor și părinților și tuturor oamenilor, mai ales acolo unde este întristare și tulburare. Să arătăm o atenție deosebită familiilor în care a slăbit iubirea și bucuria comuniunii, precum și persoanelor singure, sărace, bolnave, bătrâne, descurajate, îndoliate și îndurerate, *oferindu-le un semn al iubirii lui Hristos față de ei, o faptă bună și un cuvânt bun.* Lumina de la Betleem ne cheamă să aducem semne de speranță acolo unde aceasta a slăbit.

Astăzi, când foarte adesea iubirea și bunătatea din inimi sunt înlocuite cu ura și răutatea, când faptele bune se împuținează, iar cele rele se înmulțesc, când puțini oameni se îmbogățesc, iar foarte mulți sărăcesc, Evanghelia Nașterii lui Hristos-Domnul ne cheamă pe noi, creștinii, care purtăm numele lui Hristos, la multă rugăciune și priveghere, la multă atenție și multă lucrare a faptelor bune.

Dacă am sărăcit material, să avem grijă să nu ne pierdem și ultima bogăție care ne-a rămas: bogăția sufletului, adică dreapta credință și bunătatea inimii, milostenia, prietenia și omenia. Să păstrăm și să înmulțim comoara cea mare și sfântă a credinței Bisericii și virtuțile strămoșești: nădejdea și cinstea, iubirea și dărnicia.

⁷ *Pastorală Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul Anului omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română, Ed. Basilica, București, 2011.*

Bunătatea inimii și bogăția spirituală a sufletului nostru se arată în cuvinte și fapte.

Într-o vreme în care, foarte adesea, *cuvântul folosit în public rănește mai mult decât vindecă*, creează mai multă confuzie decât comuniune, seamănă mai multă dezbinare decât unitate, suntem chemați ca, prin rugăciune și priveghere, să înlocuim răutatea și sărăcia sufletului cu bunătatea și bogăția spirituală pe care le aduce în suflet credința vie în Dumnezeu.

Să ne rugăm necontenit Maicii Pruncului Iisus să ocrotească țara și poporul nostru și să ajute cu rugăciunile ei pe toți copiii și părinții, toate familiile care au nevoie de ajutor și binecuvântare de la Dumnezeu.

Să ne rugăm, de asemenea, Maicii Domnului să ajute Biserica în lucrarea ei misionară social-filantropică pentru copii și bătrâni, pentru bolnavi și săraci, pentru oamenii fără nici un sprijin, pentru „*cei pe care nu-i mai iubește nimeni*”, cum se spune în rugăciunea finală a *Acatistului Buneinvestiri*.

Se așteaptă mult de la Biserică azi, deși ea este puțin ajutată de către acei oameni care ar putea să o ajute mai mult. Înainte de a judeca Biserica, trebuie să ne gândim dacă am ajutat-o suficient, ca fii ai ei, ca ea să poată ajuta pe alții mai săraci decât noi și mai neajutorați decât noi. *Căminele de bătrâni și de copii, unitățile medicale, cantinele pentru săraci și alte lucrări de caritate ale Bisericii noastre au nevoie de sprijin în continuare, pentru ca toți cei care au inițiat și realizat programe filantropice să nu se descurajeze, să nu înceteze lucrarea lor folositoare altora.*

Totodată, aducem mulțumiri lui Dumnezeu pentru ajutorul dăruit nouă ca să *începem anul acesta (2011) construirea Catedralei Mântuirii Neamului. Mulțumim și tuturor clericilor și credincioșilor din toate eparhiile care au contribuit în fiecare lună cu banul lor la colecta națională pentru realizarea acestei lucrări mari și sfinte, necesare și utile din Capitala României.*

De asemenea, mulțumim autorităților centrale și locale care ne-au sprijinit financiar până în prezent, înțelegând că *această biserică are valoare de simbol pentru întreg neamul românesc*. Desigur, de acum înainte, lucrările construirii Catedralei Mântuirii Neamului vor crește mai mult ca volum și ca preț, fiind vorba de fundații solide și de spații multe la subsolul și demisolul catedralei. De aceea, suntem și vom fi recunoscători tuturor persoanelor și instituțiilor care ne ajută să avansăm cu lucrările deja începute. Întrucât

Arhiepiscopia Bucureștilor a contribuit financiar cel mai mult până în prezent la susținerea lucrărilor de construire a Catedralei Mântuirii Neamului, adresăm clerului și credincioșilor din această eparhie calde și părintești mulțumiri.

În același timp, mulțumim și altor eparhii din țară care sunt fruntașe în dărnicie. Deși banii primiți din colecta națională nu acoperă toate cheltuielile de construcție a noii catedrale, ei reprezintă totuși o mare încurajare pentru Patriarhie, mai ales că traversăm acum o perioadă de criză economică.

Ca și în anii precedenți, la cumpăna dintre ani, adică în noaptea de 31 decembrie 2011 spre 1 ianuarie 2012, suntem chemați să ne rugăm lui Dumnezeu, Domnul timpului și al istoriei, pentru sănătate și mântuire, pentru toți românii din țară și din afara granițelor României.

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou 2012 și Botezului Domnului, Vă adresăm tuturor doriri de sănătate și mântuire, pace și bucurie, fericire și mult ajutor de la Dumnezeu în toată fapta cea bună, dimpreună cu urarea tradițională: „*La mulți ani!*”

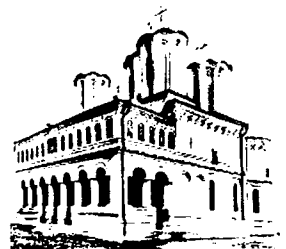
„*Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!*” (2 Corinteni 13, 13).

Al vostru către Hristos-Domnul rugător, cu părintești binecuvântări,

† DANIEL

Prin harul lui Dumnezeu
Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Munteniei și Dobrogei,
Locțiitor al tronului Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Eventi

**Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
adresat participanților la cel de-al XIX-lea Congres
Ecumenic Internațional pentru Spiritualitate Ortodoxă
organizat la Bose (Italia)
(7-10 septembrie)**

La Mănăstirea Bose din Italia, a avut loc în perioada 7-10 septembrie cel de-al XIX-lea *Congres Ecumenic Internațional pentru Spiritualitate Ortodoxă*, care a reunit profesori de teologie și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe, Catolice și Evanghelice. Tema conferinței a fost intitulată „Cuvântul lui Dumnezeu în viața duhovnicească”. Congresul de anul acesta s-a axat pe problematica ridicată de receptarea și înțelegerea Sfințelor Scripturi în tradiția teologică răsăriteană și apuseană. Congresul a avut mai multe direcții principale. În primul rând s-a analizat hermeneutica biblică elaborată de Sfinții Părinți, apoi s-a vorbit despre dimensiunea eclesială a Sfințelor Scripturi, de la slujirea liturgică până la autoritatea Bibliei în teologia ortodoxă, de la relația între metoda istorico-critică de exegeză și interpretarea bisericească până la exegeza duhovnicească.

**Cuvântul lui Dumnezeu – lumină și hrană
pentru sufletul creștinului**

Cu multă bucurie, ne adresăm dumneavoastră, participanților la cel *de-al XIX-lea Congres Ecumenic Internațional pentru Spiritualitate Ortodoxă*, care are ca temă „Cuvântul lui Dumnezeu în viața spirituală”, oferindu-vă mesajul nostru.

Centrul vieții spirituale a Bisericii îl constituie Persoana Mântuitorului Iisus Hristos, Cuvântul veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a făcut om ca să dăruiască omului viața veșnică în comuniunea Preasfintei Treimi.

Prin lucrarea Duhului Sfânt, Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu se află mistic prezent în cuvintele Sfintei Scripturi și ale Sfintei Tradiții, ambele păstrate de Sfânta Biserică. De aceea, Biserica - Trupul tainic al lui Hristos – este luminată și călăuzită de același Duh Sfânt Care a inspirat Scripturile și are misiunea de a recepta și mărturisi *prezența activă a Cuvântului lui Dumnezeu în lume, ca pregustare a Împărăției cerurilor*. Părinții Bisericii arată că *în Biserica lui Hristos ne hrănim din conținutul spiritual al Sfințelor Scripturi, ca și din pâinea euharistică, deoarece conținutul spiritual al acestora este Hristos Însuși – Cuvântul lui Dumnezeu sau Cuvântul vieții*.

Întrucât Hristos Cel Răstignit și Înviat rămâne mereu prezent în Biserica Sa până la sfârșitul veacurilor (*Matei 28, 20*), *citirea Sfintei Scripturi, prin care noi intrăm în comuniune cu Hristos – Cuvântul vieții, este mai mult decât un act de cultură teologică, ea este un act de comuniune și creștere spirituală în iubire față de Dumnezeu și de oameni*. Această activitate spirituală este foarte necesară mai ales în lumea de astăzi, marcată de fenomenul secularizării, perceput ca înstrăinare a omului de Dumnezeu, și afectată de individualism, perceput ca însingurare a omului în relația sa cu semenii, dar și o lume invadată de inflație de cuvinte și imagini mediatice fără un conținut spiritual profund. Însă, Cuvântul lui Dumnezeu prezent și ascultat în viața Bisericii ne învață și ne ajută să simțim că *sufletul omului valorează mai mult decât toate bunurile materiale terestre și că omul este creat nu pentru a sfârși în moarte, ci pentru înviere, adică pentru a trăi veșnic în iubirea lui Dumnezeu*. De aceea, viața creștinului pe pământ trebuie să fie *pregătire pentru bucuria vieții eterne*, în comuniunea de iubire a lui Dumnezeu cu oamenii din toate timpurile și din toate locurile.

În Biserica Ortodoxă ascultarea și contemplarea Cuvântului lui Dumnezeu se realizează și se exprimă în multe moduri, și anume: prin lecturi biblice, muzică sacră, icoane, fresce, sculptură, miniatură și alte forme de artă sacră. Toate acestea sunt modalități de exprimare solemnă și mistică a comuniunii omului credincios cu Hristos – Cuvântul vieții, în Biserică și în viața personală cotidiană.

Astfel, Adevărul, Iubirea și Lumina lui Hristos, prezente în Sfânta Scriptură, unifică și sfințesc viața comunității creștine și a fiecărui creștin în parte, dăruindu-i bucurie și pace, speranță și curaj, când acesta unește zilnic rugăciunea cu lectura biblică sau cu audiția biblică radiofonică.

Ne rugăm Preasfintei Treimi să binecuvânteze pe toți organizatorii și participanții la această întrunire spirituală și misionară, pentru ca lucrările ei să aducă lumină și bucurie în sufletele tuturor!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's Message to the Participants in *The 19th International Oecumenical Congress for Orthodox Spirituality* organized in Bose (Italy), September 7-10

God's Word – Light And Food For The Christian's Soul

It is with great joy that we address to you, all that are taking part in "The 19th International Oecumenical Congress for Orthodox Spirituality, on the topic "God's Word in the Spiritual Life", giving you our message.

The very centre of the Church's spiritual life is our Lord and Saviour Jesus Christ's Person, God's everlasting word, Who made Himself man in order to give man the everlasting life in communion with the Holy Trinity.

Through the instrumentality of the Holy Spirit the Logos, or God's Word, is mystically present in the words of the Holy Writ and the Holy Tradition, both being kept and perpetuated by the Holy Church. That is the reason why, the Church – Christ's Mystical Body – is illuminated and led by the same Holy Spirit Who has inspired the Scriptures and has the mission of receiving and confessing *the active presence of God's Word in the world, as foretaste of the Kingdom of Heaven*. The Holy Fathers of the Church pointed out that *in Christ's Church we feed on the spiritual content of the Holy Scriptures as on the Eucharistic bread, because their spiritual content is Christ Himself – the Word of God, or the Word of life*.

As Christ Crucified and Resurrected is forever present in His Church, and "to the very end of the age" (Matthew 28, 20), *reading the Holy Writ – through which we enter into communion with Christ – The Word of Life – is more than an act of theological culture, it is an act of communion and spiritual growth in the love for God and men*. This spiritual activity is very necessary, especially in the world of today, which is struck by the phenomenon of secularization – man's supreme estrangement from God – and affected by individualism – man's alienation from his fellowmen -, and

also a world submerged in a flood of words and media images having no deep spiritual content whatsoever. But God's Word present and listened to in the life of the Church does help us feel that man's soul is worth much more than all the terrestrial material values, and that man was created not to die at the end of his life, but to resurrect and everlastingly live in God's love. That is why, a christian's life on earth must be preparation for the bliss of the eternal life, in God's communion of love with the men of everytime and everywhere.

In the Orthodox Church, the observance and contemplation of God's word are accomplished and expressed in several manners: biblical lectures, sacred music, icons, wall paintings, sculptures, miniatures and other forms of sacred art. These are all manners of giving solemn and mystical expressions of the faithful man's communion with Christ – The Word of Life in Church, as well as in one's own daily life.

Hence, Christ's Truth, Love and Light, which are present in the Holy Scriptures, unify and consecrate the life of each Christian community and each and every Christian as a part of it, giving them joys and peace, hope and courage, whenever they daily join prayers and biblical readings, or biblocal radio broad – casting hearings.

We elevate fervent prayers to the Holy Trinity for blessing all the organizers and participants in this spiritual and missionary assembly, so that its proceedings may bring light and joy in everybody's soul!

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

**Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL,
adresat elevilor, părinților și profesorilor,
la începutul anului școlar 2011-2012
(10 septembrie)**

O educație solidă învinge criza economică

În timp de criză oamenii se schimbă: unii devin mai responsabili și se maturizează, iar alții se tulbură și se destabilizează. De aceea, educația în timp de criză trebuie să fie întărire spirituală a copiilor și părinților pentru a nu pierde echilibrul și speranța. De fapt, educația adevărată modelează și cultivă pe om *nu numai profesional, ci și spiritual*. Din păcate, în concepția lumii secularizate de astăzi, unii părinți așteaptă ca școala să ofere copiilor lor o educație care să le permită să câștige cât mai mult, într-o perspectivă strict materialistă. Astfel apare individul „emancipat” care vrea să fie *cineva* prin ceea ce acumulează material, dar care nu acordă multă importanță valorilor spirituale și morale. În această perspectivă, omul educat numai științific poate ajunge să fie în același timp „savant și sălbatec”.

Din acest motiv, Biserica este mereu preocupată ca educația integrală (științifică și spirituală) a copiilor și a tinerilor să fie cu prioritate în centrul atenției familiei, a școlii și a societății, întrucât este cea mai importantă investiție spirituală, care nu poate fi niciodată evaluată în bani sau valori materiale.

Omul fiind persoană se deosebește de animale și de roboți, deoarece are sădită în firea sa *chemarea de-a căuta valori spirituale perene și eterne*. Toate momentele vieții omului pot avea semnificații spirituale și deveni creatoare de valori perene. Aceste semnificații se transformă în artă, religie, știință sau cultură și se transmit de-a lungul secolelor ca fiind *un dor de nemurire sau o dorință de comuniune și iubire eternă*. De aceea, numai în relația cu

Dumnezeu omul descoperă taina profundă a existenței sale, adică sensul ultim al vieții, al morții și al învierii sale pentru a dobândi viața eternă.

Majoritatea ideologiilor seculariste din ultimele două secole au transformat expresia paulină *omul cel nou* (cf. *Efesenii* 4, 23-24), reducând idealul educației la formarea intelectuală și pragmatică materialistă, care limitează omul la nevoile elementare biologice și culturale ale supraviețuirii sau ale fericirii bazate pe valori materiale, abandonând dimensiunea formării spirituale a omului prin care se cultivă smerenia ori modestia, sinceritatea, blândețea, iubirea dezinteresată și sfințenia.

Ca urmare, învățământul, cultura și relațiile de familie sunt în prezent amenințate de această orientare materialistă secularizantă, întrucât individul își definește identitatea prin adoptarea unui „fel de viață” (life style) bazat pe materialismul excesiv al societății de consum. Însă consumul material excesiv de hrană, haine și confort material este semnul unui vid spiritual în viața omului care trăiește mai mult la nivel corporal decât spiritual, căutând cu patimă infinitul spiritual în lucrurile materiale limitate, sau înlocuind iubirea eternă cu idoli trecători.

Într-un asemenea tip de societate obsesiv materialistă, sistemul de învățământ trece și el printr-o serioasă criză, astfel că violența și drogurile sunt prezente în școli, iar copiii mici nu sunt suficient protejați de efectele nocive ale „industrii” pornografice. Tinerii sunt tentați și chiar ajutați să gândească numai în termeni de succes material, să fie „buni la învățătură”, ca să poată „pleca afară”, adică în străinătate. Mulți învață „*să se descurce individual*”, pentru că nu mai sunt antrenați spre un ideal național. Astfel, pragmatismul individualist excesiv subminează patriotismul sănătos și simțul coresponsabilității comunitare.

Încercând să răspundă acestor probleme ale societății noastre românești, Patriarhia Română a hotărât ca anul 2011 să fie declarat ***Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română***, având ca teme prioritare pastorația familiei creștine și educația spirituală a copiilor și tinerilor.

În acest sens, pe lângă orele de religie din învățământul de stat, prin proiectele sale educaționale „*Hristos împărtășit copiilor*” și „*Alege Școala!*”, Biserica Ortodoxă Română face eforturi multiple să-i *educe pe copii în spiritul iubirii de Dumnezeu și de oameni, prin promovarea rugăciunii, a prieteniei*

și a întrajutorării, și să prevină abandonul școlar cauzat de sărăcie sau de absența părinților plecați la muncă în străinătate. Prin birourile ei de cateheză parohială, prin taberele de copii (4800 de copii în vara acestui an) pe care le organizează în cadrul acestor proiecte, Biserica se străduiește să suplinească, în viața multor copii, lipsa de afecțiune părintească și a atmosferei de familie, dar și să descopere copii talentați pe care îi încurajează să-și cultive talantul în folosul Bisericii și al societății românești de azi.

Acum, la începutul noului an școlar, cu sentimente de multă prețuire pentru cei care practică știința și arta educației, ne rugăm Milostivului Dumnezeu, Izvorul înțelepciunii și al bunătății, să binecuvânteze pe toți elevii, învățătorii, profesorii și părinții, pentru a putea trăi împreună bucuria creșterii spirituale și a formării intelectuale a copiilor și tinerilor spre binele familiei, Bisericii și poporului român.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: His Beatitude Father Patriarch DANIEL's message given to the pupils, the parents and the teachers, at the beginning of the school year 2011-2012.

A solid education overcomes the economic crisis

In the times of economic crisis, people change a lot: some grow more responsible and come to maturity, others grow confuse and lose their poise. That is the reason why, education in the times of crisis must be one capable to spiritually fortify children as well as parents, in order to keep both balance and hope. As a matter of fact, a true education is sure to shape and cultivate man *not only professionally, but spiritually as well*. Unfortunately, from the point of view of the secularized world of today, some parents expect school to give their children an education able to allow them to earn as much money as possible, from a materialistic point of view. It is the way the “emancipated” individual appears, longing for becoming some great personality only through he is supposed to accumulate materially, but also does not give much importance to the spiritual and moral values. From this point of view, the man who is only scientifically educated is supposed to become both “scholar and wild”.

That is the reason why, the Church is permanently concerned with the children's and youth's complete education (scientific and spiritual) being in the very centre of attention of the family, the school and the society, as it is the most important spiritual investment which can never be evaluated in money or material goods.

Man, as person, is different from animals or robots, because the call for looking for perennial and eternal values is deeply rooted in his nature. Every moment in man's life can have spiritual meanings and become productive of perennial values. These meanings become art, religion, science or culture, and propagate through centuries as a longing for immortality, or a yearning for communion and everlasting love. That is why, it is only in his relationship with God that man finds out the deep mystery of his existence, i.e., the ultimate meaning of his life, death and resurrection, so as to acquire everlasting life.

For the past two centuries, most of the secularized ideologies have altered Saint Paul's idea of *new man* (cf. *Ephesians* 4, 23-24), thereby reducing the ideal of education to the materialist and pragmatic intellectual training, which keeps man within the narrow limits of the elementary biological and cultural necessities of surviving or of some sort of a happiness uniquely based on material values, abandoning the dimension of man's spiritual education which cultivates humility (or modesty), sincerity, gentleness, unselfish love and saintliness.

Accordingly, education, culture and family intercourse are all threatened today by this secularized and materialistic tendency, because the individual is able to give a definition to his own identity only by adopting a life style based on the excessive materialism of the consumer society. But the excessively material consumption of food, clothes and material comfort is a proof of a spiritual void in man's life, who lives on a bodily level rather than on a spiritual one, passionately looking for the spiritual infinite in the material limited things, or replacing the everlasting love by ephemeral idols. It is within such an obsessively materialistic society that the educational system goes through a grave crisis, and so there is no wonder that violence and drugs are to be found in schools, and young children are not protected against pornographic "industry". Young people are tempted and even encouraged to think only in terms of materialistic success, to be "prize winners" in school, so that they may "go forth", i.e., abroad. Many are taught "to manage on one's own", as they are not stimulated to have a national ideal. Thus, the excessive individualistic pragmatism undermines the sound patriotism and the sense of communal responsibility.

Trying to give an answer to these problems of our Romanian society, the Romanian Patriarchate decided that *the year 2011 should be devoted to the Holy Baptism and Holy Matrimony in the Romanian Patriarchate*, and subjects like "shepherding Christian family" and "spiritual education of children and young people" being preeminently debated.

On that score, beside the classes of religion in the state educational system, through some educational projects, such as “Christ Communicated to Children” and “Decide in Favour of School!”, the Romanian Orthodox Church makes sundry efforts *to educate children in the spirit of love for God and fellow men, promoting prayer, friendship and mutual assistance, and to prevent school desertion caused by poverty or absence of the parents working abroad.* By the agency of offices of catechetical education in parishes, as well as of the camps for children (they have included 4800 children this year) that are organized as a part of these projects, the Church takes pains to make up, in many children’s life, for the lack of paternal affection and family atmosphere, but also to discover talented children who are encouraged to cultivate their talent for the benefit of the Church and the Romanian society of today.

Now, at the beginning of the new school year, with feelings of high esteem for those that radiate and disseminate science and art of education, we pray the most merciful Lord, source of all wisdom and kindness, to bless all the pupils, school masters, teachers and parents, so that we may experience together the satisfaction of the spiritual rise and the intellectual development of the children and youth, for the benefit of the family, the Church and the Romanian people.

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului (17-18 septembrie)

Ștefan MĂRCULEȚ

În perioada 17-18 septembrie 2011 a avut loc vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, în vederea sfințirii bisericii Parohiei Turda Băi, cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”. Sfântul locaș, a cărui piatră de temelie a fost pusă la 29 octombrie 1999, a fost ridicat între anii 2000-2001, sub coordonarea preotului paroh Aurel Mișca, pe locul unde odinioară se afla biserica Parohiei numită „Dintre Români”. Din program au făcut parte vizita la Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda, unde a fost săvârșită o slujbă de *Te Deum*, și târnosirea bisericii Parohiei Turda Băi, la care au participat, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei Crișanei și Maramureșului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, mai mulți preoți, diaconi și reprezentanți ai autorităților locale. La finalul slujbei, Întăistătorul Bisericii Ortodoxe Române a oferit mai multe distincții celor care au contribuit la ridicarea sfântului locaș, primind la rândul-i distincția de cetățean de onoare al municipiului Turda.

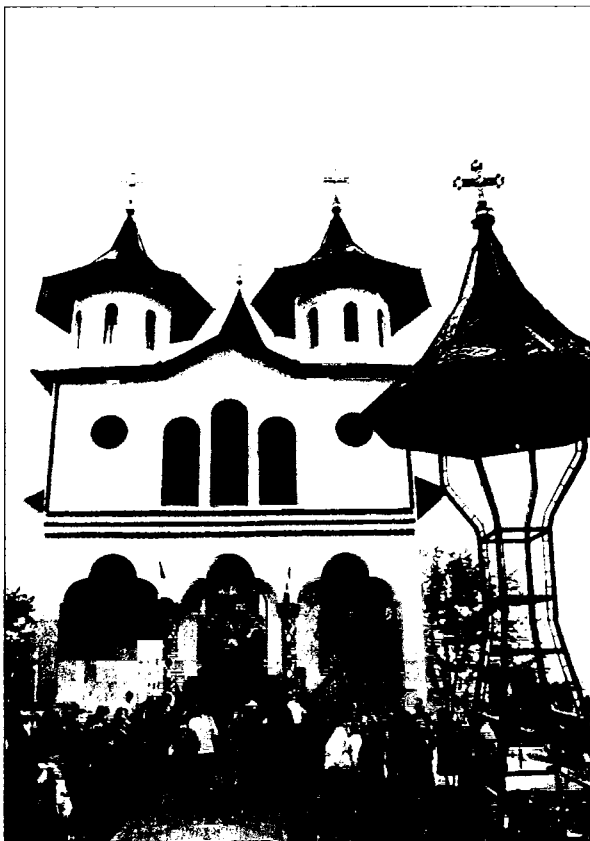
După praznicul *Înălțării Sfintei Cruci*, în zilele de 17-18 septembrie 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită canonică în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Scopul principal al acesteia a fost sfințirea bisericii Parohiei Turda Băi, care a primit hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”. Lucrările la acest sfânt locaș au fost începute în data de 29 octombrie 1999, când a fost pusă piatra de temelie. Actuala construcție, în stil bizantin, a fost ridicată în perioada 2000-2001, sub coordonarea preotului paroh Aurel Mișca, pe locul unde mai înainte se găsea biserica Parohiei numită „Dintre Români”. Proiectul a fost executat de către Domnul Gherasim Mișca din Timișoara, pictura fiind executată de

către Domnul Petru Teglaș, iar catapeteasma de către sculptorul Mircea Marian din Turda.

Vizita canonică a început în seara zilei de 17 septembrie, sâmbătă, când Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a fost întâmpinat, pe Aeroportul din Cluj-Napoca, la ora 18:35, de către Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei Crișanei și Maramureșului, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcopvicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și membrii Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei.

Ulterior, delegația a mers la Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda, unde a fost oficiată o slujbă de *Te Deum* în cinstea înalților oaspeți, la sfârșitul căreia Înaltpreasfințitul Andrei a adresat un cuvânt de bun venit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. La rândul său, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a rostit un cuvânt de învățătură, despre legătura dintre parohii și mănăstiri, familia creștină și rolul ei alături de familia monahală în cadrul Bisericii.

Slujba de sfințire a bisericii Parohiei Turda Băi a început duminică, 18 octombrie, la ora 08:30, când Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Înaltpreasfințitul Andrei și Preasfințitul Vasile Someșanul, au săvârșit slujba de târnosire a celor patru laturi ale bisericii, prin stropirea cu apă sfințită și ungerea cu Sfântul și Marele Mir. Apoi, au așezat părțile de moaște în pi-

*Biserica Parohiei Turda Băi,
cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”*

ciorul Sfintei Mese, unsă apoi cu Sfântul și Marele Mir și împodobită cu veșmintele și obiectele liturgice și au sfințit catapeteasma și pictura bisericii. La finalul slujbei de sfințire, Patriarhul României a vorbit despre însemnătatea târnosirii bisericii pentru o comunitate, despre simbolistica actelor liturgice de la această slujbă religioasă și despre sfinții mucenici, pe mormintele cărora s-au zidit primele biserici și care, prin moaștele lor așezate în Sfânta Masă, îi ocrotesc pe credincioși și sunt modele de jertfelnicie.

În continuare, la ora 10:00, ierarhii împreună cu preoții și diaconii au săvârșit Sfânta Liturghie, pe o scenă special amenajată în apropierea bisericii. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul „Teofania” din Turda, condus de părintele Sebastian Zăhan, alături de Corul Parohial, condus de domnul Marcel Sasu.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit cuvântul de învățătură, tâlcuind Evanghelia Duminicii după praznicul *Înălțării Sfintei Cruci*: „Evanghelia ne arată că pentru a urma lui Hristos avem nevoie de lepădarea de sine. Ce înseamnă această lepădare de sine? Ce înseamnă această negare de sine? Nu înseamnă oare o depersonalizare?

Moment din timpul slujbei de sfințire a bisericii Parohiei Turda Băi

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind iconostasul bisericii Parohiei Turda Băi

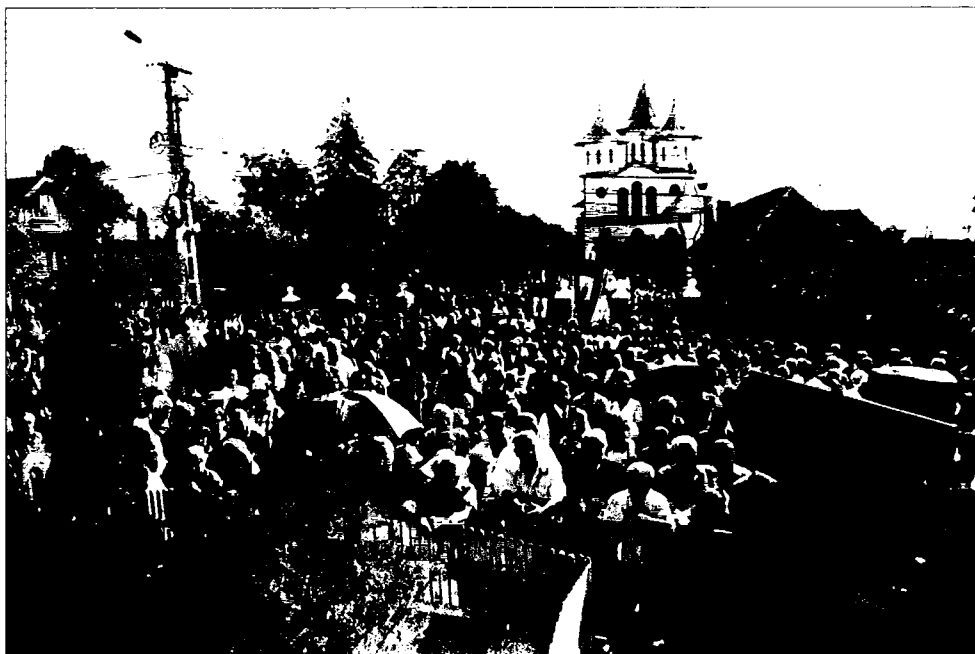
Cum să ne lepădăm de noi înșine când ne iubim pe noi înșine atât de mult, încât uităm de Dumnezeu și de semenii noștri? Lepădarea de sine pe care Mântuitorul Iisus Hristos ne-o cere înseamnă schimbarea felului de a fi și de a viețui, adică să nu mai trăim în mod egoist, numai cu gândul la noi înșine, ci mai întâi să ne gândim la Dumnezeu, Izvorul vieții noastre, și la cei din jurul nostru: părinți, frați, vecini, oameni săraci, bolnavi, neajutorați și, astfel, de la iubirea de sine egoistă sau pătimașă, să trecem la iubirea sfântă de Dumnezeu și de semenii noștri. Iubirea de Dumnezeu și de semeni ne ajută să ieșim din închisoarea egoistă a sufletului nostru. În esență, lepădarea de sine înseamnă deschiderea sufletului nostru pentru ca iubirea sfântă a lui Dumnezeu sau harul Lui să lumineze viața noastră, iar noi să transmitem această iubire semenilor noștri. Lepădarea de sine este o iubire nepătimașă, o înviere din mormântul egoismului și o bucurie de comuniune cu Dumnezeu, în rugăciune, și cu oamenii, în fapte bune. Lepădarea de sine ne ajută să urmăm lui Hristos pe calea mântuirii și, ca atare, viața lui Hristos devine Viața vieții noastre”.

De asemenea, Preafericirea Sa a subliniat faptul că pentru a-L urma pe Mântuitorul Hristos trebuie să ne asumăm crucea: „Cine a purtat crucea suferinței cu gândul la Hristos și s-a apropiat de Dumnezeu acela a simțit că în cruce se află deja tainic ascunsă sămânța Învierii, lumina Învierii. De aceea, oamenii care au suferit mult și au biruit ispitele, necazurile, suferințele sunt luptători în viața aceasta. Dacă renunțăm la ceva primim pe Cineva în schimb. Ne lepădăm de o viață egoistă, dar primim o viață sfântă, duhovnicească. Ne lepădăm de iubirea de noi înșine ca să primim iubirea nesfârșită a lui Hristos Care sfințește iubirea noastră și a noastră devine milostivă ca a Lui. De aceea, zice El „Fiți milostivi precum Tatăl vostru Cel din Ceruri milostiv este” (*Luca 6, 36*).

Totodată, Patriarhul României a vorbit și despre lepădarea de sine ca o condiție a apropierii de Dumnezeu: „Unii sociologi contemporani au spus deja că dintre toate civilizațiile existente până acum în istorie civilizația noastră este cea mai narcisistă, care iubește să se vadă pe sine și să se asculte pe sine, să se laude pe sine, să se rezeme doar pe sine și să fie sieși suficientă. Omul narcisist nu are altă preocupare decât propria persoană. De aceea, civilizația narcisistă este de fapt o civilizație autosuficientă, arogantă și individualistă. Astfel, lepădarea de sine astăzi pare pentru unii o astfel de gândire egoistă ca un fel de autodistrugere sau autonegare a personalității sau persoanei. Mântuitorul Iisus Hristos înțelege prin lepădarea de sine schimbarea modului nostru de a fi, de a gândi, de a făptui și anume, trecerea de la modul de viețuire egoist la modul de viețuire altruist. Trecerea de la iubirea de sine la iubirea de Dumnezeu și de aproapele și numai atunci când omul iubește din tot sufletul său, din tot cugetul său, cu toată puterea sa pe Dumnezeu, îi oferă omului libertate pentru că nu se mai leagă de o ființă trecătoare și limitată din lumea aceasta, ci intră în comuniune cu Dumnezeu Cel nelimitat în timp și spațiu și netrecător. De aceea, lepădarea de sine înseamnă orientarea omului spre Dumnezeu, izvorul vieții. Sfântul Maxim spune că iubirea adevărată este acea stare a sufletului care Îl preferă pe Dumnezeu oricărei făpturi din lumea aceasta pentru că ceea ce iubim la aceea ne limităm. Când iubim persoane și lucruri materiale ca pe ultima realitate din viața aceasta ne limităm la lucruri trecătoare și la persoane limitate și trecătoare. Când însă iubim pe Dumnezeu, iubirea noastră devine nețărmuită, și atunci iubirea față de

semeni, dacă este iubire în Dumnezeu, se sfințește, se întărește. Iubirea noastră nu mai este una egoistă, ci una dăruitoare de sine, jertfelnică, generoasă”.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit mai multe distincții celor implicați în ridicarea bisericii Parohiei Turda Băi. Astfel, preotului paroh Aurel Mișca i-a fost conferită Crucea patriarhală, iar

*Credincioși din Turda Băi prezenți la slujba de sfințire
a bisericii cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”*

domnului Tudor Ștefănie, primarul municipiului Turda, Ordinul „Ștefan cel Mare”. De asemenea, familiile Aurel și Letiția Arion, Liviu și Eta Nicoară au primit Diploma onorifică „Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României”, ca și membrii Consiliului și ai Comitetului parohial. Apoi, Preafericirea Sa a dăruit Parohiei Turda Băi o cruce de binecuvântare, cruce care a fost confecționată la Atelierele Patriarhiei Române, o Evanghelie în limba română care, pentru prima dată, a fost împodobită cu icoane duminicale, o cădelniță de argint masiv și mai multe cărți pentru biblioteca parohiei. Totodată, domnul primar Tudor Ștefănie a oferit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul de „Cetățean de onoare” al municipiului Turda și o icoană argintată.

Ulterior, Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei a vorbit despre așezarea istorică de la Turda și viața bisericească de aici, mulțumind Preafericirii Sale, preoților și tuturor credincioșilor pentru prezență. Cuvântul de final a aparținut părintelui Aurel Mișca, parohul bisericii, care a adus cuvinte de laudă, apreciere și mulțumire Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, Preasfințitului Părinte Episcop-vicar Vasile Someșanul, dar și autorităților și credincioșilor care au ajutat sub o formă sau alta la construcția lăcașului de cult.

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's visit in the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj, the 17th and the 18th of September

After the feastday of the Exaltation of the Cross, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, made a cañonical visit in the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj, o the 17th and the 18th of September 2011. The main purpose of this visit was the consecration of the church in Turda Băi parish, which was given the patronal feastday of the "Pentecost (the Descent of the Holy Ghost)". The works for bulding this dwelling of worship started on the 29th of October, when the foundation stone was first laid. The present-day church, built in Byzantine style, has been erected between 2000-2001, under the care of the Dean, Father Aurel Mișca, on the spot of a former church called "From Among the Romanians".

Saturday, the 17th of September, His Beatitude Father Patriarch Daniel was welcomed by His Eminence Andrei, Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș, by His Grace Vasile Someșanul, Vicar Bishop of the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj, as well as by the members of the Permanent Archdiocesan Council. Later on, the three hierarchs, assisted by the other members of the delegation, visited "Mihai Vodă" Monastery in Turda, where a *Te Deum* divine service was officiated.

Sunday, the 18th of September, there took place the ceremony of consecrating the church in Turda Băi parish, followed by the divine service of the Holy Liturgy at the end of which His Beatitude Father Patriarch gave a speech explaining and commenting upon the evangelical pericope of the Sunday after the Exaltation of the Cross, and granted decorations to those who had contributed to the building of this dwelling of worship. On his turn, His Beatitude was awarded the title of freeman of Turda municipality.

Cel de-al IV-lea Congres național *Hristos împărtășit copiilor* (19 septembrie)

Cristian BOSTAN

Desfășurată în perioada 19-21 septembrie 2011, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, cea de-a IV-a ediție a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor” a avut drept scop întâlnirea inspectorilor eparhiali din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, trecerea în revistă a activităților catehetice desfășurate pe parcursul anului trecut, precum și propunerea de idei pentru activitățile viitoare. La ședințele de lucru au participat atât delegați ai tuturor eparhiilor din țară, cât și invitați de peste hotare, și anume: Profesorul David Frost de la Institutul de Studii Creștin-Ortodoxe al Universității Cambridge din Marea Britanie, inițiatorul proiectului de cateheză pentru adulți „The Way” („Calea”), împreună cu soția sa, Christine Mangala Frost, Profesorul James Morgenrath, coordonatorul regional al proiectului „The Way” în Statele Unite ale Americii, precum și o delegație a Bisericii Ortodoxe din Georgia, unde se dorește aplicarea proiectului „Hristos împărtășit copiilor”.

În cadrul sesiunilor de lucru s-a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, intitulat „Copiii și tinerii creștini sunt prezentul și viitorul Bisericii”, s-a prezentat programul catehetic pentru adulți „The Way” („Calea”) și s-a hotărât, în contextul proclamării de către Patriarhia Română a anului 2012 – „Anul omagial al Tainei Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor”, organizarea unui concurs de miniproiecte cu caracter social-catehetic, intitulat „Copiii – Măinile lui Hristos”. La final, participanții la cea de-a IV-a ediție a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor” s-au întâlnit cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

În perioada 19-21 septembrie 2011, a avut loc, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, cea de-a IV-a ediție a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor”, organizat de Patriarhia Română în colaborare cu Organizația World Vision România, desfășurată la Palatul Patriarhiei, în Sala Conventus. Această întrunire a avut drept scop întâlnirea inspectorilor eparhiali din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, trecerea în

revistă a activităților catehetice desfășurate pe parcursul anului trecut, precum și propunerea de idei pentru activitățile viitoare.

La ședințele de lucru desfășurate sub președinția Părintelui Constantin Naclad, inspector în cadrul Sectorului Teologic-educational al Patriarhiei Române, au participat delegați de la toate eparhiile din țară, cu binecuvântarea ierarhilor locului, precum și alți invitați, și anume: Profesorul David Frost de la Institutul de Studii Creștin-Ortodoxe al Universității Cambridge din Marea Britanie, inițiatorul proiectului de cateheză pentru adulți „The Way” („Calea”), împreună cu soția sa, Christine Mangala Frost, Profesorul James Morgenrath, coordonatorul regional al proiectului „The Way” în Statele Unite ale Americii, precum și o delegație a Bisericii Ortodoxe din Georgia, unde se dorește aplicarea proiectului „Hristos împărtășit copiilor”.

Prima sesiune de lucru a fost deschisă de Părintele Gheorghe Holbea, consilier patriarhal în cadrul Sectorului Teologic-educational al Patriarhiei Române, care a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, adresat participanților la această ediție, pe care îl redăm mai jos:

Copiii și tinerii creștini sunt prezentul și viitorul Bisericii

*Preasfințiile Voastre,
Preacucernici Părinți Consilieri,
Preacucernici Părinți Inspectori,
Distinși Invitați,*

Congresul Național „Hristos împărtășit copiilor”, organizat pentru a patra oară de Patriarhia Română, arată preocuparea permanentă a Bisericii noastre pentru lucrarea educativ-misionară în rândul noii generații, fiind convinsă că toți copiii și tinerii crescuți în credință sunt prezentul și viitorul Bisericii. Prin programul misionar numit „Hristos împărtășit copiilor”, Biserica Ortodoxă Română revigorează cateheza parohială pentru creșterea spirituală a copiilor în iubirea lui Hristos, colaborând cu Organizația *World Vision România*.

Biserica educă, astfel, pe copii și tineri în spiritul valorilor creștine, chemând la o viață trăită în lumina credinței, a dragostei și a speranței mântuirii, ca unire a omului cu Dumnezeu – Izvorul vieții veșnice. Prin orele de cateheză parohială ea îi cheamă pe copii să se apropie de

Hristos și să se împărtășească din iubirea Sa jertfelnică, pentru a crește în iubire sfântă față de Dumnezeu, de Biserică, de familie și de semenii.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca anul 2011 să fie declarat *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română*. În acest context, alături de activitățile din ce în ce mai numeroase, organizate de parohiile din țară în cadrul Programului „Hristos împărtășit copiilor” – concursuri, pelerinaje, tabere etc. –, peste 100.000 de elevi din întreaga țară au participat la Concursul Național de Creație Creștină „Copilul în familie”, cei mai talentați dintre elevi fiind premiați cu ocazia hramului Catedralei Patriarhale. De asemenea, 4.800 de elevi au participat anul acesta la tabere de creație în cadrul Proiectului „Alege Școala!”, desfășurat în parteneriat cu Organizația *World Vision România*.

Prin aceste proiecte, Biserica noastră cultivă în viața copiilor și tinerilor duhul prieteniei și al comuniunii, pentru a preveni abandonul școlar, care se manifestă cu precădere în familiile sărace și în familiile părinților plecați la muncă în străinătate. Prin activitatea birourilor de cateheză parohială și a taberelor de copii pe care le organizează în timpul verii, Biserica dorește să suplinească lipsa de afecțiune părintească, lipsa atmosferei de familie, descoperă copii talentați și-i încurajează să-și cultive talantul în folosul societății. Ea promovează cooperarea activă cu Școala și cu ceilalți factori educaționali – familia, comunitatea locală, mass-media și organizațiile nonguvernamentale.

Felicităm pe toți consilierii, inspectorii responsabili cu organizarea catehezei parohiale, preoții și colaboratorii acestora, pentru responsabilitatea și dăruirea pe care au arătat-o în derularea proiectului. Mulțumim coordonatorului regional al programului, directorului național al Organizației *World Vision România* și tuturor celor implicați în această lucrare misionară. *Ea are o valoare sporită acum în vreme de criză economică și sărăcie materială, deoarece reprezintă o îmbogățire spirituală a copiilor și a tinerilor Bisericii noastre.*

Ne rugăm Preasfintei Treimi să binecuvânteze pe toți cei ce ostenesc în această nobile lucrare de catehizare și de formare duhovnicească, astfel încât copiii și tinerii să trăiască bucuria liturgică exprimată de psalmist în îndemnul său: „Gustați și vedeți că bun este Domnul!” (*Psalmul 33, 8*)

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, Profesorii David Frost și James Morgenrath și-au împărtășit experiențele cu privire la implementarea unor proiecte similare în țările lor. La ședință a participat și Domnul Cătălin Popa, directorul Organizației World Vision România, care se implică în activitățile educaționale din țara noastră începând cu anul 1977 și care a apreciat colaborarea cu Patriarhia Română: „În parteneriat cu Biserica Ortodoxă Română am putut dezvolta activitățile din cadrul proiectului și am avut multe alte inițiative: donare de carte, sprijin în amenajarea bibliotecilor parohiale, pelerinaje; de asemenea, am pus accent pe importanța educației creștine în dezvoltarea copilului și promovarea modelului creștin în comunități. Rolul nostru îl vedem ca o extensie a lucrării Bisericii. World Vision are o experiență totală de 60 de ani în astfel de activități. A devenit una dintre cele mai mari organizații mondiale de acest gen, cu reprezentanți în peste 100 de țări, cu 40.000 de angajați și, probabil, tot atâția voluntari. Credem că ce este bine pentru copil, este bine pentru întreaga comunitate. De aceea, misiunea noastră este să asigurăm copiilor României șansa să crească într-un mediu prielnic, care să îi ajute să se dezvolte fizic, intelectual și, mai ales, spiritual. Acesta este motivul pentru care proiectul «Hristos împărtășit copiilor» este unul foarte special pentru organizația noastră și suntem bucuroși să fim parteneri cu Biserica Ortodoxă Română”.

În cadrul celei de-a doua ședințe de lucru a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor”, participanții au dezbătut proiectul catehetic pentru adulți „The Way” („Calea”). Acesta, așa cum a explicat inițiatorul său, Profesorul David Frost, „a fost implementat pentru prima dată în 2004, având un grup-țintă de aproximativ 80 de persoane. Pe parcurs, acesta s-a extins, ajungând să fie folosit în mai multe zone din Marea Britanie și în multe alte țări din străinătate. «The Way» urmărește prezentarea elementelor de bază ale credinței ortodoxe într-un mod specific tradiției ortodoxe, în așa fel încât să nu rămână vreo întrebare fără răspuns și se vrea un posibil model pentru proiectele de catehizare din țara noastră. Numele acestui proiect vine de la numele cu care este numită adesea credința noastră în Noul Testament. De asemenea, Hristos Se numește pe Sine «Calea», în textul de la *Ioan* 14, 6: «Eu sunt Calea, Adevărul și Viața». Inițiatorul programului a făcut referire și la problema apărută adesea a lipsei resurselor pentru implementare, pe care a ilustrat-o printr-o comparație: „În orice meci de fotbal există 22 de persoane

care aleargă, transpiră, se chinuiesc pentru a câștiga, dar, în același timp, există sute, poate mii de persoane care stau pe margine și ar da orice să intre pe teren. Tot așa, programul «The Way» vine în ajutorul preoților pentru a crea un laicat (oamenii din afara clerului) pregătit, care să poată sprijini activitatea pastoral-misionară a preotului”.

Programul catehetic „The Way” – „Calea” se adresează tuturor persoanelor între 18 și 80 de ani, cu studii liceale, cursul său de inițiere constând dintr-un CD cu instrucțiuni și un set de 4 DVD-uri, conținând informațiile necesare implementării acestuia, prin organizarea a 12 întâlniri cu credincioșii. De asemenea, după cum a subliniat Profesorul David Frost, un rol important îl au și agapele frățești de dinaintea începerii programului, cât și discuțiile de grup, în cadrul cărora ies la iveală cele mai multe nedumeriri ale credincioșilor.

După prezentarea programului catehetic „The Way” – „Calea”, participanții au discutat posibile modalități de implementare a programului în parohiile din România și modurile în care el poate fi adaptat nevoilor specifice ale credincioșilor din țara noastră.

În cea de-a treia zi a desfășurării lucrărilor celei de-a IV-a ediții a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor” s-a hotărât, în contextul proclamării de către Patriarhia Română a anului 2012 – „Anul omagial al Tainei Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor”, organizarea unui concurs de miniproiecte cu caracter social-catehetic, intitulat „Copiii – Măinile lui Hristos”. La acesta vor putea participa copiii din toate parohiile Bisericii Ortodoxe Române, cu vârste între 7 și 17 ani, care fac parte din grupe de cateheză, inițiativa urmărind educația tinerilor și a copiilor pentru a ajuta semenii din comunitatea din care fac parte. O particularitate a acestui concurs o reprezintă implicarea copiilor încă din primele faze ale proiectului, cât și stimularea lor în a afla resursele necesare pentru susținerea acestuia, atât umane cât și financiare. Lucrările pentru acest concurs urmează să fie elaborate în perioada Postului Mare din anul 2012, câștigătorul urmând să primească finanțarea.

După încheierea lucrărilor, participanții la cea de-a IV-a ediție a Congresului național „Hristos împărtășit copiilor” s-au întâlnit cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în Sala „Europa Christiana” din Palatul Patriarhiei. Cu această ocazie, părintele inspector patriarhal Constantin Năclad a mulțumit, în numele inspectorilor birourilor de catehizare eparhiale, Preafericitului

Părinte Patriarh Daniel pentru binecuvântarea acordată de a organiza cea de-a IV-a ediție a acestui eveniment și a precizat că în cele două zile s-au dezbătut probleme importante și s-a clarificat strategia pentru următorul an.

Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a apreciat efortul depus de organizatori, a mulțumit Bunului Dumnezeu pentru activitățile pe care Biserica le desfășoară în folosul copiilor și al tinerilor și i-a felicitat pe coordonatorii eparhiali care desfășoară o mulțime de activități frumoase. „Suntem onorați să cinstim anul acesta, al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii, tocmai prin multele activități desfășurate împreună cu copiii și în folosul lor. Suntem bucuroși și că legătura aceasta de cooperare și coresponsabilitate se intensifică. Avem mare nevoie de cooperare în domeniul pastoral-misionar și suntem bucuroși că se învață în fiecare an câte ceva nou. Deși traversăm o criză financiar-economică, totuși cea mai mare bogăție pe care o putem cultiva și transmite este credința, ca legătură a omului cu Dumnezeu și ca trăire a comuniunii fraterne în Hristos. Deci, bogați vom rămâne tot timpul dacă este prezent duhul lui Hristos în noi”, a subliniat Preafericirea Sa.

De asemenea, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a amintit de tabelele de creație derulate în mănăstirile din țară, în cadrul proiectului „Alege școala!”, la care au participat 4.800 de copii. La final, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a oferit daruri tuturor participanților la Congresul național „Hristos împărtășit copiilor”.

Summary: The Fourth National Congress “Christ Communicated To Children”

Proceeding between the 19th and the 21st of September 2011 in “Conventus” Hall of the Patriarchal Palace, and under the high blessing care of His Beatitude Father Patriarch Daniel, the Fourth National Congress “Christ Communicated to Children” aimed at gathering the eparchial inspectors from the Romanian Orthodox Church, at running over the catechetical activities carried on during the last year, as well as at suggesting new ideas for future activities.

The working meetings, presided by Fr. Constantin Naclad, inspector at the Theological and Educational Department of the Romanian Patriarchate, welcomed the delegates of all the eparchies in the country, as well as the guests from abroad, viz.: Professor David Frost from the Institute for Christian-Orthodox Studies of

Cambridge University, Great Britain, initiator of “The Way” catechetical project for grown-ups, together with his wife, Christine Mangala Frost, Professor James Morgenrath, regional coordinator of “The Way” project in the United States of America, as well as a delegation of the Orthodox Church of Georgia, where the project “Christ Communicated to Children” is wished to be implemented.

Within the frame of the working sessions, His Beatitude Father Patriarch Daniel’s message, carrying the title “Christian Children and Youth Are the Present and the Future of the Church”, was read out. Next, “The Way” catechetical programme for grown-ups was presented by its initiator, Professor David Frost, as well as the possible ways of implementing this programme in parishes of Romania, and how it can be adapted to the specific needs of the faithful of our country.

Within the last working session, a decision was taken (in the context of the Romanian Patriarchate having proclaimed the year 2012 as the one that does homage to the Sacramental Unction and the attendance of the sick) about the organization of a contest of mini-projects having a social and catechetical character and carrying the title “The Children – Christ’s Hands”, which is to proceed during the Great and Holy Lent of 2012; this initiative aims at educating the youth and the children to help their fellowmen in the community they belong with.

In conclusion of the works, the participants in the Fourth National Congress “Christ Communicated to Children” met His Beatitude Father Patriarch Daniel in “Europa Christiana” Hall of the Patriarchal Palace.

Simpozionul național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință” (29 septembrie - 2 octombrie)

Narcisa Elena BALABAN

Simpozionul național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”, cu tema „Realitatea și semnificația spațiului - abordare teologică, filosofică și științifică” a avut loc, în perioada 29 septembrie - 2 octombrie, la Mănăstirea Caraiman, din județul Prahova. Întrunirea academică a fost corelată anul acesta cu școala de vară din cadrul proiectului internațional „Cursuri de dialog între Știință, Religie și Filosofie, din perspectivă ortodoxă”, la care au participat profesori din învățământul liceal, masteranzi și doctoranzi.

La cea de-a patra ediție a acestui simpozion, organizat de Patriarhia Română, în colaborare cu Universitatea București și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, care a avut loc în perioada 29 septembrie - 2 octombrie, profesori, conferențieri, lectori, asistenți universitari, de la Universități din București și Iași, au prezentat 23 de prelegeri care au argumentat, din perspectivă teologică, științifică și filosofică, realitatea și semnificația spațiului. Toate prelegerile au adus idei originale, argumentate cu multă responsabilitate, pentru a păstra un duh de reciprocitate, respectiv de slujire eclesială și exigență academică. În deschiderea simpozionului, în cadrul unei festivități moderate de Adrian Lemeni, conferențiar în cadrul Facultății de Teologie „Justinian Patriarhul” din București, au fost exprimate mesaje din partea organizatorilor. Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prezentat de către părintele profesor Gheorghe Holbea, consilier patriarhal al Sectorului Teologic-educational și pe care îl redăm integral:

Spre o cunoaștere integrală - Dialogul dintre teologie, filosofie și știință

În ultimul deceniu, spațiul eclesial și spațiul universitar s-au deschis într-un mod semnificativ și fructuos, într-un efort comun, pentru cultivarea cu discernământ a dialogului dintre teologie, filosofie și știință, valorificând competențele specifice acestora. Un proiect important în cooperarea Bisericii Ortodoxe cu Universitățile românești este și acest Simpozion Național dedicat dialogului dintre teologie, filosofie și știință. Primul eveniment de acest fel a avut loc în anul 2007, iar edițiile desfășurate până acum au adunat un număr important de profesori, cercetători și teologi din spațiul universitar românesc.

Anul acesta, este în plină desfășurare proiectul *„Cursuri despre relația dintre religie, filosofie și știință din perspectivă creștin-ortodoxă”*. Acesta este rodul cooperării dintre Patriarhia Română, Centrul de Cercetare Interdisciplinară în Religie, Filosofie și Știință al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Centrul de Dialog și Cercetare în Teologie, Știință și Filozofie din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din București.

Credem că, având în atenție educația și formarea continuă a profesorilor din învățământul preuniversitar, proiectul reprezintă un demers foarte bun pentru o receptare mai corectă a raportului dintre religie și știință în cadrul programelor școlare din învățământul liceal și pentru diversificarea ofertei de pregătire continuă a preoților, profesorilor, masteranzilor și studenților, în cadrul școlilor de vară și a cursurilor de scurtă durată. În același timp, prin colaborarea directă dintre Patriarhia Română și Universități, precum și prin autorizarea cursurilor și programelor de formare de către autoritățile din domeniul educațional și bisericesc, proiectul sporește credibilitatea dialogului dintre teologie și știință, deopotrivă, în spațiul academic și eclesial românesc.

În cadrul proiectului *„Cursuri despre relația dintre religie, filosofie și știință din perspectivă creștin-ortodoxă”* susținut de Fundația John Templeton, proiect aflat în faza de implementare, sunt prevăzute organizarea unor școli de vară. Întrucât, în același timp, în luna septembrie a acestui an este programată să se desfășoare a IV-a ediție a *Simpozionului Național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”*, cu tema *„Realitatea și semnificația spațiului - abordare teologică, filosofică și științifică”*, și ținând seama de faptul că ambele evenimente vizează dialogul dintre teologie, știință și filosofie s-a considerat oportună desfășurarea

șurarea simultană a acestor întâlniri. Credem că în acest fel, impactul lucrărilor *Simpozionului Național* va fi mai mare, întrucât participanții la *Școala de vară* vor avea posibilitatea să interacționeze cu un număr mai mare de profesori, în aspecte legate de tematica menționată.

De aceea, considerăm necesară și binevenită desfășurarea celui de-al patrulea Simpozion Național dedicat dialogului dintre teologie, filosofie și știință, împreună cu cele două școli de vară planificate în cadrul programului național aflat în desfășurare. Vedem în toate acestea expresia cooperării consolidate dintre Biserică și Universitate, în intenția comună de conturare a unei perspective edificatoare cu privire la lume și viață, în condițiile în care, în contextul actual, diferite rezultate ale cercetării științifice din domenii de vârf ale științelor universului și ale vieții au deschideri semnificative către perspectiva filosofică și teologică. Deși, în ultimii ani, în România s-au desfășurat mai multe programe care au urmărit promovarea dialogului dintre teologia ortodoxă și știință, subiectul este încă insuficient cunoscut în mediul științific și universitar, eclesial și educațional. Mai mult chiar, cultura dialogului și roadele unei deschideri între ariile teologiei, filosofiei și științei, sunt insuficient prezente în spațiul mai general al societății românești. Asumarea eclesială a dialogului dintre teologie, filosofie și știință are implicații existențiale, valorificându-se coordonata misionară a Bisericii, întărind totodată reciprocitatea dintre slujirea Bisericii și exigențele academice specifice cercetării științifice.

Putem remarca aici, în mod special, considerațiile Părintelui Dumitru Stăniloae, făcute în lucrările sale de teologie, cu privire la rezultatele științei, la strădaniile de cunoaștere dezvoltate într-o perspectivă cuprinzătoare, actualizându-se cu fidelitate și în mod creator reperatele Tradiției fundamentate patristic și eclesial. Multe mențiuni de acest fel sunt prezente în cele trei volume de teologie dogmatică, în notele ample pe marginea traducerii pe care a făcut-o la *Ambigua*, în notele scrise la *Răspunsuri către Talasie*, ale Sfântului Maxim Mărturisitorul sau în *Teologia Mistică și Ascetică*.

În fiecare dintre aceste locuri, ca și în multe alte lucrări, Părintele Dumitru Stăniloae exprimă o perspectivă luminoasă, edificatoare referitoare la dorința omului de a explora lumea. În mențiunile sale sunt recuperate deopotrivă eforturile consecvente ale rațiunii umane de a găsi explicații și legi care să exprime și să explice modul în care se desfășoară procesele fizice din univers, dar și efortul mai larg, din orizontul filosofic și teologic, care urmărește valorificarea înțeleșurilor cu privire la lume și viață.

În lumina acestor idei, considerăm că tema simpozionului din acest an, „*Realitatea și semnificația spațiului - abordare teologică, filosofică și științifică*”, este deosebit de relevantă pentru prezentul societății noastre. Aceasta pentru că și explorările științifice ale spațiului cosmic, și reflecția filosofică ce caută să cuprindă și să lumineze spațiul tainic al persoanei umane, dar și preocupările de organizare ce vizează spațiul comunitar, ca loc al solidarității și acțiunii comune a oamenilor, se dovedesc a fi semnificative în planul vieții spirituale, ca întreprinderi omenești ce urmăresc spiritualizarea spațialității lumii, și umplerea ei cu un sens cuprinzător.

Sunt relevante aici, în exprimarea acestei cuprinderi a spațialității într-o perspectivă spirituală creștină, considerațiile Părintelui Dumitru Stăniloae care subliniază că ființa omenească, subiect îmbrăcat în trup, are nevoie de o „existență alăturată”, și de aceea, „de un spațiu”, și încă „de un spațiu larg de mișcare liberă” (Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Editura IBMBOR, București, 1996, p. 139). Spațialitatea, pentru Părintele Dumitru Stăniloae, își găsește temei chiar în Dumnezeu Tripersonal, întrucât e intim legat de comuniunea între persoane: „Spațiul își capătă și își menține o realitate mai sigură, când îl refer nu numai la mine, ci și la alte persoane, când pot spune și trebuie să spun: de la mine până la cutare e atâta distanță. Spațiul e o relație interpersonală...” (*Ibidem*, p. 140).

De aceea, adaugă Părintele Stăniloae, câtă vreme e folosit pentru evitarea comuniunii, spațiul se dovedește a fi „o realitate chinuitoare” (*Ibidem*), în timp ce în relația iubitoare dintre persoane, spațiul se transfigurează, ajungând să fie „copleșit de subiectivitatea acelei persoane” (*Ibidem*, p. 142). Considerații de acest fel relevă deopotrivă multiplele înțelesuri ale spațialității, receptate în diverse planuri, personal, comunitar sau cosmologic, dar și puterea de semnificare spirituală a spațialității pe care o evidențiază gândirea patristică răsăriteană, obișnuită să scoată la iveală toate aspectele vieții și ale lumii prin iubirea și lucrarea lui Dumnezeu.

În final, ne exprimăm convingerea că atât ediția a IV-a a Simpozionului Național, cât și programul actual în cuprinsul căruia se desfășoară acest simpozion, extind și consolidează cooperarea între Biserică și Universitățile din Iași și București, contribuind la promovarea conștiinței dialogului și la fructificarea întâlnirii dintre tradiția religioasă ortodoxă și cea științifică, cu un impact major în rândul profesorilor de religie din mediul liceal, al preoților din centrele eparhiale și al studenților de diferite specializări din cele două

centre universitare. De asemenea, prin materialele prezentate, prin intermediul presei audio-video și prin intermediul volumului editat la finele acestui simpozion, roadele dialogului se vor putea extinde și mai mult, promovându-se această cultură a deschiderii și cooperării în rândul publicului larg și la nivelul întregii societăți românești.

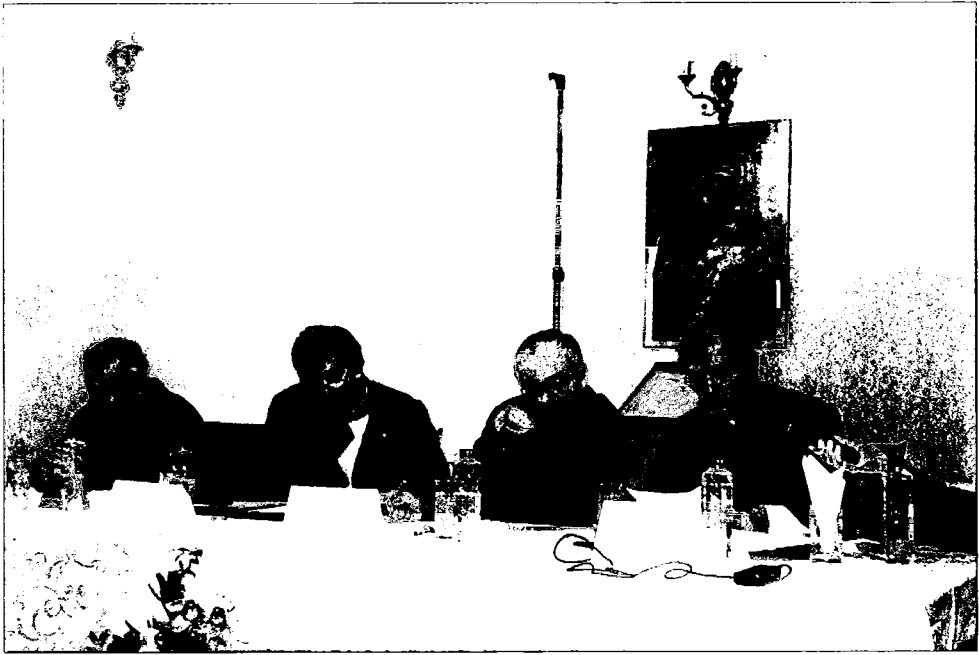
† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Au luat apoi cuvântul părintele prof. dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie din București, și conferențiarul dr. Adrian Lemeni, care au subliniat necesitatea acestui dialog și ce presupune el și au trasat coordonatele clare ale acestui demers pentru ca dialogul să fie unul onest. Domnul Adrian Lemeni a subliniat rolul acestui dialog, care nu urmărește neapărat uniformitatea perspectivelor oferite de cele trei arii de cunoaștere, ci regăsirea în același duh de reciprocitate, și anume de slujire eclesială și de exigență academică. Diaconul asistent dr. Sorin Mihalache de la facultățile de teologie din Iași și București a amintit activitățile celor două centre de dialog din cadrul

Participanți la Simpozionul național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”

Moment din timpul Simpozionului național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”

universității din Iași și a celui din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, înființate la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Vineri, 30 septembrie, în prima zi de lucru a simpozionului, cele două sesiuni de comunicări științifice i-au avut ca protagoniști pe: părintele dr. Costea Munteanu, de la Academia de Studii Economice din București, profesor dr. Anton Carpinski, de la Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice din Iași, profesor dr. Gelu Bourceanu, de la Facultatea de Chimie a Universității „Al. Ioan Cuza”, profesor dr. Ștefan Trăușan-Matu, de la Facultatea de Automatică și Calculatoare, Universitatea Politehnică București, părintele profesor dr. Vasile Răducă și părintele profesor dr. Nicolae Achimescu, de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București. Celelalte două sesiuni de comunicări științifice ale simpozionului au avut loc sâmbătă, 1 octombrie, în cadrul cărora a conferențiat și profesor dr. Mircea Dumitru, prorector al Universității București, care a susținut prelegerea intitulată „Știință și religie: sunt ele compatibile?”. „Pe căi mai complicate și mai întortocheate, răspunsul la această întrebare, așa cum îl văd eu, este afirmativ. Este posibil să

Participanți la Simpozionul național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”

găsești o soluție de compatibilitate între aceste forme ale spiritualității umane: știința și religia. Pentru a dezambigua întrebarea de la care am pornit, ar trebui să găsim răspunsuri, și în sine acestea ar fi proiecte vaste la întrebările: ce este religia, ce este știința, și nu în ultimul rând, ce este relația de incompatibilitate care apare în întrebare: dacă sunt sau nu ele incompatibile? Ce genuri de incompatibilitate există? Despre ce vorbim, despre contradicții explicite între ele, între știință și religie? Despre contradicții implicite care pot fi scoase prin analiză conceptuală sau prin deducție logică sau poate despre contradicții care apar numai dacă acceptăm asumări prelabile care par să fie rezonabile și plauzibile sau poate, de ce nu, despre improbabilitatea de-a putea susține concomitent atât tezele fundamentale generale ale științelor naturii, așa cum le cunoaștem astăzi, precum și tezele și dogmele credinței religioase, teologiei?”, a subliniat prorectorul Mircea Dumitru. Părintele profesor dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății „Justinian Patriarhul” a prezentat „Concepția despre spațiu în teologia Părintelui Dumitru Stăniloae”, iar conferențiar dr. Adrian Lemeni a vorbit despre: „Spațiul - realitate a comuniunii întemeiate prin Logosul întrupat”. Tema ultimei sesiuni, cea de-a patra, „Spațialitate și

orientatio: considerații științifice, fenomenologice și teologice”, a fost susținută și propusă spre dezbateri de asistent univ. dr. Sorin Mihalache, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, care a prezentat-o din perspectivă științifică, profesor dr. Ștefan Afloroaei, de la Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice din Iași, care a creionat o imagine filosofică, și de părintele prof. dr. Gheorghe Popa, prorector al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, care a argumentat tema sesiunii din perspectivă teologică. Noutatea pe care o aduce această a patra ediție a Simpozionului național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”, față de edițiile precedente, o reprezintă corelarea cu școlile de vară din cadrul programului „Courses on the Relation Among Science, Religion and Philosophy from an Orthodox Christian Perspective”, realizat de Centrul de Cercetare Interdisciplinară în Religie, Filosofie și Știință, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, în cooperare cu Centrul de Dialog și Cercetare în Teologie, Știință și Filosofie, Universitatea București, cu sprijinul Fundației „John Templeton” din SUA. La școala de vară, desfășurată în paralel cu lucrările simpozionului, în aceeași sală de conferințe a Mănăstirii Caraiman, au fost prezenți participanții la simpozion, așa cum la simpozion au fost prezenți referenții și beneficiarii școlii de vară. Aceasta s-a desfășurat pe două secțiuni: „Spațiul eclezial și spațiul social”, respectiv „Creația - spațiul edificării spirituale a omului”.

La prima secțiune care a avut subtitlul „Modele de conviețuire socială și cultivarea anumitor valori”, s-au dat răspunsuri la întrebarea „Cum contribuie astăzi viața religioasă la solidaritatea socială și la viața morală a comunităților?”, prezentându-se perspective sociologice privind conviețuirea umană; perspective teologice, filosofice și ale științelor sociale privind *Altruismul vs Egoismul*; expresii ale comportamentelor altruist și egoist și posibile efecte sociale, într-o abordare etologică, filosofică, teologică și sociologică privind lumea animală și comunitățile umane; modele sociologice care cultivă altruismul; perspective critice în ceea ce privește umanismul religios și umanismul secular; generozitatea și gratitudinea, ca exigențe ale împlinirii umanului. La prima secțiune a școlii de vară au conferențiat: părintele lector dr. Dumitru Pinteș, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, despre „Spațiile facerilor divine”, dr. Hrisanti Bulugea, profesor de religie, gradul I, care a făcut, pornind de la experiențe personale, câteva „Reflecții privind spațiul educațional”, și Florin Caragiu, directorul Editurii Platytera

din București, care a susținut expunerea cu titlul „Determinism, indeterminism și liber arbitru. Dimensiunea teleologică a practicii”. Având în vedere generozitatea temei care a făcut titlul secțiunii, mai mulți referenți s-au înscris pentru a o argumenta. Astfel, au mai prezentat: conferențiar dr. Viorel Vizureanu, de la Facultatea de Filosofie din București, care a vorbit despre „Dimensiunea socială a spațiului în filosofia contemporană”, conferențiar dr. Constantin Stoenescu, tot de la Facultatea de Filosofie din București, care a susținut expozeul cu titlul „Cred că” și „cred în” ca temeuri ale cunoașterii practice”, și părintele conferențiar dr. Daniel Benga, prodecanul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, care a prezentat „Tipuri de spații teofanice”. Profesorul dr. Romulus Brâncoveanu, decanul Facultății de Filosofie din București, a susținut o prelegere despre „Egoism și altruism. Dimensiuni morale”, iar asistentul universitar dr. Laurențiu Gheorghe, de la aceeași facultate, a prezentat „Modele ale raționalității - egoism rațional vs. altruism funcțional”.

La a doua secțiune, care a avut ca subtitlu „Relațiile dintre teorie și practică în științele naturii și în științele spiritului”, prelegerile susținute au căutat să dea răspunsuri la întrebarea „În ce raport se află astăzi cunoașterea științifică și cunoașterea sapiențială?”, fiind făcute cunoscute ipostaze ale atitudinii teoretice și ale atitudinii practice în sfera vieții religioase, filosofice și științifice; cercetarea fundamentală în știință și aplicarea ei în tehnică; relevanța chestiunilor tehnice și practice în societatea actuală; lumea virtuală și provocările ei în viața reală. În cadrul acestei secțiuni au susținut prelegeri domnul conferențiar dr. Dan Chițoiu, de la Facultatea de Filosofie și Științe Socio-Politice din Iași, care a prezentat tema „Limbajul-limită despre realitate în isihasm și fizica cuantică”, dr. Horia-Costin Chiriac, cercetător al Academiei Române - filiala Iași, care a vorbit despre „Dinamica reprezentării spațiului în religie și știință: de la imaginal la imaginarul descriptiv”, și părintele profesor doctor Gheorghe Petraru, de la Facultatea de Teologie „Dumitru Stăniloae” care a făcut câteva considerații privind spațiul eclezial, ca împlinire și unicitate. Atât simpozionul național de religie, filosofie și știință, cât și scoala de vară s-au încheiat într-un duh de real dialog, exprimându-se dorința ca la anul să se reia această experiență, ca aceste două activități academice care cultivă, de altfel, același scop, să fie corelate. Duminică, 2 octombrie, s-a oficiat Sfânta Liturghie cu participarea celor care au susținut, prin comunicări științifice

sau prezență, cea de-a patra ediție a simpozionului și școala de vară. La inițiativa și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, se va tipări un volum care va reuni referatele științifice prezentate, pentru creșterea impactului și a vizibilității domeniului de cercetare care vizează dialogul dintre teologie, filosofie și știință în contextul românesc. Acest volum va fi oferit gratuit celor mai cunoscute biblioteci din țară.

Summary: The National Scientific Debate on “The Dialogue between Theology, Philosophy and Science” (the 29th of September)

The national scientific debate on “The Dialogue between Theology, Philosophy and Science”, mainly focused on the subject of “Reality and Meaning of Space - A Theological, Philosophical and Scientific Approach”, took place between the 29th of September and the 2nd of October, at Caraiman Monastery, in Prahova county. All the twenty-three lectures conveyed original ideas, very well-reasoned and responsibly conceived, in order to preserve a spirit of reciprocity between ecclesiastical spirituality and scientific closeness. This academic reunion has been linked this year with the summer school as a part of the international project “Lectures on the Dialogue between Science, Religion and philosophy, from an Orthodox Viewpoint”, that high-school teachers, candidates for a master’s and doctor’s degree took part in. The national colloquium of religion, philosophy and science, as well as the summer school came to an end in a spirit of dialogue, while a desire was put forth that this successful experience should be resumed next year, and that these two academic activities, having in fact the same purpose, should also be correlated. On Sunday, these two had been – by their lectures or simple attendance – of assistance to the fourth national scientific debate and the summer school, did participate in the Holy and Divine Liturgy. It must be also added that on the initiative and with the blessing of His Beatitude Father Patriarch Daniel, a volume is going to be soon published, bringing together all the given lectures, with a view to increase the impact and visibility of the scientific field studying the dialogue between theology, philosophy and science, envisaged from a Romanian standpoint. This volume will be offered free of charge to the best-known public libraries in the country.

Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Aradului (23-26 septembrie)

Marinel Laurențiu MARCU,
Ioan BUȘAGĂ

În perioada 23-26 septembrie 2011, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită canonică în Arhiepiscopia Aradului. Cu prilejul acestei vizite, Întâistătorul Bisericii noastre a sfințit noua biserică a Mănăstirii Arad-Gai și a vizitat Mănăstirea Hodoș-Bodrog, Catedrala arhiepiscopală „Sfânta Treime” și Seminarul Teologic Ortodox din Arad.

Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Arhiepiscopia Aradului s-a desfășurat în perioada 23-26 septembrie 2011. Preafericirea Sa a fost întâmpinat vineri, 23 septembrie, la Aeroportul din Timișoara, de Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și de membrii Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Aradului. De aici, întreaga delegație s-a îndreptat spre Reședința arhiepiscopală, unde a avut loc primirea oficială. Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit despre motivele vizitei sale în Arhiepiscopia Aradului: „Ne bucurăm să venim și în această parte a țării, pentru că este mai apropiată de zona în care m-am născut, dar și pentru că se fac lucrări frumoase. Acum venim să sfințim o biserică mănăstirească nouă și ne bucurăm să prețuim și activitatea monahală din această zonă, mai ales că aici se află cea mai veche mănăstire, cu o continuitate neîntreruptă de la 1177 și anume Mănăstirea Hodoș-Bodrog, încât suntem bucuroși să subliniem importanța mărturiei ortodoxe. De asemenea, am făcut acest gest pentru a arăta recunoștință Arhiepiscopiei Aradului care sprijină în mod dinamic activitățile majore ale Patriarhiei Române”. În

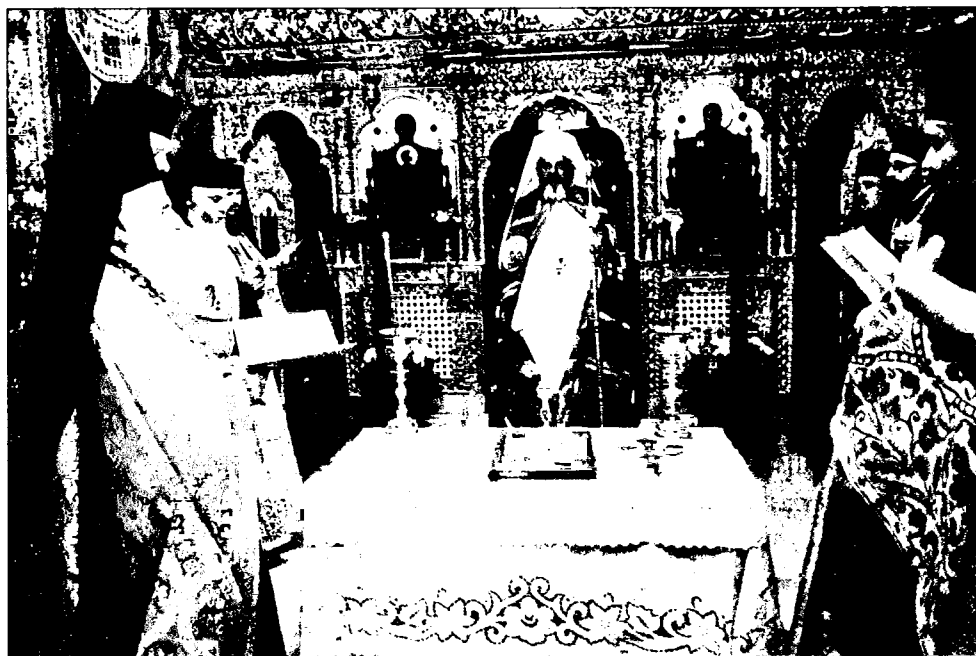
Preafericitul Părinte Patriarh Daniel întâmpinat la reședința Arhiepiscopiei Aradului

continuare, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Timotei a adresat un cuvânt de mulțumire Întâistăătorului Bisericii noastre pentru prezența Preafericirii Sale în mijlocul arădenilor: „Este o mare cinstitie pentru tot ceea ce înseamnă Arhiepiscopia Aradului, pe care tot Preafericirea Voastră ați înălțat-o în rang, de la eparhia istorică care a fost și care a știut să-și cinstească vlădicii. Acum, cu ocazia acestui popas, noi ne rugăm Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate și putere de muncă, așa cum cere înalta răspundere pe care o aveți și ca să ne împărtășiți harul și binecuvântarea pentru întreaga lucrare pe care o avem de împlinit în numele Preafericirii Voastre”. La final, după cuvântul de întâmpinare al Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Timotei, a urmat un scurt recital muzical susținut de corul de cameră „Vestitorii” și de tineri teologi de la instituțiile de învățământ teologic din Arhiepiscopia Aradului.

A doua zi, 24 septembrie, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a vizitat Mănăstirea Hodoș-Bodrog, una dintre cele mai vechi vetre monahale din țara noastră, aflată la aproximativ 15 km de municipiul Arad, pe cursul inferior al Mureșului. Aici, după ce soborul de slujitori al obștii monahale a oficiat, în biserica veche a mănăstirii, un *Te Deum* în cinstea Preafericitului Părinte

Patriarh, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Timotei a făcut o succintă prezentare a mănăstirii și a lucrărilor care s-au efectuat. „Mănăstirea, temeluită de atâtea veacuri, a fost reînnoită la răstimpuri, în secolul al XVII-lea, al XVIII-lea și chiar în secolul al XX-lea, iar în veacul de acum, al XXI-lea, chiar de la început s-a făcut restaurarea generală a străvechii vetre. S-au zidit între timp și alte altare, mai avem trei pe lângă acesta. Însă anul acesta, tocmai am inaugurat, în preajma venirii Preafericirii Voastre, această mănăstire care este înnoită. Ne-a mai rămas un paraclis pe care, cu binecuvântarea Preafericirii Voastre, lucrările fiind aproape încheiate, dorim să-l sfințim la prăznuirea hramului, „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, a precizat Înaltpreasfinția Sa.

Cu această ocazie, Patriarhul României a rostit un cuvânt de învățătură, în care a subliniat rolul important pe care îl au mănăstirile în păstrarea și prețuirea valorilor deosebite ale patrimoniului cultural sacru. „Un popor care își arată continuitatea în istorie ca popor creator de valori este un popor cu o demnitate mai mare. Noi, în general, am îndurat istoria, dar, cu toate acestea, am și creat în istorie valori. Biserica aceasta are valoare de simbol,

Moment din timpul slujbei de Te Deum oficiat în cinstea Părintelui Patriarh Daniel la Mănăstirea Hodoș-Bodrog

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu delegația
în vizită la Mănăstirea Hodoș-Bodrog*

prin continuitatea ei istorică, prin fidelitatea față de credința ortodoxă în fața prozelitismului eterodox de-a lungul veacurilor, mai ales începând cu secolul al XIII-lea, când o mulțime de mănăstiri ortodoxe asemănătoare au fost distruse din cauza prozelitismului occidental. De asemenea, are o valoare de simbol al demnității noastre, prin faptul că frumosul din lumea aceasta vizibilă este un îndemn, o călăuză, spre a căuta frumusețile netrecătoare ale Împărăției cerurilor. Biserica ortodoxă pictată este cerul pe pământ, pentru că pe pământeni să-i înalțe duhovnicește la ceruri. Este o mărturisire a credinței noastre în lumina Învierii și în lumina Taborului, a transfigurării. De aceea, iconografia ortodoxă nu este o simplă podoabă estetică, ci este veșmântul liturgic al comunității monahale sau parohiale, mărturisitoare a Preasfintei Treimi și rugătoare în fața Preasfintei Treimi. O biserică restaurată seamănă cu sufletul omului care s-a spovedit, a fost curățit de zgura păcatului, de fumul și întunericul patimilor, s-a împărtășit cu Hristos, s-a luminat și a descoperit frumusețea de la Botez. Bodrogul are valoare de simbol, mai ales când ne arată cum trebuie să păstrăm valorile moștenite. Au existat închinători

*Moment din timpul slujbei de sfințire a noii biserici a Mănăstirii Arad-Gai
cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”*

înainte de 1177 și această continuitate ne îndeamnă să fim statornici, să nu părăsim dreapta credință pentru bani, pentru că altfel ne umplem buzunarele de bani, dar ne golim sufletul de adevărul dreptei credințe. Statornicia acestei obști monahale arată că cei care s-au rugat aici au avut simțul eternității și dorul veșniciei și, în același timp, ne arată că au contat mai mult pe ajutorul lui Dumnezeu decât pe propriile lor forțe”, a reliefat Preafericirea Sa.

După ce a rostit cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh a dăruit Mănăstirii Hodoș-Bodrog o cruce de binecuvântare, *Sfânta Evanghelie*, primul volum al *Proloagelor* (noua ediție), cele trei volume dedicate *Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, volumele patru și cinci ale *Filocaliei* și câteva cărți duhovnicești, apoi a vizitat paraclisul și muzeul mănăstirii.

Vizita Întâistătătorului Bisericii noastre în Arhiepiscopia Aradului a continuat duminică, 25 septembrie, la Mănăstirea Arad-Gai, unde a sfințit noua biserică a mănăstirii cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” și a săvârșit Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Din sobor au făcut parte: Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Timotei, Preasfințitul Lukian, Episcopul sâr-

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind altarul de jertfă
al noii biserici a Mănăstirii Arad-Gai*

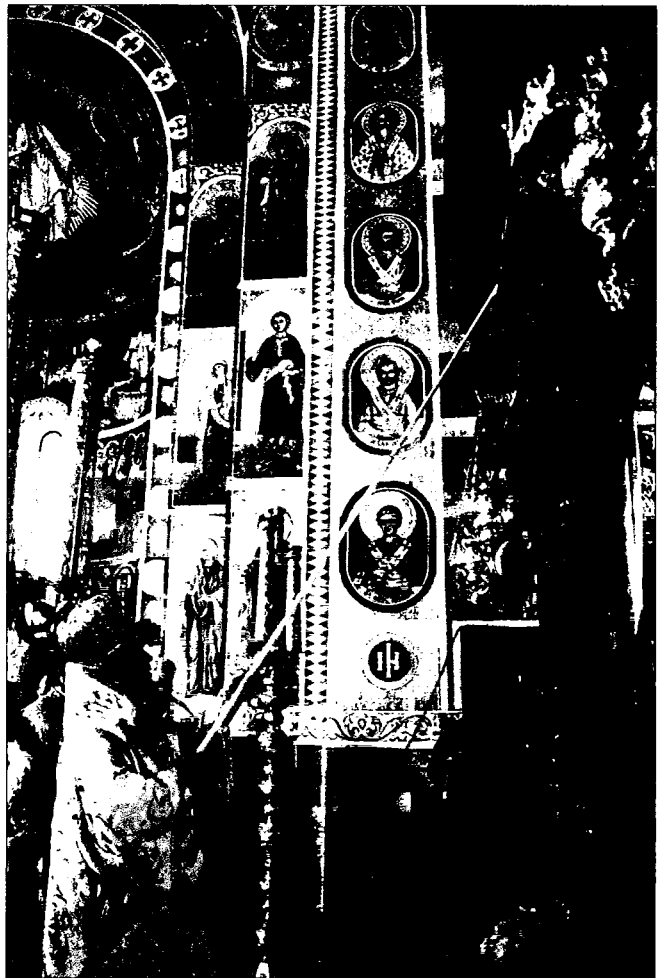
bilor ortodocși din Budapesta și Timișoara, Preasfințitul Episcop Sofronie al Oradiei, Preasfințitul Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Episcop Gurie al Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Daniil, Episcopul Daciei Felix, Preasfințitul Siluan, Episcopul ortodox român al Ungariei, Preasfințitul Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

După procesiunea cu sfintele moaște, care au fost apoi depuse în piciorul Sfintei Mese din altar, ungerea pereților cu Sfântul și Marele Mir și stropirea cu agheasmă, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit celor prezenți, printre altele, despre necesitatea lăcașurilor de cult în viața credincioșilor, asemănând o biserică nou sfințită cu o poartă nouă a Cerului, pentru că în biserică cerul coboară pe pământ și, astfel, noi, pământeni, să ne putem înălța duhovnicește la ceruri. De asemenea, Preafericirea Sa a arătat că Biserica este și Casa Preasfintei Treimi și de aceea rostul Bisericii este acela de a sfinți viața noastră.

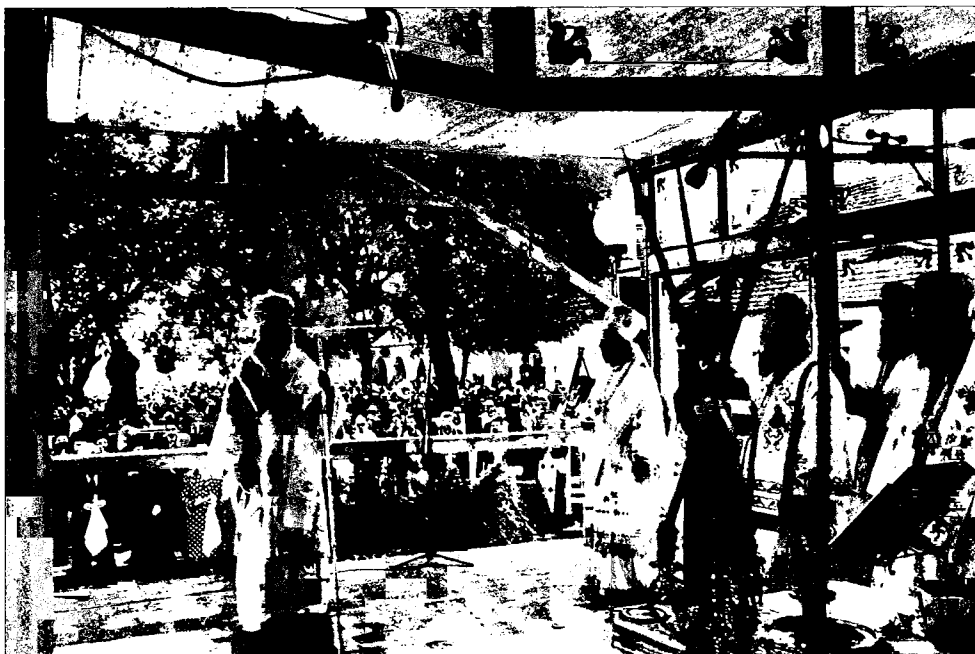
După slujba de sfințire, a urmat Sfânta Liturghie, în cadrul căreia Preafericitul Părinte Patriarh a rostit o predică la pericopa evanghelică din

Duminica a XVIII-a după Rusalii, în care a evidențiat taina Bisericii lui Hristos, taina slujitorilor Bisericii și a creștinilor în general. „Avem de-a face în Evanghelia de astăzi cu puterea harului lui Dumnezeu, care schimbă situații, stări și vocații. Schimbă eșecul în reușită, înfrângerea în biruință. Iisus Domnul schimbă, prin pescuirea minunată, profesiunile din pescari de pești în pescari de oameni, adică cei care adună în Biserica Lui oameni pentru mântuire, așa cum sunt adunați peștii într-o corabie. Corabia în care se afla Mântuitorul Iisus Hristos cu ucenicii preînchipuia însăși taina Bisericii”. De asemenea, Preafericitul Părinte a subliniat că harul lui Dumnezeu se dă celor

care au muncit mult și care au înțeles că totul nu constă în dibăcia sau înțelepciunea lor, ci mai întâi în ajutorul lui Dumnezeu. „Așa se întâmplă în viața noastră uneori când ne facem propriul nostru plan, propriile noastre proiecte, dar vine o întâmplare neașteptată, o suferință, sau o nouă șansă la care nu ne-am gândit și ni se schimbă viața, pentru că Dumnezeu ne respectă libertatea, dar Își respectă și propria Sa libertate, aceea de a chema pe oameni la un plan al mântuirii lumii, pe care la început ei nu-l înțeleg, pentru că se află în exteriorul lui, dar

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind iconostasul Bisericii „Acoperământul Maicii Domnului” a Mănăstirii Arad-Gai

*Moment din timpul Sfintei Liturghii
Mănăstirea Arad-Gai*

când intră în planul lui Dumnezeu, atunci se bucură cu o bucurie negrăită și sfântă. Această evanghelie este una a speranței, și anume că atunci când ajungem la o nereușită, să nu disperăm, ci întru răbdare, rugăciune și speranță să așteptăm ajutorul lui Dumnezeu, care vine nu când vrem noi și nici cum vrem, ci cum dorește El, pentru că pregătește ceva mai bun și mai mare”, a mai precizat Preafericirea Sa.

După Sfânta Liturghie, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Timotei a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru grija părintească și tuturor celor prezenți pentru dragostea și credincioșia lor: „În numele acestei vetre ortodoxe, cu smerenie, mulțumim celor prezenți trupește și sufletește, îndeosebi celor ce au ostenit, printr-o adevărată misiune creștinească, să scrie un act de istorie bisericească. Pe drept cuvânt, datorăm această dovadă, înaintea tuturor, Preafericitului Părinte Patriarh, prin exprimarea întregii gratitudini, ca și a desăvârșitului devotament filial. În pericopa Sfintei Evanghelii se vorbește de două corăbii, în care ucenicii pescari s-au ostenit pentru hrana cea de toate zilele. Or, în înțelegerea tradițională, corabia este simbolul Bisericii.

Prin grija părintească, pe care ați arătat-o eparhiei noastre, ați trimis în largul mării vieții două corăbii, adică s-au rânduie două sfinte lăcașuri și case ale lui Dumnezeu care să adune mulțimea credincioșilor, după cum în Sfânta Evanghelie mrejele prind pe cea a peștilor, ei înșiși fiind în mod tainic însemnul lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii (IHTIS). Simțirea unanimă este aceea că gândul celui ce a împlinit această misiune de sus se îndreaptă spre înălțarea Catedralei Mântuirii Neamului pe care o ctorește în inima țării și la care toți fiii Bisericii noastre trebuie să conlucreze spre desăvârșire”.

La sfârșit, Patriarhul nostru a dăruit Mănăstirii Arad-Gai un set de Sfinte Vase, o cruce de binecuvântare, *Sfânta Evanghelie*, primul volum al *Proloagelor* (noua ediție), cele trei volume dedicate *Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, volumele patru și cinci ale *Filocaliei*, un album cu activitățile Patriarhiei Române și câteva cărți duhovnicești. De asemenea, au fost evidențiați cei care s-au ostenit la construirea și împodobirea lăcașului de cult. Diploma „Sfântul Constantin și Elena” a fost acordată Părintelui protosinghel Cleopa Jurj, duhovnicul mănăstirii, maicii stravrofore Magdalena Borteș, stareța mănăstirii, și proinstareței Ieroteia Avram, iar diploma de vrednicie „Sfântul Andrei, Ocrotitorul României”, a fost oferită reprezentanților autorităților locale și de stat.

De menționat este faptul că Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” a Mănăstirii Arad-Gai a fost construită între anii 2002-2009, întrucât biserică-monument istoric „Sfântul Simeon Stâlpnicul”, care datează din anul 1762, ctorie a episcopului Sinesie Jivanovič, era neîncăpătoare pentru credincioșii pelerini, iar în anul 2007 au fost aduse părțile din moaștele mai multor sfinți, un fragment din lemnul Sfintei Cruci și o icoană reprezentând Acoperământul Maicii Domnului, pentru întărirea duhovnicească a obștii și a credincioșilor.

De aici, de la Mănăstirea Arad-Gai, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a plecat în vizită la Catedrala „Sfânta Treime” din municipiul Arad, pentru a binecuvânta lucrările de pictură. Cu această ocazie, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscop al Aradului, a arătat că Preafericirea Sa a luat sub părinteasca grijă sfântul lăcaș de cult, implicându-se încă de la construirea lui, iar în urmă cu trei ani a târnosit această catedrală. „Vă mulțumim că ne-ați vizitat în acest moment crucial și, de aici încolo, prin grija Preafericirii Voastre,

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
primit în Catedrala „Sfânta Treime” din Arad*

vom urma un ritm susținut în pictarea catedralei, și ne dorim ca aceasta să fie potrivit erminiei ortodoxe”, a spus Înaltpreasfinția Sa. În catedrală a fost pictat altarul, catapeteasma a fost sculptată și poleită, iar în Paraclisul „Sfântul Nicolae” de la subsolul lăcașului de cult, dedicat activităților catehetice cu copiii și tinerii din oraș, se efectuează în continuare lucrări de pictură. Preafericitul Părinte Patriarh a adresat felicitări ostenitorilor și i-a încurajat pentru lucrările ce vor avea loc mai departe. „Ne interesează să vedem o catedrală modernă ca mijloace de construcție, dar tradițională ca spațiu sacru, pentru a o arăta ca pe un exemplu bucureștenilor și altora din alte părți ale țării, deoarece o catedrală este un simbol al unui oraș, al unei comunități religioase și, în același timp, este spațiu sacru care leagă cerul cu pământul și generațiile între ele, de-a lungul istoriei. Vă felicităm pentru această lucrare, pentru lucrările realizate până acum – pictura din altar și iconostasul poleit - și sperăm ca și în continuare să se realizeze o pictură frumoasă, corectă, care este veșmântul liturgic al edificiului sacru. În același timp, mulțimea sfinților pictați să fie pentru noi împreună-rugători și îndemnători la comuniune. O

biserică pictată reprezintă cerul pe pământ pentru ca pe noi pământeni să ne înalțe duhovnicește la ceruri”, a precizat Preafericirea Sa.

În ultima zi a vizitei în Arhiepiscopia Aradului, luni, 26 septembrie, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a vizitat Seminarul Teologic Liceal Ortodox Arad, unde s-a întâlnit cu elevii și profesorii instituției. După ce Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Timotei a prezentat istoria instituției de învățământ, a învățământului teologic arădean și contribuția acestor centre religios - culturale la dezvoltarea teologiei și a culturii românești, Patriarhul României a evidențiat viitorilor teologi importanța formării duhovnicești într-o școală de teologie, le-a vorbit despre misiunea din aceste vremuri secularizate în care oamenii au uitat de Dumnezeu și a reliefat necesitatea rugăciunii, deoarece atunci când misiunea se face în alt duh decât în duhul lui Hristos, aceasta înseamnă colonialism, iar atunci când se face în duhul lui Hristos, misiunea devine comuniune. „Acolo unde misiunea a fost mai întâi duhovnicească, a rămas mai adânc înfiptă în sufletele oamenilor, unde a fost strategică și calculată și îmbinată cu dorința de câștig material, ea nu rezistă acestui feno-

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
vizitând Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Arad*

men de încercare, de provocare, care se numește secularizare. Avem nevoie în școlile teologice de o cunoaștere profundă a textului Scripturii, a textelor Sfinților Părinți și, în același timp, de o stare de rugăciune în contextul cultural-social pe care îl avem de păstorit. Teologia de astăzi trebuie să fie una misionară, care înseamnă nu plecarea de acasă, ci transmiterea în lume a duhului lui Hristos, Care nu este din lumea aceasta, dar Care dorește ca lumea aceasta să se sfințească și să se mântuiască”, a precizat Preafericirea Sa.

Cu această ocazie, Părintele Patriarh a vizitat și paraclisul seminarului, având hramurile „Sfântul Maxim Mărturisorul” și

„Sfântul Mucenic Mina”, pe care l-a numit „laboratorul vieții duhovnicești, în care se unește rugăciunea cu teologhisirea și în care se întărește comuniunea între cei care se roagă și cei pentru care se înalță rugăciunea”, menționând faptul că „tradiția aceasta frumoasă, ca școlile de teologie să fie întotdeauna dotate cu un paraclis, provine de la faptul că primele școli au fost înființate în incinta mănăstirilor”.

Directorul seminarului, Preot Codin Șimonca-Oprița, a mulțumit Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române pentru binecuvântare și pentru

*Moment din timpul vizitei
la Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Arad*

vizita efectuată la instituția de învățământ teologic. La final, Preafericirea Sa a făcut daruri Seminarului Teologic Liceal Ortodox Arad, iar cei prezenți au primit iconițe cu Sfânta Treime.

Summary: His Beatitude Father Patriarch Daniel's visit to the Archdiocese of Arad

Between the 23rd and the 26th of September 2011, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, made a canonical visit to the Archdiocese of Arad. His Eminence Timotei, Archbishop of Arad, His Grace Paisie Lugojanul, Vicar Bishop of the Archdiocese of Timișoara, and the members of the Permanent Eparchial Council of the Archdiocese of Arad, welcomed Him, on Friday, the 23rd of September, at the Archsee in Arad.

On Saturday, the 24th of September, His Beatitude Father Patriarch Daniel visited Hodoș-Bodrog Monastery, one of the oldest monastic dwelling places in Romania; here a group of priests of the monastic community officiated a Te Deum divine service, in the old church of the monastery, in honour of His Beatitude.

The visit proceeded on Sunday, the 25th of September, at Arad-Gai Monastery, where His Beatitude consecrated the new church, having the patronal feast day of "The Protecting Veil of the Mother of God", and officiated the Holy and Divine Liturgy, assisted by a large number of high ecclesiastics, priests and deacons. In the afternoon of the same day, His Beatitude left Arad-Gai Monastery and went to visit "The Holy Trinity" Cathedral in the municipality of Arad, in order to give His blessing to the wall-painting works.

Monday, the 26th of September, was the last day of His Beatitude Father Patriarch Daniel's canonical visit, when He went to meet the pupils and teachers of the Orthodox Theological High School Seminary in Arad.

Trecerea la cele veșnice a Părintelui Adrian Făgețeanu (27 septembrie)

Diac. Ioniță APOSTOLACHE

*Părintele Adrian Făgețeanu
1913 - 2011*

Unul dintre ultimii mărturisitori ai Ortodoxiei din temnițele comuniste, Părintele Adrian Făgețeanu, a trecut la Domnul în ziua de marți, 27 septembrie 2011, la ora 19:30, în urma unei lungi suferințe. În vârstă de 98 de ani, marele duhovnic intrase în cinul monahal în urmă cu aproape 70 de ani, fiind membru al Mișcării „Rugul Aprins”. După venirea autorităților comuniste la putere a fost condamnat de două ori la închisoare, petrecând în detenție nu mai puțin de 12 ani. După eliberare, Părintele Adrian Făgețeanu a viețuit la Mănăstirile Viforâta și Antim, stabilindu-se în ultima parte a vieții la Schitul Locurele al Mănăstirii Lainici. Trupul neînsuflețit a fost depus pentru o zi la Mănăstirea Antim, unde a fost prohodit de patru ierarhi, membri ai Sinodului Mitropolitan al Munteniei și Dobrogei, fiind ulterior înmormântat la Mănăstirea Lainici, în data de 1 octombrie.

*Moment din timpul slujbei de înmormântare
a Părintelui Adrian Făgețeanu*

În data de 27 septembrie 2011, la ora 19:30, a trecut la cele veșnice Părintele Adrian Făgețeanu, unul dintre ultimii mărturisitori ai Ortodoxiei din temnițele comuniste. Duhovnicul de la Schitul Locurele al Mănăstirii Lainici suferise în luna noiembrie un accident cerebral, care duse la complicații neurologice severe și la agravarea problemelor pulmonare, dându-și ultima suflare la spitalul „Marius Nasta” din București, unde era internat.

Părintele Adrian Făgețeanu s-a născut la data de 16 noiembrie 1912, în localitatea Deleni, foarte aproape de Cernăuți, tatăl său fiind preot. Dragostea pentru învățătură a dobândit-o din familie, pașii fiindu-i călăuziți spre cele mai de seamă școli ale Basarabiei străbune: Liceul „Aron Pumnul” și Facultatea de Drept din Cernăuți (1931-1937), acestea fiind doar începutul. După finalizarea stagiului de avocatură, a funcționat o vreme ca avocat la Fălticeni și Bacău. Trăitor profund al adevărurilor de credință și ancorat temeinic în viața Bisericii, tânărul comisar a lăsat deoparte cele ale lumii și s-a înrolat definitiv în armata lui Hristos, închinoviindu-se ca frate la Mănăstirea Putna, în 1943. În același an a început și cursurile Facultății de Teologie din Suceava pe care le-a finalizat în 1947.

Cercetător neobosit, părintele Adrian a ajuns în București pentru a se înscrie la cursurile Facultății de Filosofie (1947). Făcea cunoștință cu altă dimensiune duhovnicească, implicându-se în Mișcarea „Rugul Aprins” alături de părintele Sandu Tudor, mitropolitul Tit Simedrea, monahul cărturar Benedict Ghiuș sau profesorul Alexandru Mironescu. În consecință, a fost răsplătit cu șase ani de temniță grea pe care i-a ispășit la Aiud, între 1950-1956. După eliberare a bătut la porțile mai multor mănăstiri, însă nu a fost primit nicăieri. Bolnav de o tuberculoză avansată, părintele Adrian s-a îndreptat către Lavra Lainiciului, unde a găsit ajutor și alinare, sub mantia preacuviosului părinte Calinic Cărăvan. Aici părintele s-a ocupat de școlirea fraților din mănăstire, mulți dintre ei fiind neștiutori de carte. A doua oară a fost ridicat la 8 noiembrie 1958 și condamnat la „douăzeci de ani de muncă zilnică, zece ani de degradare civilă și confiscarea totală a averii personale”. A fost eliberat în anul 1964, reluându-și activitatea misionară, trecând prin mai multe parohii, pe la Mănăstirea Viforâta și, mai apoi, stabilindu-se la Mănăstirea Antim. Din anul 2000, Părintele Adrian Făgețeanu s-a reîntors la Mănăstirea Lainici, căutând de data aceasta liniștea isihiei pe Muntele Gropu, la Schitul Locurele.

Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, trupul neînsuflețit al părintelui duhovnic a fost depus pentru o zi în paraclisul Mănăstirii Antim din București, unde numeroși credincioși au venit pentru a-și lua rămas-bun. Totodată, a fost săvârșită o slujbă de pomenire în biserica Mănăstirii Antim, de patru ierarhi din Sinodul Mitropolitan al Munteniei și Dobrogei, și anume: Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Vincențiu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului și Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, alături de Părintele stareț Vicențiu Oboroceanu și de viețuitorii sfintei mănăstiri.

După slujba de pomenire, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian a transmis mesajul de condoleanțe al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a evocat chipul duhovnicesc al părintelui Adrian Făgețeanu, amintind despre implicarea sa în mișcarea de revigorare spirituală de la Mănăstirea Antim, din perioada comunistă, când alături de cei mai duhovnicești dintre călugări și de câțiva oameni de cultură a aprins flacăra duhovnicească a rugăciunii neîncetate, numită Rugul Aprins: „Părintele Adrian Făgețeanu este unul dintre

facierii luminii Mântuitorului Iisus Hristos în sufletele oamenilor. Ca și majoritatea monahilor rugători din perioada comunistă, l-a mărturisit 12 ani pe Hristos în temnițele comuniste. Este unul dintre ultimii mari mărturisitori ai credinței ortodoxe în temnițe, nespunând despre aceasta nimănui. Vă mărturisesc că, în cei trei ani de împreună-slujire în această mănăstire cu Părintele Adrian, niciodată nu ne-a povestit durerile și lacrimile lui, ci ne-a încurajat întotdeauna. Îmi amintesc de la părintele Adrian o frază care nu trebuie uitată niciodată: Cine vede lucrurile de sus le vede bine, cine le vede de jos le vede exact! Tot timpul, avea în vedere smerenia și întâlnirea duhovnicească cu fiecare suflet. De aceea, părintele Adrian, după ce a plecat la Mănăstirea Lainici, a mărturisit în continuare în smerenie lucrarea Bisericii noastre până la aproape 100 de ani. A fost un om al rugăciunii, un om al smereniei, un om al ascultării și un luptător creștin, care se adaugă Părintelui Sofian Boghiu și Părintelui Arsenie Papacioc”.

Înmormântarea Părintelui Adrian Făgețeanu a avut loc sâmbătă, 1 octombrie, la Mănăstirea Lainici din Defileul Jiului. Despre valoarea personalității sale, părintele arhimandrit Ioachim Pârvulescu, starețul Mănăstirii Lainici, a afirmat: „Este foarte interesant că mutarea la ceruri a părintelui s-a produs chiar în ziua de prăznuire a Sfântului Antim Ivireanul. Nu este întâmplător acest lucru, pentru că părintele a fost viețuitor la Mănăstirea Sfântul Antim din București, făcând parte din Mișcarea «Rugul Aprins», alături de starețul nostru, Preacuviosul Părinte Calinic Cărăvan. Mai mult decât atât, părintele Adrian va fi prohodit la Mănăstirea Lainici, chiar în ziua prăznuirii Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului. Pentru noi, plecarea părintelui la ceruri este o mare pierdere și în același timp un mare câștig. Este o pierdere pentru că a plecat dintre noi un mare stâlp al Ortodoxiei și un câștig pentru că am dobândit un mare rugător în ceruri. Viața lui întregă a fost o suferință, murind și înviind de mai multe ori. De data aceasta a înviat în ceruri. Mormântul său va fi așezat lângă cel al Părintelui Calinic Cărăvan, starețul său iubit”.

Summary: Father Adrian Făgețeanu has fallen asleep in the Lord

Tuesday, the 27th of September 2011, Father Adrian Făgețeanu (born on the 16th of November 1912), one of the greatest spiritual directors in the Romanian Orthodoxy, departed to the Lord. He was being hospitalized in „Marius Nasta” Hospital in Bucharest, for treating neurologic and pulmonary complications, aggravated by a stroke that he had suffered a year before.

The 98-year old great spiritual director was tonsured into monasticism about 70 years ago. As a member of the „Burning Bush” movement, he was sentenced to prison twice by the communist authorities, and spent in there no less than seventeen years. Having been set free, Father Adrian Făgețeanu lived at Viforâta and Antim Monasteries, and in the latter part of his life, he settled at Locurele Skete of Lainici Monastery. His inanimate body was put down for one day in the chapel of Antim Monastery where four high ecclesiastics, members of the Metropolitan Synod of Wallachia and Dobrudja, said prayers for him. He was subsequently buried at Lainici Monastery, on the 1st of October.

Aniversarea a patru ani de slujire patriarhală de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel (30 septembrie)

REDACȚIA

Vineri, 30 septembrie 2011, s-au împlinit patru ani de la întronizarea Preafericitului Părinte Daniel în demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Cu această ocazie, Patriarhul României a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală alături de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. După Sfânta Liturghie, a fost oficiată slujba de *Te Deum* ca mulțumire și recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru împlinirile din viața Bisericii Ortodoxe Române în cel de-al patrulea an de slujire patriarhală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. În continuare, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, a avut loc un *Moment aniversar* care a cuprins prezentarea mesajelor de felicitare de către reprezentanții autorităților de Stat centrale și locale și a sintezei activităților pastoral-misionare, social-filantrropice și cultural-educaționale desfășurate, sub îndrumarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, de Administrația patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor de la 30 septembrie 2010 și până în prezent. În continuare a fost difuzat un film despre lucrările de execuție din ultimul an ale Catedralei Mântuirii Neamului, realizat de către postul de televiziune TRINITAS TV al Patriarhiei Române și a fost lansat volumul *Credință pentru fapte bune*, apărut recent la Editura BASILICA a Patriarhiei Române.

Pe data de 30 septembrie 2011 s-au împlinit patru ani de când Preafericitul Părinte Daniel a fost întronizat ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu ocazia acestui moment aniversar, la Catedrala Patriarhală din București Sfânta Liturghie arhierescă a fost oficiată de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Alături de Patriarhul României au slujit mai mulți membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum și un so-

Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, săvârșind o slujbă de Te Deum în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a altor ierarhi

bor de preoți și diaconi. Ierarhii slujitori au fost: Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Epifanie, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului.

După Sfânta Liturghie, în prezența Patriarhului României, a fost oficiată o slujbă de *Te Deum* ca mulțumire și recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru împlinirile din viața Bisericii Ortodoxe Române în cel de-al patrulea an de slujire patriarhală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Slujba a fost

*Moment din timpul slujbei de Te Deum
Catedrala Patriarhală din București*

săvârșită de Preasfințitul Ciprian, Episcop-vicar patriarhal, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La slujba de *Te Deum* au fost prezenți, pe lângă membrii Sfântului Sinod, consilierii Patriarhali și cei ai Arhiepiscopiei Bucureștilor și sute de credincioși.

După oficierea slujbei de *Te Deum*, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a rostit un cuvânt celor prezenți în care a subliniat realizările Bisericii Ortodoxe Române în acești patru ani de arhipăstorire a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Înaltpreasfinția Sa a evidențiat faptul că această perioadă reprezintă „patru ani de rugă și muncă” pe plan teologic, administrativ și edilitar. Mitropolitul Clujului a continuat, arătând faptul că Patriarhul României a fost numit pe drept de către unii dintre ucenicii săi drept un „patriarh deschis spre lume și înrădăcinat în tradiție”, dar și un „patriarh puternic pentru vremuri dificile”, subliniind faptul că în timpul actualului Întâistăător al Bisericii Ortodoxe Române au început lucrările de

Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului robind un cuvânt de învățătură în Catedrala Patriarhală

construire a Catedralei Mântuirii Neamului. În cadrul momentului aniversar, Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal a dăruit din partea slujitorilor Catedralei Patriarhale un set de sfinte vase Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, iar Preasfințitul Varsanufie Prahoveanul a dăruit, în numele membrilor Sfântului Sinod prezenți, permanenței Protopopiatelor Arhiepiscopiei Bucureștilor, o Sfântă Evanghelie confecționată în Atelierele Patriarhiei Române de la Popești Leordeni. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un cuvânt celor prezenți în care „a adus mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra ierarhilor membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, asupra clerului și credincioșilor noștri dreptmăritori”. În continuare, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat faptul că ziua aceasta este „o zi de recunoștință, de mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru toate aceste binefaceri pe care noi le-am primit, pentru ajutorul pe care Dumnezeu ni l-a dăruit. De asemenea, aceasta este o zi în care cerem ajutorul Lui să continuăm bunele lucrări începute și să săvârșim și altele care sunt bineplăcute Lui”. De asemenea, Preafericirea

Sa a evidențiat în cuvântul său importanța construirii Catedralei Mântuirii Neamului, „un ideal de peste o sută de ani și o necesitate imediată, practică liturgică și publică, un simbol al unității noastre de cuget și simțire românească. În acest popas aniversar ne aducem aminte cu emoție de ziua în care am primit responsabilitatea de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al României. Făgăduiam atunci, cu ajutorul lui Dumnezeu, să împlinim mai multe lucrări urgente necesare și anume ca Patriarhia să aibă un post de radio, un post de televiziune și un cotidian. Această dorință s-a împlinit în primele trei săptămâni, dar a patra făgăduință, dorință și datorie a fost construirea Catedralei Mântuirii Neamului”, a precizat Preafericirea Sa. Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a mărturisit că această catedrală „simbol al unității și comuniunii românești se va face prin cooperare nu prin transfer de responsabilitate spre alții, evidențiind faptul că fericiții și pururea pomeniți ctitorii acestei sfinte catedrale lucrează nu doar pentru timpul nostru, ci și pentru generațiile care vin. Sfânta Treime construiește catedrala, dar prin mâinile celor care se ostenesc și contribuie la

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel mulțumind celor prezenți
cu ocazia aniversării a patru ani de slujire patriarhală*

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
binecuvântându-i pe credincioșii prezenți la Catedrala Patriarhală*

zidirea ei” a mai precizat Patriarhul României, arătând că „până la sfințire, o biserică este darul oamenilor către Dumnezeu, după sfințire, ea este darul lui Dumnezeu pentru oameni deoarece noi oferim materiale de construcție din lumea aceasta, dar primim în schimb după sfințire daruri duhovnicești veșnice, iertarea păcatelor, harul și arvuna vieții veșnice”.

Prin construirea Catedralei Mântuirii Neamului se construiește „o casă a demnității noastre care nu se măsoară în bani și nici în cantitate, ci se măsoară doar în lumina veșniciei”, a mai precizat Părintele Patriarh.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a mulțumit celor prezenți și a ținut să menționeze că ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului este „o datorie a poporului român și un semn de recunoștință adus Lui Dumnezeu. Grija pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului revine neamului românesc drept credincios ca o lucrare sfântă de reafirmare după 45 de ani de comunism a credinței noastre pentru că în popor, de frică sau din interes, mulți au păcătuit grav în fața lui Dumnezeu când au mințit și au spus că Dumnezeu nu există. Acum a venit vremea răscumpărării greșe-

lilor pentru prea multă minciună și pentru slăbirea în credință și pentru apostazie. Nu putem să avansăm dacă nu ne pocăim pentru păcatele noastre. Nimeni nu poate să aibă succes pe termen lung până nu își revizuieste trecutul în fața lui Dumnezeu. De aceea, această Catedrală a Mântuirii neamului înseamnă și izbăvirea noastră dintr-un trecut apăsător și prin pocăință, prin dărnicie, prin jertfelnicie ne curățim de păcatele uitării de Dumnezeu și ne îmbogățim în virtutea prefacerii și întăririi legăturii cu El”, a precizat Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Prin ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului poporul român își „reafirmă demnitatea și împlinește dorința înaintașilor”, a spus Părintele Patriarh. „Când stă asupra ta datoria de a împlini un mandat moștenit de la înaintași responsabilitatea este de zeci de ori mai mare. Niciodată nu s-au construit biserici mari și frumoase în poporul român dintr-un surplus de bani, ci totdeauna din puținul care a mai rămas după ce am trecut prin războaie, prin încercări, prin ne-cazuri. De aceea, frumoasele mănăstiri din Moldova rezistă până astăzi că nu sunt făcute cu prizonieri de război și nici cu sclavi, ci din jertfelnicia oamenilor săraci care, prin zidirea de biserici, după ce au trecut prin încercări și-au reafirmat demnitatea, credința și dragostea de Dumnezeu. Când un om este umilit, zeci de ani, înălțarea unei catedrale, ca semn de recunoștință adusă lui Dumnezeu, este o ridicare, o izbăvire a lui din propria sa cădere și umilire. Catedrala Mântuirii Neamului se va ridica, în primul rând, cu ajutorul celor credincioși și darnici”, a mai spus Părintele Patriarh. „În această lucrare vedem că unii care nu înțeleg rostul ei pentru că au gândire secularizată după 45 de ani de ateism și de lipsă de oră de religie în școală, nu e de mirare că oamenii în vârstă de 40-50 de ani sunt împotriva construirii Catedralei [Mântuirii Neamului], dar poporul care este credincios și vine la biserică în fiecare duminică, nu doar stă prin redacții, acela este foarte receptiv, și Dumnezeu, în general, lucrează cu prioritate prin oamenii smeriți, nu prin cei orgolioși și nu totdeauna prin cei mai bogați oameni, ci prin cei mai darnici”, a mai adăugat Preafericirea Sa. „În concluzie”, după cum a menționat Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „construirea Catedralei Mântuirii Neamului, nu doar adunarea de beton, de pietre, de ciment, de sticlă și de lemn laolaltă, înseamnă adunarea noastră ca popor în iubirea Preasfintei Treimi. Când se construiește catedrala de zid, tot poporul este în stare sufletească de adunare în sine și laolaltă în iubirea Preasfintei Treimi”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel înconjurat de soborul arhierilor, ieromonahi, preoți și credincioși

Totodată, Preafericirea Sa a mulțumit în special tuturor celor care se ostenesec pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului.

„Mulțumim Înaltpreasfințiților și Preasfințiților ierarhi care deja au început colecta pentru catedrala mântuirii neamului, mulțumim protoieriilor sau protopopiatelor din toate părțile, dar mai ales celor din Arhiepiscopia Bucureștilor care deja au trimis pe trei luni banii începând din iunie, iulie și august și aceasta este o încurajare foarte mare. Mulțumim și primăriilor din București care își dau seama că această catedrală este și o catedrală pentru Capitală și ne-au trimis deja ajutor și ne-au promis că ne vor mai ajuta în continuare. Mulțumim tuturor celor care trimit direct prin SMS cei doi euro așa cum se poate face aceasta care trimit direct în contul special pentru catedrală și cei care, așa cum am spus, pe bază de chitanță oferă bănuțul lor în eparhiile țării noastre și în eparhiile ortodoxe românești din străinătate. Mulțumim tuturor pentru frumosul moment liturgic de astăzi, mulțumim ierarhilor care au slujit împreună cu noi, preoților, diaconilor și celor care au cântat astăzi”, a încheiat Patriarhul României.

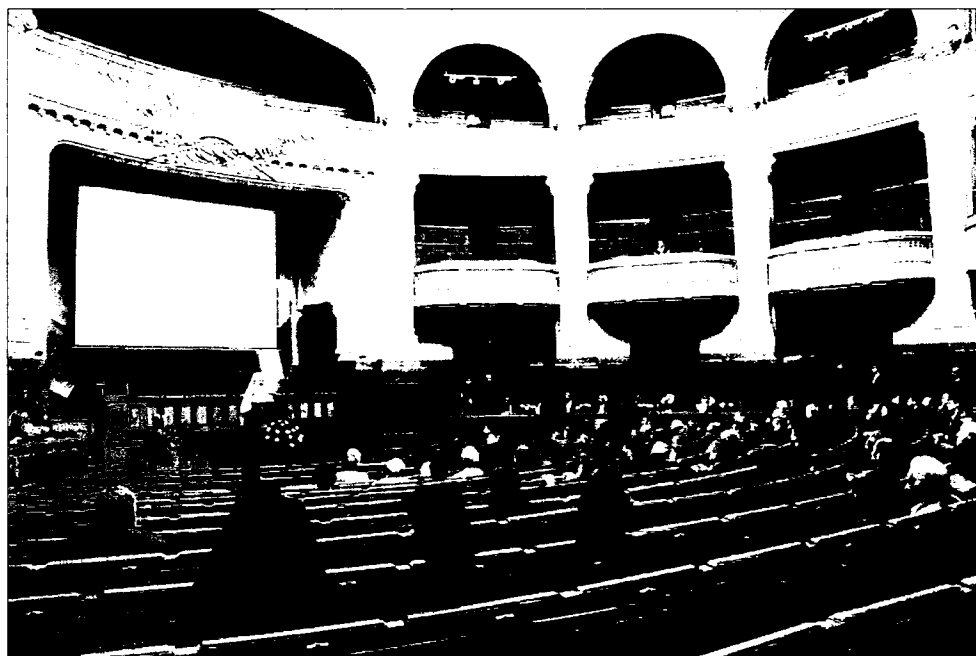
Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind noul car de reportaje al postului de televiziune TRINITAS TV

După oficierea slujbei de *Te Deum*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a sfințit noul car de reportaje al postului de televiziune TRINITAS TV al Patriarhiei Române.

„Nu dorim o prezentare triumfalistă a vieții Bisericii de azi, ci una realistă”, a precizat Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul acestui eveniment, subliniind faptul că viața Bisericii este foarte bogată în activități, însă a arătat că trebuie mediatizate și cazurile parohiilor sărace în care locuiesc câțiva bătrâni și copii, deoarece adulții sunt plecați la muncă în străinătate. „Dorim să facem reportaje în unitățile social-filantropice ale eparhiilor unde se arată o grijă deosebită pentru cei bolnavi și pentru cei suferinzi [...] Această deplasare a unei echipe de reporteri de la Televiziunea TRINITAS este o necesitate și de ordin pastoral misionar mediatic”, a mai spus Preafericirea Sa.

Cu ajutorul acestui car de reportaje se pot mediatiza în direct evenimentele religioase din diferite zone ale țării.

Evenimentul dedicat împlinirii a patru ani de la întronizarea în demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a Preafericitului Părinte Daniel

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind un cuvânt de binecuvântare
în Aula Magna Teoctist Patriarhul din Palatul Patriarhiei*

a continuat cu un moment festiv în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, la care au participat ierarhi, membri ai Sfântului Sinod și oficialități centrale și locale.

În deschiderea evenimentului, domnul Consilier de Stat, Claudiu Constantin Dinu a dat citire mesajului Președintelui României, domnul Traian Băsescu, cu ocazia acestui moment aniversar. De asemenea, domnul Secretar de Stat, Adrian Lemeni a dat citire mesajului Prim-ministrului României, domnul Emil Boc.

În continuare, Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal a arătat că acest moment de mare bucurie din viața Bisericii Ortodoxe Române este un bun prilej de a face o evaluare a activităților desfășurate de sectoarele Administrației Patriarhale, precum și de cele ale Arhiepiscopiei Bucureștilor sub îndrumarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în calitatea Sa de Patriarh și de Arhiepiscop al Bucureștilor. De aceea Preasfinția Sa a prezentat câteva dintre cele mai importante realizări din

cadrul sintezelor privind activitățile Patriarhiei Române și ale Arhiepiscopiei Bucureștilor.

De asemenea, Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul a prezentat volumul „Credință pentru fapte bune”, apărut recent la Editura BASILICA a Patriarhiei Române și care ilustrează implicarea Părintelui Patriarh Daniel în lucrarea pastoral-misionară a Bisericii. Totodată, a fost vizionat un film documentar realizat de postul de televiziune TRINITAS TV al Patriarhiei Române care prezintă lucrările de execuție din ultimul an ale Catedralei Mântuirii Neamului.

La final, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a rostit un cuvânt de binecuvântare în care a mulțumit tuturor celor care au transmis mesaje de felicitare, precum și celor care au contribuit la organizarea acestui moment. Preafericirea Sa a mai arătat că astăzi este sărbătorit și Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor care împlinește 10 ani de la hirotonia ca episcop și l-a felicitat.

*Preoți și credincioși prezenți în Aula Magna „Teoctist Patriarhul”
la aniversarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel*

Activitățile Patriarhiei Române în cel de-al patrulea an de slujire patriarhală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

Cu toate că anul acesta atât societatea românească, cât și Biserica s-au confruntat direct cu efectele crizei economice, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a reușit, prin energia, tenacitatea și înțelepciunea cu care a coordonat activitățile Administrației Patriarhale, să demonstreze că, sfințită prin rugăciune, munca susținută și cinstită poate să limiteze și chiar să înfrângă efectele acestei crize economice. Astfel, păstrând tradiția celor peste 20 de ani de rodnică slujire arhierască, și cel de-al patrulea an de patriarhat al Preafericitului Părinte Daniel se încheie cu împliniri remarcabile, sintetizate succint în cele ce urmează. Arătând o permanentă grijă părintească tuturor fiilor Bisericii noastre, din țară și din afara granițelor ei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat mai multe vizite canonice, și anume: 9-13 aprilie 2011 - vizita canonică în Mitropolia Europei Occidentale și Meridionale, la Strasbourg; 9-12 septembrie 2011 - vizita canonică în Mitropolia Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Austriei și Luxemburgului, la München; 13-17 octombrie 2010 - vizita canonică în Mitropolia Moldovei și Bucovinei; 12-14 noiembrie 2010 - vizita canonică în Arhiepiscopia Râmnicului; 20 noiembrie 2010 - inaugurarea pasarelei pietonale de la Mănăstirea Snagov; 2-3 februarie 2011 - participarea la funeraliile Înaltpreasfințitului Părinte Bartolomeu, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului; 3-5 martie 2011 - participarea la slujba de pomenire a Înaltpreasfințitului Părinte Bartolomeu, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului; 14-15 martie 2011 - participarea la Sinodul Mitropolitan, și Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului; 23-25 martie - participarea la întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului; 30 aprilie - 2 mai 2011 - vizita canonică în Mitropolia Olteniei cu prilejul proclamării canonizării Sfântului Cuvios Irodion de la Lainici; 3-6 iunie 2011 - participarea la întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu Pop ca Arhiepiscop al Alba Iuliei; 19-22 august - vizita canonică în Arhiepiscopia Sucevei, sfințirea Catedralei de la Gura Humorului; 29-30 august 2011 - vizita canonică în Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului; 17-19 septembrie 2011 - vizita canonică în Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului,

sfințirea Bisericii din Turda Băi; 23-26 septembrie 2011 - vizita canonică în Arhiepiscopia Aradului, târnosirea bisericii Mănăstirii Gai.

În ultimele 12 luni, **Cancelaria Sfântului Sinod** a organizat o ședință solemnă și 5 ședințe de lucru ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum și o ședință de lucru a Sinodului Permanent. De asemenea, a organizat și ședința anuală de lucru a Adunării Naționale Bisericești și cea a Consiliului Național Bisericesc. Pentru toate aceste ședințe, Cancelaria Sfântului Sinod a elaborat procesele-verbale ale lucrărilor, referate, rapoarte și dări de seamă. Pentru promovarea vieții duhovnicești, s-a aprobat canonizarea a trei noi sfinți români, și anume Sfântul Cuvios Irodion de la Lainici (3 mai), Sfântul Ierarh Andrei Șaguna (30 noiembrie) și Sfântul Ierarh Simion Ștefan (24 aprilie), și s-au stabilit norme privind modul de înscriere a sfinților, de redactare și editare a calendarului bisericesc. În același sens, s-au stabilit rânduieli liturgice, privind înmormântarea pruncilor nebotezați decedați la naștere, privind modalitatea primirii eterodocșilor la Ortodoxie, privind stabilirea unei rânduieli liturgice unitare în Biserica Ortodoxă Română pentru slujba ce se oficiază în noaptea trecerii dintre ani, precum și pentru săvârșirea Molitfelor Sfântului Vasile cel Mare. În plus, tot în acest an, prin Cancelaria Sfântului Sinod s-au continuat procesele de îmbunătățire a legiurilor Bisericii Ortodoxe Române, de întărire a disciplinei canonice la toate nivelurile de slujire din Biserica Ortodoxă Română, de îmbunătățire a activității editoriale și de protejare a drepturilor Patriarhiei Române în domeniul editorial, al producerii și difuzării colportajului, de promovare a măsurilor de sprijin financiar din partea Statului către unitățile de cult, de recuperare a unor proprietăți, precum și de aplicare a prevederilor statutare și a hotărârilor sinodale privind întrajutorarea frățescă și solidaritatea între eparhii. De asemenea, la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a fost constituit Consiliul Consultativ al Cultelor din România, prima ședință a acestuia desfășurându-se la Palatul Patriarhiei în data de 14 aprilie 2011.

În perioada amintită, **Oficiul canonic-juridic** a desfășurat o intensă activitate de recuperare a proprietăților bisericești confiscate de către regimul comunist, precum și de elaborare de documentații, propuneri de amendamente și intervenții către Parlament, Guvern, ministere și alte instituții com-

petente, în vederea soluționării sau elaborării unor documente referitoare la viața și activitatea Bisericii și a cultelor.

La **Biblioteca Sfântului Sinod**, în afara activităților specifice, au fost organizate: un simpozion științific internațional cu privire la vechi texte liturgice românești, o expoziție de fotografie și una de carte veche dedicată activității Sfântului Antim Ivireanul și a fost lansat site-ul său oficial, www.bibsinod.ro.

La **Biroul de sesizări și scrisori** s-au primit peste 450 de solicitări din partea centrelor eparhiale și au fost studiate și formulate, spre examinare și aprobare, trei cereri de recurs și o cerere de iertare.

Sectorul Relații bisericești și interreligioase a organizat, în perioada 24-28 octombrie 2010, vizita Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, și a unei delegații a Bisericii Ortodoxe a Greciei, condusă de Înaltpreasfințitul Părinte Pavel, Mitropolit de Drama, precum și participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la Pec la întronizarea Patriarhului Irineu al Serbiei în ziua de 3 octombrie 2010. Reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române au participat, în acest an, la numeroase întruniri, congrese și alte evenimente interortodoxe, intercreștine și interreligioase.

Pentru comunitățile ortodoxe românești din afara granițelor, au fost înființate mai multe parohii (în Italia, Germania și Spania) și a fost numit personalul clerical necesar. Pentru buna desfășurare a activităților acestora s-au făcut intervenții la autoritățile competente pentru sprijinirea demersurilor de obținere a unor terenuri sau lăcașuri de cult în proprietate sau doar în folosință, precum și de sprijin financiar. În acest an au fost finalizate construcția, amenajarea și dotarea bisericii de lemn din orașul Most (Cehia) pentru cinstirea memoriei ostașilor români căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial, slujba târnosirii fiind programată pentru ziua de 9 octombrie 2011. Un eveniment important pentru viața ortodocșilor români din Italia a fost obținerea personalității juridice pentru Episcopia Ortodoxă Română a Italiei din partea Guvernului italian. Comunităților ortodoxe românești din afara granițelor, Patriarhia Română a continuat să le ofere obiecte liturgice și cărți de cult, precum și sprijin la salarizare.

Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile Uniunii Europene, în afara activității specifice de reprezentare, a organizat evenimente de promovare a valorilor cultural-spirituale românești la Bruxelles,

Strasbourg și București; a promovat și facilitat accesul la fonduri europene pentru fundațiile și asociațiile Patriarhiei Române. Totodată, au continuat lucrările de consolidare și reamenajare a imobilului Patriarhiei Române de la Bruxelles.

Prin ***Biroul de Protocol al Patriarhiei Române*** au fost organizate audiențele, primirile și întâlnirile de la Patriarhia Română cu personalități politice, șefi de stat și de guvern, miniștri, reprezentanți ai Corpului diplomatic, precum și protocolul altor evenimente interne.

La ***Reședința patriarhală***, s-au derulat numeroase activități de restaurare și amenajare a spațiilor existente, dintre care cea mai importantă o constituie restaurarea Paraclisului „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, sfințit în ziua de 22 iulie 2011, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu un sobor de ierarhi. De asemenea, a fost construit un pasaj de trecere care face legătura între Reședința patriarhală și Palatul Patriarhiei, a fost ctitorit un altar de vară și s-au realizat 5 icoane din mozaic de Murano în curtea interioară, iar în parcul „Grădina Maicii Domnului”, s-a forat un puț de mare adâncime (183 m), care asigură alimentarea cu apă a Reședinței patriarhale.

Ca și în anii precedenți, activitatea ***Secretariatului Cabinetului Patriarhal*** a asigurat bunul mers al lucrărilor specifice și a organizat primirea de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a delegațiilor și personalităților bisericești din țară și străinătate.

Sectorul Teologic-educățional al Patriarhiei Române a avut și în acest an numeroase activități și inițiative, dintre care se remarcă numeroasele demersuri la Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și la Parlamentul României, pentru ca disciplina religie să fie menținută în planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial și liceal prevăzute în *Legea educației naționale* intrată în vigoare în data de 7 ianuarie 2011. A organizat concursul național de muzică eclezială corală „Lăudați pe Domnul!”, concursul național de oratorie creștină „Copilul în familie”, congresul național „Hristos împărțășit copiilor”, precum și întrunirea Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din România. Pentru eparhiile ortodoxe române din afara granițelor, a tipărit 120.000 de manuale de religie pentru clasele I-IV și aproape 30.000 de exemplare din lucrarea „Apostolat educațional. Ora de religie - cunoaștere și devenire spirituală”.

Trebuie notat și faptul că, în acest moment, la Sectorul Teologic-educational sunt în curs de organizare sau desfășurare mai multe activități și evenimente, precum cele de organizare de concursuri naționale, congrese sau simpozioane internaționale, de semnare a unor protocoale de colaborare cu instituții publice ale Statului român, de traducere și editare a unor noi ghiduri catehetice, precum și de alcătuire a curriculumului pentru alte proiecte catehetice.

La **Editurile Patriarhiei Române** au fost publicate mai multe scrieri și volume, din care se distinge trilogia dedicată Autocefaliei bisericești. De asemenea, au fost publicate mai multe scrieri biblice, patristice, liturgice și pastorale, monografii, precum și traduceri ale unor autori străini. Dintre aceste apariții editoriale, amintim volumul omagial *Euharistirion Patriarhului Daniel al României* și albumul aniversar *Lucrând spre zidirea Bisericii*, dedicate Întâistătorului Bisericii noastre, la împlinirea a 60 de ani de viață. Tot la Editurile Patriarhiei Române au fost publicate ultimele numere ale revistelor bisericești centrale (*Biserica Ortodoxă Română*, *Ortodoxia*, *Studii Teologice și Chemarea credinței*), iar acum sunt în curs de apariție alte scrieri teologice, patristice, de cult, precum și numere ale unor reviste bisericești.

La **Tipografia Cărților Bisericești**, au fost tipărite, în această perioadă, 54 de titluri într-un total de peste 300.000 de exemplare, precum și diferite broșuri, pastorale și circulare, calendare, felicitări, mape etc. Pentru promovarea și distribuirea noilor apariții de carte religioasă, Tipografia Cărților Bisericești a fost prezentă la numeroase activități culturale, târguri de carte, precum și la diferite hramuri bisericești. Trebuie notat și faptul că, din data de 01.06.2011, cotidianul *Ziarul Lumina* se tipărește la noua și moderna Tipografie „Pharos” a Patriarhiei Române.

Pentru o îmbunătățire a dialogului dintre cultura teologică și cea laică, Editurile Patriarhiei Române au semnat în data de 7 iunie 2011 un protocol de colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară.

În activitatea **Sectorului Patrimoniu cultural** momentul cel mai însemnat a fost inaugurarea, în cadru solemn, la 26 octombrie 2011, de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, alături de Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, a noului sediu al Centrului pentru patrimoniu cultural „Sfântul Constantin Brâncoveanu” din Str. Maria Rosetti nr. 63.

În ultimul an, Sectorul Patrimoniu cultural a organizat mai multe cursuri de conservare, de inventariere și evidență a patrimoniului și a pregătit pentru avizare cursuri de ghizi și de bibliotecari.

Comisia de pictură bisericească și-a desfășurat activitatea, reunindu-se lunar pentru a aviza, la nivelul Patriarhiei Române, proiecte și atribuiri de lucrări de pictură din nou și restaurare, precum și pentru a întocmi procese-verbale de recepție parțială sau definitivă. Pentru buna desfășurare a activităților acestei comisii, s-a elaborat proiectul unui nou *Regulament al Comisiei de pictură bisericească* și se află în fază avansată de elaborare un *Îndrumar de pictură bisericească*.

Sectorul Ateliere și-a desfășurat activitatea în scopul confecționării obiectelor de cult necesare bisericilor din țară și din străinătate. În acest an s-a demarat un amplu proces de investiții în utilaje de producție, menite să îmbunătățească atât cantitativ, cât și calitativ producția atelierelor Institutului Biblic. În acest sens, s-au achiziționat o serie de utilaje de fabricație germană și italiană, iar altele sunt în curs de fabricație, deoarece se realizează doar pe bază de comandă la parametrii solicitați de clienți.

Sectorul Social-filantropic a continuat derularea celor două programe sociale, „Ajutor de la distanță” și „Masa Bucuriei”, și s-a implicat, ca partener, în șase proiecte finanțate din fondurile structurale europene prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU). Împreună cu Federația Filantropia, Sectorul Social-filantropic s-a implicat activ și în sprijinirea persoanelor afectate de inundațiile din anul 2010, furnizând sprijin logistic, financiar și material eparhiilor din zonele respective. De asemenea, în colaborare cu Ambasada Elveției la București, derulează proiectul „Creșterea eficienței energetice, reabilitarea și extinderea centrului de îngrijire paliativă pentru pacienții adulți bolnavi aflați în stadiu terminal, modernizarea și dotarea Centrului de îngrijiri paliative *Sfântul Nectarie*”. Acest proiect, în valoare de aproximativ 682.000 de euro, presupune amenajarea vechiului Centru de îngrijiri paliative „Sfântul Nectarie” și construirea unui centru nou, cu 30 de paturi. Pentru ilustrarea activităților sale specifice, a inițiat proiectul *Album al furnizorilor de servicii sociale ai Bisericii Ortodoxe Române*, în cadrul căruia se vor realiza următoarele materiale de prezentare: album, DVD, postare pe site. În prezent se

derulează procesul de realizare a fotografiilor și culegere de date prin intermediul formularului online.

Centrul de Conferințe - Palatul Patriarhiei s-a îngrijit de buna desfășurare a tuturor activităților și evenimentelor organizate în această monumentală clădire, precum și de întreținerea acesteia. Cea mai importantă izbândă a sa o constituie intrarea Palatului Patriarhiei în proprietatea Patriarhiei Române, în ziua de 6 decembrie 2010, conform H.G. nr. 1229/ 2010, și semnarea actului de proprietate în data de 11 ianuarie 2011.

În perioada amintită, la Centrul de Conferințe - Palatul Patriarhiei, au avut loc 281 de acțiuni (conferințe, congrese, seminarii, simpozioane, concerte, spectacole, lansări de carte etc.) ale Bisericii Ortodoxe Române, dar și ale unor instituții sau firme care au închiriat aceste spații. Trebuie, de asemenea, menționat că, în viitorul apropiat, vor fi demarate lucrările de restaurare, consolidare și protecție ale Palatului Patriarhiei.

Centrul social cultural „Sfântul Apostol Andrei” a găzduit în ultimul an mai multe evenimente naționale sau internaționale, organizate atât de sectoare ale Administrației Patriarhale, cât și de alte organisme. Echipa de construcții „Arcada” a Patriarhiei a efectuat numeroase lucrări de reabilitare, renovare și igienizare ale unor apartamente, spații sau clădiri ale Patriarhiei Române.

Prin **Sectorul Monumente și construcții bisericești**, în ultimele 12 luni, s-au derulat ample lucrări de consolidare și amenajare ale unor imobile, de restaurare a unor biserici, precum și ridicarea de noi clădiri. Însă, cea mai importantă activitate a acestui sector este cea legată de construirea Catedralei Mântuirii Neamului. În noiembrie 2010, s-au semnat contractele de execuție de lucrări la organizarea de șantier, de execuție de lucrări pentru pereții mulați, ancoraje, epuismențe și piloni forțați pentru fundațiile macaralelor, precum și cel de prestări servicii dirigenție de șantier. În luna martie a anului 2011, s-a semnat contractul de execuție lucrări excavații generale, iar în luna iunie a acestui an s-au semnat contractele de prestări servicii securitate și sănătate în muncă, precum și cel de execuție lucrări radiere și infrastructură. De asemenea, s-au coordonat și înregistrat toate documentele aferente Colectei Naționale pentru Catedrala Mântuirii Neamului.

Sectorul Economic al Patriarhiei Române a administrat cu chibzuință resursele financiare și materiale și a plătit fără întârziere toate impozitele

și contribuțiile la Stat, reușind astfel să obțină certificatele fiscale necesare pentru obținerea de fonduri europene. De asemenea, a gestionat mijloacele financiare provenite din donațiile credincioșilor și din contribuțiile unităților publice pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului. Totodată, prin Sectorul Economic, s-au finanțat lucrări de renovare și amenajare, precum și de achiziționare a unor spații pentru eparhiile ortodoxe române din afara granițelor (Bruxelles, Christchurch - Noua Zeelandă), apoi s-a modernizat și extins parcul auto prin achiziționarea unui autocar și a două microbuze.

Sectorul Pelerinaje, prin Centrul de Pelerinaj „Sfântul Apostol Pavel” și S.C. „Basilica Travel” srl, a desfășurat, în cursul acestui an, activități misionare cu destinații în țară (peste 135 de pelerinaje) și în afara granițelor țării (peste 115 pelerinaje), în Israel, Iordania, Macedonia, Ucraina, Turcia, Grecia, Bulgaria, Italia, la care au participat peste 6.550 de pelerini. În plus, Sectorul Pelerinaje a oferit sprijin financiar altor sectoare ale Administrației Patriarhale.

Centrul de Presă BASILICA al Patriarhiei Române și-a desfășurat activitatea în cooperare cu toate sectoarele Administrației Patriarhale și cu sectoarele culturale și comunicații media de la centrele eparhiale și a mediatizat viața bisericească din țară și din diaspora. Strategia editorială a tuturor componentelor Centrului de Presă BASILICA a avut ca dimensiuni permanente programele din „Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii - 2011” și evoluția lucrărilor la Ansamblul arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

Radio Trinitas și-a îmbunătățit recepția în municipiul București prin obținerea unei licențe audiovizuale pentru frecvența 88,5 MHz în Capitală. De asemenea, a continuat extinderea ariei de emisie în țară, prin achiziționarea a șase noi frecvențe proprii.

La **Televiziunea TRINITAS TV**, cea mai importantă realizare a ultimului an o constituie achiziționarea unui car de transmisiuni prin satelit. Acest lucru a fost posibil datorită cooperării mai multor eparhii cu Patriarhia Română, prin implicarea directă a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. De asemenea, la sfârșitul anului 2010, Trinitas TV a început să emită pe satelit, prin mijloace proprii, prin echipamentul specific instalat la Patriarhia Română. Au fost continuate demersurile de extindere a ariei de emisie prin

cablu, iar generalizarea distribuirii Televiziunii Trinitas TV în rețeaua analogică UPC este cea mai notabilă reușită în acest sens. În prezent, Trinitas TV ajunge în casele a peste 90% dintre români. Echipa redacțională a fost înnoită, au fost introduse unele programe noi, așa cum este emisiunea *Patrimoniul național bisericesc* sau programul săptămânal *Ziarul Lumina. Actualități*. Eforturi mari se fac pentru diversificarea producției de film documentar, iar multe dintre aceste filme sunt editate ulterior pe suport DVD, fiind astfel disponibile celor interesați.

Publicațiile Lumina ale Patriarhiei Române (cotidianul *Ziarul Lumina*, săptămânalul *Lumina de Duminică* și revista lunară *Vestitorul Ortodoxiei*) au mediatizat evenimentele și inițiativele desfășurate în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, atât la nivel național, cât și la nivel regional, prin cele patru subredacții și ediții corespunzătoare de la Iași, Sibiu, Craiova și Timișoara. Totodată, s-au stabilit termenii unei noi strategii în ceea ce privește tipărirea ediției naționale la Tipografia „Pharos” a Patriarhiei Române, precum și în ceea ce privește distribuirea publicațiilor *Lumina* către abonații din toată țara.

Activitatea **Agenciei de știri Basilica** s-a axat în principal pe *mediatizarea evenimentelor religioase din viața Patriarhiei Române* de la nivelul Administrației Patriarhale, la nivelul eparhial și chiar mănăstiresc sau parohial. Pentru o mai bună reflectare a activității Bisericii Ortodoxe Române, începând cu data de 30 septembrie 2010, a fost lansată noua interfață a site-ului Agenciei de știri cu o grafică îmbunătățită, axată și pe informația vizuală adusă prin intermediul fotografiilor. În această perioadă, pe site-ul www.basilica.ro au fost postate peste 9.000 de știri, care au fost accesate din 4.847 de orașe, din 149 de țări de pe 6 continente.

Biroul de Presă și relații publice al Patriarhiei Române a continuat să informeze opinia publică prin mass-media asupra activității Patriarhiei Române în diferite domenii de activitate (pastoral-misionar, social-filantropic, învățământ, cultură, relații cu alte culte din România, relații interbisericești și interreligioase etc.) prin redactarea a peste 170 de comunicate de presă, știri și documentare postate cu prioritate pe site-ul Agenciei de știri BASILICA. Au mai fost redactate peste 40 de drepturi la replică și precizări în cazul unor prezentări tendențioase sau a atacurilor la adresa Bisericii, a unor erori de informare în legătură cu probleme bisericești sau aflate în

dezbateră publică. O atenție specială a fost acordată susținerii mediatice a *Construirii Catedralei Mântuirii Neamului*. În acest sens, Biroul de presă administrează pagina de internet www.catedralaneamului.ro, care cuprinde toate informațiile referitoare la construirea viitoarei Catedrale patriarhale, arhivă foto și video.

Serviciul IT s-a ocupat, în principal, cu întreținerea rețelelor de calculatoare ale Patriarhiei Române, care totalizează peste 100 de echipamente IT. Conectivitatea la Internet și găzduirea site-urilor Patriarhiei Române sunt asigurate de un *Data Center* propriu, realizat de Serviciul IT, compus din mai multe servere și echipamente de rețea performante. Site-ul oficial al Patriarhiei Române www.patriarhia.ro a fost accesat în această perioadă de 521.792 de vizitatori, care au vizualizat 1.528.329 de pagini. Aproximativ 80% dintre vizitatori au fost din România, urmați de cei din SUA, Germania, Italia, Franța, Republica Moldova etc. Unul dintre cele mai importante proiecte dezvoltate de Serviciul IT a fost realizarea site-ului www.construimcatedrala.ro, destinat colectării online de fonduri pentru construirea noii Catedrale patriarhale.

Această succintă și sintetică prezentare a activităților Administrației Patriarhale arată cu elocvență dinamismul și angajarea deplină a Patriarhului României în procesul de înnoire a Bisericii noastre, de sporire a demnității ei în societatea secolului al XXI-lea, în identificarea de noi și eficiente mijloace de răspuns la nevoile spirituale, dar și materiale ale fiilor ei din țară și din afara granițelor.

Pentru toate acestea, la popas aniversar, ostenitorii Administrației Patriarhale își exprimă recunoștința profundă pentru munca intensă și eforturile depuse de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, rugându-ne Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Arhiereul Veșnic, să reverse asupra Sa mulțumirea și bucuria roadelor, sănătate deplină și puteri înnoite, viață îndelungată și inspirată de Duhul Sfânt, spre slava lui Dumnezeu, spre creșterea prestigiului Bisericii Ortodoxe străbune și spre mântuirea fiilor ei.

Cuvântul Preasfințitului Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, rostit cu ocazia aniversării a patru ani de slujire în treapta de Patriarh a Preafericitului Părinte Daniel:

Dedicație și responsabilitate

*Preafericite Părinte Patriarh,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Distinși și Onorați participanți,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți Consilieri ai Administrației
Patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor,*

La împlinirea a patru ani de slujire a Bisericii Ortodoxe Române din treapta de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh, ne revine aleasa bucurie ca, în numele întregului cler, cinului monahal și al dreptmăritorilor creștini din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, să prezentăm un rezumat al bogatei activități a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, desfășurată în perioada 30 septembrie 2010 și până în prezent, care reflectă hotărârea de a trece peste toate încercările, precum și dragostea plină de râvnă pentru Biserica lui Hristos manifestată de arhipăstorul nostru.

Din punct de vedere **administrativ-bisericesc și edilitar**, Arhiepiscopia Bucureștilor cuprinde unitățile bisericești din București, județul Ilfov și județul Prahova, organizate în 9 protoierii, 688 de parohii, 46 de filii, 34 mănăstiri, 6 schituri și două catedrale. Activitatea neobosită a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel ca Arhiepiscop al Bucureștilor s-a concretizat în intervalul de timp cuprins între septembrie 2010 și septembrie anul curent prin înființarea a 5 parohii, sfințirea a 11 biserici și paraclise, resfințirea a 16 biserici și punerea pietrei de temelie pentru 9 noi lăcașuri de cult. Amintim aici că, după sfințirea bisericii Parohiei Fefelei, Protopopiatul Urlați, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a primit, în cadru solemn, titlul de „Cetățean de Onoare al Orașului Mizil” (29 mai 2011).

Din punct de vedere edilitar, au fost binecuvântate lucrările de construire pentru 21 de noi lăcașuri de cult și au fost aprobate 133 de lucrări de consolidare-restaurare la biserici parohiale, mănăstirești, filii și capele, precum și 92 de documentații tehnico-economice, privind alte edificii eclesiale aflate în curs de construire; s-au înaintat 123 de dosare reprezentând solicitări de dotații către SSC și către alte instituții ale Statului.

Ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel conlucrează din punct de vedere administrativ, în cadrul Arhiepiscopiei, cu un număr de 1.284 de clerici și 1.805 mireni, anga-

jați ai unităților de cult din cuprinsul eparhiei noastre, înființându-se în perioada amintită 112 posturi (dintre care 71 clericale și 41 neclericale). Gradul de ocupare a posturilor clericale și neclericale aflate în evidențele Arhiepiscopiei Bucureștilor este de 89,95% (față de un procent de 92,5% la data de 30 septembrie 2010).

În ceea ce privește perfecționarea personalului clerical, au fost organizate mai multe sesiuni ale *Examenului de duhovnicie* în sesiunile: - noiembrie 2010 în care au fost hirotesiiți 22 de clerici; - februarie 2011 în care au fost hirotesiiți 16 clerici; - iunie 2011 la care s-au hirotesiiți 15 clerici. De asemenea, a fost realizată notarea administrativă a preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor pe anul 2010, a fost organizat *Examenul de selecționare* pentru capitală și orașe, sesiunea octombrie 2010 și septembrie 2011, precum și *Examenul de capacitate preoțească*, în două sesiuni (martie și septembrie 2011). În sesiunea martie 2011 s-au prezentat 94 candidați, absolvenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă - 85 teologi și 9 viețuitori ai mănăstirilor din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Dintre cei înscriși au promovat ambele probe - scris și oral - 43 teologi și 4 viețuitori ai mănăstirilor, 10 candidați absentând. În sesiunea septembrie 2011 s-au înscris 65 candidați - absolvenți ai facultăților de teologie ortodoxă - 64 de teologi și 6 viețuitori ai mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor. Dintre aceștia au absentat 4 candidați și au absolvit examenul 39 de teologi și 5 monahi. Au fost organizate *Cursurile pastoral-misionare pentru obținerea gradelor profesionale la personalul clerical*, în conformitate cu noua *Metodologie* aprobată prin hotărârea Sfântului Sinod, nr. 1199 / 2008, în sesiunile octombrie 2010 și septembrie 2011.

În ceea ce privește gestionarea problemelor de personal, anul acesta a fost implementat *Registrul electronic de evidență a salariaților* - REVISAL și au fost întocmite noile *Scheme de funcții și personal* ale Centrului eparhial și ale protoierilor, în conformitate cu hotărârile Permanenței Consiliului eparhial, care au intrat în vigoare la data de 1 aprilie 2011.

În ceea ce privește cele **40 de unități monahale** (34 de mănăstiri și 6 schituri), în perioada 2010 - 2011, au fost închinoviați un număr de 14 viețuitori, au fost săvârșite 8 rasoforii, 11 tunderi în monahism, o hirotonie întru ierodiacon și trei întru ieromonah.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a îngrijit îndeaproape de lucrările de construcție, renovare și restaurare la următoarele unități monahale: *Paraclisul Reședinței patriarhale* (restaurare pictură, catapețasmă și mobilier), *Caraiman* (Centru cultural-pastoral), *Sinaia* (re-

staurare biserica veche, amenajare casă de oaspeți), *Cernica* (Biserica „Sfântul Nicolae” din Ostrov), *Schitul Darvari* (corp chili, restaurare gropnița), *Radu Vodă* (gard incintă, diferite amenajări interioare), *Ghighiu* (noua stăreție, biserica din cimitir), *Cheia* (chiliile din latura de sud-est), *Christiana* (finalizarea corpului de chilii și continuarea lucrărilor de construcție la noua biserică), *Parepa* (finalizarea unui corp de chilii), *Țigănești* (acoperirea bisericii cu tablă de cupru și renovarea exteriorului), *Zamfira* (trapeza și casa de oaspeți). Ca evenimente deosebite din viața mănăstirilor, în perioada 30 septembrie 2010 - prezent, amintim: inaugurarea pasarelei pietonale de la *Mănăstirea Snagov* (20 noiembrie 2010), resfințirea paraclisului cu *hramul „Acoperământul Maicii Domnului”* de la *Mănăstirea Suzana* (6 decembrie 2010), sfințirea bisericii de lemn de la *Mănăstirea „Sfânta Treime”* din Bușteni (13 iunie 2011) și resfințirea paraclisului cu *hramurile „Sfântul Gheorghe, Sfântul Prooroc Daniel și Sfânta Parascheva”* din Reședința patriarhală (22 iulie 2011).

Din punct de vedere **economic-gospodăresc**, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a coordonat și supravegheat cu responsabilitate activitatea specifică a Sectorului Economic al Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și a Sectorului Agricol, viticol și silvic. Astfel au fost deschise, prin Serviciul Colportaj, 6 noi magazine și puncte de lucru în București și Ploiești: „Depozitul de colportaj 2” - Ploiești, „Odoare sfinte” - Ploiești, „Ornate bisericești”, „Potirul de Aur”, „Artă sacră” și „Lumânări și iconițe”.

În ceea ce privește reducerea costurilor, renegocierea contractelor cu furnizorii de telefonie mobilă și fixă ai Centrului Eparhial, renegociere care, coroborată cu aplicarea plafoanelor lunare pentru convorbiri, a condus la scăderea cu mai mult de 50%/lună a costurilor cu telefonie fixă și mobilă.

Tot anul acesta a fost începută, la nivelul Arhiepiscopiei Bucureștilor, Colecta Națională pentru edificarea Catedralei Mântuirii Neamului, cu rezultate bune până în prezent.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a binecuvântat extinderea activității noii fabrici de lumânări a Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Făclia Sfinților Români”, din incinta Mănăstirii *Duminica Sfinților Români* (Popești-Leordeni), prin achiziționarea a două noi linii de producție de candelă și lumânări. Fabrica de lumânări produce, începând de anul acesta, și candela „Ajutorul tău pentru Catedrala Mântuirii Neamului”. De asemenea, fabrica de lumânări a încheiat contracte de furnizare lumânări către: Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului,

Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei, Episcopia Ortodoxă Română a Italiei.

În ceea ce privește activitatea gospodărească, în luna iunie au început lucrările de construire a *Secției de vinificație* prin fonduri europene (50% nerambursabile) și dotarea ei cu utilaje și echipamente de vinificație performante. În momentul de față, lucrările sunt finalizate în proporție de 70%, termenul de finalizare a lucrărilor fiind luna noiembrie 2011. La *Gospodăria anexă de la Mănăstirea Ceptura* au început lucrările de implementare a proiectului de reconversie a viței-de-vie îmbătrânite pentru o suprafață de 20,37 ha printr-un program de finanțare europeană. La *Gospodăria anexă de la Mănăstirea „Sfântul Nicolae” - Chițorani*, în primăvara acestui an, a fost înființată o livadă de pomi fructiferi în suprafață de un hectar, cu soiuri diferite de măr cu o plajă mare de coacere, urmând a se extinde livada în această toamnă și în primăvara anului 2012. Pentru a se mări capacitatea de îmbuteliere și etichetare a sticlelor de vin din producția proprie, precum și pentru reducerea pierderilor, din octombrie 2010 a fost pusă în funcțiune linia de îmbuteliere automată a vinului la *Gospodăria anexă de la Mănăstirea „Sfânta Maria” - Urlați*. În cadrul *Gospodăriei anexe a Centrului Eparhial din Popești-Leordeni* a fost înființată o cultură cu arbuști fructiferi (zmeur, mur și coacăz) care va lărgi plaja de fructe. Începând cu acest an a intrat pe rod plantația de viță-de-vie, în vârstă de 3 ani, cu soiurile de masă Perlă de Chsaba, Sultanină, Muscat de Hamburg, Victoria și Italia, din care au fost recoltați struguri de foarte bună calitate. În ceea ce privește situația legumicolă, au fost cultivate atât spațiile protejate (seră, solar) în suprafață de 1.400 mp, cât și terenul liber. Sortimentul de legume care a fost cultivat în spațiile protejate și teren liber este compus din: tomate, tomate cherry, ardei gras, ardei kapia, ardei iute, vinete, castraveți, morcovi, țelină, ceapă verde, salată, ridichi de lună, varză, verdețuri. O parte din legumele menționate au fost cultivate în două cicluri de cultură, altele în culturi succesive sau în culturi intercalate, asigurând în acest fel o recoltare a produselor în tot sezonul de vegetație și o exploatare intensivă a terenului.

Sub atenta îndrumare a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, sectoarele **Juridic și Bunuri imobile bisericesti** ale Centrului Eparhial au reușit intabularea dreptului de proprietate/folosință asupra bunurilor imobile aparținând mai multor unități locale de cult, dintre care amintim: *Biserica „Sfânta Ecaterina” - Protoieria III Capitală, Mănăstirea Chiajna - Giulești, Protoieria I Capitală, Casa de Odihnă Olănești - Vâlcea, Parohia Fântânele - Protoieria Urlați, Complexul de clă-*

diri ce alcătuiesc Facultatea de Teologie Justinian Patriarhul și Centrul social-cultural Justin Patriarhul și au continuat măsurătorile topografice și cadastrale, în vederea înscrierii dreptului de proprietate, folosință etc. în Cartea Funciară pentru 39 unități locale de cult. De asemenea, au fost întocmite 9 contracte de închiriere, 9 ordine de repartitie, 1 contract de vânzare-cumpărare, 3 contracte de comodat și 1 contract de donație. Contractele de închiriere și de comodat, precum și ordinele de repartitie privesc imobile aparținând Centrului Eparhial și unităților de cult din subordine. De asemenea, a fost oferită asistență de specialitate pentru 38 unități de cult, angajații Oficiului canonic-juridic prezentându-se, în perioada septembrie 2010 - prezent, la instanță de judecată în 47 de dosare, reprezentând fie Centrul Eparhial, fie unități locale de cult aflate în diferite faze procesuale. Sectorul Bunuri imobile bisericești a contribuit și la procesul de edificare a Catedralei Mântuirii Neamului prin diverse lucrări topografice, efectuate la fața locului.

Sub supravegherea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la Cancelaria Centrului Eparhial s-au primit 13.756 de lucrări (în medie 57 de lucrări/zi), care au fost distribuite către sectoarele Centrului Eparhial. De asemenea, au fost întocmite 47 de procese-verbale de ședință pentru Permanența Consiliului Eparhial, 3 procese-verbale de ședință pentru Sinodul Mitropolitan și 1 proces-verbal de ședință pentru Adunarea Eparhială. Au fost eliberate, de asemenea, 879 de adeverințe la solicitarea salariiștilor Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Prin îndrumarea Preafericitului Sale, activitatea **cultural-misionară** a Arhiepiscopiei Bucureștilor s-a concretizat prin mai multe activități, dintre care amintim: tipărirea prin intermediul editurii *Cuvântul Vieții* a următoarelor lucrări: *Aducerea la București a Cinstului Lemn al Sfintei Cruci* (22-29 octombrie 2010) - pliant; *Calendarul Creștin-Ortodox 2011* (foaie, agendă și de birou); *Viața, Acatistul și Paraclisul Sfântului Dimitrie cel Nou* (reeditare); *Simbolul de Credință creștin-ortodoxă* - album închinat Anului Omagial al Crezului Ortodox și al Autocefaliei românești; 2010 - *Anul omagial al Crezului Ortodox și al Autocefaliei românești* - Conferința pastoral-misionară semestrială; *Bucuria nunții binecuvântate*; *Intrarea Domnului în Ierusalim - Pelerinajul închinat Intrării Domnului în Ierusalim* - broșură; pliantul de prezentare al magazinului de obiecte bisericești *Lumini de sărbători*; pliantul de prezentare al *Catedralei patriarhale*, precum și diverse iconițe, diplome și mape de prezentare.

De asemenea, au fost organizate conferințele pastoral-misionare semestriale de toamnă (3-4 noiembrie 2010 - cu tema: *Misiunea social-*

filantropică a Bisericii - vocație spirituală și necesitate pastorală) și de primăvară (8-9 iunie 2011 - cu tema: 2011 - *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*), a fost realizat site-ul: www.arhiepiscopiabucurestilor.ro și au fost coordonate cele 9 formații de muzică bisericească din cadrul protoieriilor Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Grija pentru **patrimoniul artistic și cultural bisericesc** s-a manifestat prin transferarea depozitului de conservare a obiectelor de patrimoniu de la *Palatul Patriarhiei* în clădirea *Seminarului Teologic Ortodox „Nifon Mitropolitul”* din București, într-un spațiu dotat și amenajat conform cerințelor în domeniu. A fost începută constituirea unei baze de date care să cuprindă imagini cu cele mai importante și reprezentative picturi realizate în frescă, dar și în alte tehnici, existente în bisericile din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor și au fost executate lucrări de conservare-restaurare și integrare cromatică la iconostasul din paraclisul cu hramurile „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfântul Prooroc Daniel” din *Reședința patriarhală*. La nivelul Arhiepiscopiei Bucureștilor sunt în desfășurare 194 de șantiere de pictură sau restaurare a picturii. În această perioadă au fost întocmite și aprobate 34 de proiecte noi de pictură sau restaurare a picturii și au fost recepționate 23 de lucrări de pictură sau restaurare a picturii.

Referitor la **educația religioasă creștin-ortodoxă**, prin purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au fost realizate: implementarea programelor catehetice *Hristos împărtășit copiilor* și *Alege școala!* și cea a noului program catehetic pentru adulți *The way (Calea mântuirii)*; dezvoltarea și desfășurarea programului *Serile catehetice* (la *Catedrala mitropolitană „Sfântul Spiridon” Nou și Biserica „Sfânta Ecaterina”*); organizarea și desfășurarea *Olimpiadei de Religie*; organizarea cursurilor preoțești pentru obținerea gradelor profesionale în preoție; participarea la diverse concursuri școlare, simpozioane și congrese; organizarea și desfășurarea la nivel mitropolitan a *Concursului național de creație creștină „Copilul în familie - Botezul meu”*; organizarea consfătuirilor metodice cu profesorii de religie, organizarea *Concursului național Lăudați pe Domnul*, etapa mitropolitană; organizarea spectacolului *Sfântul Nicolae în mijlocul copiilor*, în *Aula Magna „Teoctist Patriarhul”* a Palatului Patriarhiei.

Grija față de **lucrarea social-filantropică** a fost una din activitățile Preafericirii Sale, susținută cu multă trudă, mai ales în perioada dificilă din punct de vedere financiar prin care trece România. Astfel a fost obținută calitatea de furnizor de servicii sociale acreditat de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale pentru urmă-

toarele unități de asistență socială: *Centrul de Informare și Consiliere, Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” și Cantina socială „Casa Barnabas”*. De asemenea, a fost acreditată ca furnizor de servicii sociale și *Fundația „Bucuria Ajutorului”*. Arhiepiscopia Bucureștilor, prin Sectorul Social-filantropic și misionar, s-a implicat în perioada 2010 - 2011 în 20 de acțiuni sociale pentru 1.040 de beneficiari, 42 de acțiuni de sponsorizare în valoare de 96.500 lei, 43 de acțiuni de donație în produse alimentare, medicamente, obiecte de uz caznic, îmbrăcăminte, încălțăminte etc., în cuantum de 113.000 lei, precum și în desfășurarea celor 13 programe sociale cu caracter permanent. Pe lângă acestea, Sectorul Social-filantropic și misionar a mai fost implicat în implementarea *Programului Rețea Teritorială de Furnizori Creștini de Servicii Sociale*, proiect desfășurat de federația *Filantropia și IOCC România*, având ca scop elaborarea unei strategii a activității social-filantropice la nivel eparhial; a luat parte la elaborarea *Strategiei Servicii Sociale la nivelul municipiului București* în cadrul programului desfășurat de FDSC, DGASMB, „Salvați Copiii” și alți actori ai societății civile în cursul lunii martie 2011 și a încheiat 6 noi parteneriate, acorduri și convenții.

Sub îndrumarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în cadrul Sectorului Social-filantropic și misionar își desfășoară activitatea un număr de 137 de preoți de caritate (56 în spitale, 11 în școli, 8 în aziluri, 9 în orfelinate, 7 în așezăminte, 19 în armată, 5 în penitenciare, 9 în cadrul Ministerului de Interne, 13 în cimitire) care slujesc în 101 paraclise, din care 32 sunt biserici și 69 sunt capele. Pentru coordonarea activității preoților de caritate din Arhiepiscopia Bucureștilor s-au organizat și desfășurat 19 sesiuni ale Cercului pastoral *Comunicare și comuniune* și 2 sesiuni ale Cercului pastoral *Rugăciune și frățietate*.

Preafericite Părinte Patriarh,

Toate realizările prezentate mai sus au fost posibile datorită slujirii „cu timp și fără timp” pe care Preafericirea Voastră a înțeles să și-o asume încă de la preluarea responsabilității de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Această muncă neobosită a Preafericirii Voastre are darul de a insufla colaboratorilor din Arhiepiscopia Bucureștilor sentimentul strădaniei pentru ducerea la bun sfârșit a lucrărilor începute în perioada 2010 - 2011 și pentru continuarea și îmbunătățirea activităților

specifice în direcțiile: administrativ-gospodărească și edilitară, cultural-misionară și educațională și social-filantropică.

Îi suntem recunoscători Preasfintei Treimi pentru darul pe care ni l-a făcut prin chemarea Preafericirii Voastre la această slujire sfântă. Vă aducem, pe această cale, și noi prinosul recunoștinței și al dragostei noastre, rugând pe Bunul Dumnezeu să dăruiască Arhipăstorului nostru sănătate deplină, ani mulți de slujire și dăruire jertfelnică, spre slava Preasfintei Treimi și spre mântuirea noastră.

† VARSANUFIE PRAHOVEANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor

Summary: Celebrating Four Years' Patriarchal Service of His Beatitude Father Daniel (the 30th of September).

On Friday, the 30th of September, it has been four years since His Beatitude Father Daniel installed in the office of Patriarch of the Romanian Orthodox Church. On this occasion, the Patriarch of Romania officiated the Holy and Divine Liturgy in the patriarchal Cathedral, assisted by a group of high ecclesiastics, priests and deacons. After the Divine Liturgy, a *Te Deum* divine service was officiated as gratitude and thankfulness for the achievements in the life of the Romanian Orthodox Church in His Beatitude Father Patriarch Daniel's fourth year of patriarchal service. Further on, an *Anniversary Moment* was celebrated in "Teoctist Patriarhul" Aula Magna in the Patriarchal Palace, and it included the officials of the central and local state authority, as well as a general picture of the pastoral-missionary, social-philanthropic and cultural-educational activities that had been carried on, under His Beatitude Father Patriarch Daniel's direction, by the patriarchal administration and the Archbishopric of Bucharest, from the 30th of September 2011 up to the present day. Further on, a film was shown on the screen about the latest building works at the People's Salvation Cathedral, cast by the TRINITAS TV of the Romanian Patriarchate, and the book *Credință pentru fapte bune/Faith Devoted to Good Deeds*, recently published by the BASILICA Publishing House of the Romanian Patriarchate, was released thereafter.

**Simpozionul *Arheologia credinței*.
Cercetări arheologice la biserici bucureștene
și din împrejurimi
(3-4 octombrie)**

Ioan BUȘAGĂ

Desfășurat în perioada 3-4 octombrie 2012, la Palatul Patriarhiei, Simpozionul *Arheologia credinței*. *Cercetări arheologice la biserici bucureștene și din împrejurimi*, a avut menirea de a aduce la cunoștința preoților din protoieriile bucureștene și ilfovene, precum și credincioșilor acestora rezultatele cercetărilor arheologice desfășurate în a doua jumătate a secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea la anumite lăcașuri de cult din București și Ilfov. În cadrul celor două sesiuni de lucru, s-a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, intitulat „Mărturie creștine subterane – Importanța descoperirilor arheologice” și au fost prezentate lucrările mai multor cercetători și părinți profesori. Totodată, la finalul simpozionului au fost lansate două volume despre descoperirile arheologice de la Biserica Udricani și din Comuna Tunari, și au fost oferite mai multe distincții participanților din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

În perioada 3-4 octombrie 2011, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, a avut loc Simpozionul *Arheologia credinței*. *Cercetări arheologice la biserici bucureștene și din împrejurimi*, organizat de Patriarhia Română, prin Centrul pentru Patrimoniul Cultural „Sfântul Constantin Brâncoveanu”, în colaborare cu Parohia Udricani, Muzeul Municipiului București și Institutul de arheologie „Vasile Pârvan”. Această întrunire a avut menirea de a aduce la cunoștința preoților din protoieriile bucureștene și ilfovene, precum și credincioșilor rezultatele cercetărilor arheologice desfășurate în a doua jumătate a secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea la anumite lăcașuri de cult din București și Ilfov.

În deschiderea primei sesiuni, Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pe care îl redăm în cele de mai jos:

Mărturii creștine subterane – Importanța descoperirilor arheologice

„Între metodele de investigare, de aducere la lumină și de punere în valoare a mărturiilor trecutului societății omenești, cercetările arheologice reprezintă un domeniu specific, de o însemnătate deosebită, capabil să pună în evidență aspecte deosebit de semnificative ale istoriei civilizației umane. Aportul arheologiei la reconstituirea, în timp și spațiu, a evoluției unor epoci și culturi distincte este cu atât mai important cu cât perioada istorică investigată este mai îndepărtată în timp și nu există izvoare scrise sau de altă natură.

Era creștină, intrată de-acum în cel de-al treilea mileniu de la începuturile sale, marcată prin venirea în lume a Mântuitorului Iisus Hristos, a beneficiat și beneficiază neconținut, în cunoașterea sa, de roadele descoperirilor arheologice, rezultate mai ales prin cercetări sistematice, științifice, derulate, cu deosebire, în perioada secolelor XIX - XXI.

Pentru istoria creștinismului românesc, cercetările arheologice, derulate, decenii de-a rândul, pe întreg cuprinsul țării noastre, au adus la lumină și au îmbogățit, permanent și substanțial, gradul de cunoaștere și de evaluare a modului în care poporul român a viețuit neîntrerupt în Biserica lui Hristos, începând chiar cu „veacul apostolic”, cel dintâi al răspândirii în lume a Cuvântului Evangheliei.

Arheologia epocii medievale și-a făcut, se poate spune, o specialitate și un titlu de noblețe din descoperirea și punerea în evidență a mărturiilor ascunse ale unor vechi biserici, incinte sau cimitire, dispărute în cursul timpului și înlocuite, adeseori, de biserici și construcții mai noi.

Numărul acestor cercetări este, din fericire, destul de mare, ele neputând fi cuprinse aici, într-un cuvânt introductiv.

Ne rezumăm a sublinia însă că, numai în perimetrul Capitalei și împrejurimi, cercetările arheologice, desfășurate mai ales în a doua jumătate a secolului al XX-lea și la începutul secolului actual, au îmbogățit substanțial cunoștințele despre istoricul mai vechi al unor biserici binecunoscute.

Aducem aici aprecieri deosebite activității îndelungate și rodnice a Prof. Univ. Dr. Panait I. Panait, decenii de-a rândul director al Muzeului Municipiului București, ajuns acum la venerabila vârstă a opt decenii de viață, care, împreună cu echipa sa de colaboratori, a adăugat, prin numeroase și stăruitoare campanii de săpături arheologice, noi și importante mărturii privitoare la trecutul de veacuri al Capitalei noastre, multe dintre cercetările sale aducând la lumină urmele unor vechi biserici ortodoxe bucureștene.

Cercetările sale au fost și sunt continuate, în anii din urmă, cu succes de Dl. dr. Gheorghe Mănucu-Adameșteanu, urmașul care i-a preluat activitatea la Muzeul Municipiului București, împreună cu o întregă suită de tineri entuziaști din cadrul muzeului sau de la Institutul Național de Arheologie „Vasile Pârvan”.

Având în vedere rezultatele deosebite ale arheologiei bucureștene din ultimele decenii și, mai ales, roadele bogate ale cercetării unor situri bisericesti, am binecuvântat inițiativa organizării, la nivelul Patriarhiei Române, a unui simpozion menit să valorifice și să aducă în atenția specialiștilor, a preoțimii din București și din împrejurimi, precum și a publicului larg, a unora din cele mai semnificative rezultate ale cercetărilor arheologice care privesc istoria unor locașuri sfinte din Capitală și din împrejurimi.

Vom avea astfel prilejul să cunoaștem mai îndeaproape rezultatele unor cercetări referitoare la *bisericile bucureștene Sfântu-Gheorghe Nou, Udricani, Colțea, Sfântul Nicolae „Dintr-o zi”, Sfântul Dumitru-Postă, Greci, Sf Nicolae-Tunari, de la ansamblul fostei Mănăstiri și Academii „Sfântul Sava” sau de la fosta Mănăstire Tânganu.*

Totodată se deschide o perspectivă și asupra importanței cercetării interdisciplinare asupra vechilor lăcașuri de cult, reunind aportul arheologilor cu cel al istoricilor, restauratorilor de arhitectură și pictură și al istoricilor de artă.

Pe de altă parte, subliniem că demersul unor asemenea cercetări este înlesnit și îmbogățit prin fructuoasa colaborare dintre specialiști și preoții slujitori de la bisericile respective, precum s-a arătat a fi cazul la biserica „Sfântul Nicolae” - Udricani, de unde a pornit inițiativa acestei întruniri, conlucrare necesară și în cazul altor monumente bisericesti ale patrimoniului național.

Simpozionul „*Arheologia credinței. Cercetări arheologice la bisericile bucureștene și din împrejurimi*”, organizat ca ediția a VII-a a ciclului „*Patrimoniul Eclezial - Patrimoniu Cultural*”, se desfășoară și în contextul împlinirii a 90 de ani de existență a Muzeului Municipiului

București. Prin urmare, omagiem această reprezentativă instituție pentru contribuția ei deosebită adusă la viața culturală românească, prin cercetarea și punerea în valoare a istoriei Capitalei României.

Ne exprimăm convingerea că acest eveniment poate fi o elocventă pledoarie pentru importanța unor cercetări arheologice la bisericile noastre monumente istorice, mai ales când ele pot interveni ca o firească pregătire a unor lucrări de restaurare a acestor lăcașuri de cult.

În același sens pledează și cele două volume de cercetări arheologice, a căror lansare este prilejuită de întrunirea științifică de astăzi.

Adresăm felicitări organizatorilor și participanților la acest prestigios simpozion de istorie bucureșteană și binecuvântăm desfășurarea lucrărilor lui sub auspiciile Patriarhiei Române”.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În continuare, au conferențiat mai mulți specialiști, începând cu Prof. dr. Panait I. Panait, cu lucrarea *Cercetări arheologice la Biserica Sfântul Gheorghe Nou*, în care a prezentat evenimentele marcante ale istoriei lăcașului de cult, implicarea ctitorilor și a personalităților care s-au legat de această biserică, momentul descoperirii inscripției de pe o candelă prin care se atestă existența mormântului Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu în această biserică. De asemenea, reputatul profesor universitar a precizat că sub pavimentul ctitoriei sfântului voievod s-au găsit fundațiile bisericii lui Dobruș Banu, iar sub aceasta, vestigiile unei biserici construite cu bolovani de piatră, considerată a fi cel mai vechi lăcaș de cult cunoscut în momentul de față.

Ulterior, au prezentat lucrări Dr. Gheorghe Mănușu-Adameșteanu (Muzeul Municipiului București), Dr. Andrei Măgureanu (Institutul de arheologie „Vasile Pârvan”): *Cercetări arheologice la biserici bucureștene*, Prof. dr. Tereza Sinigalia (Universitatea de arte „George Enescu”, Iași): *Cercetarea interdisciplinară a unor biserici bucureștene* și Prof. dr. Ștefan Olteanu (Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”).

Din partea Patriarhiei Române, au conferențiat Părintele Prof. dr. Constantin Pătuleanu, cu lucrarea *Parohia Udricani între istorie și actualitate*, și Părintele Dr. Florin Șerbănescu, de la Sectorul Patrimoniu cultural al Patriarhiei Române, care a vorbit despre proiectul de cercetare și punerea în

valoarea a Bisericii „Sfântul Stelian”- Lucaci, unde este preot paroh, prin care dorește să se realizeze cercetări arheologice sub pavimentul lăcașului de cult pentru a se scoate la lumină fundațiile vechii biserici, a mitropolitului Ștefan II al Țării Românești. Această biserică a fost construită în anul 1736, dar din cauza cutremurelor din prima jumătate a secolului al XIX-lea (1802 și 1838), ctitoria mitropolitului Ștefan II nu a mai putut fi restaurată și astfel, în 1840, a fost demolată.

La finalul simpozionului, au fost lansate două volume, și anume: *Arheologia Credinței - Cercetări arheologice la biserici bucureștene*, volumul II – *Biserica Udricani și Comuna Tunari - Cercetări arheologice. Secolele XVI-XIX*. Totodată, Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul a oferit, din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Diploma de Onoare „Sfântul Apostol Andrei” Domnului Prof. dr. Panait I. Panait și Muzeului Municipiului București.

Summary: *Coloquium Archaeology of Faith. Archaeological Surveys in Churches of Bucharest and Thereabouts*

The colloquium *Archaeology of Faith. Archaeological Surveys in Churches of Bucharest and Thereabouts*, organized by the Romanian Patriarchate, through the “Saint Constantin Brâncoveanu” Cultural Heritage Centre, in co-operation with Udricani Parish, the City of Bucharest Museum and the “Vasile Pârvan” Institute of Archaeology, took place on the 3rd and the 4th of October 2011, in the “Teoctist Patriarhul” Aula Magna of the Patriarchal Palace. This scientific meeting aimed at informing the priests of the deaneries in Bucharest and Ilfov county, as well as the faithful, about the results of the archaeological investigations carried out in some dwellings of worship in Bucharest and Ilfov county – in the latter half of the 20th century, and the early half of the 21st century.

Within the frame of the two working sessions, His Beatitude Father Patriarch Daniel’s message was read out, carrying the title ““Christian underground evidence – Importance of Archaeological Discoveries”; next, the papers of several scholars and reverend fathers – professors were presented, viz., Dr. Panait I. Panait (University Professor), Dr. Gheorghe Mănuclu – Adameșteanu (City of Bucharest Museum), Dr. Andrei Măgureanu (“Vasile Pârvan” Institute of Archaeology), Dr. Tereza Sinigalia (Professor at “George Enescu” Art University of Iași), Dr. Ștefan

Olteanu (Professor at "Dimitrie Cantemir" Christian University), Reverend Father Dr. Constantin Pătuleanu (University Professor), and Reverend Father Dr. Florin Șerbănescu.

In the conclusion of the colloquium, two books were released, viz., *Archaeology of Faith – Archaeological surveys in Churches of Bucharest*, volume II: *The Udricani Church, and The Tunari Commune – Archaeological Surveys. From the 16th to the 19th Centuries*. On the other hand, Dr. Panait I. Panait (University Professor) and the City of Bucharest Museum were granted the "Saint Apostle Andrew" Diploma of Honour on the part of His Beatitude Father Patriarch Daniel; this diploma was handed over by His Grace Ciprian Cămpineanu, Patriarchal Vicar Bishop.

Colocviul de istorie a textelor vechi organizat la Mănăstirea Antim, de Biblioteca Sfântului Sinod (8 octombrie)

Arhim.dr. Policarp CHIȚULESCU

În ziua de 8 octombrie 2011 a avut loc la Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cea de-a doua ediție a *Colocviilor de istorie a textelor vechi*. Alături de specialiști din România, au susținut comunicări științifice invitați din Austria, Bulgaria, Grecia și Rusia. Temele abordate au fost „Botezul și Cununia în texte medievale” și „Cercetări inedite privind istoria cărții vechi”.

În sala „Mitropolitul Conon” a Palatului Bibliotecii sinodale de la Mănăstirea bucureșteană Antim au avut loc lucrările celei de-a doua ediții a *Colocviilor de istorie a textelor vechi*. Această serie de expunere a cercetărilor, pe baza investigațiilor asupra cărților și manuscriselor rare, a fost inaugurată anul trecut, împreună cu *Vestigia Manuscript Research Center* de la Graz. În 2010, tema simpozionului a fost „Texte liturgice românești”, în centrul cărora a stat cunoscutul *Slujebnic* trilingv al mitropolitului Ștefan al Ungrovlahiei (mijlocul secolului al XVII-lea). Comunicările de atunci au constat în mare parte din studiile realizate de echipa de profesori: Cătălina Velculescu, Zamfira Mihail, Ileana Stănculescu și Ovidiu Olar.

Anul acesta, Biblioteca Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim și-a asumat integral colocviul. Subiectele în discuție au fost: „Botezul și cununia în texte medievale” și „Cercetări inedite privind istoria cărții vechi”. Prima temă a fost aleasă în urma proclamării de Biserica Ortodoxă Română a anului 2011, ca fiind dedicat Botezului și Familiei creștine, iar cea de-a doua se leagă de profilul organizatorului, Biblioteca Sfântului Sinod.

Considerăm biblioteca nu ca pe un depozit inert de documente, rânduite de oameni numiți bibliotecari, ci, în afară de rolul ei de documentare și informare, o percepem ca pe un centru de cercetare, mai ales dacă deține colecții de patrimoniu, carte veche, manuscrise etc. Așadar, este explicabil faptul că au fost invitați la colocviu profesori, cercetători care lucrează zi de zi cu manuscrise și cărți vechi. Este necesar să vorbim puțin despre invitații conferențieri, cu mențiunea că toate comunicările au fost excepționale, pentru că au prezentat lucruri noi, necunoscute istoriei culturii și spiritualității noastre. În ordinea susținerii comunicărilor, cercetătorii au fost: Dr. Ion Marian Croitoru de la Atena, care a adus o viziune nouă asupra așa-zisului conflict dintre patriarhul Constantinopolului, Nifon al II-lea, și Radu cel Mare, care îl chemase pe Sfântul Nifon pentru a fi mitropolitul Ungrovlahiei.

Datele se susțin pe un manuscris de la Mănăstirea Varlaam - Meteora (Grecia), necunoscut istoriografiei noastre. Fac mențiunea că Marian Croitoru predă și la Târgoviște, iar teza lui de doctorat se constituie ca un

*Moment din timpul Colocviului de istorie a textelor vechi
organizat de Biblioteca Sfântului Sinod*

adevărat tratat de cultură românească veche, cu peste 1.500 de pagini, fiind deja publicată în Grecia și adoptată ca manual în mai multe facultăți, nu neapărat de teologie. Dacă până acum eram cunoscuți doar din spusele altor etnii, acum, românii, vor fi înțeleși prin ceea ce relatează un istoric român.

A urmat doamna Profesor dr. Margaret Dimitrova de la Universitatea „Sfântul Climent Ohridski”, de la Facultatea de Limbi Slave din Sofia, care a prezentat rânduiala Tainei Sfântului Botez pe baza a numeroase texte din manuscrise și cărți slave, puse în paralel cu cele grecești. Unele din manuscrisele citate de Prof. Dimitrova au fost elaborate în ateliere românești, iar astăzi sunt păstrate în Bulgaria. O altă persoană de excepție, Dr. Florin Marinescu, de la Institutul de Studii Neelene din Atena, a făcut un fel de retrospectivă a cercetărilor și a rezultatelor obținute de-a lungul a 30 de ani în arhivele și bibliotecile grecești, îndeosebi în cele din Muntele Athos.

Colocviul a continuat cu prezentarea domnului Ovidiu Olar, cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București. El a vorbit despre vremuri de ananghie, respectiv despre „Sinodul de la Târgoviște din 1659. Controverse asupra validității botezului luterano-calvin”. După domnul Ovidiu Olar, ne-a încântat domnul Profesor dr. Zamfira Mihail cu lucrarea „Mărturii despre serviciul liturgic în Țările Române în secolul al XVII-lea”, care a avut la bază un Liturghier - manuscris din secolul al XVII-lea, aflat în Biblioteca Sfântului Sinod.

O prezență notabilă a fost anul acesta Dr. Vera Podkovyrova, șefa Secției de manuscrise de la Academia de Științe din Sankt Petersburg, care a discutat despre cum este reprezentată Taina Sfântului Botez în miniaturile din colecția pe care o coordonează. În special, cronicile ilustrate au constituit materialul principal de documentare și ilustrare pentru videoproiecție.

Următoarea prezentare a fost cea a doamnei profesor dr. Irina Pozdeeva, de la Institutul Arheografic, Facultatea de Istorie a Universității „Lomonosov” din Moscova, o personalitate a lumii istorice moscovite. Comunicarea s-a construit pe investigații recente în arhiva Curții tipografice din Moscova, care a fost deschisă pentru cercetare de puțin timp. Acolo s-au elaborat, în întreg secolul al XVII-lea, sute de ediții de carte de cult și de învățătură pentru popor. Dintre acestea, multe au circulat și în Țările Române, ca dovadă,

Biblioteca Sfântului Sinod păstrează exemplare conservate remarcabil, cărți care s-au utilizat intens în biserici.

Profesoarei Irina Pozdeeva de la Moscova i-a urmat domnul dr. Erich Renhart, conducătorul Bibliotecii Universității din Graz. Acesta a făcut o retrospectivă asupra patrimoniului scris, scopul Centrului „Vestigia” pe care îl conduce, fiind, după spusele sale, „căutarea cărților vechi în colecții din Est și Vest”. De asemenea, domnul Dr. Renhart a propus proiecte de digitizare și conservare a documentelor vechi.

În continuare, doamna Profesor dr. Cătălina Velculescu și doamna conferențiar dr. Ileana Stănculescu au susținut un frumos referat, intitulat „Maica Domnului în trandafir”. Comunicarea a fost ilustrată cu imagini preluate din „Slujebnicul” mitropolitului Ștefan și din alte documente. Printre imaginile ilustrate s-au numărat și sculpturile de la Mănăstirea „Sfântul Antim Ivireanul”, cu sugestii ale Sfintei Fecioare în reprezentarea trandafirului. De altfel, au fost decriptate câteva desene care o înfățișează pe Maica Domnului în trandafir, ea fiind „rugul cel nears și floarea cea neveștejită”, cum o slăvește „Acatistul Bunei Vestiri”.

În încheiere, a fost prezentată o comunicare a Părintelui arhim. Policarp Chițulescu, însoțită de imagini referitoare la noi descoperiri despre bibliotecile unor pasionați colecționari din Evul Mediu românesc: Constantin Cantacuzino, Sfântul Antim Ivireanul, Nicolae Mavrocordat, mitropolitul Neofit Cretanul.

De menționat ar fi faptul că toate lucrările prezentate în cadrul acestui colocviu vor fi publicate într-un volum, alături de cele de anul trecut, iar cărțile primite de la oaspeți, referindu-ne la lucrările recente, despre manuscrisele și cartea veche din zona balcanică, vor fi păstrate la Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

După colocviu a fost organizată o excursie documentară la Mănăstirea Radu Vodă și la Mănăstirea Cernica, unde se află câteva muzee și o bibliotecă, foarte bogate în cărți și manuscrise, cărora li se adaugă și multe alte obiecte frumoase.

Summary: Scientific Debate on the History of Old Texts organized by the Library of the Holy Synod at Antim Monastery.

The proceedings of the second *Colloquium for the history of old texts* took place at the Library of the Holy Synod, on the 8th of October 2011. This scientific debate, aiming at investigating and studying rare books and manuscripts, was inaugurated last year, on a par with *Vestigia Manuscript Research Center* of Graz. Scholars invited from Austria, Bulgaria, Greece and Russia gave scientific lectures, together with specialists from Romania. They took up studies on “The Holy Baptism and the Holy Matrimony in Mediaeval Texts”, as well as “Unpublished Scientific Investigations in the History of Old Books”. The first subject was appointed as a result of the Romanian Orthodox Church having dedicated the year 2011 to Baptism and Christian Family, and the second subject depended on the organizer’s type, i.e. the Library of the Holy Synod.

**Protocolul de colaborare încheiat între
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”
din București și Academia Teologică din Kiev
a Bisericii Ortodoxe din Ucraina
(25 octombrie)**

REDACȚIA

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” a Universității din București a încheiat pe 25 octombrie, la sediul instituției, un protocol de colaborare cu Academia Teologică de la Kiev. Prin acest parteneriat se dorește cunoașterea reciprocă a teologiei și spiritualității ortodoxe românești, respectiv ucrainene, și organizarea unor proiecte comune de cercetare.

Delegația Academiei Duhovnicești „Sfântul Petru Movilă” din Kiev, instituția de învățământ teologic centrală a Bisericii Ortodoxe din Ucraina, condusă de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Antonie, Arhiepiscop de Borispol, a efectuat o vizită frățească în Biserica Ortodoxă Română, ocazie cu care s-a întâlnit și cu reprezentanții Facultății de Teologie Ortodoxă din București. Delegația ucraineană a fost întâmpinată de părintele Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie, părintele prodecan Daniel Benga, precum și de alte cadre universitare. Din delegația Academiei Duhovnicești au făcut parte mai mulți clerici, cadre didactice din Ucraina. În cadrul întâlnirii s-au definitivat cele mai importante puncte din cadrul unui *Protocol de colaborare* dintre Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și Academia Duhovnicească din Kiev. „Vă dorim de la început să aveți un sejur bun în România. Vă mulțumim că v-ați uitat pe acord și i-ați dat o formă și cred că putem consacra câteva momente pentru a discuta pe câteva puncte-cheie ale acestui acord”,

a spus părintele decan Ștefan Buchiu. „Mulțumim pentru invitație și noi vă mărturisim că suntem doritori să continuăm dialogul nostru, care a fost foarte îmbucurător până acum. Colaborarea cu facultatea dumneavoastră este benefică, mai ales că au avut loc și schimbări legislative care s-au produs în cadrul institutelor teologice din Ucraina, inclusiv reforma Seminarului și Academiei Duhovnicești din Kiev, care sunt instituții teologice centrale din Ucraina. Este foarte important și din prisma relațiilor interortodoxe ca instituțiile teologice din Bisericile surori să aibă relații cât mai strânse, pentru că în aceste școli studiază viitorul Bisericilor noastre”, a afirmat Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Antonie. Înaltpreasfinția Sa a felicitat conducerea Facultății de Teologie din București pentru că, după căderea comunismului, și-a reluat locul în cadrul Universității București. „Mai este un motiv pentru care am generat această colaborare. Știm că este un fel bun de a învidia pe cineva, și noi din perspectiva aceasta dorim să învățăm din experiența voastră. Pentru că Biserica Ortodoxă Română a reușit, imediat după ieșirea din socialism, să aibă un acord cu statul, astfel încât includerea în învățământul de stat al institutelor teologice să fie cât mai mult în folosul Bisericii. La noi acest proces de abia acum este în derulare și este foarte important pentru noi să ve-

*Moment din timpul semnării Protocolului de colaborare
dintre Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și Academia Teologică din Kiev*

dem cum s-a produs aici la dumneavoastră”, a mai precizat Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Antonie.

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București și Academia și Seminarul Teologic din Kiev ale Bisericii Ortodoxe din Ucraina vor colabora în domeniile învățământului teologic, științei și culturii. Acordul de cooperare a fost semnat pe 25 octombrie 2011, la sediul instituției de învățământ teologic bucureștean, pentru o perioadă de trei ani. Din partea Facultății de Teologie „Justinian Patriarhul” din București, la întrunire au participat părintele decan, Ștefan Buchiu, și părinții prodecani, Daniel Benga și Emanoil Băbuș, iar din partea Academiei Teologice „Sfântul Petru Movilă” din Kiev, delegația condusă de Înaltpreasfințitul Antonie, Arhiepiscopul Borispolului și rectorul instituției. Părintele profesor Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, a precizat faptul că: „dialogul a început propriu-zis în luna februarie a acestui an, când o delegație a conducerii Facultății noastre s-a deplasat la Kiev. Acolo am luat în discuție toate oportunitățile care pot fi folosite și aici mă refer la schimb de profesori, schimb de studenți, schimb de literatură religioasă și unele proiecte comune de cercetare științifică. Am discutat toate paragrafele proiectului și am identificat și alte oportunități de dezvoltare și de dialog plecând de la faptul că și istoria ne oferă puncte comune și mă gândesc la marea personalitate a Sfântului Ierarh Petru Movilă, cel care a întemeiat Academia din Kiev. Mulți dintre profesorii noștri de teologie au studiat la Kiev, printre care și vrednicul de pomenire, patriarhul Nicodim Munteanu. Este bine să reluăm firul acestor colaborări pentru ca studenții noștri să cunoască tezaurul gândirii rusești și ucrainiene, iar studenți din Biserica Ortodoxă a Ucrainei să cunoască teologia și spiritualitatea ortodoxă română. De asemenea, în protocol sunt prevăzute participări la conferințe științifice și am convenit să ne informăm reciproc la începutul fiecărui an de programele manifestărilor științifice pe care le organizăm, așa încât o seamă de profesori de la Academia din Kiev și de la facultatea noastră să participe cu referate la aceste manifestări. Ne propunem să elaborăm unele proiecte comune de cercetare, cum ar fi contribuția Sfântului Ierarh Petru Movilă la dezvoltarea teologiei dogmatice, pornind de la Mărturisirea de credință pe care anul viitor o putem analiza în cadrul unui simpozion”. La rândul Său, Înaltpreasfințitul Antonie, Arhiepiscop de Borispol a declarat: „Considerăm

că a fost în planul divin această întâlnire a noastră, mai ales pentru faptul că înaintașul și întemeietorul instituției noastre de la Kiev, Sfântul Ierarh Petru Movilă, fiu al domnitorilor moldoveni, a fost cel care a pus bazele celei mai bune și înalte școli din răsăritul ortodox din vremea aceea. Sperăm că acordul semnat astăzi va avea drept urmare fapte concrete și interacțiunea reală dintre profesorii și studenții instituțiilor noastre de învățământ”. Facultatea de Teologie Ortodoxă din București mai colaborează cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din Veliko Târnovo (Bulgaria), pe linia artei sacre, și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din Balamant (Liban). „Suntem interesați să colaborăm și cu Academia Teologică de la Moscova și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din Belgrad. Sunt oportunități ca în interiorul uniunii ortodoxe să avem parteneriate, prin care studenții noștri să aibă acces, și, nu în ultimul rând, sunt oportunități de a traduce literatura noastră religioasă în limbile slave, precum cea a părintelui Dumitru Stăniloae, care este cunoscută în limbile occidentale”, a mai explicat părintele decan Ștefan Buchiu. Rectorul instituției de la Kiev, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Antonie, și-a arătat dorința ca acest parteneriat să aibă drept rezultat fapte concrete, iar facultățile de teologie din țările ortodoxe să-și sporească colaborările. Delegația Academiei „Sfântul Petru Movilă” din Kiev a fost primită apoi de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în Reședința patriarhală. De asemenea, delegația ucraineană a vizitat câteva mănăstiri reprezentative din București.

Summary: The Agreement of Collaboration Concluded Between “Justinian Patriarhul” Faculty of Orthodox Theology of Bucharest and Theological Academy of Kiev, of the Ukrainian Orthodox Church.

On the 25th of October, *Justinian Patriarhul* Faculty of Orthodox Theology of the University of Bucharest concluded, at the residence of the institution, on Agreement of collaboration with the Theological Academy of Kiev. This partnership is desired to enable the mutual knowledge of the orthodox theology and spirituality of both parts involved, as well as the organization of some common research projects. Father Ștefan Buchiu, Dean of *Justinian Patriarhul* Faculty of Theology of Bucharest, as well as Fathers Daniel Benga and Emanoil Băbuș, Deputy Deans, represented the

Romanian part, while His Eminence Antony, Archbishop of Borispol and Rector of *Saint Peter Moghila* Theological Academy of Kiev, headed the Ukrainean delegation, Hence it is that *Justinian Patriarbul* Faculty of Orthodox Theology of Bucharest and the Theological Academy and Seminary of Kiev of the Ukrainean Orthodox Church will co- operate in the fields of theological education, science and culture. It must be added that the Faculty of Orthodox of Bucharest is also involved in other projects of co- operation with, on the one hand, the Faculty of Orthodox Theology of Veliko Tarnovo (Bulgaria) in the field of sacred art, and on the other hand with the Faculty of Orthodox Theology of Balamant (Lebanon).

Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei (29 octombrie)

Marinel Laurențiu MARCU,
Ștefan MĂRCULEȚ

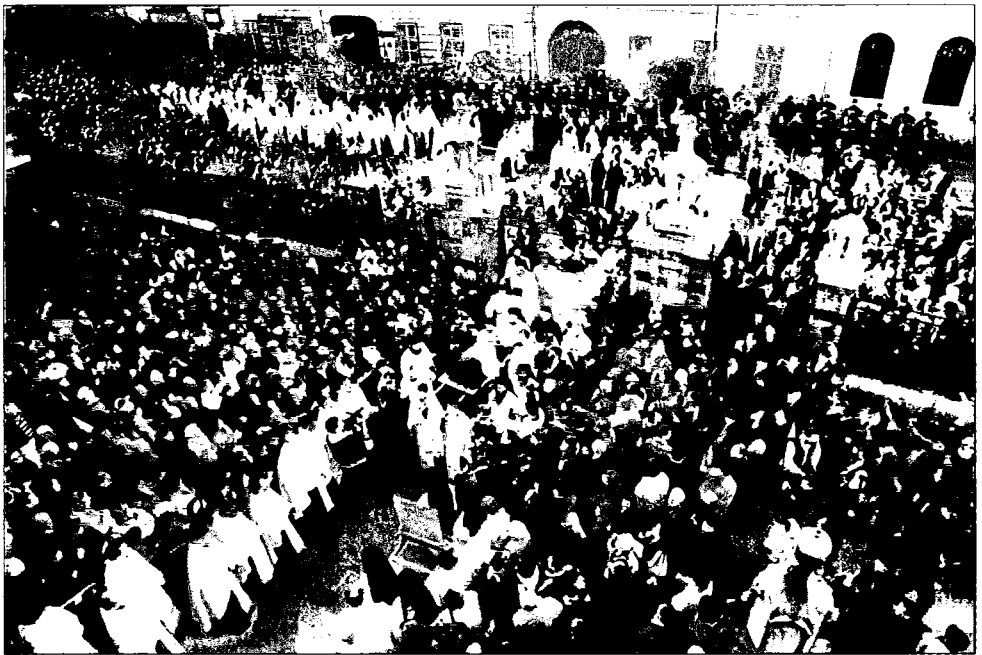
În ziua de 29 octombrie 2011, în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a Patriarhului Alexandriei, Teodor al II-lea, și a unui impresionant sobor de ierarhi greci și români, a avut loc proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei (1864-1873). La eveniment au participat numeroși reprezentanți ai instituțiilor de stat, în frunte cu domnul Traian Băsescu, Președintele României, reprezentanți ai Guvernului, autorități locale, preoți, profesori, oameni de cultură și mii de credincioși.

Evlavia credincioșilor din Ardeal la ierarhii care au scris istorie pe aceste meleaguri încercate mereu de tot felul de evenimente, ce au zdruncinat ființa neamului românesc, a dat roade în anul 2011, când Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a recunoscut sfințenia mitropoliților Andrei Șaguna și Simion Ștefan, hotărând trecerea lor în canonul sfinților. Răurile de cuvinte care au curs de-a lungul anilor în cărțile de istorie și de spiritualitate despre Sfântul Ierarh Andrei Șaguna s-au concentrat în elogiile aduse marelui ierarh în ziua de 29 octombrie 2011, când, la Sibiu, a avut loc proclamarea publică a sfințeniei sale, în fața credincioșilor.

Sărbătoarea a început de vineri, 28 octombrie, când Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și un sobor de preoți și diaconi au oficiat la mausoleul din Rășinari ultimul parastas pentru Sfântul Ierarh Andrei Șaguna. Rășinărenii, bunii credincioși care au cinstit cum se cuvine iubirea ierarhului față de localitatea lor, desăvârșită prin alegerea acesteia ca loc de veci, au venit la slujba religioasă înveșmântați cu hainele „românești” atât de dragi Sfântului Andrei Șaguna. Elogii impresionante au venit din partea Preasfințitului Episcop Andrei Făgărășanul și din partea Părintelui prof. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române.

Racla cu osemintele marelui ierarh a fost purtată apoi într-o amplă procesiune pe străzile principale din Sibiu, cu oprire la Biserica „Buna Vestire” - Biserica de pe Groapă, lăcașul de cult care i-a fost catedrală. Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, și Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Calinic al Argeșului și Muscelului, împreună cu preoți și credincioși, au întâmpinat alaiul în fața Catedralei mitropolitane, biserică pe care Sfântul Ierarh Andrei și-a dorit-o foarte mult, pentru care a făcut planuri de a o ctitori, dar pe care n-a văzut-o nici măcar începută.

Momentul culminant al serii a fost sosirea Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a Înaltpreasfințitului Hrisostom, Mitropolit de Patras, care a condus delegația grecească sosită în țară cu moaștele Sfântului Apostol Andrei, precum și a altor ierarhi. Marele dar făcut de ierarhii greci, la aceste evenimente unice în viața și istoria poporului român, a fost aducerea Cinstului Cap al Sfântului Apostol Andrei, care a fost așezat în Catedrala mitropolitană pentru ca miile de credincioși să

Procesiunea cu moaștele Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, pe străzile Municipiului Sibiu

se închine. Primirea oaspeților de seamă s-a făcut printr-un *Te Deum*, urmat de cuvântările de bun-venit și de binecuvântări ale celor doi patriarhi, ale ierarhilor din Grecia și ale Înaltpreasfințitului Mitropolit Laurențiu.

În ziua de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, 34 de ierarhi au oficiat Sfânta Liturghie în catedrala din Sibiu. Celor doi patriarhi amintiți li s-au adăugat în sobor: ÎPS Georgios, Mitropolit de Accra, ÎPS Hrisostom, Mitropolit de Patras, ÎPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, ÎPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, ÎPS Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, ÎPS Irineu, Mitropolitul Olteniei, ÎPS Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, ÎPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, ÎPS Arhiepiscop Irineu al Alba Iuliei, ÎPS Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, ÎPS Arhiepiscop Calinic al Argeșului și Muscelului, ÎPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, ÎPS Arhiepiscop Timotei al Aradului, ÎPS Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei și Harghitei, PS Lucian, Episcopul Caransebeșului, PS Sofronie, Episcopul Oradiei, PS Nicodim, Episcopul

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române înconjuțați de arhieri, preoți și diaconi, în catedrala mitropolitană din Sibiu

*Moment din timpul Sfintei Liturghii
– Catedrala mitropolitană din Sibiu –*

Severinului și Strehaiei, PS Visarion, Episcopul Tulcii, PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, PS Daniil, Episcop-loctiitor al Episcopiei Daciei Felix, PS Siluan, Episcopul ortodox român al Ungariei, PS Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, PS Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, PS Mihail, Episcopul ortodox român al Australiei și Noii Zeelande, PS Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, PS Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, PS Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, PS Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, PS Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, și PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărulei.

Catedrala din Sibiu a fost arhiplină, câteva mii de credincioși venind să participe la eveniment și să se închine moaștelor Sfântului Apostol Andrei. Au fost prezenți președintele Traian Băsescu, reprezentanți ai Guvernului,

parlamentari, autorități locale și județene, profesori universitari, preoți din toată țara și studenți teologi.

La finalul Sfintei Liturghii a început ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna, prin cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, care a vorbit celor prezenți despre cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă. „Dumnezeu este minunat întru sfinții Săi prin lucrarea Sa în Sfinții Săi. Când noi cinstim pe toți Sfinții lui Dumnezeu nu cinstim în ei natura umană, autonomă și autosuficientă, ci lucrarea lui Dumnezeu în oameni. În sfinți noi nu cinstim orgoliul omenesc și greșelile oamenilor, ci în sfinți cinstim lucrarea Duhului Sfânt care iartă păcatele și care dăruiește oamenilor harul și iubirea Preasfintei Treimi. [...] Cinstirea sfinților nu intră în concurență cu cinstirea lui Dumnezeu, ci dimpotrivă Dumnezeu se bucură că cinstim pe prietenii Lui care sunt sfinții. În Maria Egipteanca noi nu cinstim pe femeia păcătoasă, ci pe femeia pocăită și ridicată prin pocăință și prin harul lui Dumnezeu. Prin Sfântul Apostol Pavel noi nu cinstim pe prigonitorul Saul din Tars, ci pe cel care s-a convertit și a iubit atât de mult pe Hristos pe care îl prigonea înainte, încât a pătimit moarte de martir pentru El. De aceea, Biserica Ortodoxă când cinstește sfinții, se uită mai întâi la lucrarea lui Dumnezeu din ei. Deci, noi, Biserica, când recunoaștem ca sfinți pe oamenii care au iubit pe Dumnezeu și au împlinit în viața lor voia Lui pe pământ, de fapt cinstim pe Dumnezeu care a lucrat în ei. Nici un om nu este fără de păcat, dar noi mai întâi vedem lumina din oameni, nu păcatele din ei. De aceea, înainte de fi cineva trecut în rândul sfinților, se săvârșește ultimul parastas pentru iertarea păcatelor lui”. [...] Deosebirea dintre un sfânt și un om obișnuit este aceea că sfântul a răspuns iubirii lui Dumnezeu cu iubire în rugăciune față de Dumnezeu și cu iubire în rugăciune față de semenii. Când ne uităm la viața slujitorilor Bisericii, vedem mai bine câtă lumină au cultivat prin lumina Botezului, prin lumina hirotoniei și prin lumina împărtășirii lor din Sfânta Euharistie”, a precizat Preafericirea Sa.

Patriarhul României a vorbit și despre Sfântul Ierarh Andrei Șaguna: „Anul acesta a rânduit Bunul Dumnezeu să fie trecut în rândul Sfinților din calendar, Sfântul Ierarh Andrei Șaguna și Sfântul Ierarh Simion Ștefan, mitropoliți ai Transilvaniei. Desigur, am avut și în alte părți sfinți care s-au bucurat de cinstirea Sfântului Sinod, dar în Transilvania, în mod deosebit, Sfântul Sinod a dorit să evidențieze lucrarea misionară apostolică a doi mari

ierarhi, aceștia pe care astăzi și mâine îi sărbătorim în mod deosebit. A vrut Bunul Dumnezeu ca să recunoaștem sfințenia lor. Biserica nu face sfinți, ci Dumnezeu îi face pe sfinți - sfinți. Duhul Sfânt îi sfințește și îi arată că sunt sfinți. Biserica doar recunoaște sfințenia lor. În limba greacă, de fapt, canonizarea înseamnă recunoașterea sfințeniei unui om pe care Dumnezeu l-a sfințit. [...] Prin sfințenie toți oamenii sunt egali, pentru că cea mai mare virtute este virtutea sfințeniei și cel mai mare ideal al fiecărui creștin este să dobândească sfințenia care vine de la Dumnezeu Cel Unul Sfânt. [...] Sfinții Ierarhi au o responsabilitate deosebită pentru că sunt urmași ai Sfinților Apostoli. Fiecare ierarh nu are doar o grijă pentru mântuirea proprie, ci o grijă în plus și anume grija pentru mântuirea sufletelor celor încredințați lor spre mântuire [...]. Sfântul Ierarh Andrei Șaguna a avut o lucrare deosebită care a fost profund marcată de prezența Duhului Sfânt. Se spune că Duhul Sfânt nu se arată în omul leneș și plictisit. Când cineva este leneș și plictisit este semnul că nu are Duhul Sfânt prezent în el. Duhul Sfânt se arată în oamenii plini de credință, de entuziasm, de dorință vie de a iubi pe Dumnezeu și de ajuta pe semenii lui. Sfântul Andrei Șaguna ne impresionează prin dragostea sa nețărmurită față de Hristos, față sfinții Lui și față de Biserica Lui. Ne mirăm cât a putut scrie omul acesta și cât a putut lucra. A construit sute de școli românești în Transilvania și două licee. A întemeiat ziarul *Telegraful Român*, care și astăzi continuă fără întreruperi, ca mijloc misionar de răspândire a credinței și de apărare a unității și demnității românilor din Transilvania. A tradus Sfânta Scriptură în patru volume și a laudat pe Sfântul Simion Ștefan, pe care îl vom proclama ca sfânt mâine, după ce Sfântul Sinod a aprobat canonizarea, la Alba Iulia, pentru că a tradus Noul Testament din limba greacă. Sfântul Andrei Șaguna ne-a lăsat „Statutul bisericesc” pe care, în mare parte, Biserica noastră îl folosește și astăzi. În mod deosebit, a arătat o neobosită luptă pentru apărarea Ortodoxiei și a demnității ortodocșilor din Transilvania”.

Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a dezvăluit și motivul aducerii Cinstului Cap al Sfântului Apostol Andrei în Transilvania: „Am hotărât să îl aducem pe Sfântul Apostol Andrei și în Transilvania. Astfel, el a cuprins cu binecuvântarea sa cele trei mai provincii românești, Moldova, Țara Românească și Transilvania. Apostolul nostru a venit la noi. Să răspundem iubirii lui cu iubirea noastră. Să păstrăm credința apostolică și să o transmitem pentru că, de fapt, cuvântul *apostolos* înseamnă misionar, cel care trans-

mite mai departe lumina Evangheliei lui Hristos. Să fim apostoli sau misionari în familia noastră, transmițând credința noii generații. Să fim apostoli în școli, în biserici și pretutindeni și la locul nostru de muncă, indiferent de funcția pe care o ocupăm. Să transmitem credința apostolică, adică iubirea lui Dumnezeu pentru noi și iubirea de viață și dăinuire veșnică. Iată de ce sărbătoarea aceasta este o sărbătoare a întregii Români”.

După cuvântul de învățătură rostit de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, a avut loc proclamarea oficială ca sfânt a Mitropolitului Andrei Șaguna, prin citirea *Tomosului Sinodal*, de către Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal și secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prezentarea icoanei Sfântului și închinarea la racla ce adăpostește sfințele sale moaște.

A urmat cuvântul Preafericitului Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, care și-a exprimat bucuria de a participa la o sărbătoare atât de mare pentru țara noastră. „Îndată după ce voi încheia acest pelerinaj în România și mă voi întoarce în Africa, voi continua călă-

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel arătând Tomosul Sinodal de canonizare a Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna

*Moment din timpul proclamării oficiale
a Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna*

toriile mele misionare în 18 țări și voi duce cu mine această bucurie pe care am trăit-o în aceste zile. De aceea, simt că mă voi întoarce mult mai întărit și mai puternic atunci când voi merge timp de 7 sau 8 ore pe drumuri încă desfundate din pădurile tropicale ale Africii, fiind convins că mă va însoți rugăciunea Preafericirii Voastre, precum și rugăciunea tuturor ierarhilor, clericilor și dreptcredincioșilor creștini de aici din România”, a mărturisit Preafericirea Sa.

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea a oferit apoi în dar Înaltpreasfințitului Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, o Sfântă Evanghelie și un engolpion cu chipul Maicii Domnului.

În continuare, a urmat cuvântul Înaltpreasfințitului Hrisostom, Mitropolit de Patras, în care acesta a vorbit despre cei doi sfinți, Sfântul Apostol Andrei și Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, și lupta lor pentru mărturisirea credinței și iubirii în Hristos: „Ne bucurăm când sute și mii de credincioși români vin în orașul Patras și își pleacă genunchii în fața Sfântului Cap al Sfântului Apostol Andrei, cu lacrimi în ochi. De asemenea, se închină crucii

sale și fac aceasta pentru că vin la părintele lor și al nostru, cel care ne-a împărtășit credința creștină deopotrivă ambelor popoare. Astăzi, trăim o bucurie atât de mare, că această Catedrală i-a primit pe ambii sfinți cu numele de Andrei, pe Sfântul Apostol și pe Mitropolitul Transilvaniei, Sfântul Andrei Șaguna, în comuniunea sfinților. Ambii s-au nevoit și au luptat, dându-și viața, cum este cazul Sfântului Apostol Andrei, pentru mărturisirea credinței și iubirii în Hristos, primul în secolul I creștin, iar cel de-al doilea în secolul al XIX - lea”, a spus Înaltpreasfinția Sa.

Mitropolitul de Patras a oferit Înaltpreasfințitului Mitropolit Laurențiu al Ardealului, „în numele clerului și al poporului dreptcredincios din orașul Patras”, un epitrahil și un omofor arhieresc, iar Catedralei Mitropolitane a dăruit o Cruce de binecuvântare.

La rândul său, Înaltpreasfințitul Mitropolit Laurențiu, în cuvântul său, și-a exprimat, printre altele, bucuria trăirii acestui moment binecuvântat: „În primul rând, ne bucurăm că smerenia pe care a dovedit-o până la sfințenie Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, s-a transformat astăzi într-o mare binecuvântare. Dacă la înmormântarea lui, acum 137 de ani, un singur preot, duhovnicul lui, l-a condus spre locurile veșnice, astăzi doi patriarhi împreună cu alți 32 de ierarhi au proclamat canonizarea Sfântului Ierarh cel smerit, care ne-a adus atâta bucurie”. Apoi, Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu a dăruit Patriarhului României o Cruce de binecuvântare, o icoană cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, trei scrieri în original ale Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, precum și un album dedicat Catedralei Mitropolitane din Sibiu. De asemenea, Înaltpreasfinția Sa a dăruit Patriarhului Alexandriei o Cruce de binecuvântare și o icoană cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, iar Înaltpreasfințitului Mitropolit Hrisostom i-a oferit icoana cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, precum și tuturor membrilor din delegație.

Președintele României, Dl Traian Băsescu, prezent și el la manifestări, a elogiât, printr-un scurt cuvânt, personalitatea Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitului Transilvaniei: „El a fost acela care a dus la Viena și la Budapesta vocea românilor ortodocși. El a fost acela care i-a reprezentat pe românii din Transilvania și la Viena, în parlamentul imperial și la Budapesta, precum și în senatul din Transilvania. Dar ca orice patriot, a înțeles că din-

colo de bătălia de zi cu zi pentru românii și pentru Transilvania lui, școala, educația și cultura sunt elementele de perenitate ale unui popor”.

Sărbătoarea s-a încheiat cu binecuvântarea mulțimii de credincioși de către ierarhi și preoți și închinarea la icoana noului sfânt a tuturor celor prezenți la acest eveniment deosebit de important din viața Bisericii noastre.

Preafericitul Părinte Teodor al Alexandriei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, ierarhi, preoți și credincioși prezenți la proclamarea oficială ca sfânt a Mitropolitului Andrei Șaguna

Summary: Proclaiming the Canonization of Saint Hierarch Andrei Șaguna, Metropolitan of Transylvania

His Beatitude Father Patriarch Daniel, Theodore II, Patriarch of Alexandria, as well as a vast group of Greek and Romanian high ecclesiastics, assisted, on the 29th of October 2011, in the Metropolitan Cathedral in Sibiu, at the canonization of Saint Hierarch Andrei Șaguna, Metropolitan of Transylvania (1864-1873). The celebration started on Friday, the 28th of October, when, the last *Requiem* for Saint Hierarch Andrei Șaguna having been officiated beside his mausoleum in Rășinari, the shrine containing the great hierarch's sacred relics was born in procession in the main streets of Sibiu, and finally brought to the Metropolitan Cathedral, where it

it was welcomed by this Eminence Laurențiu, Metropolitan of Ardeal, and His Eminence Calinic, Archbishop of Argeș and Muscel, assisted by many priests and faithful. His Beatitude Father Theodore II, Pope and Patriarch of Alexandria and the Whole Africa, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, His Eminence Chrysostom, Metropolitan of Patras (it was he who headed the Greek delegation bearing Saint Apostle Andrew' s sacred relics) as well as other high ecclesiastics arrived in the evening of the same day.

On the proclaiming day of the canonization of Saint Hierarch Andrei Șaguna, Metropolitan of Transylvania, the two patriarchs mentioned hereinbefore, together with other thirty- two other high ecclesiastics, and a vast group of priests and deacons, officiated the Divine Liturgy in the cathedral of Sibiu. At the end of it, His Beatitude Father Patriarch Daniel's speech marked the beginning of the ceremony of proclaiming the canonization of Saint Metropolitan Andrei Șaguna. He was officially proclaimed as saint by the *Synodal Tomos* being read out by His Grace Father Ciprian Cămpineanul, patriarchal Vicar Bishop, as well as by the Saint's icon being displayed, and the shrine containing his sacred relics being worshipped. Further on, His Beatitude Theodore II, Pope and Patriarch of Alexandria and the Whole Africa, His Eminence Chrysostom, Metropolitan of Patros, His Eminence Laurențiu, Metropolitan on Transylvania, and Mr Traian Băsescu, President of Romania, pronounced their solemn allocutions.

This great feast day concluded by the high ecclesiastics and priests blessing the vast crowd of faithful, and by all that had taken part in this particularly important event in the life of our Church worshipping the icon of the new celebrated saint.

Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan, mitropolitul Transilvaniei (30 octombrie)

Damian Alexandru ANFILE

Fiind hotărâtă de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința de lucru din 21 iulie 2011, în data de 30 octombrie a avut loc, la Alba Iulia, ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei (care a păstorit între anii 1643-1656). La această ceremonie au participat nu mai puțin de 29 de ierarhi, avându-l în frunte pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de invitați reprezentând Bisericile Ortodoxe surori, printre care Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi și membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Ceremonia a început în ziua de sâmbătă, 29 octombrie, prin oficierea unei ultime slujbe de pomenire, pentru ca în ziua următoare, duminică, 30 octombrie, după săvârșirea Sfintei Liturghii, să fie proclamată solemn canonizarea Sfântului Ierarh Simion Ștefan, prin citirea *Tomosului* de către Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal. Ulterior, mai mulți dintre ierarhii participanți au ținut cuvinte de învățătură, ceremonia încheindu-se prin cuvântul de mulțumire al Înaltpreasfințitului Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei.

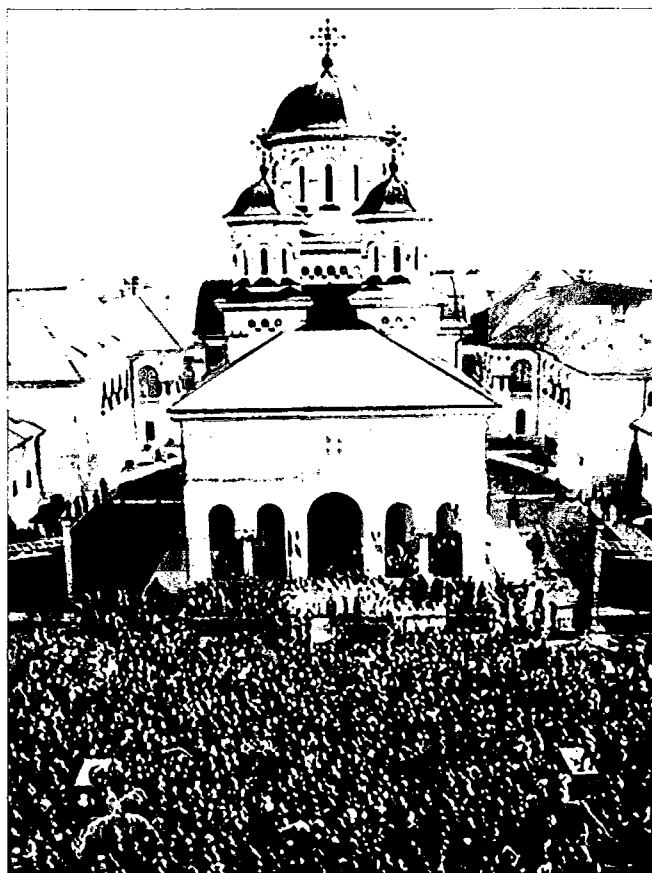
Duminică, 30 octombrie 2011, a avut loc în orașul Alba Iulia, în Catedrala Arhiepiscopală, ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei, după ce un eveniment similar a avut loc în Arhiepiscopia Sibiului, prin trecerea în rândul sfinților a Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei (29 octombrie). Canonizarea sa a fost hotărâtă în ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 21 iulie 2011, data de pomenire fiind stabilită la 24 aprilie.

Ceremonia a început în ziua precedentă, prin oficierea unui ultim parastas întru pomenirea Mitropolitului Simion Ștefan și întâmpinarea ierarhilor veniți să participe la ceremonia de sfințire, avându-l în frunte pe

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, printr-o slujbă de *Te Deum*. La această sărbătoare au participat și invitați din partea unor Biserici Ortodoxe surori, anume: Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, Înaltpreasfințitul Georgios, Mitropolit de Accra și Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolit de Patras, care a adus cu sine și Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României, a cărui raclă a fost așezată spre închinare în galeria sudică din incinta complexului Catedralei Arhiepiscopale din Alba Iulia.

De asemenea, alături de aceștia s-au aflat și următorii ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Înaltpreasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Gurie, Episcopul Deveii și Hunedoarei, Preasfințitul Daniil, Episcop-locțiitor al Episcopiei Daciei Felix, Preasfințitul Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, Preasfințitul Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, Preasfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, Preasfințitul Mihail, Episcopul Ortodox Român al Australiei și Noii Zeelande, Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal, Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Paisie Lugojanul, Episcop-vicar Arhiepiscopiei Timișoarei, Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmărulei, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

De asemenea, la eveniment au participat și numeroase oficialități, printre care: Domnul Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte, Domnul Mircea

Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia

Hava, Primarul Alba Iuliei, Domnul Cornel Ștefan Bardan, Prefectul Alba Iuliei, cât și sute de credincioși care au venit să participe la aceste evenimente istorice și să se închine Cinstului Cap al Sfântului Apostol Andrei.

În ziua proclamării, cei 29 de ierarhi veniți la Alba Iulia, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și cu Preafericirea Sa Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei, au oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Reîntregirii, la care au asistat autorități centrale, județene

și locale, invitați de seamă, reprezentanți ai instituțiilor din județul Alba și mii de credincioși, care au urmărit slujba religioasă la ecranele așezate în incintă.

În cuvântul de învățătură la pericopa evanghelică a zilei, cuprinzând pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evidențiat principalele învățături, anume: „Evanghelia de astăzi ne arată că săracul Lazăr este răsplătit cu bucurie veșnică pentru starea sfântă a sufletului său. Numai pentru că avea înainte de moartea fizică un suflet bun, el se bucură după moarte de bunătățile cerești netrecătoare. Deși sărac și bolnav, Lazăr nu s-a supărat pe Dumnezeu, nu s-a răzvrătit, nu a cârtit, nu a zis: «Doamne, de ce eu sunt atât de sărac, iar bogatul acesta nemilostiv atât de

*Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicepatriarhal,
citind Tomosul sinodal*

avut? De ce eu sunt atât de bolnav, iar el atât de sănătos? De ce ești nedrept cu noi?» Ci, în tăcere pașnică și smerită răbdare, săracul Lazăr și-a întărit, luminat și modelat sufletul său în bunătate. Deși era foarte singur, săracul Lazăr nu s-a plâns de singurătatea sa, ci s-a bucurat de prietenia câinilor, care deveniseră mai solidari sau mai omenoși cu el decât oamenii indiferenți și nemilostivi.”

La finalul Sfintei Liturghii, ierarhii au mers pe o scenă special amenajată, unde a fost oficiată ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan. *Tomosul sinodal* a fost citit de Preasfințitul Episcop Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicepatriarhal, după care ierarhii au sărutat icoana sfântului. Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, și-a exprimat bucuria de a participa la un eveniment istoric, într-un loc deosebit pentru istoria poporului român, și i-a oferit Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Irineu al Alba Iuliei un dicher, un tricher precum și un engolpion. Totodată, adresându-se credincioșilor prezenți la Alba Iulia, Patriarhul Alexandriei, în debutul cuvântului său, a laudat

credița poporului român și a elogiat personalitatea Patriarhului României: „Preafericirea Voastră, privind la acest minunat popor care se află în fața noastră, Vă fericesc că Dumnezeu V-a rânduit să fiți arhipăstor al unui popor minunat dreptcredincios. Iubiții mei fii, aș dori să vă încredințez de faptul că Dumnezeu v-a binecuvântat să aveți în frunte un mare Patriarh, un Patriarh teolog, un om bun și de aceea vă doresc să fiți fericiți”.

Un cuvânt de binecuvântare a rostit și Înaltpreasfințitul Mitropolit Hrisostom, arătându-se impresionat de evlavia și credința poporului român pentru Sfântul Apostol Andrei, virtuți care contribuie esențial la zidirea unei mărețe Catedrale a Neamului, lăcaș de cult apreciat apoi de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel ca soră a Catedralei din Patras, Grecia, unde se află mormântul, crucea și moaștele Sfântului Apostol Andrei. Cuvântul de mulțumire al Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Irineu a încheiat sărbătoarea în aplauzele miilor de credincioși care au umplut curtea bisericii. Ulterior, ierarhii participanți au luat parte la sfințirea Sălii „Simion Ștefan” din sediul Arhiepiscopiei Alba Iuliei, iar în ziua următoare Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de delegația Patriarhiei Alexandriei, a vizitat șantierul din

Momentul arătării icoanei Sfântului Ierarh Simion Ștefan către credincioși

zona Schit, unde se ridică noul complex al Seminarului Teologic Ortodox „Mitropolitul Simion Ștefan” din Alba Iulia.

Despre Sfântul Ierarh Simion Ștefan nu se cunosc multe date dinaintea alegerii sale ca Mitropolit al Transilvaniei - știindu-se doar că se numise ca mirean Simion și că urmase cel mai probabil cursurile gimnaziului din Alba Iulia, închinoviindu-se apoi la mănăstirea mitropolitană, unde fusese hirototnit ieromonah. Alegerea sa a avut loc în condițiile depunerii, de către principele Gheorghe Racokzy I, la anul 1643, a predecesorului său, Sfântul Ierarh Mărturisitor Ilie Iorest. Ulterior, asemenea înaintașilor săi, Simion a fost uns arhieru de către mitropolitul Teofil al Ungrovlahiei, la Târgoviște.

Condițiile alegerii ca mitropolit a Sfântului Ierarh Simion Ștefan au fost unele deosebit de grele, autoritatea sa fiind subminată de cea a superintendentului maghiar calvin, care avea întâietatea asupra unora dintre comitatele transilvane, considerate de către principele Racokzy ca fiind câștigate pentru Reformă. Mai mult decât atât, ierarhul român va fi silit să accepte nu mai puțin de 15 condiții în schimbul recunoașterii de către domnitor, a căror respectare ar fi însemnat negreșit calvinizarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania, deoarece acestea vizau toate aspectele vieții ei, de la cele cultice până la cele administrative.

Precum procedaseră și mitropoliții de până atunci, Simion Ștefan a ignorat în mare parte condițiile calvinilor, având cel mai important sprijin în această chestiune statornicia în credința a păstoriților săi, care îl făcea pe cronicarul sas din Sibiu, Gheorghe Hanner, să afirme că „românii măcar de se fâgăduiau ascultători superintendentului calvinesc, tot credința și legea cea părintească n-o părăseau, nici cuprindeau înnoiturile calvinești, ci pururea se scârbeau de acelea”.

Cea mai importantă realizare culturală din timpul păstoririi Sfântului Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei, o reprezintă tipărirea, finalizată la 20 ianuarie 1648, a *Noului Testament de la Bălgrad* sau Alba Iulia, numit și *Împăcarea cu legea noao a lui Iisus Hristos*. Această carte realiza două premiere în literatura teologică românească, fiind atât prima traducere integrală a Noului Testament tipărită în românește, cât și primul manual de exegeză biblică din teologia românească.

Traducerea, în format mare și numărând 336 de foi, era precedată de două *Predoslovii* sau *Prefețe*. Prima îi era adresată principelui transilvan Gheorghe

Racokzy I, conținând mulțumiri protocolare și fiind cel mai probabil scrisă de către predicatorul Curții transilvane, Gheorghe Csulai, ajuns între timp superintendent al Bisericii Reformate-calvine, chiar dacă omagiile sunt aduse în numele mitropolitului Simion Ștefan. Acesta este însă cel mai probabil autorul celei de-a doua *Prefețe*, cu adresa către cititori, care, deși nesemnată, arată că este vorba de un cărturar cu o profundă cunoaștere a realităților spațiului românesc. Astfel, ierarhul transilvan arată în această prefață motivele ce l-au împins la alcătuirea traducerii, anume de a însuma străduințele învățaților români de până atunci de a transpune cuvântul lui Dumnezeu în limba proprie a credincioșilor, cât și necesitatea unei limbi literare unitare, deoarece, așa cum se arată în textul *Predosloviei*: „Această încă vă rugăm să luați aminte, că rumânii nu grăescu în toate țările într-un chip, însă neci într-o țară toți într-un chip. Pentru-aceia cu nevoie poate să scrie cineva să înțeleagă toți, grăind un lucru unii într-un chip, alții într-alt chip”. Conștiința existenței unor dialecte provinciale în cadrul limbii române reprezintă în fond principalul motiv al realizării traducerii: „Noi drept aceea ne-am silit, den cât am putut, să izvodim așa cum să înțeleagă toți, iară dacă nu vor înțelege toți, nu-i de vina noastră, ce-i de vine celuiia ce-au răsfirat românii printr-alte țări, de și-au amestecat cuvintele cu alte limbi de nu grăescu toți într-un chip”.

În privința autorului acestei traduceri, părerile cercetătorilor sunt împărțite. Este cert că la aceasta a contribuit ieromonahul Silvestru de la Mănăstirea Govora, el fiind amintit în cea de-a doua *Predoslovie*, unde însă se arată și că acesta a încetat din viață mai înainte de a o termina. Continuatorii săi sunt amintiți tot de autorul *Prefeței*, cel mai probabil Mitropolitul Simion Ștefan, care arată că aceștia au fost „popii mei, preuți cărturari și oameni înțelepți carii să știe izvodi Testamentul cel Nou... din limbă grecească și slavonească și latinească”. Totodată, nu este exclusă contribuția unor alți învățați români, precum Meletie Macedoneanul, care avusese un rol important în tipărirea *Evangheliei învățătoare* de la Govora, alături de ieromonahul Silvestru, ori Daniil Andrean, cărturar originar din părțile vestice ale Ardealului, care a tradus ulterior *Îndreptarea Legii* sau *Pravila cea Mare* de la Târgoviște, la anul 1652.

Una dintre cele mai importante contribuții ale acestei traduceri nou-testamentare este cea la nivelul lingvistic, ea îmbogățind limba română prin introducerea unor neologisme, cel mai adesea direct din limbile greacă și latină, dându-li-se o formă fonetică și morfologică românească. Textul este organizat

în capitole, fiecare dintre acestea fiind precedat de un rezumat și având trimiteri la alte capitole ori versete scripturistice, cât și, adesea, explicații ale unor termeni ori scurte exegeze ale unor pasaje. De asemenea, 24 dintre cărțile nou-testamentare sunt precedate de scurte prefețe sau predoslovii, însumând 55 de pagini și fiind în mod cert compoziții originale, scrise fie de către Mitropolitul Simion Ștefan, fie de unul sau mai mulți dintre cărturarii ce au contribuit la realizarea traducerii. Calitatea acestor texte, ce prezintă date istorice conexe cu scrierea pe care o prefațează, a fost dovedită prin preluarea a trei dintre ele în textul *Bibliei* tipărite la București în anul 1688, de către Șerban Vodă Cantacuzino.

Alături de monumentală traducere a Noului Testament de la Bălgrad, în timpul păstoririi Mitropolitului Simion Ștefan s-a mai tipărit, la 25 decembrie 1651, și o *Psaltire*, ce continua astfel tipăriturile mai vechi, precum *Psaltirea șcheiană* ori cea a lui Coresi. Ultima știre despre ierarhul transilvan datează din data de 22 mai 1656, el trecând, cel mai probabil, la cele veșnice în vara aceluiași an.

Având în vedere întreaga activitate a Sfântului Ierarh Simion Ștefan, sunt deplin îndreptățite cuvintele Înaltpreasfințitului Irineu, ce au încheiat ceremonia de sfințire: „Sfântul Ierarh Simion Ștefan a contribuit imens la promovarea elementului cultural și lingvistic românesc, consolidând identitatea națională și confesională a românilor transilvăneni. Într-adevăr, el a conservat și a întărit legea românească prin cultură, credință și abilitate pastorală. Cărturarul bălgrădean ne îndeamnă prin viața și prin faptele sale să fim evlavioși, iubitori de rugăciune, coerenți în credința noastră ortodoxă și generoși în slujba semenilor noștri”.

Summary: The ceremony of proclaiming Saint Hierarch and Metropolitan of Transylvania Simion Ștefan's canonization

The ceremony of proclaiming Saint Hierarch and Metropolitan of Transylvania Simion Ștefan's canonization took place in Alba Iulia, on the 30th of October 2011, after a similar event had come about only one day before (the 29th of October) in the Archdiocese of Sibiu, when Saint Hierarch, and also Metropolitan of Transylvania, Andrei Șaguna had been exalted and glorified as a saint. The latter canonization

was decided in the assembly of the Holy Synod, on the 21st of July 2011, when the saint's feastday was appointed on the 24th of April.

The ceremony started a day before with a last requiem in the memory of Metropolitan Simion Ștefan, and with meeting the high ecclesiastics who came to take part in the ceremony of sanctification, headed by His Beatitude Father Patriarch Daniel; then a *Te Deum* divine service was officiated. This ceremony was also attended by distinguished guests from some Orthodox Churches sisters, viz., His Beatitude Father Theodoros II, Pope and Patriarch of Alexandria and the whole Africa, His Eminence Georgios, Metropolitan of Accra, and His Eminence Chrysostomos, Metropolitan of Patras, who also brought the Venerable Head of Saint Apostle Andrew, protector of Romania. Other 25 high ecclesiastics, all member of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, attended as well.

On the proclamation day, the 29 high ecclesiastics who had come to Alba Iulia, headed by His Beatitude Father Patriarch Daniel and His Beatitude Theodoros II, Patriarch of Alexandria, officiated the Divine Liturgy in the People's All-In Integration Cathedral, which was also attended by county and local central officials, important guests, representatives of institutions of Alba county, as well as thousands of faithful who viewed the divine service on giant screens placed thereabouts.

At the end of the Divine Liturgy, His Grace Father Ciprian Cămpineanul, patriarchal vicar Bishop, solemnly proclaimed the canonization by reading out the patriarchal Tomos. Then, several hierarchs gave their speeches, and in conclusion His Eminence Irineu, Archbishop of Alba Iulia, pronounced a thanksgiving allocution.

Congresul internațional de Teologie - *Familia creștină,* *o binecuvântare pentru Biserică și societate* (1-3 noiembrie)

Marinel Laurențiu MARCU

În perioada 1-3 noiembrie 2011, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, s-a desfășurat Congresul internațional de Teologie - *Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și societate*. Congresul a fost organizat de Sectorul Teologic-educational al Patriarhiei Române, în contextul Anului Omagial 2011, dedicat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Tainei Sfântului Botez și a Sfintei Cununii.

În *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei s-a desfășurat, în perioada 1-3 noiembrie 2011, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Congresul internațional de Teologie - *Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și societate*. Acest congres, organizat de Sectorul Teologic-educational al Patriarhiei Române, a reprezentat evenimentul teologic principal al anului 2011, ca an închinat Tainei Sfântului Botez și a Sfintei Cununii, și a întrunit specialiști și profesori de teologie din țară și din străinătate, care au prezentat comunicări științifice ce au abordat tema familiei creștine din perspectivă istorico-liturgică, biblico-sistematică, canonic-pastorală și social-misionară.

În deschiderea lucrărilor congresului, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a rostit un scurt cuvânt (pe care îl redăm integral în continuare), în care a vorbit despre familia creștină, familie care are la bază Taina Sfântului Botez și Taina Sfintei Cununii, și a evidențiat legătura dintre aceasta și Biserică.

*Moment din timpul Congresului internațional de Teologie – Familia creștină...
Aula Magna Teoctist Patriarhul a Palatului Patriarhiei*

Familia - binecuvântare primordială pentru umanitate eternă

Congresul Internațional - *Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și societate* are loc în anul dedicat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, familiei creștine, care are la bază Taina Sfântului Botez și Taina Sfintei Cununii. Această temă a fost aleasă cu prioritate și pentru că în societatea contemporană secularizată *criza familiei este în primul rând o criză spirituală cauzată de pierderea sensului sacru al vieții umane*. De aceea, este necesară reafirmarea sfințeniei familiei și promovarea ei.

Familia este binecuvântare și lumină a iubirii Preasfintei Treimi, întrucât în ea omul trăiește taina și bucuria filiației, fraternității și paternității. Din familia creștină credincioasă copilul învață să caute familia spirituală sfințitoare, adică Biserica, ai cărei membri sunt numiți fii și fiice, frați și surori, părinți și maici duhovnicești în Hristos, Fiul Tatălui ceresc. Duhul Sfânt Care porcede din Tatăl și Se odihnește în Fiul împărtășește Bisericii lui Hristos harul paternității duhovnicești pastorale (prin Hirotonie) și harul filiației (înferii) duhovnicești baptismale (prin Botez),

pentru ca toți creștinii să trăiască în comuniune spirituală ca frați și surori în Hristos Domnul, spre a participa la iubirea eternă a Preasfintei Treimi.

Botezul creștin, ca eveniment în Biserică și început al vieții eterne pentru om, înseamnă afundarea lui harică în viața și iubirea Preasfintei Treimi. Taina Botezului ca început al vieții spirituale eterne în Hristos inaugurează pentru om o relație nouă care transcende viața biologică. Mântuitorul Iisus Hristos Cel răstignit și înviat ia chip în omul nou botezat: „și fă să ia chip Hristosul Tău în acesta care se va naște din nou” (Slujba Sfântului Botez). De aceea, omul botezat (copil sau adult) primește numele de creștin și poartă pecetea apartenenței sale la Trupul mistic al lui Hristos, care este Biserica. El este chemat să devină împreună cetățean cu sfinții lui Dumnezeu, „zidiți pe temelie apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos” (Efeseni 2, 20). Prin Botez, omul devine „fiu al luminii și moștenitor al veșnicilor bunătăți” (Slujba Sfântului Botez).

Botezul este numit și *sfânta luminare* („fotismos”), adică împărtășirea persoanei umane din lumina necreată a împărăției lui Dumnezeu. Omul botezat rămâne în timp, dar el primește încă din viața pământească lumina mistică a vieții eterne.

Pruncul sau adultul nou-botezat și pecetluit cu darurile Duhului Sfânt primește apoi „Pâinea cea vie care S-a coborât din cer”, adică **Trupul euharistic al lui Iisus Hristos** (cf. Ioan 6, 48-50), pentru a trăi veșnic în comuniune cu El. „Omul nou”, născut prin Botez, primește, astfel, o nouă existență personală care nu se reduce la consum de alimente materiale, ci este în mod esențial relație vie a omului cu Dumnezeu Creatorul, pentru a trăi veșnic în comuniune cu El.

Creșterea biologică și spirituală a copilului botezat se realizează în familia creștină, întemeiată prin **Sfânta Taină a Cununiei**, în care harul lui Dumnezeu, dăruit prin binecuvântarea Bisericii, împlinește și sfințește viața a doi tineri, bărbat și femeie, care se iubesc și nasc prunci, adică persoane umane chemate să participe la iubirea veșnică a Preasfintei Treimi.

Astfel, Taina Cununiei, sfințită plenar de Hristos la nunta din Cana Galileii, este înnoirea binecuvântării primordiale a lui Dumnezeu dăruită în Rai primei familii, Adam și Eva, ca temelie a întregii umanități chemate la viață veșnică în iubirea lui Dumnezeu Creatorul. Iubirea sfântă și creatoare a lui Dumnezeu pentru lume se revarsă în inimile celor ce se iubesc și dau naștere la copii. Comuniunea euharistică a mirilor cu

Hristos și nașterea de copii constituie temelia afirmării familiei, ca arvună, icoană și taină a iubirii veșnice a lui Dumnezeu pentru umanitate.

Cântarea sfinților mucenici din timpul Slujbei Tainei Cununiei arată jertfa lor de *mărturisitori ai fidelității reciproce întru iubire și de apostoli sau misionari ai transmiterii credinței creștine prin cuvânt și faptă în familie.*

Lumina vieții care se dăruiește familiei creștine prin săvârșirea Sfintelor Taine ale Bisericii *trebuie cerută și cultivată permanent prin rugăciune*, mai ales astăzi, când familia creștină se confruntă cu fenomenul secularizării ce se manifestă prin: *slăbirea vieții spirituale în familie, diminuarea nașterii de copii, concubinajul și căsătoriile de probă, infidelitatea conjugală, avorturile, divorțurile, abandonul copiilor, lipsa unei educații corespunzătoare a copiilor, plecarea la muncă în străinătate a unuia sau a ambilor părinți, lăsând copiii în țară, tendințe multiple de înlocuire a familiei tradiționale cu vechi și noi idoli ai egoismului și individualismului.*

Avem speranța că toate comunicările și discuțiile din cadrul acestui congres vor evidenția necesitatea de-a intensifica *legătura sfântă dintre viața familiei creștine și viața Bisericii, dintre educația copiilor și demnitatea persoanei umane, creată după chipul lui Dumnezeu.*

Ne rugăm lui Dumnezeu să binecuvânteze pe toți organizatorii și participanții la acest congres, care are în centrul atenției lui apărarea și promovarea familiei creștine azi.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Sesiunea festivă de deschidere a lucrărilor Congresului a continuat cu mesajele din partea unor instituții ale statului român. Din partea Ministrului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, a rostit mesajul Dl Nicolae Ivășchescu, secretar de stat; din partea Secretariatului de Stat pentru Culte, Dl Adrian Nicolae Lemeni, secretar de stat. Apoi, au adresat câte un cuvânt Dl academician Dan Berindei, vicepreședintele Academiei Române și Dl Ioan Pânzaru, rectorul Universității București.

După sesiunea festivă de deschidere a lucrărilor Congresului, a urmat sesiunea de comunicări propriu-zisă. Primul referat, al primei zile de comunicări, a fost cel al Părintelui Nicolae Achimescu, profesor doctor la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan

Cuza” din Iași, intitulat „Profilul familiei europene - o abordare antropologic-co-istorică”, în care a prezentat, rezumativ și sintetic, evoluțiile de formă și de fond pe care familia creștină le-a suportat sau și le-a generat singură din timpul paradigmei istorice greco-romane până la Europa creștină și cu mutațiile care s-au produs, începând cu Iluminismul și cu secularizarea vieții omului. Incursiunea istorică asupra umanului, realizată de părintele profesor, a ilustrat că familia a avut, pe lângă valențele sacre, care au fost afirmate de creștinism în mod deplin, și anumite valențe economice și sociale, care trebuie avute în vedere pentru că istoria nu poate fi despărțită de om, istoria face parte din ființa umană, iar manifestările umane din istorie constituie un moment de dialog între om și Dumnezeu. Cu alte cuvinte, lucrarea lui Dumnezeu trebuie să fie citită din întreaga istorie, pentru că în definitiv Biserica afirmă că Dumnezeu este stăpânul absolut al lumii și al istoriei, despre care spunem de atâtea ori că este în mâna Lui. Părintele profesor Nicolae Achimescu a subliniat că Europa poate fi gândită ca un continent, ca o unitate specifică doar datorită credinței creștine, care nu poate fi separată de sufletul europenilor și al familiei europene.

După această prezentare antropologică și istorică, Părintele profesor Vasile Mihoc, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, a prezentat comunicarea „Căsătoria și familia după Noul Testament”. Părintele profesor a arătat că în Noul Testament căsătoria și familia nu sunt tratate în mod sistematic și concentrat, ci sunt prezente elemente disparate în cadrul cărților nou-testamentare, dar care, analizate unitar, pot oferi o imagine interesantă asupra familiei și căsătoriei. În comunicarea sa, Părintele Vasile Mihoc a arătat că studiile biblice pot oferi un discurs substanțial despre tema familiei, care este izvor pentru celelalte discipline teologice, pentru că Sfânta Scriptură are în teologie o valoare normativă și canonică: „Așezată pe baze teologice social-umane, căsătoria relevă puternice conotații etice și sacramentale. Dumnezeu, Creatorul lumii, este după Sfânta Scriptură și Creatorul familiei, aceasta aparținând deopotrivă ordinii naturale și ordinii divine. Domnul Hristos dă căsătoriei caracterul unității și indisolubilității, ridicând-o la treapta de Sfântă Taină, iar Sfântul Apostol Pavel aseamănă unirea trainică în Hristos dintre soț și soție cu unirea dintre Hristos și Biserică. În consecință, Biserica învață, potrivit Sfintei Scripturi, că nu mai sunt doi, ci un singur trup, de

aceea ceea ce Domnul a împreunat, omul să nu despartă. Biserica Noului Testament este împotriva divorțului în afara cazului de adulter”.

După aceste două referate, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” a fost difuzat filmul documentar „Nunta la români”, realizat de TRINITAS TV, iar în Sala „Europa Christiana” a fost vernisată expoziția „Sfântul Botez și Sfânta Cununie în tradiția românească”. În cadrul expoziției au fost prezentate mai multe exponate, dintre care cele mai interesante au fost: o cristelniță din județul Neamț formată din trunchiul unui salcâm secular în formă de cruce și un epitrahil de la 1613, care are brodată scena Bunei Vestiri.

La sesiunile primei zile ale Congresului au mai ținut comunicări următorii: Pr. prof. dr. Isidor Mărtincă, decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică, Universitatea din București; Pr. conf. dr. Picu Ocoleanu, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova; Pr. conf. dr. Constantin Necula, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Țaguna”, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; Pr. prof. dr. Alexie Kshutashvili, Academia Teologică din Tbilisi, Georgia; Pr. prof. dr. Rostislav Snighirev, Academia Teologică din Kiev, Ucraina; Dl asist. dr. George Grigoriță, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București.

A doua zi a lucrărilor Congresului a debutat cu referatul Dl profesor univ. dr. Flavius Baias, decanul Facultății de Drept din București, intitulat „Căsătoria în noul Cod civil român”, în care au fost prezentate noile prevederi ale Codului Civil românesc referitoare la familie, cu importanța specifică că și în noul cod familia este definită și recunoscută de Stat ca fiind încheiată între un singur bărbat și o singură femeie, fiind în acord cu poziția Bisericii Ortodoxe.

După această prezentare, au urmat referatele invitaților din străinătate. Au prezentat referate următorii: Dl Michele Riondino, profesor de drept canonic la Facultatea de Drept Canonic a Universității Pontificale Lateranense din Roma; Dl Alejandro Torres Gutierrez, profesor de drept ecleziastic de Stat la Facultatea de Drept a Universității Publice din Navarra; Pr. prof. dr. Luis Okulik, Director al Institutului de Științe religioase (Trieste) și Secretar al Comisiei de Probleme sociale în cadrul Consiliului Conferințelor Episcopilor Europeni (St. Gallen, Elveția); Profesor dr. Emmanuel Tawil, Facultatea de Drept a Universității Panthéon-Assas din Paris; Pr. prof. dr. Antony Borisov,

Academia Teologică din Moscova, Rusia; Pr. prof. dr. Georgi Zviadadze, rectorul Academiei Teologice din Tbilisi, Georgia.

Cea de-a doua zi a Congresului s-a încheiat cu o vizită de lucru la *Centrul comunitar de servicii sociale „Patriarh Justinian Marina”*, având următoarele obiective: Centrul de primire în regim de urgență a mamelor cu copii victime ale violenței în familie și Centrul de zi pentru copii școlari proveniți din familii monoparentale și (sau) sărace.

În a treia zi a Congresului internațional, joi, 3 noiembrie, au fost prezentate referatele vorbitorilor programați în această ultimă zi: Pr. prof. univ. dr. Petre Semen, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Pr. prof. univ. dr. Vasile Răducă, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București; Dna lect. dr. Monica Alexandru, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Specializarea Teologie Asistență Socială, Universitatea din București; Dna Cristina Cuculas, șef serviciu Politici - Strategii în cadrul Direcției Generale de Protecția Copilului, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Pr. Elia Raad, profesor de drept canonic și decan al Facultății de Drept Canonic, Universitatea „La Sagesse” din Beirut.

De asemenea, referenții și invitații au prezentat concluziile acestei manifestări academice în legătură cu marea temă a familiei creștine. În cadrul acestei sesiuni de discuții libere Părintele profesor Nicolae Achimescu a insistat asupra pericolului secularizării care ar putea transforma creștinismul într-o religie moartă. În opinia părintelui profesor, efectele secularizării sunt indiferentismul și relativismul religios, combinate cu o religiozitate sincretistă, efecte care sunt mult mai vizibile în spațiul european occidental. Asupra acestor efecte, teologii occidentali au atras atenția foarte des în ultimele decenii.

La final, Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop - vicar patriarhal, a rostit un cuvânt de încheiere a lucrărilor Congresului, precizând că referatele rostite în cele trei zile vor fi publicate într-un volum.

Summary: **The International Congress of Theology - *The Christian Family - A Blessedness for Church and Society.***

Between the 1st and the 3rd of November 2011, *Teoctist Patriarhul* Aula Magna in the Patriarchal Palace sheltered, under Father Patriarch Daniel's high authority, the International Congress of Theology on *The Christian Family, a Blessedness for Church and Society*. Being organized by the Theological and Educational Department of the Romanian Patriarchate, this Congress was the main theological event of the year 2011, which had been devoted to the Sacraments of Holy Baptism and the Holy Matrimony, bringing together prominent specialists and professors of theology from Romania and abroad, who gave lectures that approached the topic of the Christian family from a historical and liturgical point of view, as well as biblical and systematic, canonical and pastoral, social and missionary.

**Praznicul Sfântului Apostol Andrei, Cel Întâi Chemat,
Ocrotitorul României, în Arhiepiscopia Dunării de Jos
și decernarea titlului de *Doctor Honoris Causa*
Preafericitului Părinte Patriarh Daniel,
de către Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
(30 noiembrie)**

Alexandru BRICIU

Pe 30 noiembrie, cu ocazia prăznuirii Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul spiritual al orașului Galați și al Seminarului Teologic din acest oraș, au fost aduse din Grecia moaștele Sfântului Ierarh Spiridon, prin bunăvoința Înaltpreasfințitului Mitropolit Nectarie, Mitropolit de Corfu și Paxos. În Catedrala Arhiepiscopală, după încheierea dumnezeieștii Liturghii, Senatul Universității „Dunărea de Jos”, în frunte cu Domnul Rector, Profesorul Doctor Viorel Mînză, a conferit titlul academic *Doctor Honoris Causa* Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua de 30 noiembrie 2011, cu prilejul sărbătorii Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a slujit Sfânta Liturghie în Catedrala arhiepiscopală din Galați. După slujbă, în catedrală a avut loc ceremonia de acordare a titlului academic *Doctor Honoris Causa* Preafericitului Părinte Daniel, de către Senatul Universității „Dunărea de Jos”.

Alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, din soborul arhieresc slujitor la Sfânta Liturghie au mai făcut parte Înaltpreasfințitul Nectarie, Mitropolit de Corfu și Paxos, Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Corneliu, Episcopul Hușilor,

Preasfințitul Vincențiu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Paisie Lugojeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Preasfințitul Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului și Preasfințitul Părinte Irineu, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America și Canada.

Înaltpreasfințitul Nectarie, Mitropolit de Corfu și Paxos, prezent în Arhiepiscopia Dunării de Jos cu prilejul aducerii moaștelor Sfântului Ierarh Spiridon la Galați, a tâlcuit pericopa evanghelică rânduită a se citi în ziua de prăznuie a Sfântului Apostol Andrei:

„A doua zi iarăși stătea Ioan și doi dintre ucenicii lui. Și privind pe Iisus, Care trecea, a zis: Iată Mielul lui Dumnezeu! Și cei doi ucenici l-au auzit când a spus aceasta și au mers după Iisus. Iar Iisus, întorcându-Se și văzându-i că merg după El, le-a zis: Ce căutați? Iar ei l-au zis: Rabi (care se tâlcuiește: Învățătorule), unde locuiești? El le-a zis: Veniți și veți vedea. Au mers deci și au văzut unde locuia; și au rămas la El în ziua aceea.” (Ioan 1, 35-40)

Preafericirea Voastră,

Preafericite Părinte Daniel, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Înaltpreasfinția Voastră,

Înaltpreasfințite Părinte Casian, Arhiepiscop al Dunării de Jos,

Înaltpreasfințiile Voastre,

Preasfințiile Voastre,

Preacucernici și Preacuvioși preoți și diaconi,

Binecuvântat popor ales al lui Dumnezeu,

Întreaga Biserică Ortodoxă prăznuiește astăzi pomenirea Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi chemat. El a fost cel dintâi care a răspuns chemării Domnului nostru Iisus Hristos de a veni și vedea nu numai locul, dar mai ales modul și conținutul vieții pământești și slujirii Lui. El a fost cel care nu a ținut pentru sine bucuria întâlnirii și comuniunii cu Fiul lui Dumnezeu, ci cu glas mare a strigat cunoscuților „am aflat pe Mesia” (Ioan 1, 42). El a propovăduit această veste mântuitoare grecilor (elenilor), adică tuturor închinătorilor la idoli și păgânurilor, care căutau adevărul, ca să-și aducă contribuția prin slujirea

sa la slăvirea Domnului, Fiului lui Dumnezeu, cel Întrupat (Ioan 12, 23). El a devenit apostol care a binevestit Împărăția lui Dumnezeu în foarte multe locuri, de la Biserica Constantinopolului, unde se află Tronul cel dintâi, până în ținuturile îndepărtate ale Pontului, învrednicindu-se să ajungă și aici, pe teritoriul jurisdicției Bisericii Ortodoxe Române de astăzi, la țărmul Mării Negre. El și-a împlinit apostolia în Grecia continentală, în orașul Patras, capitala Peloponezului, unde și-a încredințat sufletul lui Mesia, pe care L-a iubit „mai mult decât pe sine”. Astfel, a ajuns să fie podoaba și bucuria întregii lumi, a întregii Biserici.

Apostolul Andrei a căutat Adevărul. Pescar de profesie, nu s-a limitat la munca și la traiul de pescar. A vrut să găsească răspuns la neliniștile sale existențiale, care îl apropiau și îl puneau în legătură cu Dumnezeu. El se problematiza în primul rând cu privire la păcat și la încălcarea voinței adevăratului Dumnezeu, de către om. Și a aflat răspunsul în predica pocăinței pe care Sfântul Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului, o formula astfel: „pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor” (Matei 3, 2).

*Moment din timpul Sfintei Liturghii
– Catedrala Arhiepiscopală din Galați –*

În viața Înaintemergătorului, a găsit modelul de viață demn de urmat. Așa s-a deschis calea pe care Dumnezeu a pătruns în inima lui. În rugăciunea, postul și integritatea morală a Botezătorului a descoperit autenticitatea după care umbla. Având dispoziție sufletească de ucenic, s-a grăbit să îi urmeze.

Deci, exemplul Apostolului ne învață, pe de o parte, că nu trebuie să facem concesii păcatului și încălcării sau îndepărtării de vrerea lui Dumnezeu, iar, pe de altă parte, că omul poate să caute Adevărul indiferent de nivelul culturii sau de treapta socială pe care se află. Ne mai învață că în viață avem nevoie de modele de integritate, de modele de viață ascetică, de modele de autenticitate și curăție sufletească, nu numai pentru că singuri nu putem duce lupta pentru aflarea răspunsurilor la problemele noastre existențiale, dar și pentru că suntem creați de Dumnezeu să trăim în comuniune. Aceasta înseamnă că trebuie să ne îndemnăm unul pe altul pe calea progresului duhovnicesc și să împărtășim unul cu altul, în dar, cele ce Dumnezeu ne-a dat și ceea ce reușim să dobândim prin trudă personală. Și acestea, tot într-o epocă de îndepărtare și lepădare generalizată de voia lui Dumnezeu, când „s-a înmulțit păcatul”, când exploatarea oamenilor și a popoarelor de către puternicii pământului ia dimensiuni cu fiecare zi tot mai inumane și brutale, în numele economiei și al progresului material, în numele drepturilor, în numele acelei puteri care cere omului să rămână prins în cârligul cu momeala „veacului acestuia”, și nu îl lasă să caute „cetatea ce va să fie” (*Evrei 13, 14*).

Dar trăsătura sufletească și dorința de a fi ucenic nu l-au făcut pe Apostolul Andrei să rămână lângă primul său învățător, lângă Sfântul Ioan Botezătorul alături de care a pus începutul pocăinței și al pregătirii vieții. Inima Sfântului Andrei nu răbda să rămână la stadiul pocăinței proprii, al progresului duhovnicesc propriu, al realizării morale personale. Când l-a auzit pe învățătorul său spunând despre Domnul nostru „Iată Mielul lui Dumnezeu”, îndată întreaga sa existență s-a cutremurat. Luminatu-i-s-a inima și a înțeles bine că oricare învățător, chiar dacă ar fi vorba despre „cel mai mare născut din femeie” (*Stihira de la Vecernia Praznicului Tăierii Capului Înaintemergătorului*), nu este de ajuns, dacă nu există comuniunea și legătura inimii cu însuși Dumnezeu. Oamenii nu mântuiesc, oricât de importanți ar fi! Numai Dumnezeu și comuniunea cu adevăratul Dumnezeu mântuiește! Oamenii pot fi doar soli prin care se transmite vestea Împărăției lui Dumnezeu. „Ei pot vesti pe Hristos tuturor” (*Troparul Praznicului Intrării Maicii Domnului în Biserică*).

Răspunderea fiecăruia este să-L găsească pe Hristos și să-L urmeze. Să se împărtășească de El în viață, să se transfigureze și să devină vas al alegerii lui Dumnezeu, să facă parte nu numai din cei chemați, ci și din cei aleși. Iar Sfântul Apostol Andrei L-a întrebat pe Domnul: „Învățătorule, unde stai?” nu din simplă curiozitate sau din dorința de a comunica cu El. Prin întrebarea aceasta, el a dat expresie celor mai intime căutări și aspirații ale existenței sale. Întrezărea în Persoana lui Hristos pe Dumnezeu Cel Adevărat. Această întrezărire l-a determinat să vrea să-L urmeze la locul unde stătea și să urmeze modul de viață propovăduit și trăit de Hristos. A aflat „mărgăritarul de mult preț” (*Matei 13, 45-46*), adică pe Domnul, și a renunțat la tot ceea ce a realizat în viață, numai și numai ca să-L dobândească și să trăiască bucuria comuniunii cu El. Aceasta a însemnat deschiderea sa spre viața veșnică și angajarea pe calea Împărăției. Așadar, pilda Apostolului ne învață că nu este suficient să te schimbi în bine, din punct de vedere moral, sau să schimbi societatea, oricât de necesară ar fi această schimbare, mai ales astăzi. Ceea ce dă adevăratul sens al vieții fiecăruia dintre noi sunt numai relația iubitoare cu adevăratul Dumnezeu, comuniunea cu El, transformarea noastră existențială, transfigurarea ființei noastre în persoană îndumnezeită. Putem realiza această transformare numai dacă găsim mărgăritarul de mult preț, dacă ne ținem după Hristos și-L urmăm acolo unde stă. Hristos stă în Biserica Ortodoxă, în lăcașul de închinare ortodox, ca loc, și în credința ortodoxă, ca mod de viață. În Biserica Ortodoxă se odihnește Dumnezeu cu adevărat! Acolo unde se împărtășește ca „Pâinea Vieții, Care s-a pogorât din cer” (*Ioan 6, 33*). Aici, în Biserica Ortodoxă nu ne schimbăm doar la suprafață, moral, social, ci ne transformăm integral, ne transfigurăm spiritual, ne sfințim și viețuim împreună cu sfinții. Când se petrece această transfigurare, iată, toate noi se fac, fiecare dintre noi realizează apostolia pe care o are în lume, dar descoperă sensul adevărat al vieții.

Apostolul L-a aflat pe Mesia, însă nu L-a ținut numai pentru sine. S-a grăbit să vestească „evanghelia”, acest mesaj aducător de bucurie tuturor cunoscuților, mai întâi celor din casă, fratelui său Petru dar și altora. Aceasta va face pe tot parcursul vieții sale pământești. Va propovădui „pe Hristos Mesia”. Va întemeia biserici locale, în care va consolida trăirea Adevărului în Har, hirotonindu-le episcopi, ca succesori ai săi, și oferindu-le comoara învățaturii „sănătoase”, a credinței, spre trăire și mărturisire. Și își va pecetlui apostolia întru Duhul Sfânt, urmând Mântuitorului și Domnului său la moarte

mucenicească, pe cruce, ca „să trăiască împreună cu El în Împărăția Cerurilor” (Stihira de la Lunea Mare), și să fie mândrie și slavă a Bisericii, Sfântul Andrei nu s-a mulțumit să dobândească mântuire doar pentru el. Comuniunea cu Mesia nu poate fi ținută ascunsă. El s-a făcut „cetate aflată pe vârf de munte” (Matei 5, 14), „a mers și a învățat toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte Domnul le-a poruncit. El a trăit prezența Domnului în toate zilele vieții. Domnul este cu el până la sfârșitul veacului” (Matei 28, 19-20), dar și după aceea.

Deci, pilda Apostolului ne învață că mesajul mântuirii nu poate fi ascuns sub brazda ogorului, el devine „bunăvestire” la toată lumea, se împarte tuturor. Bucuria comuniunii cu Dumnezeu te face să înțelegi ce înseamnă să fii mădular al trupului lui Hristos, devine izvor de nemurire pentru întreaga lume, mărturia virtuții, statorniciei, stăruinței și îndelung-răbdării, dar mai ales mărturie a dragostei pentru toți. Cel care propovăduiește vestea bună a venirii lui Mesia poate întâmpina multe primejdii. Cei care se luptă să nu lase talantul îngropat în pământ pot fi așteptați în orice zi de mucenicie. „Pentru Domnul pot fi uciși toată ziua, socotiți ca niște oi de înjunghiere” (Psalmul 43) de către duhul lumesc, de oamenii aceia, care pun sub semnul îndoielii și resping propovăduirea apostolică, preferând idei străine de aceasta. Oamenii aceștia pot considera cuvântul duhovnicesc și mesajul credinței sunt depășite, nu mai corespund spiritului raționalist, nu se potrivesc, ci se împotrivesc dorinței omului de a trăi în plăceri și constituie o reminiscență pe care omul a simțit-o dintotdeauna atunci când s-a aflat în fața morții. Hristos Domnul ne cere dragostea pe care El însuși ne-a dăruit-o din belșug. Ne cere să-I slujim, slujind astfel fraților noștri, să conștientizăm misiunea noastră de creștini, care decurge din chemarea primită, adresată nouă de Hristos, să împărtășim celor care nu se mulțumesc cu cele de aici și de acum, ci caută, au nevoie și vor să nădăjduiască în Înviere.

În cele din urmă, Apostolul Andrei ne arată necesitatea re-evangelizării societății noastre în toată lumea. Ne arată că la nivelul vieții personale este necesar să nu ne adaptăm, prin concesii și compromisiuri, duhului acestui veac înșelător. Este clar că duhul veacului ne înșală și ne amăgește, în ciuda promisiunilor pe care ni le face. Ne arată că, prin trăire ascetică, prin integritate morală și intrând pe ușile pocăinței, putem să ne întâlnim cu Hristos. Ne aduce aminte că în viața Bisericii există mărgăritarul de mult preț, comoara inimii noastre, Dumnezeu Care S-a făcut om, ca pe om să-l îndumnezeiască, Care

nu vrea să fim numai oameni buni, oameni de omenie, ci să fim sfinți, mădulare vii ale Trupului tainic al lui Hristos, ființe transfigurate existențial, lăuntric, spiritual, ca să putem propovădui tuturor că „am aflat pe Mesia” și să slujim ca ucenici ai Apostolului prin rugăciune, mărturisire și dragoste dovedite prin fapte.

Preafericirea Voastră,

Ne aflăm astăzi aici ca smeriți frați împreună liturghisitori, veniți din Grecia greu încercată, însă din Grecia sfinților și a credinței ortodoxe. Din Grecia care nu va înceta să-și sprijine Biserica, să nădăjduiască în Hristos și să dea mărturia ei apostolică sub forma atitudinii față de viață și dorului după veșnicie. Dumnezeu ne-a îngăduit să slujim în Corfu, în insula în care se păstrează, ca o comoară de mare preț, scumpă nouă și preaiubită, sfântul dragostei sincere, al credinței nealterate de inovații, apărătorul nebiruit, Sfântul Spiridon, făcătorul de minuni. Dragostea Preafericirii Voastre, precum și iubirea frățescă și evlavia Înaltpreasfințitului Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, iubitul nostru frate în Hristos și împreună liturghisitorul, care ne-a adresat invitația de a veni aici, în mijlocul poporului român, ospitalier, nevoitor în ale credinței, binecredincios, necăjit, dar niciodată biruit de încercări, ispite, prigoane împotriva credinței și chiar de martiriu. Am adus cu noi mâna dreaptă a Sfântului Spiridon, ca poporul român dreptcredincios să se închine, ca oamenii să primească putere de sus, să se încredințeze că „viu este Domnul Dumnezeu” și să aibă încă un ocrotitor și ajutător în viață, pe Sfântul Spiridon, care se roagă înaintea tronului lui Dumnezeu pentru noi toți.

Vă cunoaștem mai demult. Am admirat activitatea pastoral-misionară, bineplăcută lui Dumnezeu, a Preafericirii Voastre, încă de când erați Mitropolit al Moldovei. Acum constatăm cu deosebită bucurie că pe Tronul Patriarhal, pe care, prin harul lui Dumnezeu, ați ajuns, păstrați neschimbată dreapta credință, bunătatea și dragostea, îngrijorarea pentru poporul Preafericirii Voastre, purtarea de grijă astfel încât credința să-și redobândească locul ce i se cuvine în societatea românească, interesul viu pentru lucrarea uriașă de formare a sfințitului cler, ca să poată răspunde nevoilor vremii și poporului, devenind lumină pentru toți, așa încât preoții și diaconii să fie părinți și păstori ai tuturor. Din adâncul inimii Vă dorim sănătate, răbdare, cuget apostolic ca „să purtați grijă de lucrurile bune” (*Tit 3, 14*), de

cele materiale și de cele spirituale spre slava lui Dumnezeu și bună-vestirea poporului.

Ne-am bucurat mai ales că am întâlnit un frate împreună-liturghisitor, pe Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, care ne găzduiește cu dragoste părintească și își păstorește poporul bineplăcut lui Dumnezeu, preocupându-se de tineret, de problemele sociale și duhovnicești, dar care păstrează și buna-credință și căldura dragostei oamenilor pentru sfinți. Îi dorim să-și ducă mai departe, cu iubire, activitatea, iar rugăciunile sfinților să-i întărească atât pe Înaltpreasfinția Sa, cât și pe distinșii săi colaboratori.

Iubiții mei frați binecredincioși,

Țineți, vă rog, credința în Dumnezeu ca pe singura speranță de progres și sens adevărat al vieții. Rămâneți strâns uniți în Biserică și împotriviți-vă oricărei ispite și provocări care încearcă să ne convingă că ar exista progres și fără Hristos. Ați trecut prin încercarea ateismului în societatea dumneavoastră, ați încercat roadele lipsei de libertate, iar Dumnezeu v-a salvat din marea atâtor necazuri. Deci, răsplățiți prin viața dumneavoastră cu recunoștință, pentru multele binefaceri primite de la Dumnezeu și nu uitați să ne pomeniți în rugăciuni și pe noi, pe grecii care trecem nu doar prin criză economică, ci și prin criză spirituală. Rugați-Vă, Preafericirea Voastră și Înaltpreasfințiți frați arhieriei și tu popor binecuvântat, ca Domnul Dumnezeu să ne dea pocăință, credință și răbdare, așa încât popoarele noastre ortodoxe să viețuiască împreună, prin sfinți, în dragoste și rugăciune la sfântul jertfelnic.

Dumnezeu și sfinții noștri să vă binecuvânteze!

NECTARIE

Mitropolit de Corfu

Galați, 30 noiembrie 2011

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a transmis mulțumiri Preafericitului Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade, și Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei pentru binecuvântarea acordată Înaltpreasfințitului Nectarie de a aduce spre închinare credincioșilor români mâna dreaptă a Sfântului Ierarh Spiridon, episcopul Trimitundei. „Ca semn de prețuire și de frățească dragoste în Hristos

Domnul”, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit Mitropolitului de Corfu un engolpion „specific Patriarhiei Române, având simbolul crucii nesfârșite care arată iubirea nesfârșită a Preasfintei Treimi pentru noi, oamenii” și o candelă, lucrată în argint filigranat, în Atelierele Patriarhiei de la București. „Să știți, Preafericirea Voastră, că atâta timp cât voi trăi în această lume, neîncetat mă voi ruga pentru Preafericirea Voastră, pentru Înaltpreasfințitul Părinte Casian, pentru poporul român, pentru precucivioșii și precucernicii părinți din această țară și vă asigur că această candelă, pe care Preafericirea Voastră mi-ați dăruit-o, neîncetat va fi aprinsă la mormântul și la moaștele Sfântului Ierarh Spiridon”, a mulțumit ierarhul grec. Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, i-a oferit Mitropolitului de Corfu o icoană a Sfântului Ierarh Spiridon al Trimitundeii, „mărturie a evlaviei poporului român”.

După Sfânta Liturghie, Senatul Universității „Dunărea de Jos”, prezent în Catedrala arhiepiscopală din Galați, i-a acordat titlul academic *Doctor Honoris Causa* Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Profesorul dr. ing.

Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, oferind Înaltpreasfințitului Nectarie, Mitropolit de Corfu și Paxos, o icoană a Sfântului Ierarh Spiridon

Viorel Nicolae Mânzu, rectorul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, a comunicat decizia unanimă a Senatului universitar, cu următoarea motivație: „Ne regăsim sub cupola Sfintei Catedrale arhiepiscopale. Nu este pentru prima oară când se întâmplă acest lucru. Această prezență, dincolo de aspectul fizic, se prelungește simbolic prin faptul că Univesitatea „Dunărea de Jos” dorește să fie prezentă în tot ce înseamnă cultură și spiritualitate în Arhiepiscopia Dunării de Jos. Cu alte cuvinte, Biserica este în Universitate și Universitatea dorește să fie în Biserică”, a mărturisit profesorul univ. dr. Viorel Mânzu. Totodată, rectorul Universității „Dunărea de Jos” din Galați a rostit următorul *Laudatio* în onoarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pe care îl redăm integral:

„Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, s-a născut la data de 22 iulie 1951, în satul Dobrești, comuna Bara, județul Timiș și a primit la botez numele de Dan-Ilie Ciobotea, fiind al treilea copil în familia învățătorului Alexie și Stela Ciobota. A urmat cursurile școlii primare în satul natal (1958-1962), gimnaziul în localitatea Lăpușnic, județul Timiș (1962-1966), iar cursurile liceale în orașul Buziaș și în Municipiul Lugoj, la Liceul „Coriolan Brediceanu” (1967-1970).

Educația, rigoarea spirituală, sensibilitatea religioasă și onestitatea intelectuală primite în familie, împreună cu entuziasmul și competența profesorilor săi, au marcat destinul și formarea viitoare a tânărului Dan-Ilie Ciobotea, ce avea să devină Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

După susținerea examenului de bacalaureat, devine student al Institutului Teologic Universitar din Sibiu (1970-1974), finalizează studiile obținând diploma de licență în Teologie, specializarea Noul Testament.

Între anii 1974-1976 urmează cursurile de doctorat la Institutul Teologic Universitar din București, Secția Sistematică, fiind îndrumat de Părintele Profesor dr. Dumitru Stăniloae. Tânărul doctorand Dan Ilie Ciobotea primește o bursă de studii în străinătate, mai întâi pentru doi ani, la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității de Științe Umaniste din Strasbourg (Franța, 1976-1978) și apoi, pentru alți doi ani, la Universitatea „Albert Ludwig” din Freiburg im Breisgau, Facultatea de Teologie Romano-Catolică (Germania, 1978-1980).

Primul titlu de doctor în Teologie îl obține la 15 iunie 1979, în urma susținerii tezei cu titlul: „Reflection et vie chrétiennes aujourd'hui. Essai sur le rapport entre la théologie et la spiritualité”, sub îndrumarea reputaților profesori Gerard Ziegwald și André Benoit, la Facultatea de Teologie Protestantă din Strasbourg.

Al doilea titlu de doctor în Teologie Ortodoxă îl obține la Institutul Teologic Universitar din București, la 31 octombrie 1980, cu teza: „Teologie și spiritualitate creștină. Raportul dintre ele și situația actuală”, sub îndrumarea părintelui profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În referatul de prezentare a tezei, Părintele profesor dr. Dumitru Stăniloae, evidențiază faptul că «prin informația ei bogată, prin maturitatea spirituală ce iradiază din coerența, din înțelegerea, din logica și echilibrul expunerii, lucrarea îl impune pe autor ca pe o speranță luminoasă a teologiei noastre» și că «examenul tezei a dovedit comisiei de examinare că are în fața sa un candidat bine pregătit, bine informat și mai ales pătruns de dorința și râvna de a trăi o viață teologică de adâncime duhovnicească. Nouă asemenea oameni ne trebuie, oameni care să trăiască în învățătura Bisericii noastre. Spiritualitatea adevărată a preotului, aceasta este să trăiască în așa fel încât să poată răspunde și întrebărilor omului de azi, dar să rămână și preot adevărat. Cu o preoțime fără cultură teologică și fără trăirea demnității și misiunii sublime a preoției se va ajunge la îndepărtarea poporului credincios de Biserică».

După susținerea tezei de doctorat la București, obține prin concurs un post de profesor la Institutul Ecumenic din Bossey, Geneva (Elveția), pe care l-a onorat cu responsabilitate și competență timp de opt ani (1980-1988), timp în care a fost și profesor asociat la Facultatea de Teologie din Geneva și Fribourg (Elveția) și director adjunct al Institutului Ecumenic din Bossey (1986-1988).

Perioada aceasta din viața tânărului doctorand și ulterior doctor în Teologie, Dan-Ilie Ciobotea, este marcată de participarea la numeroase întruniri pentru promovarea ecumenismului peste hotare: al treilea Congres ortodox al Europei Occidentale de la Amiens, lângă Paris (1977), Colocviul despre Filioque de la Klingenthal, Franța (1978 și 1979), Conferința studenților creștini de la Wellesley - SUA (1979) și la Conferința ecumenică de la Cambridge Boston, SUA (1979), ambele cu tema „Credința, știința, viitorul”, Reuniunea ecumenică asupra spiritualității creștine de azi de la mănăs-

tirea Valamo - Finlanda (1981), Reuniunea ecumenică „Iisus Hristos – Viața lumii” de la Niederaltaich - Germania (1982); Reuniunea ecumenică asupra rugăciunii pentru unitatea creștinilor de la Veneția (1982), a VI-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver (1983) etc.

Data de 6 august 1987 marchează intrarea în viața monahală, la Mănăstirea Sihăstria, cu numele Daniel, avându-l ca naș de călugărie pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Cleopa Ilie, iar la 15 august 1987, cu ocazia hramului Mănăstirii Putna, este hirotonit ieromonah, de către Patriarhul Teoctist.

În anul următor, la 16 octombrie, cu prilejul resfințirii Mănăstirii Sihăstria, Patriarhul Teoctist îi acordă rangul de protosinghel, pentru ca ulterior să primescă și rangul de arhimandrit.

În perioada 1 septembrie 1988 - 1 martie 1990 este numit consilier patriarhal pentru sectorul Teologie Contemporană și Dialog Ecumenic. În paralel, deține funcția de conferențiar la Catedra de Misiune Creștină a Institutului Teologic Universitar Ortodox din București.

După evenimentele din decembrie 1989, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel este chemat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-și asume noi responsabilități în vederea reorganizării activității și misiunii Bisericii într-un nou context istoric, social și politic.

Astfel, a fost ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei la data de 12 februarie, cu titlul „Lugojanul” și hirotonit arhieru în data de 4 martie 1990.

În luna iunie a aceluiași an, a fost ales Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. În această calitate, în perioada 1990-2007, a desfășurat o bogată activitate pastoral-misionară, academică, culturală, socială și ecumenică. A reprezentat Biserica Ortodoxă Română în forurile ecumenice mondiale, fiind membru al Comitetului Executiv și Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Geneva, 1991-1998), membru al Prezidiului și Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (din 1997) și Vicepreședinte al celei de a II-a Adunări Generale a Conferinței Bisericilor Europene (Graz, 1997).

În această slujire reactivează, chiar din toamna anului 1990, Facultatea de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași, cu mai multe secții, la care pre-

dă Teologia Dogmatică, începând din 1992 până în 2007. În anii următori înființează mai multe seminarii teologice liceale și școli teologice sanitare postliceale la: Mănăstirea Agapia, Botoșani, Dorohoi, Iași, Piatra Neamț.

De asemenea, creează instituții cu profil cultural, precum Academia Ortodoxă „Sfântul Ioan de la Neamț” în Mănăstirea Neamț, Centrul mitropolitan de cercetări TABOR (Tradiție și Actualitate în Biserica Ortodoxă Română), Centrul cultural-pastoral „Sfântul Daniil Sihastrul” de la Durău, Biblioteca ecumenică „Dumitru Stăniloae” din Iași, Institutul cultural-misionar „Trinitas” (editură, tipografie și radio) de la Mănăstirea Golia din Iași, Centrul de conservare și restaurare a patrimoniului religios „Resurrectio”.

În 1990 dă un nou profil revistei mitropolitane care apare sub numele Mitropolia Moldovei și Bucovinei - Teologie și viață, revistă de gândire și spiritualitate, inițiază buletinul oficial Candela Moldovei.

Sub îndrumarea Preafericitii sale se zidesc și sfințesc zeci de biserici noi, în Iași și în alte orașe, în parohii rurale, se restaurează și se pictează cele vechi. De asemenea, se înființează instituții cu profil social-caritativ, precum: Asociația Medicilor și Farmaciștilor Ortodocși din România (1993), Cabinetul stomatologic „Sfântul Pantelimon” Iași (1993), Departamentul social-caritativ „Diaconia” (1994), Dispensarul policlinic „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (1998), Centrul de diagnostic și tratament „Providența” (2000), Centrul de educație și informare medicală „Providența II” (2002), Fundația „Solidaritate și speranță” (2002), Institutul social-caritativ „Diaconia” (2003), cantine pentru săraci la Iași, Pașcani, Dorohoi, Hârlău etc.

Susține activ asociațiile creștine ortodoxe precum cea a studenților (ASCOR – Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români), a tineretului (ITOR – Liga Tineretului Creștin Ortodox), a femeilor (SNFOR – Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe din România), a intelectualilor (FOR) etc. și se implică în acțiuni liturgice și pastorale, prin aducerea din Grecia a unor moaște de sfinți la Iași. Tot în această perioadă și slujire contribuie direct la canonizarea a 18 sfinți moldoveni: Sfântul Domnitor Ștefan cel Mare, Cuviosul Daniil Sihastrul, Sfinții mitropoliți Varlaam și Dosoftei, o serie de cuvioși călugări din mănăstirile Moldovei, inițiază numeroase simpozioane cu profil teologic și istoric și serbări comemorative, pelerinaje la Muntele Athos, Grecia, Constantinopol, Ierusalim.

În septembrie 2007, după trecerea la Domnul a Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist este ales de către Colegiul Electoral Bisericesc, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind întronizat la 30 septembrie 2007.

În această nouă slujire, inițiază o serie de acțiuni pentru revigorarea vieții bisericești din toată Patriarhia Română: un nou *Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* (aprobat de Sfântul Sinod la 28 noiembrie 2007), un nou Centru de presă BASILICA al Patriarhiei Române, noi edituri precum Basilica și Trinitas ale Patriarhiei Române și Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, inițiază demersurile pentru construcția unei noi catedrale patriarhale din București („Catedrala Mântuirii Neamului”).

Tot în această slujire inițiază și noi proiecte editoriale: noua ediție sinodală a Sfintei Scripturi și ediția jubiliară a *Liturghierului* (2008), o nouă ediție ilustrată iconic a *Sfintei Evanghelii*; noua ediție a *Filocaliei române* (în 12 volume), o *Enciclopedie a Ortodoxiei Românești*, o *Istorie a monahismului ortodox român*, sub egida Patriarhiei Române și a Academiei Române ș.a.

Ca semn al aprecierii întregii sale activități misionar-pastorale, culturale și ecumenice, numeroase instituții culturale și Președinția României i-au conferit Ordinul „Serviciul Credincios” în rang de mare cruce (2000), Ordinul „Steaua României” (2007), *Doctor Honoris Causa* al Universității catolice „Sacred Heart”, Fairfield, Connecticut – SUA (2003), DHC al Universității de Arte „George Enescu” din Iași (2006), DHC al Universității „Lucian Blaga” – Facultatea de Teologie „Andrei Țaguna” (29 noiembrie 2008), DHC al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (30 noiembrie 2008), DHC al Universității „Aurel Vlaicu” din Arad (5 decembrie 2008), DHC al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad (6 decembrie 2008), DHC al Institutului Teologic Ortodox „Saint Serge” din Paris-Franța (9 iulie 2009), DHC al Universității „Eftimie Murgu” din Reșița (13 septembrie 2010), DHC al Universității din Oradea (18 septembrie 2010), DHC al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (15 octombrie 2010).

Opera Preafericitului Părinte Patriarh este diversă și cuprinzătoare, având o deosebită valoare teologică, etică și ecumenică. Ea abordează temele majore ale teologiei contemporane, promovează dialogul dintre teologie și

cultură, în general, dialogul dintre teologie, filozofie și știință, în special. În opera sa, Părintele Patriarh Daniel tratează provocările majore ale societății contemporane, reflectă preocuparea sa pentru promovarea dialogului și a cooperării între bisericile creștine, în cadrul unor proiecte umanitare și social-filantropice, având o grijă permanentă față de valorile ortodoxiei universale, fiindu-i acordate 38 de distincții și titluri.

Se cuvine să amintim activitățile educaționale și culturale derulate de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel care, în calitate de Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și în calitate de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a fondat 20 de instituții, 6 publicații, a inițiat ample lucrări de cercetare, precum: reînființarea colecției *Părinți și Scriitori Bisericești*, în cadrul Editurii Basilica a Patriarhiei Române (București, 2009), publicarea primei ediții a *Enciclopediei Ortodoxiei Românești* (București, 2010), elaborarea lucrării *Istoria monahismului ortodox român de la origini până astăzi*, în colaborare cu Academia Română (2010).

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a organizat 47 de simpozioane, colloquii, congrese, expoziții, a inițiat, sprijinit și coordonat 29 de programe sociale, culturale și educative, a susținut activ Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR), Frăția Ortodoxă Română (FOR), Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe din România (SNFOR), Liga Tineretului Ortodox Român (LTOR).

Printre activitățile liturgice și misionare naționale și internaționale, se cuvine să amintim aducerea moaștelor unor sfinți și a unor relicve sfinte la Iași și în eparhiile sufragane ale Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, aducerea moaștelor unor sfinți la București și în eparhiile sufragane ale Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, 25 de vizite irenice, pastorale și canonice, 16 aniversări și comemorări în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, 16 aniversări și comemorări în Patriarhia Română, precum și 121 de participări la simpozioane, congrese și conferințe.

Întreaga activitate a Preafericitului Părinte Patriarh, teologică, pastorală și misionară, întreaga operă teologică deschisă în mod creator spre lumea de azi, cuprinde 13 cărți, dintre care una în limba engleză și una în limba franceză și peste 1000 de studii și articole în limba română și în limbi străine (franceză, engleză, germană, italiană, greacă etc.).

Activitatea teologică, pastorală, misionară, ecumenică, educațională, culturală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel are multe alte valențe, pe care această scurtă prezentare nu le-a putut evidenția”.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a mulțumit Senatului Universității pentru acordarea titlului academic, oferind rectorului Viorel Mânzu câteva cărți publicate de editurile Patriarhiei: „Mulțumim pentru această onoare deosebită pe care o împărtășim cu întreaga Biserică Ortodoxă Română, pentru că, de fapt, așa cum se cunoaște, atunci când conducătorul unei instituții este onorat, este onorată întreaga instituție. Sfântul Ioan Gură de Aur spune în acest sens: «Se încoronează capul și se cinstește întreaga persoană». Vă mulțumim pentru această onoare pe care ați făcut-o Bisericii noastre și, de asemenea, vă mulțumim pentru că ați legat cultul de cultură, Biserica de Universitate și prin aceasta revenim la frumoasa tradiție românească, dar și la frumoasa tradiție europeană, fiindcă primele universități din Europa au luat ființă în cadru bisericesc. Chiar și acum se vede la Cambridge și la Oxford această legătură dintre colegiile universitare și fostele mănăstiri și actualele biserici devenite capele universitare. Noi dorim să exprimăm această mulțumire prin câteva cărți și, de asemenea, dorim să continuăm cooperarea, și tot ceea ce apare la Patriarhia Română de acum încolo o să vă trimitem și dumneavoastră”. Preafericitul Părinte Daniel a apreciat că „este foarte importantă comemorarea sau amintirea aceasta, în primul rând pentru a mulțumi lui Dumnezeu și oamenilor prin care Dumnezeu a lucrat. Dumnezeu ne ajută, dar ne ajută foarte adesea prin oameni concreți, cei de aproape și cei de departe. De asemenea, ne aducem aminte în astfel de momente de toți cei care au contribuit la formarea noastră: părinții după trup, părinții duhovnicești, învățătorii, profesorii noștri de la liceu, facultate, universitățile din țară și străinătate, ca moment de recunoștință”. Preafericirea Sa i-a oferit Înaltpreasfințitului Casian, pentru Catedrala arhiepiscopală, o ediție a Sfintei Evanghelii „pictată iconic, ca iubire de frumusețe și ca legătură între cuvânt și icoană, între cuvânt și imagine”, dar și câteva cărți tipărite recent.

Potrivit tradiției, Preafericitul Părinte Daniel a pregătit un cuvânt de răspuns la acordarea titlului academic *Doctor Honoris Causa* de către Senatul Universității „Dunărea de Jos”, cu titlul „Familia creștină, între sfințenie, suferință și speranță”. Preafericirea Sa a dat citire celei de-a treia părți a cuvântului, intitulată:

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind o alocuțiune la acordarea titlului academic „Doctor Honoris Causa” de către Senatul Universității „Dunărea de Jos”

Suferință și speranță în familia de azi

Prima parte se intitulează „Jubirea din familie – iconă a iubirii divine”, a doua parte se intitulează „Biserica sfințește familia, iar familia întărește Biserica” și partea a treia se intitulează „Suferință și speranță în familia de azi”.

Astăzi, familia creștină este afectată de *criza economică* (sărăcie, șomaj, nesiguranța zilei de mâine), *criza morală* (avortul, divorțul, abandonarea copiilor, libertinajul, drogurile ș.a.), *criza spirituală* (secularizarea, sectarismul, fanatismul și prozelitismul religios).

Criza familiei se manifestă în abandonul copiilor de către părinți, în abandonul părinților de către copii, în numărul mare de avorturi, în creșterea numărului divorțurilor, creșterea violenței în familie și creșterea delincvenței juvenile.

Plecarea unuia dintre soți în străinătate, pe o perioadă mai lungă, a creat premisele săvârșirii unor acte de infidelitate sau a dus chiar la divorț în multe familii. *Între părintele plecat peste granițe și copiii săi, legătura de iubire familială slăbește în mod considerabil.* Scoși din mediul

firesc al familiei, copiii pot avea probleme de ordin afectiv sau pot suferi derapaje sociale, lipsa unei educații și a unei supravegheri atente înlesnind, în unele cazuri, săvârșirea unor infracțiuni, deprinderea unor vicii sau patimi, comportamente dăunătoare lor și societății în care trăiesc.

Din cauza crizei morale și materiale de astăzi, modelul familiei tradiționale este considerat de unii ca fiind învechit sau perimat. Mulți copii se nasc în afara căsătoriilor, pentru că tinerii preferă să trăiască împreună fără binecuvântare sau unire sfântă în fața lui Dumnezeu și a Bisericii prin Sfânta Taină a Cununiei, fără a-și asuma toate responsabilitățile vieții conjugale și fără a căuta sfințirea vieții prin rugăciune și prin fapte bune.

Astăzi trăim într-un context dominat de o *mentalitate individualistă și secularizantă, care minimalizează rolul primordial al familiei și îl subordonează intereselor efemere și materialiste ale omului și societății*. Mulți tratează astăzi căsătoria ca fiind un simplu contract între două persoane - potrivit unei legislații tot mai liberale. Divorțurile și separările nu mai reprezintă decât o simplă formalitate la îndemâna oricui și fără mari eforturi și cheltuieli, cu urmări grave pentru copiii părinților despărțiți; avortul și mijloacele anticoncepționale nu sunt doar eliberate de orice control, ci uneori chiar încurajate de către parlamente și constituții. Dezechilibrul economic și financiar care macină și distruge coeziunea și unitatea socială, precum și climatul familial marcat de supărările determinate de lipsuri materiale și condiții mizere de trai; mass-media care promovează cu superficialitate și dorință de senzational atitudini contrare educației sănătoase, ca violența, pornografia, drogurile și spectacolele de prost gust, toate acestea obligă Bisericile să tragă un semnal de alarmă, să ia atitudine și să caute soluții pentru *apărarea demnității familiei creștine*.

Reflectând la situația actuală de criză a familiei, considerăm că *trebuie să valorificăm resursele de îndreptare și ieșire din criză, pentru a trăi cu speranță*.

În primul rând, *trebuie să înțelegem că viața și fericirea sunt daruri ale lui Dumnezeu, iar criza familiei de azi poate fi depășită cu ajutorul și cu binecuvântarea lui Dumnezeu-Creatorul Care a zis: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul!” (Facerea 1, 28)*. În pofida multor păcate și primejdii abătute asupra omenirii, totuși familia a fost instituția cea mai stabilă în istorie. În plus, binecuvântarea familiei de către Domnul nostru Iisus Hristos la nunta din Cana Galileii, când a transformat apa

în vin, la solicitarea Maicii Domnului - icoana Bisericii rugătoare, constituie pentru noi o puternică bază a speranței creștine. *Hristos Cel ce a schimbat apa în vin poate schimba criza actuală într-o speranță nouă, poate aduce bucurie acolo unde amenință lipsurile și tristețea, dacă ne apropiem de El.*

Trebuie să ne rugăm lui Hristos, să-I spunem Lui ce lipsește cu adevărat familiei astăzi și să spunem familiei creștine în criză să ceară ajutorul lui Hristos și al Maicii Domnului în organizarea însăși a vieții conjugale. Minunea din Cana Galileii ne descoperă fericirea ca dar al lui Dumnezeu care aduce comuniune și bucurie în familie și în societate, nu ca drept al omului ce trebuie cucerit în spirit individualist și egoist.

În al doilea rând, trebuie să susținem efortul Bisericilor de a apăra familia naturală, tradițională, universală, și de a rezista în fața unor pretense „modele” noi de familie, în care relația naturală bărbat-femeie este considerată ca fiind ceva depășit sau perimat.

În al treilea rând, este necesară intensificarea cooperării dintre Stat și Biserică în toate domeniile care privesc activitatea socială, educațională și culturală referitoare la familie, deoarece matricea creștină a Europei nu poate fi smulsă din structura spirituală a omului european, chiar dacă adesea este ignorată de acesta.

În acest sens, Patriarhia Română a susținut constant păstrarea orei de Religie în programa școlară, pentru că fără credință, ca relație vie cu Dumnezeu, oamenii pierd sensul adevărat al vieții. Virtuțile și valorile prezentate în cadrul orelor de educație religioasă sunt necesare sănătății spirituale din familie și din societate. Educația religioasă îl învață pe copil și pe tânăr iubirea față de Dumnezeu și de oameni, credința, speranța, solidaritatea, dreptatea, precum și recunoștința față de părinți și față de binefăcători, dărnicia și hărnicia, sfințenia vieții, valoarea eternă a ființei umane, sensul existenței, binele comun și frumusețea sufletului generos. Ea îi oferă copilului o perspectivă creștină ortodoxă asupra vieții, adică un mod luminos de a înțelege lumea și viața, de a formula raționamente cognitive și judecăți morale bazate pe valori perene. Educația religioasă reduce, astfel, efectele negative ale crizei contemporane de identitate și de orientare, propunând modele viabile de bunătate și sfințenie, oferind copiilor și tinerilor repere în viața de familie și în societate. Educația creștină nu formează numai buni cetățeni ai patriei pământești, ci și cetățeni ai Patriei cerești, ai Împărăției lui Dumnezeu.

În cursul anului acestuia 2011, dedicat omagierii *Tainei Sfântului Botez și Tainei Sfintei Cununii*, Biserica noastră s-a implicat mai mult în lucrarea educativ-misionară a copiilor și familiei, fiind convinsă că *toți copiii și tinerii crescuți în credință reprezintă prezentul și viitorul Bisericii noastre și al neamului nostru*. Prin principalul său program misionar național, numit „*Hristos împărtășit copiilor*”, Patriarhia Română revigorează cateheza parohială pentru creșterea spirituală a copiilor în iubirea lui Hristos și a aproapelui.

Biserica îi îndrumă pe copii spre Hristos, descoperă vocații și încurajează copiii să le cultive în folosul societății. Ea promovează cooperarea activă cu școala și cu ceilalți factori educaționali: *familia și comunitatea locală*.

Prin urmare, *este necesar să cultivăm mai mult legătura sfântă care există între viața familiei și viața Bisericii, între educația copilului și demnitatea persoanei umane, creată după chipul Persoanelor divine. Ca atare, nu putem reduce familia doar la aspectul ei biologic, juridic, psihologic, sociologic sau economic, pentru că ea este mai mult decât toate acestea laolaltă și*

Profesorul Viorel Nicolae Mânzu, rectorul Universității „Dunărea de Jos” oferind Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul academic „Doctor Honoris Causa”

le transcende. Familia are vocația de a fi conlucrare vie a omului cu Dumnezeu în lume, pentru a dobândi viața eternă.

De asemenea, perioada de criză actuală ne cheamă la filantropie și solidaritate, la ajutorarea săracilor, bolnavilor, orfanilor, bătrânilor, șomerilor, oamenilor singuri și deznădăjduți.

Criza este o judecată asupra exceselor vieții persoanei și societății, dar și un posibil drum nou, ea ne cheamă la pocăință și sobrietate, la hărnicie și ajutorare reciprocă, la sfințenie și speranță. În acest context, Biserica și Școala trebuie să intensifice consultarea și cooperarea dintre ele.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Arhiepiscopul Dunării de Jos i-a oferit Patriarhului României un buchet de trandafiri albi și o icoană a Sfântului Spiridon, episcopul Trimitundei.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel primind titlul academic „Doctor Honoris Causa” al Universității „Dunărea de Jos”

După acordarea titlului academic de Doctor Honoris Causa, Înaltpreasfințitul Casian a rostit următorul cuvânt:

*„Preafericite Părinte Patriarh,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Domnule Rector și Onorat Senat universitar,
Distinse Autorități Centrale și Locale,
Iubiți credincioși și pelerini,*

Act de credință și de cultură sub Pantocrator

În cadrul sărbătorii Sfântului Apostol Andrei la Galați, oraș ce-și serbează, împreună cu Seminarul teologic, ocrotitorul spiritual, în fața sfințelor moaște ale Sfântului Ierarh Spiridon, aduse din Grecia cu bunăvoința Înaltpreasfințitului Mitropolit Nectarie, în Catedrala Arhiepiscopală, la încheierea dumnezeieștii Liturghii, Senatul Universității „Dunărea de Jos”, în frunte cu Domnul Rector, Prof. Dr. Viorel Mînză, se prezintă sub Pantocrator pentru a oficia un act de credință și de cultură: conferirea titlului academic „Doctor Honoris Causa” Preafericitului nostru Părinte Patriarh Daniel. În același loc și tot la praznicul Sfântului Andrei, Mitropolitul de atunci al Moldovei, Daniel, era cinstit, în anul 2003, cu titlul de „Senator de onoare” al aceleiași Universități.

Astăzi se desăvârșește lucrarea începută atunci de omagiere, de cinstire și de recunoștință față de jertfelnicia, vrednicia și neobosita slujire liturgică pastoral-misionară, culturală, teologică și social-filantropică a Părintelui nostru Patriarh, la sorocul celor șase decenii de viață închinată, în Biserică, lui Dumnezeu și semenilor.

Biserica și Universitatea, credința și cultura se manifestă în simfonie, slujind, după strămoșeasca tradiție îndătinată la români, educația și creșterea noastră până la statura „bărbatului desăvârșit în Hristos”.

Slujitorii Sfântului Altar, ierarhi în veșmintele luminoase ale Împărăției lui Dumnezeu și magiștrii purtând toga academică, se unesc în același duh al rugăciunii ca formă de unitate între Tabor și Parnas, dintre Revelație și Cercetare cu același scop de mai bună cunoaștere a omului, în dialog veșnic cu Dumnezeu și semenii săi.

În această atmosferă sacră și solemnă, evlavioasă și demnă, inima își deschide ușile rațiunii și împreună celebrează bucuria unei întâlniri benefice și mereu roditoare de acte și de fapte ale desăvârșirii.

Conferirea celui mai înalt titlu academic, în sfântul lăcaș, Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, în calitatea sa de Părinte spiritual al poporului credincios, dar și de dascăl de Teologie ortodoxă în țară și în străinătate, are semnificații profunde.

Preafericirea Sa a parcurs mai întâi toate etapele școlirii și ale educației, atât în instituțiile laice, cât și în cele teologice din țară și din Europa, unind cercetarea asiduă cu evlavia curată, ucenicind la doi din cei mai mari și duhovnicești magiștri: părintele profesor Dumitru Stăniloae și părintele arhimandrit Cleopa. Studiul sistematic, științific, al Teologiei s-a îmbinat cu deschiderea spre spiritualitatea filocalică, cale sigură spre lucrarea misionară exprimată atât prin cateheza mistagogică și mistică, cât și prin activitatea vastă, cultică, culturală și în domeniul activității social-filantropice.

Ca dascăl de Teologie, a fost mai întâi misionar ortodox printre străini și mărturisitor al valorilor Ortodoxiei printre tinerii și teologii occidentali.

Următoarea etapă a slujirii liturgice, teologice și pastorale, ca ierarh, este o continuare a celei dintâi, pe făgașul gândirii și lucrării Sfinților Părinți, în special a „Sfinților mai mari dascăli ai lumii și ierarhi”.

Vasta sa operă teologică scrisă este pătrunsă ca un fir roșu de iubirea Preasfintei Treimi pentru lume, iar Biserica reprezintă, așa cum ne învață Sfinții Părinți, „laboratorul Învierii”. În acest demers Preafericirea Sa slujește, se roagă și lucrează „cu timp și fără timp”, priveghind pentru mântuirea sa și a semenilor, cu convingerea că dăruirea de sine este dănuirea, din timpul limitat, în veșnicie, doar atunci când Teologia ne spiritualizează și bucuria devine fidelitate față de Dumnezeu. Însă înțelesul profund al acestui înălțător moment, deodată spiritual, teologic, didactic și academic, constă în legătura dintre viața lui Hristos ascunsă în Sfinții Săi și noi, oamenii, pelerini pe cărările desăvârșirii, cu scopul de a ne însuși roadele sfințeniei lor, care este, în final, cea mai înaltă formă de cercetare, de cunoaștere și de împlinire. Cercetarea noastră lăuntrică este premisa descoperirii lucrării lui Dumnezeu în om și creație.

Ați definit cursul lui Nichifor Crainic în acest sens: Sfințenia – împlinire a umanului! Acesta este și demersul de astăzi, de a vă mul-

țumi pentru râvna ce o arătați în cinstirea sfinților și în promovarea pelerinajului, ca mărturie și efort spiritual al tuturor celor ce doresc să-L întâlnească, să-L cunoască și să-L iubească pe Hristos și, prin El, pe aproapele, orice om.

De cincisprezece ani, prin Sfântul Apostol Andrei, chemat mai întâi la Iași și la Galați, ați deschis nenumărate poteci spirituale de la sufletele noastre, prin sfinți, către Hristos, în Biserică.

Iată-l pe Sfântul Spiridon cu dreapta ce a demonstrat teologic și științific, în fața Soborului I Ecumenic din anul 325, dogma Preasfintei Treimi și prelungirea ei [...], prin dreapta credință și exercițiul ritmic al filantropiei.

Pe cărările sfinților, de pe căile vieții noastre, ne regăsim cu marii dascăli ai lumii și ierarhi: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Grigorie Teologul! Ei au unit dintru început Biserica și Academia și tot ei ne sunt și astăzi călăuzitori în continuarea, înțeleaptă și echilibrată, a dialogului între Biserică și Universitate. În acest sens, putem afirma cu Preafericirea Voastră: „sufletul culturii este cultura sufletului”!

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de ierarhi, preoți și credincioși prezenți la hramul Catedralei Arhiepiscopale din Galați

Iată de ce și prin acest eveniment spiritual și cultural se prelungește atât lucrarea științifică de cercetare în Universitate a vieților sfinților, dar și de deschidere a cunoașterii spre izvoarele harului, sub razele luminoase ale Pantocratorului.

De aceea, ca ierarh și Patriarh, nu ați părăsit apostolatul ca dascăl de Teologie, promovând înțelept și în mod echilibrat cooperarea dintre Teologie și știință, dintre Teologie și cunoaștere, dintre Biserică și Școală, un vast șantier al educației creștine menit să unească mereu împreună Teologia, Viața liturgică și Educația sub cupola ce plutește deasupra temeliiilor Catedralei Mântuirii Neamului!”

Trei dintre cei mai buni reprezentanți ai învățământului gălățean au fost distinși cu „Vrednicia andreiană pentru tineri” și au primit un ajutor financiar drept răsplată pentru rezultatele obținute: Dan Dănăilă, elev la Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Daniel Cazan, elev la Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei”, și Alexandru Covrig, student la Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie din cadrul Universității „Dunărea de Jos”.

Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei la Dunărea de Jos s-a încheiat în fapt de seară, când tradiționalul car alegoric împodobit cu motive religioase a pornit din fața Catedralei arhiepiscopale în procesiune pe străzile Galațiului.

Summary: Feast Day of Saint Andrew the First- Called Apostle, Protector of Romania, Celebrated in the Archdiocese of the Lower Danube. Conferring the title of „Doctor Honoris Causa” upon His Beatitude Father Patriarch Daniel by „The Lower Danube” University of Galați (the 30th of November).

On the 30th of November, His Beatitude Father Daniel officiated the Chief Priest's Holy and Divine liturgy in the Archdiocesan Cathedral of Galați, on the occasion of celebrating the feast day of Saint Apostle Andrew, protector of Romania.

The city of Galați, together with the theological Seminary, celebrated their spiritual protector, in the presence of Saint Hierarch Spyridon's sacred relics that had been brought from Greece by the gracious consent of His Eminence Nektarios, Metropolitan of Corfu and Paxos, in the Archdiocesan Cathedral. At the end of the Divine Liturgy, the senate of *The Lower Danube* University headed by Professor Doctor Viorel Mînză, Rector of the University, conferred the academic title of

Doctor Honoris Causa upon His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church. According to tradition, His Beatitude gave a maiden speech carrying the title *The Christian Family between Saintliness, Pain and Hope*.

Saint Andrew's feast day drew to an end in the evening, when a traditional pageant carrying religious sings started from outside the Archdiocesan Cathedral and proceeded along the streets of Galați.

Serbarea Zilei Naționale a României în Arhiepiscopiile Bucureștiului și Alba Iuliei (1 decembrie)

Liviu STANCIU,
Ioan BUȘAGĂ

Cu prilejul Zilei Naționale a României, la Catedrala Patriarhală din București a fost oficiată, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, o slujbă de *Te Deum*, la sfârșitul căreia Preafericirea Sa a ținut un cuvânt de învățătură, vorbind despre rolul Bisericii Ortodoxe Române în Marea Unire de la 1918. Ulterior, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, a avut loc o ceremonie în cadrul căreia Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române i-a fost decernată emblema „Onoarea Armatei Române”, cea mai înaltă distincție onorifică din sistemul de distincții și însemne militare românești. În seara zilei de 1 Decembrie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Înaltpreasfințitul Nifon, au luat parte la recepția oferită de Președintele României, Domnul Traian Băsescu, în Sala Unirii din Palatul Cotroceni.

La Alba Iulia, Ziua Națională a României a fost marcată prin săvârșirea Sfintei Liturghii în Catedrala Reîntregirii de către Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, urmată de un *Te Deum*, la care au luat parte Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. La finalul slujbei, Înaltpreasfințitul Irineu a rostit un cuvânt în care a arătat, printre altele, că actul Unirii reprezintă rodul luptei plină de sacrificii a întregului popor.

Potrivit tradiției bisericești și hotărârii Sfântului Sinod, în data de 1 Decembrie, Ziua Națională a României a fost sărbătorită în catedralele eparhiale, bisericile parohiale și mănăstirești din țară și străinătate, precum și în paraclisele școlilor de teologie ortodoxă prin oficierea slujbei specifice de *Te Deum* și au fost pomeniți eroii neamului românesc care au împlinit unitatea națională a românilor în anul 1918.

În București au fost oficiate slujbe de pomenire a eroilor români care au luptat pentru apărarea țării, credinței, libertății, unității și demnității națio-

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel săvârșind slujba de Te Deum
cu prilejul Zilei Naționale a României, în Catedrala patriarhală din București*

nale la Monumentul Eroilor Militari Români din Parcul Tineretului, la ora 08:00 și la Mormântul Ostașului Necunoscut din Parcul Carol, începând cu ora 09:00.

De asemenea, la Catedrala patriarhală din București a fost oficiată o slujbă de *Te Deum*, de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a rostit la sfârșit un cuvânt de învățătură. Astfel, Preafericirea Sa a vorbit despre rolul Bisericii Ortodoxe Române în Marea Unire de la 1918: „Unirea de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 a fost încoronarea idealurilor, aspirațiilor și eforturilor jertfelnice ale poporului român de-a lungul secolelor. Așa cum s-a spus, Unirea de la Alba Iulia a fost făcută de întreg poporul român. Fiecare stare socială aducând o contribuție la această Unire. Biserica a avut un rol deosebit de important în pregătirea și realizarea acestei uniri, pentru că secole de-a rândul, când provinciile românești erau despărțite prin granițe politice artificiale, Biserica a contribuit cel mai mult la menținerea unității spirituale de cuget și simțire românească. Mitropolii Moldovei au tipărit cărți la Iași care în marea lor majoritate au fost destinate

românilor din Transilvania. Acest adevăr este foarte bine subliniat de către Mitropolitul Varlaam al Moldovei în *Cartea sa Românească de Învățătură, Cazania* din 1643, unde se spune că ea este destinată pentru *întreaga seminție românească*. Deci, conștiința aceasta de unitate etnică națională era exprimată de Biserică într-o formă fermă și solemnă, dar și eficientă în același timp”.

Referindu-se la cum trebuie să păstrăm conștiința unității naționale, Preafericirea Sa a spus: „Astăzi, noi trebuie să menținem conștiința unității naționale, să pomenim pe toți făuritorii Unirii celei Mari din 1918 și să urmărim pilda lor. De aceea, ne înscriem cu *Te Deum*-ul de astăzi în marea linie a rugăciunilor Bisericii pentru unitate, libertate și demnitate națională. Totdeauna marile evenimente au fost precedate de slujbe, de rugăciune, de mulțumire adusă lui Dumnezeu și de cerere adresată lui Dumnezeu ca cerere de ajutorare și de întărire”.

Totodată, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române s-a referit, în cuvântul Său, la intensificarea interesului pentru marile momente din istoria țării noastre în contextul incertitudinilor contemporane: „Astăzi am văzut cu toții că există o intensificare a interesului pentru marile momente din istoria țării noastre pentru că există multă incertitudine. Când sistemele stabile până ieri se clatină, când siguranța pe care și-o face omul, sprijinindu-se pe propriile sale realizări și resurse, se clatină, poporul în mod instinctiv se îndreaptă spre valori perene, spre valori netrecătoare, se apropie de Dumnezeu cel Veșnic și Neschimbător. În același timp, își aduce aminte de oamenii care au păstrat cu jertfelnicie idealul demnității, unității și libertății naționale”.

Patriarhul României a evidențiat, de asemenea, necesitatea educării tinerilor în spiritul valorilor creștine și a respectului față de eroii neamului: „Într-o vreme în care societatea se secularizează și se pierde simțul sacralului și al jertfei, trebuie să intensificăm educația noastră în rândul tinerilor ca să iubească cu iubire sfântă pe eroii și luptătorii români care au contribuit la unitatea, libertatea și demnitatea noastră, a poporului român și în același timp să folosească inteligența și înțelepciunea pe toate planurile, pentru că adesea este mai important să rezolvăm probleme mari prin inteligență și nu prin violență”.

La finalul cuvântului Său, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, s-a referit la *Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia* de la 1 Decembrie 1918: „În încheiere, amintim faptul că

Rezoluțiunea sau Hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia a fost una dintre cele mai democratice cunoscute în lume. Din textul ei se poate vedea că se proclamă libertatea și egalitatea tuturor etniilor (n.r., din Transilvania) care se unesc cu patria mamă, cu Regatul României. Se asigură reprezentarea lor în Parlament, confesiunile religioase egale, etniile egale, apoi dreptul la vot universal, reformă agrară radicală și o grijă deosebită pentru muncitorime, după cum se spune în textul respectiv. Deci, este un program pentru întreaga Românie care urmează după aceea. Noi avem conștiința respectului față de minoritățile etnice și față de confesiunile religioase expuse într-o formă sistematică și concentrată încă de la Adunarea Mare de peste 100 000 de persoane de la Alba Iulia. Deci, nu facem niște eforturi acum artificiale, ci atunci când suntem îngăduitori și respectuoși față de alții, o facem dintr-o tradiție a noastră românească, a credinței creștine, a bunului simț și a iubirii față de aproapele nostru”.

La slujba *Te Deum*-ului de la Catedrala patriarhală au participat și 60 de elevi din Ploiești, care au fost binecuvântați, la sfârșitul slujbei, de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Tot în cursul zilei de 1 Decembrie, la Palatul Patriarhiei, în Sala „Europa Christiana”, a avut loc o ceremonie în cadrul căreia Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române i-a fost decernată, de către Ministrul Apărării Naționale, Domnul Gabriel Oprea, emblema „Onoarea Armatei Române”, cea mai înaltă distincție onorifică din sistemul de distincții și însemne militare românești pentru civili. Patriarhul României a apreciat distincția oferită și ca un moment de recunoștință adusă memoriei sutelor de mii de soldați români căzuți pe câmpurile de luptă pentru realizarea Marii Uniri: „Considerăm că este un moment de recunoștință adus multor soldați care s-au jertfit, peste 600.000, pentru ca Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul să fie alături de patria-mamă, de Regatul României la care s-a adăugat în 27 martie, același an, 1918, Basarabia și în 28 noiembrie 1918, Bucovina. Armata a fost prezentă peste tot, a încurajat poporul și a reflectat dorința poporului. Considerăm că și astăzi, ca întotdeauna, trebuie să apărăm integritatea națională și demnitatea noastră românească și integritatea spirituală a poporului român”.

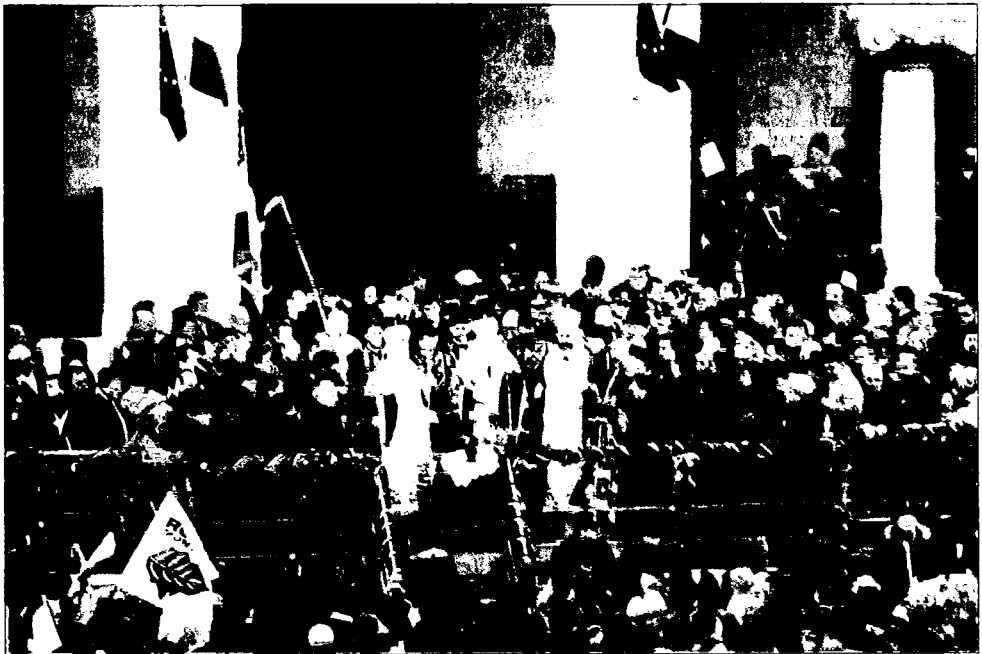
În seara zilei de 1 Decembrie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Înaltpreasfințitul Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, au luat parte la recepția oferită de Președintele României, Domnul Traian

Băsescu, în Sala Unirii a Palatului Cotroceni. La această festivitate a fost prezent și preotul Veriga Dumitrache, slujitor în localitatea Korcea din Albania, care a primit „Ordinul meritul cultural”, în grad de comandor.

La Alba-Iulia, ceremoniile dedicate Zilei Naționale a României au început prin depunerea de coroane la statuile lui Ion I.C. Brătianu, Iuliu Maniu și Mihai Viteazul, în timp ce la Primăria orașului, în Sala Unirii, Domnul Dorin Chirtoacă, primarul Chișinăului, și Domnul Mircea Hava, primarul din Alba Iulia, au semnat acordul de înfrățire între cele două orașe.

Totodată, la Catedrala Reîntregirii a fost oficiată slujba Sfintei Liturghii, de către Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, urmată de un *Te Deum*, la care au luat parte Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

La finalul slujbei, Arhiepiscopul Alba Iuliei a rostit un cuvânt în care a arătat, printre altele, că actul Unirii reprezintă rodul luptei plină de sacrificii a întregului popor: „Unirea este rodul luptei plină de sacrificii a întregului

*Moment din timpul serbării Zilei Naționale a României
la Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia*

popor, încununată prin actul de la 1 Decembrie, 1918. Pe temelia unității de limbă, a tradițiilor, a modului de viață a geto-dacilor, s-a clădit în urmă cu 2071 de ani statul dac centralizat și independent, creat de Burebista. Acesta se întindea din munții Slovaciei și Dunărea mijlocie până la Haemus și Marea Neagră. Epoca lui Burebista a pregătit epoca lui Decebal, regele dacilor, care a înfruntat în secolul I d.Hr. una din cele mai mari forțe ale antichității: Imperiul Roman”.

De asemenea, Înaltpreasfinția Sa a subliniat importanța credinței înaintașilor noștri în păstrarea identității poporului român: „Timp de secole, poporul român, creat prin contopirea dacilor cu romanii, a trebuit să ducă o luptă îndârjită pentru a-și putea păstra ființa, pentru a-și asigura continuitatea pe acest teritoriu. E vorba de un plai binecuvântat, unde Sfântul Apostol Andrei, «cel întâi chemat», a adus focul Rusaliilor și adevărul Evangheliei și le-a sădit în inimile străbunilor noștri. De aceea, înaintașii au trecut 2000 de ani prin istorie, nu cu o credință formală și de paradă, ci cu o credință transformatoare, dătătoare de sens, de identitate și de împlinire”.

Summary: Celebrating the National Day of Romania in the Arhidioceses of Bucharest and Alba Iulia

On the occasion of the National Day of Romania, His Beatitude Father Patriarch Daniel officiated a *Te Deum* divine service in the Patriarchal Cathedral, at the end of which he gave a teaching speech on the role that the Romanian Orthodox Church acted in the Great Union in 1918, and on the necessity that the young generations should be educated in the spirit of the christian values and the respect for the heroes of our race, as well as the increase of the interest in the great moments of our national history, all in the actual situation of contemporary uncertainties. A ceremony took place afterwards in „Europa Christiana” Hall in the Patriarchal Palace, where the Head of the Romanian Orthodox Church was awarded „The Romanian Army’s Honour” Emblem, which is the highest honorary decoration, by Mr. Gabriel Oprea, Minister of National Defence. In the evening of the 1st of December, His Beatitude Father Patriarch Daniel, together with His Eminence Nifon, took part in the reception offered by the President of Romania, in Union Hall in Cotroceni Palace.

The National Day of Romania was celebrated in Alba Iulia by a Holy and Divine Liturgy officiated in the People's All-In Integration Cathedral by His Eminence Irineu, Archbishop of Alba Iulia, followed by a *Te Deum* service, in which took part His Eminence Laurențiu, Metropolitan of Transylvania, and His Eminence Andrei, Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș. At the end of the service, His Eminence Irineu gave a speech in which he emphasized, among other things, that the act of the Great Union was the result of our whole people's fight full of sacrifices, and stressed therewith the importance of our precursors' faith in keeping the identity of the Romanian people.

Vizita canonică a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu prilejul aniversării a 90 de ani de la reînființarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (5-7 decembrie)

Ștefan MĂRCULEȚ

Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la reînființarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, la invitația Înaltpreasfințitului Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat o vizită canonică în eparhie, între 5 și 7 decembrie 2011. Cu acest prilej, Preafericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, alături de un sobor de ierarhi, după care a participat la festivitatea de deschidere a Muzeului Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și a primit titlul de *Doctor Honoris Causa* din partea Universității „Babeș-Bolyai”, unde a ținut un cuvânt inaugural, intitulat „Satul românesc, între tradiție, supraviețuire și speranță”.

Anul acesta se împlinesc 90 de ani de la reînființarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, în data de 6 decembrie 1921. Cu acest prilej, la invitația Înaltpreasfințitului Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită canonică în această eparhie, între 5 și 7 decembrie.

Mai înainte de sosirea Preafericirii Sale, luni, 5 decembrie, în Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj, a avut loc sesiunea de comunicări științifice: „Eparhia Clujului la 90 de ani. Istoric, evenimente, personalități”. Cu această ocazie a fost lansat volumul *Ortodoxia în Transilvania. Aspecte istorico-statistice privind orașul Cluj în anul 1922*, editat de Părintele Alexandru Moraru și Părintele Ioan Bolovan.

În cea de-a doua zi a vizitei canonice, 6 decembrie – ziua de prăznuire a *Sfântului Ierarh Nicolae*, în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca a

fost oficiată Sfânta Liturghie, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de un sobor de ierarhi din care au făcut parte: Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preasfințitul Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Macarie al Episcopiei Ortodoxe Române al Europei de Nord, Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului și Preasfințitul Iustin Sigheteanul, Arhieru-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului.

În cuvântul de învățătură de la Sfânta Liturghie, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a prezentat viața și minunile Sfântului Nicolae, model de viețuire pentru creștinii de pretutindeni și din toate timpurile: „Sfântul Nicolae este simbolul unei civilizații, și anume cea a generozității, a mărinimiei, care contrastează foarte mult cu lăcomia, cu rapacitatea și cu dorința de îmbogățire cu orice preț, până la dezumanizare. Biserica a cultivat prin toate lăcașurile de cult închinată Sfântului Nicolae civilizația creștină a generozității dezinteresate. De aceea, Sfântul Nicolae nu este simplu simbol al bucuriei copiilor, ci este simbol al temeliei celei mai luminoase a civilizației creștine. Fără generozitate și fără ajutorarea semenilor noștri nu mai știm să prețuim demnitatea.” Totodată, Preafericirea Sa i-a felicitat pe toți care poartă numele Sfântului Nicolae și i-a îndemnat să fie mărturisitori și milostivi asemenea sfântului, într-o lume tot mai îndepărtată de Dumnezeu.

La rândul său, Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei a ținut un cuvânt festiv, prin care a evocat figurile marilor ierarhi care au păstorit aici – vrednicii de pomenire Nicolae Ivan, Nicolae Colan, Teofil Herineanu și Bartolomeu Anania - și a amintit celelalte momente festive din Mitropolia Clujului: „Ne-am planificat în acest an mai multe omagieri. În primul rând, aniversarea celor 90 de ani de la reînființarea eparhiei noastre, apoi împlinirea celor 90 de ani de la nașterea mitropolitului Bartolomeu Anania și cei cinci ani trecuți de la înființarea Mitropoliei Clujului. Aceste aniversări le ținem acum, în prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a celorlalți ierarhi și invitați”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și alți arhieri, inaugurând Muzeul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

După săvârșirea Sfintei Liturghii, ierarhii slujitori au luat parte la festivitatea inaugurării Muzeului Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, organizat în demisolul Catedralei mitropolitane. Acesta cuprinde obiecte de patrimoniu, icoane, tipărituri, manuscrise vechi restaurate din toate zonele din Transilvania, putând fi vizitat de marți până sâmbătă, între orele 10:00 și 17:00 și duminică, între orele 12:00 și 17:00. Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit Directorului muzeului, Părintele Vasile Nemeș, precum și academicianului Marius Porumb, distincția Ordinul „Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României”, pentru devotamentul în slujirea încredințată de a organiza muzeul eparhial.

În ultima zi a vizitei canonice, miercuri, 7 decembrie, a avut loc ceremonia de decernare a titlului de *Doctor Honoris Causa* Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, din partea Universității „Babeș- Bolyai” din Cluj. La aceste evenimente, desfășurate în Aula Magna a Universității, au participat Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul

*Moment din timpul ceremoniei de decernare a titlului de „Doctor Honoris Causa”
al Universității „Babeș-Bolyai”, Preafericitului Părinte Patriarh Daniel*

Ardealului, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Preasfințitul Macarie al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord și Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, cât și mai mulți reprezentanți ai lumii academice clujene.

Ceremonia a fost deschisă de rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Domnul Andrei Marga, printr-un bogat discurs în care a evidențiat realizările pe plan academic ale universității clujene: „Trebuie din nou apelat la resursele de motivare a comportamentului democratic, care ne vin din religie. Trebuie din nou creat un suflu etic printre democrați, care n-are de unde să vină în momentul de față decât din această direcție. Secularizarea, așa cum a fost cunoscută în istorie, are nevoie astăzi de o corectură. Secularizarea nu mai trebuie înțeleasă ca o emancipare de religie, cum s-a spus mereu, până de curând. Secularizarea trebuie înțeleasă, mai curând, ca proces de învățare complementară: religie, filosofie, știință, artă”.

În continuare, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a rostit cuvântul *Laudatio*, elogiind personalitatea

*Ceremonia de decernare a titlului de „Doctor Honoris Causa” al Universității „Babeș-Bolyai”
Preafericitului Părinte Patriarh Daniel*

Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române și creionând viața și realizările Preafericitii Sale pe plan pastoral-misionar și cultural: „Patriarhul nostru este figura impunătoare, înțeleaptă, fermă, așezată, senină, limpede în gânduri, ușor profetică, legată de neamul său cu pecetea și rostul credinței, bun până la eminent, teolog, umanist desăvârșit, în stare să renunțe la privilegiul voluntarismului, iluziei și libertății exterioare, ordonându-și viața în așa fel încât lumea pe care o slujește să nu rămână pecetluită de greșeli care să nu se mai poată îndrepta”. Apoi, Domnul prorector Nicolae Bocșan a citit ordinul universității prin care se acordă Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul de *Doctor Honoris Causa*.

Patriarhul României a ținut ulterior cuvântul inaugural, intitulat „Satul românesc, între tradiție, supraviețuire și speranță”, în care a evocat imaginea satului românesc, cu viața și spiritualitatea unice de aici, cântate și elogiate de marii noștri scriitori, precum Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, George Coșbuc și pe care îl redăm integral în continuare:

Satul românesc între tradiție, supraviețuire și speranță

Am ales ca temă a cuvântului nostru inaugural satul românesc pentru două motive principale: primul motiv este sensibilitatea profundă a transilvănenilor față de semnificația satului românesc în istoria poporului român, după cum se vede de pildă la poeți și prozatori ca George Coșbuc, Octavian Goga, Lucian Blaga și Liviu Rebreanu; al doilea motiv este starea precară și incertă a satului românesc începând cu epoca colectivizării, industrializării și urbanizării comuniste și continuând cu fenomenul emigrației în străinătate în perioada care a urmat după anul 1990.

Situația dramatică a satului românesc de astăzi este percepută în mod acut și de Biserică, deoarece preoțimea ortodoxă română din mediul rural simte cum îmbătrânește rapid satul românesc, scade numărul botezurilor și al cununilor, în timp ce crește numărul deceselor, al înmormântărilor, iar oamenii devin tot mai săraci.

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
la decernarea titlului acedemic „Doctor Honoris
Causa” al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj*

1. Spiritualitatea tradițională a satului românesc

În discursul său de recepție la Academia Română din 5 iunie 1937, intitulat *Elogiul satului românesc*, poetul și filosoful român Lucian Blaga dezvoltă de fapt metafora sa poetică „*veșnicia s-a născut la sat*” și argumenta că satul românesc este „*singura prezență vie încă,*

deși nemuritoare, nemuritoare, deși așa de terestră, este unanimul nostru înaintaș fără nume”¹.

Prozatorul Liviu Rebreanu, în discursul său de recepție la Academia Română din 29 mai 1939, intitulat *Laudă țăranului român*, afirma că „la noi, singura realitate permanentă, inalterabilă, a fost și a rămas țăranul. Atât de mult că, de fapt, țăranul român nici nu e țăran ca la alte popoare. Cuvântul însuși e de origine urbană, cel puțin în semnificația actuală. Țăranul nu-și zice niciodată țăran. Doar în vremile mai noi și sub influențe politice a pătruns și la țară cuvântul, spre a indica pe omul de la sat în contrast cu cel de la oraș. Țăranii însă numesc pe țărani, simplu, oameni. De fapt, țăranul n-are nume, pentru că nu e nici clasă, nici breaslă, nici funcție, ci poporul însuși - omul român”. Și, ceva mai departe, Rebreanu preciza: „Suntem și vom fi totdeauna neam de țărani. Prin urmare, destinul nostru ca neam, ca stat și ca putere culturală atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țăranului. Dar mai atârnă, în aceeași măsură, și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne”². „Aurul curat” din sufletul țăranului despre care vorbea Rebreanu este de fapt spiritualitatea profundă a țăranului, lumina credinței și a hărniciei, a dărnicii și a jertfelniciei ca dăruire de sine și dănuire spirituală în timp și peste vremuri diferite.

Cuvântul „*țară*” vine de la latinescul „*terra*” („teritoriu”). „*Terranus*” este țăranul, cultivatorul pământului, cel mai atașat de țară, cel care are cea mai intimă legătură cu țărâna și cu țarina, cu solul. Cuvântul românesc „*pământ*” vine din latinescul „*pavimentum*”, care înseamnă vatra sau locul bătătorit de locuitorul și cultivatorul statornic al terenului sau al solului. Pământul este deci, în acest sens, terenul lucrat, umanizat și sfințit. De aceea zice românul: *Omul sfințește locul!*

Cuvântul „*pământean*” înseamnă de obicei în limba română „*omul locului*”, adică indigenul, dar în limbaj liturgic el este și locuitorul statornic al planetei Terra, adică al Pământului. Pământeanul este **omul**, compus din **humus** (humă) și **anima** (suflet rațional), o sinteză mistică între materie și spirit, între „*țărână și suflet viu*”: „*iar noi, pământenii, din pământ suntem zidiți și în același pământ vom merge*”,

¹ Lucian BLAGA, „Elogiul satului românesc”, discurs de recepție la Academia Română, susținut în data de 5 iunie 1937, publicat în volumul *Izvoade - eseuri, conferințe, articole*, Ed. Minerva, București, 1972, p. 2.

² Liviu REBREANU, *Laudă țăranului român*, discurs de recepție la Academia Română, 29 mai 1939, vezi: www.academiaromana.ro/com2005/pv1031/ESimion.doc.

cum se spune în slujba înmormântării. Pământeanul poartă deci în el taina mormântului și a cerului, a morții trupului și a nemuririi sufletului, fiindcă el este țărână modelată după chipul lui Dumnezeu Cel veșnic viu. În acest sens, pământeanul cultivă deodată cu pământul și dorul veșniciei.

Pe lângă percepția atemporală a istoriei de către țăran, pe care o subliniază Lucian Blaga, expresia „veșnicia s-a născut la sat” poate semnifica și faptul că la sat, mai mult decât la oraș, pot fi mai ușor percepute și apreciate prezența Creatorului în natură, valoarea naturii înconjurătoare ca dar al lui Dumnezeu, ce trebuie cultivat în relație de recunoștință față de Dăruitor, precum și legătura indisolubilă dintre cult și cultură, având ca bază agricultura. La sat, cultivarea pământului este adesea însoțită de acte cultice precum binecuvântarea holdelor, a semănatului, a fântânii, a primelor roade ale pământului, iar în unele regiuni Troițele străjuiesc fântânile, colinele sau drumurile din mediul rural. Toate slujbele de binecuvântare a cultivării pământului evidențiază legătura între rugăciune și acțiune, încât omul credincios și harnic se conduce după principiul: „totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu!”

După cum observă părintele Dumitru Stăniloae, țăranul român vede prezența harică și ocrotirea milostivă a lui Dumnezeu în toate cele prezente în jurul său: „Vede pe Dumnezeu în taina naturii. Un peisaj frumos al naturii e pentru el un adevărat rai. El spune în Miorița: „Pe un picior de plai, / Pe-o gură de rai”. El simte atât de aproape de om pe Dumnezeu, pe Maica Domnului, încât folosește pentru ei diminutive: (de familiaritate - n.n.) «Dumnezeu drăguțu’», «Măicuța Domnului».”³

Metafora „veșnicia s-a născut la sat” semnifică și percepția relației dintre timpul acțiunii și timpul rodirii. Poți să organizezi totul foarte bine din punct de vedere tehnic sau practic, dar, dacă ploaia nu vine la timp sau vine cu grindină mare, cultura agricolă poate fi compromisă! Pentru agricultor, între sămânța semănată și recolta scontată este o legătură spirituală trăită existențial în rugăciune, răbdare și speranță.

Este vorba de un timp al așteptării, al binecuvântării și al rodirii pe care țăranul îl înțelege altfel decât muncitorul sau inginerul care apasă pe buton în fabrică și obține imediat rezultatul dorit sau program.

La sat, viața este înțeleasă și ca timp binecuvântat pentru a sfinți locul în care trăim. Iar dacă sfințim locul în care trăim pe pământ, putem spera să primim și un loc în ceruri, „un colțișor în rai” - cum spunea părintele Paisie Olaru de la Mănăstirea Sihăstria de la Neamț. De ase-

³ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1992, p. 105.

menea, *satul are un cult al pomenirii morților și al legăturii dintre generații, mult mai profund decât orașul*. Creațiile populare perene din lumea satului sintetizează *filosofia profundă a înțelegerii sensului sfânt al vieții și al morții*. Din experiența Liturghiei euharistice, a vieții ascetice și a dăruirii jertfelnice s-a format spiritualitatea poporului român, ca fiind un popor care a interiorizat și asumat jertfa Crucii și lumina Învierii lui Hristos în viața lui.

O înaltă expresie a capacității artistice a sufletului țaranului român pătruns profund de jertfa Crucii și bucuria Învierii ne-o arată sculptorul Constantin Brâncuși în *Ansamblul comemorativ al eroilor români din Primul Război Mondial*, de la Târgu-Jiu. Acesta simbolizează, într-o concentrare triptică: *taina iubirii jertfelnice, a bucuriei pascale și a luminii eterne*. Un memorial al morții jertfelnice pământești devine motiv de meditație asupra *misterului vieții și iubirii cerești de dincolo de moarte*, exprimând, într-o formă artistică modernă, nouă, vechea tradiție liturgică și culturală a satului românesc⁴.

Asemenea țaranului credincios din trecut și de astăzi, sculptorul Constantin Brâncuși simțea că *trăiește și creează în interiorul lumii create de Dumnezeu, Făcătorul cerului și al pământului*. De aceea, ca sculptor, el respecta liniile din lemn și din piatră imprimate de Creator în însăși structura materiei care urma să devină epifanie sau simbol al spiritului prin lucrarea artistică a sculptorului român.

Înclinația românilor spre *dimensiunea veșnică a existenței*, izvorâtă parcă dintr-o dorință ascunsă de a opri timpul în loc, sau măcar de a mai încetini grabnica lui trecere, este ilustrată atât de frumos și în poezia lui Blaga intitulată „*Sufietul satului*”: „*Eu cred că veșnicia s-a născut la sat. / Aici orice gând e mai încet, / și inima-ți zvâcnește mai rar, / ca și cum nu ți-ar bate în piept / ci adânc în pământ undeva*”⁵.

În *Elogiul satului românesc*, Lucian Blaga mai constată că: „*A trăi în sat înseamnă a trăi în zăriștea cosmică și în conștiința unui destin emanat din veșnicie (...). Mândria satului de a se găsi în centrul lumii și al unui destin ne-a menținut și ne-a salvat ca popor peste veacurile de nenoroc. Satul nu s-a lăsat ispitit și atras în «istoria» făcută de alții peste capul nostru. El s-a păstrat feciorelnic neatins în autonomia sărăciei și a mitologiei sale pentru vremuri, când va putea să devină temelie sigură a unei autentice istorii românești*”⁶.

⁴Vezi † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Brâncuși, sculptor creștin ortodox*, Ed. TRINITAS, Iași 2008.

⁵Lucian BLAGA, *În marea trecere*, Ed. Ars Longa, Iași, 2009, p. 45.

⁶Lucian BLAGA, „Elogiul satului românesc”, p. 3.

Moment din timpul ceremoniei de decernare a titlului de „Doctor Honoris Causa” al Univeristății „Babeș-Bolyai”, Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

2. Criza actuală a satului românesc

Ne întrebăm astăzi dacă satul românesc mai trăiește, cum constata Lucian Blaga, în „zăriștea cosmică”, sau dacă țăranul român mai poate să determine „destinul nostru ca neam, ca stat și ca putere culturală”, cum spera Liviu Rebreanu.

Este limpede pentru noi toți că satul românesc nu mai este astăzi tot ceea ce Lucian Blaga și Liviu Rebreanu considerau că este cu mai bine de 70 de ani în urmă, dar nici nu se poate spune că nimic din ce a fost în trecut nu mai poate fi recuperat sau cultivat astăzi, ca urmare a unor rupturi profunde existente între istoria sau tradiția bogată a satului românesc și situația lui actuală.

Satul nostru românesc a teaurizat o mulțime de valori spirituale, morale și culturale care trebuie aduse din nou în actualitate, fără a cădea însă într-o nostalgie a repetiției trecutului. Din nefericire, în zilele noastre se constată o *criză a satului românesc atât din punct de vedere practic, cât și spiritual*. Astăzi, satul românesc este oarecum răstignit între idealizare nostalgică și abandonare practică, între identitate tradițională și supraviețuire precară.

După cum remarcă domnul Pierre Rabhi din Franța⁷, pământul hrănitor din mediul rural este astăzi elementul cel mai neglijat și mai ignorat de către marea majoritate a comunității științifice, a intelectualilor, a politicienilor, a oamenilor în general. Cu toate acestea, pământul care ne hrănește este principiul primordial fără de care nimic nu se poate realiza viabil. În consecință, el trebuie să constituie, în mod legitim, obiectul vigilenței și al protecției tuturor. *Ciudată și primejdioasă ignoranță în sânul unei societăți suprainformate despre orice, în afară de esențial!*⁸

Ne mirăm astăzi că nivelul de trai al țăranului român a rămas mult în urmă! Deși adevărații țărani muncesc din zori și până în noaptea, în România se practică o *agricultură de subzistență, adică de supraviețuire*. Cauzele acestei situații sunt multiple: *criza economică care a urmat celor două războaie mondiale, colectivizarea⁹ impusă de regimul comunist și insuficienta atenție cu care au fost tratate satul românesc și agricultura românească după anul 1989 până azi, mai precis lipsa de strategie coerentă și coresponsabilă pe termen lung privind prezentul și viitorul agriculturii românești*.

În tot acest timp, țărani români au dus-o greu: au luptat în războaiele mondiale între anii 1916-1918 și 1940-1945, unii dintre ei plătind cu jertfa vieții lor împlinirea mărețelor idealuri de libertate și unitate națională, alții au suportat cu greu ocupația trupelor sovietice (1944), au îndurat foametea anilor 1946-1947, teroarea colectivizării din perioada 1949-1962 și umilința disprețuirii credinței și a tradițiilor strămoșești sub regimul comunist, care l-a înstrăinat pe țăranul român de el însuși, încercând să-l transforme forțat în lucrător industrial. În prezent, (după 1989), *țăranul român trăiește suferința dezrădăcinării sale și a înstrăinării sale prin emigrație în străinătate, lucrând mai mult pentru dezvoltarea altor țări decât pentru propria sa patrie de origine*.

Toate aceste vitregii îndurate de țăranul român au avut efecte devastatoare la nivelul identității și mentalității sale, lovind adânc

⁷ Agricultor, scriitor și gânditor francez de origine algeriană, Pierre Rabhi este unul dintre pionierii agriculturii biologice și inventatorul conceptului de „*Oaze în toate locurile*”. El apără un tip de societate mai respectuoasă față de ființele umane și față de pământ.

⁸ Pierre RABHI, *Manifest pentru o nouă relație a omului cu pământul*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 69.

⁹ Consecință a economiei socialiste, colectivizarea reprezintă procesul prin care au fost trecute mijloacele de producție, pământurile, în proprietatea colectivă, prin naționalizare, expropriere etc.; procesul prin care s-au unit principalele mijloace de producție ale țărănimii în cooperative.

în normalitatea sau în firescul vieții sale tradiționale și generând în mediul urban transformări negative de ordin spiritual, cultural și demografic.

Deși se considera ideologic un câștig, rezultatul colectivizării comuniste a fost dezastruos și demolator pentru identitatea și demnitatea țăranului și a satului în general, iar pierderea a fost enormă. *Un profit fără proprietate!* CAP-urile¹⁰ erau în teorie proprietatea tuturor țăranilor, dar, de fapt, a nici unuia dintre ei. *Un profit fără libertate!* Colectivizarea a fost un proces forțat, nu a fost o asociere liberă, nici bine-venită și nici bine gândită. *Pierderea simțului proprietății și a demnității omului liber a fost o pagubă pe termen lung, a dus la degradarea comportamentului uman prin nivelare și constrângere.* De asemenea, ea a dus la pierderea inițiativei particulare și la pierderea încrederii în corectitudinea retribuției pentru munca prestată. În consecință, țăranii de astăzi au o mare reticență în a lucra pământul prin asociere agricolă din cauza traumei colectivizării forțate și a dezamăgirilor suferite ca urmare a experienței lor negative cu CAP-urile.

Deși nici până astăzi nu s-a încheiat anevoiosul proces de retrocedare a proprietăților confiscate de către regimul comunist - după 20 de ani de la publicarea Legii Fondului Funciar (18/1991) -, totuși, din cele 12 milioane de hectare de teren arabil, nouă milioane s-au restituit proprietarilor, creându-se astfel aproximativ 4-5 milioane de proprietari de parcele mici a câte 0,5-1 ha de teren¹¹. *Lipsa unei gândiri unitare în organizarea eficientă a agriculturii, numărul mic al programelor de sprijinire a investițiilor, subvențiile foarte reduse, valorificarea dezorganizată a producției ne diminuează nouă, românilor, mult șansele de redresare a agriculturii și ne împiedică să valorificăm potențialul natural existent în spațiul rural.*

Prin urmare, *criza actuală a satului românesc este amplificată și de tensiunea existentă între potențialul de dezvoltare și neputința de afirmare. Țară cu pământ bogat, dar cu țărani săraci! Mult teren agricol, dar fără ramișat, multe speranțe, dar puține mijloace de a-l lucra eficient și de a valorifica recolta obținută. Dorința de a avea sau a face ceva rentabil și lăudabil, dar și neputința de a ajunge la acel ceva!*

¹⁰CAP - Cooperativă Agricolă de Producție, unitate economică socialistă autonomă, realizată prin asocierea țăranimii, bazată pe proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție și a producției.

¹¹Vezi web site-ul Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților: <http://www.anrp.gov.ro>.

Așa cum afirma recent domnul Emil Boc, suntem astăzi în situația în care, deși „țara noastră are capacitatea de a hrăni 80 de milioane de oameni, din nefericire, importă cea mai mare parte a produselor agroalimentare!”¹² Altfel spus, terenul cultivabil al României poate hrăni 80 de milioane de oameni, dar când?, și cultivat de cine? De români sau de străini? Oricum, nu poate exista cu adevărat *țară românească fără țărani români!*

Potrivit Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, cu o suprafață totală de 238.000 km² și o populație de peste 21 de milioane de locuitori, România este, ca mărime mijlocie, cel de-al doilea stat-membru al Uniunii Europene după Polonia. Ea reprezintă 6% din suprafața totală a Uniunii Europene și 4% din populația acesteia. Zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul țării, cuprinzând 45,1% din populație, și anume 9,7 milioane de locuitori¹³.

Restructurarea și eficientizarea reală a agriculturii românești vor avea un impact deosebit asupra economiei rurale în general, având în vedere că agricultura continuă să rămână cea mai importantă activitate din spațiul rural și o sursă esențială de venit pentru gospodării și pentru piața internă sau chiar și externă. Populația activă reprezintă 46,3% din totalul locuitorilor din spațiul rural și poate contribui la susținerea creșterii economice din zonele rurale, dacă vor exista mijloace de stimulare adecvate¹⁴.

Biserica Ortodoxă Română militează cu responsabilitate pentru dezvoltarea rurală, și pentru că majoritatea populației sărace din mediul rural este creștin ortodoxă, iar preoții noștri de la sate se confruntă cu multe probleme de ordin social și pastoral. Criza economică, șomajul, dezvoltarea rurală insuficientă și emigrația spre țări mai bogate au creat o criză majoră a satului românesc, care se zbate între tradiție și supraviețuire, cu speranțe firave pentru viitorul apropiat.

La nivelul Patriarhiei Române, în satele sărace, avem multe biserici în construcție, mai ales acolo unde n-au existat niciodată biserici, iar altele necesită restaurare sau reparație. Avem nevoie de case parohiale, pentru ca preoții să locuiască în sat, dar și de cantine parohiale, pentru ca oamenii săraci să fie și mai mult ajutați cu o supă caldă, cu un prânz, mai ales sâmbăta, după parastas, sau duminica, după

¹² Emil Boc, prim-ministrul României, sâmbătă, 5 noiembrie 2011, cu ocazia vizitei la Brașov, vezi web site-ul Guvernului României www.gov.ro.

¹³ Vezi web site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale: <http://www.madr.ro>.

¹⁴ Vezi <http://www.madr.ro>.

Sfânta Liturghie. Sărăcia actuală de la sate ne determină să organizăm mai multă solidaritate între parohiile urbane și cele rurale și mai multă cooperare cu autoritățile locale și cu posibili donatori.

Aceste activități social-pastorale coordonate de Biserică întâmpină însă dificultăți din cauza situației economice precare a multor comunități din mediul rural. Există în rândul preoților noștri multă voință de a ajuta pe cei săraci, dar puține mijloace de a realiza cele ce sunt urgent necesare.

Se constată tot mai mult că în satul în care nu este biserică, nu este preot, nu este casă parohială sau preotul nu locuiește în sat, ci la oraș și face naveta la sat, există mai multe cazuri de alcoolism, mai multă singurătate, mai puțină solidaritate între oameni, mai puțină comuniune și mai puțină bucurie. În schimb, acolo unde biserica este deschisă în fiecare duminică și zi de sărbătoare, unde preotul aduce speranță, organizând programe de întrajutorare frățească și mobilizând oamenii credincioși să-i ajute pe cei mai săraci, situația spirituală și socială a parohiei este diferită. Deci, *actul religios nu are numai o consecință cultică sau spirituală, ci el influențează și viața socială, aduce un spor de calitate vieții într-o anumită comunitate*. Acolo unde există cooperare strânsă între preot, primar, învățător și medic, între toți factorii de răspundere, se creează speranță mai multă și comuniune spirituală mai intensă. Totuși nu putem cere credincioșilor noștri să contribuie foarte mult la dezvoltarea activității social-pastorale a Bisericii în comunitatea rurală dacă ei sunt foarte săraci. În același timp, nu trebuie doar să așteptăm ajutorul statului român, ci *trebuie să încurajăm și să prețuim agricultorii harnici și darnici din comunitatea noastră românească. Suntem interesați ca satul românesc să fie un sat în care viața să fie o binecuvântare, nu o înstrăinare a oamenilor de propriul pământ și de propria identitate*. Aceasta înseamnă că putem să învățăm și din experiența altora, dar și să valorificăm din trecutul satului românesc unele virtuți spirituale, morale și practice, cum sunt: credința, cinstea, hărnicia, dărnicia, simțul proprietății și al inițiativei, solidaritatea și comuniunea în comunitatea rurală și între comunitățile rurale.

În limba română se spune despre țăranul harnic și priceput că este gospodar, însă cuvântul „gospodar” vine din slavonă și înseamnă „domnitor”. Deci, într-un fel, **un om gospodar este un domnitor pe moșia sa, cel care are grijă de aceasta, o apără și o cultivă, fiind bucuros de frumusețea și rodnicia ei**. Gospodarul adevărat simte o răspundere constantă pentru moșia moștenită de la moși-strămoși. *El exprimă sentimentul recunoștinței când moșia rodește și se bucură că o poate dărui sau*

transmite în stare bună urmașilor. Am dat doar un exemplu de valorificare spirituală și etică a unor termeni vechi din tradiția noastră.

3. Speranță pentru satul românesc: o agricultură rentabilă, orientată etico-social și ecologic

Speranța pentru satul românesc se află într-un viitor pregătit în mod activ, nu doar așteptat în mod pasiv. Speranța aceasta este ca ploaia care cade pe solul deja pregătit. Ploaia care vine de sus nu depinde de noi, dar lucrarea pământului depinde de noi, astfel că, atunci când vine ploaia, aceasta trebuie să cadă pe un sol pregătit. Viitorul trebuie pregătit cu discernământ critic și creator, dar și cu efort stăruitor.

La punerea în practică a oricărui proiect major trebuie avut în vedere nu numai profitul material imediat, ci și câștigul spiritual pe termen lung. Profitul material pe termen scurt poate fi mare, dar consecințele pe termen lung pot fi uneori negative. *Lacom de câștig sau profit imediat și nelimitat, omul individualist din epoca modernă și postmodernă, secularizat, exploatează în mod excesiv și nerațional pământul, fără să-i protejeze sănătatea sa naturală. Astfel, omul secularizat care a pierdut simțul spiritual al relației sale cu pământul nu mai sfințește pământul, ci îl otrăvește, îl degradează și-l îmbolnăvește. Ca atare, criza ecologică sau criza mediului înconjurător este și o criză spirituală, o consecință a crizei universului interior sau spiritual al omului secularizat¹⁵.*

Prin urmare, agricultura nu trebuie redusă la o industrie agrară, la o lăcomie pătimasă după profit material cu orice preț, ci trebuie avută în vedere și bogăția spirituală a relației om - natură și a oamenilor între ei și între generații succesive. Cu alte cuvinte, nu contează doar cantitatea materială obținută imediat, ci și calitatea relațiilor oamenilor cu natura și întreolaltă. *Economicul nu mai trebuie separat de etica socială și de responsabilitatea ecologică. Practic, pentru prezent și viitor trebuie promovate atât dezvoltarea asociațiilor agricole pentru producție mare (hrana întregii populații a țării și export), cât și fermele de familie în care se cultivă în mod deosebit relația familie - pământ și relațiile interumane. La nivelul acestor ferme de familie, cultura tradițională și relațiile interumane se păstrează mai puternic decât la nivelul fermelor de tip nord-american, industrial. Noi considerăm că ambele forme pot coexista în mod complementar. Valorile etico-sociale permanente privind gene-*

¹⁵Pierre RABHI, *Manifest pentru o nouă relație a omului cu pământul*, p. 5.

rația prezentă și generațiile viitoare însă trebuie cultivate în ambele forme de agricultură.

Mai precis, *natura trebuie mereu cultivată ca dar al lui Dumnezeu, pentru noi și pentru generațiile viitoare.*

Părintele Dumitru Stăniloae spunea în acest sens: „*natura nu-și îndeplinește rolul ei fără om, sau printr-un om care lucrează contrar ei. Prin coruperea, sterilizarea și otrăvirea naturii, omul face imposibilă existența sa și a semenilor săi. Astfel, natura nu este numai condiția existenței omului singular, ci și a solidarității umane. Natura apare într-un mod cu totul clar, ca mediul prin care omul poate face bine sau rău semenilor săi, dezvoltându-se sau ruinându-se el însuși din punct de vedere etic sau spiritual*”¹⁶.

Între creație și Creator, între dar și Dăruitor există o legătură de viață pe care Sfânta Scriptură o descrie ca fiind: „*legământul veșnic dintre Mine (Dumnezeu) și pământ și tot sufletul viu din tot trupul ce este pământ*” (Facerea 9, 16). Libertatea noastră însă, a fiecăruia dintre noi și a tuturor împreună, este cea care poate transforma o legătură sănătoasă și sfântă a vieții într-o legătură a degradării și a morții. Agricultorul adevărat este harnic și darnic; responsabil de a înmulți darurile și bucuria de a face pământul roditor. Dăruim semenilor noștri ceea ce am primit de la Dumnezeu ca dar, la care am adăugat munca și priceperea noastră; astfel, realizăm o bogată comuniune veșnică divino-umană, unind, prin agricultură, cultul și cultura, știința practică și spiritualitatea profundă.

În plus, *viața înseamnă mai mult decât consum, deoarece nu trăim numai biologic, ci și spiritual. Viața înseamnă mai ales comuniune de gândire și de acțiune între contemporani, dar și între generațiile trecute și cele viitoare.*

În fața nelimitatei dorințe de câștig „*mereu mai mult*” care ruinează planeta pentru profiul unei minorități, *sobrietatea este o alegere conștientă, inspirată de rațiune. Ea este o artă și o etică de viață, sursă de satisfacție și de profundă stare de bine. Ea reprezintă o poziționare politică și un act de rezistență în favoarea pământului, a împărțirii bunurilor și a echității*¹⁷.

Industrializarea agriculturii, prin utilizarea masivă a îngrășămintelor chimice, a pesticidelor și a semințelor hibride și prin mecanizarea excesivă, a prejudiciat grav pământul care ne hrănește, precum și cultura țăranilor. Pierre Rabhi constată în această privință:

¹⁶ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997, ediția a doua, p. 223.

¹⁷ Pierre RABHI, *Manifest pentru o nouă relație a omului cu pământul*, p. 137.

„Neputând produce fără a distruge, umanitatea se expune unor perioade de foamete fără precedent”¹⁸.

„O agricultură care nu poate să producă fără să distrugă poartă în ea germeii propriei sale distrugerii”¹⁹.

Dacă noi consumăm totul și degradăm totul din natură (creație), dovedind lipsă de respect față de Creator, nerecunoștință și nepăsare față de darurile primite, ce transmitem generațiilor viitoare? Binecuvântare sau poluare? Pământ lucrat și sfințit sau pământ degradat și pustit? Totuși, putem transmite generațiilor viitoare bogăție și înțelepciune, dacă gândirea noastră este creatoare de valori și voința noastră este promotoare a coresponsabilității și a cooperării practice la nivel național și planetar.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*Dr Andrei Marga, rectorul Universității „Babeș-Bolyai”
acordând Preafericitului Părinte Patriarh Daniel titlul de „Doctor Honoris Causa”*

¹⁸ Pierre RABHI, *Manifest pentru o nouă relație a omului cu pământul*, p. 135.

¹⁹ Pierre RABHI, *Manifest pentru o nouă relație a omului cu pământul*, p. 70.

La sfârșitul evenimentului, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit Bibliotecii universitare câteva cărți, ca dar și binecuvântare pentru cei ce se ostenesc în instituția clujeană.

Summary: *His Beatitude Father Patriarch Daniel's Canonical Visit to the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj, on the Occasion of Ninety Years Since this Eparchy Was Restablished.*

Ninety years it has been this year since the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj was restablished, on 6th of December 1921. On this occasion, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, made a canonical visit to this eparchy, between the 5th and the 7th of December, in answer to the invitation of His Eminence Andrei, Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș. Before His Beatitude's arrival, a colloquium about *Ninety Years Old Eparchy of Cluj. History, Events, Personalities* proceeded on the 5th of December, in *Nicolae Ivan* Aula Magna of the Faculty of Orthodox Theology of Cluj.

On the 6th of December, His Beatitude officiated the Holy and Divine Liturgy in the Metropolitan Cathedral of Cluj-Napoca, assisted by a group of high ecclesiastics, with in the frame of which the Head of the Romanian Orthodox Church called to minds the life and miracles of Saint Nicholas, who was a perfect example of living worthy of imitating by the Christians of everywhere and every time. Further on, His Eminence Metropolitan Andrei gave a solemn speech in which he called the memory of the great hierarchs who had shepherded the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj.

The Divine Liturgy having come to an end, all the officiating high ecclesiastics took part in the festivity of the Archdiocese of Vadul, Feleacul and Cluj- Museum being inaugurated in the semi- basement of the Metropolitan Cathedral. On the last day of His visit, His Beatitude Father Patriarch Daniel was awarded the the academic title of *Doctor Honoris Causa* by "Babeș-Bolyai" University of Cluj. This highly reputed academic title was handed over to Him by Professor Andrei Marga, Rector of the University, who gave a subsequently a speech about the academic achievements of this distinguished educational institutional. Further on, His Eminence Andrei, Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana an Maramureș, pronounced a *Laudatio* allocution, extolling the personality of the Head of the Romanian Orthodox Church, and placing therewith particular emphasis on His Beatitude's life and pastoral, missionary and cultural achievements. By way of conclusion, His Beatitude Father Patriarch Daniel gave a maiden speech about "The Romanian Village Between Tradition, Survival and Hope" in which he evoked the exemplary image of the Romanion village, with its unmistakable life and spirituality.

**Hirotonia într-un arhieru
a Părintelui Arhimandrit Ignatie Trif,
Arhieru-vicar ales al Episcopiei Ortodoxe Române
a Spaniei și Portugaliei
(11 decembrie)**

REDAȚIA

În ziua de 11 decembrie 2011, Preacuviosul Părinte arhimandrit Ignatie Trif a fost hirotonit ca Arhieru-vicar al Episcopiei Ortodoxe a Spaniei și Portugaliei, în Catedrala mitropolitană „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail” din Paris. Hirotonia a avut loc în cadrul Sfintei Liturghii săvârșită de mai mulți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și cu Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Român al Europei Occidentale și Meridionale.

Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei are, din data de 11 decembrie 2011, un al doilea ierarh. Preacuviosul Părinte arhimandrit Ignatie Trif a fost hirotonit într-un arhieru-vicar, pentru eparhia românească din Peninsula Iberică. Evenimentul s-a desfășurat în Catedrala mitropolitană „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail” din Paris. De menționat este faptul că, tot în Catedrala mitropolitană, în seara din prețuia hirotoniei, după slujba Vecerniei, a urmat rânduiala iposifierii sau a chemării la arhierie a Părintelui arhimandrit Ignatie Trif.

Hirotonia a avut loc în cadrul Sfintei Liturghii săvârșite de șapte ierarhi ai Bisericii noastre, în frunte cu Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și cu Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Român al Europei Occidentale și Meridionale.

După mărturisirea de credință a noului ierarh s-a dat citire actului de confirmare a alegerii sale, semnat de Întâistătorul Bisericii noastre,

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Actul a fost prezentat de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, în calitate de delegat al Preafericitului Părinte Patriarh la acest eveniment. În continuare, redăm integral acest *Act patriarhal* de confirmare, având numărul 1/2011, emis de Cancelaria Sfântului Sinod la data de 7 decembrie 2011, în temeiul Hotărârii nr. 8492 / 24 octombrie 2011 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și potrivit prevederilor art. 25 alin. (6) și art. 133 alin. (2) din *Statutul pentru Organizarea și Funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*:

† DANIEL

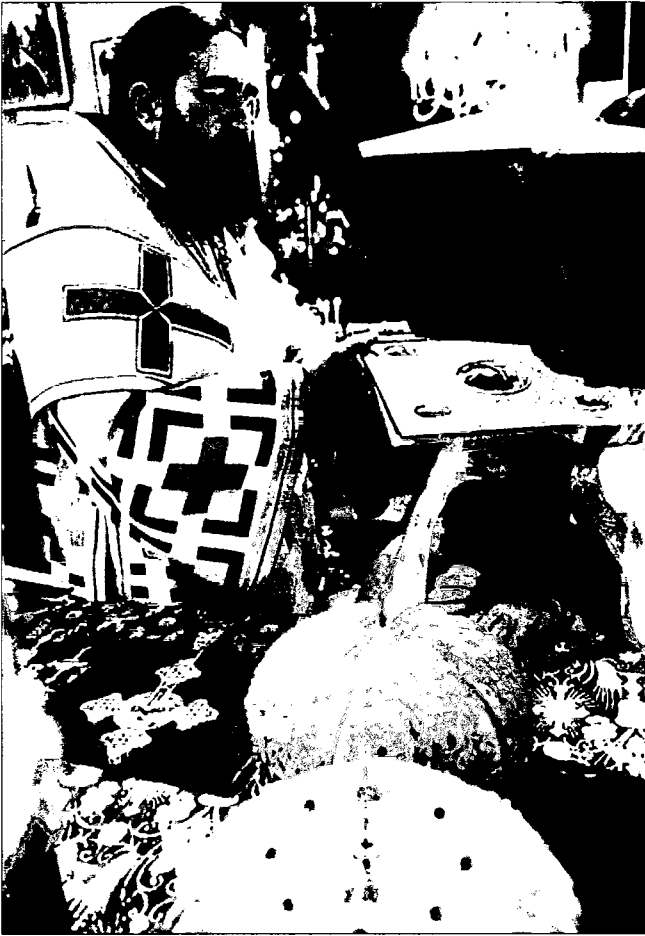
Prin harul și purtarea de grijă ale lui Dumnezeu,
Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul Tronului Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*Preaiubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini
din Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei,
și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestui*

Act patriarhal de confirmare,

Har, milă și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi, părintești binecuvântări!

Ca slujitor al Bisericii lui Hristos în vrednicia de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în temeiul prevederilor art. 25 alin. (6) și art. 133 alin. (2) din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din ziua de 24 octombrie 2011, a examinat propunerea Preasfințitului Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, privind înființarea postului de Arhieru-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei și alegerea în acest post a Preacuviosului Părinte Arhimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif, consilier în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

*Moment din timpul slujbei de hirotonie întru arhieru
a Preacuviosului Arhimandrit Ignatie Trif*

Având în vedere că propunerea Preasfințitului Părinte Episcop Timotei are ca scop împlinirea cerințelor duhovnicești, liturgice, pastorale și misionare ale celor aproape un milion de creștini ortodocși români din Spania și Portugalia, impulsivitatea activității misionar-pastorale în cuprinsul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, precum și sprijinirea ierarhilor din Mitropolie în lucrarea pe care o desfășoară spre folosul duhovnicesc, educațional și social al credincioșilor din cadrul comunităților ortodoxe române

din Marea Britanie și Irlanda, arhierul-vicar având îndatorirea statutară de a fi prezent și a-și desfășura activitatea cu timp și fără timp în cuprinsul eparhiei, în conformitate cu atribuțiile ce-i vor fi încredințate prin Decizia Preasfințitului Părinte Episcop Timotei ce va fi aprobată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;

Apreciind că **Preacuviosul Părinte Arhimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif** are o temeinică formare pastorală, duhovnicească și monahală, dobândită în peste 10 de ani de slujire la sfântul altar și în cei aproape 4 ani de viață călugărească, o solidă pregătire teologică în domeniul studiilor patristice și o fructuoasă experiență didactică dobândită, în-

cepând din anul 2002, în calitate de asistent și lector universitar titular la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, o **susținută activitate publicistică și numeroase participări la simpozioane și întruniri naționale și internaționale**, precum și **simț administrativ-gospodăresc** dovedit în răspunderile încredințate în cadrul Arhiepiscopiei Alba Iuliei și, mai apoi, a Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale;

Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, în temeiul prevederilor **art. 88 alin. (1) lit. k)** din *Statut* privind consultarea prealabilă de principiu cu Patriarhul României și mitropolitul locului, în legătură cu necesitatea pastoral - misionară și administrativă a înființării unui post de arhierie - vicar în eparhia pe care o păstorește și, după consultarea cu Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale și cu organismele eparhiale, făcută în conformitate cu prevederile **art. 132 alin. (2)** din *Statut*, a propus Sfântului Sinod **înființarea postului de Arhierie-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, precum și alegerea în acest post a Preacuviosului Părinte Arhimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif.**

După aprobarea înființării postului de arhierie - vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, în urma examinării canonice care s-a făcut **Preacuviosului Părinte Arhimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif**, în conformitate cu prevederile **art. 130 alin. (12)** din *Statut*, și a constatării că Preacuvioșia Sa întrunește condițiile canonice pentru ridicarea la treapta arhieriei, menționate în **art. 130 alin. (4) lit. a-g)** din *Statut*, la propunerea Comisiei canonice, juridice și pentru disciplină și ca urmare a votului exprimat, **Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din 24 octombrie 2011, a aprobat alegerea Preacuviosului Părinte Arhimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif** în postul nou-înființat de Arhierie-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei și ridicarea sa la treapta arhieriei, urmând a purta, în această demnitate bisericească, titulatura **Mureșeanul.**

Pentru împlinirea rânduielilor canonice și statutare bisericești, cele de mai sus se prezintă spre știință tuturor celor de față, precum și întregului cler și tuturor credincioșilor din Sfânta Episcopie Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei și celor din cuprinsul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, astăzi, duminică, 11 decembrie 2011, la **hirotonia întru arhierie a**

Preacuviosului Părinte Ahimandrit Dr. Ignatie (Ilie) Trif, pentru postul de Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, în cadrul Sfintei Liturghii.

Din partea Preasfinției Sale așteptăm, așa cum prevede **Canonul 34 Apostolic**, cinstire și ascultare față de Chiriarhul Său, Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei, față de Mitropolitul locului și de Patriarhul României, dar mai ales față de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române; să lucreze în comuniune cu ceilalți ierarhi din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale, să arate iubire de neam, grijă părintească pentru parohii și mănăstiri, pentru valorile credinței ortodoxe, pentru cultura creștină, precum și dragoste părintească față de clerul și dreptcredincioșii creștini, tineri și vârstnici, făcându-se tuturor călăuză întru păstrarea neștirbită a dreptei credințe și a rânduielilor Bisericii noastre străbune; să se consulte și să coopereze cu autoritățile din Spania și Portugalia, precum și din alte ținuturi în care-și va desfășura activitatea, spre binele Bisericii și al credincioșilor ortodocși români.

Încredințăm pe **Preasfințitul Părinte Ignatie Mureșeanul, noul Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei**, milostivirii Bunului Dumnezeu, rugăciunilor *Sfântului Apostol Iacob, ocrotitorul Spaniei și Portugaliei, ale Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul României, ale Sfântului Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei, precum și ale tuturor Sfinților Români.*

Și astfel, cu un cuget și cu o inimă, împreună să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoiființă și nedespărțită. Amin!

Președintele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul Tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În cuvântul rostit după Sfânta Evanghelie, Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cel care l-a călugă-

rit și l-a hirotonit preot pe Părintele Ignatie, a apreciat calitățile do-sebite ale noului ierarh. „Rugăciunile noastre către Arhiepiscopul Cel Veșnic sunt acestea: să-i întărească misiunea pe care o începe, pentru că și până acum a făcut misiune bună. Cei ce-l cunosc (...) știu cu câtă râvnă a slujit și până acum Mântuitorului Hristos și ca preot la Catedrala din Alba Iulia și ca dascăl la Școala de Teologie din Alba Iulia, și ca misionar râvnitor oriunde a fost trimis, și același lucru îl va face și aici. De aceea, Înaltpreasfinția Voastră, ne bucurăm că aveți un ucenic

Preasfințitul Ignatie, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe a Spaniei și Portugaliei binecuvântând pe credincioși

de nădejde, care socotim noi că va face misiune bună în Biserica Domnului Iisus Hristos de aici, în Europa Occidentală și Meridională”, a mărturisit Înaltpreasfințitul Părinte Andrei.

Preasfințitul Ignatie Trif, pe nume de botez Ilie, s-a născut pe 7 iulie 1976, în localitatea Bilbor, județul Harghita. Între 1997 și 2001 a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia la specializarea Teologie Pastorală. A avut preocupări în domeniul Teologiei dogmatice și în studierea Părinților Bisericii și, de aceea, după absolvirea facultății, în 2001, s-a înscris la cursurile de doctorat la specialitatea Patrologie și literatu-

ră postpatristică, din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Între anii 2003-2009 a urmat școala doctorală la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Atena, ca bursier al Sfântului Sinod al Greciei și al Idrima Kratikon Ipotrofon. În anul 2011 a obținut titlul de Doctor în Teologie, specialitatea Patrologie și literatură postpatristică, cu lucrarea „Sfântul Grigorie Palama și doctrina despre energiile necreate”, susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București. Preasfinția Sa a fost tuns în monahism, în ziua de 24 februarie 2008, de Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei Andreicuț, pe când era Arhiepiscop de Alba Iulia, și a slujit ca diacon la Mănăstirea Poșaga și ca preot la Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia. În anul 2011 s-a transferat în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, primind în ziua de 19 mai rangul de arhimandrit. Preasfinția Sa fost ales Arhieru-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei în ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din 24 octombrie 2011, urmând a purta, în această demnitate bisericească, titlatura „Mureșeanul”.

Summary: Father Archimandrite Ignatie Trif has taken holy orders as Auxiliary Bishop of the Romanian Orthodox Diocese of Spain and Portugal

On the 11th of December 2011, Most Reverend Father Archimandrite Ignatie Trif was ordained Auxiliary Bishop of the Romanian Orthodox Diocese of Spain and Portugal in *Saint Archangels Michael, Gabriel and Raphael* Metropolitan Cathedral in Paris. In the preceding evening, after the Vesper Service, a ceremonial of calling to the Episcopal dignity was given in this cathedral for Father Ignatie Trif.

The service for the ordainment took place within the frame of the Divine Liturgy officiated by seven high ecclesiastics of the Romanian Orthodox Church, headed by His Eminence Andrei, Metropolitan of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș, and His Eminence Iosif, Romanian Metropolitan of Western and Meridional Europe.

The confirmation deed of the new hierarch being elected was signed by the Head of our Church, His Beatitude Father Patriarch Daniel, and read out by His Grace Father Ioachim Băcăoanul, Vicar Bishop of the Archdiocese of Roman and Bacău, in his capacity as His Beatitude Father Patriarch's representative at this event.

His Grace Ignatie Trif was tonsured into monasticism, on the 24th of February 2008, by His Eminence Metropolitan Andrei Andreicuț (when he had been Archbishop of Alba Iulia), and he served as a deacon at Poșaga Monastery, and as a priest at the Archiepiscopal Cathedral in Alba Iulia. In 2011, he was transferred to the Romanian Orthodox Metropoly of Western and Meridional Europe, being promoted to the rank of archimandrite, on the 19th of May. His Grace was appointed Vicar Bishop of the Romanian Orthodox Diocese of Spain and Portugal within the meeting of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, held on the 24th of October 2011, and in this high ecclesiastic dignity he was to bear the symbolic surname of “Mureșeanul”.

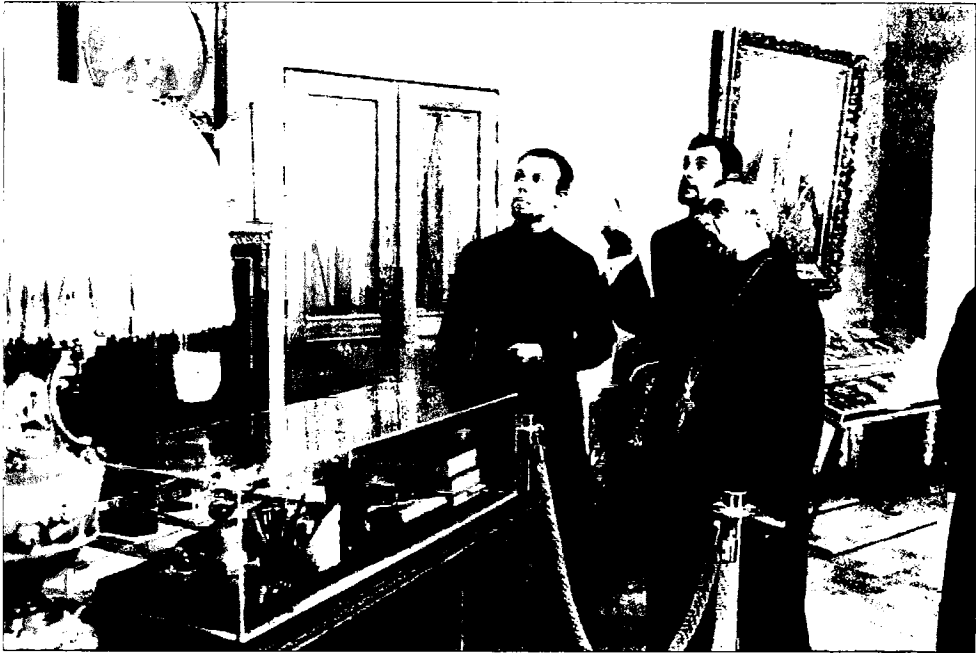
Proiect de colaborare între Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și Academia Teologică din Moscova (19-21 decembrie)

REDAȚIA

La sfârșitul anului 2011, o delegație a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, avându-i ca membri pe Părintele decan Ștefan Buchiu, Părintele prorector Emanoil Băbuș, Domnul Dumitru Radu, profesor la Secția Artă sacră și Părintele Diacon Eugeniu Rogoti, angajat al Administrației Patriarhale, s-a deplasat în Rusia, în vederea semnării unui acord de cooperare științifică cu Academia Teologică din Moscova.

În cadrul vizitei efectuate în perioada 19-21 decembrie, membrii delegației române au discutat cu Înaltpreasfințitul Părinte Evghenie de Vereja, rectorul instituției-gazdă, analizând posibilitățile de cooperare dintre cele două facultăți teologice și au participat la o întâlnire cu studenții Academiei. Totodată, au vizitat Muzeul arheologic bisericesc al Academiei Teologice din Moscova, școala de iconografie și Biblioteca acesteia, cât și Lavra „Sfânta Treime” și Schitul „Ghetsimani”, din apropierea localității Serghiev Posad, unde se află sediul Academiei Teologice, continuatoarea, pe linie teologică, a Academiei Slavo-Greco-Latine din Moscova.

În perioada 19-21 decembrie 2011, cu câteva zile înainte de marele praznic al *Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos*, o delegație a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București s-a deplasat în Rusia, în vederea semnării unui acord de cooperare științifică cu Academia Teologică din Moscova. Delegația română a fost condusă de Părintele Ștefan Buchiu, decanul instituției teologice din București. Din delegație au mai făcut parte Părintele Emanoil Băbuș, prodecan, și Domnul Dumitru Radu, profesor la Secția Artă sacră. Traducerea din limba rusă a fost facilitată de Părintele Diacon Eugeniu Rogoti, angajat al Administrației Patriarhale de la București.

Delegația Facultății de Teologie Ortodoxă din București vizitând Muzeul arheologic bisericesc al Academiei Teologice din Moscova

În seara zilei de sosire, 19 decembrie, la Serghiev Posad, localitatea unde se află Academia moscovită, delegația română a participat la o cină de lucru oferită de Înaltpreasfințitul Părinte Evghenie de Vereja, rectorul instituției-gazdă. În cadrul discuțiilor s-au trasat, în mare, posibilitățile de cooperare între cele două instituții, subliniindu-se, întâi de toate, posibilitatea schimbului de profesori, pe perioade scurte, dar și a schimbului de studenți, pentru un semestru, mai ales la Secția Artă sacră.

În dimineața zilei de 20 decembrie, după ce a asistat la Liturghia în limba greacă, oficiată de Părintele Dionisie Șlenov, la strană cântând studentul român Ionuț Barbu, delegația română a vizitat Muzeul arheologic bisericesc al Academiei Teologice din Moscova. Muzeul a fost înființat în 1948 și cuprinde exponate bisericești, mai ales icoane, din secolele XVI-XVII, precum și cabinetul de lucru al celui care a înființat muzeul, vrednicul de pomenire patriarh Alexie I Simanski. Delegația română a vizitat apoi școala de iconografie a academiei moscovite, unde studiază aproximativ 100 de tineri, timp de patru ani, perfecționându-se în arta broderiei și a pictării icoanelor.

*Părintele Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, oferind un album
Înaltpreasfințitului Evghenie de Vereja, rectorul Academiei Teologice din Moscova*

Membrii delegației au putut urmări câteva lucrări de diplomă, în curs de realizare - broderii și icoane - ale studentelor din anul terminal. În aceeași zi, delegația Facultății teologice bucureștene a vizitat Biblioteca Academiei Teologice din Moscova.

În dimineața zilei de 21 decembrie, delegația română a participat la slujba arhierască, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Evghenie de Vereja. După slujbă, delegația a vizitat bisericile Lavrei „Sfânta Treime”, unde se află moaștele Sfântului Serghie de Radonej, precum și Schitul „Ghetsimani”, din apropierea orașului Serghiev Posad. Schitul „Ghetsimani” este vestit prin biserica rupestră și peșterile unde se nevoiau, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, călugării pustnici din Lavra „Sfânta Treime”, cel mai cunoscut dintre aceștia fiind Cuviosul Barnaba.

În după-amiaza aceleiași zile, începând cu ora 15:00, delegația română a participat la o întâlnire cu studenții, organizată în sala de festivități a Academiei Teologice din Moscova. În cuvântul de prezentare a oaspeților, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Evghenie de Vereja i-a anunțat pe

studenți despre motivul pentru care se află delegația română la Moscova, precum și despre stadiul actual de aliniere a învățământului teologic rusesc la procesul de la Bologna, în vederea acreditării acestuia de către Ministerul Educației din Federația Rusă. Înaltpreasfinția Sa a mai menționat progresele învățământului teologic românesc în această privință.

Tot atunci, Părintele decan Ștefan Buchiu a ținut o conferință despre istoricul și situația actuală a învățământului teologic ortodox românesc, în general, și a Facultății de Teologie Ortodoxă din București, în special.

În urma conferinței Părintelui profesor Ștefan Buchiu, studenții au adresat câteva întrebări legate de procesul de la Bologna, dar și de viața studenților bucureșteni. Părintele prodecan Emanoil Băbuș a intervenit, în calitatea sa de responsabil cu viața studențească la Facultatea bucureșteană, descriind modul în care își petrec timpul de studiu, dar și timpul liber studenții români, precum și bursele pe care le primesc aceștia lunar. Tot atunci s-au descris și diversele modalități de accesare a bursei de studii în străinătate, în special prin programul Erasmus.

Înaltpreasfințitul Evghenie de Voreja, rectorul Academiei Teologice din Moscova, oferind o icoană părintelui Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din București

Academia Teologică din Moscova este continuatoarea, pe linie teologică, a Academiei Slavo-Greco-Latine din Moscova, înființată la sfârșitul secolului al XVIII-lea. După incendierea instituției, în războiul ruso-francez din 1812, Academia Teologică din Moscova a fost mutată în incinta Lavrei „Sfânta Treime”, unde se află și astăzi. Ea și-a întrerupt activitatea în perioada ateismului militant, imediat după revoluția bolșevică, dar s-a redeschis, întâi sub formă de seminar teologic, apoi ca academie, în 1948.

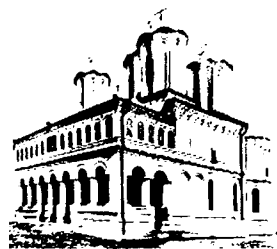
Actualmente, în cadrul procesului de trecere la sistemul de la Bologna, în vederea acreditării, cursurile Academiei se desfășoară astfel: bacalaureatul (fostul seminar) timp de patru ani; academia, timp de doi ani, și doctoratul, timp de trei ani. Deoarece procesul de trecere la noul sistem este în desfășurare, mai există încă studenți care fac seminarul, mai ales cei care studiază la fără frecvență.

Summary: A Project of co-operation between the Faculty of Orthodox Theology of Bucharest and the Theological Academy of Moscow

Between the 19th and the 21st of December 2011, a few days before the great feast of the Nativity of our Lord Jesus Christ, a delegation of „Patriarch Justinian” Faculty of Orthodox Theology of Bucharest went to Russia, towards concluding an agreement of scientific co-operation with the Theological Academy of Moscow. The Romanian delegation was led by Father Ștefan Buchiu, Dean of the theological institution in Bucharest. The delegation also consisted of Father Emanoil Băbuș, Deputy Dean, and Mr. Dumitru Radu, Professor at the sacred art department. The translation into and from Russian was in the hands of Father Eugeniu Rogoti from the Patriarchal Administration in Bucharest.

During their visit, the members of the Romanian delegation had talks with His Eminence Evghenie of Vereja, Rector of the Theological Academy, in which the possibilities of co-operation between the two institutions were discussed upon, and had a meeting with the students of the Academy. They visited there through the Church Archaeological Museum of the Theological Academy of Moscow, the school of iconography and its library, as well as „The Holy Trinity” Lavra, and „Gethsemane” Skete, not far from Serghiev Posad, where there is the residence of the Theological Academy, which carries on the theological tradition of the Slave, Greek and Latin Academy of Moscow.

Agenda de lucru
a Patriarhului României

Agenda de lucru a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1 septembrie – 31 decembrie 2011)

SEPTEMBRIE

Joi, 1 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.
A primit la Reședința patriarhală pe Eminența Sa Menachem Hacohen, Marele Rabin al Cultului Mozaic din România, la încheierea misiunii sale în țara noastră. Marele Rabin a fost însoțit de soția sa, Dna Deborah Hacohen, de Dl Israel Sabag, președintele Asociației JOINT România, și de Dl Aurel Vainer, președintele Federației Comunităților Evreiești din România.

Vineri, 2 septembrie

A primit în audiență pe Excelența Sa Dl Bogdan Tătaru-Cazaban, Ambasadorul României la Vatican.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae, Arhiepiscopul ortodox român al celor două Americi.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale.

Duminică, 4 septembrie

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Reședința patriarhală.

Luni, 5 septembrie

A primit în audiență pe PC pr. Constantin Naclad, inspector al Biroului de catehizare din cadrul Sectorului Teologic-educational al Patriarhiei Române, coordonatorul programelor „Hristos împărtășit copiilor” și „Alege școala!”.

A primit în audiență pe Dl ing. dr. Nicolae Noica, fost ministru al lucrărilor publice și amenajării teritoriului.

Marti, 6 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Miercuri, 7 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență, la Reședința patriarhală, pe Excelența Sa Dl Dan Ben-Eliezer, Ambasadorul Israelului la București.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal.

A primit în audiență pe părintele Jurgen Henkel, pastor evanghelic luteran la Parohia Selb-Erkersreuth, Biserica Luterană din Bavaria.

Joi, 8 septembrie

În ziua sărbătorii *Nașterea Maicii Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Reședința patriarhală.

A primit în audiență pe Dna doctor Silvia-Aurelia Dobrescu, din Roma, Italia.

Vineri, 9 septembrie

A primit la Reședința patriarhală pe Dl dr. Nabil Shaath, șeful Comisiei de Politică Externă din cadrul Consiliului Național Palestinian. Oficialul palestinian a fost însoțit de Excelența Sa Dl Ahmad Bader Aqel, Ambasadorul Autorității Naționale Palestiniene în România.

În perioada vineri, 9 septembrie – luni, 12 septembrie, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită canonică în

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, respectiv la comunitățile ortodoxe române din zona orașului München.

Marti, 13 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Miercuri, 14 septembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman, cu ocazia hramului, și a rostit cuvântul de învățătură despre importanța asumării Crucii în viața creștinului, ca răstignire a patimilor egoiste.

Joi, 15 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc la Mănăstirea „Înălțarea Sfintei Cruci” – Caraiman.

A primit în audiență pe Dl Dimitrios Fourlemadis din Grecia.

Vineri, 16 septembrie

A primit în audiență pe Dl Jean-Dominique Durand, profesor la Universitatea „Jean Moulin” - Lyon și președintele Fundației Fourvière din Franța.

A primit în audiență pe PC pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Sâmbătă, 17 septembrie

A participat, la Mănăstirea Cernica, la oficierea slujbei de *Parastas* întru pomenirea tatălui Preafericirii Sale, învățătorul Alexie Ciobotea, la împlinirea a 12 ani de la trecerea la cele veșnice.

La finalul slujbei, a rostit un cuvânt în care a evocat personalitatea tatălui său. A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord.

În seara zilei de sâmbătă, 17 septembrie, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a ajuns în municipiul Turda, județul Cluj, pentru a sfinți în ziua de duminică, 18 septembrie, biserica Parohiei Turda Băi. Preafericirea Sa, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei,

Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a fost primit în biserica Mănăstirii Mihai Vodă din Turda de către obștea mănăstirii, de preoții din municipiile Turda și Câmpia Turzii, în frunte cu protopopul de Turda, și de credincioși mireni. Cu acest prilej s-a oficiat o slujbă de *Te Deum*.

După cuvântul de bun venit rostit de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ținut un scurt cuvânt de învățătură, în care a arătat legătura dintre parohie și mănăstire în spiritualitatea românească.

Duminică, 18 septembrie

A săvârșit *slujba de târnosire* a bisericii Parohiei Turda Băi, cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”, din municipiul Turda, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și Preasfințitul Vasile Someșanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, fiind înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a mii de credincioși.

La finalul *slujbei de târnosire*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit celor prezenți despre importanța sfințirii bisericii și semnificația actelor liturgice ale acestei slujbe.

Apoi, Preafericirea Sa, înconjurat de cei doi ierarhi și de soborul de preoți și diaconi, a săvârșit Sfânta Liturghie, pe un podium special amenajat în apropierea bisericii.

După citirea Sfintei Evanghelii, rânduită pentru această duminică, numită *Duminică după Înălțarea Sfintei Cruci*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale textului Evangheliei, unde se vorbește despre *luarea Crucii și urmarea lui Hristos*.

Cu acest prilej, primarul orașului Turda, Dl Tudor Ștefănie, a decernat, în numele Consiliului Local Turda, titlul de „Cetățean de onoare” al municipiului Turda Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Luni, 19 septembrie

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, un grup de pelerini ortodocși români din Scandinavia, conduși de Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord.

A adresat un mesaj de binecuvântare participanților la al IV-lea Congres Național „Hristos împărtășit copiilor”, organizat de Patriarhia Română în colaborare cu Organizația World Vision România, la Palatul Patriarhiei, în perioada 19-21 septembrie 2011.

Marti, 20 septembrie

A primit în audiență pe Dna arhitect Laura-Lucia Mânzăraru și pe Dna inginer Cristina Mitroi din București.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A oferit preoților de caritate din Arhiepiscopia Bucureștilor câte un set nou de haine preoțești (reverendă, rasă și fes), ca semn de încurajare pentru activitatea misionară pe care o desfășoară. Întâlnirea a avut loc în Sala *Europa Christiana* a Palatului Patriarhiei.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, pe participanții la Congresul „Hristos împărtășit copiilor”. Lucrările congresului s-au desfășurat la Palatul Patriarhiei în perioada 19-21 septembrie 2011.

Miercuri, 21 septembrie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului.

Joi, 22 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Vineri, 23 septembrie

A acordat un interviu părintelui Nicolas Ozoline pentru emisiunea „Ortodoxia” a Postului de televiziune francez „France 2”.

În perioada vineri, 23 septembrie - luni, 26 septembrie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat o vizită canonică în Arhiepiscopia Aradului.

Luni, 26 septembrie

S-a încheiat vizita pe care Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a desfășurat-o în Arhiepiscopia Aradului.

A primit, la Reședința patriarhală, vizita Excelenței Sale Antonio Mattiazzo, Episcopul romano-catolic de Padova, Italia.

Marti, 27 septembrie

În ziua pomenirii Sfântului Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Antim din București, cu ocazia hramului. Împreună cu Preafericirea Sa au slujit Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a sute de credincioși.

În cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evocat personalitatea marcantă a ctitorului și ocrotitorului Mănăstirii Antim, Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, „cel mai mare Mitropolit al Țării Românești din toate timpurile”.

După Sfânta Liturghie, Preafericirea Sa a sfințit noul mozaic de pe frontispiciul bisericii Mănăstirii care-l înfățișează pe Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul.

A vizitat pe Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-vicar patriarhal, la reședința Sa de la Mănăstirea Antim.

A primit în audiență pe PC pr. Bogdan-Ioan Popescu, delegatul Patriarhiei Române la Bruxelles.

Miercuri, 28 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit, la Reședința patriarhală, pe Excelența Sa Dl James Carew Rosapepe, fost Ambasador al SUA în România.

A prezidat ședința de lucru a Permanențelor Consiliului Național Bisericesc și a Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor reunite.

A primit în audiență pe PC diac. dr. Liviu Petcu, asistent cercetător științific la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași.

Joi, 29 septembrie

A prezidat ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, în Salonul Mitropoliților din Reședința patriarhală.

A primit în audiență pe Dl prof. univ. dr. Ioan Pânzaru, rectorul Universității din București, și pe PC pr. prof. univ. dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A adresat un mesaj de binecuvântare cu prilejul celei de-a IV-a ediții a Simpozionului național „Dialogul dintre teologie, filosofie și știință”, cu tema „Realitatea și semnificația spațiului - abordare teologică, filosofică și științifică”, organizat la Mănăstirea Caraiman, în perioada 29 septembrie – 2 octombrie.

Vineri, 30 septembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, la împlinirea a patru ani de la întronizarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Alături de Preafericirea Sa au slujit mai mulți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

După Sfânta Liturghie, în prezența Patriarhului României, a fost oficiată în Catedrala patriarhală slujba de *Te Deum*, ca mulțumire și recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru împlinirile din viața Bisericii Ortodoxe Române în cel de-al patrulea an de slujire patriarhală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh a adresat un cuvânt în care a mulțumit lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Preafericirii Sale, asupra ierarhilor, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, asupra clerului și credincioșilor drept-măritori. De asemenea, Preafericirea Sa a evidențiat importanța construirii Catedralei Mântuirii Neamului, „un ideal de peste o sută de ani și o necesitate imediată, practică liturgică și publică, un simbol al unității noastre de cuget și simțire românească”.

După oficierea slujbei de *Te Deum*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit noul car de reportaje al Postului de Televiziune TRINITAS TV a Patriarhiei Române.

Ziua de sărbătoare a fost marcată apoi printr-un moment festiv în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei.

A primit în audiență, la Reședința patriarhală, pe Dl Daniel Funeriu, ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului.

OCTOMBRIE

Sâmbătă, 1 octombrie

A primit în audiență pe Dl Stelian Gheorghe, președintele Steda Residence - București, Dl arhitect Gheorghe Goiciu, consilier eparhial în cadrul Sectorului Monumente și construcții bisericești al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și pe Dl Cătălin Avram, inspector eparhial.

A primit în audiență pe Dl Adrian Gherman din Ladispoli, Italia.

Duminică, 2 octombrie

A oficiat slujba de sfințire a paraclisului din demisolul noii biserici a Parohiei „Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan”, Protoieria III Capitală.

Apoi a săvârșit Sfânta Liturghie pe o esplanadă special amenajată în curtea bisericii. După citirea Sfintei Evanghelii, a ținut cuvânt de învățătură în care a explicat înțelesurile duhovnicești ale acesteia.

Luni, 3 octombrie

A primit în audiență pe PC pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Marti, 4 octombrie

În Sala „Conventus” a Palatului Patriarhiei a prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi,

A primit în audiență pe Dl Pierre Rabhi din Franța, fondatorul Mișcării „Pământ și Umanism”, specialist recunoscut pe plan mondial în lupta împotriva deșertificării și formator în agroecologie.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Joi, 6 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A avut ședință de lucru cu echipa de management și echipa de proiectanți a Ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

Vineri, 7 octombrie

A primit, la Reședința patriarhală, vizita Excelenței Sale, Dl Gjorge Ivanov, președintele Republicii Macedonia.

A primit în audiență mai multe cadre didactice universitare de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București: PC pr. prof. univ. dr. Ștefan Buchiu, decan; PC pr. prof. univ. dr. Emanoil Băbuș, prodecan; PC pr. prof. univ. dr. Daniel Benga, prodecan; și PC pr. prof. univ. dr. Adrian Gabor, secretar științific.

Sâmbătă, 8 octombrie

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei și Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, au fost primiți la sediul Ambasadei României din Praga de Dna Daniela Gâtman, Ambasadorul României la Praga, în prezența mai multor oficialități din partea statului român.

Duminică, 9 octombrie

A oficiat slujba de sfințire a bisericii ortodoxe românești din localitatea cehă Most, împreună cu Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, fiind înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit cuvântul, intitulat „Simbol al recunoștinței, comuniunii și cooperării. Biserica - memorial din Most, Cehia”. După slujba de sfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph au săvârșit Sfânta Liturghie, înconjurați de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi din România, Cehia și Slovacia, în prezența mai multor oficialități din partea statelor român și ceh, precum și a zeci de credincioși ortodocși români care au ales să trăiască în Cehia.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, după citirea pericopei evanghelice, a ținut un cuvânt de învățătură.

La finalul Sfintei Liturghii, Patriarhul României i-a dăruit Preafericitului Părinte Krystoph un set de engolpioane, un set de monede cu patriarhii

României, un baston arhieresc și un set de veșminte arhieresti. Preafericitul Krystoph i-a oferit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Ordinul „Sfinții Chiril și Metodiu”, cea mai înaltă distincție bisericească cehă.

După oficierea Sfintei Liturghii a urmat slujba de sfințire a troiței închinată eroilor români care s-au jertfit în al Doilea Război Mondial pentru eliberarea ținuturilor Cehiei și Slovaciei de sub ocupația nazistă.

Luni, 10 octombrie

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Preafericitul Părinte Krystoph, însoțiți de Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, și Dna Daniela Gâtman, Ambasadorul României la Praga, s-au întâlnit cu senatorul Miroslav Antl, președintele Comisiei pentru Afaceri Juridice și Constituționale din cadrul Senatului Republicii Cehe.

Mărti, 11 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit, la Reședința patriarhală, în vizită de rămas bun pe Excelența Sa Dl Markiyan Kulyk, Ambasadorul Ucrainei la București, la încheierea misiunii diplomatice în România.

A primit în audiență pe Dl inginer Nicolae Noica, fost ministru al lucrărilor publice și amenajării teritoriului.

A primit în audiență pe PC diac. dr. Sorin Mihalache, asistent universitar la Facultățile de teologie ortodoxă din București și Iași.

Miercuri, 12 octombrie

A primit în audiență, la Reședința patriarhală, pe Eminența Sa Cardinalul Gianfranco Ravasi, președintele Consiliului Pontifical pentru Cultură. La întrevedere au mai participat Excelența Sa Francisco-Javier Lozano, Nunțiul apostolic în România și Republica Moldova, și Dl Bogdan Tătaru-Cazaban, Ambasadorul României la Vatican.

A hirotesit întru duhovnici 17 preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Paraclisul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Reședința patriarhală.

Joi, 13 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A prezidat ședința de lucru a Permanențelor Consiliului Național Bisericesc și a Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor reunite.

A adresat un mesaj de condoleanțe la trecerea din această viață a distinsului om de stat Dl Ion Diaconescu, personalitate marcantă a vieții politice românești postdecembriste.

Vineri, 14 octombrie

În ziua sărbătorii Cuvioasei Parascheva, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a resfințit biserica Parohiei „Sfinții Împărați Constantin și Elena și Sfânta Parascheva” - Parcul Călărași din Capitală.

La finalul slujbei de resfințire, a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat că un lăcaș de cult odată sfințit devine darul lui Dumnezeu pentru oameni.

În continuare, Preafericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie și a rostit cuvânt de învățătură.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit și troița din curtea lăcașului de cult.

Duminică, 16 octombrie

A resfințit pictura bisericii „Sfânta Cuvioasă Parascheva” – Bariera Rahovei din Protopopiatul I Capitală.

La finalul slujbei de resfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în care a arătat importanța și semnificația icoanei în biserică. Apoi, Preafericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 17 octombrie

A avut ședință de lucru cu echipa de management și echipa de proiectanți a Ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Marti, 18 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A prezidat ședința de lucru a Permanențelor reunite a Consiliului Național Bisericesc și a Consiliului Eparhial ale Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei.

A primit în audiență pe DI Teodor Baconschi, ministrul afacerilor externe.

A primit în audiență pe PCuv. protos. David Petrovici, starețul Mănăstirii „Înălțarea Sfintei Cruci” - Caraiman și exarh pentru zona de munte a județului Prahova.

Miercuri, 19 octombrie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei.

A primit în audiență pe DI Daniel Codrescu, pictor bisericesc.

A primit în audiență pe DI Eugen Tomac, directorul Departamentului pentru România de Pretutindeni.

Joi, 20 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A prezidat ședința de lucru a Permanențelor Consiliului Național Bisericesc și a Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor reunite.

A primit în audiență pe participanții la colocviul internațional cu tema „Influențele creștinismului în Europa contemporană în perspectivă comparată, Franța, România și Elveția”, organizat de Centrul de Studii și Documentare „Societate, Drept, Religie”, din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București. Grupul a fost coordonat de DI Laurențiu Tănase, directorul Centrului de Studii „SDR”.

Vineri, 21 octombrie

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, și pe Preasfințitul Părinte Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

Sâmbătă, 22 octombrie

A adresat un mesaj de binecuvântare militarilor Armatei Române cu prilejul *Zilei Armatei Române*, 25 octombrie 2011. Mesajul video a fost difuzat de

Postul național de televiziune TVR1 în cadrul emisiunii „Pro Patria”, în ziua de 22 octombrie 2011.

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Qais Sadiq, preotul comunității ortodoxe arabe din București.

Duminică, 23 octombrie

A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit ieromonah pe PCuv. ierod. Antim Secăreanu de la Mănăstirea Antim din București și diacon pe Dumitru-Bogdan Bădiță, pe seama Parohiei „Sfântul Dumitru” - Poșta, Protoieria III Capitală.

Luni, 24 octombrie

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de ierarhi, alături de care s-au aflat sute de preoți și credincioși, a întâmpinat Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei la amplasamentul Catedralei Mântuirii Neamului. Sfintele moaște au fost aduse pe șantierul viitoarei Catedrale patriarhale de delegația din Patras, Grecia, condusă de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Hrisostom de Patras, împreună cu delegația Bisericii Ortodoxe Române care a întâmpinat sfintele moaște la Aeroportul Henri Coandă.

La finalul procesiunii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de soborul de ierarhi, a oficiat slujba de sfințire a Paraclisului cu hramurile „Învierea Domnului”, „Icoana Maicii Domnului - Prodromița” și „Sfântul Ioan Gură de Aur”, de la șantierul Catedralei Mântuirii Neamului.

După sfințirea paraclisului, s-a pornit în procesiunea *Calea Sfinților* cu Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei spre Catedrala patriarhală. Procesiunea s-a încheiat cu întâmpinarea oficială a raclei cu Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei cel Întâi chemat, ocrotitorul României, și a delegației Bisericii Greciei de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și ceilalți ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pe podiumul special amenajat din apropierea Catedralei patriarhale.

Patriarhul României a oficiat slujba de *Te Deum* cu prilejul primirii Cinstitului Cap al Sfântului Apostol Andrei cel Întâi chemat, ocrotitorul României, și pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod.

La final, Patriarhul României a adresat un cuvânt, intitulat „Sfinții adună oamenii în comuniune”.

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod, în Sala *Sfântului Sinod* din Reședința patriarhală.

A primit, la Reședința patriarhală, o delegație a conducerii Academiei Teologice din Kiev, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Antonie de Borispol, rectorul instituției sus-menționate.

Marti, 25 octombrie

A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod, în Sala „Sfântului Sinod” din Reședința patriarhală.

A adresat un mesaj de felicitare Majestății Sale Regele Mihai I al României, cu prilejul aniversării zilei de naștere.

A transmis un mesaj de binecuvântare pelerinilor veniți la hramul Catedralei patriarhale din București, în perioada 24-28 octombrie 2011.

A primit, la Palatul Patriarhiei, pe Alteța Sa Prințul El-Hassan bin Talaal al Iordaniei. La întrevvedere au mai participat Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, precum și pe PCuv. arhim. Qais Saadiq, preotul comunității ortodoxe arabe din București.

A participat, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, la evenimentul de lansare a cărții *Catedrala Mântuirii Neamului - Istoria unui ideal*, alcătuită de Dl ing. prof. Nicolae Noica, fost ministru al lucrărilor publice și amenajării teritoriului.

Miercuri, 26 octombrie

A primit, pe scena special amenajată din apropierea Catedralei patriarhale, pe Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, care a sosit la București la invitația Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pentru a participa la evenimentele prilejuite de sărbătoarea *Cuviosului Dimitrie cel Nou din Basarabi*, hramul Catedralei patriarhale.

După oficierea *slujbei de primire*, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a adresat un cuvânt de bun venit Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi.

A adresat un mesaj de felicitare Sanctității Sale Bartolomeu, Arhiepiscopul Constantinopolului - Noua Romă și Patriarh Ecumenic, la împlinirea a

20 de ani de la întronizarea ca Patriarh (2 noiembrie 1991). Tot cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a publicat un articol, intitulat „Un Patriarh misionar - Semnificația vizitelor Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în România”, în periodical *Pneumatikḗ Diakonia* al Mitropoliei de Konstantia și Ammochostos, Biserica Ciprului.

A sfințit, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, noul sediu al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei (Arhiepiscopia Bucureștilor) din strada Miron Cristea nr. 9, București, în prezența a numeroși ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Români și a ostenitorilor Centrului eparhial.

Cei doi Patriarhi au sfințit și noul studio de emisie al Postului de Televiziune TRINITAS TV a Patriarhiei Române, care se află în Palatul Patriarhiei.

Tot în Palatul Patriarhiei, cei doi Întâistătători au sfințit noul sediu al Cancelariei Sfântului Sinod, noul lift, noua bucătărie, cafetăria „Misionarul”, precum și mai multe săli.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit *ordine* sau *diplome* celor care au contribuit la dotări și modernizări.

În continuare, Patriarhul României și Patriarhul Alexandriei au sfințit și noile birouri ale Serviciului economic-financiar al Administrației patriarhale și ale noii redacții ale publicațiilor *Lumina*, din clădirea Centrului social-cultural *Sfântul Apostol Andrei* al Patriarhiei Române, situat în Bulevardul Regina Maria, nr. 1, București.

Joi, 27 octombrie

În ziua sărbătorii *Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi*, ocrotitorul Bucureștilor și al Catedralei patriarhale, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, și un sobor de ierarhi români, alexandrini, greci și kieveni, înconjurați de preoți și diaconi.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit, pentru cuvintele adresate, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Hrisostom de Patras, care a citit mesajul Preafericitului Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade, precum și Preasfințitului Părinte Naum, Episcop

de Stobiski și secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din Bulgaria, care a citit mesajul Preafericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bulgariei.

În cuvântul rostit la finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit și despre importanța readucerii moaștelor Sfântului Apostol Andrei în România, mulțumindu-i încă o dată pentru aceasta Înaltpreasfințitului Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras. De asemenea, Preafericirea Sa a vorbit și despre semnificația hramului în Ortodoxie, care nu este o simplă tradiție, ci „manifestare profundă a credinței”.

Totodată, a mulțumit pentru prezență Înaltpreasfințitului Părinte Antonie, Arhiepiscop de Borispol, rectorul Academiei de la Kiev, reprezentanților Bisericii Ortodoxe Bulgare, ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române, oficialităților prezente, precum și tuturor celor care s-au implicat în organizarea hramului.

A participat la Concursul Național de muzică eclesială corală „Lăudați pe Domnul”, ediția a IV-a, în Aula Magna *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei. La final, a felicitat toate corurile participante.

Vineri, 28 octombrie

A vizitat, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, expoziția tematică „Sfântul Botez și Sfânta Cununie în arta bisericească ortodoxă”.

A prezidat ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei.

În cadrul ședinței solemne a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei și Papă al întregii Africi, invitat la acest eveniment, a acordat Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ordinul „Crucea Sfântului Apostol Marcu în grad de mare cruce”, aceasta fiind cea mai mare distincție din cadrul Patriarhiei Alexandriei.

În seara acestei zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, și Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras, au ajuns la Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei. Cu acest prilej, a fost oficiată o slujbă de *Te Deum*.

Sâmbătă, 29 octombrie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea al Alexandriei, Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras, și un sobor de ierarhi, înconjurați de preoți și diaconi, în prezența a numeroși reprezentanți ai instituțiilor de stat, în frunte cu Dl Traian Băsescu, Președintele României, reprezentanți ai Guvernului, ai Bisericilor surori, autorități locale, protopopi, preoți, profesori și oameni de cultură, tineri studenți, elevi și mii de credincioși.

La finalul Sfintei Liturghii, a avut loc proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei.

Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură.

După încheierea evenimentelor prilejuite de proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, la Sibiu, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei, și Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras, au dus Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei la Alba Iulia și l-au așezat în Catedrala arhiepiscopală. Cu acest prilej, în Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia a fost oficiată o slujbă de *Te Deum*.

Duminică, 30 octombrie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, împreună cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea al Alexandriei, Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras, și alți ierarhi, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, în prezența reprezentanților unor instituții de stat, autorități locale, preoți, profesori, autorități locale, protopopi, preoți, profesori și oameni de cultură, tineri studenți, elevi și mii de credincioși.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură.

La finalul Sfintei Liturghii, a avut loc proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Simeon Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei.

În cuvântul rostit cu acest prilej, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat faptul că bucuria prilejuită de proclamarea canonizării Sfântului Simeon Ștefan este sporită de prezența Cinstitului Cap al Sfântului Apostol

Andrei, precum și de prezența Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi.

Sărbătoarea s-a încheiat cu sfințirea și inaugurarea Aulei „Sfântul Ierarh Simion Ștefan” din incinta Centrului eparhial al Arhiepiscopiei Alba Iuliei.

Luni, 31 octombrie

Împreună cu Preafericirea Sa Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei a efectuat o vizită la Palatul Cotroceni, la invitația Dlui Traian Băsescu, Președintele României.

Alături de cei doi Patriarhi au fost prezenți și Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras, Înaltpreasfințitul Părinte Georgios, Mitropolit de Accra, și Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

Cu această ocazie, delegația Patriarhiei Alexandriei, a Bisericii Greciei și a Patriarhiei Române, împreună cu președintele țării, au vizitat biserica din incinta Palatului Cotroceni, închinată *Sfinților Mucenici Serghie și Vah*.

În după-amiaza acestei zile, la Reședința patriarhală, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patras și delegației Bisericii Greciei, înainte plecării spre aeroport, pentru a se întoarce în Grecia, pentru bunăvoința arătată prin aducerea în România a Cinstului Cap al Sfântului Apostol Andrei (24-31 octombrie 2011).

NOIEMBRIE

Marti, 1 noiembrie

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Așezămintelor Patriarhiei Române de la Ierusalim, Ierihon și Iordan.

A prezidat sesiunea festivă de deschidere a lucrărilor Congresului internațional de teologie „Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și pentru societate” (1-3 noiembrie 2011), organizat de Patriarhia Română, prin Sectorul Teologic-educațional, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei.

Cu acest prilej, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt, intitulat „Familia - binecuvântare primordială pentru umanitate eternă”.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Mihail, Episcopul ortodox român al Australiei și Noii Zeelande.

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi, în Sala „Sfântului Sinod” a Reședinței patriarhale.

A condus la Aeroportul Internațional „Henri Coandă” – Otopeni pe Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, care a efectuat o vizită în România, în perioada 26 octombrie - 1 noiembrie 2011, la invitația Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Joi, 3 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

A primit în audiență la Palatul Patriarhiei un grup de pelerini, ierarhi și preoți ortodocși, coptți și sirieni din Suedia, condus de Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, și de Preasfințitul Părinte Dositei, Episcopul ortodox sârb din Scandinavia și Marea Britanie. Din grupul de pelerini au mai făcut parte reprezentanți ai Institutului de Studii Ortodoxe din Stockholm.

A primit la Palatul Patriarhiei pe PC pr. profesor doctor Georgi Zviadadze, rectorul Academiei Teologice din Tbilisi (Georgia), și PC pr. profesor doctor Alexie Kshutashvili de la aceeași instituție de învățământ teologic, care au participat la Congresul internațional de teologie „Familia creștină, o binecuvântare pentru Biserică și societate”, organizat de Patriarhia Română la Palatul Patriarhiei în perioada 1-3 noiembrie 2011.

Vineri, 4 noiembrie

A primit în audiență pe Dl Mihail Neamțu, director științific al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER).

Sâmbătă, 5 noiembrie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul ortodox român al Italiei.

A adresat un mesaj de binecuvântare, intitulat „Teologie și cultură românească la Paris”, cu prilejul deschiderii „Centrului de studii și cercetare «Părintele Dumitru Stăniloae»” din Paris, al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale.

Duminică, 6 noiembrie

A primit în audiență pe PC pr. prof. univ. dr. Ștefan Buchiu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* din București.

Luni, 7 noiembrie

A prezidat Conferința pastoral-misionară semestrială de toamnă pentru Protoieriile I, II și III Capitală, protoieriile Ilfov Nord și Ilfov Sud și pentru preoții de caritate din București și Ilfov, în Aula Magna *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei. Conferința a avut ca temă: *2011 - Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*.

În deschiderea lucrărilor, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt intitulat: „Sfântul Botez și Sfânta Cununie în viața Bisericii - Nevoia de teologie profundă, slujbă corectă și pastorație eficientă”.

La final, a oferit tuturor preoților participanți la conferință cartea *Sfântul Botez și Sfânta Cununie azi. Îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, apărută la Editura *Cuvântul Vieții* a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei.

Marți, 8 noiembrie

De ziua sărbătorii *Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a resfințit pictura și catapeteasma bisericii Schitului Darvari din București, care în această zi și-a serbat hramul. De asemenea, a fost sfințită și noua raclă în care sunt așezate sfintele moaște a 16 sfinți.

De asemenea, Preafericirea Sa i-a felicitat pe toți cei care s-au ostenit și au contribuit la lucrările de înnoire a bisericii.

Apoi, Patriarhul României, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a sute de credincioși, a oficiat Sfânta Liturghie.

În cuvântul de învățătură, rostit după citirea Sfintei Evanghelii, a explicat legătura dintre Evanghelia care s-a citit la Sfânta Liturghie și sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, evidențiind rolul sfinților îngeri în iconomia mântuirii oamenilor și a amintit momentele semnificative din

Sfânta Scriptură în care Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil i-au ajutat pe oameni și le-au vestit voia lui Dumnezeu. De asemenea, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a explicat de ce pomenim pe Sfinții Arhangheli pe 8 noiembrie.

La finalul Sfintei Liturghii, Patriarhul României a acordat Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru clerici PCuv. arhim. Teofil Anăstăsoaie, starețul Schitului Darvari și exarh administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru mireni Dlui arhitect Nicolae Vlădescu, iar Dlui Nicolae Onțanu, primarul sectorului 2, i-a dăruit o icoană cu Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, ca semn de recunoștință pentru sprijinirea lucrărilor care s-au desfășurat în ultimii ani la Schitul Darvari. Tot pentru implicarea deosebită în lucrările de restaurare și înfrumusețare a așezământului, Preafericitul Daniel a acordat mai multor credincioși Distincția de vrednicie „Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou” și Diploma de onoare „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. De asemenea, a dăruit pentru biserica schitului o cruce de binecuvântare și o Evanghelie, iar pentru biblioteca mănăstirii un set de cărți tipărite la editurile Patriarhiei Române. După Sfânta Liturghie, Preafericitul Părinte Daniel a sfințit noul corp de chilii din incinta schitului, construit în ultimii ani.

Miercuri, 9 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dna Roberta-Alma Anastase, președintele Camerei Deputaților.

A sfințit noua raclă cu moaștele Sfântului Mare Mucenic Mina de la biserica „Sfântul Mina” – Vergu, Protoieria III Capitală, în Paraclisul „Sfântul Gheorghe” din Reședința patriarhală.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a arătat responsabilitatea pe care trebuie să o avem în cinstirea adusă sfintelor moaște.

Joi, 10 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A prezidat ședința de lucru comună a celor două Permanențe, a Consiliului Național Bisericesc și a Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl Sorin Mircea Oprescu, primarul general al Capitalei, însoțit de Dl Traian Radu Negrei, director general, Administrația Monumentelor și Patrimoniului Turistic din cadrul Primăriei Generale a Capitalei.

A adresat un mesaj de condoleanțe cu ocazia slujbei de înmormântare a Înaltpreasfințitului Părinte Damaskinos Papandreou, primul Mitropolit al Patriarhiei Ecumenice în Elveția, între anii 1982-2003.

Vineri, 11 noiembrie

A primit în audiență pe PC pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A primit, la Reședința patriarhală, o delegație a Bisericii Ortodoxe a Bulgariei, compusă din Înaltpreasfințitul Părinte Neofit, Mitropolit de Ruse, Înaltpreasfințitul Părinte Gavriil, Mitropolit de Loveč, PC pr. Ioan Ivanov al comunității bulgare din București și diac. Kiril Sinev.

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Qais Sadiq, președintele Centrului de Studii Ecumenice din Aman, Iordania, și preotul comunității ortodoxe arabe din București.

Sâmbătă, 12 noiembrie

A participat la evenimentul de lansare a cărții *Sfântul Antim Ivireanul – Scrieri* apărută la Editura BASILICA a Patriarhiei Române, în Sala „Mitropolitul Conon” a Bibliotecii Sfântului Sinod, aflată în incinta Mănăstirii Antim din București. În cuvântul rostit, Patriarhul României a precizat contribuția Sfântului Ierarh Antim Ivireanul la formarea poporului român.

Duminică, 13 noiembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie, împreună cu Preasfințitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la Paraclisul Catedralei Mântuirii Neamului, cu ocazia serbării unuia dintre hramuri – „Sfântul Ioan Gură de Aur”.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericirea Sa a rostit un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la primul hram al paraclisului.

În cadrul Sfintei Liturghii, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a hironit întru diacon pe tânărul teolog Adrian-Constantin Oancea, angajat al Centrului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Luni, 14 noiembrie

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

În Paraclisul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” al Reședinței patriarhale, a sfințit o raclă care adăpostește în ea un fragment din moaștele Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț, pe care a dăruit-o apoi bisericii Parohiei Șerban Vodă, Protoieria III Capitală, care în ziua Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț (15 noiembrie) își sărbătorește unul dintre hramuri.

A ținut cuvânt de învățătură în biserica Parohiei Șerban Vodă, Protoieria III Capitală, după slujba de *Priveghere* în cinstea Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț, unul dintre ocrotitorii acestei biserici.

La final, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a dăruit pentru biserică o cruce de binecuvântare confecționată în atelierele Patriarhiei Române, noua ediție a *Sfintei Evanghelii* ilustrată iconografic și primul volum al *Proloagelor*, iar pentru biblioteca parohiei a oferit mai multe cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române.

Marti, 15 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe PC pr. cons. Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei Române pe lângă Instituțiile europene de la Bruxelles.

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Clement Haralam, duhovnicul Mănăstirii „Sfânta Maria” – Techirghiol, Stavropighie patriarhală.

Miercuri, 16 noiembrie

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului.

A avut ședință de lucru cu echipa de management și reprezentanții proiectanților Ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal, și Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

A participat la vernisarea expoziției „Întru folosul creștinului norod - cultură și spiritualitate în Țara Românească (1678-1714)”, la Muzeul Național Cotroceni.

Exponatele au fost selectate din colecțiile Patriarhiei Române și ale Muzeului Cotroceni și au fost prezentate pentru prima dată într-un spațiu muzeal.

În cadrul acestui eveniment, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vorbit despre legătura dintre cult și cultură promovată de domnitorii Cantacuzini și Basarabi în Țara Românească. Patriarhul României a subliniat și importanța existenței pe lângă muzeele care dețin icoane și obiecte de cult a unor paraclise în care să fie pomeniți sâmbăta oamenii care, în vechime, au dăruit bisericilor aceste obiecte pentru a fi folosite la slujbe.

Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a primit din partea directorului Muzeului Cotroceni, Adina Rențea, Medalia aniversară „Muzeul Cotroceni 20 de ani. 1991-2011”. Preafericirea Sa a dăruit Dnei directoare mai multe volume apărute la Editurile Patriarhiei Române. Festivitatea s-a încheiat cu un scurt program de cântece bizantine oferit de Grupul psaltic „Evloghia” al Patriarhiei Române.

Joi, 17 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolit ortodox român al Europei Occidentale și Meridionale.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop vicar-patriarhal.

A primit în audiență pe PC pr. cons. Sorin Șelaru, directorul Reprezentanței Patriarhiei Române pe lângă Instituțiile europene de la Bruxelles.

Vineri, 18 noiembrie

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților.

Duminică, 20 noiembrie

A participat la Sfânta Liturghie în Paraclisul istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Reședința patriarhală și a ținut cuvânt de învățătură.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, peste 60 de tineri reprezentanți ai Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români și Liga Tinerilor Creștini Ortodocși din România. La eveniment a fost prezent și Preasfințitul Părinte Mihail, Episcopul ortodox român al Australiei și Noii Zeelande.

Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a hirotosit iconom stavrofor pe PC pr. Vasile Gavrilă, îndrumătorul tinerilor din ASCOR București.

Luni, 21 noiembrie

În ziua sărbătorii *Intrarea în Biserică a Maicii Domnului*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în biserica Mănăstirii Snagov, cu ocazia hramului.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericirea sa a vorbit despre istoricul Mănăstirii Snagov și a prezentat volumul *Mănăstirea Snagov. Istorie și Artă*.

În continuare, persoanelor care s-au implicat în editarea volumului *Mănăstirea Snagov. Istorie și Artă* le-a acordat *distincții de vrednicie*, iar Dlui Claudiu Moldoveanu, arhitect restaurator, i-a fost acordată „Diplomă de vrednicie” pentru implicarea în restaurarea picturii Mănăstirii Snagov.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit pentru biserica Mănăstirii Snagov noua ediție a *Sfintei Evanghelii* ilustrată iconografic, primul volum al *Proloagelor*, într-o ediție nouă, precum și alte cărți publicate la Editurile Patriarhiei Române, pentru biblioteca mănăstirii.

A transmis un mesaj de felicitare Preafericitului Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, cu ocazia împlinirii vârstei de 65 de ani.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a PC cuv. protos. Martinian Ruxanda, duhovnicul Mănăstirii Samurcășești - Ciorogârla.

Mărți, 22 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul ortodox român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

A primit în audiență pe PC pr. prof. univ. dr. Viorel Ioniță, de la Geneva.

Miercuri, 23 noiembrie

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, vizita unui grup de cursanți ai Colegiului Național de Apărare, coordonat de Dl comandor dr. Laurențiu Anghelescu, șeful Colegiului Național de Apărare.

A primit în audiență pe PC pr. Constantin Naclad, inspector pentru catehizare și coordonator proiecte în cadrul Sectorului Teologic-educățional al Patriarhiei Române.

Joi, 24 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A hirotosit, în Paraclisul istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Reședința Patriarhală, 18 preoți în treapta de iconom stavrofor și 9 preoți în treapta de iconom, din Arhiepiscopia Bucureștilor.

A primit în audiență pe PCuv. ierom. Mate Buliga, stareșul Mănăstirii „Sfânta Parascheva” – Dobrești, județul Timiș, și pe Dl Dumitru Groza din Timișoara.

Vineri, 25 noiembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în biserica Parohiei „Sfântul Mare Mucenic Mercurie”, Protoieria III Capitală, cu ocazia serbării hramului.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a acordat PC pr. paroh Paul Lepădatu Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus” pentru clerici.

Sâmbătă, 26 noiembrie

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, directorul Departamentului României de Pretutindeni.

Duminică, 27 noiembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, fiind înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a numeroși credincioși.

În cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a evidențiat învățăturile Sfintei Evanghelii care s-a citit în această Duminică a XXX-a după Rusalii (Luca 18, 18-27), în care Mântuitorul Iisus Hristos rostește *Pilda dregătorului bogat* și vorbește despre păzirea poruncilor.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a hirotosit arhidiacon pe PC diacon Stelian-Marius Militaru, slujitor la Catedrala patriarhală și dirijorul Grupului psaltic pastoral misionar „Evloghia” al Patriarhiei Române.

A primit în audiență pe Dl Stelian Gheorghe, președintele Steda Residence - București.

Luni, 28 noiembrie

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Marti, 29 noiembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la care au participat și părinții protopopi din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Sala „Conventus” a Palatului Patriarhiei.

În seara acestei zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ajuns la Catedrala arhiepiscopală din Galați, cu ocazia evenimentelor dedicate Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României și al orașului Galați.

Miercuri, 30 noiembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala arhiepiscopală din Galați, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, în prezența a sute de credincioși, cu prilejul sărbătorii *Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României și al orașului Galați*.

La finalul Sfintei Liturghii, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a oferit Înaltpreasfințitul Părinte Nectarie, Mitropolit de Corfu, Grecia, ca semn de prețuire și de frățescă dragoste în Hristos Domnul, un engolpion, cu însemnele Patriarhiei Române, și o candelă de argint în filigran.

De asemenea, Patriarhul României a mulțumit Înaltpreasfințitul Părinte Nectarie pentru aducerea moaștelor Sfântului Spiridon la Galați.

După Sfânta Liturghie, Preafericitului Părinte Patriarh Daniel i-a fost acordat titlul academic de Doctor honoris causa de către Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați.

Cu acest prilej, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a ținut o prelegere, cu titlul „Familia creștină - între sfințenie, suferință și speranță”.

DECEMBRIE

Joi, 1 decembrie

Cu ocazia *Zilei Naționale a României*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat, în Catedrala patriarhală, slujba de *Te Deum* și a ținut cuvânt de învățătură.

I-a fost acordată emblema „Onoarea Armatei României”, care este cea mai înaltă distincție onorifică din sistemul de distincții și însemne militare ale Armatei Române. Aceasta i-a fost înmănată de Dl Gabriel Oprea, ministrul apărării naționale, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei.

A primit în audiență pe Dl Vasile Timiș, secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

A participat la recepția oferită cu prilejul *Zilei Naționale a României* de Președintele României, Dl Traian Băsescu, în Sala *Unirii* a Palatului Cotroceni.

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh patriarhal.

Vineri, 2 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

Sâmbătă, 3 decembrie

A adresat un mesaj, intitulat „S-au ostenit pe pământ și se bucură în ceruri, la slujba de pomenire a părinților: PCuv. ieroschim. Paisie Olaru, PCuv. arhim. Cleopa Ilie și PCuv. arhim. Ioanichie Bălan de la Mănăstirea Sihăstria din județul Neamț.

Duminică, 4 decembrie

A oficiat slujba de sfințire a bisericii cu hramurile „Sfinții Apostoli Petru și Pavel și Sfânta Muceniță Varvara” a Parohiei Progresul II, Protoieria III Capitală.

După slujba de sfințire, a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica nou-sfmțită și a ținut cuvânt de învățătură.

În cadrul Sfintei Liturghii a hirotonit preot pe PC diacon Mihai-Ovidiu Cățoi, pe seama Parohiei nou-înființată Progresul II.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit ordine, diplome sau distincții pentru cei care au ajutat la ridicarea lăcașului de cult.

Pentru biserica nou- sfințită, Patriarhul României a dăruit ultima ediție a *Sfintei Evanghelii* ilustrată iconografic, o cruce de binecuvântare confecționată în atelierele Patriarhiei Române și câteva cărți pentru biblioteca parohiei.

A participat la spectacolul cultural-artistic „Sfântul Nicolae în mijlocul copiilor”, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a mulțumit și i-a felicitat pe copii pentru modul artistic prin care au înțeles să transmită celor din jur milostenia și iubirea lui Dumnezeu, apoi le-a oferit daruri.

Luni, 5 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

În seara acestei zile, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ajuns în municipiul Cluj-Napoca, răspunzând invitației Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, de a participa la evenimentele prilejuite de împlinirea a 90 de ani de la înființarea Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului.

Marti, 6 decembrie

A săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la reînființarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei noua ediție a *Sfintei Evanghelii* ilustrată iconografic, câteva cărți publicate recent la Editurile Patriarhiei Române și o medalie cu chipul Sfântului Ierarh Nicolae.

După Sfânta Liturghie, au urmat slujba de sfințire și inaugurarea Muzeului mitropolitan, amenajat în demisolul Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca, lângă cripta episcopală.

A transmis mesaje de felicitare, cu ocazia serbării numelui, *Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei*:

- Înaltpreasfințitului Părinte Nicolae, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului;
- Înaltpreasfințitului Părinte Nicolae, Arhiepiscopul ortodox român al celor două Americi;
- domnului Nicolae Văcăroiu, președintele Curții de Conturi;
- domnului Adrian-Nicoale Lemeni, secretar de stat pentru Culte;
- domnului Neculai Onțanu, primarul Sectorului 2 al Capitalei.

Miercuri, 7 decembrie

A primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității *Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca. Ceremonia decernării titlului a avut loc în Aula Magna a Universității. „Laudatio” a fost citit de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, iar titlul de Doctor Honoris Causa i-a fost înmănat de Dl prof. univ. dr. Andrei Marga, rectorul Universității *Babeș-Bolyai*.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit reprezentanților Universității *Babeș-Bolyai* pentru titlul primit, apoi a susținut prelegerea intitulată „Satul românesc - între tradiție, supraviețuire și speranță”.

La eveniment au participat mai mulți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, membrii Senatului Universității *Babeș-Bolyai*, profesori, personalități ale vieții culturale și spirituale românești.

A transmis un mesaj de felicitare Preasfințitului Părinte Ambrozie, Episcopul Giurgului, cu ocazia serbării numelui, *Sfântul Ambrozie, Episcopul Mediolanului*.

Joi, 8 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit în audiență pe Dl Ioan Oltean, vicepreședintele Camerei Deputaților.

A primit în audiență pe Dl Colonel Gavril Costel, inspector general al Jandarmeriei Române, și pe Dl general Ioan-Alexandru Giurgiu, șeful pazei obiectivelor Jandarmeriei pe municipiul București.

Vineri, 9 decembrie

A vizitat noul sediu al Facultății de Psihologie și Științele Educației, precum și șantierul Facultății de Sociologie și Asistență Socială, la invitația Dlui prof. univ. dr. Ioan Pânzaru, rectorul Universității București.

Apoi, a vizitat Capela „Sfânta Elisabeta și Sfânta Elena” - Paraclis universitar - de la Cotroceni.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Sâmbătă, 10 decembrie

A primit în audiență pe Dl Eugen Tomac, directorul Departamentului României de Pretutindeni.

Duminică, 11 decembrie

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul istoric „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” al Reședinței patriarhale.

A ținut cuvânt de învățătură, după slujba *Vecerniei*, la biserica „Sfântul Spiridon Vechi” din București, cu ocazia hramului.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit pentru lăcașul de cult o cruce de binecuvântare, noua ediție a *Sfintei Evanghelii*, primul volum al *Proloagelor*, precum și alte cărți pentru biblioteca parohiei.

Luni, 12 decembrie

În ziua prăznuirii *Sfântului Ierarh Spiridon, episcopul Trimitundei*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Catedrala mitropolitană „Sfântul Spiridon Nou” - Paraclis patriarhal din București, cu ocazia hramului.

La finalul Sfintei Liturghii, Patriarhul României a acordat ordine, diplome și distincții celor care au contribuit la înfrumusețarea lăcașului de cult, care s-a aflat în ultimul timp într-un amplu proces de renovare și restaurare.

La finalul Sfintei Liturghii, Preafericirea Sa a binecuvântat lucrările exterioare de renovare și restaurare a catedralei.

Apoi, a binecuvântat birourile și apartamentele, în urma lucrărilor de renovare, precum și noul lift din clădirea Centrului social „Casa Spiridonia” din Capitală, aflat în apropierea Catedralei „Sfântul Spiridon Nou”.

A primit în audiență pe Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

Marti, 13 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

A primit în audiență pe Dna Nela Păvăloiu, președintele Fundației Valențe Umane, Bruxelles.

A primit în audiență pe PC pr. asist. univ. drd. Silviu Tudose de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

A transmis un mesaj de condoleanțe la slujba de înmormântare a regretatului jurnalist Constantin Popa, fotograf la *Ziarul Lumina* – Ediția de Moldova, Iași.

Miercuri, 14 decembrie

A prezidat sinaxa stareților și starețelor din Arhiepiscopia Bucureștilor, în Sala *Conventus* a Palatului Patriarhiei.

În deschiderea sinaxei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a adresat stareților și starețelor prezenți vorbind despre importanța mănăstirilor și schiturilor în viața duhovnicească a unei eparhii.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, mai multe coruri sau grupuri de colindători:

- Corul Seminarului Teologic „Nifon Mitropolitul” din București;
- membrii ASCOR București;
- reprezentanți ai Asociației „Oastea Domnului” – București.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit daruri de Crăciun tuturor colindătorilor pe care i-a primit cu bucurie la Palatul Patriarhiei.

Joi, 15 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc, în Sala „Conventus” a Palatului Patriarhiei.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, grupul de colindători „Ai lui Ștefan, noi oșteni” din localitatea Laura – Vicovul de Sus, județul Suceava.

La final, toți colindătorii au primit daruri de Crăciun din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul ortodox român al Spaniei și Portugaliei.

A primit în audiență pe Preasfințitul Părinte Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Vineri, 16 decembrie

A primit în audiență la Reședința patriarhală pe Excelența Sa DI Alexander Chiurilin, Ambasadorul Federației Ruse la București, la încheierea misiunii sale diplomatice în România.

A primit în audiență pe Dna Aurora Bălan, primarul comunei Gârcina, județul Neamț.

A primit în audiență pe DI Nicolae Badea, președintele Computerland România SRL.

A participat la Concertul tradițional de colinde „Răsăritul cel de Sus” al Patriarhiei Române, în *Aula Magna* „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei. La finalul concertului, Întâistătătorul Bisericii noastre a rostit un cuvânt de învățătură.

Sâmbătă, 17 decembrie

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în ziua pomenirii *Sfântului Prooroc Daniel*, ocrotitorul spiritual al Preafericirii Sale, a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, fiind înconjurat de un sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, preoți și diaconi.

În cuvântul de învățătură, Preafericirea Sa a vorbit despre viața și activitatea Sfântului Prooroc Daniel.

În cadrul Sfintei Liturghii, a fost înălțată și o rugăciune de mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru milostivirea și ajutorul oferit Bisericii noastre, poporului român și Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în promovarea credinței și misiunii ortodoxe.

La final, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a adresat Preafericitului Părinte Patriarh Daniel un cuvânt de felicitare în numele ierarhilor prezenți la Sfânta Liturghie.

Apoi, Înaltpreasfinția Sa a oferit Patriarhului României, în numele membrilor Permanențelor Consiliului Național Bisericesc și ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, icoana Maica Domnului – *Prodromița*, precum și un acoperământ pentru Sfintele Vase brodat cu chipurile Sfântului Daniel Proorocul și Sfântului Daniil Sihastrul.

După Sfânta Liturghie, a fost oficiat un *Polihroniu*.

În continuare, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, a avut loc un moment festiv dedicat zilei onomastice a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Aici, Ansamblul coral „Gura Izvorului” din Vatra Moldoviței, județul Suceava, a colindat și urat pe cei prezenți la onomastica Patriarhului României.

Potrivit tradiției, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit daruri colindătorilor.

Duminică, 18 decembrie

A participat la Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Paraclisul „Sfântul Ierarh Grigorie Luminătorul” din Reședința patriarhală.

Luni, 19 decembrie

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, mai multe coruri sau grupuri de colindători:

- Corul de preoți „Doxologia” al Protoieriei Ploiești;
- Grupul coral al parohiei Perișor, comuna Zagra, județul Bistrița-Năsăud;
- Grupul coral „Speranța” din Onești, județul Bacău;
- Grupul de colindători al parohiei Liești, Protoieria Tecuci, județul Galați;
- Grupul „Datina Românească” din București.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oferit daruri de Crăciun tuturor colindătorilor care au vestit *Nașterea Domnului* la Patriarhie.

A primit în audiență pe Dl Marian Grosu din Iași.

Marti, 20 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Miercuri, 21 decembrie

A primit la Reședința patriarhală în vizită de prezentare pe Excelența Sa Dl Raymundo Santos Rocha Magno, noul Ambasador al Braziliei la București.

A primit în audiență pe Dl Teodor Baconschi, ministrul afacerilor externe.

A primit în audiență pe Dna arhitect inginer restaurator specialist Aurora Târșoagă, director al SC Credo Desing SRL din București.

A primit în audiență pe Dl Liviu Negoită, primarul Sectorului 3 al municipiului București.

Joi, 22 decembrie

A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului Național Bisericesc.

A primit, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei, mai multe coruri sau grupuri de colindători:

- Grupul de copii ai Grădiniței nr. 24 din București;
- reprezentanți ai Asociației „Oastea Domnului” - Sibiu;
- Grupul de colindători al Palatului Copiilor Vaslui.

Sâmbătă, 24 decembrie

A primit în audiență pe Dl Neculai Onțanu, primarul Sectorului 2 al municipiului București.

A primit la Reședința patriarhală soborul Catedralei patriarhale cu Ajunul Crăciunului.

Cu prilejul sărbătorii *Nașterii Domnului* (2011) și a *Anului Nou* (2012), Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, a adresat un mesaj de binecuvântare tuturor românilor, din țară și din străinătate, prin intermediul Postului de Televiziune TRINITAS TV și a Postului de Radio TRINITAS și site-ul de știri BASILICA ale Patriarhiei Române.

Duminică, 25 decembrie

În ziua slăvitului praznic al *Nașterii Domnului*, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a săvârșit Sfânta Liturghie și a ținut cuvânt de învățătură în Catedrala patriarhală.

După Sfânta Liturghie, Preafericirea Sa a fost colindat la Reședința patriarhală de Corala „Nicolae Lungu” a Catedralei patriarhale.

Miercuri, 28 decembrie

A primit în audiență pe PCuv. arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Sâmbăta de Sus, Arhiepiscopia Sibiului, la Reședința patriarhală de la Dragoslavele, județul Argeș.

Joi, 29 decembrie

A primit în audiență pe Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, la Reședința patriarhală de la Dragoslavele, județul Argeș.

A adresat un mesaj de condoleanțe Dlui Emil Boc, prim-ministru al Guvernului României, în urma trecerii la cele veșnice a tatălui domniei sale, Ioan Boc.

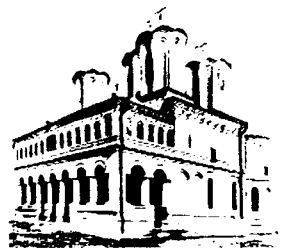
Sâmbătă, 31 decembrie

În Catedrala patriarhală din București, la trecerea în Anul Nou civil 2012, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat, fiind înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a numeroși credincioși, slujba *Acatistului Domnului nostru Iisus Hristos*. De asemenea, au fost înălțate rugăciuni de mulțumire pentru toate darurile primite de la Dumnezeu în anul 2011 ce a trecut, precum și rugăciuni de binecuvântare a noului an 2012.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură.

A consemnat,
Arhim. Paisie TEODORESCU,
Consilier Patriarhal
Cabinetul Patriarhului

Studii

Botezul copiilor în viziunea Sfinților Părinți

Diac. Liviu PETCU

Keywords: *infant baptism, Fathers of The Church, vision, arguments, controversy, testimony, evidence.*

În discuția sa asupra Botezului, în lucrarea *Christian Theology*, Millard Erickson, de confesiune baptistă, face această precizare privind practica veche a Botezului nou-născutului: „Una dintre cele mai semnificative considerații se referă la lipsa oricărei indicații ferme că nou-născuții ar fi fost botezați”¹. Autorul plasează răspunderea apărării demersului acestui Botez asupra celor care mărturisesc și practică Botezul nou-născuților, în contextul a ceea ce el consideră a fi lipsa probelor care să susțină legitimitatea actului în sine.

Această învățătură și practică a botezării nou-născuților și a copiilor merită cu certitudine apărată. Dumnezeu a făgăduit că Botezul însoțit de credința lucrătoare prin iubire va aduce mântuirea și slava veșnică. A refuza cuiva acestea, fie el tânăr sau bătrân, reprezintă o practică ce nu își are rădăcini nici în Sfânta Scriptură, nici în Tradiția apostolică și patristică.

În demersul nostru, avem intenția de a arăta, pe baza mărturiilor post-apostolice și patristice și a practicii în Biserica veche – însă fără a avea pretenția de a fi exhaustivi –, că afirmațiile lui Erickson sunt false, fiindcă în realitate există numeroase indicații că nou-născuții erau botezați în epoca primară a creștinismului.

¹ Millard ERICKSON, *Christian Theology*, Baker Academic, 1998, p. 1111. De bună seamă că Erickson nu e singurul care susține această idee eronată, însă nu am considerat necesar să mai amintim și de alții – cei mai mulți dintre neoprotestanți – care împărtășesc această eroare. Vor mai fi limpezite unele obiecții pe parcursul acestei lucrări. E necesar să precizăm aici că în Biserica Ortodoxă nu a existat vreo polemică în legătură cu Botezul copiilor, acesta fiind considerat ca o realitate primar-creștină.

Pedobaptismul în secolele I-III

Dovezi în sprijinul necesității Botezului nou-născuților și copiilor găsim la începutul epocii post-apostolice, acestea acumulându-se treptat până în secolul al IV-lea. Aceste dovezi timpurii nu sunt vulnerabile, nu comportă incertitudini, ci sunt cât se poate de întemeiate. Spre exemplu, Sfântul Iustin Martirul și Filosoful (100?-160), care promovase valorile creștine atât în Asia Mică, cât și în Roma, afirmă că are cunoștință de „mulți bărbați și femei de 60-70 de ani care fuseseră discipoli ai lui Hristos încă din copilărie (ἐκ παιδῶν)”². Pe aceștia îi oferă ca paradigme de trăire creștină aleasă, nutrind dezideratul de a se arăta în tot neamul de oameni astfel de ființe. Biblistul Joachim Jeremias susține că această ultimă frază și verbul utilizat (μαθητεύειν) trebuie să însemne că aceste „persoane erau botezate ca nou-născuți în perioada dintre anii 80 și 95”³, deci încă din secolul I, adică atunci pe când trăiau unii dintre Apostoli. Kurt Aland⁴, pentru care propoziția înseamnă „fuseseră instruiți în credința creștină încă din copilărie și crescuți ca membri ai unei familii creștine”, a reușit să declanșeze o analiză mai precisă din partea lui Jeremias, deși ultimul continuă să insiste că în „copilăria timpurie” „deveniseră discipoli ai lui Hristos” și că avem aici o aluzie certă la Botez⁵. Se admite și că în ritualul prezentat de Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, nou-născuții (sau pruncii) se aflau sub aripa ocrotitoare a candidaților maturi (a părinților), dar mai curând într-o formă neevidentă, nu prea vizibilă, ca la Sfântul Ipolit al Romei, precum vom vedea câteva pagini mai încolo. Concluzionând, putem preciza că mărturia Sfântului Iustin este o dovadă certă că pruncii erau botezați chiar din secolul I.

² *Apologia I*, XV, traducere, introducere, note și indici de Pr. Teodor BODOGAE, Pr. Olimp CĂCIULĂ, Pr. Dumitru FECIORU, în vol. *Apologeți de limbă greacă*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 46. David F. WRIGHT, „The Origins of Infant Baptism – Child Believers’ Baptism?”, în: *Scottish Journal of Theology*, 40 (1987), p. 7, comentează acest text, folosindu-l ca argument pentru pedobaptism.

³ Joachim JEREMIAS, *Infant Baptism in the First Four Centuries*, London, 1960, p. 72.

⁴ J. Jeremias a avut de dus, pe această temă a pedobaptismului, o polemică acerbă cu Kurt Aland, care nu a cedat forței argumentelor celui dintâi. Astăzi nu se tăgăduiește faptul că Jeremias a sintetizat și a relevat, într-un mod care nu permite o opoziție sustenabilă, argumentele pentru susținerea practicii botezării copiilor în comunitatea creștină primară.

⁵ Kurt ALAND, *Did the Early Church Baptize Infants?*, London, 1963, pp. 73-74; Joachim JEREMIAS, *The Origins of Infant Baptism*, London, 1963, pp. 55-58.

Alte argumente cât se poate de clare se pot deduce din alte două mărturii la persoana întâi, legate de îndelungate vieți creștine la sfârșitul secolului al II-lea – mărturisirea Sfântului Policarp, Episcopul Smirnei: „86 de ani L-am slujit (pe Hristos)”, și cea a lui Policrat: „Am trăit întru Domnul 65 de ani”⁶. Ultima aparține perioadei 190-191, ceea ce îi permite lui Jeremias să conchidă că Policrat⁷ „a fost botezat pe când era copil, în jurul lui 125”.

Martiriul Sfântului Policarp al Smirnei este datat în anul 156, ceea ce înseamnă că Sfântul Policarp a beneficiat de un Botez al nou-născutului încă din secolul I⁸.

Făcând referire la mărturia Sfinților Părinți și a scriitorilor bisericești, Sfântul Irineu de Lugdunum († 202), originar din Asia Mică și care a fost ucenic al al Sfântului Policarp († 156), care la rândul său a fost ucenic al Sfântului Ioan Evanghelistul, spune că Domnul Hristos a venit ca pe toți să-i măntuiască, să-i renască, pe toți care primesc de la El nașterea cea de-a doua: pe prunci și pe copii, pe băieți și pe tineri și pe bătrâni („infantes et parvulos et pueros et seniores”)⁹. De aceea a venit în toate vârstele: făcându-Se prunc pentru prunci și sfințind pe prunci, mic pentru cei mici și sfințind însăși vârsta pe care aceștia o aveau¹⁰.

Lucrarea Sfântului Irineu din care am citat – *Adversus haereses* – a fost scrisă în jurul anului 180. Cunoștințele sale despre creștinism și răspândirea lui cuprindeau Asia Mică și Roma, dar și Galia. În pasajul de mai sus, existent doar în latină, el include *infantes, parvuli* și *pueri* în rândul celor de „toate vârstele omului” pentru care a venit Hristos să-i măntuiască, sfințindu-i, aceștia fiind „renăscuți (*renascuntur*) prin El întru Dumnezeu”¹¹. Prin cuvântul „renăscut” avem o referință evidentă la Botez, cuvintele care îi ur-

⁶ J. JEREMIAS, *Infant Baptism...*, pp. 59-63; Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, pp. 71-73; Joachim JEREMIAS, *The Origins...*, pp. 58-62.

⁷ A fost episcop al Efesului; printre ucenicii săi se pare că s-a numărat și Sf. Irineu de Lyon.

⁸ Întrucât această mărturisire privind neîndoielnic timpul de când s-a botezat o făcea în anul 156, rezultă că a primit Botezul în jurul anului 70 „în vârsta fragedă a copilăriei”; vezi J. JEREMIAS, *Hat die Urkirche die kindertaufe geübt?*, Göttingen, ²1949, și Pr. Grigorie T. MARCU, „Botezat-a pruncii Biserica primară?”, în: *Mitropolia Olteniei*, 4-5/1956, pp. 177-186, p. 182.

⁹ *Adversus haereses*, II, 22, 4, PG 8, col. 787.

¹⁰ *Adversus haereses*, II, 22, 4, PG 8, col. 784.

¹¹ H. KRAFT, *Texte zur Geschichte der Taufe, besonders der Kindertaufe in der Alien Kirche*, Berlin, 1969, p. 10; J. JEREMIAS, *Infant Baptism...*, pp. 72-73; Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, pp. 58-59; Joachim JEREMIAS, *The Origins...*, pp. 62-63.

mează indicând clar că nu există o limită de vârstă¹². Totul pivotează în jurul verbului. Jeremias angajează la maximum acest argument în disputa cu Aland și accentuează pe bună dreptate că referința presupune practica Botezului nou-născutului (inclusiv Botezul copilului¹³), care trebuie, prin urmare, să dateze cu cel puțin două decenii înainte de scrierile Sfântului Irineu, adică în jurul anului 150. Aceasta este cu aproximație data descrierii iustinieniene a Botezului după cum era el administrat în Roma, și poate și în Asia Mică¹⁴. Dovezile Sfântului Irineu sunt valabile pentru Roma și pentru Galia.

Kurt Aland, în argumentarea sa, se bazează și pe referința din scrierea *Păstorul lui Herma* referitoare la practica baptismală, care este și ea asociată Romei, în jurul mijlocului secolului al II-lea, și ia în considerare *prima facie* numai receptorii responsabili¹⁵. Semnificația tăcerii unei astfel de surse este o problemă importantă, datorită faptului că textele care se referă la practica baptismală doar în termeni relevanți numai pentru candidații care sunt capabili să vorbească pentru ei înșiși sau să acționeze responsabil (de exemplu, se supun instrucției catehetice sau postului) aparțin și *Didahiei*, lucrare pe care majoritatea specialiștilor o datează în anul 100. Aland consideră că aceste documente elimină automat referirea despre nou-născuți și copiii de vârste mici¹⁶.

Tertulian și Sfântul Ipolit par invariabil să se refere la Botezul persoanelor mature, și totuși știm din propriile lor mărturii că în Botez erau incluși și nou-născuții. Jeremias combină atunci aceste două perspective în sprijinul tezei sale mai generale asupra corespondenței dintre botezul evreiesc al prozelitilor și Botezul creștin din veacurile primare, combătând punctul de vedere al lui Aland. Referitor la această *tăcere a Învățăturii celor doisprezece Apostoli*

¹² Kurt Aland respinge această interpretare, susținând că este scoasă din context (*Did the Early Church...*, p. 58). Autorul are dreptate în măsura în care contextul acestui pasaj se referă la Iisus ca Mântuitor al oamenilor de orice vârstă; și totuși, cu mențiunea renașterii, botezul este în mod clar în mintea Sfântului Irineu mijlocul prin care Iisus aduce mântuirea, chiar și nou-născuților. Din nou, o dovadă în favoarea acestei doctrine.

¹³ Retroversiunea lui A. Rousseau și L. Doutreleau în ediția din *Sources Chrétiennes*, vol. 293, Paris, Éditions du Cerf, 1982, p. 286, sugerează că termenii grecești erau βρεφος (sau νήπιος), νήπιος (sau παιδίον) și παῖς.

¹⁴ *Apologia* I, 61, în *Apologeți de limbă greacă*, pp. 88-90; a se vedea și Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, pp. 54-55.

¹⁵ Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, p. 54.

¹⁶ Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, p. 54, pp. 53-54. A se vedea și David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, p. 9.

sau a *Didahiei*, precum și a lui Herma, putem conchide că era un gest firesc din partea Apostolilor și a ucenicilor lor ca, mai întâi, după Cincizecime, să depună stăruința de a-și îndrepta misiunea către cei maturi, către adulți, căci ei trebuiau mai întâi creștinați, și apoi asupra copiilor acestora, cu care se putea *întâmpla* ceea ce s-a petrecut atunci când Sfântul Pavel a botezat familii întregi de convertiți: „casa lui Ștefana”, a temnicerului din Filipi, a Lidiei (*Faptele Apostolilor* 16, 14-15, 30-34; *1 Corinteni* 1, 16) etc. Cu alte cuvinte, nou-născuții și copiii puteau fi botezați ori odată cu părinții lor, ori mai târziu, după creștinarea părinților lor.

O altă operă ce face referire la pedobaptism este *Apologia* lui Aristide. Ea a fost scrisă probabil în timpul domniei împăratului Adrian (117-138). Aristide dezbate în amănunt viața morală și socială a creștinilor din timpul său, ca manifestare practică a convingerilor și trăirilor lor religioase. Ei îi instruiesc pe servitori, servitoare și copii (când îi au), „făgăduiesc că îi vor creștina pentru dragostea ce le-o poartă, iar după ce i-au creștinat, îi numesc frați, eliminând orice deosebire între aceste categorii sociale. Creștinii se poartă cu smerenie și bunătate”¹⁷. Pasajul acesta pertinent (rămas nediscutat de către Jeremias și abordat de Aland) descrie deci creștinii ca încercând să convingă (πειθουσιν) orice sclav bărbat sau femeie din gospodărie, „sau copiii (τεκνα)”, să devină creștini¹⁸.

Înainte de anul 209, în Roma, și posibil și în Africa de Nord, Botezul nou-născuților devenise rutină pentru creștinii practicanți. Sfântul Irineu spune că, în jurul mijlocului secolului al II-lea, nou-născuții erau botezați în Galia de Sud și probabil în Roma și Asia Mică. Unele dovezi fac referire la Botezul

¹⁷ Cf. Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 256.

¹⁸ *Apology*, 15, 6, citat de H. KRAFT, *Texte zur Geschichte der Taufe, besonders der Kindertaufe in der Alien Kirche*, Berlin, 1969, pp. 2-3; a se vedea și Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, pp. 57-58; Joachim JEREMIAS, *The Origins...*, p. 40. Pentru Aland, textul plasează explicit Botezul copiilor creștinilor ulterior obținerii pătrunderii psihice necesare, deci nu înainte de vârsta de câțiva ani. Jeremias interpretează referința ca indicând copiii sclavilor, într-un alt caz de botez în cadrul „casei”. David F. Wright opinează că, din moment ce una sau două caracteristici din acest text înșelător de simplu vin în favoarea lui Jeremias, cum ar fi menționarea copiilor imediat după sclavi, explicația lui Aland pare a fi mai naturală. În viziunea lui Wright, pentru ca versiunea lui Jeremias să aibă mai multă greutate, ar fi necesară sintagma „și copiii”, nu „sau copiii”, după cum reiese din versiunile greacă și siriană. Oricum ar fi însă, Aristide este și el un martor la o formă a Botezului copiilor sau tinerilor credincioși (vezi David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, pp. 1-23, pp. 10-11).

copiilor de vârste fragede, dovezi furnizate de Sfântul Ipolit. Numeroase inscripții nu ne permit să determinăm dacă acei copii creștini fuseseră botezați ca nou-născuți sau ulterior, dar unele relevă că în secolul al III-lea se practica Botezul de urgență al nou-născuților și al copiilor mai mari¹⁹.

Începând cu veacurile III-IV, aproape fiecare scriitor creștin care a tratat fie și tangențial această temă a pedobaptismului poate fi invocat în sprijinul acestei practici apostolice a botezării nou-născuților și a copiilor. Din veacul al III-lea, problema botezării copiilor a fost supusă unor largi dezbateri și în sinoade.

De pildă, un anume Fidus – episcop african – era în nedumerire: va trebui ca Botezul pruncilor să se săvârșească în a opta zi, asemenea Tăierii împrejur a pruncilor din Vechiul Testament? Și scriitorul bisericesc Tertulian amintește că unii creștini au lansat o asemenea întrebare²⁰. Aceasta a dat ocazie Sfântului Ciprian – Episcopul Cartaginei – să convoace un sinod la anul 252. Sfântul Ciprian, – în unire cu un sinod de 70 de episcopi și răspunzând în numele acestora Episcopului Fidus –, menționează că nu numai de la 8 zile înainte se poate boteza copilul, ci chiar îndată după naștere²¹. Deci astfel ei apără, împotriva colegului lor Fidus – „iubitului frate”, practica administrării Botezului îndată după nașterea pruncilor, explicându-i că nu trebuie să îndepărtăm pe nimeni de la Botez și de la harul lui Dumnezeu, Care este bun și îndurător cu toți. Ceea ce trebuie să se păzească de către toți este mai ales grija față de cei de curând născuți, care merită deosebita atenție și bunăvoința lui Dumnezeu.

Redăm în continuare epistola trimisă lui Fidus, conținând informații de maxim interes pentru tema tratată de noi:

„În ceea ce privește pricina copiilor, despre care ai spus că nu trebuie botezați mai înainte de a doua sau a treia zi de la naștere, și că ar trebui luată în seamă rânduiala vechii circumciziuni²² și, prin urmare, nou-născutul să

¹⁹ David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, p. 21.

²⁰ TERTULIAN, *Despre botez*, 18, PL I, col. 1221.

²¹ SF. CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Epistola LIX, De infantibus baptisandis*, PL III, col. 1047; în ediții critice, această epistolă poartă numărul LXIV; vezi și SF. CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Momenta veterum*, I, 1014-1019, PL III, col. 1056.

²² Sfinții Părinți stăruiesc adesea asupra botezării pruncilor pornind de la analogia dintre Botezul creștin și Tăierea împrejur din Vechiul Testament care se aplica pruncilor la opt zile.

nu fie botezat și sfințit înainte de ziua a opta. Sinodul nostru a hotărât în cu totul alt fel. Punctul tău de vedere n-a fost aprobat de nimeni, ci noi toți am judecat mai degrabă că nu trebuie refuzate nici unui om venit pe lume mila și harul lui Dumnezeu. De vreme ce Domnul spune în Evanghelie: «Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască» (*Luca 9, 55*), pe cât ține de noi, dacă se poate face acest lucru, nici un suflet nu trebuie pierdut. [...] Sfântul Duh este oferit egal tuturor, nu după măsură, ci după dragostea și bunătatea Părintelui. Căci Dumnezeu [...] Se oferă tuturor în mod egal, ca un tată, pentru dobândirea harului ceresc [...]. Apostolul Petru spune în Faptele Apostolilor: «Domnul mi-a spus că niciun om nu trebuie chemat dacă e pătat și necurat» (*Faptele Apostolilor 10, 28*). Pe deasupra, dacă ceva i-ar putea împiedica pe oameni de la primirea harului, apoi, în acest caz, cei vizați nu sunt decât adulții și cei mai mari în vârstă, pasibili de restricții din pricina unor greșeli grave. Și în acest caz însă, cei mai mari păcătoși, după ce au păcătuit greu împotriva lui Dumnezeu, venind la credință, primesc iertarea greșelilor lor și nimeni nu este lipsit de Botez și de har. Cu atât mai mult atunci nu trebuie să fie lipsit un prunc care, abia născut, n-a săvârșit nicio greșală, decât că, născut fiind trupește din Adam, a atras asupra sa atingerea morții din vechime, de la prima sa naștere, dar care, prin acest fapt, ajunge mai lesne să primească iertarea păcatelor, pentru că lui îi sunt iertate nu păcatele proprii, ci ale altuia.

Și de aceea, preaiubite frate, sinodul nostru a luat hotărârea că nimeni nu trebuie oprit prin noi de la Botez și de la harul lui Dumnezeu, Care este față de toți milostiv, îndurător și iubitor. Deoarece acest lucru trebuie observat și păstrat față de toți, socotim apoi că trebuie păzit mai ales față de prunci și nou-născuți, care, prin chiar acest fapt, merită mai mult ajutorul nostru și harul dumnezeiesc, pentru că din clipa nașterii lor nu fac altceva decât să se roage fierbinte prin strigătele și lacrimile lor”²³.

Analogia a fost făcută mai întâi de Sfântul Apostol Pavel când scrie colosenilor că Botezul este „tâierea împrejur nefăcută de mână” (*Coloseni 2, 11*).

²³SE. CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Epistola LIX, De infantibus baptisandis, PL III*, col. 1048-1049. Acest text a mai fost tradus în limba română și de Ț. NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor) de-a lungul vremii. Considerații istorice”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1-2/1975, pp. 134-136, precum și, recent, de Ion DIACONESCU și Ovidiu POP, în volumul: SFÂNTUL CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Scrisori*, scrisoarea LXIV (și nu LIX, cum e în *PL*), Ed. Sophia, București, 2011, pp. 294-298. Am consultat și aceste traduceri.

Hotărârea adoptată de sinodul cartaginez în frunte cu Sfântul Ciprian n-a făcut decât să „păstreze credința statornică a Bisericii”, precum observă Fericitul Augustin²⁴.

Deci, în viziunea Sfântului Ciprian și a celor 70 de episcopi de la sinod, dacă și cei care au comis mai înainte o mulțime de păcate față de Dumnezeu, după ce cred, capătă iertarea acestor păcate și nimeni nu este exclus de la Botez și de la har, cu atât mai mult nu trebuie să lipsim de el pe prunc care, de-abia născut, n-a păcătuit întru nimic, fără numai că, ieșit din Adam după trup, a contractat prin faptul nașterii sale contagiunea morții celei vechi și care se apropie cu atât mai mult de iertare, cu cât i se iartă nu păcatele personale, ci păcatul altuia. Copiii nou-născuți sunt fără păcate personale, însă sunt solidari cu păcatul lui Adam și supuși aceleiași pedepse ca el. De aceea, când se nasc, copiii intră în această lume prin lacrimi și prin plâns.

În Răsărit, Origen († 254) – marele scriitor al Bisericii – subliniază că „Biserica a primit de la Apostoli tradiția de a administra Botezul și copiilor”²⁵. El și numește Botezul copiilor „predanie apostolică”²⁶. Atunci când dă răspuns la nedumeririle de care sunt cuprinși unii „frați”, cum că pruncii sunt botezați pentru iertarea păcatelor (*Faptele Apostolilor* 2, 38), el spune:

„Despre ce păcate este vorba? Când au putut ei păcătui? Cum s-ar putea reține un astfel de motiv, socotit temeinic pentru botezul copiilor, dacă nu se admite tâlcuirea pe care noi am dat-o: Nimeni nu este curat, măcar o zi de va fi viața lui pe pământ (*Iov* 14, 4 – n.n.)? Tocmai pentru că necurățiile din naștere sunt șterse prin Taina Botezului, de aceea se botează copiii, căci (cum scrie la Scriptură), de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu (*Ioan* 3, 5)”²⁷. Același scriitor fecund al Bisericii, în omilia a VIII-a la Levitic, spune că nimeni, chiar de ar trăi numai

²⁴ *Epistola CLXVI*, 28, 23: „Fericitul Ciprian nu a adus o hotărâre nouă, ci a păstrat credința statornică a Bisericii ca să îndrepteze pe cei ce socoteau că n-ar trebui să se boteze copilul înainte de ziua a opta de la naștere, când a socotit împreună cu unii episcopi ai săi că copilul se poate boteza curând după naștere”. A se vedea mai pe larg Pr. Gheorghe SOARE, „Dispozițiuni canonice cu privire la Botez: Botezul copiilor”, în: *Duminica Ortodoxă*, 3 (1940), p. 3, și † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 137.

²⁵ *Comentariu la Epistola către Romani*, V, 9, PG 14, col. 1047B.

²⁶ *De Genesi ad litteram*, V, 28, 39, PL XXXIV, col. 426.

²⁷ ORIGEN, *Din omiliile Evangheliei de la Luca*, Omilia a XIV-a, V, PG 12, col. 496; *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 7, p. 104.

o zi, nu poate fi scutit de păcat și că trebuie botezat: „Dacă vreți să știți ce au gândit și alți sfinți despre această naștere (e vorba de nașterea trupească – n.n.), ascultă-l pe David: «În nelegiuiri am fost zămislit și în păcate m-a născut mama mea» (*Psalmi* 50, 7), arătând că orice suflet care se naște în carne este întinat de murdăria nelegiuirii și a păcatului. De aceea s-a spus[...]: nimeni nu este curat de murdărie, nici dacă viața lui ar fi de o zi. Se poate adăuga la aceasta că se cere aflată cauza pentru care, Botezul fiind dat Bisericii (adică membrilor Bisericii – n.n.) pentru iertarea păcatelor, este dat ca regulă și pruncilor. Desigur, dacă în prunci nu ar fi nimic care să trebuiască a obține iertarea și clemența, harul Botezului ar părea inutil”²⁸.

Să notăm aici că aceste declarații asumă în mod evident o perspectivă diferită de cea a lui Tertulian asupra necesității Botezului copilului. La acest moment din istorie oponenții Botezului nou-născuților renunță la încercarea de a explica baza istorică. În schimb, spun că, după anul 200, Botezul nou-născuților s-a schimbat din inovație în practică obișnuită. Când aruncăm o privire asupra unora dintre declarațiile care curg din direcția Bisericii vechi în această perioadă, între 200 și 400, vedem că oponenții nu au niciun cuvânt de spus în această problemă²⁹.

Continuând incursiunea post-apostolică și patristică, evidențiem mărturiile Sfântului Ipolit al Romei (170?-235) cu privire la Botezul copiilor. Este bine cunoscut faptul că există rezerve cu privire la autenticitatea operei *Ἀποστολική Παράδοσις* (*Tradiția Apostolică*) a Sfântului Ipolit al Romei – renumit scriitor din prima jumătate a secolului al III-lea –, însă unii cercetători și teologi au adus lumină asupra îndoielilor privind autenticitatea³⁰, arătând că această lucrare rămâne una dintre cele mai importante opere pentru istoria cultului creștin³¹.

²⁸ ORIGEN, *Omilii la Levitic*, Omilia a VIII-a, Studiu introductiv, traducere și note de Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 313.

²⁹ Vezi și John SCHUETZE, „Is there Historical Support for the Doctrine of Infant Baptism?”, în: *Systematic Theology*, 24, 2003, pp. 7-9; articol disponibil la adresa web <http://www.wlsthologia.net/files/BrownInfant.pdf>, accesat la 29 octombrie 2011.

³⁰ A se vedea Doctorand Dumitru COLOTELO, „«Tradiția Apostolică» a lui Ipolit și importanța ei ca izvor pentru istoria cultului creștin”, în: *Mitropolia Ardealului*, 6-8 (1975), pp. 476-488, precum și HIPPOLYTE DE ROME, *La Tradition Apostolique d'après les anciennes versions*, Introduction, traduction et notes par Bernard BOTTE, Paris, 1968.

³¹ În anul 1551, dezgropându-se ruinele unei biserici de pe Via Tiburtina din Roma, a fost descoperită o statuie a Sfântului Ipolit, fecund scriitor al secolului al III-lea. Pe soclul acesteia

Demn de evidențiat este mai întâi faptul că secolele primare ale Bisericii se caracterizează printr-o uniformitate liturgică destul de pronunțată, datorată respectului deosebit pentru predania Apostolilor. De aceea, când se afirmă că *Tradiția Apostolică* este opera Sfântului Ipolit, se face referire la faptul că lui îi revine meritul de a fi fixat în scris, într-o lucrare destul de sistematizată pentru acel timp, rânduiala deja existentă în Biserică. Însuși autorul sfânt recunoaște în prologul lucrării sale că el face cunoscută tradiția „care s-a învățat de Biserică, pentru ca aceia care sunt bine instruiți să păzească tradiția care s-a păstrat până în prezent”³². Deci, *Tradiția Apostolică* ne prezintă „rânduielele liturgice nu numai ale secolului al III-lea din Biserică Romei, ci o rânduială mult mai veche, poate chiar pierzându-se în veacul apostolic, o rânduială comună întregii Biserici, datorită acelei uniformități a cultului primitiv”³³.

Este foarte important pentru tema cercetată de noi faptul că în lucrarea de care vorbim se menționează practica pedobaptismului. În cazul nou-născuților sau al copiilor prea mici, se cerea mărturisirea credinței de către părinți, sau de către rude sau de către cineva apropiat din familie. Se întrevede aici destul de clar existența nașilor încă în acea perioadă îndepărtată. Chiar dacă în versiunea grecească se pare că nu există, versiunile latină și orientală concordă în a vorbi despre Botezul „celor mici” (*parvulos*)³⁴, mai întâi al celor care pot răspunde singuri la întrebările baptismale, și apoi al celor care nu pot³⁵.

David F. Wright propune următoarea întrebare: „cum era măsurată această capacitate de a vorbi pentru tine însuși – în termeni de maturitate a înțelegerii sau în competența lingvistică de exprimare doar a nivelurilor primare ale înțelegerii?”³⁶. În viziunea lui Wright este ușor de conceput că, în

sunt gravate titlurile lucrărilor sale, între care se găsește și titlul de Ἀποστολική Παράδοσις. Întrucât în literatura patristică nu s-a păstrat o astfel de lucrare, în jurul ei au început să se poarte ample discuții și să se emită diferite opinii; pentru mai multe detalii vezi Dumitru COLOTELO, „«Tradiția Apostolică» a lui Ipolit...”, p. 476.

³² Hippolyte de Rome, *La Tradition Apostolique...*, pp. 38-39.

³³ Dumitru COLOTELO, „«Tradiția Apostolică» a lui Ipolit...”, p. 487.

³⁴ David F. Wright, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, pp. 3-4.

³⁵ Cf. Joachim Jeremias, *Infant Baptism...*, pp. 73-75; Kurt Aland, *Did the Early Church...*, pp. 49-52; Joachim Jeremias, *The Origins...*, pp. 28-32. Jeremias are probabil dreptate când susține că faptul că toți copiii, băieți și fete, erau botezați separat și că părinții răspundeau pentru cei mici înainte de a fi botezați nu este un argument decisiv contra punctului de vedere după care Botezul convertiților adulți (al prozelitilor) are loc odată cu cel al copiilor lor.

³⁶ David F. Wright, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, pp. 3-4.

Botezul-conversie al unei familii, copiilor de vârstă foarte mică, poate de patru-cinci ani, li se spunea de către părinți să răspundă singuri și erau instruiți și cum să o facă.

Printre aspectele lăsate oarecum nelimpazite de către Sfântul Ipolit se numără și forma cuvintelor cu care părinții sau rudele răspund pentru „cei mici”. Toate dovezile disponibile indică faptul că riturile baptismale primare erau fondate la origine pentru a se ocupa numai de acei capabili să vorbească pentru ei înșiși, fiind cu vremea adaptate pentru subiecții nou-născuți (bebeluși)³⁷. Deși Sfântul Ipolit nu putea fi mai clar în relevarea practicii romane contemporane a botezării nou-născuților și copiilor, tot ceea ce spune restul lucrării despre Botez, pregătirea și etapele sale ulterioare, are sens numai pentru persoanele aflate la vârste responsabile³⁸. Problema poate fi abordată și altfel. Dacă am îndepărta trei propoziții scurte referitoare la *parvuli*, restul lucrării ar reclama concluzia că numai credincioșii care profesau credința erau botezați³⁹. Botezul nou-născuților se ascunde sub mantia Botezului adulților, deși este destul de evident. La urma urmei, Sfântul Ipolit, descriind felul cum se săvârșea Botezul în timpul său, mărturisea destul de tranșant: „Se botează mai întâi copiii... apoi bărbații și femeile”⁴⁰. E apodictic deci că acesta e un argument solid al practicii botezării pruncilor și o nezdruccinată mărturie de la Sfântul Ipolit al Romei.

În timpul Fericitului Augustin și ulterior, întrebările baptismale referitoare la nou-născut erau încă adresate părintelui sau patronului său spiritual (nașului) la persoana a treia: „Crede în Dumnezeu?” etc., cu răspunsul „Crede”. Încă de la Sfântul Ipolit, rezerva specială realizată pentru acei care nu puteau răspunde singuri marchează nou-născuții ca subiecți *neobișnuiți* ai Botezului, fiind necesar să presupunem, în absența dovezilor contrarii, că, la acest moment, persoana a treia era utilizată în întrebarea și răspunsul asociat nou-născuților, ceea ce ne atrage atenția asupra includerii lor, chiar dacă devenită deja rutină, în procedura Botezului.

³⁷J.C. DIDIER, „Une adaptation de la liturgie baptismale au baptême des enfants dans l’Eglise ancienne”, în: *Mélanges de science religieuse*, 2 (1965), pp. 79-90.

³⁸David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, p. 5.

³⁹Kurt Aland (*Did the Early Church...*, p. 50) menționează că „este prezent întregul material necesar pentru o ipoteză plauzibilă a interpolării”. *Joachim Jeremias spune (The Origins...*, p. 40) că nou-născuții sunt totuși menționați, chiar dacă într-un mod „neșteptat”.

⁴⁰„La Tradition apostolique”, în col. *Sources Chrétiennes*, n. 11 bis, Les Éditions du Cerf, Paris, 1968, p. 80.

Dovezile aduse de Tertulian din Africa de Nord sub dominație romană ne relevă în mod clar că nou-născuții (*parvuli*) fuseseră botezați sau erau botezați în acele ținuturi, dar nu reiese de cât timp era stabilită această practică. În privința concepției lui Tertulian vizavi de tema noastră, se naște întrebarea: pare preferința sa pentru amânarea botezului („să fie făcuți creștini atunci când au devenit competenți să-l cunoască pe Hristos”⁴¹) un protest împotriva unei inovații, sau dezaprobarea sa față de un ritual de rutină? Joachim Jeremias nu are nici o îndoială: „Rezervele lui Tertulian [...] sunt îndreptate împotriva unei uzanțe stabilite [...]. Astfel, chiar de la inițierea Bisericii Nord-Africane descoperim practica universal observată a botezului nou-născuților”⁴². Acest aspect este cuplat cu o interpretare a volumului *De Baptismo* al lui Tertulian care limitează referința la *parvuli* la „copiii necredincioșilor care se alăturau Bisericii” și interpretarea altor lucrări ale lui Tertulian care îl prezintă „opunându-se emfatic” tendinței de a amâna alăturarea la Biserică, și „nu numai presupunând practica botezului nou-născuților”⁴³, ci chiar „recomandând-o”⁴⁴. Deși analiza realizată de Kurt Aland asupra acestor texte se dorește a fi o prezentare mai satisfăcătoare și mai consecventă a gândirii lui Tertulian, el merge prea departe declarând că „în tratatul lui Tertulian *De baptismo* [...] surprindem o imagine a începuturilor Botezului nou-născuților în Cartagina și Africa [...]. Polemica lui Tertulian este orientată împotriva a ceva nou”⁴⁵. Dar noutatea este un argument pe care Tertulian nu îl aduce contra Botezului nou-născuților. Mai mult, Aland nu ia în considerare acceptarea de către Tertulian a Botezului de urgență pentru nou-născuți, sau rolul stabilit deja al nașilor (*sponsors*). Mai presus de toate, Aland subestimează caracterul obiectiv al cazului dezvoltat de Tertulian pentru Botezul întârziat, la care îndeamnă femeile necăsătorite, în special văduvele și fecioarele. Acest aspect a fost impresionant tratat de Eduard Nagel, care indică și posibilele influențe care explică amânarea Botezului, influențe datorate riscului persecuției, experien-

⁴¹ *De Baptismo* 18, 5 apud H. Kraft, *Texte zur Geschichte der Taufe...*, p. 13.

⁴² Vezi pe larg la David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*, p. 6.

⁴³ David F. WRIGHT, *The Origins of Infant Baptism – Child...*

⁴⁴ Joachim JEREMIAS, *Infant Baptism...*, pp. 81, 83-85.

⁴⁵ Kurt ALAND, *Did the Early Church...*, pp. 61-69.

ței dificultăților cotidiene și disciplinei penitente a Bisericii⁴⁶. Conchidem că obiecțiile lui Tertulian erau îndreptate împotriva unei practici deja intrate în uz în cadrul Bisericii cartagineze. Căci, chiar dacă acesta e arătat ca un scriitor potrivit Botezului copiilor, tocmai această împotrivire a sa dovedește că este vorba de o practică a botezului copiilor.

„Căci el își arată părerea sa personală că Botezul ar trebui săvârșit mai târziu. Aceasta însă tocmai arată că practica obișnuită era alta. Afară de aceasta, el nu aduce niciun temei apostolic împotriva botezării copiilor, ceea ce fără îndoială ar fi făcut, dacă Biserica veche ar fi fost și ea potrivnică.”⁴⁷

Declarațiile lui Tertulian împotriva Botezului nou-născutului slujesc atunci la consolidarea cazului în favoarea Botezului nou-născuților în loc să-l slăbească⁴⁸.

Astfel, Botezul nou-născuților este inechivoc atestat de către Părinții apostolici (care au fost ucenici ai Apostolilor) și de către urmașii acestor Părinți, în texte care demonstrează că Botezul era administrat și nou-născuților, și pruncilor.

Botezul copiilor în secolele IV-VI

În privința Botezului nou-născutului, și în această perioadă exista o convingere generală asupra originii sale apostolice. Nici chiar ereticii pelagieni nu au făcut excepție, deși Botezul nou-născutului nu se ajustează bine în sistemul lor; pentru că aceștia negau păcatul originar, iar Botezul, ca ritual de purificare, îmbracă întotdeauna referință la iertarea păcatelor, aceștia atribuiau Botezului nou-născutului un efect simbolic. Nici alți eretici, precum ebioniții, novațienii, arienii, donatiștii, montaniștii, și în general nici

⁴⁶ Eduard NAGEL, *Kindertaufe und Taufaufschub. Die Praxis vom 3.-5. Jahrhundert in Nordafrika und ihre theologische Einordnung bei Tertullian, Cyprian und Augustinus, Europäische Hochschulschriften*, Frankfurt am Main, 23:144 (1980), pp. 55-76. În această lucrare face referiri la Botezul copiilor și la amânarea Botezului și vorbește despre practicile secolelor III-V în Africa de Nord și clasificarea lor după Tertulian, Sfântul Ciprian și Fericitul Augustin. Deși nu se adresează direct problemei temeiurilor Botezului nou-născuților, este inechivocă opinia sa că la sfârșitul secolului al II-lea aceasta era o practică standard (p. 166).

⁴⁷ Pr. Grigorie T. MARCU, „Botezat-a pruncii Biserica primară?”, p. 183.

⁴⁸ John SCHUETZE, *Is there Historical Support...*, p. 8.

alți inițiatori, propagatori sau susținători ai ereziilor timpurii nu au respins Botezul copiilor.

După cum se știe, Biserica și-a mărturisit mereu credința în existența păcatului originar. Astfel creștea și responsabilitatea Bisericii față de cei ce ar muri nebotezați. Episcopul Himeriu de Taragone, întrebând pe papa Siriciu, prin anul 385, despre vârsta la care trebuie administrat Botezul, acesta îi răspunde:

„[...] atât copiilor care încă nu pot vorbi din cauza vârstei, cât și celor care, în caz de necesitate, le-ar fi necesară apa sfântă a Botezului. Ca nu cumva din vina noastră să-și piardă sufletele și pentru faptul că nu am dat Botezul celor ce doresc, plecând din această lume, să piardă și Împărăția și viața”⁴⁹.

Prin Sinodul de la Mileve (416) se anatematizau cei ce nu botezau copiii⁵⁰, iar prin canonul 110 al Sinodului de la Cartagina din 418, se cerea botezarea copiilor întru iertarea păcatului strămoșesc:

„[...] s-a hotărât să fie anatema oricine tăgăduiește sau zice că pruncii nou-născuți și copiii, fiind botezați din pântecul maicilor, nu se botează spre iertarea păcatelor și nici nu-și atrag ceva din păcatul strămoșesc al lui Adam care ar trebui curățat prin baia renașterii, de unde urmează că la aceștia nu s-ar înțelege forma Botezului spre iertarea păcatelor cea adevărată, ci cea mincinoasă [...]. Deci [...] și pruncii, care de la sine n-au putut săvârși nici unul din păcate, cu adevărat se botează spre iertarea păcatelor ca să se curățească întru dănșii prin renaștere, ceea ce și-au atras din nașterea cea dintâi”⁵¹.

Scrierea *Așezămintele apostolice*, redactată în jurul anului 400, conține informații despre practici și tradiții autentice apostolice, printre acestea numărându-se și prețioase indicații despre practica botezării pruncilor. „Botezați și copiii voștri și creșteți-i în supunerea și învățătura Domnului, căci zice (Domnul – n.n.): «Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți»”⁵².

Așa cum amintea și pelagianul Iulian din Eclanum, Sfântul Ioan Hrisostom predica: „De aceea și botezăm copiii, deși nu au păcate (personale

⁴⁹ *Epistolae et decreta*, PL XII, col. 1135 la Ioan SAUCĂ, „Taina Sfântului Botez de-a lungul vremii (I)”, în: *Mitropolia Banatului*, 5-6 (1984), pp. 284-306, pp. 300-301.

⁵⁰ Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, p. I, Arad, 1934, p. 271 și Ioan SAUCĂ, *Taina Sfântului Botez de-a lungul vremii (I)*..., pp. 284-306, pp. 300-301.

⁵¹ Pr. Gheorghe SOARE, „Dispozițiuni canonice...”, p. 3.

⁵² *Așezămintele apostolice*, VI, 15 apud Pr. Ioan MIHĂLCESCU, Pr. Matei PÎSLARU și Pr. G. NIȚU, *Scrierile Părinților Apostolici*, vol. II, 1928, p. 162.

– n.n.): ca să li se adauge sfințenia, dreptatea, înfierea, moștenirea, înfrățirea, să fie mădulare ale lui Hristos, să devină sălaş al Duhului”⁵³. Pentru copii Botezul este o pecete (σφραγίς) a slavei și o consacrare în slujba lui Dumnezeu. Prin Botez, copilul este instituit în paradisul din care a fost alungat Adam⁵⁴.

Fericitul Augustin subliniază la rândul său că practica botezării pruncilor era adânc înrădăcinată în tradiția apostolică. În acest sens, redăm cuvintele antologice ale sale din opera *Contra donatiștilor*, 4, 23:

„Potrivit Tradiției, toată Biserica recunoaște botezul pruncilor care, de bună seamă, încă nu pot crede întru inimile lor în dreptatea dumnezeiască, nici a mărturisi mântuirea precum a făcut oarecând tâlharul și care prin plânsetele și țipetele lor în timpul Botezului chiar împiedică oarecum săvârșirea Tainei, dar cu toate acestea, nici un creștin nu va zice că Botezul nu va fi pruncilor de vreun folos. Iar dacă cineva va întreba de porunca dumnezeiască pentru așa ceva, apoi ce împlinește toată Biserica, chiar de nu va fi statornicit prin sinoade, dar ceea ce totdeauna era în practică, acestea nu sunt socotite altminteri decât drept poruncă apostolică”.

Precum Sfântul Ambrozio și alți Părinți, și Fericitul Augustin predica necesitatea Botezului ca și condiție pentru intrarea în Împărăția cerurilor, pornind de la textul scripturistic de la *Ioan 3, 5* și deducând de aici, într-o consecvență logică, doctrina înspăimântătoare a damnării tuturor copiilor nebotezați, deși le atribuie cel mai puțin periculos grad de perdiție⁵⁵. El susține în lucrarea *De peccatorum meritis et remissione* (scrisă în 412) că omul nu moare în virtutea naturii sale, ci din cauza păcatului, că păcatul lui Adam trece și la urmașii lui și că pentru ștergerea păcatului strămoșesc trebuie botezați și copiii⁵⁶.

⁵³ SF. IOAN GURĂ de AUR, *Omilia a III-a a aceluiași rostită către neofiiți*, traducere din limba greacă veche de Pr. Marcel Hancheș, în vol. *Cateheze baptismale*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2003, p. 59.

⁵⁴ Philip SCHAFF, *History of Ancient Christianity*, vol. II: *From Constantine The Great to Gregory The Great*, Charles Scribner & CO, New York, 1867, p. 481.

⁵⁵ „Parvulus in damnatione omnium mitissima futuros”. A se vedea *De peccatorum meritis et remissione*, I, 20, 21, 28; Epistola 186, 27. Detalii în acest sens oferă și Philip SCHAFF, *History...*, p. 482. Totuși, nu putem spune despre copiii mici sau pruncii care mor nebotezați că sunt damnați. Ei rămân la mila lui Dumnezeu. Părintele profesor de vrednică amintire și pomenire Constantin Galeriu mărturisea la una din conferințele sale susținute la Iași că noi îndrăznim a crede că acești copii ai noștri care mor nebotezați ar beneficia de botezul sângelui, precum pruncii ucii de Irod.

⁵⁶ Arhid. Constantin VOICU, *Patrologie*, vol. II, Ed. Basilica, București, 2009, p. 315.

La Augustin, Botezul este Taina renașterii, care este, în sens negativ, mijlocul iertării păcatului, adică atât a păcatului original, cât și a păcatelor personale comise anterior Botezului (nu după primirea acestuia), și în sens pozitiv, temelia noii vieți spirituale de credință prin împărtășirea de *gratia operans* și *co-operans*. Condiția subiectivă a acestui efect este primirea meritorie, adică credința penitentă. Din moment ce la copil nu există păcat real, efectul Botezului în acest caz este limitat la remisiunea vinei păcatului original; și din moment ce copilul nu poate crede prin el însuși, Biserica creștină (reprezentată de părinți și patronii spirituali sau nașii) se prezintă aici din partea sa, după cum spunea și Augustin, și își asumă responsabilitatea educării copilului botezat în spiritul majorității creștine. Astfel, nu se poate să nu accepți și să nu incluzi în sânul Bisericii pe copiii nou-născuți din părinți creștini și pentru care părinții dau garanție, iar nașii își iau angajamentul ferm că-i vor crește în credința creștină.

Făcând apologia Botezului copiilor, în sprijinul ideii sale, Fericitul Augustin mai aduce, între altele, și argumentul că altfel copiii nu pot primi Sfânta Împărtășanie⁵⁷.

Sunt multe și referințele Sfântului Vasile cel Mare pe această temă. Din scrierile sale se poate lesne observa că practica botezării pruncilor era una firească, ce nu era supusă dezbaterilor⁵⁸. În acest sens aducem și o mărturie: „În privința scufundării de la botez, [...] tu însuși știi că acea scufundare întretită simbolizează cele trei zile (cât a stat Mântuitorul în mormânt). Căci nici n-ai putea scufunda copilul de trei ori fără să-l și scoți afară din apă tot de atâtea ori”⁵⁹.

⁵⁷ În acel timp exista în toată Biserica, deci și în Apus, practica de a oferi Sfânta Euharistie și copiilor, îndată după Botez. Practica aceasta există până astăzi în toate Bisericile Ortodoxe. Dacă Botezul este baia renașterii, atunci neofitilor trebuie să li se împărtășească mâncarea cea duhovnicească (MACARIE, *Teologie dogmatică ortodoxă*, trad. de Gherasim Țimuș, București, 1887, vol. II, pp. 522-523). În Apus, practica aceasta a fost suprimată prin secolul al XI-lea, deși o mai întâlnim răzleț, chiar și în secolul al XII-lea. N-au lipsit însă glasuri în Apus care au cerut să se revină la practica veche (Arhid. Constantin VOICU, *Studii de teologie patristică*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 421).

⁵⁸ În secolul al IV-lea, istoricul Sozomen (*Istoria bisericească*, V, 2, PG 67, col. 1213) ne informează că împăratul roman Iulian Apostatul (361-363) a fost botezat din copilărie și a fost instruit în Sfintele Scripturi, ceea ce înseamnă că practica botezării pruncilor era de mult generalizată.

⁵⁹ SF. VASILE CEL MARE, *Epistole*, epistola 236, V, traducere, introducere, note și indici de Pr. Constantin Cornițescu și Pr. Teodor Bodogae, în col. *Părinți și Scriitori bisericești*, vol. 12, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, p. 491.

Botezul este considerat de către marele capadocian ca o condiție *sine qua non* a mântuirii: „Prin botez a intrat Israil în pământul făgăduinței. Tu, însă, cum ai să te reîntorci în paradis fără să fii pecetluit prin botez?”⁶⁰

Referindu-se la timpul potrivit pentru primirea Botezului, același Sfânt Părinte mărturisește că „orice timp al vieții este potrivit pentru mântuirea prin botez”⁶¹ și consideră că este de neapărată trebuință ca cel născut să fie imediat și „îmbrăcat”:

„E la fel ca și cu o scândură nelucrată – din orice lemn ar fi ea – care nu se potrivește să fie așezată ca ramă, până nu i se taie prisosul și asprimile, și numai așa se îmbracă chipul zugrăvit al unui rege. Și atunci, oricine admiră frumusețea chipului sau a tabloului, nu pentru că este din lemn, aur sau argint, ci pentru izbânda meșteșugului întru asemănarea cu originalul. Apoi cu multă băgare de seamă, grijă și silință, fiind isprăvită lucrarea, e așezată ca o icoană vrednică de laudă. Iar deosebirea lemnului se trece cu vederea, chiar dacă se deosebește mult, pentru că admirația din partea celor ce se duc s-o privească o face să fie ținută pretutindeni în mare cinste și în toată faima dintru început. Tot la fel și cel ce se botează, fie iudeu sau elen, fie bărbat sau femeie, sau rob, sau scit, sau barbar, sau altul care negreșit este numit după deosebirea neamului, prin sângele lui Hristos se dezbracă de omul cel vechi, împreună cu toate faptele lui, iar prin învățătura cea dumnezeiască se îmbracă în Sfântul Duh, în omul cel nou, zidit după chipul lui Dumnezeu, în dreptate și în sfințenia adevărului (cf. *Efeseni* 4, 22-24)”⁶².

Într-o epistolă, Sfântul Vasile amintește de anumiți „prunci, strălucitoare mostre ale bunătății tale, care mi-au făcut totdeauna multă plăcere și pe care i-am îmbrățișat cu drag [...] (pentru ei – n.n.) mă voi ruga ca Domnul să reverse asupra lor tot ceea ce părintele lor însuși cere în rugăciunile lui”⁶³. Or, dacă Sfântul Vasile făgăduiește a se ruga pentru acești prunci, de bună seamă că aceștia erau botezați.

⁶⁰ SF. VASILE CEL MARE, *Omilii și cuvântări, Omilia a XIII-a*, II, traducere, introducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori bisericești*, vol. 17, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 490.

⁶¹ SF. VASILE CEL MARE, *Omilii și cuvântări ...*, pp. 488-489.

⁶² SF. VASILE CEL MARE, *Despre Botez*, Cartea I, Cuvântarea a II-a, 23, traducere și studiu introductiv de Pr. Dumitru V. Georgescu, în col. *Comorile pustiei*, vol. 32, Ed. Anastasia, București, 1999, pp. 89-90.

⁶³ SF. VASILE CEL MARE, *Epistole, Epistola 17*, în col. *Părinți și Scriitori bisericești*, p. 150.

Aceeași tradiție apostolică a practicii botezării pruncilor de care aminteau Origen, Augustin etc. o transmite și Sfântul Dionisie Areopagitul (sfârșitul veacului al V-lea și începutul celui de-al VI-lea). Acesta îi combate pe cei ce luau în batjocură – ca și neoprotestanții din zilele noastre – Botezul copiilor, scriind următoarele:

„Iar că și pruncii care nu înțeleg încă cele dumnezeiești se fac părtași de nașterea din Dumnezeu și de împărtășirea dumnezeiască de preasfintele simboale pare celor profani, precum zic, un lucru vrednic de răs, dacă ierarhii îi învață cele dumnezeiești pe cei ce nu pot auzi și predică sfintele tradiții celor ce nu le înțeleg; și încă mai de răs, pentru că alții pronunță pentru ei sfintele mărturisiri. Dar neînțelegerea lor de către cei rătăciți nu trebuie să-ți fie o piedică pentru primirea lor, ci să stăruie în chip evlavios și cu iubire în călăuzirea lor spre lumină, arătând față de obiecțiile prezentate că nu toate cele dumnezeiești se circumscriu de cunoștința noastră. Căci multe din cele necunoscute de noi au cauze vrednice de Dumnezeu, necunoscute nouă, dar știute de treptele mai înalte de noi. Ba rămân ascunse și ființelor celor mai înalte, fiind știute numai atotînțeleptei și de înțelepciune făcătoarei obârșii dumnezeiești. Și le spunem acestea pentru că le-au adus la noi dumnezeieștii noștri învățători, avându-le în amintire din tradiția veche⁶⁴. Căci spun, ceea ce este și adevărat, că pruncii înălțați în legea sfântă vor ajunge la deprinderea sfântă, liberi de toată rătăcirea și lipsiți de experiența oricărei vieți necurate. Aceasta având-o în minte dumnezeieștii noștri învățători, au cugetat să primească pe prunci în acest sfânt mod și părinții naturali ai pruncului adus să predea pruncul vreunui pedagog bun, introdus în cele dumnezeiești, și după aceea să stea copilul sub el ca sub un părinte duhovnicesc și naș al sfintei mântuirii. Deci, ierarhul îi cere acestuia, care mărturisește să crească (să înalțe) copilul în viețuirea sfântă, să rostească lepădările și sfintele mărturisiri, și nu cum spun aceia, râzând, ca și când s-ar introduce unul în locul altuia în cele dumnezeiești. Căci acesta nici nu spune: eu fac lepădările sau sfintele mărturisiri pentru copil, ci: pruncul se va lepăda și se va uni cu El, adică: mărturisesc să conving copilul să ajungă la o minte (înțelegere) sfântă prin învățăturile mele, ca să se lepede în întregime de potrivnici, să mărturisească și să lucreze

⁶⁴ Acești „dumnezeiești învățători” sunt fără îndoială Sfinții Apostoli. În același sens vorbesc Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din veacurile următoare.

mărturisirile dumnezeiești. Deci nu e nimic absurd în faptul că pruncul e crescut spre înălțimea dumnezeiască, având un povătuitor și naș (primitor) sfânt, care îi sădește deprinderea în cele dumnezeiești și-l păzește neispitit de cei potrivnici. Iar ierarhul face pruncul părtaș de sfintele simboale (Taine), ca să fie crescut în ele și să nu aibă altă viețuire decât pe cea care privește pururea la cele dumnezeiești și-l face părtaș de ele, viețuire întărită în deprinderea sfântă a acestora, înălțată în chip sfânt de naș (primitor) în chip dumnezeiesc⁶⁵.

Documente aparținând veacurilor VIII, IX și X relevă și ele că „Botezul se administra imediat după naștere, fără a se depăși anul, cuosebire pruncilor care veneau pe lume înainte de Paști sau Rusalii. Același lucru caracterizează veacul al XI-lea, deși n-au lipsit numeroase excepții și obiceiuri locale⁶⁶.”

Despre combaterea celor care amânau Botezul până la moarte

Chiar dacă se poate vorbi în veacurile primare de o practică generală a Botezului nou-născutului, practica aceasta mai întâmpina și unele rețineri. Se știe că au fost și cazuri de atitudini oscilante în legătură cu practica botezării copiilor. În secolul al III-lea, constatându-se probabil că unii dintre creștinii botezați în copilărie nu transpun în practica de zi cu zi promisiunile făcute la Botez în numele lor, Tertulian propune să fie amânat Botezul până la maturitate. „De ce să supui pe nași la pericol? [...] Să vină deci (la Botez) când

⁶⁵ SFÂNTUL DIONISIE AREOPAGITUL, „Despre ierarhia bisericească”, VII, 11, în vol. *Opere complete și scoliile Sfântului Maxim Mărturisitorul*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Paideia, București, 1996, p. 101. Sfântul Dionisie aici relevă faptul că unii râdeau și atunci de Botezul pruncilor, menționând că e eronat ca alții să se lepede de cel rău și să mărturisească credința creștină în numele pruncilor inconștienți. Acestei idei îi subscriu în zilele noastre neoprotestanții. Autorul sfânt le răspunde că nașul nu înlocuiește pruncul în acest act, ci asigură că ceea ce face el acum va face și pruncul, luându-și răspunderea să-l ducă în această direcție. „De fapt, pruncul nu va putea rămâne fără o educație favorabilă credinței sau contrară ei. Creșterea pruncului nu se face într-un gol. Neoprotestanții înșiși îi dau o educație în sensul credinței lor. Deci nu lasă pruncul într-o completă neinfluențare a voinței și cugetării lui. Botezul lor la douăzeci de ani va fi și el rezultatul unei educații ce li s-a dat, al unei influențe exercitate asupra lor. Nici ei nu vin la botez într-un mod cu totul «liber». Și dacă nu se poate spune momentul din care începe această educație, căci copilul începe din primele săptămâni să învețe obiceiurile de la cei din jurul lor, de ce nu s-ar introduce în actele de educație a lor de la început și botezul? Autorul vorbește de niște taine neînțelese, care se săvârșesc și aici în baza «vechii tradiții» apostolice. Nu pricepem tot ce se petrece cu omul chiar de la începutul vieții lui sau faptul că el nu este izolat în dezvoltarea lui nici în primele zile” (Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, nota explicativă nr. 119, în vol. SF. DIONISIE AREOPAGITUL, *Despre ierarhia bisericească ...*, p. 134).

⁶⁶ † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 143.

vor crește, când vor putea fi instruiți; să devină creștini când vor putea să-l cunoască pe Hristos”⁶⁷.

În secolele primare ale creștinismului, numeroși părinți amânau Botezul copiilor, uneori din indiferență, alteori din teama că ar putea, prin viața lor ulterioară, să piardă slava Botezului și iertarea tuturor păcatelor pe care o aduce Botezul, înrăutățindu-și astfel situația, pentru că Botezul nu mai putea fi repetat. Unii creștini își puneau – uneori retoric – întrebarea ce folos aduce copiilor Sfânta Taină a Botezului dacă, primind-o, adesea mor înainte chiar de a fi fost în stare s-o înțeleagă, iar mulți alții preferau, din motive duhovnicești, să întârzie botezarea celor mici⁶⁸. Se cunosc astfel cazurile unor vestiți Părinți ai Bisericii care din această ultimă pricină n-au primit Botezul decât la maturitate: Sfântul Ioan Gură de Aur la 24 de ani, Rufin și Fericitul Augustin la 25 de ani, Sfântul Vasile cel Mare la 27 de ani, Sfântul Grigorie Teologul la 30 de ani, Fericitul Ieronim la 20 de ani, Paulin de Nola la 35 de ani etc. Deși avuseseră mame eminentemente pioase, nu au fost botezați decât în momentul convertirii lor din perioada adultă. Dar ulterior au regretat și au dezaprobat această atitudine de amânare a Botezului, admonestându-i pe contemporanii lor pentru această amânare nejustificată. Amintind de Botezul lor la vârsta maturității, au scris mărturisiri deosebit de emoționante.

Astfel, Sfântul Vasile cel Mare, într-o cuvântare întregă purtând titlul *Îndemn la Sfântul Botez*⁶⁹, critică obiceiul oportunist al acelor care amânau Botezul cât mai mult posibil, chiar până în preajma morții, nu din motive de pietate însă, ci din indiferentism ori din calcul. Dorind să-și petreacă viața în plăceri nepermise, în fapte lubrice, ignare, în huzur și nerespectarea întru totul a legilor divine, unii își închipuiau că își pot rândui viața într-un mod samavolnic, de vreme ce Botezul le va ierta toate păcatele. Ei recurgeau la Botez până în pragul morții, ca să aibă asigurat Raiul și să fie eliberați astfel de incertitudinea dobândirii lui.

Unii dintre aceștia primeau catehizarea despre Hristos și Biserică, dar amânau împărtășirea de El prin Botez vreme îndelungată. Sfântul Chiril al Alexandriei dezaproabă aceasta și scrie: „[...] ei rezervă *luminarea* (adică

⁶⁷ *Liber de baptisma*, 18, PL I, col. 1330.

⁶⁸ † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 138.

⁶⁹ PG 31, col. 424-444. Cf. † IOSIF GHEORGHIAN, *Sfântul Vasile Arhiepiscopul Kesariei Kapadokiei (329-379)*, traducere, București, 1898, pp. 166-170.

Botezul – n.n.) prin Duhul și harul prin Botez pentru o lungă amânare și pentru un timp prea îndelungat, adică pentru bătrânețe. Căci multă pagubă vine de aci și uneori pe neașteptate. Fiindcă chiar dacă își va împlini voia, nădejdea nu-i este sigură. Căci chiar dacă ajunge la împlinire scopul lui, el se sfințește, dar nu are prin aceasta decât iertarea păcatelor și redă Stăpânului talantul nerodit, fără să se fi ocupat cu lucrarea lui”⁷⁰. Prin Botez se transmite harul dumnezeiesc, astfel încât cei care amânau Botezul toată viața și-l primeau doar pe patul morții, primeau doar iertarea păcatelor, neputându-se bucura de toate efectele binefăcătoare ale Botezului, nu mai puteau progresa duhovnicește, nu-și puteau dezvolta talanții dăruți lor de Dumnezeu la naștere, în viață afundându-se tot mai mult într-o continuă decrepitudine spirituală.

Celor care amânau din varii motive Botezul, Sfântul Vasile le lansează persuasive exortații la Botez când zice: „Ești tânăr? Întărește-ți tinerețea, cu frâul botezului! Ai trecut de floarea vârstei? Nu-ți păgubi strânsura, nu pierde talismanul”⁷¹. Sfântul Vasile subliniază și alt fapt, și anume că, dacă li s-ar împărți acelor care amână primirea Botezului ceva din bogățiile acestei lumi, ei nu s-ar gândi nicidecum să trăgăneze primirea lor, însă atunci când în Botez li se dă belșug de daruri dumnezeiești, ei tergiversează primirea acestora:

„De-aș împărți în biserică aur, nu mi-ai spune: *Voi veni mâine și îmi vei da mâine!*, ci te-ai grăbi să ceri, ca să se împartă aurul îndată și te-ai supăra dacă aș amâna pe altă dată împărțirea. Dar pentru că marele Dăruitor nu-ți oferă un metal care-ți ia ochii, ci curățenia sufletului, pretextezi, înșiri scuze, ca și cum ar trebui să fugi de darul ce ți se oferă. O, minune! Te înnoiești, fără să fii topit; ești plăsmuit din nou, fără să fii strivit; ești vindecăt, fără să suferi dureri și totuși nu te gândești ce har ți se dă!”⁷²

⁷⁰ Sf. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Scrieri (Partea a Doua). Glasire la Ieșire, Cartea a Doua a Glasirelor la Ieșire*, 2, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 39, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 292.

⁷¹ *Omilii și cuvântări*, omilia a XIII-a, V, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, p. 493.

⁷² *Omilii și cuvântări*, omilia a XIII-a, III, p. 491. În linii mari, aceeași idee o exprimă și Sfântul Ambrozie cel Mare, care a fost influențat aici, ca și în opera sa *Hexaemeron*, de gândirea teologică profundă a Sfântului Vasile cel Mare: „Și cu câte daruri nu ești înnoit, o, omule! Te curățești și nu te arzi, ești tămăduit și nu suferi, ești alcătuit din nou și nu te desfaci. Nici nu

Pentru Sfântul Părinte, chiar cel botezat se cuvine să aibă înaintea ochilor sfârșitul vieții sale, iar cel în vârstă este îndemnat să primească Botezul pentru că-l renaște și-l întinerește spiritual:

„Dacă ți-ar promite un medic să te facă, prin operații și noi medicamente, tânăr din bătrân cum ești, n-ai dori oare să vină ziua aceea în care să te vezi readus la vârsta puterii? Dar când botezul îți făgăduiește să-ți înflorească din nou sufletul tău, pe care tu l-ai învechit, iar din pricina fărădelegilor l-ai îmbătrânit și l-ai murdărit, disprețuiești pe Binefăcător și nu alergi la făgăduință! Nu dorești să vezi cum se naște din nou fără de mamă omul, cum omul cel învechit și stricat de poftele înșelăciunii (*Efeseni* 4, 22) ajunge iarăși plin de viață, întinerește și se reîntoarce la adevărata floare a tinereții?”⁷³

În anul 381, Sfântul Grigorie Teologul opinează ca Botezul să se amâne cel puțin până la vârsta de trei ani, ca să poată singuri copiii să înțeleagă cele tainice și să poată răspunde, când ei pot percepe parte din Taină și pot răspunde (la întrebări), și chiar dacă încă nu înțeleg totul, își pot forma totuși o anumită impresie⁷⁴. Este sigur că „se voia doar o creștere a conștiinței responsabilității celor botezați față de propriul Botez și față de învățătura creștină”⁷⁵. Însă aceste atitudini n-au fost împotriva validității sau eficienței Botezului copiilor. Același autor pledează pentru Botezul copiilor în caz de necesitate. Astfel, într-o cuvântare de-a sa⁷⁶ face o destăinuire și mărturisește că nu ar dori nimănui să experimenteze teama prin care a trecut el când, tânăr fiind, se găsea pe mare și a izbucnit o furtună care amenința să-i nimicească corabia. Pentru că nu fusese botezat, îl cuprinse o nesfârșită teamă, nu că va pieri în valuri, ci că va trece în viața cealaltă încărcat de păcate. E mai bine

primești lovitura morții și te și ridici din morți. Și încă treci nepăsător, încă mai ai nevoie de viața lumească și lui Dumnezeu te dăruiești după aceea. Nu știi că lui Dumnezeu tocmai de aceea nu i-a fost plăcută jertfa lui Cain, pentru că nu i-a adus primele roade? Ci bucurându-se el însuși de primele roade, a îndrăznit a-i aduce lui Dumnezeu ca jertfă roadele mai târzii. Iar Abel, care a pus înainte jertfa primelor roade, prin semnul evlaviei s-a învrednicit a fi fericit de cuvântul proorociei” (Sf. AMBROZIE CEL MARE, *Despre pocăință*, traducere din limba latină de Andreea Stănculescu, Ed. Cartea Ortodoxă, Galați, 2004, p. 118).

⁷³ *Omilii despre Sfântul Botez*, XIII, 5, PG 31, col. 432-434.

⁷⁴ *Cuvântarea a XL-a despre Botez*, PG 36, col. 380; a se vedea în acest sens și H. KRAFT, *Texte zur Geschichte der Taufe...*, p. 53, precum și Joachim JEREMIAS, *Infant Baptism in the First Four Centuries ...*, p. 96.

⁷⁵ Ioan SAUCĂ, *Taina Sfântului Botez de-a lungul vremii (I) ...*, pp. 284-306, pp. 302-303.

⁷⁶ Sf. GRIGORIE TEOLOGUL, *Cuvântarea a XL-a despre Sfântul Botez*, PG 36, col. 400.

atunci, și aceasta constituie concluzia la care a ajuns, să fii sfințit fără s-o știi, adică să primești Botezul de mic, decât să mori fără pecetea inițierii creștine⁷⁷.

Ca o concluzie lămuritoare în privința aceasta, Sfântul Grigorie Teologul sublinia următorul fapt: „Ai un copil? Nu lăsa ca răutatea să prindă cumva ocazia: să fie sfințit din copilărie, de la această vârstă să fie sfințit de Duhul”⁷⁸. Același Sfânt al Bisericii noastre admonestează o mamă când îi spune:

„Să nu lași păcatul să stăpânească în copilul tău; consacră-l încă din fașă. Ți-e frică de pecetea divină din cauza slăbiciunii naturii, ce slăbiciune a credinței! Ana și-a dedicat fiul, pe Samuel, Domnului, chiar înainte de a se naște; și imediat după naștere l-a educat să fie preot⁷⁹. În loc să te temi de slăbiciunea umană, încrede-te în Dumnezeu”⁸⁰.

Și Sfântul Grigorie al Nyssei osândește pe cei ce amână Botezul⁸¹, iar Sfântul Ioan Gură de Aur, a cărui operă am mai citat-o deja, se pronunță pentru neamânarea Botezului copiilor⁸².

⁷⁷ † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 138.

⁷⁸ *Cuvântarea a XL-a despre Sfântul Botez*, PG 36, col. 380.

⁷⁹ Se știe că Samuel a ajuns nu numai profet, ci și preot la Silo, judecător în Israel și a pregătit calea domniei lui Mesia, Care S-a născut din neamul regelui David.

⁸⁰ Vezi la Philip SCHAFF, *History...*, pp. 483-484.

⁸¹ *Cuvânt către cei ce amână Botezul*, PG 46, col. 416-432 la † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 138.

⁸² În *Omilia a XL-a la Cartea Facerii*, Sfântul Ioan, printre altele, vorbește în cuvinte encomiastice despre patriarhul paradigmatic Avraam, care a împlinit îndată ce i s-a poruncit și a pus semnul poruncii de Dumnezeu, tăierea împrejur adică, lui Ismail (fiul său), tuturor celor născuți în casa sa și celor cumpărați cu bani, precum i-a poruncit Dumnezeu (*Facerea* 17, 23). Și s-a tăiat și el împrejur (*Facerea* 17, 23). Și Avraam era de nouăzeci și nouă de ani când și-a tăiat împrejur marginea trupului, iar Ismail era de treisprezece ani (*Facerea* 17, 24-25). „Să nu socotești – continuă Sf. Ioan Gură de Aur – că fără rost ne-a însemnat nouă Scriptura numărul anilor, ci ca să cunoști de aici multa ascultare a dreptului, că la adânci bătrânețe a îndurat în liniște durere pentru porunca lui Dumnezeu. De asta Scriptura face numărătoarea anilor. Și s-a tăiat împrejur nu numai el, ci și Ismail și toți cei din casa lui.

Nu-i puțin lucru, iubite, să-ți tai un trup sănătos și să-l faci să sufere! Și doctorii taie un mădular bolnav, dar durerea nu e la fel. Ei taie un mădular mort, ca să spun așa, lipsit de puterea vieții. Aici, însă, un bătrân – era de o sută de ani – a îndurat senin durerea, totodată s-a grăbit să împlinească și porunca lui Dumnezeu, făcându-i mai răvnitori și pe fiul său și pe cei din casa sa, ca să nu șovăie, ci să săvârșească cu multă grabă porunca lui Dumnezeu. Ai văzut câtă putere are un om virtuos? Îi învață să meargă pe urmele lui pe toți cei din casa sa. Și ceea ce vă spuneam ieri, aceea vă spun iarăși și acum. Pentru aceea a poruncit Dumnezeu ca să se taie împrejur copiii când sunt mici de tot, pentru ca să nu simtă durerea, când li se taie trupul”. Apoi Sfântul Ioan îndeamnă la o comparație între cele ce s-au întâmplat atunci, la tăierea împrejur și la cele ce se întâmplă astăzi, la Botezul creștin, punând în lumină iubirea de oameni a lui Dumnezeu și binefacerea nespusă ce ne-a dat-o nouă. Acolo era durere și osteneală în tot ce se făcea; și nu era alt folos de pe urma tăierii împrejur decât că prin semnul acesta îi făcea cunoscuți și-i despărtea de

Vom aminti în acest sens și o mărturisire deosebit de patetică a Fericitului Augustin:

„Ai văzut, Doamne, când eram copil, iar într-o zi deodată am fost cuprins de o fierbințeală la apăsarea stomacului, fiind gata să mor, ai văzut, Dumnezeu meu, căci erai păzitorul meu, cu ce avânt al sufletului și cu ce credință am cerut Botezul Hristosului Tău, al Domnului și Dumnezeului meu, de la pietatea mamei mele și mamei noastre a tuturor, de la Biserica Ta. Și, tulburată, mama trupului meu – pentru că năștea în inima ei curată, în credința Ta, cu mult mai drag mântuirea mea veșnică – deja se îngrijea să fiu inițiat în Tainele mântuitoare și să fiu spălat, mărturisindu-Te pe Tine, Doamne Iisuse, spre iertarea păcatelor, dacă nu m-aș fi însănătoșit imediat. Așadar, a fost amânată curățirea mea prin Taina Botezului, ca și când ar fi fost necesar să mă mai murdăresc, dacă trăiesc, pentru că după acea spălare vina ar fi fost mai mare și mai periculoasă în murdăria păcatelor. ... Te rog, Dumnezeu meu, și aș vrea să știu, dacă și Tu ai vrea, cu ce scop am fost amânat ca să nu fiu botezat atunci, oare spre binele meu au fost parcă dezlegate curelele păcatului meu sau nu au fost? Așadar, de ce și acum se aude de peste tot în urechile noastre: «Lasă-l să facă, căci încă nu este botezat». Și totuși, când este vorba despre sănătatea trupului, noi nu zicem «Lasă-l să se rănească și mai mult, căci încă nu a fost vindecat». Cu cât mai bine aș fi fost eu însănătoșit – și despre acest lucru era vorba cu privire la mine – prin vegherea mea și alor mei, pentru ca, primind mântuirea sufletului meu, această mântuire să fie pusă la adăpost prin ocrotirea Ta, Care mi-o dăduseși.

celelalte neamuri. Tăierea noastră împrejur, harul botezului adică, vindecă fără de durere, ne este pricinuitoare a mii de bunătăți și ne umple pe toți cu harul Duhului.

Apoi, Sfântul Ioan face o mențiune prețioasă pentru tema dezbătută aici și spune că „nu este un timp anumit când îl putem primi (adică Botezul– n.n.), ca dincolo; această tăiere împrejur nefăcută de mână omenească o putem primi și când suntem mici de tot și când am crescut mari și când suntem bătrâni. În această tăiere împrejur nu-i vorba de durere, ci de lepădarea poverii de păcate și de dobândirea iertării greșelilor săvârșite în toată viața noastră. Iubitorul de oameni Dumnezeu a văzut covârșitoarea noastră slăbiciune, a văzut că avem nevoie de doctorie puternică, pentru că bolile de care zăceam erau greu de vindecat. De aceea, rânduind cu nespusa Sa iubire de oameni mântuirea noastră, ne-a dăruit înnoirea prin baia celei de a doua nașteri, ca, lepădând pe omul cel vechi, adică faptele cele rele, și îmbrăcând pe cel nou, să mergem pe calea virtuții” (Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Scrieri [Partea a Doua]. Omilii la Facere [II]*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori bisericești*, vol. 23, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989, pp. 77-78).

Într-adevăr, ar fi fost mai bine. Dar multe valuri ale ispitelor care se vedeau că mă amenință, după copilărie, le cunoscuse chiar mama”⁸³.

Precum s-a văzut, numeroși catehumeni adulți și prozeliți, parțial din superficialitate și iubire de lume, parțial din prudență pioasă și teamă superstițioasă, și-au amânat Botezul până când vreo nenorocire sau boală grea îi împingea la primirea lui. Amânarea Botezului în acele zile era echivalent cu amânarea pocăinței și a convertirii. Acest obicei a continuat să mai fie întâlnit până în secolul al V-lea⁸⁴.

Concluzii

Mărturiile și argumentele în favoarea pedobaptismului la care am făcut referire credem că sunt limpezi, convingătoare și edificatoare pentru cunoașterea atitudinii creștinilor – cler și popor – din vechime față de pedobaptism. Ele demonstrează că, în secolele primare ale creștinismului și chiar după aceea, se acorda Botezului atât de mare importanță, încât administrarea lui era considerată absolut necesară dobândirii mântuirii și ca atare nu se refuza nimănui. În general însă, în Biserica veche exista o mare libertate și varietate, sinoadele intervenind doar atunci când apărea primejdia alunecării spre practici străine Duhului Evangheliei⁸⁵. Chiar predilecția unora pentru amânarea Botezului n-a devenit regulă, ci până la urmă s-a dovedit un argument în favoarea pedobaptismului. Într-adevăr, Biserica „s-a pronunțat destul de târziu în problema botezării celor mici și, precum am arătat deja, numai atunci când s-a simțit trebuința clarificării unor nedumeriri. Practica era însă veche cât Biserica și tocmai de aceea pedobaptismul nu numai că n-a fost interzis, ci recomandat cu multă căldură”⁸⁶.

În ceea ce privește practica nașitului, trebuie să se înțeleagă că ceea ce nașul sau părinții mărturisesc în locul copilului trebuie să o declare copilul toată viața de atunci înainte, ca să se împlinească în el promisiunea acelei zile,

⁸³ FERICITUL AUGUSTIN, *Confessiones – Mărturisiri* –, Cartea I, XI, traducere și indici de Prof. Dr. Doc. Nicolae Barbu, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu, în col. *Părinți și Scriitori bisericești*, vol. 64, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985, pp. 71-72.

⁸⁴ Philip SCHAFF, *History...*, pp. 482-484.

⁸⁵ † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 138.

⁸⁶ † NICOLAE, „Pedobaptismul (Botezul copiilor)...”, p. 140.

ca sămânța din acea zi să devină rod⁸⁷. De bună seamă, cei mai mulți dintre noi, când am fost botezați, eram incapabili de a face ceva și nu ne amintim nicidecum momentul acela. Dar aceasta nu înseamnă că Botezul nostru nu ar avea efect, importanță sau semnificație, deoarece în această Taină a Bisericii Dumnezeu Însuși este Cel care acționează și lucrează în om. Părinții trupești i-au dat copilului viață (în calitate de colaboratori ai lui Dumnezeu), nume, ereditate biologică și psihologică. Unicul lucru pe care nu i-l pot da este harul lui Dumnezeu, prezența Sfintei Treimi, prin har, în sufletul său. Este un dar pe care îl fac copilului lor, dar acesta nu poate fi impus, ei nu pot trata pruncul ca pe ceva din propriul șeptel, deoarece la această inițiativă a lui Dumnezeu, el trebuie apoi să-și dea adeziunea personală, sub forma libertății, a asentimentului și a supunerii. Un dar care „va fi experimentat în viață, după măsura în care îl primim, îl acceptăm și îl cultivăm. Tocmai de aceea botezul copiilor cere o comunitate care să ajute și să educe la inserarea în acest proces de sinergie”⁸⁸. Nașul își ia de bunăvoie angajamentul de a îngriji de viața sufletească a finului său, învățându-l, la vremea cuvenită, adevărurile drepte credințe, pentru ca micul neofit să conștientizeze lucrarea harului în viața sa și să o facă activă, rodnică, pentru a fi un mădular sănătos al Sfintei Biserici. Finul, de asemenea, este dator cu ascultare, grațitudine și respect față de naș, în aceeași măsură în care arată acestea și față de părinții săi trupești.

Este important să recunoaștem că acei care se opun astăzi practicii Botezului nou-născuților o fac în majoritatea cazurilor pentru a fi în concordanță cu alte false doctrine pe care le îndrăgesc. Aceștia neagă că nou-născuții sunt păcătoși în fața lui Dumnezeu și astfel nu văd necesitatea Botezului acestora. Ei cred că Botezul nu este atât de important prin el însuși, ci prin ceea ce simbolizează, anume mântuirea; aceasta este cea care contează cu adevărat. Pe această bază, se întrebă ei, de ce se face atâta caz de Botezul nou-născuților? În esență, ei pun sub semnul întrebării ceea ce Fiul lui Dumnezeu și Sfinții Părinți spun clar despre această învățătură și practică bimilenară a Bisericii și o transformă după propriile lor puncte de vedere.

⁸⁷E. J. KILMARTIN, „Patristic Views of Sacramental Sanctity”, *Proceedings of the Eighth Annual Convention of the Society of Catholic College Teachers of Sacred Doctrine*, 8 (1962), pp. 79-82.

⁸⁸Maria CAMPATELLI, *Botezul. În fiecare zi la izvoarele vieții noi*, traducere din limba italiană de Sora Elizabeta Balint, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2008, p. 180.

Această provocare ridicată de oponenții Botezului nou-născuților constituie încă un motiv pentru care ar trebui să conservăm și să apărăm adevărata mărturisire în acest sens. În plus, pentru că acei care continuă să nege și să refuze Botezul nou-născuților neagă de fapt și le refuză acest mijloc de binecuvântare copiilor care au stringentă nevoie de el, ar trebui să fim cu toții mai angajați nu numai în conservarea mărturisirii acestei doctrine, ci și în apologia și prohorisirea ei până la sfârșit, pentru ca acei care se află în greșeală să vadă adevărul și să nu mai refuze nou-născuților apa dătătoare de viață a Botezului.

În concluzie, putem susține cu tărie că există mărturii istorice în favoarea doctrinei Botezului nou-născuților. Dovezile istorice asupra acestei practici pe care o regăsim în Biserica veche arată pur și simplu că acei credincioși din vechime erau convinși că Botezul include și nou-născuții.

Summary: Infant Baptism – vision of The Fathers

Advocates of infant baptism are justified in insisting that the New Testament nowhere explicitly excludes the practice. This doctrine of pedobaptism is certainly worth defending. God promises that Baptism both bring faith and bestows grace. John Schuetze whose work I quoted here (p. 1), said that from first to last, these are things that we need, things that we cannot live without. To deny them to anyone, whether young or old, is a practice for which there is no defense and support. In this paper then it is my intent to point out from the history of the Early Church that there are, indeed, many indications that infants were baptized.

Sfânta Cununie, Taina comuniunii și sfințirii vieții familiale

Arhim. Vasile MIRON

Keywords: *Betrothal, Holy Matrimony, husband and wife, liturgical act, ritual of the Sacrament*

Cununia este acea Sfântă Taină în care, prin rugăciunile și binecuvântarea preotului, se împărtășește celor ce se însoțesc prin unirea nunții (bărbat și femeie) harul Sfântului Duh necesar pentru întemeierea și rodnicia duhovnicească a noii familii creștine. Acest har dumnezeiesc înalță și sfințește legătura naturală a căsătoriei, ridicând-o la rang de taină capabilă să reprezinte și să întrupeze unirea duhovnicească dintre Hristos și Biserică. Unirea liberă a celor doi soți, sfințită de harul dumnezeiesc, transfigurează noul lor mod de viață (în comun). Deci, tipul iubirii conjugale este în esență pnevmatofor, căci Duhul Sfânt face nezdruccinată legătura iubirii lor sincere, ajutându-i pe cei doi soți să depășească starea de separare și izolare egocentrică și să se dăruiască reciproc unul față de celălalt.

Nunta este acea Sfântă Taină prin care se împărtășește unui bărbat și unei femei (hotărâți în mod liber să conviețuiască) harul dumnezeiesc, ce întărește și înalță însoțirea lor naturală, prefăcându-o într-o desăvârșită și curată legătură morală, după modelul unirii dintre Hristos și Biserică.

Scopul nunții creștine se împlinește atunci când reușește să facă din fiecare familie binecuvântată o celulă vie a organismului spiritual al Bisericii sau, mai bine zis, „o mică biserică”¹ – cum o definește semnificativ Sfântul Ioan Gură de Aur, în sensul că orice familie creștină este menită să cultive relația omului cu Dumnezeu, astfel încât să oglindească în sine modelul treimic de viață. „Unește-i pe ei cu sfânta unire cea de la Tine”² – se spune într-una din

¹PG 62, 142, apud Paul EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. † Irineu Ioan Popa, București, 1996, p. 321.

²Rugăciunea a doua de la slujba Logodnei, în *Molitfelnic*, București, 2006, p. 82.

rugăciunile slujbei (Logodna) premergătoare rânduiei Tainei. Sensul acestor cuvinte este revelator. Mirii sunt chemați să întrupeze în viața lor chipul ideal al vieții divine și, în acest scop, ei primesc în Taina Nunții harul și binecuvântarea Sfintei Treimi, pentru a-și modela viața după exemplul unității desăvârșite a dumnezeirii. „Dumnezeule cel veșnic, Care pe cele despărțite le aduni într-o unire și ai pus dragostea legătură neîntreruptă [...] unește-i pe dânșii într-un gând; încununează-i într-un trup; dăruiește-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni”³ – spune textul rugăciunilor, de unde reiese că unitatea indisolubilă dintre soți, sfințită prin Taina Nunții, nu este atât o unitate organică, fiziologică, ci o unitate ontologică și ființială, întemeiată pe iubire sinceră, în care cei doi se afirmă reciproc într-un mod unic de a gândi, simți și trăi, devenind astfel complementari, atât pe plan trupesc, cât și pe plan spiritual. În felul acesta, unirea dintre soți se manifestă ca o comuniune personală, în care fiecare persoană crește spiritual pe măsura unirii între ele, așa cum în ordinea de viață a Sfintei Treimi, fiecare Persoană divină dă mărturie de Cealaltă, rămânând unite în chip nedespărțit, în virtutea identității de esență și a întrepătrunderii, prin împărtășirea din unica și aceeași Ființă a dumnezeirii.

De fapt, menirea omului de a se realiza în comuniune a fost fixată de Dumnezeu încă din ziua creației, în clipa când l-a zidit pe om după chipul Său, bărbat și femeie (cu toate funcțiunile sufletești necesare), pentru a putea ajunge la asemănarea cu Sine (*Facerea 1, 26, 27*). În acest context, le-a rânduit și destinul: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți”. (*Facerea 1, 28*), sădind în firea umană germenii căsătoriei, definită încă de la început ca unitate a două persoane într-o singură ființă, astfel încât cei doi să devină una, „un trup” și „un suflet”, fără ca această unire absolută să desființeze deosebirea persoanelor – bărbat și femeie –, acestea rămânând distincte. Tocmai în această unitate familială (bărbat, femeie, copii) se revelează pecetea Sfintei Treimi asupra făpturii umane: unirea într-o singură natură a celor Trei Persoane formează un singur subiect, Dumnezeu Unul și Trei deodată, după cum unirea conjugală a două persoane formează o diadă-monadă, doi și unul deodată, uniți în al treilea termen divin: Dumnezeu.

Omul conjugal este chipul Dumnezeului treimic și dogma trinitară este Arhetipul divin, icoana comunității conjugale, afirmată în condiția umană,

³ Rugăciunea întâi de la slujba Logodnei, în *Molitfelnic*, p. 81.

atât la nivelul unității, cât și al multiplicității, al identității de ființă și al distincției persoanelor. Acest aspect antinomic i-a determinat pe Sfinții Părinți să vadă în căsătorie o icoană vie a lui Dumnezeu, o adevărată teofanie. „Când bărbatul și femeia se unesc în căsătorie, nu mai sunt ceva pământesc, ci chipul lui Dumnezeu Însuși”⁴ – spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Însuși inelul logodnei semnifică simbolic tocmai această iubire fără început și fără de sfârșit a dumnezeirii. Când se așază (la logodnă) în degetul inelar al mirilor, simbolizează legătura lor neîntreruptă cu Hristos și cu Biserica și, fiindcă cercul închipuie veșnicia, el mai reprezintă și simbolul iubirii nesfârșite și al fidelității reciproce, pe care și-au făgăduit-o logodnicii unul față de altul⁵.

Ritualul Tainei ne zugrăvește cât se poate de expresiv prezența și lucrarea Sfintei Treimi în actul Nunții. „Însuți și acum Stăpâne, întinde mâna Ta din sfântul Tău locaș și unește pe robul Tău (X) cu roaba Ta (Y), pentru că de către Tine se însoțește bărbatul cu femeia” – se spune în epicleza Tainei, pe care o rostește preotul înaintea punerii cununiilor, iar binecuvântarea, actul cel mai solemn al Tainei - „Se cunună robul lui Dumnezeu (X) cu roaba lui Dumnezeu (Y)” -, se face în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, arătând că mirii se unesc în numele Sfintei Treimi, iar legea lor de existență și de viață este legea de existență a Treimii în Unime. Faptul acesta este exprimat și mai clar în rugăciunea de încheiere a ritualului Tainei, când preotul zice: „Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea într-o singură ființă și începătoare de viață, o Dumnezeire și o împărăție să vă binecuvinteze pe voi. Să vă dea vouă viață îndelungată, naștere de prunci buni, spor în viață și în credință. Să vă umple pe voi de toate bunătățile cele pământești și să vă învrednicească și de desfătarea bunătăților celor făgăduite.”⁶

Deci misterul Sfintei Treimi, al unității în diversitate, se aplică nu numai doctrinei și lucrării mântuitoare a Bisericii, ci și căsătoriei și vieții creștine în genere. Oamenii sunt făcuți după chipul Sfintei Treimi și nu se pot realiza ca persoane decât în comuniune interpersonală, după modelul treimic. De aceea a zis Dumnezeu la creație: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem

⁴ PG, 61, 215, apud Paul EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, p. 320.

⁵ CLEMENT ALEXANDRINUL, *Pedagogul*, cartea a III-a, cap. 11, trad. de Pr. D. Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 4, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, pp. 338-339.

⁶ Rugăciunea de la sfârșitul Rânduiei slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 102.

ajutor potrivit pentru el” (*Facerea 2*, 18), căci numai împreună, ajutându-se și completându-se, bărbatul și femeia constituie omul deplin, iar faptul că Dumnezeu i-a unit și binecuvântat pe amândoi zicând „creșteți și vă înmulțiți [...] și stăpâniți pământul” ne arată că El a trasat omului misiunea de a fi colaborator cu Sine la opera de înfrumusețare și desăvârșire a creației. Însă binele obștesc, crearea valorilor materiale și spirituale și perfecționarea continuă a persoanei și a vieții umane nu se realizează în individualitate, ci în unitate. „Cine sunt cei doi sau trei adunați în numele lui Hristos și în mijlocul cărora este și Domnul? Nu sunt bărbatul și femeia uniți în Dumnezeu?”⁷ – spune Clement Alexandrinul. Oricât de înzestrat ar fi, bărbatul nu se poate împlini decât printr-o ființă unită cu el într-un raport de intimitate absolută, în care să se privească întocmai ca pe sine, ca pe un alt sine al său, devenind astfel „eul” consoartei sale, iar acesta nu poate fi altul decât femeia cea luată din propria sa ființă.

Instituită în acest scop, căsătoria constituie „un drum spre spiritualizarea celor doi soți nu numai în relația unuia față de altul, ci și în toate relațiile cu ceilalți oameni”⁸.

Aceasta înseamnă că omul, creat și el după chipul lui Dumnezeu, nu creează și nu se formează în izolare, de unul singur, ci în comuniune. Temelia acestei comuniuni o reprezintă familia, ca mijloc de procreare și restabilire a unității universale, în care fiecare cuplu uman (bărbat și femeie) cooperează într-o armonie simfonică la opera de mântuire a lor.

Prin intermediul familiei creștine, „tot trupul bine alcătuit și bine încheiat (adică comuniunea vie a Bisericii) [...] își săvârșește creșterea [...] și se zidește întru dragoste” (*Efesenii 4*, 16), rezultând din „legături” și forme particulare ale iubirii⁹, exprimată în coeziunea perfectă de gânduri și fapte conforme cu voia și cu ordinea planului dumnezeiesc.

⁷CLEMENT ALEXANDRINUL, *Stromata a III-a*, cap.X, trad. de Pr. D. Fecioru, în *Scrieri* (partea a doua) - *Stromatele*, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 5, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, p. 216.

⁸Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 127.

⁹Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, trad. de Gabriela Moldoveanu, București, 1994, p. 154.

Așadar, în scopul împlinirii destinului uman, prin valorificarea rodnică a darurilor sădite în creație, Dumnezeu a zidit de la început un singur bărbat și o singură femeie, pentru a-și trăi și făuri împreună unitatea umană, în completare reciprocă. Instituția căsătoriei, în forma în care a întemeiat-o Dumnezeu, avea de la început atributele unității și indisolubilității. Păcatul însă, alterând firea umană, a desfigurat și legătura naturală dintre soți, lipsind-o de harul dobândit în starea primordială. Din forma monogamică, căsătoria a degenerat în poligamie la păgâni și desfacere contractuală (prin divorț) la evrei, unde bărbatul dispunea oricând de dreptul de a-și repudia femeia, dându-i carte de despărțire.

Venind pe pământ, Mântuitorul nostru Iisus Hristos întărește din nou legătura căsătoriei, înălțând-o din ordinea naturii, în ordinea harului. Prin participarea la nunta din Cana Galileii, El sfințește din nou unirea dintre bărbat și femeie, readucând-o la starea originală și ridicând-o la rangul de Taină. „Hristos a întărit în Cana ceea ce a instituit în Rai” – spune Fericitul Augustin¹⁰, fiindcă săvârșind acolo cea dintâi minune, prin puterea Sa mai presus de fire, și dând perechii ce se căsătorea să guste din vinul iubirii entuziaste turnate de El prin harul Său, El a arătat că începe restaurarea firii omenești prin întărirea și înălțarea căsătoriei până la deplinătatea ei ontologică. De fapt, Mântuitorul avea să confirme și prin viu grai ceea ce a înfăptuit la nunta din Cana, când va spune ucenicilor și celor ce-L ascultau: „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă” (*Matei* 19, 5-6), întărind astfel legătura desăvârșită a căsătoriei și evidențiind caracterul esențial al Tainei: unirea liberă a celor doi soți, pecetluită și sfințită de harul dumnezeiesc necesar transfigurării noului mod de viață: viața în comun. „Ceea ce este binecuvântat în Taină este acel element intim și ascuns – iubirea – care constituie materia Tainei și primește darul Duhului Sfânt”¹¹, fiindcă numai iubirea îi face pe oameni asemănători cu Dumnezeu (1 *Ioan* 4, 12) iar „iubirea atunci este adevărată, când îi unește pe soți pentru a-i uni mai mult cu Dumnezeu”¹².

¹⁰ Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p.166.

¹¹ Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p. 53.

¹² Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p. 87.

De aceea Taina aceasta este cu adevărat mare, asemenea legăturii dintre Hristos și Biserica Sa (*Efesenii* 5, 32). Nicăieri în altă parte viața tainică și lucrarea Duhului Sfânt nu pătrunde mai profund în relațiile naturale ale oamenilor ca în familie¹³; iar toate familiile la un loc zidesc comunitatea eclezială, constituind adevărate celule organice ale Bisericii.

Din acest motiv nici nu este admisă săvârșirea Tainei decât în biserică, în cadrul obștii rugătoare a credincioșilor, care participă la sfințirea celor mai importante momente ale vieții lor religioase. Biserica este organul sfințitor al comunității parohiale și numai într-însa, în sfântul locaș, își actualizează Hristos opera Sa mântuitoare, printr-o prezență activă și neîntreruptă și împreună lucrătoare cu Duhul Sfânt la crearea omului nou, duhovnicesc, reânnoit după chipul Ziditorului Său.

Căile de transmitere a vieții divine în structura vieții umane sunt Sfintele Taine, iar principiul activ, transformator și creator al spiritualizării noastre este Hristos. „El prezidează toate nunțile creștine, așa cum a prezidat nunta din Cana, spun Sfinții Părinți.”¹⁴ Săvârșindu-se în Biserică, nunta este oficiată de Hristos Însuși în chip nevăzut, iar acest fapt îi imprimă caracterul de act sfânt, dându-i garanția trăiniciei și durabilității. Însăși „rânduiala Nunții arată celor ce se însoțesc, pe Dumnezeuiescul lor mire (Hristos) de la care primesc binecuvântarea.”¹⁵ Textul rugăciunilor exprimă cât se poate de convingător acest adevăr: „...Care pentru negrăitul Tău dar și multa bunătate ai venit în Cana Galileii și nunta care era acolo ai binecuvântat-o..., primește rugăciunea noastră, a robilor Tăi, și precum acolo și aici fiind de față cu ajutorul Tău cel nevăzut, binecuvintează nunta aceasta. Și dă robilor Tăi acestora (X) viață pașnică, lungime de zile, înțelepciune, dragoste unuia către altul întru legătura păcii, dar de prunci, seminție cu viață îndelungată, cununa neveștejită a măririi.”¹⁶

Harul sacramental al Tainei Cununii schimbă radical sensul vieții soților uniți prin ea, conferindu-le „dreptul la toate darurile actuale care le

¹³M.J. SCHEBEEN, *Le mystère de l'Église et des ses sacrements*, introduction, traduction, notes et appendices par dom. Augustin, Kerlvoorde, OSB, Paris, 1946, p. 152.

¹⁴Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p. 161.

¹⁵Protos. Melchidesec ȘTEFĂNESCU, *Manual de Liturgică sau slujirea de Dumnezeu a Bisericii Ortodoxe*, București, 1862, p. 164.

¹⁶Rugăciunea întâi din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 90.

sunt necesare pentru serioasele obligații ce le revin în această nouă stare a vieții lor”¹⁷.

„Binecuvântează intrările și ieșirile lor. Înmulțește cu bunătați viața lor. Primește cununile lor în împărăția Ta, păzindu-i curați, fără prihană și neasupriți, în vecii vecilor”¹⁸, se spune într-o rugăciune din cadrul slujbei Cununii. Ideea sfințirii este foarte des evidențiată în aceste rugăciuni, așa cum este remarcată și în pericopa evanghelică citită cu acest prilej, în care se istorisește nunta din Cana Galileii (*Ioan 2, 1-11*). După cum acolo Hristos a sfințit simpla bucurie omenească prin prezența Sa, tot astfel și aici sfințește nunta, și după cum prin puterea Sa dumnezeiască apa s-a prefăcut în vin ales, la fel și firea noastră se transfigurează pentru a deveni Templul Duhului¹⁹. Sensul spiritual al minunii este transparent și Sfântul Andrei Criteanul îl subliniază astfel: „În Cana, la nuntă, apa în vin prefăcând, a arătat Hristos întâia minune, ca și tu să te schimbi, o, suflete!”²⁰

Comemorând acest eveniment, preotul, în rugăciunile de binecuvântare a mirilor, imploră și ajutorul de sus, rugând pe Hristos Dumnezeu să vină cu puterea Sa cea nevăzută ca să purifice, să întărească și să sfințească legăturile naturale dintre soți, așa cum a făcut la Nunta din Cana: „Doamne Dumnezeule nostru, Care în purtarea Ta de grijă cea de mântuire, ai binevoit în Cana Galileii a arăta nunta cinstită prin venirea Ta, Însuși și acum pe robii Tăi aceștia (N), pe care ai binevoit a-i însoți unul cu altul, păzește-i în pace și bună înțelegere. Arată nunta lor cinstită, ferește patul lor neîntinat. Binevoiește să-și petreacă viața lor fără prihană. Și-i învrednicește pe dâșii să ajungă bătrâneți fericite, cu inimă curată împlinind poruncile Tale”²¹.

Aceste legături binecuvântate de Dumnezeu prin rugăciunile Bisericii și înălțate în sfera harului dumnezeiesc depășesc toate legăturile vieții trecătoare, proiectându-se în veșnicie, împreună cu toate îndatoririle ce decurg din-

¹⁷ Clément DILLENSCHNEIDER, *Le dynamisme de nos sacrements*, Paris, Ed. Alsatia, 1964, p. 128.

¹⁸ Penultima rugăciune din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 102.

¹⁹ Nicolae ARSENIU, *Biserica răsăriteană*, trad. în rom. de mitropolitul Tit Simedrea, București, 1930, p. 45.

²⁰ Stihira a 24-a de la Cântarea a IX-a din *Canonul Mare al Sfântului Andrei Criteanul*, în *Triod*, p. 376.

²¹ *Rugăciunea* după citirea Sfintei Evanghelii din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 98.

tr-însele. De aceea, Taina aceasta este cu adevărat mare, fiindcă „prin structura ei sacramentală transfigurează și transcende deopotrivă unirea trupească și asocierea legală contractuală”²², conferindu-le caracter veșnic. Sfințenia acestei uniri bipersonale, bărbat-femeie, vine de la Hristos însuși, Săvârșitorul suprem al tuturor Tainelor în Biserică, prin episcop sau preot. Biserica noastră Ortodoxă respinge concepția că Taina ar fi săvârșită de mirii înșiși, cum pretinde doctrina catolică. A considera căsătoria încheiată numai prin consimțământul mirilor, ca în romano-catolicism, unde preotul este numai martor, înseamnă a o limita la nivelul legăturii naturale. „Săvârșitorul Tainei Nunții nu poate fi decât episcopul sau preotul, adică săvârșitorul Euharistiei, care, liturgic, reprezintă întreaga Biserică”²³.

Faptul acesta îl reglementează atât sfintele canoane (*7 Neocezarea* și *11 Timotei al Alexandriei*), cât și hotărârile Sfinților Părinți. „Trebuie ca soții să cheme pe preoți și să încheie legătura conjugală prin rugăciuni și binecuvântări [...], pentru ca să ducă viață fericită, fiind uniți prin darul dumnezeiesc”²⁴ – spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Primitorii Tainei sunt bărbatul și femeia majori, care s-au înțeles de bună voie să conviețuiască. În afară de condițiile legale și canonice cerute pentru întemeierea unei familii (vârstă, capacitate fizică etc.), cei doi miri trebuie să fie creștini ortodocși și să aibă acceptul și binecuvântarea părinților, „pentru că rugăciunile părinților întăresc temeliile caselor copiilor” (rugăciunea a doua din Rânduiala slujbei Cununii). Biserica a statornicit prin dispozițiile ei canonice ca „Taina Cununii să nu se officieze decât între ortodocși, asistați de nași ortodocși”²⁵, însă în baza principiului iconomiei, a admis și căsătoriile mixte (adică între creștini și necreștini sau între ortodocși și neortodocși: catolici și protestanți), pentru a nu lăsa aceste însoțiri fără binecuvântarea harică. Asemenea cununii sunt îngăduite cu aprobarea de la caz la caz a chiriarhului locului, cu condiția ca noii reveniți de la alte confesiuni să îndepli-

²²John MEYENDORFF, *Teologia bizantină*, traducere de Pr. conf. dr. Alexandru I. Stan, București, 1966, p. 263.

²³John MEYENDORFF, „Mariage et Eucharistie”, în *Le Messager Orthodoxe*, nr. 51, 1970, trim. III, p. 25.

²⁴*Omilia 48 la Facere*, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 22, *Omilia la Facere*, București, 1989, p. 166.

²⁵A se vedea *Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale B.O.R.*, art. 47, și deciziile canoanelor: *14 IV Ec.*, *72 Trulan* și *10 Laodiceea*.

nească formalitățile de trecere la Ortodoxie, iar Taina să se savârșească în ritul ortodox și pruncii să fie crescuți în credința ortodoxă²⁶.

Slujba Cununii este precedată de cea a Logodnei religioase, o ierurgie prin care Biserica binecuvântează și consfințește un obicei strămoșesc, respectat în popor, și anume legământul sau înțelegerea prealabilă a tinerilor de a întemeia un cămin.

După ce s-a așezat din vreme o măsuță pe care s-au pus două sfeșnice mici cu lumini aprinse, iar în mijlocul lor, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, semn că Nunta se săvârșește în prezența tainică a lui Hristos Însuși, preotul primește de la logodnici confirmarea că se prezintă în deplină libertate înaintea lui Dumnezeu. În acest sens, preotul le binecuvântează creștetul și lumânările nupțiale aprinse, ținute de nașii lor în timpul slujbei (simbolul curăției vieții și a condiției harice în care cei doi tineri se pregătesc să intre), după care îi cădește cruciș, deoarece tămâia binecuvântată alungă demonii, purifică și sfințește locul. Făclile aprinse pe care le țin nașii simbolizează curăția, neprihănirea și sfințenia vieții pe care sunt datori să le cultive mirii în viața lor, conform poruncii Mântuitorului: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (*Matei* 5, 16). Ele mai închipuie și lumina harului dumnezeiesc²⁷ care unește, întărește și desăvârșește viața religio-morală a mirilor și ne amintesc de actul creației (când a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!” – *Facerea* 1, 3), precum și de cuvintele de întemeiere a instituției căsătoriei din starea paradisiacă (*Facerea* 1, 28; 2, 18). Această legătură este reînnoită și binecuvântată iarăși prin rugăciunile Bisericii, așa cum reiese din conținutul ecteniei mari, rostită în acest moment, îndată după binecuvântarea mică: „Pentru ca să le trimită lor dragoste desăvârșită, pașnică și ajutor, Domnului să ne rugăm... Pentru ca să fie ei păziți în viață și petrecere fără prihană, Domnului să ne rugăm... Pentru ca să fie binecuvântați ei în deplină înțelegere și în credință tare, Domnului să ne rugăm...”²⁸.

²⁶ Hristu ANDRUTSOS, *Simbolica*, traducere de Prof. Justin Moisescu, Craiova, 1955, pp. 425-426.

²⁷ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre cinstita Nuntă*, cap. 279, în *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe după adevăratele principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos*, traducere de Ierom. Chesarie și tipărit de Toma Teodorescu, București, 1865, p. 181.

²⁸ Ectenia mare din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 88.

După ecfonismul ecteniei mari se citesc două rugăciuni de binecuvântare a însoțirii naturale a celor doi tineri. În prima rugăciune – „Dumnezeule cel veșnic [...]” - se cere harul lui Dumnezeu ca „să adune într-o unire pe cele despărțite și să pună dragostea legătură neîntreruptă”, iar în cea de-a doua ne este înfățișat arhetipul divin al căsătoriei: unirea lui Hristos cu Biserica, modelul legăturii sufletești dintre soți. „Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce dintre neamuri mai înainte Ți-ai logodit Biserica, fecioară curată, binecuvintează logodna aceasta; unește și păzește pe robii Tăi aceștia în pace și într-un gând”.

Urmează ritualul binecuvântării și al punerii inelelor, simbolul exterior al liberului consimțământ al ambelor părți, fără de care nu se poate contracta căsătoria. Cu acest inel („Inelul întrebuițat la logodnă este simbolul iubirii și al fidelității neschimbate și predarea reciprocă a acestor inele este declararea faptică a păstrării fidelității dintre cei logodiți până la sfârșitul vieții. În semn de neconțință aducere aminte de această promisiune, ei poartă aceste inele”²⁹) preotul îi însemnează la frunte în chipul crucii, de trei ori, rostind de fiecare dată formula: „Se logodește robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. Același lucru îl face și pentru mireasă, rostindu-i numele, ca să arate egalitatea dintre ei și libertatea fiecăruia în săvârșirea acestui act, precum și faptul că ei sunt legați toată viața în numele Sfintei Treimi. Însemnarea crucii cu inelele redă sugestiv semnificația puterii spirituale a Crucii pentru întărirea unității lor sufletești, iar punerea și schimbarea lor de către nași ne arată că învoirea lor se face cu acceptul părinților și al rudelor³⁰. Inelele sunt simbolurile unității și indisolubilității căsătoriei, iar actul schimbării inelelor închipuie comunicarea și împărtășirea gândurilor, intențiilor, ideilor și simțămintelor viitorilor soți.

După acest act liturgic, urmează o rugăciune de consfințire, în care preotul se roagă Domnului să întărească logodna robilor Săi „în înțelegerere, în adevăr și în dragoste” și să o pecetluiască cu „binecuvântare cerească”, așa cum prin inel a împlinit și înălțat făgăduințele încheiate cu patriarhii și profeții Vechiului Testament. Actul divin al binecuvântării logodnei este însoțit și de

²⁹ Vasile MITROFANOVICI, *Liturgica Bisericii Ortodoxe*, cursuri universitare, prelucrate completate și editate de Prof. dr. Teodor Tarnavski și de mitropolit dr. Nectarie Cotlarciuc, Cernăuți, 1929, p. 846.

³⁰ LEBEDEV, *Liturgica sau explicarea serviciului divin*, trad. în rom. și prelucrare de iconom Nicolae Filip, București, 1899, p. 409.

un dar dumnezeiesc pe care rugăciunea îl solicită: „Fie ca îngerul Domnului să meargă înaintea lor în toate zilele vieții lor”³¹, așa cum a ocrotit și îndrumat pe toți aleșii Săi din neam în neam.

Slujba propriu-zisă a Cununiei este precedată de intonarea recitativă a stihurilor *Psalmului 127* („Fericiți cei ce se tem de Domnul [...]”), care descrie fericirea vieții familiale a soților evlavioși, după care urmează ritualul Tainei, în cadrul căruia are loc consacrarea sacerdotală și deplină a vieții celor doi soți în slujba lui Dumnezeu. Ritualul începe cu „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh...” așa cum începe în mod obișnuit rânduiala Tainelor. Orice taină îndeplinește o funcție unificatoare, fiindcă îi unește pe credincioși cu Hristos și cu Biserica (membrii ei) instaurând astfel împărăția lui Dumnezeu: „dreptatea, pacea și bucuria în Duhul Sfânt” (*Romani 10, 17*), în sufletele și în viața creștinească a oamenilor. „Fiind întrebat Însuși Domnul de cineva când va veni Împărăția Sa, a spus: Când vor fi cele două una, când partea din afară va fi ca cea dinăuntru, iar bărbatul cu femeia nu vor fi nici bărbat nici femeie. Cele două sunt una, când spunem unii altora adevărul și când în două trupuri locuiește, fără fățarnicie, un singur suflet. Partea din afară este trupul, iar cea dinăuntru este sufletul; după cum trupul tău se vede, tot așa să se vadă și sufletul tău în faptele cele bune, iar bărbatul cu femeia nu vor fi nici bărbat nici femeie, când fratele nu gândește că sora este femeie atunci când o vede și nici sora nu gândește că el este bărbat atunci când îl vede”³².

Tocmai pentru a progresa în această unire sufletească, li se împărtășește mirilor, prin Taina Cununiei, harul dragostei curate, al nașterii de prunci, al ajutorului reciproc și al bune înțelegeri „sufletești și trupești”, pentru ca unirea să se spiritualizeze și să se adâncească în curgerea anilor, în așa măsură încât cei doi să devină o inimă și un suflet, o deoființime duhovnicească. De aici izvorăște și îndatorirea fundamentală de a-și plăsmui viața familială în conformitate cu harul primit, căci abia de acum încep obligațiile conviețuirii, care au nevoie de acest har spre a depăși starea de păcătoșenie și de

³¹ Rugăciunea a doua de la slujba Logodnei, *Molitfelnic*, p. 84.

³² Sf. CLEMENT ROMANUL, *Omilia numită a doua Epistolă către Corinteni*, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. I, *Scrierile Părinților apostolici*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 99.

izolare egocentrică³³. Abia acum cei doi soți se instituie ca o unitate a iubirii roditoare de prunci în împărăția lui Dumnezeu, pentru a deveni „împreună moștenitori ai harului vieții” (1 Petru 3, 7) sau împreună colaboratori cu Dumnezeu la opera de perpetuare a speciei umane.

De aceea, atât ecteniile, cât și textul rugăciunilor din cuprinsul slujbei reiau de fiecare dată acest imperativ, reamintind viitorilor soți marea responsabilitate pe care și-au asumat-o în clipa aceasta, adică chemarea de a fi rodnici, de a se înmulți și de a stăpâni pământul (*Facerea* 1, 28), așa cum a fost merit omul încă de la creația sa. Evocând acest episod, preotul invocă în aceste rugăciuni binecuvântarea lui Dumnezeu pentru împlinirea acestei misiuni. „Dă-le lor roadă pântecelui”, „ca să se veselească ei la vederea fiilor și a fiicelor lor” și „învrednicește-i pe dânșii a-și vedea pe fiii fiilor lor”³⁴. Copiii susțin unitatea căminului consfințită prin harul divin. În copii, cei doi sunt ireversibil una; copilul este noua lor existență comună, din care niciunul din părinți nu-și mai poate retrage existența, iar prin puritatea și credincioșia lor, ei deschid căile de acces spre realizarea comuniunii spirituale a părinților cu semenii lor.

Rugăciunile Cununii mai fac mențiunea nunților binecuvântate de Dumnezeu ale sfinților strămoși, invocând asupra celor ce se însoțesc aceleași binecuvântări pe care Dumnezeu le-a revărsat asupra aleșilor Săi, începând de la patriarhul Avraam și până la dumnezeieștii părinți Ioachim și Ana, din odrasla căroră (Sfânta Fecioară Maria) S-a întrupat și S-a născut Iisus Hristos spre mântuirea neamului omenesc.

Pomenind întregul cortegiu al patriarhilor și binecuvântările acordate acestora, rugăciunile scot în evidență lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu manifestată în decursul istoriei omenirii. Legământul Său cu poporul ales a constituit în acest sens un simbol al unității căsătoriei și o anticipare a Nunții ca Taină. Autorii biblici au consemnat această viziune profetică în operele lor. Osea, de pildă, (1, 2-4 și 2) înfățișează unirea lui Iahve cu poporul Său ca o unire a mirelui cu mireasa, iar infidelitățile poporului, ca o transgresiune conjugală, așa cum și Isaia prezintă profetic restaurarea lui Israel ca reconcilierea unei soții necredincioase (50, 1; 54, 6-7; 62, 4-5). Simbolul profetic

³³ Alexander SCHEMANN, *Liturgy and life-Christian Development through Liturgical Experience*, New York, 1974, p. 104.

³⁴ Rugăciunea a doua din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitifelnic*, p. 93.

îndeplinește un dublu rol: pe de o parte, relevă lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, prefigurează realitățile divine viitoare ale noii împărății mesianice. Așa cum Dumnezeu i-a ocrotit pe profeții și pe dreptii Vechiului Testament pentru rolul lor providențial pe care l-au avut în păstrarea și cultivarea credinței monoteiste, tot astfel și în Legea harului, Biserica cere ca fiii ei duhovnicești însoțiți prin unirea nunții să fie izbăviți de toate primejdiile. „Adu-ți aminte de dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, precum Ți-ai adus aminte de Enoh, de Sem și de Ilie...; Păzește-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, precum ai păzit pe Iona în pânțelele chitului. Păzește-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, precum ai păzit de foc pe sfinții trei tineri, trimițându-le lor rouă din cer”³⁵.

Odată cu aceste mijlociri, Biserica cere lui Dumnezeu să-i învrednicească pe miri și de „bucuria aceea pe care a avut-o fericita Elena când a aflat cinstita Cruce” și să-și amintească de dâșii precum și-a adus aminte de cei 40 de mucenici, trimițându-le cununi din cer. Aceste expresii (existente în textul rugăciunii) fac aluzie la greurățile familiale pe care le vor întâmpina soții pe parcursul vieții. Ele alcătuiesc crucea spirituală a căsătoriei și, prin purtarea acesteia cu răbdare, soții își agonisesc în cer cununile măririi, întocmai ca mucenicii.

Pentru bunăstarea familiei și propășirea ei spre tot lucrul bun și bineplăcut lui Dumnezeu, Biserica cere în aceste rugăciuni și binecuvântarea vremelnică, adică roadele pământului și îndestularea trupească, pentru ca prisosul acestor bunuri materiale să împlinească nevoile celor săraci și astfel familia să devină un izvor de binefacere. „Păzește viața lor fără de bântuială. Și le dă lor din roua cerului de sus și din belșugul pământului. Uplete casele lor de grâu, de vin, de untdelemn și de toată bunătatea, ca să dea și celor lipsiți; și dăruiește și celor ce sunt împreună cu dâșii toate cererile cele pentru mântuire”³⁶.

După ce este expusă tema creării lui Adam și a Evei și a rolului lor în perpetuarea speciei umane, așa cum se reflectă în familiile biblice patriarhale, Biserica Îl roagă pe Dumnezeu să trimită harul Său cel ceresc peste robii săi (mirii care sunt de față) pentru ca, sporind în toată fapta cea bună și bineplăcută înaintea lui Dumnezeu, să strălucească ca luminătorii pe cer „în Tine Domnul nostru”, și anume cu făclia virtuților, așa cum specifică Rugăciunea

³⁵ Rugăciunea a doua din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 93.

³⁶ Rugăciunea întâi din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 90.

a doua, adică în Domnul nostru Iisus Hristos, „sfințitorul nunții celei tainice și preacurate și legiuitorul nunții celei trupești.” Numai în Hristos unirea spirituală dintre soți, pecetluită de harul divin, devine temeinică și durabilă, capabilă să reziste în fața tuturor încercărilor și ispitelor. „În Hristos, legătura lor este o continuă întâlnire de intimitate și de depășire a egoismului, a singurătății plictisitoare care pândește viața de familie”³⁷. Propriu-zis, Hristos este Cel ce săvârșește Taina Nunții, „dar o săvârșește unindu-i pe cei doi în Sine și ca atare, El rămâne permanent ca mijloc de unire între ei. Dacă ei se despart de El, se slăbește și unitatea între ei”³⁸, iar dacă Îl trăiesc pe Hristos, unirea dintre ei se adâncește și se spiritualizează tot mai mult, pentru că harul dumnezeiesc le întărește voința, dându-le putere să pășească încrezători spre înfăptuirea comuniunii cu semenii în Biserică, iar prin Biserică, spre desăvârșirea comuniunii cu Mântuitorul, capul ei.

Numai înțelegând în acest sens – ca mijloc de conviețuire în spiritul iubirii, al responsabilității și al jertfelniciei reciproce – Taina Căsătoriei oglindește și întrupează în sine modelul ei divino-uman: unirea dintre Hristos și Biserică, așa cum o prezintă Sfântul Apostol Pavel (în Apostolul ce se citește după ritualul încoronării mirilor): „[...] Bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui mântuitor este [...] Așadar bărbații sunt datori să-și iubească femeile, ca pe înseși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia pe sine se iubește. Căci nimeni vreodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește precum și Hristos Biserica” (*Efesenii* 5, 23, 28-29).

Analogia pe care o face Apostolul este evidentă. Hristos este icoana bărbatului, iar Biserica este icoana femeii. Hristos e chipul Tatălui, iar femeia slava bărbatului; Hristos s-a unit cu Biserica, trupul Său, și o iubește ca pe Sine, pentru a o sfinți și îndumnezei, iar bărbatul se unește cu femeia sa pentru a o iubi ca pe sine, ca pe propria sa ființă³⁹. Deci Nunta are un prototip ceresc, iar tipul iubirii conjugale este în esență pnevmatofor. „Harul slujirii sacerdotale a soțului și harul maternității sacerdotale a soției formează și modelează ființa conjugală după chipul Bisericii. Iubindu-se unul pe celăl-

³⁷ Pr. Dumitru STĂNILOAE, „Din aspectul sacramental al Bisericii”, în: *Studii Teologice*, XVIII (1966), 9-10, p. 556.

³⁸ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. III, p. 130.

³⁹ Pr. Constantin GALERIU, „Taina Nunții”, în: *Studii Teologice*, XII (1960), 7-8, pp. 492-493.

lalt, soții îl iubesc pe Dumnezeu. Fiecare moment al vieții lor irumpe într-o doxologie împărătească și slujirea lor este o neîntreruptă cântare liturgică⁴⁰.

Caracterul sacramental al Tainei și semnificația ei ecleziologică ni le dezvăluie în primul rând momentul principal al slujbei, și anume binecuvântarea unirii și încununarea mirilor, săvârșite de preot în numele lui Hristos și după modelul unirii Lui cu Biserica, Mireasa Sa (*Efesenii* 5, 25-32). Este momentul central al Tainei: timpul Cincizecimii conjugale, pogorârea Duhului întocmind noua făptură. Prima etapă a acestui moment o constituie consfințirea legăturii dintre bărbat și femeie, adică a consacrării și pecetluirii legăturilor, prin unirea mâinii drepte a mirelui cu dreapta miresei și prin rostirea formulei de binecuvântare (în timpul rugăciunii a treia): „Însuși și acum Stăpâne, întinde mâna Ta din sfântul Tău locaș și unește pe robul Tău (X) cu roaba Ta (Y), pentru că de către Tine se însoțește bărbatul cu femeia. Unește-i pe dânșii într-un gând; încununează-i într-un trup; dăruiește-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni [...]”⁴¹.

Aceste cuvinte reprezintă epicleza Tainei și ele sintetizează însuși conținutul harismatic al acesteia: iubirea mereu înnoitoare și creatoare, întărită și luminată de har, „căci darul Duhului Sfânt face nezdruncinată unitatea iubirii”⁴², ajutându-i pe cei doi soți să depășească starea de separare și izolare egocentrică și să se dăruiască reciproc unul față de celălalt. În această simbioză tainică dispar toate divergențele și tendințele separatiste, căci fiecare găndește, voiește și simte în deplin acord cu celălalt. Actul ritual care confirmă și pecetluiește lucrarea nevăzută a Tainei (sfințirea legăturii conjugale) este punerea cununiiilor pe capul mirilor. „Se pun cununiiile pe cap pentru feciorie și curăție, cum că se împreună nespurcați și cum că au păzit fecioria până la nuntă. Dacă va fi așa, casa aceea va fi binecuvântată”⁴³. Îndată după citirea rugăciunii de invocare și împreunare a mâinilor, preotul ia cununia bărbatului și o așază pe capul acestuia, împreună cu nașul, după ce, mai înainte, a atins cu ea fruntea fiecăruia, făcând semnul Crucii pe fața mirelui și zicând: „Se cunună robul lui Dumnezeu (X) cu roaba lui Dumnezeu (Y), în numele

⁴⁰ Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p. 161.

⁴¹ Rugăciunea a treia din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 94.

⁴² Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, p. 321.

⁴³ Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre cinstita Nuntă*, cap. 276, p. 179.

Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”. În același fel așază și cununia pe capul miresei. Actul acesta ne arată că Taina unirii celor doi se săvârșește sub semnul Crucii, iar soților, la rândul lor, le revine sarcina de a purta crucea suferințelor și a necazurilor pe care le vor întâmpina în viață.

Din punct de vedere teologic, punerea cununiilor pe capul mirilor semnifică reșezarea omului la rangul de coroană a creației, de „stăpân al făpturii” cum spune rugăciunea, dar, totodată, semnifică și cununa martirilor, fiindcă Taina Cununii în înțelesul ei cel mai intim este o cruce, o jertfă, și soții sfințesc iubirea unuia față de celălalt prin jertfă. Jertfa înseamnă înfrânarea patimilor și învingerea pornirilor egoiste prin îngăduință, răbdare și autodăruire reciprocă. „Numai atunci când ambii soți se jertfesc unul cu altul, nunta atinge profunzimile unei taine dumnezeiești și devine creatoare”⁴⁴.

Atingerea reciprocă a cununiilor pe fruntea fiecăruia dintre cei doi miri ascunde tocmai acest înțeles adânc: cununia fiecăruia este într-un anumit fel și a celuilalt, pentru că fiecare în parte este dator să se sacrifice pentru celălalt, purtând sarcinile unul altuia (*Galateni* 6, 2), așa cum ne îndeamnă Apostolul.

După opinia unor tâlcuitori, cununiile așezate pe capetele mirilor reprezintă simbolul biruinței asupra patimilor trupești și semnul evident că și-au păstrat curăția feciorelnică până în clipa nunții. Cununiile semnifică faptul că mirii și-au păstrat castitatea și se prezintă în fața Sfântului Altar curați, cinstiți și neprihăniți, iar pentru aceste virtuți, Biserica îi încununează cu diademă împărătească ca și pe împărații care se întorceau victorioși de la război, cu laturi și cu trofee glorioase. Asemenea acestora, „mirii, la nuntă, sunt împodobiți cu cununi pe cap, simbol al biruinței, că dâșii sunt neînvinși și se apropie de patul de nuntă nebiruiți de plăceri”⁴⁵, spune un mare părinte al Bisericii.

Pentru dobândirea curăției sufletești, este bine ca mirii, înainte de Cununie, să se spovedească și să se împărtășească. Pentru că se înfățișează neprihăniți în fața Sfântului Altar, unirea celor doi soți este binecuvântată de Dumnezeu cu mărire și cu cinste, așa cum o elogiază Biserica în cântările ei după ritul încununării: „Doamne Dumnezeu nostru, cu mărire și cu cinste

⁴⁴ Pr. magistrand Constantin GALERIU, „Taina Nunții”, p. 494.

⁴⁵ Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia IX la Epistola I Timotei*, în *Comentariile sau explicația Epistolelor I și II Timotei, Epistola către Tit și cea către Filimon*, trad. în rom. de Arhiepiscopul Teodosie Athanasie (Ploieșteanul), București, 1911, p. 79.

încununează-i pe dânzii!” Mărirea și cinstea constau în fidelitatea și în iubirea dintre cei doi, materializată prin jertfelnicia unuia pentru altul, în exercițiul răspunderii unuia față de altul și în asumarea împlinirii străduințelor și nevoilor pe care le impune viața de familie.

Deci cununiiile sunt, în același timp, simbolul demnității și al responsabilității reciproce pentru viața lor și în primul rând pentru urmașii lor. Aceste cununii sunt împăratești, „de pietre scumpe”, dar și mucenicești în același timp, punând la baza legăturii nunții duhul de jertfă al lui Hristos la care ei participă pentru sfințirea copiilor lor, îndeplinind astfel cuvântul Mântuitorului din rugăciunea Sa arhierască: „Pentru ei Mă sfințesc pe Mine Însumi, ca și ei să fie sfințiți într-un adevăr” (*Ioan 17, 19*).

Iată sublimul și altruistul sens al jertfei în semnificația ei autentică: a trăi viața celuilalt în conformitate cu voia lui Dumnezeu. Atunci când strădaniile și preocupările celor doi soți sunt orientate spre atingerea acestui țel, unirea lor trupească devine tot mai penetrată de unirea sufletească, iar aceasta din urmă o copleșește și o spiritualizează pe cea dintâi. Aceasta este taina iubirii adevărate în nuntă, după chipul lui Hristos sau, mai bine zis, taina trăirii în Hristos. Pe măsură ce soții adâncesc această taină, descoperindu-și unul altuia, prin iubire, valorile lor spirituale, viața lor se luminează și se transformă într-un „mediu transparent și unic al relevării complete a lui Hristos.”⁴⁶ Prin urmare, căsătoria este mai mult decât un remediu tolerat împotriva patimilor trupești sau un mijloc de procreare. Ea este în primul rând o cale de ascensiune spirituală și de promovare a unirii sufletești, susținută de o iubire înnoitoare, generoasă și creatoare, capabilă să înfrunte cu răbdare suferința tovarășului de viață. Cu cât dragostea este mai deplină și mai adâncă, cu atât este mai castă. De la fiii ei duhovnicești, Biserica pretinde în mod deosebit păstrarea acestei castități. „Cei ce au femei să fie ca și cum nu ar avea” – spune Sfântul Apostol Pavel (*I Corinteni 7, 29*). De aceea preotul săvârșitor al Tainei cere în continuare (după citirea Sfintei Evanghelii) ca Dumnezeu să-i învrednicească pe soți să păzească „legătura dragostei și a unirii între ei până la mormânt, curată, neîntreruptă, dreaptă și cinstită”⁴⁷: „Înșuți și acum pe

⁴⁶ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. III, p. 125.

⁴⁷ Fragment din angajamentul mirilor, pe care îl citește preotul la sfârșitul slujbei în *Molitfelnic*, p. 102.

robii Tăi aceștia (N), pe care ai binevoit a-i însoți unul cu altul, păzește-i în pace și bună înțelegere. Arată nunta lor cinstită, ferește patul lor neîntinat. Binevoiește să-și petreacă viața lor fără prihană”⁴⁸.

Castitatea cere devotament și fidelitate totală față de Dumnezeu. „Ea înseamnă să-I aparții lui Hristos întru totul: nuntă a sufletului, printr-o dăruire directă, nemediată la călugări, și nuntă printr-o formă conjugală la soți. De aceea ne căsătorim, pentru a aparține în iubirea conjugală, doar lui Dumnezeu (vot de castitate), pentru a fi călăuziți numai de Dumnezeu (vot de ascultare) și a nădăjdui doar în Dumnezeu (vot de sărăcie)”⁴⁹.

Sfințenia căsătoriei nu este cu nimic mai prejos decât cea monahală, căci ambele chipuri ale sfințeniei vieții converg către același sens: intrarea în odihna și bucuria Domnului. Marele mister pe care îl realizează Taina Nunții tocmai în acest fapt rezidă, și anume în transformarea însăși a unirii dintre soți într-o realitate nouă, supranaturală, transfigurată de lumina harului divin. Sfințită prin Taina Nunții, viața lor în comun devine o existență creștină îndumnezeită și își păstrează acest atribut în măsura în care își leagă iubirea lor de iubirea față de Dumnezeu. De aceea Biserica se roagă în continuare (în ectenia cererilor) pentru sporirea soților în dreapta credință și pentru lucrarea faptelor bune, cerând pentru ei „milă și iertare de păcate, ... zi sfântă, desăvârșită și pașnică, ... înger de pace, îndreptător și păzitor sufletelor și trupurilor...”, iar pentru că unirea soților reprezintă unirea duhovnicească dintre Hristos și Biserică, preotul se roagă și pentru dobândirea bunurilor eshatologice: petrecerea fără de prihană în cealaltă viață, sfârșit creștinesc în pace, răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos și împărtășirea Sfântului Duh. În concluzie, Biserica se roagă pentru împlinirea tuturor cererilor de folos pentru mântuire, formulate sintetic în Rugăciunea Domnească, rostită sau cântată în acest moment.

„Paharul mântuirii”, binecuvântat cu „binecuvântare duhovnicească”, din care gustă mirii împreună, este o anticipare euharistică, amintind, ca și pâinea (din care servesc mirii), de împărtășirea lor cu Sfintele Taine, act care se petrecea în vechime tocmai în acest moment, deoarece Slujba Cununiei

⁴⁸ Rugăciunea după citirea Sfintei Evanghelii din Rânduiala slujbei Sfintei Cununii, în *Molitfelnic*, p. 98.

⁴⁹ Paul EВДОКИМОВ, *Taina iubirii...*, pp. 87-88.

se săvârșea, de regulă, după terminarea Sfintei Liturghii⁵⁰. După ce se rostea rugăciunea de binecuvântare a paharului de obște, mirii se apropiau de Sfântul Potir, și preotul, înainte de a-i împărtăși, rostea formula: „Să luăm aminte! Cele mai înainte sfințite Sfintele Sfinților!”. În timp ce îi împărtășea pe miri, poporul răspundea: „«Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos», căci singur Acesta este sfințenie, pace și unire robilor Săi celor ce se împreună”⁵¹. Gustarea din acest pahar de obște semnifică împărtășirea comună a mirilor din potirul bucuriei și al dragostei. El închipuie și amarul necazurilor și încercărilor vieții, pentru care soții sunt datori să ceară izbăvire de la Domnul, așa cum îi îndeamnă cântarea: „Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema” (*Psalmi* 115, 4).

Paharul de obște simbolizează soarta comună a soților, iar binecuvântarea: „Pace tuturor!”, pe care o adresează preotul anterior, „arată unirea și împreunarea lor într-un gând”⁵².

Legătura neîntreruptă a iubirii dintre soți mai este prefigurată și de dansul sacru (al mirilor și nașilor, conduși de preotul săvârșitor). Această întreită înconjurare a mesei din mijlocul bisericii pe care se află Sfânta Evanghelie, arată că viața lor gravitează în jurul lui Hristos, „izvorul vieții”, iar itinerarul vieții conjugale este plasat în axa veșniciei, unirea dintre soți nemaiputând fi desfăcută niciodată. Întotdeauna, atât în cultul ebraic, cât și în cultul religiilor necreștine, cercul a reprezentat simbolul eternității și al protecției. „Reproducând simbolic infinitul, procesiunea liturgică (a înconjurării mesei) transformă o suprafață profană în spațiu sacru. Dacă timpul sacru liturgic este un răspuns la nostalgia veșniciei, spațiul sacru este un răspuns la dorul după paradisul pierdut și anticipează împărăția”⁵³. Mersul în formă de cerc închipuie drumul către împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu, ai cărei membri se nasc și se formează în sânul familiei. De aceea, în timpul dansului ritual se cântă „Isaie, dăntuiește”, imn în care se preamărește taina întrupării Fiului lui Dumnezeu și se elogiază binecuvântarea dumnezeiască a Nunții, fiindcă acum s-a pus temelul zămislirii unor noi oameni, chipuri

⁵⁰ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre cinstita...*, cap. 279, p. 182.

⁵¹ SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre cinstita...*, cap. 279, p. 182.

⁵² SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre cinstita...*, cap. 279, p. 180.

⁵³ Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii...*, pp. 206-207.

ale lui Hristos cel întrupat. Bucuria nașterii de prunci și a iubirii dintre soți este unită în lumea aceasta cu suportarea necazurilor și cu depunerea strădaniilor pentru învingerea greutăților familiale și propășirea spre tot lucrul bun și folositor sufletului și trupului. Unitatea fundamentală a căsătoriei și progresul ei spiritual se întemeiază pe iubire, pe sacrificiu, pe cruce și pe mucenicie, care înseamnă renunțare, înfrânare, răbdare și dăruire reciprocă. În acest scop se invocă ajutorul sfinților mucenici, ca prin rugăciunile lor să se mântuiască sufletele celor ce se cunună și imită prin răbdare spiritul lor de jertfă. Troparele „Sfinților Mucenici...” și „Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, lauda Apostolilor și bucuria Mucenicilor ...”, care se cântă în timpul dansului sacru, Îl preamăresc pe Hristos, bucuria, slava și nădejdea noilor căsătoriți, arătându-le suprema lor datorie de a urma exemplul faptelor și nevoițelor Apostolilor și Mucenicilor, prin păstrarea unității de credință și de curăție, pentru ca în felul acesta, căminul lor să devină o vatră a virtuților, un mic altar, în care să troneze Hristos.

Ridicarea cununiilor de pe capetele mirilor și rostirea formulelor „Mărit să fii, mire, ca Avraam [...]”, „Și tu, mireasă, mărită să fii ca Sara [...]”⁵⁴ dau expresie mării și cinstei cu care îi va investi Dumnezeu pe miri, dacă vor conviețui în pace și bună înțelegere, păstrând curată și nealterată legătura dragostei, a respectului și fidelității reciproce. Dacă vor trăi astfel, ei vor păstra aceste cununii în chip nevăzut toată viața lor. Cu aceste cununii ei se vor prezenta înaintea lui Hristos în împărăția cerurilor, așa cum se roagă preotul după depunerea cununiilor: „Primește cununiile lor în împărăția Ta, păzindu-i curați, fără prihană și neasupriți în vecii vecilor.”⁵⁵ Așadar „sfințenia face ca Nunta să nu fie numai o reflectare sau imagine a misterului unirii Domnului cu Biserica (*Efeseni* 5, 32), ci însăși imanența acestui mister în iubirea conjugală”⁵⁶. În felul acesta se împlinesc și idealul evanghelic pentru care S-a rugat Mântuitorul în rugăciunea de încheiere a misiunii Sale: „Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem...” (*Ioan* 17, 22). Aceste cuvinte ne dau mărturie despre arătarea slavei la Nunta din Cana și la orice Nuntă creștină.

⁵⁴ *Molitfelnic*, p. 101.

⁵⁵ Rugăciunea ce se citește la slujba Cununii, după încununarea mirilor, în *Molitfelnic*, p. 102.

⁵⁶ Pr. Ilie MOLDOVAN, „Taina Nunții”, în: *Ortodoxia*, XXXI (1979), 3-4, p. 530.

Ele definesc formula iubirii conjugale și a Tainei Cununii, rezumând în esență însuși scopul întrupării și al activității răscumpărătoare a Mântuitorului: introducerea vieții divine în viața umană. „Aceasta este însușirea tuturor Tainelor în general și al fiecăreia în special, și anume de a restaura din nou în om integritatea adevăratei vieți după Dumnezeu”⁵⁷. Împlinind rânduiala cea pentru noi, Mântuitorul a unit modul divin de viață cu al nostru, legând viața noastră de viața Treimii. Dacă chipul și asemănarea treimică conferite omului în ziua creației s-au alterat ulterior prin căderea lui în păcat, Botezul creștin săvârșit în numele Sfintei Treimi i le reactualizează, iar „Mirungerea, miruirea cu Duh Sfânt, această Cincizecime individuală, așază pecetea ipostatică și astfel, ceea ce pierdusem este regăsit. Botezul și Mirungerea sunt nașterea din nou și-i aduc omenirii programul, planul de cucerire a principiului treimic”⁵⁸. De aceea fiecare Sfântă Taină începe cu binecuvântarea treimică: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui [...]”.

Toate Tainele sunt căi de acces către împărăția lui Dumnezeu, fiindcă deschid omului perspectivele intrării în împărăția harică. Harul dumnezeiesc, revărsat prin Taina Cununii, se dă în vederea împlinirii celor trei scopuri principale ale căsătoriei, și anume: întărirea comuniunii și fidelității conjugale dintre soți, ajutorarea reciprocă și nașterea de prunci. „Nașterea unui copil nu este doar opera părinților, ci un har al Sfântului Duh, o taină” – spune un teolog contemporan.⁵⁹

Ritualul Tainei se încheie cu depunerea juruinței mirilor pe Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie și consfințirea acestui legământ încheiat în numele Sfintei Treimi, de la Care se cere ajutorul și binecuvântarea pentru dobândirea bunătăților pământești și desfătarea bunătăților celor veșnice.

Otpustul readuce în imagine conținutul ajutorului dumnezeiesc primit prin Taina Nunții și pomenește de numele Sfinților Constantin și Elena, cei slăviți „întocmai cu Apostolii” pentru activitatea lor misionară, depusă în slujba răspândirii dreptei credințe. Asemenea lor, și soții sunt chemați să mărturisească credința creștină, prin viața lor neprihănită, încât unirea dintre

⁵⁷Vladimir SOLOVIOV, *Fundamentele spirituale ale vieții*, traducere de Diac. Ioan I. Ică Jr, Alba Iulia, 1994, p. 130.

⁵⁸Jean KOVALEVSKY, *Taina originilor*, traducere de Dora Mezdrea, Ed. Anastasia, București, 1996, p. 73.

⁵⁹Jean KOVALEVSKY, *Taina...*, p. 84.

ei să devină un reflex al frumuseții cerești, o cale și o anticipare a împărăției divine, o Biserică a Duhului Sfânt pe pământ.

Fiind o legătură conjugală indisolubilă (*Matei* 19, 9) și deci perpetuă, menită să asigure sfințirea reciprocă (*1 Corinteni* 7, 14) și integritatea familiei, căsătoria este unică. Biserica nu admite recăsătoria, căci odată contractată, sfințită și binecuvântată de Dumnezeu prin rugăciune, ea rămâne o legătură veșnică. Divorțul este admis de Biserica Ortodoxă numai ca o concesie excepțională, fiindcă este considerat aproape inevitabil în societatea secularizată de astăzi, când omul cade adeseori pradă slăbiciunilor și păcatelor de tot felul.

Pornind de la aceste considerente de ordin practic, Biserica a procedat cu iconomie, urmărind în tot chipul îndreptarea celui păcătos, și nu excluderea lui din comunitatea eclesială. În baza principiului iconomiei, Biserica acceptă, prin pocăință și mărturisirea păcatelor, a doua și a treia căsătorie, însă nicidecum odată a patra. „Iar a patra nuntă, nimeni să nu îndrăznească să o săvârșească, pentru că este o fărădelege (precizează instrucțiunile referitoare la săvârșirea nunții a doua). Și cine va îndrăzni a cununa, să știe bine că va cădea în osânda canonisirii și va fi pedepsit greu, lipsindu-se de harul preoției.”⁶⁰ Recăsătoria are întotdeauna un caracter penitențial și sfintele canoane o sancționează cu oprirea pe un termen mai îndelungat de la Sfânta Împărtășanie (doi sau trei ani), perioadă în care soții sunt datori să-și petreacă timpul „în rugăciuni și posturi”⁶¹, după care cer dezlegarea de la duhovnic pentru a se cumineca.

Slujba celei de-a doua nunți este mai puțin sărbătorească decât prima și nu mai prezintă aceeași importanță ca aceea dintâi, fiindcă îi lipsește caracterul de Taină. Ea este o simplă ierurgie⁶² de binecuvântare a noii însoțiri, pe care Biserica este nevoită să o administreze, pentru a nu lăsa pe cei uniți cu legătura trupească să trăiască în fărădelege. Indiferent de motiv, este bine „să fie căsătoria lor după Domnul, și nu după poftă și toate să se facă spre cinstea lui Dumnezeu”⁶³.

⁶⁰Molitifelnic, p.115.

⁶¹Vezi hotărârile canoanelor: *4 Vasile cel Mare, 1 Laodiceea* la Arhid. Ioan N. FLOCA, *Canoanele Bisericii...*, pp. 321, 203.

⁶²Vezi *Credința ortodoxă*, Ed. Trinitas, Iași, 1996, p. 283 și Pr. Isidor TODORAN, Diac. Ioan ZĂGREAN, *Teologia Dogmatică*, manual pentru seminarii, București, 1991, p. 301.

⁶³Sf. IGNATIE TEOFORUL, *Către Sfântul Policarp al Smirnei*, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, în *Scrierile Părinților Apostolici*, col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 188.

Întrucât conviețuirea conjugală în afara cununiei religioase este socotită o imoralitate, deci un concubinaj, Biserica a consimțit să binecuvânteze printr-o ierurgie noua legătură dintre soți, pentru a nu-i lăsa expuși păcatului desfrânării. În rânduiala acestei ierurgii, predomină rugăciuni pentru pocăința și iertarea mirilor, pentru că însoțirea lor este socotită o neînfrânare de la păcat. „Tu Stăpâne, Cel ce ai însoțit pe robii Tăi aceștia, unește-i unul cu altul în dragoste, dăruiește-le lor întoarcerea vameșului, lacrimile desfrânatei și mărturisirea tâlharului, ca prin pocăință din toată inima lor, într-un gând și în pace făcând poruncile Tale, să se învrednicească și de împărăția Ta cea cerească”⁶⁴ – se spune în prima rugăciune din ritualul slujbei.

În concluzie, rezumând cele enunțate mai sus, precizăm că unirea completă dintre soți, întărită și sfințită de Dumnezeu prin Taina Nunții, trebuie să fie trainică și statornică pe tot parcursul vieții. Supărările, nepotrivirile trecătoare sau alte pricini mărunte, inerente vieții, care pot perturba din când în când liniștea și pacea căminului familial, nu constituie motive serioase pentru desfacerea căsniciilor, iar pentru a preîntâmpina asemenea eșecuri, preotul paroh este îndatorat să-i spovedească în prealabil pe viitorii miri și chiar să le facă o catehizare elementară, pentru a-i întări în dreapta credință și a-i convinge să trăiască o viață creștinească autentică, în conformitate cu învățătura și rânduielele noastre bisericești, fiindcă „țelul suprem al căsătoriei este ca soțul și soția să se ajute unul pe altul ca să intre în împărăția cerurilor. Taina nunții nu are alt scop decât acesta”⁶⁵.

Summary: The Holy Matrimony – Mystery of Communion and Sanctification of Family Life

Matrimony is that Holy Mystery which, through the instrumentality of the priest's blessing and prayers, help the two who are to be united in wedding, man and wife, to partake of the Holy Spirit's divine grace which is necessary to founding a new family and to its spiritual fruitfulness. This divine grace elevates and sanctifies

⁶⁴ Rugăciunea de la a doua Nuntă, în *Molitfelnic*, p. 108.

⁶⁵ Răzvan CODRESCU, *Taina sexelor și taina nunții*, Ed. Christiana, București, 2002, p. 166.

the matrimony's natural union, promoting it to the dignity of holy mystery able to resume and represent the spiritual union between Jesus Christ and His Church.

The two spouses' new way of life in common is transfigured by their free union sanctified by the divine grace. Therefore, the type of conjugal love is in its essence *pneumatophoros* (bearer of Holy Spirit), because it is the Holy Spirit that causes their sincere love to be unshakeable, helping the spouses go beyond their state of separation and egocentric isolation and reciprocally devote to one another. That is the reason why Saint Paul said: "This is a profound mystery – but I am talking about Christ and the Church" (*Ephesians* 5, 32), because, as Christ sacrificed Himself for His Church, the two future spouses ought to sacrifice one for another, in the spirit of selfless and creative love.

The Marriage Service also singles out the meaning and utmost importance of the two husbands' union based on love and sanctified by the divine grace. The text of the Gospel makes us feel sanguine about the same Christ Who, having changed water into wine and blessed the wedding at Cana in Galilee, is also present and active in performing the Mystery, making the union between the two spouses unbreakable and viable, so as to be achieved and perfect according to the pattern of Trinitarian life, as it is said in a prayer within the service: "Established them in the Holy union which is from You".

Partaking together of the Common Cup means the Bride and Groom sharing the ups and downs in life, and the procession around the table three times (with both of them, the god-parents and the priest taking part) means their life revolving round Jesus Christ Who is symbolically represented by the book of the Holy Gospel lying on that table, showing therewith that their conjugal relationship is eternal, as circle is symbol of eternity. The three troparia that are chanted during the ritual dance ("Dance, O Isaiah", "Holy Martyrs", "Glory be to Thee, Christ the God") convey the spiritual joy that the Church is feeling now, when a new family is being founded and consecrated.

As one of the aims of the marriage is the bringing forth of children, the Church desires this to be done in a spirit of restraint, following the example of "our most holy, pure, most blessed and Glorious Lady, the Theotokos and ever-virgin Mary". The Church also wishes the bride and groom to fulfill their mission in the world, following the example of the martyrs' and apostles' spirit of self-sacrifice, if they want to participate in the life of Christ and of His Saints and to be crowned in heaven. The utmost purpose of the marriage consists of the husband's and wife's helping each other enter the Kingdom of Heaven. The Mystery of Holy Matrimony has no other aim whatsoever.

Clement of Alexandria: the Orthodox view of Virginity and Marriage and the denial of Gnosticism*

Marinel Laurențiu MARCU

Keywords: Clement of Alexandria, virginity, Marriage, Gnosticism, apatheia, sexual relations, procreation

Clement of Alexandria dedicates the third book of his *Stromata* to the denial of the gnostics, both the extreme ascetics and the libertines. He presents a most moderate position and left to us one of the most extensive discussions of sexuality and marriage to be found in the patristic age. In his attempt to refute the gnosticism, heretical teaching on creation, body, marriage and sexuality, Clement explains the right basis for marriage and the right basis for celibacy, and condemns the wrong basis for them. He discusses the idea of the superiority of virginity over marriage and explains the biblical texts which have been used to sustain this idea. His thought makes an important contribution towards the formation of a true Orthodox Christian teaching on this issue.

The extreme Encratite tendencies that rejected marriage and preached sexual renunciation as a condition for salvation did not go unchallenged by the mainstream Christian Church. The defense of the goodness and lawfulness of marriage was a commonplace among all the Church Fathers, against the Gnostic and Encratitic teachings. Yet, the fullest and most articulate defense of marriage and response to the Gnostics was made by Clement of Alexandria (c. 150 – c. 215).

The heretical Gnostics think that marriage is fornication and teach that it was introduced by the devil. They proudly say that they are imitating the

*Paper presented on March 12, 2011, on the occasion of the *Seventh Annual Archbishop Iakovos Conference in Patristic Studies* hosted by the *Stephen and Catherine Pappas Patristic Institute* of the Holy Cross Greek Orthodox School of Theology - Brookline, Massachusetts, USA.

Lord who neither married nor had any possession in this world, boasting that they understand the gospel better than anyone else¹.

Clement responds by explaining „the reason why the Lord did not marry.” He says: „In the first place He had His own bride, the Church, and in the next place He was no ordinary man that he should also be in need of some helpmeet after the flesh. Nor was it necessary for Him to beget children since He abides eternally and was born the only Son of God”².

Clement reminds the Gnostics that marriage is a divine institution which was established by God Himself – „It is the Lord Himself who says: that which God has joined together, let no man put asunder”. Clement also refers to *1 Timothy* (4, 1-5). He affirms that marriage is part of the law, and „If the law is holy, marriage is holy³. This mystery the Apostle refers to Christ and the Church (*Ephesians* 3, 21)”⁴. Clement asks: „Did not the righteous in ancient times partake of what God made with thanksgiving? Some begat children and lived chastely in the married state”⁵. Also the Apostles „Peter and Philip had children, and Philip gave his daughter in marriage”⁶.

Clement affirms that „fornication and marriage are therefore different things, as far apart as God is from the devil”⁷, and that „if anyone dares to call marriage fornication, he falls into blasphemy against the law and the

¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.VI.49, translated in English by Henry Chadwick in *Alexandrian Christianity*, Philadelphia: Westminster Press, 1954, pp. 62-63; translated in Romanian by Rev. D. Fecioru, „Scrieri”, part II (*Stromatele*), in: *PSB*, IBMO Publishing House, Bucharest, 1982, p. 208.

² CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata*..., trans. H. Chadwick, p. 62; trans. Rev. D. Fecioru, p. 208.

³ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata*..., trans. H. Chadwick, p. 62; trans. Rev. D. Fecioru, p. 208 (the reference is to *Matthew* 19, 6); Marriage is affirmed by Christ in the New Testament; it is not only a law of the Old Testament. See also *Stromata* III. XVIII.108. 91; III. XII.90, on marriage being affirmed in the New Testament and on the marriage of the clergy (in *1 Timothy* 3, 2-4).

⁴ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.XII.84, trans. H. Chadwick, p. 80; trans. Rev. D. Fecioru, p. 224.

⁵ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata*, III.VI.52, trans. H. Chadwick, p. 64; trans. Rev. D. Fecioru, p. 210. The statement lived chastely in the married state, here is important for proving that there is no incompatibility between marriage and chastity. This was affirmed by Paphnutius in the Council of Nicea in the year 325 A.D.

⁶ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata*..., trans. H. Chadwick, p. 64; trans. Rev. D. Fecioru, p. 210.

⁷ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.XII.84, trans. H. Chadwick, p. 80; trans. Rev. D. Fecioru, p. 224.

Lord”⁸. However, fornication, for him, is the „apostasy from single marriage to several”⁹. Against those who condemn sexual relations, Clement responds saying: „If it is the view of these people who themselves owe their existence to sexual relations that such relations are impure, must not they be impure?”¹⁰. Refuting their wrong view, he goes on to say „But I hold that even the seed of the sanctified is holy”¹¹.

The Gnostics depended on certain biblical texts to sustain their negative view against marriage. Clement explains these texts as follows. The Gnostics used Jesus’ saying that „the children of the age to come neither marry nor are given in marriage”¹². Clement responds saying that: “But if anyone thinks carefully about this question concerning the resurrection of the dead and those who asked it, he will find that the Lord is not rejecting marriage, but ridding their minds of the expectation that in the resurrection there will be carnal desire”¹³. He also says: “If, as they say, they have already attained the state of resurrection, and on this account reject marriage let them neither eat nor drink. For the apostle says that in the resurrection the belly and food shall be destroyed”¹⁴.

They also use Jesus’ saying „whosoever shall not hate father or mother or wife or children cannot be my disciple”¹⁵. About this Clement says: „This is not a command to hate one’s family. For he says: ‘Honor thy father and thy mother that it may be well with thee’ (*Exodus* 20, 12). But what he means is

⁸ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XII.89*, trans. H. Chadwick, p. 82; trans. Rev. D. Fecioru, p. 227.

⁹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata...*, trans. H. Chadwick, p. 82; trans. Rev. D. Fecioru, p. 227

¹⁰ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.VI.46*, trans. H. Chadwick, p. 61; trans. Rev. D. Fecioru, p. 207.

¹¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata...*, trans. H. Chadwick, p. 61; trans. Rev. D. Fecioru, p. 207.

¹² Luke (20, 35), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

¹³ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XII.87*, trans. H. Chadwick, p. 81; trans. Rev. D. Fecioru, p. 226.

¹⁴ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.VI.48*, trans. H. Chadwick, p. 62; trans. Rev. D. Fecioru, pp. 207-208.

¹⁵ Luke (14, 26), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

this: Do not let yourself be led astray by irrational impulses and have nothing to do with the city customs”¹⁶.

As to the eunuchs of whom the Lord in Isaiah says: „Let not the eunuch say, I am dry wood. To eunuchs the Lord says this, if you keep my sabbaths and do all that I command you, I will give you a place better than sons and daughters”¹⁷. Clement comments that „an eunuch is not justified merely because he is an eunuch, and certainly not because he observes the sabbath, if he does not keep the commandments”¹⁸. Clement considers being a eunuch a special gift of divine grace, but without preferring it on this account to the married state¹⁹.

When Saint Paul says: „Let not the married person seek a divorce, nor the unmarried person marriage”²⁰, Clement understands that the unmarried person who should not seek marriage is „he who has confessed his intention of being celibate”²¹. As to Saint Paul’s saying that the unmarried person cares for the things of the Lord while the married person cares how to please the spouse²², Clement responds saying: Is it not lawful also for those who wish to please their wives according to the will of God to give thanks to God? Is it not allowable for both the married man and his wife to care for things of the Lord together? But just as the unmarried woman cares for the things of the Lord, that she may be holy both in body and spirit, so also the married woman cares in the Lord for the things of her husband and the things of the Lord, the one as a wife, the other as a virgin²³.

¹⁶ CLEMENT OF ALEXANDRIA; *Stromata III.XV.97*, trans. H. Chadwick, pp. 85-86; trans. Rev. D. Fecioru, p. 230.

¹⁷ Isaiah (56, 3-5), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

¹⁸ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XV.97*, trans. H. Chadwick, p. 86; trans. Rev. D. Fecioru, p. 230.

¹⁹ Philip SCHAFF, *History of the Christian Church*, vol. II: *Ante-Nicene Christianity A.D. 100-325*, 5th ed. Grand Rapids, MI: Wm. B. Eerdmans, 1967, p. 400.

²⁰ 1 Corinthians (7, 27), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

²¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XV.97*, trans. H. Chadwick, p. 86; trans. Rev. D. Fecioru, p. 230.

²² 1 Corinthians (7, 32-34), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

²³ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XII.88*, trans. H. Chadwick, p. 82; trans. Rev. D. Fecioru, p. 226.

This is a remarkable statement by Clement who attributes the title virgin to the married woman when she cares for the things of the Lord, beside caring for the things of her husband as a wife. This is definitely an important contribution to the patristic understanding of Christian virginity. Elsewhere, Clement has a similar teaching when he speaks of „the gnostic souls” as „sanctified virgins”. Their virginity does not depend on their physical condition, „for they are virgins as having abstained from evil and awaiting their Lord through love”²⁴.

When Saint Paul says that to marry is better than to burn²⁵, for Clement this does not mean that not to marry is better, but if one could not endure it, he should better marry; but Saint Paul, according to Clement, is referring here to the second marriage: „It is of the second marriage that the apostle says, if you burn, marry”²⁶.

Speaking of the dignity and sanctity of marriage, Clement considers that the two gathered in the name of Christ, in whose midst the Lord is²⁷, are husband and wife, „for a wife is bound to her husband by God”²⁸.

Clement’s positive view of marriage does not mean, however, that he does not recognize the dignity of virginity. On the contrary, he has an excellent view on marriage and virginity as two ways of serving the Lord; this view expresses and establishes a true Orthodox Christian teaching on this issue. For Clement marriage and virginity are two calls; each individual is to fulfil his call without blemish and in perfection. He alludes to the authority of the Apostles who approve both virginity and marriage. They nowhere rule out self - controlled marriage. Rather, they preserve the harmony of the law and the gospel and approve both the man who with thanks to God enters upon marriage with sobriety and the man who in accordance with the Lord’s will

²⁴ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata VII.XII.72*, trans. H. Chadwick, p. 139; trans. Rev. D. Fecioru, p. 521.

²⁵ 1 Corinthians (7, 9), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

²⁶ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.I.4*, trans. H. Chadwick, p. 42; trans. Rev. D. Fecioru, p. 188.

²⁷ Matthew (18, 20), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

²⁸ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.X.68*, trans. H. Chadwick, p. 71; trans. Rev. D. Fecioru, p. 216.

lives as a celibate, even as each individual is called, making his choice without blemish and in perfection²⁹.

This is an important passage where we find the qualifications that make both marriage and virginity acceptable: marriage must be self-controlled (that is, chaste) and sober; one must enter upon it in thanksgiving to God (that is, recognizing His gift of love and union of man and woman); virginity must be one's free choice when one is called by God, so it must be in accordance with the will of God; one must live it without blemish and in perfection; and finally, both marriage and virginity are approved by the law of the Old Testament and the Gospel of Christ, an affirmation which not everyone in the patristic time would unhesitatingly affirm³⁰.

Clement summarizes the view on marriage and virginity in a statement which could be used as an expression of the Orthodox Christian teaching on this issue. He says: „Our view is that we welcome as blessed the state of abstinence from marriage in those to whom this has been granted by God. We admire monogamy and the high standing of single marriage, that we ought to share suffering with one another bear one another's burden (*Galatians* 6, 2) lest anyone who thinks he stands securely should himself fall (*1 Corinthians* 10, 12)³¹. And he also says that „there is nothing meritorious about abstinence from marriage unless it arises from love to God”³².

The characteristics of Christian chastity according to Clement are to rise above desire and passion, to love the creation of God and the Creator of all things, to become like the Savior, and hence to attain to a state of continence without difficulty. Thus one could unite knowledge, faith and love³³.

²⁹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.XII.86, trans. H. Chadwick, p. 80; trans. Rev. D. Fecioru, p. 223.

³⁰ H.E. Metropolitan Kallistos WARE, „The Monk and the Married Christian: Some Comparisons in Early Monastic Studies” in: *Eastern Churches Review* 6, 1974, p. 78.

³¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.I.4, trans. H. Chadwick, p. 42; trans. Rev. D. Fecioru, p. 188.

³² CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.VI.51, trans. H. Chadwick, p. 64; trans. Rev. D. Fecioru, p. 209. See also *Stromata* III. VII. 59 (trans. H. Chadwick, p. 67; Rev. D. Fecioru, pp. 212-213), when he says „We set high value on continence which arises from love to the Lord and seeks what is good for its own sake, sanctifying the temple of the Spirit. It is good if for the sake of the Kingdom of heaven a man emasculates himself from all desire, and ‚purifies his conscience from dead works to serve the living God’ (*Hebrew* 9, 14)”.

³³ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* III.X.69, trans. H. Chadwick, p. 72; trans. Rev. D. Fecioru, p. 217.

However, in spite of Clement's positive view of marriage and sexuality, and his affirmation that sexual activity, in itself, carried with it no stigma that might debar the Christian from achieving perfection in Christ³⁴, yet Clement does seem to prefer complete sexual renunciation as the way for perfection. He gives extensive exhortations to married people advising them to have a chaste marriage, that is to say, to have sexual relations moderately and only for the sake of procreation³⁵. But for the Gnostic moderation in marriage was a merely human ideal. In Clement's eyes *apatheia* was manifestly better than even a temperate marriage³⁶.

Clement attacks the claim of the ascetic sects of the Gnostics that they renounce marriage because they have already attained the state of the resurrection³⁷. Nevertheless Clement comes down decisively on the ascetic side when it comes to practice. The best Christians for him are the married who have no conjugal relations with their wives and thus realize on earth the resurrection state.

The biblical text that connects marriage to this age and virginity to the age to come, which was used by the Gnostics to sustain their ascetic practice, could be used by Clement himself to confirm his call for complete and constant renunciation of sex. The Christian is allowed to marry and to have sexual relations in moderation and for procreation only, as we have mentioned before. However, a higher level of chastity awaits him, when the intensity of desire that degenerates into sensuality is educated to self-control and, losing its love for corruption, allows men to practice constant chastity³⁸.

³⁴Peter BROWN, *The Body and Society. Men, Women, and Sexual Renunciation in Early Christianity*, Twentieth anniversary edition with a new introduction, Columbia Classics in Religion, New York: Columbia University Press, 2008, p. 134.

³⁵CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Paedagogos II. 10. 95*, translated in English by Simon P. Wood, *The Fathers of the Church*, vol. 23 (Washington, DC: The Catholic University of America, 1954), p. 175; translated in Romanian by Rev. D. Fecioru, „Scrieri” – Part I, in: *PSB*, IBMO Publishing House, Bucharest, 1982, p. 279 – „To indulge in intercourse without intending children is to outrage nature, whom we should take as our instructor”.

³⁶Elizabeth CLARK, *Clement's Use of Aristotle: The Aristotelian Contribution to Clement of Alexandria's Refutation of Gnosticism*, (New York & Toronto: Edwin Mellen Press, 1977), p. 34

³⁷CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III. VI. 48*, trans. H. Chadwick, p. 62; trans. Rev. D. Fecioru, pp. 207-208.

³⁸Paul EVDOKIMOV, *The Sacrament of Love: The Nuptial Mystery in the Light of the Orthodox Tradition*, trans. Anthony P. Gythiel and Victori Steadman, Crestwood, New York: Saint Vladimir's Seminary Press, 2001, p. 123.

„The children of this world marry and are given in marriage” (*Matthew* 24, 38), but if we renounce the deeds of the flesh and clothe this pure flesh with incorruption, we are living a life like that of the angels³⁹.

In the resurrection, Clement believes, husband and wife will be brother and sister. They will transcend the sexual differentiation because souls are „neither male nor female”. For „they no longer marry nor are given in marriage” (*Luke* 20, 35). When married couples refrain from sex after conception and procreation, and live a celibate marriage, they recover, so to speak, their virginity and transcend the whole structure of bodily existence and recover the spiritual equality Adam and Eve lost through the fall. This passionless marriage, which is the ideal marriage for Clement, was the kind of marriage which the Apostles had and the believers must imitate as well⁴⁰.

In presenting a positive view of marriage, Clement was faithful to the biblical teaching that marriage and procreation are good because they are God’s creation, a fact that he did affirm repeatedly in his refutation of the ascetic Gnostics⁴¹. As a churchman he had to defend marriage for doctrinal and pastoral necessities. This, however, does not prevent him from having his own personal view in which he did recognize a certain superiority in virginity as far as it is based on the right bases - which we have demonstrated earlier. Clement here is very similar to Saint Paul in *1 Corinthians*, chapter 7.

Clement’s objectives behind his advocacy of chaste marriage are: to be free from passions, to realize one’s likeness to God, and to dedicate oneself wholly to the service of God with no distraction. Only in the light of these objectives or ideals should we understand why for Clement marriage is good but virginity is better or virginity is better than that which is good (*1 Corinthians* 7, 38)⁴².

³⁹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Paedagogos* II. 10. 100 - *Christ the Educator*, trans. Simon P. Wood, *The Fathers...*, p. 177; trans. Rev. D. Fecioru, *Scriteri...*, p. 282.

⁴⁰ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* VI.100:VII.12. See Elaine PAGELS, *Adam, Eve, and the Serpent*, New York: Vintage Books, 1989, pp. 29-30.

⁴¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata* IV.XXIII, trans. H. Chadwick, p. 270; trans. Rev. D. Fecioru, p. 300.

⁴² CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata...*, trans. H. Chadwick, p. 270; trans. Rev. D. Fecioru, p. 300.

Clement's ideal of the Christian life was permeated by a deep sense of the service of God⁴³. For this goal, the state of *apatheia*, or freedom from passions - a Stoic ideal with which Clement identified himself wholeheartedly - was necessary as a final serenity of purpose⁴⁴. *Apatheia*, for Clement, was the state that designates the moral perfection of the *gnostikos* who must be *apathes* in likeness or assimilation to his Teacher Christ, and to God who is passionless⁴⁵. The *gnostikos*, in his struggle for perfection, must achieve not only the simple moderation of passions but the total destruction of them. This is the perfection which alone can enable man to become similar to God⁴⁶.

Clement affirms the goodness of marriage and procreation, especially against the ascetic Gnostics. However, he, perhaps through his personal mode of thought and through Platonic and Stoic influence, prefers the chaste marriage in which the married partners have sexual relations only for procreation and with a chaste and controlled will, not seeking pleasure nor motivated by lust⁴⁷. However, virginal or celibate marriage, which is free from all passions, whether lust or anxiety and fear, remains the ideal. In following this ideal one anticipates the resurrection state and imitates the marriage of the Apostles. Clement gives the example of Peter whose love for Christ surpassed his love for his wife. He encouraged her, in her hour of martyrdom, to stand firm in her faith to the point of accepting death for Christ⁴⁸. Clement is not against natural desire, but lust. The appeal for loving one's wife proves that what is meant to be excluded here is lust not desire because what is incompatible

⁴³ Peter BROWN, *The Body and Society...*, p. 128.

⁴⁴ Peter BROWN, *The Body and Society...*, pp. 129, 131.

⁴⁵ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata VI.IX*, trans. H. Chadwick, pp. 496-497; trans. Rev. D. Fecioru, p. 428.

⁴⁶ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata...*, trans. H. Chadwick, p. 499; trans. Rev. D. Fecioru, p. 431.

⁴⁷ Clement affirms that „he who seeks only sexual pleasure turns his marriage into fornication”, see CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.VII.58*, trans. H. Chadwick, p. 6. Also, „love, which tends toward sexual relations by its very nature is in full bloom only for a time, then grows old with the body; but sometimes, if immoral pleasure mars the chastity of the marriage bed, desire becomes insipid and love ages before the body does”; *Paedagogos* II.10.92, 97, 98; trans. S. Wood, *The Fathers...*, pp. 170, 174-176; trans. Rev. D. Fecioru, „Scrieri”, Part I, in: *PSB*, IBMO Publishing House, Bucharest, 1982, pp. 277, 280, 281.

⁴⁸ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata VII.XI.63-64*, trans. H. Chadwick, p. 133; trans. Rev. D. Fecioru, pp. 515-516.

with love is lust not desire. Also the quotation from Saint Paul proves that, because desires in *Romans* (13, 14) are not the natural movement or tendency but lusts⁴⁹.

Though some scholars attribute to him a deep ambivalence toward sexuality⁵⁰, yet bearing in mind Clement's ideals: loving the Lord, freedom from passions, serving God without distraction and realizing man's likeness to God, helps us to understand Clement's thought better. Clement's pastoral sympathy with the simple and moderate Christians and his affirmation of the goodness of God's creation against the Gnostics, does not prevent him from aspiring to human perfection in which one surpasses the sensual life and contemplates the divine. He does not admit the Gnostics' elinism, for the perfect man is what everyone is capable of becoming. Sexually active marriage and celibate marriage belong not so much to two different persons, as to two different stages, moderate and perfect. All Christians are called to perfection with no discrimination: „It is not then that some are enlightened Gnostics and others are only less perfect spirituals (as the Gnostics thought) in the same Word, but all, putting aside their carnal desires, are equal and spiritual before the Lord”⁵¹.

What makes virginity preferable to marriage is, before everything else, the fact that it allows one to serve God assiduously, with no distraction, and to achieve perfection⁵². The marriage is less direct, less sure, longer and surrounded by risks,⁵³ while virginity in this regard is better still, safer and

⁴⁹What Clement means by desire could be understood as what Saint Maximus the Confessor calls “passionate desire.” Being continent respecting desire in Clement may be understood as “the complete quiescence of passionate desire” in the Confessor, which is the third type of dispassion according to him. SAINT MAXIMUS THE CONFESSOR, “Third Century of Various Texts - 51” in the *Philokalia: the Complete Text*, compiled by Saint Nikodimos of the Holy Mountain and Saint Makarios of Corinth, vol. 2, trans. and ed. G. E. H. Palmer, Philip Sherrard and Kallistos Ware, London: Faber and Faber, 1981, p. 222. See also Andrew LOUTH, „Apathetic Love in Clement of Alexandria”, in *Studia Patristica*, vol. 18:3. Papers of the 1983 Oxford Patristic Conference, ed. Elizabeth A. Livingstone, Kalamazoo: Cistercian Publications, Leuven: Peeters Press, 1989, pp. 415-416

⁵⁰Elaine PAGELS, *Adam, Eve, and...*, p. 29

⁵¹Clement quotes *1 Corinthians* 12:13; *Paedagogos* I.6.31, trans. Rev. D. Fecioru, „Scrieri” – Part I, in: *PSB*, IBMO Publishing House, Bucharest, 1982, p. 96.

⁵²Rev. John MEYENDORFF, *Marriage: An Orthodox Perspective*, 3rd revised edition, Crestwood, NY: SVS Press, 1984, p. 67.

⁵³Jean-Paul BROUDEHOUX, *Mariage et famille chez Clement d'Alexandrie*. Theologie Historique, 2. Paris: Beauchesne et ses Fils, 1970, pp. 111-112.

holier⁵⁴. Clement's ambition to see all Christians aspiring toward perfection does not, however, prevent him from being realistic and having a human sense; thus he could still admit that complete chastity (virginity) is not for all people and must be chosen willingly not imposed against people's will⁵⁵.

Clement of Alexandria presents a most moderate and balanced view of virginity and marriage in patristic tradition. He recognized the spiritual merits of marriage as perhaps only very few among the Fathers did. He could see true manhood as shown more in the righteous Christian husband than in the celibate⁵⁶; and in response to Saint Paul in *1 Corinthians* (chapter 7), Clement could affirm that „both the married man and his wife could care for the things of the Lord together”⁵⁷ beside fulfilling their duty of caring for one another. Clement could even go so far as to give the title „virgin” to the married Christian woman when she cares for the things of the Lord, beside her being a wife when she cares for the things of her husband⁵⁸.

Another important contribution of Clement of Alexandria is his explanation of true and acceptable virginity. Clement presents an excellent and important discourse on the characteristics or bases of virginity and why and when renouncing marriage could be a virtue not a vice. Clement here is completely and perfectly in line with the Holy Scriptures especially when he touches the heart of the biblical teaching on love being the perfection of the Law and the Gospel message⁵⁹ when he says: „Therefore there is nothing meritorious about abstinence from marriage unless it arises from love to God”⁶⁰. Clement sees both Christian and righteous marriage and true virgin-

⁵⁴ Elaine PAGELS, *Adam, Eve...*, p. 31.

⁵⁵ Jean-Paul BROUDEHOUS, *Mariage et famille...*, p. 113.

⁵⁶ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata VII.XIII.70*, trans. H. Chadwick, p. 138; trans. Rev. D. Fecioru, pp. 519- 520.

⁵⁷ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata III.XII.88*, trans. H. Chadwick, p. 82; trans. Rev. D. Fecioru, p. 226.

⁵⁸ CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Stromata VII.XII.72*, trans. H. Chadwick, p. 139; trans. Rev. D. Fecioru, p. 521.

⁵⁹ Matthew (22, 37-40), Mark (22, 29-31), *The New Oxford annotated Bible with apocrypha, an ecumenical study*, College Edition, Published by Oxford University Press, New York, 1994.

⁶⁰ CLEMENT OF ALEXANDRIA; *Stromata III.VI.51*, trans. H. Chadwick, p. 64; trans. Rev. D. Fecioru, p. 209.

ity based on sound bases, as having „their own different forms of service and ministry to the Lord”⁶¹.

Yet we have also to keep in mind that all the positive ideas about marriage in Clement, came in his defense of it against the heretics who denied the goodness and holiness of marriage and considered sexual union in marriage as sinful and defiled and invented by Satan.

Elsewhere, when Clement addresses Christians concerning Christian perfection, he advocates virginity and chastity in marriage that could better lead to complete abstinence⁶². The ideals of dedication to God, *apatheia*, realizing God’s likeness in man, seem to occupy a central place in Clement and to represent for him the Christian perfection that should be aspired for.

Behind Clement’s sincere defense of marriage and his wholehearted advocacy of chastity and virginity, and in spite of his quoting Platonic and Stoic ideas and expressions, there remains a clear and pure Christian teaching on virginity and marriage. This teaching, which is in line with the Bible and Tradition of the Church in general, proves that Clement’s christian, spiritual experience is the ultimate source of his teaching.

Rezumat: Clement Alexandrinul: perspectiva ortodoxă asupra fecioriei și căsătoriei și respingerea gnosticismului

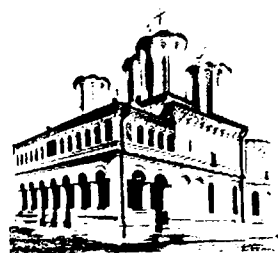
Tendențele extreme encratite, care erau ostile căsătoriei și predicau abținerea sexuală ca pe o condiție indispensabilă pentru mântuire, nu au fost trecute cu vederea de Biserica primelor veacuri creștine. Apărarea sfințeniei, legalității și a beneficiilor spirituale ale căsătoriei a fost o prioritate pentru toți Părinții Bisericii ai acelor vremuri în lupta lor împotriva învățăturilor gnostice și encratite. Un rol important în acest sens l-a avut Clement Alexandrinul (150 – 215 d.H), care, în a 3-a carte a lucrării sale *Stromate* (Covoare), respingând ideile gnostice, atât cele ascetice extreme cât și cele libertine, prezintă o viziune moderată asupra fecioriei, sexualității și căsătoriei, specifică perioadei patristice. În încercarea lui de a repudia gnosticismul,

⁶¹ CLEMENT OF ALEXANDRIA; *Stromata III.XII.79*, trans. H. Chadwick, p. 76; trans. Rev. D. Fecioru, p. 221.

⁶² CLEMENT OF ALEXANDRIA; *Paedagogos II.10.100*, trans. S. Wood, *The Fathers...*, p. 177; trans. Rev. D. Fecioru, *Scrieri – part I*, p. 282.

învățăturile eretice despre creație, trup, căsătorie și sexualitate, Clement explică fundamentele teologice ortodoxe, cu privire la căsătorie și celibat, și le condamnă pe cele greșite. În viziunea sa, căsătoria și fecioria sunt două căi de slujire a lui Dumnezeu, două chemări; fiecare persoană trebuie să răspundă cu toată ființa sa chemării sale, oricare dintre cele două ar fi aceea. El aduce în discuție ideea superiorității fecioriei față de căsătorie și explică pe larg textele biblice folosite în susținerea acestei idei. Ceea ce face, înainte de toate ca, între feciorie și căsătorie să fie preferată fecioria, este faptul că aceasta dă posibilitatea, celui care acceptă această chemare, de a se putea dăruii deplin slujirii lui Dumnezeu. Cu toate acestea, Clement admite că fecioria (castitatea totală) nu este pentru toți oamenii, ea trebuie dorită și aleasă în mod personal și nu impusă împotriva voinței cuiva. De asemenea, el evidențiază meritele spirituale deosebite ale căsătoriei, afirmând că „atât bărbatul căsătorit cât și soția sa, pe lângă îndeplinirea datoriei de a avea grijă unul față de celălalt, pot avea grijă să slujească lui Dumnezeu împreună”. În concluzie, viziunea lui Clement Alexandrinul asupra fecioriei și căsătoriei este una moderată, caracteristică Tradiției Bisericii Ortodoxe, în general, și marcată de echilibru și discernământ duhovnicesc, ceea ce dovedește că experiența sa spirituală este sursa principală a învățăturilor sale.

Diaspora Ortodoxă Românească

Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la München în Germania (9-12 septembrie 2011)

Pr. Remus MARIAN, Consilier Patriarhal

În perioada 9-12 septembrie 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, însoțit de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită canonică în Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, Austriei și Luxemburgului la invitația Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord. Principalele momente din programul vizitei au fost următoarele: Sâmbătă, 10 septembrie 2011, Patriarhul României s-a întâlnit cu Eminentă Sa Cardinalul Reinhard Marx, Arhiepiscop de Freising și München, precum și cu Excelența Sa dr. Johannes Friedrich, Episcopul evanghelic al Bavariei. În aceeași zi, în cursul după-amiezii, a vizitat Consulatul General al României din München, iar apoi s-a întâlnit cu doamna Barbara Stamm, președintele Parlamentului Bavarez. Cu acest prilej, au fost discutate împreună cu autoritățile locale aspecte ale sprijinului constant acordat de acestea Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania. Duminică, 11 septembrie 2011, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, înconjurat de un sobor de ierarhi și preoți ortodocși români și ai altor Biserici Ortodoxe surori din Europa, a oficiat Sfânta Liturghie și a pus piatra de temelie pentru viitoarea biserică românească din München, cu hramurile *Înălțarea Sfintei Cruci și Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica*. În cursul după-amiezii, Patriarhul României a adresat un mesaj în timpul festivității de deschidere a *celei de-a 25-a Întâlniri Internaționale pentru Pace* organizată de Comunitatea Sant' Egidio la München, cu tema „Destinați la conviețuire” („Bound to live together”). În cadrul acestui eveniment, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a întâlnit cu Președintele Germaniei, Excelența Sa domnul dr. Christian Wulf. Luni, 12 septembrie 2011, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a prezentat o expunere intitulată „Dialog teologic și cooperare ecumenică”, în cadrul forumului cu tema *Unitatea creștină și dragostea pentru cei săraci*, organizat ca parte a *Întâlnirii Internaționale pentru Pace*, la care a participat și doamna dr. Angela Merkel, Cancelarul Germaniei. În după-amiaza aceleiași zile, delegația Patriarhiei Române s-a întâlnit cu domnul Marcel Huber, ministru Secretar de Stat al Guvernului Bavarez, pentru a discuta aspecte privitoare la sprijinirea comunității românești din Bavaria. Patriarhul României a revenit la București în seara zilei de 12 septembrie 2011.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat în perioada 9-12 septembrie 2011 o vizită canonică în Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, Austriei și Luxemburgului.

În prima zi a vizitei, în cursul serii de *vineri, 9 septembrie 2011*, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a fost întâmpinat la aeroportul din München de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române din Germania, formată din Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului și de preoții de la parohiile din München: Pr. Mircea Basarab, Pr. Simeon Felecan și Pr. Ciprian Burlăcioiu. De asemenea, s-au alăturat delegației și alți ierarhi ai Bisericii noastre sosiți la München pentru evenimentele ce vor urma: Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, și Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Europei de Nord. La întâmpinarea delegației Bisericii Ortodoxe Române a fost prezent și Cardinalul Reinhard Marx, Arhiepiscopul romano-catolic de Freising și München, însoțit de numeroși clerici și consilieri din partea Arhiepiscopiei Catolice din München, printre care amintim pe Domnul Armin Wouters, responsabil cu protocolul din partea Arhiepiscopiei de München și Freising.

În cursul serii, delegația Bisericii Ortodoxe Române, la invitația Cardinalului Reinhard Marx, Arhiepiscopul romano-catolic de Freising și München, a participat la o cină în Bayerischen Hof. Au luat parte din partea Bisericii Romano-Catolice și Prof. Dr. Peter Beer, Vicarul general al Arhiepiscopiei și Episcopul-vicar Engelbert Siebler.

În decursul zilei de 10 septembrie, delegației române s-au alăturat Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, precum și Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei.

A doua zi, *sâmbătă, 10 septembrie*, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a avut o întrevedere cu Cardinalul Reinhard Marx, la reședința acestuia. Cei doi au discutat despre relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica

Romano-Catolică din Bavaria și despre buna colaborare care există deja, o colaborare manifestată în sprijinul pe care Biserica Romano-Catolică îl acordă Bisericii noastre prin oferirea de spații pentru rugăciune și, de asemenea, prin alte mijloace.

Tot în cursul zilei de sâmbătă, Patriarhul României a avut o întrevedere cu Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane, Johannes Friedrich, în care au fost evidențiate legăturile comune dintre cele două Biserici. Episcopul Johannes Friedrich a adresat un cuvânt de bun venit Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, evidențiind dialogul dintre cele două Biserici. „Mă bucur că legăturile dintre Biserica Evanghelică Luterană din Germania și Biserica Ortodoxă sunt foarte strânse și că există un dialog teologic foarte strâns și foarte bun între cele două Biserici și mă bucur că astăzi putem să continuăm acest dialog aici. Bine ați venit și vă dorim o ședere binecuvântată în mijlocul nostru”, a spus Episcopul Johannes Friedrich. Trebuie menționat că Biserica Evanghelică Luterană din Bavaria, prin Episcopul Johannes Friedrich și consilierul ecumenic Michael Martin au oferit Bisericii Ortodoxe Române o sumă consistentă (300.000 euro) pentru cumpărarea terenului din München, unde, în ziua de 11 septembrie 2011, Preafericirea Sa a sfințit locul pe care va fi construită viitoarea biserică românească cu hramurile „Înălțarea Sfintei Cruci” și „Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica”.

În cadrul întâlnirii, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și-a exprimat bucuria și onoarea de a fi fost invitați la sediul Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria, mulțumind în același timp pentru contribuția pe care Biserica Evanghelică din München a oferit-o Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania pentru cumpărarea terenului pe care va fi construită o biserică românească și un centru social. Totodată, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit și pentru susținerea acordată studenților români în Germania. „De asemenea, suntem bucuroși că aveți o bună cooperare cu comunitățile noastre ortodoxe românești și că o mulțime de tineri au studiat de-a lungul timpului în Germania în Facultăți de teologie catolice și evanghelice. Astăzi, majoritatea sunt profesori de teologie în cele 11 facultăți de teologie din România și trei departamente de teologie din cadrul altor facultăți. Ne aducem aminte cu bucurie de faptul că avem un dialog bilateral special între EKD (Biserica Evanghelică din Germania) și Biserica Ortodoxă Română, și

aceasta pentru că noi avem de mai multe secole în România o prezență luterană, în Transilvania”, a precizat Preafericirea Sa.

Tot sâmbătă, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, împreună cu delegația Bisericii Ortodoxe Române, s-a aflat în vizită la Consulatul General al României de la München. Aici a fost întâmpinat de Doamna Brândușa Predescu, Consul general, Domnul Michael Fernbach, Viceconsul, responsabil cu relațiile culturale, educaționale și de presă și de Domnul Cristian Mateescu, Consul pentru probleme economice. „Pentru noi, Preafericirea Voastră și Înaltpreasfințiiile voastre, faptul că suntem aici la München și simțim permanent că avem sprijinul și călăuzirea duhovnicească, și nu numai, chiar și consultare mai lumească a înalților ierarhi care reprezintă Biserica Ortodoxă aici în Germania, începând cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Serafim, continuând cu Preasfințitul Părinte Episcop-vicar Sofian, este un lucru deosebit și ne simțim în activitatea noastră de zi cu zi mult întăriți”, a precizat Doamna Brândușa Predescu, Consul general.

Întâlnirea a continuat apoi cu participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române la vernisarea unei expoziții de artă decorativă de excepție. Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a arătat necesitatea cultivării valorilor românești în diaspora românească. „Descoperim o preocupare frumoasă de a pune în evidență valorile noastre artistice naționale, și în același timp, de a construi punți de legătură între România și Germania, mai ales că în Europa, în Uniunea Europeană, cea mai autentică și mai utilă contribuție a noastră este în domeniul culturii. Din acest punct de vedere cred că talentele noastre pot fi arătate și îmbogățite. Printr-o întâlnire dintre popoare se cunoaște mai bine propria identitate, dar și se descoperă noi punți de legătură de inspirație, încât libera circulație a valutei trebuie completată cu libera circulație a valorilor spirituale și culturale.” Totodată, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în cuvântul său, a evidențiat importanța educației creștine, ca și valoare care nu poate fi măsurată material. „Arătăm că sunt și valori care nu pot fi cuantificate în valori materiale, ca și educația de altfel, educația creștină este cea mai mare investiție pe termen mediu, pentru viața aceasta pământească și pe termen etern, pentru că un bun creștin în viața aceasta va fi un drept și sfânt în fața lui Dumnezeu în eternitate”, a mărturisit Întrăistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

În cursul după-amiezii, Preafericirea Sa s-a întâlnit cu Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez. Cu acest prilej, au fost discutate împreună cu autoritățile locale aspecte ale sprijinului constant acordat de acestea Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania. Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez, a urat bun venit Patriarhului României, exprimându-și bucuria acestei întâlniri și a subliniat bunele legături existente cu Biserica Ortodoxă Română. „Încă o dată vă spunem bine ați venit și mulțumim Bunului Dumnezeu că ne-a ascultat rugăciunile și vă mulțumim pentru rugăciunile pe care le-ați făcut pentru noi”, a spus Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez. Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române și-a exprimat bucuria reîntâlnirii cu președintele Parlamentului Bavarez, mulțumindu-i pentru sprijinul acordat și pentru activitatea social filantropică desfășurată în România de-a lungul timpului, numind activitatea aceasta drept un „apostolat laic”. „Cred că nimeni din Germania nu a ajutat atât de mult România, mai ales copiii cu dizabilități, cât ați făcut-o dumneavoastră în peste 20 de ani. Aceasta este o lucrare extra-

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel dăruind Dnei Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez, o icoană a Maicii Domnului

ordinar de valoroasă într-o lume în care suferința nu este suficient de alinată și tratată. Deci, avem un exemplu deosebit de creștini laici foarte angajați, de aceea am numit această lucrare a dumneavoastră un fel de *apostolat laic*". Cu această ocazie, Preafericirea Sa a dăruit Doamnei Barbara Stamm o icoană în semn de mulțumire pentru tot sprijinul acordat: „Ca semn de recunoștință pentru toată activitatea domniei voastre trecute vă oferim această icoană a Maicii Domnului pentru că ați ajutat foarte mult copiii și ați devenit mamă spirituală pentru o mulțime de copii”, a precizat Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

În continuare a avut loc o recepție a invitaților oficiali participanți la întâlnirea organizată de comunitatea Sant'Egidio, oferită de către Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez.

A treia zi, duminică, 11 septembrie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a oficiat Sfânta Liturghie la Aubing, în München, pe o esplanadă special amenajată, înconjurat de un sobor de 11 arhieri. Împreună cu Preafericirea Sa au slujit, dintre membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Părinte Macarie Episcopul Europei de Nord, Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, dar și ierarhi ortodocși ai altor jurisdicții naționale din Germania: Înaltpreasfințitul Părinte Augustinos, Mitropolitul grec al Germaniei și Exarh al Europei Centrale, care este și Președintele Conferinței Episcopilor Ortodocși din Germania, Înaltpreasfințitul Părinte Feofan, Arhiepiscopul rus al Berlinului și al Germaniei, Preasfințitul Părinte Constantin, Episcopul sârb al Europei Centrale și Preasfințitul Părinte Agapit de Stuttgart, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ruse din afara granițelor, precum și peste 30 de preoți și diaconi din Arhiepiscopia Germaniei, Austriei și Luxemburgului și din

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind locul pentru noua biserică ortodoxă românească din Aubing - München, Germania

Bisericile Ortodoxe surori. Pentru a-l întâmpina pe Preafericirea Sa a venit și Întâistătătorul Bisericii Ruse din Afara Granițelor, Înaltpreasfințitul Părinte Mark Arndt, Arhiepiscop de Berlin și al întregii Germanii.

După Sfânta Liturghie, sutele de credincioși români prezenți au participat și la punerea pietrei de temelie pentru noua biserică ortodoxă românească din Aubing - München Germania, cu hramurile „Înălțarea Sfintei Cruci” și „Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica”. Slujba a fost săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu soborul de ierarhi, preoți și diaconi.

La eveniment au luat parte reprezentanți ai Arhiepiscopiei Romano-Catolice de München și Freising, în frunte cu Episcopul-vicar Engelbert Siebler, și ai Bisericii Evanghelice-Luterane din Bavaria în frunte cu Consilierul Ecumenic Michael Martin, precum și numeroase oficialități civile între care: Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez, Domnul Lazăr Comănescu, Ambasadorul României la Berlin, Domnul Bogdan Tătaru-Cazaban, Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun și

Moment din timpul slujbei punerii Pietrei de Temelie a bisericii ortodoxe românești din Aubing - München, Germania

Doamna Brândușa Predescu, Consulul general al României la München, dar și numeroși credincioși români, îmbrăcați în costume populare.

Hrisovul punerii pietrei de temelie a fost citit de către Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Germaniei, Austriei și Luxemburgului, care este însărcinat cu coordonarea proiectului.

Act de punere a pietrei de temelie

„În Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, s-a pus temelia acestei biserici întru cinstea și pomenirea Înălțării Cinstitei și de Viață Făcătoarei Cruci și a Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în zilele arhipăstoririi Înaltpreasfințitului Părinte Serafim ca Arhiepiscop al Germaniei, Austriei și Luxemburgului și Mitropolit al Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

La Slujba Punerii Pietrei de Temelie a participat un numeros sobor de ierarhi, preoți și diaconi și un mare număr de credincioși. Au participat de asemenea reprezentanți ai Arhiepiscopiei Romano-Catolice

de München și Freising, în frunte cu Episcopul-vicar Engelbert Siebler, și ai Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria, în frunte cu Consilierul ecumenic Michael Martin. Aceste Biserici, într-un spirit de frățietate creștină, au sprijinit Mitropolia noastră în vederea cumpărării terenului pe care se va ridica această biserică. Prezenți au fost, de asemenea, și reprezentanți ai altor confesiuni creștine, oficialități ale Landului liber Bavaria, în frunte cu Doamna Barbara Stamm, Președinta Parlamentului Bavariei, și ale orașului München, precum și oficialități ale Consulatului român din acest oraș, în frunte cu Doamna Brândușa Predescu, Consul General.

Cu osteneala ducerii la bun sfârșit a zidirii a fost încredințat Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Germaniei, Austriei și Luxemburgului.

Săvârșitu-s-a slujba punerii pietrei de temelie în anul mântuirii 2011, luna septembrie, ziua 11.

Dumnezeu să binecuvinteze punerea temeliei și lucrările ce se vor face pentru înălțarea acestei Sfinte Zidiri!”

Credincioși români prezenți la slujba Punerii Pietrei de Temelie a bisericii ortodoxe românești din Aubing - München, Germania

Terenul unde va fi construită noua biserică a românilor din München a fost achiziționat prin grija Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord, cu sprijinul Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria.

Cu acest prilej, Părintele Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură intitulat „O nouă poartă a cerului în Germania” în care a evidențiat, printre altele, faptul că un nou locaș de cult, construcția unei biserici reprezintă o *Poartă către Cer*. Totodată, Preafericirea Sa a subliniat faptul că în spațiul sacru al bisericii de zid se întâlnesc pământul cu cerul, timpul cu veșnicia, credincioșii de pe pământ cu cei din ceruri.

O nouă poartă a cerului în Germania¹
Sfințirea locului pentru construirea unei biserici românești la München
(11 septembrie 2011)

*„1. Sfințirea locului pentru construirea unei biserici noi
este un eveniment deosebit în viața unei comunități ortodoxe.*

De ce? Pentru că o biserică nouă, ca locaș de cult, înseamnă o nouă „Poartă a cerului” și o nouă „Casă a lui Dumnezeu” (cf. *Facerea 28, 22*), iar construirea ei adună laolaltă oamenii în rugăciune și în acțiune. Construirea unei biserici noi cere un mare efort fizic și financiar din partea unei comunități. În același timp, construirea unei biserici este o lucrare cu o profundă semnificație spirituală, deoarece o biserică nu este o casă particulară, ci este o casă a comunității eclesiale; ea este învelișul arhitectural *protector și inspirator* al unei comunități de persoane umane aflate în comuniune spirituală cu Dumnezeu, cu sfinții Lui și întreolaltă. În spațiul sacru al bisericii de zid se întâlnesc pământul cu cerul, timpul cu veșnicia, credincioșii de pe pământ cu cei din ceruri, dar și generațiile între ele. Această adunare a tuturor oamenilor în comuniune de credință și iubire este sfințitoare și mântuitoare, deoarece iubirea născută din rugăciune învinge spațiul și timpul care separă pe oameni unii de alții. *Rugăciunile care se citește la*

¹ Cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul sfințirii locului și punerii pietrei de temelie pentru construirea unei biserici românești la München, Germania, duminică, 11 septembrie 2011.

sfințirea locului și la punerea pietrei de temelie pentru zidirea unei biserici ne arată că vocația bisericii - locaș de cult este de-a aduna laolaltă în credință și rugăciune oameni venind din cele patru puncte cardinale ale pământului, *est, vest, sud, nord*, pentru a-i orienta spre Hristos, Răsăritul Cel de Sus, și a-i aduce în Împărăția Cerurilor sau în Împărăția Preasfintei Treimi, simbolizată de Sfântul Altar. O atenție deosebită este acordată punerii pietrei de temelie, pentru că piatra sfințită cu apă sfințită și cu untdelemn sfințit simbolizează atât pe Hristos, Piatra unghiulară, cât și mărturisirea fermă a credinței în dumnezeirea lui Hristos, ca fiind temelia mântuirii omului, ca unire a lui cu Dumnezeu Cel veșnic viu. De asemenea, *Crucea înfiptă în pământ lângă piatra de temelie* simbolizează pe Hristos Cel Răstignit și Înviat, izvor de iubire jertfelnică și de bucurie pascală. Prin urmare, este nevoie de multă iubire jertfelnică și din partea credincioșilor pentru zidirea unei biserici noi, ca mai târziu, când biserica nouă se sfințește, toți cei care s-au ostenit sau au dăruit banul lor pentru construirea bisericii să simtă bucuria Învierii în sufletele lor.

Rugăciunea pentru sfințirea locului pe care se va întemeia Pristolul sau *Sfânta Masă a Sfântului Altar* este cea mai solemnă rugăciune și ea se citește în starea de îngenunchere. De ce? Pentru că *Sfânta Masă reprezintă pe Hristos Însuși, Cel ce, după ce a cinat la masă cu ucenicii Săi și a instituit Sfânta Euharistie, a mers spre Răstignire, Mormânt, Înviere și Înălțare întru slavă la ceruri*. De aceea, oamenii care cred în Hristos, Îl iubesc și împlinesc poruncile Lui, se împărtășesc cu Trupul și Sângele Său din Sfânta Euharistie și se pregătesc pentru a dobândi bucuria vieții veșnice din Împărăția lui Dumnezeu. În acest sens, biserica de pe pământ este anticamera Împărăției cerurilor, după cum spune Sfântul Nicolae Cabasila. Încă de la sfințirea locului pe care ea se va construi, noua biserică este pusă sub ocrotirea ori patronajul spiritual al unuia sau al mai multor sfinți, pentru a ne arăta că scopul principal pentru care se construiește o biserică este sfințirea vieții oamenilor și dobândirea mântuirii sau a vieții veșnice în comuniunea lor cu Dumnezeu Cel Sfânt. Cei doi ocrotitori ai noii biserici românești, care se va construi aici la München, sunt Sfânta Cruce (prăznuită la 14 septembrie) și Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (prăznuit la 11 aprilie). Astfel, credincioșii ortodocși români, care poartă crucea fenomenului migrației sau a plecării lor departe de țara în care s-au născut, vor simți și bucuria Învierii ca stare de comuniune frățească trăită aici, în biserică, sub ocrotirea Sfintei Cruci și a rugăciunilor Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica.

2. *Activitatea spirituală se va împleni cu activitatea socială.*

Activitatea liturgică a noii biserici va fi deservită de o comunitate monahală românească și se va împleni cu o *activitate social-culturală și social-caritabilă sau filantropică*. Mai concret, lângă noua biserică se va construi *un așezământ bisericesc*, care va cuprinde: *sediul episcopal și mănăstirea, un centru educațional pentru copii și tineri, precum și un centru de coordonare a activităților caritabile pentru bolnavi și bătrâni*.

Această împlinire a vieții spirituale cu activitatea socială a Bisericii este inspirată de însăși lucrarea mesianică a Mântuitorului Iisus Hristos, în care predicarea Evangheliei este urmată de vindecarea bolnavilor și hrănirea săracilor.

3. *Construirea noii biserici din München este o lucrare creștin-ortodoxă și ecumenică.*

Terenul necesar pentru construirea noii biserici și a edificiilor de lângă aceasta a fost cumpărat de comunitatea ortodoxă română din München cu *sprijinul financiar substanțial al Bisericii Evanghelice și al Bisericii Romano Catolice din Germania*, cărora le mulțumim astăzi în mod deosebit, apreciind acest gest ca fiind *un act de fraternitate și solidaritate creștină în vreme de criză economică*.

Mulțumim, de asemenea, Doamnei Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez, pentru ajutorul acordat în susținerea proiectului Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord. Mulțumim tuturor instituțiilor și persoanelor care au contribuit și vor contribui la realizarea acestui proiect religios și social-cultural foarte necesar pentru *păstrarea identității religioase și etnice a românilor ortodocși din Germania, dar și pentru integrarea lor în contextul societății germane de astăzi*.

Felicităm pe Înaltpreasfințitul Părinte Serafim Joantă, Mitropolitul românilor ortodocși din Germania și pe Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar, pentru inițierea acestui proiect, cu valoare simbolică și utilitate practică, demn de urmat și în alte părți ale diasporei române.

Cu părintească și frățească dragoste în Hristos, îndemnăm pe toți românii ortodocși din Germania să ajute cu bani la construirea acestei biserici noi, pentru a primi binecuvântare de ctitor sau binefăcător al ei.

Mulțumim tuturor celor prezenți aici și vă dorim multă sănătate, pace și bucurie. Ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să vedem cât mai curând construită această biserică, spre slava Preasfintei Treimi și bucuria oamenilor. Amin."

Redăm mesajele celor care au luat cuvântul în continuare:

Înaltpreasfințitul Mitropolit Augustinos, Președintele Conferinței Episcopilor Ortodocși din Germania:

„Preafericirea Voastră!

În predica deosebită, pe care Preafericirea Voastră ați rostit-o în ziua de 5 iunie 2011 la Alba Iulia, ați accentuat importanța unității Bisericii și legătura dintre dreapta credință și comuniunea Bisericii. Esența unității credinței, spuneți Preafericirea Voastră, este Simbolul de Credință de la Niceea și Constantinopol, iar garantul acestei unități, comuniunea episcopilor.

În bucuria acestei credințe adevărate și în comuniunea episcopilor ortodocși din Germania, Vă salut astăzi în calitate de Președinte al Conferinței episcopilor ortodocși din Germania, din care fac parte în momentul de față 19 episcopi eparhioți și episcopi vicari, și Vă urez *Bine ați venit* la München. Permiteți-mi, cu acest prilej, să Vă transmit și salutul frățesc de binecuvântare al Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu.

Apreciem hotărârea înțeleaptă a celei de a 4-a Conferințe preconciliare panortodoxe, care a fost luată în 2009 la Chambésy, și care a avut ca urmare constituirea în multe părți ale lumii a Conferințelor episcopilor ortodocși. Suntem fericiți că avem, aici în Germania, prin persoana Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Serafim, în reședința căruia am constituit de altfel Conferința noastră episcopală, un membru activ și conștient al grupului nostru, care, împreună cu Preasfințitul Părinte Sofian, este angajat în această misiune sfântă a unității Bisericii noastre.

Toți membrii Conferinței noastre episcopale sunt, la fel ca și cei peste un milion de creștini ortodocși ai acestei țări, deosebit de bucuroși despre fiecare pas pe care așa numitele Biserici-mamă îl fac ca să slujească unității ortodoxe, așa precum ați mărturisit în predica Preafericirii Voastre. Sunt convins, că și Preafericirea Voastră, Preaiubite și mult stimată Părinte Patriarh Daniel, însoțiți pașii noștri pe drumul unei mărturii tot mai de încredere a Bisericii noastre, așa cum se întâmplă aici în Germania, cu rugăciunile și binecuvântarea Preafericirii Voastre. Ați trăit și ați studiat în Germania, și cunoașteți din acea perioadă pe care ați petrecut-o în Freiburg im Breisgau situația noastră.

Țelul nostru comun este clar, și chiar și atunci când există păreri diferite despre calea spre acest țel, suntem siguri că „dialogul dragostei și al adevărului”, pe care îl cităm atât de des în legăturile noastre ecumenice, este cu atât mai corect și mai important în propria noastră casă.

Dumnezeu să binecuvinteze acest dialog într-Una Biserica noastră! Dumnezeu să binecuvinteze frumoasa Dumneavoastră țară, România! Dumnezeu să binecuvinteze popasul Dumneavoastră în Germania!”

Domnul Lazăr Comănescu, Ambasadorul României în Germania:

*„Preafericite Părinte Patriarh,
Stimată doamnă Președinte a Landtagului,
Înaltpreasfințiile Voastre,
Preasfințiile Voastre,
Dragi români,*

În primul rând, doresc să vă mulțumesc pentru invitația de a participa la această ceremonie, cu semnificații profunde pentru Biserica noastră și pentru enoriașii și credincioșii acesteia.

Punerea pietrei de temelie a bisericii ortodoxe române la München înseamnă în fapt începutul transformării în realitate a unei dorințe mai vechi a comunității românești din München, una dintre cele mai mari, dar și mai active comunități ale românilor din Germania, care a adus și aduce o contribuție esențială la continuarea tradițiilor și spiritualității noastre în această parte a Europei.

Prezența la acest eveniment a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și oficierea Liturghiei de către însăși Preafericirea Sa are o semnificație aparte pentru toți românii din Germania.

Este un eveniment pe care îl datorăm în mare măsură eforturilor neîntrerupte ale Înaltpreasfinției Sale Părintele Serafim și ale Preasfinției Sale Părintele Sofian, dar și ale comunității românilor de aici din Bavaria. Vă mulțumesc tuturor pentru aceste eforturi, iată, încununată pe deplin de succes.

Ce poate fi mai elocvent decât a constata că, fiind cetățeni loiali ai Germaniei, românii de aici rămân totodată profund atașați și angajați în a păstra și consolida în acest spațiu credința și valorile spirituale

românești! Este pentru mine o datorie de onoare să vă adresez pentru aceasta mulțumirile cele mai călduroase și sincere.

În egală măsură, aș dori să aduc mulțumiri Bisericilor Catolică și Evanghelică precum și autorităților din Bavaria, pentru sprijinul constant acordat acestui demers.

Vă rog să fiți siguri că Ambasada României în Germania și Consulatul General de la München vor fi alături de dumneavoastră în întreg procesul de realizare a proiectului început azi”.

Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez:

*„Preafericirea Voastră (Părinte Patriarh Daniel),
Înaltpreasfințiiile Voastre (Părinții Mitropoliți Augustinos și Serafim),
Preasfinția Voastră (Părinte Episcop Vicar Sofian),
Stimate Doamnelor și Domnilor,*

Astăzi este o zi bună pentru parohia ortodoxă română, pentru München și pentru Bavaria. Este o mare bucurie și onoare pentru noi, ca să luăm parte împreună la Sfânta Liturghie săvârșită de către Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române și apoi la punerea pietrei de temelie. Mult stimate Preafericite Părinte Patriarh, împreună, am reușit să ducem la bun sfârșit câteva proiecte în țara dumneavoastră. E frumos, că Preafericirea Voastră sunteți în aceste zile aici la München și că veți da semnalul important de pornire.

„Construirea unei biserici reprezintă prezența lui Dumnezeu pe pământ”, erau cuvintele celor care construiau catedralele odinioară. O biserică este mai mult decât o clădire. Ea stă mărturie pentru o viață care se orientează la valori creștine, pentru legătura între Dumnezeu și oameni.

Biserica care se va înălța aici ca parte a centrului parohial reprezintă pentru mine și o mărturie plină de încredere din partea lui Dumnezeu pentru o cooperare reușită. Acest centru va fi un loc de întâlnire, un loc de comuniune și de dialog. De asemenea, înseamnă și o parte de patrie pentru cei aproximativ 20.000 românce și români care trăiesc în München. Aceasta ține de pluralismul cultural al unei Europe, în care dorim cu toții să trăim împreună în pace. Activitatea duhovnicească, culturală și socială, care se va realiza aici, este o șansă pentru oamenii din zonă ca să privească mai departe de marginea farfuriei și să intre în dialog.

Proiectul reprezintă, pe mai departe, un exemplu model de ecumenism viu; de la început a fost susținut de către Biserica Evanghelică și de cea Catolică. Această solidaritate construiește punți care vor rezista și în vremuri de furtună.

În special această zi, în care comemorăm jertfele atentatului terorist de acum zece ani din Statele Unite, ne atenționează cât de important sunt astfel de punți pentru cooperarea dintre religii și culturi.

Doresc centrului care ia ființă aici toate cele bune, și mai ales o viață parohială deplină cu multe întâlniri și discuții rodnice”.

Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord:

„Preafericirea Voastră,

Înaltpreasfințiți și Preasfințiți Părinți,

Excelența Voastră,

Stimată Doamnă Barbara Stamm, Președinte al Parlamentului Bavarez,

Preacucernici Părinți,

Stimați reprezentanți ai Bisericilor surori și ai autorităților locale și Iubiți credincioși,

La sfârșitul sărbătorii de astăzi, în calitatea mea de episcop al locului pentru românii ortodocși din Germania, îmi revine plăcuta datorie de a vă mulțumi tuturor celor ce ați răspuns invitației noastre de a veni astăzi aici pentru a vă ruga împreună cu Preafericitul Părinte Daniel și a participa la acest moment istoric pentru comunitatea ortodoxă românească din München, al punerii pietrei de temelie pentru o nouă biserică în capitala Bavariei. Viitorul monument brâncovenesc va îmbogăți cu siguranță patrimoniul spiritual al acestui frumos și primitor oraș. La mulțumirea mea se asociază toți preoții și credincioșii Eparhiei pe care Dumnezeu mi-a încredințat-o spre păstorire.

Cu toții dăm slavă marelui Dumnezeu, Care toate le lucrează spre binele celor ce îl iubesc (cf. *Romani* 8, 28), pentru această zi binecuvântată și aducem mulțumire Preafericitului Părinte Daniel pentru osteneala de a fi venit astăzi aici și a prezida Sfânta Liturghie și slujba punerii pietrei de temelie, ca și pentru cuvântul de învățătură. Preafericirea Sa, cu experiența câștigată în timpul studiilor în Franța și Germania și ca

profesor la Institutul ecumenic din Bossey - Elveția, poartă o grijă deosebită față de românii ortodocși stabiliți în diferite țări ale lumii pentru cultivarea identității lor ortodoxe, dar și pentru integrarea lor în societățile în care trăiesc. Alături de Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Bartolomeu și de ceilalți Patriarhi ortodocși, Preafericirea Sa ne încurajează pe noi ortodocșii să dăm, împreună cu ceilalți creștini, o mărturie vie despre credința noastră în Iisus Hristos, Singurul Dumnezeu și Mântuitor Care ne cheamă să depășim izolarea confesională și „boala discuțiilor și certurilor de cuvinte” (1 *Timotei* 6, 4) și să descoperim, prin rugăciune și asceză, puterea credinței. Căci credința este puterea lui Dumnezeu în noi (1 *Corinteni* 2, 5). Ea ne dă curaj în lupta cu greutățile vieții și ne umple de pacea lui Dumnezeu care este mai de preț decât toate bogățiile lumii. Oamenii de astăzi, semenii noștri, care ignoră puterea credinței, copleșiți de problemele vieții, așteaptă să vadă în noi, creștinii, angajați în Biserică, pilde vii de blândețe, de smerenie și de bunătate, gata oricând să venim în ajutorul lor.

Mulțumirea noastră se îndreaptă, de asemenea, spre Înaltpreasfințitul Părinte Augustinos, Președintele Conferinței Episcopilor Ortodocși din Germania și spre ceilalți ierarhi ortodocși cu care ne aflăm în cea mai strânsă colaborare.

Un cuvânt de mulțumire deosebită aducem Arhiepiscopiei Catolice și Episcopiei Evanghelice din München pentru ajutorul substanțial în vederea cumpărării acestui teren. Numai Dumnezeu poate să răsplătească o asemenea generozitate dezinteresată. Pe El îl rugăm să binecuvânteze cele două Biserici în frunte cu Eminența Sa, Cardinalul Reinhart Marx și Excelența Sa, Episcopul Johannes Friederich.

Doamnei Barbara Stamm, Președintele Parlamentului bavarez, mare prietenă a poporului român, îi mulțumim pentru toate proiectele sociale pe care le susține în România de mai bine de 20 de ani în favoarea copiilor orfani și a altor oameni aflați în suferință, ca și pentru faptul că a acceptat să fie în fruntea *Curatoriului* pentru ridicarea acestei biserici.

Mulțumiri aducem și celorlalți reprezentanți ai cultelor și ai autorităților prezenți la această sărbătoare.

Împreună cu Preasfințitul Părinte Sofian, un cuvânt de caldă mulțumire, aducem preoților și credincioșilor Mitropoliei noastre, care ne-au ajutat să cumpărăm acest teren. Ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să ridicăm cât mai curând această biserică spre slava Lui, ca să fie casă de rugăciune și de mângâiere pentru toți cei ce vor intra în ea.

Ne exprimăm nădejdea să ne reîntâlnim aici pentru sfințirea viitoare a bisericii. Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți cu al Său Har și cu a Sa iubire de oameni!"

Preasfințitul Părinte Sofian Brașoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului:

*„Preafericirea Voastră,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Excelența Voastră, Stimate Doamnă Barbara Stamm, Președintele
Parlamentului Bavarez,
Excelența Voastră, Stimate Domnule Ambasador al României,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți și Frați în Hristos,
Stimați reprezentanți ai Bisericilor surori și ai autorităților locale,
Iubiți frați și surori în Hristos,*

Slavă, mulțumire și binecuvântare!

Slavă lui Dumnezeu, Care a binevoit ca astăzi să marcăm acest loc spre a deveni o nouă poartă a cerului pe care se va ridica o casă a lui Dumnezeu, un loc pe pământ în prelungirea cerului și un deget al lui Dumnezeu pe pământ arătător spre cer; un loc al întâlnirii oamenilor cu Dumnezeu și prin aceasta al recunoașterii și întâlnirii lor ca frați și surori întreolaltă; un loc al regăsirii, al împlinirii și al bucuriei!

Mulțumire, mai întâi de toate, lui Dumnezeu, Care a binecuvântat munca noastră de până acum, încununată prin punerea pietrei de temelie a mult doritei biserici a creștinilor ortodocși români din acest oraș, în această minunată zi!

Caldă mulțumire Preafericirii Voastre, care ne-ați oferit această încununare, adunându-ne laolaltă, ca un adevărat Părinte, dăruindu-ne această bucurie a împlinirii începutului și încurajarea că împreună vom putea duce la bun sfârșit lucrul început. Deoarece, cum spuneau vechii greci, „începutul este jumătatea întregului”, a lucrului desăvârșit, nădăjduim să ne adunați iarăși laolaltă peste câțiva ani la sfințirea bisericii care se va ridica aici!

Mulțumire oamenilor care au făcut ca astăzi să ne putem bucura împreună. Mulțumire în primul rând celor care, cu jertfelnicie au dă-

ruit din puținul lor, fără a se putea sprijini pe vreun calcul omenesc, ci doar cu credința că Dumnezeu, Care poartă grijă de iarba câmpului și împodobește crinii țarinii, va binecuvânta și osteneala fiilor și fiicelor Lui, dăruindu-le ocrotire în casa pe care ei vor să i-o facă Lui spre folosul lor!

Mulțumire tuturor celor care, la vedere sau în taină, au sprijinit în diferite chipuri efortul nostru, îndeosebi fraților evanghelicici și catolici din acest oraș, care într-o pilduitoare atitudine de frățietate creștină s-au angajat să ne sprijine financiar să cumpărăm acest pământ și să construim biserica!

Mulțumire tuturor celor ce, în frunte cu Doamna Barbara Stamm, Președintele Parlamentului Bavarez și cu reprezentanții Casei Regale Bavareze, prin Curatoriul în acest scop înființat, ne-au adoptat suflaște și ne vor ajuta să desăvârșim biserica și așezământul nostru!

Mulțumire tuturor autorităților orașului München și ale Landului Liber Bavaria, care ne-au tratat cu solitudine și bunăvoință în demersul nostru!

Mulțumire tuturor localnicilor din Aubing pentru faptul de a ne primi cu inima deschisă în mijlocul lor, spre a vieții frățește împreună!

Mulțumire tuturor celor care astăzi ați răspuns invitației noastre, care ați venit să îmbogățiți ziua aceasta și să înmulțiți bucuria noastră, de care să vă și împărțiți!

Mulțumire tuturor celor care, în continuare, ne veți sprijini pentru a duce acest lucru la capăt!

Împlinirea și desăvârșirea lucrului va fi pentru noi toți lucrătorii și sprijinatorii un izvor de înfrățire, de unire, de bucurie și de binecuvântare. Pentru toți cei care sunteți astăzi aici, pentru toți care ne-ați sprijinit și veți face acest lucru în continuare, pentru toți care ați devenit înmulțitori ai bucuriei noastre, ne rugăm din inimă lui Dumnezeu să vă înmulțească bucuria prin a Sa binecuvântare.

Un frumos cuvânt german de întâmpinare spune: „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân și binecuvântare celor ce pleacă!”. De la poarta cerului și de pe locul viitoare case a lui Dumnezeu din Aubing, Vă dorim tuturor Pace, Bucurie și Binecuvântare”.

După săvârșirea slujbei Sfintei Liturghii și punerea pietrei de temelie pentru noua biserică ce va fi construită în München, în cartierul Aubing, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de ierarhii Bisericii Ortodoxe Române și de delegația oficială au participat, înce-

pând cu orele 14.30, la o evocare a evenimentelor de la 11 septembrie 2001, care a fost organizată în cadrul celei de-a 25-a *Întâlniri Internaționale pentru Pace* a Comunității Sant'Egidio, în München, la care au participat numeroase oficialități, episcopii ortodocși din Germania, reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice și ai Bisericii Evanghelice din Bavaria. Cuvântul de deschidere în cadrul acestui eveniment l-a avut Cardinalul Reinhard Marx, apoi la finalul acestui moment de aducere aminte a fost intonat un imn al prieteniei.

După acest moment de evocare a evenimentelor de la 11 septembrie 2001, a urmat o întâlnire privată a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, împreună cu alte nouă personalități, cu Excelența Sa Domnul Christian Wulff, Președintele Germaniei.

Ziua a treia a vizitei canonice a continuat cu participarea Preafericirii Sale la ce-a de-a 25-a *Întâlnire Internațională pentru Pace* organizată de Comunitatea Sant'Egidio, având tema „Destinați la conviețuire” („Bound to live together”). Festivitatea de deschidere a început la ora 16.30, în sala „Herkules” în „Residenz” (fosta rezidență a familiei domnitoare bavareze de Wittelsbach), în cadrul căreia Patriarhul României a adresat un mesaj intitulat „Înțelepciune pentru conviețuire”, în care a subliniat faptul că „starea normală a relațiilor dintre popoare și religii trebuie să fie: conviețuirea pașnică, nu conflictele violente, respectul reciproc, nu disprețul reciproc, cultivarea identității etnice și religioase proprii, împreună cu cei diferiți de noi, nu împotriva lor”; redăm în continuare conținutul integral al mesajului.

Înțelepciune pentru conviețuire² *(Wisdom for Living Together)*

A 25-a *Întâlnire Internațională pentru Pace*, organizată de Comunitatea San'Egidio din Roma, are loc la München, în inima economică a Germaniei, acum la împlinirea a 10 ani după evenimentele tragice din 11 septembrie 2001 de la New York și Washington (SUA). Tema întâlnirii prezente este „Destinați la conviețuire” (*Bound to Live Together*). Prin însăși formularea temei acestei întâlniri, Comunitatea Sant'Egidio, cunoscută în toată lumea ca fiind promotoare a păcii, re-

² Cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul celei de a 25-a *Adunări Internaționale pentru Pace*, cu tema „*Chemați la conviețuire*” (*Bound to Live Together*), München (Germania), 11-13 septembrie 2011.

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel rostind un mesaj
cu ocazia celei de-a 25-a Întâlniri Internaționale pentru Pace*

concilierii și cooperării între religii și popoare, ne cheamă să afirmăm împreună că starea normală a relațiilor dintre popoare și religii trebuie să fie: *conviețuirea pașnică, nu conflictele violente, respectul reciproc, nu disprețul reciproc, cultivarea identității etnice și religioase proprii, împreună cu cei diferiți de noi, nu împotriva lor.* Această atitudine sănătoasă în relațiile interetnice și interreligioase nu este însă o simplă opțiune, ci ea devine astăzi un imperativ sau o atitudine vitală. De ce? Pentru că relațiile internaționale au ajuns la un moment critic, la un punct de răscruce (*turning point*), care poate fi înțeles ca *interdependență globală*.

Mai precis, aceasta înseamnă că viața fiecărui popor este influențată, în bine sau rău, de starea de stabilitate sau de starea de criză a celorlalte popoare. Comunicarea rapidă electronică, transferul de tehnologie, de capital și de forță de muncă dintr-o parte în alta a planetei noastre, au grăbit fenomenul *interdependenței globale*, pe care unii îl consideră a fi un progres în obținerea de profit, iar alții îl percep ca fiind o amenințare pentru identitatea culturală și pentru stabilitatea economiei lor naționale.

Prin urmare, criza financiară și economică actuală poate constitui *un nou izvor de conflicte* sociale, interetnice, interreligioase și in-

ternaționale sau, dacă este abordată cu responsabilitate maximă, ea poate fi *un moment favorabil* pentru a promova *înțelepciunea conviețuirii pașnice* prin noi forme de comunicare și cooperare în a păstra și cultiva darul sfânt al vieții umane pe planeta noastră (Terra). Aceasta implică însă și *o formare spirituală sau un nou tip de educație, adică o cultură a conviețuirii*, care poate fi exprimată chiar prin cuvintele „*Bound to Live Together*” (*Destinați la conviețuire*). Nevoia de a dezvolta o *cultură a conviețuirii* este motivată mai ales de pluralismul etnic, religios, cultural și politic actual al fiecărui stat, ca urmare a migrației rapide a oamenilor dintr-o parte în alta a planetei noastre.

În același timp, în interiorul fiecărui stat și în relațiile dintre state, criza economică actuală cheamă la echilibru, coresponsabilitate și cooperare privind *relațiile dintre factorul economic și factorul politic*. Mai precis, sunt necesare relații noi între piețele de capital și guvernele politice, astfel încât *libertatea să fie corelată cu responsabilitatea*, interesul individual să fie corelat cu viața socială, interesul național să fie corelat cu interesul global. Dacă ieri eșecul economic al sistemului comunist din Europa a fost cauzat mai ales de situația în care factorul economic a fost totalmente subordonat puterii politice a partidului unic, astăzi criza capitalismului liberal excesiv este rezultatul unui fenomen contrar și anume, *influența excesivă a factorilor economici asupra puterii politice*, întrucât factorii economici consideră că piața de capital se poate autoregla fără intervenția statului.

Prin urmare, situația de astăzi ne arată că în acest domeniu este nevoie de *relații noi de coresponsabilitate, reciproc acceptate*, pentru a depăși criza financiară și economică actuală și eventual a evita alte crize. Totodată, învățăm din criza financiară și economică actuală că *nu mai poate fi ignorat factorul etic în economie și în politică*. De exemplu, criza actuală are la bază *un deficit etic sau moral legat de acumularea excesivă de capital sau de credit* de către oameni care n-au prevăzut în mod responsabil consecințele dramatice ale unui credit excesiv. În consecință, *impactul negativ al crizei financiare și economice actuale este devastator pentru viața a milioane de oameni care devin victime ale șomajului, ale diminuării salariilor, ale întreruperii proiectelor începute și victime ale sărăciei*. Cine răspunde moral, juridic sau politic de toate aceste consecințe devastatoare provocate de criza capitalismului liberal excesiv care nu se mai poate autoregla? Greu de spus! Oricum, trebuie găsite împreună soluții concrete la nivel național și internațional pentru a depăși criza și pentru a evita conflicte majore și a conviețui în pace.

Noi, conducătorii comunităților religioase, avem, prin însăși vocația noastră, misiunea de-a prezenta societății în care trăim *necesitatea*

promovării unei responsabilități morale pentru modul în care se construiește relația vitală între interesul personal și viața socială, între activitatea economică și puterea politică în societate, între libertatea individuală sau de grup și solidaritatea națională sau internațională, pentru a apăra și promova demnitatea persoanei umane în orice situație s-ar afla aceasta. De ce? Pentru că persoana umană, creată după chipul lui Dumnezeu - Creatorul universului, are o valoare unică și infinită și este mult mai de preț decât toate bunurile materiale din lumea aceasta.

Cuvântul criză înseamnă în limba greacă o judecată asupra unei situații confuze sau anormale. În acest sens, criza actuală cheamă la o schimbare a modului de gândire și de acțiune al comunităților umane afectate de ea. În contextul crizei financiare și economice actuale, factorii decizionali la nivel local, național și internațional sunt determinați de situația dificilă prezentă să intensifice coresponsabilitatea etică și cooperarea practică pentru a găsi soluții concrete de ieșire din criză. Comunitățile religioase sunt, de asemenea, chemate să coopereze în acest sens, prin rugăciune, predică și acțiune socială caritabilă.

Mulți oameni care se află în dificultate, ca urmare a crizei economice actuale, caută în comunitatea religioasă o sursă de speranță și de încurajare. Prin urmare, în multe țări, comunitățile religioase cheamă deja pe credincioșii lor la acțiuni de solidaritate cu oamenii care suferă ca urmare a crizei actuale, organizând programe sociale pentru șomeri, bolnavi, copii, bătrâni, imigranți, etc., protejând astfel demnitatea persoanelor umane aflate în dificultate.

În România, de pildă, Bisericile acționează în această direcție mai ales prin instituțiile lor de asistență socială și prin donații din partea credincioșilor, pentru că în vreme de criză faptele concrete ale creștinilor au prioritate față de cuvinte!

În concluzie, tema întâlnirii noastre: *Destinați la conviețuire* ne îndeamnă să lucrăm împreună pentru viața persoanelor umane aflate în dificultate, devenind astfel mâinile iubirii lui Dumnezeu, care aduc speranță, curaj și bucurie acolo unde acestea lipsesc.

În acest fel, putem avea speranța că dacă din situații sociale dificile se poate ieși numai prin eforturile comune ale societății, din criza economică actuală se poate ieși numai prin solidaritate națională și internațională.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

În cursul serii, Părintele Patriarh Daniel, împreună cu invitații oficiali prezenți la întâlnirea organizată de comunitatea Sant'Egidio, a participat începând cu orele 20:00 la o recepție oferită de Dl. Dr. Horst Seehofer, Prim-ministrul landului Bavarez.

În *cea de-a patra zi* a vizitei canonice, *marți, 12 septembrie*, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a participat la forumul „Unitatea creștină și dragostea pentru cei săraci”, organizat în cadrul celei de-a 25-a întâlniri a Comunității Sant'Egidio, în München – Germania, în cadrul căruia Preafericirea Sa a rostit un cuvânt intitulat „Dialog teologic și cooperare practică între Biserici”, în care a subliniat, printre altele, faptul că „unitatea sau comuniunea vizibilă între creștini este o dorință și o cerere sfântă a Mântuitorului Iisus Hristos, Care S-a rugat pentru această unitate înainte de Patima Sa și de Învierea Sa, zicând: „Ca toți să fie una... pentru ca lumea să creadă” (Ioan 17, 21). De asemenea, Părintele Patriarh Daniel a arătat că prin cooperare ecumenică practică nu ne pierdem identitatea, ci o îmbogățim, întrucât o afirmăm nu în izolare față de alți creștini, ci în dialog cu ei, nu împotriva lor, ci împreună cu ei. Astfel, cunoașterea reciprocă și ajutorarea reciprocă în plan spiritual și social sunt deja etape ale lucrării pentru unitatea creștină, după cum a precizat Preafericirea Sa în cuvântarea amintită pe care o redăm în continuare integral.

Dialog teologic și cooperare practică între Biserici

Unitatea sau comuniunea vizibilă între creștini este o dorință și o chemare sfântă a Mântuitorului Iisus Hristos Care S-a rugat pentru această unitate înainte de Patima Sa și de Învierea Sa, zicând: „*Ca toți să fie una... pentru ca lumea să creadă*” (Ioan 17, 21).

După secole de dezbinare, polemică și înstrăinare reciprocă între creștini, Mișcarea ecumenică pentru refacerea unității vizibile între creștini a devenit o notă specifică a secolului al XX-lea, mai ales după înființarea Consiliului Mondial al Bisericilor în anul 1948 și după Conciliul II Vatican (1962-1965). Dincolo de succesele și neîmplinirile ei, mișcarea aceasta este în mod esențial o *schimbare de atitudine sau o nouă stare de spirit*, deoarece în relațiile dintre Biserici diferite, mai vechi sau mai noi, *s-a trecut de la polemică la dialog, de la confruntare la cooperare și de la izolare la solidaritate*. Deși entuziasmul inițial pentru dialogul teologic și rugăciunea comună ecumenică a scăzut în ulti-

Participanți la întâlnirea internațională pentru pace de la München

mii 20 de ani, totuși atitudinea ecumenică în relațiile dintre Biserici a devenit *o normă de conduită*. Pentru unii creștini, Mișcarea ecumenică entuziastă de la mijlocul secolului al XX-lea a fost *prea rapidă* și pune în pericol identitatea teologică și spirituală a diferitelor Biserici sau confesiuni creștine, ea fiind suspectată de unii creștini reticenți și prudenți că ar promova un relativism doctrinar, sacramental și chiar etic. Pentru alții, Mișcarea ecumenică a fost *prea lentă*, fiindcă unitatea dintre Bisericile despărțite de secole nu s-a realizat încă. Prin urmare, entuziasmul anilor 1960 pentru Mișcarea ecumenică a fost treptat înlocuit cu o anumită prudență sau chiar cu reticență.

În acest context se constată că, în general, cu puține excepții, rezultatele *dialogurilor teologice bilaterale între Biserici la nivel internațional* n-au fost receptate integral de Bisericile oficiale reprezentate de teologii lor în dialog și n-au avut un impact major asupra comunităților religioase.

Prin urmare, este nevoie de *o evaluare a acestor dialoguri teologice de către fiecare Biserică în parte, precum și de o nouă abordare a acestora*. Dialogurile teologice interconfesionale la nivel internațional au încercat timp de câteva decenii să clarifice *divergențe de doctrină și de organizare bisericească moștenite din trecut*. Deși unele rezultate ale Comisiilor

de dialog au fost încurajatoare, totuși ele nu au fost percepute de comunitățile creștine ca fiind de mare actualitate pentru viața cotidiană și nici nu au fost folosite de Bisericile oficiale ca bază pentru noi pași spre realizarea unității creștine, ci au rămas mai mult semne vizibile ale unei atitudini binevoitoare în relațiile dintre Bisericile angajate în dialog.

Biserica Ortodoxă, în special Patriarhia Ecumenică, a participat încă din anul 1920, cu responsabilitate și speranță, la această Mișcare ecumenică de refacere a unității creștine, deoarece era convinsă că ea va putea prezenta ca bază sau pivot al dialogului ecumenic *Tradiția Apostolică neîntreruptă*, adică mărturia vie a continuității istorice neîntrerupte a Bisericii Sfinților Apostoli, a Sfinților Părinți și a Sinoadelor ecumenice din primul mileniu al erei creștine, când majoritatea creștinilor din Orient și Occident formau o singură Biserică. Însă, când în Mișcarea ecumenică interesul pentru refacerea unității creștine pe baza Tradiției apostolice comune a slăbit și au apărut unele inovații în Biserica Anglicană și în Bisericile Protestante privind slujirea pastorală (*pastoral ministry*), atitudinea multor ortodocși față de Mișcarea ecumenică a devenit una *reticentă și chiar critică*. În acest context de diminuare a eficienței sau a relevanței dialogurilor teologice bilaterale, au apărut însă *noi priorități pentru viața multor Biserici Ortodoxe*. Căderea regimului comunist din Europa de Est, fenomenul secularizării, fenomenul migrației și criza economică actuală determină Bisericile să fie mai puțin interesate de un dialog teologic academic și mai înclinate spre o *cooperare practică în plan pastoral și social*, ca manifestare a *dialogului ecumenic al carității sau al iubirii frățești în Hristos*. Această cooperare practică, privind situații pastorale și sociale concrete, poate fi mai ușor percepută și apreciată de comunitățile creștine locale, decât dialogul teologic academic din ultimele două sau trei decenii.

De pildă, probleme noi ca fenomenul migrației, criza familiei creștine tradiționale, șomajul, sărăcia, boala și suferința nu se află pe agenda dialogurilor teologice oficiale dintre Biserici, desfășurate în ultimele decenii. Desigur, astfel de teme au fost adesea obiectul unor întruniri, conferințe sau seminarii ecumenice punctuale și de scurtă durată, dar ele au fost percepute ca fiind organizate mai mult pentru a da un răspuns creștin comun unor probleme actuale din societate, decât pentru a constitui o contribuție majoră la efortul de refacere a unității creștine pe baza unei credințe comune. Spre deosebire de ecumenismul academic al dialogurilor teologice oficiale, acest *ecumenism existențial al carității* în plan pastoral și social se manifestă în acțiuni comune care stabilesc o *legătură vie între textul Evangheliei și contex-*

tul social în care conviețuiesc creștini de confesiuni sau etnii diferite. În acest sens, experiența cooperării fraterne și amicale dintre comunitățile ortodoxe române din Italia, care numără peste un milion de credincioși, și comunitățile romano-catolice din aceeași țară este foarte benefică și relevantă. Această cooperare ecumenică în plan pastoral și social, privind organizarea de spații liturgice și ajutorarea imigranților bolnavi și săraci, poate constitui o motivație în plus pentru intensificarea comuniunii fraterne între Bisericile noastre. Prin cooperarea ecumenică vedem că Duhul Sfânt suflă unde vrea (cf. Ioan 3, 8), dar nu se oprește din lucrarea Sa, iar ceea ce pare uneori a fi o diminuare a entuziasmului pentru unitatea creștină, poate fi doar o perioadă de „germinație” pentru o nouă lucrare misionară comună într-o lume în rapidă schimbare! Adesea, Dumnezeu ne vorbește prin situații noi și surprinzătoare, deși uneori dificile și neînțelese de noi, tocmai pentru ca noi împreună să le dăm acestor situații neprevăzute un sens pozitiv pe baza credinței creștine comune pe care o trăim și o mărturisim, într-o societate tot mai secularizată. Astfel, chiar și o situație de criză se poate transforma într-un apel la creativitate practică și la o mărturie comună exprimată prin fapte ale carității în lumea concretă în care trăim astăzi.

Pentru oamenii săraci, bolnavi, singuri și dezorientați, dialogul practic al carității sau al iubirii creștine fraterne este cea mai directă cale de a percepe că *Bisericile se află în mișcare și conlucrare ecumenică, adică în acțiune fraternă comună.*

Mulțumim *Comunității Sant'Egidio* pentru contribuția sa la promovarea legăturii profunde între viața spirituală și acțiunea socială, între familia eclesială și familia popoarelor, între dialogul teologic al adevărului credinței și dialogul dragostei creștine sau al carității. De asemenea, mulțumim *Bisericii Catolice și Bisericii Evanghelice din Germania*, mai ales celor din Bavaria, unde ne aflăm acum, pentru atitudinea lor ecumenică practică în sprijinirea comunităților ortodoxe din Germania, care au nevoie de ajutor pentru a se organiza și a răspunde nevoilor pastorale ale credincioșilor ortodocși, doritori să-și păstreze identitatea lor religioasă și în același timp să se integreze în viața societății germane.

În final, trebuie să precizăm că *prin cooperare ecumenică practică nu ne pierdem identitatea, ci o îmbogățim, întrucât o afirmăm nu în izolare față de alți creștini, ci în relație cu ei, nu împotriva lor, ci împreună cu ei. Astfel, cunoașterea reciprocă și ajutorarea reciprocă în plan spiritual și social sunt deja etape ale lucrării pentru unitatea creștină!*

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

După amiază, de la ora 16.00, Preafericirea Sa a participat la o alocuțiune pe care doamna Angela Merkel, Cancelarul german, a susținut-o, în cadrul aceleiași întâlniri.

De asemenea, în decursul zilei, Părintele Patriarh Daniel s-a întâlnit cu Domnul Marcel Huber, Ministrul Secretar de Stat al Guvernului Bavarez. În cadrul întrevederii, Preafericirea Sa a apreciat ajutorul acordat românilor de guvernul bavarez. „Suntem bucuroși să vedem cum reușiți ca o diversitate atât de mare, nu numai de confesiuni creștine, ci și reprezentanți ai altor religii sunt integrați și îi mențineți în dialog și cooperare. De asemenea, suntem bucuroși că avem de învățat din această atitudine europeană, în care se doarește și păstrarea identității fiecărei comunități religioase, dar și integrarea în societatea germană. Sperăm că și credincioșii noștri ortodocși și români vor fi recunoscători și vor contribui cu spiritualitatea și cu identitatea lor culturală la îmbogățirea tezaurului spiritual al Bavariei”, a precizat Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

Aceasta a fost prima vizită pe care Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a efectuat-o în Germania în calitate de Întâistătător al Bisericii noastre.

Summary: The Visit to Munich (Germany) of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of The Romanian Orthodox Church (The 9th to 12th of September 2011)

Between the 9th and the 12th of September 2011, His Beatitude Father Patriarch Daniel, assisted by a delegation of the Romanian Orthodox Church, paid a canonical visit to the Romanian Orthodox Archdiocese of Germany, Austria and Luxemburg, in answer to the invitation of His Beatitude Archbishop Serafim, Metropolitan of Germany and Central and Northern Europe. The main stages in the programme of the visit were the following:

Saturday, the 10th of September 2011, the Patriarch of Romania met His Eminence Cardinal Reinhard Marx, Archbishop of Freising and Munich, as well as His Excellency Dr. Johannes Friedrich, Evangelical Bishop of Bavaria. In the afternoon of the same day, His Beatitude Father Daniel visited the General Consulate of Romania in Munich, and then he met Mrs. Barbara Stamm, chairman of Parliament of Bavaria. On this occasion, some aspects of the support that it had constantly granted to the Romanian Orthodox Metropoly of Germany were discussed upon by both parts.

Sunday, the 11th of September 2011, His Beatitude Father Patriarch Daniel, assisted by a group of orthodox high ecclesiastics and priests from Romania and from other Orthodox Churches sisters, officiated the Divine Liturgy, and laid the foundation stone to the future Romanian church in Munich, having *The Exaltation of the Cross* and *Saint Hierarchs Calinic of Cernica* as patronal feastdays. In the afternoon, the Patriarch of Romania gave a message during the festivities for opening *the 25th International Meeting for Peace* organized by Sant'Egidio Community in Munich around the subject „*Bound to Live Together*”. On the occasion of this event, His Beatitude Father Patriarch Daniel met the President of Germany, His Excellency Dr. Christian Wulf.

Monday the 12th of September 2011, the Patriarch of the Romanian Orthodox Church gave a lecture on „*Theological Dialogue and Oecumenical Co-operation*”, within the frame of the assembly debating the subject *Christian Unity and Love for the Poor*, organized as a part of *The International Meeting for Peace*, that Mrs. Dr. Angela Merkel, Chancellor of Germany, took part in. In the afternoon of the same day, the delegation of the Romanian Patriarchate met Mr. Marcel Hubert, State Secretary of the Government of Bavaria, with the intention of talking about the coming to the assistance of the Romanian community in Bavaria.

The Patriarch of Romania came back in Bucharest in the evening of the 12th of September 2011.

Recunoașterea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei

Protosinghel Atanasie RUSNAC

În ziua de 12 septembrie, după un proces administrativ complex care s-a întins de-a lungul mai multor ani, Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, ca reprezentantă oficială a Bisericii Ortodoxe Române în Peninsulă, a primit, prin Decretul Președintelui Italiei, recunoașterea juridică oficială ca și cult, din partea Statului Italian.

Recunoașterea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei¹ reprezintă încununarea eforturilor și a jertfelniciei celor care au pus bazele primelor comunități ortodoxe românești în Italia și a tuturor celor care au continuat și au dezvoltat această lucrare, preoți și mireni, până la stadiul la care se află ea în prezent.

Recunoașterea Episcopiei noastre reprezintă, în același timp, și recunoașterea prezenței pe pământul Italiei a peste un milion de români ortodocși, care încearcă să-și trăiască și să transmită mai departe propria credință și propriile tradiții, păstrându-și identitatea de credință și neam, dar și integrându-se, totodată, în realitatea în care le este dat să trăiască.

A. Efectele recunoașterii

Prin *Decretul Președintelui Republicii Italiene* din data de 12 septembrie 2011, Statul Italian a recunoscut oficial ca și cult Biserica Ortodoxă Română din Italia² și a aprobat *Statutul Episcopiei*, redactat în data de 6 octombrie 2009 și aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa

¹ Legea nr. 1159/1929, art. 2

² Legea nr. 1159/1929, art. 2

din data de 19 iunie 2009. Episcopia Ortodoxă Română a Italiei devine astfel a 44-a entitate bisericească necatolică recunoscută de Statul italian.

Legislația care se aplică, în continuare, Episcopiei noastre este aceea privitoare la cultele recunoscute: Legea nr. 1159, din 24 iunie 1929, și regulamentul de aplicare R.D. nr. 289, din 28 februarie 1930.

I. Efectele juridice ale recunoașterii

1. Dobândirea personalității juridice

Recunoașterea de Statul italian a Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei are ca primă consecință atribuirea personalității juridice³. În Italia, recunoașterea entităților bisericești se realizează cu respectul caracteristicilor origine, stabilite de dreptul canonic. Astfel, acestora din urmă nu li se aplică normele prevăzute de Codul civil italian cu privire la constituire, structură, administrare și desființarea persoanelor juridice private.

Noțiunea de personalitate juridică implică autonomia patrimonială perfectă a entității, mai precis separarea patrimoniului unui subiect de drept, altul decât o persoană fizică, față de cel al altor subiecți și, în special, de cel al asociațiilor (credincioșii), al administratorului (preotul paroh sau episcopul) sau al fondatorului (episcopul).

În drept, locuțiunea persoană juridică desemnează un subiect de drept constituit din persoane fizice și bunuri care se reunesc pentru urmărirea unor scopuri comune, căruia sistemul juridic îi recunoaște capacitatea juridică – de a dobândi drepturi și de a subscrie obligații de orice natură în nume propriu.

În general, în materie de entități, se face distincția între persoane juridice nerecunoscute și persoane juridice recunoscute: prin recunoaștere, entitatea perfecționându-și profilul de subiect de drept, complet separat de subiecții de drept care îl constituie.

În cazul entităților bisericești, sau al asociațiilor și fundațiilor acestora, Statul recunoaște oficial faptul că este vorba despre o religie ale cărei principii și manifestări exterioare (rituri) nu contrastează cu sistemul normativ al Statului italian.

³ Prin înscrierea în *Registrul persoanelor juridice* din cadrul Prefecturii competente teritorial.

2. *Supravegherea entităților de cult*

Una dintre consecințele recunoașterii Episcopiei noastre este și supravegherea din partea Statului italian, prin Ministerul de Interne – Departamentul pentru culte, altele decât cel catolic, în scopul de a constata că Episcopia Italiei sau parohiile care o compun nu au activități contrare nu doar sistemului normativ italian, dar și propriilor finalități care sunt de interes public și consistă în satisfacerea nevoilor religioase ale comunităților de credincioși.

Această supraveghere include posibilitatea de a efectua vizite și inspecții, până la, în cazul constatării unor nereguli grave, dizolvarea organului administrativ al entității și numirea unui comisar guvernamental pentru o gestiune temporară.

3. *Recunoașterea efectelor civile ale căsătoriei religioase*

În Statul italian, celebrarea căsătoriei poate avea loc în fața ofițerului de stare civilă sau în fața unui ministru de cult aparținând religiei catolice sau unuia dintre celelalte culte recunoscute de Stat. În acest ultim caz, căsătoria poate produce efecte pe planul civil (este vorba despre *căsătoria concordatară*). *Actului de căsătorie, încheiat în fața unui ministru de cult, i se poate atribui eficacitate civilă, dacă sunt îndeplinite condiții foarte precise de fond și de procedură – dacă aceștia au cetățenia italiană și sunt autorizați special în acest scop de către Ministerul de Interne.*

II. **Efectele sociale ale recunoașterii**

1. *Asigurările sociale ale preoților*

Legea italiană⁴ prevede obligativitatea înscrierii la fondul constituit pe lângă Institutul Național de Securitate Socială (INPS) a tuturor miniștrilor de cult ai organismelor recunoscute, altele decât cele catolice, care au rezidența pe teritoriul italian, de la începutul ministerului lor pe teritoriul Italiei și până la dobândirea pensiei. O înțelegere cu Statul italian, în acest sens, se realizează la cererea confesiunii în cauză, prin decret al Ministrului de Interne.

⁴ Legea nr. 903/1973, privind *Instituirea fondului de securitate socială a miniștrilor de cult ai confesiunilor religioase altele decât cea catolică și noua disciplină a pensiilor*, completată de Legea nr. 488/1999.

2. Asistența religioasă a deținuților și bolnavilor

Dreptul de libertate religioasă este asigurat și atunci când subiectul este în stare privativă de libertate, în cursul executării unei pedepse. Legea italiană⁵ recunoaște în mod explicit importanța religiei ca mijloc de reeducare și prevede că deținuții au dreptul de a primi, la cerere, asistență religioasă de la miniștrii cultului cărui îi aparțin și de a practica propriul rit. În acest scop, Direcția generală a afacerilor de cult întocmește listele miniștrilor de cult abilitați să pătrundă în instituțiile de executare a pedepselor, transmițându-le Ministerului Justiției⁶.

În ceea ce privește asistența religioasă în spitale sau case de recuperare, având în vedere faptul că libertatea religioasă este recunoscută în Constituție, în Italia există instituția de *capelan*. Pentru cultele altele decât cel catolic, sistemul prezenței confesionale în spitale și a asumării sale financiare de către confesiune, este reglementat de regulă ulterior, în cadrul *Intesei* – contract de drept public încheiat cu Statul italian – la cererea confesiunii interesate și în funcție de disponibilitatea teritorială a miniștrilor de cult aparținători confesiunii în cauză.

B. Avantajele fiscale recunoscute entităților bisericești

Principalul izvor normativ de referință în materie îl constituie articolul 20 din *Constituție*, care prevede în mod expres: „Caracterul bisericesc și scopul religios sau de cult al unei asociații sau instituții nu pot fi cauza unor limitări legislative speciale, nici a unui regim fiscal special, în ceea ce privește constituirea lor, capacitatea lor juridică și orice formă de activitate”.

Concordatul dintre Sfântul Scaun și Italia a pus o normă de caracter general și de importanță fundamentală: articolul 29 lit. h prevede că, excepție făcând avantajele fiscale deja stabilite pentru entitățile bisericești, scopul religios sau de cult este același, din punct de vedere fiscal, cu cel de binefacere și educație.

⁵ Legea nr. 354/1975 *Norme privind sistemul penitenciar și măsurile privative sau limitative de libertate*, modificată de Legea nr. 663/1986.

⁶ DPR nr. 431/1976.

C. Aspecte caracteristice gestiunii eparhiale și parohiale

Sunt enumerate sintetic mai jos obligațiile, îndatoririle și drepturile eparhiei, ale parohiilor și ale preoților parohi care le administrează privitor la:

Responsabilitățile civile și penale

- Responsabilități contractuale (obligații) și responsabilitatea civilă în general
- Responsabilități penale (personale, ale episcopului și ale preoților parohi)
- Responsabilitatea persoanei juridice (eparhia sau parohia) și modelul organizațional⁷
- Încheierea de polițe de asigurare

Gestiunea patrimoniului imobiliar

- Imobilele bisericești, de cult și cele atașate cultului (sediul eparhial, casa parohială etc.)
- Conformitatea imobilelor
- Destinația de folosință
- Contractele de dare în folosință (contract de comodat)
- Închirierea ca act de administrare extraordinară
- Securitatea structurilor și a instalațiilor

Gestiunea personalului

- Colaboratori sau angajați subordonați
- Contractul de muncă: orar de lucru, odihna zilnică și săptămânală, concediile de odihnă și de boală
- Voluntariatul și munca gratuită
- Încheierea raportului de muncă

Contabilitatea și bilanțul

- Obligația de a ține o contabilitate completă privind integralitatea intrărilor și ieșirilor din activitatea bisericească

⁷ Decret Lege nr. 231, din 8 iunie 2001.

- Obligația de a ține o contabilitate completă privind integralitatea intrărilor și ieșirilor dintr-o eventuală activitate comercială
- Obligativitatea respectării tuturor normelor fiscale în vigoare
- Bilanțul și planul bugetar
- Controlul de gestiune

Alte aspecte de gestiune

- Gestiunea activităților speciale (ex. cele recreative)
- Licitările pentru realizarea unor lucrări
- Confidențialitatea datelor nominative ale enoriașilor
- Arhivarea completă a documentelor bisericești și civile

Următorul pas în relația cu Statul italian este negocierea și încheierea *Intesei* – contractul cu Statul italian, conform art. 8 al. 3 din *Constituția italiană* – care reglementează printr-o lege acordurile dintre Episcopia noastră și Statul italian.

Cu nădejdea că toate aceste avantaje vor constitui un imbold în plus în activitatea pastoral-misionară, socială și culturală a episcopiei noastre, dăm slavă lui Dumnezeu Care, cu mijlocirea Maicii Domnului (la Praznicul căreia - 8 septembrie - s-a semnat aprobarea recunoașterii Episcopiei de către Președintele Consiliului de Miniștri), a sfinților ocrotitori ai parohiilor noastre, a tuturor sfinților români și a sfinților care s-au proslăvit pe pământul Italiei, ne-a binecuvântat și ne binecuvintează pe toți cu darurile Sale cele cerești și pământești.

Summary: Acknowledgement of the Romanian Orthodox Diocese of Italy

On the 12th of September, after a complex administrative trial that had lasted for several years, the Romanian Orthodox Diocese of Italy, as an official representative of the Romanian Orthodox Church in the Peninsula, was granted, by the Decree of the President of Italy, the official legal acknowledgement as a religious cult.

The acknowledgement of the Romanian Orthodox Diocese of Italy⁸ represents the triumph of the efforts and sacrifices of those that have founded the first Romanian Orthodox communities in Italy, and of all that have perpetuated and developed this work – be they priests or laymen – up to its present state. At the same time, the acknowledgement of our Orthodox Diocese represents the acknowledgement of more than one million Orthodox Romanians living in Italian land, trying to observe and convey their own faith and traditions, preserving their national and religious identity, but endeavoring therewith to become integrated in the Italian society and realities.

Through the Decree of the President of the Italian Republic (the 12th of September 2011), the Italian State officially acknowledgement the Romanian Orthodox Church as a religious cult in Italy⁹, and agreed to the Regulations of the Bishopric, which had been written out on the 6th of October 2009 and agreed to by the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church within the working meeting on the 19th of June 2009. The Romanian Orthodox Diocese of Italy becomes thereby the 44th non-Catholic ecclesiastic entity acknowledged by the Italian state. The next step forward in the relationship with the Italian state will be the negotiation and conclusion of the *Intesa*, i.e., the contract with the Italian state, in accordance with article 8, paragraph 3, in the Italian Constitution, which regulates, by virtue of law, the agreements between our Bishopric and the Italian state.

⁸ Act nr.1159/1929, art. 2.

⁹ Act nr.1159/1929, art. 2.

Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Mitropolia Ortodoxă a Cehiei și Slovaciei (8-9 octombrie)

Gheorghe POPA,
Pr. Sorin-Vasile TANCĂU

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia au sfințit Duminică, 9 octombrie, biserica din localitatea Most - Cehia, construită în memoria celor peste 60.000 de ostași români care s-au jertfit pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația nazistă în cel de-Al Doilea Război Mondial. Piatra de temelie a bisericii cu hramurile „Înălțarea Domnului” - Ziua Eroilor și „Sfântul Mucenic Valentin din Durostorum” a fost sfințită de către vrednicul de pomenire, Patriarhul Teoctist al României și de Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei, în ziua de 14 iulie 2007. După slujba de sfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al României și Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei au oficiat Sfânta Liturghie, înconjuțați de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi din România, Cehia și Slovacia. La finalul Sfintei Liturghii a fost oficiată o slujbă de pomenire a eroilor români care s-au jertfit pentru eliberarea ținuturilor Cehiei și Slovaciei de sub ocupația nazistă. La eveniment au participat reprezentanți ai Statului Român, ai Ambasadei României în Republica Cehă, ai Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere și ai autorităților locale din orașul Most.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, alături de Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei și de Înalț Preasfințitul Casian Arhiepiscopul Dunării de Jos, a fost primit sâmbătă, 8 octombrie, la sediul Ambasadei României la Praga. Delegația a fost întâmpinată de Daniela Gâtman, Ambasadorul României la Praga, care a prezentat oaspeților istoricul sediului în care funcționează ambasada românească și câteva piese cu valoare patrimonială din colecția ambasadei. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit pentru Ambasada României la Praga o icoa-

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Preafericitul Krystoph, Mitropolitul Cehiei și Slovaciei, și delegația însoțitoare în vizită la sediul Ambasadei României la Praga

nă cu Botezul Domnului, un set de monede cu Patriarhii României, o plachetă cu stema Patriarhiei Române, albumele omagiale *Lucrând spre zidirea Bisericii*, „*Euharistirion*” Patriarhului Daniel și *Duhul Sfânt a înnoit-o*, precum și ultima carte publicată la Editura BASILICA a Patriarhiei Române, intitulată *Credință pentru fapte bune*. Între cei care l-au întâmpinat pe Patriarhul României la sediul Ambasadei s-au aflat și general locotenent Ion Oprișor, Secretar CSAT în cadrul Administrației Prezidențiale, colonel Marian Popescu, Directorul Oficiului Național pentru Cultul eroilor din cadrul MAPN, Eugen Tomac, Secretar de stat pentru Departamentul Românilor de Pretutindeni, Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru Culte, Viorel Badea, senator - Parlamentul României, Gheorghe Tinca, fost ambasador al României la Praga, general maior Ilie Stoleru, de la Asociația Națională a Veteranilor de Război, general locotenent Victor Dumitrescu, Vicepreședintele Asociației Ofițerilor Români în Rezervă și în Retragere.

Programul vizitei Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Mitropolia Ortodoxă a Cehiei și Slovaciei a continuat

a doua zi, Duminică, 9 octombrie, cu sfințirea bisericii din orașul Most, aflat în nord-vestul Cehiei, la o distanță de circa 25 km de granița cu Germania. Patriarhia Română a înălțat-o în cinstea eroilor români care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, îndeosebi în munții Tatra și Moravia, în anul 1945, pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația hitleristă. Biserica românească ridicată în cinstea celor peste 60.000 de ostași români care s-au jertfit pentru eliberarea Cehoslovaciei de invazia nazistă, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a fost sfințită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei, Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal. Sfințirea acestui locaș de cult, cu valoare de simbol pentru neamul românesc, a constituit punctul central al vizitei Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în Cehia și, totodată, împlinirea testamentului moral moștenit de la Patriarhul Teoctist, care și-a dorit ridicarea unei biserici în micul oraș minier Most, în memoria eroilor noștri datorită cărora România a fost luată în considerare la încheierea *Tratatului de Pace* din 9 mai 1945. Deși primii pași pen-

*Biserica „Înălțarea Domnului”
din localitatea Most - Cehia*

tru împlinirea acestui deziderat s-au făcut acum șase ani, abia anul trecut s-a reușit finalizarea bisericii, care a fost lucrată în lemn de meșterii maramureșeni din Bârsana și amplasată în frumosul parc dendrologic din apropierea orașului Most. Întrucât cei peste 60.000 de ostași români s-au jertfit pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația hitleristă, la acest proiect au aderat cu entuziasm, încă de la început, Arhiepiscopia Ortodoxă de Praga, dar și reprezentanți ai autorităților de stat, centrale și locale cehe. Din acest motiv, sfințirea noii biserici a fost un moment semnificativ, care a consfințit comuniunea dintre cele două Biserici și cooperarea dintre poporul ceh și cel român. Evenimentul a adunat, în jurul noii biserici, pe românii stabiliți în diferite părți ale Cehiei, dar și locuitori ai orașului Most, care au primit acest moment cu bucurie, percepându-l ca pe o reparație morală mult-așteptată pentru lăcașurile de cult dărâmate cu sălbăticie în timpul regimului comunist. Potrivit mărturiilor localnicilor, biserica românească de aici va umple acest gol din sufletul lor, care au trăit timp de mulți ani suferința de a nu avea niciun lăcaș de rugăciune în zonă. Singura biserică salvată din calea buldozerelor comuniste, datorită importanței și vechimii sale istorice, a rămas din păcate cu statut doar de monument istoric, destinat turiștilor.

La primele ore ale dimineții, cei patru arhieri au târnosit noua biserică ce va purta hramul „Înălțarea Domnului” - Ziua Eroilor și „Sfântul Mare Mucenic Valentin din Durostorum”.

După slujba de sfințire, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române și Preafericitul Părinte Mitropolit Krystoph al Cehiei și Slovaciei au săvârșit Sfânta Liturghie, înconjuțați de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi din România, Cehia și Slovacia, în prezența mai multor reprezentanți ai Statului român, ai Ambasadei Române la Praga, ai Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageri și ai autorităților locale din orașul Most. Răspunsurile la strană au fost date de Corul „Tronos” al Patriarhiei Române.

În cuvântul de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a explicat legătura dintre pericopa evanghelică despre învierea fiului văduvei din Nain, care s-a citit la Sfânta Liturghie, și pomenirea celor adormiți, referindu-se, în mod special, la pomenirea eroilor, ca filon pe care s-a clădit noua biserică din Most. „Această biserică este și un memorial al celor care au căzut pe câmpurile de luptă pentru eliberarea Cehiei și Slovaciei. Când urmașii

*Moment din timpul slujbei de sfințire a bisericii
din orașul Most - Cehia*

celor care au fost eroi, aici, aud că cineva se roagă pentru ei, rugăciunea noastră devine mângâiere, consolare, manifestare a iubirii noastre frățești față de oameni pe care nu i-am cunoscut personal, dar care se află în iubirea lui Hristos, pentru că s-au jertfit pentru libertate și pentru demnitate”, a spus Părintele Patriarh Daniel.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, după citirea pericopei evanghelice, a ținut un cuvânt de învățătură, după cum informează Radio TRINITAS, prin care a evidențiat, printre altele, faptul că Mântuitorul aduce mângâiere atunci când omul este în suferință.

„Evanghelia pe care am ascultat-o astăzi ne arată mai întâi iubirea milostivă a Mântuitorului Iisus Hristos, Care cunoaște durerea fiecăruia dintre oameni și, când simte că durerea e prea mare, aduce alinare sau mângâiere, pentru că omul are o limită a răbdării sale. Dacă trece de limita respectivă poate cădea în boală sau în deznădejde. Unii chiar au sfârșit tragic pentru că nu au putut suporta suferință și dureri prea mari [...] Mântuitorul Iisus Hristos vine acolo unde este suferință și durere mare. Nimeni nu L-a invitat

să vină în cetatea Nain, ci El din proprie inițiativă S-a dus spre mama îndoliată și îndurerată. Prin aceasta vedem că Mântuitorul Iisus Hristos cunoaște durerea fiecărei familii care pierde o ființă dragă. De asemenea, observăm faptul că Mântuitorul Iisus Hristos cunoaște cât de copleșitoare este durerea inimii unei mame care și-a pus nădejdea în acest copil ca fiind unicul ei reazem sau sprijin la bătrânețe și nimic nu este mai dureros pentru o mamă decât să-și petreacă pe ultimul drum, spre cimitir, pe unicul ei fiu [...] Hristos Domnul are milă de familia îndoliată și, în același timp, dorește viață pentru noi, nu moarte. De aceea, noi trebuie întotdeauna să încurajăm familiile care sunt îndoliate și îndurerate să creadă mai puternic în învierea morților și să se roage pentru cei morți, pentru că se află în iubirea Preasfintei Treimi [...] Totodată, Evanghelia de astăzi ne îndeamnă să avem grijă de părinți, dar și de copii. Sunt o mulțime de tineri care nu sunt morți fizic, dar sunt morți sufletește pentru că s-au înstrăinat de Dumnezeu, de familiile lor și de ei înșiși. Aceștia trebuie ajutați să se ridice, să revină la starea de comuniune și comunicare, la starea de a fi bucurie și nu necaz pentru părinți”.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Preafericitul Mitropolit Krystoph, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Casian, Preasfințitul Episcop-vicar patriarhal Ciprian Câmpineanul, preoți și diaconi, oficiind Sfânta Liturghie

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sfințind Biserica „Înălțarea Domnului”
din localitatea Most - Cehia*

De asemenea, Preafericirea Sa a arătat că Domnul Hristos dăruiește viață, prin Trupul Său.

„Mântuitorul Iisus Hristos dăruiește viață unui tânăr care a plecat prea devreme din lumea aceasta. Faptul că a atins sicriul unui mort este plin de semnificație, fiindcă în tradiția iudaică nimeni nu avea voie să se atingă de cel mort. Sfântul Chiril al Alexandriei spune că atunci când Mântuitorul a pus mâna Sa peste sicriul în care se afla mort copilul văduvei din Nain a voit să arate că prin Trupul Său, al lui Dumnezeu - Omul, se dăruiește viață oamenilor. Era o prefigurare a Învierii Sale, căci prin Trupul Său se dăruiește viață oamenilor, El Însuși biruind moartea propriei Sale naturi umane, pe care a luat-o din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor”.

Totodată, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române le-a amintit celor prezenți că locul unde omul înfruntă suferința, fără a fi învins, și unde primește vindecare de păcat și înviere sufletească este Biserica: „Noi am sfințit astăzi la Most o poartă a Cerului și o casă lui Dumnezeu, dar și un spital duhovnicesc, pentru că biserica este un spital duhovnicesc unde ne vindecăm

todoxe românești, dedicată eroilor români, care s-au jertfit pentru eliberarea Cehoslovaciei în Al II-lea Război Mondial, pe care îl redăm integral:

**Simbol al recunoștinței, comuniunii și cooperării.
Biserica – memorial din Most, Cehia**

*Fii credincios până la moarte
și-ți voi da cununa vieții.
(Apocalipsa 2, 10)*

După cum mărturisim și în *Hrisovul* așezat în piciorul Sfintei Mese din Altar, cu binecuvântarea Preasfintei Treimi, prin efortul comun al celor două Biserici Ortodoxe surori, din România și Cehia, cu sprijinul autorităților de stat din România și al celor locale din orașul Most, a fost ridicat acest sfânt locaș, în memoria celor peste 60. 000 de ostași români, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă în cel de-al doilea Război Mondial, pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația nazistă.

Această biserică-memorial este, în primul rând, un simbol al recunoștinței noastre față de eroii români din Cehoslovacia, care au luptat pentru eliberarea acesteia de invazia hitleristă. În același timp, această biserică este un locaș de rugăciune pentru pace, sănătate și mântuire.

În al doilea rând, această biserică-memorial este un simbol al comuniunii spirituale între două Biserici Ortodoxe surori, română și cehă, prin care se arată identitatea de credință a acestora și solidaritatea lor frățească în cinstirea eroilor care au luptat împreună pentru demnitatea și libertatea popoarelor lor.

În al treilea rând, biserica din Most, închinată eroilor români, este o mărturie de cooperare între două state europene, România și Cehia, cu o istorie adeseori asemănătoare în suferință, dar și în speranță. În acest sens, apreciem receptivitatea și generozitatea autorităților locale din orașul Most, care au oferit terenul pentru construcția acestei biserici-memorial al luptătorilor eroi.

Din punct de vedere arhitectural, această biserică-memorial este un simbol al evlaviei creștine unită cu arta lucrării lemnului, care, în tradiția românească, îmbină armonios talentul cu spiritualitatea și utilul cu frumosul.

Prin modestia și intimitatea lor, bisericile de lemn sunt mai calde și aduc mai aproape cerul de pământ, iar prin turla lor înaltă cheamă sufletul

la elevație spirituală, la rugăciune și speranță. Ca locaș de închinare construit pe câmp, această biserică ne cheamă la rugăciune și reculegere pentru pomenirea eroilor care s-au jertfit pe câmpul de luptă, dar ale căror suflete se află în lumina cerească a Preasfintei Treimi, simbolizată prin crucea din vârful turlei. Astfel, ridicarea acestei biserici de lemn, cu hramul *Înălțarea Domnului* (care este și *Ziua eroilor români*) și *Sfântul Mucenic Valentin din Durostorum* (care simbolizează jertfa martirilor), precum și a Troiței din lemn, plasată în fața bisericii, constituie o ofrandă închinată pomenirii eroilor români, care și-au jertfit viața pentru libertate având credință în Înviere și în viața veșnică, datorite oamenilor de Hristos Cel răstignit și înviat.

Semnificația simbolică a bisericii și a troiței din lemn de la Most, ambele dedicate eroilor români, se referă și la *legătura spirituală care există între arborii căzuți prin tăiere și soldații care au căzut pe front. După cum lemnul din care s-a construit sfântul locaș ne amintește de viața arborilor falnici care, prin tăiere și prelucrare, se dăruiesc pe sine pentru a deveni casă sau biserică; tot astfel, eroii unui popor, care au murit luptând pe câmpul de luptă, și-au dăruit viața pentru libertatea și demnitatea poporului lor și a altor popoare.*

În acest moment solemn și sfânt, aducem **un pios omagiu vrednicului de pomenire Patriarhul Teoctist al României**, care, împreună cu Preafericitul Părinte Krystoph, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe din Ținuturile Cehiei și din Slovacia, a sfințit piatra de temelie a acestei biserici în data de 14 iulie 2007.

Totodată, aducem calde mulțumiri tuturor celor care s-au ostenit cu ridicarea acestei biserici-memorial, îndeosebi Primăriei orașului Most, Arhiepiscopiei Ortodoxe de Praga, Departamentului pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României, Ambasadei României la Praga, *Asociației Românilor din Cehia*, precum și ostenitorilor Administrației Patriarhale din București, în frunte cu Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

Ne rugăm Domnului Iisus Hristos, Cel răstignit și înviat, să ocrotească această biserică-memorial al eroilor români și să dăruiască sănătate și bucurie tuturor celor care au contribuit la construirea ei, precum și tuturor celor care se vor ruga aici, ca slujitori ai altarului și ca pelerini sau vizitatori.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Preafericitul Părinte Krystoph a amintit celor prezenți istoria lăcașurilor de cult din zonă: „Nu este o întâmplătoare, ci este vorba despre îndreptarea unor adevăruri istorice și a unor nedreptăți care au durat foarte mult timp. Până în anii '70 au fost aici două biserici ortodoxe care au fost dărâmate. De fapt, tot orașul vechi Most a fost dărâmat, toate monumentele istorice și bisericile. Singurul monument care s-a păstrat este biserica gotică din secolul al XIV-lea, care a fost translată în acest loc, pe care o vedem de aici. Sfințirea acestei biserici este un eveniment important și astfel a fost construită a treia biserică în această vară la Most. Sperăm și nădăjduim că nu va fi dărâmată cum au fost celelalte două”. În continuare, Preafericitul Krystoph i-a mulțumit Patriarhului Daniel pentru eforturile pe care le-a depus pentru ridicarea primei biserici închinată eroilor eliberatori ai Cehiei: „Ceea ce putem face noi pentru cei care ne-au eliberat țara cu prețul vieții lor este să ne rugăm pentru ei în mod special și să avem grijă ca memoria lor să rămână mereu vie în acest popor. Până acum nu am avut un loc special pentru această rugăciune. Am construit mai multe monumente în amintirea lor, dar până acum nicio biserică. Aceasta este prima biserică în care ne vom ruga pentru eliberatorii țării noastre”, a spus Preafericitul Krystoph.

La eveniment au fost prezente oficialități din partea statelor român și ceh, dar și zeci de credincioși ortodocși români din Cehia. În cadrul ceremoniei de inaugurare a monumentului, au rostit alocuțiuni și domnul Vlastimil Vozka, primarul orașului Most, domnul Pavla Bendova, reprezentantul Ministerului Culturii din Cehia, și domnul Eugen Tomac, secretar de stat pentru Departamentul Românilor de Pretutindenii. Gen. lt. Ion Oprișor, secretar CSAT în cadrul Administrației Prezidențiale, a citit mesajul președintelui României, Traian Băsescu, care a transmis omagiile pentru cei care și-au jertfit prezentul ca noi să avem un viitor, subliniind, în același timp, faptul că „sfințirea acestui lăcaș de cult a fost rodul strădaniei acelora care consideră că istoria militară reprezintă o pagină importantă din marea carte a istoriei naționale și universale. Rămânem profund impresionați de faptul că ostașii români care s-au jertfit pe meleagurile străine nu sunt dați uitării și, de aceea, apreciem în mod deosebit această cooperare între autoritățile locale din Cehia și Bisericile Ortodoxe surori”. Referindu-se la biserica ce tocmai a fost sfințită, Daniela Gîțman, Ambasadorul României la Praga, a spus că este „prima construcție românească în stil maramureșean din Republica Cehă, un

locaș unic și original, ridicat cu multă dragoste de meșteșugarii maramureșeni, dar și o dovadă tangibilă a legăturilor istorice dintre români și cehi. Eu cred că este o mărturie testament pentru generațiile viitoare, privind trăinicia relațiilor de prietenie dintre țările noastre. Vedeți, istoria nu este doar un dar, ci și o sarcină pentru om. Avem astăzi ocazia să ne amintim aspirațiile noastre comune pentru libertate și sacrificiile ostașilor cehi și români pentru îndeplinirea idealurilor naționale”.

Agapa ce a urmat a oferit, participanților la eveniment, posibilitatea de a viziona expoziția de tablouri pictate, pe mătase, de pictorul moldovean Teodor Buzu și de a audia un program folcloric oferit de câțiva copii din România.

Expresie a spiritualității românești în centrul Europei

Biserica din Most va funcționa ca așezământ monahal și va fi destinată comunității de credincioși ortodocși români, prezenți într-un număr destul de însemnat în această țară. Slujbele în limba română vor fi săvârșite în această biserică de către părintele Cristian Popescu. Construirea lăcașului de cult reprezintă un punct de pornire pentru promovarea spiritualității și a arhitecturii tradiționale românești în Cehia. Din această perspectivă, sfințirea așezământului ortodox din Most rămâne o mărturie vie a spiritului de jertfelnicie a poporului român și, în același timp, o expresie a spiritualității românești în centrul Europei. Având în vedere poziționarea geografică a orașului Most, în apropierea graniței cu Germania și nu departe de Praga, în jurul său vor putea fi dezvoltate și activități culturale, menite să prezinte turiștilor, de pretutindeni, specificul spiritualității, istoriei și culturii românești în context european. Inițiativa construirii unui lăcaș de cult românesc închinat celor peste 60.000 de ostași români căzuți la datorie, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a aparținut fostului ambasador al României la Praga, Gheorghe Tinca. În anul 2005, Excelența Sa a propus acest proiect atât Preafericitului Krystoph, Arhiepiscopul de Praga, cât și vrednicului de pomenire, Patriarhul Teoctist. La început, au fost implicate în proiect atât Ministerul Afacerilor Externe, cât și Ministerul Apărării Naționale, ambele salutând inițiativa, fără însă a continua demersurile. Între timp, ambasadorul Gheorghe Tinca s-a retras din activitatea diplomatică, iar la cele două ministere s-au tot schimbat miniștrii și șefii de Stat-Major ai

Forțelor Armate, astfel încât proiectul construirii bisericii din Most a fost neglijat. Patriarhia Română însă, în cooperare cu Biserica Ortodoxă din Cehia, conștientizând însemnătatea prezenței unei biserici românești în Cehia, a întreprins toate demersurile necesare pentru concretizarea proiectului. Un prim pas a fost făcut de Primăria orașului Most, care a oferit Arhiepiscopiei de Praga, cu prețul simbolic de o coroană cehă, suprafața de 1.500 mp, în vederea amplasării bisericii de lemn. Al doilea moment l-a constituit slujba de sfințire a pietrei de temelie, oficiată de cei doi Întâistătători, vrednicul de pomenire, Patriarhul Teoctist și Preafericitul Krystoph, în prezența autorităților de stat cehe, centrale și locale, și a reprezentanților Ambasadei României la Praga, în data de 14 iulie 2007. După întronizarea noului Patriarh al României, Preafericitul Părinte Daniel, pe agenda proiectelor prioritare se afla și realizarea bisericii de lemn pentru Cehia. În urma demersurilor întreprinse de Preafericirea Sa, Departamentul Românilor de Pretutindeni, prin bunăvoința secretarului de stat Eugen Tomac, a sprijinit Patriarhia Română cu suma de 40.000 de euro, reprezentând prețul prelucrării și amplasării la fața locului a bisericii de lemn, ce fusese comandată, în anul

*Moment din timpul vizitei Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
la Senatul Republicii Cehe*

2009, unei echipe de meșteri lemnari din Valea Izei și Bârsana, aflate sub îndrumarea preotului Ioan Pop. Pregătirea și prelucrarea lemnului s-au încheiat în vara anului 2010, când meșterii maramureșeni, deplasându-se în Cehia, au asamblat părțile componente ale bisericii pe fundația pregătită din vreme de Primăria din Most. După câteva săptămâni de muncă, a fost ridicată frumoasa biserică românească în stil maramureșean, de 27 m înălțime, după care au început lucrările de pregătire pentru momentul sfințirii. La înfrumusețarea bisericii, o contribuție deosebită a avut și Nicolae Dedulea, președintele Asociației Românilor din Cehia.

Programul în Republica Cehă al delegației Bisericii Ortodoxe Române a inclus și o vizită la Senatul ceh, asigurată de domnul Miroslav Antl, președintele Comisiei pentru Afaceri Juridice și Constituționale. În ziua de luni, 10 octombrie, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și Preafericitul Părinte Krystoph, Mitropolitul Ținuturilor Cehiei și Slovaciei, însoțiți de Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, de Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, și de Excelența

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de Preafericitul Krystoph, Mitropolitul Ținuturilor Cehiei și Slovaciei, la Senatul Republicii Ceha

Sa Daniela Gîțman, ambasadorul României la Praga, s-au întâlnit cu senatorul Miroslav Antl, președintele Comisiei pentru Afaceri Juridice și Constituționale din cadrul Senatului Republicii Cehe și Tomas Kladvko, vicepreședinte al Comisiei pentru Relații Externe, apărare și securitate din Senat. După sesiunea de discuții, delegația a vizitat sălile istorice ale clădirii Senatului.

Odată cu sfințirea bisericii și a troiței, s-a împlinit testamentul vrednicului de pomenire Patriarh Teoctist, care a pus început bun unei lucrări menite să vorbească despre jertfelnicia și dărnicia poporului român.

Summary: Visit of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, to the Orthodox Metropolis of Czechia and Slovakia (the 8th and the 9th of October)

His Beatitude Father Patriarch Daniel and His Beatitude Father Metropolitan Krystoph of the Orthodox Church of Czechia and Slovakia, consecrated, on the 9th of October, the church in Most (Czechia), built in the memory of the more than 60.000 Romanian soldiers who fell in action in the Second World War, to free Czechoslovakia from the Nazi occupation.

The foundation stone of this church having two patronal feast days – on the „Ascension of the Lord” – the Heroes’ Day, and „Saint Martyr Valentine of Durostorum” – had been laid, on the 14th of July 2007, by the Patriarch Teoctist of eternal memory and His Beatitude Father Metropolitan Krystoph of Czechia and Slovakia.

After the service for the consecration of the church, His Beatitude Father Patriarch Daniel of Romania, and His Beatitude Father Metropolitan Krystoph of Czechia and Slovakia officiated the Divine Liturgy, assisted by a group of high ecclesiastics, priests and deacons from Romania, Czechia and Slovakia. At the end of the Divine Liturgy, a service was officiated for the commemoration of the Romanian heroes who fell in action for the liberation of the Czech and Slovak lands from under the Nazi occupation. Representatives of the Romanian state, of the Romanian Embassy in the Czech Republic, of the National Association of the Reserve and Retired Officers, as well as of the local authorities of the town of Most took part in this noteworthy event. The church and the roadside crucifix being consecrated, the will of the Patriarch Teoctist of eternal memory was fulfilled, he who had initiated this praiseworthy action aiming at giving evidence for the Romanian people’s generosity and spirit of sacrifice.

Orthodoxia în Dialog

Un Patriarh Misionar - Semnificația vizitelor Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în România¹ (26 octombrie)

În cadrul numeroaselor vizite în România, principalele coordonate reliefate de Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, au definit punctul de vedere al Patriarhiei Ecumenice în ceea ce privește **misiunea Ortodoxiei în context contemporan, importanța relațiilor cu Biserica Ortodoxă Română**, precum și **necesitatea abordării practice a relațiilor interortodoxe**. În evaluarea primei vizite pe care Sanctitatea Sa a făcut-o în România, subliniam faptul că aceasta a avut un **profund conținut eclesiologic și teologic**, prin care au fost evidențiate, pe de o parte, **locul și rolul Patriarhiei Ecumenice în Ortodoxie**, iar, pe de altă parte, **unitatea ortodoxă între libertate și responsabilitate**, dar care nu ignoră **identitatea și libertatea națională** (Biserică mamă și soră), precum și **solidaritatea și întrajutorarea ortodoxă** care trebuie manifestate într-o măsură mult mai mare.

În ceea ce privește relațiile Patriarhiei Române cu Patriarhia Ecumenică, perioada de păstorire a predecesorului nostru, vrednicul de pomenire patriarh Teoctist, a fost una dintre cele mai bogate. Frecvența întâlnirilor dintre Întâistătătorii și reprezentanții celor două Biserici a fost una fără precedent, aducând un suflu nou în relațiile seculare dintre cele două Biserici Ortodoxe surori. Desigur că există explicații obiective pentru aceasta, la care se adaugă și factorul personal. Între principalele elemente obiective se află căderea co-

¹ Articolul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pentru periodical *Πνευματική Διακονία* al Mitropoliei de Konstantia și Ammochostos, Biserica Ciprului, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la alegerea (22 octombrie 1991) și de la întronizarea (2 noiembrie 1991) Patriarhului Ecumenic Bartolomeu.

Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în Catedrala Patriarhală din București, cu ocazia hramului Sfântului Dimitrie cel Nou, octombrie 2010

munismului și eliberarea Bisericii Ortodoxe Române de sub presiunea și controlul statului totalitar ateu, ceea ce a creat o efervescență în manifestarea credinței izvorâtă din **sentimentul libertății redobândite** și cel al **responsabilității asumate**.

Patriarhul Bartolomeu a cultivat mult această dinamică a relațiilor dintre Patriarhia Ecumenică și Patriarhia Română. Odată cu alegerea sa, la data de 22 octombrie 1991, și întronizarea, la 2 noiembrie 1991, Sanctitatea Sa a imprimat activității Tronului Ecumenic **un nou stil de prezență și acțiune** pe planul relațiilor interortodoxe,

animate de entuziasm, de pregătirea sa teologică solidă, cu o largă viziune și cu o bogată experiență în relațiile intercreștine și interreligioase. El s-a considerat întotdeauna un prieten al Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, al întregului popor român. După cum mărturisește Sanctitatea Sa, în veacurile de sărăcie cruntă prin care a trecut Patriarhia Ecumenică, „*Biserica săracilor lui Hristos*” s-a sprijinit aproape în exclusivitate pe ajutorul acordat de domnitorii Țării Românești și ai Moldovei, care, întotdeauna, au sărit în ajutorul

„Maicii aflate în suferințe”. În acest sens, Sanctitatea Sa a precizat următoarele: „Istoria ne arată că domnitorii români, singurii principii creștini din Imperiul Otoman, își aveau tronul lor în Catedrala patriarhală din Constantinopol, în sec. al XVII-lea, exact în fața tronului patriarhal, adică acolo unde se afla altădată tronul împăraților bizantini” (București, 18 august 1993).

Aici trecem în revistă întâlnirile la nivel înalt ale Întâistătorilor Patriarhiei Române și Patriarhiei Ecumenice, pentru a avea o imagine a relațiilor dintre cele două Biserici de-a lungul a două decenii de când Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu a fost ales și investit, prin voia lui Dumnezeu, cu demnitatea de Patriarh Ecumenic:

Prima vizită în România a unui Patriarh Ecumenic după căderea comunismului, vizită oficială neprilejuită de vreo aniversare, a avut loc în zilele de **12-18 august 1993**. Această vizită poate fi considerată una dintre cele mai importante ale Patriarhului Bartolomeu în România având în vedere **durata** acesteia, **programul** foarte bogat, **conținutul** foarte dens al numeroaselor discursuri ale acestuia și **includerea Transilvaniei** în programul vizitei. Săvârșirea Sfintei Liturghii, *sfințirea noii biserici din incinta ansamblului monahal de la Mănăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus și participarea Sanctității Sale la o ședință solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca elemente centrale ale vizitei*, reliefează **unitatea și frățietatea existente între cele două Patriarhii**, precum și manifestarea **vitalității spirituale a Ortodoxiei românești în context panortodox**. De altfel, concluzia vizitei, cu privire la relațiile dintre cele două Biserici Ortodoxe surori, a fost exprimată de Patriarhul Bartolomeu, la plecare, pe aeroport: „*Ne simțim frați de sânge cu poporul român, nu numai în credința noastră comună, ci și în participarea la aceeași civilizație a cărei putere depășește granițele naționale și devine bun al tuturor oamenilor*”.

La ședința festivă a Sfântului Sinod, Sanctitatea Sa Bartolomeu a lansat profetic caracterizarea vremii noastre ca un **kairos al Ortodoxiei**: „*Ora Ortodoxiei a sosit și o trăim deja*”. În acest răstimp de schimbări și de provocări de tot felul, Sanctitatea Sa a apreciat Biserica Ortodoxă Română, conducerea bisericească, clerul și poporul **hîncredincios**, în multe din cuvântările sale. „*Biserica Ortodoxă din România, chiar și în timpul regimului ateu, a inspirat mult optimism și admirație. Același lucru îl reușește și astăzi. [...] Repetăm urarea de a depăși cât mai repede criza economică, astfel încât poporul ro-*

*Sanctitatea Sa Bartolomeu, Arhiepiscop al Constantinopolului -
Noua Romă și Patriarh Ecumenic*

mân să poată ridica la București marea catedrală, demnă de măreția acestui popor”.

La doar doi ani după aceea, între **21 octombrie – 1 noiembrie 1995**, Patriarhul ecumenic Bartolomeu a participat la festivitățile prilejuite de aniversarea a 110 ani de Autocefalie și a 70 de ani de patriarhat ale Bisericii Ortodoxe Române. Vizita se particularizează prin faptul că **Patriarhia Română reușește să realizeze, cu acest prilej, o întrunire aproape panortodoxă, la numai câteva luni după întrunirea de la Patmos**, prin participarea mai multor Întâistătători

de Biserici Ortodoxe, fapt pe care noi l-am subliniat într-un articol intitulat: *„Demnitatea unui popor credincios. Ortodoxia universală întrunită în România”*.

Peste alți doi ani, ca răspuns la **marile provocări de natură spirituală și ecologică**, ce priveau omenirea la sfârșitul celui de al doilea mileniu creștin, în perioada **20-28 septembrie 1997**, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a organizat un *Simpozion internațional pentru protejarea mediului înconjurător*, având ca temă *„Marea Neagră în criză”*. Simpozionul s-a

dorit a fi un semnal de alarmă în fața pericolului poluării crescânde a creației lui Dumnezeu și **o chemare la coresponsabilitate** a factorilor decidenți în ceea ce privește prevenirea acestor pericole, care pot fi tragice pentru întreaga omenire. Implicarea Sanctității Sale în acest proiect a confirmat, odată în plus, **spiritul său progresist și pro-științific**, precum și faptul că **Bisericile Ortodoxe sunt solidare în contribuția specifică pe care o aduc la soluționarea crizelor umanității contemporane.**

În perioada **11-16 octombrie 1997**, Sanctitatea Sa a vizitat din nou România pentru a participa la *aniversarea a 500 de ani de la sfințirea bisericii mari a Mănăstirii Neamț (1497-1997) și la sărbătoarea Cuvioasei Parascheva la Iași. Cu acest prilej a sfințit noua biserică de la Seminarul Teologic – Neamț și noua biserică de la Mănăstirea Sihăstria*, și a apreciat încă odată **evlavia și statornicia în credință a credincioșilor ortodocși români**. În data de 15 octombrie 1997, Universitatea din Iași i-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa*, elogiindu-se astfel personalitatea și opera Patriarhului Bartolomeu al Constantinopolului.

În zilele de **26-28 octombrie 1999**, Sanctitatea Sa a venit în România, cu prilejul *Simpozionului ecologic internațional*, cu tema: *Dunărea, fluviul vieții*. Cu acest prilej, a participat și la sărbătoarea *Sfântului Dimitrie cel Nou*, ocrotitorul Bucureștilor. În cele trei cuvântări rostite atunci, Sanctitatea Sa a subliniat **necesitatea implicării tinerilor în viața Bisericii, rolul Bisericii Ortodoxe în Europa contemporană**, precum și **importanța și locul Teologiei între științele academice**. Tot atunci, Sanctității Sale i s-a decernat titlul de *Doctor Honoris Causa* de către Universitatea din București, iar președintele României i-a conferit *Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce*.

O nouă vizită a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în România s-a desfășurat în perioada **10-14 octombrie 2000**. În semn de **apreciere deosebită a activității academice a Sanctității Sale**, Academia Română i-a decernat *Diploma Doctor Honoris Causa*, iar Universitatea din Galați i-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa*. În zilele de 12-14 octombrie 2000, a participat la sărbătoarea Cuvioasei Parascheva și la serbările Iașilor, primind titlu de *Cetățean de onoare* al municipiului Iași.

Patru ani mai târziu, Patriarhul Bartolomeu a venit în România, în zilele de **15-21 octombrie 2004**, pentru a participa la festivitățile prilejuite

de comemorarea a 500 de ani de la trecerea la Domnul a domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Cu acest prilej, i s-a conferit titlul de *Membru de onoare al Academiei Române* și a devenit *Doctor Honoris Causa* al Universității Babeș Bolyai din Cluj-Napoca și al Universității „Ovidius” din Constanța.

În zilele de **4-7 martie 2005**, Patriarhul Ecumenic Bartholomeu a participat la festivitățile închinat *aniversării a 120 de ani de Autocefalie și 80 de ani de Patriarhat ale Bisericii Ortodoxe Române*. Cu acest prilej, în cadrul ședinței solemne a Sfântului Sinod, în conferința noastră cu titlul „*Recunoștință și înnoire*”, am subliniat **rolul și locul fiecărei Biserici Ortodoxe locale în întărirea și adâncirea unității panortodoxe**.

Relațiile frățești dintre Patriarhia Română și Patriarhia Ecumenică s-au dezvoltat și în perioada de după întronizarea Noastră ca Patriarh al României (30 septembrie 2007), prin continuarea lucrării înaintașilor noștri, exprimându-ne, cu diferite prilejuri, **prețuirea atât pentru dragostea și prietenia pe care Sanctitatea Sa le arată constant Bisericii noastre și poporului român, cât și pentru înțelepciunea și dinamismul pe care le arată în mărturisirea Ortodoxiei** la Constantinopol și în alte mari orașe ale lumii: „*în timpul vizitelor efectuate în România, ați avut prilejul să constatați personal prețuirea pe care V-o poartă clerul și credincioșii ortodocși români, ca respect pentru cel dintâi între patriarhii ortodocși, precum și pentru legăturile tradiționale cultivate între Biserica Ortodoxă Română și Patriarhia Ecumenică*”.

La rândul său, Sanctitatea Sa a mărturisit de multe ori cât de mult apreciază Biserica Ortodoxă Română și fidelitatea ierarhilor, clerului și credincioșilor față de credința ortodoxă păstrată de-a lungul secolelor. În acest sens, Patriarhul Ecumenic afirma, cu prilejul participării la manifestările prilejuite de *aniversarea a 125 de ani de Autocefalie și 85 de ani de Patriarhat ale Bisericii Ortodoxe Române*, **în 27 octombrie 2010**, la hramul Catedralei Patriarhale din București: „*Faptul că nici nu se mai știe a câta oară venim în vizită în România, în calitate de Patriarh Ecumenic, mărturisește această dragoste [...], (dând slavă lui Dumnezeu că) „ne-a învrednicit, în repetate rânduri, să venim aici, ca să trăim împreună bucuria petrecerii în același Duh Sfânt, să adevărim liturgic, în Euharistie, faptul că între cele două Biserici, între întâistătătorii și ierarhia lor, există o legătură indestructibilă, întru Domnul*”.

În această lumină a comuniunii fraterne și a coresponsabilității pastorale pentru binele Ortodoxiei întregi, ne rugăm lui Dumnezeu să reverse darurile Sale cele bogate peste Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, acum la împlinirea a 50 de ani de slujire bisericească și 20 de ani de păstorie a Arhiepiscopiei Constantinopolului și a Patriarhiei Ecumenice, fiind, în același timp, un harnic misionar-binevestitor al Ortodoxiei contemporane, într-o lume tot mai secularizată și frământată.

Hristos Domnul „*Mai marele Păstorilor*” să-i dăruiască ani mulți și buni!

† DANIEL

Patriarhul României

Summary: A Missionary Patriarch – The Importance of the Ecumenical Patriarch Bartholomew’s Visits to Romania² (the 26th of October 2011)

During his numerous visits to Romania, His Holiness Bartholomew, Ecumenical Patriarch, took up positions that ascertained the point of view of the Ecumenical Patriarchate as to the contemporary mission of Orthodoxy, the importance of the relationship with the Romanian Orthodox Church, and the necessity of practically approaching the inter-orthodox relationship. Estimating the first visit that His Holiness made to Romania, we mention it had a deep ecclesiological and theological content, pointing out, on the one hand, the place and the part of the Ecumenical Patriarchate within Orthodoxy, and, on the other hand, the Orthodoxy unity between freedom and responsibility, not ignoring the national identity and freedom (Mother-Church and Sister-Church), as well as the Orthodox solidarity and mutual help that are expected to be ever more implemented.

As for the relationship of the Romanian Patriarchate with the Ecumenical Patriarchate, it must be said that the period of pastoral mission of our predecessor, the Patriarch Teoctist of eternal memory, was one of the richest. The meetings of

²Article written by the Patriarch of Romania for the *Pneumatiki Diakonia* periodical journal of the Metropolis of Konstantia and Ammochostos, the Church of Cyprus, on the occasion of twenty years since the Ecumenical Patriarch Bartholomew’s election (the 2nd of November 1991).

the Heads and representatives of the two Churches was unprecedentedly frequent, did revive and invigorate the century-old relations between the two sister Orthodox Churches. Of course, there are objective explanations for these, and the personal factor is not to be neglected. Among the main objective elements there is the downfall of communism and the liberation of the Romanian Orthodox Church from under the oppression and control of the totalitarian atheistically state, which brought about a feeling of effervescence in revealing faith, now arisen from regained freedom and assumed responsibility.

His Holiness Patriarch Bartholomew had been long cultivating the dynamism of the relations between the Ecumenical Patriarchate and the Romanian Patriarchate. As early as his being elected, on the 22nd of October 1991, and his installing in office, on the 2nd of November 1991, His Holiness gave a new impulse to the activity of the Ecumenical See, vigorously shaping its course of action in the inter-orthodox relations, animated by his own enthusiasm, his sound theological grounding, his wide conception and his rich experience in inter-Christian and interreligious contacts. His Holiness has always held himself a great friend of the Romanian Orthodox Church and thereby a loyal friend of the whole Romanian people. His Holiness declared that, during the centuries of dire poverty that the Ecumenical Patriarchate had been suffering, *"the destitute Church of Christ"* depended almost exclusively upon the money paid by the Princes of Wallachia and Moldavia to help *"the Mother who was in want and pain"*. It is with regard to this situation that His Holiness accurately stated: *"History shows us that, in the 17th century, the Romanian Princes, the only Christian Princes in the Ottoman Empire, had their thrones in the Patriarchal Cathedral of Constantinople, just before the patriarchal throne, that is to say, where the Byzantine Emperors' very throne used to stand in days of yore"* (Bucharest, the 18th of August 1993).

Further on, we are going to run over the meetings at a high level of the two Heads of the Romanian Patriarchate and the Ecumenical Patriarchate, in order to give an integrated picture of the relations between the two Churches during two decades, since His Holiness Bartholomew was elected and installed, by God's will, in the office of Ecumenical Patriarch:

An Ecumenical Patriarch's first visit to Romania after the downfall of communism (visit which was occasioned by no anniversary whatsoever) took place between the 12th and the 18th of August 1993. This visit may be looked upon as one of the most important ones of the Patriarch Bartholomew in Romania, taking into account its length of time, its rich program, the very dense content of its numerous speeches, as well as the inclusion of Transylvania in the program of this visit. The office of the Divine Liturgy, the consecration of the new church on the premises

of the monastic ensemble of Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus Monastery, and His Holiness' taking part in a solemn meeting of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church were all main events of this visit, and threw into relief the unity and brotherhood of the two Patriarchates, as well as the energy and spiritual vitality of the Romanian Orthodoxy within pan-orthodox context. Speaking about the relations between the two Sister-Churches, His Holiness pronounced these meaningful words at the end of his visit, when he was on the airport and about to leave. *"We feel we are the Romanian people's full brothers not only owing to our mutual faith, but also to our participations in the same civilization whose power exceeds the national bounds and becomes all men's property"*.

It is in the solemn meeting of the Holy Synod that His Holiness prophetically designated our times as a *kairos* of Orthodoxy: *"The hour of Orthodoxy has rung, and we are already living it"*. In this age of change and challenge, His Holiness highly appreciated the Romanian Orthodox Church, her ecclesiastic leadership, the clergy and all the orthodox faithful, in more than one of his allocutions. *"The Orthodox Church of Romania, even during the atheistically regime, caused much optimism and admiration. She is successful in it also today... We do wish again that the country would go past the economic depression as soon as possible, so that the Romanian people could erect in Bucharest the great cathedral which is worthy of the greatness of this people"*.

Only two years had passed away, and His Holiness Bartholomew, the Ecumenical Patriarch, took part, between the 21st of October and the 1st of November, in the festivities occasioned by *the Anniversary of 110 years since the Romanian Orthodox Church was proclaimed autocephalous, and 70 years since she was Patriarchate*. This visit was a high appreciation given to the Romanian Orthodox Church's having been successful in gathering in this occasion an almost pan-orthodox assembly, only a few months after the reunion in the isle of Patmos, bringing together several Heads of Orthodox Churches, which we emphasized in one of our articles carrying the title *"Dignity of a Faithful People. Universal Orthodoxy Reunited in Romania."*

After other two years, in answer to the great spiritual and ecological challenges concerning mankind in the second Christian millennium, between the 20th and the 28th of September 1997, His Holiness Bartholomew, Ecumenical Patriarch, organized an International Colloquium for the environmental protection, debating on *"The Black Sea in Crisis"*. This Colloquium intended to be an alarm bell ringing at the danger of the increasing pollution of God's creation, as well as an appeal to responsibility of the agents of decision in the matter of preventing these dangers, which can be tragic for all mankind.

The involvement of His Holiness into this project revealed once more his progressive-minded and science-loving personality, as well as the Orthodox Churches'

being solidary in their specific contribution to solving the major crises of contemporary mankind.

Between the 11th and the 16th of October 1997, His Holiness made a new visit to Romania, in order to attend *the anniversary of fove hundred years since the great church of Neamț Monastery was consecrated (1497-1997), and the feast day of Venerable Paraskevi in Iași. On this occasion, he consecrated the new church of the Theological Seminary – Neamț, and the new church of Sibăstria Monastery*, highly appreciating once more the Romanian orthodox faithful's devoutness and constancy in faith. On the 15th of October 1997, he was awarded the academic title of *Doctor Honoris Causa* by the University of Iași; during this solemn festivity the personality and work of the Patriarch Bartholomew of Constantinople were greatly extolled.

Between the 26th and the 28th of October 1999, His Holiness came back to Romania on the occasion of the *International Ecological Colloquium on The Danube-River of Life*. It is on this occasion that took part in the feast day of *Saint Demetrius the New*, protector of Bucharest. His Holiness gave then three speeches in which he emphasized the necessity that young generation should involve more vigorously into the life of the Church, the role of Orthodox Church in contemporary Europe, as well as the importance and place of theology among the academic sciences. In the same time, His Holiness was awarded the title of *Doctor Honoris Causa* by the University of Bucharest, and the President of Romania conferred him the "*Star of Romania*" National Order in Grade of Great Cross.

His Holiness made a new visit to Romania between the 10th and the 14th of October 2000. On this occasion, he was awarded the title of *Doctor Honoris Causa* by the Academy of Romania, in token of high esteem for his academic activity. The University of Galați conferred him the same title. Between the 12th and the 14th of October 2000, His Holiness attended the feast day of Venerable Paraskevi and the city of Iași festival, being also given the title of freeman of the city.

Four years later, Patriarch Bartholomew came to Romania, between the 15th and the 21st of October 2004, in order to take part in the festival occasioned by *the commemoration of five hundred years since Saint Stephen the Great departed to the Lord*. It is also on this occasion that he was awarded the title of *Member of Honour of the Romanian Academy*, and the title of *Doctor Honoris Causa* by Babeș-Bolyai University of Cluj-Napoca and Ovidius University of Constanța.

Between the 4th and the 7th of March 2005, the Ecumenical Patriarch Bartholomew participated in the festival dedicated to *the anniversary of 110 years since the Romanian Orthodox Church was proclaimed autocephalous, and 70 years since she was Patriarchate*. On this occasion and within the frame of the solemn meeting of the Holy Synod, we gave a lecture carrying the title "Gratitude and Renewal in

which we emphasized the place of each local Church in consolidating and extending the pan-orthodox unity.

The fraternal relations between the Romanian Patriarchate and the Oecumenical Patriarchate also developed in the period after our enthronement as Patriarch of Romania (the 30th of September 2007), by continuing our predecessors' work; on sundry occasions we used to express our high esteem for the feelings of love and friendship that His Holiness constantly showed our Church and the Romanian people, as well as for the wisdom and energy he puts in confessing Orthodoxy in Constantinople and in other great cities all over the world: *"during the visits that You made in Romania, You had the occasion of personally finding the esteem the Romanian Orthodox clergy and believers feel for You, in token of respect for the first among the Orthodox Patriarchs, as well as for the traditional relations between the Romanian Orthodox Church and the Ecumenical Patriarchate"*.

In his turn, His Holiness confessed more than once how very much he appreciates the Romanian Orthodox Church and the devotion of the high ecclesiastics, the clergy and the faithful for the Orthodox faith preserved for centuries. It is on that score that the Ecumenical Patriarch declared, on the occasion of his participation in the anniversary of 125 years since the Romanian Orthodox Church was proclaimed autocephalous and 85 years since she was Patriarchate (the 27th of October 2010, the Patronal Feast Day of the Patriarchal Cathedral in Bucharest): *"Our making so very frequent visits to Romania, to the point of everybody has almost forgotten their number, in our capacity as Ecumenical Patriarch, gives evidence of our true love (...), (glorifying the Lord that) "He allowed us to come here many times, in order to feel together the joy of living in the same Holy Spirit, to confirm liturgically, in the Holy Eucharist, the fact that there is an indestructible relation, in the Lord, between the two Churches, their Heads and their high ecclesiastics"*.

It is in this light of the fraternal communion and the pastoral joint responsibility for the benefit of the whole Orthodoxy that we elevate fervent prayers to the Lord, so that He should lavish His rich gifts on His Holiness, Ecumenical Patriarch Bartholomew, now, when 50 years it has been since he served the Church, and 20 years since he shepherded the Archdiocese of Constantinople and the Ecumenical Patriarchate, being at the same time a hard working missionary who has heralded the contemporary Orthodoxy in a world ever more secularized and anxious.

May Jesus Christ the Lord, *"the Chief Shepherd"*, bestow many happy years upon him!

† DANIEL

Patriarch of Romania

**Mesajul Patriarhului României
adresat Sanctității Sale Bartolomeu,
cu prilejul împlinirii a 20 de ani de patriarhat
(26 octombrie)**

*Sanctității Sale BARTOLOMEU,
Arhiepiscop al Constantinopolului – Noua Romă,
Patriarh Ecumenic*

Sanctitatea Voastră,

La împlinirea a două decenii de la întronizarea Sanctității Voastre, Vă adresăm frățești urări de sănătate și mântuire, pace și bucurie, har și ajutor de la Dumnezeu în activitatea pe care o desfășurați.

În lumina comuniunii fraterne și a coresponsabilității pastorale pentru binele Ortodoxiei întregi, Ne rugăm lui Dumnezeu să reverse darurile Sale cele bogate peste Sanctitatea Voastră, la împlinirea, de curând, a 50 de ani de slujire bisericească și a 20 de ani de păstorire a Arhiepiscopiei Constantinopolului și a Patriarhiei Ecumenice.

Hristos Domnul „*Mai marele Păstorilor*” să Vă dăruiască ani mulți și buni!

Cu aleasă prețuire și frățescă dragoste în Hristos,

† DANIEL

Patriarhul României

Summary: The Message of the Patriarch of Romania Addressed to His Holiness Bartholomew on the Occasion of 20 Years' Office as a Patriarch (the 26th of October 2011)

To His Holiness BARTHOLOMEW,
Archbishop of Constantinople – New Rome,
Ecumenical Patriarch

Your Holiness,

On the occasion of two decades since Your Holiness' enthronement, We feel overjoyed to address You our fraternal good wishes for health and salvation, peace and glee, Divine Grace and help from the Lord in the activity You carry on.

In the light of the fraternal communion and the pastoral joint responsibility for the good of the whole Orthodoxy, We pray God to lavish His rich gifts upon Your Holiness in plenty, on this happy occasion of 50 years' church-service and 20 years' office as an archbishop of the Archdiocese of Constantinople and the Ecumenical Patriarchate.

May the Lord Jesus Christ, *"the Chief Shepherd"* grant You many good years!
With highest esteem and love in Christ, let me remain

Yours fraternally,

† DANIEL

Patriarch of Romania

Vizita pastorală a Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, în Patriarhia Română (26 octombrie - 1 noiembrie)

Marinel Laurențiu MARCU,
Gheorghe-Cristian POPA

În perioada 26 octombrie - 1 noiembrie 2011, Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, a efectuat o vizită pastorală în Patriarhia Română. Patriarhul României, Preafericitul Părinte Daniel, l-a întâmpinat pe Patriarhul Alexandriei în ziua de 26 octombrie pe scena special amenajată din apropierea Catedralei patriarhale. Cu acest prilej a fost oficiată o slujbă de *Te Deum*, după care, cei doi patriarhi au sfințit noile sedii ale ostenitorilor din Administrația Patriarhală și Eparhială, respectiv noul sediu al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei (Arhiepiscopia Bucureștilor), noua locație a Cancelariei Sfântului Sinod și a noului studio al postului de televiziune TRINITAS TV, noile birouri ale Serviciului economic - financiar al Administrației patriarhale și ale Redacției publicațiilor *Lumina*.

În ziua de prăznuire a *Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou*, 27 octombrie, cu prilejul celui de-al doilea hram al Catedralei patriarhale, în apropierea locașului de cult, cei doi Întâistătători, alături de un sobor impresionant de ierarhi, au oficiat Sfânta Liturghie. Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea a participat și la Ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunită sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în ziua de 28 octombrie. De asemenea, Preafericirea Sa a luat parte la manifestările prilejuite de canonizările Sfinților Ierarhi transilvăneni Andrei Șaguna și Simion Ștefan, la Sibiu (29 octombrie) și Alba Iulia (30 octombrie), prilejuri cu care a lăudat credința poporului român, iar, în ziua de 31 octombrie, a vizitat Mănăstirea Dumbrava din județul Alba și Palatul Cotroceni, unde a fost primit de Președintele României, Traian Băsescu.

Vizita în țara noastră a Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, s-a încheiat pe data de 1 noiembrie 2011, după ce a făcut mai multe popasuri duhovnicești la câteva mănăstiri din Capitală și județul Ilfov, precum și la Seminarele teologice din București și de la Mănăstirea Pasărea.

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, a desfășurat, în perioada 26 octombrie - 1 noiembrie 2011, o bogată vizită pastorală în Patriarhia Română, unde a împărtășit credințioșilor binecuvântarea Sfântului Apostol și Evanghelist Marcu, întemeietorul Bisericii creștine din Alexandria. Primirea oficială de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a delegației Patriarhiei Alexandriei și a întregii Africi, condusă de Preafericirea Sa Teodor al II-lea, a avut loc, în ziua de miercuri, 26 octombrie, la prânz, după ce Înaltpreasfințitul Hrisostom de Patras, aflat în România (24-31 octombrie 2011) cu moaștele Sfântului Apostol Andrei, a săvârșit slujba Sfintei Liturghii pe scena de pe esplanada Palatului Patriarhiei, cu ocazia sărbătorii *Sfântului Dimitrie - Izvorătorul de Mir*. La întâmpinarea Preafericitului Părinte Patriarh Teodor al II-lea s-a săvârșit slujba de *Te Deum*, după care Întâistătătorul Bisericii noastre, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, a adresat Patriarhului Alexandriei următorul cuvânt de bun venit:

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel împreună cu ierarhi prezenți la București cu ocazia hramului Catedralei patriarhale

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, prezent la sărbătoarea „Sfântului Dimitrie cel Nou”, Ocrotitorul Bucureștiului

„În numele tuturor ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în numele clerului și credincioșilor Bisericii noastre, Vă spunem din toată inima, bine ați venit!

Preafericirea Voastră, continuați șirul vizitelor irenice ale Patriarhilor Alexandriei și ai întregii Africi, arătând prin aceasta comuniunea noastră frățească ortodoxă, dar și coresponsabilitatea noastră în misiunea ortodoxă astăzi.

În ultimii 50 de ani am avut mai mulți patriarhi ai Alexandriei care ne-au vizitat. În 1958 a fost prezent la București vrednicul de pomenire Patriarh al Alexandriei Hristofor. În 1971 a fost Preafericitul Patriarh Nicolae, deci cu 40 de ani în urmă. În 1994 și în 1995 a fost la București, în vizită frățească, Preafericitul Patriarh Partenios al III-lea care a fost și părintele duhovnicesc al Preafericirii Voastre. În anii 1998 și în 2003 a fost în România, invitat de Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist, vrednicul de pomenire Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, Petros al VII-lea.

Astăzi, cu multă bucurie primim pe Preafericirea Voastră, în mijlocul nostru, la sărbătoarea mare a Sfântului Cuvios Dimitrie, Ocrotitorul Catedralei noastre patriarhale, dar și Ocrotitorul Bucureștilor. Bucuria

noastră este mare pentru că Înaltpreasfințitul Mitropolit Hrisostom de Patras, cu binecuvântarea Preafericitului Ieronim al Atenei și al întregii Elade, ne-a adus Cinstitul Cap al Sfântului Apostol Andrei care ne îndeamnă să păstrăm credința apostolică și care adună toate popoarele în bucuria mărturisirii Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Bucuria noastră sporește și prin prezența Preafericirii Voastre la București.

Amintim tuturor celor care ne ascultă că Preafericirea Voastră sunteți un om bun la suflet și harnic misionar. Citind biografia Preafericirii Voastre am rămas impresionați de multa activitate misionară pe care ați desfășurat-o și pe care o desfășurați ca Patriarh al Alexandriei, dar și înainte ca Mitropolit al acestei patriarhii. V-ați născut în 1954 în Creta, ați studiat la Atena, la Tesalonic și la Odessa, unde ați studiat literatură, filozofie și artă. Ați fost reprezentant al Patriarhiei Alexandriei în Patriarhia Rusă, cu sediul la Odessa, apoi, din 1990 până în 1997 ați fost reprezentant al Patriarhiei Alexandriei la Atena. Ați fost vicar patriarhal pentru scurt timp și apoi ați devenit Mitropolit pentru Camerun, pentru Zimbabwe și ați desfășurat o activitate deosebită pentru promovarea Ortodoxiei în Africa. Ați înființat o mulțime de centre misionare și culturale nu numai în Camerun și Zimbabwe, ci și în Mozambic, Botswana și în Angola, iar în orașul Johannesburg avem o parohie ortodoxă românească care funcționează cu binecuvântarea Preafericirii Voastre și care se bucură de o deosebită atenție din partea Mitropolitului de Johannesburg și Pretoria, din cadrul Patriarhiei Alexandriei.

Această cooperare frățească misionară, care se vede prin prezența unei parohii românești care se află în jurisdicția Preafericirii Voastre, dar care este susținută și de Patriarhia Română, ne îndeamnă să dăm ca exemplu această conlucrare ca o conlucrare frățească misionară realistă și responsabilă pentru timpul de astăzi. Pentru toate aceste motivații și pentru multe altele noi vă primim cu multă dragoste frățească și cu mult respect. Știm că patriarhii Alexandriei au fost mari apărători ai credinței ortodoxe în timpul Sinoadelor Ecumenice, începând cu Sfântul Atanasie al Alexandriei la Sinodul I Ecumenic, continuând cu Sfântul Chiril al Alexandriei și alți mari teologi ierarhi ai Alexandriei, care au devenit învățători ai lumii creștine. Deci, noi astăzi ne bucurăm că sunteți prezent aici.

Bine ați venit în mijlocul nostru și rugăm pe Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate și același zel în lucrarea misionară în Africa și în mărturia pe care o dați în lumea întreagă astăzi”.

De asemenea, Patriarhul Alexandriei a mulțumit Patriarhului României pentru primirea deosebită și pentru dragostea și purtarea de grijă, în duhul iubirii frățești, printr-un cuvânt pe care-l prezentăm în continuare:

*„Preafericirea Voastră,
Preafericite Părinte Daniel,
Patriarh al României,
Preaiubite frate și împreună liturghisitor cu Smerenia Noastră,*

*Înaltpreasfinții și Preasfinții Voastre,
Excelențele Voastre,
Domnilor reprezentanți ai autorităților de Stat,
Iubiți preoți și diaconi ai lui Hristos,
Preacuvioși monahi și monahii,
Iubiți credincioși,*

Slavă și preacinstire înălțăm lui Dumnezeu, Cel în Preasfânta Treime lăudat că Ne-a învrednicit să venim astăzi în România, țara dumneavoastră binecuvântată, și să ne întâlnim aici cu frați preaiubiți.

În acest moment, ne aflăm lângă Preafericirea Voastră, răspunzând invitației pe care ați adresat-o cu dragoste frățească, să prăznuim împreună, mâine, sfânta pomenire a Cuviosului Dimitrie cel Nou, Apărătorul și Ocrotitorul Bucureștilor.

Acest pelerinaj constituie expresia dragostei frățești autentice și a comuniunii sincere, în duhul iubirii și susținerii reciproce între Preasfintele Noastre Biserici, fapt care se petrece de multe veacuri.

Preafericirea Voastră,

Venim lângă Preafericirea Voastră ca frate în Hristos, ca să dăm expresie, împreună, unității noastre de credință în legătura dragostei. Venim lângă Preafericirea Voastră din Tronul Patriarhal al Sfântului Evanghelist Marcu ca să împărtășim tuturor, din inimă, binecuvântarea apostolică.

Cu mare bucurie, Ne întâlnim și cu Înaltpreasfințirii și Preasfințirii arhieriei ai Tronului Patriarhal al României, care, cu simțăminte de dragoste frățească și din dorința de a ne onora, se află astăzi, aici,

pentru a-și arata astfel respectul și aprecierea față de cel care, cu harul lui Dumnezeu, este Patriarh al unui Tron Apostolic, cu o moștenire spirituală covârșitoare, și cu o istorie care se pierde în negura vremurilor, din primii ani de creștinism.

Da, Preafericirea Voastră, cinstiții arhieriei, în calitatea lor de sprijinitori și colaboratori ai Preafericirii Voastre, sunt pietrele de mare preț care împodobesc mitra de întâi ierarh a Preafericirii Voastre. Să se bucure Israel de Cel ce l-a făcut pe el, și fiii Sionului să se veselească de împăratul lor, spune psalmistul (*Psalmul 149, 2*).

Străvechea Patriarhie a Alexandriei și a întregii Africi străbate deja al III-lea mileniu al istoriei sale foarte agitate. O istorie care a început cu primul ei episcop, Sfântul Evanghelist Marcu, și se continuă până în zilele noastre fără întrerupere, păstrând cu statornicie credința creștină nealterată, întemeiată pe tradiția apostolică și pe moștenirea neschimbată lăsată de Sfinții Părinți și de marile personalități duhovnicești, care au împodobit acest Tron. Istoria Tronului Patriarhal al Alexandriei a întregistrat, totodată, și a arătat sensul în care trebuie să meargă Biserica de pretutindeni, încă din primele zile ale prezenței sale în lume.

Aducând, așadar, și această mărturie despre calea străbătută de Patriarhia Alexandriei, de-a lungul istoriei, privim cu bucurie la distincții clerici și colaboratori ai Preafericirii Voastre, dorindu-le, din adâncul inimii, sănătate, bunăsporire în viața duhovnicească și roade bogate de la Hristos, în activitatea lor pastorală.

În aceste momente, când ne aflăm sub înrăurirea emoției firești, mulțumirea Smereniei Noastre se exprimă cu sinceritate și cu sentimente bogate de veselie duhovnicească, în adâncul sufletului. Dar ea se exteriorizează și devine stare de rugăciune, cerere tot mai stăruitoare și rugă fierbinte ca Domnul să vă întărească pe toți, iubiți frați, ca să duceți mai departe slujirea Bisericii în duhul Crucii și al Învierii, adică cu sacrificii spre biruință. Deodată ne vin pe buze cuvintele imnografului: Doamne al Puterilor, fii cu noi...; Doamne al Puterilor, miluiește-ne pe noi!

Vă urăm, Preafericirea Voastră, cinstit frate în Hristos, să trăiți întru mulți ani și să păstoriți poporul român cel drept credincios, spre lauda și slava lui Dumnezeu. Pe lângă acestea, credem, de asemenea, că și Preafericirea Voastră Vă veți ruga pentru străvechea Noastră Patriarhie; Rugăciunile Preafericirii Voastre constituie pentru noi un dar scump și de mare preț!

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel oficiind slujba de sfințire a noilor sedii din Administrația Patriarhală

Vă mulțumim pentru primirea cordială pe care ne-o faceți, pentru dragostea și purtarea de grijă, în duhul iubirii frățești. Dar, mai ales, Vă mulțumim pentru cuvintele frumoase adresate nouă și delegației însoțitoare, care sunt expresia nobleței sufletești a Preafericirii Voastre.

Rugăciunea de preaslăvire a lui Dumnezeu se înalță ca o tămâie cu bun miros, dar și ca cerere stăruitoare și caldă, către Hristos, Păstorul cel Mare, Căruia cu mare glas Îi strigăm: Doamne, Doamne, caută din cer și vezi, și cercetează via aceasta, pe care a sădit-o dreapta Ta, și o desăvârșește pe ea!

Întru mulți ani, Preafericirea Voastră!"

În seara aceleiași zile de miercuri, cei doi patriarhi, însoțiți de ierarhi români și greci, precum și de numeroși preoți, au binecuvântat noile sedii ale ostenitorilor din Administrația Patriarhală și Eparhială, respectiv noul sediu al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei (Arhiepiscopia Bucureștilor), noua

*Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
alături de ierarhi și preoți ostenitori ai Arhiepiscopiei Bucureștilor*

locație a Cancelariei Sfântului Sinod și a noului studio al postului de televiziune al Patriarhiei Române, TRINITAS TV, noile birouri ale Serviciului economic-financiar al Administrației patriarhale și ale Redacției publicațiilor *Lumina*.

A doua zi, 27 octombrie, de sărbătoarea *Sfântului Dimitrie cel Nou*, Ocrotitorul Bucureștiului, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Preafericirea Sa Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, au oficiat Sfânta Liturghie, înconjurați de un sobor de ierarhi ortodocși români, greci, bulgari și ucraineni, preoți și diaconi, pe podiumul special amenajat lângă Catedrala patriarhală. Alături de cei doi Întâistătători, Patriarhul României și Patriarhul Alexandriei, s-au aflat ÎPS Georgios, Mitropolit de Accra, ÎPS Hrisostom, Mitropolit de Patras, ÎPS Antonie, Arhiepiscop de Borispil, PS Naum, Episcop de Stobiski (Bulgaria) și următorii ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: ÎPS Teofan, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, ÎPS Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul

Moment din timpul Sfintei Liturghii oficiate de către Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei și al întregii Africi și Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, înconjuțați de un sobor impresionant de ierarhi, preoți și diaconi, cu ocazia sărbătorii Sfântului Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor

Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, ÎPS Irineu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, ÎPS Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei și Exarh Patriarhal, ÎPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, ÎPS Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, ÎPS Epifanie, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, ÎPS Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, ÎPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, ÎPS Timotei, Arhiepiscopul Aradului, ÎPS Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS Corneliu, Episcopul Hușilor, PS Lucian, Episcopul Caransebeșului, PS Sofronie, Episcopul Ortodox Român al Oradiei, PS Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, PS Vincențiu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, PS Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului, PS Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanașilor, PS Visarion, Episcopul Tulcii, PS Petroniu, Episcopul Sălajului, PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, PS Daniil, Episcop administrator al Episcopiei Dacia Felix (Serbia), PS Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei,

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi și Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, alături de ierarhi și preoți prezenți la hramul Catedralei patriarhale din București

PS Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, PS Mihail, Episcopul Ortodox Român al Australiei și Noii Zeelande, PS Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicepatriarhal, PS Vasile Someșeanul, Episcop-vicepatriarhal al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, PS Paisie Lugojeanul, Episcop-vicepatriarhal al Arhiepiscopiei Timișoarei, PS Sofian Brașoveanul, Episcop-vicepatriarhal al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, PS Emilian Lovișteanul, Episcop-vicepatriarhal al Arhiepiscopiei Râmnicului, PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicepatriarhal al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicepatriarhal al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preafericitul Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei, a rostit un cuvânt de învățătură, pe care îl redăm mai jos integral, în care a evidențiat relațiile de comuniune duhovnicească și de ajutorare reciprocă care au existat în istorie între păstorii scaunului apostolic întemeiat de Sfântul Apostol și Evangelist Marcu în Alexandria Egiptului și domnitorii și păstorii duhovnicești ai poporului român.

Cuvântul Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Patriarhul Alexandriei, la sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou

*„Preafericirea Voastră,
Preafericite Părinte Daniel, Patriarhul României,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
Iubiți frați în Domnul și împreună liturghisitori,
Excelențele voastre,
Domnilor reprezentanți ai autorităților de stat,
Binecuvântat popor al lui Dumnezeu,*

În Taina Dumnezeieștii Euharistiei se arată și se exprimă în chip desăvârșit dragostea nemărginită, mila și prezența iubitoare veșnică a lui Dumnezeu în lume. Totodată, Taina Jertfei Domnului arată calea duhovnicească pe care avem datoria sfântă să o străbatem în viață, ca să dăm mărturia cea bună și să devenim sfeșnice luminoase și sare a pământului. În felul acesta, urmăm pilda Sfinților Bisericii noastre, care, pășind pe calea cea strâmtă, s-au făcut pentru totdeauna purtători ai Harului Sfântului Duh.

Astăzi, avem deosebita cinste de a săvârși sfânta slujbă a Jertfei nesângeroase alături de Preafericirea Voastră, răspunzând cu plăcere la invitația pe care ați adresat-o cu amabilitate, în duhul dragostei frățești, aceea de a vizita Preasfânta Biserică din România și de a prăznui, împreună, sfânta pomenire a Cuviosului Dimitrie cel Nou, Apărătorul și Ocrotitorul Bucureștilor. Pentru poporul român, pomenirea acestui Sfânt, care se săvârșește întru miros de bună mireasmă duhovnicească, înseamnă izbăvirea din nevoi și întărire în dreapta credință.

Cuviosul Dimitrie L-a iubit din tot sufletul pe Hristos, a luptat lupta cea bună a dreptei credințe și a preaslăvit pe Dumnezeu în cuvânt și faptă. El a primit din belșug Dumnezeiescul Har și, mai ales, harisma facerii de minuni, întrucât și-a trăit viața sub semnul răbdării în tăcere, al privegherii în rugăciune, al acriviei în împlinirea voinței dumnezeiești, luând aminte totdeauna la mărturisirea adevărului evanghelic.

Slăvit să fie, așadar, numele Preabunului Dumnezeu, Care neconținut evidențiază roadele lucrării Sfântului Duh în mijlocul neamului sfânt al creștinilor ortodocși, și-i arată lumii pe Sfinții Săi, din toate veacurile, de la începutul răspândirii cuvântului Sfintei Evanghelii până în zilele noastre.

În formularea propovăduirii cuvântului Sfintei Evanghelii, un rol determinant l-au avut, pentru întreaga Biserică, deschizătorii de drumuri în tainele teologiei, care au trăit pe pământul Egiptului. După predicarea cuvântului lui Dumnezeu cel de viață purtător și mucenicia, la anul 68 după Hristos, a Sfântului Apostol și Evanghelist Marcu, Luminătorul Egiptului, în această țară roditoare a Nilului, au apărut mari personalități creștine, între care se numără scriitorii bisericești ca Origen, Clement Alexandrinul și Panten, asceți și monahi precum Sfântul Antonie cel Mare, Cuvioșii Pahomie, Pimen și Isidor Pelusiotul, Părinți și învățători ai lumii, cum au fost arhiepiscopii și patriarhii Alexandriei, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Chiril și Sfântul Ioan cel Milostiv. Aceștia, găsind aici un pământ roditor duhovnicește, au dezvoltat învățătura creștină și au făcut să strălucească peste veacuri lumina ei. Această învățătură constituie comoara duhovnicească de mare preț lăsată, ca patrimoniu sfânt, celorlalte Biserici Ortodoxe.

Moștenirea transmisă de ei a stat la originea legăturilor duhovnicești dintre străvechea Biserică a Alexandriei și Biserica Ortodoxă Română. Sunt legături trainice statornicite de veacuri și călite în focul trecerii timpului. Ele au luat forma susținerii reciproce în momentele critice de răscruce ale istoriei bisericești, în general, și mai ales ale perioadei cuprinse între sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVIII-lea. Așa au înaintat Bisericile noastre împreună, pe căile istoriei, în duhul iubirii fraternelor.

Pe de o parte, Biserica Alexandriei, prin intermediul unor patriarhi, mitropoliți, episcopi și simpli clerici sau monahi, a oferit un neprețuit ajutor misionar și teologic Bisericii Române, în lupta dusă pentru păstrarea identității ortodoxe autentice în fața influențelor religioase apusene. La rândul ei, Biserica Ortodoxă Română și domnitorii Principatelor dunărene au oferit în schimb susținere materială Tronului Patriarhal al Sfântului Marcu, darul susținerii materiale fiind de importanță vitală pentru supraviețuirea sa în vremurile grele ale dominației otomane.

Caracteristic este faptul că, dintre cei 17 patriarhi care au păstorit în Alexandria, de la sfârșitul secolului al XVI-lea până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, 10 au călătorit în Principatele dunărene, unde au propovăduit credința adevărată și au combătut prozelitismul subversiv exercitat de propaganda catolică. Doi dintre ei, patriarhii Mitrofan Critopulos și Nichifor, au trecut la cele veșnice în cursul călătoriilor făcute în Țările Române, în timp ce patriarhul Matei Psaltul a fost întronizat în Catedrala mitropolitană din București. Desigur, nu este

întâmplător faptul că, în această perioadă, urcă pe Tronul Sfântului Evanghelist Marcu arhipăstori aparținând, prin devotament, Bisericii Răsăritene de pretutindeni și care au fost străluciți apărători ai dogmelor credinței dreptmăritoare, în frunte cu Sfinții Meletie Pigas și Chiril Lucaris, patriarhii Alexandriei.

Primul dintre ei, Sfântul Meletie Pigas (1590-1601), încuraja și ridică moralul voievozilor Mihnea al II-lea al Țării Românești și Petru cel Șchiop al Moldovei, prin scrisori adresate lor încă din vremea când era protosinghel al Tronului alexandrin. Totodată, manuscise cu operele sale, privind învățătura de credință ortodoxă și combaterea primatului papei de la Roma, circulau și în Țările Române, pentru luminarea dreptcredincioșilor creștini. Dar, și ca locțiitor al Tronului Ecumenic, după moartea patriarhului Ieremia, în septembrie 1597, Meletie Pigas a apărat revendicările îndreptățite ale românilor, în calitate de mijlocitor între Înalta Poartă și Voievodul Țării Românești, Mihai Viteazul.

De asemenea, al doilea dintre ei, Sfântul Chiril Lukaris, însoțit de către viitorul patriarh al Alexandriei, Mitrofan, vizita, pe la anul 1613, Țara Românească la invitația Voievodului Radu Mihnea. În cursul șederii de doi ani aici, a străbătut neobosit Principatele Române și, prin cuvântări și predici, a contribuit substanțial la luminarea credincioșilor din Țările Române, în ceea ce privește deosebirile dogmatice dintre ortodocși și catolici. El a săvârșit și slujba de sfințire a bisericii Mănăstirii „Sfânta Treime”, din București, astăzi Mănăstirea „Radu Vodă”. Totodată, el a primit multe donații, între care, la loc de frunte, se află închinarea Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului”, din Stănești-Vâlcea, Patriarhiei Alexandriei. Veniturile realizate din gestionarea proprietăților dependente de această mănăstire, dar și de alte mănăstiri, care aveau să fie închinare mai târziu, au susținut substanțial Tronul Patriarhal, până la confiscarea averilor mănăstirești, în luna decembrie 1863.

A doua călătorie misionară în Țara Românească a patriarhului Chiril Lukaris a avut loc la începutul anului 1620, cu puțin timp înainte ca Sfântul Sinod al Tronului Ecumenic - atunci vacant - să-l transfere din Alexandria la Constantinopol. Păstorirea sa, plină de peripeții, nu i-a îngăduit să viziteze încă o dată Țările Române, însă a păstrat legături de suflet cu locuitorii acestora, chiar până la moartea sa mucenicească, în 27 iunie 1638.

Cu toate acestea, călătoriile misionare pe pământul românesc au efectuat și alți întâistătători din Alexandria. Astfel, la anul 1618,

este menționată în documente prezența la Târgoviște a patriarhului Gherasim Spartaliotis (1620-1636), ca arhimandrit atunci; din corespondența acestuia reiese că, în deceniul al III-lea al secolului al XVII-lea, s-a îngrijit să trimită grupuri de propovăduitori în Principatele dunărene, sub îndrumarea preotului Ioanichie, viitor patriarh al Alexandriei.

De asemenea, Partenie I, patriarhul Alexandriei (1678-1688), a întreprins și el călătorii misionare în Țările Române pentru a le oferi sprijin spiritual. Astfel, în anul 1683, acesta a dat binecuvântarea pentru traducerea în limba română a Dumnezeieștii Liturghii și publicarea acesteia într-o ediție nouă, la Iași, de către mitropolitul Dosoftei.

Succesorul său în tronul patriarhal, Sfântul Gherasim Palladas (1688-1710), a menținut strânse legături cu domnitorii români. Împreună cu patriarhul Hrisant al Ierusalimului, în timpul celei de a treia călătorii în Țările Române, a instalat în Tronul Mitropolitan din București pe Antim Ivireanul, episcopul Râmnicului, în Duminica Ortodoxiei din anul 1708.

Legături strânse cu domnitorii și poporul român a avut și patriarhul Samuil Kapasulis al Alexandriei (1710-1723). Persoana lui se bucura de o apreciere și încredere atât de mari, încât, în cursul șederii sale de trei ani în Țările Române, între 1715 și 1718, a fost chemat, ca unul care avea titlul de judecător al lumii, să rezolve chestiuni delicate ce provocau disensiuni.

Părintele duhovnicesc al domnitorului Constantin Mavrocordat a fost patriarhul Matei (1746-1765), denumit psaltul, pe vremea când era stareț al Mănăstirii Zlătari din București, cu titlul de mitropolit al Libiei. Pe toată durata patriarhatului său, Matei a purtat corespondență familiară cu domnitorul Țării Românești. Scrisorile sale poartă amprenta dragostei părintești față de binefăcătorul său și a dispoziției nepuizabile de a-l călăuzi și sfătui oricând.

Despre continuarea acestor legături există multe mărturii în corespondența patriarhală. Cu toate acestea, călătoriile întâistătătorilor Bisericii din Alexandria au încetat, în primul rând, din cauza evoluțiilor istorice, a tulburărilor și reazezărilor din Imperiul Otoman.

Tradiția vizitelor efectuate de patriarhii Alexandriei în Țările Române a fost reînviată, în luna iunie a anului 1958, de către patriarhul Hristofor al II-lea (1939-1967), cu prilejul aniversării unui deceniu de patriarhat al pururea pomenitului patriarh Justinian al României (1948-1977). Aceasta fusese precedată de vizita la Alexandria, în luna mai a anului 1927, a primului patriarh al României, Miron

Cristea (1925-1939). Vizita patriarhului Miron constituia expresia recunoștinței pentru acordul dat de străvechea noastră Patriarhie, atât pentru proclamarea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (25 aprilie 1885), cât și pentru ridicarea acesteia la demnitatea de Patriarhie (25 februarie 1925).

Legăturile spirituale s-au reînnoit prin vizita efectuată, la sfârșitul anului 1971, de către patriarhul Nicolae al VI-lea al Alexandriei (1968-1986), care a participat la prăznuirea pomenirii Cuviosului Dimitrie cel Nou, sărbătorit astăzi. La rândul său, patriarhul Justinian al României a participat la sfințirea reședinței patriarhale din Alexandria, în ziua de 29 noiembrie 1971.

În sfârșit, pururea pomeniții noștri înaintași, bine-cunoscutul Partenie al III-lea, părintele nostru duhovnicesc, și Petru al VII-lea au vizitat Biserica din România în anii 1996 și, respectiv, 2003. Am avut și eu binecuvântarea să fac parte din delegația însoțitoare a pururea pomenitului patriarh Partenie al III-lea, în cursul vizitei sale în România, pe atunci având demnitatea de episcop de Cirene. Iar astăzi dăm slavă Domnului nostru Iisus Hristos, Întemeietorul Bisericii, că revenim în pelerinaj la București, în calitate de Întâistătător al Tronului Patriarhal din Alexandria, care deține locul al II-lea în Dipticele Bisericii Ortodoxe și totodată în calitate de continuator al legăturilor noastre frățești.

Preafericirea Voastră,

Prin cuvântul nostru, am încercat să prezentăm din punct de vedere istoric relațiile multi-seculare desfășurate în duhul dragostei în Hristos și al reciprocității care călăuzesc Bisericele noastre. Ceea ce dorim să subliniem este faptul că aceste relații, sincere și foarte bune, vor continua spre slava lui Dumnezeu și spre folosul sufletesc al poporului creștin din patriarhiile noastre. Prin aceste relații urmărim, totodată, să dăm împreună mărturia ortodoxă în fața lumii contemporane atât de tulburate. Lumea dorește să cunoască Adevărul astăzi, când au loc multe schimbări radicale la nivel mondial. Responsabilitatea noastră este să proclamăm, cu timp și fără timp, unitatea pe care o avem în legătura dragostei și să rămânem statornici în tot ceea ce Sfânta noastră Biserică a instituit, prin Sinoadele Ecumenice și locale.

Continuitatea istorică și legătura dragostei constituie premisa indiscutabilă și, totodată, certitudinea că trăirea duhovnicească a Bisericii se va continua și în viitor.

Pe de o parte, se va continua în centrele bisericești și în jurisdicțiile lor, așa cum acestea au fost clarificate și stabilite irevocabil prin sfintele canoane și tomosurile de întemeiere a Bisericilor, iar pe de altă parte se va propovădui la toate neamurile, după porunca lui Hristos Cel Înviat: „Mergând, învățați toate neamurile”, în spiritul fidelității față de moștenirea duhovnicească lăsată de Sfinții Apostoli.

Iată care este cerința noilor realități sociale și culturale: sprijinirea reciprocă și întrajutorarea tuturor, întrucât lucrarea patriarhiilor, fie străvechi, fie apărute ulterior în istorie, este unitară, așa cum Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolică este neîmpărțită.

Încheind cuvântul nostru, Vă mulțumim călduros pentru dragostea, primirea cordială și ospitalitatea Preafericirii Voastre. La rândul nostru, Vă încredințăm că cinștim și respectăm Biserica Ortodoxă Română și Sfântul Sinod al Înaltpreasfințiților și Preasfințiților arhieriei din jurul Preafericirii Voastre. În aceste momente, Vă îmbrățișăm pe toți cu sărutarea frățească a dragostei în Domnul. Cu aceeași sărutare, îmbrățișăm cinștitul cler, care slujește jertfelnic Biserica lui Hristos din România. Îmbrățișăm pe nevoitorii monahi și monahii și pe întregul popor român credincios. Tuturor le împărtășim, din toată inima, binecuvântarea Sfântului Apostol și Evanghelist Marcu, Luminătorul și Ocrotitorul Patriarhiei Noastre, prin cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate Efesenilor Dumnezeu Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duhul înțelepciunii și al descoperirii, spre deplina Lui cunoaștere, și să vă lumineze ochii inimii, ca să pricepeți care este nădejdea la care v-a chemat, care este bogăția slavei moștenirii Lui, în cei sfinți (*Efesenii 1, 17-18*). Amin!”.

† TEODOR AL II-LEA

Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi

După cuvântul Întâistătătorului Patriarhiei Alexandriei, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit acestuia pentru bucuria pe care a făcut-o credincioșilor români de a fi în mijlocul lor și a-i binecuvânta cu ocazia cinștirii unui sfânt atât de iubit, cum este Sfântul Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor. „Dorim să exprimăm recunoștința noastră față de Preafericitul Părinte Teodor al II-lea al Alexandriei și al întregii Africi pentru marea bucurie pe care ne-a făcut-o în aceste zile fiind prezent aici, la București, și slujind împreună cu noi, astăzi, la marea sărbătoare a Sfântului Cuvios Dimitrie

cel Nou. Este o bucurie mare pentru că Preafericirea Sa este un prieten al Bisericii noastre și îi mulțumim, în mod deosebit, pentru predica în care ne-a arătat cât de mult și cât de frumos au cooperat pe plan misionar, pentru apărarea credinței ortodoxe, patriarhii Alexandriei și domnitorii Țărilor Române și păstorii duhovnicești ai acestor teritorii”, a precizat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

În continuare, Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolitul de Patras, a citit mesajul Preafericitului Ieronim al II-lea, Arhiepiscopul Atenei și al Întregii Grecii, iar Preasfințitul Naum, secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, a transmis mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Maxim al Bulgariei.

**Mesajul Preafericitului Ieronim,
Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade,
la sărbătoarea „Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou”**

„Cu multă bucurie duhovnicească, izvorâtă din adâncul inimii, am primit și, cu mare mulțumire sufletească, am răspuns invitației Preafericirii Voastre de a participa la manifestările sărbătorești atât de însemnate, desfășurate cu prilejul sfintei pomeniri a Ocrotitorului Bucureștilor, Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, apărătorul și izbăvitorul poporului român binecredincios.

Așadar, cu iubire de frate în Hristos și iubitor de prăznuire fiind, sărbătorim și noi împreună cu Preafericirea Voastră în dragoste și comuniune frățească. De aceea, dorim să fim părtași la bucuria Bisericii Ortodoxe Române soră, în cursul acestor ceremonii și sfinte adunări ale poporului, pentru săvârșirea dumnezeieștilor slujbe. Cu suflet curat, trimitem, prin Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolit de Patras, Cinstitul cap al Sfântului, slăvitului și întru tot lăudatului Apostol Andrei cel întâi chemat, podoaba și lauda orașului Patras, unde Dumnezeiescul Har a binevoit să se pună cinstita cruce a muceniciei sale drept piatră de temelie, pe care s-a înălțat Sfânta Mitropolie din acel loc. Cu adâncă emoție, preaslăvim pe Domnul, deoarece, în acest fel, se dă fiilor duhovnicești ai Bisericii Ortodoxe Române posibilitatea de a primi har și binecuvântare de la slăvitul Apostol Andrei, care a urmat pătimirilor Mântuitorului nostru Hristos și s-a învrednicit să fie întemeietor și ocrotitor al Bisericii Constantinopolului și al poporului dreptcredincios din Patras. Totodată, preaslăvim pe Dumnezeu

și pentru că, prin venirea în România a Înaltpreasfințitului Hrisostom, Mitropolit de Patras, ca delegat al Preasfintei Biserici a Greciei, ni se dă prilejul să vestim, cu glas mare, pretutindenți, unitatea în Iisus Hristos și comuniunea dintre Bisericile noastre ortodoxe surori, potrivit datinilor sfinte lăsate de Sfinții Apostoli și de Sfinții Părinți.

Aceste preasfinte moaște izvorătoare de har, care sunt mai de preț decât orice comoară și pietre scumpe, vor înflori îmbelșugat, în timpul șederii lor în România, spre desfătarea sufletească, întărirea și sfințirea credincioșilor. Vor străluci «în mijlocul casei» Bisericii Preafericirii Voastre, ca o nesecată comoară de binecuvântare și sfințire. Comoara aceasta va îmbogăți sufletele și le va potoli foamea de har sfințitor, va aduce izbăvire și va revărsa tămăduiri. Totodată, prezența acestor sfinte moaște, aduse spre închinare, va propovădui tuturor harul lui Dumnezeu care pururea sălășluiește în ele, izvorând din puterea dumnezeiască și care răsplătește întotdeauna sufletele cu mântuire, luminare și tămăduire.

Transmițându-vă urări din partea Bisericii Ortodoxe a Greciei, care este de origine apostolică paulină, și întărindu-ne pe unitatea aceleiași credințe în Hristos împărtășită deopotrivă de popoarele noastre, vă urăm din tot sufletul ca Domnul Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, *Cel ce este minunat întru sfinții Săi* să Vă dea putere în cinstita slujire de întâi ierarh al Bisericii Ortodoxe Române și să reverse din belșug harul binecuvântărilor Sale, izvorâte din comorile dumnezeiești, peste clerul și poporul român cel iubitor de Dumnezeu, aflat în jurul Preafericirii Voastre. Amin!”.

† IERONIM

Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade

Mesajul Preafericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bulgariei, la sărbătoarea „Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou”

„Preafericirea Voastră, iubite în Hristos frate și coslujitor,

Astăzi, 27 octombrie, când Sfânta Biserică Ortodoxă cinstește memoria Sfântului Dimitrie cel Nou din Basarabov, Ocrotitorul orașului București, capitala României, primiți, în numele nostru și din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, salutări frățești și urări de sănătate, însuflețire duhovnicească și prosperitate în fap-

ta Evangheliei, către care, după cuvintele Apostolului popoarelor (*Romani 1, 1*), toți suntem permanent chemați.

Rugăciunile Sfântului Dimitrie cel Nou, Dătătorul de viață să vă întărească pe drumul nu atât de ușor, dar nobil al slujirii Voastre patriarhale, pentru preamărirea numelui Său între popoare și răspândirea bunei vestiri la toată făptura (*Matei 28, 19*).

Cinstirea Sfântului Dimitrie cel Nou este foarte scumpă și pentru creștinii ortodocși din Bulgaria și stă drept mărturie pentru legăturile frățești străbune dintre poporul bulgar și poporul român. Cu rugăciune de mulțumire către Dumnezeu, nu de mult noi am primit o părticică din sfintele moaște ale preacuviosului, predată nouă cu binecuvântarea vrednicului și întotdeauna pomenitului vostru predecesor, patriarhul Teoctist. Mănăstirea din Basarabov, care se afla în granițele eparhiei bulgare de Ruse, în care preacuviosul s-a ostenit călugărește și unde scumpul dar frățesc a fost așezat spre păstrare și închinare, este un centru duhovnicesc secular și de meditație pentru creștinii ortodocși ai Bisericilor noastre surori.

Preafericirea Voastră,

Vă felicităm încă o dată cu ocazia sărbătorii Sfântului Dimitrie din Basarabov, care este ocrotitor spiritual al Capitalei voastre de Dumnezeu protejată, rugăm pe Domnul să ne întărească puterile spirituale și așa, în iubire frățească comună și fapte bune, să continuăm să zidim Casa lui Dumnezeu care este 'Biserica Dumnezeului celui viu, stâlpul și temelie adevărului' (*1 Timotei 3, 15*).

Ne încredințăm sfintelor voastre rugăciuni și rămânem al Preafericirii Voastre, în Hristos, frate și coslujitor."

† MAXIM

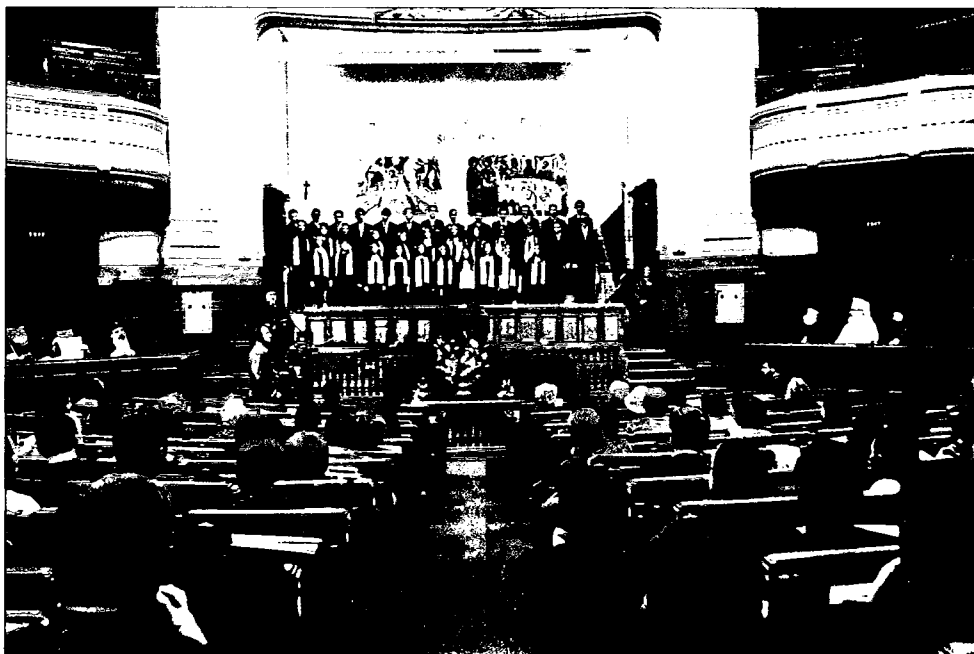
Patriarhul Bulgariei

La finalul Sfintei Liturghii, patriarhii celor două Biserici Ortodoxe, a României și a Alexandriei, au oferit unul altuia daruri simbolice, ca semne de prețuire și mărturii comune ale cooperării misionare. Preafericitul Patriarh Teodor al II-lea a primit, din partea Părintelui Patriarh Daniel, un set de însemne arhieresti (o cruce patriarhală și două engolpioane), o icoană a Maicii Domnului-Prodromița, copie după originalul care se află în Schitul româ-

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, oferind Preafericitului Părinte Patriarh Daniel un engolpion arhieresc cu chipul Sfântului Apostol Marcu

nesc Prodromu din Sfântul Munte Athos, precum și două icoane: a Sfântului Dimitrie cel Nou și a Sfântului Apostol Andrei. Patriarhului României i-au fost dăruite un engolpion arhieresc cu chipul Sfântului Apostol Marcu, întemeietorul Scaunului apostolic al Alexandriei, și un set de vase liturgice. Cu acest prilej, Întâistătătorul Alexandriei și al întregii Africi i-a adresat Preafericitului Părinte Patriarh Daniel invitația de a efectua o vizită frățească în Africa, la sfințirea bisericii parohiei românești și a celei grecești din Johannesburg, Africa de Sud. De asemenea, Preafericitul Patriarh Daniel a oferit Înaltpreasfințitului Hrisostom de Patras un engolpion și o cruce arhierescă, icoana Maicii Domnului-Prodromița și două icoane cu Sfântul Mucenic Dimitrie cel Nou și cu Sfântul Apostol Andrei. Ierarhul grec i-a dăruit, la rândul său, Preafericirii Sale o cărjă arhierescă, ca simbol al responsabilității pastorale pe care ierarhul o are pentru Biserică. Apoi, Patriarhul României le-a mulțumit tuturor pentru prezență: reprezentanților Bisericilor Ortodoxe surori, ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, preoților, diaconilor, organizatorilor, oficialităților prezente și pelerinilor.

Moment din timpul Concursului Național de muzică eclezială corală „Lăudați pe Domnul” (ediția a IV-a), Aula Magna „Teoctist Patriarhul”, Palatul Patriarhiei

Manifestările dedicate sărbătorii *Sfântului Dimitrie cel Nou din Basarabi* s-au încheiat seara, în prezența celor doi patriarhi, cu finala Concursului Național de muzică eclezială corală „Lăudați pe Domnul” (a IV-a ediție), desfășurat în *Aula Magna „Teoctist Patriarhul”,* din Palatul Patriarhiei. De asemenea, au mai fost prezenți membrii Permanenței Consiliului Național Bisericesc, ai Permanenței Arhiepiscopiei Bucureștilor, delegațiile Patriarhiei Alexandriei și Bisericii Greciei, cadre didactice, studenți teologi și elevi seminariști, dar și alți invitați.

În cea de-a treia zi a vizitei Sale pastorale în Patriarhia Română, vineri, 28 octombrie, Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, a vizitat expoziția „Sfântul Botez și Sfânta Cununie în arta bisericească ortodoxă”, organizată de Sectorul Patrimoniul cultural bisericesc al Patriarhiei Române, în colaborare cu Sectorul cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Muzeul Național al Satului și Muzeul Țăranului Român, apoi a participat la Ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, desfășurată în *Aula Magna „Teoctist Patriarhul”* din

Palatul Patriarhiei și prezidată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Tema centrală a ședinței a fost *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii* în Patriarhia Română. La acest eveniment solemn au mai fost invitați: Înaltpreasfințitul Georgios, Mitropolit de Accra, Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolit de Patras. În afara membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor invitați, în sală au fost prezenți membrii Permanenței Consiliului Național Bisericesc și ai Permanenței Arhiepiscopiei Bucureștilor, cadre didactice, protopopi, preoți din Capitală și împrejurimi, monahi, studenți teologi și elevi seminariști.

Ședința a fost deschisă de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române care a rostit un cuvânt în care a vorbit, printre altele, despre semnificația Tainelor Sfântului Botez și a Sfintei Cununii în viața familiei creștine. „Sfântul Botez și Sfânta Cununie înseamnă, de fapt, cele două Taine majore prin care se edifică duhovnicește familia creștină. Mai pe scurt spus, anul 2011 este *Anul Familiei creștine*. Se cunoaște cât de importantă este familia în viața societății, dar mai ales în viața Bisericii, pentru că fără familie nu putem înțelege bine

Moment din timpul Ședinței solemne a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Aula Magna „Teoctist Patriarhul” - Palatul Patriarhiei, 28 octombrie 2011

Taina Bisericii și nici fără Biserică nu putem înțelege bine vocația sfântă și eternă a iubirii din familie”, a precizat Preafericirea Sa.

În continuare, Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, a rostit un cuvânt cu ocazia acestei ședințe solemne a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române în care a vorbit mai ales despre relațiile de cooperare și reciprocitate dintre cele două Biserici surori, evidențind responsabilitatea de a întări aceste legături. „[...] Nemăsurata milă a lui Dumnezeu a pus pe umerii noștri, arhieriei celor două Biserici, responsabilitatea de a continua să înaintăm împreună, pe calea unității, în duhul iubirii frățești, făcându-ne răspunzători înaintea judecății istoriei bisericești. Este datoria noastră comună să păstrăm, să apărăm și să transmitem mai departe, generațiilor următoare, comoara moștenirii sfinte, pe care și noi am primit-o de la înaintașii noștri, moștenirea pe care Sfinții Părinți ai Bisericii au consfințit-o odinioară, fără să o altereze. Ei ne-au încredințat-o prin sfintele canoane, prin scrierile și tradițiile sfinte, prin cuvintele, proorociile și poruncile lui Dumnezeu, care nu pot fi schimbate. Toți cunoaștem

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi acordând Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Ordinul „Sfântului Apostol Marcu”

foarte bine că suntem păstrători, păzitori și apărători ai acestei imense bogății spirituale. Nimic nu adăugăm și nimic nu lăsăm la o parte, așa cum rostim în mărturisirea credinței arhieresti, respectându-ne și cinstindu-ne pe noi înșine și unii pe alții. Pe baza acestor premise ne întâlnim astăzi în cadrul acestei ședințe solemne a Sfântului Sinod, prin care dăm expresie încă o dată, în mod hotărât, sistemului sinodal de conducere al Bisericii Ortodoxe Răsăritene, în cadrul jurisdicțiilor canonice ale Bisericilor Autocefale locale. Pe de o parte, ne obligăm să respectăm, la modul absolut, hotarele geografice ale acestor jurisdicții, iar pe de altă parte, suntem datori să luăm parte, în spiritul dragostei frățești, la strădaniile pastoral-duhovnicești ale Bisericilor surori [...]”, a mărturisit Patriarhul Alexandriei.

În cadrul acestei ședințe, Patriarhul Alexandriei a acordat Patriarhului României cea mai înaltă distincție din cadrul Patriarhiei Alexandriei, Ordinul „Sfântul Apostol Marcu” în grad de mare cruce. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit pentru distincția acordată, arătând că acest ordin onorează Biserica Ortodoxă Română și „este un semn de progres care trebuie făcut în viitorul apropiat în relațiile noastre frățești, o intensificare a misiunii în lumea de astăzi”, după cum a spus Preafericirea Sa.

Apoi, Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, a dat citire sintezei dedicate *Anului omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*, sinteză care cuprinde evaluări ale celor mai importante manifestări cu caracter religios, cultural și mediatic organizate în anul 2011 de către eparhiile din țară și străinătate ale Patriarhiei Române. „Ședința solemnă de astăzi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române vine să încununeze întreaga activitate a ierarhilor, clericilor, cadrelor didactice, monahilor și a altor ostenitori din cadrul Bisericii sau a instituțiilor de învățământ teologic și cercetare de aprofunda importanța și actualitatea învățaturii de credință referitoare la Taina Sfântului Botez și a Sfintei Cununii, precum și a importanței acestor două Taine pentru viața credincioșilor”, se precizează în Referatul citit de Preasfințitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal.

În continuare, a fost difuzat filmul documentar „Familia în atenția Bisericii”, realizat de postul de televiziune TRINITAS TV al Patriarhiei Române, și au fost prezentate unele noutăți editoriale apărute la Editurile Patriarhiei Române și la Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Procesiune cu moaștele Sfântului Apostol Andrei pe străzile Municipiului Sibiu

La final, Înaltpreasfințitul Mitropolit Hrisostom de Patras a rostit un scurt cuvânt, apoi Ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a încheiat cu un cuvânt al Patriarhului României.

După Ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, precum și cu delegația grecească, aflată în țară cu moaștele Sfântului Apostol Andrei, și alți ierarhi români au plecat la Sibiu pentru a lua parte la evenimentele dedicate proclamării canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Primirea oaspeților de seamă s-a făcut printr-un *Te Deum*, urmat de cuvântările de bun-venit și de binecuvântări ale celor doi patriarhi, ale ierarhilor din Grecia și a Înaltpreasfințitului Mitropolit Laurențiu.

În ziua ceremoniei de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, sâmbătă, 29 octombrie, cei doi Întâistătători, cărora li s-au adăugat în sobor 32 de ierarhi, au oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu. La eveniment au participat numeroși reprezentanți ai instituțiilor de stat, în frunte cu domnul Traian

Bănescu, Președintele României, reprezentanți ai Guvernului, ai Bisericilor surori, autorități locale, protopopi, preoți, profesori și oameni de cultură, tineri studenți și elevi, dar și mii de credincioși care au dorit să participe și să se închine moaștelor Sfântului Apostol Andrei și ale noului sfânt ierarh, Andrei Șaguna.

La finalul Sfintei Liturghii a început ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna, prin cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel care a vorbit celor prezenți despre cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă, despre Sfântul Ierarh Andrei Șaguna și despre motivul aducerii Cinstului Cap al Sfântului Apostol Andrei în Transilvania - binecuvântarea Sfântului Apostol Andrei cuprinzând, astfel, cele trei mari provincii Românești (Moldova, Țara Românească și Transilvania).

După cuvântul de învățătură rostit de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, a avut loc proclamarea oficială ca sfânt a Mitropolitului Andrei Șaguna, prin citirea *Tomos*-ului Sinodal, de către Preasfințitul Părinte Ciprian

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel alături de ierarhi, preoți și diaconi în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu ocazia proclamării canonizării Sfântului Ierarh Șaguna

*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel arătând Tomosul de canonizare
a Sfântului Ierarh Andrei Șaguna*

Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal și secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prezentarea icoanei Sfântului și închinarea la racla ce adăpostește sfintele sale moaște.

A urmat cuvântul Preafericitului Teodor al II-lea , Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, care și-a exprimat bucuria de a participa la o sărbătoare atât de mare pentru țara noastră. „Îndată după ce voi încheia acest pelerinaj în România și mă voi întoarce în Africa, voi continua călătoriile mele misionare în 18 țări și voi duce cu mine această bucurie pe care am trăit-o în aceste zile. De aceea, simt că mă voi întoarce mult mai întărit și mai puternic atunci când voi merge, timp de 7 sau 8 ore, pe drumuri încă desfundate din pădurile tropicale ale Africii, fiind convins că mă va însoți rugăciunea Preafericirii Voastre, precum și rugăciunea tuturor ierarhilor, clericilor și dreptcredincioșilor creștini de aici din România”, a mărturisit Preafericirea Sa.

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea a oferit apoi în dar Înaltpreasfințitului Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, o Sfântă Evanghelie și un engolpion cu chipul Maicii Domnului.

În continuare, a urmat cuvântul Înaltpreasfințitului Hrisostom, Mitropolit de Patras, în care acesta a vorbit despre cei doi sfinți, Sfântul Apostol Andrei și Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, și despre lupta lor pentru mărturisirea credinței și iubirii în Hristos.

La rândul său, Înaltpreasfințitul Mitropolit Laurențiu, în cuvântul său, și-a exprimat, printre altele, bucuria trăirii acestui moment binecuvântat și a dăruit Patriarhului României o cruce de binecuvântare, o icoană cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, trei scrieri în original ale Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, precum și un album dedicat Catedralei Mitropolitane din Sibiu. De asemenea, Înaltpreasfinția Sa a dăruit Patriarhului Alexandriei o Cruce de binecuvântare și o icoană cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, iar Înaltpreasfințitul Mitropolit Hrisostom i-a oferit icoana cu chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, precum și tuturor membrilor din delegație.

La final, Președintele României, domnul Traian Băsescu, a elogiat personalitatea Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, iar credincioșii s-au închinat icoanei noului sfânt.

Preasfințitul Ciprian Cămpineanul, Episcop-vicar patriarhal, citind Tomosul sinodal de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel binecuvântând credincioșii prezenți la ceremonia de canonizare a Sfântului Ierarh Simion Ștefan

Vizita pastorală a Preafericitului Părinte Patriarh Teodor al II-lea în Patriarhia Română a continuat sâmbătă, 29 octombrie, la Alba-Iulia, unde mii de oameni au venit să participe la cel de-al doilea eveniment mareț din viața bisericească transilvană, și anume, trecerea în rândul sfinților a Mitropolitului Simion Ștefan. Patriarhul Alexandriei, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, și cu ceilalți ierarhi, au poposit sâmbătă seara la Catedrala Reîntregirii din Cetatea Unirii Românilor, unde a fost oficiată o slujbă de *Te Deum*, la finalul căreia, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul de Alba Iulia, a adresat un cuvânt de bun venit distinșilor oaspeți.

În ziua proclamării ca sfânt a Mitropolitului Simion Ștefan, 30 octombrie, Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de 27 de ierarhi și un sobor impresionant de preoți și diaconi, au oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia, la care au participat autorități centrale, județene și locale, invitați de seamă, reprezentanți ai instituțiilor din județul Alba și mii de credincioși. În cadrul Sfintei Liturghii, Preafericitul

Părinte Patriarh Daniel a evidențiat principalele învățături desprinse din Evanghelia duminicii, în care a fost prezentată „Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr”.

La finalul Sfintei Liturghii, ierarhii au mers pe o scenă special amenajată, unde a fost oficiată ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Simion Ștefan. *Tomos*-ul sinodal a fost citit de Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal și secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, apoi s-a intonat troparul Sfântului Simeon Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei.

Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat faptul că bucuria prilejuită de proclamarea canonizării Sfântului Simeon Ștefan este sporită de prezența Cinstiului Cap al Sfântului Apostol Andrei, dar și de prezența Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi.

Adresându-se credincioșilor prezenți la Alba Iulia, Patriarhul Alexandriei, în debutul cuvântului său, a lăudat credința poporului român și a elogiat personalitatea Patriarhului României. Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea a dăruit Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei un dicher și tricher, dar și un engolpion cu icoana Mântuitorului Iisus Hristos.

La rândul său, Înaltpreasfințitul Mitropolit Hrisostom de Patras a rostit un cuvânt în care și-a exprimat bucuria participării la proclamarea oficială a „canonizării a doi mitropoliți din Transilvania, Sfântul Ierarh Andrei Șaguna și Sfântul Ierarh Simeon Ștefan”. După cuvântul rostit, Înaltpreasfințitul Hrisostom a dăruit Înaltpreasfințitului Irineu un epitrahil și un omofor arhieresc, iar pentru Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia a oferit în dar o Cruce de binecuvântare.

La final, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, a rostit un cuvânt în care a vorbit despre personalitatea Sfântului Ierarh Simeon Ștefan.

A șasea zi a vizitei Preafericitului Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi, în Patriarhia Română, a coincis cu o vizită istorică la Mănăstirea Dumbrava din județul Alba și o altă vizită la Palatul Cotroceni, unde a fost primit de Președintele României, domnul Traian Băsescu.

Patriarhul Alexandriei și al Întregii Africi, împreună cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, au vizitat, în data 31 octombrie, Mănăstirea „Sfântul Dimitrie, Izvorătorul de Mir” din localitatea Dumbrava, județul Alba. De asemenea, la eveniment au fost prezenți Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolit de Patras, și alți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. Oaspeții au fost întâmpinați de un grup de copii din cadrul Așezământului social al Mănăstirii. Aici a fost inaugurat un nou corp de camere pentru bătrânii și copiii orfani din județ. Cei doi Întâistătători au binecuvântat apoi Cabinetul stomatologic al Așezământului Mănăstirii Dumbrava, dar și camerele din noua clădire ridicată în incintă, care vor oferi adăpost unor persoane vârstnice.

Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a precizat: „Această legătură între rugăciune și acțiune, între iubirea față de Dumnezeu exprimată în rugăciune, și între iubirea față de semenii exprimată în fapte bune, a luat o amploare deosebită. Avem peste 500 de așezăminte filantropice în Patriarhia Română, dar mai ales în Arhiepiscopia de Alba Iulia, Înaltpreasfințitul Andrei

Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, împreună cu delegațiile, în vizită la Mănăstirea Dumbrava din Județul Alba

*Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
în vizită la Președintele României, domnul Traian Băsescu*

a dezvoltat în mod intens această cooperare între oamenii Bisericii și autoritățile județene, pentru a avea grijă de copii, de bolnavi, de bătrâni, și este mare nevoie pentru că avem multă suferință”.

La rândul Său, Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea a spus: „Preafericirea Voastră vă adresăm, încă o dată, felicitări pentru această lucrare a Bisericii din România. De asemenea, îl felicităm și pe părintele duhovnic de aici, care, cu binecuvântarea chiriarhului, oferă mângâiere duhovnicească și cuvânt bun de întărire atât ostenitorilor, cât și celor care sunt îngrijiți. Mănăstirea fiind înconjurată de multe sate, fără îndoială că poposesc aici și credincioșii din satele învecinate ca să se relaxeze spiritual și să se roage pentru sănătate. Fie ca exemplul acestei mănăstiri să fie luat și de multe alte mănăstiri, nu numai din România, ci și din celelalte Biserici Ortodoxe”.

Tot în ziua de 31 octombrie, Patriarhul Alexandriei, Teodor al II-lea, și Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, au fost în vizită la Președintele României, domnul Traian Băsescu. Delegațiile Patriarhiei Alexandriei și a Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Președintele țării, au

Delegațiile Patriarhiei Alexandriei și Patriarhiei României, împreună cu președintele României, domnul Traian Băsescu, în vizită la Biserica Cotroceni

vizitat Biserica Cotroceni închinată Sfinților Mucenici Serghie și Vah, recent reconstruită. Alături de cei doi Patriarhi au fost prezenți și Înaltpreasfințitul Georgios, Mitropolit de Accra, Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolit de Patras și Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, la care s-au adăugat clerici români și greci. Cu ocazia acestei vizite, Președintele României a primit din partea Preafericitului Patriarh Teodor al II-lea Ordinul „Sfântul Apostol Marcu” și a fost decorat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel cu medalia „Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României”.

În ultima zi a vizitei în România, 1 noiembrie 2011, Patriarhul Teodor al II-lea, alături de Înaltpreasfințitul Georgios, Mitropolit de Accra, Părintele Panteleimon Arathymos, secretarul Cancelariei Patriarhale, Preasfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, și câțiva preoți și diaconi, a mers într-un mic pelerinaj la câteva mănăstiri din Capitală și județul Ilfov, precum și la seminarele teologice din București și de la Mănăstirea Pasărea. Pelerinajul a început la Paraclisul cu hramurile „Învierea Domnului”, „Icoana Maicii Domnului-Prodromița” și „Sfântul Ioan Gură de Aur” de lângă an-

samblul Catedralei Mântuirii Neamului. Patriarhul Alexandriei și-a exprimat bucuria de a fi în lăcașul de cult unde a putut să se închine la o părticică din moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur, pentru ca sfântul să-l ajute în călătoriile misionare pe care le va începe imediat după întoarcerea Sa pe continentul african, unde este mare nevoie de biserici și spitale. După ce Preafericirea Sa a cântat troparul ocrotitorilor lăcașului de cult, a spus că se roagă Bunului Dumnezeu pentru ca acele lucrări de pe șantierul viitoarei Catedrale a Mântuirii Neamului să fie duse la bun sfârșit. În semn de mulțumire pentru frumoasa primire, Patriarhul Alexandriei și al Întregii Africi a oferit Părintelui arhimandrit Ciprian Grădinaru, slujitor la Paraclis, o Cruce de binecuvântare, simbol al Patriarhiei Alexandriei, realizată de părinți ai pustiei, iar apoi, potrivit tradiției, a scris pentru posteritate în Sfânta Evanghelie.

De aici, Preafericitul Teodor al II-lea a mers la Mănăstirea „Radu Vodă”, al cărei sfânt altar a fost sfințit de către Sfântul Ierarh Chiril Lukaris. Preafericirea Sa și-a manifestat bucuria de a intra într-un lăcaș de cult unde se păstrează moaște ale Sfântului Nectarie Taumaturgul și mormântul vrednicului de pomenire patriarh Justinian. Mănăstirii „Radu Vodă”, Preafericirea Sa i-a dăruit o Cruce de binecuvântare, manifestându-și dorința ca la următoarea vizită în România să ofere mănăstirii o icoană a Sfântului Chiril Lukaris și o raclă cu moaște ale sfântului. De asemenea, părintele stareț i-a dăruit Preafericirii Sale o icoană a Mântuitorului Iisus Hristos, Arhiereul Veșnic.

Vizita a continuat la Seminarul Teologic Liceal „Nifon Mitropolitul”, unde a binecuvântat cadrele didactice și elevii seminariști, pe care i-a îndemnat să se roage cât mai mult pentru a fi capabili duhovnicește în propovăduirea Evangheliei Mântuitorului Hristos. Ultimul popas duhovnicesc a fost la Mănăstirea Pasărea și la Seminarul Teologic Liceal „Sfânta Filoftea”. Stavrofora Mihaela Costache, maica stareță a Mănăstirii Pasărea, I-a mulțumit lui Dumnezeu pentru vizita pe care Patriarhul Teodor al II-lea a făcut-o obștii monahale și elevelor. De asemenea, i-a urat Preafericirii Sale sănătate și împlinirea slujirii de mântuire a poporului binecredincios. Mănăstirii Pasărea, Preafericirea Sa i-a dăruit o cruce de binecuvântare și a încredințat că-i va purta în rugăciune pe toți care l-au primit cu bună-credință și, la final Patriarhul Teodor al II-lea a vizitat atelierele mănăstirii.

După pelerinajul la mănăstirile și seminariile din Capitală și județul Ilfov, în seara aceleiași zile, Preafericitul Părinte Patriarh Teodor al II-lea și-a luat

rămas bun, înainte de plecare, de la Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române: „Plecăm în scurt timp spre Patriarhia Alexandriei și aș dori încă o dată să îmi deschid inima și să adresez mulțumiri călduroase Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și întregului popor român. Când am venit în România, tocmai mă întorsesem din lucrarea misionară pe care o săvârșisem în alte țări și, îndată ce voi ajunge la Patriarhie, voi pleca într-o nouă călătorie misionară. Însă, plec foarte fericit cu experiența care am trăit-o în România, știind mai ales că un preaiubit frate în Hristos, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, ne va însoți cu rugăciunile Sale. Preafericirea Voastră sunteți cunoscut peste tot ca o mare personalitate teologică, ca un mare Patriarh, dar înainte de toate sunteți un om al lui Dumnezeu. Vă mulțumesc încă odată din adâncul sufletului și sunt recunoscător întregului popor român pentru această ședere plăcută. La mulți ani, să fie buni și chiar foarte buni”.

La rândul său, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Teodor al II-lea pentru vizita efectuată în România: „Vă mulțumim în mod deosebit, cu multă căldură în suflete, pen-

Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, alături de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, la finalul vizitei sale în România

tru onoarea și bucuria pe care Preafericirea Voastră ne-ați făcut-o în aceste zile, când Sfântul Apostol Marcu, pe care îl reprezentați aici, s-a întâlnit cu Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României. Ne bucurăm foarte mult că reprezentați entuziasmul și bucuria apostolilor de a face misiune, într-o țară care trebuie ajutată să devină mai creștină, adică continentul Africa. De asemenea, ne-ați făcut o mare bucurie pentru că ați reamintit de legăturile frățesti dintre Patriarhia Alexandriei și Biserica Ortodoxă Română. Vă mulțumim că ați deschis o frumoasă și mare perspectivă de cooperare misionară. Noi vă dorim ajutorul lui Dumnezeu, în toată activitatea pe care o aveți acolo, și ajutor mult în toată această lucrare de cooperare panortodoxă în favoarea misiunii în Africa”.

După o vizită de șapte zile în Patriarhia Română, 26 octombrie – 1 noiembrie 2011, foarte bogată în evenimente solemne și popasuri duhovnicești și culturale, delegația Patriarhiei Alexandriei și a Întregii Africi, în frunte cu Preafericitul Părinte Teodor al II-lea, a plecat spre Egipt de pe Aeroportul Internațional „Henri Coandă”. Preafericirea Sa a promis că va reveni în România și va aduce icoana și moaștele Marelui și Sfântului ierarh martir al Alexandriei, Chiril Lukaris.

Summary: The Visit of His Beatitude Father Theodoros II, Pope and Patriarch of Alexandria and All Africa, to the Romanian Patriarchate

Between the 26th of October and the 1st of November 2011, His Beatitude Father Theodoros II, Pope and Patriarch of Alexandria and All Africa, made a pastoral visit to the Romanian Patriarchate. On the 26th of October, His Beatitude Father Daniel, Patriarch of Romania, welcomed the Patriarch of Alexandria on a stage especially erected near the Patriarchal Cathedral. On this occasion was officiated a *Te Deum*, after which the two patriarchs consecrated the new offices of the Patriarchal and Eparchial Administration, which as a matter of fact make up the new see of the Metropolis of Wallachia and Dobrudja (Archbishopric of Bucharest), the new residence of the Holy Synod's Chancellery, and the new studio of the TRINITAS Television, the new offices of the economic and financial department of the Patriarchal Administration and the „Lumina” Newspaper editorial staff.

On the 27th October, the feast day of Saint Demetrios the New and Venerable, that is the second patronal feast day of the patriarchal cathedral, the two high Church

Chiefs officiated the Divine Liturgy, assisted by a vast company of high ecclesiastics. On the 28th of October, His Beatitude Father Patriarch Theodoros II attended the solemn meeting of the Holy Synod, which proceeded under His Beatitude Father Patriarch Daniel's high chairmanship. He also attended the festivals in Sibiu, dedicated to the canonization of two Transylvanian hierarchs, Andrei Șaguna and Simion Ștefan (the 29th of October), and next in Alba Iulia (the 30th of October). It is on these occasions that Patriarch Theodoros II extolled the Romanian people's Christian faith, and, on the 31st of October, he visited Dumbrava Monastery, in Alba county, as well as Cotroceni Palace, where he was welcomed by Mr. Traian Băsescu, President of Romania.

The visit to our country of His Beatitude Father Theodoros II, Pope and Patriarch of Alexandria and All Africa, came to an end on the 1st of November, having made a pilgrimage to a few monasteries in Bucharest and Ilfov county, as well as to the theological seminaries in Bucharest and Pasărea Monastery.

At the end of a seven days' visit to the Romanian Patriarchate, very rich in solemn events and spiritual and cultural halts, the delegation of the Patriarchate of Alexandria and All Africa, headed by His Beatitude Father Theodoros II, left for Alexandria from "Hendri Coandă" International Airport. His Beatitude promised He will come back to Romania and will bring the icon and holy relics of Saint Hierarch and Martyr Kiril Lukaris of Alexandria.

**Mesajul de condoleanțe
al Preafericitului Părinte DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,
la slujba de înmormântare a Înaltpreasfințitului Părinte
Damaskinos Papandreu, primul Mitropolit al Patriarhiei
Ecumenice în Elveția, între anii 1982-2003
(7 noiembrie)**

**Un promotor al sinodalității panortodoxe:
Mitropolitul Damaskinos Papandreu 1936-2011**

Am aflat cu profundă durere de trecerea din această viață, după o îndelungată suferință, a Mitropolitului Damaskinos Papandreu (1936-2011), personalitate marcantă a întregii creștinătăți și bun prieten al Bisericii Ortodoxe Române și al poporului român.

Mitropolitul Damaskinos a absolvit Institutul de Teologie Ortodoxă al Patriarhiei Ecumenice din Halki (1959), apoi și-a continuat studiile postuniversitare în Istoria Bisericii și Filosofia Religiiilor la Universitățile din Bonn și Marburg (1959-1965). A fost

hirotonit ieromonah, apoi ridicat la rangul de arhimandrit, în anul 1961. În anul 1966 a devenit doctor al Facultății de Teologie din Atena și numit Stareț al *Centrului Monahal Ortodox* de la Taizé, Franța.

În anul 1966, cu binecuvântarea Patriarhului Ecumenic Athenagoras, a înființat în Elveția *Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice din Chambésy – Geneva*, unde este numit director (1969).

În anul 1968 a fost înființat *Secretariatul pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*, cu sediul la Chambésy – Geneva, iar Mitropolitul Damaskinos al Elveției este numit coordonator al acestui Secretariat, demnitate exercitată mai bine de treizeci de ani, timp în care a desfășurat o laborioasă și uneori dificilă lucrare în vederea constituirii documentației și alcătuirii rapoartelor pentru *Comisiile interortodoxe pregătitoare* și pentru *Conferințele panortodoxe presinodale*, pentru comunicarea dintre Bisericile Ortodoxe autocefale și pentru dialoguri intercreștine. Eforturile sale multiple, depuse în favoarea practicii sinodalității panortodoxe, au contribuit la familiarizarea creștinilor ortodocși cu problematica viitorului Sinod Panortodox, cu preocupările comune de astăzi ale Bisericilor Ortodoxe autocefale, ajutând pe mulți să înțeleagă că Ortodoxia transcende limitele națiunilor și regiunilor geografice, fiind mărturisirea iubirii lui Dumnezeu pentru întreaga umanitate.

În anul 1970 a fost ales Mitropolit de Tranoupoleos, iar în 1982 a devenit *primul Mitropolit al Patriarhiei Ecumenice în Elveția*. A înființat, în anul 1997, un Institut Teologic Ortodox postuniversitar la Chambésy, Geneva. În anul 1999 a fost ales Președinte al *Academiei Internaționale de Științe Religioase*, de la Bruxelles, iar în anul 2003 s-a retras din scaunul de Mitropolit al Elveției, din motive de sănătate, primind titlul onorific „*Mitropolit de Adrianopolis*”.

Mitropolitul Damaskinos Papandreou a desfășurat o amplă activitate eclesială, ecumenică și interreligioasă. Ca o recunoaștere a meritelor sale i-a fost decernat titlul de *Doctor Honoris Causa* de mai multe Universități din Europa și din întreaga lume. A primit înalte distincții și onoruri din partea mai multor Biserici Ortodoxe autocefale. A fost primul deținător al premiului *Abt Emmanuel Heufelder*, din partea mănăstirii romano-catolice din Niederaltaich, pentru contribuția sa ecumenică de apropiere între Biserici. Cercetările sale asupra dialogurilor teologice și ecumenice s-au concretizat în publicarea a peste 200 de lucrări sub formă de monografii, studii, articole, cursuri, conferințe.

Prieten al Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Damaskinos a primit, în anul 1981, titlu de *Doctor Honoris Causa* al Facultății de Teologie Ortodoxă din București.

De asemenea, păstrăm vie în suflet amintirea evenimentului decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, în ziua de 4 iunie 1999.

Personalitate proeminentă și în același timp accesibilă, Mitropolitul Damaskinos intra rapid în dialog amical cu persoane simple, dar și în dialog elevat cu personalități de ranguri și funcții înalte. Ajutat de o vastă cultură teologică, de o noblețe sufletească naturală, de o bogată experiență ecumenică și internațională, el reușea să rezolve adesea problemele dificile sau delicate.

Reședința sa din Elveția era deschisă deopotrivă ierarhilor și studenților ortodocși din țări diferite. Totodată, el era un om al păcii și al dialogului în raport cu reprezentanți ai iudaismului și islamului.

În calitate de coordonator al *Secretariatului pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*, a vizitat toate Bisericile Ortodoxe și a păstrat legături de suflet cu toți cei pe care i-a întâlnit. La Chambésy, în biserica parohiei grecești, putea fi văzut uneori cântând la strună, dând răspunsurile la *Sfânta Liturghie* sau la *Vecernie*, iar alteori vizitând comunitățile grecești din Elveția.

Vizitele sale în România, la începutul anilor '90 și apoi în anii 1998 și 1999, cu precădere la București și în Moldova, ni-l readuc în amintire ca fiind un om erudit și comunicativ, nobil și cald la suflet, deschis și receptiv, înțelept și generos, sprijinind o mulțime de studenți ortodocși din țări diferite.

Numeroasele daruri pe care le-a primit de la Dumnezeu le-a cultivat cu simțul responsabilității, oferind și altora, cu mărinimie, bucurii ale comuniunii în credință, roade ale talanților înmulțiți spre slava lui Dumnezeu și binele Bisericii.

Cunoscând ampla sa activitate și dăruire jertfelnică pentru Biserică, moștenirea spirituală și culturală lăsată celor de azi, aducem omagiu pios de pomenire și cinstire memoriei sale ca unui distins ierarh ortodox, care a răspândit în jurul său lumină, prietenie și speranță, a cultivat comuniunea eclesială *prin relații frățești* pline de prețuire și de căldură cu toate Bisericile Ortodoxe, a păstrat o vie și statornică dragoste față de propriul său popor elen, și în același timp a devenit prieten al altor popoare.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Summary: **The Message of Deepest Sympathy of His Beatitude Father Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, Given on the Occasion of the Obsequies of His Eminence Father Damaskinos Papandreou, the First Metropolitan of the Ecumenical Patriarchate in Switzerland, between 1982-2003 (the 7th of November)**

**A promoter of the Pan-Orthodox Synodality
Metropolitan Damaskinos Papandreou (1936-2011)**

It is with deep sorrow that we have learned of the passing away, after a long sufferance, of Metropolitan Damaskinos Papandreou (1936-2011), a remarkable personality of the entire Christianity and a good friend of the Romanian Orthodox Church and of the Romanian people.

Metropolitan Damaskinos graduated from the Orthodox Theological Institute of the Ecumenical Patriarchate in Halki (1959) and then continued his post-graduate studies in Church History and Philosophy of Religions at the Universities of Bonn and Marburg (1959-1965). He was ordained hieromonk and, then, raised to the rank of Archimandrite in 1961. In 1966, he became doctor of the Faculty of Theology in Athens and appointed abbot of the *Orthodox Monastic Centre* in Taizé, France.

In 1966, with the blessing of the Ecumenical Patriarch Athenagoras, he set up the *Orthodox Centre of the Ecumenical Patriarchate in Chambésy* - Geneva, Switzerland, where he was appointed director (1969).

In 1968, the *Secretariat for the Preparation of the Holy and Great Synod of the Orthodox Church* was set up, seated in Chambésy - Geneva, with Metropolitan Damaskinos of Switzerland as co-ordinator of this Secretariat, a dignity that he would hold for thirty years, unfolding a very laborious and sometimes difficult activity in view of drafting the documents and reports for the *Inter-Orthodox preparatory commissions* and for the *Pan-Orthodox pre-conciliar conferences*, in order to ensure the communication between the Orthodox Autocephalous Churches and for the inter-Christian dialogues. His multiple efforts made in favour of the pan-Orthodox synodal practice made the Orthodox Christians familiar with the thematic of the future pan-Orthodox Synod, helping many of them understand that Orthodoxy exceeds the limits of the nations and geographical regions, being the manifestation of the love of God for the entire humankind.

In 1970, he was elected Metropolitan of Tranoupoles and, in 1982, he became *the first Metropolitan of the Ecumenical Patriarchate in Switzerland*. In 1997, he set up a postgraduate Orthodox Theological Institute at Chambésy, Geneva. In 1999,

he was elected President of the International Academy of Religious Sciences, from Brussels, and, in 2003, he retired from the position of Metropolitan of Switzerland, for health reasons, receiving the honorary title of "*Metropolitan of Andrianopolis*".

Metropolitan Damaskinos Papandreou undertook an extensive ecclesiastic, ecumenical and inter-religious activity. As a recognition of his merits, he was awarded the title of *Doctor Honoris Causa* by several Universities from Europe and from all over the world. He was awarded high distinctions and honours on behalf of several Orthodox Autocephalous Churches. He was the first holder of the *Abt Emmanuel Heufelder* prize from the Roman Catholic Monastery of Niederaltaich, for his ecumenical contribution to the rapprochement between Churches. His research on the theological and ecumenical dialogues was materialised in over 200 monographs, studies, articles, courses, and conferences.

Having been a good friend of the Romanian Orthodox Church, in 1981, Metropolitan Damaskinos was awarded the title of *Doctor Honoris Causa* of the Faculty of Orthodox Theology from Bucharest.

We also keep a vivid memory in our soul of the awarding event of the title of *Doctor Honoris Causa* of *Alexandru Ioan Cuza* University from Iași; on 4 June 1999.

A remarkable personality, but also sociable, Metropolitan Damaskinos could dialogue both with ordinary persons and with outstanding personalities in high positions. Aided by a vast theological culture, by a natural spiritual nobleness, by a vast ecumenical and international experience, he often succeeded in solving difficult or delicate issues.

His residence in Switzerland was opened both to the Orthodox hierarchs and to the students from various countries. He was also a man of peace and of dialogue with the representatives of Judaism and Islam.

As co-ordinator of the *Secretariat for the Preparation of the Holy and Great Synod of the Orthodox Church*, he visited all the Orthodox Churches and maintained spiritual relations with the people he met. In Chambésy, he could be seen in the church of the Greek parish, singing sometimes in the pew, giving the answers at the *Divine Liturgy* or at *Vespers*, and some other times visiting the Greek communities of Switzerland.

His visits to Romania, in the early '90s, and then in 1998 and 1999, especially to Bucharest and Moldavia, brings him back to our memory especially as an erudite and communicative person, noble and kind, open minded and receptive, wise and generous, supporting lots of Orthodox students from various countries.

He cultivated with a sense of responsibility the many gifts he received from God, offering to some other people, with generosity, the joy of the communion in

faith, the fruits of the talents multiplied for the glory of God and welfare of the Church.

Having known his ample activity and great dedication to the Church, the spiritual cultural legacy bequeathed to the people of today, we bring this pious homage of commemoration and respect to his memory as to a distinguished Orthodox hierarch, who spread around him light, friendship and hope and cultivated ecclesiastic communion through *brotherly relations* full of esteem and warmth with all the Orthodox Churches, who kept a vivid and steadfast love for his own Greek people, and, at the same time, becoming a good friend of other nations.

May he be always remembered from generation to generation!

† DANIEL

Patriarch of the Romanian Orthodox Church

Aniversarea a 65 de ani de viață de către Preafericitul Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii¹ (21 noiembrie)

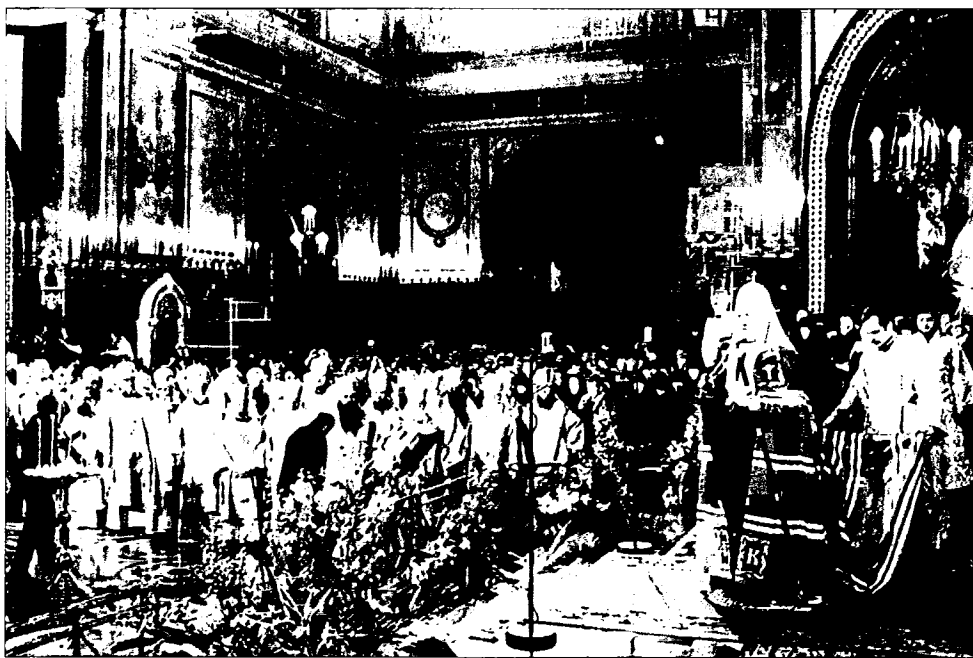
În ziua de 21 noiembrie 2011, Preafericitul Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, a împlinit 65 de ani de viață. Cu această ocazie, s-au întrunit la Reședința patriarhală de la Kremlin, Moscova, pentru a-i adresa felicitări, întâistătători sau reprezentanți a șase Biserici Ortodoxe locale: Antiohiană, Georgiană, Română, Bulgară, Poloneză și a Ținuturilor Cehiei și Slovaciei.

La aniversarea a 65 de ani de viață ai Patriarhului Kiril al Moscovei și al întregii Rusii au participat întâistătători sau reprezentanți a șase Biserici Ortodoxe locale. Aceștia au fost următorii: Patriarhul Catolicos Ilia al II-lea al întregii Georgii, Mitropolitul Sawa al Varșoviei și al întregii Polonii, Mitropolitul Krystofor al ținuturilor Cehiei și al Slovaciei, Mitropolitul Nifon de Philippopolis (Biserica Ortodoxă a Antiohiei), Mitropolitul onorific Nifon al Târgoviștei (Biserica Ortodoxă Română), Mitropolitul Dometian al Vidinului (Biserica Ortodoxă Bulgară).

În ajunul întrunirii, întâistătătorii și reprezentanții celor șase Biserici Ortodoxe locale au oficiat, alături de Patriarhul Rusiei, Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală „Hristos Mântuitorul” din Moscova. Aceștia au mulțumit lui Dumnezeu pentru prilejul întrunirii frățești, l-au salutat pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Ruse și i-au urat la mulți ani și tot ajutorul de la Dumnezeu în slujirea patriarhală.

Întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor locale frățești din regiunea est-europeană au evidențiat faptul că au avut o experiență comună. Fiecare

¹ Articol tradus și adaptat din limba rusă în limba română de pe website-ul Patriarhiei Ruse - traducere realizată de Sectorul Relații Externe și Interreligioase al Patriarhiei Române.

*Preafericitul Părinte Kiril, Patriarhul Rusiei, oficiind Sfânta Liturghie
la Catedrala patriarhală „Hristos Mântuitorul” din Moscova*

dintre aceste Biserici a suferit diferite persecuții din partea sistemelor politice militant - ateiste, iar acum se confruntă cu noi provocări care au înlocuit dominanța ideologiei antireligioase. Aceste provocări includ secularizarea, promovarea libertinajului și a consumismului, precum și erodarea standardelor morale.

Participanții la întrunire au remarcat necesitatea stimulării misiunii Bisericii și și-au exprimat sprijinul pentru extinderea slujirii sociale în cooperare constructivă cu toate forțele sociale sănătoase. În interacțiunea sa cu societatea, Biserica nu uită persecuțiile suferite și prețuiește libertatea câștigată.

Întâistătorii și reprezentanții Bisericilor locale, (Biserici) ce au supraviețuit în situații istorice grele, și-au exprimat solidaritatea cu Bisericele din Orientul Mijlociu și din Nordul Africii; cele din Constantinopol, Alexandria, Ierusalim și Cipru și-au exprimat simpatia față de toți creștinii din Orientul Mijlociu, care au suferit persecuții și care, în unele cazuri, sunt supuși astăzi persecuției directe pentru credința lor, precum și față de sârbii ortodocși din Kosovo.

*Întâistătători și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori
participând alături de Patriarhul Rusiei la Sfânta Liturghie
oficiată în Catedrala patriarhală din Moscova*

Participanții au remarcat semnificația recentelor întruniri regionale ale întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe locale organizate în Cipru, Iordania și la Constantinopol, la inițiativa întâistătătorilor respectivelor Biserici. Întrunirile au facilitat cooperarea interortodoxă în privința creștinilor din Orientul Mijlociu și au atras atenția comunității mondiale asupra problemei discriminării creștinilor din regiune.

Întâistătătorii și reprezentanții celor șapte Biserici - Antiohiană, Rusă, Georgiană, Română, Bulgară, Poloneză și a Ținuturilor Cehiei și Slovaciei - au salutat revigorarea vieții sobornicești a Bisericii din ultimii ani și și-au exprimat speranța că procesul presinodal va duce, la timpul potrivit, la convocarea Sinodului panortodox, în cadrul căruia ar putea fi rezolvate importante probleme bisericești.

Sinodul va fi pregătit cu minuțiozitate atât în ceea ce privește tematica, cât și sub aspect procedural, ținându-se cont de punctul de vedere al fiecărei Biserici locale. În acest sens, este necesar ca, în luarea deciziilor, să fie urmat,

Preafericitul Părinte Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, alături de întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor ortodoxe locale din regiunea Est-europeană – Catedrala patriarhală din Moscova

ca și până acum, principiul consensului, atât în procesul de pregătire, cât și în cadrul lucrărilor sinodului.

Participanții la întrunire au scos în evidență faptul că sinodul trebuie să dea un răspuns competent provocărilor contemporane. Deciziile sinodului trebuie să corespundă pe deplin tradiției dogmatice și canonice, fără a introduce inovații care să pună în primejdie unitatea Sfintei Biserici.

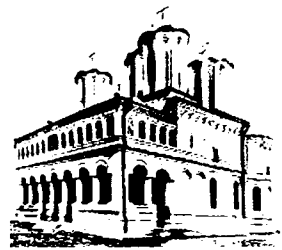
Summary: Anniversary of the 65th Birthday of His Beatitude Father Kiril, Patriarch of Moscow and All Russia

On the 21st of November 2011, His Beatitude Father Kiril, Patriarch of Moscow and All Russia, celebrated his 65th birthday's anniversary. It is on this occasion that chiefs or representatives of six local Orthodox Churches (Antiochian, Georgian, Romanian, Bulgarian, Polish and in the Czech and Slovakian Lands) gathered at the patriarchal residence in Kremlin, Moscow, in order to congratulate him.

The chiefs and representatives of the six local Orthodox Churches assisted the Patriarch of Russia in officiating the Divine Liturgy in „Christ the Savior” Cathedral in Moscow. They thanked the Lord for this occasion of fraternal reunion, greeted the Head of the Russian Orthodox Church, and wished him many long years and good help from God in his patriarchal office.

The chiefs and representatives of the seven Churches – Antiochian, Russian, Georgian, Romanian, Bulgarian, Polish and in the Czech and Slovakian Lands – had talks about, among others, the meaning of the recent regional meetings of the chiefs and representatives of the local Orthodox Churches, organized in Cyprus, Jordania and Constantinople, as well as about the possibility of reuniting the pan-orthodox Synod, within the frame of which important Church matters could be worked out.

Restituiri

Episcopul Gherasim Timuș, al Argeșului (1849 - 1911)

O pioasă evocare

Prof. dr. Radu PALADE

Keywords: Gherasim Timuș, Primate Metropolitan, Scholar hierarch, translator, preacher, musician.

Preasfințitul Gherasim Timuș, Episcopul Argeșului (1894-1911), s-a născut la 14 august 1849, în comuna Lespezi, jud. Suceava.

Urmează cursurile Seminarului „Veniamin” de la Socola. După absolvire, se căsătorește și în 1877 este hirotonit diacon. Se înscrie la Facultatea de Litere din Iași. Mitropolitul Primat Calinic Miclescu îl remarcă și îl aduce în 1875 în București. Rămas văduv de tânăr, se călugărește la Mănăstirea Cernica. Este numit arhidiacon și predicator la Mitropolia din București de către Mitropolitul Primat de atunci. Urmează cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți (1880-1884), unde își obține și doctoratul. Este hirotonit ieromonah. Devine profesor la catedra de Limba ebraică și Exegeza Vechiului Testament la Facultatea de Teologie din București (1884-1894). Paralel, îndeplinește funcția de Director al Internatului teologic și apoi Decan al Facultății (1892-1894). A pus bazele Casei de Pensii a clerului ortodox.

În 1886 este numit arhieru vicar cu numele de „Piteșteanul”, la Episcopia Argeșului.

În 1894 este numit locțiitor de episcop la Episcopia Argeșului, iar în 27 martie 1894 avea să fie ales episcop eparhiot, păstorind Episcopia Argeșului până la moarte. La 22 decembrie 1911 moare în București. Este înmormântat la Mănăstirea Turnu, de pe malul Oltului, rectorită de el.

Se împlinesc, la 22 decembrie 2011, o sută de ani de la mutarea la cele veșnice, a celui care a fost Preasfințitul Dr. Gherasim Timuș, Episcopul Argeșului.

În familia mea, cele trei surori Cantemir: Alexandrina, Aurelia și Constanța vorbeau cu venerație și recunoștință despre „Bădița Gherasim”.

Acesta era socotit salvatorul și omul providențial pentru cele trei copile, rămase orfane la vârste foarte fragede, mai întâi, prin moartea mamei lor, Olimpiada, și apoi și a tatălui, Ion Cantemir. Rămase fără părinți, cele trei surori au fost luate de la Câmpulung Muscel și aduse la București de către sora mamei lor, Maria Timuș (Țața Mița), căsătorită cu medicul militar veterinar, Vasile Timuș. Familia Timuș avea deja patru copii: Ionel, Vasilică, Vera și Grigore (*Grigri*), iar acum mai soseau încă trei. Nu era ușor să ai grijă de șapte copii!

Fratele doctorului Timuș era ieromonahul Gherasim Timuș, la acea vreme profesor la Facultatea de Teologie din București. Acesta a luat sub oblăduirea lui pe cele trei surori. Devenind tutorele lor legal, le-a dat la internatul Școlii de Instructoare „Elena Doamna” din București. Cele trei fete au urmat cursurile acestei școli și au ajuns instructoare; mai mult, Alexandrina, cea mai mare dintre ele, a fost trimisă, tot de către ieromonahul Gherasim Timuș, la Înalta școală de broderie artistică „Franz Joseph” (*Franz Joseph Kunststickerei Hochschule*) de la Viena, unde s-a specializat în acest domeniu. După întoarcerea în țară, a fost numită directoare la Școala „Tudosca Doamna” din București și, curând, a devenit o personalitate bine cunoscută în lumea Capitalei.

În școala condusă de ea s-au cusut, pe lângă icoane în fir de aur și argint, odăjdii bisericești, mitre episcopale și steaguri ale regimentelor armatei române. Alexandrina va fi și autoarea albumului *Portul popular românesc* (edițiile 1939 și 1971).

Aurelia Cantemir, sora mijlocie, pictoriță, a devenit directoarea școlii din cartierul bucureștean Lacul Tei.

Constanța Cantemir, instructoare, bunica mea, s-a căsătorit cu profesorul Emil Palade dând naștere lui George Emil Palade, primul român laureat al Premiului Nobel pentru Medicină (1974).

Toate trei surorile au fost conștiente de faptul că fără ajutorul și sprijinul „Bădiței Gherasim”, altul ar fi fost drumul lor în viață. De aceea i-au purtat o recunoștință profundă cât au trăit, vorbind totdeauna de el cu multă evlavie, ca despre un sfânt.

Gherasim Timuș s-a născut la 14 august 1849, în comuna Lespezi, județul Suceava, fiind moldovean bucovinean de obârșie. A urmat cursurile Seminarului „Veniamin” de la Socola (1867-1874). Susține examene de diferență pentru a-și echivala studiile liceale și apoi bacalaureatul.

După terminarea cursului inferior, s-a căsătorit și apoi a fost hirotonit diacon în 1871. Dar nu după mult timp, rămâne văduv, prin decesul neașteptat al soției. Termină cursul superior de șapte ani al Seminarului de la Socola și apoi se înscrie la Facultatea de Litere de la Iași.

Remarcat și prețuit de Mitropolitul Moldovei, Calinic Miclescu, este adus la București de către acesta în 1875, când Colegiul electoral format din membrii Sfântului Sinod, deputații și senatorii ortodocși, îl aleseră Primat al Bisericii Ortodoxe Române, întronizarea având loc la 15 iunie 1875.

Gherasim Timuș este numit arhidiacon la Mitropolia din București; își termină studiile filologice la Facultatea de Litere din capitala țării. Curând se călugărește cu loc de metanie la Mănăstirea Cernica.

Războiul de independență (1877-1878) l-a găsit arhidiacon la Mitropolia din București. Calinic Miclescu, Mitropolitul Primat al vremii, stabilise ca slujba Utreniei să se țină seara pe la orele 22-23. Până la acea oră, când participa la slujbă, tânărul arhidiacon de doar 28 de ani lucra cu dăruire și perseverență, scriind note și meditațiuni asupra Psalmilor. Așa a luat naștere o lucrare monumentală în trei volume care denotă o muncă imensă a autorului, cultura lui teologică, istorică și lingvistică vastă, cât și tenacitatea extraordinară care i-a trebuit pentru a finaliza această lucrare. Sunt făcute comentarii istorice, filologice și editoriale la fiecare psalm, cu referințe precise la termenii inexact traduși, care au schimbat sensul inițial al ideii, la greșelile de traducere din *Vulgata și Septuaginta* sau ale altor ediții cu circulație largă, mai vechi și mai recente din acea vreme, ale Vechiului Testament. Gherasim Timuș cunoștea foarte bine limba ebraică. Fiecare verset este analizat și comentat atât din punct de vedere istoric, dar mai ales teologic. Așa cum singur afirma în prefața lucrării, a urmărit ca în final cartea să fie o hrană spre „cultivarea inimii și luminarea minții”. Cartea, intitulată *Note și meditațiuni asupra Psalmilor* (București, Tipografia Gutenberg, Joseph Gobel 23, Strada Doamnei), vede lumina tiparului însă abia în 1896, și are peste două mii și o sută de pagini.

În 1880, este numit predicator la Mitropolia Bucureștilor, dar la scurtă vreme pleacă la Cernăuți unde urmează cursurile Facultății de Teologie (1880-1884). Tot aici va obține și titlul de doctor în Teologie, la 31 iulie 1884.

La întoarcerea în țară este hirotonit ieromonah.

Face parte din grupul de teologi care a luptat cu perseverență pentru înființarea unei Facultăți de Teologie în capitala țării, mai ales că la Cernăuți funcționa din 1875 o instituție similară.

Străduințele repetate pe lângă Sfântul Sinod și Camera Deputaților sunt încununată cu succes; iar la 27 octombrie 1884, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice numește primii profesori. Deschiderea solemnă a cursurilor a avut loc în data de 4 noiembrie 1884.

Gherasim Timuș devine, la această Facultate, profesor la catedra de Limba ebraică, Introducere și Exegeza Vechiului Testament și Arheologie Biblică.

Numit decan al Facultății de Teologie din București, funcție pe care a îndeplinit-o între anii 1892-1893, a fost și fondatorul și primul director al Internatului Teologilor.

A pus bazele și a susținut întemeierea *Casei de Pensii a clerului ortodox român*.

După înființarea Facultății de Teologie din București, s-a văzut confruntat cu lipsa cursurilor universitare. Începe o muncă titanică de traducere a unor lucrări prestigioase, utilizate în Academii Teologice din Rusia sau de la Cernăuți. Astfel, traduce din limba franceză volumele *Introducere în teologia ortodoxă* (1885) și *Teologia dogmatică ortodoxă*, în două volume, 1886-1887, ambele scrise de Mitropolitul Macarie Bulgakov al Moscovei.

În 1889 editează la București *Tetraevangheliarul* diaconului Coresi, publicat între anii 1560-1561, traduce *Istoria dreptului greco-roman*, de D.K.E Zaharia (1891), și apoi importanta lucrare, *Catehismul*, a Sfântului Ioan Damaschin (1897).

Traduce din limba germană, împreună cu Mitropolitul Primat Athanasie Mironescu, lucrarea monumentală în două volume *Istoria bisericească universală* a lui Eusebiu Popovici, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuți (1900-1901).

Dar lucrarea cea mai cunoscută, pe care el a întocmit-o pentru prima dată la noi în țară, a fost *Dicționar aghiografic, cuprinzând pe scurt Viețile Sfinților*, (București, Tipografia Cărilor Bisericești, 1898). Cartea prezintă în ordine alfabetică, numele sfinților prăznuiți în Biserica Ortodoxă, cu expunerea pe scurt a vieții lor. Curând, aceasta devine o carte foarte cunoscută și citată nu numai de teologi, ci și de alți cărturari români, fiind astfel o lucrare de o importanță aparte în cultura noastră.

Ierarhul cărturar va fi ales Președinte al Comitetului de redacție al primei reviste bisericești de înaltă ținută teologică *Biserica Ortodoxă Română*, organul oficial al Sfântului Sinod (astăzi Buletinul Oficial al Patriarhiei Române). De-a lungul anilor, va publica numeroase studii teologice în această revistă.

Împreună cu Mitropolitul Athanasie Mironescu și profesorul Constantin Erbiceanu vizitează cu viu interes Sfântul Munte Athos.

Merge de asemenea în pelerinaj și în Țara Sfântă, iar la întoarcere își scrie impresiile în cartea *Călătorie la Locurile Sfinte*, lucrare care vede lumina tiparului în 1896.

O latură uitată a activității lui a fost aceea de muzician. A compus numeroase piese de muzică psaltică, bine cunoscute fiind: *Imnele Sfintei Liturghii, Cântările Utreniei, Cântările Vecerniei, Troparul la Binecuvântarea pâinilor, Troparul cununiei, Troparul hirotoniei preoților* și altele.

M.G. Poslușnicu, în cartea sa, *Istoria muzicii la români* (lucrare prefațată de Nicolae Iorga, Ed. Cartea Românească, București, 1928), spune la pag.73 despre Dr. Gherasim Timuș, că: „*este unul dintre cei mai de seamă cântăreți și compozitori ai Bisericii noastre Ortodoxe*”.

Din anul 1886, devine arhiereu-locotenent cu titlul de „Piteșteanul”.

A fost unul dintre ierarhii foarte respectați ai vremii, cu o viață curată, cu o activitate culturală impresionantă, fiind considerat un arhiereu cărturar, dar având și realizări gospodărești remarcabile. Așa se face că într-o epocă de mari frământări și neajunsuri, dominată de intrigi, calomnii și neînțelegeri de tot felul, când amestecul politicului în viața bisericească era permanent (în special imixtiunile Partidului Liberal din acea vreme), când Regele Carol I, fiind catolic, sprijinea tacit propaganda romano-catolică, Arhiereul Dr. Gherasim Timuș a reușit să se impună ca o personalitate de mare încredere și moralitate.

În 1893, când Ghenadie Petrescu este întronizat Mitropolit Primat, conducerea Eparhiei Argeșului este încredințată lui Gherasim Timuș „Piteșteanul” (1 iunie 1893), care, la 14 martie 1894, este ales episcop eparhial, fiind întronizat ca Episcop al Argeșului la 27 martie 1894.

La 20 mai 1896, Sfântul Sinod depune pe Mitropolitul Ghenadie Petrescu, care se retrage la Mănăstirea Căldărușani. Se instituie o locotenență formată din: Mitropolitul Iosif Naniescu al Moldovei, Episcopul Gherasim Timuș al Argeșului și Episcopul Partenie Clinceni al Dunării de Jos.

Ca Episcop de Argeș, Dr. Gherasim Timuș a avut o activitate bogată și foarte diversă. A fondat societăți clericale în județele Argeș și Olt, pe care le-a susținut prin donații proprii. A ctitorit, la Mănăstirea Turnu, biserica nouă cu hramul „Schimbarea la Față”, chiliile din jur și fântâna din curtea mănăstirii, toate fiind ridicate pe cheltuiala lui. La Mănăstirea Stânișoara, a ctitorit biserica „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”.

În anul 1900, legat fiind sufletește de Facultatea de Teologie din București, pe care s-a străduit asiduu să o înființeze, a donat 10.000 lei pentru ca din dobânzi să se acorde burse de studii licențiaților în teologie merituoși care doreau să se specializeze în străinătate. De astfel de burse, acordate din „Fondul de donație Gherasim Timuș”, aveau să beneficieze viitorul ieromonah Irineu Mihălcescu, care avea să ajungă Mitropolitul Moldovei, și părintele profesor Gala Galaction, celebrul prozator.

După retragerea din scaunul mitropolitan a lui Athanasie Mironescu (23 iunie 1911), Episcopul Gherasim Timuș a fost propus ca succesor în această slujbă înaltă.

Nu a apucat însă să fie ales, căci în noaptea premergătoare numirii, a murit în somn, în București, la 22 decembrie 1911. A fost înmormântat la Mănăstirea Turnu, de pe malul Oltului, rectitorită de dânsul.

Moartea sa neașteptată a declanșat un scandal în presă, fiind emisă și ipoteza unui asasinat din motive politice, lucru posibil, având în vedere perioada extrem de tulbure pe care o traversa țara.

Am vizitat Mănăstirea Turnu la 6 septembrie 1983, într-o după amiază cu soare auriu și blând. În curtea mănăstirii, m-am recules la mormântul Preasfințitului Episcop Gherasim Timuș. O cruce mare de piatră poartă încrustate numele și principalele sale realizări. A fost ridicată de frații lui, Nicolae și Vasile Timuș, etern recunoscători, menționați de Vidali, sculptorul din Ploiești, care a făcut monumentul funerar.

Am vizitat apoi biserica cu hramul „Schimbarea la Față”, o clădire impresionantă, lăcașul de cult fiind la etaj, iar jos la parter, organizată trapeza. Pe peretele de vest al naosului, la dreapta, se afla portretul Regelui Carol I, acoperit la acea vreme din motive politice, iar la stânga, stă zugrăvit de Anton Lapinski, „Episcopul Gherasim Timuș, ctitorul bisericii (4 septembrie 1911), chiriarh al eparhiei Argeșului între 14 martie 1894 și 22 decembrie 1911”.

A fost iubit și prețuit pentru blândețea și milostenia lui. Două erau maximele sale preferate și practicate, care l-au făcut vestit: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” și „Să nu știe stânga ce face dreapta”, atunci când era vorba de a ajuta, a dărui sau cum îi plăcea să spună: „Fă binele și apoi uită!”.

În același timp a fost un mare cărturar, recunoscut pentru erudiție, pentru abnegație și munca neobosită atât pe plan teologic și cultural, cât și pe plan administrativ.

Așa se face că Sfântul Sinod, la cererea Ministrului Cultelor, Spiru Haret, numește o comisie care să analizeze și să alcătuiască rapoarte privind sărbătorile necreștine ținute cu evlavie în mediul rural, și despre posturile practicate în Biserica Ortodoxă Română, formată din doi raportori și anume: Athanasie Mironescu, Episcopul Râmnicului și Noului-Severin, și Gherasim Timuș, Episcopul Argeșului. Din alcătuirea rapoartelor ne dăm seama de ampla viziune duhovnicească și de echilibrul rațional, pe care îl avea Episcopul Gherasim Timuș asupra acestor subiecte sensibile. Pe baza celor două rapoarte, Sfântul Sinod a întocmit două enciclice care s-au emis în 16 mai 1907, la București, și care reprezintă și astăzi poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române în domeniile respective.

Mai rar întâlnim în rândul ierarhilor noștri personalități atât de complexe și polivalente. Slujitor al altarului străbun, profesor universitar, poliglot, traducător, teolog iscusit, compozitor de muzică psaltică, publicist, ctitor de lăcașuri de cult și așezăminte de binefacere, administrator, binefăcător al celor aflați în suferință și nevoi, iar mai presus de toate, creștin desăvârșit.

În plus, Episcopul Gherasim Timuș a rămas în amintirea celor din familia noastră, drept mesagerul lui Hristos Dumnezeu, care a întins mâna ocrotitoare la timp asupra celor trei copile orfane, deschizându-le în viață un drum sigur, frumos, cinstit și curat.

Vrednică îi este într-adevăr pomenirea, acum și pururea și-n vecii vecilor! Amin!

Summary: **His Grace Gherasim Timuș, Bishop of Argeș (1849-1911) – A Pious Calling to Mind**

His Grace Gherasim Timuș, Bishop of Argeș (1849-1911) was born on the 14th of August 1849, in the commune of Lespezi, Suceava County.

He attended „Veniamin” Seminary in Socola. Having graduated from it, he got married, and in 1877 he was ordained deacon, and put his name down for the Faculty of Letters in Iași. Metropolitan Primate Calinic Miculescu remarked him and brought him to Bucharest, in 1875. Having become a widow in early age, he took vows and enters Cernica Monastery. He was ordained archdeacon and appointed preacher at the Metropoly of Bucharest. He attended the courses of the Faculty of Theology in Cernăuți (1880-1884), where he obtained his doctor’s degree. He became a professor at the Department of Hebrew and Exegesis of the Old Testament within the frame of the Faculty of Theology in Bucharest (1884-1894). At the same time, he was a Director of the theological boarding school, and then a Dean of the Faculty (1892-1894). He founded the orthodox clergy’s Pension Fund.

In 1886, he was appointed a Vicar, and given the surname „Ploieșteanul”, in the Diocese of Argeș.

In 1894, he was Auxiliary Bishop in the Diocese of Argeș, and on the 27th of March 1894 he was elected Diocesan Bishop and it is in this capacity that he would shepherd the Argeș Diocese up to his death. He fell asleep in the Lord on the 22nd of December 1911, in Bucharest, and was buried at Turnu Monastery, on the bank of the Olt River, which he had refounded. He dedicated his life to the good of the Church. He restored Turnu and Stânișoara Monasteries. He was always looked upon as a book-learned high ecclesiastic.

He wrote many theological books, among which the most important are: *Notes and Meditations on Psalms*, and *Hagiographic Dictionary, Containing in Short the Lives of Saints*.

He was also a musician, composing numerous pieces of byzantine music, among which the best-known were: *Hymns of the Divine Liturgy*, *The Chants of Matins*, *The Chants of Vespers*, and so on.

He also translated from French two important works of Metropolitan Macarius Bulgakov of Moscow: *Introduction in Orthodox Theology* (1885), and *Orthodox Dogmatic Theology* (2 vol., 1886-1887); and Eusebiu Popovici’s *Universal Church History* from German.

He published numerous articles in the Church central „Biserica Ortodoxă Română” Review.

Bishop Gherasim Timuș was indeed, among the high ecclesiastics of our Church, a rarely complex and all-rounding personality.

Apariții Editoriale

**Lista cărților apărute la Editurile Patriarhiei Române
(Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă,
Editura Basilica, Editura Trinitas)
în perioada septembrie - decembrie 2011**

† Daniel, *Credință pentru fapte bune - Lucrarea Bisericii în societate pentru anul 2010*, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 458

Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 859

Nicolae Noica, *Catedrala Mântuirii Neamului – istoria unui ideal*, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 183

Sfântul Antim Ivireanul, *Scrieri*, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 218

Pr. Marc-Antoine Costa de Beauregard, *Rugați-vă neîncetat*, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 384

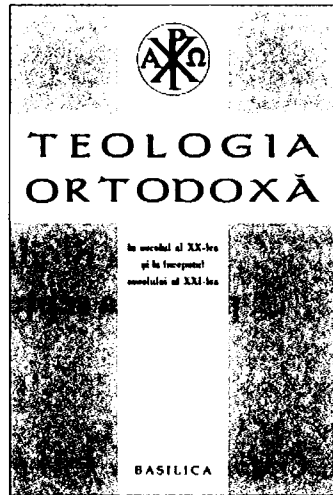
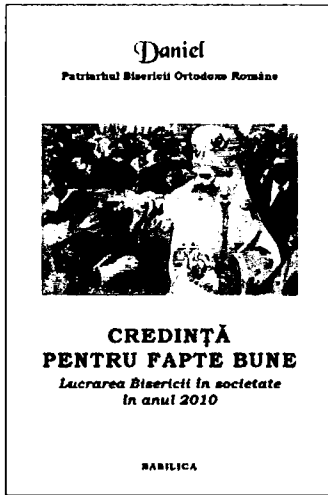
Sfântul Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii*; Pr. Ene Braniște, *Explicarea Sfintei Liturghii după Sfântul Nicolae Cabasila*, Editura IBMO, București, 2011, pp. 396

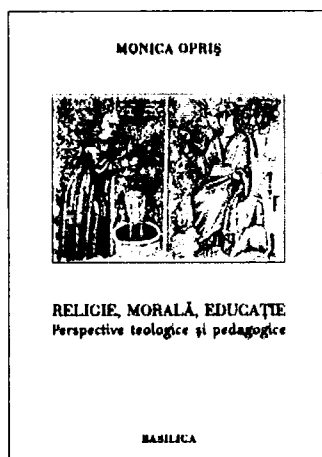
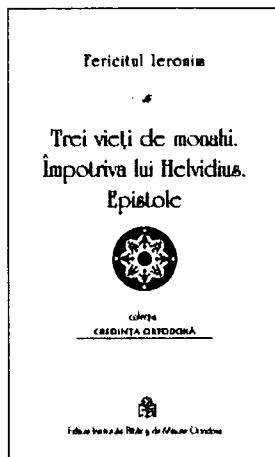
Olga Greceanu, *Să ne rugăm... O explicare a Sfintei Liturghii*, Editura IBMO, București, 2011, pp. 40

Olga Greceanu, *Mărturie în cuvânt și chip. Vocabular al credinței și vieții spirituale*, 3 vol., Editura IBMO, București, 2011, 420p. (vol. 1), 428p. (vol. 2), 424p. (vol. 3)

Fericitul Ieronim, *Trei vieți de monahi. Împotriva lui Helvidius. Epistole*, Editura IBMO, București, 2011, pp. 248

Monica Opriș, *Religie, Morală, Educație. Perspective teologice și pedagogice*, Editura BASILICA, București, 2011, pp. 302

BIBLIOTECA M.M.B.	
PROVENIENȚĂ	PREȚ
<i>acu</i>	<i>140,00 lei</i>

**TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
A INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ**

**Intrarea Miron Cristea, nr. 6; 040162, București
telefon: 021 406.71.93; 406.71.94; fax: 021 300.05.53**

**e-mail: tipogr.inst.biblic@rdslink.ro; magazin@editurapatriarhiei.ro;
tipografia@patriarhia.ro; web: www.editurapatriarhiei.ro**

ISSN 0257-4667

